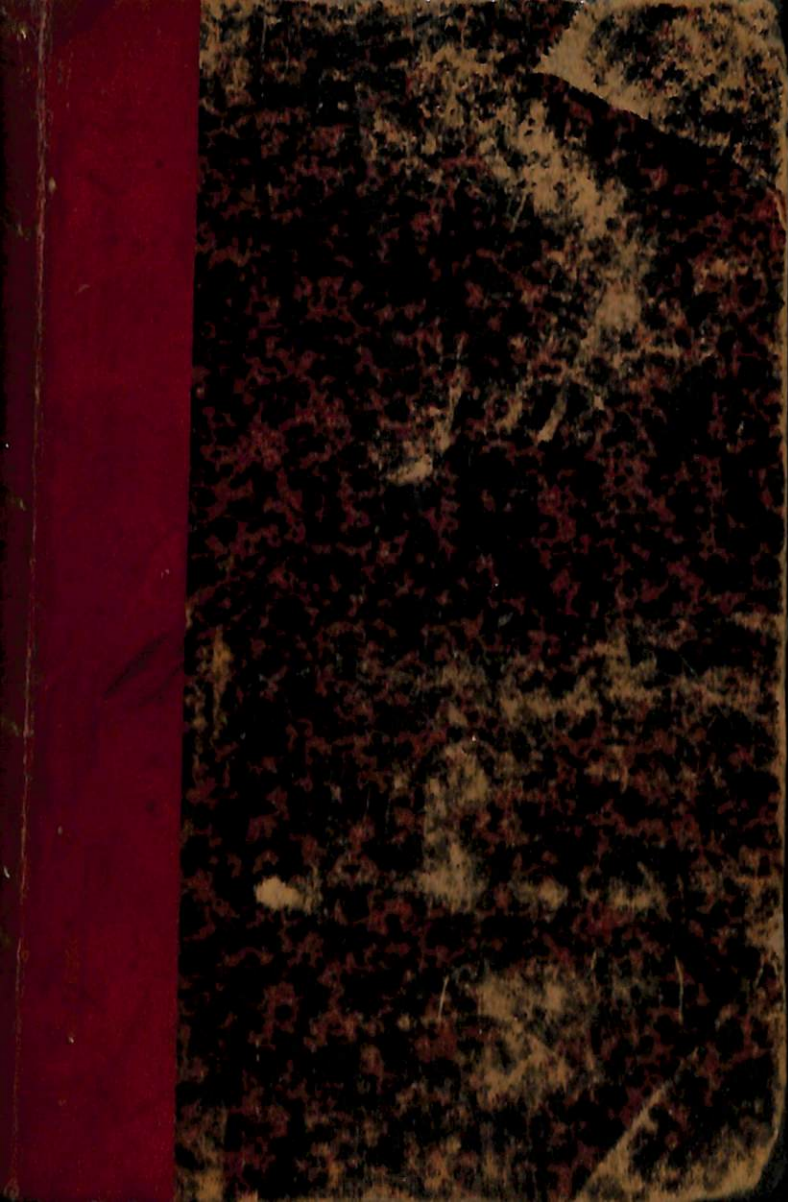

3485

1
PRACTICA
CRIMINALIS
CANONICA.

Nouissimè recognita, duodecim capitibus aucta,
amplissimis Scholijs locupletata, quibus vltra iuris communis
sanctiones, propè infinita decreta antiquissimorum Conciliorum
catholicæ Ecclesiæ & sacrosancti Tridentini, nec non nouissimorum
Romanorum Pontificum constitutiones (quas motus proprios appellant) simulque diuersarum Prouinciarum & Diacesum
statuta municipalia interpretantur.

A DOCTORE IGNATIO LOPEZ DE SALSEDO
*in inclita Academia Complutensi toto orbe celebratissima
iuris Pontificij publico primarioq; professore.*

Accesserunt etiam huic editioni, egregia Responfa Cardinalium, qui Concilij
Tridentini interpretationi præsumt, quæ mirè ad hanc Canonicam
Prædicam desiderabantur, aptissimè constituta.

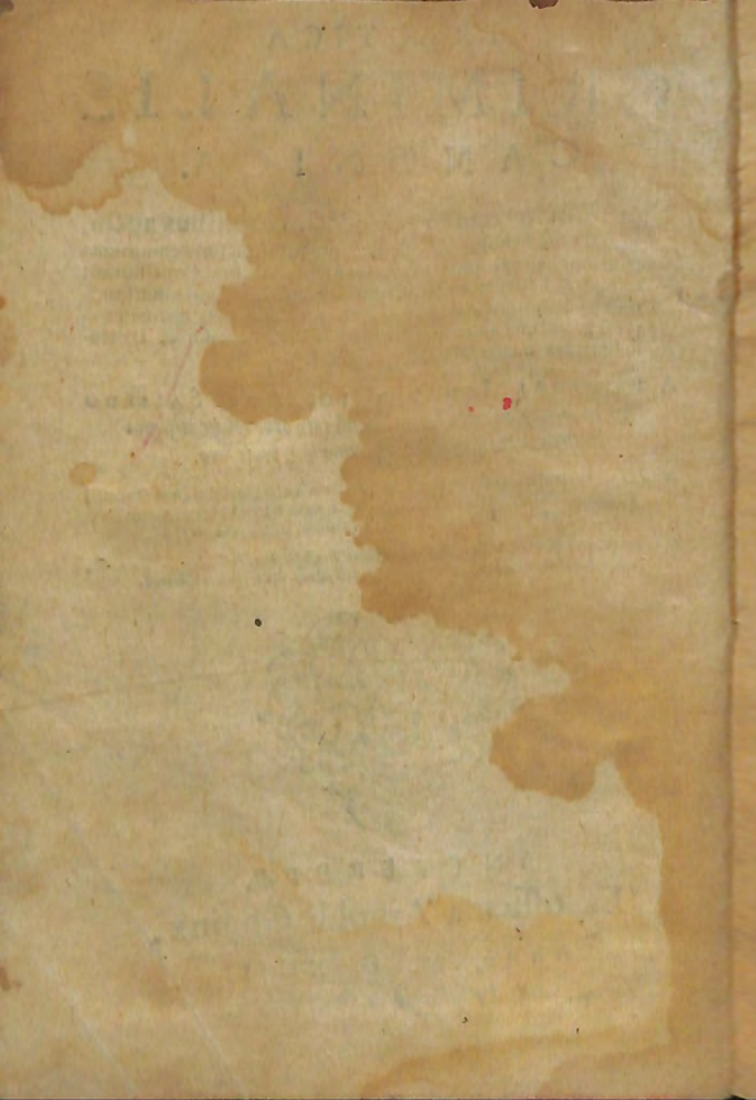
*Opus perfectio omnibus iuris Pontificij, & Cæsares Professores, Iudicibus, Advocatis
causidicis, cæterisque in foro versantibus, non solum utile, sed necessearium.*

ANTVERPIÆ,
Ex officina Arnoldi Coninx.

ANNO, M. D. XCIIL.
Cum Privilegio ad Sexennium.

1593

DENVNCIATIO.

CAPVT I.

ORAM vobis Domino N. Officiali ac Vicario generali, ego N. presbyter promotor seu fiscalis curiæ vestræ, denuncio quod Coluberius & Serpelson diocesis huius originarij, in ea domiciliū habentes, & beneficia, grauia & plura perpetrarunt facinora. Cum enim laici essent, sine ordinibus ministrare, ac celebrare sunt ausi. Tandem verò excommunicati, illegitimi, rebaptizati, bigami, serui sine dominorum suorum licentia, & illiterati, & post peractam pœnitentiā solennē, per saltum, furtiuè, extra tempora, & ante ætatem debitam, & ab alieno Episcopo, ac simoniaco, excommunicatoque, hæretico, & à collatione ordinum suspensio, & qui episcopatu renunciat, ad sacros ordines sunt promoti, ac suspensionis, excommunicationis, ac interdicti censure nodati, non ieiuni, ac in die sèpius, & sine aqua & igne, vel in pane fermentato, & calice ligneo, & super altari non consecrato, ac in priuatis locis sine licentia Episcopi celebrarunt, missamq; pro requie defunctorum promulgatam, pro viuīs celebrarunt hominibus, vt illi mortis incurrerent periculum, Eucharistiam ob ebrietatem ac voracitatem euomuerunt ac ob negligentiam ipsorum aliquid sanguinis stillauit in terra, & in altari, aliquoties insuper celebrando corpus & sanguinem Domini non percipiebant, super rebus aptis ad faciendum sortilegia, & ad illū effectum tantum vnam, vel plures missas scienter celebrarunt, adhibitis nefarijs precibus, & verbis superstitiosis, in custodia Eucharistiæ desides. Commendatumque sibi infirmum baptizare noluerunt: beneficia plura possident, quorum aliqua patres eorū nullo mediāte possederunt, & in pluribus eorum intrusi sunt, viuīs eorum possessoribus, & occasione laicæ recognitionis, non requisita Episcopi audientia, beneficia Ecclesiastica sibi præsumpserūt vendicare, & in nullo beneficiorum resident, cumque parochiales Ecclesias habeant, intra annum nō fuerunt promoti. Officiū insuper diuinum, prout tenentur, non recitarūt: negotiatores, ac alienæ rei conductores, proxenetæ illicitorū contractuum, laicorum mini-

stri, ac in rebus eorum procuratores existētes, tabellionatus officium exercētes, ac leges & physicam audientes, villarum procuraciones suscipientes, ac Principum & secularium virorum iudicarij, contra Ecclesias, à quibus beneficia obtinent, aduocati, vel procuratores extiterunt. Instituti heredes rogati de restituendo hereditatem incapaci, tacitam fidem dederunt. Calumniatores, maledici, venatores, ioculatores, gohardi, seu buffones. Carnificum seu macellariorum, aut tabernatorum officium publicè & personaliter exercētes. Aleatores, ac bona Ecclesiæ dilapidantes: publicis spectaculis, ac clandestinis nuptiis interessentes, nuptias secundas benedicientes, virgatis ac partitis & alijs prohibitis vestibus publicè vtentes, ac comam nutriendes siue relaxantes, ebrij, fornicarij, concubinarij, ac matrimonium de facto contrahentes. Monialibus & spiritualibus filiabus se commiscētes: stupri, incestus, adulterij, ac criminis nefandi rei, sacrilegi, vsuarij, à manifestis vsuarijs oblationes recipientes, eosque Ecclesiasticæ sepulture tradentes, fures, si non iaci, periuri, ac falsi testimonij rei, homicidæ, venefici, parricidæ, & per assassinos alios interfici mādantes, truncationesque membrorum per se facientes seu iudicantes, duellum alijs spontè offerētes, seu oblatum suscipientes, naues ad pugnam gubernantes, & consili-

etum personaliter exercentes, aliosque ad pugnam incitantes, violentiæque illatores, literas ad alios directas apertientes, & aduersarijs ostendentes. Ecclesiasticos viros, vt sua resignent beneficia, ac ne citati ad curiā accedant, capientes. Incēdiarij, ac raptorum & Ecclesiarum violatorum non satisfaciētiū, sepulturis interessentes, eorumque eleemosynas recipientes, ac de eorum rapina participātes. Sortilegi, consulentesque aruspices, incātatores, ariolos, augures, sortilegos, ac eos qui artem magicam profitentur, & peccatores, qui sibi cōfessi fuerunt, signo, aut verbo, prodentes, blaiphemi, apostatæ, schismatici, hæretici, ac hæreticis receptatoribus, defensoribus, & fautoribus eorum Ecclesiastica adhibentes Sacramēta, ac eos Christianæ sepulture tradentes, & eorum eleemosynas ac oblationes recipientes. Falsarij, cōspiratores, ac læsæ maiestatis rei, seque defuis criminibus gloriātes. Quare peto, premissorum habita informatione summaria, eos citari personaliter, aut capi, ab Ecclesijs, ad quas confugerunt extrahi, incarcerationi, tortura siue iuramento premissis interrogari: cōfessionibus proprijs, aut testibus conuictos ab ingressu Ecclesiæ interdici, suspendi, beneficijs priuari, ac bonorum publicatione puniri, verberari, in exilium mitti, deponi, ac in arcem monasterium detrudi, in perpetuum carcerem damnari, ac exigenti.

exigentibus culpis, aut data incorrigibilitate degradari, ac seculari curiæ tradi, pœnis vel alijs pecuniarijs, vel corporalibus, canonicis, vel synodalibus, consuetudinarijs, siue arbitrijs puniri, aliquo lapsu tēporis non obstante. Deficiente verò legitima probatione, ob vulgatam infamiam, graue scandalum, vehementem suspicionem ex testiū distis obortam illis purgationē indici, in qua si defecerint, vti conuictos puniri. Si verò capi nō potuerint, absentes eos pœnis damnari condignis. Pro quibus omnibus, ac in necessarijs eorū, vestrum imploro officium, ac expensas protestor, & peto.

Corā vobis Domino N.

CAPVT II.

1 Denunciationes coram iudice fieri expedit.

2 Tabellionum corruptus animus delictorum correctionem impedit.

Quoties enim ad expurgandam Ecclesiasticam Rempublicam facinorosis clericis alicuius eorum flagitium a nunciandum est, decet vt id in presentia iudicis fiat. Sic enim & iudex ipse perpendere poterit, quæ sit personæ qualitas, contra quam denunciatio fit: quæ insuper delicti species ac grauitas, vt iuxta illam, quæ futura sunt ordinet, ac præcipiat, intelligatque, quo animi motu, quauē certitudine delicti, fiscalis suus, aut quiuis alius denū-

ciaturus accedit: & an etiā negocium id, de quo agitur notario, qui tunc se illi offert, tutò committi valeat. Non enim in criminalibus causis minima cura iudicis debet esse personā notarij eligere, ac variare iuxta casuum & negociorum occurrentiam, cum præcipuè inter plures optio datur. Multū nāque impedit delictorum correctionem tabellionū animus corruptus ^b precibus, aut precio, seu particulari quadā affectione, vnde sæpius causarū secreta reuelant, testes negligenter, & non vt decet, examināt, & iudices ipsos varijs persuasionibus & fictionibus ad suæ prauæ intentionis tramitē inclinare satagunt, aut apri importunitatibus oppugnat, eorum insuper torpore & segnicie cum à iudicibus seu fiscalibus in similibus copia, & reorum pauperū defensio. Oportebit etiam de omnibus curiæ tabellionibus diffidere, quādo illos certioraturos malefactorē de his, quæ gerūtur, iudex probaliter suspicatur, extraneumque querere notarium, quo præsentē denunciatio fiat, & per quem summarie informationis testes examinentur, ac mandatum capturæ subscribatur. Proderit præterea quod iudice præsentē denunciationes fiant contra reos: nam ex hoc ipse facilius illorum memoriā conseruabit, & melius rationē criminalium causarum, & status earum ab officialibus exiget, nec eis licebit, aliquorum

prosequi causas, & reliquas pro arbitrio silentio præterire.

A *Idem fiat.* Vide multa lectu non indigna, quæ de hac denunciatione: quæ coram iudice facienda est, circa quâ huius capitis argumentum versatur. Scripta per Angel. in tract. malef. in verbo. *Nec non ad denun.* Bossi. in locupletissimo illo de lictorum tracta. tit. de denunciatione. pagin. 101. Julius Clar. lib. 5. recep. senten. §. fin. quæst. 3. & 7.

B *Tabellionum animus corruptus*

*Contra
Nota-
vot.*

Dolus equidem, & tabellionum imperitia, destruit mundum: & multorum consciências in magno discrimine constituit, ut singulariter scribit Bald. consil. 6. incipien. Viso testamento. lib. 2. Et ex notariorum imperitia plurima damna, & litium occasio oritur. Ita scribitur in sacro concilio Tridentino, sessione. 22. c. 10. de reformatione. Qua propter iustissimè ibi decretum est Notarios imperitos, vel in officio delinquentes, priuandos, vel ad tempus suspendendos esse, ab Episcopo tanquam Apostolicæ sedis delegato. Ex quibus iustissimè defenditur decretum ab Illustrissimo Toletano Præsule factum: quo statutum est, quod nullus Notarius Apostolicus, fungatur munere suo, in hoc amplissimo Archiepiscopatu, nisi prævio examine, approbatus fuerit ab ipso, vel ab iudicibus sui senatus, qui semper floret viris integerrimis, & omni laude dignissimis.

Et multa contra tabelliones & Notarios tradit Ripa in l. Cetero. num. 83. ff. de vulgar. Cagno. in l. si librarius. num. 2. ff. de regu. iur. Neuiza. conf. 28. num. 11. & 12. las. conf. 37. col. 2. lib. 4. Jacob Menoch. cõf. 33. num. 138. vol. 1. & Antonius Tessara peculiari libello, cui titulum fecit de erroribus notariorum.

Nec minus quam notarij, *Contra nonnullos receptores* impedire solent delictorum con-
los receptores dignam punitionem, nonnulli
curantur Ecclesiasticis receptores Ecclesiasticarum curiarum, qui sic iure optimo nuncupantur, cum receptores sint munerum, & delinquentium receptatores, nec non fabricatores iniquitatum: canes sunt ferarum, & civium devoratores. Qui muneribus & donis corrupti, facinorosos homines & publicos peccatores tuetur, & probos & bonis moribus imbutos, si nihil eis tribuunt, in famam, & persequuntur. Quod si crimine aliquod, antequam ad iudicis aures perveniat, ipsi noverint: sæpe numero illius causam de plano iudicant, & non sine plena manu. In reorum informationibus innumera crimina perpetiare solent: nam aliquando testes in suum favorem deponentes, longe repellunt, asseverantes, illud omittendum esse, quousque pro illis ferant testimonium. Si vero nullam culpam inveniunt, ut salarium itineris reportet, ex capite in testium depositionibus asseverant, scandalum saltem ortum fuisse: ex obiecto crimine, quasi

ne, quasi hoc alicuius foret momenti, non probata legitima causa scandali, præsertim apud optimos iudices, & Deum timentes. Inquirunt isti aliena crimina, cum ipsi grauissimis sceleribus irretiti sint. Quibus illud Salustij obijci potest. *Qui in alterum dicere paratus est, vitio carere debet.* Et ut egregie cecinit ille.

Tollere festucam, si vis de fratris oculo.

Quæ tua conturbat, lumina tolle trabem.

Et Horatius:

*Cum tua peruideas oculis mala, lip-
pus inunclis.*

*Cur in amicorum vitij tam cernis
acutum.*

Tempus equidem mihi deficeret, si sigillatim omnes ipsorum iniquitates recenserem. Censeo Christianæ reipublicæ utilissimum fore, ut istis hominibus ab Ecclesiasticis tribunali-
bus expulsis, testes in criminalibus causis, præsertim grauioribus coram iudicibus examinareretur, quod iuri communi consonum est l. Apud eloquentissimum. C. de fidei in str. tradit latè Calagur. Episcop. reg. 757. vbi ipse annotaui, Iacob. Menoch. in tract. de recup. posses. l. 5. remed. q. 26. n. 336. & latissimè doctissimus Auēd. de exequend. mand. Regum. 2. par. c. 17. vbi regulam istā, cum vndecim limitationibus constituit. Vel oporteret, quod in singulis tribunalibus, vnus vel duo clerici viri probi, & integerrimi ad munus, hoc assignato

competenti salario eligeretur, qui cum alijs curiæ officialibus debito tempore sindicaretur. Nec dicta mala medentur, si testium examen (prout nunc fit) priuatis locorum clericis committatur: nā cum ex proprio munere hoc illis non incūbat, negligētis inidē in his se gerūt, quia frequentissimē ipsis absentibus, & prorsus ignorantibus, testes ab receptoribus examinantur: nec iudice commissionis opus est, nisi ad solā subscriptionem factæ informationis.

Officiali, ac Vicario generali.

CAPVT, III.

- 1 Differentia sit ne aliqua inter Officialem vel Vicarium.
- 2 Officialis ut corrigere & punire crimina possit, potestas expresso sibi est committenda.
- 3 Officialis ex generali mandato potest inquirere.
- 4 Compositio officialis Episcopi, facta super crimine, an Episcopo præiudicet.
- 5 Antiquo iure de diaconorum causis tres Episcopi cognoscebant, de causis vero presbyterorum sex.
- 6 Episcopi vel eorum officiales per se hodie de consuetudine de clericorum causis criminalibus cognoscunt.
- 7 Sessenniat, quæ hodie ex Tridentino concilio in clericorum degradatione obseruanda est.

Hac Vicarius, inter se differunt, ut notat Gulielmus in Clement. 1. de offic. vicar. quem refert Federic. de Senis in consil. 302. incip. Reuerende pater dicitur

citur in iure, in col. fi. Nā quicquid potest officialis, potest & Vicarius, sed non conuertitur: & Officialis non habet potestatem circa actus spirituales extrajudiciales, quia illud pertinet ad Vicariū in spiritualibus, & Vicari^o potest punire & corrigere ^a, non tamen Officialis. Quādo autē Episcopus vnū solum Vicariū constituit, credit Feder. vbi suprà, quod transit in eum, quicquid transit in officialem, & quicquid transire potuit in Vicariū in spiritualibus. Ioan. And. tamen in addit. ad specul. in Rub. de officio Vicarij, dicit quod ista vocabula sunt synonyma, & sic idē est dicere Officialis, quod Vicarius, & quod dimittēda est ista diuersitas vocabulorum consuetudinibus patriæ, quem refert Barbat. in Clemen. Et si principalis de rescript. in 1. col. qui dicit, quod ista opinio Ioā. Andr. videtur verior, & sic quod nulla sit differēcia in effectu, sed solum in nomine, reiecta opinione Guliel. vt suprà, qui nititur facere differentiam inter ea, quæ sunt gratiæ, & iustitiæ & iurisdictionis voluntariæ, prout latius ipse refert.

^a Præter alia autē, quæ in his, qui creandi sunt Officiales adesse debent, tãquàm quibus totius diocesis moderatio, ac regimen committēda sunt, aut saltem committi solent (licet verius ij coadiutores, nō verò excusatores Episcoporum esse deberent) vt crimina corrigere & punire possent, pœnan. q. de-

positionis infligere, nō sufficit quod solū aliquis in Officialē creetur, sed requiritur quod sibi expressē prædicta cōmittantur, vt sanxit Bonifacius huius nominis Pontifex. 8. in cap. licet, de officio Vica. lib. 6. Sufficeret etiā iuxta glos. ibi, quod expressis aliquibus casibus exquirentibus speciale mandatum, cætera sub generali clausula committerentur. Aduerte tamen quod talis officialis ex generali mādato posset inquirere, vt notant Ioan. Mona. Lopus, & Domin. contra Ioan. And. ibi, & vide notabile verbum in ista materia per Mariā. in c. Qualiter, lo. 2. de accusa. quæst. 5. artic. 13. quod refert Felin. in capit. Non potest de re iudica. in 4. col. vbi dicit, quod licet Vicarius Episcopi ex generali mādato non potest punire, tamen sicut potest inquirere, vt suprà, ita posset inquisitum absoluerē absque alia relatione ad superiorē: & dicitur facta inquisitio & absolutio ex potestate ordinaria Vicarij, quæ non impeditur, per. d. c. licet. quod dicit dictū peregrinū, & nunquā obliuiscendū. Et quāuis Ripā in l. qui condemnare. in 3. col. n. pen. ff. de re iud. referat hanc conclusionem Marian. & Felin. & dicat quod ista decisio non videtur vera, quia Vicarius non prohibetur condemnare criminosos, fauorē ipsorum delinquentium, sed defectu potestatis iurisdictionis. Vnde cum Vicarius careat potestate, non videtur quomodo possit

possit absolvere. Ego credo eorum opinionem esse veram in terminis, in quibus ipsi loquuntur, quia dicunt, quod sicut permittitur Vicario facere inquisitionem ad effectum remittendi culpabiles inquisitos ad Episcopum, sequendo decem. Rot. 66. in nouis. ita si post inquisitionem inueniunt eos in nocentes, potest absolvere. Nam in isto casu sententia absolutoria Vicarii non est à crimine, unde non operatur exceptionem rei iudicatae, ad quam pronuntiandam necessaria esset iurisdictio, sed est solū absolutoria ab inquisitione per eum formata, ad quam sufficit eadem potestas, qua potuit inquisitionem formare, & eundem quem absoluit ad Episcopum remittere, si fuerat inuentus culpabilis. Et isto modo non obstat regula negatiua. Quod qui non potest condēnare, non potest absolvere: in qua etiā videtur fundari Ripa, dū impugnatur predictos doctores. An autē quando officialis Episcopi fecit expositionem pecuniariam super adulterio posset praeiudicare Episcopo, quo minus possit iterum cognoscere, & debita poena Clericum criminis punire: 4
5 vide Paul. de Cast. cōs. 368. notandum in. 1. volu. & si quisquā dubitauerit, cur tantorum ac tam grauium criminū causas, corā solo officiali Episcopi tractandas, ac ab eo definiendas proposuerim, cum antiqua iura Agatensium & Carthaginensium conciliorum statuerint, diaconū à tribus Episcopis Vi-

cinis, presbyterum à sex, audientes esse, vt habetur in capit. Si quis tumidus. cum duobus sequ. 15. q. 7. præcipue, cum illa tria capitula intellexit Archidiaconus ibi, in causa criminali, in qua proceditur ad depositionem, prout sunt in hac nostra denūciatione plura crimina depositione digna. Huic dubitationi 6
satisfaciendo dicimus, quod de consuetudine audiunt Episcopi per se, vel per Officiales suos causas criminales Clericorum suorum: vt notat Specus. tit. de accusatio. in §. Quarto loco: cuius meminerunt Ioan. And. & Dom. Philip. in c. degradatio, de poenis. lib. 6. Vnde solus Episcopus sine numero aliorum Episcoporum potest Clericum verbaliter deponere, vt notant ibi, Domi. & Philip. In criminibus autem illis, in quibus procedendum est ad actualement degradationem, tunc adhibendus est numerus Episcoporum, de quo in dictis iuribus in examinatione & definitione causæ, & ad pronuntiandam illam verbalem depositionem, quæ debet præcedere actualement degradationem, vt notant Domi. & Phil. in d. c. degradatio. & scribitur in lib. Pontif. fol. 203. col. 4. Modie verò in Concil. Triden. in 3 sess. celebrata anno Domini 1551. capitulo. 4. statutum est, quod liceat Episcopo seu eius Vicario procedere in dictis criminibus etiam sine requisito numero Episcoporum: subrogatis tamē loco eorum totidē Abbatibus vel perso-

nis in Ecclesiastica dignitate cōstitutis, prout habetur in decreto dicti concilij tenoris sequētis : Episcopo per se seu illius Vicarium in spiritualibus generalem contra Clericū in sacris etiam presbyteratus ordinibus cōstitutum, etiam ad illius condemnationem, nec nō verbalem depositionem, & per seipsum etiam ad actualement atque solennem degradationem ab ipsis ordinibus & gradibus Ecclesiasticis in casibus, in quibus aliorum Episcoporū præsētia, in numero à Canonibus definito requiritur, etiam absque illis procedere liceat, adhibitis tamen & in hoc sibi assistentibus totidem Abbatibus vsum mitræ & baculi ex priuilegio Apostolico habētibus, si in ciuitate aut diocesi reperiri, & commodè interesse possint. Alioquin alijs personis in Ecclesiastica dignitate cōstitutis, quæ ætate graues, ac iuris scientia commēdabiles existāt.

A N N O T A T I O.

Adde plura quæ de Officialis, nec non Vicarij generalis iurisdictione, & potestate, quæ scribit Ab. in c. si quis contr. n. 30. vbi Feli. & Doct. de foro comp. Rot. dec. tit. de officio Vicarij in nou. vbi amplissima additio Syluest. in suum, in verbo, Vicarius. q. 4. Petrus Rebuff. in pract. benefic. 1. parte, tit. de Vicarijs Episcopo.

A Punire & corrigere. Est sanè peculiare munus Episcoporū, vel Vicariorum suorum gene-

ralium, subditorum crimina, & scelera punire, eorumq; vitia redarguere, & quod ab eis summe cauendum est, ne Clerici præsertim curam habētes animarum, criminosi sint, & inhonestam vitam agāt, vel prauis & corruptis sint moribus. vt in Conci. Trid. ses. 14. in præ. de refor. & ses. 6. c. 3. de reform. Iure igitur generalis hæc delictorum denūciatio, coram Vicario generali proponitur, cum ipse ex munere sibi commissio, puniendi & corrigendi hæc crimina amplissimam iurisdictionem & potestatem habeant. c. licet. c. irrefragabili. de officio ordinarij. c. de persona. 11. q. 3. Cōci. Trid. ses. 24. c. 20. de reforma. vbi interdictum est Decanis, seu Archidiaconis, vel alijs inferioribus indicibus, criminales causas etiam visitando iudicare. Quæ potestas & iurdictio non solum eis competit aduersus clericos (quos sæculares appellamus) verū cōtra regulares, si extra claustrum vitam agentes, delictū aliquod fuerint perpetrati. Conci. Tri. ses. 6. c. 3. de reform. nec iuuari possunt Clerici, ad effugiendā hanc ordinariam iurisdictionē, sub prætextu immunitatis, aut exemptionis, non obstantibus quibuscunque cōsuetudinibus, aut concordijs etiam iuramento confirmatis. vt in d. concil. ses. 14. c. 4. de refor. Imò ad defendendam suam iurisdictionē procedere possunt ordinarij, contra eam turbantes & impediētes, etiam si fuerint exēpti, vt egre-

vt egregiè scribit Innoc. in c. dilectus. de pœnis. què sequitur Step. Aufser. in tract. de potest. sæcular. super Ecclesi. personas. n. 23. Ioan. Rojas, Valentinus Inquisitor in tract. de hereticis. l. p. nu. 555. cùm sequenti assueueras, quod cùm ipse esset Episcopus Pampilon. Vicarius generalis, ita in forensibus controuersijs obtinuit, cōtra Canonicos regulares illius Ecclesiæ, & contra quosdā monachos diui Bernardi. Ipse quoque Inno. singularem sententiā receptam vidi contra moniales exemptas, quæ mulierem nuptam, intra claustra monasterij iniuste detinebāt: & hac ratione, iustissimè iudex ordinarius contra ipsas censuris Ecclesiasticis processit: quousque mulier ipsa, marito fuit restituta, idemque in similibus casibus erit obseruandum.

Nec possunt Clerici, aut laici, in criminibus mixti fori, fugere ab hac ordinaria Ecclesiastica iurisdictione, etiam si allegent se habere certos & peculiare iudices, per literas (quas conseruatorias nuncupant) vt eos à molestijs & iniurijs defendant (vt moris est) distat nempè literæ, cùm quibuscunque clausulis, aut decretis nullius momenti sunt. Conci. Trid. sess. 14. c. 5. de refor. Excipiuntur tamen generales Vniuersitates, seu Collegia Doctorum, vel Scholasticorum, vel regularia loca, aut hospitalia actus hospitalitatē obseruantia: quorum personæ suis priuilegijs &

exemptionibus, circa iurisdictionem suorum iudicum conseruatorum, frui minimè prohibentur.

Sed dubium egregium, & in praxi frequentissimū, nec alienum à nostro instituto se offert vtrum dicti obseruatores Vniuersitatum, vel religiosorum, aut piorum locorum, possint de omnibus causis, cuiuscunque conditionis cognoscere, & dubiū facit Innocentij Quarti Pontificis Maximi constitutio in. c. 1. de offic. deleg. li. 6. qua his iudicibus conseruatoribus, tantum concessum est, vt de manifestis iniurijs, & violentijs cognoscant: nec ad alia quæ iudicalem indaginem exigunt, suam possunt extendere potestatem. Idem decretum est in c. si. illo titulo. Quod si præscriptam formā fuerint transgressi, eo ipso per annum suspensi sunt. Imò & quod non vulgare difficultatem habet Regia constitutio prima. tit. 8. lib. 1. ord. nou. definiuit, minimè posse iudices conseruatores id transgredi, etiam si vberior potestas & iurisdictione in rescripto concessa fuerit: quod si ad vnguem nō seruauerint pœna amissionis, naturalitatis, horum regnorum puniuntur.

Verius tamen videtur, non esse prædictis iudicibus prohibitum, de alijs causis, vltra violentias & manifestas iniurias cognoscere: si in literis Apostolicis, illis fuerit indultum, quod ex eo manifestè pater. Quia Summus Ecclesiæ Præsul causas ad

fas ad Ecclesiastica tribunalia expectantes, auocare potest, & alteri terminandas committere. vt in c. nostram. de appell. c. pastoralis. §. prætereà, de offic. deleg. c. Ecclesia. in 2. in verbo: Nos quidquid. vt lite pend. Cōci. Trid. sess. 24. c. 20. de reform. conducit text. in l. iudiciū soluitur. ff. de iudi. tradit vltra alios latissimè D. Couar. in practi. q. c. 9. Et istorum iudicium potestas à literarum facultate dependet. cap. recepimus. §. porro. de priuileg.

Nec refragatur text. in. c. 1. quia loquitur quando conseruatorum potestas est limitata. Secus verò si ampla tribuatur iurisdictio, quia tunc impune ea uti possunt. Qua propter illius tex. decisio, ferè hodie inutilis est, cum amplior forma recepta sit, vt scribit Ioan. Andræ ibi in casus positione, & ibi etiam Archi. & Domi. idè Domin. in. d. cap. fin. §. conseruatores. Petrus Rebuffus in. l. 48. in fine. ff. de verb. signif.

*Regia
constitu-
tione. r.
c. 5. tit.
3. l. r.
ordi. no-
uæ ex-
plicatur*

Nec minus aduersatur præcitata Regia lex prima ponēs, non esse alicuius valoris iurisdictio, quæ contra dictam prohibitionem concessa fuerit. Quia interpretanda est in casu. d. c. 1. cum quo concordat: vel quando talis concessio tenderet in præiudicium Regiæ & secularis iurisditionis: non verò quando ea iurisdictio daretur tantum inter Ecclesiasticas personas quarum cause coram iudicibus Ecclesiasticis sunt tractandæ, vt in. c. si dili-

genti. de foro comp. cum alijs Regiæ lex. 57. tit. 6. part. 1. Vel si causa esset Ecclesiastica, vt in Clem. 2. de iudi. l. 56. tit. 6. eadè part. 1. His nempe casibus, Pōtifex summus liberam potestatem & iurisditionem obtinet, nec Regia potestate potest impediri. c. nouit. de iud. l. 5. tit. 3. li. 1. ordin. noui. & quod iste sit verus, & germanus intellectus. d. legis, ex verbis ipsius colliges: cum dicit: Los conseruadores dados, y diputados por nuestro muy Santo Padre, no sean osados de perturbar la nuastra iurisdition seglar, ni se entremetan à conocer, ni proceder, &c. Intelligenda quidem lex est inter laicos: & exceptio, quæ statim sequitur ibi. saluo de iniurias y offensas manifestas, y notorias, que suelen ser hechas à las yglesias, o monasterios, y personas Ecclesiasticas. Interpretanda est respectu laicorum.

Vnde ex illa lege singulariter colligo, iudices conseruatores religiosorum, vel mendicantium, posse non solum contra Clericos, stante dicto decreto Concilij Trid. procedere: sed contra laicos, pro manifestis iniurijs, vel violentijs personis Ecclesiasticis illatis, quamuis rei sint, quia minimè ex hoc defraudatur Regia iurisdictio, cum talia crimina mixti sint fori. c. cum sit generale. de foro compet. l. 58. ti. 6. p. 1. l. 4. ti. 18. ead. par. & cum dicta Regia. lex. 5. tit. 3. lib. 1. ord. Loquatur de laicis, in illis regulam constituat, exceptio quæ.

qua permittitur conseruatoribus, de manifestis iniurijs, & violentijs cognoscere contra laicos dubio procul intelligenda est, cum exceptio semper ex regula profluat. l. nam quod liquide. §. fin. ff. de penu. legat. & huic interpretationi nō vulgariter suffragatur. l. 2. tit. 8. lib. 1. ord. noui. dicens: *Los Eclesiasticos ansi conseruadores, como otros qualesquier, no sean osados de exceder los terminos del poderio, que los derechos les dan en sus iurisdicciones: y si excedieren lo que los derechos disponen, y en la nueva iurisdiccion Real se entremetieren, y la auentaren vsurpar, y entre legos, sobre causas profanas, &c.* Non certē inter Clericos, nec circa causas Ecclesiasticas lex illa aliquid diffiniuit.

Et nota, quod tunc dicitur manifesta iniuria, & violentia inferri, vt pateat aditus iudicibus conseruatoribus cōtra laicos procedendi, quando monasterium vel religiosi sua possessione perturbantur, aut eorum priuilegia, exemptiones & immunitates violantur. c. cum sit generale. de foro cōp. quod in qualibet oppressione locum obtinet. in cap. si clericus. cō. tit. Abb. & Doctores in. d. c. cū sit generale, vbi Socin. num. 18 Lap. alleg. §. 8. & 72. & est optimus tex. in capit. conquestus. de foro compe. vbi iudicibus Ecclesiasticis permittitur laicos compellere, vt pro iniurijs & damnis Ecclesiæ illatis competenter satisfaciant, & conducit tex. quem ibi ad hoc not.

Brab. in. c. licet. de pœnis, in verbo, *Exigunt*. Quia exigere est ab inuito extorquere. l. lex fidei commissi. ff. de lega. 3. & est hodie egregia decilio Conci. Trid. sēf. 22. c. 11. de reforma. & in proprijs terminis huius propositæ controuersię tenet Io. Lap. Hispanus vir magni nominis in rep. c. per vestras. de dona. inter vi. & vxor. §. sed pulchra dubitatio. n. 3. fol magno. 181. Et ita non semel iudicatum vidi, maxime hoc anno. 1583. in fauorem religiosissimi, totoque orbe celebratissimi Collegij Societatis Iesu, huius Complutensis populi. Nam cum quidam ciues oppidi de *Loranca*, vim dicto Collegio quibusdam suis prædijs intulissent, meo consilio querela huius oppressio- nis, & violentiæ, proposita fuit coram Vicario generali huius Complutensis curiæ, tanquam iudice conseruatore, & licet rei personaliter citati, declinatoriam fori exceptionem proposuerunt, causa ad Reginam Pintianam curiam fuit delata, declaratum in ea fuit, nullam vim à iudice conseruatore illatam fuisse, & causa ei remissa fuit.

Hæc de cōseruatoribus mēdicantium ordinum, piorumque locorum: conseruatores verò Salmanticensis, Pintianæ, & Cōplutensis Academiae, indistinctæ de omnib⁹ causis in fauorem Doctorū, vel Scholasticorum, contra laicos procedere possunt. l. 8. tit. 7. lib. 1. dicti noui

noui ordina cūm dicit: *Que el r. acstre secula o su luzar pteniente pveda conocer, y conoza de todas las cosas tocantes a la dicha Vniuersidad, y a las personas del dicho Estudio, aunque no sean iniurias, ni fuerzas notorias y manifestas*

Ego N. Presbyter.

C A P V T. III.

1 Laici Clericos accusare non possunt.

2 Prælati cauere debent, ne officialiū suorum officia sub annuo censu locent.

3 Fiscali curia in principio officij iurare tenetur.

1 **C**um enim in curijs Ecclesiasticis officio fiscalis functuri, ultra laicorum crimina, clericorum etiā flagitia accusare, seu denūciare debeant, & laicos interdixit sit clericos accusare, aut in c. Laico, & in c. Sicut Sacer. 2. q. 7. optime faciunt Prælati, si Sacerdotes, aut in sacris saltem constitutos viros, similibus præficiunt officij: illi nanque non ea quæ seculares viri inuidia, ac infestatione, clericorū flagitia accusabūt, aut iudiciis nunciabunt, & vitia solum persequētes, totam personas tanquam in eadem sorte Domini vocatas non abhorrebunt. Fiet insuper, vt ad occultanda crimina, non sic facile muneribus corrumvantur. Quod tandem prudenter statutum inueni inter Constitutiones Cesarauiganæ Prouinciæ, cuius est Ecclesia nostra Calagurritana, in tit. de procurat. in constitu. penul. tenoris seq Nullus de cetero procurator fisci admittatur,

nisi in sacris sit ordinibus constitutus, suffraganeis nostris, & eorum officialibus cōtrarium faciendi potestatem omnimodam adimētes. Debent tamē Prælati cauere ne similia officia illis vel alijs sub annuo censu locent. b Nam dum hoc fit, b feruent vitij omnibus reipublicæ, Clericiq̃ ac laici facinorosi, non vitæ emendatione, sed pecuniæ præstatione canonica in vltionem effugiunt, quā promerentur, sicque dum quid offerre possint, habeant, quod in eis aliquid puniri possit, nō timent. Cum præterea synodaliū testium vltus simul cum ipsa synodorum celebratione (non paruo Christianitatis dispendio) perierit, & eorum loco in singulis diocesisibus ij, quos fiscales vulgus appellat, creati videantur, non minima debet esse prælatorū cura, vt ad huius officij onus & exercitiū prudentes, fideles, ac solertes viros eligant, qui subditorum suorum spiritualia vulnera valeant inuestigare, illaque iam nota, & probatione non difficilia prælatis eisdem, aut suis Vicarijs reuelare ignauia non differant, aut perfidia dissimulent. Et vt hoc diligentius obseruent, aduertant semper Prælati, seu eius Vicarij in creationibus talium fiscaliū, vt eos faciant ante omnia iurare e, quod officiū suum fideliter, diligenter, & legaliter exercebunt. Cum enim tales censeantur publici denunciatores, tenentur in principio sui officij iurare, vt notat Angel. in l.

in l. si vacantia. de bon. vacan. lib. 10. quem refert Præpo. in c. de accusat. c. q. 8. col. 65.

Accusare. Vide latè Præpositum in c. laicos n. 4. 2. q. 7. glo. Abb. & Doctores in c. ex parte. de testi. l. 3. tit. 3. li. 1. noui ord. Idque egregie in concilio Prouin. Tolera. celebrato anno. 1566. act. 2. c. 11. his verbis definitum est. *Fiscales ab Episcopis deputentur, qui vel Sacerdotes sint, vel intra sex menses ad sacrum ordinem, intra annum ad sacerdotium promoueri possint, & promoueantur Alioqui ad vsum proprii muneris nequaquam admittantur.* Et duas rationes, propter quas laici à clericorum accusationibus repelluntur. Scribit Ioan. Crot. in tract. de testib. n. 59. Hieron. Gig. in tract. de crimine læsæ Maiest. in rubr. quomodo & per quos crimen læsæ Maiest. prob. quest. 15. Possunt tamē laici in aliquibus criminibus Clericos iure optimo accusare. Primò, in crimine hereticæ prauitatis. c. Sacerdotes. c. oues. 2. q. 7. Secundò, in crimine læsæ Maiest. c. sané. 15. q. 3. glo. in summa. 2. q. 7. & ibi Præpos. Archid. Bellam. & Card. a Turrecrē. in c. 1. ibi. Tertiò, in crimine dilapidationis. c. nō liceat. 7. q. 2. & hoc inter doctores communiter receptum esse testatur. Fe. conf. 183. n. 3. Iul. Clar. in pract. crim. §. si. q. 14. vers. Propter reuerentiam. Quartò, quando laicus suā vel suorum iniuriam prosequitur. c. omnibus. 4. q. 7. c. de cætero. de testib. & licet Archi. in sum

ma. 2. q. 7. in ea sit sententia, vt existimet, id procedere, quando ciuilitè agitur: secus verò si criminaliter. Sed veriùs Hosti. in. d. c. de cætero. contrarium censet scribens, permissum esse laicis Clericos accusare, tam ciuilitè quam criminaliter, si suam vel suorum iniuriā prosequatur: cui se subscribit Præpos. in. c. quod verò. 2. q. 7. col. 1. allegans text. in. c. Maximianus. 81. dist. Quinto, nō est locus regulæ in crimine simonię tex. in. c. tanta. de simo. Sextò, in crimine sacrilegij. tex. in. §. qui autem. 17. q. 4. Septimo, quando semel laicus admissus fuit ad accusandum Clericum, quia postea non potest repelli. Ita scribit Aug. Ber. in. c. 1. n. 4. de accusat. quod manifestè iuri contrarium est: nam cum iste fauor, qui in hoc versatur in fauorem totius sacerdotalis ordinis fuerit introductus, minime in eius præiudiciū & perniciem Clericorū laicos ad eos accusandos aduersus sacras constitutiones magno consilio æditas admittendos esse cenfeo. Octauo, & vltra supradictos casus illud cenfeo notatu dignū, quod speciali iure sancitū est, parochianos posse propriū sacerdotem & rectorē denuntiare, cum sua interfit habere bonum pastore, & ab omni scelere immunem. In hoc equidem doctores omnes conueniunt, teste Arch. in. c. illa. n. 7. de accusat. & est communis sententia, si credimus Iulio Claro. d. §. si. q. 7. idem profitetur ipse

Atet.

Decem graduntur casus, quibus laici et Clerici eos accusare possunt.

Aret. in c. ex parte. de testibus. Scribit tamen circa hoc eleganter Host. in tit. de inquisitione. §. 2. ver. vt autem, quod Prælati non debent passim, nec frequenter recipere eas cartulas, quas rustici contra rectores suos clanculo offerunt: nec tamen debet esse nimis increduli. nam solent hæc manifestationes non vulgarum commodum & utilitatem reportare, si iudex maturo consilio & prudentia veritatem indagauerit, vel saltem legitimam causam inuenerit, vt seruato iuris ordine ad inquisitionem criminis deueniat. Non tamen superdictis capitulis aliquo modo procedendum est, etiam si in ipsis copia testium exhibeatur: tum quia incertus est illorum auctor, tum etiam quia capitula illa extrajudicialiter fuerunt producta, quod si aliter fieret processus esset ipso iure nullus. Ita scribit Iul. Cla. in pra. c. §. si. q. 5. vers. Scias enim. dicens apud suos ita seruari. Nono limita, quando crimen esset notorium c. cum dilectus. de puig. can. Abb. in d. c. de cætero. vbi Feli. n. 6. de testib. Quintil. Mandosi. vir doctissimus in anno ad Lap. alleg. 11. litera E. Decimo limita, in patrono laico, qui presbyterum dilapidatorem bona iuris patronatus accusare tenetur, c. constitutum. 16. q. 1. gl. in c. filijs. 16. q. 7. tradit latissime Cæsar I. ab. de iure pat. lib. 3. art. 2. q. 2. quem vide.

B Locent. Adde Caieta. in summa. in verb. officiorum venali-

tas. Dom. Soto. lib. 3. de iust. & iu. q. 6. ar. 4. Frat. Fran. à Vitoria in priuato consilio, quod de hoc argumento vernaculo sermone edidit Mart. Nauar. in manuali confessorum latino. c. 25. n. 7 & lege quæ circa hoc longe lateq; scribit noster Bernardus Diaz de Luco, qui ob eius summam integritatem ingentem vberissimamq; doctrinam dum in supremo indice dictionis pratorio esset incorruptus senator, & summæ integritatis vir ob sincerissimam eius fidem, & sæpius exploratam sanctitatem à Carolo V. huius nominis Cæsare, & primo Hispaniarum Rege selectus, eodemque munere sincere functus Calagurritanæ & Calciarenfis amplissimis Ecclesijs ab ipso Cæsare Maximo designatus, tandem Pontificis Romani suffragio, vt reipublice Christianæ maximum esset ornamentum, Episcopi titulo fuit insignitus. Et paulò post cum singulari pietate & religione pontificale munus exerceret ad impiorum hæreticorum labe extirpandas, ad Tridentinum concilium fuit vocatus, quo incredibilis eius pietatis & religionis amplissimum præstitit testimonium. Qua ratione passim doctores cum summis laudibus celebrant, maxime Insignis D. Couar. in. 4. lib. decret. 2. par. c. 6. n. 14. iuris vtriusque consultissimum, meritò appellat, & doctissimus & obsecrantissimus Præsul. Nuncupatur ab eodem li. 1. var. resolu.

Joann.
Bern.
Diaz
de Luco

c. 11. n. 5. & vir moribus & doctrina excellens in rub. de testa. 3. par. n. 26. & multis in locis practicam istam excellentissimam esse testatur, & eum meritissimum pastorem Calaguritane Ecclesie nuncupat Petrus Auend. in capit. prator. 2. part. cap. 5. numer. 26. Is inquam, in tractat. cui titulu fecit, *Instructio de perallos*. cap. 19. & 20. Iurisdictiones vero Ecclesiasticæ, siue facultates nominandi Vicarios in spiritualibus locari minimè licet, nec conductores per se ipsos, aut alij eorum nomine, ea munera possunt exercere, aliter concessionem etiam à sede Apostolica factæ subreptitiæ iudicandæ fuisse ita decretum est in Sacro Concilio Trident. sess. 25. c. 11. de reforma. In Concilio vero Prouin. Tolet. act. 2. c. 15. ann. 1565. iustissimè decretum fuit, ut Notariorum Ecclesiasticorum, nec non promotoris fiscalis officia, & cætera alia quæ ad iurisdictionem Episcoporum, & aliorum inferiorum spectant, minimè vendantur, vel locentur, alioqui si quis illius decreti transgressor fuerit, hac poena mulctatur: nempe ut luerum non acquirat: imò in anime iudicio fabricæ Cathedralis Ecclesiæ restituere tenetur, & qui officium ita fuit assequutus, illo priuari debet quod utinam in omnibus tribunalibus seruaretur.

C *Iurare.* Adde Ang. in tract. maleficio. in verbo, Nec non ad denunciationem. col. 2. Petrum Foller. in practi. crim. in parte

audiatur exceptiones. n. 65. pa. 162. Lod. in practi. crim. c. 6. n. 11. Add. Bart. in l. Diuus. ff. de custod. reorum.

Promotor seu fiscalis curiæ vestræ.

C A P V T. V.

1 *Fiscalis à Prælo vel iudice creatum loco officij iudicis succedit.*

2 *Iudex ex proprio officio procedens, infamia præcedente, cogere potest reum ad iurandum de veritate delicti.*

Officium huius fiscalis creati à prælo, vel iudice, loco officij iudicis succedit, & quod facit iste ex mandato iudicis, videtur facere ipse iudex, ut notat Præpo. in c. de accusat. 2. q. 8. col. 36. & col. 39. Vnde non tãquam pars accusans debet iudicari. Pro quo optimè facit, quod notat Innocen. & alij, ut refert Felinus in col. 2. in ca. Cum clamor. de test. quod quãdo persecutor inquisitionis est datus à iudice, ad ipsam inquisitionem proseguendam, tunc quia talis non est propriè pars, sed minister iudicis, ad eius instigationem possunt testes repeti, quia tunc potiùs iudicis officio repetuntur. Ex quo ego aliàs dicebam in contingentiã facti, quod sicut iudex procedens ex officio suo, & non ad petitionem partis, præcedente infamia, potest reum cogere ad iurandum de veritate delicti, de quo infamatus est, ut notat Abb. in c. Cum super. de confess. quasi ad finem. Pari modo poterit hoc facere

ad petitionē dicti fiscalis, cum hoc tamen necessario temperamento, videlicet nisi fiscalis prosequeretur talē accusationem, ex quasi vincat, defertur lucrum sibi ab aliqua constitutione synodali, vel consuetudine præscripta, cum tunc videatur sequi proprium interesse, & ad id oporteat probationes habere legitimas.

A N N O T A T I O.

Nota circa huius capituli Argumentum, quod qui libet merum imperiū habens, potest hos promotores, seu fiscales (quos vocant) creare, vt docet Bar. in l. Diuus. ff. de custodi. reor. Ioan. de Anna in c. sicut olim. num. 2. de accusat.

A De veritate delicti. Adde Bart. hanc opinionem tenentē, in l. inter omnes. §. recte. in fine. ff. de furt. cuius opinio ab omnibus approbatur. teste Aug. in tract. malef. in addit. Ang. in parte, *Comparuerunt & consenserunt totum.* num. 13. quam opinionem communem esse fateatur Hyppo. in l. quæstionis habendæ. num. 72. ff. de quæst. Ant. Gom. lib. 3. var. resol. c. 1. nu. 63. & esse magis communē, asseuerat. Iul. Clar. in pract. crim. §. fi. q. 45. vers. Sed quæro nunquid. Quæ opinio Forensi consuetudine recepta est. teste Maria. Soci. in. c. qualiter & quando. nu. 227. de accusa. q. 84. Et communis totius Italiæ stilius, iam pridem eam recipit. vt memorie mādabit Bart. in l. 1. n. 6. de iur. col. & eam dicit communem, & apud suos

obseruari Doctissimus Ostauius. in de cis. Pedam. 66. n. 7. & in Hispania seruatur, quia ei suffragatur egregia Partituri. l. 4. tit. 29. par. 7. vbi magnus Greg. Lop. idem annotauit in glo. incip. *Inrar que digala verdad.* Quamuis propter manifestam periurij causam, eam increpet Clar. vbi paulo ante allegauit. Vnde apud Gallos nō iuramentum, sed sola fidei interpositio adhibetur. vt refert Marcus decis. 674. quod Hispanica lege apud nos seruari, pie desiderabat egregius Anto. Gom. (quem præceptore Salmantice habuisse anno Domini 1554. nunquā pænitebit) is inquam lib. 3. var. resol. c. 12 nu. 15. non equidem oportet, nec decet iuramentum exigere, quando periurij crimen timeatur. c. clericos. de coha. cler. Sed quando iuramentum exposcitur, à iudice, secundum iuris normam procedente, dubitandum non est, quin reus eius religione astrictus, veritatem patetacere teneatur: nec vllō modo potest, etiam ad effugiendas aduersarij calumnias, iudicem fallere, vt docet S. Tho. 2. 2. q. 7 art. 3. & ex nostris tenuit Bald. in rub. C. de fid. instru. n. 3. Abb. in c. olim. in 1. col. fin. de rest. spol. & in c. sicut. in. 3. col. 6 de iureiuran. Ias. in l. cū proponas col. 2. C. de pact. quā opinionem communem esse proficitur Areti. in l. decē. n. 7. ff. de verb. obliga. Couar. lib. 1. var. resol. c. 2. n. 1. circa quam vide late Mart. Nauar. in. c. in-

D. Ar-
tonius
Gome-
cins.

ter verba. Corro. 65 .n. 237.
concl. 6. 11. q. 3. & vide quæ la-
tè scribo inf. cap. 124.

Denuncio.

CAPVT. VI.

- 1 *Publica denuntiatio diffinitio.*
- 2 *Officiales infames vel criminosi à denunciatione repelluntur.*
- 3 *Fiscales ex communi curiarum stilo non notoria scelera denunciare possunt.*
- 4 *Iudex Ecclesiasticus minimè debet permittere clericum sine delatore de occulto crimine accusari.*
- 5 *Delator debet se obligare quod probabit quod in denunciatione proponit.*
- 6 *Quando probasti dicatur quod denunciat, ut ab obligatione liberetur.*
- 7 *Iudices Ecclesiastici non debent ad clericorum captiuitatem sine informatione procedere.*
- 8 *Sententia absolutoria, super denunciatu prolata, prodest sicut lata super accusatu.*
- 9 *An iudex Ecclesiasticus accusare volentibus terminum præsagere teneatur.*
- 10 *Offensus si dixit se nolle accusare, & ideo ad inquisitionem iudex processit: offensus postea, accusare volens, audiendus non est.*
- 11 *Fiscalis de quocunque crimine possit clericum accusare.*
- 12 *Scribitur egregia Cæsaraugustana Ecclesia synodali constitutio.*

Libuit enim sub denuncia-
tionis verbo, hæc delicto-
rum congeriem scribere: quia
Episcoporum promotores, seu
fiscales magis denunciatoribus,
quàm accusatoribus assimilari
par est. Et licet variet sint in iu-
re denunciationis species, vt
declarat Henricus in cap. No-
uit. de iudic. fin. col. Et latius
ibi prosequitur Abba. & diffu-
sius Præp. in capit. de accusat.

2. q. 8. in colum. 56. & pluribus
alijs. Illa tamen, quæ materiam
nostram complectitur, est de-
nunciatio, quæ dicitur publi-
ca, quam sic diffinit, seu de-
scripsit Præp. vbi suprâ, in co-
lumn. 64. Est enim denūciatio,
criminosi alicuius apud com-
petentem iudicem, per officia-
lem ad hoc deputatū facta de-
latio, ad pœnam eidem infe-
rendam. Competit namq; hæc
ex mero iudicis officio proce-
dentis in ea ad denunciationē,
seu promotionem suorum of-
ficialium, secundum p. ædictos
doctores, vbi suprâ, & funda-
tur ex. l. ea quidē. C. de accusat.
& ea Episcopus in synodo. 35.
q. 6. & l. diuus ff. de custodia &
exhibitione reorum c. præter-
eā. de testibus cogendis. Et no-
ta quod ab ista denunciatione
repelluntur officiales, si sunt
criminosi, a vel infames, notat
Henricus d. col. fin. allegat. tex-
tum. & quod ibi notat Ber-
nar. in. d. c. Præterea. Et licet in
hac materia denūciationis pu-
blicæ Doctores communiter
scripserint in d. c. nouit. & in.
d. l. Ea quidem. quod notoria
tantū crimina denunciari pos-
sunt. b Communis tamen sty-
lus curiarum Ecclesiasticarum
admisit, vt indistinctè illarum
fiscales, seu promotores accusa-
tiones suas, vel proprius denū-
ciationes instituunt, in quo vi-
detur recepta opinio Salicet
in d. l. Ea quidem, dum dice-
bat, quod etiam non notoria
denunciari debent, dummodò
probari possint, quod æquum
videtur

videtur: nam si de solis notorij criminibus clerici per fiscales accusandi essent, plura alia, quæ sæpius occulta, & si probabilia sunt, impunita manerent. Vnum autem consulendum se offert iudicibus Ecclesiasticis, vt non permittant, de aliquo occulto crimine accusari clericum apud eos per fiscales, nisi delatorem sibi prius obtulerint, aut videant, quod dicti officiales sufficienti probatione, aut legitimis indicijs muniti causam ipsam aggrediuntur. c. Si enim Reges nostri suis fiscalibus iniungūt, vt habeant delatorem, cur & ijs, qui ad accusandos clericos creati sunt officiales per Episcopos, hoc non præcipiunt? Et quia de delatore mentionem fecimus, & hæc materia Canonistis non est familiaris: ideo circa eam notari debent sequentes conclusiones. Quod quando iudex delatorem admiserit, ille se obligare debet, de probando quod denunciat, ita quod fiscus obtineat, vt probatur in autentica de exhibendis reis. §. 1. per quæ ita dereminat Lucas de Penna. in rubr. de delatoribus, libro. 10. columna secunda, versiculo. Ad deferendū. Postquam verò obligauit se probare quod detulit, si semiplene probauit, non sufficit, quo minus condemnatur ad pœnam, ad quam se astrinxit, si non probaret, vt concludit dictus doctor in l. 2. eiusdē tituli, in. 3. colum. versic. Sed pone. Si autem delator probauit

crimen, & reus defensiones iustas, tunc si tales erāt adeò notæ, quod delator habuit iustā causam credendi, quod iniquè procedebat ad delationē, tunc non excusabitur à pœna. Secus autem quando detulit crimen, quod erat publicè notum, & defensiones totaliter occultæ, & fama in contrarium habebatur: quia tunc delator excusabitur à pœna, si suā vel suorum iniuriam prosecutus est. Si autem deduxit crimen in delationem, cuius vindicta sua nō intererat, tunc puniendus est: quia se ad id astrinxit, quod sua nō intererat. Ita concludit idē Lucas in dict. colum. 3. & seq. Ego tamen crederem, in hoc secundo membro mihi puniendū delatorem, cui delictū fuit notum, & defensiones occultæ, quam in casu præcedenti: quia licet eius nō interfuerit, ratione suæ vel suorum iniuriæ, potuit moueri zelo iustitiæ & publicæ utilitatis, quæ versatur in expurganda prouincia malis hominibus. Quando verò reus absolutus fuit, quia testes fuerunt reprobati, propter delictū delatoris producentis, vt quia corrupti pretio, vel aliàs falsum dixerunt, tunc benè credit Lucas, vbi suprà, in. 4. col. puniendum esse delatorem. Et idē dicit, si probatū fuit testes esse inhabiles, aut criminosos, & hoc esse publicè notum delatori. Secus tamen si sunt repulsi ex alia causa, sine culpa delatoris, vel quam ipse potuit ignorare: quia tunc non tenetur delator

delator ad pœnam, secundum eum. Quod tamen credit verū, ubi delator suam, vel suorū iniuriā prosequitur, aliās videtur sibi dicendum quòd teneatur, quia non satisfecit ei, ad quod se spontè obligavit. Sed ego etiam in hoc casu credere, arbitrio boni iudicis relinquendum, ut consideret, an delator habuerit iustam causam ignorandi defectus testium, & an publicum fuerit delictum, & numerus testium sufficiens: aliter enim nullus audebit crimina iudicibus referre, quātumcunque illa probare possit timore alicuius occultæ defensionis competentis reo accusando. Placet præterea dicti doctoris sententia in d. l. 2. colu. 5. versic. Item quid sit. dum tradit, quòd si quis denunciatur plura crimina capitalia, quæ se obligat probaturū sub aliqua pœna, & ex illis vnicum probat sufficiens ad condemnationem capitis, quòd non evitabit pœnam, quia non implevit quod promisit, & sibi imputer, qui se oneravit ad superflua comprobanda, quod posset praticari in materia nostra, quando quis detulisset plura crimina depositione, vel aliqua pœna canonica digna, & vñū solum probaret, imò plus asserit dictus doctor, quòd qui se astrinxit probaturum crimen sub certa qualitate in denunciatione deducta, quòd non excusatur à pœna, si non probavit crimen eum eiusdem circumstantiis & qualitatib⁹, prout detulit, quā-

vis crimen probaverit fuisse commissum, vnde in hac materia delatorum iudicibus Ecclesiasticis consulo, ut cum eos acceperint, denūciationem ab illis factam in scriptis redigāt, eosque astringant ad probandū omnia crimina ibi descripta, cum suis qualitatibus sub pœna in obligatione declaranda, monendo eos ut crimina, quæ probare nō possunt, in delatione nō inferant, nulla in eis post monitionem, & obligationem pœnitentia recepta: quia aliās clerici accusati de varijs criminibus, infamari manent apud populum, qui cum accusationis noticiā habet, nō semper defectum probationis aliquorum capitulorum intelligit. Nec decipiat quosdam iudices pietas quædam nociua, quæ eos retrahit à condemnatione expensarū & pœnæ, quia vident delatores aliqua ex his quæ detulerint probasse, magis in hoc amantes susurrone & maleuolos fouere, quàm Clericorum honori & famæ consilere. Nec præterea ob id quòd delatores habeant obligatos ad probandum crimina quæ deserunt, faciles debent esse iudices in captura Clericorum, maxime in grauib⁹ delictis, nisi prius sufficientem habeant informationē, quia si postea deficiit illa, nō satisfactum est captorum Clericorū honori, relaxatione à carceribus, & condemnatione expensarū & pœnæ facta contra delatores: cum infamia carcerationis ob fa-

sum crimen vix aliqua relatione quantūvis honorabili, possit bene dilui, seu purgari. Et nota præterea in proposito, quod sententia absolutoria lata super denunciatis, prodest sicut lata super accusatis e. Ita notat Præpo. in capit. de accusa. 2. quæst. 8. in col. 68. vers. quær. an absolutoria, allegat Sali in. l. Ea quidem. ver. 15. quæro. de accusationib. An autem iudex Ecclesiasticus debeat statuere terminum, si accusare volentibus? Abbas in capit. inter. de purga. can. col. 2. distinguit, videlicet, quod si Episcopus vel superior habet probationes promptas contra infamatum, tunc non est necesse, nequē vtile statuere terminum accusare volētibus: quia posset supponi amicus, & fieri colludū, & alia ratione de qua per eum. Si tamen non habet illas prōptas, potest, si vult, sed non est necesse, sufficit enim quod accusator se non offerat. Ego semper tamen intellexi dictam conclusionē, Abb. in delictis, in quibus nō cōstat, quod aliqua persona sit offensa ex eis. Aliter enim benē credere iudicē Ecclesiasticū debere illā requirere, an velit accusare antequam ex officio, vel ad fiscalis petitionē procedat. Nā si inquisitionē ex officio formauerit, vel ad fiscalis petitionē processerit, nō requisita parte offensa, & postea superueniat accusator, tūc seruanda esset distinctio. Sal. in. l. Ea quidē. ver. Quia propt. C. de ac. quam refert & sequitur An-

ge. in tract. malef. in parte: hæc est quædā inquisitio. fol. 16. in parua impressi. Cuius etiā opinionē dicit cōmuniter teneri Feli. in capit. Qualiter & quando, el. 2. in. §. licet. in fin. de accusa. quā distinctionē hic trāscribere nolo. Vnū tamen non omittam in proposito, quod si offensus dixit se nolle accusare, & idē iudex formauit inquisitionē, vel fiscalem audiuit, & postea offensus producat accusationē, tunc accusatio illa non debet audiri nec recipi, quia iudex præuenit eū antequā reuocaret voluntatē suā, vt not. Bal. in l. accusationē. C. qui accusa. nō pos. quē refert Aug. in addi. ad Ange. in dicto. f. 16. & quia posset aliquis dubitare, vtrum promotor aut fiscalis, de quo in hui⁹ nostri operis denūciatione meminimus, possit clericum accusare de quocūque crimine, nulla facta distinctione priuatū sit an publicū, videtur in hoc dicendū, quod sic: quia de iure canonico omne crimē est publicū, g vt not. glo. in. c. infames. 6. q. 1. & sequitur Bal. in rub. C. qui accu. non pos. in pen. col. & Rom. in singulari de 81. Tu audisti. & talis est publici criminis natura, quod cuius ex populo competat ius accusandi, vt probatur in princip. inst. de publicis iudicijs. quāto magis cōpetere deberet officiali publico ad accusandū, vel denūciandū crimina deputato? & quia in materia huius capituli placet mihi cōstitutio Prouinciar. Cæsar augustanar, quæ

quæ habetur in tit. de accusa. prima in ordine, libuit eâ trāscribere, cuius tenor talis est: **P**rocurator fisci noster, seu suffraganeorū nostrorum nequaquam ad agendū, seu denūciandum, prætextu officij sui cōtra aliquē admittatur: donec proposita, seu denunciata credere esse vera, & se posse probare firmaverit iuramento. Quod si aliquo instigante per se, vel cū eo processerit ad prædicta, instigator ad expensas se obliget, vel det inde quam poterit cautionē: reus autem & citatus respondere minimē cōpellatur, donec iuratum & cautum fuerit, vt præfertur. Contra factum sit irritum ipso iure. Consuloque omnibus Episcopis, vt in omnibus suis curijs hoc idem seruari præcipiant, iusta est enim prædicta decisio, & quæ honori prospicit subditorum, & fideles omnes vigilantiores reddit, eorumque leuitatem in accusando compescit.

A N N O T A T I O.

Vide plurima, quæ de hac denūciationis materia, de qua in hoc capite, scribit Bart. in l. Diuus. ff. de custo. reor. vbi plures tetigit quæstiones huic loco accommodatissimas. & in extrau. ad reprimendū in verb. [Denūciationē.] Ang. Aretin. in tractat. malef. in verbo. [Ad denūciationē.] Ioā. de Anani. in cap. sicut olim. de accusat. Boss. in tract. delict. tit. de denūciatione. pag. 101. Lod. in pract. crimin. c. 6. pag. 18. Iul. Clar. l.

5. recep. senten. §. si. q. 3. & 7. **A**
[Criminosi.] Vide tex. in. c. cū oportet. cū sequen. de accusationib. Hosti. in summ. tit. d. denun. §. quis potest. Anton. in c. cū dilectus. de accusation. Bar. in l. diuus. nu. 7. ff. de cust. reor. quo loco scribit, q̄ prohibitus accusare, censetur etiam prohibitus denunciare. Sed opinio ista auctoris nostri, minimē iam in forensibus controuersijs admittitur, nam isti officiales (quos appellant) qui ad denunciandum constituuntur, vt in plurimum sunt pauperes, & viles, & quandoque infames, ita communiter seruatur, teste Ange. in d. malef. cior. tracta. in parte: [Nec nō ad denūciationem.] nume. 4. Marian. in capit. qualiter & quando, numero. 81. de accusationib. & ridiculum foret, si quis contrarium asseueraret vt scribit Iulius Clar. libro. 5. recep. senten. §. fina. quæst. 7. versic. pro intelligentia.

[Denunciari possunt.] Adde **B**
quod istā sententiā communē esse fatetur Cardin. Alex. in ca. de accusation. vers. quæro an malitia. 2. q. 8. Maria. in d. qualiter & quādo. n. 179. Mar. Nauar. in. c. inter verba. r. r. q. 3. cōcl. 6. Cortol. 63. n. 188. eamque sequitur Domi. Soto, vir religione, pietate, & literis insignis in tract. de ratione tegēdi & detegend. secret. memb. 2. q. 6. pag. 5. Sed vt bene aduertit autor, Stilus curiarum contrariū obseruat. idē testatur pract. Cōgardi, fol. 235. num. 5. in fin.

B 4. [Aggre.]

Dom.
Soto.

Conc.
liū Pro-
vin. To-
letan.

C [Aggrediuntur.] Vide nouissimā & egregiā decisionem, quæ in Prouinciali Concilio Toletano, anno, 1565, statuta fuit act. 2. cap. 12. quæ sic loquitur [Promotor Fiscalis apud Ecclēasticum iudicem neminē deferat, vt eius delatione inquisitio fiat, nisi quem legitima ac frequēs grauet infamia, nec ex ea delatione iudices inquirere audeāt: Imō priusquā ad inquisitionem procedant, diligēter curent inuestigare, an ea infamia à maleuolis, an à prouidis & honestis, orta fuerit. Quod si promotor Fiscalis quēquā accusare velit, eo casu quo iure accusatio ei sit permittā: accusatoris officio functus, eas leges sequatur: quæ publicis accusatoribus, hisve quibus iuris publici ratione accusare permittitur, iure vel consuetudine datæ fuerint. Sed si accusatus ab accusatione fuerit absolutus, nullo modo in expensis condemnatur. Imō si fiscalis temerē eum accusasse constiterit, non solam expensarū solutione, sed alia pœna, iudicis arbitrio propter accusationis temerariæ calumniam, omnino puniatur. Hactenus Toletanum concilium.]

D [Informationem:] Adde Sals. in. l. nullus. C. de exhi. reis. vbi scribit, iudice posse malefactorem statim capere, modo qualis qualis informatio interuenierit. Hypoc. in l. 1. num. 1 ff. de quæst. Foller. in præf. crimin. in patte. [Notarius capiat de persona.] & vide quæ

scribit autor infra, cap. 116. num. 5. & quæ ibi scripsit, vbi dixit, quod hoc casu sufficit quod de crimine præsumptiuē constet. At si crimē graue fuerit, prout noster autor probē cēset, ad capturam absque sufficienti informatione, procedi non debet. vt de crimine hæreseos scribit Iacob. Septimacensis meritisissimus Pacensis Episcopus in Catholicis illis, & eruditissimis institutionib⁹. c. 17. nume. 2. & vide quæ nouissimē scribit Licentius Rojas quondam Valentinus Inquisitor, nunc verō Episcopus Patensis Reuerendissimus in sing. & egregio tract. de hæreti. 2. part. affert. 1.

[Super accusatis.] Vide Bar. E idem tenentem in l. Diuus. col. 3. ff. de custod. reor. & in l. si cui. §. eisdem. ff. de accusa.

[Statuere terminum.] Adde F Bal. in l. quamuis. in. 2. huius L. diffamari. C. de adult. & est initij. col. 1. C. de adult. & est text. egregius, qui passim allegatur. in l. diffamari. C. de in. gen. & manu, qui licet indiffamāte, statum libertatis loquatur, locum habet in qualibet causa, ciuili vel criminali, vt doctores ibi communi cōsensu profitentur, & sentit Bart in l. Titia. ff. de accusatione. & in auth. ad hæc. C. de vsur. Cinus, Bar. & Bal. in l. si eo tempore. C. de remis. pign. Alberi. & Bald. in l. Papinianus. §. si quis. ff. de inoffic. testa. & est gloss. not. in l. sed et si per prætorē. §. ait Prætor. ff. ex quibus caus. mair. Innoc. in. c. conuenerit. col.

Iacob.
Septi-
macens.

L. diffamari. C. de in. gen. & manu.

col. 1. de offi. ord. Abb. & doctores in. c. licet. de accusa. quod latissime tractat & resoluit Anton. Gab. lib. 2. commū. opin. tit. de actio. conclus. 6. Domi. Episcopus Couar. libro. 1. variar. resolution. capit. 18. Decissio. Pedam. 151. per totā. & circa intellectum d. l. diffamari. vide nouissimē Illustrissimum, & Reuerendissimum Præsulem D. Francisc. Sarmiento in libro. 1. select. interpreta. cap. 2. quo loco argutē satis à doctōrum traditionibus recedit. Sed in practica nō dubito, quin cōmunis & recepta sententia sit seruanda. prout passim in controuersijs forēsibus receptam vidi: & post hæc scripta legi doctissimum Doctōrē Ludouicum Ludouici à Molina, li. 3. de primoge. Hispaniæ. c. 14. nu. 23. cum sequen. qui communem opinionē sequutus, à noua opinione supradicta aliquibus rationibus innixus recedit.

Nota tamē singulariter, quod ad hoc, vt accusator monitus, vt intra certum temporis spacium accusationem proponat, vt eo lapso nō audiat, oportet quod iudex interlocutoriā sententiam proferat, qua pronuntiet, cum vltērius non esse audiendum. Ita deducitur ex tex. in. d. l. Titia. vbi scribētes. Innoc. in cap. cum in rua, qui matr. accusat. post. vbi Card. Ancha. & Abb. Bal. in. d. auth. ad hæc. col. pen. Paul. de Cast. & doct. in l. quamdiu in. 3. ff. de acquir. hære. Sufficeret ta-

mēn, si iudex in primi terminī assignatione, sententiam proferat, qua accusatorē ab accusatione longe repellat, vt eleganter docet Bart. in. l. mancipiorū, ff. de opt. lega. Bal. in. l. si ea. C. de accusat. & in l. si eo tempore. C. de remis. pigno. Ang. in. d. l. Titia. & in d. l. quamdiu. Salicet. in. l. si ea. nu. 9. C. qui accus. non poss. Secutior tamē opinio est, vt lapso termino, sententia proferatur, qua is qui diffamatus est, absoluat, perpetuūque silentiū aduersario imponatur. Ita probare videtur Regia l. 46. tit. 2. parti. 3. vbi noster Greg. in verbo, *Deue dar por quito.* dicit in practica id esse seruandum. Et an sufficiat vna monitio, vel dicta desideretur prius, quam dicta sententia proferatur. Vide glo. not. in auth. de hære. & Fal. §. si quis autem non adimplens. in verbo, admonitus. quæ ad hoc, vt quis iure suo possit priuari duas monitiones necessarias esse censet. & illius gloss. auctoritate innixus Ang. ibi idē censet in casu. d. l. diffamari. & licet ab eius opinione recedat Roma. in. l. quamdiu. ff. de acqui. hæred. cum tamen sequitur Greg. in. d. l. 46. in verbo, *E si por ventura.* & hoc verius censeo.

[Est publicum.] Adde quod hanc opinionem communem esse fatetur Anani. in. c. statui-mus. num. 19. de maledi. Iul. Clar. lib. 5. recep. sent. §. 1. versic. hæc tamen.

B 5 Quod

Quod Coluberius & Serpelio.

C A P V T VII.

1 Turpis nominis effectus aliquot remissive traduntur.

2 Vno eodemq; libello accusari plures possunt.

Cum in hac ficta denūciatione tot scelera aliquibus imponēda essent, qui ex illis inculparentur, placuit etiam hęc nomina fingere, quę à Colubro & Serpente deriuarētur. Qui enim tantis criminibus irretiti essent non hominū quidem, nec quorūvis animalū, sed deteriorum nomen promereri par est, illorum præcipuē, cuius effigiem Dæmō assumēs (qui autor est malorū omnīū) parentes primos decepisse, ac vicisse comperimus: libuit hoc etiam & ea ratione, quia & nostri iuris interpretibus placet, effectus aliquos tradere, ex eo quod quis malum nomē a habeat, vt per Fran. Bru. in tracta. de iud. & tor. 12. car. in. 3. col. & per Hippol. in. l. 1. in princip. colu. 16. ff. de quæst. quamuis ego semper credidi doctores prædictos intelligendos esse de malo nomine malis moribus adquisito, nō verò de eo, quod licet sit malum, qui habet illud non elegit, sed suscepit tēpore quo non fuit in eius arbitrio, vel potestate repellere. Duo præterea Clerici, & nō vnus in hac denunciatione positi sunt, vt per hoc compertum habeat iudex Ecclesiasticus, plures eodem libello accusari posse de eisdem criminibus, vt in. l. 1. &

libi Bal. C. si reus, vel accusat. mort. fuer. & in l. vim passam. §. incæsti. ff. de adult. Et notat. Specul. in tit. de accusatore, in principi. in vers. itē q; non potest.

Malum nomen Vide text. in ca. 1. vers. Belial. & quę per eū not. Barba. Imo. & Ioā. de Anani. nu. 2. de depofi. Mari. Soci. in c. cū dilect. de excessib. prælato. Propterea Plutarchus de liberis educandis inquit: Primū debere curare patres, vt filij, bonis nominibus nuncupentur. Oritur sanē ex bono nomine bona præsumptio, ex prauo autē & turpi nonnunquam oritur sinistra, vt inquit Abb. in proœm. Gregoriano in parte, Gregorius nu. 7. vnde refert Ioan. And. in c. cū secundum Apostolum. deprehendi vxorem suam, sæpissimē dixisse, quod si nomina venderentur, etiam magno precio bona nomina emi deberēt. Arguit sanē multi, quamuis hoc sit argumētum plerumque fallax ex nomine ad probitatem, vel malos mores hominū. Vnde Claudius Mumertus, [Nomen dici putār, quod rem notam faciat, sitque veluti rerum imago.] Arguunt item sacrę literę à nomine personarū, vt Abigail. Reg. 1. c. 25. improbat maritū à nomine, quod Nabal dicebatur Nabal, equidē stultū significat, & secundū aliquam proprietatē putantur imposita nomina Patriarcharū, vt Isaac à risu. Iacob supplātor, sic de alijs, de quibus percurrit Euseb. lib. 11. de præpa. Euan.

pa. Euange. c. 4. Vnde Marti-
nus iuriconsultus remittit he-
redi cōditionem à testore im-
positam, vt ferret nomē inho-
nestum veluti Vespilionis, cum
sic habēda cura honesti nomi-
nis, & dignitatis, vt in l. Sed
sciendum ff. ad Trebel. Et qui
effectus ex malo & iniquo no-
mine oriuntur, scriptos repe-
ries apud Gerar. sing. 75. Nico.
Euerat. in locis legalib. loco ab
Ethemolo. fol. 1. Hyppol. in
pract. §. Expedita. n. 52. Cassa. in
consuetud. Burg. rub. 1. §. 6. nu.
53. Ioan. Mont. de bigamia. q.
2. num. 2.

B [De eisdē criminibus.] Ad-
de quod opinionem istam cō-
muncem esse proficitur Marian.
in c. 1. n. 143. de libelli oblatio-
ne. Iul. Clar. lib. 5. recep. sent. §.
fin. q. 23. versic. quæro nunc.
quam sequitur literis & pru-
dentia insignis Gregor. Lopez
in l. 2. titul. 1. par. 7. versic. La
terceya.

Huius diœcesis origi- narij.

CAPVT, VIII.

1 *Origines propria ratione quæ forum
sortitur.*

2 *Iudex originis procedere potest con-
tra subditum, ratione delicti alibi
commissi.*

O Riginis propriæ ratione
sortitur, quis forū, vt pro-
batur in l. 2. C. de munic. & o-
rig. libr. 10. iuncta glos. ibi eo-
dem tit. & in l. 1. in princ. &
notatur in l. assumptio. ff. ad
municip. Specul. in tit. de cōp.
iudi. abdi. in versic. 42. & ibi

Bart. in d. l. Assumptio. §. filius
quasi ad fi. vbi post Iacobum
de Aret. quem refert, conclu-
dit, quòd potest quis conueni-
ri in loco originis propriæ vel
paternæ, per l. incola. ff. eod. si
ibi inueniatur. & ita tenet
Bald. in rubr. C. Si non à cōp.
iudi. in fin. loquendo simpli-
citer de loco originis, & quod
ratione originis suæ sortiatur
quis forum, notat Bal. in l. fin.
col. 1. C. si non à compe. iudi.
Allegat. text. in c. ex parte. de
for. cōpet. & talis dicitur sub-
ditus secundum eum, ratione
personæ tantum & vide Alex-
and. in d. l. Assumptio. in ad-
dit. ad Bart. qui dicit hanc esse
communem sententiam, vide-
licet, quòd si ibi non inuenia-
tur, non potest conueniri, nisi
quòd ad finem distribuendi bo-
na ibi sita. In criminalibus au-
tem causis, Bal. in sua margari-
ta, in versic. iudex. in §. col. di-
cit, quòd iudex originis potest
procedere cōtra suū subditū de
delicto alibi commissio. a vt in
l. 3. cū l. sequent. ff. de interd. &
allegat. Bar. in l. sepulchri. ff. de
sepulc. violat. & glo. sing. in l.
relegat. §. interdicere. ff. de in-
terd. & relegat. Idē voluit Bart.
in l. sicui. §. fin. ff. de accusat. per
l. 1. C. vbi de crim. agi oportet. Vi-
de etiā Alciat. in cap. 1. de offic.
ord. super glos. in verbo, iudi-
care in princ. vbi dicit, quòd
communis opinio est, quòd si
quis nō puniatur in loco deli-
cti, poterit puniri in loco origi-
nis secūdū formā statutorū lo-
ci, b in quo deliquit, per l. fa-
cularij.

cularij. §. sunt quidam. ff. de extra ordina. crim. Et per notata per Moder. in l. cunctos. populos. C. de summa Trinitate, & fid. cathol. Ex quo videtur inferri posse, quod iudex Ecclesiasticus originis propriæ, vel paternæ potest procedere contra clericum originarium, si ibi repertus fuerit ratione delicti alibi commissi. Pro quo etiam facit tex. in c. Cum nullus. de tēp. ordin. lib. 6. ubi probatur, quod Episcopus loci originis, dicitur proprius, ut quis possit ab illo ordines recipere. Quod procederet siue per viam accusationis, siue inquisitionis agatur cōtra clericum, per ea, quæ infra dicentur in seq. §.

A Libi commissio.] Adde Bart. in l. cunctos populos. nu. 47. C. de summa Trin. ubi Cyn. & Bal. idem Bal. in l. si ff. de iuris. om. iud. & in cōf. 313. li. 5. Ant. & Abb. n. 8. in c. cum contingat. de foro comp. Caro. Ruin. consil. 84 n. 9. lib. 4. quæ opinio communis est, teste Bolog. consil. 54. idem fatetur Aug. Arimē in add. ad Angel. in tract. malef. in §. hæc est quedam inquisitio. ver. Quæro an de delictis. And. Aleiat. in c. 1. n. 67. de offi. ordi. Bossi. in tract. delict. tit. de foro cōp. n. 182. quo loco scribit opinio nem istam vsu Forēsi comprobata esse. Sylua. consil. 103. Marcus decif. 989 n. 6. Bomb. consil. 8. n. 11. Cagn. in l. si n. 153. ff. de iuris. om. iud. Iul. Clar. lib. 5. recep. sent. §. si. q. 39. versic. sed quæro. Contrariam tamen

sententiam quod de iure civili, nec iudex originis, nec domicilij possit crimina extra territorium commissi punire. Tenuit Ioā And in addit. ad Spec. tit. de comp. iudi. Sali. in l. feruos. C. ad leg. Iul. de vi. pub. quam esse communem sententiam asseuerat Hyp. in practi. crim. §. constante nu. 90. Tho. Gram. decif. Neapol. 26. & notiter Ioannes Bernar. infra cap. proxim. quam sequitur Bolog. male sibi cōstans. consil. 8. versic. Capio igitur quo loco scribit, quod secundum magis cōmunem opinionem, etiam si subditus ratione originis, delinquat in alieno territorio nō potest iudex inquirere nec procedere contra talem delinquētem. Hanc etiam communem appellat egregius & magnus sui temporis aduocatus, Petrus ^{Petrus} ^{Auen-} ^{danus,} Auendan. in respons. 40. numer. 3. Pau. Paris. consil. 159. numer. 7. vol. 4. Ioan. de Ami. cōf. 60. num. 10. Rolan. Vall. consil. 19. nu. 20. lib. 2. Et generali cōsuetudine receptum est, ut nullo modo iudex de crimine extra territorium commissio inquirere possit. Ut fatetur Riminaldus vir doctissimus, consil. 32. num. 20. & cōf. 471. nu. 10. & consil. 484 n. 1. vol. 1. Primā tamē opinionem magis communem, & veriore censeo, quam pro eius insigni eruditione defendit D. Præsul Didac. ^{D. Præ-} ^{sul Di-} ^{dacus} ^{Cottar,} Couart. vir utique doctissimus, sed vna præsertim ingenij castitate mirabilis in pract. quæst. capit. 11. num. 6.

[Statu-

B [Statutorum loci.] Quando crimen aliquod extra territorium commissum sit, an puniatur secundum statuta municipalia loci, ubi quis delinquit, an secundum patrie statuta, vel secundum ius commune. Vide pulchram distinctionem traditam à Bar. in. l. cunctos populos. num. 74. C. de summa Trin. ubi Ias. num. 30 primæ lectionis. & nu. 67. secund. Abb. Feli. & Doct. in. c. licet. de foro cōpet. idem Abb. in. c. contingat. nu. 30. co. ti. Alex. cōsil. 11 col. 3. lib. 1. Bos. in tract. delictor. tit. de pœnis. num. 19. Iulius Clar. li. 5. recep. sen. §. fin. q. 85.

In ea domicilium habentes.

C A P V T. IX.

1 Iudex domicilij de delictis suorum clericorum alibi commissis cognoscit.

2 Quando de domicilio sit mentio, de domicilio habitationis in dubio intelligitur.

Domicilij forus generalior est omnibus alijs. Vnde
1 Card. Anton. & Abb. in cap. cum contingat. de foro comp. concludit, quod iudex domicilij potest cognoscere de delictis suorum clericorum etiam alibi commissis. & idem tenet Ioan. Calde. in repet. c. de illis. de rapto. in col. 6. in. q. 6. qui respondet ad fundamenta, quæ in contrarium videbantur vigere. & vide Bart. in. l. relocatorum. §. interdicere ff. de interd. & relegat. qui notat ex rex. quod iudex loci, unde quis est incolæ, potest quem punire de

delicto alibi commissio b, quod b dicit esse notandum, & vide Abb. in. c. in fin. de foro comp. in col. 13. vers. Sed circa primā. Vbi concludit, quod iudex domicilij potest exercere omnimodam iurisdictionem in sibi subditum ratione domicilij, si ibi reperitur, etiam in criminibus alibi commissis. Et vide Ioan. Andr. in capit. vt animarum de constit. in. 6. qui dicit quod siue subditus delinquat extra diocesim, siue in loco exempto diocesis, potest ratione fori conveniri corā iudice suo, & idem tenet Ioan. de Ligna, in Clem. pastoralis. de re iudi. quod refert Andr. Siculus in d. c. cum contingat. in col. 5. ubi respondet ad. d. cap. Vt animarum, qui huic sententiæ videtur aliquantulum aduersari. Et tandem refert Ioan. Andr. post Odofr. in add. ad Specul. tenentem, quod hæc sententia procedat, quando proceditur per viam accusationis, secus si per viam inquisitionis: quia tunc iudex agit ad vindictam, & sua non interest, ex quo non delinquit in suo territorio, & hoc attento iure civili. Secundum verò, iura canonica ytraque via iudex procedere poterit, & postea refert Anto. Cin. & Bart. volentes quod etiam de iure civili hoc procederet, & Abb. in consil. 24. volum. 1. incipien Rodolphus num. 1. qui in contingentia facti ita consuluit fieri posse. & vide Abb. in colum. 2. in. d. c. Cum contingat. qui tenet opinionem Anto. & Bart.

& Bart. & tandem Barba. ibi, in col. 7. & 8. sustinet opinionē Ioan. Andr. & Odofr. cōtra Cinnum & Bart. & residet in eorū opinione, & credit quod in practica sua tenetur opinio, quia æquior, & fortioribus innititur rationibus. Et vide Gādin. in tractatu malefactorū. in fin. vbi hanc quæst. disputat, & tandē cōcludit, quod iudex domicilij nō potest procedere per inquisitionē contra delinquētem propter delictū alibi commissum, & in fin. col. dicit, q̄ licet aliud obtineat de iure canonico, tamen hoc procedit de iure ciuili, & sic videtur tenere opinionē Ioā Andr. de qua suprà in addit. ad Specul. licet eū non referat. Et vide Hippol. in sua practica crimina li. in. §. Constante. in col. 14. vbi mouet hanc quæst. & dicit, quod doctores in ea sunt varij, & pro vtraque parte remissiue refert plures doctores, & tandē dicit, quod magis communis opinio est, q̄ iudex originis nō possit inquirere: & sic opinio Ioan. Andr. de qua suprà, quem ipse allegat in primo loco pro ista sentētia. Et aduerte quod quādo fit mentio de domicilio in dubio, intelligitur de domicilio habitationis, & per glos. notab. in cap. Statutū. §. cum verō in verbo, vnam dietam. de rescript. lib. 6. Notant doctores in cap. fin. de for. compe. Bal. in l. fin. col. 1. de edict. diui Adria. Iason in l. cunctos populos. C. de summa Trinit. & fide cathol. in col. 6. Si tamē Clericus

est vagabundus, tunc videtur quod vbicunque fuerit reperiendus poterit puniri, d iuxta glos. in l. 1. C. Vbi de crim. agi oportet. quam allegat Gandi. in tracta. malefactorū in rubr. vbi puniatur delinquēs, circa principiū. **G**eneraliter.] Et sic Ang. A sententia exploditur, qui consil. 40. col. 2. domiciliū originis, potentius quouis alio domicilio existimabat.

[Alibi commissio.] Vide autorem, & quæ ibi scripsi addit. 1. cap. super. B

[Habitationis.] Vide Dom. C & Fran. in c. statutū. §. cum verō. de rescri. lib. 6. vbi glo. quā hic allegat autor valde cōmendat: quam hanc opinionē sequi? not. & dicit sing. Anton. consil. 21. in fine Alex. in l. cū quedā. col. 2. vbi Socin. ead. col. ff. de iurisdi. om. iud. Idē Alex. dicens eam valde notandā, cōsil. 101. col. 2. li. 3. & in addit. ad Bart. in l. assumptio. ff. ad municip. Anton. Imo. & alij in c. vlt. de foro cōpet. Felin. in c. 1. in fine. de sponsa. Ias. in l. cunctos populos nu. 25. C. de sum. Trin. Decius in l. si eadem. nu. 2. ff. de offic. assessor. Stepha. Bertran. cōs. 109. lib. 2. Matth. de Afflict. decis. Neapol. 384. num. 7. cui cōmuni & receptæ sententiæ suffragatur glos. quā vbique doctores summis laudibus celebrant. in Clem. 1. in verbo, subditos, in fine. de foro comp. quæ voluit, quē propriè subditum dici ratione habitationis: quā approbat ibi Imo. qui ad hoc multa allegat. & Petrus

Petrus de Anchar. in. c. Romana. §. contrahētes. de foro cōp. in. 6. Bal. in. l. omnes. §. si non apparitor. C. de Episc. & Cleric. Abb. in. c. 1. in fine. vbi Felin. de foro cōp. Petrus de Anchar. cons. 437. nu. 2. Paul. de Cast. cōs. 44. num. 5. lib. 1. Barba. in proœm. Clem. §. sane. Corne. cons. 323. col. 2. lib. 4. eam fatetur esse sing. Alex. in addi. ad Bar. in. d. l. assumptio. & est cōmuniter ab omnibus recepta, quia contradictorē nō habet, quod ego sciā. Et quod plus est, iura etiam exorbitantia loquentia de domicilio originis, locum obtinent in habitationis domicilio, vt tenuit glos. not. in. c. præsenti. in vers. Sane. verbo. originarius. vbi Domi. & Fran. de præben. libro. 6.

D [Puniti.] Adde Bar. in l. heres absens. §. proinde. num. 4. vbi Cur. Iu. ff. de iudi. Corset. in repe. Abbas in verbo, vagabundus. Cassian. in consuetu. Burg. tit. Des aduenç. §. vnic. num. 12. Bossi in tract. delict. tit. de foro comp. num. 69. Nec in hoc casu, ad locum commissi criminis remissio faciēda est, vt tradiderunt Calderi. & Ioan. Anagnia. in. c. 1. de raptorib. Guid. Pap. q. 202. num. 2. quam esse communem sententiam, fateatur Bellam. cōs. l. 1. col. 1. quē refert Probus in addit. ad Ioā. Monach. in c. inquisitionis. nū. 3. de sent. ex commu. Bossi. d. num. 69. & nouissimē diligentissimus Doctor Didacus Perez Salmantinus, in l. 2. tit. 14. ver.

quæro vltorius. lib. 8. ord. Iul. Clar. lib. 5. recep. senten. §. fina. q. 39. vers. Cæterum si reus. Quam quidem opinionē falsam esse existimo, & idē iuris esse certissimi censeo, vagabundum ad delicti locum remittēdum esse, vt in eo condignis pœnis puniatur. Sequor in hoc Innoc. quem in Sacro Iure Pōtific. veluti terrestrē numē veneramur, in cap. 1. de raptori. vbi Abb. & Cardina. idē Abb. Post. Anton. in. c. vltim. num. 21. de foro comp. Mari. Socius in capitulo, postulasti. numero. 15. de foro comp. D. Co. uar. in pract. quæstio. capit. vndecimo. numero. 7. Boni. de Vitali. in tract. malef. in rub. de inquisi. n. 36. Montal. in. l. 32. tit. 11. par. 3. idem in. l. 1. tit. 1. lib. 2. foro. leg. Nam vt eleganter scribit Abb. d. num. 21. fortiori ratione vagabundus ad delicti locum remittendus est, quam non vagabundus, cū talis remissio, sine alicuius iudicis iniuria fiat. & hoc manifestē probat Regia lex. 1. tit. 29. par. 7. cū dicit: *Acusado se- jendo algun homo de yerro que vniessa, en algunas maneras, que diximos en los titulos desta setena partida. &c.* In quibus quidem titulis mentio fit de his criminibus, quæ à vagabundis perpetrantur idem probat. l. 15. titu. 1. par. 7. ibi. *Por yerro que todo home saga.* Et sic generaliter loquitur tam de vagabundis, quam de alijs hominibus.

Benè tamē hæc controuersæ opiniones distinctionis sedere possunt

possunt componi, vt primā tūc locum obtineat, quādo offēsus accusat reum vagabundum coram iudice loci, vbi eum inuenit: tūc iudex loci delicti ex officio nullomodo procedere potest. Secūda verō opinio vera est, quando iudex loci delicti parte postulante, remissionem petierit, quod probare videtur egregia Par. lex. 15. suprà allegata, quam ad hoc refert Auendan. resp. 40. numero. 9. Et nota, quod vagabundus dicitur, qui per mundum vagatur. Bartol. in l. quarta. §. Prætor ait nume. 24 ff. de damn. infect. & est communis, teste Maria in capitulo finali. numero. 57. de foro comp. & qui nō habet certū domicilium. glos. in dicto. §. Præter ait. Quam sequitur Guid. Papa, decis. 202. num. 2.

Et beneficia.

C A P U T, X.

1. Clericus ratione Ecclesiastici beneficii residentiam requirentis, in loco illius domicilium fortitur.

2. Habens plura beneficia residentiam requirentia, totidem habet domicilia.

3. Præstat subditum Clericum ratione beneficii, pro delicto alibi commissi in propria diocesi inueniri punire potest.

AN Clericus, ratione beneficii, quod habet, dicatur habere domicilium in loco illius? Sufficiat referre breuiter, quæ tradit latē Felin. in cap. dilectus, el. 2. de rescrip. in. 1. col. vbi materiam istam, more suo,

per conclusiones resoluit, vide licet, quod si Clericus habet beneficium non requirens residentiam, non censetur illic habere domicilium, secundū Innocen. Anton. & Abb. in cap. ex ore. de priuilegijs. Si verō requirit residentiam, fortitur ibi domicilium, secundum omnes Doctores. ibi. & in dict. cap. Ex ore. & alios, quos ibi refert: quod procedit, licet ibi nō resideat, si secum non est dispensatum super residentia, vt per eundem Felin. ibi. in 2. col. in. 4. conclusionē Qui post multa concludit, quod talis de facto non residēs, fingitur ibi habere domicilium in loco beneficii in onerosis: Vnde habens plura beneficia requirentia residentiam, dicitur habere plura domicilia, secundum eum, ibi. in. 3. conclusion. allegando. glos. in cap. Primatus. 71. distin. & in. c. quoniam. 21. quæst. 2. Et in cap. quia in tantum. de præbend. quod intelligit, quando quasi æqualiter in vtroque residet: secus tamen si in altero seruit Vicarius eius, quia tunc habet domicilium tantū, vbi residet: & hoc etiā tenet Abb. in cap. Postulasti. de foro competen. col. 1. Imò plus dicit idē Felin. vbi suprà, in. 3. col. in. 6. cōclu. quod licet Clericus possit habere domiciliū alibi, tamen principale dicitur esse in loco beneficii, pro quo refert Innocen. in. d. c. Ex ore, & alios, & idem not. ipse in d. c. postulasti. in princip. Ex quibus omnibus sic breuiter collectis, & si ³ diffusius

diffusus illa prædictus Doctor scripserit, videtur, quod possit inferri ad nostrum propositum, quod prælatus diocesis (in qua quis habet beneficium, in quo tenetur residere, licet non resideat) potest punire b talem Clericum inuentum in sua diocesi, de delicto alibi commissio, tanquam sibi subditum ratione domicilij, quãvis nullum aliud domicilium in sua diocesi habeat. Et in materia huius capituli. Vide Decium in. c. qui in tantum. de præben. circa fin. vbi inter alia ponderat text. in c. 3. de tempo ordin. in 6. contra communem conclusionem, & tandem in fine respondet.

A **I**N loco illius. Vide glo. not. in c. quia in tantum. in verbo, plures. in fine. vbi Abb. de præbend. Archi. in cap. statutum. colum. 5. Ioan. And. col. pen. & Domi. & Franc. in §. cum verò, de præben. in. 6. Archi. in summa. 3. q. 6. & in c. si clericus. 11. q. 1. Specula. in tit. de accusa. §. 1. versic. Sed nunc quid sufficit. & in §. sequen. Abb. Bard. & Marian. in cap. postulasti. de foro comp. Bal. in l. omnes. in 2. not. C. de Episc. & Cleri. Anton. & Abb. in cap. cum causam. de dolo & contuma. Cardin. in Cleti. causam. §. quod si forsitan. not. 3. de elect. Fab. in §. ult. colum. pen. Inst. de poena temere litig. Felin. in c. dilectus. in. 2. huius initij. colum. 1. de rescrip. Bertran. consil. 101. lib. 3. Bober. in sing. incip. Forus.

6 [Potest punire.] Adde quod

hæc autoris opinio intelligenda est, quando non petitur remissio à iudice loci, vbi delictum fuit commissum, si enim peteretur teneretur quidem prælatus diocesis, in qua clericus beneficium habet, & in quo residere tenetur, clericum petenti iudici remittere. Sicuti eam facere tenerentur alij iudices, qui ratione originis, vel domicilij, alterius causæ in ipsum delinquentem iurisdictionem habet. ita Ant. de Butrio. num. 10. Arch. col. penul. Felin. num. 9. in c. n. fide foro cõp. D. Episcopus Couar. in pract. q. c. 11. num. 6. & hanc opinionem communem esse testantur eam sequuti Cep. consil. crimi. 59. versic. Primum est an de iure. Cur. lun. in l. heres absens. §. 1. num. 5. vbi Sapia. num. 10. ff. de iurisd. omn. iud. Iul. Clar. in pract. crim. §. si. q. 3. §. versic. Est autem. & vide tex. in. §. si verò quis comprehensorum. in auth. ut nulli iudicium.

Graua & plura perpetrarunt facinora.

C A P V T. XL.

De delictis grauiora, grauiora, seu grauiuscula, quæ dicuntur breuiter & dilucide, per totum caput explicatur.

Quia ex qualitate delictorum in dispositione factorum canonum poenæ minuuntur, vel augentur, & in his quæ ad iudicis arbitrium relinquuntur, pari modo aggrauari vel moderari debent: ideo de clericorum delictis tractaturi

C

opor-

oportunitum est, vt aperiatur, quæ leuia, graua, grauiora, seu grauissima iudicentur. Et in hoc Panorini. in cap. tuæ. de pœnis, scripsit, quod leuia a dicuntur, vbi dolus non requiritur, vt quando aliquid contingit per imperitiam, vel culpam sine dolo: vel quâdo dolus interuenit circa rem modicam. Cuius ad Ang. in l. non solum. §. Si mandato §. de iniur. & in l. leuia. ff. de accusat. ad hoc videlicet quæ dicantur crimina leuia, vel non. Et vide August. in addi. ad Angel. de Aret. in verbo, hæc est quædam inquisitio. in addi. §. in fin. quæ per glos. in c. Cum illorum, de senten. excommunica. dicit, quod hoc relinquitur arbitrio iudicis: b & quod secundum vulgi opinionem ista veniunt in consideratione. Item quod graua sunt in quibus exigitur dolus, & tendunt in graue præiudiciū alterius, seu reipublicæ: & magna pœna imponitur, eyt in furto, periurio, & similibus. Grauiora sunt publica, & quâdo non imponitur pœna mortis. Grauissima vbi imponitur pœna mortis. Pro leuibz secundum eundem Panorini. non debet deponi clericus, nec priuari beneficio, sed poterit ad tempus suspendi, vel aliter corripi ad arbitrium superioris. Pro grauibz potest deponi. & adde Felin. in cap. At si clerici. de iudi. in princ. in colū. pen. qui dicit, quod quæ dicantur crimina graua statur arbitrio iudicis, & refert ad hoc Abb. vbi

suprà. Pro grauioribus quam non sint publica, poterit vltra depositionem detudi in monasterium. Pro grauissimis, vbi de iure civili puniretur pœna mortis, potest deponi & damnari ad perpetuum carcerem. Et quia qualitas cuiusque criminis latius in quolibet coram infia declarabitur, ista sufficiant pro commento huius particulæ.

Leuia.] Quæ dicantur leuia, A
 graua grauissimaque delicta. Explicat eleganter Bar. in l. non solum. §. si mandato meo. num. 7. ff. de iniur. & in l. leuia. ff. de accusat. glos. in l. auxiliū. ff. de minori. Sal. in l. 1. C. de requi. reis. Felin. in c. cum illorum. de sent. excomm. Aug. Are. in tract. malef. in prin. col. 3. Abb. in c. tuæ. de pœn. Petrus Foller. in pract. crim. in parte audiantur excusatores n. 49. pa. 70. Iul. Clar. lib. 5. recep. sent. §. 1. Verf. Sunt etiam. Qui scribit serenissimum & inuictissimum Regem, & Dominū nostrum Philippum. I. I. Hispaniarum Regem, a suo supremo Senatu interrogasse, quæ essent delicta atrocia, cui Senatus respondet atrocia delicta esse sequētia Rebellionis læsæ maiestatis homicidij ex proposito commissi, falsæ monetz, tertij homicidij, scilicet commissi ab eo qui alia duo commiserat, etiam si pro his condemnatus non fuisset, vulneris illati prodito ne, etiam si mors sequuta non fuerit, tertiz tonsationis monetz.

*Respon-
so Re-
senatus
Hispani-
declara-
tur, quæ
crimi-
na atro-
cia mon-
carri de-
beat.*

monetæ, raptus virginis honestis parentibus oræ, etiâsi copula sequuta non fuerit: vsus venereus cum sacra virgine in habitu, & intra monasterium de gente Sodomia, famosorum latronum in vijs grassatio, falsificatio Sigilli Principis, aut Senatus, quod responsum Regi nostro placuit.

B [Arbitrio iudicis.] Vide Bal. in c. proposuit. de appella. Fel. post alios. in cap. at si clerici. de iudi. num. 13. And. Tiraq. in repet. l. si vnquam. in verbo, omnia. num. 31. pag. 177 C. de reuocan. dona. Bermo. Chrouer. tit. de pub. concubinar. c. de Sod. crimin. num. 30. & latius eod. tract. in parte fuerit dispensatum. numero. 1. fol. 206. & hanc opinionem communem esse fatentur cum sequuntur And. Aleiat. in c. cum non ab homine. num. 28. de iudic. Villa. Hilt. pa. in lib. commu. opin. litera. D. nu. 36. lib. Clar. lib. 5. recep. sent. §. 1. versic. Sūt etiam. eamque sequitur vir nostra etate in iure cōsummatissimus Jacob. Menoch. in lib. illo omni eruditione pleno, de arbit. iud. quæstio. lib. inquam. 2. centu. 3. casu. 266. num. 2.

C [Magna pœna imponitur.] Et ideo delictum tãto grauius iudicari debet, quanto pro eo grauior pœna imponitur, hæc fuit Bar. opinio in l. leuia. circa prin. ff. de accusat. & hanc dicit communem regulam & theoricam Socin. consil. 157. num. 5. lib. 2. & vide Barba. cōsili. 48. lib. 2. Deci. consil. 65.

Cum Laici essent sine ordinibus ministrare, ac celebrare sunt ausi.

CAPVT, XII.

- 1 Clericus huius criminis reus, iudicis arbitrio est puniendus.
- 2 Ingerens se in actibus clericorum cum non sit, est falsarius.
- 3 Clericus in ordine, quem non habet ministrans, deponendus est.
- 4 Clericus ordinatus ministras in aliquo ordine in apparatu, irregularitatem contrahit, cum quo t. a. p. solus dispensat.

Quæ pœna sit imponenda laicis, missam vel aliud sacrum ministerium celebrantibus hucusque canonica iura non statuerunt: forsan enim antiqui illi patres non crediderunt tantam futuram esse aliquorum hominum temeritatem, vt tantum nefas (quale est sine ordinib⁹ missam celebrare) committerent, & si iam hodie dignum esset hoc speciali sanctione punire, cum temporibus istis hoc aliquando accidisse comperimus.

a Cum ergo casus acciderit, hoc arbitrio iudicis puniendum videtur, in quo oportebit considerare ea, quæ in arbitrarijs inferius suo loco consideranda describim⁹. Bald. tamē in l. Qui sub pretextu. C. de sacrosanct. Eccl. notat, quod dicēs se clericū, & ingerens se actibus clericorū, cū nō sit, est falsari⁹, quem refert Felin. in cap. Terto loco, de probat. in prin. vide etiā Felin. in proœmio de ere. in nu. 37. vbi dicit q^d mentis se clericū puniatur arbitrio

C 2 iudicis,

Jacob.
Menoch.

iudicis, & ultra hoc faciens a-
ctus clericales punitur pœna
b falsi b Et vide Præpos. in cap.
3 Quod interrogasti. 27. distinct.
Clericus autem ministrans in
ordine quem non habet, depo-
c nendus est, & amplius non
ordinandus. Tex. in c. 1. de cler.
non ordin. ministr. qui sic su-
matur. Diaconus missam cele-
brans ad sacerdotium non po-
test promoueri, à diaconatu
suspenditur biennio, vel trien-
4 nio. vt in cap. 2. eodem tit. Cle-
ricus præterea qui cum nō es-
set ordinatus ministravit in a-
liquo ordine in apparatu in-
curret irregularitate, cum quo
solus Papa dispensat: tenet La-
pus in allegatione. 29. incipi.
An dispenseret, referendo Calde-
ri. in. c. Si celebrat, de cle. ex-
com. Idem tenent Hostien. &
Gosse. vt ad maiores ordines
ascendat, sed in susceptis dispē-
sat Episcopus, vt notant An-
gel. in summa, in §. 38. incip.
duodecimo incurritur, in verb.
irregularitas, & Siluester in
cod. verbo, in §. duodecimo
quaritur.

*Falsi
num-
erabiles.*
A Comperimus, Id sane cō-
tingit, in hac celeberrima
totius Archiepiscopatus Toletan.
Complutensi curia quidā
ciuitatis de Bæga (de quo ipse
oculatus sum testis) anno Do-
mini 1569. cum laycus esset,
nec aliquo ordine sacro esset
insignitus, duas missas celebra-
uit, alteram in religiosissimo
Dni Bernardi collegio, alterā
verò in pijissimo collegio socie-

tatis Iesu: sed quia demētia la-
borabat, & ob iustas alias cau-
sas, pœna detractionis perpetuæ
in monasterium fuit punitus à
Licenciato Martino Lopez de
Salas, tunc diœc. curiæ vicario
generali integerrimo & incor-
ruptissimo, a quo ipse itaquam
huius Complutensis Acade-
mię Cancelario, Doctorali lau-
rea sacrorum Canonum (licet
immeritus) fui insignitus, an-
no Domini. 1570. die vero. 6.
mensis Iulij. Et nisi me mea fal-
lit sententia existimo præcla-
ros, & omni laude dignissimos
hæreticæ prauitatis censores,
posse ad tati criminis punitio-
nem procedere, reumque tan-
quam malè sentientem de sa-
cramento ordinis, condignis
pœnis punire.

[Pœna falsi,] Adde expressam B
Regiam l. 2. tit. fin. 7. par. vbi
Grego. Lopez. [Deponendus,]
Vide Autorem in regul. & fal- C
len. reg. 357. & doctum & dili-
gentissimum Ioann. Gracian.
in reg. & fallen. reg. 61. Hostiē.
in summa. tit. de cleri. nō ordi-
minut. §. qualiter, & Regiam. l.
29. tit. 6. part. 1. & hoc lex mo-
dis limitat Silu. in summa in
verb. irregularitas. ver. Duode-
cimo, Angel. in sum. de verbo.
q. 38. & Nauarr. in manuali. c.
27. nu. 242. Imò si nondum sa-
cerdos ausus fuerit missam ce-
lebrare curiæ seculari traden-
dus est, vt statuit Feliceis recor-
dationis, Paulus III. vt refert
Iudit. inquisito. die. 17. Feb.
ann. 1559. decret. 7. & die. 20.
Maij, ann. 1559. & Simon
Maiol.

Maiol. de irregul. lib. 4. c. 13. num. 1. qui pro totius cap. huius materia legendus est.

Excommunicati.

CAPVT, XIII.

1 Clericus excommunicatus ordinem recipiens illo ordine est deponendus, cum quo tantum solus Papa dispensat.

2 Episcopus quando cum irregulari potest dispensare.

3 Pœna huius capitis afficitur clericus, qui cum esset suspensus vel interdictus, sacris ordinibus fuit insignitus.

1 **P**œna clerici secularis recipientis ordinem, dum existit in excommunicatione, est quod deponatur ab illo ordine. Not. Abb. ex tex. ibi in cap. Cum illorū. in. 2. nota. de senten. excom. cum quo solus Papa dispensat, ut ibi. Quod procedit, etiam si ab excommunicatione, qua erat ligatus, poterat ab aliquo inferiori citra Papam absolui, ut cōcludit Abb. post Ioan. And. vbi suprà, ex ratione, quia fuit effectus irregularis, & cum irregularibus solus Papa dispensat. a Et idem voluit Ang. licet Abb. non referat, in sua summa, in verbo, irregularitas. in §. 22. inci. Secundo contrahitur, & Siluest. in eodem verbo, in ver. Secundo quaeritur. Hostien. verò in sua summa ti. de cleric. excom. ministr. dicit, quod videtur sibi, quod quando excommunicatus ab ordinario incurrit irregularitatem, quia sententiam eius violauit, posset ordinarius

secum dispensare: dicit tamen quod consuetudo refragatur. Et aduerte quod idē est in clerico, qui suspensus vel interdictus ordines recepit, ut firman- Angel. & Syluest. vbi suprà, referendo Rai.

Dispensat.] Adde quod pre- A fertim hoc procedit, si datur in recipiente certa scientia, ut in cap. 1. de ordin. ab Episc. qui renun. Episcopo vbi idē constat, si crassa vel supina daretur ignorantia. ut in cap. illorum. de senten. excom. Quod si quis probabili affectus ignorantia, vel excommunicatus, vel ab excommunicato sacris fuerit ordinibus insignitus ab Episcopo proprio, qui in eo actu minime deliquerit dispensationē poterit obtinere. ut in cap. vlt. de ordin. ab Episc. qui renun. vbi omnes Doctores not. traditur etiam à Doctoribus in d. c. cum illorū. Quamuis huic vltimę opinionioni, refragetur Inno. qui in c. 1. de schismat. scribit collationem ordinis factā ab excommunicato, vel excommunicato, probabili tamē ignorantia excommunicationis, ita firmā esse, ut absque aliqua dispensatione, eius executio permittā sit: quam opinionem tenuit Hugo doctor antiquitatis venerandus, si credimus glo. quæ illum refert in cap. ab excommunicatis. 9. q. 1. Collect. in cap. vlt. de ord. ab Episc. Abb. num. 46. in c. veritatis de dolo & contu. idem in cap. ad probandum. vbi Felin. col. pen. de Alphon- re iudic. Alphonfus à Castro

Zamorēsis, acris & subtilis ingenij, & diuini verbi orator celeberrimus. in lib. 2. de potest. leg. pena. c. 13. Quam opinionem falsam esse cenſeo, & iuris eſſe apertissimi exiſtimo, diſpenſationem ſemper neceſſariam eſſe, ſiue adſit ſcientia, ſiue probabilis ignorantia. Sequor equidem in hoc glo. in dict. c. ab excomunicatis. & in c. 1. de chiſma. & in c. 2. de ordin. ab Episc. & in cap. ſi qui à ſimoniaciſ. 1. q. 1. quā communē eſſe ſententiā fatetur Abb. in dict. c. veritatis. num. 46. D. Episcopus Couar. in c. alma. mat. 1. par. releſt. §. 6. num. 6. de ſenten. excom. li. 6. & eſt tutior opinio ſecundū Anani. in d. c. 1. de ſchiſma. num. 2. Selua. de benefic. 2. par. q. 11. col. 3.

Hodie verō ſiue detur ſcientia ſiue ignorantia Episcopus iure poterit in hac irregularitate diſpenſare. ex Sacro Concilio Triden. ſeſſione. 24. c. 6. vbi Episcopis noua conceditur facultas diſpenſandi, ſuper quacunque irregularitate deſcendente ex quocūque delicto occulto, excepto homicidio voluntario. Erit equidem in propoſito caſu occultum delictū, ſi excommunicatio occulta eſt, licet celebratio ipſa publica ſit. arg. text. in l. in delictis. §. ſi extraneus. ff. de noxali. nam quamuis actus celebrandi publicus ſit, eius verō malitia, quæ ex excommunicatione emanat occulta eſt; ita in ſacræ poenitentiarie ſummo Præſidio diſſinitum eſſe teſtatur vir

egregius Martinus Nauar. in manu. cōfeſſo. c. 27. num. 241.

Illegitimi.

C A P V T. XIII.

1. *Filij illegitimi apud Ethnicos honoribus, & dignitatibus indigni iudicabantur.*

2. *Illegitimus non poteſt ſacris ordinibus inſigniri.*

3. *Si tamen de factō fuerit ordinatus, licet recipiat charactērem, ordinis tamen executione caret.*

4. *Celebranti verō non obſtente diſpenſatione irregulari non eſt.*

VT ab illicita copula retraheretur, ſeque iuſtis nuptijs alligarent homines, ex quibus prolem legitimam ſuſciperent, meritō etiam apud Ethnicos ſancitum ac obſeruatum eſt, vt filij illegitimē nati quātumcunque ſine ſua culpa labē ipſam cōtraxiſſent, honoribus & dignitatibus indigni iudicarentur. *a* Quod nempe & ſi cōſideratione prædicta, vt ſic fiat, non reputetur iniquum, licet filiis ipſis (quibus natura negauit ortum ſuum eligere poſſe) crudele quodammodo ac durū videatur. Cum illis tamen illegitimē natis viris, qui propria virtute ac bonis actibus paternam culpam in ſe ipſis abſtergunt, plureſque legitimē natos moribus ac meritis antecellūt, *b* ac reipublicæ ſeipſos reddūt vtiliores, talis iuris aſperitas liberaliter & ſine pecuniarij exactione temperanda eſſet, vt ſicut parentes ab illicita copula retrahit (ſi forſan retrahit) filiorū damnum futurū, ſic iā natos contra leges filios, ſpes recuperandi

rādi honores, ad virtutē sequē-
dam impellat. Iustū est enim,
vt quos aliena culpa honore
destituit, propria virtus, & si
pauperrima sit (vt ferē semper
esse solet) ad honores restituat.
Quid enim crudelius, aut iniu-
stius quā quod naturalis qui-
dā parentū excessus, virtute so-
la, quantūuis clara filiorum, in
pauperibus reparari nō valeat,
in diuitibus tamē, qui patrum
suorū reatui plura propria ad-
diderunt scelera, hoc facillimē
deleat sola præstatio pecuniæ?

2. Prædicta igitur cōsideratione,
etiā sacri canones, quibus ma-
xima cura est sancto fauere in-
stituto matrimonij, ac sic illi-
cita punire connubia, illegiti-
mos quosq; à clericali tonsura,
cæterisque Ecclesiasticis ordi-
nibus arceat, prohiberq; c vt in
cap. 1. de fil. presbyt. Et in c. 1.
& 2. 56. dist. & hoc per sex ra-
tiones, quas describit Præpo. in
d c 2. licet Hostien. in summa,
de fil. presbyt. in §. quæ est cau-
sa solum tres scripserit. Si quis
autē illegitimē natus promo-
tus fuerit, licet recipiat chara-
cterem, nō habet tamē execu-
tionem ordinis. probat tex. in
cap. fin. 56. distin. Ex quo notāt
ibi Domini & Præpo. quod li-
cet illegitimitas nō inficiat ha-
bitum ordinis, sed executionē:
sed talis ordinatus recipit cha-
racterē. Et aduerte quod tales
illegitimi ordinati non incur-
runt nouam irregularitatem,
d si ante obtentam dispensatio-
nem e celebrant, vt notat Ni-
colaus Plouius in tractatu de

irregularitate, in 40. regula, re-
ferendo Guliel. & Archidi, &
hoc dicit seruare curiam.

[Ndigni iudicātur.] Adde la-
tissimē And. Tiraq virū sanē
variæ & indefesse lectionis, &
de vtroque iure bene meritissi-
mū, nec pro meritis satis lau-
datum in tract. de nob. c. 15.
num. 10. cum sequen. Gab. Pa-
leotum Card. in tract. de not.
& supr. c. 55. & vide Regiā. l. 2.
tit. 13. par. 4. & l. 3. tit. 15. ead.
part. & ibi multis nominibus
magnus Gregor. in verbo, *Dig-
nidades y honras*. Alber. Troti. *Lopez*.
lib. 2. de vero & perfectō cleri.
cap. 1. & 2.

[Antecellūt.] Quæ sanē in
locis iam citatis, longa manu
traduntur in filiorum illegiti-
morum execrationem minimē
intelligas de his, qui virtutum
suarum splendore natalium te-
nebras effuderunt, eos enim ap-
ud bonos & probos viros, nec
vllō contemptui esse nec legiti-
mis inferiores iudicari censet
Hyppol. sing. 273. & vt bene
inquit Sophocles:

*Legitima est natura viris, quibus
optima mens est.*

Imō sæpissimē, vt in hoc loca
inquit autor, legitimē natos
antecellunt. Hinc Statius.

*Vidi ego transfertos, alieno iure robo-
re ymos,*

Altius ire suis.

Et Euripides præclare inquit:

*Ex nobis spurios nasci, non turpa
putandum est.*

*Fac namque ingenio valeat sac ma-
ribus, ipsum.*

*Haud unquam poterit, naturam
invertere nomen.*

Et plures viros præclaros, qui illegitimi fuerunt, commemorat Doctissimus pariterque Illustriissimus Card. Palæ. in. d. tracta. ad finem, & fuerunt, & nostra tempestate sunt multi viri clarissimi, qui nataliū defectum passi sunt, inter quos non infimum locum obinet, noster D. Episcopus Bernardus Diaz de Luco, qui ut comperit habui multorum integræ fidei testimonio, illegitimus fuit: quod præter alios testatur D. Episcopus Ioan. à Rojas in tractat. de succes. ab intesta. c. 15. num. 19.

[Prohibetque.] Adde quod Deus Opti. Maximus prohibitionem hanc induxit Deuter. c. 23. vbi scribitur, [Non ingreditur Manzei (hoc est) de torto vatus in Ecclesia Domini vsq. (ead) decimam generationē.] tex. in cap. innotuit. de elect. c. per venerabilem, qui filij sint. leg. Sed hoc in cap. nisi cū pridem, de renun. declaratur, quod illis qui paterna vitia nō sequuntur, possunt suffragari virtutes, quæ sunt mūm Præsulum Romanum inducent, ut cū eis dispenset, si morum honestas eos commendabiles reddat. tex. in cap. presbyterorum. 56. dist. nam vndeunque homines nascantur, si parentum vitia non sequantur, honesti & salui erunt. c. vndeunque ea distin. nullum æquidem parentis delictū innocenti filio peccata esse debet. l. 2. §. nullum. ff.

de decurion. Si contrarium diceretur maximum absurdum sequeretur. Vnde Bion. Philosophus nō minus ridiculum hoc esse affirmabat, quam si medicus quispiam ob aui aut patris morbum nepoti vel filio medicamentum adhiberet. Huius vero prohibitionis ne illegitimi sacris donentur ordinibus. Plures rationes scripsit Pet. Rebuff. in benef. pract. in part. de dispen. super defect. natali. fol. 407. & vide Regiam. l. 12. tit. 6. par. 1. vbi Greg. in verbo, [ordē] Et notat quod impedimentum de quo in hoc cap. locum obinet, etiam si defectus natalium sit occultus, & qui eum patiuntur pro legitimis habiti sunt, quales sunt multi, quos coniugata ex adulterio habuerunt, ut egregie scribit Nauar. in manu. confessio. cap. 27. num. 201. Filius vero matri hoc asseueranti credere non tenetur. l. 1. §. si quis ab aliquo. ibi, [Si testator eū negauerit.] vbi Bar. & Doct. not. ff. de carb. edict. l. 1. §. mulier. ibi, [Spuriū in actis professā est.] iuncta gloss. fin. ibi. ff. de proba. glo. in. l. si vicinis. C. de nup. & in. l. si posthumus. §. sui. verb. probetur. ff. de lib. & posthum. Regia. l. 9. tit. 14. par. 3. vbi Gregor. & opinio hæc communis est, ut constat ex multis autoribus congestis, quia eam sequuntur à Ioan. Rojas, tracta. de succes. cap. 2. num. 28. & ita quo ad sacrorum ordinum promotionem tenet. Mart. Nauar. in loco iam allegato. Tamen (quod salua

Card.
Palæ.

Ioann.
Bernardus
fuit
illegitimus

salua tanti viri pace dicam) in promouendo tutius esse credo, propter animæ periculum, vt ab ordine suscipiendo abstinereat. In eo verò qui iam est ordinib⁹ insignitus, propria eius conscientia inspicenda est: nam si in intimo conscientie motu pendeat, ad credulitatem assertionis maternæ præsumens se esse illegitimum, abstinere debet à sacri ordinis ministerio, & ad cautelam dispensationem oportet impetrare. Si verò internus conscientie motus, ad credulitatem non pendeat, sed potius firmissimè credat, se legitimum esse, nec abstinere tenetur, nec dispensationem impetrare ex Abb. sententia in. c. 1. de fil. prob. & hæc est communis summistarum sententia, vt fatetur Simon Maio. de irreg. li. 1. c. 7. num. 3. Hinc illud mihi dubium est, quòd scribit vir doctissimus Alphòs. à Cast. li. 2. de potest. leg. poena. c. ult. 3. concl. asseueras, filium presbyteri ex coniugata, ita occulte genitum, vt nō possit aliunde probari, quam per parentū asseuerationem promoueri posse. Cuius contrarium tenet Anto. in. c. 1. de fil. presb. & de hoc dubitat Coua. in Clem. si furiosus. 2. par. §. 3. nu. 4. de homicidio. Sequitur tamen Anto. Nauar. in manuali. c. 27. nu. 193.

Notabis tamen vtiliter non esse Episcopis permissam dispensationem, vt qui defectum natalium patitur, ad sacros ordines possit aspirare, etiā hodie autoritate Sacrosancti Concil.

Trid. sess. 24. c. 6. Nam quauis nouissima illa constitutione, detur Episcopis facultas dispensandi in omni irregularitate, descendente ex delicto occulto, non deducta in iudicium, excepta ea quæ provenit ex homicidio voluntario, exceptis alijs deductis ad forum contentiosum, in hac vero huius capituli irregularitate, quæ aliunde, & non ex proprio delicto oritur, dispensandi facultas concessa non est, quod non vulgariter notari debet, pro illius decreti interpretatione. Ita tenet insignis Mar. Nauarr. in manu. confes. cap. 27. 11. 194.

Si tamen illegitimus quispiā monasticam profiteatur disciplinam vitam suam dicitur innouasse, & eo ipso, quibuscunque sacris ordinibus potest insigniri. tex. in. c. 156. distin. & in cap. 1. de filiis presbyte. glos. in sum. 56. dist. Regia. l. 12. tit. 6. par. 1. ibi. *Pero aun ay otra ras* *zon, porque puede recebir estas or* *denes sobredichas el que no fuese* *legítimo. Esto sería si entrasse en* *orden de religion primeramente.*

Tradit Bal. in. l. 1. in lectura. n. 5. C. de Sacrosan. Eccles. Rom. in Auth. si mulier. 7. priuileg. C. ad. l. Fal. Feli. in cap. testimonium. num. 31. de testib. Hypp. sing. 273. & in rub. ff. de fideiuss. & in sing. 501. Anton. de Rosel. de legit. lib. 3. in fine. vbi id limitat. procedere tātum in filio naturali, non verò in spurio, quod falsum est & merito eum reprehendit Ioan. Rojas in tract. de success. c. 23. nume.

109. Quod notandū est ad interpretationem. text. in c. dilectus. de filiis presby. & in cap. 1. eot. tit. in. 6. Aboletur sane omnis illicita macula per religionis ingressum, vt in auth. de monachis in prin. c. non liceat. 19. q. 3. quod tantum quo ad ordines sacros intelligendū est, quoad dignitates & gratiora munera is qui Spurius natus est, promoueri nullo modo potest, absque Summi Praefulis indulgentia glo. not. in c. fin. de filiis presbyt. Abb. in c. 1. in fin. eo. tit. Felin. in cap. meminimus. not. 6. de accusat.

Nimis tamen inter Doctores controuersum est, vtrū ingressus religionis operetur legitimatōe, quoad successionem bonorū parentū. Siquidē Guil. de Ceno. qui huius quæstionis fuit antesignatus, in l. 1. C. de Sacros. Eccle. in ea fuit sententia, vt cēderet filium illegitimū monasticam vitam professum, posse succedere in bonis parentis. Idē sequitur Bal. in d. l. 1. in lect. col. 5. Felin. in c. cū de putati. de iud. col. 2. Rom. in Auth. si mulier. C. ad leg. Falc. 7. Speci. Alex. Romam & Archid. colum. 2. in l. necessarii ff. de acquir. heret. Barba. in c. quia nos. de testam. col. 1. Ias. in l. 1. num. 30. C. quand. non peten. part. Anto. de Rose. in tracta. de legitim. ad finem. in qua fluctuat Roderic. Suar. allegat. 25. ita vt in casu, de quo fuit irrogatus consiliuit concordia faciendam esse, tandem religionis fauore. Guli. sequitur, &

de ea nimis dubitat Gregor. Lup. in dict. l. 12. in verbo, *en ordē*. & tueri eam conatur duobus casibus. Primò, quando filius est naturalis non spurius. Secundò, quando parentis cōsensu religioni offertur tādē in fine illius glo. dicit valde dubiam esse quæstionem hāc, & quod in practica vix reciperetur. Guil. opinio eam verò communē esse testatur insignis Couattu in. 4. decret. 2. par. capite octauo § 7. in fine. Quæ ea solū ratione innitur, quia sicut filius naturalis patris cōsensu Curia Principis oblatus, fit legitimus ipsi offerenti, etiam si filios legitimos habeat. l. 3. C. de naturalibus. & in Authent. quibus modis natur. eff. sui. §. 1. 2. & 3. Reg. l. 5. tit. 15. part. 4. multo magis per oblationem curia cælesti. Sed propter id quod hęc legitimatio ab aula iam recessit, teste Ang. conf. 17. & in dict. authentic. §. quod verò. Rosel. de legit. ca. fina Oblatus equidem Curia Cæsaris, idē legitimus fiebat quod præsumebatur à Cæsare ipso legitimus fieri, quod non conuenit oblationi Curia cælesti: & idē contrariam sententiam tenet Fab. in auth. ex complexu. C. de incest. nup. Præpositus in c. tanta. colum. 2. qui filij sint legitimi. Flor. in 3. part. tit. 1. capite. 27. §. 2. Couar. d. §. 7. Et hęc opinio verior est, & Forēsi vsu recepta.

Sed huic loco accommodatissimum illud non omitam, an expositus cuius parentes

Expositus
tuus
posui
adco

*ordines
promove-
re.*

deò latent, vt prorsus incertum sit, an legitimis cõceptus sit nuptijs, possit ad sacros ordines promoueri. Qua in re dubius & anceps est Anchar. in ca. 1. de infan. exposi. cuius dubitationis ratio est, quia nemo legitimus præsūmitur, & qui se legitimum dicit probare debet. Ang. per illum tex. in l. liberorum. ff. de his qui not. infam. Deci. cons. 54. las. in l. nec professio. C. de test. idem consil. 102. vol. 4. And. Alcia. de præsū. reg. 3. præsū. 1. num. 12. D. Couar. in 4. Decretali. 2. par. cap. 8. § 3. num. 1. Et opinionē hanc nouissimē sequitur Doctissimus & diligētissimus Simon Maiolus Episcopus Vulturarien. de irregula. lib. 1. cap. 11. num. 1. vbi plures viros egregios commemorat, qui expositi fuerunt. Contrariam tamen sententiam tenet Anani. in dict. cap. 1. de infan. exposi. nū. 11. vbi concludit nullā dispensationem necessariam esse, vt expositus possit promoueri. Sequitur Bermond. Cho. in tract. de publ. cõcubina. in verbo, qui etiam filias. nu. 90. col. 363. quam opinionē communem esse testatur eruditissimus Cardi. Paleo. in d. tract. c. 63. nu. 3. Nam vt ipse, c. 20. eiusdē tractatus probare contendit à supradicta sentētia recedēs vnusquisque legitimis natalibus ortus præsūmitur, quod latius apud eum legendum erit. Sed quod ad nostram spectat propositionem cõtrouersiam. D. Præsul. Couar. in Clem. si furiosus,

1. par. releat. in prin. num. 9. de homi. à cõmuni opinione videtur recedere, ea innixus ratione, quod non soleant filij ex legitimo nati matrimonio exponi, sed potius qui ex furtiuis & illicitis fornicationibus cõgressibusq; nascuntur. Sed hæc ratio concludens nō est. Siquidem veterū exemplis constat multos, filios exposuisse: qui tamē ex matrimonio nati sunt, vt de Semiram. Paride, Cyro, & de alijs pluribus, historie testatur. Nos equidē quotidiano vsu id experimur, quam plurimos rei familiaris inopia oppressos, qui cū liberis suis alimenta nō possint suppeditare, solere eos exponere, ea potius spe, vt cõmodius ab alijs educantur, quā quod paterna erga illos pietate sint destituti. Opinio tamē dicti Domini Episcopi summē mihi placet, qui cēset expositos ad Ecclesiasticos ordines nō esse promouendos absque dispensatione, quod si promoti fuerint, ordinum vsu prohibēdi nō sunt, propter cõmunis sententię autoritatem, quamuis indistinctē communem sententiam sequatur, vir nostro sæculo in iure consummatissimus, & perspicacis & acris ingenij. Iacobus Menoch. *Iacob.* de arbit. iud. quæst. lib. 2. cen. *Mench.* 4. casu. 396.

[Irregularitatē.] Vide Abb. D. in c. si celebrat. de cler. ex com. minist. Gonsal. à Villadiego de irregu. c. de susp. col. 1. Petrum Rebuff. in pract. benefic. in parte de dispen. super defectu natali,

natali. numer. 13. quā opinio-
nem communem esse fatetur
D. Episcop. Couar. in Clemen.
si furiosus. §. 1. numer. 3. de ho-
mo. Petrus Rauen. in Alpha. au-
reo. fol. 186. colum. 2. Marti.
Nauar. probitatis & eruditio-
nis vnicum exemplar in cap. si
quando. exceptione. 11. de
rescrip.

E [Dispensationē.] Vide mul-
ta de hac illegitimorum dispē-
satione, tam circa ordines, quā
beneficia, quæ scribit Alber.
Trot. lib. 2. de vero & perfecto
cleri. c. 2 per totum.

Rebaptizati.

C A P V T, X V.

§. Rebaptizatus non potest ad Eccle-
sias ordines promoueri.

2 Si tamen de sacro fuerit ordinatus,
quæ pena puniatur.

1 **R**ebaptizati in tantum odio
a habentur ab Ecclesia, a quibus
qui non ignari rebaptizantur,
dicuntur quasi iterum crucifi-
gere Christum, ut in cap. Qui
bis. de cōsec. distinet. 4. & ideo
b non sunt ordinandi b ad cleri-
catum, ut in cap. confirman-
dum. cō. distin. & habetur in
Concilio Carthag. Quinto,
Can. 11. quod adeo est verum,
quod dicit text. in dict. cap.
Qui bis. quod etiam si ignorā-
c ter ex rebaptizati fuerint ordi-
nari non possunt. vbi gloss. hoc
intelligit de ignorantia iuris.
quæ non excusat, non autē de
ignorantia facti: quia talis re-
baptizatio non impediret pro-
motionem. Qui autem ex re-
baptizatis ad sacerdotij gradū

indignus aspirare contenderit,
cum ordinatoribus suis adepti
honoris periculo subiacebit.
Ita disponit Concilium Tole-
tanum. 4. de quo in cap. si. 51.
distinet. quamuis ille text. non
intelligatur de ordinatione ad
sacerdotium, sed ad Episcopatu-
m, secundū Arch. ibi, quem
vide notatē, quod tales scilicet
rebaptizati censentur per-
petuo irregulares, qui respon-
det ad argumentum, quod po-
test obijci, qualiter actus, qui
non habet effectum, sicut re-
baptizatio inducat irregulari-
tatem, & vide glo. in dict. capit.
Qui bis.

Ecclēsia.] Quæ non semel A
diffiniuit, Sacramentum
baptismi, non esse repetendum,
nec iterandum, quemadmodū
Diuus Augustinus libr. de vni-
co Baptismo, & aduersus Do-
natistas docet. Et in libro de
vera & falsa poenitentia, capit.
3. Paulus sanē ad Hebræos, ca-
pite sexto, contra quosdam re-
baptizari volentes ait: [Rursus
crucifigentes sibi metipsis filiū
Dei.] Et iterum ad Ephesios
capite quarto ait: [Vna fides,
vnum baptisma.] Est æquidem
à Catholica disciplina alienum
rebaptizari, ut ostendit Clemēs
Papa Sextus, capit. 15. Consti-
tutionum Apostolicarum Act.
inter cetera. [Eodē modo cō-
tenti sint vno solo Baptismo,
qui in Domini mortem tradi-
tur, non ministerio abominan-
dorum hæreticorum, sed pro-
batur Sacerdotem in nomine
Patris,

Patris, & Filij, & Spiritus sancti, &c.] Et paucis verbis interpositus subdit: [veritatem iniquitatis iterum baptizare tentantes, Crucifigunt Dominum, & iterum eum interimunt: derident divina, eludunt sancta: insultant spiritui, sanguine sanctum veluti communem contemnunt, &c.] Idem docet Damascenus libro quarto, de fide orthodoxa, capit. primo. Leo Papa ad Rullicum Episcopum, Epistol. 70. capit. si nullo, de consecratio distinct. 4. D. Thom. in 3. par. q. 60. artic. 9. idem tenet Theologi omnes in 4. sent. distinct. 6. Alphons. à Castro, libro 2. de hæresi. c. de Baptismo hæresi 5. Quod nouissimè hodie Sacrosanctum Concilium Tridentinum docuit sessione 7. c. 11. [si quis (inquit) dixerit verum & rite collatum Baptismum, iterandum esse, illi qui apud infideles fidem Christi negauerit, cum ad poenitentiam conuertitur, anathema sit.] Et sessio. 14. cap. 2. & tradiderunt latissime Ioan. Fab. & alij Catholici viri, qui ætate nostra, aduersus Anabaptistas Germanos scripserunt, qui quidè multis magnique testimonij impiam hæresim illorum improbant.

B [Ordinandi.] Adde Alber. Tror. lib. 2. de vero & perfecto cleri. c. 14. requis. 9. & Regiã. l. 9. tit. 6. par. 1. Et ista irregularitatis labe afficitur, is qui ministravit hoc Baptismi sacramentum, sciens iterum illud repetens. 2. c. de apost. l. 1. C. ne sanct. Baptis. reite. & his minè suffra-

gatur canon. 47. ex Concilio Lugdu. apud Burchard, libr. 4. decre. 56. [Episcopus inquit, aut presbyter, si eum qui secundum veritatem habuerit, Baptisma de nouo baptizauerit, aut si pollutum, ab impijs & non recte baptizatum, non baptizauerit, deponatur, tanquam deridens crucem & mortem Domini.] Haftenus canon.

Et non solum à principio rebaptizatus irregularitatem contrahit, sed etiam postquàm sciret ratam habuerit rebaptizationem, in se factam. ita tenet Syluest. in summa. in verb. irregularitas. q. 4. Tab. in verbo, dispensatio. num. 13. versic. 14. Imò & si quis metu etiam cadenti in constantem virum compulsum rebaptizatus fuerit irregularis efficitur. cap. eos, quos. vbi glo. de consecratio. dist. 4. Syluest. in verbo, irregularitas. dict. quest. 4. At non ita erit, si per vim coactiuam, vt narratur de quodam Episcopo, cui nomen impositum fuit, habet Deum, quem Atriani ligatis manibus & pedibus inuicem rebaptizati sunt, non æquidem illi dicta rebaptizatio nocuit, vt eleganter scribit Victor Episcopus Vitenfis de persecut. Vandal. libro. 3. qui contrarium tenentes merito reprehendit, sequitur Simon Maiolus de irregul. libro tertio, capit. 14. Efficiuntur etiam similiter irregulares, qui rebaptizanti ministrant Acoliti, Subdiaconi, vel Diaconi officio fungentes, &c. in dicto capit. 2. de apost. glof. in l. 1.

in. l. 1. C. ne sanct. baptism. Pa-
ri etiam ratione idem dicendū
videtur, de compatribus scien-
tibus: sunt equidem isti rebap-
tizationis participes. cap. vos
autem. de consecrat. distinct. 4
& tenet expresse Maiolus dict.
capit. 14. numero sexto. Istōrū
autem omnium dispensatio ad
solum Romanum Pontificem
spectat, qui vix illos dispensa-
bit, vt religionem ingrediatur.
text. in dict. capit. secundo, de
aposta. Tabi. in verbo, dispen-
satio. nu. 13. ver. 14.

A qua quidem irregularita-
te immunis erit, qui hac inter-
posita conditione baptizauerit
dicēs, si est baptizatus &c. nam
cum conditio vel de præsenti,
vel de futuro, & talis falsa, fa-
ciat cessare actū. l. cum ad præs-
ens. ff. de rebus dubijs. & ex
interpositione huius conditio-
nis manifeste constat, istū no-
luisse iterare Baptismum, & ac-
tus agentium non operatur
vltra eorum intentionem. l. nō
omnis. ff. eo. ita sing. tenet

Martin. Nauarr. in manu con-
fessor. capit. 27. nu. 246. licet
asseueret istum à mortali cri-
mine, minime excusari, qui nō
adhibita debita diligentia id
fecerit. Eum tamen censet in
vtrouque foro irregularem non
esse: sed labitur in hoc vir egre-
gius, solum sane inculpabilis
ignorantia, ab irregularitatis
labe hoc casu excusare potest.
capit. 2. de baptis. & ita tenet
Domi Soto in 4. sent. distinct.
3. quest. 1. artic. 9. quā esse verā
& communem opinionē con-

tra Nauar. testatur. F. Anton.
Cordoua, in suis quæstionibus
vernacula sermone editis. q.
37. Nam licet verissimum sit,
quod si legitimus processit ba-
ptismus, nihil secundum eum
cōditionale ministerium ope-
retur, hoc tamē à notabili cul-
pa clericum immunem mini-
mē reddit, qui in re tam graui
supinē nimis se gessit. Propter
quam culpam sacris canonibus
irregularitatis poena iustissimē
fuit statuta. Nec aliquid dicta
clausula operatur, quia adhibē-
da non est, nisi quando est ma-
gnum dubium, an quis fuerit
baptizatus vt scribit Syluest. in
tractat. de strigima. lib. 3. capit.
vlti. in fine. Propterea Sacerdos
sciens puerum necessitatis cau-
sa fuisse domi baptizatum, si
ille postea deferatur ad Eccle-
siam, vt ritus solennes seruen-
tur: non potest eum eadē clau-
sula eum baptizare, aliās effice-
retur irregularis, vt expressim
traditur in Cathecismo sanctis-
simi Pij Quinti Pontificis Ma-
ximi, in tracta. de baptis. cap.
de fructibus baptismi in fine.

Quæstionis etiam est, vtrum
is qui bis Sacramentum Con-
firmationis suscepit, vel con-
tulerit, hac irregularitatis labe
notetur: Qua proposita quæ-
stione, gloss. in cap. dictum. de
consecration. dicti. 5. censet ir-
regularitatem contrahi, quā
sequitur Archid. in capit. pri-
mo. 68. distin. Albert. Trot. de
vero & perfecto cleric. libro se-
cundo, cap. 14. requisi. 9. in prin-
cip. Ioā. Maior. in. 4. sent. dist. 7.
qui om.

Exeg.
Mart.
Nauarr.
opinio
confu-
tatur.

Quæ-
stio-
nis
est
vtrum
is
qui
bis
Sacra-
mentum
Con-
fir-
ma-
tionis
suscep-
it
vel
con-
tulerit
hac
irregu-
larita-
tis
labe
no-
tetur

qui omnes id probari censent in dict. capit. dictum, quo loco apertissima est decisio, Sacramentum Baptismi & Confirmationis iterari prohibes, pœnam debitam transgressoribus imponens: unde cum ibi equaliter iterari prohibeatur, Baptismatis & Confirmationis Sacramentum, mirum non est, si quo ad irregularitatem eadem fiat æquiparatio. Idque Regia lex Partitarum comprobat, lex inquam. 20. titulo sexto. part. 1. qua diffinitum stat, eum qui bis Sacramentum Confirmationis suscepit, irregulare esse, si sciens id fecerit. Contraria tamen sententia placuit Scotto, qui in dicta distinctione. 7. quæst. 5. exillimat non esse illū irregularem, qui bis etiā sciens iterum Sacramentum Confirmationis suscepit, aut contulerit: eum id iure Pontificio expressum non sit, & irregularitas nullo casu constituenda est, nisi expressa reperitur. cap. is qui. de sentent. excommunicat. lib. 6. quem Fran. ibi sing. esse fatetur. idem in c. dilectus. col. 4. de appellation. Bertachi. in tract. de Episcop. cap. vltim. num. 8. Nam cum hoc irregularitatis vitium iure tantū humano Pontificio inductum sit ex Inno. sententia. in cap. nisi eum pridem. colum. 3. de re. nun. vbi Anton. num. 19. & Doctores. Imo. in Clem. si furiosus. de homi. Palud. in. 4. sent. dist. 25. q. 3. Flore in 3. part. tit. 28. c. 2. § 6. quam opinionē communem esse fatentur eam

sequeuti Villadi. de irregula. in princip. Syl. in summa, in verbo, irregular in fine. Couar. in. d. Clem. si furiosus. in. 1. part. in prin. num. 2. ex hoc manifeste sequitur, nunquā vitium hoc contingere, nisi eodē iure expressum reperitur. Et supradictam Scoti opinionem, sequitur Palud. in. 4. sentent. dist. 7. quæst. 2. colum. 1. Alphons. à Castro, lib. 2. de potest. leg. pœna. capit. 7. docum. 3. versic. ex ratione. Card. à Turcrema. in. d. c. dictum. ad finē. Couar. in. d. prin. n. 8. quam opinionē communē esse taretur D. Mar. Nauar. in Manuali confess. c. 27. Et hæc vltima opinio summe mihi placet: nam nihil vget inductio. text. in. d. c. dictū, qualicet ibi Sacramentū Baptismi, & Confirmationis, iterari prohibeantur: non tamen inde sequitur, quod eadē pœna imponatur cōsumationem iteranti, quæ Baptismum repetenti infligitur, & licet doctissimi viri, qui in Partitarum legibus condendis interfuerūt, priorē probauerint, in hac tamen irregularitatis materia Sacri Iuris Pontificij Sanctionibus standum erit. Et licet de iure hoc verissimum videatur, consuetudo tamen contrariam amplexa est sententiā, cui stari debet, vt asseuerat Nauar. vbi paulo antē allegauit (cuius auctoritate salua, si mihi casus occurreret, non auderem ab Scoti, & aliorum communi, & verissima opinione recedere, cum hæc irregularitatis materia grauiissima

missima, & pœnalis sit, & ideo non solum iura extendenda non sunt, sed strictissime interpretanda, ut vulgatissimis iuribus tantum est.

C [Ignoranter.] Vide Card. à Turre cre. in c. qui bis. de cōsecra. dist. 4. quo loco num. 7. probat rebaptizatum, aut rebaptizantem, ex iusta ignorantia irregularem non esse. eandē sententiam sequi videtur Henr. in cap. 2. de apost. Scotus in 4. senten. distin. 6. & hanc sequitur Illustrissimus Couar. in loco iam allegato. nu. 8. qui eam probabiliorē dicit text. auctoritate in d. c. 2. de apost. Soto in. 4. senten. dist. 6. q. 8. Martin. Nauar in Manuali cap. 27. num. 246. F. Antonius Cordoua, in summ. casuum cōsciētiæ quæstionem. 37. Nec refragatur text. in dict. capit. qui bis. quia responsio illa non est Summi Romani Præsidis, nec generalis, nec prouincialis cōcilij, nec facta fuit ab aliquo, qui legis condendæ auctoritatē haberet. Iure tamen interpretari potest, ut præcedat, quando rebaptizatus ignoranter, post scientiam ratam habet Sacramenti reiterationem. Ita tenet Floren. in. 3. par. tit. 28. cap. 6. §. 3. quæ interpretatio mera diuinatio est, & ea ratione longe repellenda, vel intelligi potest, quando crassa & supina ignorantia, quis fuerit rebaptizatus. Sed Archid. in dict. cap. qui bis. ut rem in tuto constituat, censet, quod rebaptizatus etiā iusta ignorantia, ab Episcopo

dispensationem impetret. idem sentit. Aluer. Troiti. dict. c. 14. nu. 1. licet de iure absque aliqua dispensatione istum ad sacros ordines promoueri posse censeat: quod verius ipse existimo. Erit equidem in rebaptizante iusta ignorantia, ut ab irregularitate excusetur, si filios infidelium rebaptizet, nam iuste ignorare potuit eos fuisse baptizatos. text. in capit. placuit. de cōsecra. distin. 4. habetur in Concilio Carthagenensi, capite sexto. Idem esse censeo de infantibus expositis, si ne vllō signo aut scripto attestatē, de Baptismo. tenet Maiolus, dict. capit. 14. num. 4.

Bigami.

CAPVT XVI.

- 1 *Bigamia octo modis contrahitur, remissus hic traditur.*
- 2 *Bigamus non potest ad Ecclesiasticos ordines promoueri.*
- 3 *Maritus post adulterium uxorem carnaliter cognoscens non potest ordinari.*

Premisso prius quod bigamia pluribus modis contrahitur, a ut per Archid. Florē in. 3. parte. tit. 28. cap. 3. ubi octo modos illius scripsit, quos hic referte non curo, transcripsit enim illos Sylues. in sua summa, in verbo, bigamia, in princ. bi- gamos ordinari non posse b ex pluribus capitulis, in distin. 34. a Gratiano collectis comprobatur, præcipue in cap. curandum. & in cap. præcipimus. & in c. si quis viduam. el. 1. cum duobus sequentibus. Si verò de facto fuerint aliqui ad sacros ordines

Tex. in ea. qui bis. de cōsecra. dist. 4. interpretatur.

ordines promoti, illis priuandi sunt, quia in bigamia contra Apostolum dispensare non licet, cvt in cap. super eo. de bigamis, ex quo patet, quod bigami recipiunt characterem ordinis, quod etiam probat text. & ibi notat Præpo. ex eo in c. si quis viduam. l. distinct. Et inter alios casus bigamiæ aduerte ad vnum, quod pluries contingit, quod si maritus adulteræ post adulterium illâ cognouit, non potest ordinari. Ita probat text. in can. 8. Concilij Neocæsariensis in 2. editione. & est text. & illum sic summat Præpo. in cap. si cuius. 34. dist. Cuius ibi bonam distinctionem vide, videlicet quod cognoscens adulteram scienter, siue ignoranter repellitur à suscipiendis ordinibus: ab executione vero susceptorum non repellitur, si ignorante cognouerit: dum tamen possit uxorem de adulterio conuincere, & eam dimittere. Imò fortiosem affirmat sententiam, ibi Præposi. post Bart. Brixi. Ioann. de Fan. & Hostien. quod licet maritus cognoscat adulteram ad mandatum iudicis, sibi præiudicat, licet Inno. in cap. Inquisitioni, de senten. excommunicat. in hoc aliter distinguat.

A

Contrahitur.] De quibus modis quibus bigamia contrahitur vltra Doctores, quos hoc in loco allegat autor. vide latè S. Thom. & Theologos. in 4. sen. distin. 27. q. 3. Ioã. Mont. in tract. de irregula. bi-

gamiæ. in prin. D. Couar. in Clem. si furiosus. in 1. par. relectio. §. 2. de homi. Alue. Trotti. li. 2. de vero & perfect. cleric. c. 11. requi. 9. & vide Regiã. l. 5. tit. 5. par. 1. Nauar. in Manuali. c. 27. num. 195.

[Ordinari non posse.] Quæ sanè irregularitas, à veteris testamenti legibus originem habuit. Leuitici namque scriptum est. c. 21. de Sacerdote. [Scortum & vile prostibulum non ducet uxorem, nec eam quæ repudiata est à marito.] Post legem verò Euāgelicam, statim bigamia ab Apostolis instituta fuit, quod sacris ordinibus esset impedimento. Scribit equidē D. Paul. ad Tim. 3. [Oportere Episcopum irreprehensibilem esse, & vnius uxoris virum.] Quæ locum elegantissimè pro eius singulari eruditione declarat Domi. Soto de iust. & iur. li. 7. q. 6. arti. 2. Quod in principio nascentis Ecclesiæ semper fuit obseruatum, vt fatetur Ioã. Driedo. de liber. Christi. li. 3. c. 3. fol. 126. vers. quod vltra in argumento. idque patet in canonibus Apostolorum, cano. 18. Quod verò apud Ethnicos circa hoc obseruabatur lege Aulm Gel. lib. nost. Atticar. arti. 10. c. 15. Tertullian. lib. de exhortatione ad castitatem. & in lib. 1. ad uxorem. & in lib. de monogamia ad finem Ludoui Cel. lib. lectio. antiquar. 15. ca. 22. Primus verò qui contraxit bigamiam, fuit Lamech. vt constat Gêseos. cap. 4. quo loco idem adnotauit Nicol. de Lira, &

D Tertul.

Tertul. in dict. lib. de exhortatione. ad castitatē refert ex nostris Couar. in d. § 2. num. 1.

C [Dispensare non licet.] Adde quod cum hæc bigamiæ irregularitas, ab Apostolis, & ab antiquissimis vniuersalis Ecclesiæ concilijs, originem habuerit, vt superiori annotatione scripsimus, Episcopus cū bigamo, vt sacris donetur ordinibus, dispensare non potest quā opinionem receptam fatetur Præpo. in c. lector. 50. dist. idē faterur. Ioan. Monta. in dict. tract. de bigam q. 7. D. Couar. vbi paulō ante allegaui. num. 4. quam sequitur Ange. in summa in verbo, bigamus. Gonsal. à Villard. de irregular. q. vlt. Quamuis Card. à Turcrema. in d. c. lector. post Diuum Tho. in 4. sen. dist. 27. q. 3. probare contendit, Episcopum posse cū bigamo, in minoribus ordinibus dispensare, quod Syluest. sequitur in summa, in verbo, bigamus q. 7. & Domi Soto in 4. sente. dist. 27. q. 3. arti. 3. nam vt ille inquit, per minores ordines qui nō simpliciter sacris emancipatur, & ea ratione nō est cur nō liceat Episcopis dispensare, qui ordinaria pollent potestate. Quæ opinio forte admitti poterit, quando maxima dispensandi causa interueniret, vt scribit Ludou. Gom. in tracta. breuium. nume. 20. vel quando quis bigamiā contraxit, erat merē laicus. Henri. in c. 1. in fine de biga. Sed in contrarium est communis omnium sententia, nempe mini-

mè concessum esse Episcopo, vt cum bigamo etiam in minoribus ordinibus dispense. ita fatetur insignis Gregor. in l. 5. in verbo, *dos mugeset*. in fine. tit. 5. par. 1. & Marti. Nauarr. in Manuali confesso. c. 27. num. 197. quo loco admittit S. Tho. & aliorum opinionem, quoad vsum ordinum susceptorum, non verò, vt nouis ordinibus possit insigniri.

Summus tamē Ecclesiæ Præsul iure potest cū bigamo dispensare. vt tradit Thom. in. d. q. 3. & est text. in c. lector. 34. dist. vbi Martin. Papa cum bigamo, vt subdiaconus fieret dispensauit. & ibi not. Præp. Card. à Turcrema. glo. & doct. in c. super eo. de bigam. Floren. 3. par. tit. 28. cap. 3. Petrus de Ancha. consil. 124. Ioā. à Medina, huius celeberrimæ Complutensis Academiæ: imò totius Hispaniæ decus & ornamentum, in tracta. de ieiunio. fol. 135. & opinionem istā cōmunem esse fatentur, Ioā. Mōta. d. q. 7. Alber. Troti. de vero & perfect. cler. lib. 2. c. 11. Grego. Lup. in d. l. 5. titu. 5. part. 1. Marti. in d. c. 27. numer. 197. Quæ quidem dispēsandī facultas, de iure ordinario permīssa est, non verò de absoluta (quod aiunt) potestate, vt existimat Hēri. in cap. 1. col. 5. de bigam. Ioan. Staphyl. de licet. gratiæ, & iusti. col. vlt. quos meritō reprehendit insignis Couar. in Clem. si furiosus. de homi. 1. par. relest. §. 2. num. 4. & manifestē probat. d. Regia. l. 5. tit. 5. part.

D. T. 1.
M. 1.
na.

part. 1. cum dicit: *E otro si el pue-
de dispensar que reciba ordenes sa-
grados, con aquel que viuesse auido
dos mugeres virgines de benediction,
o una viuda.* Quæ verba ad pote-
statem ordinariam Summi Põ-
tificis referenda sunt. Fatetur
tamen Staphyl. d. col. vlt. Sum-
mum Præsulem maxima cum
difficultate, in hoc bigamiæ
vitio dispensare. Idem assue-
rat Nauar. tanquàm testis huius
rei integerrimus dicens: in lo-
co nouissimè allegato, non so-
lere Romanum Pontificem, si-
ne magna causâ, de ordinaria
potestate dispensare in bigamia
vera & propria sed in similitu-
dinaria, solere & posse cum ius-
ta causâ.

D [Recipiunt characterē.] Ad-
de text. in c. quicūque. in 2. 59.
distin. & in c. pœnitentes. ead.
dist. Host. in summ. tit. de bigâ.
§. vlt. Ant. in c. debitum. de bi-
gam. Alber. Tro. li. 2. de vero &
perfecto cleri. lib. 2. capit. 11.
quam dicit communem esse
opinionem, & Theologorum
& Canonistarum. D. Couar. d.
§. 2. num. 4.

E [Ordinari.] Adde Abb. Ana-
ni. & Doct. in c. 3. de adult. Imò
irregularis est, qui vxorē adul-
teram post pœnitentiam recõ-
ciliatam cognouerit. ita sentit.
Anch. consi. 124. Felin. in c. ius
generale. col. 6. 1. dist. Anani.
in d. c. 3.

F [Siue ignoranter.] Adde
Hosti. in summ. tit. de bigam.
vers. quod sunt species. qui in
distinctè intelligit text. in c. si
cuius vxorem. 34. dist. quod bi-

gamus efficiatur vir, qui vxorē
adulteram, ignoranter cogno-
uerit. sequitur Ioan. And. post
antiquiores. in d. c. 2. de biga.
Præposi. in summa. 50. dist. col.
5. sentit Abb. in d. c. 2. de adult.
Alber. Tro. li. 2. de vero & per-
fecto cleri. c. 11. nu. 2. & esse
communem sententiam testa-
tur Gregor. Lopez in l. 35. titu.
5. par. 1. in vet. *que ver.* Quam
probabiliorem & tenendâ esse
scribit Domi. Soto, in 4. sent.
dist. 27. q. 3. art. 1. Nam hæc ir-
regularitas, non contrahitur in
hoc casu, propter pœnam cul-
pæ, quæ nulla est: sed propter
defectū significacionis Sacra-
menti, veluti si corruptam du-
xisset, & hac ratione, irregula-
ritas hæc præter voluntatē cõ-
trahi potest. A Equior tamē est
contraria opinio, quam non-
nulli ex antiquioribus tenuerunt,
& eam sequuta est Regia
Partitarum l. 35. supra allega-
ta ibi. *Esso misno serias si alguno
casasse con muger que enydasse, que
era virgen y no lo era, o se yendo ca-
sado con aquella que viuesse virgen,
si xiasse ella adulterio, e despues ouie-
sse que ver con ella, sabiendolo.* Sed
cum in hac irregularitatis ma-
teria Sacri Iuris Pontificij san-
ctionibus, & receptissimis opi-
nionibus sit standum, à com-
muni & verissima Theologo-
rum, & Canonistarum opi-
nione recedendum non est.

[Sibi præiudicat.] Adde glo. G
& Doctores in c. si cuius vxor-
em. 34. dist. S. Thom. & Palud.
in 4. sent. distin. 27. q. 4. Floren.
in d. c. 3. Capel. Tholosa. q. 255.

& horum opinio tior est si credimus. Henr. in d. c. 1. col. 4. de bigam. & est magis communis et asserunt Syluest. in verbo, bigamia q. 1. Alber. Troti. d. c. 1. r. nu. 2. Non tamen maritus, mandato iudicis compelli potest, uxori adultere occulte, debitum reddere, quoniam si iudex id competentum haberet, non præciperet in præiudicium mariti, qui sic adulteram cognoscens bigamiae nota inficitur. Quod si in eo casu iudex vellet virum esse obligatum, iniustum esset eius præceptum, tanquam contra ius marito debitum facium. ita optimè censet Ioan. Dried. lib. 1. de liber. Christi. § ex supradictis. pag. 234. quo loco verè iudicio meo scribit, quòd quamvis maritus non possit occultam uxorem adulteram à domo repellere, potest tamen à coniugali thoro eicere.

Corpore vitiatu.

CAPVT, XVII. QVOD nouè adiutū est.

- 1 Corpore vitiatu, ad Ecclesiasticos ordines adituū non est.
- 2 Huius capiti irregularitatem, ab antiquissimis diuini legibus originem habuit.
- 3 Apud Ethnicos, qui corporu labe periebantur, à suis sacerdotibz longe repellbantur.
- 4 Tadiū cap. huius germana ratio.
- 5 Corpore vitiatu, si de falso sacris iuribz ordinibz insignitū, characterem ordinu recipit.
- 6 Modicū tamen exaltū à deformitatu caribz habetur sicut antiquitū. L. 1. tit. cap. 2.
- 7 Deformitas, vel corporu vitium, quo-

ad susceptos ordines quando impedimentum præstat.

- 8 Qui membrū sibi propria culpa abscedens, irregulari est, licet ex eius defectu, ad sacri ordinis ministeriū minime impediatur.
- 9 Mattheus locus cap. 1. d. explicatur.
- 10 Manus in seipsum mittere, nec regnum nec castitatis causa licet, imo acerrimus panis interdictum est. Quid vero apud Ethnicos.
- 11 Scipsum interficiens, non est sepultura Ecclesiastica sepeliendus, traditurq. ibi locus egrotius ex Platonicis legibus.
- 12 Mortuus qui in puteo, vel alio simili loco reperitur, non ex eo si aliud non probetur, priuandus est Ecclesiastica sepultura.
- 13 Qui membru aliquo caret, cuius defectus irregularitatem non inducit, sicum portare non tenetur.
- 14 Monachus irregularis est. Vbi de intellectu rex. in c. si Evangelica. § 5. dist.
- 15 In irregularitatis labe, qua ex corporis vitio procedit, solus Romanus Pontifex dispensationem poterit indulgere.
- 16 Quia deformitas, irregularitatem producat: iudicio Episcopi relinquatur.
- 17 Corpore vitiatu, contra Clericatum in criminalibus causis, testis esse non potest.

Merito quidem Sacri Canonēs, non omnes passim ad presbyteratus dignitatem, nec ad eius ministeria, nec ad alios ei subseruientes ordines, absque defectu admiserūt, imo ab eisdem institutum est, non solum ab ordine repellendos esse, qui moribus iacturam aliquam fecerint, sed eos qui eorum aliquam corporis contraxerint: cap. 2. & toto tit. de corp. vitia. cap. 2. & ibi. Abb. de cler.

cleric. egrotan. capit. si Euangelica. 55. diff. not. Hostien. in sum. tit. de corp. vitia. Alue. Troiti. lib. 2. de vero & perfect. cleric. ca. 16. Cardi. & Docto. in dist. c. 2. de corp. vitia. Ricard. in 4. senten. dist. 25. q. 5. artic. 5. & Palud. ibi q. 3. ad finem. Villadi. de ureg. c. de corp. vitia D. Episcopus Couar. in Clem. si furiosus. de hom. in prin. Ioñ. Coriasius. de sacer. 3. par. cap. 6. quam receptam sententiam comprobat Regia l. 25. tit. 6. 2 part. 1. *Quæ quidem irregularitas à lege antiqua, & à beatissimis Saluatoris nostri Apostolis originem habuit. Legitur enim Leuit. cap. 21. Dominum ad Moysen dixisse: [Homo de semine tuo per familias qui habuerit maculam, non offerat panes Deo suo, nec accedat ad ministerium eius, si cæcus fuerit, si claudus, vel paruo, vel grandi, vel torto naso, si fracto pede, si manu, si gibbus, si lippus, si albuginem habet in oculo, si iugem, scabiem, si impetiginem in corpore, vel Hermetus.] Cuius serie sanctissime & doctissime explicat Diuus Gregor. cap. 11. primæ partis pastoralis. ut refertur in cap. hinc etenim. 49. dist. cuius etiā sententia fuit Diuus Hieron. ad Fabiolam, de veste sacerdotali.*

3 Et apud Ethnicos idem observabatur. teste Plinio. li. 7. natura. hist. idem professus fuit Seneca lib. 4. declama. 2. declam. Gentiles eandem legem obtinuisse, ut sacerdos integer esset, quasi sacerdotes factorum

ministri corpore integri essent, ut apud Romanos inuiolabiliter à tempore Romuli observatum fuit, qui sacerdotes elegit genere excellētes, nec corpore vlla ex parte trunco. ut testatur Diony. Alicarna. li. 2. Roman. antiqui. & inibi laudat Romulum Romanorum legumlatorem, qui sacerdotes non venalia, nec sorte diuidenda fecit, sed cuiusque curiæ binos creauit, supra annum quinquagesimum natos, excellētes genere, simul & virtute præstantes, nec tamē inopes aut corpore vlla ex parte truncato. Et Plinius lib. 7 cap. 28. de Sergio loquēs, [Quæ omnia (inquit) ex oratione eius apparent habita, cum in prætorio (aut ut alij legunt in prætura) sacris arcerentur à collegijs, ut debilis (id est) ut mancus & mutilus, nam primū dixerat illam dexteram manum perdidisse.] Quibus consonat verus mos Romanorum, apud quos, virginem vestalem capis non erat, quæ aliqua corporis labe maculata esset: ut ex Aufustij Labeonis autoritate prodit Gellius lib. noct. antiq. 1. c. 12. Feneste. de magis. Roman. cap. 7. idem apud Persas vsu receptū fuisse. tradit. Alex. ab Alex. lib. 6. diu. gen. c. 14. secundum quam sententiam Diuus Hierony. ubi paulò antè allegauit parentes arguit, qui deformes filias virginitati cōsacerent idem Hierony. ad Demetriadem ita scribit. [Solent miseri parentes, & non plenæ fidei Christiani deformes, &

D 3 aliquos

aliquo membro debiles filias, quia dignos generos nō inueniant virginitati cōsacrant.] Et plurima lectu non indigna de morte. Circa hoc scribit doctissimus, & nunquam pro meritis satis laudatus Andreas Tiraquel. in l. 2. conu. num. 59. D. Couar. in dict. prin. dict. Clem. si tutiosus. num. 5. Petrus Placa. lib. 1. Epit. delictor. c. 25. num. 2. Jacob. Meno. de arbi. iudi. quest. lib. 2. centu. 3. casu. 226. Hieron. Maggius, libro. 4. Miscela. cap. 4.

- 4 Et huius irregularitatis, potissima ratio est, quia incompositio corporis inæqualitate inducit mentis, testimonio Diui August. quod habetur. §. vltim. 41. distin. [Rarènter enim in corpore deformi, nobilis, formosusque animus insidet: vt scribit Abb. in c. quia diuersitatem. 1. not per illum tex. de concess. præb. & Bald. in l. obseruare. col. 3. C. quor. appel. nō recip. scribit, turpem corporis habitudinem declarare procliuem esse hominem ad scelera, pulchram verò ad virtutes. Sequitur Hyp. in l. 1. in prin. col. penul. ff. de quest. Vnde Galenus lib. de tēpera. 2. cap. 6. scribit, naturam membra componere, prout moribus animæ conuenit. idemque ipse affirmat li. 1. & 12. de usu partium. Et cuius facies est deformis, vix potest habere bonos mores: vt scribit Rasis medicus sui temporis celeberrimus, lib. ad Almanfore. 2. c. 33. & iterum. c. 54. faciem scdā malos mo-

res significare ait. Et qualis forma, talis est anima, vt est apud Planudem in vita Aesopi, quod antiquissimis Gothorum legibus cautum erat his Hiipannorum verbis: *Ca home de mala catadura no puede hazer buenas obras.* vt habetur in ordinationibus militum, *de la vanda.* Idque manifestè ostendit Cornelius Tacitus libro. 12. [Iulius inquit Pelignus ignaui animi, & de ridiculo corporis iuxta conspiciendus.] Quod etiam pulchrè scribit Echorus Poeta Græcus apud Stobæum ratione sermone. 83.

Faciem aspectu huiusmodi possides. Mores etiam huiusmodi habes.

Ex malo enim natura malum producit.

Vt ex vipera rursus vipera nascitur.

Et illud Græcum Epigramma Latinitati donatum.

Clauda tibi mens est, vt pes, natura not asq;

Exterior certas interioris habet.

Quin & Valerius Martialis lib. 12. Epigrammat. Zoilū quendam ex oris deformitate malū esse suspicatur.

Crino ruber, niger ore, brevis pede, lumine laesus.

Rem magnam prestat, Zoile si bonus est.

Circa quam huius capitis irregularitatem aliqua notatu digna illa quæ selectiora notare constitui.

Primò, quod licet corpore vitiatum, non possit sacris ordinibus insigniri, si tamen de facto fuerit

fuerit ordinatus, verè recipit ordinis characterem, licet non eius executionem. Hæc enim est communis & Theologorū, & Canonistarum sententia, quæ contradicere non habet, vt patet ex Doctorum traditionibus, quos in capitis huius principio allegauimus.

6 Secundò, quod hodie non tam exacta deformitatis ratio habetur, vt antiquitus, Leuit. d. cap. 21. sed sola deformitas repellit homines sacris insigniri, quæ sacra ministeria tractare impedit, vt si cæcus quis sit, vel mancus, vel quid aliud simile patiat: nam modica deformitas non repellit. tex. in cap. 2. de corp. vitiat. vbi An- tō de Butri & Card. Contrad. de sacerdo. 3. par. c. 6. n. 5.

7 Tertiò, quod dictum deformitatis vitium impedimētum præstat, quo ad ordines suscipiendos, quia quo ad susceptos tantum inducitur irregularitas in illò actu ordinis, qui ob insignem deformitatē vel defectum impeditur corporis vitio. Ita colligitur ex text. vbi Abb. in cap. 2. de cleri. agrotan. Mari. Soci in cap. ad audientiam. nu. 21. de hom. Gon- sa à Villadiego de irregu. c. de corp. vitia. Qua ratione, qui patitur vitium corporis celebrationem impediens, nempe in his digitis, qui ad consecrationem & elevationem neces- sarij sunt, solum à missarū celebratione abstinebit, non verò à diaconatus, vel subdiaconatus ministerio: pari que ratione

is qui ob maximam deformitatem quam patitur, longe ab altari arcēdus est, minimè impeditur absolutionis Sacramētum ministrare. Ista est communis omnium sententia, teste Diuo Episcopo Couar. vbi suprā.

Quartò, nec illud silētio præ- 8 terminēdum est, quod si quis membrum sibi propria culpa absciderit, irregularitatis labe inficitur, etiam si ea abscissio nullum ordini impedimētum præstet, nec insignē deformitatem inducat, quæ assertio, ad eos referri debet, qui propria voluntate pudēda sibi exsecuerunt, capit. poenitentes. 55. distin. cap. si quis absciderit. c. qui partem. eadem dist. capit. maritum. 33. dist. c. vlt. 87. dist. & habetur in Canonibus Apostolorum. c. 22. & est Regia. l. 25. tit. 6. par. 1. Idem quidem erit, quamuis quis sibi non abscindat, sed alijs sua culpa, quia iussit, aut rogauit, aut quia rei illicitæ dās operam tale membrum casu perdidit. arg. text. in cap. presbyterum. & in cap. cōtinebatur. de homicid. aut si forte, in pœnam alicuius sceleris ab inimicis fuit illi abscissum. Ita tenet Host. in sum. tit. de corp. vitiat. §. Et quæ, & in capit. ex parte. eo. tit. vbi Ioan. And. idem scripsit de eo, cui maritus ob adulterium pudēda abscinderet: idemque sequitur Villadiego de irregula. cap. de corpore vitia. colum. 2. & communem esse testatur eam sequuti Diuus Couar. vbi su-
prā.

præ & Nauar. in Manuali confesso. cap. 27. num. 98. Id sanè sapissime contingere solet, & ætate nostra: nam anno millesimo quingentesimo trigésimo septimo, inbus in locis, nempe de Villa Nubla, & de Cigu nuela, ac de Laguna (quæ non longe distant ab insigni populo Vallisoleu, ubi tunc temporis Regia curia aderat,) in octo fere mensium spatio filius viduæ cuiusdam & duo mariti, in tres sacerdotes læuerunt, de inimicis membris se vindicantes, & acta iudiciaria super his confecta vidisse testatur Diuus Episcopus Ioan. Bernard infra cap. 79. num. 8. Fortiori etiam ratione idem erit assuevandū, quando pudenda iure abscissa fuerunt. arg. text. in cap. fin. de tempor. ordinar. At verò si membri imbecillitas, aut eius defectus cōtingit absque propria culpa, sed a medicis, casu, vel per vim, vel hostium insidias, promoueri poterit, & promotus cum is casus euenerit, in susceptis ordinibus ministrare. cap. ex parte. cap. significauit. cap. ex parte. in. 2. de corpo. vitiat. cap. si quis infirmitate. cap. lator. 55. dist. cap. Eunuchus. ibi. Id etiam habetur in Canonibus Apostolorum. capit. 21.

9 Nec enim his refragatur Matthæi locus. c. 19. Eunuchos esse dicens, qui se castrauerunt propter regnum celorum, &c. & hi summè laudantur. Nam de his accipiendus non est, qui verenda sibi ipsis amputant;

maledictum enim hoc, sed de his, qui continententes sunt ob amorem Christi. De quibus loquitur Esaias, cap. 56. [Hæc dicit (inquit Dominus) Eunuchis, id est, continentibus, qui custodierint Sabbata mea, & tenuerint fœdus meum, dabo eis locum in domo mea.] Sicut eleganter Euangelij locum explicat Diuus August. lib. vii. de sancta virgin. ca. 23. & 24. Bassi Mag. li. vii. de virgin. Diuus Hieron. & glo. ord. in d. c. 56. Esaiæ, in quo deceptus fuit Origines, qui illud diuinū testimonium vt narrat Nicephorus Calistus lib. 3. Historia Eccles. cap. 8. ad literam intelligit & ex nostris Cora. de sacerdo. 2. par. c. 6. Et ideo sicut ciuiles leges homicidij poena puniendos censent, qui alteri virilia amputauerint. l. 3. §. qui hominem. & in l. 4. §. idem Diuus ff. de Siccari. l. 1. & 2. C. de Eunuchis. l. 13. tit. 8. par. 7. eadē poena afficitur qui se castrandum præbuerit. d. l. 4. ad finem. Semper equidem ipsa viriliū abscissio, etiam apud Gentiles turpis fuit iudicata, vt autor est Valerius Maximus lib. 7. ca. 7. Nulla vnquam causa etiam castitatis, vel religionis licent sibi ipsi quemquam manus iniicere ad occisionem, vel alicuius membri mutilationem, nullus sanè liberum arbitrium circa vitam vel eius membra habet. Vt iuriscōsultus probat in l. liber homo ff. ad leg. Aquili. ca. contingit. in 1. de senten. excommuni. capit. displicet. verfic,

fic.] Noli ergo iam dicere. 23. q. 4. cap. si non licet. cap. tu dixisti. c. non est nostrum. c. placuit. 23. q. 5. factū verō aduersus hanc prohibitionem leges nostræ acerrimæ repræhendunt. l. qui rei. §. sic autē distinguendū ff. de bonis eorū, qui sibi mortem consciuer. vbi ita ad verbum scribitur. [Merito siue causa sibi manus intulit puniendus est, qui cum sibi nō peperit, multo minus alijs pareet. Et alibi in l. si quis filios. §. eius qui ff. de iniust. test. Vlpianus clanculum veluti detidit quosdam qui iactationis causa mortem sibi consciuerunt. Et ex Theologis id planē damnant Origines in 2. tract. in commen. in lob, enarrans illius ipsius lob cap. 2. [Benedic & morere.] & Diuus Chrysostomus in Epistola Pauli ad Galathas, vbi inter alia egregiē ibi tradita, scribit Deum illos qui laqueo aut alia violenta morte vitam sibi abrumpunt, atrocius punire, quam ceteros homicidas. & Diuus Augustinus in lib. 1. de ciuitate Dei c. 17. & multis sequentibus vsq; ad c. 24. & Lactantius in lib. 3. qui est de falsa sapientia. c. 18. Diuus Hieron. in Epistola ad Paulum super obitu Blesillæ eiusdem Pauli filix, vbi inter cetera scribit, quod tales habet stulta Philosophia martyres & tradit S. Thom. in 2. 2. quæst. 64. ar. 5. Ex Ethnicis vero Socrates apud Platonem in Phædone exhortatur, piequæ monet, ne quisquā audeat

mortem sibi interre. Aristoteles autem libr. Ethicorum. 3. c. 7 in fine [Mortem (inquit) Sibi confiscare ad fugiendam paupertatem, vel mororē, aliudve huius generis, nō fortis est hominis, sed potius timidi. & lib. 5. c. 11. Qui se occidit (inquit) sibi iniuriam non facit, quia spōte iniuriam patitur nemo, sed facit contra legē quæ prohibet quæquā interficere, ideo ciuitati iniuriā facit. Quæ propter & ciuitas mulctat, & instituta est ignominia quædā aduersus eum, qui sibi mortē cōsciuit] vt ciuitati iniuriam facientem.] Et eiusdem sententiæ fuit totius eloquentiæ patrens, Cicero libro. 1. Tusculana. quæst. Idem in Somnio Scipionis: [Tibi (inquit) publi, & pijs omnibus retinendus est animus in custodia corporis nec iniussu eius, à quo ille est à nobis datus, ex hominum vita migrandum est, ne munus humanum assignatū à Deo deseruis se videamini.] Et videndus etiā est de hac re Aegesyppus lib. 3. cap. 17. vbi prudenter asseuerat ingrati hominis esse, citius discedere quam velit qui vitā donauerit, nec licet animā soluere, nisi ei qui ligauit. & Heliodorus Emislenus lib. 2. historiæ Aethiopice tradit illum crimē læsæ maiestatis diuinæ committere, qui sibi ipsi vitā abiūpit, & condecet etiam illud, Martialis, lib. 10. Epigra. 47.

Summum nec metuas diem nec optes.

Idem dicto libro decimo.

Optima mors parca que venit apta die.

Et ideo meritò improbanda est Ceorum lex de senibus, qua senes se delirare incipere cognoscentes, & ob ætatē patriæ inutiles esse, coronati cicutā bibeant, vt testatur Aelia. lib. 3. variæ historiæ c. 26. Nam impia & abominanda fuit lex Sarda, vt filij parentes senio cōfectos fustibus cæderent, & interemptos sepelirent: absurdū arbitantes, si delirus senex vltterius viueret Idem Aelius lib. 4. variæ historiæ cap. 1.

Et circa hoc argumentū legendus est insignis D. Episcopus Couar. in dist. Clem. si furiosus. in prin. de homil. num. 6. & in lib. 1. variarum resolu. cap. 2. num. 8. & lib. 2. capit. 1. num. 11. & omnium latissimè & elegantissimè And. Triaq. de nobilit. cap. 3. num. 475. & num. 520. And. Aleiar. li. 6. par. c. 27. Petrus Greg. quē post hæc scripta, legi. 3. part. Synt. lib. 36. cap. 22.

§ 1. Illud verò prætermittendum non est, quod seipsum occidēs Ecclesiastica non est sepeliendus sepultura text. in cap. placuit 23. quæstio. 5. quem dicit esse singularem Roman. sing. 264. glo. not. in cap. ex parte de se sepult. Quamuis licitum sit priuatim pro eo orare, & illud licet ei qui pia mente crediderit, in vltimo viæ spiritu condignam criminis cōtritionem habuisse. tenet Palud. in 4. senten. dist. 20. quæst. 1. colum. 1. Mart. Nauar. in cap. 1. de peni-

ten. distin. 7. legibus autē Platoniceis, minime hoc atrocissimum crimen perpetranti, sepultura denegabatur: sed potius insolita cōstituebatur: vbi alius nemo condebatur: inquit enim ipse lib. 9. de leg. [Qui seipsum, vita & sorte fatorem vt scelerata priuauerit, nec iudicio ciuitatis, nec tristi & inuitabili fortunæ casu coactus, neque extremo aliquo pudore compulsus, sed ignauia & formidolosi animi imbecillitate, iniuste sibi mortem conscieuerit, ei sepultura fiat solitaria, vbi alius nemo condatur: deinde his locis sepeliatur, quæ de duodecim partibus vltima deserta innominataque sint, sic obscurus vt nec statua, nec inscriptione sepulchrū notetur.] Hactenus Plato. Quod si fortē, indicij & coniecturis, liqueret cum furore, aut mentis alienatione seipsum occidisse, tunc nō priuaretur sepultura Ecclesiastica, vt egregie scribit Ioan. Gallus in quæstion. Paula. 127. & hoc iure vitimur.

Nec equidem ex eo, quod aliquis mortuus in puteo, vel in alio simili loco reperitur, priuari debet sepultura Ecclesiastica, quia minimè credendum est, seipsum præcipitasse. Quod ex eo manifestissimè probatur, quia criminis suspicio longè semper repellēda est. I. merito. ff. pro socio. cum similib. potuit enim is ab alio in puteum eijci, & non probat hoc esse quod ab hoc contingit abesse. I. nam hoc. C. vnde legi

legi. l. neque natales. l. ad pro-
uocationem. C. de probat. &
ita in proprio casu, in facti cō-
tingentia interrogatus consu-
luit excellentissimus & magni
nominis Iuriscōsultus Marian.
Soci. Iuni. consi. 51. num. 1. vol.
2. quem sequitur D. Episc. Co-
uar. lib. 2. var. resol. c. 1. nu. 11.
& non semel in controuersijs
Forensibus obtinui, quod plu-
rimum est notandum.

83 Quinto, vt ad institutū ser-
monem redeam, prætermittē-
dum nō est, quod si quis mem-
bro aliquo careat, cuius defe-
ctus, eum irregularem minimē
constituit, nō tenetur illud ab-
scissum membrum, vel aliquā
eius partem secum portare. Ri-
diculum enim esset hoc. glo.
not. in cap. si Eunuchus. 55. di-
stin. Abb. in d. c. 2. & Henri. in
cap. ult. de corp. vitiat. Gomsal.
à Villadiego, vbi suprā allega-
ui. Alber. Troti lib. 2. de vero &
perfecto cleri. c. 16. num. 8. quā
glo. dicit sing. & communiter
receptam Nauarr. in manuali.
cap. 27. num. 20.

84 Sexto, illud est animaduer-
sione dignissimum, quod quā-
uis monoculus ad sacros ordi-
nes promoueri non possit, est
enim is irregularis tex. not. in
cap. si Evangelica 55. distin. ta-
men qui caret visu oculi dexte-
ri, qui sanus videtur & sinistro
probe cernit, irregularis nō est.
Ita contra alios defendit Mar-
ti. Nauar. in dict. cap. 27. num.
199. vbi scribit se non semel ita
respondisse, & est egregius &
nouus intellectus ad text. in d.

cap. si Evangelica disponens
de carentia oculi, quæ magnā
deformitatem inducit, quod
non extendatur, ad visus carē-
tiam, quæ illam non inducit.
arg. tex. in reg. odia. cum simil-
de regul. iur. lib. 6.

Septimo, quod in hac irre-
15 gularitate à solo Romano Pō-
tificæ dispensatio impetranda
est, nullus autem inferior eam
potest indulgere, ex celebri In-
nocen. sententia in capit. signi-
ficauit. de corp. vitiat. cuius
opinio communis est, vt ita
Cardi. testatur & Villad. de ir-
regula. c. ult. D. Episc. Couar. in
d. Clem. si furiosus. nu. 7. licet
contrariam sententiam tenuerit
glo. in d. c. significauit. illius
tex. malè intellecti autoritate,
qui longè aliter intelligendus
est, quā glo. intellexerit, nam
loquitur & procedit de Episco-
pi dispensatione, Apostolica
autoritate sibi delegata & præ-
stita, & ideo nō Episcopus ibi
dispensationis gratiam concessit,
sed summus Præsul: & iste
est germanus illius tex. intelle-
ctus, vt Abb. & Doctores ibi
intellexerūt, & ideo à commu-
ni & verissima sententia rece-
dendum non est, quamuis opi-
nionem glo. sequantur. Villa-
diego in loco iam allegato, &
Syluest. in sum. in verbo, cor-
pore vitiat. q. final. Imò, quod
memoratu dignum est diffici-
liorem hanc dispensationem re-
dit, scribit, Ioan. Staphi. delite-
ris gratiæ & iusti. 2. par. fol.
193. non consueuisse Pontificē
Romanum dispensare, circa ir-
regulari-

irregularitatem, quæ ex corporis vitio oritur, quando horrida est deformitas: & si is qui eam pateretur sacris donaretur ordinibus, scandalum maximum apud Christianam plebem generaret, quod in his dispensationibus cōcedendis præcauendum est.

- 36 Octauo, quod omne impedimentum, vel deformitas, an irregularitatem inducat, Episcopi iudicio relinquatur, cum nulla certa regula in hoc constitui potest. Ita tenet Archi. in prin. 33. dist. tex. in capitulo secundo, vbi Card. Anton. & Doct. de corpore vitiati. Inno. in cap. 1. eod. tit. quam opinione communem esse testatur Illustissimus Couar. in d. princ. Clementi. Si furiosus. num. 5. eam quæ ex nouioribus sequitur, Plaza. lib. 1. epitom. delictor. cap. 23. num. 4. Jacob. Menoch. lib. 2. de arbit. iud. Centuar. 3. casu. 226. numer. 8. vbi dicit quod prudens Episcopus modicum vitium iudicauit, si quis caret vno digito: ita tamen quod administrare & celebrare non impediatur, vt in ca. 1. de corpore vitiati. vel si maculâ habet in oculo, capit. 2. illo tit. vel si ungula pollicis caret, cum tamen in pollice ita fortis sit, vt frangere possit capit. vltim. illo tit. Non vero Prælati regularium, in promouendis suis subditis in his arbitrium habent. Syluest. in summ. in verbo, corpore vitiati. quæst. 1. sequitur Mart. Nauar. in manu. confessio. c. 27. nu. 200. licet e-

trarium & male tenuerit Tabi. in summ. in verbo, corpore vitiati. quem sequitur Simon Maiolus in tractat. de irregularita. lib. 1. capit. 2. in prin.

Nono, vt iam vltimam manum huic capiti imponam, vique adeo corpore vitiati sacris canonibus sunt infesti, quod non solum à sacris ordinibus repelluntur, sed etiam à testimonio ferendo in criminalibus causis contra clericum. Ita colligitur ex text. in capitulo primo, de exception. secundum communem intellectum, vt ait Felinus ibi in primis verbis. & Deci. num. 13. Hyp. Sing. 98. Did. Perez in l. 1. tit. 3. lib. 1. D. Episcopo Ioan. Bernar. infra ca. 120. num. 4. & ibi aliqua ipse tradidi. & hanc opinionem communem esse testantur Iulian. Clar. lib. 5. recep. senten. § final. quæst. 24. versic. Præterea quæro Diuus Couar. in præct. quæst. cap. 18. num. 2. quam tamen dicit non omnino veram esse, vel non ita intelligendum, vt ex aliquo corporis vitio, absque aliqua animi labe fides alicui non negetur.

Et sine titulo.

CAPVT, XVIII. QVOD noue additum est.

- 1 Sine titulo nullus ad sacros ordines potest promoueri.
- 2 Declinantur duo Pontificia constitutiones, altera Pii Quinti, altera vero Gregorij Decimi tertij in faciem religiosorum Societate lesa.
- 3 Traditur huius capituli germana ratio.
- 4 Beneficium ad id tenue, quod non sufficeret

sufficeret ad humana vita sustentationem nihil prodest, ut eius titulo quis possit ordinari, contra D. Martinum Nauarro.

5 Titulus non requiritur, ut quis minoribus ordinibus possit insigniri.

6 Titulus praesens ad sacros ordines necessarius est, nec sufficit futurus.

7 Titulus coadiutoriae an legitimus sit iudicandus.

8 Titulus perpetuus esse debet, & hac ratione vicaria temporales, vel beneficia manualia (ut appellant) ad sacrorum ordinum promotionem non sufficiunt.

9 Qui capellaniam obtinet, an dicatur titulum obtinere ut possit ordinari.

10 Qui praesimonium habet, titulum iustum habere dicitur ad ordinum perceptionem.

11 Quid vero de eo iudicandum qui pensionem habet.

12 Qui cum titulo facti patrimonij ad sacros ordines promouetur, non suspensus, sed irregularis est.

13 Clericus qui post sacros susceptos ordines sui patrimonij remittit, nullo pacto ante ordinationem conueniens, nec irregularis, nec suspensus est contra Fratrem Bartholomaeum à Medina, licet arbitraria poena sit muldandi.

14 Patrimonium ad cuius titulum Episcopus aliquem ordinauit, utrum obtineat privilegia bonorum Ecclesiasticorum.

15 Donatio vel melioratio facta filio, ut iure meliorationis possit sacris ordinibus donari, utrum reuocari possit ad intellectum Regia legis, prima titu. 6. lib. 3. nou. ordina.

16 Donatio vel melioratio dicta modo facta in legitima filij imputanda est cum doctissimo Didaco Couarra. & alij contra Tellum Ferdin.

CLericus qui ad sacros ordines, absque titulo promouetur, vacuum manuum impositionem accipit: & ideo ordinis executionem non recipit. Ita diffinitum fuit in Concilio

Calced. 6. habetur in c. neminem. 70. distinct. & in Concilio Vrbani habito Placentiae, quod refertur in capitulo, Sanctorum, eadem distinctione.

[Sanctorum (inquit) Canonum] statutis consona sanctione discernimus, ut sine titulo facta ordinatio irrita habeatur. Quorum canonum poena innouata est. Hodie ex Sacro Concilio. Trid. sess. 22. cap. 2. de reformatione. Fuit sane poena haec, antiquis temporibus in usu, & successiuis temporibus obseruata, teste Abb. in capit. cum contingat. de aetate & quali. idem Abb. in cap. veniens. in primo nota. de filiis presbyt. & in cap. cum secundum. de praebend. Qua ratione qui absque titulo sacris fuit ordinibus insignitus suspensionem contrahit, & celebrans efficitur irregularis. Ita tenet Simon Maior. de irregu. li. 4. c. 15. in prin. Insignis Mar. Nauarra in man. confel. capit. 27. num. 138. eiusdem sententiae fuit Magister Bart. à Medina quondam in incluta Salmanticensi Academia, Sacratissime Theologiae primarius professor, vir multis nominibus insignis, non tamen ex eo libello, Hispanico sermone edito (cui titulum fecit) [Instructione de Confessoribus] §. 8. de suspensione. fol. 49. Nihil tamen allegat, sed sua innititur autoritate, quod peculiare vitium illi esse solet.

Hodie tamen stat nouissima 2 Pij Quinti Pontificis Maximi Decretum egregia constitutio, anno sui Pontificatus tertio, Millesimo quingentesimo

Mag.
Bart. à
Medina

Pij V.
Pont.
Max.
consti-
tutio.

quingentesimo sexagesimo octavo, pridie Idus Octobris ædita, qua sancitum est, quòd nò solum clerici sæculares, sed regulares ante professionem emissam, ordinari sine titulo nò possint, & transgressores inhabiles efficit ad ordines exequendos, & exequentes reddit irregulares, cū alijs pœnis ibi constitutis, quæ plurimum est notanda. Sed illa Pij sanctio non comprehendit religiosos Societatis Iesu, qui post tria vota emissæ, ante solennem professionem absque titulo possunt ad omnes etiam sacros ordines, & presbyteratus promoveri, dummodò sui præpositi generalis facultas interueniat, de quo stant Apostolicæ literæ dictæ Societati cõcessæ, à Sanctissimo Domino nostro Gregorio X I I I. die vltima Februarij, anno millesimo quingentesimo septuagesimo tertio, Pontificatus sui, anno primo.

Huius verò prohibitionis potissima ratio est, ne clerici diuini cultus ministri, cum maximo totius ordinis sacerdotalis dedecore mendicare cogantur. Ita tenuit glo. à Doctoribus ibi sequuta in dict. c. 1. 70. distin. cap. diacon. 93. dist. circa medium. Concil. Trident. d. cap. 2. cum dicit: Cum non deceat eos qui diuino ministerio ascripti sunt, cum ordinis dedecore mendicare, aut sordidum aliquem quassum exercere. Turpis equidem in clero visa est mendicitas. Deuteron. cap. 15. ibi: Non sit omnino mendicus inter vos. Etiam si semper

dilecta fuit paupertas voluntaria, & diuitiarum contemptus. Miseria enim summa est esse mendicum auctore, Bal. in l. finali. C. qui bon. cedere poss. & Esdras libro quarto, capit. 15. paupertatē inter ingentia mala enumerat. *Immitas* (inquit) *tibi mala, viduitatem, paupertatem & famem.* Et Dominus Malachia, capit. 2. minatur se egestatem improbis daturum. Et paupertas ipsa vilitas est, vt inquit Imperator in l. 2. C. quando & quibus quarta pars debeat. libro. 10. vbi appellat paupertatis vilitatem, veluti quod paupertas vilis sit. Imò etiā si pauper aliàs sit nobilis, omnibus ludibrio & cõtēptui est, vt asserit ex nostris Iacob. de sancto Georgio in tracta. Fœud. fol. 29. Et nobilitas sine diuitijs, admodum mæca est & mutila, teste Bo. Curt. in tractat. de nobili. columna secunda, versic. tertius & vltimus.

His congruit, quod nobilis si inops est, non potest nobiliter viuere. Nobilis autem qui non potest nobiliter viuere, priuilegijs nobilitatis non gaudet, vt auctor est Isernia in cõsti. Sicel. incip. vt in dignitatū. post glo. ibi & sequitur Affliēt 1. not. & apud Stobæum ser. 68. ex traditione Gessic legimus.

Scisne quod nobiles quidem mortaliū, Dum pauperes sunt nō amplius clari existant.

Etenim paupertate vilescūt, ac penē ludibrio habentur de facto, qui titulo tantū sunt Episcopi, si aliunde non habent beneficium,

neficiū. vel bona, ex quibus secundum dignitatē (quæ maxima est) alimenta suscipiant: similiter & mercenarij clerici, è cōtuario autem diuites atque potētes omnib⁹ sunt venerabiles. Paupertas enim (vt ille ait.)

Ridiculos homines facit, & ubique iacere.

Vnde Isidorus cap. 63. plus ait, venerantur homines pro temporali potentia, quam pro reuerentia sanctitatis. Præterco consultò quæ in eandē sententiam retulerunt Ioan. Stobeus serm. 89. cum seq. Lucas de Pena. in l. fin. C. de his qui. num. lib. 10. Seneca de vita beata ad Galionem. Circa quod plurima de more diligentissime scribit And. Tiraquel. in tract. de nobilit. cap. 2. & 24. Hæc non de paupertate ex animi sententia, sed de paupertate ex fortuna intelligēda sunt. Veritas enim ipsa dixit: [Beati pauperes, quoniam ipsorum est regnum cælorū. Matthæi. c. 5. Quæ sanè paupertas perfectiores Discipulos Christi facit. Matthæi. c. 19. & Lucæ 14. & Seneca Ethnicus. [Beatissima (inquit) res est paupertas. Et alibi. Nullum maius lucrum quam carere his quæ possides.

- 4 Nec equidē sufficeret, pro legitimi titulo quale beneficium Ecclesiasticū obtinere: sed requiritur quòd is qui ad sacros ordines promouēdus est, beneficium habeat, quod sibi ad victum honestè sufficiat. Ita decretū est in dicto Triden. Concil. sess. 21. ca. 2. de refor. Quod

verò dicatur beneficium sufficiens, prudēs ordinarius arbitrabitur per regulā illā quæ diffiniuit, quòd determinatio eorum, quæ interminatè à iure statuuntur, prudētī viro, nempe iudici relinquūtur. l. prima. ff. de iur. de lib. c. de causis. de offi. delegat is pro eius prudētia circūspicere debet ordinandorū condiciones, & qualitates, quia beneficium quod ignobili sufficeret, sufficiens non erit nobili & egregiè literato. Ideoquē labitur mea sententia

vir egregius D. Mar. Nauar. in *Contra* tract. de oratione. cap. 21. num. *Mart.* 11. qui in ea fuit sententia, vt *Nauar.* existimet beneficiū etiam exiguum, sufficere, vt quis absque patrimonio, possit ad ordines sacros promoueri. Est equidē eius doctrina contra expressam dicti concilij decisionem. Nec antiqua iura quæ ipse allegat, prout quod ipse intendit. Sed potius oppositū maximè text. in cap. Episcopus de præbendi. ibi. [Donec in aliqua Ecclesia ei conuenientia stipendia militiæ clericalis assignet. Semper igitur necessarium est, vt beneficium, siue patrimonium sufficiens sit, ad humane vitæ sustentationem, vel potest Nauarri opinio intelligi, quando beneficium non tam tenue & exiguum est, quod ad id non sufficiat.

Titulus verò, qui, vt prædiximus, necessarius est, vt Canonica sit ordinatio, tantum desideratur, cum quis ad sacros ordines promouetur, non verò

verò si minoribus initiatur. Ira colligo ex dicto Sacrosancto Trid. Concilio, ibi: [Statuit sancta Synodus, ne quis deinceps clericus secularis, quamvis aliàs sit idoneus moribus, scientia & aetate, ad sacros ordines promouetur, nisi prius legitime constet, eum beneficium Ecclesiasticum, quod sibi ad victum honestè sufficiat pacificè possidere.] Minores quidem ordines sacri non sunt, sed solum ministerium ad sacros, ita tenet Sanctus Thomas contra Gentes, libro quarto, capit. 75. Caietan. in tract. de modo & tit. ord. suscip. Marti. Nauar. in manuali confes. capi. 22. numero, 17. litera. A. ubi increpat Canonistarum opinionem contrarium tenentium, & hoc expressè sancitum est in Cathedris ad Parochos in tracta de sacra ordini pag. 365. & multis probat Simon Maiolus de irreg. lib. 3. cap. 21. nume. 7. & ita tenendum est, licet contraarium tenuerit. glos. in dict. cap. 1. in verbo, neminè 75. distin.

6 Rursus, illud maximè notandum est, quòd titulum accipere debemus, non solum eum, qui præsens habetur, sed qui habendus est postea. Et ideo quando ad dignitatem aliquam obtinendam sacri ordinis necessarii sunt, si aliquis ad eam fuerit nominatus, vel postulatus, promoueri potest ad eum titulum, quem habitus est, & sic sufficit titulus de futuro. Est enim de hoc glo. insignis. in c. Osius, in glo. magna. 61. dist.

quam sequitur Maiolus de irreg. lib. 4. c. 15. num. 3. Multum tamen huic sententiæ refragantur verba Conci. Triden. supra relata, quib⁹ constat quod ad consequendos ordines sacros futurus titulus beneficii minimè sufficit, imò nec præsens titulus, nisi pacifica possessio interfuerit. Quomodo igitur postulatus promoueri potest, cum non solum possessionem beneficii vel dignitatis non habet, sed nec circa tituli proprietatem ius obtinet, & ideo alterius electio teneret. text. in c. bonæ in 2. & in c. postulatione, de elect. & utrobique Doctores. longa manu id tradiderunt: & ea ratione cum Catholicum Concilium possessionem pacificam hoc casu requirat, minimè sufficeret postulatio, vel nominatio. Sed collatio & Canonica institutio necessaria est, cum absque ea beneficium Ecclesiasticum, neque obtineri nec possideri possit: ut in reg. beneficium, de regul. iur. lib. 6. cum simi. Quapropter opinionem istam veritatem hodie esse censeo, licet neminem legerim, qui eam tenuerint.

7 Ex quo videtur asseuerandū, ad titulum coadiutoriae, sacros ordines conferendos non esse. Is equidem qui eam obtinet, non dicitur habere beneficium Ecclesiasticum cum eius definitio, de qua per nostrates, in rubr. de præben. ei non competat. Sed in hoc verius contrarium censeo, non tamen ratione bene-

ne beneficij possessi, quia is nullum habet, sed alterius iuris, quo sustentari potest, quod iam cum possessione obtineat, sufficit ad ordines suscipiendos. Ita tenet insignis Nauarr. in tractatu illo sing. omni pietate & eruditione referto de oratione. capit. 20. num. 18.

Præterea animaduerti oportet, quod titulus qui ad sacros ordines recipiendos necessarius est, perpetuus esse debet. Ita colligitur ex iuribus in huius capitis principio allegatis potissimum ex præcitati Concilij Tridentini decisione, ubi ad tituli perpetuitatem decisum est, ut nullo modo liceat ei, qui ad titulum alicuius Ecclesiastici beneficij fuerit promotus, illud resignare, neque ea resignatio admittenda est, nisi confecto, quod aliunde viuere commode possit, & resignatio aliter facta nullius momenti est. Et ea ratione, vicaria temporalis & omnia alia beneficia manualia pro titulo non sufficerent. Perpetuus autem vicaria legitimum titulum inducit text. & ibi not. Abb. in c. constitutus. & in c. Michael. de fil. presbyt. cap. postulasti de rescrip. capit. ad hæc. de offic. vicarij. Clem. vni. eo. titulo. Anton. de But. consi. 3. nu. 2. Rom. consi. 356. num. 5. Bellam. decis. 702. Petrus Rebuff. in tractat. congruæ portionis. num. 110. & 112. Quinti Mād. in reg. Cātel. 34. de annali. quæst. 13. num. 3.

Sed utrum is qui capellaniam obtinet, possit ad eius titulum

sacris insigniri ordinibus, quod ex eo permixtum esse videtur, quia capellania si appellatione beneficij comprehenditur. glo. celebris. in Clem. si beneficiorum. in glo. magna, circa finem. de decim. quam sequitur Felin. in cap. ex parte. 5. num. 2. de rescrip. Deci. consi. 210. num. 4. Guid. Pap. decis. Grati. quæst. 187. num. 1. Quintil. Mand. in reg. Cātel. de annali. q. 17. nu. 1. Bermon. in comm. in tit. de pub. concub. in verbo, Papa. nu. 5. quæ opinio communis est & verissima quæ contradicteorem non habet, quando ab initio in fundatione interuenit autoritas Episcopi, & datur in titulum perpetuum, aliàs non reputatur beneficium Ecclesiasticum. ita Rota Romana obseruat, teste Bermondo dicto. num. 5.

Illud vero iure defendi potest, quod licet in primæua capellanix fundatione, non interuenit ordinarij autoritas, si tamen non relicte fundatoris voluntate, postea capellania in Ecclesiasticum beneficium fuerit erecta, nempe per collationem & Canonicam institutionem fundatoris consanguineus, vel alius qui ad eam vocatus est, eius nomine & titulo poterit ordinari. Et ita receptum est absque controuersia.

Et ex supra traditis inferitur, quod aliquando in facti contingentia interrogatus respondi, quod licet apud nos, quæ plurima sint sacella, siue oratoria, quæ obtinent collegia discipli-

natorum, seu societates Sacramenti, vel Diui Rochi, vel aliorum Diuorum, de quibus per Bartholum, in l. Sodales. numer. 6. C. de colleg. illici. Bald. in consil. 162. numero quarto, volum. 5. Card. consil. 11. Decius consil. 148. Paris. consil. 34. num. 27. vol. 4. quæ ad celebrationem diuinorum capellanas annexas habere solent, quæ iuxta distinctionem supra traditam, dicuntur Ecclesiastica beneficia, vt illarum gratia, sacri ordines conferantur, scilicet, si autoritate ordinarij in perpetuum titulum conferantur.

- 10 Qui verò prestimonium obtinet, ad eius titulum, ad sacros ordines iussu potest promoueri, ex eleganti decisione. text. in capit. final. post princip. de cõces. præben. libro. 6. vbi prestimonia inter beneficia Ecclesiastica connumerantur, & facta mentione, prestimonij, Canoniciatum, Párochialium, &c. Subijcitur clausula, & alijs quibuscunque beneficijs: illa dictio alijs, implicat & designat similitudinem l. si fugitiui. iuncta glos. fin. C. de seru. fug. capit. cum non ab homine. ibi, seu alio crimine. de iudic. capit. sedes. de referip. Quæ opinio tunc procedit, quando prestimonium datur in titulum perpetuum, & habet annexum obsequium spirituale, secus si in sola temporalitate consistat, & non detur in titulum. Ita intelligenda est opinio Ioãnis And. qui prestimonium, beneficium non esse affirmat in capit. vni.

numero tertio de rerum permut. lib. 6. & Abb. consil. 74. libro primo. num. 4. quæ distinctio colligitur ex Oldrad. consil. 81. & 140. Gemi. consil. 89. Rebus. de pacifi. posses. numer. 90. Ioann. Staph. de literis gratiæ de forma creationis, in Cano. numero. 5. Sed hodie nulla distinctio opus est, præsertim in Hispania, quia semper prestimonium in titulum datur, & habet annexum onus spirituale, ita testatur Mandosi. dict. reg. Cano. quæstione. 12. numero tertio.

Si verò is qui ad sacros ordines affectat promoueri, beneficio Ecclesiastico caret, si pensionem vel patrimonium obtinet, ab ordinibus repellendus non est, hac enim lege, vt condigne vivere possit, sed id passim nõ omnibus cõcedi debet, sed solū i. titulo pensionis, vel patrimonij promoueri debet, quos necessitas, vel Ecclesiæ utilitas ordinari suaserit. Patrimonium verò vel pensio deinceps sine Episcopi licentia alienari, aut extinguí, vel remitti nullo modo potest, donec beneficiũ Ecclesiasticum fuerint consequuti, vel aliunde habeant id quod sibi ad victũ honestè sufficiat. Ita in maximã Christianæ reipublice utilitatem statutũ fuit in decreto Conc. Sacrosan. Trid. suprã allegati. Quare longe cauendũ est, ne in cõsignatione patrimonij, loco tituli vllum pactũ fiat, inter ordinatorem & ordinatũ, quo promittat ordinat⁹, se nullo tẽpore ab

ab Episcopo victum petiturū, nam talis conuentio symonia-
ca est, & ob id qui ordines con-
tulit, triennio collatione ordi-
num est suspensus, ordinatus
vero indeterminato tempore,
& idēd perpetuo suspēsus ma-
net, vt in c. penult. de simo. Nec
tale pactum similitatem pote-
rit obtinere. glo. not. in d. c. pē.
in glo. 1. quam communiter
Doctores sequuntur teste Ana.
ibi. n. 1. qui contra Abb. in. d.
c. dicit id procedere etiā si iu-
ramentum interuenerit, idēd
sequitur Feli. ibi.

12 Illud verō circa nostrum in-
stitutum notatu dignum cen-
seo, quod si quis sacris ordini-
bus innitiatur patrimonio cō-
stituto, vel alimētis promissis,
vel donatis. eo pacto interpōsi-
to, quo postquā ordinatus fue-
rit, se non petiturum id quod
sibi donatum, vel promissum
est, vel si donatum & traditum
fuerit, restitutum promiserit,
is absque dubio sine titulo or-
dinatur: propterea quæ in hui⁹
capitis pœnam suprà constitu-
tam incurrit. Ita tenet Marti.
Azpilcueta. in. d. c. 27. nū. 138.

13 Sed nec est omittendū quod
qui post Sacros suscep̄os ordi-
nes remittit ius patrimonij,
quod sibi donatum fuerat, nullo
pacto ante ordinationem con-
uento, pœnam supradictā non
incurrit. arg. glo. sing. in c. tuis.
de præbend. & in cap. si Epif-
copus. eo. tit. in. 6. quod sequi-
tur Nauar. in. d. nu. 138. Quā in
re cauendum est, à Fratre Bart.
à Medi. in. d. tract. §. 8, fol. 49.

qui clericum hoc facientē sus-
pensum esse iudicauit. Non ta-
men diffiteor, vltra actus anul-
lationem, arbitraria pœna pro
modo culpæ tanquā sacra-
tissimam legem violantem, pu-
niendum esse.

Hoc verō patrimoniū, cuius
ratione absque titulo beneficij
Ecclesiastici Episcopus aliquē
ordinatur, habere priuilegia
bonis Ecclesiarum à lute con-
cessa tenent glof. not. in cap.
Episcopus. de præbend. & ex ea
ita colligit Baldus in titul. de
pace const. columna. 5. Deci. in
d. cap. Episcopus. idēd in ca-
pit. Ecclesia. S. Mariæ. de con-
sti. nume. 18. à qua quidē opi-
nionē ipse libetē dissentio, au-
thoritate. glof. in cap. tuis de
præben. quam Abb. & Imol.
ibi sequuntur, & Felinus in di-
cto cap. Ecclesia. numer. 10.
asserentes, quod ea assignatio
patrimonij, vt quis sacris ordi-
nibus innitiatur, nihil aliud
operatur, quam per eam satisfi-
at Canonici constitutioni-
bus circa hoc loquentibus, vn-
de ex hac assignatione patri-
monium non efficitur Eccle-
siasticum: & vltra suprà allega-
tos, opinionem istam ample-
ctuntur Ioan. à Selua de benefi.
1. par. q. 3. num. 10. & num. 29.
D. Couar. in li. 1. var. resol. c. 4.
num. 4. & sentit idēd in c. Ray-
naldus. §. 2. num. 7. de testam.
Fernand. Vasq. de success. creati.
§. 32. num. 33. Nec refragatur
glo. autoritas. in dict. cap. Epif-
copus. de præb. quæ solum di-
cit istū ad sacros ordines pro-

motum, in persona & in rebus privilegio clerici gaudere: quod nemo negavit, quo ad ea privilegia, quæ clericis eorumque patrimonio à iure concessa sunt: non tamen ex hoc sequitur clericum in hoc patrimonio habere privilegium Ecclesiarum. Unde in præscriptione talium bonorum, non est tantum tempus necessarium, sicut in præscribendis bonis Ecclesiæ glo. sing. & ibi Abb. in cap. Sanctorum. de præscrip. & in cap. 1. de consue. Franc. Bald. qui alios allegat in tract. præsc. §. par. prin. q. 5. Pari ratione restitutio, quæ iure minoris Ecclesiæ competit, minimè conceditur clericis ratione patrimonij. glo. celebris. in Clem. 1. in glo. 2. de in integ. resti. quæ fateatur esse communiter approbatam, D. Covar. & Fern. Mencha. in locis suprâ allegatis: & opinionem istam veriorē censeo, licet contrariā tenuerit Lara. in l. si quis à lib. §. solet. nu. 36. ff. de lib. agno.

35 Occurrit tamen dilcepratio huic loco accommodatissima, quid si parentes donauerint filio, ut iure meliorationis ad titulum patrimonij ad ordines sacros possit promoueri, an post promotionem ab eis possit reuocari, iuxta Regiam constitutionem primam. tit. 6 lib. 5. Regij ordina. noui. Et dubiū facit, nam licet ob onerosam causam donatio facta sit, non tamen iuncta est cum tertio, ut Regia lex, ut irrevocabilis efficiatur melioratio sancit. Sed

verissimum esse censeo, prædictam meliorationē nullo modo post sacros susceptos ordines, à parentibus posse reuocari. Nam ut suprâ tradidimus, nullus absque Ecclesiastico beneficio, vel saltem sine patrimonio ordinari potest. Imò si Episcopus absque titulo ordines contulerit, tenetur ordinato necessaria ministrare, donec in aliqua Ecclesia condigna stipendia clericalis militiæ assignet. ut ex Lateranensi Conci. probat Summus Pontifex in c. Episcopus. & in cap. tuis quæstionibus. de præben. & ideo non tantum donatio hæc ob onerosam causam fit, nempe ut spirituale matrimonium celebretur, sed etiam tertium respicit, scilicet Episcopum, ut eum non ordinasset, nisi sub spe veræ donationis ordinando facta fuisset, quare iniquum & capciosum esset, huiusmodi donationē reuocari posse, ut in terminis dictæ Regiæ constitutionis asseuerat Michael Cifontanus eruditi vir ingenij, in l. 17. Tan. col. 2. versu. Idem in donatione. D. Episcopus Covar. in cap. Raynal. §. 2. num. 7. de testam. Petrus Auédan. resp. 17 in fine. leon. Mati in d. l. 1. tit. 6 lib. 8. ordi. noui. & doctissimus Tellius Ferd. in dicta. l. 17. num. 81. & 82. & de iure communi, idem tradiderunt multi, qui à præcitatatis doctoribus allegantur.

Ex quo suboritur anceps 16 quæstio, in forensibus tamen controuersiis frequentissima, an dona-

Mich.
Cifont.

an donatio facta à patre filio ad titulum patrimonij, vt ordines suscipiat, imputetur ei in legitima, vel præcipuam habebit: quam primus omnium quos ego legi tetigit Ioan. Fab. in l. si emancipati. C. de colla. vers. idem credo. & in ea est sententia vt existimet, talem donationem conferendam non esse. idem in § fin. Insti. de inoffic. testam. Ioan. Igneus. in l. 3. §. subuenitur. num. 177. ff. ad Syllan. Bart. Chas. in consuet. Burg. Rub. 7. §. 5. fol. 246. & omnium latissimè, Aymon consil. 136. per totum. & ex nostris Anto. Gom. (obiter tamè & veluti per trāsensionem) in l. 29. Tauri. num. 21. Sed ad hac opinionem recedit D. Episcopus Couar. in c. Raynaldus. de testam. §. 2. num. 7. quo loco censet donationem istam imponendam esse in legitima, eo quod sit donatio ob causam quasi propter nuptias, cui accedit Petrus Auend. resp. 17. Fernand. Mench. de success. creati. 1. par. lib. 3. §. 22. nu. 44. nouissimè verò Tilius Ferdin. in l. 29. Tauri. num. 16. primam Fabri opinionem contra D. Couar. amplectitur, quam veram & communem esse testatur. Idem fatetur Ioan. Matien. in l. 3. tit. 8. lib. 3. ordi. noui. glo. 2. num. 14. quam Tilius ea ratione corroborat, quia secundum leges nostras (vt ille inquit) omne quod non est ob causam concessum, ad quod parentes poterant compelli iudicis officio, vel in iure expressum non est, non imputatur in

legitima, nec confertur. Sed pater compelli minimè potest, vt hanc donationem filio faciat, vt Aymon dicit. consil. latissimè differit, nec hoc in iure sancitum est, ergo donatio hæc simplex erit, & idem in legitima filij non imputabitur. Ego tamen (vt meum quale sit iudicium interponam) D. Episcopi Couar. opinionem veriorè censeo, quam ipse & Doctores, qui ei accedunt supra allegati, multis rationibus eam corroborant, solum enim superest, vt satisfaciamus fundamento Tell. Ferdi. contra D. Episcopi opinionem adducto. Nam respondetur, quod non est necessarium, vt ex necessitate præcisà à patre proficiatur donatio ob causam, vt in legitima imputanda sit: imputabitur quidem etiam si donatio ob causam ex necessitate tantum causatiua proficiatur, quod probat text. optimus in l. omnimodo. §. imputari. C. de in offi. testa. vbi pater filio ad officium, vel militiam emendam pecuniā subministravit, nullo quidem iure, nec præcisà necessitate cogente, sed solum causatiua necessitate impellebatur, quia aliter is filius non posset, vel nō sic facile eam militiam vel officium adipisci, & illa pecunia in legitima est imputanda. Sic & in questione nostra cum is filius non posset, vel nō sic facile ad sacerdotium promoueri, nisi à patre dictam donationem receperit, iuri consonum est, vt in sua legitima

Destinatur opinio D. Couar. contra Tell. Ferdi. & communem.

præfata donatio imputetur, Et ita ſapiffimè in facti contingentia interrogatus, cum periffimis conſului & obtinui.

Serui ſine dominorum licentia.

C A P V T, XIX.

1 *Seruus ordinari non poteſt.*

2 *Si tamen de facto fuerit ordinatus, vere ſuſcipit ordinis Sacramentum.*

3 *Episcopus qui ſciens ſervum ordinauit, quæ pœna puniatur.*

1 **Q**uod nulli de ſeruili conditione ad ſacros ordines promoueantur, a niſi prius à proprijs dominis libertatem conſequantur, cautum eſt Concilij Triburienſis, & Toletano, de quibus in capitulo, Nulli & in capitulo, De ſeruorum, 54. diſtin. & in cap. 1. & 2. de ſeruis non ordinandiſ. Eſt enim irreligioſum obligatos exiſtere ſeruituti, qui ſacri ordinis ſuſcipiunt dignitatem, vt ſunt verba Cœcil. 4. Tolet. in Cano. 73. Adeo præterea Eccleſia oſim abhorruit promouendos ad Clerum, alicui ſubefſe ſeruitutis ſpeciei, vt etiam libertos ſecularium promoueri vtuert, vt in Concilio Elibertino, Can. 70. ſub his verbis: [Prohibendum vt liberti, quorum patroni in ſeculo fuerint, ad clericum nō prouehantur.] Et nota quod in hac materia, appellatione ſacrorum ordinum, comprehenduntur etiam minores, vt ſignat Præpo. in diſt. cap. Nulli. Aduerte tamen quod ſeruitus non impedit ordinis ſuſceptionem de facto:

quia ſi ſeruus ordinetur, verè ordinem ſuſcipit. c. Iſtam conſuſionem ponit Præpo. in ſumma. 54. diſtin. poſt Cardi. ibi. Attamen ſi ſeruus aliquis fugiens Dominum ſuum qualibet calliditate, aut fraude ad gradus peruenerit Eccleſiaſticos, decretum eſt vt deponatur, & eius Dominus eum recipiat, vt in cap. 2. de ſeruis nō ordinandi. Vbi vide bonam diſtinctionem, quam deſcripſit Abb. poſt gloſ. quā nec in ſubſtantia referre licet, nec trāſcribere decet, quia temporibus iſtis caſus hic rariffimè cōtingit. Qua autem pœna puniatur 3 Episcopus, qui ſciens ſervum ordinauit, aut qui illi neſcienti teſtimonium perhibuit, de eo, vide Concil. Aurelia. 1. in Cano. 10. vbi illa deſcribitur in hæc verba: Si ſeruus abſente vel neſciente Domino, Episcopo ſciente, quod ſeruus Diaconus aut preſbyter fuerit ordinatus, ipſo in Clericatus officio permanēte. Episcopus cum Domino duplici ſatisfactione compenſet. Si verò Episcopus cum ſervum neſcient, qui teſtimonium perhibent, aut ſupplicauerint ordinari, ſimili reſtitioni teneantur obnoxij. Quod Concilium tranſcripſit Gratianus in c. Si ſeruus. 54. diſtin.

Promoueat. Serui quidem A nullo modo ad ſacros ordines promoueri poſſunt, ne obſcuretur maxima ſacerdotij dignitas, & autoritas minuat, vt deplorat Baſil. in Epiſt. 3. ad

3. ad Eusebium Episcopum Samosatensem. Licet enim libertas non sit de substantia Sacramenti, sicut nec membrorum integritas, est tamen ad ordinum usum necessaria: nam cum per ordinum susceptionem homodiuinis officiis m̄cipietur, debet esse sui iuris, vt liberè ministerio Ecclesiæ possit vacare. Et ea ratione non licet ordinibus insignito, saltem in sacris, sese in seruitutem tradere, nisi insignis aliqua pietas intercesserit, vt de Paulino Nolanæ Episcopo, refert Grego. li. 3. dialogo. c. 1. qui seipsum Tyrānis vendidit, vt subditos redime-

ret. Et circa huius capituli materiam, vide Regiam l. 6. tit. 22. par. 4. qua definitum est, seruum qui ad subdiaconatus ordinem fuerit promotus, domino restituendum esse, si intra annum ab eo postuletur: de cuius legis sanctione miratur ibi doctissimus Greg. in glo. in verbo, *subdiacono*. cum aduersetur. tex. in cap. miramur. de serui. non ordi. vbi idem in subdiacono quod in diacono est statutum. Idem disponit Regia. l. 18. tit. 6. par. 1. qua in re Sacri Iuris Canonici decisionibus standum est, vt prudenter scribit Grego. in dict. gloss. dictatamen. l. 6. procedebat de iure antiquo, secundum statum primitivæ Ecclesiæ, quando subdiaconatus non erat sacer ordo. Ita eam interpretatur Greg. in d. l. 18. in ver. *Epistola*. Et vide etiam Hosti. in summ. tit. de serui. non ord. Syluest. in

sum. in verb. seruitus. q. 6. & latissimè examinat & resoluit Aluer. Troti. lib. 2. de vero & perfectio cleri. cap. 4. per totū. & melius Simon Maiolus de irregulari. cap. 35. vbi. num. 4. scribit, quibus modis irregularitas, quæ ex seruitute contrahitur, deletur.

[Etiam libertos.] Vide omnium latissimè Simo. Maiol. de irregulari. dist. lib. 1. cap. 36.

[Ordinem suscipit.] Vide f. Domin. Soto. in 4. senten. dist. 25. quest. 1. artic. 1.

Ad Ratiocinia obligati.

CAPVT. XX. QVOD nouè editum est.

- 1 Obligati ad ratiocinia, nimirum possunt ad Ecclesiasticos ordines promoueri.
- 2 Tutores dolo conuicti, vel si publicæ Principi tutelâ gesserint, vel patrimonium eius tanquā curatores fuerint administrati, à sacris ordinibus suscipienda repelluntur.
- 3 Astricti ad priuata, & non publica ratiocinia, à sacris ordinibus non arceantur.
- 4 Huius capitis irregularitas perpetua non est, quia finita administratione, & rationibus redditis, sanctorum evanescit.
- 5 Administratores rerum Ecclesiasticarum, vel miserabilium personarum, pendente administratione, ad ordines promoueri non prohibentur.
- 6 Ad ratiocinia publica obligati, præfata fidei sunt, sacris possunt ordinibus insigniri.

Ratiocinijs implicati nullo modo ad sacros ordines promoueri possunt, nam qui tot curis distrahuntur, & tot inuoluti negotijs, factorū ordi-

dinum ministerio vacare non possunt. Tum quia in reddendis rationibus, doli crimine forsitan redargui possent, & multis magnisque litibus vexari, quod frequentissimum est. Ita fuit diffinitum in Concilio Carthagi. 1. cap. 8. & habetur in c. magnus. 54. distin. cap. præterea: si dict. cap. vii. de oblig. ad gratioci. l. Officiales. C. de Episcopo. & cle. Regia. l. 23. tit. 6. par. 1. Nec mirum hoc esse debet, cum ius civile istos ad honores & publica munera promoueri prohibuerit. l. rescripto. §. debitores ff. de munerib. & honorib. & facit lex. 1. C. de debit. bono. ciuit. lib. 10. & in l. his oneribus. §. 1. & §. fin. ff. de vacat. mune. & in l. semper. §. conductores. ff. de iure immu. Et tanti habetur ista irregularitas, ut quasi ad exemplum actionis popularis omnis Ecclesiastica persona excipere potest, ne isti ordinibus sacris initientur, & dominus cui rationes reddendæ sunt, multo magis id efficere poterit, & quilibet alius qui sua interesse putauerit. Ita sing. tenet Abbas in dict. cap. vii. quaest. vlt. Simon Maiolus in tracta. de irregula. lib. 2. q. 11. num. 2. Imo si totum vni collegium, ob publicam administrationem rationem reddere teneatur, nullus de illo collegio administratione pendente potest ad ordines promoueri. Hæc est celebris Archi. sententia in cap. tantis. 81. distin.

Tutores quoque, si de dolo conueniantur, vel si publicam

Principis tutelam, vel curā administrauerint, ad sacros ordines ascendere prohibentur, sicuti reliqui ad publica rationcinia obnoxii. text. in dict. capit. vni not. Specula. in tit. de obliga. ad rationcinia post principi. Quod intelligendum est, nisi compulsi administrationē suscepissent, vel pro miserabilibus personis, præsertim si Episcopi cōsensus accessisset. ita expresse not. Syluest. & Tab. in suis summ. in verbo, rationcinia. & sicut promoueri possunt, ita & promoti susceptos ordines exercere promittetur. text. in cap. monachi. 16. q. 1. c. peruenit. 86. dist. & in optima. l. 48. tit. 6. par. 1. ibi. *O clerigo que ouesse en guarda bienes de huersanos.* Et licet Diuus Cyprianus lib. 1. Epi. 9. negat, Sacrificium offerendum esse pro eo qui moriens, clericum ad tutelam vel curam minorum administrandam nominasset, quasi quod clericus huiusmodi administratione, eiusque rationcinij inuolutus, à factorum ordinum ministerio impie arceretur: ut probatur in c. Cyprianus. 21. q. 3. Est tamen testimonium illud Cypriani interpretandum, quando tutela vel administratio alicuius magnatis esset, vel alterius qui amplissimum patrimonium haberet, ita ut clericum illud administrantem, veluti oppressum, & factis exercendis, segregatum haberet: alioqui si pauperum tutela foret, non solum eam suscipere clericis permissum est, sed piū est opus.

opus. Leo enim Summus Pontifex maximus huius nominis primus. in sermone. 2. de Ieiunio decimi mensis. [Studeamus (inquit) viduarum defensionem, pupillorum utilitati, lugentium consolationi, dissidentium paci.]

3 Huius tamen capitis irregularitas, duntaxat locum obtinet, quando quis ob publicam aliquam administrationem ratiocinijs astrictus esset. At si priuata foret administratio, nullum ad sacros ordines, impedimentum prestat, nisi tantum in duobus casibus. Primo, si de dolo in administratione perpetrato, lis aliqua mota esset. Secundo, si in procinctu esset ut moueatur, ante litis exitum, promoueri non potest, imò si de facto promoueretur, dignus esset depositione, etiam si postea in causa vinceret. glos. sing. in dict. cap. tantis. 81. dist. per illum tex. & ibi not. Archidia. & dict. Regia. lex. 23. & 24. tit. 6. par. 1. & ibi Grego. Lup. quæ opinio verissima est & communis, licet antiqui nonnulli, quos allegat Inn. in dict. cap. vni. nullam differentiam inter publica vel priuata ratiocinia constituerunt, an quis conuincatur, dolo vel culpa: cum talis distinctio secundum illum nullo iure probetur.

4 Nec irregularitas hæc perpetua est iudicanda, imò administratione finita rationibusq; redditus, prorsus extinguitur. Ita tenet gl. Hosliem. & omnes in dict. ca. vni. glo. in c. priscis.

55. dist. idem sequitur Archi. in prin. 51. dist. & in dict. cap. pretereà. ead. distin. multi tamen venerandæ antiquitatis viri perpetuam esse iudicauit. Sed manifestissimè allucinantur, & in contrarium est recepta nostrorum sententia. Quæ ita demum recipienda est, si publicam administratione nullo dolo male exercuerunt, at si dolus interuenerit, & Episcopus noverit: nullo petente ex proprio eius munere, potest cum tanquam criminofum repellere. text. in cap. infames. 6. q. 1. glo. not. in c. alieni. 2. q. 7. & in dict. cap. vni. & d. Regia. lex. 24. Alber. Troti. lib. 2. de veto, & per. cler. capit. 6. numero. 3.

Inter hos verò qui publicis ratiocinijs sunt obnoxij, minimè ascribuntur ij qui Reipublicæ sunt debitores: ex debito tamen sine aliqua administratione contracto, forte ex mutuo, locatione, vel emptione, vel similibus alijs contractibus, nam obligatione, vel lite pendente ab ordinibus sacris minimè arcantur. glo. not. in d. c. propterea. vbi Archid. Abb. in dict. cap. vni. q. antepenult. Syluest. & Tau. in summis. in verbo, Ratiocinia. per. l. quisquis emensis. C. de Episcop. & cler. & d. l. rescript. §. debitores, ad municipal.

Item nec ordinibus innitiari prohibentur, administratores rerum Ecclesiasticarum, aut miserabilium personarum, aut cuiuslibet alterius piæ causæ publicæ, vel priuæ, etiam ad-

E 5 ministra-

ministracione pendente. tex. in c. 1. ne clerici vel monach. tex. in d. cap. peruenit. 86. dist. cap. iudicatum. 89. dist. & dict. Regia. l. 23. & not. Calagur. Episcopus infra capit. 60. in principio.

Tollitur etiam dictū Canonium impedimētum, si is qui publicis ratiocinijs astrictus est, fideiussores præstiterit. Ita sing. tenet Vicen. in dict. c. vni. que ibi refert & sequitur Abb. Panor. quæst. antepen. & noster Gregor. in d. l. 23. in ver. No se puede ordenar. Et quo ad publica munera, ita decisum est, in dict. §. debitores. Quod ita de- mum verū esse intelligo, quan- do tales fideiussores ita obli- garentur, vt possent ante prin- cipalem debitorem conueniri, alias simplex fideiussio suffice- re non videtur, cum creditor ipse non vulgare detrimentum pateretur, si prius discutiendus esset principalis, antequā fi- deiussores posset conueniri, vt in auth. de fideiussō. & man- dato. §. 1. col. 1. vbi glo. Iacob. de Veloui. Bar. & Ang. & in auth. præsentē. C. de fideiussō. Regia l. 9. tit. 12. par. 5. & ita in terminis tenent Maiolus in dict. tract. de irregu. lib. 2. cap. 11. num. 14. Quod ad dictum. §. debitores multum notari debet.

Illiterari.

CAPVT, XXI.

- 1 *Illiteratus non potest ad Ecclesiasticos ordines promoueri.*
- 2 *Cum omnino illiteratus, ut promouantur ad ordines non potest dis- pensare.*
- 3 *Clericus ignarus, qui de facto sacris fuit ordinibus insignitus, arbitrio iudicis est puniendus.*
- 4 *Clericus illiteratus priuari debet suo beneficio.*
- 5 *Papa etiam ex certa scientia scribenti pro illiterato, obtemperandum non est.*
- 6 *Collatio beneficii, illiterato facta, est nulla ipso iure.*
- 7 *Illiterati penitus qui dicantur.*

Posteaquā almus ille Prae- letus Apostolos, ac om- nes alios, qui primum mundo orthodoxam fidem nostram annunciaturi erāt, doctrina sa- cra perdocuit, ac diuinis im- buuit mysterijs, aliosque Eccle- siae Doctores illuminauit, qui doctrinam ab eo inspiratā fu- turis temporibus pro salute fi- delium in scriptis redigerent, iam non sic in quacunque sæ- culi ætate, nouos edocet Apo- stolos, aut Doctores illuminat. Vnde Ecclesiam sanctam gu- bernaturis, onus cernitur inui- dum, vt proprio discant labo- re, quæ populis valeant prædi- care, quosque ignorantes in fide instruant, ac omnes ad Chri- stianos mores obseruandos per- suadeant: Pieque constitutum est, vt qui ad discendi laborem non sunt perpeffi, gubernandi, ministrandique in Ecclesia Dei honore non fruantur, perma- ximè quidem ad sui regimen viris literatis Ecclesia nōcitur indigere.

a indigere, a vt inquit tex. in ca.
 i cum ex eo de elect. in 6. Vnde
 merito Gregorius prohibuit
 ignorantem literas ordinari, vt
 in capit. Precipimus. 34. dist. &
 idem censuit de illiteratis Ge-
 lasius, vt habetur in cap. illite-
 ratos. 36. distinct. & in capit. 1.
 55. distinct. & Hilarius Papa in
 cap. poenitentes. ea dist. Preter-
 eā Iustinian⁹ Imperator in au-
 then de Sactis Episcopis. §. Cle-
 ricos. col. 9. nisi literas scirent,
 non permisit clericos ordina-
 ri, b & hodie etiam neque ad
 primam tonsuram illiterati vi-
 ri promoueri possunt. c vt in
 cap. fin. de tempor. ordin. in 6.
 quod ibi intelligūt Domin. &
 Philip. in penitus illiterato, per
 text. iunctis gloss. in dicto cap.
 præcipimus. & in d. cap. illite-
 ratos. cum quo non possunt
 d dispensare Episcopi, d vt fiat
 clericus, vt notat Inno. in cap.
 Dilect. de tempo. ordin. cui as-
 sentiuntur Domi. & Philip. vbi
 suprā. & Phil. in c. per tuam. de
 Simon. num. 3. & vide Card.
 de Turrecremata, in cap. si in
 laicis 48. distin. vbi facit firmā
 cōclusionem, quod super om-
 nimoda ignorantia in sacerdo-
 te, nulla potest cadere dispensa-
 tio: quia de iure diuino est, q
 sacerdos habeat scientiam, vt
 habetur Osee. 4. cap. Si autem
 carēs literis omnino fuerit or-
 dinatus, recipit characterem,
 e vt firmant Inno. & loā. And.
 in capit. cum in cūctis. de elect.
 quod refert Car. Turrecrema.
 in dict. cap. illiteratos. & idem
 tenet Card. post Lauren. in

Clemē. 1. in fin. verbis, de atar.
 & qualiter qui asserit, quod etiā
 puer vnius diei baptizatus, si
 ordinetur, recipit characterem.
 Pœna autem illiterati, qui ad 3
 sacros ordines fuerit promo-
 tus, cum de iure non sit statuta,
 expressè arbitrio iudicis relin-
 quitur, f quæ videtur esse con-
 ueniens, vt ab ordinibus suspē-
 datur, donec sufficientiam tali
 ordini requisitā habuerit. Pra-
 ctica prætereā prælatorum &
 suorum officialium, qua solent
 ignorātes clericos semipromo-
 tos, pœnis condignis, vt studio
 vacent, compellere: fundamen-
 tum habere potest ex his, quæ
 disposita sunt in Concilio To-
 letano. 8. in Cano. 8. sub his
 verbis: Illi sanè qui iam honore
 dignitatem fungūtur, huiusce
 tamen ignorantia cœcitate ve-
 xantur, aut sponte sumant in-
 tentionem necessariam perdis-
 cēdi, aut à maioribus ad lectio-
 nis exercitia cogantur inuiti.
 Absurdum siquidem est eos,
 qui ceteros simpliciores &
 laicos habent docere, quibus
 & disciplinæ & vitæ debēt esse
 veluti quoddam speculum, ad
 alicuius ordinis promoueri sta-
 tum, qui legem Dei ignorant,
 nec literarum saltē mediocri-
 tate sunt insigniti Si verò om- 4
 nino illiterato ultra prædictos
 ordines beneficium fuerit col-
 latum, eo dignè priuari potest:
 g quia collatio beneficij facta g
 tali non tenet: vt notat Philip.
 in dict. capit. fin. de tempo. or-
 din. in 6. referēdo Inno. & loā.
 Andr. in cap. cum nostris. de
 concess.

cōfess. præben. æquiparat enim Inno. ibi illiteratum mulieri ac
 5 infanti. Et facit quod Felin. tenet in cap. inquisitioni. de sententia excommuni. ubi dicit quod si Papa scribat, etiam ex certa scientia pro illiterato, credit, quod non est ei obediendum: quia vitium illiteraturæ est de iure diuino. cap. nisi cum pridem. de renuntia. c. literaturæ.
 6 38. distin. Et confirmat hoc, quia ius canonicum magis abhorret illiteratū, quam homicidam, quia collatio facta homicidæ tenet: secus si fiat illiterato, quia est ipso iure nulla,
 h & refert ita tenere expressè Imol. in dict. capit. cū nostris. Per quæ verba dicit etiā idem Fel. in cap. si quando. col. 10. nume. 30. de rescrip. quod omnino illiterat⁹ est incapax dignitatis ipso iure, sicut infans, furiosus, & similes. Et paulò inferius tractādo de sufficiētia requisita in prælaris, dicit, quod ubi concurrit totalis illiteratura, credit quod si Papa dispensaret, esset dispensare directe contra ius diuinū i penitus autem illiterati illi dicuntur, qui nesciunt facere officium ad quod tenentur, ubi dicit Domin. in capit. sedulo. 38. dist. col. 2.

A **I**ndigere. Vide Ioan. Monachum, in cap. cū ex eo. de electio. lib. 6. Felin. in cap. si quando. col. 4. de rescrip. & latissimè Albert. Troti. libro. 2. de verò & perfectio cleri. ca. 32. cum multis sequentibus.

B **O**rdinari. Vide Petrū Rebuff.

in pract. benefi. in parte de clerici. & à quibus & quo mod. creent. num. 25. fol. 12. Domi. Soto, in 4. sent. dist. 25. quæst. 1 artic. 4. Et quod illiteratus sit irregularis, tenet expressè Inno. in cap. cū in nostris. col. 1. de confess. præb. Aluar. Pelag. de planctu Ecclesie lib. 1. artic. 48. & latissimè disserit Simon Maiolus de irregula. li. 1. c. 32. Quæ sententia communis est, ut faretur Mart. Nauar. in cap. si quando. de rescrip. excep. 11. in prin. Quæ verò scientia in promouendis ad sacros ordines desideretur, iudicandū est pro ratione ordinum, ac oneris suscepti. cap. cū in Ecclesia. de elect. cap. quod ipsis. 38. dist. Inno. in dict. ca. cū in cūctis. ubi eleganter scribit quod is dicetur idoneam, & sufficiētem scientiam habere, quæ sufficiens est attenda illius dignitate, loco & ordine: cuius opinionem communi suffragio Doctores approbant, ibi, Card. Imo. & Bonif. in Clem. 1. de ætate & qualitat. & tenet. S. Thom. in 1. 2. quæst. 76. artic. 2. qui sic ait. [Omnes tenentur scire communiter ea quæ sunt fidei & vniuersalia iuris præcepta: singuli autem ea quæ ad eorum statum vel officium spectant.] Et idè quæ scientia sufficiens sit, iudicis arbitrio relictum est. ut scribit Bonif. in dict. Clem. 1. Marti. Nauar. in d. excep. 11. Hodie autem ex Sacro Concilio Triden. per singulos ordines melius explicatum ac diffinitum est. Tonsura æternam

4 etenim non nisi chrismate confirmatis, & fidei rudimenta, & legere ac scribere scientibus confertur, vt dispositum est sessione. 23. cap. 4. de refor. Minores verò, vsque ad acolitatum, non conferuntur, nisi Latinam linguam intelligentibus. ibide cap. 11. & post redditum testimonium de literis ac moribus per parochum & scholæ magistrum. ibi cap. 5. Maiores autē sacri, non conferuntur nisi ijs qui probe versati sint in minoribus, ac de his bene instructi sint, quæ exercendo ordini, quæ suscipiunt conueniant. ibidem cap. 13. Presbyteratus ei soli conceditur, qui docere possit populum, ea quæ ad salutē scire necesse est. ibi cap. 14. Episcopatus verò ei solum conceditur, qui vtrumque testamentum scit, diuinis literis, & suos possit docere, & alienos confutare. cap. omnes. 28. dist. cum iudex sit animarum. c. de persona 11. q. 1. & ea ratione in Tridentino Concilio. sess. 22. c. 2. de refor. vt quis ad Episcopatus dignitatem possit promoueri. Doctor aut Licentiatu in Theologia, vel iure Pontificio esse oportet, aut publicæ alicuius Academia testimonio idoneus, ad alios docendos apparuerit.

Aliquando tamen, ad consequendum Sacerdotium, tam ardens in homine charitas esse potest, vt scientiæ defectū supplere possit, si non sit penitus inscius & illiteratus. text. in c. nisi cum pridem. de renun. ibi,

[Sciētia inflat, charitas autem adificat: & ideo imperfectum scientiæ potest supplere perfectio charitatis.] Antiquis enim temporibus quandoque permissum fuit, vt charitas scientiæ præponderaret: maxima tunc spes erat, vt qui plurimum diligeret, etiam in scientijs plurimum proficere posset. gloss. in cap. sollicitudo. 52. dist. Sanctus quidem Flavianus Episcopus Macedonicum Anachoretam ad sacerdotium promouit, virum cuiusvis disciplinæ expertem in locis agrestibus, & in verticibus montium educatum, simplicē, sacrarumque literarū imperitissimum, sed quia in eo summa Charitas vigeat, ob id eum promouit, vt testatur Theodoret. in Philotheo in vita Macedonij, & Lippom. Vit. S. Thom. secundo. Nonne etiam Sacerdotio dignus fuit S. Antonius Anachoreta, ob eius incredibilem charitatem, quem fuisse indoctum probat Augustin. lib. 1. de doctrina Christi, in prologo, de quo multa scribit Cassiodor. hyloria tripart lib. 1. cap. 10.

[Promoueri possunt.] Vide Sacrosanctum Concilium Tridentinum supra allegatum, sess. 21. cap. 4. de format. Marti. Nauarr. in manuali confess. cap. 27. num. 203.

[Dispensare Episcopi.] Adde D quod hæc auctoris sententia procedit, in viris iam ætate grauescentibus, sed in iuvene septem annorū, potest Episcopus cum modica scientia ei primā tonsuram

furam conferre, habita ætatis ratione, & sub spe futuri studij. Ira autorem nostrum interpretatur Petrus Rebuff. in pract. benefi. tit. de clericis. & à quibus & quomodo creen. num. 29. Hodie tamen præcedens cõcilij decisio ad vnguem seruanda est.

E [Recipit characterẽ.] Vide Domin. Soto. in 4. senten. dist. 25. quest. 1. artic. 2. Simo. Maiol. de irregularita. lib. 1. c. 32. num. 11.

F [Relinquitur.] Adde text. in l. 1. §. expilatores. ff. de effra-ctor. vbi Bar. tradit Deci. in c. de causis. de offic. delega. & in l. si fugitiui. numer. 84. C. de seru. fug.

G [Priuari potest.] Adde Con- cili. Trid. sess. 21. c. 6. quo sanc- tũ est, quod si illiterati & im- periti clerici Restores Eccle- siarum steterint, priuandi non sunt: si alias honestè & probæ vitæ fuerint, sed ab Episcopis illis coadiutores deputandi sunt. Quæ decisio procedit, in iam promotis, alioqui nondũ pro- moti prætextu idonei vicarij admittendi nõ sunt. Ita decla- rat Maiolus de irregul. lib. 1. c. 32. num. 13. Et nota, quod is qui illiterato beneficium con- tulit, à pœnanõ est immunis: nam omne damnum ab eo il- latum refarcire tenetur. Ita ex- presse docent Anchar. & Car- din. in Clemen. 1. col. vlt. de æ- tate & quali. Angel. de Clauasi. in sum. in verbo, restitutio. Fe- lin. in cap. si quando num. 7. de rescrip. Cosinas in pragma.

Gall. in verbo, indignorũ. quã doctrinam tanquã mirabilẽ, & stupendam, refert & sequi- tur Mart. Nauar. in dict. excep. 11. Ioan. Lup. in c. per vestras. §. 26. num. 11. de don. inter vir. & vxor. & suffragatur text. in l. 1. & 2. C. de peri. nom. lib. 11. cap. Valentinianus. 63. dist. ad mediũ, cũ dicit: [Supervos est talis electio.] Et mortalem cul- pam cõtrahit, quia ministerio Dei indignos & immeritos eli- git. tex. in cap. monasterij. 19. q. 3. glo. pen. in cap. ad Aposto- licam. de regular. & transgre- ditur Decreta Canonica sta- tuentia optimum eligendũ esse. c. Metropolitano. 63. dist. & ea ratione etiam mortaliter peccat. cap. quia eadem. 1. dist. capit. quæ in Ecclesiarum de const. cap. fin. eod. tit. in 6. Et duodecim pœnas quibus affi- citur, qui indigno beneficium Ecclesiasticum contulit, dili- genter concessit Petrus Rebuff. in pract. benè de pœnis contra collato. indi. const.

[Nulla.] Adde Martin. Na- H uar. in d. c. si quando excep. 11. de rescrip. qui opinionẽ istam communem esse testatur, quã tenuerunt Inno. & Panor. in cap. cum in nostris. de concess. præben. Felin. in capit. per tuas de Simon. Ioan. Cora. in tract. de sacerdot. 3. part. cap. 5. num. 3. cui communi & verissimæ sen- tentiæ suffragatur text. not. in cap. cum in cunctis. §. An. de e- lect. qui probat, eum qui con- fert beneficium, vel ad illud scienter eligit indignum, ob ætatis,

etatis, morum, scientiæ, vel naturalium defectum, pro ea vice priuari eligendi, vel conferendi facultate: collationē vel electionem ipsam ad alium deuolui. Ex quo quidem text. ponderandum est collationem vel electionem factam, patiēti aliquem ex illis quatuor defectibus, ad alium deuolui: igitur collatio nulla fuit, quia aliās non deuolueretur facienda, si iam facta teneret. Deinde concludit text. optimus in cap. dudum. de election. quo dispositum est electionem eius, qui tempore quo eligebatur defectum etatis, vel scientiæ patiebatur, inutilem esse ipso iure: cuius ratione Abb. ibi. n. 11. not. collationem nescienti factam ipso iure nullam esse. & vide text. glo. & Doctores in Clem. de etate & qualitate. Quæ communis sententia procedit in tantum, vt ea collatio quæ literarum inscio facta fuerit, coloratum titulum possidēti non præstet. Ita colliges ex doctissimo & omnibus numeris cōsummatissimo Petro Rebuffo in tract. de pacifi. posse. numero. 213. Si iunges ea quæ ipse dixit, ibi n. 172. ver. Quarto non procedit. Hæc tamen opinio vera est, in penitus illiterato, qui Latini sermonis apud Latinos est ignatus, & Græci apud Græcos, non verò procedit, quando quis qualem scientiam habet, licet non idoneam: licet æquidem collatio ei facta firmitatem de iure non obtineat, coloratum titulum

præbet. Ita sing. interpretatur Nauar de excep. 11. vñficu. Et ideò fol. 47. quod probat ex his quæ Ab. & Doctores traderunt in d. capit. cum in nostris. de cōces. præben. Cosmas in pragmat. tit. de pacific. posse. verb. coloratum, Imò amplius existimat ipsemet Rebuff. in loco nouissimè allegato: clericum illiteratum qui beneficiū triennio possidet, non gaudere beneficio regulæ de triennali possessore. Sed hoc iure improbat in dicto loco. Ex cuius dictis limitanda est autoris nostri & aliorum recepta sententia dupliciter. Primò, vt solum procedat in eo qui nunquam literas didicit: secus verò si eas semel didicisset, & postea ob infirmitatē, vel ob aliam causam, lapsus fuisset memoria: ita vt prorsus literas ignoraret, quia quo ad habilitatem impetrantis, tempus acquisitionis beneficii attendi debet. text. incipit. ei cui. de præbend. in 6. & in capitulo, cum de beneficio. & in capitulo, is cui eodem tit. & libr. & in Clem. si de beneficio. eodem titulo. Secundo singulariter limita, nam licet collatio beneficii illiterato facta nulla sit à principio, si ita tamen literas ille addiscat, & is qui contulit, non poeniteat, pristina collatio tacita quadā, collatōe reuiuiscit, quod multis confirmari potest, maximè ex his, quæ scribit Abbas in capitulo, cum ex officij. de præscriptionibus. ybi Felin. nu. 36.

[Contra

1 [Contra ius diuinū.] Adde
Inno. in capit. dilectus de tem-
por. ordi. Cardi. à Turrecrema.
in cap. si in laicis. 38. dist. vide
latissime circa hoc nec non to-
tius huius capituli argumentū,
Iacob. Menoch. de arbi. iudi.
quest. li. 2. Anchar. 5. casu. 425.
quem post hæc scripta legi.

Neophiti.

CAPVT, XXII. QVOD
nouè æditum est.

- 1 Neophitus, qui proprie nuncupatur.
- 2 Neophitus vixime sacri ordinibus potest insigniri.
- 3 Munera, siue officia secularia, Neophiti sunt interdicta, idq. de interpretatione Toletani Concilij 3. capit. 14.
- 4 Iudæus Christiani tutor, vel administrator, esse prohibetur, ibi interpretatur. l. Spadonem. §. iam autē. ff. de excusa. tutor.
- 5 Neophitus contra Christianum testimonium profertre prohibetur.
- 6 Nouiter conuersi, quos vulgo (moriscoe appellamus) non sunt testes idonei.
- 7 Neophitus quando ordinibus Ecclesiasticis posuit insigniri.
- 8 Neophitus qui improprie sic appellatur, an à Sacris ordinibus sit arceendus.
- 9 Iudæi Hispaniam coluerunt, à qua multo iustissimisq. causis fuerunt expulsi.
- 10 Nullus Iudæus, vel alterius sectæ, potest in Hispaniarum regno incolatum habere.
- 11 Descendentes à Iudæis, vel ex alia infestissima familia, à Collegij & Co-fraternitatibus, iustissimo possunt repelli, quod multis magnisq. rationibus ostenditur.
- 12 Qui ex Iudæica, vel ex alia infestissima familia descendunt, saltem malis corruptis moribus vitari.
- 13 Apud Hebræos & Ephraim nullus

- ad sacerdotium promouebatur, quæ labem generis pateretur.
- 14 Defenduntur constitutiones collegiorum excludentes, ab ipsorum domicilio eos qui generis labem patiuntur.
- 15 A domo amplissima Regiū Hispaniarum, sanguine infestis repelluntur.
- 16 Mutanda non sunt, quæ certam interpretationem habuerunt.
- 17 Licet generis labe infestis, virtutibus & literis polleant, minime ad illa collegia admittendi sunt, & vix huius dispensatio indulgeatur.
- 18 Revertur Alphonsi à Montaluo Hispani opinio, quæ postea resutatur.
- 19 Defenditur contra apologia Henrici & Mauroi Franciscani, statuta Sanctissimæ Toletanæ Ecclesiæ, nec non Generis.
- 20 Generis macula, siue nota in antiquis, indicij & fama probatur, & testibus de auditu deponentibus fides adhibenda est.
- 21 Testes qui circa generis qualitatem testimonium protulerunt, pro militari dignitate consequenda, vel pro ingressu collegiorum, vel adipiscendis beneficij publicandi non sunt.
- 22 Hæreticorum filij an ad sacros ordines possint promoueri.
- 23 Summarie probationes, circa generis qualitatem, quæ fieri solent, ab illis qui ordinibus sunt decorandi, quem effectum contineant.
- 24 Concilium Tridentinum sess. 23. ca. 7. de reforma. interpretatur.
- 25 Neophitus is dicitur, qui nuper religionem ingressus est, & quo tempore ad dignitates religionis possit aspirare.

Neophitæ proprie hi appellantur, qui ex Iudæica lege, aut Mahumetica, vel Ethnica, nuper Christi legē sacrosanctam professi sunt, quasi nouiter in Christiana religione plantati: testimonio Diui Gregorij

gorij li. 7. Epist. ca. 117. ad Siagrum Episcopum. Habetur in cap. ult. 48. distin. Nō verò propriæ Neophitæ dicuntur, qui à primis incunabulis Christianā militiam professi fuerunt, etiā si à Iudæis, Ethnicisve originē habuerint. ²Primos verò (quos proprio vocabulo Neophitos appellamus) à Sacris ordinibus arcēdos esse pluribus antiquorum patrum decretis institutum fuit. Primo sanē Apostolica autoritate Diuini Pauli prima ad Timoth. ca. 3. ibi. [Non Neophitū.] Præterea Niceno Concilio his verbis decretum est: [Tēpore opus est vt catechumenus quisque fiat, & post Baptismum multa probatione indiget euident: namque est Apostolicum præceptum non Neophitū.] Retulit Gratianus in cap. quoniam. 48. distin. Cōciliumque Arelatense secundū sub Syluestro Pontifice primo huius nomine celebratum canone primo diffiniuit, eos ad Diaconatus vel Subdiaconatus ministerium promouēdos non esse. Hoc item prohibuit Concilium Laodicēse celebratum sub Libero Pontifice Romano, cap. 3. apud Laodiceam Phrygiæ vrbe, & licet Prouinciale fuerit, postea confirmatū fuit sexta Synodo generali. Ideoq^{ue} qui in ægritudine baptizatus fuit ad Sacrum suscipiendum ordinem nō admittitur. text. in cap. 1. 57. dist. quē singularem esse testatur Romā. sing. 46. & vidēdus est Eusēb. lib. 6. historię Eccles. ca. 33. qui

testatur olim minimē licuisse clericū fieri, qui maxima pressus necessitate morboque grauatus baptizatus fuisset. Præterea Summorumque Pontificum decretis Neophiti à Sacris ordinibus arcentur. Sozimus Summus Ecclesiæ Præsul hoc ita sancit in cap. qui Ecclesiasticis. 59. distin. & Urbanus Papa in capit. si officia. eadem distinet. Gregorius in capit. sicut. 48. distin. & in capit. hoc ad nos. 59. dist. & in capit. si sacerdotiale. 61. dist. Celestinus in ca. ordinatos. 59. distin. Hormisda in cap. in sacerdotibus. 61. distin. & in cap. non negamus ibi. Leo Papa in cap. miramur. 61. distin. Sirius Pontifex huius nominis primus, hoc ipsum prohibuit in Epistola tertia ad vniuersos orthodoxos, Diuus etiam Ambrosius in cap. Neophitæ. d. distin. 61. Cuius quidem prohibitionis ratio adducitur à Diuo Paulo. d. ca. 3. ibi. [Ne forte eleuatus in superbā, in iudicium incidat, & in laqueum diaboli (hoc est, in arrogantia) quæ est Diaboli ruina.] Tum quia is alios edocere non potest, quæ nūquam ipse didicit. Tum etiam quia alijs se conformare nō poterit, cum nunquam ipse, statum Ecclesiæ regēdo, expertus est (vt vtar verbis glo.) in principio. 48. distin. in verbo, [Prohibentur.] De quo argumento vltra ordinarios interpretes, latē legēdus est insignis D. Conar. in Clem. si furiosus. 1. parte. relecti. §. secundo

cundo. numero. 7. de homi. Alber. Troti. libro. 2. de vero & perfect clerico. cap. 12. Simon Maiolus de irregulari li. 1. c. 31.

3 Nec mirum est neophitos ad sacros ordines admittēdos nō esse, cum officia publica secularia munera eis interdicta sint: ut statutum fuit in Concilio Toletano. 4. c. 63. & habetur in cap. constituit. 17. q. 4. & in Concilio Toletano. 3. cap. 14. quod continetur, in cap. nulla. 54. distinct. cap. penult. de iud. Quod idem obseruandum est in his qui ex Iudæis sunt, qui apud Christianos publicis muneribus fungi non possunt. ut in dict. 3. Toletano Concilio continetur. & in d. cap. constituit. tenet Roman. sing. 672. Ias. in rubr. ff. de iusti. & iure. col. 1. Couar. in loco nouissimè allegato. Montal. in l. 2. tit. 3. li. 4. Fori. ubi multis probare cōtendit Toletanum Concilium non esse intelligendum de his qui ex Iudæorum gente fidem Catholicam susceperunt, quia à secularibus muneribus isti arcendi non sunt. Hoc idē not. Felin. & Ripa, num. 31. in dict. capit. eam te. de rescrip. idem Felin. in ca. cum sit. de Iudæis. & est egregia l. 6. tit. 24. par. 7. Sed quod tantum Concilium pro cedat in ipsismet Iudæis, qui fidem nostram nunquā professi sunt, qui ad publicos magistratus vel publica munera recipiendi non sunt l. vlti. C. de iud. l. 3. tit. 24. par. 7. Quibus minimè refragatur l. generaliter. §. si. ff. de Decurioni. que

ad honores admittit eos qui Iudaicam superstitionem sequuntur. Quoniam non de Iudæis intelligitur, sed de Christianis, qui in Iudæa primū fuerant: ideoque Iudaicam superstitionem sequi dicuntur à iureconsulto, ut eruditè, eleganter, & copiose ostendit Andr. Alciat libr. disputation. 3. cap. 8. & in l. quidam ignauia. C. de Decurioni. libro decimo. Sequitur Andr. Tiraquel. de iure primogeni. quaestio. 66. num. 40. Qui quidem intellectus minimè placet D. Couarru. in loco nouissimè allegato, num. fin. qui quibusdam rationibus in medium adductis, testatur receptam esse sententiā. d. §. fin. d. l. generaliter. antiquatum & correptum esse, per d. l. vlt. de Iudæ.

4 Pariq; ratione Iudæus Christiani tutor, vel administrator esse nullo modo potest. ne eum prauis & iniquis moribus, & Iudaicis superstitionibus erudiat. ita Bart. & Ias. in rubr. ff. de iust. & iure Ana. in rubr. de Iudæis. num. 7. Felin. in cap. cum sit. col. 1. co. tit. Roma. in l. pactum. num. 11. C. de colla. Socin. consi. 70. col. vlt. lib. 1. Imò nec mater Iudæa filiorum suorum tutrix esse potest: ut tenuit Angel. Aretin. in §. præterea. col. 25. ver. [Ex isto tex.] insti. de excep. ubi asseuerat ita tenuisse & consuluisse, licet (ut ille inquit) quidā doctor Bononiæ non gustauerit, & fortasse intelligit de Barba qui contrarium consuluit, consi. 15. in 1. dubio,

dubio, li. 1. & Bar. Opinionem ultra supra allegatos sequuti sunt Andr. Tiraq. dist. quæst. 66. num. 17. Couar. d. §. 2. nec dubito communem esse, licet contrariam tenuerit Fulg. & Mart. Laud. in d. rub. ff. de iustitia & iur. autoritate tex. in l. spadonein. §. iam autem. ff. de excusat. tutor. vbi Modestinus ait. [Iam autem Iudæi quoque non Iudæorum tutores erunt, quemadmodum cetera munera subeunt. Namque eos constitutiones solutos esse volunt solis illis rebus, per quas superstitione eorum pollui videatur.] Nam vel illa lex est correctæ, vel si in viridi obseruantia, locum obtinebit in municipio, quod Iudæos incolas vel Gētiles habet, non de eo quod Christianorum legem obseruat, & eorum iurisdictioni subditur. ita interpretatur Didac. Couar. vbi supra.

3 Et non solum Neophitus à sacris ordinibus, publicisque officiis arcendus est, sed ex sententia sapientissimorum virorum is ad testimonium ferendum contra Christianum admittendus non est: ita tenet sing. Felin. in dist. cap. cum sit. & in cap. Iudæi. de Iudæis, qui allegat pro hac sententia, text. in cap. nō potest. 2. q. 7. ex Cōcilio Toletano 4. capit. 62. qui minimè id probat. nam Concilium solum tractat de eo qui cum Iudæus esset, ad Christum fidem conuersus, eam impiè deseruit: non autem de eo, qui nouiter fidem nostram profi-

tetur: & ea ratione Feli. opinio non placet. D. Couar. in dist. §. 2. non tamen prorsus ab ea recedit, prudenterque iudices admonet, vt ea opinione ad praxim recipienda cautissimè utatur: eam tamen indistinctè sequitur Fran. de Ripa in d. cap. eam te, num. 30. Tamè ab hinc annis plus mille, antiqua lex de hoc ædita seruabatur, vt nullus de Iudæorum progenie, etiam iam baptizatus contra Christianū testis esse poterat. Ita inter alias Gothorum leges sancitum erat in l. 10. lib. 12. Sed cum lex illa antiquata iam sit, iudicis prudentiæ relinquendum censeo, qui perpensa qualitate rei, ipsorumque testium, ex dicta causa fidem adhibeat vel denegauit.

Illud verò ex superioribus 6 certissimum esse censeo, quod nouiter conuersi, qui ad nos peruenerunt ex Granatensi rebellionē, anno millesimo quingentesimo, sexagesimo nono, (quos Moriscos appellamus) licet baptizati sint, cum tamen contra eos plurimum urgeat sinistra suspicio, quod fidē Christi non pio animi candore profiteantur, & multi in ea prauaricati sunt, & malis impiisque moribus sint imbuti, testes idonei non sunt, nec integra fides eis dabitur: pro quo plurimum conducit text. egregius. in dicto capit. non potest, quod in Forensibus controuersijs utilissimum est.

Poterit tamen Neophitus (vt 7 ad institutum sermonē redeamus)

mus) tunc ad sacros ordines & beneficia Ecclesiastica promoueri, cum Christianis moribus satis fuerit instructus, & grandes iam progressus in fide nostra fecisset: ita ut veteranus Christi miles dici possit. text. in capitulo primo. 57. dist. quem ad hoc notat Romā sing. 416. Deci. in cap. eam te. de rescrip. colum. 3. Feli. in dict. cap. cum iam sit. de iudæis. Non æquidē breuī transacto tempore antiquos mores mutasse credendū est, ut elegantissimē scribit Seneca, lib. 2. de ira. Propterea Marcus Tullius omniū doctrinarum ne dicam horarum homō & is consummatissimus in ea oratione, quam pro Publico Sylla elegantissimē recitauit. [Omnibus (inquit) in reb⁹ iudices quæ grauiores maiorefque sunt quod quisque uoluerit, cogitauerit, admiserit, non ex crimine, sed ex morib⁹ eius, qui arguitur est ponderādum, neque enim potest quispiam nostrum subito fingi: neque cuiusque repēte vita mutari, aut natura conuerti, nemo repēte turpissim⁹.] Quæ posteriora verba suppressō Ciceronis nomine usurpauit Gratianus. in §. charitas hæc, quæ de charitate. & in §. exordia. de poeni. dist. 2. ubi glo. in eam sententiam citat illud Satyrici Poetæ, Satyra secunda: [Nemo repente fuit turpissimus: accipient te Paulatim, qui lōga domi redimicula sumunt.]

Neque satis est ut semel quis,

aut vnico actu bonus vir probatus sit, sed ut sæpissimē & in pluribus diuersisque actibus perspectus exploratusque sit, necesse est. Nam sicut veteri prouerbio apud Arist. li. Eth. 1. c. 7. vna hirundo ver non facit: quod refert Bal. in l. iura. constitu. in prin. ff. de legibus quam sententiam Poeticis numeris eleganter complexus est Baptista Mantuanus.

*Ver non vna dies, non vna reducit
hirundo.*

Sic neque vnus actus satis est ad probationem consummatæ & absolutæ virtutis, ut satis innuit text. in progm. Instit. §. cumque hoc Deo propitio. in illis verbis. [Iam ex m⁹is rerum argumentis accipimus.] Quibus mirē concinit, quod doctissimē scribit Eusebius de præparatione Euangelica, lib. 4. ca. 1. [Non arcu (inquit) aut funda artificiosè eum uti dicemus, qui cum sæpius atque sæpius telum proiecerit semel aut ad summum bis vel ter ad signum peruenerit, cum pænē infinities longissimē à signo abfuerit: nec ille certē medicinā tenet, qui cum multos interemerit, vix tādē vnum à morte liberauit.]

Secūdi autem quos in huius capit. limina improprie, Neophitos appellari, ex communi & recepta sentētia tradidimus, nec à sacris ordinibus, nec ab Ecclesiasticis beneficijs secularibusque officijs excluduntur, si enim à natiuitatis tempore, fidem Christi coluerunt, nullū sibi

sibi impedimentum præstat, quòd à Iudæis Sarracenisve originem habeant : licet apud Hispanos hi ignominia causa Conuersi vel Marrani nuncupentur, ita Sing. tenet D. Couar. d. §. 2. num. 8. & tradit latissimè Ioan. Otalora de nobilitate 2 part. 3. par. principalis. capitulo septimo, per totum. Licet Ioan Staphi. in tractat. de liter. gratia, & iust. versiculo sua numero. 30. assueret consuetudine receptū esse, ut istis dispensatio indulgeatur. Sed certè verius est quod nulla dispensatio necessaria sit, cum nullo canonico impedimento astricti sint. Quod testimonio D. Pauli supra allegato manifestissimè probatur, qui non appellat Neophitum, eum qui ex gente Iudæorum iam pridem Christi legem fuerit professus.

Si hoc quidem casu canonicum cōstitueretur impedimentum propè infiniti essent, qui ad ordines sacros promoueri non possent, in multis orbis prouincijs, atque in Hispania nostra, quæ licet maximis Illustrissimisque familijs explendæ sit decorata, cum tamen antiquis temporibus Iudæi & Sarraceni incolatum in ea haberint : multi sunt qui ex his originem habent. Sed ne Iudaicæ prauitatis labe diutius ferperet, vel perfidia sua Christianis noceret, quia Iudæi eam retributionem impendere solent, quam mus in pera serpens in gremio, & ignis in sinu. sicut

Innoc. 3. Archiepiscopus Senensis scitè admodum scripsit. Iustissimè Iudæi à tota Hispania legelata à Catholicis Regibus & sempiterna memoria dignis Ferdin. & Elisabeth expulsi fuerunt, longa sapientissimorum virorum consulatione præmissa concessum fuit, tamen quadrimestre tempus, quo ad Catholicam fidem conuerti possent, quo tempore elapso, qui in sua perfidia contumaciter persistenterunt, bonis suis venditis, ab Hispania cum vxoribus liberis familiaribus, rebusque suis recedere sunt coacti. Prohibitumque illis fuit, sub pena ultimi supplicij, bonorumque publicatione, ne vnquam redirent : sancitum etiam fuit, ut nullus Iudæus ingrediarur Hispaniam quouis quæsito colore, eadem poena mortis, & cōfiscationis bonorum in eos exequenda. ita ut nihil eis proffit, si fortè dixerint se velle ad fidem conuerti, nisi in limine primi Regni id fuerint publicè protestati. Si verò quispiam Christianorum temere Iudæos receptare ausus fuerit, in bonorū publicationis poenam incurrit, sic statutum fuit pragmatica. 5. datà Granatæ, anno Domini 1492. & pragmat. 6. ibidem lata anno Domini 1299. Cuius legis Catholicæ quæ sanctionis meminit Ioannes Picus Mirandulæ comes. lib. 5. aduersus Astrologos, qui de hac electione his verbis loquitur. [Non minoribus vere post ea tempora calamitatibus genus He-

bræorum obruta est, quam aut sub Tito, aut sub Adriano pulsis nuper Iudæis omnibus ex tota Hispania à Christianissimo illo Rege nunquam certè satis laudato: ubi & numero, & diuitijs, & autoritate plurimū poterāt. Quæ eiectione nihil vntquam ferè vel tristius, vel acerbius passos ipsi se non diffiterentur. Ita multi naufragio, pestilentia quam plurimi, fame maxima pars eorum absumpti: vt nobis etiam Christianis in tanta calamitate, in qua diuinæ iustitiæ gloria delectabat, homines tamen extrema adeo patientes commiseratione facerent:] Hactenus Ioannes Picus. c. 12. Fuerunt tunc ab Hispania expulsi Iudæi numero quadraginta mille: vt allegans alios testatur Dominus Episcopus Iacob. Septim. in Catho. instit. tit. 35. num. 9. Qui si in ea vsque ad hæc tempora permansissent, dubitandum nō est quin ferè totam suā perfidia infecissent, & vsuris spoliassent.

10 Ideoque in Hispania, quæ inter cæteras prouincias religione & pietate floret, maxime nunc regnare Philippo II. huius nominis Christianissimo, & summæ potetiae, & felicitatis Hispaniarum Rege inuictissimo; nullus Iudæus vel Mahumetanus, vel alterius cuiuslibet sectæ cōmorari potest. Quod iam pridem in sexto Toletano, Concilio Canone. 3. maiores nostri decreuerāt, hoc verborum tenore [Sanctum Concilium simul & cum con-

sensu Christianissimi Principis suorumque optimatum, illustriumque virorum hanc promulgamus Deo placiturā sententiam, vt quisquis succedentium temporum Regni fortitus fuerit apicem, non ante cōscendat Regiam sedem, quam inter reliqua conditionum Sacramenta pollicitus fuerit, nullum non Catholicum permittere, in suo Regno degere. Si ve o postquam ad regni gubernacula accesserit, ipse temerator huius steterit promissi, sit Anathema Maranatha, in conspectu sempiterni Dei, & pabulum efficiatur ignis æterni: similiter & omnes qui cum eo consenserint. Sic Iustinianus in tertio Imperij sui anno legem promulgauit, vt in iurisdictione sua nō essent pagani, neque hæretici, nisi soli orthodoxi Christiani, datis illis inducijs vsque ad tres menses ad conuersionem. Autor est Paul. Diaconus li. 16. rerum Romanarum.

Et licet qui originem à Iudæis Sarracenisve ab ordinibus sacris, publicisq; functionibus minime repellatur: licitum tamen est legitima autoritate interueniente, eos expellere ab aliquibus congregationibus, literarumque collegijs, alijsq; muneribus vel officijs. Quia licitum & permissum est Cuilibet communitati honorem & vtilitatem quærere, quæ sitam modis omnibus tueri, & opposita incōmoda euitare, eosque eiicere, ex quib; vel ignominia, vel aliud incommodum iuste

12 iuste timeatur: non obstante eorū dedecore vel incommodo, per accidēs ex hoc illis proveniente, quia cæteris paribus plus nobis communitatiq̃ nostræ tenemur, & licitè possumus providere: pro quo con-
ducit text. elegans in l. 1. §. denique. ff. de aqua pluui. arcen. vnde elegāter scribit Caietan. in quodlib. 5. in resp. ad 4. dub. quod non solum propter honorem Societatis tuendum, sed etiam, quia tales, vel de tali genere non benè in moribus, vel consuetudine cū alijs conueniunt, possunt à Societatibus repellī, vel non admitti. Tum quia tales homines, qui hac nota laborāt, maximè qui sunt in gradibus propinquis vel notis, vt in plurimum inconstātes sunt in fide & iniquis corrupti moribus, tardi & rudes ad diuina munera exercenda. Sunt equidem inquieti, ambitiosi, seditiosi, & propter parētum suorum infamiam dignitatibus & honoribus indigni, & collegijs honestioribus minus idonei. Nec negari potest istorum maiores perfidos fuisse Iudeos, & ore Saluatoris nostri vocatos fuisse progeniem viperarum, generationem prauam & adulteram. Matth. c. 12. Et maximè hoc verū est in illis qui ex progenie Mahometanorum originem habent, quia eorum secta nihil habet præclarum vel sublime, nihil de puritate cordis attingit, sed tota in terrenis delitijs & in obscœnis corporis voluptatibus

constituta est, cuius vestigia in eis liquido apparent, vt experientia docemur in nuper conuersis Sarracenis ex Regno Granatæ, Valentia, Aragonia. Non igitur idonei sunt ad cōsortium cum alijs probis vel intergerrimis habendum, nec ad officia honorifica, & Ecclesiasticas administrationes: tum quia descendētes ex Iudeis vel Sarracenis, non vulgarē ignominia notam saltem de facto patiūtur: ita vt apud Hispanos nullum magis conuiuium excogitari potest, quam dicere alicui: tu es Iudeus, Maranus, Conuersus, vel Mahumetanus, & ideo dignitatis portæ eis patere non debēt, sed propter infamiam dignitatibus & honoribus priuari debent. text. in l. 1. C. vbi senato. vel clarif. l. si qua. C. de secund nup. lib. 2. l. quoties. l. iudices. C. de dign. lib. 2. reg. infamibus. de reg. iur. in 6. ca. nobilis. 2. q. 5. cap. 1. vbi glo. & Docto. de purg. cano. cum alijs. Tum quia isti ad malum sunt procliuēs, & natura est, vt ramus, id est, proles frequentissimè suam originem sapiat, eamq̃ sequatur, quod Diuinus Paulus ad Roman. 11. insinuare videtur, cū dicit: [Si radix sancta & rami. & infra. Si tu ex naturali excissus oleastro, & contra naturam insertus in bonam oliuā.] Quod eleganter ille cecinit: *Qui viret in folijs venit à radicibus humor.*

Et patrum in filios abeunt cum semine mores.

Quo fit vt saepe numero oblata occasione ad generis infecti vitia redant, text. in c. Iudæi. 4. distin. vbi scriptum est quod Iudæorum perfidia multoties ad vomitum redit. Nullus ferè ad Iudæorum ritus transit, nisi qui à Iudæis parentibus descendit, & ab eis Iudaicam superstitionem didicerit, quod ante multa sæcula Iuuenalis Satir. 14. his versibus prodidit.

Quidam sortiti metuentem Sabbatâ putrem.

Nihil præter nubes & celi numen adorant,

Nec distare putant humana carne suillam,

Qua pater abstinnit: mox & præputia ponunt,

Romanas aut soliti continere leges, Iudaicum ediscunt, & seruant, ac metuunt ius.

Tradidit Arcano quodcumque volumine Moses.

Non æquidem in prædictis statutis vel priuatis legibus condendis, sola ratio generis perpenditur, sed delictum relapsus dedecus, & plura alia quæ his hominibus contingere solent, iuste timentur: & ideo iustum est eos expellere, ne mundos & candidos contaminet. Et quâuis saepe numero hæc præsumptio & timor deficiat, quia multi qui hanc generis labem patiuntur, probi sunt & integerrimi: statutum verò vel lex quæ in commune fertur quæ frequentiora sunt prudenter attendit. I. nam ad ea ff. de legib. Tum suffragatur D. Thomæ sententia in 1. 2. q. 105. artic. 3.

in respon. ad secundum arg. artic. 1. ad quartum, vbi scribit, quod spurij propter generis vitiatem excluderentur à collegijs populi Hebræorum vsque ad decimam generationem. Deut. cap. 23. Nec sacerdotes de qualibet familia vel tribu creabantur, vt maiori honore & fastigio dignitatis haberentur. Hebræi namque antiquissimi diligenter prouiderunt, vt genus sacerdotum sine permutatione purum immaculatūque consisteret. Oportebat sanè vt is qui ad sacerdotalis dignitatis fastigium erat promouendus, ex eiusdem gentis muliere nasci, & genus per antiquam lineam multis testibus probare, vt autor est Iosephus lib. 1. contra Apionem. Plato etiam sexto dialogo de legibus constituit, vt in sacerdotum creatione illa comprobetur, qui integer sit atque legitimus: deinde à domo quam maxime munda expers quoque cædis omniumque huiusmodi, quæ aduersus diuinam rem committuntur, cuius & pater & mater quæ similiter vixerint. Thesæus quoque vt Plutarchus in Thesæo refert nobilibus tantum rem diuinam tractandi magistratus ex suo ordine creandi, administrandi quæ leges, tum pia religiosa quæ interpretandi, diffiniendi quæ potestatem tribuit.

Sic & propter eandem rationem isti de quibus loquimur in casu supra constituto excludi possunt. Tum quia proprii patrimonij quilibet est moderator

rator & arbiter l. in re manda-
ta. C. mand. l. etiam. §. licet. ff.
solu. matr. Si ergo potest quis
cum collegium Societatemq;
ex proprijs bonis instituit, eam
legem in fundatione statuere,
vt tantum admittantur, qui ex
familia sua originem habue-
rint, vel de tali genere, siue pa-
tria vel natione nullus sanè id
increpauit. Imò in Compluten-
si Academia nostra, bonorum
sanctarumque studiorum pa-
rente, receptum esse vidimus:
potissimum in celeberrimo &
illustri collegio (quod sub ti-
tulo Diui Iacobi Hispaniarum
patroni) Apostolica autoritate
erexit, atque fundauit Illustris
vir & omni laude dignissimus
D. Gaspar Manrique, & inter
alias leges, quas inuiolabiliter
observari præcepit, ea potissi-
mum id continet: vt tantum
in suo collegio admittantur,
qui ex familia sua originē ha-
buerint, insignique nobilitate
fuerint condecorati, non vul-
gares poenas transgressoribus
impones, prout in fundatione
ipsa, & in literis Apostolicis
latis continetur, quas multo-
ties legi ab ipso fundatore ro-
gatus, vt debite executioni tra-
derentur. Ergo similiter eadē-
que causa generis ratione ex-
cludi possunt, qui ab Hæbræis
& ab alijs infidelibus originē
trahunt: imò à fortiori cum ex
alijs rationibus iam dictis re-
pellantur.

14 Quare iustissimè in nostra
Hispania collegiorum consti-
tutionibus, qui notam generis

patiuntur, ab ipsis excludun-
tur. Quæ constitutiones Regia
autoritate sunt confirmatæ,
nempe l. 22. tit. 7. lib. 1. ordina-
nouit his verbis: *Porque en algu-
nos collegios de las vniversidades de
los nuestros reynos ay constitucio-
nes, en que los dichos collegios no re-
ciban por collegiales Christianos
muenos, mandamos que sobre ello se
guarden las constituciones sobre ello
fechas por los fundadores de los di-
chos collegios, quod nō sine sum-
ma publica vtilitate constitu-
tum est.* Sunt æquidem colle-
gia mundissimi fontes, ex qui-
bus ad rempublicam gubernā-
dam scatent flumina & diri-
uantur riuuli personarum san-
ctitate, virtutibus, & omnige-
na doctrina insignes, quorum
prudencia diuina & publica
munera iussè administrantur,
inter quos tam difficile est ali-
quem à virtute deficere, quàm
facile est inter Iudaicæ sectæ &
originis successores, de quibus
cecinnisse illud Naso Poeta vi-
detur.

*Nec facile inuenies, multis in milli-
bus vnum*

*Virtutem pratiū qui putet esse sui.
Ipse decor recti facti si præmia des-
sint.*

*Non mouet & gratis puenit esse
probum.*

*Nihil nisi quod prodest clurum est,
hem detrahe menti.*

*Spem fructus aude nemo perendus
erit.*

De his diuina veritas loquitur
à fructibus eorū (inquit) cog-
noscetis eos. Et rursum nō po-

test arbor bona fructus malos
facere, nec arbor mala bonos.
Matth. cap. 7.

- 15 Tum quia vidimus quòd in
amplissima Hispaniarum Re-
gum domo minime admittū-
tur, qui huiusmodi labe infecti
sunt, & hac ratione ferè in om-
nibus legibus. tit. 9. par. 2. quæ
loquuntur de officijs & mune-
ribus obrinendis, illud in pri-
mis exposcunt, vt qui ea mu-
nera obrinere debent, sint san-
guine mundi & nobiles, quos
Hijosdalgo vulgo appellamus. vt
in l. 24. 6. 11. & in alijs solum
equidem in medicis, & in illis
qui ea tempestate appellaban-
tur *Almojarifes* non requireba-
tur quod nobilitate essent con-
decorati, sed quod essent sa-
pientes, acuti, à longa experi-
tia exercitati. vt in l. 10. & 25.
dicto tit. 9. Hodie verò minimè
admittuntur in Regia domo
medici qui generis macula no-
tentur, quod in cæteris mune-
ribus obtentū est, quod si quā-
do alij sunt admissi, vel admit-
tantur, id maximo fit consilio
ob insignem prudentiam, &
singularem virtutē, vel propter
aliquod bonū publicū, q̄ inde
successurum est. Itascribit Ota-
lora de nobil. 2. parte. 3. part.

- 16 Tum quia opinio ista anti-
quissima consuetudine est re-
cepta à qua non licet recedere,
quia in opinionum conflictis
tenenda ea est, quam vsus com-
probauit. l. minimè. l. si de in-
terpretatione ff. de legib. & ve-
ra interpretatio à practica su-
mitur teste Bal. in ca. 1. in prin.

de feud. sine culp. non amir.
Sic Iurisconsulti nostri in eorū
responsis illud crebrò inculcāt,
hoc iure vtimur: quasi in po-
pulo, & multitudinis consen-
su magna interpretandi vis re-
spondeat. l. est receptū, eoq̄ue iure
vtimur. ff. de iurisd. omn. iud. l.
hoc iure vtimur. ff. de dona. l.
hoc iure vtimur. ff. de aqua
quotid. & ælii. l. hoc iure vti-
mur ff. de verbo. oblig. & alibi
sæpè, & conducit tex in l. illud
vsitatissimum. ff. de excusa. tu-
tor. Sunt sanè in Hispania in-
stituta sancta collegia militariū
ordinū, aliāq; bonarū literarū
collegia, & diuersæ aliæ socie-
tates, in quibus minimè reci-
piuntur spurij, seu illegitimi,
vel ignobiles: sed qui generis
nobilitate polleāt, alijsque ani-
mi dotibus sint insigniti, prout
in suis pijs institutis sancitum
est, quæ instituta repræhendere,
temerarium, impiū & insani
hominis esset. Quia cum Sum-
mi Præsidis Regūque Catholi-
corū autoritate cōfirmata sint,
iusta iudicāda sunt: nec credē-
dū est tantos Monarchas circa
hoc errare, eaq; iustæ esse censeret
Sima. in ca. instit. tit. 47. nu. 82.

Imò quamuis quis morum
sanctitate, insignique eruditio-
ne decoratus sit, si tamē gene-
ris labe infectus sit, admitti nō
debet. Quamuis in hoc casu
contrarium professus fuerit vir
alioquin doctissimus & reli-
giosissimus F. Antonius à Cor-
doua minoris classis sodalis in
libro primo quæstionarij q.
54. conclus. 3. folio. 438. Non
quidem

quidem decet vt quotidie hoc
 quæſito colore, iuſtiſſimæ ſan-
 ctiones violentur, nec propter
 probos mores, alicuius iura
 ſunt violanda, vt eleganter in-
 quit Bal. vlti. nota. per illum
 text. in cap. 1. vt lite pède. quod
 ſequitur & ſing. eſſe teſtatur
 Barba. conſil. 18. col. 10. lib. 2.
 laſ. in l. qui iuriſdictioni. col.
 vlt. ff. de iuriſd. omni. iud. Dec.
 in capit. poſtremo. in fine, de
 appella. Et vbi quærimus de
 ſimplici iuſtitia, non curamus
 merita perſonarum, vt egregiè
 ab eodem Bal. proditum eſt in
 capit. ſedes. paulò ante fin. de
 reſcrip. per l. cum pater. §. rogo.
 ff. de leg. 2. & conſtituit bonus
 text. in capit. mulier. in verbo,
 ſancta. 23. diſt. & plura pro v-
 traque parte tradit And. Tira-
 quel. in tract. de pœnis cauſa.
 51. Si illud tamen fateor quod
 tanta poteſt eſſe morum inte-
 gritas, & alia quæ præclara ope-
 ra: vt diſpenſatio à ſuperiore
 indulgeri poſſit. Ita expreſſè
 notat Card. à Turrecrem. in c.
 1. 48. diſtin. quæ ſequitur Cor-
 doua in loco ſcã allegato, quod
 multis poteſt comprobari, quæ
 cõgerit And. Tiraquel. d. tract.
 cau. ſupra dicta. nume. 130. &
 hoc rariffimè & cum magna
 cauſa faciendũ eſt, & talis cau-
 ſa in diſpenſatione exprimen-
 da eſt, ita ſcribit Ioan. Otalora
 in tracta. de nobilitate 2. par. 3.
 capit. 7. num. 23. his verbis.
*Y anſi las veſes que a perſonas de
 ſte linage ſe han dado encomiendas
 o priuilegios de hidalguías, ſe han
 expreſſado las cauſas, y pueſto en la*

*eſcriptura la diſpenſation de la fal-
 ta.* Quo quidẽ caſu iſti qui talia
 priuilegia conſequuntur, non
 poſſunt verè nobiles, appellari
 & nobilitas, quam conſequun-
 tur, datiuu eſt nuncupãda, cum
 non habeat materiam præexi-
 ſtentem, ex qua oriatur, vt aliàs
 de actionibus, inquit Bar. &
 doctores in l. iuriſgentium. ff.
 de pact. & in l. 1. ff. de cond. in
 de. quia nõ poteſt ius iſtud ſan-
 guinis priuilegio dari, vt alle-
 gato loco tradit Otalora. Et
 hæc diſpenſatio circa generis
 maculam in ſpecie faciẽda eſt.
 Nec ſufficeret quem priuilegio
 nobilẽ fieri, vt ad collegia ad-
 mitti poſſit, vt in terminis pro-
 prijs ſcribit Pelaez in tracta. de
 maiora. 1. part. quæſt. 51. nu-
 mer. 30.

Sed cum ferè præſertim in 18
 iure noſtro nihil ſit quod con-
 trouerſia careat, opinionẽ con-
 trariam: nẽpe non valere huius-
 modi ſtatuta, multis rationi-
 bus defendere conatur Alphõ-
 ſus à Montaluo (vir prout ſua
 ferebant tempora doctus, &
 bene eruditus) in l. 2. in verbo,
Tornadi? c. tit. 3. libr. 4. for. leg.
 vbi audacter nimis ſcribit ea
 hæreticam prauitatem conti-
 nere, inuehitque contra Toletanum
 ſtatutũ priuilegio Al-
 phonſi Regis munitum, quo
 continetur, quod nullo modo
 Iudæi, nec illi qui ab eis origi-
 nem habuerint, publicis mu-
 neribus fungi poſſint, & con-
 tra Ciuitatem Toletanam, his
 verbis prorumpit. [O glorioſa
 Ciuitas Toletana, propter ci-
 uium

uium tuorum malitiam, tua gloria redditur, sine gloria tua stabilitas vocatur instabilis, tuæque constantiæ antiqua soliditas linguis hominum vocatur infirma.] Quem refert D. Perez in l. 8. tit. 1. lib. 1. ordin. in verbo, *en offensa*. lapsus tamē fuit Monta. Non æquidem ciuitas illa Regia dicti statuti vel priuilegy ratione antiquā gloriam & maiestatem perdidit: sed potius diutius conseruauit incolumem (Dixi Toletanam urbem Regiam ciuitatē) quia Gothi sic eā appellabant, quod ibi esset sedes regni perpetua. prout euidenter ex Concilijs Toletanis Diuo Hsodoro Roderico, & Luca Tudensi comprehenditur. Adducit etiam pro hac opinione contraria aliquas rationes F. Anto. Cordoua in loco iam allegato, primam tamen ipse amplectitur, & dicit eam procedere in his qui in gradibus propinquis & notis originem habent a Iudæorum vel Sarracenorum gentibus, nō verò in eis qui in remotissimis gradibus & ignotis sunt constituti. Ego verò rationibus iam adductis ea statuta potissimumque superioris autoritate cōfirmata sunt ad vnguem seruanda esse censeo.

19 Et post hæc scripta incidi in apologiam quādam cuiusdam Henrici Mauroy Franciscani, qua licentiose nimis inuehitur in Archiepiscopum Toletanū, & eius affectas, multisque fucatis, fallacibus & importunis argumētis, temerē conatur euer-

tere Sanctissimæ Toletanæ Ecclesiæ statutum, magno consilio decretum, quo cautum est, vt qui ex Iudæorum, Sarracenorumque progenie ex infectaque familia procedunt, & originem habent ad illius præbendas non recipiantur, sed illi dumtaxat, qui vltra virtutum & morum integritatem, sint genere cādidi. Sed iustissimum eise ex superioribus apparet: & ita non sine maxima illius Ecclesiæ (quæ Hispaniarū est prima) vtilitate seruatur. Longe itaque repellenda est Mauroy apologia, non tamen me præterit nonnullos (quos forte vehemēter tangit ille dolor) perperam de huiusmodi statutis & decretis sentire. Fuit æquidem statutum illud Toletanum ab Illustrissimo & Reuerēdissimo D. Ioā. Martinez de Siliceo Toletano Archiepiscopo conditū quod iustissimum visum fuit Pontifici Maximo, gratissimūque Regi & Domino nostro, & ab vtroque libētissimē perpetua firmitate fuit confirmatum, & ab ipsius exemplum in sanctissima Genensi Ecclesia, aliās Mentefana simile statutū in lucem promulgatum fuit opera & diligentia Illustrissimi, pariterque Reuerendissimi D. Petri Pachequi Cardinalis ipsiusque Ecclesiæ meritisimi Præsidis: & quod in cæteris Hispaniæ Ecclesijs Cathedralibus & collegialibus id fieret vehemēter in maximam Christianæ Reipublicæ vtilitatem desiderabat vir doctissimus, Ioan.

Ioan. Otalora in tract. de nobilitate, 2. part. 3. part. capit. 7. num. 26.

- 20 Circa quæ statuta non est omittendum, quod dicta labe & generis macula, vt qui eam patiuntur, lōge repellantur per indicia & famam probari potest, quia in antiquis fama pro plena probatione habetur, & testes de auditu, si aliter veritas probare non possit fidem faciant. l. si arbi ter ff. de proba. l. 1. §. fin. l. in summa §. idem Labeo. ff. de aqua plu. arce. & in hoc proprio casu tenet Petr. Auend. in suo dictionario, in verbo, *ludio*.

- 21 Nec illorum testium depositiones, quæ fieri solent in inquisitionibus de qualitatibus generis & nobilitate pro militari dignitate, vel collegiorum ingressu, vel pro adipiscendis beneficijs Ecclesiasticis publicandæ sunt. ita scribit D. Redin. de Maiestate Principis, in verbo, sed etiam per legitimos. num. 199. Olan. Anti. litera. T. num. 26. & inueterata Hispaniæ consuetudo iam pridem istam opinionē recepit, à qua recedendum non est.

- 22 Dubitari etiam solet circa huius capitis propositum argumentum, an hæreticorū filij Catholici ad sacros ordines possint promoueri, & licet nō nulli illis permissum esse crediderint: quia (vt aiunt) non reperitur in iure prohibitum. Sed contrariam sententiam sequuti sunt patres in 3. instructione Hispalen. cap. 11. quod

sanè verius est, quia hi minimè admittuntur ad Ecclesiastica beneficia, nec ad publica officia adipiscenda. tex. in cap. 2. §. hæretici. de hæreti. lib. 6. & Regia. l. 3. & 4. tit. 3. lib. 8. ordin. noui ordines autē sacri ad maxima officia ministranda instituti sunt. Tum quia filij hæreticorum infamia notantur, & alijs etiam inferioribus honoribus priuantur. text. in dict. §. hæretici. c. clerici. 2. i. dist. c. felices. §. nulli. de pœnis lib. 6.

Id tamen benignissima interpretatione legū latoribus placuit, vt illi tantum hæreticorū filij ab honoribus & publicis muneribus repellantur, quorū parentes Ecclesiæ vnitati non fuerunt restituti, & vsque ad secundū gradum per generationem masculinam, per lineam verò fœmininam vsque ad primum gradum, dicta infamiæ nota extendatur. Cuius discriminis ratio ea potissima esse potest, quia deterior est infectio viri, quàm fœminæ, maiori enim bono maius malū opponitur. Sicuti Aristot. docet libro 8. Ethicorum. Præstātor equidem est mas quàm fœmina, & primæ causæ efficienti propinquior vt ait Philo. li. de victimis. Nam quidquid fœmineum censetur esse imperfectum, vt quod patiat magis quam agat, vel potest esse nō incongrua ratio: nam sicut nobilitas, dignitas & familiæ honores descendunt in posteros à sexu virili: sic ex cōtrario maiorem iacturam ex paterno crimine

crimine soboles iustissimū est, quod patiatur, ita rectè perpendit D. Iacob. Septim. in Catho. instit. tit. 29. num. 15.

- 23 Et licet in hoc Archiepiscopatu Toletano, & frequentissimè in alijs diocesisibus, qui ad sacros ordines promouètur, iustissimo quidè instituto summaria saltim informatione probare teneatur, quod nec generis notam, nec maculā patiuntur: non tamen repellendi sunt, nisi qui secundum iuris Pontificij sanctiones, iuxta ea quæ prædiximus à sacrorum ordinum perceptione arcentur.

- 24 Sicque censeo interpretandū esse Sacrosanctum Tridentini Concilij decretum, sess. 23. cap. 7. de refor. quo Episcopis iniungitur, vt antequam ad sacrorū ordinum ministeriū accedant, summa diligentia inter alia inquirent, eaque ad genus ordinandorum expectant, non tamen Concilium Catholicum nouum ordinis impedimentū induxit, sed dumtaxat quæ antiquo iure statuta erant, seruari ad vnguem præcepit, quod nō vulgariter notandum censeo, quia multi circa hoc hallucinantur.

- 25 Sed vt iam huic capiti finem imponam, notandum est illū etiam Neophitum dici, qui nuper religionē ingressus est, qui in anno probationis ad dignitates aspirare non valet, nec etiam ad ordines minores. cap. monasterijs 10. q. 3. abbatiam igitur vel quauicunque præfecturam in religione obtinere

non potest, nisi post professionem. tex. in ca. nullus. de elect. lib. 6. Tradit vltra ordinarios interpretes Siluest. in sua sum. in verb. Abbas. Quod in monialibus nouitiis eodem iure & ratione procedere debet tex. in ca. indemnitatibus. de electione. lib. 6. Et ideo Abbatisa vel præfecta professā eligi debet non minor annis quadraginta, & quæ octo annis post professionem laudabiliter vixit. Concil. Trid. sess. 25. cap. 7. de reformatione. Benè tamen potest nouiter religionem ingressus in Episcopum eligi, vt in d. capit. nullus. & ratio est, quia ad Episcopatū fortè instructus iam erat, at ad regularium prælaturas non sic, quia recens ad claustrū accesserat.

Post peractam pœnitentiam solennem.

CAPVT, XXIII.

- 1 Quis solennem egerit pœnitentiam, irregularis est, & ideo minime ordinibus Ecclesiasticis donari potest.
- 2 Episcopus illum, qui solennem pœnitentiam fecerit, si sciens ordinauerit, quæ pœna puniatur.
- 3 Episcopus an in irregularitate proposita, possit dispensare.

Solennis pœnitentia a ab antiquis patribus inducta est, vt grauiā & scandalosā in populis crimina euitarentur quæ quidem ætate nostra in vsu nō est, b non peccatorum defectu, sed prælatorum incuria. Quia tamen futuris sæculis Ecclesia ad pristinum decorem restituta, & ipsa pœnitentia solennis restituenda erit, placuit effectū, quem

quem operatur in nostra materia, in præfenti describere, qui talis est: vt qui sic solēne pœnitentiam egerunt, nō admittantur ad clerum, vt disponit Siricius Papa in cap. illud. l. distinct. & statutum fuit in Concilio Toletano primò in Canone 2. de quo in cap. placuit. ea distinct. Si tamen necessitas aut vtilitas Ecclesiæ exegerit, tunc deputari possunt inter ostiarios vel lectores, ita quòd Epistolam vel Euangelium nō legant, vt in dict. capit. placuit. Quod idē sancitū est propter
 c quatuor rationes. c Primò propter dignitatem sacrorum ordinum. Secūdo propter timorem recidui. Tertio, ob scandalum vitandum, quod posset oriri ex memoria præcedentiū peccatorum. Quarto, quia ille, qui sic solennem pœnitentiam egit, nō haberet frontem alios corrigēdi, cū peccatum eius fuerit publicum, quas scripsit Archi. in dict. c. Placuit. Si quis autem ordinatus fuerit, Episcopo ignorante, à clero deponendus est, quia ordinationis tempore non prodidit se fecisse pœnitentiam, vt in Concilio Carthagin. 4. Canone. 68. de
 2 quo in cap. ex pœnitentibus. eadem dist. Episcopus autem, qui sciens ordinauerit, nō manebit impunitus, quia etiā ipse in Episcopatu suo, ordinandi dumtaxat potestate priuatur, vt ibi. Quod intellige, quando ordinauit scienter absque dispensatione, vel cū indiscretē dispensauit secundum Archid.

in dicto cap. placuit. Poterit tamen Episcopus dispēfare cum prædictis ad minores, non autem ad sacros. vt notat Syluest. in sum. in verbo, pœnitentia. vers. Tertio quaeritur. per text. in dict. cap. Placuit. qui text. de Episcopo nihil dicit. Videtur tamen probare opinionē Syluest. dum dicit, quòd propter necessitatem, vel vtilitatē possunt inter lectores vel ostiarios deputari. Ex quibus verbis posset etiam dici, quòd Episcopus prohibito volūtatē suæ non poterit dispensare extra dict. duos casus. Et quòd in tali casu posset dispensare, notat Archi. in dict. cap. Placuit. referendo Lauren. & Rai. licet ipse hoc simpliciter dicat, non distinguendo inter maiores vel minores ordines. In materia insuper huius capituli, vt melius appareat, quantum impediebat antiquis illis & sanctis temporibus, quenquam promoueri ad clericatū, quod publicam receperit pœnitentiā, considerata sunt verba notanda Concilij Toletani 4. in Can. 53. Quæ sunt tenoris sequētis: Si qui in discrimine constituti, pœnitentiam accipiunt, nulla manifesta scelera confitentes, sed tantum se peccatores esse prædicantes, huiusmodi si reuelauerint, possunt etiam per morum probitatem ad gradus Ecclesiasticos peruenire. Qui verò ita pœnitentiā accipiunt, vt aliquod mortale peccatum perpetrasse publicè fateantur, ad clerum, vel honores Ecclesiasticos

fiaticos peruenire, nullatenus poterunt: quia se confessione propria notauerunt.

A *Solennis pœnitentia.* De qua solenni pœnitentia, videlate Host. in summ. tit. de pœni. & remis. S. Thom. in 4. sent. dist. 14. q. 1. artic. 5. & ibi Palud. 6. quæst. Floren. in 3. part. tit. 14. cap. 17 §. vltim. D. Episc. Couar. in Clem. si furiosus. de homicid. in initio. 1. par. num. 10. Albertum Trot. de verò & perfect. cleri. lib. 2. cap. 14. & benè & eleganter Simo Maiol. de irregu. lib. 3. ca. 2. Quæ quidem solennis pœnitentia, antequam in quadagesimæ principio certis statutis solennitatibus fieri solebat, text. in cap. in capite. 50. dist. Nec ab alio quam ab Episcopo imponi poterat glo. not. ibi. & in ca. conquirente. vbi Abb. col. 3. de offic. ordin. Quæ non pro quibuscunque criminibus, sed pro illis quæ grauissima & atrocissima forent, poterat iniungi. Clerici verò propter maximam eorum dignitatem, etiam ab Episcopo, hac solenni pœnitentia cum in vsu erat, puniri non poterant, vt manifeste patet in dict. cap. in capite. & in capit. confirmadum. & in cap. illud. & in capit. alia 50. dist.

B *In vsu non est.* Adde qd huius solennis pœnitentia vestigia quædam apud Saxones reperiuntur: in vrbem nanque Albstadiensi in eo templo quod virgini matri sacrum est is homo ex plebe eligitur, qui hominum opinione nequissimus sit.

fit hunc velato capite, pulla veste, cinerum die sacris admovent, & sacris iam peractis, templo eiecitur: eiectus toto ieiuniorum tempore, nudis calcibus pererrat, & diuinas ædes ingredi ei fas non est, sacerdotisque ei victum suggerit, neminem alloquitur, non indulget sono, nisi post concubiam noctem, nox in Dominica cœna, iterum in templum inductus post olei consecrationem, à sacerdote quibusdam solennibus cæemonijs de more absoluitur, oblataque illi pecunia, quam piè templo offert, & hunc Adamum vocant, quem omni scelere mûdatum existimant, ac per eum creditur expiata ciuitas. ita testatur Ioan. Bohemus Aubanus. lib. 3. de moribus omnium gentium. c. 13. quem retulit insignis Nauarrus in ca. si quis. num. 2. de pœnit. dist. 5. D. Couarr. lib. 2. varia. resolu. cap. 10. numer. 3. idem recenset Aeneas Siluius, postmodum Summus Ecclesiæ præsul. Pius huius nominis secundus in Europæ descriptione. c. 31. Rapha. Volaterranus Geographiæ, lib. 7. And. Alciat. lib. 9. parerg. cap. 22.

Publica verò pœnitentia moribus apud nos recepta est, quæ ad reipublicæ tranquillitatem mirum in modum necessaria est, cum Apostolus 1. ad Timot. ca. 5 moneat publicè peccantes palàm corripiendos esse, cap. sed illud 45. dist. ca. si peccauerit. vers. ergo. 2. q. 1. Quæ quando imponenda sit, diffinitum

Altum est hodie sacro Concilio Tridentino. sel. 24. ca. 8. de reforma. his verbis: [Quando igitur ab aliquo publice, & in multorum conspectu crimen commissum fuerit, unde alios scandalo offensos commotosque fuisse, non sit dubitandum huic condignā pro modo culpa poenitentiam publicē iniūgi oportet, ut quos exemplo suo ad malos mores prouocauit suae emendationis testimonio ad rectam reuocet vitam. Episcopus tamen publicē hoc poenitentiae genus in aliud ferretum poterit commutare, quando ita magis iudicauerit expedire.] Haecenus Sacrum Concilium.

C *Rationes.* Adde quod huius irregularitatis germana ratio est, quam Hormisdas Papa in Epistola ad vniuersos Episcopos Hispaniae exponit, & retulit Gratianus in cap. non negamus. 61. dist. & multas alias rationes congerit Alber. Troti. d. cap. 14. & quatuor rationes constituit Regia Part. l. 19. tit. 6. patt. 1.

Per saltum.

CAPVT, XXIII.

1. Clericus per saltum non potest ordinari.
2. Clericus per saltum ordinatus, ordinis executione caret.
3. Episcopus an possit cum clerico per saltum promoti dispensare.

C Clericis prohibitū est per saltum ordines recipere, a 2^a vt in cap. Solicit. 52. dist. & in cap. vno. de cle. per sal. promo.

tenet tamen collatio ordinum praepostere facta, licet fieri non debeat, vt notat Abb. in dict. c. vno ex tex. ibi. in 1. nota. & vide Host. in summ. eius. tit. in §. 1. asserentem, quod qualiscunque ordo conferatur siue gradatim, siue per saltū character confertur, b non tamen executio. Quod tamen omissum fuit est cautē supplendum, vt probatur in dict. iuribus. Poena autem, quam patitur recipiens ordines per salt. est, quod interdictur sibi executio ordinis, quē suscepit, donec omissum suppleatur: probat tex. in dict. cap. Solicitudo, & ibi notant Domi. & Praepo. in 1. nota. Imò plus dicit Domi. ibi, in vltimo nota quod est ibi arg. quod recipiens ordinem per saltū videtur esse inhabilis, vt nō possit ad maiores ordines promoueri, etiam post suppletionem ordinis omissi, nisi secum dispensetur, etiam vt maiores possit suscipere. Et vide postea eundem Domi. ibi. in. 1. q. vbi concludit post Archi. quod talis non est ipso iure suspensus ab ordine sic recepto, sed per sententiam suspendendus, e quod ibi etiam sequitur Praepo. vide tamen eundem Dom. & Praepo. ibi, qui post Hugo. & Archi. tenent, quod si quis se faceret ordinare scienter per saltum, vel ambitionem, vel superbiam, debet omnino deponi, nec secum dispensaretur, vel saltem nō de facili. Nec potest insuper per saltum promotus in ordine sic suscepto ministrare. c

8
e sine dispensatione, ut
ex. in. d. c. vno. & ibi nota. Quæ dispe
n vlt. nota. Potest fieri per Episcopū
lo scienter fuit promotu
altum, & non ministrau
uncta sibi pœnitentia, &
nuta suppletionē eius, c
omissum est, ut not. Host.
upra. in §. fin. & sequitur
mi. vbi supra post Archi.
mi. tamen refert ibi eundē
Hosti. in d. c. Vno. tenentem
hoc cōtrarium, imō quod sc
er recipiens ordinem per f
um, quia dolose offendit m
em tituli, de cleri. non ordi
minis & de eo qui fur. ordi.
e. dato quod in illo nō adm
nistrat, cum tali solus Papa di
pensat. Et vide Præpo. ibi, qu
addem verba Hostien. refert, &
addit quod non potest admi
& ministrare in ordine sic suscepto
strauerit, credēs se promotum
trare gradatim, licet vicini con
trarium asserant, cum talis fue
rit promotus in minori ætate
dispensat Episcopus secundum
Host. in d. summa. Si tamen
scienter promotus per saltum
ministrauerit in ordine non
gradatim recepto non potest,
cum eo nisi per sedem Aposto
licam dispensari, d. ut per eun
dem Hostien. ibi: quia incidit
in pœnam tituli de cleric. non
ordin. minis. quod sequitur Do
mi. vbi supra Et vide Syluest. in
summa in verbo, irregularitas.
in §. Undecimo queritur. vbi
facit bonam distinctionem, se
quando Hostien. Bonauen. Ray-

Dida. Perez, in l. i. tit. 5. lib. 8. ord. fol. 177. Et licet ipse non alleget, vide Inn. & Ant. in ca. 1. de cleri. peleg. ubi scribunt, quod si quis fuerit Sacris ordinibus insignitus, à persona prouida, & honesta (ut illorum verbis utar) non tenetur ostendere literas aliorum ordinum. Abb. in c. nisi in 1. not. de præbend. Pet. Rebus. in concord. tit. de colla. 9. Prælati. litera A. de quo legendus est ipse in præct. benes. de forma literarum consuetud. n. 28. quo loco scribit tempore antiquitatem plurimum in hoc operari. & Feli. cons. 2. nu. 29. & 32. Quia posito subsequenti supponitur antecedens. Ita scribit Baldus in l. 2. c. de dot. promissi. per tex. illū, ubi ex solutione usurarum debitorum principale sortis probatur. Et ita tenendum censeo, licet opinionem contrariam teneat Corra. in tracta. de sacerdotio. 3. part. capitulo primo, num. 6. quo loco censet, non esse satis sacerdotij seu presbyteratus literas producere, nisi testimoniales literæ ceterorum ordinum simul producantur: cuius non meminit D. Perez.

[Character confertur.] Et ea sine causa si merè laicus, non susceptus alijs ordinibus, de facto ad sacerdotium promouetur, verè ordinis character ei confertur glo. not. in cap. sollicitudo. 52. dist. & in cap. 1. de cleri. per sal. promo. tradit D. Thom. & omnes Theologi, in 4. sent. distim. 24. Abb. & Do-

ctores in d. c. 1. Syluest. in verbo, ordo. 5. q. 5.

[Suspendendus.] Adde quod in contrarium plurimum videtur Regia. l. 28. tit. 6. par. 1. cū dicitur. *Que despues no dene yf de aquella orde que ansi recibio.* E ibi eam ad hoc notat insigni Grego. in verbo, No deue: quod loco censet Archid. Domi. & Præposi. & autoris nostri opinionem procedere quando per negligentiam, siue incuriam, quis fuit per saltum ordinatus, tunc non sit ipso iure suspensus: si verò sciēter fuit promotor, per ambitionem, vel superbiam: tunc quia dolose offendit mentem tituli de clerico non ordinato ministrante, quia idem videtur non esse ordinatum, vel non debito modo, tunc ipso iure suspensus est, & celebrans efficitur irregularis, siue celebret in ordine suscepto, siue in ordine prætermisso, & ita procedat, quod voluit Syluest. in summa, in verbo, irregularitas. ver. Undecimo queritur.

Dispensari. Adde Marti. Nauarr. in manuali confess. c. 25. num. 71. Gregor. Lup. in l. 63. in verbo, OTRAS en medio. tit. 5. part. 1. ubi dicit autorem nostrum nimis confuse hoc capite fuisse loquutum. At hodie omnis queritio circa istā irregularitatem sublata est ex Concilio Triden. sessio. 23. capitulo. 14. de reforma. his verbis: [Cum promotis per saltum, si non ministraverint, Episcopus ex legitima causa possit dispensare.] Ex quibus manifestè constat,

CRIMINA

stat, non licere Episcopo dispensare, quando per saltum promotus ministraverit, nec illa vlla distinctio constituitur, de administrante sciēter, vel ignoranter. Et ita hodie iure defendi potest, quod indistincte promotus, per saltum, de facto celebrans: semper dispensatione Summi Pontificis egeat, quod est notandum.

Furtivè.

CAPUT, XXV.

¹ Furtivè ord. nari quis dicatur.

² Furtivè ordinatus non potest in suscepto ordine ministrare, nec ad superiorem ascendere.

¹ **F**urtivè dicitur quis ordinē recipere, quādo sine ordinatione & sententia superioris, & sine examinatione a quis ingerit se cum multitudine ordinandorum, ignorante ordinatore, & sic ordines recipit, ut per glos. in capitulo primo, in verbo, furtivè, eiusdem tit. & per Hostiens. in summ. §. 1. & latius per Abba in rubr. eiusdem tit. Qui autem tali modo receperit, si erat lata excommunicatio ^b contra illud facientes, non potest in ordine sic suscepto ministrare, vel ad superiorem ascendere sine dispensatione Papæ. Si tamen excommunicatio lata nō erat, Episcopus & Abb. poterunt dispensare, ut patet in capitulo primo cum duobus sequentibus eiusdem tit. de quo per Ang. in summa, in verbo, irregularitas. in §. 23. & per Sylvest. in summa, in eodem verbo, in §. Tertiò quæri-

Nec solum est in clericis etiam in regibus Episcopo excommunicato bari iussit. Continuum, sess. 23. ma. Nec sufficientiorum fides meritorum priorumque, quo ad

clusis. At si ad Episcopatum promouerentur Praelatorum suorum attestatio perinde valeret, ac si alicuius Academiae publicum adduceretur testimoniū, ut in dicto Tridentino Concilio, sess. 22. cap. 2. de refor.

Hoc autem examen, seu scrutinium circa multa versatur, nam per mensem ante ordinationem nomina ordinandorum scribenda & publicanda sunt, ut constare possit de natalibus, moribus, ætate, & genere: ut in Concilio Tridentino, sess. 23. cap. 5. de reforma. Aliud verò scrutinium habetur feria quarta ante ipsam ordinationem, vel quando Episcopo videbitur, & in eo agitur de approbandis vel reprobandis ijs, qui ad ministerium sacrum accedere voluerint, ad id vocatis peritis, & probis viris, & in Ecclesiasticis sanctionibus exercitatis, qui summa diligentia ordinandorum genus, personas, ætatē institutionem, mores, doctrinam, & fidem inuestigare, & examinare debēt. Qui quidem examinatores ad vaguam seruare debent egregiam illam sanctionem Concilii Naonaten. quod habetur in dict. ca. quando. 24. dist. quæ his verbis decreta fuit. [Ipsi autem quibus cura committitur cauere debent, ne aut fauoris gratia, aut cuiusque muneris cupiditate illecti, à verò deuiant, ut indignum & minus idoneum ad sacros gradus suscipiendos Episcopi manibus applicent. Quod si aliter fecerint, & ille

qui indignè acceperit, ab altari remouebitur, & illi qui donū Sancti Spiritus vendere conati sunt coram Deo iam condemnati, Ecclesiastica dignitate carebunt.] Quod quidem examē in clericis secularibus faciendum est ab Episcopo, qui demissorias literas concedit, si ordinandus sit præsens: si verò absens, ab Episcopo, qui sacros ordines confert: ut colligitur ex Concilio Tridentino, sessio. 23. cap. 3. & 7. de reform. & ex cap. si Episcopus. de præbendis lib. 6. Tertium autem scrutinium est, quod fit ipsa hora qua ordines conferuntur, quando Episcopus Archidiaconum interrogat, an assistant promouendi, & utrum sint idonei. De qua formula peculiare decretū habetur in lib. Pontific. ibi videndum erit à lectore.

Possent equidem quæ dicta sunt, aliquando ab ipso rigore laxari, quando promouendus, adeo spectatæ virtutis & probitatis est, ut notus ab omnibus habeatur, & populari testimonio dignus habeatur, nam tunc examen omitti posse, sine peccato, sentit Concil. Carthag. 3. cap. 22. habetur in cap. nullus ordinetur. & ibi gloss. 24. dist. cap. de Petro. 48. dist. cap. valde. 94. dist. not. Sylu. in summa, in ver. ordo. 2. q. 2. Pet. Rebu. in dict. præf. tit. de clericis. ad sacros ordines male promo. glo. 4. num. 11. Quia notoriè doctus examinari non debet. glo. in Clemen. vna. de iureiur. ubi Barba. not.

Et non

Et non solum in promouendis ad clericatum, examen & scrutinium modo & forma, vt iam scripsimus necessariū est, sed in illis qui Episcopali dignitate sunt condecorandi prius examinari debent, iure veteri, vt in Concilio Carthaginensi. 4. cap. 1. & retulit Gratianus in cap. qui Episcopus. 23. distin. & iure nouissimo diligēti examine inquiri debet, an ea noverint, quæ ad munus suū spectent, & an eligendus sit in vniuersitate studiorum Magister, siue Doctor, aut Licentiatus, in Sacra Theologia, vel Iure Canonico: vel Testimonio alicuius publicæ Academiæ idoneus iudicetur, vel si regularis ipse sit publico prælati sui testimonio idoneus iudicetur. Deinde discutiendum est quibus natalibus, quibus honoribus, qua ætate quis sit: & an sit in Sacris saltem per sex menses antequam eligatur, vt decretū est in Sacro Concilio Trident. sess. 22. cap. 2. de reforma. & pro ratione & opportunitate Prouinciarum examina hæc fient, & de his publica conficiuntur instrumenta, seruatis omnibus alijs sanctis ab eodē Conc. Trid. sess. 24. c. 1. de refor. Quo loco in Cardinalibus eligendis idem fieri statuit, quo ad vitam, ætatem, ac doctrinā illorum inuestigandam, sicut in ipsis Episcopis promouēdis.

B [Lata excommunicatio.] Adde quod iam de more consueuerunt Episcopi in ordinibus conferendis sub excommuni-

cationis latæ sententiæ poena prohibere, ne quis audeat se ingerere, qui nō fuerit approbatus, & tunc is ordinatus, nō poterit in suscepto ordine ministrare, nec ad superiorē ascendere, sine Romani Pontificis dispensatione. Et vide de hoc vltra ordinarios interpretes summam confes. tit. de ætate ordinan. q. 13. & sequent. Symo. Maiolum. de irregula. li. 4. cap. pit. 8. & vide Regiam. l. 18. tit. 6. par. tit. 1. & ibi Gregor. Lopez. Hodie verò si crimen hoc occultum sit, & non deductum ad forum contentiosum, Episcop⁹ potest indulgere dispensationem, autoritate Concilij Trid. sessio. 24. capit. 7. Si tamen Episcopus eo tempore quo confert ordines, his verbis vtatur. [Non intendimus ordinare non examinatos & approbatos.] Tunc qui se ingessit, non erit ordinatus, ideo oporteret denuò ordinari, iniūgēdaque prius illi erit pœnitētia, quia valdē delinquit se ingerendo susceptioni ordinum, ante approbationem. ita tenet Petrus Rebuff. in dicta glosa quarta, num. 18.

[Vna eadē die.] Adde quod *C* opinio ista procedit etiam hodie stante Sacrosancto Concil. Trident. sess. 23. cap. 11. de reforma vbi decretum est minores ordines non vna die, sed diuersis conferendos, nisi aliud Episcopo expedire videatur, & quod susceptis minoribus annus interponendus sit, priusquam ad primum sacrum, qui

Declaratur Concil. Trident. sess. 23. c. 11. de refor.

subdiaconatus est, quis ascendat nisi necessitas, aut Ecclesiæ utilitas, iudicio Episcopi aliud exposcat. Quod quidem arbitrium, ut ex mēte concilij dignoscitur, Episcopo concessum est, ad hoc ut hæc interstitia abbreviari possint, non autem ut eadem die sacros ordines duos conferre possit, vel ultimum minorem cum primo ex sacris: quod adeò verum est, quod si sabbatho vnum sacrum ordinē cōferat alicui, & cōtinuato ieiunio, alterum eidem conferat in Dominica, suspensus esset Episcopus à collatione ordinum, & ordinatus ab executione, donec Apostolica sedes dispensationem indulgeat tex. in cap. literas. de temp. ord. In locis autem, in quibus consuetudine obtentum est, ut minores ordines cum subdiaconatu conferantur, id seruari debet: nam talem consuetudinem validam esse scribit. Anto. in 3. par. tit. 14. c. 16. § 16. quem sequitur insignis Navar, in manuali confess. c. 25. n. 71. dicens eam à dicto concilio minimè derogari. Sed verius contrariū esse censeo quod ex Tridentini Concilij decreto omnis cōtraria consuetudo circa ordines conferendos derogetur, cum omnes tā minores, quā maiores, seruatīs certis temporū interstitijs conferri præcipiat. consulitur sanè hoc modo ipsorum ordinum maiestati, & Ecclesiæ vtilitati, & eorum qui ordinandi sunt commodo, ut in his cum ætate vitæ meritū,

& doctrina maior accrescat. Vnde contraria consuetudo, si qua erat ante concilium tanquam bono publico contraria firmitatem non obtinebit. Et opinionem istam sequi videtur Symō Maiol. de irreg. li. 4. c. 11.

Opportunè tamen hoc loco quæri potest, an Episcopus qui facultatem habet dispensandi in istis temporum interstitijs, autoritate dicti Concilij Tridentini, si tacitè cum promoveat qui non expectauit tempora annua, quæ de vno ordine ad alium desiderantur, censetur dispensare, & cum in facti contingentia essem interrogatus, cōsului quod si Episcopus ignorās fecerit, nullo modo dispensare censetur. At si sciens ordines contulit, credendū est dispensare voluisse. gloss. notabilis, in cap. qui aliquando. in verbo, qui concubinas, 51. dist. Abbas not in c. veniēs, de filijs presb. Felin. in ca. præterea. num. 7. 8. & 9. de testib. cogēd. Symon. Maiol. de irreg. lib. 3. capit. 24. num. 14. Idemque iudicandum est, si ipse nō conferat ordinem, sed dimissorias literas cōcedat, quia hæc à pari procedunt Syluest. in verbo, irregularitas, in fine, quod ad dictū Tridenti. Conc. decretū summè notandū est.

[Duos ordines sacros simul] D
Vide Concil. Triden. sess. 23. ca. 13. vbi decretum est, ne eodem die duos sacri ordines cōferantur etiam regulatibus non obstantibus eorum priuilegijs vel indultis.

**Extra tempora, & ante
ætatem legitimam, &
ab alieno Episcopo.**

CAPVT. XXVI.

*1 Ordinatus extra tempora, vel ante
legitimam ætatem, vel ab alieno
Episcopo, ordinis executione est
suspendendus.*

*2 Hodie autem ex nouissima Pij. II.
constitutione, ordinatus aliquo de
prædictis tribus modis, ipso iure
suspensus est: & celebrans irregu-
laris efficitur.*

*3 Suspensus propter crimen, si de facto
celebrat, irregularitatis nota assi-
gitur.*

*4 Promotus ad sacros ordines ante 14.
annum, si postquam peruenit ad
ætatem legitimam cogatur con-
tinere.*

Ordinatus extra tempora
a suspenditur, donec cum
eo dispensetur, vt in cap. cum
quidam, de tempo. ordi. Item
ordinatus ante legitimam æta-
tem b suspenditur, sique ad eius
aduentum, vt in cap. Vel nō est
compos eodem tit. Non tamē
est ipso iure suspensus, vt not.
Bernard. Rai. Guliel. Archidia.
Anto. Paul. de Eleazar, & Za-
bel in varijs locis relatis per
Archiepiscopum Florent. in 3.
part. tit. 28. cap. 1. in fin. Ordina-
to insuper sine licentia sui
c præsulis c ab alieno Episcopo,
interdicitur ordinis executio,
d vt in cap. Quod translationē.
eod. tit. Hodie verō ordinatus
aliquo de prædictis tribus mo-
dis est suspensus ipso iure, &
celebrans efficitur irregularis, à
solo Papa absolendus, & be-
neficijs potest iure priuari: vt
habetur in extrauag. Pij. II.
e quæ incip. Cum ad sacrorum

ordin de qua ad istud propo-
situm meminit celebris memo-
riæ Doctor Hispanus Didacus
de Villadiego in tractat. de ir-
regular. in cap. de suspensione,
in secunda col. & refert etiam
eam ad hoc Syluest. in sua sum-
ma, in verbo, irregularitas. in §.
Decimo quæritur. qui allegat
regulas Innocen. 8. & Alexand.
6. Roman. Pontificum, quam
etiam extrauagantem seruari
præcepit Leo 10. in suis regulis
Cancellariæ, in regula. 22. in-
cip. Item de clericis extra tem-
pora. Et Paulus Papa. 3. in suis
regulis, in regula, quæ etiam
incipit: Item de clericis, quæ
est. 24. in ordine. Vt autē illius
extrauagantis plena notitia ha-
beat, libuit illā inferere: ma-
ximē cum soleat ab aliquibus
referri additis quibusdam ver-
bis, quæ in ea non sunt: cuius
tenor talis est: Pius. & c. Ad fu-
turam rei memoriam. Cum ex
Sacrorum ordinum collatione
character inuisibilis animæ im-
primitur, sacra mysteria dispē-
santur, vt ipsarum cura tribua-
tur animarum in eorū suscep-
tione excessus, grauius tanto
magis plerūque sunt, quanto
ex illis maiora in mentibus fi-
delium scandala generantur.
Cum itaque sicut fide dignorū
relatione non nisi molestē ac-
cipimus, nonnulli clerici extra
tempora à iure statuta, quidam
ante ætatem legitimam: aliqui
verō sine dimissorijs literis, cō-
tra sanctiones canonicas, se fa-
ciāt ad Sacros ordines promo-
ueri. Nos eorundem temerita-

tem tali castigatione reprimētes, vt alij in posterū committendi similia aditus præcludatur, aut Aposto. præsentī constitutione perpetuò valitura statuimus, & ordinamus, quòd omnes & singuli, qui absque dispensatione canonica aut legitima licentia, siue extra tempora à iure statuta, siue ante ætatem legitimam, vel absque dimissorijs literis, etiam citramontani à citramontanis, præterquàm si in hoc vltimo casu per cameram Apostolicā, iuxta ipsius stilum ordinati fuerint ad aliquam ex sacris ordinibus se fecerint promoueri à suorum ordinum executione ipso iure suspensi sint: & si huiusmodi suspensione durante, in eisdem ordinib⁹ ministrare præsumperint, eo ipso irregularitatem incurrant, propter quam vltra alias pœnas in tales generaliter à iure inflictas, beneficijs Ecclesiasticis, quæ obtinēt, possunt iure priuari. Volumus autem quòd præsens nostra constitutio in Romana curia existentes post quindecim dies: Absentes verò Italicos post duos, alios autem etiam vltromontanos post sex menses ab ipsius in audientia contradicti & cancellaria Apostolica publicatione ac affixione, ligare incipiat Nulli ergo si quis &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno incarnationis Dominicæ. 1461. quintodecimo kal. Decēbris Anno quarto. Aduertendum præterea est, quòd cum nouissimè in Con-

cilio Tridentino (cui ego & indignus Episcopus Calagurritanus interfui) fuerit inhibitu capitulis Cathedralium Ecclesiarum, ne sede vacante licentiâ recipiendi ordines concedant infra annū aliquibus, sub pœna inibi, contrafaciētibus imposita, vt habetur in septima sessione illius concilij, in Can. 10. tenoris sequentis. Non liceat capitulis Ecclesiarum sede vacante infra annum à die vacationis ordinandi licentiam, recipiendi ordines concedant infra annū aliquibus, sub pœna inibi, contrafaciētibus imposita, vt habetur in septima sessione illius concilij, in Can. 10. tenoris sequentis. Nō liceat capitulis Ecclesiarum sede vacante infra annum à die vacationis ordinandi licentiâ, aut literas dimissæ seu reuerendas (vt aliqui vocant) tam ex iuris communis dispositione, quàm etiam cuiusvis priuilegij, aut cōsuetudinis vigore, alicui quæ beneficij Ecclesiastici recepti siue recipiēdi occasione arstatut non fuerit concedere: si secus fiat, capitulum contraueniens Ecclesiastico subiaceat interdicto: & sic ordinati, si in minoribus ordinibus constituti fuerint, nullo priuilegio, clericali præsertim, in criminalibus gaudeat: in maioribus autem ab executione ordinū ad beneplacitum futuri Prælati sint ipso iure suspensi. Si quis esset promotus ad aliquem Sacrum ordinem contra dispositionem concilij, cum ex hoc fuerit

fuerit ipso iure suspensus ad beneplacitum futuri praelati, si postea celebraret ante obitum illius beneplacitum, esset irregularis: quamuis suspensionis poena fuerit ad beneplacitum eligendi Episcopi, & ab illo posset relaxari. Cum enim suspensio hec sit imposita propter delictum (propter inobedientiam videlicet factam decreto concilij) tunc conclusio communis, quod celebrans, est irregularis secundum Panor. in cap. si celebrat. de cleric. exco. munica. in col. final. per text. in cap. 1. de senten. excommuni. in 6. & in capit. cum æterni. de re iudic. eod. lib. licet quidam contra tenuerint secundum eum. Facit quod notat Felin. in cap. Apostolicæ de excep. col. 3. & melius in colum. 7. nu. 17. ubi scripsit quod suspensus ab officio celebrans est irregularis, siue suspensus sit à canone, siue ab homine: allegat glo. 2. & 3. & ibi Paul. col. 4. in ca. is cui. de senten. excommu. lib. 6. & decis. Rotæ. 3. in antiquis. eod. tit. An autem promotus ad Sacros ordines ante 14. annū cogatur continere, si postquam peruenerit ad ætatem legitimā vult contrahere matrimonium, vide Hostien. in summa, de ele. per sal. prom. in §. 1. in fin. qui mouet quæstionem, refert opiniones contrarias, & in ea, quā ultimo loco scripsit, videtur tenere quod talis nō cogitur continere. Contrarium tamen videtur tenere glof. in capit. Vno de ele. per sal. promo. in verbo, discretionis, quæ mouet istam quæstionem, vbi tamen Abb. refert Archi. post Hugo. in ca. pueri. 1. quæst. 1. tenentē, quod si ordinatus ante pubertatem illa adueniente vult tenere clericatum, & gaudere priuilegio clericali, tunc tenetur continere, aliās secus: quam opinionē approbat, & dicit hoc fuisse de mente Inno. & Hosti. & vide Præpo. in cap. Subdiaconus. 77. distinct. tenentem quod Docto. communiter in dict. cap. 1. notant, quod si factus maior contradicit non acceptans ordinē, non tenetur continere, ex quo dicit ipse quod resultat monstrum, videlicet quod minor recipit characterē ordinis Sacerdoti, & tamē si contradicat maior factus non tenetur continere, licet Cardin. in Clemen. fin. de ætate, & qualitate. in 1. q. 1. teneat, quod si talis erat doli capax, tenetur continere, per glof. in dict. cap. Pueri. 1. q. 1. Et idē dicit, si quamprimum peruenit ac doli capacitatem non reclamauit, quia tunc incipit obligari. Et vide in hoc proposito, quod notat Nicolaus de Millis in suo repertorio, in verbo, Clericus promotus, vbi referendo Hosti. & Inno. in cap. vel nō est compos. de tēpo. ordi. Et Cōpostella, & Ioan. Andr. in cap. vnico. de cler. per sal. promo. Et in dict. cap. vel nō est compos. & Archi. in cap. pueri. 1. quæst. 1. dicit quod promotus infra pubertatem inuitus & coactus potest contrahere matrimoniū, per glof. in dict. cap. vnico. & quod

quod idem est, si non fuerit cō-
actus, dum tamen infra puber-
tatem contradicat, & perseue-
rat in contradictione vsque ad
pubertatem, vel si infra puber-
tatem non contradicit, & sta-
tim dum cœperit peruenire ad
pubertatē contradicat: & quod
illud statim intelligitur intra
triduum, & quod aliàs nō au-
ditur, licet glo. in dict. cap. vni-
co. & in dict. cap. vel non est
compos. aliter teneat secun-
dum eundem.

A *Extra tempora.* Adde quod
Episcopi tōtura quolibet die
conferri potest, cum iura certū
diem ad eam conferendam nō
præfigant, & sic de consuetu-
dine generali seruari testantur.
Hostien. Ioan. And. & Cardina.
in cap. pen. de tempo. ordi. per
cap. cum contingat. de grate &
qualitat. Et tam in diœcesi, quā
extra potest Episcopus subditis
suis tonsuram conferre. Barba.
in capit. nouit. de offic. delega.
quem sequitur Petrus Rebuf.
in pract. benefic. tit. de clericis.
ad sacros ordines male promo.
glo. 1. nu. 4. idem in tract. no-
minationum q. 14. num. 29. &
65. Hodie tamen ex Sacro Cō-
cilio Tridentino, sessio. 6. ca. 5.
de reformatione nō licet Epif-
copo extra suam diœcesim eu-
iusuis priuilegij prætextu pon-
tificialia exercere, sine ordinarij
loci expressa licentia, & in per-
sonas eidem ordinario subie-
ctas tantum, quod si aliter fa-
ctum fuerit, Episcopus ipse ab
exercitio Pontificalium, & sic
ordinati ab executione ordi-

num ipso iure suspensi sunt.

Mimores verò ordines, quā-
do Episcopo, & vbi sibi vide-
bitur, dari possunt: licet Do-
minicis & alijs festiuis diebus
conferri debeant cap. de eo. de
tempo. ordin. Sacri verò ordi-
nes, nunquā nisi in publica
ordinatione conferuntur. cap.
quando. 75. dist. & in maiori
Ecclesia. gl. not. in cap. ordina-
tiones. d. dist. Concil. Triden.
sess. 23. ca. 8. de reformat. vbi decre-
tum est. Sacros ordines in ca-
thedrālī Ecclesia conferendos
esse, præsentibusque ad id Ec-
clesiæ canonicis: si autē in alio
diœcesis loco celebrētur, sem-
per in Ecclesia & clero præse-
nte fieri debet. Vnde nō erit va-
lida ea consuetudo, cuius ratio-
ne, Episcopi hos ordines, vbi
eis placebat, conferebant. Quā
validam esse scripsit Floren. in
tertia parte, capit. 14. § 17.

Item Sacri ordines, nempe
subdiaconatus, & diaconatus,
& presbyteratus, non nisi in
Sabbathis quatuor tēporum,
aut Sabbatho sancto, vel Sab-
batho ante Dominicā de Pas-
sione sunt ministrandi. text. in
capit. 3. de tempo. ordin. capit.
fin. 75. distin.

Hos equidem Sacros ordi-
nes & alios nominat D. Igna-
tius Epistola ad Antiochenes,
ibi, [Saluo sanctum presbyte-
rium vestrum saluto sanctos
diaconos, saluto subdiaconos,
lectores, cantores, ostiarios, la-
borantes, exorcistas, atque cō-
fessores. Ut non dubium sit
hos ordines Apostolorū tem-
pore

*Dignus
Ignat.
Apostolorum
contem-
por.*

pore quo vixit Diuus Ignatius fuisse.

*Confi-
tetur
Ratio,
propter
quā sta-
tur ut re-
poribus
& non
in alijs
sacris or-
dines
mini-
stratur.*

Ratio verò propter quam his temporibus statutus, potius quam alijs ordines Sacri ministrentur, ea adducitur à Præpo. in cap. quoniam. §. cæteri. 75. dist. nempe, quia sacerdotes & alij clerici cum in Sacrosancta Ecclesia locum obtinēt, quem olim Leuitæ apud Israeliticum populum obtinuerunt: quos ut legitur, libro Numer. Dominus pro primogenitis recepit eos, & in Aegypto, dum primogenita Aegyptiorum interficeretur custodiuit, cum quasi primitiæ sint, equidem quasi primitias Deo summè gratas offerimus, cum aliquos Sacris ordinibus donamus, vnde consentaneum est, ut pro primitijs temporum scilicet quatuor temporibus, hominum primitias afferamus. Item hoc ita stabilitum fuit, ut ordinati sub quatuor Euangelijs, Deo & Ecclesiæ seruire firmissimis animis concipiant. Vere ut virtutibus floreat, in æstate, ut fructus afferant, in Autumno, ut fructus operum metant, in Hyeme, ut iam collectos fructus in horreo conseruent, ut eis in Domino fruuantur. Hanc rationem tradit Petrus Rebuff. in dict. glos. 1. num. 9. Nouissimè autè Cathecismus ad Parochos Pij huius nominis V. Pontificis Maximi, iussu æditus in titulo de Sacramēto ordinis vers. Sequitur nunc egregiam rationē his verbis scribit. [Ex quo factum esse intelligimus, ut sta-

tutus tatummodo diebus, quibus & iam solennia ieiunia ex vetustissimo Catholice Ecclesiæ more inducuntur, ordinationes fiant: ut scilicet, fidelis populus eiusmodi Sacrarum rerum ministros, pijs & sanctis preceationibus à Deo impetret, qui ad tanti ministerij potestatem, rectè & cum Ecclesiæ utilitate gerendam aptiores esse videantur.]

Nec ea consuetudo firmitatem obtinebit, qua introductum fuerit, quod Sacri ordines extra tempora ministrentur. cap. 2. de tempore ordi. Imò tam ordinans quam ordinatus grauissimè peccat, tamquam Sacrorum Canonū violator ab Spiritu sancto, cuius instinctu cōditi sunt condemnatur. ca. violatores. 25. q. 1. Florē. in. 3. parte. tit. 14. capitulo 16. §. 16.

In Sabbatho sanè potius quam alijs diebus ordines conferri debent, quia dies illa Spiritui sancto consecrata est, cuius bona in ordinibus longa manu recipiuntur. cap. quod à patribus. 75. distinet. notat Rebuff. dict. glo. 1. num. 9.

Ista autem Sabbathorū tempora duobus casibus transferri possunt, in sequentes dies Dominicos. Primo si ab ordinandis & ordinatis ieiunium seruatur, vsque ad sequentem diem Dominicum: tunc equidē ipso Dominico die ministrari ordines possunt. text. in dict. capit. quod à patribus. Sed quia tale ieiunium indiseretum, & maxime periculosum esse censetur, ut bene

vt bene not. Innoc. Hostien. & omnes in cap. literas. de tempo. ordina. minimè decet, vt tanta dicti ieiunij productio fiat. Secundò, si die Sabbathi tanta esset ordinādorū multitudo, vt non possent omnes ordinibus insigniri: tunc equidem in diem Dominicam ordinum collatio differri potest. Ex Inno. sententia in dict. c. literas. quem sequitur Syluest. in summ. in verbo, ordo. 2. q. 6.

Consecratio. Episcoporum, quibus diebus facienda sit.
Episcoporum verò consecratio, solis Dominicis & festiuis diebus facienda est, à summo mane, à ieiunijs saltem circa horam tertiam. cap. ordinatio. tes. 1. 75. distin. not. Syluest. in summa, in verbo, consecratio. 1. q. 3. Quæ sanè consecratio Episcoporum, aliud tempus à iure statutū habet, intra quod fieri debet: nam quisquis Episcopus fuerit pronuntiatus intra trium mensium spaciū cōsecrari debet, sub poena amissionis perceptorum fructuum, quòd si per aliud trimestre distulerit, ipso iure ipsa Ecclesia Episcopali priuatur. Cōci. Trident. ses. 23. capit. 2. de refor. Quando verò trimestre currere incipiat, an à die electionis vel à die conformationis tradunt doctores in cap. quoniam quidam. 75. distin. Syluest. in d. q. 3.

Virginum etiam consecratio solis festis facienda est. cap. 1. de tempor. ordin. vbi glos. & Doctores latè de hoc differunt. Ecclesiarum autem consecratio quibuslibet etiam feriatis

diebus fieri iure potest, quia sic suadet necessitas, & cultus diuini augendi causa. cap. 2. curiæ glos. de consecrat. Ecclesiæ, vel alta.

Et licet ad ordines conferendos præfixa & diffinita certa tempora sint vt iam ostendimus: summus tamen Romanæ Ecclesiæ præsul quolibet tempore ordines etiam sacros conferre potest. cap. 1. de tempo. ordi. Quia prohibitio hæc à iure posituo originem habuit, à quo ipse solutus est. cap. proposuit. de confes. præben. Imò scribit Ang. in l. 1. c. de sent. pass. posse Antistitem Romanū solo verbo Episcopum vel priuatum creare, licet hoc facere non sit solitus, sed formam debitam seruat, vt alij ita seruēt. Et hanc ipsam gratiam ordinandi extra tempora concedere potest Episcopis in ordinādorū fauorem. Tradunt Doctores in dict. cap. 1. Rebuff. in d. pract. d. glo. 1. nu. 12. & hoc Romanæ curiæ Stillus obseruat: prout testatur Simō Maiolus in tract. de irreg. lib. 3. c. 14. num. 9. Is verò qui extra tempora absque Romani Pontificis indulgentia temerè fuit ordinatus, caracterem recipit: nō verò ordinis executionem. cap. cum quidam. de temp. ordin. Imò sic promotus inter irregulares ascribitur à Specula. in tit. de dispensat. §. iuxta. versic. Item ordinatus extra tempora, de quo latius infra agendum erit. Quinimò Episcopus qui ordines contulit, graui poenā plecten-

plectendus est. cap. cum quidā. cap. 2. de tempo. ordin. & ordinandi potestate priuatur. cā. Subdiaconus. 77. dist. Hodie verò ex sacro Concilio Triden. sessione. 23. cap. 8. de reform. ab ordinum collatione per annum suspensus est.

Dispensatio autem cum eo, qui extra tempora ordinibus fuit initiatus ab Episcopo qui in nulla fuit culpa obtineri potest, vt post condignam penitentiam susceptos ordines possit exercere. capit. consultationi. de temp. ordin. Sed vt ad altiores promouearur, à solo Romano Antistite impetrari potest. not. Syluest. in summa in verbo, irregularitas. q. 10. Tabi. in verbo, irregularitas. 4. num. 6. Summa confessor. de ætate ordin. q. 35.

B [Ante legitimam ætatem.] Adde quod natura (vt libro de Senectute, scribit Cicero) [Vnicuique suam tempestiuitatem dedit, infantium puerorum & adolescentium infirmitas est, ferocitas iuuenum, grauitas iam constantis ætatis, maturitas Senectutis, Senij autem labor & dolor: atque inter illas ætates quædam consiliorū experta sunt, vt infantia, pueritia decrepita ætas. Quædam consilia habet, sed ea fragilia & infirma, vt adolescentes: quædam firma quidem, sed necdum vsu & experientia corroborata, vt iuuentus: quædam matura & solida, multaue rerum cognitione, vsu & exercitatione confirmata, vt media ætas & senec-

tus.] Hac itaque ratione fit vt clericis pro ætatis qualitate ordines & beneficia cōferantur. Et ideo sunt equidem singulis ordinibus præscriptæ ætates, quamuis pro varietate temporum diuersis mensuris statuat. *Qua ætate singuli ordines sint conferendi;* Tonsura etenim ferè semper in septennio obseruata est. text. cum glo. in cap. nullus de tempor. ordin. in 6. qui annus debet esse completus. cap. in singulis. 77. dist. Regia. l. 27. tit. 6. par. 1. Reliquorum verò ordinum varij fuerunt termini, vt constat in dict. cap. in singulis. & in cā. placuit. ead. distin. 77. Postea autem in Concilio Vienensi, Sacris ordinibus certus statutus est terminus, nempe subdiaconatui annus decimus octauus, diaconatui vigesimus, sacerdotio vigesimus quintus, vt in Clem. generalē. de ætate, & qualitate. Episcopatuui semper annus trigessimus necessarius fuit. cap. cum in cūctis. de elect. At Cōcilium Tridēti. sess. 23. cā. 12. summa cōsideratione huic rei prouidit, nam subdiaconatum permittit existenti in vigesimo secundo anno, diaconatum vigesimo tertio, presbyteratum vigesimo quinto. Reliquis verò minoribus ordinibus nullū tempus præfixit, quasi plus momenti habendum sit in literis & moribus, quam in ætate: ad quod mirè congruit sententia Diui Thom. in 4. senten. distin. 25. Hi autem anni omnes, in ordinibus recipiendis necessarij nō exacti, sed cepti sufficiunt.

vt in

vt in dict. Clem. generalem. vbi glo. & Doctores. & notat notiter Gregor. in dictal. 27. part.

*Ordina-
tus ante
legitimā
ætatem
ea super
veniente,
an im-
pedimē-
tum do-
leatur.*

Is vero, qui ante legitimam ætatem Sacris ordinibus fuit insignitus, non potest eisdem ordines exercere, donec legitima ætas accesserit: qua quidē accedente, cessat omne impedimentum, & ea ratione liberè poterit in susceptis ministrare cap. non est compos. de tempo. ordin. not. Arch. & Prepositi. in capit. placuit. 77. dist. Henri in cap. consultationi. de temp. ordi. & hanc opinionem communem esse fatetur insignis D. Couar. in Clemen. si turiosus. de homi. 1. part. §. 1. nu. 4. Nec ante legitimam ætatē, ordinatus est ipso iure suspensus, sed suspendendus. vt in dict. ca. non est compos. Quem ita interpretantur Archi. Præpo. Cardi. à Turrecrema. in dict. cap. placuit. Florent. in 3. parte, tit. 14. capit. 16. §. 15. Alber. Trot. de vero & perfecto cleri. lib. 2. ca. 17. quam opinionem communē esse testantur Card. in dict. ca. vel non est compos. ad finem. Præpo. in dict. capit. placuit. Gonsal. à Villadiego de irregular. cap. de suspen. col. 2. Mart. Nauar. in manuali confess. capit. 25. num. 70. & eam sequitur Maior. in 4. sentē. dist. 24. q. 5. Fuerunt tamen multi (maximæ autoritatis viri) qui expressim tenuerūt, ante legitimam ætatem ad ordines promotum, ipso iure suspensum esse. At si communem sententiam amplectimur omni pror-

sus difficultate caret in ordinibus ministrante ante ætatem à iure diffinitam minimè irregularitatem contrahere, cum nec à iure vel ab homine suspensio imposita fuerit. Quod si quis contrariam sequi maluerit, idem asseuerare necesse erit, cum suspensio hæc nō ob crimen, sed ob defectum à iure fuerit statuta. Ita tenuerunt Card. in dict. Clem. generalem. 5. & 6. q. Domini. in ca. eos de tempo. ordi. in 6. Cardi. in cap. si celebrat. de cleri. excom. Villadiego in dict. cap. de suspensione. col. 2. quam opinionem communem esse fatentur eam sequuti Floren. in 3. par. tit. 28. cap. 1. §. 1. col. 2. D. Couar. d. §. 1. nu. 4. hoc de iure veteri, quid autem de iure nouo in hoc decretum sit infra docebimus.

[Sine licentia sui Præsulis.] *C*
Adde quod facultas hæc per literas (quas dimissorias appellamus) concedi solet, illarumque vsus etiam S. Augustini temporibus seruari consueuerat: vt ipse testatur in Epist. ad Clerum Hyp. Epist. 137. vers. *Traditur multata lecta non in digna de literis dimissa fore.*
[Cum enim ista mea causa.]
Et aliquando literæ istæ sunt speciales, nempe vt possit quis à tali Episcopo ordinibus insigniri, & tunc si ab alio ordinatur, ordinibus collatis minimè iuuabitur, cum nullam ad hoc facultatem habuerit, & vnus concessio alterius censetur exclusio l. cum pretor. ff. de iudi. cap. nonne de præsump. Solent etiam literæ generales concedi, vt possit quis ordinari à quo-

à quocūque Antistite gratiam & communionem Sedis Apostolicæ habente. capit. pen. de præscrip. notat Petrus Rebuff. in præf. benefi. de literis dimissorijs. nu. 3. *Quibus* quidē literis oportet vt exprimat, qui ordines illarum ratione sunt ministrandi, quia concedendo solum recipi minores, vel ordines tantum, maiores ordines minimē comprehenduntur. capit. 1. de temp. ord. Oportet etiam quod dictæ literæ contineant excusationis causam, ob quam ipse proprius Episcopus non potest ordines conferre. cap. 1. de temp. ordin. lib. 6. ibi. [Per eius Episcopi patentes literas causam rationabilem continentes, quare ipsum nolit, aut nequeat ordinare.] Consuetudine tamen in multis Prouincijs receptū est, vt nulla causa assignetur, quam consuetudinem validam esse scribit Petrus Rebuff. in loco iam allegato. num. 28. Nec dimissoriae literæ concedi debēt, ante legitimū examē, & approbationem, vt in Concilio Trident. sess. 23. cap. 3. Has autem dimissorias ab Episcopo originis, dummodo sit electus & confirmatus, licet non consecratus concedi oportet. cap. nullus. de temp. ordi. lib. 6. vbi decretum est etiam concedi ab Episcopo domicilij, vel beneficij, & à Vicario Generali Episcopi, ac capitulo sede vacante, inferiores nullo modo eas concedere possunt, vt ibi nisi hoc faceret ex legitima consuetu-

dine, vt gloss. & Doctores ibi not. & Aufre. in Capella. Tolsa. decis. 450. Hodie verò secundum Concilij Tridentini decretum, sess. 23. cap. 10. solus Episcopus eas cōcedit. Et ideo nec Abbatibus, nec alijs Prælati exemptis prætextu priuilegiorum, aut immemorialis consuetudinis, nec capitulo sede vacante id iam licebit, nec illis permittitur, qui in Episcopi iurisdictione succedūt, qui verò sanctissimam illam sanctionē violauerint ab officio & beneficio per annum ipso iure suspensi sunt. Capitulum autem ipso facto subiacet Ecclesiastico interdicto Concil. Trident. sess. 7 cap. 10. de reformatione. Ordinati autem prætextu distarum literarum (quas capitulum misit) si in minoribus constituti fuerint nullo clericali priuilegio, præsertim in criminalibus gaudent maioribus, etenim insigniti eorum executione ad beneplacitum futurū, Prælati sunt ipso iure suspensi, vt ibi.

Poterit tamē capitulum has dimissorias literas tribuere, quando Episcopalis sedes ultra annum vacauerit, ita colligitur manifestè ex dicto Sacrosancto Tridentino Concilio. d. cap. 10. sessione 7. cum tantum capitulo vacante sede, prohibeat dimissorias literas indulgere infra annum, à die vacationis lapsa: vero anno ius antiquum non mutatur: & ideo in viridi obseruantia manet. l. præcipimus. C. de appella. cum

alijs. Alter & secundus casus est, quando quis ratione obtenti, vel obtinendi beneficii, arctatus sit ad Sacros ordines suscipiendos, tunc capitulum vacante sede, dimissorias literas poterit concedere. Concil. Tridenti. allegato. cap. 10. ibi. [Alicui qui beneficii Ecclesiastici recepti, siue recipiendi occasione arctatus non fuerit.] Tertius casus erit, Sede Apostolica vacante, tunc sacro Collegio eas literas dare prohibitum non videtur, quia illius vacantis sedis iurisdictionem, non apparet in hoc, à Tridentino Concilio fuisse limitatam, & ideo ea vti permissum esse censetur ita tenet Simon Maiolus de irregulari. lib. 4. c. 5. nu. 5.

Non tamen poterit Episcopi superior, nempe Archiepiscopus iure Metropolitano, subditis suffraganeorum suorum, ut prima initientur tonsura, vel ad ordines promoueantur, dimissorias literas tribuere. ita tenet Perusi. & est communis sententia scribingentium in dict. cap. nullus. de temp. ordi. in 6. At Summus Ecclesie Præsul. Christianis omnibus eas potest indulgere. cap. 1. de tempo. ord. quia est generalis Episcopus totius mundi cap. fraternitatem. 81. dist. capit. cuncta per mundum. 9 q. 3.

Postquam verò dimissoria literæ ab Episcopo fuerint concessæ minime spirant concederis morte. Ita singulariter tenet Cardin. in Cleme. fin. quest. 5. de elect. & suffragatur casus no-

tabilis in extrauag. inter cunctas. §. duos de priuileg. & hæc opinionem sequi videtur Petrus Rebus. in pract. benefi. de formula dimissariarum. num. 40. & eam fatetur communem insignis Marti. Nauar. in c. placuit. num. 35. & num. 161. de poenit. distinct. 6. Pari ratione idem videtur asseuerandum in dimissorijs literis, à capitulo concessis sede vacante, in casibus sup. expressis, & à Sacro Concilio permissis. & hoc docet expressè Ioan. Imo. in cap. 2. in fine sede vacante. Nam concessa à capitulo, effectum fortiuntur finita capit. potestate. capit. his quæ. de maiori. & obi. capit. vni. eo. tit. lib. 6. Anchar. in capit. 1. in fin. ne sede vacan. Federi. de sen. consil. 16. Quibus plurimum conducit, quia licet mandatū de aliquid faciendū, morte mādantis spiraret: non tamen gratia. text. in cap. si cui. de præben. in 6. & in capit. si super gratia. de offi. de lega. eo. li. vnde dixit glo. celeberrima. in capit. cum ex eo. de elect. lib. 6. in verbo, septenniū. quod dispensatio Parocho ab Episcopo concessa, de non residendo, ut literis vacare possit, non solum morte eius non finiri, sed & quod plus est, nec ab eo possit reuocari, quam dicit esse Sing. Roman. ling. 517. His etiam consonum est, quod facultas cuiuspiam concessa de celebrando in domo sua, morte concedentis non extinguatur. Ita Rota in antiquis decis. 580. incip. Camerarius. Nec ab hoc

hoc alienum est, quod pulchrè scribit Innocentius in capit. quod trahit auctoritatem. de offi. de legato. nempe indulgentias à Legato concessas, eius legatione finita durare cuius opinionem commune esse testatur Nauarr. in dict. capit. placuit. d. num. 164. quo loco ipse iure consonū esse censet facultatem eligendi confessarium minimè concedentis morte finiri.

Tribus tamē casibus singularibus potest quis ab alieno Episcopo absque literis dimissionis ordinibus insigniri. Primus est, Si Episcopus propius fuerit suspensus, eo quod alienos ordinauerit, tunc alienos suos ordinare poterit. text. not. in cap. 2. de temporibus ordin. libro sexto. Sed ordinati probare tenentur Episcopi suspensionem, per Metropolitanam declarationem, alioquin non crederetur ordinario: ut optimè scribit Petrus Rebuff. vbi supra. num. 19.

Secundus, quando Episcopus sibi non subdito ordines confert, cum spe ratihabitionis proprii Episcopi, quæ postea sequuta est, tunc sane nullæ dimissionis literæ necessarie sunt, & absque pœnæ metu id fieri potest. text. not. in cap. Lugdunensis. 9. q. 2. Sic tenent Raymūd. qui fuit opinionis huius antesignanus in sum. tit. de form. confecta. versicu. In summa. Nota quod ordinati. & sentit gloss. in capit. nullus alterius. in fin. glo. mag. 9. q. 2. Sequitur Maiolus de irregulari-

tate. lib. 4. cap. 2. numer. 7. & à sensu cōtrario probari opinio hæc videtur in Concilio Tridentino, sess. 14. ca. 3. de reformatione. Contrarium tamen innuit gloss. in c. eos. de tempo. ord. in 6. & opinionem istam sequitur Rebuff. vbi paulò ante allegauit. num. 11. Paris. conf. 136. col. 1. volum. 4. sum. confess. tit. de ætate ordin. quæst. 38. Quæ opinio ea ratione fuleitur, quia proprius Episcopus eam ordinum collationem ratam habere non potest, cum suo nomine celebrata non sit. ut in reg. ratur. de regul. iur. lib. 6. capit. cum quis. de sensen. excom. lib. 6. Et cum talis ordinario Sacris canonū decretis irrita sit, rata haberi minimè potest. l. quod ab initio. ff. de reg. iur. quæ sententia mihi verior videtur cōtraria, namque ansam præstaret Episcopis. ut hoc quæsito colore alienos ad ordines promouerent, inde innumerabilia damna orirentur. Fateor tamē quod plurimū refragatur text. in dict. capit. Lugdunensis. de cuius intellectu nimis inter Doctores controuersum: & ea ratione patitur diuersos intellectus. Primo, quod illius text. decisio iuribus nouioribus sit antiquata, ut sentire videtur Archid. ibi ad finem vers. Sed contra. qui allegat plura iura contrarium disponentia, quorum pleraque emanarunt. post illius sanctionem. Secundo, interpretari potest, ut tantū procedat. in collatione primæ tonsuræ, seu minorum ordinū, nō

verò in sacris maioribus ordinibus: quem intellectum scribit Quinti. Mando. vir sanè doctissimus in regu. Cancel. reg. 24. quæst. 4. num. 12. Tertio, potest asseuerari, quod idè admissa fuit ratificatio, quia ille ordinatus notus erat. prout ibi ponderat Arch. num. 3. erat equidem, saltem secundum antiqua iura, maxima differentia inter ordinatum cognitum vel incognitum. Quarto, ex eo quidem procedere, text. ille videtur, quod ordinatio facta fuit idoneo & habili, & nō in cōtemptum proprii Episcopi, sed quia crediderit ei placere, non verò liceret alias. ita sentit glos. ibi. & glo. mag. in cap. nullus alterius. ead. causa & quæst. & in cap. Episcopus. in diocesi 7. q. 1. sequitur Mando. d. quæst. 4. sed mihi primus intellectus magis arridet. Nec quinto displicet intellectus assignatus à Petro Rebuffo in pract. benefi. 1. parte. de formula dimissorialium literarū. num. 14. qui asseuerat. eo. text. non probari, quod per rati habitationem Episcopi confirmetur ordinatio, sed Episcopus relaxat iniuriam, sibi ab ordinato illatam. ibi, miserationis intuitu in suo quoque honore recipias.

Tertius casus est, quando quis trienio commoratus fuerit cum aliquo Episcopo, tunc ab eo potest ordinibus insigniri, si statim cum ordinibus, illi beneficium Ecclesiasticum cōferat, ita diffinitum est in Con-

cilio Tridentino, sess. 23. capit. 9. de reforma. quod tantum locum obtinet, ut ex eius verbis deducitur in illis familiaribus, qui cum Episcopo commorantur, & præsentes suis obsequiis assistant, alioqui, si absentes fuerint, in regione remota, etiam si illorum sumptibus uiuant, sine dimissorijs literis ordinari non possunt, nam Episcopus hoc casu minimè potuit, illius mores nosse: quandoquidem hoc triennium ad hoc præfixum est. Et conducit etiam eiusdem Concilij Tridentini decretum, sess. 14. cap. 2. de reforma. ibi, [Etiam prætextu familiaritatis continuæ commensalitatæ suæ] Et cum potestas hæc limitata sit, non debet excedere limites. l. diligenter. ff. mand. tradunt latissimè Moderni in ca. cum ordinem. & in cap. si quando. de rescrip. Quæ qualitas necessario probanda erit. not. Lap. alleg. 59. Bellamera decis. 747. Nec verbis narratiuis Episcopi hoc asseuerantis fides adhibenda est, ut multis adductis probat doctissimus Petrus Paul. Pari. cōf. 137. num. 31. volum. 4. Episcopi tamen titulares familiares suos nullo modo ordinibus cōsecrare possunt, nec primā tonsuram cōferre, absque sui proprii prælati expresso consensu, vel literis dimissorijs: contra facientes ab exercitio Pontificalium per annum, taliter verò promoti ab executione ordinis sic susceptori, donec suo prælato visum fuerit ipso iure sus-

penali

penſi ſunt. vt in dicto concilij decreto.

D [Ordinis executio.] Adde quod de iure antiquo ad Sacros ordines ſine literis dimiſſorijs promoti ab alieno Epifcopo ſuſpenſi ſunt ab ordinum executione: quo ad ſe tamen, non quo ad alios: & ideo ſi in ſuſceptis ordinibus miniſtrauerint, nullam irregularitatis labem contrahebant. ita gloſ. Domi. & Doctores in cap. eos. de tempor. ordin. lib. 6. Ioan. Andr. in cap. quod tranſſatus. eo. tit. in volumine. Et ea ratione in diſpenſatione obtinenda contracte ſuſpenſionis ſat erat, quod exprimeretur quod non obſtante tali ſuſpenſione poſſent vti clericali charactere, & in ſuſceptis miniſtrare. ita Angel. in ſumm. in verbo, irregularis. §. 32. Sed hodie aliter ſtatutum eſt, vt infra latius deſcribimus.

Et non ſolum minores, vel alij Sacri ordines miniſtrari non poſſunt ab Epifcopo alieno, abſque dicta ſuſpenſionis poena: ſed ſi prima tantum confeſſatur conſura, talis ordinatio nulla eſt: quia Epifcopus Sacrorum Canonum ſtatuta violat, quia nitiſſim huiusmodi initiatum, ab aliena plebe uſurpare cap. primatus. 71. diſtin. & ibi not. Card. à Tuſſerema. text. not. in dict. cap. eos. de tempor. ordin. in 6. & ibi not. glo. in verbo, ordinare. & Doctores ibi communiter ſequuntur. tex. in cap. fin. & ibi glo. fin. eo. tit. & libro. Et ea ratione, gaudere

non poteſt, qui conſura ſic initiatus eſt, priuilegio clericali: prout ſe ita vidiffe iudicatum, teſtatur Bartho. Caſſa. in conſuetu. Burg. Rubr. Deſ. iuſtices. §. glo. ſont creux. in fine. Quod ſequitur Petrus Rebuſ. in tract. nominati. q. 14. numer. 42. & hoc verius cenſeo, licet contrarium tenuerit Guid. Pap. deciſ. 449. incip. laicus.

Ex quo manifeſte ſequitur, quod ſic promotus non poterit Eccleſiaſtica obtinere beneficia, ſicuti ſi conſura non eſſet initiatus. cap. fin. de clerico excom. miniſtran. paria namque ſunt, nullam obtinere conſuram, & habere inutilem, quorū vtiſe cautum eſt, pro non cauto haberi debet. l. quoties. ff. qui ſatiſd. cogant. Et ideo impetrans à Summo Romano Præſide aliquod beneficium, ſi non exprimit ſe ab alieno Epifcopo fuiſſe promotum, illius impetratio ſubreptitia eſt iudicanda: quia ſi Põriſex compertum habuiſſet, conſuram nullam eſſe, ei non contuliſſet: vel ſaltem non ita de leui. cap. poſtulaſti. in fine. de reſcrip. tradit Oldral. conſil. 215. col. pen. Nam cum iſte quo ad ſe ſuſpenſus ſit: priuatus eſt omni actu ſpirituali, tendente ad ſui commodum: vt ſcribit Anton. in dict. cap. fina. & ob eam cauſam redditur inhabilis ad obtinenda beneficia. cap. cum bona de ætate & qualir. Ita ſingulariter multis adductis rationibus & fundamētis cõſulit Ioā. Cepha. cõſil. 632. per totū. vol. 5. quæ vide.

Et ea ratione optimum erit consilium, vt is à Pontifice Summo literas impetret (*quas perinde valere vocant*) vt impetantis ordinatio perinde valeat, si à proprio Episcopo collata fuisset, & sufficeret sola signatura, & tunc nihil ei opponi poterit, quod fieri poterit, antequàm beneficium acceptet: postea verò in præiudicium alterius non valeret. Ita scribit Petrus Rebuff. in tractat. nominationum. q. 14. num. 42.

E

*Extra
vagant
constitu-
tio Pij
11. Pij.
Maxi
quæ in-
cipit:
Cum ad
sacrorum
ord. la-
tisime
ante pre-
satur.*

[*Extravagans Pij secundi.*] De qua extravaganti constitutione, vltra Doctores hoc capite ab autore allegatos meminerunt Petrus Rebuff. qui ad litteram eam refert in prætic. beneficii. in titulo, de clericis ad Sacros ordines male promot. glos. 4. Didac. Couarru. in Clem. si furiosus. 1. parte. rele. li. 9. 1. numer. 4. de homi. Domini. Soto in quarta distinct. 23. quæst. 1. art. 3. Gregor. Lopez in l. 28. tit. 6. part. 1. in verbo, *El beneficio*, Mart. Nauar. in c. accepta. oppositione 8. num. 34. de resti. spoli. & in manua. confess. cap. 25. num. 70. Quæ hodie confirmata est nouissima Pij V. Pontificis Maximi constitutione, vt habetur inter suas Apostolicas sanctiones (quos motus proprios appellamus) sanctione in qua. 22. fol. 14. Circa quam constitutione, aliqua sunt consideratione dignissima, & vtu frequentia à cædendis lectoribus notanda.

Primò, quod eius dispositio minimè cum comprehendit,

quo ad forum enim conscientie, qui bona fide, & probabili ductus ignorantia (pura ætatis) ordinibus fuit insignitus. Ita optimè scribit Mart. Nauar. in d. ca. accepta. opposi. 8. numer. 32. Quia illa Pontificia constitutio his verbis vritur, *Presumpserit, &c.* quæ dolum significant, ex Cardin. sententia in Clem. 1. quæst. 38. de priuileg. Idem sequitur ipse Nauar. in manua. confessor. capit. 27. numer. 155.

Secundo, quod is qui temerariè suspensionem illam contraxit, postea verò peccato iam per poenitentiam purgato, bona & candida fide, existimans sibi licere celebrauit, irregularis non est. Ita Nauar. in dicto capi. accepta. numero. 34. hoc ipsum intelligens, quo ad forū interius & exterius modo probabili ignorantia interuenierit. Idem Nauar. in dict. cap. 27. quod ipse probat ex his quæ in simili voluit glo. in cap. solent. de sentent. excommunic. in. 6. in glos. pen. Quæ probat frequenter bonam fidem ab irregularitate excusare, quam glo. Doctores ibi communiter amplectuntur, & eam nonnullis rationibus confirmat Nauar. in cap. cum contingat. remedio. 3. de rescrip. fol. 161. vers. Secunda decisio. Pro quo etiam iterum sunt ponderanda verba dictæ constitutionis. *Presumpserit, &c.* quæ, vt dixi, dolum significat: vt tenet glo. insignis in extravag. iniuncti. de elect. in verbo, *presumat.* ita etiam dictam

dictam extrauagantem interpretatur D. Couar. in. d. §. 1. numer. 4.

Tertio, erit egregia illa constitutio interpretanda, quando quis Sacris ordinibus fuerit insignitus, secus si ad minores tantum ordines fuerit promotus, tunc equidem pœnam illam suspensionis ipso iure minime incurrit. Ita scribit Nauar. in manu. confess. cap. 25. num. 70. & ultra cum idē scribit Petrus Rebus. in benefici. pract. tit. de clericis, ad Sacros ordines malè promot. gloss. 3. num. 1. Quod ex dicta extrauag. manifestissimè deducitur, quæ tantum loquitur de Sacris ordinibus, & non de alijs, & vnum exprimēdo, alterum negare videtur. capit. nonne. de præsun. l. cum prætor. ff. de iudi. & si voluisset intelligere de omnibus ordinibus dixisset. c. ad audientiam. de decim. Maxime quia decretū illud odiosum & pœnale, est & ea ratione resurgendum reg. odia. de regul. iur. in 6. cum alijs. Nec refragatur tex. in cap. 1. de tēp. ordin. lib. 6. Si quidem in suo casu intelligitur, vt ibi Doctores not. & ita tenendum est, licet contrarium tenuerit Syluester, in summa, in verbo, irregularitas, quæst. 9.

Quarto, nec illud est prætermittendum, quod suspensio illa quæ inducitur ex collatione Sacrorum ordinum si fieri contigerit ab alieno Episcopo, vel extra tempora ordinarij proprij arbitrio relicta est: ipse

equidem eam tollere potest, cum expedire iudicauerit. Ita sancitum est in Concilio Tridentino, sessione. 23. capit. 8 de reforma. Ex quo etiam colliges, suspensionem hanc ipso iure impositam esse, cum per verba præsentis temporis infligatur. glo. not. in l. si quis maior. in verbo, infamia. iuncto text. ibi in verbo, notatur. C. de transact. vbi Bar. Bal. Salicet. & Paulus de Castro, & alij recentiores notant gloss. in l. si quis in tantam. in glo. magna. versiculo Quarto quæro. C. unde vi. vbi Bart. & Angel. colū. final. & in l. sicut. in verbo, minime. C. de testamen. mili. & in l. 1. §. afficeretur. C. ne liceat poten. Anton. in Capitulo, accedentibus. colum. penul. C. de priuileg. Dom. in capitulo. 1. in fine, de iniur. libro sext. Abbas in capitulo cæterum. col. 1. de rescrip. Deci. in authen. Cassa. colum. 1. C. de Sacro Eccles. quam fatetur communem & receptam sententiam And. Tiraquel. in repet. l. si vnquam. in verbo, reuertatur. nume. 21. C. de reuocan. dona. cui suffragatur text. in capit. excommunicamus. de hæret. & tradit etiam Feli. in capit. Rodolphus. num. 28. & 30. de rescrip. & sentit glo. in regula, in pœnis. de regul. iur. lib. 6. quam esse communem testatur Nauar. in manu. c. 27 num. 249.

Quinto, non incongruè controuerti potest, an is iudicandus sit irregularis, qui contracta iū suspensione, de qua in dicta cō-

stitutione, si in eodem ordinis ministerio, in quo eam cōtra-
xit simul cum Episcopo (prout
est de more) celebret: & verius
esse prima facie ex eo videtur,
eum ab irregularitate esse im-
munem. Tum quia actus ille
nō est diuersus, nec distinctus,
ab ipsis Sacris ordinibus, & ex
vno eodemque actu non debet
suspensionem & irregularita-
tem incurrere. Tum quia ille
non tam celebrat, quam cōce-
lebrat cum Episcopo, nec Ec-
clesia ministerium hoc Sacro-
sanctum ordinati, missam con-
fuevit iudicare: sed eam quam
ipse solus debita solennitate
celebrat. Tum conducit, nam
si iste postquam fuerit presby-
teratus ordine consecratus, in-
de recederet, absque eo quod
tunc concelebraret, non vulga-
re scandalum generaretur, &
maximam notam contraheret,
& eum ad hoc sub irregularita-
tis pœna compellere, nimis
durum, ne dicam inhumanum
foret, & idē censendum est le-
gem cum tanta sui honoris ia-
ctura noluisse obligare. Tum
hoc corroborat, quia extraua-
gans illa noua est decisio &
pœnalis, vt suprà dictum est,
merito igitur restringenda. Tū
ne grauissimorum virorū testi-
monio & autoritate careamus,
ita Pontificam illam sanctionē
interpretatur F. Bartholomæus
à Medina, in summa. §. septi-
mo. fol. 49. non tamē superio-
ribus nostris rationibus inni-
xus, sed vna vel altera ratione,
frigide tacta.

Sed verius contrarium ex eo
censeo, quia cū is simul cum
Episcopo concelebrat, atque
idē actum exequatur certo
conuenientem ordini, id est,
Eucharistiæ consecrationi non
est ab irregularitatis labe im-
munis, sicuti notat. S. Thom.
in 4. distinct. 13. quæst. 1. ar. 2.
& in 3. par. q. 82. ar. 2. Palud. d.
dist. 13. q. 4. ar. 2. D. Cou. in c.
Alma mater. 2. par. §. 3. num. fi.
de sent. ex com. lib. 6. & opinio-
nem istam in proposita quæst.
tenuerunt viri grauissimi, cū
de disputatione hac inter nos
sermo esset, nempe religiosissi-
mus, pariterque doctissimus
Magister Deca, Sacræ Theolo-
giæ professor insignis, & san-
ctissimæ Societatis Iesu decus
& ornamentum: nec non Pater
Gabriel Vazquez ipsius Socie-
tatis Sodali Sanctimoniam, &
literis præclarus & pro ætate
nemini secūsus, qui nunc Ro-
mæ Sacratissimā Theolo. ma-
gno cū nomine publicē docet.

Sexto, prædictæ constitutio-
ni, adaptari potest alia inter-
pretatio, vtum irregularitas
quæ ibi iniungitur deleri pos-
sit à sacerdote, qui autoritate
literarum Apostolicarū facul-
tatem habet absolueudi, à qua-
licunque censura, & iuris esse
certissimi existimo ei prohibi-
tum esse, quod ex eo ostendi-
tur, quia irregularitas non est
censura, neque eius dispensatio
necessaria est ad peccatorū ab-
solutionem, & facultas illa ab-
solueudi à censuris & pœnis,
quæ imponi consuevit in A-
posto-

*Magi-
ster De-
ca, & P.
Gabriel
Vaz-
quez
Societa-
tis Iesu.*

postolicis Bullis & Iubileis: solum quidem comprehendere videtur illas cēsuras, & pœnas quæ peccatorum absolutionē impediunt, quia in illum finē datur, vt ex Bullarum manifestis verbis apparet. Nunquā sanē potestas absoluedi à peccatis extendi debet, ad irregularitatis dispēnationem. Ita scribit Dom. & Alex. per illum text. in capit. miror. 50. distinct. Martin. Nauarr. in manual. confessor. capitul. 27. num. 194. & latius num. 250. vbi fatetur ita in Romana curia feruari: & hoc tenendum est, licet contrariam opinionem tenuerit Domi. Soto de iust. & iure, libro. 5. quæst. 1. articulo quarto. & in 4. sentent. distinctione. 22. quæst. tertia, articulo primo. Quem sequitur Anton. Cordouā. in suis quæstionibus quæstion. 144.

Septimò, illud est animaduertendum, quòd stante hodie Sacrosancto Concil. Trid. sess. irregularitatem contractam in casibus dictæ constitutionis, si occulta sit ab Episcopo obtenta dispensatione modo ad forū exterius deducta non sit, deleri potest, ita sancitum est in sess. 24. ca. 6. de reforma.

Octauò, nec illud prætermittam, quòd si in actionibus forensibus, & publicis Ecclesiasticis Tribunalibus obijciatur aduersus eum, qui Sacris fuit ordinibus insignitus, crimen aliquod ex eis quæ dicta extramaganti constitutione continentur per temporis antiqui-

tatem, vel per integritatem ordinantis, vel ordinati omnia rectē & legitimē facta, esse presumuntur, & onus probandi contrarium transit in opponentem: ita Inno. & Host. in cap. innotuit. de eo qui furti. ord. suscep. vbi Antoni. col. 3. Petrus Fol. in pract. crimi. cap. no. 2. par. cap. 7. num. 10.

[Cogatur continere.] Vide Calderi. consi. vni. incip. quidā presbyter. tit. qui clerici, vel vœu. Domi. Soto. in. 4. sent. distinct. 25. quæst. 1. artic. 2. Petri Rebuff. in Pract. benefi. tit. de clericis, ad Sacros ordin. malè prom. glos. 2. num. 10.

Ac Simoniaco.

CAPVT, XXVII.

Ordinatus à simoniaco, non recipit ordinis executionem.

Recipiens ordines ab eo, qui sit simoniacus, nō recipit executionem, cum ordinator non habeat, nec etiam si ignorat, nisi dispensetur cum eo. ita dicit glo. in capitulo. Per tuas, lo secundò, de lino. in glos. fin. in fine. Et notat Hostien. in summa, de tempo. ordin. §. A quo, versiculo, Quid si Episcopum. Et tenent etiā Angelus & Syluester in suis summis in verbo, irregularitas, in versiculo, Septimò quæritur. Tu verò vide notabilē distinctionem, quam facit Præpo. in capit. statuimus. lo. 1. in fi. prima quæst. prima, vbi secundum eum multum refert, an quis ordinetur à simoniaco tolerato, quia tunc non est quod im-

H 5 putetur

putetur illi, licet sciat eum simoniacum, debet Sacramenta ab eo recipere, nisi esset notorium, vel testibus hoc posset probari. An à simoniaco præciso, quia si ignoranter, ex pietate Ecclesiæ habetur rata. Si sciēter & spontaneè, irrita est eius ordinatio. Si coactè, reus erit usurpatæ dignitatis: si intra mensem cum poterit, ad Ecclesiam non redierit. Et vide Hostiensin dicto §. A quo. tenentē, quod si credo. vel scio Episcopum simoniacum, nō in suo ordine, sed in collatione ordinis, seu beneficiorū, si possum obtinere quod ab alio ordiner, hoc debeo facere, alioquin quamdiu toleratur ab Ecclesia, & est occultus, securè recipio, si compellat me, non obstante conscientia repugnante.

A *Executionem.* Nota tamen **E**xutiliter, quod si Episcopus non sit publicus simoniacus, si aliquis infcio illo qui Sacris ordinibus est iniiciendus, vel sciēte & contradicēte aliquid illi dedit, vel promissit, non solum is qui ordinatur, recipit ordinis characterem, sed eius executionem. Ita tenet Bella. quem refert & sequitur Cardin. Alexander in capitulo, si quis. 1. question. 1. & in capitulo, statuimus ibi, quicquid reclamet, gloss. in dicto capitulo. si quis. Imò nec soluēdo posset illud quod se infcio promissum est, suspensionem aut excommunicationem incurrit. Ita Syluest. in summa, in verbo, Simonia. questio. 8. §. 5.

quē sequitur vir perpetua memoria dignus Martin. Nauar. in manu confess. ca. 25. nu. 68.

Et vide hodie egregiam decisionem Sacrosancti Concil. Trid. sess. 21. c. 1. de reformati. vbi prohibitū est aliquid pro collatione quorumcunque ordinum recipi, nec etiam pro primatonsura, vel literis dimissorijs aut testimonialibus, nec pro sigillo etiam si sponte detur, recipi potest ab Episcopis, vel ab alijs ordinum collatoribus, vel eorum ministris: qui verò sanctionem illā violauerint, tam dantes quam accipientes, vltra diuinam ultionem pœnas à iure impositas incurrunt. Notari verò in illis tantum locis, in quibus laudabilis consuetudo non viget, nihil accipiendi: pro singulis tantum literis dimissorijs, aut testimonialibus, decimam tantū vnius aurei partem accipere possunt, hac lege, vt nullum salarium pro suo munere exercendo, sit constitutum: tunc operam suam gratis præstare tenētur, quod si aliter fecerint supradictas iuris pœnas, ipso iure incurrunt.

Poterit tamen Notarius, siue Tabellio post instrumenta confecta, & post ordinū collationē ab ordinato, nulla promissione præcedente sponte oblata recipere: quia talis oblatio ex ambientis petitione nō processit. cap. sicut Episcoporum, 1. q. 2. & vbi causa nō adest, vitium nō imputatur. cap. Neophilus. 61. dist. nam vbi cessat causa

*Declarat
tur cōc.
Tride.
sess. 21.
c. 1. de
reformat.*

causa prohibitionis cessat prohibitio. l. 1. C. si rector prouin. text. in cap. non debet. de consan. & affini. Ita nouissimè tenet Balta. Altamira. in tract. de uisitatione, in uerbis concilij qualitercunque. num. 26.

Idem iure sancitum est in medico, qui publicum stipendium constitutum habet, ne quid ab ægrotis recipiat, potest ab eis, post sanitatem restitutam sponte oblata recipere: ut singulariter scribit Ripa in tract. de pest. par. ult. de remedijs, ad curandam pestem. §. medicorum. num. 114.

Iudex uero an post sententiam possit aliquid à litigatoribus recipere. Vide Petrum de Anchar. consilio. 271. numero quarto, ubi in facti contingentia interrogatus consuluit, non vitari ex hoc eius iudicium, nec crimen repetundarum contraxisse, sequitur Gem. in cap. statutum §. insuper. de rescrip. lib. 6 Felin. in cap. tua nos. in fin. vers. limita. de Simoni.

Excommunicato.

CAPVT, XXVIII.

1 *Excommunicati uera censerunt Sacramenta.*

2 *Ordinatus ab excommunicato recipit characterem ordinis, non uero executionem.*

3 *Cum ordinato ignoranter ab excommunicato, dispensat Episcopus: si uero scienter, solus Papa.*

1 **E**xcommunicati uera censerunt Sacramenta, a dummodo in forma Ecclesie gerant quod agunt, notat Hostien. in summa, de tempor. ordina-

mentis. §. A quo, versiculo. Hec igitur. & ordinationes facte ab eis, si in forma Ecclesie fiant, ratae sunt quo ad characterem, irritae uero, quo ad executionem, secundum eum. Et uide eundem, in summa, de ordinamentis, ab Episcopo qui renun. §. finali, ubi notat, quod si scienter quis recipit ordines ab Episcopo excommunicato, indignus est dispensatione. Vide glossam in capitulo finali, de ordinamentis, ab Episcopo, qui renun. Episcop. Si ignoranter, potest cum eo per proprium Episcopum dispensari quo ad executionem, quam in eum non traxit Episcopus excommunicatus. Et uide Angel. in sua summa, in verbo, irregularitas, versiculo. 30. incipi. Septimò quaeritur. & Syluest. in sua summa, in eodem verbo, in §. Septimò quaeritur, ubi tenent, quod ordinatus ab excommunicato incurrit irregularitatem, & quod si fuerit ordinatus ignoranter, dispensat Episcopus tam in susceptis, b quam in suscipiendis. Si uero scienter, solus Papa: & idem dicunt de ordinatis à schismaticis. Aduerte tamen, quod si proprius Episcopus fuit ordinator, tunc uidetur quod etiam cum ignorante non posset ipse dispensare, quia dispensaret super defectu proprio, & ideo etiam tunc uidetur esse recurrendum ad Papam, uel ad Metropolitanum.

Sacramenta. Vide Fra. Domi. Soto. in 4 sent. dist. 25. q. 1. ar. 1. Simo. Maiol. de irregu. li. 4 cap. 25.

Executionem. Adde text. in ca. prater hoc. §. verum. 32. dist. & in cap. 1. & 2. de schismat. & in cap. cum illorum. de senten. excom. & in capit. 1. & vl. de eo qui furti. ord. rece. & in cap. 1. & 2. de ord. ab Episcopo. qui renun. Episcopo. quam esse communē sententiam fateretur D. Couar. in cap. Alma. mater. 1. par. relle. §. 6. num. 6. de sen. excom. lib. 6.

C *Dispensat Episcopus.* Vide Hostien. in sum. tit. de ordina. ab Episcopo. qui renun. Episcopo. in fine. Doctores in c. 1. de schisma. præsertim Henri. & in dict. ca. cum illorum. Vbi Doctores commun. tradiderunt, qui eos excipiunt, qui post ordinem ita susceptum, religionem profitentur: his sanè, etiam scienter ordinationi & ordinum susceptioni operam dantibus, à proprijs Prælati dispensatio potest indulgeri. Idemque est, si post religionis ingressum id cōtingat. Quamvis Innocen. in dicto. cap. primo, de schismate scribit, collationem ordinum factam ab excommunicato vel excommunicato, probabili ignorantia excommunicationis, ita firmam esse, ut absque vlla dispensatione, eius sit executio permessa, quæ opinio communi Doctorem suffragio reprobata est, ut dixi supra.

Hæretico.

CAPVT, XXIX.

1 *Ordinatus ab hæretico Episcopo, Ecclesia forma seruata, characterem ordinis recipit, non vero executionem.*

O *Ordinatus ab Episcopo hæretico, forma Ecclesiæ seruata, licet recipiat ordinis characterem, a non tamen executionem, neque Sacramenti gratiam recipiat.* Vnde tales non sunt ordinandi de nouo, sed habita dispensatione possunt in ordinibus ministrare, nisi quis ignoranter ordinetur. Si verò forma Ecclesiæ non seruatur, neque ipsum characterem recipit. Probantur ista ex text. & glo. quæ ibi notat Præpo. in capit. Qui perfectionē. 1. quest. 1. Et vide Hostien. in §. A quo. supra allegato, in cap. proximo. ex quo etiam idem poteris colligere. Et vide Inno. in capit. 1. de schismat. & in cap. fraternitatis, de hæret. num. 2. & 4.

C *Characterē.* Vide sing. Hostien. in sum. tit. de schismaticis. §. quid iuris. num. 4. Dom. Soto in 4. senten. distinction. 25. quæst. 1. arti. 1. Maiolum de irregulari lib. 4. cap. 22. per totum.

Et à collatione ordinum suspenso.

CAPVT, XXX.

1 *Ordinatus à suspensio non recipit executionem ordinis, licet veri Sacramentum conferatur, Ecclesia forma seruata.*

O *Ordinatus à suspensio non recipit executionem ordinis.*

^a nis, a licet verè ille det ordines, si seruat formam Ecclesiæ, ita voluit Host. in sum. de temp. ordi. in d. 6. A quo in d. versic. Hæc igitur & Inno in cap. fraternitatis. num. 4. de hæret. & Angel. in sua summi. in verbo, irregularitas. in §. 30. incip. Secundo quæritur. quod transcripsit Syluest. in sua summa. in eod. verbo. in §. 7. quæritur.

^A **E**xecutione ordinis. Vide quæ in præcedentibus tribus capitibus dicta sunt. Et latissime Domin. Soto in 4. sententiarum, dist. 25. q. 1. ar. 1. Maiolum de irregula. lib. 4. c. 24.

Et qui Episcopatu re-nunciauerat.

CAPVT, XXXI.

¹ *Ordinatus ab Episcopo, qui loco simul & dignitati renunciauerat, non recipit ordinis executionem.*

^a *Cum quo tamen Episcopus poterit dispensare, nisi crassa & supina præcesserit ignorantia, quia hoc casu Papa solus dispensat.*

² *Ignorantia probabilis quæ sit, ut Episcopus in hac suspensione possit dispensare.*

¹ **S**uscipiens scienter Sacros Ordines ab eo, qui loco simul & dignitati Episcopali renunciauit, executionem officij non habet, a vt in cap. 1. de ordi. ab Episcopo, qui renuntia. ^a **Epis.** Quando verò non scienter id fecerit, discretus Põtifex poterit dispensare, nisi crassa & supina fuerit ignorantia, vt ibi: quia tunc si talis ignorantia præcesserit, vel scientia, solus Papa dispensat, secundum Abb. ibi. Si verò ignorantia est pro-

babilis, inferior potest dispensare, secundum eum. Est autem ⁸ probabilis ignorantia in ordinato, quando Episcopus renuntiauit in curia, & veniens dixit, quod non renuntiauit dignitati, vel omnino tacuit renuntiationem, vt not. Hosti. in sum. de ord. ab Episc. qui renuntia. in §. 1. vers. Quid si a tali. per quæ etiam vide, quid iudicabitur in dubio. quando simpliciter renuntiauit, de quo etiam per Abb. in d. c. 1. prope fin. qui referendo Philip. & Host. cõcludit, quod tunc in dubio præsumitur renuntiasse loco tantum, & non dignitati. Et vide Angel. & Syluest. in suis summis, in verbo, irregularitas. in vers. Octauo quæritur.

Non habet. Vide Hosti. in ^A sum. tit. de schisma. §. quid iuris. num. 4. & Regiam. l. 2. tit. 6. par. 1.

Interdictique tempore ad ordines sunt promoti.

CAPVT, XXXII. QVOD nouè editum est.

¹ *Sacramentum ordinis interdictis tempore ministrare potest.*

² *Episcopus conferens ordines tempore interdicti, præsertim maiores irregularis efficitur.*

³ *Quid si minores ordines conferat.*

⁴ *Diaconi & Subdiaconi assistentes ordinum celebrationi dicto tempore an irregularitatem contrahant.*

⁵ *Episcopus quia interdictum decreuit, si non seruat, sed eo ordines conferat, irregularis efficitur.*

⁶ *Qui*

6 *Quæ ad sacerdotiū promouetur tempore interdictio irregularitatis labi afficitur.*

Sacramentum sanè ordinis nullo modo interdicto tempore ministrari permittitur: quod tenuerunt Inno. & Doctores in cap. non est. de sponsali. Anghar. i. n. c. Alma mater. col. antepen. de sent. excomm. lib. 6. Calderi. de Ecclesi. interdicti. fol. 12. col. 3. & tenuerunt ex Theologis Floren. in 3. par. tit. 26. cap. 4. Valud. in 4. sent. dist. 18. q. 8. artic. 2. conclus. 6. Syluest. in verb. interdictum. 5. q. 7. quam opinionem communem esse fatetur D. Couar. in dicto cap. Alma mater 2. par. relecti. §. 2. num. 4. eamque sequitur latissime Mart. Nauar. in manuali confess. cap. 27. nu. 17. Quæ communis sententia procedit, etiam si immineat necessitas ordinandi Presbyteros, Diaconos, aut Subdiaconos, aliosve Ecclesiasticos ministros: vt scribit Syluest. in loco præcitato contra Abb. in dict. cap. non est vobis. col. fin.

2 Ex qua iuris prohibitione procedit, Episcopū interdicto tempore ordines conferentem, saltem maiores & sacros irregularitatem esse. Tum quia celebrat missarum solennia. vt cap. sequenti post autorem disseruimus. Tum quia actum exercet, ordini Ecclesiastico competentem tempore prohibito, vt in eodē cap. trademus, cum ad Episcopalem ordinem ministerium Sactorum ordinum pertineat, præsertim propter

Episcopalem potestatem, necessarius est in ipso Episcopo sacer ordo, vt verè Episcopus sit, & potestatem indelebilem acquirit. glo. not. in cap. 1. de clerici. per sal. promot. & in capit. ex literis. de excessibus Præla. vbi Abb. Quamuis opinio contraria verior multis videatur ex eo, quod Episcopalis potestas indelebilis sit, & ab alijs officijs distincta, tamen si eam exercere non possit, qui presbyter non sit secundum Ioan. Andr. & Doctores in dict. cap. 1. Sequitur Iacob. de concilio li. 10. artic. 7. & esse hanc communem opinionem fatetur Abbas in dict. cap. 1. Couar. lib. 1. vari. resolu. capit. 10. num. 15. Quo ad irregularitatem tamen incurrendā, in specie proposita nulli dubium esse potest.

Imò eandem irregularitatis labem Episcopus contraheret, si tantum tempore interdicto, minores ordines, aut primam tonsuram conferret, vt egregie probat D. Episcopus Couar. in dict. cap. Alma mater. 2. par. relecti. §. 3. num. 4.

Et nō tantum Episcopus irregularitate afficitur ordines interdicto tempore conferens, sed etiam Diaconi vel Subdiaconi, qui vestibus sacris induti huic ordinum celebrationi coadiutores existunt, & ea munera ministrant, quæ in libro Pontificali continentur. Exercunt, equidem isti tempore prohibito, quæ certo ordini Ecclesiastico conueniunt, & ideo manifestissimum est, irregularitatem

ritatem effugere non posse.

- 5 Erit equidem Episcopus irregularis, qui interdicti tempore ordines confert, etiam si ipse interdictum decreuerit, nam illud seruare debet, vel tollere, aut suspendere, vt in cap. vlt. de priuilegi. libro sexto. notat expressè Calderi. de Ecclesiasti. interdict. memb. 5.

Nec etiam ab irregularitate immunis erit Episcopus, qui Sacros aut alios Ecclesiasticos ordines contulerit in illis diebus festiuis, qui speciali iure ad diuina munera celebranda excipiuntur in cap. Alma mater. §. in festiuitatibus. de senten. excom. lib. 6. ita scribit Palud. in 4. sent. d. 18. q. 8. artic. 2. in prin. conclus. 6. quem multi sequuntur, quos refert insignis D. Episcopus Couar. vbi paulo ante allegauit.

- 6 Qua sanè irregularitatis labe is etiam afficitur, qui interdicti tempore ad sacerdotij ordinem fuerit promotus, ea quidè ratione potissima, quia simul cum Episcopo cõcelebrat: exquitur equidem is actum certo ordini Ecclesiastico competentem, nempe Sacratissimæ Eucharistiæ consecrationem, vt scribit S. Thom. in 4. senten. distin. 13. quæst. 1. artic. 2. quæst. 2. idem in 3. par. quæst. 82. artic. 2. Palud. in 4. senten. distin. 13. q. 4. artic. 2. Quibus placet permissum esse ordinatis cum Episcopo ordinante corpus Christi conficere, & ita apud quasdam Ecclesias vsu obtentum est. Nec hoc alicui mirum esse

debet: nã Inno. Tertius de officio missæ, parte. 3. cap. 9. scribit consueuisse Presbyteros, Cardinales, Romanum Põtificem circumstare, & cum eo simul celebrare, & corpus Sacrosanctum Saluatoris nostri conficere, & postea Eucharistiam à Summo Preside accipere, Apostolos Domini referentes, qui cum eo pariter discumbentes ab ipso Eucharistiã receperunt.

Suspensionis, excommunicationis, ac interdicti censura nodati.

CAPVT, XXXIII.

1 Excommunicatus maiori excommunicatione, vel interdictus, aut suspensus ab homine, celebrans est degradandus.

2 Crimen omne irregularitatem inducens meretur depositionem.

3 Excommunicatus minori excommunicatione, vel à beneficij suspensus, si celebrat, irregularis non est.

4 Irregularitas licet contrahatur in casibus ipsorum, pena tamen depositionis, qua irregulares puniuntur, imponitur per sententiam.

EXcommunicatus maiori t
excommunicatione, a vel a
interdictus, b aut suspensus c ab b
homine, diuina officia celebrans, in ordine suo degradandus est. Hanc conclusionem ponit Host. in sua summ. in tit. de clerici. excom. ministr. in col. 1. alleg. text. in cap. Latores. eod. tit. ex quo text. ibi Abb. in 2. nota. colligit argumentum, quod omne crimen inducens irregularitatem est depositione dignum, de quo se remittit ad notata in cap. Dum non ab homine. & in cap.

3 in cap. At si clerici. de iudi. Suspendi verò à canone, puta minori excommunicatione notati, vel suspensi à beneficijs, & non ab officijs Celebrantes non incurrūt irregularitatem, d & si grauitè delinquāt. e Idē Hostien. vbi suprà, colum. 2. Et quia suspensio se habet multipliciter, vide bonā distinctionem Abb. in cap. fin. de clerici. excomm. depo. ministr. Ex qua colliges, quando suspensus celebrans sit irregularis, vel non. Et vide etiam Archi. Floren. in 3. parte. tit. 28. capit. 1. §. 1. vbi hoc benè examinat. Et nota, 4 quòd licet irregularitas contrahatur in casibus ipso iure, tamen poena depositionis, qua punitur irregularis, infligitur per sententiā, vt not. Ioan. Andriæ. in cap. 3. de cleric. excommunic. ministr. quem sequitur Turretema. in cap. Si quis Episcopus. 11. q. 3.

A **M**aiori excommunicatione. Ad de veram huius rei rationem esse, quia excommunicatus maiori excommunicatione ligatus, ordine Sacro præditus, quo ad se & quo ad alios ipso iure suspensus est. Et ideo si de facto celebrauerit, ex vulgarissima iuris regula, irregularitatis vitio notatur. text. in ca. 1. de sent. & re iudi. li. 6. cap. 1. ca. 18. cui. de sent. excomm. eo. li. cap. illud c. fraternitati. ca. ult. de clerici. excomm. ministr.

Et non solum, quando excommunicatus maiori excommunicatione affectus celebrat, irregularis est, verum etiam si ce-

lebrationi auctoritatem præstat, quia Episcopus est, & audit missarum solennia. text. optimus. in. c. illud. de clerici. excommun. ministr. gloss. in Clem. 2. in verbo, celebrari. de priuilegijs. quam commēdat Abb. in dict. c. illud. Fran. in dict. cap. 1. de re iudi. li. 6. Cardi. Imo. & Doctores. in d. Clem. 2. Gonsa. à Villadiego, de irregula. cap. 2. col. 3. D. Couar. in capit. Alma mater. 1. par. rela. §. 6. nu. 9. Quam opinionem communem esse fatetur egregius vir Marti. Nauarr. in manu. confessio. cap. 27. num. 244. Dicitur equidē hoc casu auctoritas præstari, quando Episcopus excommunicatus facit, & iubet, coram se ipso Missam celebrari, idem notauit Host. & Doctores in c. tanta. de excessib. Prælati. Socin. in ca. ad audientiā. n. 25. de homil.

Quibus illud addendum est excommunicatum celebrantē irregularem esse, etiam si nondum fuerit denunciatus ea potissima ratione, quia constitutio Pontificia incip. ad euitanda scandala, nullam vtilitatem vel commodum affert ipsis excommunicatis, & ideo ipsius sanctione iuari non possunt, vt scribit egregiè D. Couar. in dict. cap. Alma mater. d. §. 6. nu. 9 & §. 2. num. 11.

Clericus verò, qui nulla affectus excommunicatione, corā excommunicatis sciens celebrauerit, irregularis non est, quamuis grauitè delinquat. text. in dict. cap. 18. cui. de sent. excomm. in 6. quod longa manu

Couar.
excomm.
necesse
celebrat
non effe
etiam p
regula
rit, n
in c
nota

manu pertractauit D. Couar. dict. §. 6.

Vno tamen casu singulari, clericus efficeretur irregularis, quando coram Episcopo nominatim excommunicato celebraret, & in benedictionibus illi annuat, vt de more fieri solet, ex glo. in cap. ecce. 95. dist. Vnde talis Episcopus & Sacerdos, irregularitatis nota afficiuntur, cum eiusdem criminis participes sint. vide glos. not. in Clem. in Archiepiscopatu. in verbo, celebrari. de priui. Abb. in capit. fin. de excess. pre. Maiolum de irregu. lib. 3. cap. 21. num. 20.

Procedit etiā præcedens sententia in tantum, quod etsi excommunicatio iniusta sit, si is in quē prolata fuerit, celebrauerit, irregularitatis labē contrahit glo. not. in cap. postulatis. in verbo, spoliādi. vbi Abb. & Doct. de cleri. excom. Abb. in c. 1. not. 1. de Simo. S. Thom. & alij Theolog. in 4. sent. distinct. 18. q. 2. artic. 1. ad quar. quæst. Syluest. in sum. in verb. correctio. §. 9. si tamen iniuste excommunicatus absque scandalo celebrauerit, in animæ iudicio poenā nullam incurrit. Ita tenet Caiet. in 2. 2. quæst. 70. artic. 4. Adri. in quolib. 6. artic. 1. colum. 1. & in 4. sent. 4. quæst. de confess. Ioann. Drod. de lib. Christi. pag. 235. D. Couar. d. §. 7. Domin. Soto in 4. dist. 22. q. 1. artic. 1.

Est tamen circa hoc mirum in modum aduertendum, quod tunc is innodatus est excom-

nicatione, & celebrat, vel aliū actum exercet, irregularitatem contrahit: quando talis actus, alicui ordini Ecclesiastico cōpetit, quem is qui exercet, habet, à cuius vsus exercitio, suspensus est. Sic tradiderunt Inno. & Doctores in cap. vlt. de excess. prelat. glos. in verbo, presumpserit, in cap. 2. de cleri. excommu. minif. vbi Ioan. Andree. Card. Anchar. & Abb. in capit. illud. vbi glo. in verbo, officia co. tit. Henri. in capit. vlt. eodem etiam tit. Nicol. Plouii. in tract. de interdict. regu. 29. & in tract. de irregu. 45. & sequen. Syluest. in verbo, interdictum. §. q. 4. Ioan. in summa confess. 3. lib. tit. 33. Calderi. de Eccles. interdict. memb. 6. Gonfa. à Villadiego de irreg. cap. 2. idem etiam scripsit Inno. in c. 1. de senten. excom. li. 6. quam opinionem communē esse fatetur D. Couar. in dict. cap. Alma mater. 2. par. relecti §. 2. num. 3. cui suffragatur text. in capit. is cui. ibi, in suo officio. & in c. is qui §. vlt. ibi, Celebrat. de sent. excom. lib. 6. ex qua quidē verissima & communi regula, aliqua pro eius ornatu animaduerti possant.

Primò non esse irregulares eos, qui maiori excommunicatione innodati, recitant aliquas horas etiam canonicas & responsoria ad mortuorum sepulchra, aut Psalmos in choro cātant, eo modo quo laici facere cōsueuerunt. Ita post S. Thom. & Anton. tenet insignis Martin. Nauar. in manu. confessio.

capitulo. 27. numer. 244.

Secundo non sufficere ad irregularitatis labem incurrendam quod actus Ecclesiastico ordini competens, ab excommunicato, qui eo ordine prædictus est celebretur, sed necessarium esse, talem actum solenniter fieri, & ea ratione qui Epistolam, aut Euangelium dicit, sine apparatu solito, non est iudicandus irregularis. Ita bene asseuerat Martin. Nauar. in loco nouissimè allegato.

Tertiò, non esse laicum vel foeminam irregularem, si post excommunicationis sententiã, alicuius Ecclesiastici officij munus exercuerint, laicus equidẽ Ecclesiastico ordine caret, foemina verò ordinis incapax est, & ideo verè irregularitas hoc casu constitui nullo modo potest. Ita not. insignis Couar. in Clem. si furiosus. 1. par. relecti. §. 1. num. 1. licet ipse in suspensione loquatur, eadem tamen ratione in excommunicatione hoc erit asseuerandum.

Quartò, clericum excommunicatum, & ob eam causam à Sacramentorum collatione suspensum, irregularem non esse, si ea contulerit, ea solennitate & forma qua laici conferre potuissent, nempe si aliquẽ baptizent, secundum ritum quo laici quandoque solent Baptismi Sacramentum conferre, secundum Inno. in dict. ca. 1. de sent. excommun. lib. 6. secus tamen erit, si solenniter eo modo, quo clerici solent, baptizent. Ita Henri. in capit. ult. Nicola.

plouin. de irregu. reg. 48.

Quintò, non esse irregularẽ eum qui maiori excommunicatione affectus, iudicat, visitat, castigat, præsentat, eligit, & cõfirmat: quemadmodum ex prænotata conclusione deducitur, hæc equidem ad diuina munera non spectant, & nullibi cauetur quod ex his actionibus irregularitatis labes incurrat, & non est ideo dicendum, capit. legatur. 24. q. 2. ca. is cui. de sent. excom. lib. 6. Nauar. d. cap. 27. num. 244.

Sexto, ex præscripta regula, & ex eius ratione deducitur clericum excommunicatũ, suspensum, aut interdictum, irregularem non esse, etiam si Sacramenta percipiat. Nam ipsa Sacramentorum perceptio, non pertinet speciali iure, ad aliquẽ ordinis Ecclesiastici actũ, quandoquidem laicis competit. Hæc est omnium communis sententia, vt testatur Couar. d. §. 1. num. 1. Fateor tamen clericum istum, grauissimè arbitraria pœna ab Ecclesiastico iudice puniendum esse.

Excusabitur tamen clericus excommunicatus celebrans, ab irregularitatis pœna, quando legitima ignorantia excommunicationis id fecerit. text. not. in cap. Apostolicæ de cler. excommun. minist. Regia. l. 21. tit. 9. par. 1. Collatio tamẽ Ecclesiastici beneficij excommunicato facta, etiam ignaro excommunicationis, nulla est. gl. not. & ibi Abb. & Card. in cap. pen. de cleri. excomm. minist.

Docto-

Doctores. in cap. pastoralis. §. verum. de appella. quam opinionem communem esse fatetur Martin. Nauar. in manuali confess. cap. 27. num. 271. D. Gouar. in dict. ca. Alma mater. 2. part. relecti. §. 7. num. 3. Nam licet ignorantia excuset à pœnis à iure statutis, aduersus excommunicatos aliquid prohibitum facientes, non tamē efficit, eos acquisitionis capaces, contra iuris prohibitionem, de qua in cap. Postulastis. de cleri. excomm. minis cum alijs. Nec sufficeret probari, ad beneficiū obtinendum, testimonio confessoris absolutionem ab excommunicatione fuisse impartitam. Ita sing. tenet Calderi. consil. 2. incip. an si opponatur. tit. de test. Sequitur Petrus Rebuff. in concordia. in forma mauda. Aposto. verbo, absoluentes. fol. 551. Quod nota quia vidi hoc controuersum in causa maximi ponderis. Ad fugiendas tamen controuersias, quæ circa hoc solent contingere in Romana curia, moribus receptum est, vt quories fit alicuius beneficii collatio, aut datur literæ ad beneficia, datur etiam absolutio impetranti, ab excommunicatione, ad illum tantum effectum, vt testantur Ioan. Staphileus de literis gratiæ & iusti. fol. 82. Felin. in cap. Apostolicæ. col. 1. de excep. Hierony. Gig. de pœsioni. q. 14. Petrus Rebuff. in concord. tit. de excomm. non euitadis. Nauar. d. cap. 27. num. 271.

Est etiam ab irregularitate

immunis, qui post excommunicationem, quæ nulla est celebrat, text. not. in c. non debet. 11. q. 3. [Non debet (inquit) is pœnam sustinere canonicam, in cuius damnationem, nō est canonica prælata sententia.] Excommunicatio sanè quæ nulla est, non debet timeri. capit. cui. 11. q. 3. Nec debet ea sententia appellari, quæ nulla est, quia sententiæ effectus non parit. l. 4. §. condemnatum ff. de re iudi. & sicut caret iuris effectū, sic auctoritate & nomine rei iudicatæ carere debet. Clem. Pastoralis. §. vt igitur. de re iudic. ea ratione, iudex qui sententiā nullam protulit, litē suam non facit glo. sing. in l. fin. in glo. 1. ff. de vari. & extraordi. cogni. & hanc sententiā tenuerunt in specie proposita. gl. Hugo. Domi & vterque Cardi in cap. 1. 11. q. 3. Hosti. in summa. tit. de sent. excomm. §. quis sit effectus. vers. h. & vera. & in tit. de clerico excomm. §. qualiter. excusetur. Abb. in ca. per tuas. de senten. excomm. S. Thom. & Theolog. in 4. sent. dist. 18. q. 2. artic. 4. quest. 4. Diuus Anton. 3. par. tit. 24. cap. 73. ad finem Et hanc opinionem communem esse assenerat. Martin. Nauar. in dict. ca. cum contingat. remed. 3. D. Couar. in dict. capit. Alma mater. 1. par. §. 7. num. 7. Et plures casus in quibus sententia excommunicationis nulla est ipso iure, congestit glo. in capit. præfenti. de senten. excomm. lib. 6. & in capit. reprehensibilis. de appella.

Celebratio post excommunicationem, quæ nulla est, non contrahit irregularitatem.

Absolutio ab excommunicatione, solo testi monio confessoris non probatur.

PELLA. Nauarr. in manu. confess. cap. 27. num. 4.

Illud verò certissimum esse censéo: clericum contra quem lata fuit excommunicatio, quæ nulla est: cum maximo populi scandalo celebrantem, mortalem culpam ob scandalum contrahere, & ab ordinario arbitraria pena puniendū esse. Ita tenet Palud. in dict. dist. 18. q. 1. col. 3. vbi. Gab. q. 2. col. 11. quod sæpenumero in controuersijs forensibus receptū vidi.

Celebrās post appellationem irregularis iudicandus non est.

Nec etiam clericus irregularis est censendus, qui post appellationem etiam illegitimā, ab excommunicationis sententiā, contra se latam existimans validam esse eius appellationē, ante absolutionem celebrauerit, etiam si postea pronuntiatum fuerit, eam appellationē firmitatem non habuisse. glo. sing. in cap. solet. in verbo, in officijs. de senten. excom. lib. 6. vbi Perus. & Probus, & cōmuniter omnes sequuntur eam, & valde commendat in sig. Nauar. in dict. cap. cum contingat. d. remedi. 3. col. 2. Covarr. d. §. 7. & merito ab omnibus Doctoribus approbata & recepta est. Quamuis in animæ iudicio si quis nosset, vel nosse deberet, eius appellationem minus iustam esse coram Deo, non esset immunis teste Nauar. ibi.

Nota est sum finem ad si berandū pensionarium, ab incom-

Erit similiter ab irregularitatis labe liber pensionarius, contra quem excommunicatio lata est ipso iure, in casu, quo certo tempore pensionem constitutā non solueret. Nam si lapsus

termino, ante solutionem celebraret, irregularis non est, antequam ille cui debetur declaret, se velle illam esse incursum. illo verò lapsō mense, vel anno, declarante, incursum censetur excommunicatio à termino elapso, quāuis si antequam, declaret, pensionem recipiat, vel moriatur, vel concordia fiat, vel pensionarius extremum diem clauserit, non censetur incursum. Ita tenet Cassado. decis. 2. num. 3. tit. de locato. vbi fatetur seruari in Romanæ curiæ Summo Prætorio. Idem tenet ipse decis. 3. eo. tit. num. 4. & decis. 4. num. 1. & 9. ibi sequitur Martin. Nauar. in manu. capit. 23. numer. 103.

Excusabitur etiam ab irregularitate clericus, qui excommunicatione maiori innodatus, constitutum in mortis articulo absoluerit, maxime hodie autoritate Concilij Tridēnsini, sessio. 14. ca. 7. in hæc verba: [In articulo mortis, omnis sacerdos quolibet pœnitentes à quibuslibet peccatis, & censuris, absolvere potest.] Probabiliter equidem credi potest, piam matrem Ecclesiam non auferre illi, nec suspendere iurisdictionem à peccatis absoluendi, quoad talis articuli tempus. Fateor tamen, quod ante cōcilium contraria opinio recepta erat: quam tenuerat. glo. not. in cap. præterea. §. per manus. 32. distinction. ibi communiter Doctores sequuntur Abb & Præpo. in cap. non est. sponsal. & communem esse testatur

Clericus maior excommunicatione innodatus in mortis articulo potest absolutione indulget.

statutur Nauar. in manu, cōfess. cap. 26. numer. 27. & in cap. 1. numer. 87. de pœni. dist. 6. ipse verò in dict. manuali. capit. 27. num. 271. nostram amplectitur opinionem dicens contrariam tenuisse d. capit. 26. immemor decisionis dicti Sacrosancti Concilij, quæ singularis est, & interpretatio, & summè notanda.

Casus notandus.

Sed utrùm Parochus excommunicatus, occultè tamè, possit paræcis suis Sacramenta cōferre. Vide Domi. Sor. in 4. senten. distin. 22. artic. 4. col. 4. tenentem ei licere, ea ratione innixus, quod creditor potest ab excommunicato debitum suū petere: & hic illi sine peccato soluere. capit. intelligimus. de iudi. ca. si verò. de sent. excōm. sic ut non peccat celebrādo ille qui homicidium occultissimū perpetravit, præmissa infra contritione & confessione, ante irregularitatis dispensationem: ut optimè scribit Martin. Nauar. in manu. confessio. cap. 27. num. 239. Et licet multis viris doctissimis periculosa opinio hæc videatur, quia non a & à nullo Theologo, nec Sacrae Canonicae legis perito asserta: eam tamen verissimam esse censeo, de qua latius legendus est Idem Nauar. in tractat. de oratione & horis cano. cap. 22. numero. 7.

B Interdictus. Interdictū equidem Ecclesiasticum, non tantum in locum, sed in personā, quo ad certū actum, aut quoad certam & particulare actio-

nē ordinis imponi posse, manifesti iuris est, ut si quis à celebratione missarum, Ecclesiae ingressu, aut à Sacramenti poenitentiae collatione interdicatur text. & ibi traditur in cap. significauit. de corp. vici. not. latè Calderi. in tract. de Ecclesiastico interdi. fol. 3. col. 2. Deci. in cap. sanè. num. 4. de offic. delega. Marti Nauar. in manu. confessio. ca. 27. num. 164. Do. mi. Soto. in 4. sent. dist. 22. q. 3. art. 1. Vnde dubium non est, quod is qui à Missarum celebratione interdicatur, si de facto celebrauerit irregularitatis nota afficitur: ut cum alijs hoc loco tenet autor, idem est si Ecclesiae ingressus alicui fuerit interdictus: nam si intra illam diuina solennia celebrauerit, irregularis est. Nec potest in Ecclesia sepeliri, nisi poenituerit, & cum signis contritionis & poenitentiae decesserit. text. not. in cap. is cui. de sent. excom. lib. 6. vbi Ioan. And. Fran. & Doctores not. Poterit tamè is absque irregularitatis metu extra Ecclesiam diuina officia celebrare glo. not. in dict. cap. is cui. & in capit. ult. de offici. ordi. lib. 6. Inno. Henri. Abb. Felin. num. 8. in capit. sacro. de sent. excommuni. eamque sequitur (vit ætate inferior, literis tamen & eruditione antiquis adquandus) Martin. Nauar. in manu. confessio. capit. 27. num. 170. D. Couar. in cap. Alma mater. 2. par. relecti. §. 1. nu. 3. de senten. excom. lib. 6. quæ communis & verissima opinio

probatum in cap. præfenti. §. q. 2. Est etiam ei permissum Ecclesiasticam indictionem exercere, siquidem ea suspensus non est. *glos. in verbo, interdictum. in dict. ca. sacro. quam Doctores ibi communi consensu sequuntur Abb. in ca. ab excommunicato. col. 4. de rescrip. loā. Miles in repertorio, in verbo, suspensus. Est ei licitum Ecclesiam introire & orare, quando diuina munera non celebrantur. glo. sing. quæ loquitur in excommunicato. in capitulo, quæ studet. i. quæstion. i. Inno. in cap. nuper. de sent. excommunicat. non tamen potest sacra audire. ita Domi. in dict. cap. is cui. quam opinionem communem esse testatur eam, sequitur Nauarr. vbi supra allegauit.*

Notabis etiam circa hoc, quod generaliter per quodcunque interdictum prohibita sunt diuina solennia, Sacramenta, nec non Ecclesiastica sepultura (his exceptis) quæ iure permittuntur. Ita colligitur ex ca. fin. de excessib. præla. cap. non est. de sponsali. cap. quod in te. de poeniten. & semil. cap. responso. de sent. excommun. c. quoniam. cap. fin. de sent. excommun. lib. 6.

Ex quo manifestè sequitur, violentam Ecclesiasticam interdictam irregularē esse. text. not. in cap. i. de re iudi. lib. 6. cap. i. ca. is cui §. vltim. de sent. excom. eo. li. Regia lex. 18. tit. 9. par. 1. & ibi nostri Gregorius. in glo. [Irregular.] Non ta-

men irregularitas contrahitur, per quemcunque actum nisi per alicui ordini competentē, quē is qui exercet habet. Ita sing. tenet Inno. in cap. vlt. de excess. prælato. quam supra multis comprobauimus.

Sed quæstionis est, utrū qui *Celebrās tempore cessationis à diuinis cessatio- nis à di- uinis, au- sit irre- gularu.* tempore cessationis à diuinis celebrauerit, irregularis iudicari debet, in qua glo. not. & communiter à Doctoribus recepta in cap. si canonici. de offic. ordi. in 6. in ea est opinio, ut existimet, eum irregularem non esse. Idem in cessatione generali respondendum est, etiam si ab eo decreta sit, qui interdicti sententiam iure poterat pronuntiare. Inno. nu. 3. vbi Abbas, Anton. Præpo, Fian. & communiter omnes in cap. dilectis. de appellati. Idem Inno. num. 4. in capit. inrefragabili. de offic. ordi. Syluest. in summa, in verbo, cessatio. §. vltim. & in verbo, interdictum. §. vltim. & in verbo, interdictum. §. 1. Cardi. & Imol. in Clem. 1. §. cessationis de sent. excom. vbi Boni, num. 9. Mart. Nauar. in manu. confess. cap. 27. num. 188. Contrariam tamen opinionem in cessatione generali ab eo imposita, qui poterat interdiceret: tenet Ioann. And. in capitulo, si canonici. de officio ordi. in 6. Idem vbi Inno. in ca. non est vobis. de sponsali. vbi Præpo. col. 4. Felin. in cap. inrefragabilis. §. cæterum. de offic. ordi. Ang. in summa, in verbo, cessatio Florēt. in 3. parte, tit. 26. cap. 3. colum. 2. Primam ta-

men sententiam magis communem & benigniorem esse proficitur D. Couar. in dict. ca. Alma mater. 2. par. relection. §. 2. nume. 3. Licet asseueret fortassis posteriorem esse veriorē considerata, & perpenſa mente Sacrorum canonum prohibē- tium Ecclesiasticę censurę violatōnem. Ipse verō non aude- rem à prima opinione recede- re, quæ vt communior ita & verior est, cui suffragatur text. in dict. cap. is cui. de sent. exco- mun. lib. 6. quo sancitum est, non esse quemquam irregula- rem censendum, nisi in casibus iure Pontificio diffinitis: nul- lus tamen locus sacrorum ca- nonum expressus reperitur, quo irregularitas in hoc casu infligatur, igitur statuenda nō erit. Nam licet in Clem. 1. de senten. excommun. cessatio ge- neralis Ecclesiastico interdi- cto, quo ad eius obseruationē & violationem comparetur, il- lud in vniuersum non est, sed quo ad illam excommunica- tionem tantum.

C [Suspendus.] Vide autorem nostrum infra cap. 122. num. 4. & quæ post eum scripsi.

D [Irregularitatem.] Vide tex. in capit. si celebrat. de cleri. ex- commun. minist. l. 5. tit. 9. par. 1. & l. pen. eo. tit. Et ratio huius decisionis est, quia excommuni- catus minori excommuni- catione, non est aliquo actu or- dinis Ecclesiastici suspensus, illi quia Sacramentorū perceptio, ignō pertinet ad aliquem actum or- dinis, & hac ratione prohi-

bitus Sacramenta percipere, minimē ab aliquo actu ordinis suspensus est. Et ea potissima ratione irregularis non est iu- dicandus: tametsi Sacramenta percipiat: est equidem necessā- rium, vt quis efficiatur irregu- laris, quod sit suspensus ab ali- quo actu ordinis, quem is qui illum exercet habet. Quæ opi- nio communis est, vt suprā ostendimus.

[Delinquat.] Vide text. in d. ca. si celebrat. ex quo cum vta- tur dictione.

[Grauiter.] Manifestē colli- gitur clericum minori excom- municationis vinculo innoda- tum, ante obtentam absolutio- nem, diuina celebrantem solē- nia mortalem culpam contra- here, quod ibi Doctores com- muni consensu notant, & pro- bat Regia lex 6. tit. 9. par. tit. 1. Caietan. in summa, in verb. ex- communicatio minor. Syluest. in verbo, excommunicatio. 4. in prin. not. 3. Cuius ratio ma- nifesta est, quia excommunica- tus qui sic celebrat contraue- nit speciali præcepto, quo pro- hibetur Sacramentum percipe- re: si verō talis excommunica- tus Sacramenta non percipiat, sed solum conferat, veniali tan- tum peccato afficitur, quod in- sinuare videtur text. in 2. sui parte in dict. ca. si celebrat qui omiſſa dictione, [Grauiter.] Simpliciter hunc peccare asse- rit, sentire videtur hoc veniale peccatum esse, non mortale. & ita illum text. ad hoc perpen- dunt Anchar. ibi. & Caietan. in

E
Tex. ce-
lebrat. in
c. si cele-
brat. de
cleri. ex-
com. vel
d. pos. mī
nisi inter-
pretatur

dicto verbo, excommunicatione minor. Syluest. d. not. 3. D. Co-
uar. in d. capit. Alma mater. 1.
parte. §. 8. num. 2. Domin. Soto
in 4. senten. distinct. 22. quæst.
1. artic. 1. Quamuis Syluest. in
dict. summa, in verbo, Excom-
municatio. 4. in prin. asseueret
mortale crimē hoc casu com-
mitti. & d. Regia lex. 6. & opi-
nionem illā sequi videtur Do-
ctissi. Couar. in dicto numer. 2.
Tamen egregius Martin. Na-
uarr. in manua confess. cap. 27.
numero. 24. Cæteris melius
hanc controuersiam resoluit
existimans, nullum peccatum
committi, quod ea neruosa ra-
tione probat: nam cum Sacris
Canonibus excommunicatus,
minori excommunicationis li-
gatus, tantū separatus sit à Sa-
cramentorū participatione pas-
sua. Manifeste sequitur, posse
absque alicuius criminis reatu,
Sacramenta ministrare, si dan-
do non suscipiat Et ea ratione
à peccatis potest absolvere,
quia id dare est, non vero ac-
cipere, & poterit infirmis Sa-
cramentum conferre, absque
Missæ celebratione, nec non
ab excommunicatione abso-
luere.

Nec his refragatur text. in
dict. cap. si celebrat. in dict. se-
cunda parte, quia quatenus di-
cit, excommunicatum minori
excommunicatione conferen-
tem Sacramenta peccare, intel-
ligi debet: de illa collatione
quæ fit vna cum participatio-
ne, nam aliàs text. ille esset sibi
contrarius, cum expressè ibi

diffinitum sit talē excommu-
nicatum, à sola Sacramentorū
participatione esse separatū.
Et iste est germanus intellectus
illius text. qui ex mente Hosti.
& Anchar. colligitur. Qua ra-
tione clericum minoris excom-
municationis vinculo ligatū,
qui Sacramenta contulerit, si
ea minimè susceperit, nullum
crimen commississe iudicandum
est. Et idē in publicis Ecclesia-
sticis tribunalibus accusari nō
potest, & ita non semel obti-
nuisse in publicis causarum
actionibus sum memor.

Non ieiuni.

CAPVT, XXXIIII.

1. *Sacramenta altaris non debent, nisi
a ieiunantibus hominibus celebrari.*
2. *Clerici non ieiunant celebrant, cuius
pœna sit obnoxiius.*
3. *Somnus non est de substantia diges-
tionis.*

Sacramenta altaris non nisi
a ieiunantibus hominibus cele-
brari à Carthaginensi Conci-
lio prohibitum est, quod fuit
transcriptum à Gratiano in ca.
Sacramenta. de consec. distin.
1. Contra facienti autem nulla
ibi pœna statuta fuit. Qui autē
post cibum, & post etiam mi-
nimū, diuina celebrauerit, ex-
communicationi subiacet: ut
in Concilio Toletano 7. in ca-
none. 2. quem retulit Gratia. in
cap. nihil. 7. quæst. 1. in §. nullus
post cibum. Concilium tamen
Bracharense secundum in ca-
non. 10. seuerius animaduertit,
disponens quod presbyteri
in hoc

in hoc delinquēs continuo ab officio suo priuatus à proprio
 2 deponatur Episcopo. Item talis celebrans nisi præmissa dormitione, priuandus est beneficio suo, vt in cap. Si constiterit. de accusa. secundum Hostien. in summa, in tit. de consec. Eccles. vel alia, in §. Et qualiter ieiuno. Vide tamen Card. in ca. ex parte. de celebra. Mis. in 4. q. vbi dicit quod celebrans post cibum vel potum potest deponi. allegat. d. cap. si constiterit. Et quia in illo text. nulla fit mentio de depositione, intelligenda sunt verba Card. iuxta id, quod notat Aret. in dict. ca. si constiterit. in 3. nota. dum dicit: Tertiò tene menti hunc text. quòd si presbyter celebrat post cibum sumptū ante dormitionem, istud dicitur crimē graue, & dignum depositione à beneficio. Sed aduerte quod ego credo quòd per illum text. nō posset dari poena priuationis beneficii clerico non ieiuno celebranti, quia secundum Abba, ibi, post Hostien. vera causa priuationis fuit, quia ebriosus celebrauit, quod præsumentur, quia per totam noctē stetit in potatione, & mane incontinenti celebrauit. Iudex ergo attenta personæ & excessus qualitate, ac facti publicitate, poena carceris aut suspensionis in delinquentem circa hoc poterit animaduertere:
 3 Quia hodie seruari Concilium illud Bracharense, esset nimis rigidum. Vnum tamen nota in isto proposito, quod somnus

non est de substantia digestionis, vt quis dicatur ieiunus, b sed satis est quod sit perfecta digestio, vt notat Abbas in dicto capitulo, si constiterit. circa finem. Vide Cardinal. in dicto capitu. Ex parte, qui dicit sufficere digestionē secundū qualitatem cibi sumpti: & quod dicunt Physici, quod digestio perficitur in septem horis. Credo tamen, quod istæ septē horæ computandę sunt ab hora duodecima medię noctis, aliàs autem qui cœnasset hora prima, vel secunda post duodecimam, nō posset celebrare, etiam in vndecima ante meridiem, quia licet cibus sit digestus, ille tamen non dicitur illo die ieiunus. c Et vide glossam in dicto capitul. Nihil in gloss. finali, volentem, quod licet aliquis comederet ante mediam noctem, & sentiret adhuc eruptiones, quia nondum est cibus digestus, & quandiu sentit cibum, abilinebit.

Celebrari. Vide text. in cap. A
 Ex parte, de celebra. Mis. vbi Doctores Beitach. in tract. de Episcopo. 2. par. lib. 4. quæst. 42. & latissime Card. à Turrescrema. in cap. Sacramenta. de consecrat. distin. 1. Nicola. Boeri. decif. 4. per totum. Sed quid teneatur facere Sacerdos, qui post rem diuinam inceptam memoriæ illius subuenit, non esse ieiunum. Lege Domin. Soto. in 4. dist. 13. q. 2. artic. 6. qui post S. Thom. censet, quod si id post consecrationem contige-

erit debet Sacramētum sumere, si verò ante inceptā Missam relinquere tenetur, nisi grande scandalum timeretur. Idem sequitur Ange in summa, in verbo, Eucharistia. 2. §. 6. Syluest. in verbo, Eucharistia. 2. §. 7.

Notabis tamen vtiliter circa cap. hoc quod si post consecrationē Sacerdos morte, vel alia graui infirmitate præoccupetur, cum hoc casu Missæ celebritas per alium supplere debeat, si non reperiatur clericus, nisi qui non sit ieiunus, is iure poterit diuinam rem perficere, & Sacramentū sumere, absque alicuius pœnæ metu: nam cum duo præcepta hoc constituto casu contraria sint, in eam partem est declinandum, quæ magis referat, at præstantius præceptum est, quod Sacramentū perficiatur (quod diuinum est) aut diuino proximum. capitul. comperimus. capit. relatum. de consecratione. dist. 2. quā prohibitio ne sumatur nisi à ieiuno, quæ humana est: cap. liquido. ea. dist. Ita tenet Domi Soto in 4. sent. dist. 12 q. 1 art. 8.

B [Animaduertere.] Adde quod licet autor non meminerit, opinionē istam amplectitur, Ioann. de Ana. in capit. si constiterit, de accusati. Sequitur Petrus Foll. in pract. crim. canon. in vltimis verbis.

C [Ieiunus.] Vide D. Soto. d. art. 8. vbi auctoris nostri opinionem amplectitur.

Ac in die sæpius.

CAPVT, XXXV

1 Clericus in die non debet nisi vnā celebrare missam.

2 Quod si plures in die Missas celebraverit, cum pœna in re expressa non sit, iudicii arbitrio est puniendus.

CLericis in die sæpius celebrantibus nulla pœna in sacris sanctionibus constituta est, sed nec illis hoc expressè prohibetur: imò potius in concilio celebrato per Archiepiscopum Maguntinū & aliquos Episcopos, anno Domini, millesimo vigesimo tertio, in loco Salegunstat. in canone quinto, decretum fuit, vt vnusquisque presbyter in die non amplius quàm tres Missas celebrare præsumat: vnde vsque ad illum numerum licitum erat illo tēpore in partibus illis. Quod concilium habes in fine libri Decretorum diui Bureardi Episcopi Vuormaciensis, qui interfuit in illo. Iura namque Canonica sufficere Sacerdoti vnā Missam celebrare a solum affirmant, vt in cap. Sufficit. de cōse. dist. 1. & in cap. Consuluit. & in cap. te referente de celeb. Missar. non tamen plures diebus, pœnam aliquam cōminantur, licet text. in dict. capit. sufficit in fin. versu dicat quod pro pecuniis, aut secularium adulationibus pluries celebrās vna die non existimat euadere damnationem. quod magis æternam, quàm temporale pœnam videtur respicere Sed quia tale facinus in conspectu populi graue solet iudicari, idque aliquan-

aliquādo auaritiæ causa à pauper-
culis, & parum doctis Sa-
cerdotibus perpetratur, nō de-
bent Ecclesiastici iudices illud
leue reputare, sed attenta facti
notorietate, populique scanda-
lo, personæq; perpetrantis mo-
ribus & qualitatibus conside-
ratis sic in hoc errantes corri-
gere, vt cæteri pœna, metu, à
similibus cohibeantur. Adcō
enim amor viuendi in ocio,
clericorum bonam partē inua-
sit, vt hac tempestate, vt labo-
rem fugere possint Sacri ordi-
nes suscipiantur: euenit insu-
per vt iam pauperculi Sacerdo-
tes, eo solo tempore, quo sacri-
ficio Missæ vacant, totius diei
sumptus necessarios promere-
ri, ac deberi sibi contendunt,
atque ob id vna sola celebra-
tione, pluribus, qui plures elee-
mosynas præstiterunt, satisfac-
cisse arbitrantur: quod mihi
b semper iniquum visum b est.
Nullo enim iure, nullaque ra-
tione attrictus est, qui sacerdo-
tem occupat per spatium vnus
Missæ ad eum in ocio alendū
per totam illam diē, quin po-
tius hoc aduersari videtur an-
tiquis illis sanctorum patrum
decretis, quibus statuerunt cle-
ricos quantumuis verbo Dei
eruditos artificio sibi victum
3 & vestitum querere, artificio-
loque præter offensam suę pro-
fessionis debere sibi parare ve-
stimentum. Vt notanter inue-
nies in Concilio Carthaginen-
si. 4 in capitulis. 51. 52. 53. & in
capit. Clericus victum, cum ca-
pit. seq. 91, dist.

Celebrare. Vide vndecim A
casus, quibus eodem die
clerico iterum celebrare licet,
quos refert Syluest. in summa,
in verbo, Missa. l. 6. 7. & septē
scribit Marti. Nauarr. in manu.
confess. ca. 25. num. 87. & alios
commemorat Domi. Soto in
4. sent. dist. 13. q. 2. art. 2. & Re-
gia. l. 50 tit. 4. par. 1. Qui quidē
casus antiquitus cum Ecclesia
Sacerdotum inopia laborabat,
erant frequentissimi: hodie ve-
rò rarissime contingunt, præter
diem natiuitatis, & cum cleri-
cus ob inopiam duarum Ec-
clesiarum curam habet. Id verò
notandum censeo, quod in di-
ctis casibus, quibus clericis ite-
rum celebrare permittitur pro-
cedit, si ieiuni fuerint: vnde si
in prima celebratione lotionē
sumpserint, amplius celebrare
non licet capit. ex parte. de ce-
lebra Missar. d. Regia. l. 50. nor.
Abb. & Doctores in cap. con-
sultuisti. de celebrati. Miss. tra-
dunt Doctores in d. ca. ex par-
te quo loco dicit Host magnos
vitos vidisse in hoc errare.

Visum est. Adde latissimè B
Scotum quodlib. 20. Palud. in
4. sen. dist. 45. q. 2. Domi. Soto
lib. 9. de iust. & iur. q. 2. art. 2.
& in 4. dist. 13 q. 2. articulo 2.
Quibus in locis egregiè pro-
eius singulari eruditione rem
hanc explicat, & autoris nostri
opinio, sequitur à Nauarr. in
manu confess. capit. 25. nume-
92. vbi dicit, quod Ecclesiæ vsu
recepta est.

**Et sine aqua & igne, vel
in pane fermentato &
calice ligneo.**

C A P V T, XXXVI.

*1 Clericus istorum criminum reus, ab
officio & beneficio est deponendus.*

POENA sic celebrantis est, q̄
deponatur ab officio & be-
neficio, vt in cap. fin. de cele-
brat. Missa. vbi Abb. dicit quod
Doctores non exprimunt, an
debeant concurrere omnia su-
peradicta ad hoc, vt presbyter
deponatur, & quod credit ipse
procedendum secundum qua-
litatem loci, & contemptum
presbyteri considerandum, an
habuerit illud in cōsuetudine.

A Celebrantis. Vide Regiam. l.
52. tit. 4. par. 1. & l. 56. ibi.
& circa huius capituli argumē-
tum de forma & debito more
ministrandi eucharistiæ Sacra-
mentum, vide latissime Mag.
senten. & Theologos. in 4. sen-
ten. dist. 9. vbi Dom. Soto. arti.
1. cum multis sequentibus.

**Et super altari non con-
secrato.**

C A P V T, XXXVII.

*1 Clericus super altari non consecrato
celebrans, arbitrio iudicis qualiter
punendus sit.*

*2 Sacerdos erigit aliud altare nisi quod
ab Episcopo sanctificatum fuerit
degradandus est.*

Plè quidem ab Ecclesia con-
stitutum est quod euchar-
istiæ Sacramentum non nisi
super consecratum altare cele-

braretur, ² non autem contra ²
facienti sacerdoti pœna descri-
pta reperitur: vnde Card. in
dict. cap. fin. de celebra. Missa.
merito quæstionem mouet: Si
quis celebrat super altari non
consecrato, qua pœna sit pun-
niendus? & dicit quod si ex
malitia, vel nimia desipientia,
punitur pœna illius text. quam
in capitulo præcedenti descrip-
simus, & hoc propter identita-
tem rationis, & vltius pro-
cedendo dicit, quod idem vi-
detur in omnibus alijs excessi-
bus commissis circa cultum
Sacramentorum. Postremò ta-
men dicit quod quia pœnæ
sunt restringendæ, locus erit
pœnæ arbitrariæ, & hoc credit
verius, nisi tanta esset identitas
rationis, quod posset esse lo-
cus pœnæ illius text. & in pro-
posito huius capituli vide text. ²
in capitu. Nullus presbyter. lo.
2. de consecrat. distinct. 1. qui
dicit, quod nullus presbyter in
Ecclesia consecrata aliud altare
erigat, nisi quod ab Episcopo
loci fuerit sanctificatum vel
permisum: & si clericus cōtra-
rium fecerit, degradetur: quod
ego intelligerem, quando cle-
ricus erigeret, illud tanquā
consecratum, & vt in eo cele-
braretur sine aliqua ara conse-
crata.

Celebraretur. Vide latè Do- **A**
min. Soto. in 4. senten.
distinction. 13. quæstio. 2. arti-
culo 3.

Sine

Sine orario, seu stola, & alijs vestibus Sacris.

CAPVT, XXXVIII.

1 *Sacerdos ad Missarum solennia, non aliter accedere debet, quam oratio utroque humero circumseptus: quod si aliter fecerit, excommunicandus est.*

2 *Sacerdos sine casula & alijs vestibus Sacris, celebrans, arbitrio iudicis est puniendus.*

Sacerdos cum ad solennia Missarum accedit, non aliter accedere debet, quam oratio utroque humero circumseptus, ^a sicut tempore ordinationis suae dignoscitur consecratus, ita ut de vno eodemque orario ceruicē pariter & vtrunque humerum premens, signū in suo appareat pectore crucis, ita deponit Concil. Bracharense tertium, in Can. 3. quod transcriptum est in cap. Ecclesiastica. 23. dist. Si quis autem aliter egerit, excommunicationi debitae subiacebit, ^b ut ibi, de quo text. meminit Duran. in rationali diuinorum officiorum ca. de stola, vbi dicit quod forte quis diceret illud decretum esse abrogatum per contrariam generalis Ecclesiae consuetudinem: nam non vbiq; partes stolae reducuntur ante pectus in modum crucis. In his tamen regnis consuetudo seruat decretum illius concilij, & licet ille text. solum de orario, siue de stola disponat. Si clericus sine casula, aut alijs vestibus sacris celebraret, nihilominus puniendum credo superioris arbitrio. Et aduerte quod dū tex.

in dict. c. Ecclesiast. dicit quod clericus propter hoc excommunicationi subiaceat, exponit ibi Archidia. dupliciter. Primò, si admonitus non vult cessare. Secundò, excommunicationis, id est, suspensionis ad tempus pro arbitrio iudicis, cum ibi nō determinetur tēpus: & hāc secundā expositionē credo veriorē.

Circumseptus. Nota circa **A** chuius capitis argumentū, quod ad diuini muneris maiestatem maximē expedit Sacris vestibus in Sacris ministerijs uti. Sunt equidem vestes sacrae sacris ministris designatae diuersae siue plures aut pauciores pro diuersitate graduum & ministeriorum, quarum vsus antiquissimus est in Dei Ecclesia tam in ipsorum ministrorū vestibus, quam in altaris ornatu. Meminit equidem horū Clemens in suis Epistolis: meminerunt etiā alij venerandae antiquitatis patres. Quāquā nō est dubitandum paulatim aliqua esse addita aut mutata: & ita refertur Dalmaticarū vsus incepisse à Syluestro, quarum frequēter Gregorius in Epistolis meminit. Oraria verò quae frequentissimē stolae nuncupantur in antiquioribus concilijs tāquā Presbyt. & Diac. propria ornāmēta cōstituuntur, vtrūq; sit illū est asseuerandū, hāc esse Apostolorum vel vniuersalium conciliorum antiquissimorum traditionem. Et vide multa lectu non indigna, quae de Sacerdotalibus indumentis (huic loco accommodatissimis) vltra

vltra alios diligenter scripsit Domin. Soto, in 4. sent. distin. 13. q. 2. art. 4. Et de singulorum ornamentorum significatione, ratione ac comparatione illorum ad veteris legis ornamenta, de quibus vltra alios differit eleganter Rabanus li. 1. de inst. cleri. cap. 14. & sequentibus. Et Hugo de Sancto Victore, lib. 2. de mysterijs Christianæ fidei, 4. par. & lib. de mysterijs Ecclesiæ. cap. 6. Et vide Onuffrium Pan. virum sanè doctissimum. & varix & indefessæ lectionis in tractat. interpreta. viciū obfcura. Ecclesiast. Con. il. Tridentin. sessione. 22. capit. 5. & Can. 7. eadem sess. [Si quis (inquit) dixerit cere nonias, vestes & externa signa, quibus in Missarum celebratione Ecclesia Catholica vtitur irritabilia pietatis esse magis, quā officia pietatis anathema sit.

Ex quo merito exterminanda & releganda est impij Caroli Molinei opinio in 2. parte extricati. Laberen. numero. 53. ad finem assuetantis Pontificios ritus, non ab Apostolis emanasse: sed postea partim ab Ethnicis, partim à Iudæis processisse, & miror sanè locum illum non fuisse castigatum in nouissimo libro expurgatorio, ædito hoc anno. 1584. Conantur sanè impij homines has sanctissimas cæremonias increpare, & de medio tollere, ut ijs adiumentis destituti peccatis nostris deprelli. perpetuo somno sepulti Dei nostri obliuiscamur, si hæc nobis adem-

pta essent, fortè peiores essemus Sodomis & Gomorrhæis.

Subiaceat. Ex qua sanè excommunicationis pœna manifestè sequitur Clericum sine Sacris vestibus celebrantem, mortale culpam contrahere, nam aliter excommunicationis pœna nō imponderetur, cap. nemo. cap. nullus. 11. q. 3. tradiderunt Theologi, præsertim. Thom. in 4. dist. 18. q. 2. ad. 3. quæst. Felin. & Doctor. in rub. de sent. excommu. quam esse communem sententiam testatur Domin. Soto in 4. dist. 22. quæst. 1. artic. 2. D. Couar. in cap. Alma mater. 1. par. relecti. §. 9. nu. 1. de sent. excom. lib. 6. cui suffragatur Concilium Triden. sessione, 25. cap. 3. & hanc sententiam tenet in specie Antoni. 3. par. tit. 13. cap. 6. §. 6. Nec à tali crimine excusaretur clericus, sine sacris vestibus celebrans, si aliter mortem vitare nequeat: secundum Caietan. 1. secundæ quæst. 69. articulo. 4. Quæ opinio nimis dura videtur egregio Nauar. in manuali confesso. cap. 25. num. 84.

Ac in priuatis locis sine Episc. licetia celebrantur.

CAPVT, XXXIX.

1. Missarum solennitas non nisi in locis ab Episcopo consecratis, vel ubi ipsi permiserint, celebranda sunt.
2. Clericus qui flagitium hoc commiserit, quæ poenâ puniatur.
3. Episcopi in domibus nullo modo celebrare licet.

ANNOTATIO.

Sicut non alij quam sacri Deo Sacerdotes debet Missas

Onuffri
Pan.

Contra
Impium
Carolū
Molneū
& alios
Hæreticos.

fas celebrare, nec sacrificia super altare offerre, a sic non in alijs, quàm in Domino consecratis locis, id est, in tabernaculis, diuinis precibus à Pontificibus delibatis, Missas cantare, aut sacrificia offerre licet, nisi summa coegerit necessitas. Verba sunt singularia, text. in c. sicut. de consec. dist. 1. Et in Concil. Triburiensi, de quo in capit. seq. disponitur, quod Missarum solennia non nisi in locis ab Episcopo consecratis, vel ubi ipse permiserit celebranda sunt: idem etiam disponitur in capit. hic ergo. ead. distinct. quæ iura Sacerdotibus contrarium facientibus pœnam non statuunt. text. autem. in. c. nullus presbyter. el. 1. ead. dist. idē prohibet illis, qui de cætero participes voluerint esse Sacerdotij. Per quæ verba videtur cōminata talibus pœna amittendi participationem Sacerdotij. Facit etiam Concilium Carthagi. secundum in Cano. 9. ubi ita disponit: Quisquis presbyter inconsulto Episcopo, agenda in quolibet loco voluerit celebrare, ipse honori suo sibi cōtrarius exilit. Sexta autem synodus, de qua in cap. clericos ea distinct. dicit clericos: qui ministrant in oratorijs, quæ intra domum sunt cum consensu Episcopi loci hoc facere præcipimus. Si quis verò hoc non obseruauerit, deponatur. Vnde forrè sumpta occasione acerrimam pœnam talibus imponendam scripsit lex nostri regni, videlicet quod ele-

rici, qui taliter celebrant, deponantur, & in perpetuum carcerem damnentur. Ita disponit lex. 4. tit. 10. partita. 1. De qua nempè gravitate pœnæ summe mirandum est, cum hoc iure canonico non sit expressum, parque per hoc fiat delictum hoc pluribus alijs grauissimis, pro quibus pœna similis imponitur. At ne quisquam sibi suadeat hoc non esse tam graue iudicandum, ex eo quod piū & Christianum videatur, ubi licet velle videre corpus Redemptoris nostri, & quia plures propter hoc sæpius audiunt Missam, qui alias non audirēt: nam contrarium aperte dicit text. in d. cap. sicut. per hæc verba: Satiū est enim Missam nō cantare, vel audire, quam in his locis ubi fieri non oportet, nisi pro summa necessitate contingat. Quis enim dubitat antiquos illos sanctissimos Ecclesiæ patres plus dilexisse quam nos Redemptorem nostrum, eiusque aspectu delectari magis, & flagitare desiderio, & tamen non nisi in Ecclesijs illum videre, seu si sacerdotes erant in eis tantummodo de cælo illum ad manus proprias admirandis illis consecrationis verbis, aduocare audebant. Nos verò ad cubicula seu cœnacula nostra, illum, quotidie trahimus nulla necessitate vigēte, sed aut desidia quadam ad Ecclesiam eundi, aut superbo quodam fastu, quasi iam parum sit solis hominum obsequijs corā hominibus venerari, nisi etiā in-

ter nostram mundi pompam connumerare liceat, quod adhuc ipse filius Dei ad domus nostras nobis ministraturus accedit. Ad domus inquam, ludis, blaphemijs, ebrietatibus, ac luxuriæ actibus obscenis sepiissime violatas, cum Ecclesiæ sanctas Dei sola vnus coniugalis actus pollutio sine peccato facta contaminet, vt per Syluest. in summa, in verbo, Consecratio, lo. 2. §. Quintò quæritur. versic. Tertius casus. Si honorabilior nobis aliquis ad nos accedere vult, summum dedecus arbitramur, si nō præueniamus eūdem ad eius hospitium euntes. Ad quem credimus Deum, quem cōfitemur Redemptorem, quem tremendum iudicem expectamus, angelicis constipatum choris ad fordida nostra receptacula non modò venire permittimus, sed si fas est dicere, compellimus. Aduertāt quæso vniuersi Christiani, & tempestatis huius calamitatem considerent, & aliqua Germaniæ oppida tam celeret hoc munere, corpore, videlicet, filij Dei, orbata cognoscant, cum in omnibus retroactis sæculis nusquam id contigisse legamus, quamuis Deus ipse summus plures hæreses in sui offensam prædicari & recipi permiserit, & quod hoc miserrima nostra ætate successerit, ad irreuerentiam erga Dominicum corpus referamus. Constat enim nusquam Sacerdotes maiori habitu contempui, & Eucharistiæ donum

maiori ingratitude susceptū, & irreuerentia tractatum fuisse. Timeantque qui talia contemnunt, tam graue Dei subire iudiciū, tantiq̃e muneris priuationē sibi & posteris promereri. Satis enim securi viuebant, paucis elapsis annis, qui talem nunc patiuntur animæ morbum, & salutis æternæ dispendium. Vt autem magis pudeat Christianos hanc Redemptori suo irreuerentiam facere, legant obsecro Aemilium probum in vita Alcibiadis scribentem, asperum fuisse infamia, quod in domo sua facere mysteria dicebatur, quod nefas erat more Atheniensium. Etsi inter Ethnicos, qui lapidibus & dæmonibus immolabāt pecudes, nefas esse hoc dōmī agere perpendierint, quam sit indecens intelligant omnipotenti Deo Patri, & Creatori omniū vnigeniti Filij sui Saluatoris nostri corpus & sanguinē virginis visceribus compactum, cum ipsa diuinitate vnitum in impuris domibus offerre. Ad tantæ igitur irreuerentiæ damnum minuendum, oporteret Episcopos omnes deprecari summum Pontificem, vt altaris portatilis facultates nullatenus concederet, & concessas reuocaret: ac interim in suis diocælibus prohiberent, ne quisquam Sacerdos in priuata domo celebraret, nisi prius decentia loci per eos, aut suos vicarios examinata fuerit, dum tamē hoc in iudiciū seu notariorum lucrum non cedat.

Prohibere

Prohibere in super, ne ornāta Ecclesiarū alicui extra illas commodetur. Deceret insuper, ipsosque Præsules ad aliorum exemplum nunquam nisi in Ecclesijs celebrare, aut Missam audire: nam ipsis etiā Episcopis in domibus nullatenus licere celebrare, disponit text. prædictus, in cap. sicut. quod ante disposuerat Concilium Laodicense. Can. 8. in hæc verba, videlicet, nō oportet in domibus oblationes ab Episcopis sine presbyteris fieri.

A *Consecratis locis.* Est equidē commune nostræ natura rationalis insita, à cuius lumine ea quæ faciēda, quæ ve sequēda sunt, doceamur: & vt singulari notione discamus ea quæ ad diuini numinis cultum, & sacrificium pertinent: nam vt Regius Vates præclare cecinit, Psalm. 4. [Signatum est super nos lumē vultus tui Domine.] Omnibus namque innatū est esse Deum, vt scribit Cicero. 2. de natura deorū. Nec vlla gens tam immanis, tam ferrea vnquā fuit, quæ Deum esse neget, licet qualem habere deceat ignoret, teste eodem Cicero, lib. 1. de legibus iuris naturæ, quippe est ergo Deum religio, vt in Lev. tit. ff. de iusti & iur. Et Dei cultus à natura inductus est, quāuis colendi modus à lege institutus sit, auctor est Aristot. 5. Ethico Et ea ratione primū firmissimè credendū est, Deū esse eūque omnipotentē, bonorū largitorem, malorum auerforem, & sacrifici-

cia ab hominibus, quāuis diuerso modo, tamē aliquo omni sæculo exhibita fuisse dubitandū non erit. Vide latè Vbaldensem tomo. 5. de Sacramentalibus. tit. 4. capit. 26. & latius tit. 17. cap. 143. Domi. Soto in 4. senten. distin. 13. quæst. 2. art. 3. Quibus in locis multa doctē ac piē circa locum istū aduersus Lutherum & VViteless, & impiorum hæreticorum dogmata scribunt. Est etiam religio & Catholica veritas credere, destinandū esse locū, in quo Deū optimū Maximū sacrificijs & orationib⁹ propitiū nobis faciamus. Sēper quidē mortaliū animis insitū fuit, Deum in certis locis colendū esse, vt falsissimæ religiones id crediderint. Quamobrē pro diuinā rerū veneratione opere precium semper fuit, vt essent quæ eas curaret, qui tēpla construerent, & sacrificia ex regula facerent, vt scribit Aristot. 6. Poli. c. fin. & 3. Poli. cap. 10. Sed vt Ethicos taceam⁹, Sacra historia tradit ante legē scriptā, in lege naturę iustos viros, altaria quibus Deo sacrificarent dedicasse: vt Genesios. 8. legitur de Noe, & 13. de Abram. & 28. de Iacob: qui cum à somno, quo visionē viderat, euigilās cognouisset verē Dominū esse in eo loco, lapide in titulum erexit. Vnde Deut. 12. sic sancitū est. [Cave ne offeras holocausta tua in omni loco, quē videris, sed in eo quē elegerit Dñs in vna tribuum tuarū offerēs hostias. Nec in peregrinatione de-

ferti, voluit Dominus populum sacrificia, nisi in tabernaculo facere: vt legitur Exodi capitulo. 26. & vltima innumera Iuris Pontificij decreta, quibus hæc veritas probatur, quorum aliqua autor hic allegat. Idem fuit diffinitum in Sacro Concilio Tridentino, sessio. 22. in decreto de obseruandis & euitandis in celebratione Missæ. Vnde post doctum Concilium, nec Summus Pontifex facultatem concedit celebrandi, extra locum sacrum etiam, Episcopis in vrbe morantibus, sed tantum Cardinalibus: vt testatur Mar. Nauar. in manua. confess. capit. 25. num. 80. licet singulari beneficio sibi dariam fuisse dicat. Casu verò quo detur facultas celebrandi rem Sacram in aliquo oratorio seu Ecclesia de nouo ædificata concedenda est cum clausula saluo iure & sine præiudicio parochialis Ecclesiæ, vt à Sacra Cardinalium congregatione statutum est: nec semel data sine causa renouari debet. Ita peculiari decreto dictæ Sacre congregationis diffinitum vidi.

B Contaminet. Adde glo. not. dictam opinionem tenentem in cap. vni. de consecrati. Ecclesiæ vel altar. libro 6. quam sequitur Specul. lib. rationa. diuin. offic. tit. de dedica. Ecclesiæ. Ioan. à Selua in tracta. de beneficii 1. par. q. 5. requisi. 7. quam esse communem testatur D. Epif. Conar. in 4. decretal. 2. par. capit. 7. §. 2. numer. 3.

Aug. in sum. in verbo, consecratio. 2. q. 7. Et grauissimus & maturi iudicij vir Greg. Lup. ^{Greg. Lup.} qui in glossandis, elimadisque Partitarum legibus, singularis & incredibilis eruditionis amplissimum testimonium præstitit, quem certo scio, proximum venturum sæculum apud nos Hispanos Bar. non inferiorem iudicauit. Is, inquam, in l. 20. tit. 10. par. 1. in verbo, Fornicio. Quamuis glos. in cap. in Ecclesijs. de consecratio. dist. 1. teneat Ecclesiam minimè pollui, ex coniugali concubitus. Quam sequitur Henr. in cap. si. de consecrat. Ecclesiæ vel altar. Mar. Nauar. in manu. confess. cap. 27. num. 252. Domi. Soto in 4. sent. dist. 13. q. 2. artic. 3. Alphonsus à Castro Zamorensis subtilis & acuti ingenij, & verbi. Domini orator celeberrimus, lib. 1. de potest. legis. pœna. c. 7. docum. 2. idè disponit Regia. l. 20. tit. 10. par. 1. Quæ opinio procedere potest, quando coniuges longo tempore in Ecclesia habitaret. Ita censet Syluest. in summa, in verbo, Consecratio. 2. q. 5. & in verbo, debitum quæst. 3. D. Co-uar. & Greg. in locis nouissimè allegatis.

Non tamē coniuges à mortali crimine excusaretur, si carnale commercium habuerint in loco Sacro: siue consecrato vel benedicto, siue eam habuerint, vt voluntate fruantur, siue vt fornicationem euitent, siue multo, siue paruo tempore in Ecclesia stiterint, Ita Palud. in 4. distinct.

*Decretum
Cardi.
qui præ
sunt Co-
es. Tit.
inter-
preta-
tione.*

4. distinct. 32. quæst. 2. artic. 3. Antonin. in 3. parte, tit. 1. cap. 20. §. 2. Cardi à Turrecrema. in §. sed cum naturale. arg. 4. distinctione. §. Martin. Nauarr. in manuali confessor. cap. 16. nu. 33. Caietan. in summa, in verbo, matrimonialis vsus peccata. §. 6. Licet cōtrarium tenuerit Ang. in summa, in verbo, debitum §. 32. & alij per eum relati. & Cast. dict. docum. 2.

C *Commodentur.* Adde quod iam hodie in hoc amplissimo Toletano Archiepiscopatu, nouissimo Sinodali decreto prohibitum est, ne ornamenta & alia Ecclesiarum bona, ad earū decorem & ornatum necessaria, alicui commodentur: nisi tantum alteri Ecclesiæ annexæ. Clericus verò Economus vel Sacrista, illius constitutionis transgressores, pœna duorum aureorum sunt multandi. Ita sancitum fuit lib. 3. dictarū cōstit. sub tit. de rebus Ecclesiæ nō alienan. c. 4. Antiquius sanè superior pœna infligebatur. Nā in Concil. Tolet. sub Flauio Egica Rege celebrato, anno eiusdem regni. 7. Idibus Nouemb. Aera, 732. cap. 4. decretum fuit, eum qui vasa Sacra, aut ornamenta Ecclesiæ in vsum proprium prophanauerit, honoris proprii ordinem amittere, & Sacræ cōmunionis perceptione perpetuo (nisi in mortis articulo) priuatum remanere: nec nō dictorum bonorum restitutioni esse obnoxium.

Missamque pro requie defunctorum promulgatam, pro viuis celebrarunt hominibus, vt illi mortis incurrerent periculum.

CAPVT, XL.

Sacerdos, qui hoc crimen commissus, ut à proprio ordine depositus, in perpetuum exilium mittitur.

Pœna huius criminis est, vt talia perpetrantes à proprio ordinis gradu deponantur, & exilij perpetui ergastulo relegentur, vt cautum est in Concilio Toletano, quod refertur in ca. Quicunque sacerdotum. 26. q. 5. de quo tex. meminit Hostien. in cap. fin. de sortile: & ibi Ioann. de Ana. in fin. meminit etiam Paul. Grilan. in tract. de sortilegijs, in 14. q. & in 17. & habetur ille tractatus & alij sui in 4. vol. tractatū huius nouæ impressionis, in qua fuerunt redacti plures tractatus ad volumina decem. & quia Gratianus refert breuiter verba illius Concilij Toletani: Si quis cupiat illud originaliter legere, inueniet in synodo. 17. Toletana celebrata. Aera, 732. in cap. 6. sub rubrica de his, qui missam defunctorū audent pro viuis maleuolē celebrare. Quæ synodus hucusque non est impressa. b

R *Elegantur.* Vide doctissimum, & nostra ætate celeberrimum iurecōsultum Iacob. Menoch. in lib. illo variæ & indefessæ lectionis, de arbi. A

indict. quæstio. libr. inquam. 2.
cent. 4. casu. 388. num. 15.

Non est impressa. Adde quod decretum dicti Toletani Concilij nouissimè refert Frater Bartholomæus Carranza de Miranda Archiepiscopus Toletanus in epitome conciliorum Concilij Toleta. 17 cap. 5. cuius verba hæc sunt. [Qui fallaci voto missam pro requie defunctorum promulgatam, pro vitiis student celebrare hominibus, non ob aliud nisi ut is qui pro quo offertur sacrificium ipsius Sacrosancti libaminis interuentu mortis ac perditionis incurrat periculum, tam ipse Sacerdos qui celebrauerit, modo dicto, quam ille, qui ad talia peragenda incitauerit exilij perpetui ergastulo relegatur, & (nisi mortis articulo) Sacrae communionis perceptio denegatur, & Sacerdos insuper à proprii deponatur ordinis gradu. Hactenus concilium.

Eucharistiam ob ebrietatem ac voracitatem euomuerunt.

C A P V T, X L I.

1 Sacerdos, qui delictum hoc commiserit, quadraginta diebus debet penitere.

2 Species Sacramentales quamdiu in suo viro esse remanent, sub eis consistit inseparabiliter corpus Christi.

3 Si Sacramenti species, quæ discerni possunt euomitur, quid faciendum est.

4 Clerici vel Monachi, seu Diaconi, presbyteri, qui-

bustale contigerit. 70. diebus debent penitere, a vt in cap. si quis per ebrietatem. de conse. distinct. 2. vbi vide Card. de Turrecrem. qui dicit, quod considerata causa vomitus, quæ ponitur in text. scilicet, ebrietate, & voracitate, & circumstantijs, non videtur quod poena taxata excedat, & ideo securè iniungenda est. Cum autè text. non aperiat qualitatem poenitentia, quæ debet fieri in illis diebus, videtur relicta arbitrio iudicis. Ratio huius poenæ est, quia secundum veriore & securiorem opinionem quamdiu species Sacramentales remanent in suo vero esse, sub eis consistit inseparabiliter corpus Christi, & sic si prædictæ species eijciuntur per vomitum, ipsum corpus similiter eijcitur: quem sequitur Card. vbi supra, quem etiam vide in §. si na. dicentem quod tunc si species euomitæ discerni possunt, & sunt sumptibiles, debent exciccari & sumi per se: si potest fieri, vel cum vino, vel alio liquore. Si aut non sunt sumptibiles, tunc reponantur in aliquo honesto loco iuxta altare. Si species non possunt discerni, præsumuntur digestæ, nisi statim sint euomitæ, quo casu reponantur in aliquo honesto loco. De quo etiam vi. per Syluest. in summa verbo, Eucharistia. lo. 2. §. Nono quaritur, versic. Quartum.

Poenitere. Nota quod Episcopus, cui hoc contigerit, nonaginta diebus penitere se actur.

tenetur, si autem infirmitatis causa euenierit, septem diebus tantum: vt in ca. si quis per ebrietatem hic allegato, de quo vide Hostien. in sum. in tit. de custodia Eucharist. §. quæ poena num. 4. Steph. Auf. in addi. ad Capel. Tolosa. q. 218.

Ac ob negligentiam ipsorum aliquid sanguinis stillauit in terra, & in altari.

CAPVT, XLII.

1. Pena huius criminis quæ sit.

Pœna huius excessus ponitur in cap. super negligentiam. de cons. dist. 2. per hæc verba: Si per negligentiam aliquid de sanguine stillauerit in terram lingua lambatur, tabula radatur, si non fuerit tabula, vt non conculcetur, locus, contraderetur, & igne consumetur, & cinis intra altare condatur, & Sacerdos 40 diebus pœniteat: si super altare stillauerit calix, forbeat minister stillam, & tribus diebus pœniteat. Si super linteam altaris, & ad aliud stilla peruenerit, quatuor diebus pœniteat, si vsque ad tertium. 9 diebus, si vsque ad quartum. 20 diebus pœniteat, & lintamina, quæ tetigerit stilla tribus vicibus minister abluat calice supposito, & aqua ablutionis sumatur, & iuxta altare recondatur. Quæ poena cum sit canonis antiqui, & quæ magis videtur pœnitentiæ foro, quam

iudiciali providere, si casus occurrerit, & in iudicium deducatur, tunc iudex attentæ facti qualitate, & altæ populi notitia vel scandalo, & Sacerdotis culpa vel negligentia poena moderabitur vel augebitur, prout æquius sibi visum fuerit.

Adde circa huius capituli materiam Capel. Tolosa. & ibi Steph. Auf. in addi. de cons. 218. incip. Item fuit quæsitum qua poena.

Aliquoties insuper celebrando corpus & sanguinem Domini non percipiebant.

1. Sacerdos, qui crimen hoc commiserit, quæ poena puniendus est.

Hoc enim licet temporibus nostris raro accidat, quia semper qui celebrat saltē publicè, sumit corpus & sanguinem Domini, Concilio tamen Toletano 12. quod habetur de cons. distin. 2. cap. relatum cautum est, quod quicumque Sacerdos diuino altari sacrificium oblaturus accesserit, & se à communione suspende-rit, ab ipsa, qua se indecenter priuauit gratia communionis, anno vno repulsum se nouerit.

Super

Super rebus aptis ad faciendum sortilegia, & ad illum effectum vnā vel plures Missas scietur celebrarunt, adhibitis nefarijs precibus & verbis superstitiosis.

CAPVT, XLIII.

1 *Sacerdos, qui hoc immane scelus commiserit est deponendus.*

2 *Pœna huius sceleris, aliquando iudicis arbitrio est instigenda.*

¶ **Q**uam graue sit rebus sacris uti ad committenda scelera, nemo non nouit: & si hoc in quocunque grauiter puniendum est, quanto magis id faciendum erit, si talia perpetrans, cultus ac ministerio sacrarum rerum est ordinatus? Vnde Sacerdos, qui in hoc deliquerit, deponi debet ex sententia Pauli Grillan. in tracta. de sortilegijs, quod est volum. 3. tracta. diuersor. doct. in quæst. 14. qui etiam describit aliquas res, super quibus solent prædictæ Missæ celebrari ad dictum effectum, mouetur per tex. in cap. si quis Episcopus. 26. quæst. 5. qui hoc non probat, quia nihil de hoc delicto dicit, nec imponit pœnam depositionis. Mouetur etiam argumento text. in cap. Quicumque, eadē cau. & quæst. qui leuius crimen graui pœna castigat. Et dicit tandem quod quidem dixerunt esse pœnam arbitrariā: quod dicit tolerari posse, quando factum nō esset valde turpe, vel persona Sacerdotis simplex. Et vide Abb. in

cap. quidam. ad finem. De celebra. Missar. vbi dicit quod Sacerdos Missam celebrans, ut Deus perdat aliquem, licet cōficiat, debet hoc comperto deponi: quia abutitur tanto Sacramento: Superstitiosum autem clericum deponendum, & in monasterio detrahendum dicit Syluest. post Hostien. in locis per eum relatis in sua summa, in verbo, Superstitio. §. Vndecimo quaeritur.

ANNOTATIO.

Ad de Paul. Grillan. vltra locum, quem hic autor allegat in tract. de sortileg. q. 16 & 17. Jacob. Menoch. de arbit. iud. quæst. lib. 2. cent. 4. casu 388. num. 14.

In custodia Eucharistiæ desides.

CAPVT, XLIIII.

1 *Clericus istius criminis propeator, quæ sit pœna animaduertendus.*

2 *Sacramentum Eucharistiæ summa dectia custodiendum est.*

Huius desidiæ pœna ex dispositione concilij Arelaten. de quo in cap. Qui bene. de consec. distinct. 2. talis est, quod qui bene non custodierit sacrificiū, & mus, vel aliquod aliud animal illud comederit, quadraginta diebus poeniteat. Qui autem perdidit illud in Ecclesia, aut pars eius ceciderit, & non inuenta fuerit, triginta diebus poeniteat. Nouissimè autem taliter delinquentes ab officio tribus mensibus suspenduntur, vt ca. 1. de cust. eucharist. Grauiori pœna puniendi,

2 *nlendi, si aliquod nefandū in-
de contigerit, quæ videtur reli-
cta iudicis arbitrio, argumen-
to text. in cap. de caus. de offi.
deleg. Quali autem decentia
seruari debeat eucharistia, be-
ne ordinauit Honorius, 3. in ca.
sanc. de celebra. Missa. sub tali-
bus & notādis verbis: Ne pro-
pter incuriam Sacerdotum di-
uina indignatio grauius exar-
descat, distinctè præcipiendo:
Mandamus quatenus a Sacer-
dotibus Eucharistia in loco
singulari, mundo, & signato
semper honorificè collocata,
deuotè ac fideliter cōseruetur.*

ANNOTATIO.

Vide Circa huius capituli
argumētum Capellā To-
losanā, decisio. 218. vbi Auf.
in addi. & vide in hoc Archi-
episcopo Tolera. capit. 1. sub.
tit. de custod. eucharist. lib. 3.
Sinod. constituti.

Illud verò notabis, quod
propter negligentiam in sacri-
ficis admissam vindictam Dei
Optimi Maximi proximā esse
exempla Nadabi. & Abiu. fidē
faciunt, vt habetur Leui. c. 10.
cum alijs. 1. Reg. cap. 2. 3. & 4.
Atque Herodorus lib. 2. piacu-
lum fuisse apud Aegyptios tra-
dit immolasse hostiam nō no-
tam à Sacerdote, qui priusquā
immolaret explorabat dilige-
ntissimè an munda esset: deinde
allegato Canauo cornibus ap-
plicataque terra sigillari annu-
lo impressa mundam esse no-
cabat:

Hinc procedit parochium,

cuius desidia vel negligentia
infirmus absque Sacramentali
confessione, & Sacra commu-
nitione moritur à suo officio re-
mouendum esse, cum reus sit
animæ illius, vt dicit glos. in c.
officium. in verbo, sine confes-
sione. de offic. Archiepiscop. byt.
pro qua mirè conducit text. in
cap. presbyter. 26. q. 6. Idem es-
set asseuerandum de alio quo-
cunque Sacerdote qui puerum
in necessitate noluerit baptiza-
re: nam si absque Baptismi Sa-
cramento decedat Sacerdos
huius criminis reus deponitur
cap. quicūque. de consecr. dist.
4. Ego quidē semper vidi pro
his criminibus suspensionis
pœna cum reclusionē ad tem-
pus imponi.

*Tana
Parochi,
cuius
negligē-
tia, infir-
mus non
receptis
Sacra-
mentis
decessit.*

*c. si pr.
hites. 2.
q. 6.*

Missamque Sacram in-
ceptam reliquerunt.

CAPVT, XLV. QVOD
nouè editum est.

- 1 Clericus qui Missa sacrificiū ceptū
relinquit, quæ pœna puniatur.
- 2 Clericus qui rem Sacram ceptam re-
linquit, grauisimè peccat.
- 3 Cause aliquæ traduntur, quibus ex-
cusaretur clericus qui Missam
sacram non persequit.
- 4 Clericus qui rem Sacram propter im-
pedimentum non persequit, impe-
dimento cessante potest finire.

Clericus qui absque ratio-
nabili & virgētissima cau-
sa Sacram Missam inceptā re-
linquit, à Sacro corpore & san-
guine Domini nostri suspēsus
est: iuxta Macarij Summi Pon-
tificis decretum, in capit. nul-
lus. de consecrat. distin. 1. cuius
text. autoritate Archid. in cap.

K 4 nullus.

nullus. 7. q. 1. scribit eū minoris excommunicationis sententiam incurere. Imò sunt qui putant, eum maioris excommunicationis sententiam incurere : quibus suffragari videtur Toletanum Concil. in dict. cap. nihil. quo sanctum est, quòd huiusmodi defector, excommunicationis sententiam obtinebit. Sed verius est in nullā excommunicationem incidere, non maiorem, quia nullibi cautum reperitur, iuxta gloss. sing. in capit. fin. de iure patro. Nec verba Concilij Toletani aliquid videntur, ibi, [Sententiā excommunicationis obtinebit.] Quia sunt verba futuri temporis, quæ non inducunt poenam ipso iure impositam, nisi alia verba id significantia iniungantur. glo. not. in reg. in poenis. de regul. iuris. lib. 6. glo. Bar. & Bal. in l. iubemus nulli. C. de Sacrosan. Eccles. gloss. in l. 1. C. ne liceat potentior. cum prope infinitis allegatis ab Andr. Ti. raquel. in elegantissima illa relectione. l. si vnquam. in verbo, Reuertantur. nume. 39. C. de reuocand. donation. Non minorem, quia illud Macharij responsum quòd ansam præbuit Archidia vt hoc asseueraret, nullā de excommunicatione mentionem facit, sed tantum de suspensione à corpore & sanguine Domini. Ita nouissimè tenet Marti. Nauar. in Miscellaneis de oratione Miscela. 42.

Peccat sane grauissimè clericus, qui inceptam Missam non perficit. Tum quia iure prohibe-

bitum est, vt dixi, tum etiam quia præstat ansam audiētium distractioni, vt in suscepta deuotione frigescat, quod ipsum dicendum censeo, de omnibus alijs horis canonicis, vt insinuat dictum Concilium Toletanum in dict. capit. nihil. quatenus loquitur, de omni officio, in quo Domino psallitur, vt ponderat egregius. Nauar. in tracta. de oratione. c. 16. nu. 45.

Si tamen legitima interfuert causa permixtum est diuina munera incepta relinquere. vt tenet S. Tho. in 3. part. quæst. 53. arti. 6. Paludan. in 4. distin. 11. quæstio. 1. conclus. 2. Iusta causa illa iudicanda est, quæ provenit ex impotentia facili: quia clericus qui Missam inceptit, repentino morbo afficitur, ita vt eam perficere non possit. Alia est iuris impotentia, quia forte ea incepta meminit comedisse, vel quòd erat suspensus, vel excommunicatus, irregularis, vel in peccato mortali. Ita tenet Diuus Thom. in dict. 3. par. q. 58. arti. 6. ad secundū. Quam doctrinam communiter receptā esse asseuerat Marti. Nauar. in dict. capit. 16. nu. 17. Ex quorum tamē sententia liceret, cui hoc contingerit, condigna facta poenitentiā, Sacramentum finire, etiam si ante consecrationem illius memorie hoc superueniat. Si aliās scandalum oriretur quidquid reclamee Palud. in 4. sent. dist. 11. quæst. 2. col. 2. Si tamen absque vllò scandalo posset à Sacra re incepta desistere, id omnino facere tenetur.

tenetur, in tribus casibus supra enumeratis, nempe comestio-
nis, irregularitatis, vel excom-
municationis, sed in quarto si
meminit se in mortali peccato
esse constitutum, perficere po-
test, modo condigne pœniteat.
Sed illud memoria dignissimū
est, clericum Missam dictis tri-
bus casibus finiēdo non affici
irregularitate. Ita tenet Ang. in
summa, in verbo, Eucharistia.
2. § 2. & sequen. Syluest. in eo-
dem verbo. q. 7. col. fin. Quam
opinionē amplectitur Nauar.
in d. cap. 16. dices eam iustiore
esse licet ab ea recedat Palud.
in 4. dist. 11. quest. 1. col. 2. Ego
verò in animæ iudicio libenter
Ange Syluest. & Nauar. opi-
nionē quæ summa nititur æ-
quitate sequor, sed in seriori
foro clericum istū à iuris Pon-
tificij pœnis immunem nō iu-
dicarem. Tertia causa erit in-
gressus excommunicati & de-
nuntiati, qui pertinaci impio-
que animo ab Ecclesia exire
nolūt, si antequam Sacrum Ca-
non incipiatur id contingat
Missā incepta relinqui potest,
vt in Clem. grauis, iuncta glo.
de senten. excommun. Si verò
canone incepto eueniat finie-
da est, ex dictæ glossæ senten-
tia, quæ communis est, teste
Nauarro in d. cap. 16. qui sin-
gulariter eam declarat, vt pro-
cedat, quando peruētum est ad
verba consecratoria: nam si ca-
none incepto ante quam ad di-
cta verba fuerit peruētum, me-
dio illo tempore, excommuni-
catus denunciatus Ecclesiam

fuerit ingressus, nolitque rece-
dere Missa finiēda non est.
Quarta causa erit, si incepta
Missā, interdictum superueniat
speciale, vel huiusmodi cessā-
rio, vt neque valuis apertis, vel
clausis celebrari possit, vel in-
terdictum generale, & nō per-
mitteretur valux ocludi: in
his sanē casibus Missā finiēda
non est: intelligendo tamen, vt
suprà scripsimus, an deuentum
fuerit ad verba consecratoria
vel ne.

Nec illud est omittendum, 4
quod sicut iusta subsistēte cau-
sa diuina solennia finiēda nō
sunt, fortiori ratione: tali inter-
ueniente legitima causa, quæ
Missam inchoauit, potest itera-
to eam inchoare, licitū nempe
est, imò laudabile nimis verbū
Domini eadem oratione repe-
tere, vt Sacris Euangelij pas-
sim legimus. Ioann. 6. ibi, *Amen
Amen dico vobis.* Et in Psalmis,
Fiat fiat. vt habetur Psalm. 40.
& 150. & apud Diuum Paul.
ad Roma. 8. & ad Gala. 4. Et
iusta causa ea iudicabitur, si
magnus Princeps magna co-
mitatus familia Ecclesiam in-
grediatur, eo tempore quo ve-
rissimile non sit, quod aliā Mis-
sam audire possit. Ita se pie fe-
cisse latetur. Mart. Nauar. cum
iam ad Epistolam Missam ce-
lebrando peruenisset, regres-
sumque fuisse ad introitum (is
inquam) in d. cap. 16. num. 56.
qui etiam legendus est in di-
ctis Miscellaneis de oratione
Miscelan. 4. numero. 219. quo
loco scribit hoc licere, etiā di-
K 5 Aa

sta Epistola, & aliquando Sa-
cro Euangelio, censeri que esse
iustam hoc faciendi causam, si
multi superuenerint operarij,
solicitatores, & causarū acto-
res, quibus rogantibus, vt Sa-
cerdos Missam denuò inchoa-
re, posset morem gerere, ne
operarum suarum iacturam fa-
cerent, vel illorum deuotio al-
terius Missæ tarditate frigescer-
et. At cum hodie tanta sit Sa-
cerdotum copia rarissimè hoc
eueniet. Et vt liberè dicā quod
sentio, casus iste ultimo loco
adductus ab egregio Nauarro
mihi nullo modo placet, im-
putandum quidem est his ho-
minibus, qui suis sæcularibus
negotijs inuoluti, congruo tē-
pore ad sacram rem audiendam
minimè accesserit. Nec iustū,
nec decens est, diuina munera
ita pertractari, vt istorum vo-
luntate repetantur, inde sanè
scandalum generaretur, & qui
à principio his audiendis inter-
fuerunt, moleste feret. Et ideo
clericus qui in hoc delique-
rit, pro modo culpæ arbitraria
pœna ab ordinario erit ple-
tendus.

**Horis prohibitis celebra-
re sunt ausi.**

**CAPVT, XLVI. QVOD
nouè æditum est.**

- 1 Clericus qui horis prohibitis celebra-
uit qua pœna plecentus sit.
- 2 Clericus qui nullū celebrat, à pecca-
to non excusatur.
- 3 Episcopus an possit dicto casu facul-
tatem indulgere.
- 4 Clericus utrum passus post meridiem
celebrare.

5 Privilegia magnatibus concessa, vs
post meridiem res sacra possit eis
ministrari, an sit iuris communis
consentanea.

Sacri Tridentini Cōcilij de-
creto stabilitum est, vt Episcopi (ne impiæ superstitioni
detur locus) edictis pœnis quæ
impositis caueant, ne Sacerdo-
tes alijs quā debitis horis cele-
brent: vt habetur sessione. 22.
in decreto de obseruandis &
euitandis in celebratione Mis-
sæ. Erunt igitur puniendi si in
hoc deliquerint, illis pœnis
quæ synodalibus constitutio-
nibus, vel edictis fuerint decre-
tæ, & si nullæ fuerint statutæ
arbitraria pœna, pro modo
culpæ sunt plectendi, cum iure
diffinita non sit. ca. de causis. §.
de illis. de offi. deleg. l. 1. ff. de
iure deliberan.

Vnde post dictum conciliū,
antiquata est ea consuetudo,
quæ in aliquibus locis vigeat,
vt longè ante lucem Missa ce-
lebraretur, ea ratione, vt opera-
rii famuli & domestici eam au-
dirent, vt operibus suis melius
postea vacare possent. Simili-
ter ea consuetudo censetur su-
blata, quæ recepta erat, vt Mis-
sæ nuptiarum (præsertim no-
bilium) eo tempore diceretur.
Cauent igitur clerici, ne præ-
textu talis consuetudinis, de-
cretum illud transgrediantur,
quia à pœnis debitis non ex-
cusarentur.

Peccat equidem clericus, qui
noctu & ante diem celebrat, vt
est commune omnium Docto-
rum placitum, teste Nauarro
in manuali confessor. capit. 25.

aurum.

*Mart.
Nauar.
opinio
confu-
satur.*

num. 85. Episcopis autem hoc interdictum non est. ex glos. sententia in cap. fin. in verbo, *Indulgemus*. de priuileg. lib. 6. tenet Palud. in 4. sent. dist. 13. q. 2. conclusionem. 2. arti. 2. & licet nullo iure fulciatur, cum eam consuetudo receperit amplectenda est.

3 Poterit verò clericus, absque alicuius pœnæ metu ante diem celebrare, si Episcopi vel sui superioris facultas interuenerit, quæ tribuenda est propter necessitatem communicandi infirmum morti proximum, & defectum eucharistiæ: vt tenet Archiepiscopus Florenti. in 3. parte tit. 13. cap. 6 §. 4. quem sequuntur Ang. Syluester & recentiores quos allegat Marti. Nauar. d. ca. 25. qui censet propria autoritate id fieri posse, si superior sit absens. Is sanè qui in culpa fuit, non seruandi sacratissimam eucharistiam in Ecclesia infirmis: ministrandâ, grauissimè punietur.

4 Delinquit etiâ Clericus, quo ad huius capitis punitionem (prout nonnulli arbitrantur) qui post præteritam maximâ partem horæ sextæ (quæ meridiæ finitur) celebrare audet, vt scribit Ioan. And. in capit. 1. de celebrat. Missar. cuius opinionem communem esse fatetur. Nauar. in tract. de oratione. ca. 21. num. 31. & in d. capit. 25. à qua ipse iure optimo recedit, asseuerans non esse prohibitum (scandalo cessante) post meridiem vsque ad nonam horam celebrare: quia nullo iure nec

congrua ratione prohibitum est, imo permissum: si rectè perperamus, quod sacrificiū incruentum à Sacerdote in persona Christi oblatum, idē est quod ea hora ab ipsomet Christo oblatum fuit cruentum, quod quædam Missa fuit, quod ipse sæpissimè fecisse & consuluisset testatur.

Ex quibus colliges, quod ea priuilegia, quæ magnatibus concessa sunt, vt eis possit res sacra post meridiem vsque ad nonam horam celebrari, iuri communi esse consona, & id tantum operari, vt aliquorum scandalum sedetur. Quibus nō refragatur Tridentinum Concilium quatenus prohibet, ne Sacerdotes alijs quam debitis horis celebrent, quia intelligendum est de horis ante lucem vel post nonam.

Commendatumque sibi infirmum baptizare noluerunt.

CAPVT. XLVII.

1 Clericus qui crimen hoc perpetraverit, depositionem meretur.

Presbyter qui in prouincia propria, vel alia, vel vbiuque inuentus fuerit, commendatum sibi infirmum baptizare noluerit pro intentione itineris, vel aliqua excusatione, si sine baptismo moritur, deponendus est, ex decreto Martini Papæ, in cap. Quicumque. de confess. distinct. 4.

Beneficia

Beneficia plura possident.

CAPVT, XLVIII.

- 1 Plura haberi beneficia, rationi naturali aduersum esse eleganter ostenditur.
- 2 Pluralitas etiam beneficiorum canonicis sanctionibus obstat.
- 3 Beneficiorum pluralitas multis magnis, sanctorum virorum testimonis damnatur.
- 4 Habens multa beneficia etiam cum dispensatione sine causa ratione concessa in anima iudicio securus non est, & ibi traditur an Papa possit in pluralitate beneficiorum dispensare.
- 5 Plura haberi beneficia etiam simplicia, quorum alterum ad comode uiuendum sufficiens est, altero priuari potest.
- 6 Recipiens beneficium aliquod, curam habens animarum annexam, si priuilegium beneficium habeat, eo ipso iure priuatus est, & si illud habere contendit, alio etiam priuatus est.
- 7 Si duo simul & semel alicui curata beneficia conferantur, tunc datur optio.
- 8 Beneficij secundi acceptatio facta voluntate, non facit priuilegium vacare, si inuenti non sit acceptas parituerit.
- 9 Pars vacationis primi beneficij, si ibi non uideatur locum nisi ad praesentandum beneficij pariter possit habere.
- 10 Pars, cap. de multa, per extraneam constitutionem in priuilegium extrinsecum, uel in uel in secunda auctoritate.

A Habere plura beneficia in
 1 Hetero crimina referre uolui:
 quia licet in nostris temporibus,
 non modo non iudicetur
 criminofum, verumetiam is fa-
 pientior habeatur, maiorique
 dignus honore qui plura bene-
 ficia aggregare, & acquirere

sciuerit, hoc perniciosissimum
 Christianae reipublicae, Eccle-
 siaeque vniuersalis statui, ani-
 marumque salutis fore censeo.
 Idque rationi naturali obuia-
 re, ac sanctis Ecclesiae constitu-
 tionibus, plurimumque sanctorum
 Doctorum opinionibus con-
 tradicere. Quid enim rationi
 naturali aduersum magis, quam
 quoum vnus & idem homo va-
 ria Ecclesiae stipendia in varijs
 & distatibus saepe locis, & qui-
 bus varia incumbunt onera in
 seipso suscipiat? Quae est enim
 humana respublica, quae suos
 iudices, rectores tabelliones, &
 alios officarios stipendijs in
 absentia sui & vagari permit-
 tat? Quis in sua quantumuis
 ampla & ditissima domo, vni
 ministro absentis salaria pluri-
 um ministrorum persoluit, ac ab
 eo quoscumque suo nomine sub-
 rogatos admittit? Sola domus
 Dei Ecclesia sancta tali inordi-
 natione suo priuatur ministe-
 rio, ac debitis fraudatur obse-
 quijs. Vnde verissima sunt beati
 Bernardi verba in declama-
 tione super Euangelio. Dixit
 Simon Petrus ad Iesum, in co-
 lum. 51. dum dicit quod sola
 bona Domini ex omnibus ho-
 die inueniuntur exposita. Quid
 debet Ecclesia Dei pluri-
 um vanitati, et patrimonio
 Iesu Christi dilectissimi sponsi
 sui, quod flagellis, lapidibus, san-
 guinis effusione quassuit, eorum
 alas accipitres, educat canes, fa-
 ginet equos, nutriet leones ac
 seditiosos homines qui passim
 rempublicam turbent? Quid
 nempe

nempe debere potest pluribus alijs rusticorum filijs, ac suis parentibus indoctiorib⁹, à quibus solum (Imo vix) aratra & boues in successionem habere potuerunt, qui illicitis medijs plura occupant beneficia, vt cum illis amplam sibi parent suppellestem, varios aptet cibos, ac pro pluribus illicitis sumptibus pecuniam habeat? Quid denique Ecclesia eadem, quantumvis peritissimis ac literatissimis viris debere iudicabimus, vt beneficiorum cōgerie suæ ambitionis insatiabile sitim extinguere debeat, præcipuè his qui doctrina sua nunquam Ecclesiæ catholicæ profuerunt, nec prodesse curant? Dic mihi quicumque es, quantacunque polleas eruditione, an eo solo quod vigilas sustinueris, studio vacaueris, tibi astricta est Ecclesia Dei, vt te in statu grandi, ac pompa magna sustineat? Vidistine aliquando artificem aliquem eo solo quod artem didicerit optimè à Republi. alimenta suscipere? An ex eo quod arte sua Reipubli. utilis est. Quid igitur tibi suades, eoque studueris licere tibi plura Ecclesiæ beneficia retinere, cum nec vnus eorum onera subeas? Aduerte quæso, quod literatis viris non plura beneficia, sed maiora concedi sanxerunt Canonica iura. Si quando verò vt plura habeant beneficia cum peritis dispensare cōceditur, ob Ecclesiarum utilitatem, non eorum, id effici debet. Quid enim prodest stu-

dium tuum Ecclesiæ sanctæ, si id solum operatur, vt plura occupes loca, in quibus plures possent eidem deservire, qui sufficienti peritia, & maiori charitate seu virtute iniuncta onera subirent? Quid prodest illi doctrina tua, si oues Christi tibi commissas, imperito mercenario contemni salario pascenda committis. Quis ergo inficiabitur hoc aduersari naturali rationi, si eadem ratione non caret. Quod nempe apertissimè comprobant leges antiquæ gentiliæ, qui solo naturali lumine regebantur, in quibus prohibitum erat expresse, vt apud eos nō esset vir duplex, aut multiplex, sed quod singuli singula facerent, vt in Socraticis legibus cauebatur. Confirmant hoc etiam notanda verba Iustiniani, in l. Nemo C. de assesso. dum dicit, Neque enim facile credendum est duabus necessarijs rebus vnū sufficere: Quodque id sanctis obueniet canonicis institutis, apertè monstratur. Primò quidem cōtrarium dispositum est in 7. Synodo: vt refert Gratianus in cap. 1. 21. quæsti. 1. vbi dicitur, Clericus ab instanti tempore nō connumeretur in duabus Ecclesijs, negotiationis enim hoc est & turpis lucri proprium commodum. Statuit etiam hoc sancta vniuersalis Ecclesia, Spiritu sancto congregata in Cōcilio illo Calcedonen. celeberrimo à sexcentis & triginta Episcopis celebrato. in cap. 10. illius concilij, vbi defini-

nitum est non licere clericis in Ecclesijs duarū ciuitatum ordinari. Si quis verò iam translatus est ab alia in aliam Ecclesiam, nihil habeat commune cum priore. Illos vero qui ausi fuerint post ordinationē illius vniuersalis synodi agere cōtrarium, statuit sancta synodus cadere à proprio gradu. De qua decisione concilij breuiter meminit Gratianus, non referendo dictæ poenæ appositionem, in cap. clericū. 21. quæst. 1. Hoc præterea aduersatur discissioni Concilij Placentini per Urbanum Papam celebrati, de quo in cap. Sanctorum 70. distinct. vbi hæc pluralitas beneficiorū prohibita est, per hæc verba. [Omnino autē in duabus Ecclesijs aliquem intitulari non liceat.] Hoc etiam improbat Toletanum Concilium, de quo meminit Gratianus in capit. vnio. 10. quæst. 3. in versic. Sed & hoc per hæc verba, videlicet, Sed & hoc necessariū instituere duximus, vt plures Ecclesiæ vni nequaquam committantur presbytero, quia solus per totas Ecclesias nec officium vallet persolvere, nec rebus earum necessariam curam impendere. Cuius concilij verba originaliter legere desiderans inueniet in Concilio Toletano. 16. celebrato sub principe Flauio Egicano anno. 6. sui regni à sexaginta & vno Episcopis, in capitu de reparatio. Eccl. præcipue quia paucula etiam verba & vtilia in hoc proposito transcribere neglexit Gratianus,

quod tamen concilium hucusque non habetur impressum. Celebre etiam illud Lateranense Concilium cui Alex. tertius interfuit, de quo in c. Qua in tantum, de præb. Præbendarum multitudinem Canonibus inimicā, materiam diuolutionis & euagationis inducere, ac certum periculum animarū continere expressē attestatur: Prohibuit hoc etiam Alex. secundus, qui disposuit quod nullus presbyter habeat duas Ecclesias, vt in ca. per laicos. 16. q. 7. Vnde dicit Abba. in cap. Conquerente. de cler. non resid. in. 3. nota. allegando glo. in capit. Dudum. cl. 2. de elect. in verbo intitularam, quod sine peccato mortali non potest quis habere plura beneficia, quando alterum per se sufficit. Et vide etiam Ioan. de Lignano in tractatu de pluralitate beneficiorum, maximè in colum. 2. vbi concludit quod de iure communi vnus non potest habere duos titulos beneficiales Ecclesiasticos extra casus in iure expressos, & adducit optima fundamenta in proposito. Extant insuper sanctorum ac grauium virorum commentaria, quibus hanc pluralitatem beneficiorum damnant, eamque animabus periculosissimā esse demonstrant optimis ac virgētibus rationibus, quas hic transcribere nolo: patent enim volentibus legere eas in tract. cōtra pluralitatem beneficiorum, quem addidit singularis vitæ, ac magnæ doctrinæ vir Dio. Cartusi.

Cartusi. prax. maxime in 7. arb. postquam ad totum 11. Posuit etiam aliqua notanda in proposito alter Cart. antiquior Dionys. in lib. suo de vita Christi, in cap. 68. de amb. & quibusdā alijs defectibus clericorū. Firmat hoc etiam apertè diuus Bernard. in epist. 271. ad Comitem Theobaldum vbi tradit honores & dignitates Ecclesiasticas debere dari ijs qui eas dignè ac secundum Deum administrare velint & possint. Neque licere cuiquam habere plures in pluribus Ecclesijs, nisi dispensatione ob magnā vel Ecclesiæ necessitatem, vel personarum vtilitatem. Et vide in proposito Beatum Thomam, in quolibet 11. in artic. 15. 10. Maioris in 4. distinct. 24. in quæst. 6. & 7. vbi inter alia cōcludit quod tenēs plura beneficia cum dispensatione, in qua non est rationabilis causa dispensandi, non est in statu salutis. Et vide Felin. in cap. 1. nume. 30. de cōstit. vbi dicit, quod licet Papa habeat potestatem dispensandi in omnibus statutis Ecclesiæ, sola voluntate tamen illud intelligitur, nisi lex positua habeat in se quādam rationem diuinam vel naturalem, vt est lex prohibens plura litatem beneficiorū, illic Abb. & alios. Scripsit etiam aliqua Gabriel in expositione canonis, in lectione. 28. in duabus ultim. col. vbi etiam ostendit quomodo dispensatio Papæ in hoc non suffragatur, nisi fiat ob necessitatem, vel vtilitatem

Ecclesiæ. Et vltra opiniones grauium & singularium Doctorum in ista materia miracula quædam referūt per supradictos Doctores Cartusien. per quæ periculum habētium plura beneficia dignoscitur, quæ quidem à Christiano viro contemnenda non sunt. Nec enim æterna salus propter delicatorem victum, & ornatorem vestitum, seu ampliorem familiam, in dubio ponēda est, essetque consentaneum, vt sicut patimur ob solam opinionem eorum qui medicinam scripserunt, sanguinem minui, pluraque alia nobis insipida & satis fastidiosa propinari, ne salus corporis periclitetur (cum scēpius eueniat ipsis medicis scriptoribus, aut alijs viuis quī ipsorum opinionem in nobis experiuntur, errantibus, nō solum non liberari à morbo, sed eadem phlebotomia, qua sanari credebant, mori ac periclitari infirmos) sic sequendo opinionem sanctorum vel insignium doctorum ob salutem animæ pecunias minui, aliquaque & si corpori molesta, tolerare. Cū ex hoc nullam nobis corpori nec animæ timeri possit periculum, sed animæ post obitū, & corpori post resurrectionem certior & securior salus æterna promittatur. Relicta igitur animæ poena supremo illi mortuorum ac viuorum iudici, qui solus intelligit delicta cunctorum: prima poenarum quæ se offert in huius sæculi contumioso foro est, quod habēs plura bene-

re bene-

ra beneficia, quamuis simpli-
cia, e quorum alterum sufficit
per se ad vitam beneficiati, po-
test legitimè altero priuari.
Hoc probat text in c. Conque-
rente de ele. non resi. secundū
Abb. ibi, in 3. no. quod dicit
valde notabile, & nunquam
obliuioni tradendum, & dicit
esse casum solennem priuandi
aliquē beneficio suo, licet velit
in eo residere. Iustissima quidē
est poena ista, licet his tempo-
ribus infelicibus inusitata, nō
quia vires amiserit, sed ex ne-
gligentia aut auaritia superio-
rum, quorum aliqui in Sacro-
rum Canonū executione tor-
pescunt, reliqui verò cum plu-
res Ecclesias Episcopales simul
aliquan- to, aut cum vna Epif-
copali plura alia beneficia reti-
neant, siueque officiales, aut ha-
beant aut ambiant plures dig-
nitates siue beneficia, auaritia
caeci aliorum cupidinem (& si
Ecclesijs, clero ac diuino cultui
pernitiosam) refrenare non fa-
tagunt. Secunda est, que in Cō-
cilio generali statuta fuit, vt
haberetur in capit. de multa, de
præb. cuius verba sunt: Quicū-
que receperit aliquod benefi-
cium cuiam habens animarū
annexam, si prius tale benefi-
cium habebat, eo sit ipso iure
priuatus: d & si fortè illud reti-
nere contenderit, etiā alio spo-
lietur: in quoque ad quē prio-
ris spectat donatio, illud post
receptionē alterius liberè con-
ferat: cui meritò viderit conse-
rendum. Et vltius decernit
text. idem esse obseruandū in

personalibus. Fuit etiam extē-
sa poena ista per iura Sexti &
Clementin. primò ad regulares
dignitates, vt in capitulo. Cum
singula, de præb. libro 6. Secū-
dò ad priuatus, vt in Clemen-
tin. 1. de supplenda neglig. præ-
la. Tertiò ad vicarias perpetuas
Ecclesiarum parochialium, vt
in Clemen. vnic. de offic. vicar.
Aduerte tamen quòd si alicui
conferantur duo curata simul
& semel, tunc datur sibi optio
secundum Abb. ibi, colum. 3.
versic. In ea glo. licet alij secun-
dum eum tenuerint, quòd non
valet collatio. Quādo verò ali-
quis calore iracundiae reciperet
secundum beneficium curatū,
non vacaret primum, si incon-
tinenti poenituit eum, secundū
eundem, ibi. dict. col. 3. versic.
Extra casum. Poena verò ista
vacationis primi beneficii, nō
vindicat sibi locum, nisi post
habitam possessionem pacifi-
cam secundi beneficii, ita cre-
dit Abb. indistinctè, vbi sup.
colum. 4. ver. in ea glo. Sed hæc
quidem poena, de qua in d. c.
de multa, nouissimè & singu-
lari zelo adaucta est per Ioann.
22. in sua extrauaganti execra-
bilis: e quæ sub titul. de præb.
collocata est, in §. qui vero. vbi
cauerur, quod qui receperint
deinceps dignitatē, vel perso-
natum, seu officium, aut aliud
beneficium) animarum curam
habens annexam, si antea ha-
bebat aliud simile beneficium
si illud primum quo nōscitur
esse priuatus ipso iure, postquā
habuerit possessionem secundi,
vel

vel per eum steterit quominus habeat omni fraude & dolo cessantibus, non dimiserit in manibus ordinarij absque more, dispendio, verbo & facto sine fraude, & sub publico testimonio, ipso iure & ex tunc est priuatus dicto secundo beneficio, quod recepit, & quod durius est, reputatur inhabilis ad sacros ordines suscipiendos & ad habendum quodcunque beneficium Ecclesiasticum, quas duas pœnas inhabilitatis ad ordines sacros & beneficiũ incurrit etiam ipso facto: vt voluit ibi glos. Zenze. in verbo ipso iure. in fin. verbis. Et vide quatuor requisita vt procedat pœnæ dictorum iurium, vide licet c. De multa. & extravagantis execrabilis, per Staphileum in tract. de gratiis expectantijs in tit. de qualitate & statu benefici. in §. quarto requiritur. vsque ad §. 4. & vltim. & habes nunc illum tractatum in tomo quarto sexdecim voluminũ impressorũ Venetijs.

A *Plura beneficia.* Adde quod cum huius capituli argumentum latius pateat, quam vt breuibz possum illud concludere, satis erit si legentibus veluti manibus dixerim, ea loca, in quibus pingui minerua tractatũ reperient. Legant igitur Ioan. de Lign. in tractat. de pluralit. benefi. numero 1. Curri. in eodem tractat. per totum. Ioann. Nicol. Simõ. in ipsomet tractatu, nu. 1. vsque ad num. 22. Lamb. in tractat. iuris pa-

trona. 1. part. 2. li. 7. quæst. pri. articulo quinto. Paul. Parisi. in cap. cum Ecclesiastica. nume. 5. de excess. prælato. Augu. quæst. suis. q. 8. numer. 1. Aluar. Pelag. de planctu Ecclesiæ, artic. 9. in fine Domi. Soto lib. 3. de iusti. & iure. q. 6. articulo. 3. Petrum Rebu. in pract. benefi. tit. de dispensati. ad plura beneficia, pagin. 366. vbi decẽ rationes cõgessit, propter quas prohibita est beneficiorum pluralitas. Et vide egregiam. l. 3. titulo. 16. par. 1. vbi latẽ Gregori. in verbo, *Otro.* & nouissimẽ concil. Tridenti. sess. 7. cap. 4. & sess. 24. cap. 7.

Non suffragetur. Vide latiss. Bmẽ Domi. Soto, & Petrum Rebuff in locis nouissimẽ allegatis & Martin. Nauar. in manu. confess. cap. 25. num. 129. & in tract. de oratione. capit. 22. numero 75.

Quamvis simplicia. Adde glos. C sing. in capit. dudum. in 2. de elect. quæ scribit etiam simplicium beneficiorum pluralitatem esse prohibitam, quam Abb. & Scribentes ibi sequuntur, & communem esse fatetur Martin. Nauar. in manu. confess. cap. 25. num. 125. & probatur in cap. conquerente. de clerici. nõ residen. tradit. S. Tho. quodlibet. 8. artic. 19. & quodlibet. 9. artic. 19. quæ opinio canonizata est hodie in Concil. Triden. sess. 24. c. 17. de reform. Et Cardinalium Sacre congregationis sulcita testimonio his verbis asseuerantes. [Plura beneficia non possunt obtineri.

L

licet

*Decretũ
Cardi-
nalu*

licet sint simplicia sine dispensatione Papæ.] Circa quod admonendi sunt impetrantes, qui aduersus Sacrorum Canonum instituta plura beneficia etiam simplicia cōsequi affectant, nō equidem securi sunt, etiam si in supplicationibus suis Pontifici Maximo oblati, alia beneficia habere fateantur, & ipse petita beneficia cōferat, minime equidem cum ipsis dispensare censetur. Nam aliorum beneficiorum expressio, solum operatur, quod gratia subreptitia non censeatur. text. insignis in capit. non potest. de præbend. in sexto, quod multis rationibus probat. Martin. Nauar. in tractat. de oratione, capitulo. 22. num. 64. vbi numero. 67. latè disputat, quod beneficium dicatur sufficiens, ne aliud habenti illud conferatur.

D *Inso iure priuatus.* Vide Con-

Con. Tricilium Tridentinum, sessione. 24 cap. 17. cuius verba ponderans Martin. Nauar. in manuali confessor. cap. 25. numer. 129. [Quatenus dicit cogatur omnino, &c.] Dicit neutram Ecclesiam ipso iure vacare. Sed fallitur in hoc vir egregius, cū à iure antiquo sine nouo expresso recedere nō liceat. l. precipimus. C. de appellati. & loquitur expressè cōtra aliud decretum eiusdē concilij sessione 7. capitulo quarto. [Quicumque (inquit) de cetero plura curata, aut alia incompatibilia beneficia Ecclesiastica, siue per viam vnionis ad vitam, siue cōmēdæ perpetuæ, aut alio quos

cunque nomine, & titulo, contra formam Sacrorum Canonum, & præsertim Innocentij Tertij, quæ incipit de multa recipere, aut simul retinere præsumpsit, beneficijs ipsis, iuxta ipsius cōstitutionis dispositionem, ipso iure, etiam præsentis canonis vigore priuatus existat.] Nec verba d. c. Nauarro his suffragantur, quia Conciliū Sacrum ibi loquitur, ante lapsum sex mensium, de ea coactione, quæ intra tempus illud à iudice facienda est, quo clappo, locus est dictæ poenæ, vt ibi etiam diffinitur.

Non vacaret primū. Vide Cardinalem in Clementin. 1. oppositio. 1. de offi. Vicarij. Felinus in capitulo, sicut ex literis. numero quarto. de iure iurando. Deci. in l. quidquid calore. ff. de regul. iur. Andr. Tiraque. in tractat. de poenis. caus. 1. numer. 29.

Extraneus execrabilis. De qua cōstitutione meminit Petrus Rebuff. in d. pract. de forma signaturæ simp. prouisi. versi. aut per constitutionem. pag. 144. vbi dicit, quod si dicta extraneus cōstitutio ad vnguem seruaretur non essent tot in beneficijs plurales.

Quorum aliqua patres eorum nullo median- te possederunt.

C A P V T. XLVIII.

Beneficia Ecclesiastica hereditario iure non deferuntur.

= Si

- 2 Si Sacerdos instruatur in Ecclesia, in qua pater eius ministravit, ab ea est amovendus.
- 3 Filius etiam legitimus non potest in beneficio patris succedere.
- 4 Differentia egregia, inter filium legitimum, & illegitimum circa filius cap. materiam constituitur.

1 **A**ded enim sacrorum canonum conditores successionem seu hæreditariū ius in Ecclesiis Dei abhorruerunt, ut Innocentius Papa 11. Apostolica autoritate prohibuerit, ne quis Ecclesiæ præbendas, præposituras, capellantias, aut reliqua officia hæreditario iure valeat vendicare, aut expostulare præsumat, statuēs quod si quis improbus aut ambitionis reus hoc atrētare præsumpserit, debita poena mulctaretur, & postulatis. 8. q. 1. si verò aliquis ista cōtemnēs ad huc in Ecclesia, in qua pater eius ministravit, instituatur, poena eius est ut ab ea amoveatur: a ut statuit Alex. Tertius in cap. ad præsentiam. cum duobus sequent. & in cap. quoniam. & in cap. ad extirpandas de fil. presbyr. nisi media intercesserit persona, ut in dict. cap. Ad extirpandas. & in cap. ex transmissa. eo tit. Advertendum præterea est, quod licet isti clerici, cōtra quos hæc denuntiatio facta est, dicantur esse illegitimi, tamē quoad nostrum propositum, etiā si quis sit legitimus non potest succedere patri in beneficio, quod ipse possedit nulla persona mediante, ut per glo. Archi. Domi. & Præpo. in dict. cap. Apo-

stolica. Et probat etiam textum ibi dicit ad hunc casum expressum Anton. in 5. not. in dict. capit. extirpandas. & not. Anton. post Host. in ca. ad hæc eo. tit. & Dec. in cap. inter ceteras. col. 2. num. 4. de rescrip. ubi in hac materia benè loquitur. Differunt tamen in hoc proposito quo ad alium articulum: quod illegitimus filius non potest præfici in Ecclesia, in qua præest pater de præsent. ut habeat alium canonicatū vel præbendam, licet possit eo mortuo habere, dum non succedat in beneficio paterno: legitimus verò potest institui in Ecclesia, in qua pater præest, etiam eo viuo, in diuerso beneficio, b ut not. in dict. glo. & per Domi. & Præpo. ibi. Si autē isti immediatè succederent in beneficijs filiorum, non priuarentur eis, cum non repeteretur prohibitum, patrē filio succedere, c in hoc casu, prout communiter in hoc resident Doct. in dict. capit. ex transmissa ut Præpo. asserit in dict. cap. Apostolica. licet contrariū tenuerint Hostien. & Archid.

AB ea amoveatur. Adde Conc. A. cil. Tridentin. sess. 25. cap. Declaratur. 15. cum singularia verba hæc sunt. [Ut paternæ incontinentiæ memoria, à locis Deo consecratis, quos maximè puritas, sanctitasque decet longissimè arceatur, non liceat filijs clericorum, qui nō ex legitimo nati sunt matrimonio, in Ecclesijs, ubi eorum parentes beneficiū

ficiū habent, aut habuerunt, quodcūque etiā dissimile beneficiū obtinere, neque in dictis Ecclesijs, quoque modō ministrare, nec pēiones super fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum obtinēt, vel aliās obtinuerunt habere. Quod si in præsentī pater & filius in eadem Ecclesia beneficia obtinere reperiantur, cogatur filius suū beneficiū resignare, aut cum alio permutare intra Ecclesiam intra triū mensium spatium, alias ipso iure eo priuatus existat: & super ijs quæcūque dispensatio subreptitia censeatur. Ad hæc reciprocè resignationes, si quæ post hæc à parentibus clericis, in fauorem filiorum, vt alter alterius beneficiū consequatur, in fraudē huius decreti & canonicarum sanctionum factæ omnino cēseantur: nec collationes secutæ vigore huiusmodi resignationum seu aliarum quarumcūque, quæ in fraudem factæ fuerint, ipsis clericorum filijs suffragentur.] Hactenus sacrosancti concilij decretum.

Circa quod & huius capitis pœnas, illud animaduerti oportet, quod nō tantum filius clericus, sed nec nepos obtinere potest beneficiū, in quo auus fuit præfectus, siue (vt cum nostris loquar) ministrauit. glo. not. in ea ad extirpandas. de filijs presbyteri & in capit. presbyterorū. 86. dist. Abb. & Doctor. in cap. 2. de arbit. & in capit. accedens de accusa. Guil. Benedi. in c. Raynūsius. in ver-

bo, Et uxorem. num. 693. de testam. Fieret equidem manifesta fraus Concilio, alijsque canonicis decretis, nam qui nō posset filio dare, minime negotio nepoti concederet. Quod procedit in nepote legitimo nato ex spurio vel spuria: quia is etiā excluditur: vt in d. ea. ad extirpandas. quod ita interpretatur Petr^{us} Rebuff. in pract. benefi. de dispēsa. super defectu. nata. num. 27. dicens Tolosanum Senatū ita iudicasse. Si verō pater in Ecclesia de facto ministrante, huic prohibitionē locus non est.

Est tamē singulariter notandum, Sacrosanctum Cōcilium non procedere, quando pater decessit, ante eius publicationem, vt declaratū fuit ab Cardinalibus, qui Tridentini interpretationi præsumunt his verbis, [Filijs presbyteri, decreto Concilij Tridentini cap. 15. sess. 25. non prohibentur, retinere beneficiū legitime obtentum, in eadem Ecclesia, in qua fuit Beneficiarius eorum pater, quā antē publicationem eiusdem Concilij Tridentini à vita migravit.

Diuersis beneficiis. Adde quod opinio ista in practica seruatur, vt testatur Rebuff. in loco nouissimè allegato. num. 39. pag. 411. quo loco scribit, nūquā vidisse peti dispensationem ad obtinendum canonicatum à filio legitimo, in ea Ecclesia, in qua pater aliud habet. Et ideo filij legitimi Canonici esse possunt, in ea Ecclesia, in qua pater

Episcopus

Episcopus est vel Canonicus. Quæ opinio verissima est testante dicto decreto Trid. Cōcil. quia illud tantum loquitur, de illis clericorum filiis, qui nō ex legitimo nati sunt matrimonio, circa legitimos verō, nihil ex iuris communis sanctionibus immutatum est. Et ideo ab eo iure recedendum non est l. præcipimus. in fine. C. de appel.

C Felio succedere. Vide Petrum Rebuff in dict. tit. de dispen. super defect. natali. num. 29.

In pluribus eorum intrusi.

CAPVT, XLIX.

¹ Intrusus in beneficio, qui dicitur.
² Clericus, qui sciens se in beneficio curato intrudit, quæ poena puniatur.

I Intrusus in beneficio ille dicitur, qui obtinet illud sine autoritate eius, ad quem de iure spectat collatio, notat Abb. ex text. ibi. in cap. Quia diuersitatem. in 2. not. de concess. præben. Et allegat. text. ad idē, in cap. ex frequentibus. de insti. & ponit Felin. in cap. in nostra. in 2. corollario, de rescrip. qui idem dicit in eo, qui intrat cum titulo habito à superiore excommunicato vel interdicto, vel publicè suspensio, allegat text. in cap. Tanta. de excelsi. prælat. Et allegat Dominic. in cap. proptervlt. col. 19. distinct. ponentem sex modos, a quibus quis dicitur intrusus in beneficio. & vide eundem Felin.

ponentem septem, in capit. Veniens. numer. 3. de accusa. Clericus autem, qui sciens, iniuste intrudit se in beneficio habente curam animarum, ipso iure priuatus est beneficio b si mili cum cura, quod habebat, vt in capit. eū qui præben. in 6.

Sex modos. Adde Felin. qui octo. A
Sexto modus narrat, in capit. veniens in 2. not. de accusa. quos refert. Ioan. à Selua in tract. de benefi. 11. q. 3. par. Ludo. Gome. in regal. Cancell. de subrog. colligant. glo. 4. pag. 330.

¹ Priuatus est beneficio. Adde qd si is illud impetrauit, non facta mentione intrusionis, non valebit impetratio, vt firmat Felin. in capit. postulasti. in fine, de rescrip. Sequitur Ioan. à Selua in dict. tract. de benefi. d. q. 11. & Male. in tract. de elect. in fine. Et nota, quod in poenam & huius criminis detestationē, A
intrusus non subrogatur in ius alterius habentis in beneficio ius legitimum. cap. cum iam dudum & ibi Doct. de præben. Sed poenam hanc effugiet qui possessionem beneficii dimittit antequam petat, se in alterius ius subrogari, vt benè scribit Rebuff in dict. reg. de subrog. collig. num. 25.

Viuis possessoribus eorum.

CAPVT, L.

¹ Impetrans beneficium viuētis est ab Ecclesiastica communione peccandus.

L 3 2 Depoſitio

2 Deponitur qui viuentis beneficium impetrat.

3 Impetrans viuentis beneficium est infamis.

4 Cum impetrante beneficium viuentis, solus Papa dispensat.

5 Occupans beneficium viuentis, si postea vacante beneficio impetrat illud à Papa, non facta mentione de inuasiōe præterita non valet collatio.

1 **Q**ui viuorum Sacerdotum loco ponuntur, hoc ipso sunt Ecclesiastica communione pellendi, a qui se passi sunt successores viuus Sacerdotibus adhiberi. verba sunt text. in ca. 1. de concess. præben. Vbi vide glos. tenentem quod ultra hoc debet deponi, allegat tex. in ca. in primis. 2. quæst. 1. sequitur Abb. ibi per eundem text. qui tamen loquitur in eo, qui in locum viuentis Episcopi procurauit subrogari, vnde non videtur generaliter inducendus cōtra quemlibet clericum, qui viuentis obtinuit beneficium. Lōgè enī n̄ grauius delinquit, qui Episcopatum, quam qui beneficium viuentis ambit & vsurpat. Allegat præterea glos. in dict. capit. 1. ad hoc, text. in cap. non furem. & in cap. Eum qui 7. quæst. sed text. in dict. ca. Non furē, nihil probat de depositione. Et text. in cap. Eum qui. solum dicit, quod qui recipit archidiaconatus honore deponitur, & si vltius in loco eodē ministrare præsumit, priuatus est participatione facie communionis. Vnde non probat quod deponatur nisi à beneficio b quod recipit non

ergo intelligat iudex, dū gloss. & Abb. simpliciter dicūt, quod est deponendus, quōd deponatur ab officio, quia hoc nullibi probatur iudicio meo. Patitur 3 præterea & aliam pœnam occupans viuentis beneficium, q̄ efficitur infamis. Ita Abb. vbi suprà, per text. in cap. Audiuius. 3. q. 2. Sed salua eius auctoritate, ille etiam text. loquitur in eo, qui inuasit Episcopatum viuentis, nō verò in casu nostro. Et subdit præterea 4 Abb. ibi, quod talis clericus nō potest amplius illud beneficiū obtinere, & quod credit quod solus Papa potest eū eo dispensare: Imò plus dicit notandum, quod taliter occupās beneficium viuentis, scienter faciendo se institui, si postea vacante tali beneficio impetrat illud à Papa, non facta mentione de inuasiōe præterita, non valet collatio c tanquam subreptitia, ad quod etiam facit quod dicit Feli. in ca. in nostra. 2. corollario. nu. 26. de rescrip. Et vide tu Hispanie, legē 13. tit. 16. par. 1. quæ disponit quod recipiens beneficium viuentis perdit, & nūquā debet aliud habere, & iudex qui priuat eū beneficio, & restituit viuenti, potest pronuntiare illum infamem. Et postea ponit duos casus, in quibus impunē recipit quis beneficium viuentis.

Communione pellendi. Adde A Quod ratio huius prohibitionis ea est potissima, quia Ecclesiastica beneficia perpetua esse debent apud possessorem.

rem. cap. satis. 56. dist. nec quis sine causa beneficijs priuari debet. capit. inuentum. 16. quæst. 7. unde illa possessore viuente impetranda nō sunt. Alioquin apud possessorem minimē essent perpetua. Et ea ratione collatio beneficij viuētis ab ordinario facta non tenet. tex. in cap. post electionem. de concessi. præbend. vbi Abb. not. 3. nec acceptatio talis beneficij. cap. nec captandæ. de concessi. præben. libro 6. Clem. vii. eo. tit. tradit Guid. Pap. consi. 107. Nec firmitatem obtinet præsentatio talis beneficij capit. illud de iure patrona. glo. in ca. fin. de elect. lib. 6. tradit Petrus, Pau. Pari. consi. 112. colum. 1. volum. 4. Rochus de Cur. in tract. iuris patronat. in verbo, Honorificū q. 53. Paul. de Cito. di. eodem tract. 6. part. arti. 3. quæst. 41. Petrus Rebuff. in tract. benefi. de reprob. benefi. viuen. impetra. glo. 7. num. 26. vbi differit, quid iudicandū erit, quādo præsentationis tēpore beneficium nō vacat, sed tēpore prouisionis: an ea prouisio valida sit iudicanda. Et huiusmodi prohibitio extenditur ad commendam, nempe vt beneficium viuētis nō possit alteri commendari, quando commendā Summo Præsule facta est, vt scribit Cassiodor. de ciu. 3. sub tit. de præbend. & ratio est, quia talis commendā quæ fit ad vitam, pro legitimo titulo habetur. glo. in pragma. Sancti. rub. de pacifi. possessio. in verbo, titul. facit text. in cap.

dudū. in 2. de elect. Petrus Rebuff. in tract. de pacifi. posses. in concord. 5. Amplia. nu. 35. scus verò si commendā ab ordinario facta esset, ad sex menses, quia ordinarius benē potest conferre beneficium illud, cum lapso illo tempore, commendatarius nullū ius in eo habeat. cap. nemo. deinceps de electi. lib. 6. Nec beneficij viuētis collatio cōualefcit, si postea is cuius beneficium collatū est moriatur. Quia temporis tractatu minimē firmatur, quod nullū est ab initio reg. non firmatur. de regul. iur. lib. 6. reg. quod in initio. ff. eo. Sic not. Baiba. in cap. cōsultationibus. 1. not. per illum text. de donationi. Nec firmatur talis collatio, etiam si consuetudo sit in contrarium, quia talis consuetudo non valeret, cum bonis moribus sic contraria ita tenet Ioan. Imo. in cap. 2. de cōces. præben. Gome. in regu. Cancel. 20. q. 3. in fine. Rebuff. in dict. gloss. 7. nu. 42. & ea ratione mirandum esse dicit, tot homines (maximē curiales) viuētium beneficia ambire.

A beneficio. Adde Petrum Rebuff. in loco nouissime allegato. num. 12. vbi au orē nostrū allegat & sequitur. Nec ab huiusmodi pœna excusabitur, ignorantia prætextu is qui tale beneficium viuētis impetrauit. Nam licet ob ignorantiam excusetur ab alijs pœnis, nempe Ecclesiasticæ excommunicationis incursum, infamiae nota, & cæteris iure statutis,

quo ad firmitatem tamen impetrationis, & noua prouisionis nunquam ignorans excusatur. Ita sing. tenet Deci. in l. num. 17. C. de pact. qui allegat Abb. in cap. 1. de concess. præben. Ponderando verbum maxime appositum ab eo, quo loco fatetur Deci. ita fuisse iudicatum in consilio Delphinatus Franciæ, cum ipse ibi adesset. Et ita in facti contingentia interrogatus cōsultuit. cons. 398. num. 2. Sequitur Ludo. Gome. in regu. Cancellariæ, de impetra. benef. viuen. q. 3. in prin. Gregor. Lup. in l. 13. tit. 16. in verbo, Otro. par. 1. & ita tenendū est quidquid inuoluat Rebuff. vbi supra num. 51.

Erit etiam dictæ pœnæ obnoxius, qui non viuens, sed potius mortui beneficium impetrauit, quando tantum tempus non elfluxerit, intra quod potuerit verisimilis notitia mortis haberi, vt expressè definitum est in Reg. Cancell. 28. condita primum à Ioann. 23. deinde à successoribus eius cōfirmata. Sed quid si eadem die qua quis moritur beneficium impetretur, an præsumatur, vt non sit locus pœnæ huius capitis post mortem impetratū fuisse. Qui quidem casus Bonifacii Octau. Pontificis Maximi extrauaganti constitutio decidit. quæ habetur in libro Bullarum Rothæ. cap. 152. & ea est diffinitum, quod omnes impetrationes factæ vel in posterum faciendæ, etiam in te proprio, q. aū data sit eius-

dem diei obitus, nullius sint momenti, & omnes effectus, qui ex eis sequuntur. Quod tamen Bonifacius limitat in beneficijs extra curiam vacantibus: secus verò in beneficijs, quæ in Romana curia, vel in locis vltra duas legales dictas à dicta curia non stantibus vacauerint, in quibus tales impetrationes valere voluit: quam constitutionem refert Comezi. vbi paulò ante allegauit. q. 7.

Is verò qui scienter viuens beneficium contulerit, à pœna minimè est immunis, quia amplius illud conferre minimè poterit, cum delinquat, & delinquens priuatur collatione. cap. cum in cunctis. cap. super eo. de electio. & conducit text. in l. quidam, in fine, cum lege sequen. ff. de donat. vbi donans bona proximi viuens, priuatur illis bonis, tanquam indignus. Sed cum pœna hæc in iure expressa minimè reperiatur, quæ cum priuationis sit, nunquam imponenda est. glos. & Doct. in cap. fin. de iure patrona. opinio contraria verior videtur, quam tenuerunt Innoc. & Panor. in cap. bone. in 2. in fine, de elect.

Excusabitur equidem multis casibus, à dicta pœna, qui viuens beneficium impetrauit, neque si beneficium vacat per non promotionem, vt in casu text. in cap. licet canon. de electi. li. 6. vel per hæresim, vt in cap. ad abolendam, de hæreti. cap. excommunicamus. §. credentes. ibidem. Aut per simoniæ labem, cum

cum beneficium ipso iure vacet. vt in extrauag. cum de testabile. de simo. in communi. vel si beneficium post professionem impetretur. ca. beneficium. de regula. lib. 6. vel in alijs. Non sanè in his videtur viuētis beneficium conferri, cum is qui illud obtinebat, sit ipso iure priuatus, licet ex aliqua causa ius habeat illud retinendi: valet tamen illius collatio. cap. licet Episcopus. de praeben. lib. 6. capit. 1. de homi. ibi Abb. & alias excusationis causas congerit Rebus. in d. gl. 7. & Fran. Mar. decis. 481. par. 1.

C Collatio. Adde Reg. Cæcel. 20. idem quæ peculiari alia Cancellariæ regula sancitum fuit à Pio Quinto Pōtifice Maximo, in hæc verba. [Itē si quis supplicauerit sibi de beneficio quocunque tanquam per obitum alicuius, licet tunc viuētis vacante prouideri, & postea per obitum eius vacet, prouisio & quæuis alia dispositio dicto supplicanti, per obitum huiusmodi denuo facienda, nullius sit roboris vel momenti.] Idem scribit Deci. in l. fin. nume. 17. C. de pact. & consil. 398. num. 2. Insignis Gregor. Lopez in d. l. parti.

Et occasione laicæ recognitionis, non requisita Episcopi audentia, beneficia Ecclesiastica sibi presumpserunt vendicare.

CAPVT, LI.

1 Clericus huius criminis reus ab officio & beneficio est remouendus.

2 Hodie autem ex Lateranensi Concilio, quæ pena in hoc crimine imponatur.

C Clerici taliter habentes beneficia, si commoniti illa non resignauerint, ab officio & beneficio reddendi sunt alieni, a vt sancitum est in capit. a Relatum. de iure patronatus. Olim præterea, erat hoc per antiquos canones inhibitum, vt patet ex text. in cap. per laicos. 16. quæst. 7. vbi Alexander Secundus disposuit, quod per laicos nullo modo quilibet clericus vel presbyter obtineat Ecclesiam. Gregorius præterea Septimus, & Paschalis, Romani Pontifices hoc ipsum etiam damnauerunt, disponentes, quod qui contrarium faceret, excommunicationi subiaceret, præter id, quod talis inuestitura irrita esset, vt Gregorius idē decreuit, & habetur in ca. quoniam. & in capit. si quis clericus. eadem causa. & quæst. Ho. 2
die verò in Concilio Lateranensi sub Leone Decimo celebrato in sessione. 10. in bulla, contra exemptos adita. in §. Et quia sapius dispositum est, quod collationes beneficiorum facerentur a domicellis, principibus, & nobili-

ESTADO DE AGRASCA

BIBLIOTECA DEL INS.

L 5 nobili-

nobilibus sub colore iuris patronatus, quod habere confingunt in beneficijs Ecclesiasticis nullo priuilegio Apostolico suffulti, sine ordinariorum collationibus, & literis, & absque aliquo saltem colorato titulo, nullæ & irritæ esse decernuntur: & quod illis vtentes reddantur inhabiles, ad alia beneficia Ecclesiastica obtinenda, donec cum eis super hoc per sedem Apostolicam fuerit dispensatum.

A *Vnt alieni.* Adde. Abb. in ca. Spræterea. in 2. de iure patrona. quo loco scribit, quod si quis beneficiū aliquod impetravit, si in supplicatione non non expresset, se prius à laico habuisse, nō tenet impetratio, quia si Summus Ecclesiæ Præsul hoc compertum haberet, non ita concessisset, cum propter crimen ab eo commissum, condignis pœnis esset plectendus, quod circa caput hoc summe notandum est.

In nullo beneficio resident.

CAPVT, LII.

Beneficia omnia personalem residentiam requirunt.

Consuetudo an valeat excusare quæ a residentia.

Clericus in beneficio nō resident, quæ pœna puniatur.

Beneficium Clerici vagabundi alteri conferri potest.

Beneficia omnia tam ratione naturali (quæ dictat homines illis obsequia præstare, à quibus ob id stipendia reci-

piunt) quam communis iuris dispositione residentiam requirunt, de his enim quæ animarum curam exigunt, a planum a est. De beneficijs verò simplicibus idem esse firmat Panormi. in capitulo, quia nonnulli. de cleri. non residentibus, per text. in capit. super inordinata. de præben. Consuetudo autem, quæ ferè semper bona opera minuit, & secundam ac inertiā in hominibus alit cum à maiori parte eorum quæ non semper iustior est oriri, ac foueri soleat, iam inualuit, vt hæc simplicia beneficia residentiam non requirant, quā in his Doctores admittendam scribunt, b ab illaque excusari beneficia totos tradunt, cum per alios Ecclesijs debita præstentur obsequia. Generaliter autem vide quinque casus, in quibus nulla consuetudo excusat non residentem per Felin in cap. Cum omnes. colum. 17. & 18. de cōstit. num. 54. Pœna autem cleri- ci non residentis in beneficio (etiam modicæ æstimationis) est, quod illo priuetur, e vt in cap. Conquerent, de clericis non residentibus. Et ibi Inno. c cent. & Abba. notant ex eo, Quod procedit etiam in casu quo abesset clericus ex iusta causa, quia posset priuari, si monitus pro necessitatib⁹ vel utilitatibus Ecclesiæ suæ venire recusaret. Notat Inno. in capit. Ex tuæ. de cleri. non resi. argumento text. in cap. Sicut autē, Et in cap. Absit. l. 1. q. 3. Quando verò beneficia non requirunt

runt residentiam, si clerici vagantur, sufficit delictum vagationis ad priuationem, notat Inno. in d. cap. Ex tuæ. allegat text. in cap. Non oportet. cum sequenti. 7. q. 1. Pro quo facit gloss. in capit. Non oportet. de conse. dist. vlt. quam dicit singularem & alibi non repertam Cors. in sing. in verbo vagabundus, ad hoc quod si beneficia tus est vagabundus & tandiu absit, & dubitetur an viuat, an mortuus sit, poterit beneficiū eius conferri alteri, quod corroborat pluribus notandis conclusionibus, quæ procedunt in vagabundis. Modum autē procedendi ad priuationē in hoc casu breuitatis affectu hic tradere prætermisſi, facile erit requirentibus inuenire.

A *Ve animarum curam exigit.*
Q Vide de hac personali residentia multa lectu non indigina per Caieta. 2. 2. q. 185. artic. 3. Ioan. à Driod. de libe. Christi. pag. 204. Bart. Carran. de Mitanda Archiepiscopum Tolletanum in controuer. de necessar. residen. Episcop. aliorūque inferiorum pastorum, quā apud Tridentinum Concilium habuit Domi. Soto in calce eius operis, cui titulum fecit de natura & gratia, & latissimē lib. 10. de iusti. & iure. quæst. 3. artic. 1. cum multis sequentibus, qui magnis rationibus probat hanc personalem residentiam diuino iure institutā esse. Quod verissimum censeo, quia diuini legibus Prelati nec non alij inferiores pastores te-

nentur pascere commissum sibi gregē: nam decimæ ideo illis dantur, vt spiritualia ministrant, & sint in hac Domini vinea, operarij digni mercede, vt probatur Matth. & Lucæ cap. 10. quod eis minimē conueniet, si per vicarios eas operas exhibuerint. Quod hodie manifestissimē probatum est in Sacro sancto Concilio Tridentino, sessi. 23. cap. 1. de reformat. & sess. 6. capit. 1. ita vt iā nullæ controuersie locus sit.

Admittendā scribunt. Vide tex. **B**
 cum glo. in cap. cum omnes. de consi. glo. in cap. dudum. in 2. in verbo, Retinere. de electione. & in cap. gratia. in verbo, De iure. de rescrip. lib. 6. & in cap. conquerente. in verbo, Seruat. de cleri. non residen. & in cap. vlt. in verbo, Fructus. de rescrip. lib. 6. tradit Abb. in cap. extirpandæ. §. quia verò. num. 15. & num. 31. de præbend. & consil. 96. num. 2. volu. 2. Ioann. Imo. in cap. quia nonnulli. num. 6. de cleri. non residen. Rochus de Cur. in cap. vlt. num. 300. de consuet. Felin. in cap. dilectus. in 2. col. 1. de rescrip. Alex. consil. 1. num. 2. lib. 7. Nicola. Mil. in reper. in verbo, beneficium. quæst. 33. Petr. Paul. Paris. consil. 32. lib. 4. Ioan. de Selua in tractat. de bene. 4. par. q. 2. numer. 1. qui amplissimē materiam istam differunt, & examinant.

Illo primetur. Vide egregiam. l. 16. & 17. tit. 6. par. 1. Hodie autem in Concilio Tridentino nouissimæ poenæ contra non residentes

Concil.
Triden.
sess. 6. c.
1. de re-
for.

residētes statuta sunt: nam sessio. 6. cap. 1. de reform. sancitum est. quod Patriarchæ Primates, Archiepiscopi Episcopi, siue qui, quocunque titulo vel causa cathedralibus Ecclesijs fuerint præfæcti, quacūque præfulgeant præ eminentia, legitimo impedimento, seu iustis & rationabilibus causis cessantibus, si sex continuis mensibus extra suam diocesium morando abfuerint, quartæ partis fructuum vnus anni, fabricæ Ecclesiæ pauperibusque loci per superiorem Ecclesiasticum applicandorum, pœnam ipso iure incurrunt. Si tamen per alios sex menses in absentia perseuerauerint, aliam quartam fructuum similiter applicandorum amittunt. Quod si vltèrius pertinaci animo in eadem absentia perseuerauerint, vt seueriorib⁹ pœnis coercantur, & puniantur Metropolitanus suffraganeos Episcopos absentes, Metropolitanum verò absentem Episcopus antiquior residens, sub pœna interdicti ingressus Ecclesiæ ipso iure incurrenda, infra tres menses per literas, seu nūrium, Romano Præsuli Sanctissimo nūtiare tenetur.

Illi verò qui beneficia inferiora, siue de iure vel consuetudine residētiā requirentia obtinuerint, siue in titulū, siue commendam, opportunis iuris remedijs, ab ordinarijs, vt resideant, sunt compellendi: neque eis priuilegium, vel indulgentiam, perpetuum de non resi-

dendo, suffragari debet. Ita Conci. Trid. d. sess. 6. c. 2. de reform. sub Paulo Tertio Pōt. Max.

Sed cum summè saluti Dominici gregis, pastoris residentia conueniat, dictum Sacrum Cōcilium, sub sanctissimo Pio Quinto celebrato, sess. 23. c. 1. de reforma. seueriori constitutione, grauiores pœnas aduersus non residentes infligit. Nam Sacrorum Canonum & Conciliorum decretis inherendo declarat, præfatos omnes Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, Episcopos, etiam si Cardinalatus dignitate sint cōdecorati, obligari ad personalem residentiam, in suis Ecclesijs, vel diocesis, vt iniuncto sibi munere fungi teneantur: neque posse abesse, nisi ex causis & modis ibi diffinitis. Si verò tã Sacrosanctam, tam salutarē cōstitutionem violauerint (quam nec transuerso quod aiunt vniuersæ transgredi licet) mortalem culpam contrahunt, & pro rata temporis, fructus suos non faciunt, nec tuta conscientia, etiam absque aliqua declaratione, eos sibi ipsis possunt detinere, quod si indurato animo, eos retinuerint, superior Ecclesiasticus debet Ecclesiarū fabricis, aut pauperibus loci erogare, omni cōuentione vel expositione prohibita. Quæ quidem pœnæ omnes, aduersus curatos inferioresque pastores, beneficia Ecclesiastica curam animarum obtinentia habētes, similiter dicto decreto statuuntur. Ita tamen, vt si

Concil.
Triden.
sess. 23. c.
1. de re-
for.
ma.
claus.

quando

quando ex iusta causa, ab ordinario cognita & probata, abesse cōtingeret, Vicarium idoneum, ab ipso ordinario approbatum, cum debita mercedis assignatione relinquunt. Discedēdi autem facultas, in scriptis gratisque concedenda sit, nec ultra bimestre tēpus, nisi grauis & vrgentissima causa contigerit. Quod si absentes per edictum citati, minimē comparuerint, liberum est & permillum ordinarijs (imō tenentur) seuerē per Ecclesiasticas censuras, & sequestrationem fructuum, & illorum substractionem, alijsque iuris remedijs, vsque ad priuationem cōtra eos procedere. Ita vt minimē à dicta residentia, & ab illius canonis executione, priuilegio, licentia, familiaritate, exēptione, etiā ratione cuiuscunque beneficij, pactione, statuto, etiam iuramento, vel alia autoritate confirmato, consuetudine etiam immemoriali excusantur. Quæ quidem Concilij decreta, duabus nouissimis constitutionibus Apostolicis seruari præceptum est: altera sub data Romæ apud sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ 1564. septimo Kal. Decēbris. Altera verò impressa est vna cum Tridentino Concilio quæ publicē circūfertur.

Parochus ex causa iusta abesse potest à
 Illud verò circa dictū decretum notandum censeo, nempe parochum impunē abesse posse, absque aliqua licentia duos menses, ex causa quæ sibi iusta videatur, quia antiquo iure li-

cebat, à quo nō est recedendū, sine nouo iure expresso. l. præcipimus. in fine. ca. de appella. Tum qui Episcopo, qui fortiori vinculo residere tenetur, permittitur, & concilio cautum est: vt in curatis & inferioribus eadem omnino seruentur quæ in Episcopis. Ita tenet insignis Mart. Nauar. in manuali confessor. cap. 25. nume. 221. & ita non semel consului & obtinui, licet quidam imperitus iudex, ex capite quidem (prout illi de more erat) contrarium iudicauit. Is autem qui residere tenetur, viginti & quatuor casibus à residentia excusatur, quos plenissima manu congerit Ioā. à Selua, in tract. de benefi. 4. par. q. 6 qui ferē omnes his cōprehenduntur.

Primus, si quis sacratissimā Theologiam publicē profiteatur, vel ei operam det, ad quinquennium. text. in cap. fin. de magist. Nec Episcopi licentia necessaria est, quia ius eam cōcedit. Ita scribit Petrus Rebuff. in pract. benefi. titu. de dispensa. de non residen. nu. 25. Marti. Nauar. in manu. confess. cap. 25. num. 120. quibus suffragatur tex. in cap. relatum. de cler. non resid. vbi alternatiuē loquitur, de licentia suorum prelatorum, vel studio literarum. Nec ultra dictum tempus, licentia potest concedi, nec aliquid operari, si sancitū est ab Cardinalibus sacre congregationis his verbis asseuerātes. [Licentia, vt quis abesse possit, causa studij, à seruitio suæ Ecclesiæ.

beneficio absque ordinarij licentia.

A residentia in beneficijs ecclesiasticis 24. casibus quæ excusantur.

Decretū Car. sanctæ congregationis.

vel

vel sui canonicatus, non suffragatur, vltra quinquēnium impetrata à die quo cœpit studere.] Idemque censendum est in prælectione vel professione sacrorum canonū: ita sing. tenet Archidi. in cap. 2. de priuileg. libr. 6. sequitur Abb. in d. cap. fin. si verò alias scientias profiteatur, Episcopi facultas necessaria est: in locis vbi consuetudo nō est in contrarium: vt traditur à Doctoribus in. d. capit. tuz.

Secundus casus, qui legitimam absentię impedimentū præstat est, Episcopi obsequiū, quo ad duos canonicos & etiā alios, si id intendat quod in suæ cathedralis Ecclesiæ vtilitatem convertatur. cap. ad audientiam. vbi Abb. num. 8. de cleric. non resid. Excusabitur etiam is qui est in seruitio legati vel Archiepiscopi. vt in d. ca. ad audientiam. capit. cum dilectus. cap. de cætero vbi Doctores de cler. non resi. Id ramen quod de Archiepiscopo dicitur, intelligendum est, quo ad clericos suæ diœcesis, non autem suffraganeorum. arg. text. in cap. pastoralis. de offic. ord. ca. vni. de foro comp. lib. 6.

Tertius casus, in quo à residentiā excusatur, si contingeret aliquem à summo Pontifice euocari, tūc is optimo iure, per Vicariū poterit seruire. cap. cum dilectus. de cleri. non resid. Quod quidē verum est, quando principaliter absens est ad seruiendū, nō verò ad beneficia consequēda:

ita tenet Angel. in summa, in verbo, clericus. 7. §. 2. minus tamen principalis intentio minimè nocet. vt fatetur sing. Nauarr. vbi suprā. Ex quo sequitur quod scriptor bullarū, aut procurator in Romanæ curiæ summo prætorio residens, minimè à residentiā excusatur, cum ea absentia lucri sui causa contingat. text. in l. scriniarios. vbi Alexander & Ias. C. de test. mi. Reipublicæ enim causa eos abesse solum intelligimus, qui nō sui commodi causa, sed coacti absunt. l. Reipublicæ. l. nō verè. ff. ex quibus caus. maior.

Quartus casus, quādo absentia contingit generalis concilij gratia, nam qui concilio interfuerint omnes fructus suos faciunt, atque quotidianas distributiones quæ præsentibus dantur, quia præsentibus consensunt, & pro residentibus iudicantur. Eriam si Ecclesiarū statuta sint in contrarium. Ita decissum fuit in Concil. Constan. Sessione. 19. Idemque pari ratione defendi potest, si interfuerint Concilio prouinciali, vel Sinodali, Sinodo eadem equidem publica Ecclesiæ vtilitas versatur, necnon necessitas parendi, Sacrorum Canonum Decretis, maximi nouissimi Tridentini Cōcilij Session. 24. capit. 2. de reformatione, non equidem qui interesse tenentur proprium munus debet eis esse damnosum. l. videlicet. ff. ex quibus caus. maioribus. l. si seruis communis, §. idemque euidentius, ff. de tur. Quod nota. pro

*Conciliū
Provin-
ciale To-
letan.
sub Re-
ueren-
dis, Gas-
par.
Quirog.
Car.
Archiep-
Toletan.*

ta. pro prelatiſ, aliſſque interre-
ſentibus in Concilio provin-
cial quod celebratur Toleti de-
creto Reuerendiſſimi Gaſpar. à
Quiroga Cardinalis, & Tole-
tani Archiepiſcopi. Sunt equi-
dem ad id congregati Epifcopi
omnes huius ampliffimæ, pro-
uincię hac die ſanctiffimę Na-
tuitatis beatiffimę Virginis
Marię (quę octaua eſt menſis
Septēbris) ann. Domini. 1582.
qua hæc ſcribimus opus hoc
ad ſecundam editionē parātes.

Quintus caſus eſt, ob neceſſi-
tatem maximam perſonę, vt-
pote ſi valetudine afficiatur cu-
ratus, nam tunc per ſubſtitutū
poterit deſeruire capit. ad au-
dientiam. de cleri. non reſiden.
capitul. 1. & per totum de cle-
rico. egro. capit. vni. illo tit. in
6. facit l. ſi cui. §. final. ff. ex qui-
bus cauſ. maior. l. aut ſi valitu-
dine. ff. de procura.

Sextus propter neceſſitatem
Eccleſiæ, nā clericus, qui pro-
pter neceſſitatem Eccleſiæ ab-
ſens eſt, poterit vicarium con-
ſtituere: Etiam ſi reſidere iura-
uit. capit. ex parte in 2. de cle-
ric. non reſiden.

Septimus ſi interuenit licē-
tia legitima gloſſ. not. in cap.
inter quatuor. de cleri. non re-
ſidenti. & legitima cauſa ea di-
citur, quę datur ab eo, ad quē
de iure competit, ex cauſa, ho-
ni viri abittio. Ita ſcribit Na-
uarr. vbi paulō ante allegauī,
Alij autem caſus iure conſti-
tuuntur, ſed quos ſupra ſcripſi
ſunt potiſſimi, & frequentius
contingunt.

Octauus caſus eſt, quando
graues ſuperueniunt inimici-
tię, ita vt ſine vitę diſcrimine,
parochus nō poteſt, in ſuo be-
neficio reſidere, habita Epifco-
pi, licentia, abeſſe poterit, pro
eo tēpore quo inimicitię per-
māſerint, ſed idoneus Vicarius
interim Eccleſiæ prouidendus
erit, ſic decretum eſt, à Sacra
congregatione Cardinaliū his
verbis. [Habens canonicatum,
& parochialem in qua nō po-
teſt ſine diſcrimine vitę pro-
pter inimicitias reſidere nō eſt
cogendus, donec ſubeſt cauſa
inimicitiarum in ea reſidere,
ſed ei eſt permittendum, vt in
canonicatu reſideat.] Et alio
decreto ſic dicitur. [Habens

*Decretū
Cardinal
Sacra
Congr.*

graues inimicitias in ſua paro-
chia, durantibus his, poteſt de
licentia Epifcopi ab ea, per an-
num abeſſe, & interim debet
ordinarius conſtituere Vicariū
mercede congruenti, ex eius
fructibus ei aſſignata qui in-
ſeruiat dictę parochiali Eccleſ.

Ad priuationem. Not. ſing. **D**
quod ad procedendum contra
clericum ratione abſentię à
beneficio, nō eſt neceſſaria ſo-
lennis citatio, neque ſolennis
priuatio ſed ſufficit requiſitio
& ſpoliatio de facto, text. in c.
ex parte in primo, vbi not.
Abb. de Cleri. non reſiden. ſe-
quitur Gregor. in l. 16. titulo.
16. in verbo, *Toller la eglia*
partit. 1. Et quę forma debet
ſeruari, circa hanc priuatio-
nem: vide text. & doctores
in dict. capit. ex tunc de cleri.
non reſiden. & l. 17. titul. 16.
par. 1.

par. 1. & Concilium Triden-
tinum. *suprà* allegat.

Cum parochiales eccle-
sias habeant intra an-
num non fuerunt pro-
moti.

C A P V T, L I I I.

1 *Habens Ecclesiam Parochialem in-
tra annum promoueri tenetur,
aliàs ipso iure ea priuatus erit.*

2 *Annus, de quo in presenti agitur
quando currere incipiat.*

3 *Clericus, qui legitimè causâ subsi-
nente, non potuit intra annum
promoueri, istius Capituli pœnans
non patitur.*

4 *Episcopus manere potest promotum
ut ordines intra annū suscipiat.*

5 *Capellaniā obtinens intra annum
promoueri non tenetur.*

^a **T**ales sunt priuati ipso a iure,
¹ nulla præmissa moni-
tione, ecclesia vel beneficio pa-
rochiali, vt in cap. licet canon.
de elect. in 6. quod ad eò proce-
dit. quod nō potest mora pur-
gari anno elapso: quia pœna
infligitur ipso iure, vt notat
gloss. an tepen. ibi, quam dicit
notabilem Ancharra. 1. co-
lumn. & postea in colu. final.
versicul. quarto quæro. & vo-
luit ante eum Ioann. Mo. ibi.
versu Sed nunquid, & idem te-
² net ibi Philip. colum. 2. Annus
præterea, de quo in presenti
incipit ab eo tempore quo ip-
sius ecclesiæ regimen commis-
sum exitit, & possessionē eius
^b pacificā b habuit prouisus, vel
per eum stetit quō minus ha-
buisset, probat text. in capitu.

Commisſa, eodem titul. Si autē
iusto impedimēto non potuit
clericus intra annum promo-
ueri, non patitur istam pœnā,
c vt ibi, per text. Et vide Ioan.
Mona. in dict. cap. licet canon.
versic. Sed quid. vbi notat esse
legitima impedimenta ad ex-
cusandam pœnā priuationis,
quod Episcopus fuerit impe-
ditus, vel non fuerit qui ordi-
naret eum, vel si Episcopus no-
luit eum ordinare. Crederē ta-
mē, quod si episcopus proprius
qui non potuit vel noluit ip-
sum ordinare daret ei faculta-
tem vt ordinaretur ab alieno
episcopo, quod esset in culpa si
non promoueretur. Consulerē
præterea clericis in casibus hu-
iusmodi, quando impedimen-
ta proueniunt ex persona epis-
copi, quod protestarentur d se
esse paratos ad ordines susci-
piendos, vt enitemus doctri-
nas & opiniones doctorum in
similibus traditas, de quibus
per Felin. in capit. Ex transmissa.
de præscrip. in column. 1. &
3. Alexandr. & Ias. in lib. 2. g.
quod diximus. ff. Si quis cau-
tio. Et vide etiam notabiliter
per Ioann. Mona. vbi *suprà* qui
distinguit quando quis incur-
rit irregularitatē, propter quā
non potest promoueri, an de-
beat priuari, quia si hoc est sine
culpa sua non priuatur, vt potē
si amittat oculum vel manum.
Si autem culpa sua, debet be-
neficiū amittere, allegat text.
in cap. 1. de æta. & quali.

⁴ Aduerte præterea quod An-
char. in dict. capit. licet canon.
column.

column. fina. versic. quāto
quero, notat post. gl. antep. ibi,
quod etiam stante dispositio-
ne dicti text. potest episcopus
monere promotum vt ordines
suscipiat etiam intra annum;
quia illa constitutio venit ad
corroborationem iuris anti-
qui, non ad diminutionē: vnde
si voluntate sola tenuit clericus
ordinari nihil prætendens, nisi
quia non vult, debet compelli
appellatione remota per sub-
tractionem beneficii & officij,
secundum gloss. ibi.

3 Nota tamen, quia si quis ha-
beat capellaniam requirentem
ordinem sacerdotalem, non est
priuatus illa, si non fuit moni-
tus vt promoueretur, ita firma-
runt Domi. de Rota in deci.
antiquis. Dxx. incip. Nota q.
tenens capellaniam, ex ratione,
quia dispositio illius capituli.
Licet canon. tanquam pœnalis
non debet extendi.

2 *Præuati ipsa iure.* Erit sanè
parochus à dicta pœna im-
munitus in casu distincto à Car-
dinalibus sacre congregatio-
nis, his verbis. [Pœna canonis
præscripta eis, qui intra annū
sacerdotium non susceperunt,
nō habet locum in rectore, qui
intra annum à die adeptæ pos-
sessionis, pacificæ vel infra tē-
pus comparauit, & se promo-
ueri perijt efficiens quantum in
eo separatim ad suscipiendum
sacerdotiū sed ordinarius no-
luit, eum propter illiteraturam
vel aliam causam promouere.]
Et vide latissimè, Petrum Re-
buffum, in excellentissima illa

beneficiorum practi. titul. de
non promotis intra annū pa-
gin. 443. vbi multis ampliatio-
nibus & limitationibus huius
capitis materiam declarat. Et
vltra illum notandum esse cē-
seo, quod is qui parochialem
ecclesiam habet, si intra annū
non fuit promotus ad præsby-
terium cum ipso iure, sit bene-
ficio priuatus, tenetur in ani-
mæ iudicio vniuersos fructus
restituere, quos elapso anno
percepit, vt optimè cēset Mar-
tin. Nauar. in manu Confessor.
capit. 25. numer. 117. idem in
tractat. de oratione capit. 22.
numero. 49. Nec refragatur
quod pœna temporalis ipso
iure incurfa in dicto foro non
debeatur, quia id non procedit
cum ex legislatoris mente cō-
trarium constar, vel cum non
imponitur propriè vt pœna,
sed vt quardā conditio vel mo-
dus rei traditæ, quod hoc casu
ex Pontificis mente verificat-
tur, & ex hoc sequitur grauius
peccare, qui prædictum bene-
ficiū retinet, & illius fructus
non restituit.

Deinde animaduerte, quod
licet antiquis temporibus di-
cta priuationis pœna locū non
obtinebat in Episcopatibus, &
abbatijs, quia in his non erat
hoc statutum, quorum quidē
expressa mentio erat necessa-
ria. Ex gloss. not. & singul. in
capit. 2 de præbend. in 6. vnde
colliges allucinatum fuisse R.
P. fratrem Dominicum Soto
lib. 10. de iustit. & iure quæ-
stio. 3. artic. 6 column. 1. cri-

*E. Nam.
Soto opi-
nis refu-
tatur.*

M. flumantein,

stimantem, decretum Bonifa. octau. Pontifi. Maxim. in cap. commissa de electione libr. 6. quo ad fructuum restitutionem, comprehendere Episcopos, & equidem ante eius tempora nemo dixit, nec dicere potuit cum legem illam poenalem, repugnantibus omnibus iuribus extendat contra cap. poenae de pen. distinct. 1. l. si de interpretatione l. praesens ff. de poenis. Maxime quod ipsemet sibi aduersatur, cum approbet gloss. dicti canonis, quae censet non esse locum eius poenae in Ecclesia collegiata. Nec sane mirandum est, quod vir Theologus doctissimus, & in his quae pertinent ad forum interius veratissimus, in illis autem quae ad exterius, & ad iudicarium ordinem cum mittat falcem in alienam messem, sepius labeatur. Hodie vero Sacri Concilij Tridentini decrero Sessione. 23. cap. 2. de ref. definitum est, quod Episcopi nec non illorum superiores, etiam sacrosanctae Romanae Ecclesiae Cardinales, qui cathedralibus seu superioribus Ecclesijs praefecti fuerint, si intra tres menses consecrationis munus non susceperint, ad fructuum perceptorum restitutionem tenentur, & si intra totidem menses postea id non fecerint, ipso iure suis Ecclesijs sunt priuati.

Praedicta vera priuationis poena, quae hoc capite infligitur, minime incurritur, donec annus elapsus sit, & ea ratione si clericus in ultima anni die ex-

tremum diem clauserit, beneficium vacauit per mortem. Ita tenuit eleganter Petrus Paul. Parisi consil. 119. num. 28. volum. 4. poteritque eadem ultimi anni die beneficium permutare, vel resignare, cum adhuc ius in beneficio habeat. Vt scribit Petrus Rebuff. in praet. beneficii titul. de non promot. intra anuum numer. 48.

Possessionem eius pacificam. Vide Bella. decisione. 153. & decisio. 83. quo loco scribit probari debere a non promotio-tem habuisse, vel habere, aliter vero securum non esse, quod etiam fatetur Domi. consil. 82. volum. 3. Et cum annus hic minime computetur nisi a die pacificae possessionis & in regno Franciae, non dicitur quis eam habere ante annum, ob eam causam, in illo regno iustissime mea sententia post annum pacificae possessionis promotus integrum annum habeat. Cuius rei meminit Petrus Rebuff. vbi paulo ante allegauit, nu. 45.

Poenam. Sed utrum sufficiat, quod impedimentum in fine anni superueniat. Vide Bella. decisio. 82. quo loco censet, tale impedimentum minime excusare quando intra tempus illud, non poterat promoueri sed contrarium verius credo cum Petro Rebuff. vbi supra numer. 48.

Quod protestetur. Not. quod licet protestatio vtilissima sit, non tamen est necessaria, quia iustitia excusandi, non in verbis protestantis, sed in causa impedi-

impedimenti cōsistit, quia verba non addunt nec minuunt rei veritatem. I. sicut. C. ad leg. Corne. de fal. quam opinione & iuribus & grauissimorum auctorum testimonijs tanquam firmissimam regulam cōstitui superioribus annis, in annotationibus ad regulas & fallentias istius; Domini Episcopi regul. 615. incip. protestationē.

E Extendi. Vide Roma. consil. 325. incip. quoad primū. Hoc tamen minime procedit si in capellanīe institutione cōtrarium ab institutore fuerit dispositum, quia iure potest instituire quod in tali capellanīa locum habeat dispositio text. in dict. cap. licet canon. vt scribit Petrus Rebuff in dict. titulo de non promotis intra annum num. 17. & quod ita disponatur semper mihi visum fuit optimum consilium.

Cum alienigenae sint, in his Castellae & Legionis, Regnis, vel in alijs, quibus legibus, moribus, vel consuetudine, prohibitum est: dignitates Ecclesiasticas, beneficia, praestimonias, vel pensiones, impetrare sunt ausi.

CAPVT. LIII. QVOD
nouē additum est.

IN Hispaniarum Regno, Sixti Pontifici Maximi concessione, nulli exterius beneficium Ecclesiasticum impetrare potest.

- 2 Francia regno nec non in multis orbibus Trouincijs, idem receptum est.
- 3 Gratia illa, subreptitia est iudicanda, si beneficium ab alienigena fuerit impetratum, originis mentione minime facta.
- 4 Iuri communis consonum est, exterius: vel alienigenam non posse Ecclesiasticum beneficium obtinere.
- 5 Seditiones illa grauissima (quas vulgo Communidades, appellant) quae regna ista ab anno Domini. 1464. sunt perturbata, inde processerunt, quia exterius beneficia conferebantur.
- 6 Glossa in regu. Cancell. Romana decima nona reprobat.
- 7 Consideretur nunc Christiana Reipublica si beneficia, praesertim curam animarum habentia, patrimonialis essent.
- 8 Regula Cancellaria Romana decima nona, iuri communis consonantia est.
- 9 In beneficiorum impetratione, oriundus non oriundo, praefertendus est.
- 10 Diaecesi & non alienigena, sunt in beneficijs a patronis praesentandi.
- 11 Insuper in diaecesibus Burgenfi, Valentina, & Calagurritana filijs patrimonialibus, tantum beneficia Ecclesiastica conferuntur.
- 12 Praestimonialia neque pensiones, ab exterius in his regnis possunt obtineri.
- 13 Litera naturalitatis (quas appellant) Regiae constitutionibus sunt reuocatae.
- 14 Si cuius litera naturalitatis cōceduntur, licet possit regnum privilegij vti, non tamen obtinere poterit beneficium Ecclesiasticum, nisi specialiter, dicto iuri continetur.
- 15 Litera naturalitatis cōcessi, seruata forma regiarum constitutionū, exterius apud nos, Ecclesiasticum beneficium potest obtinere.
- 16 Exterius si beneficium conferatur, an illud possit permutare.
- 17 Litera quibus, exterius beneficijs conferuntur, minime executioni tradenda sunt.
- 18 Poena amissionis naturalitatis, & bonorum temporalium, contra clericos

- & Ecclesiasticas personas, apud Hispanos legibus, & moribus recepta est.
- 29 Littera legatorum Apostolica Sede, ante illarum executionem, à summis Senatoribus Regis & Domini nostri, examinantur.
- 30 Littera Apostolica, in derogationem regni iuris patronatus, vel laicorum, exequenda non sunt: quousque Pontifex Summus consulatur, servata in hac forma præscripta, in regis constitutionibus.
- 31 Regia lex 26. tit. 3. lib. 1. ord. nov. & lex 3. tit. 6. eo lib. iustissimas esse ostenditur.
- 32 Non solum Christianissimi Hispaniarum Reges, dicta iure regi legibus diffinito utantur, sed alij Christiani orbis Principes referunturq; verba singularia Ioanni. Dried.
- 33 Regni externi quis dicatur, & ibi de intellectu regis constitutionis, 19. titulo 3. lib. 1. ord. nov.
- 34 Nati in Regno Aragonia, vel Navarra, an dicantur exteri horum Regnorum.
- 35 Exterus an is iudicandus sit, qui nascitur ex matre alienigena, si pater sui naturalis.
- 36 Latè interpretatur, quodam Henrici huius nominis tertij, Hispaniarum Regis constitutio.
- 37 Qui extra regnum in transitu nascitur, à parentibus horum Regnorum naturalibus, an sit naturalis iudicandus.
- 38 Natus alibi in transitu, natus censetur in eo loco, ubi mater in eclatrum habet, & ideo non repellitur a collegijs, quorum statutu, natura, tantum in illa comprehendit sunt.
- 39 Declaratur constitutio septima constitutionum Academia Comptissimæ Interpretatur Regia. l. 23. tit. 7. lib. 1. ord. nov.
- 40 Animalia erumum alicuius parochia si propter bellum, vel tempore, vel alia causam, fugiant ad alteram parochiam, ibique pariat: decima solvenda sunt in illa parochia a qua recesserunt.
- 32 Absens, qui ex legitima causa recessit, cito reuersurus: quoad iuris effectus, non est absens iudicandus.
- 33 Per decennij habitationem, quis naturalis censetur. Proxenezia, seu cambiolorum interuentor, non potest esse horum regnorum alienigena.
- 34 Qua desinuntur, ut quis dicatur naturalis, quoad obrendenda beneficia in his regnis, qui admissus est tanquam naturalis, ad beneficium in istis regnis, & postea ad aliud regnum confugiat, ibique laicem constituat, naturalitatis privilegij priuatur.
- 36 L. pen. ff. de senato. interpretatur.
- 37 Ut scilicet sit naturalis istorum regnorum, an requiratur, quod natiuitatis tempore, pater domicilium contraxerit, & per decennium vixerit.

EST equidem Romanorum Episcopatum decretis iustissimisque Catholicorum Principum constitutionibus, nec non immemoriali laudatissimæ consuetudini contrarium alienigenas in his regnis Ecclesiastica beneficia impetrare, & cum sæpissimè in controuersijs forensibus hoc contingat, huius practicæ argumento dignum iudicabimus ad istius rei cognitionem tantisper de hoc disserere.

Et ut rem hanc à principio petamus præfari oportet, quod Sixtus Summus Ecclesiæ Præsul; potentissimis & Catholicissimis Hispaniarum Regibus iustissimis causis ductus motu proprio peculiarem gratiā indultit, ut nullus exterius in dictis regnis absque ipsius consensu possit beneficium Ecclesiasticum obtinere, præsertim dignitates electiuas Pontificales & Cathedrales, qua consuetudine

tutione cassantur gratiæ, & expectantur impetrationes in contrariū obtentæ, vt testatur glo. in reg. Cance. 19. refert Guil. Benedict. in repet. c. Raymun. de testam. in verbo: Et uxorem nomine Adelasiam. num. 482. de testam. cuius constitutionis meminit Regia lex. 16. tit. 3. libro. 1. ordin. noui. ibi, *Mandamos que azerca desto se guarde la Bula del Papa Sixto concedida a los naturales destos Reynos.* Et sunt circa hoc multæ leges illo tit.

- 2 Idem in Regno Franciæ, & Summorum Pontificum diplomatis & regijs legibus obtentum est, si credimus glossæ Cosinæ in pragma. Sancti §. nā Ecclesiarum in verbo: Exterorum, de quo stat Ludo. Duodecimi constitutio. Rab. Des lertres de naturalis. Tradit Guil. lelm. Benedict. vbi supra allegauit. Petrus Rebuff. in tractat. de litera. natut. gloss. secunda, numero secundo. Thom. 2. conf. Fran. & in practic. benefici. de rescriptis mixtis, glossa prima: & in tracta. de pacifi. posse. nume. 216. Nicol. Boeri. decil. 31. numer. 18. Quod etiā stilo parlamēti cautum est sub rub. de præbend. ordinat. 3. Et apud Venetos seruati affirmat Addi. ad Abb. in cap. si proponente. de rescrip. Et Bononiæ de hoc est peculiare statutum, vt refert Barb. consilio. 23. numero primo, volum. 1. In Regno Aragoniæ, perpetuo foro hoc stabilitū est, nempe quod alienigenæ in dicto Regno be-

neficia minimè possint obtinere, vt cautum est, libro. 1. foro Aragon. titulo de prælaturis, & alijs beneficijs ab alienigenis non possidendis. Et in Regno Nauarræ idem est diffinitum per Regias pragmatic. 2. & 3. libr. 1. ordinamen illius Regni. Et in Britannia hoc idē cautum est his verbis: Sacerdos Gallicus, Sacerdotium in Britannia ne occupato, vt refert Petrus Grego. 2. parte Synta. iuris, lib. 27. capitulo sexto, num. 42. Et in Hungaria, seu Pannonia seruatur, vt in capit. bonæ. §. fina. de postula præla. Et Veronensi statuto decretum est, si credimus Bald. consil. 46. volum. 1. & multis alijs Prouincijs seruari audio.

Quod si exterus beneficium impetrant, non facta originis mentione gratia subreptitia est iudicanda, tenet gloss. celeberrima in cap. si proponente. de rescrip. cuius meminit Corse. in sing. in verbo, subreptitio. Feli. in capit. sicut tuis. colum. 2. de simoni. Roman. in l. si viro. fallen. 14. ff. solut. matrimonial. Barba. consil. column. 5. volum. 1. & consil. 57. eo. volum. Selua. de benefic. 3. par. quæst. 26. D. Couar. in practic. quæstion cap. 35. numer. 5. Petrus Rebuff. in dict. tract. de pacifi. posses. dict. num. 216. dicēs ita consuluissē in fauorē cuiusdam Scholastici.

Et quod exterus in aliena patria beneficium Ecclesiasticum minimè possit obtinere iuri communi, consentaneum est.

vt colligitur ex text. in capit. bone. in 2. de post. pralato. & in capitulo, neminem. 70. & in ca. Aphros. 98. distin. & in capit. vltim. de cler. peregr. De iure Cæsarum. l. in Ecclesijs. C. de Episcop. & cleric. l. vni. C. non licere habita. Metropo. li. libr. 11. lex. 2 C. de anno. ciuita. eo. lib. tradunt latè Guil. & Rebuff in locis nouissimè allegatis Iudo. Gome. in reg. cancel. de idiomate. quæst. 1. Ioan. Daim. in progm. Pragma. Sancti. incipien. Franciscus, in verbo, vindicabant. fol. 60. Selua. de benefi. 2. parte. quæstio. vltim. & in 3. parte. quæstio. 26. Carol. de Grassal. lib. 2. Regali. Fran. iure. 8. Couar. dict. ca. 35. Vnde Sacri Canones iustissimè decreuerunt, vt electio faciēda non sit, nisi de personis eiusedē Ecclesiæ, dummodò digni ibi inueniantur, etiam si alibi foris digniores reperiantur. capit. nullus. 61. distinēt capit. Metropolitano. 73. distinctio. Quin vero gloss. in capit. cum inter Canonicos de electione, assent non valere postulationē ex aliena Ecclesia, nisi duabus partibus consentientibus, & faciēda est à Pontifice Maximo, vt latè pater in toto titulo, de postula. Pralat.

Quibus suffragatur Deuterono capit. 18. [Prophetā (inquit) de gente tua, & de tribus tuis suscitauit Dominus Deus tuus, ipsum audies.] To fulcitur, quia in Ecclesiarū fūda-tione exteri, nec ipsorū maio-res nihil præstiterint merito

regnicolæ præferendi eis sunt, argu. text. in capit. cum in offic. de testamentis. Tum ne exteri beneficijs apud nos fruentes Regni secreta, in maximam perniciem eius reuelent. Tum quia regnicolæ qui tot, tantisque animi dotibus ingenuis disciplinis splendescunt, maxima afficerentur iniuria, si exteri fortè omnibus numeris inferiores ad hos Ecclesiasticos honores admitterentur, virtus equidem & honestæ disciplinæ sine premio quandoque languescunt. Tum quia propter idiomatis diuersitatē nequeūt (quod tamen maximè interest) commissum sibi populum docere, vt in capitulo, quoniā. de officio ordinari. Et inter Dei d
Optimi Maximi maledictiones illa non inferior est, hominem ex aliena natione habere, qui non intelligatur, vt habetur in Deuteronom. capitulo. 28. ibi, [Adducet Dominus super te gētem de longinquo, & de extremis terræ finibus in similitudinem Aquilæ volantis cum impetu, cuius linguam intelligere non possis.] & Hier. capitulo quinto, idem scribitur. Nec voluit Deus seuerius punire superbiam edificantem turrim Babelis, quam per linguæ confusionem, vt quid velent mutuo, non intelligerent, vt habetur Genesios. 11. Tum quia hæc potissima erit causa, propter quam homines facilius inuidentur ad residendum, non enim paruo æstimandus est ingenuus amor, quem quis
ad na-

ad natium solum habet. Est enim cuiuslibet dulcissima patria. l. qui habebat. in principio. ff. de legatis, tertio. & hac ratione impius iudicandus est, qui nulla causa cogente patriam suam relinquit. glossa in l. unica. C. si curialis, relicta ciuitate, rus habitare maluerit, libro decimo. & ibi nota. Rebuff & Petrus Rebuff in concordia. tit. de culla §. volumus pag. 457. asseuerans hanc esse potentissimam rationem, ut beneficium in propria patria magis optetur, quam in aliena. Tum quia si diligentissime ad munus suum spectat, praestabit enim melius patriae mores, quam exteris cognoscat, iudicat equidem quis fac se de his quae nouit, ut habetur primo Ethicorum, & plures alias rationes congescit Regia l. 14. titulo tertio, lib. 1. ordinamen. noui.

- 3 Qui inter alia dicit maximum tumultus excitatos fuisse in Hispania, ob eam causam, quod beneficia Ecclesiastica exteris conferebantur, ibi, *Especialmente del año de sesenta y quatro à esta parte que se comencaron los movimientos y turbaciones en nuestros reynos*. Circa quod legendus est Doctor Illescas Hispanus Historiographus diligentissimus & non vulgaris eruditionis in sua Historia Pontificali, En el capitulo de la guerra final del Rey de Francia, para cobrar el ducado de Milan. §. 10. fol. 225. & libro sexto eiusdem Historiae. capit. 27. §. 17. folio. 228. & folio. 338. ubi testatur Paulum

Tertium Pontificem Maximum statuisse, ut beneficia & pensiones alienigenis non conferantur.

Quae non temere adduximus, 6 sed ut conuincamus maximum errorem, glossa in dicta reg. Cancel asseuerantis in quada causa Toletana in tertia instatia productam fuisse dictam Sixti Romani Praesidis constitutionem, quam dicit non nocere Episcopo Vintomiliensi auctori cum moribus recepta non fuerit, nec (ut ille inquit) Toleti regnum, cum à Castelle & Legionis Regni, separatu sit eo priuilegio ut potest, & alia refert temeraria, & postquam animi sui uerum expressit, tacere, oportere inquit. cum lis pendeat, infanti profecto hominis, manifestissimum testimonium Fuit equidem Apostolica illa concessio cum maxima regiminis spiritualis Ecclesiastici utilitate, ita ut contrario uis plures cōtingerent incommoditates & innumerabilia, quae ueluti praeculis habens summus Christi Vicarius pro illius amplissima dignitate, quam ut summus catholicae Romanae Ecclesiae pastor & rector obtinebat sua integritate & iustitiae amore incensus nec non diuini cultus zelo tantis & tot malis medellam adhibuit.

Ideoque censeo quod Christianae Reipublicae contrariissimum foret quod summus Ecclesia Pontifex aut oecumenica synodus, vniuersali lege sanciret, ut omnia sacerdotia praeter

sertim cutam animarum habē-
tia, patrimonialia efficerentur,
ita vt ad ea minimè admitter-
rentur, nisi ciues vel qui inde
essent oriundi quod in sacro
Concilio Tridentino summo
omnium patrum consensu
consultatum fuisse testatur, te-
stis integerrimus Dom. Soto
de iusti. & iur. lib. 3. artic. 3. fo.
237. versi. enascitur.

2 Ex quibus iustificatur nimis
Regula Cancell. Apostolicæ. 19.
qua cautum est, quod promissio
de parochiali Ecclesia facta ali-
cui qui nesciat idioma loci vbi
Ecclesia constituta est, nullius
roboris & momenti iudicari
debet: habet equidem Pontifi-
cia illa sanctio symbolum &
affinitatem cum diuino & pro-
finitio iure. Nam rector Eccle-
siæ prædicandi officium in ea
habere dignoscitur. c. Eccle. 95.
dist. cap. inter cætera. de offici.
ordina. & est glo. not. in Clem.
2. de sepultur. & in cap. cum ex
cuncto. de here. & in cap. addi-
cimus. 16 q. 2. Debet sanè con-
fessiones audire. & cætera Sa-
cramenta ministrare. cap. om-
nis viriūque sexus. de poen. &
remissi. Item debet visitare &
vultum gregis sui agnoscere,
vt legitur Prouer. 27. & Ecclesi.
32. de quo est egregia extirpa-
rans constitutio Ioan. 22. con-
stitutum in tit. de præben. incip.
Sedes Apostolica. Sed ista om-
nia & alia quæ ad hoc munus
spectant, præstare non potest
rector alienigena, qui non in-
telligit, nec loquitur idioma.
Quia vt Diuus Paul. 1. ad Co.

rint. capitu. 14. inquit: [Data
est nobis lingua ad interpretā-
dum & distinguendum ea quæ
loquimur. Nam si nesciero vir-
tutem vocis ero ei cui loquor
barbarus, & qui loquitur mihi
barbarus.]

Hinc etiam emanat alterius
regulæ cancel. nempe. 15. egre-
gia constitutio, quia decretum
est, quod in beneficiorum col-
lationibus oriundus, nō oriun-
do præferatur: est certè supra-
dictis iuribus & rationibus
consentanea.

Nec ab hoc instituto alienū 10
est quod elegantissimè multis
adductis in mediū probat Cæ-
sar Lamb. in locupletissimo il-
lo de iuris patronatus tract. 1.
par. 2. lib. questio 7. arti. 24. as-
serens, quod diocesani, & non
alienigenæ sunt in beneficijs à
patronis præsentandi.

Ex dicto etiam fonte ema-
nat iustissimè Apostolicis con- 11
cessionibus decretū esse, vt be-
neficia patrimonialia in dioc-
cesibus Palentina, Burgenfi, ac
Calaguritana, solum conferā-
tur filijs patrimonialibus, se-
cundum eorum mores doctri-
nam & eruditionē, de quibus
constitutionibus meminit Re-
gia l. 21. tit. 3. lib. 1. ordi. noui
si verò Apostolicæ literæ in cō-
trariū fuerint obtentæ eis nul-
lo modo vti licet, sed ad Regis
nostri summum iustitiæ Sena-
tum mitti debent vt quid circa
hoc faciendum sit, maturiori
consilio cōsuletur: quod si for-
ma illa lege præscripta fuerit
prætermissa grauissimis pœnis

ibi decretis transgressores ple-
ctendi sunt, idemque seruari
debet in omnibus alijs prouin-
cijs, in quibus beneficia Eccle-
siastica patrimonialibus filijs
conferri consueuerunt, vt iuste
diffiniuit lex 23. illo tit. & lib.
Quod vtinam vbique obserua-
retur, vt sanctius ac diligentius
diuinum munus illustraretur.

Idem obseruandum est quo-
tiescunque Apostolicæ literæ
impetrantur in derogationem
illius iuris, quod ex concessio-
ne Romanæ Ecclesiæ obtinet,
collegia & capitula Cathedra-
lium Ecclesiarum ad promo-
uendos, in canonicos, in Theo-
logia, vel iure Pontificio: vt de-
creuit Carolus huius nominis
Quintus Summæ potentix &
fœlicitatis Imperator, & Pri-
mus Hispani. Rex Madritij an-
no. 1543. de quo videnda est
Regia lex. 25. dicto titulo. 3. li.
1. ordi. noui.

hostes initi applicatur, vt pro-
bat Regia. l. 18. dicto titulo &
libro.

Habet equidē locum in tan-
tum dicta prohibitio, vt exteri
beneficia Ecclesiastica minimē
obtineant: quod iustissimē Re-
gijs constitutionibus reuocatis
sunt literæ (quas naturalitatis
appellant) quibus obtētis ali-
nigenæ beneficia iuste impe-
trabant. Imo deinceps conce-
dendæ non sunt nisi urgente
magna & legitima causâ quæ
publicam Regis nostri vel suo-
rum regnorum vtilitatem cō-
cernant: quod si ob aliam cau-
sam impetrentur, minimē sunt
obseruandæ: vt in l. 14. 15. &
16. dicto tit. 3. lib. 1. ordina. no-
ui. de quibus sanē literis me-
minit Bal. consi. 223. vol. 3. ap-
pellans eas ciuitatis literas: idē
asseuerat And. Alcia. lib. 2. dis-
pu. capit. 22. Nicol. Boeri. de
cissi. 13. num. 20.

Circa quod illud considera-
tione dignissimum esse censeo,
quod licet is qui naturalitatis
literas impetrauit horū Regno-
rum priuilegijs & immunitati-
bus fruatur, quibus ipsi ciues
originarij, ita scribit Bar. in l.
si is qui pro emptore. ff. de vfu
cap. 3. prin. q. & in l. si maritus.
§. Iulix. ff. de adult. & est bo-
nus text. in l. sed si accepto. ff.
de iure fis. tradit Roman. con-
si. 62. col. 2. vers. quod autē ces-
sat. Cum consi. 178. col. 3. ver-
si. quinto probatur. Deci. con-
si. 183. nu. 10. Hyppo. de Marfi.
consi. 127. num. 2. vol. 2. Ruy.
consi. 200. num. 19. & 20. li. 2.

Et non solū exteri apud nos
prohibentur habere dignitates
Ecclesiasticas & beneficia, sed
etiam præstimonij, vt in l. 14.
tit. 3. dicto lib. 3. ordi. noui. at-
que etiam pensiones l. 23. ibi.
quod si regnicolæ consensum
præstiterint pensionis constitu-
tioni aut semel cōstitutam re-
demerint vel aliquod emolu-
mentum præstiterint, vt ab ex-
teris beneficia consequantur
omnibus priuilegijs naturali-
tatis priuantur: nec non fructi-
bus beneficiorū in quibus di-
cta pensio fuit constituta: qui
quidem fructus expensis belli
contra Christianæ religionis

Carol.
Quin-
tus.

12

14

Boer. decis. 260. nu. 17. Iacob. Menoch. consi. 166. vol. 2. nu. 15. Cateli. Cotta, in memor. iuris in memori. incip. Ciuiū. Quia ex priuilegio potest quis consequi ius naturalitatis regni, vt habetur in d. l. ciues. C. de incolis lib. 10. vbi glo. & Ioan. de Platea. & Lucas de Penna. & tales sunt veri ciues vt in l. 1. ff. ad muni. not Bald. in l. pen. § quæ in filio ff. de adop. & in l. in vrbe ff. de ita homi. Hinc deducitur, quod licet exteri, qui apud nos negotiandi causa versantur, non possint habere eos annuos redditus, quos vulgo, *lueros*, appellamus: obtinere tamen possunt, si habuerint Principis rescriptū, quod Hispani. *Cartis de naturale* 24. nuncupamus. Ex hoc quoque emanat, quod cum Hispani nō possint esse iudices forenses, sed tantum illius ciuitatis originarij. Illud verō iudicandi munus habere poterit, qui principis concessione factus est originarius ciuis. Nec ab hoc alienum est, quod si in literarum Collegis eorum statutus cautum sit, vt nullus exterius admittatur, vt cautum est in Collegio celeberrimo D. Iaco. Zebedei Salamanticensis, qui dictū rescriptum habet excludi non debet, sic tenet Ferd. Mench. de testu. lib. 3. primæ par. § 3. num. 205. Ex simplici tamen concessione naturalitatis alienigena nō poterit beneficium consequi, nisi expresse hoc sibi fuerit indultum, ita scribit Gregor. Lup. in l. 2. in verbo, *Mugæ seu naturæ*

de otra: tit. 24. par. 4. Nam cum in hoc casu peculiari grauissima & publica causa desideratur & dictæ literæ nullius sunt momenti nisi forma Regijs legibus præscripta fuerit obseruata, quæ si non interuenerit obseruandæ literæ non sunt: nō igitur debet generalis Principis concessio ad specialissimum casum extendi. Pro quo mirè facit, quod elegantissimè de more scribit Bal. in d. l. in vrbe ff. de statu homi. scribens adoptiuum ciuem (nempe qui ex priuilegio receptus fuit) admittendum non esse ad honores, ad quos non consueuere admitti. nisi ciues naturales. Quamuis hæc Bal. opinio difficultate non careat ex his quæ prædixi.

Quibus quidem literis naturalitatis seruata forma Regiarum legum alienigenæ impetrare & obtinere possunt in ijs Regnis dignitates Ecclesiasticas, & alia beneficia, hac lege, vt intra octo mensium tempus dictis beneficijs resideant alias literarum commodo ipso iure priuantur, nec eas dignitates aut beneficia obtinere possunt, vt disponit l. 20. tit. 3. lib. 1. ordi.

Dubitaui tamen circa hoc non semel, si quando exterius cum Principis indulgentia dignitatem aliquam Ecclesiasticā vel beneficium fuit consequutus, an possit illud cum alio permutare: & verissimum credo ei non licere, quod aliquibus rationib⁹ innixus probat Did.

Petez

Perez in l. 3. in verbo. *Saluo el Rey. tit. 7. lib. 1. ordi.*

37 Quod si exterius aduersus horum regnorum iura & leges beneficium etiā à Romano Pontifice impetrauerit, Apostolicæ litteræ minimè executioni tradendæ sunt, sed ad Summum Regis Senatum mitti debent, ut ab integerrimis & prudentissimis eius Senatoribus pro illorum prudentia examinentur: & quid faciendum sit ipsi decernant. Habet equidē Summus Senatus formam & modum præscriptum, quo ut debet in his negotiis examinandis & expediendis. Quod si iudices Ecclesiastici eas literas Regio Senatu in cōsulto & legis forma prætermittit executioni tradiderint, eo ipso omnibus priuilegijs naturalitatis horum regnorum priuantur, ut tanquam alienigenæ nullum beneficium possint obtinere, imò ab istis regnis expellendi sunt. Laici verò istius criminis rei, si tanquam tabelliones, vel notarii, aut procuratores auxilium & opem perstulerint in impetratione, vel executione, vel alio quocunque modo poena capitis cum bonorum omnium amissione plectuntur. Alij verò cōfiscationis poenam bonorum suorum fisco applicandam incurrunt, ut in l. 26. tit. 3. lib. 1. Regij noui ordinamen. circa quam aliqua notatu digna à nobis erunt annotanda.

38 Primum equidem, quod in his Hispaniarum Regnis vsitatissima est cōminatio dictæ poe-

næ aduersus clericos & Ecclesiasticos iudices, quæ sit ad amissionem rerum temporalium, quas in his regnis obtinent: deinde quod tanquam extranei habeantur, de qua dicta Regia constitutio loquitur: cuius meminit Guill. Benedi. in cap. Raynuntius. de testamen. in verbo. Et uxorem nomine Adelasiam. 2. decis. num. 460. Caro. de Grassa. lib. 2. Regali. Fran. iure 7. col. penul. D. Vida. Couar. in præcti. quæstion. cap. 35. numer. 3.

Secundo, quod non solum in casu dictæ lege Regia expresso sed in alijs multis Apostolicæ litteræ ad summum senatū deferuntur, sic apud Hispanos potestas seu facultas legatorum a summis senatoribus ante eorum vsum pro negocij magnitudine examinatur, ut Pontifex summus cōsuletur, quibus facultatibus in his regnis uti conueniat, quæ autem sint relegandæ cum etiam Nuntij ipsi exteri sint, oportet ut intelligant quæ ab illis sint præcauenda, ne falsis aut importunis precibus decipiantur ut testatur D. Couar. in præct. quæst. cap. 35. num. 4. quod in Gallia, & Flandria frequentissimū esse refert Carol. Moli. in regul. Cancel. de infirmis resig. numer. 139.

Tertio, idem ad vnguem obseruandum est sub eisdem poenis & comminationibus quocumque Apostolicæ litteræ impetrantur in derogationem Regij iuris patronatus vel ceterorum

terorum Laicorum horū Reg-
norum vt dicta Regia lex diffi-
niuit, & lex. 5. tit. 6. libr. primo
nouī regij ordina. circa quas
Regias constitutiones multa
lectu non indigna pro eius sin-
gulari eruditione congerit. D.
Covar. in pract. quæstion. cap.
36. Est sane remedium hoc vt-
lissimum, ne dicam necessariū,
vt regia auctoritate summi se-
natores literas Apostolicas
quibus iuri patronatus Lai-
corum derogatur diligēter exa-
minēt earum executionem sus-
pendentes quousque Pontifex
summus cōsulatur, certiorque
fiat quam graue scandalum ex
his derogationib⁹ oriatur quā-
taque mala inde sequatur: quo-
rum illud potissimum videtur
quod Laici à pietatis operi-
bus, nempe donatione, cōstruc-
tione & dotatione Ecclesia-
rum cum maximo Reipublicę
Christianę damno abstinēbūt.
Sunt equidem apud nos quam
plurima sacerdotia siue benefi-
cia ad ius patronatus expectā-
tia, quorum vestigia apud an-
tiquos idolis seruientis fuerūt,
dicta gentilitia, idest generis
seu familię certæ: quæ redditus
annuos sacrificiis suis præbe-
bant. De quibus meminit, Ci-
cero de Atuspicum responsis.
Sic Michias vir in monte E-
phraim, idolum sibi fecit, & ei
extruxit ediculam constituit-
que ibi Sacerdotem, cum cer-
tis redditibus percipiendis vt
habetur lib. iudicum Isaielis.
capit. 17. & 18.

Quanto mittendæ sunt ad

Regium summū Senatum A-
postolicæ literæ alijs casibus
dictis Regijs legibus expressis
quos supra numero. 18. & 19.
tradimus.

Quintò, nec à nobis erit o-
mittendum iustissimas esse sæpē iam allegatas Regias con-
stitutiones nō sane eis aliquid
continetur quod summi Præ-
sulis maiestatem lædat vel pu-
rissimas eius aures offēdat,
hoc alienum est à catholicis
Regibus nostris qui Pontificū
decreta, Sacrosanctasque eorū
sanctiones pro ipsorum pieta-
te, & in Deum religione colūt
& venerantur, sed ideo literarū
executio suspenditur vt Ponti-
fex summus certior factus in-
telligat, quot quantisque inca-
lamitatibus & crumnis ista
Hispaniarum regna afficiantur
quando falsis precibus & sug-
gestionibus gratia Apostolicæ
impetratur, quas Sanctissimus
Antistes minime concederet,
si ea damna & incōmoda quæ
maximè aduersantur spirituali
Ecclesiastico & temporali re-
gimini præ oculis haberet. Inū
igitur consona est suspensio
executionis dictarum literarū,
vt in cap. si quando. de rescrip.
vbi Alexander tertius. [Patiē-
ter (inquit) sustinebimus si
non feceris quod praua nobis
suggestione fuerat insinuatū.]
Et conducit text. in l. si vindi-
care. C. de pœnis & in capie,
cum apud Thessalonicam. c. 1.
p. 3. cap. sunt quidā. 25. quæst.
1. & in c. 1. 40. distin. & in cap.
manet. 24. q. 1. & in cap. si quis
non

Apud
Epi-
scos vest-
igia sue-
runt sa-
cerdotij
ad ius
patrona-
tus spe-
ctantia.

non recto. 24. quæst. 3. glo. in auth. de menda prin. §. deinde competens in verbo, nūcians, & in auth. vt determinatus sit numerus clericorum. §. vlti. in verbo Contradictore colla. 1. tradit latissimè Felin. in cap. nihil de præscrip. & faciūt quæ scribit Thom. 2. 2. quæst. 69. ar. 4. vers. Secundo respondeo & Caietan. 2. 2. quæst. 39. arti. 2. vers. in responsione ad secundum, idem Caieta. in tracta. de auctoritate Papæ & concilij, cap. 27. versic. ad secundam rationem, Turr. Crem. libr. 2. de Ecclesia, cap. 106. Card. Iacob. in tractat. de Concilijs libr. 8. artic. 3. versiculo quintum remedium.

- 22 Sexto vt quæ præcedēti versiculo dicta sunt magis elucescant sciri oportet, quod nō solum Hispaniæ Reges dicto iure vtuntur, sed alij Christiani orbis Principes, vt testatur Ioā. Driedon. vir piissimus pariterque doctissimus in libr. primo de libertate Christiana pagin. 183 Ipseque elegatissimis verbis hoc corroborat, quæ in lektorum gratiam hic referre cōstitui. [Hic sciendum est quod aliud est potestatem sæculare absolute mandare aut constituere, ne quisquam pareat vllis literis Apostolicis iustitiam aut gratiam concernētibus aut ne executioni mandet easdem. Aliud vero est potestatem sæcularem mandare aut constituere, vt sine suo beneplacito, & examine nemo parent, huiusmodi literis neque executioni

mandet easdem. Nam primum cum sit directè contra potestatem, seu libertatem ecclesiasticam, est tam prius tollere & extinguere, neque potest fieri absque contemptu ecclesiasticæ potestatis, Neque potest ex ipsius Pontificis privilegio convenire Regi aut sæculari potestati. Secundum autem videtur posse fieri absque contemptu potestatis, ecclesiasticæ, & absque iniuria, aut odio, aut gravamine, seu præiudicio ecclesiasticæ libertatis, & sanctæ sedis Apostolicæ, vel literarum eiusdem. Potest enim contingere, quod Princeps quispiam aut ex privilegio seu commissione Papæ, hoc faciat: sicuti Carolus Imperator habuit ex privilegio sinodi, ne sine suo consensu inuestiretur, vel consecraretur Episcop⁹, aut ex causa rationabili secundum congruentiam loci & temporis, ad sic statuendum atque mandandum moueantur propter abusus tollendos ne præficiantur extranei, aut inidonei, qui vel per nimiam importunitatem, falsasque suggestiones literas Apostolicas impetrarunt, vel impetratis abuti volūt: ad oppressiones pauperum qui aliqui sub pretextu literarū Apostolicarum longis huiusmodi gratiis sumptibus vexari possent, non quod potestas sæcularis velit sibi aut iudicium ecclesiasticarum rerum usurpare, aut vnos idoneos auctoritate Apostolica institutos impedire, aut super illorum idoneita-

te iudicium sumere, sed quod velit ad ædificationem reipublicæ, statum ecclesiasticum promouere. Vnde quotidie cernimus Prælatos, & alios disputare de madatis de rescriptis, ac literis Papæ, quæ tangunt Ecclesiastica negotia, collationes, beneficiorum, præbendarum, & dignitatum. De omnibus literis, & mandatis Papæ præsumendum quidem est, quod eis oporteat, obedire, modo constet, aut constare debeat tales reuera esse literas à sede Apostolica emanatas, subsisteribus etiam rationibus, & causis, quibus ipsæ Papa verisimiliter motus in ductus est ad præcipiendum. Et adeo non debet ista præsumptio tam violenta esse ut non liceat huiusmodi madata etiam verisimiliter emanata à Sede Apostolica examinare, & inuestigare solite à eis oporteat obedire, tamen si hoc maxime pertineat ad iudices ecclesiasticos quibus huiusmodi literarum mandatorum Apostolicorum diriguntur.] Hæc Driedonius.

- 23 Superest tamen pro huius materię exacta cognitione inquirere quis exteris, quisue regnorum naturalis, dicatur, quod apud suos Gallos declarat Petrus Rebuffus in tractat. de literis naturali. ad finem num. 20. 2 Thom. consili. Fran. apud nos vero est Regia constitutio. titulus 3. lib. primo ordin. noui, quæ hoc egregie his verbis distinguit. *Ordonons y manderons, que aquel se diga natural, que fuero nascido en estos Reynos,*

y hijo de padres, que ambos a des, o alomenos el padre nascido y natural en estos Reynos: O aya contraydo domicilio en ellos, y demas desto aya viuido por tiempo de diez años con que si los padres siendo ambos, o alomenos el padre nascido y natural en estos Reynos, estando fuera de ellos en seruicio nuestro, o por nuestro mandado, o de passo, y sin contraher domicilio fuera de estos Reynos, ouieren algun hijo fuera de ellos, este tal sea auido por natural de estos Reynos. Y esto se entienda en los hijos legitimos y naturales. o en los naturales solamente: pero en los espurios disponemos y mandamos, que las qualidades que conforme a lo susodicho dispuesto, se requieren en los padres ayan de concurrir y concurren en las madres.

Circa, quam Regiæ sanctionem aliqua à nobis erunt annotanda, in actionibus forensibus frequentissima.

Primo, quatenus ea lex dicit: *Que aquel se diga natural, que fuere nascido en estos Reynos:* Loquitur equidem de his Regnis Castellæ, & Legionis. Ex quo sequitur quod nati in regno Aragoniæ, & Nauarræ, exteri sunt neque apud nos possunt beneficia ecclesiastica obtinere, ita in proprijs terminis scribit Doctor Didacus Perex in l. 18. titulus 3. lib. 1. ordin. veteris in glo. incip. *Que niagun es tra,* per. Assuerans sic gratia nostra fuisse iudicatū. Nam cum quidam Martinus Vicentius Sacre Theologiæ, & artium magister postquam fuit electus Canon

24
Nati in
Regni
Aragonie,
Nauarræ,
et in alijs
regnis
que sunt
beneficia
ecclesiastica
da in
censur.

*Sincola
tit. 3. lib. 1.
ordin. noui
tit. 3. lib. 1.
ordin. noui
tit. 3. lib. 1.
ordin. noui*

cus camorensis, postea vero eo fuit priuatus quia Tarraconensis erat. Et potissima ratio est, quia licet dicta regna fuerunt adiuncta regiae coronae, non tamen hoc in modum submissionis factum est. Sed pristino robore remanserunt: qua ratione, regna ipsa suis propriis legibus, & moribus regenda sunt argum. l. si quando. C. de appell. tradit Bart. & nouissimi in l. si cōuenerit. §. si nuda. ff. de pignor. acti. idem Bartol. in tract. de alluui. sub. rub. de insula. colum. 3. doctores in cap. translatio de constit. las. in §. in personam, col. 3. Insti. de acti. tradit Mattheus de Afflict. in constit. Neapoli libr. 3. Rub. 23. num. 3. Aymon Crauera de antiquitat. tempor. 4. par. nu. 27. Ioan. Fian. de Ripa in l. 1. ff. de legib. num. 16. & libro. 1. respon. de legi. & cons. 2. r. Ioan. Go. in l. omnes populi col. 3. ff. de iust. & iure. Bruu. in tractat. de augment. fol. 8. Barthol. Cassa. in cōsuetudini. Burg. titu. de succession. Des baster. rub. 8. num. 41. Burg. de Paz in l. 1. Tauri. numer. 451. Quo loco testatur quod iam peculiari concessione indultum est, originarijs Regni Nauarrae, ut quo ad beneficia reputentur naturales horum Regnorum, ut regia sanctione decreuerunt fuit. 28. mēsis Aprilis. ann. 1353. condita in loco vulgariter nuncupato, *El pardo*. De qua etiam meminit Ioan. Olam. in antonomi. iuris commun. & Regij in praef. nu. 20. Sic aliquando fuisse pronun-

tium refert Burgos, in praecitato loco. Et ea ratione vidimus iam in his regnis plures originarios Regni Nauarrae viros doctissimos quibus regnū illud flet beneficij ecclesiasticis, & dignitatibus suui.

Secundō, ex dicta Regia cōstitutione iam diffinitum est, quod olim apud Hispanos fuit nimis controuersum, utrū sufficeret, ut quis horum regnorum naturalis censeretur natus esse ex matre alienigena, si pater fuerit naturalis, probat equidē ea lex hoc sufficere, ibi. *O alomēnos el padre sea asu misino nascido en estos Reynos*. Quod iuri cōmuni consonum est, cum filius paternam originem, non vero maternā sequatur. l. assumpti. §. filius ff. ad municip. l. filios. C. de municip. & origi. lib. 10. tradit Feli. in cap. Redolphus de rescrip. num. 4. & latissimē Boeri. decisio. 13. & in consuetudi. Bitur §. vltim. titu. de testamen. colum. fina. Barthol. Cassa. in consuetud. Burg. titu. de consilij §. 1. numer. 37. Guil. Benē in repet. capit. Raynuntius de testamen. in verbo. Et uxorem nomine Adelasia numer. 1042 cum sequen.

In contrarium tamen erat Regia lex Henrici Regis huius nominis tertij condita, anno. 1396. his verbis inter alia. *Ordeno, q. es tablezco duradero por siempre, que persona, o personas por mundo aunque sean Cardenales, ni ayan Arcobispos, ni otras dignidades, ni calongias ni prestamē, ni otros benefiçios aigunen, en todos mis*

26

*laci in-
terpreta
tur Re-
gis Hen-
rici
penult
lex con-
dita ab
Henrico
Regi,
huius no-
mini
inter an-
nos 1396*

Rayan 3

*Reynos y señorios en lugar, o parte
algun dellos. Saluo aquel, o aquellos
que fueren verdaderos naturales de
padre y madre, y nacidos en ellos.*

Fuerunt tamen multi nō pē-
nitendæ autoritatis viri, qui
asseuerarunt illam Henrici Re-
gis sanctionem nō habuisse le-
gis generalis autoritatē, quia
nec publicata, nec recepta fuit,
quod quidem in causa fuit, vt
cum casus iste quondam acci-
disset in Regio Senatu, nempe
quod quidam ex patre natura-
li genitus, & ex matre alieni-
gena beneficium ecclesiasticū
possedisset, cōtrouersum fuit,
an hoc ei liceret tandem Cæsa-
re consulto is possessor, vsque
ad mortē beneficium retinuit.
Et cum postea similis casus cō-
tigisset eodem Cæsare Maximo
consulto bis in eō dissenserunt
Regij Senatores, & causa, vt an-
ceps & ambigua alijs iudici-
bus, terminanda remissa fuit,
ita auditu percepisse à quodā
aduocato testatur, Doct̃or Bur-
genfis in l. 3. Tauri prima par-
tum. 377. ad finem. Sed iam
hodie placate sunt hæ cōtro-
uersiæ ex dictæ legis decimæ
nomine decisione, ideoque Do-
ct̃oris Burgenfis opinio, qui
contrarium asseuerabat, ex di-
cta lege Henrici amplectenda
non est.

22 Tercio, Regia illa constitu-
tione decissa est grandis illa
questio, in qua fluctauit in-
signis Gregor. 1us, in l. 2. in
verbo, *vapor*, titu. 24. partib. 4.
nec ausus est, eam decidere, sed

posteris decidendam relinquit,
videlicet an his qui ex paren-
tibus naturalibus horū regno-
rum, natus fuit extra regnum
in transitu, videlicet quādo pa-
rentes non habebant, animum
constituendi ibi domicilium
dicatur naturalis, diffinit lex
illa eum naturalem, esse idem
iure communi probari videtur
in l. filios. C. de muni. ex origi.
lib. 10. Cuius verba sunt. [Fi-
lios apud originem patris, non
materna ciuitate, & si ibi nati
sunt, si modo non domicilijs
retineantur ad honores, seu mu-
nera posset compelli, explorati
iuris est. Et ibi ad hoc notat
Ioann. de Platea. ad idem etiā
conducit text. in l. ciues in fi-
ne. C. de incol. ibi, [Vnde cum
profectus est, peregrinari vide-
tur.] Ex quo enim quis habet
animum se transferendi in aliū
locum, fingitur non esse in eo
loco, vbi habitat de presenti. l.
quesitum in fine. ff. delega. 3.
facit lex hæres absens. ff. de iu-
di. capit. Romana, de foro cōp.
lib. 6. l. si quis post hac. C. de
edifi. priua. & opinionē istam
amplectitur Bart. in dict. l. fi-
lios Abb. in ca. Redulphus : de
rescrip. vbi Felin. & Barba. nu.
97. & consi. 32. volum. 2. Bald.
Ang. Alberi. & Paul. de Castro
in lectura Bononiensi post Cyn.
Petrū & Nicol. de Neapo. in
l. huiusmodi § legatum. ff. de
lega. 1. vbi Ang. scribit hoc au-
diuisse, à quodam magno do-
ctore Alberi. per illum text. in
l. Titius. ff. de actionib. emv.
Deci. in dict. l. hæres absens. §.
proinde

proinde column. 2. la ob. de Sancto Georgio in. §. si quis tutelam nume. 35. eiusdem legis Ias. consi. 117. volum. 3. quā esse veriore sententiā, & secundum eam vidisse in regio consilio, pronuntiatum testatur Gregori in dict. l. 2. Matth. de Afflict. decisi. 384. num. 3. eandem communem appellat. Nicol Boeri decisi. 13. nu. 52.

In contrariam tamen sententiam irum est, à plerisque, qui arbitrantur, quod quomodo-cunque quis nascatur effici ciuem originarium loci, in quo nascitur, licet nascatur, in transitu, ita tenet Paul. de Castro secum palā in eadē lege dissidens, nempe in lectura Parauina, dict. §. legatum. quem ibi sequitur Ioan. de Imo. Rapha. & Alexan. l. qui dicit hoc sibi in puncto iuris placere Angel. illius text. autoritate innixus. §. si quis igitur. in iurh. quib. mo. l. natur. effici sui Hier. Cag. in rub. de orig. iur. colum. vltim. Lud. Bologni. de privileg. Scholat. in verbo, nec suos ciues Qui leuissimis fundamentis mouetur, sed tenēda est communis sententia quæ in terminis iuris scripti verissima est, & ideo seruanda, etiam si non haberemus Regiam legem ei consonam, quam ultra supra allegatos dicit communē, Ripa. in tracta. de pest. titulo de privileg. contracta num. 182.

Quæ communis opinio procedit, etiam si pater. ultra decennium extra regnum extiterit, ad hunc si filium ibi procreet

& legitimum, vel naturalem modo animum redeundi, ad hæc regna habuerit talis filius naturalis huius regni iudicandus est, quod ea neuosa, & efficaci ratione cōprobat, quia quoniā quis recessit ab aliquo loco animo redeundi non dicitur ciuis illius loci, ad quem ire destinauit, etiā si ultra decennium absens fuerit, vt supra dictum est, & suffragatur text in l. ex facto in 2. versic. *Rerum autem.* Cum sequenti. ff. de hæred. insti. etiā si per mille annos ibidem steterit, vt inquit Bar. in d. l. 2. C. de incolis lib. 10. quam opinionem, post hæc scripta legi tenere D. Azueto in l. 9. tit. 3. lib. 1. ordi. noui. Qui animus redeundi, protestatione tēpore absentiae facta & alijs coniecturis probari potest, si licet, quia in hoc regno domum, vel immobilia bona semper habuit, & in exteris regnis nulla immobilia emit, & alijs probabilibus coniecturis pro iudicis arbitrio.

Ex quo elegāter scribit Paul. 28 de Castro in dict. §. legatū. numero 3. quod si statuto caueatur, prout Bononiæ, quod nullus doctor possit esse, de collegio Iuriscōsultorum vel medicorum, nisi sit originarius ciuis, quod si mater casualiter abest, & ibi parit certē fingitur filius natus in ciuitate in qua mater incolatū habet, & assēuerat Paul. se hoc vidisse in facti contingentia in filiis quorundam doctorum suæ ciuitatis natis alibi, vbi parentes cō-

ducti erant ad legendum qui filij paternam originem retinuerunt.

- 29 Hinc etiam obiter declarari potest, cōstitutio. 7. nostræ Cōplutensis Academiæ lib. suarū constitutionum qua sanctitum est, vt nullus ex domiciliarijs seu incolis huius populi Complutensis possit eligi, in collegialem, vel capellanū insignis & maximi collegij toto terrarum orbe celebratissimi Diuilefonsi, certe si mulier aliqua ciuis Complutensis alibi in trāsitu pareret, filius sic natus minime in dicto collegio eligi potest, quod scio aliquando fuisse disputatum.

- 30 Ex quo sequitur egregia interpretatio ad l. 25. tit. 7. lib. 1. noui ordi. qua stabilitum est, non licere horum regnorū naturalibus, extra regna ista in alienis Academijs Regia lege prohibitis, literis incumbere sub pœnis ibi diffinitis. Non equidem eius sanctio nec pœnarum constitutio, locū obtinebit, quando aliquis naturalis istorum regnorum extra Academiam, ad aliquem gradum in alia Academia, promouetur in transitu tamen, tum quia hoc casu constituto, cessat ratio illius constitutionis, quæ continetur in prohemio. Tum quia expressè loquitur aduersus eos, qui in dictis Academijs resident studiorum gratia ibi. *Qua en las tales vniuersidades, eslu diendo en ellas.*

- 31 Nec ab hoc est alienū quod tradiderunt Bald. Alberic. &

Paul. in dict. §. legatum, quod si propter bellum vel ob aliam causam animalia ciuium cuius parochiæ fugiant ad aliā, & ibi pariant quod decima soluenda est parochiæ à qua recesserunt, sequitur Boeri. dict. decis. 15. num. 54. qui est videndus. Stat tamen apud nos, circa hoc egregia constitutio, in l. 9. tit. 20. par. 1. qua cautum est, non deberi decimæ animalium Ecclesiæ in cuius parochia in transitu parturiunt nisi per integrum mensem ibi permansissent.

Quibus finitū est, quod scribit Roma. cons. 263. & seq. 32
absens ille iudicandus non est, qui ex legitima causa recessit cito reuersurus, quod multis iuribus & rationibus corroborat, quibus innixus ipse consultat, quod ille qui iurauit continue stetit in ciuitate Lucana, non est periurij reus licet probetur quod aliquo tēpore absens fuerit pestis causa.

Quartò, ex etiam dicta lege colligendum est, quod quāuis 33
is, qui in aliquo populo decem annis habitauerit habendus sit pro naturali. & priuilegio naturalium gaudere debet, ad p. est optima lex p. 2. tit. 24. p. 4. ibi. *La de Zenapor moranca de diez años, que fagan en la tierra, maguer, sea natural de otra.* Et probatur in d. l. 2. C. de incol. & est videnda lex. lex. 32. tit. 2. par. 3.

Et ideo licet Regijs constitutionibus sit decretum neminem nisi ex his regnis naturalium proconetam seu cambio- 34
rum in-

rum interuētozem creari posse, tamen alienigenæ, qui per decēnium in hisce regnis, sunt commorati ad prædicta officia possunt admitti, vt à summis cōsiliarijs iudicatum fuisse testatur. Doc. Bur. de Paz. in l. 1. Tau. 3. conc. num. 373.

35 Sed quo ad obtinenda beneficia speciali iure stabilitum est, quod pater illius qui vult in his regnis beneficium obtinere contrahat in eis domicilium, & per decēnium habitet ita illa lex diffinit ibi. *O aya contraydo domicilio en ellos y de mas de esto, aya viuido por tiempo de diez años.* Itaque minime sufficeret habitatio decennalis nisi alias domicilium contraxerit, quod contingere potest, quando quis, se suamque familiam alendo, negociando, animo perpetuo permanendi larem sibi constituit. l. Labeo iuncta. gloss. 1. ff. ad Municip. facit lex post liminij. §. si ibi, *Sine animus.* ff. de cap. post lim. reuerfis, & est tex. in d. l. ciues. iuncta gl. in verb. *larem.* C. de in colum. vel quādo transtulit maiore partē fortunarū suarū, vt in d. l. ciues. & in l. 2. C. vbi senat. vel clar. tradūt hos casus, & alios iacob Rebuff. in d. l. ciues. Bertran. cōs. 75. col. 2. vol. 2. Mar. Soc. luni. cōf. 7. n. 6. volum. 2. Itē necessariū est, quod dicta habitatio non fiat animo redeundi ad patriam, nā quando quis ad tempus determinatū, est in aliquo loco de eo decessurus nō dicitur incolā etiā ultra decennium. l. ex facto. ff.

de hæred. inst. not. Bar. & Ange. in d. l. 2. C. de incol. Ange. in l. hæres absens. §. 1. ff. de iudi Gregor. in dict. l. par.

Quintò, quod is qui secundum decisionem dictæ legis, sit iudicandus naturalis istorū regnorum, vt admitti possit ad beneficia ecclesiastica, si tamen regna ista reliquerit, & se in aliam prouinciā transfert nō subditam Regi & domino nostro, vbi domicilium constituit iuribus naturalitatis priuatur, vt voluit glo. secundum vnam expositionem in l. in adoptionem. C. de adopti. tenet Bald. in authent. sed omnino. C. ne vxor pro marito. Et hac ratione si naturalis regni huius se confert in regnum Fraciæ animo perpetuo ibi permanendi non poterit apud nos beneficium, vel ecclesiasticam dignitatem possidere, ita tenet insignis Gregor. in l. 5. titul. 24. partit. 4. dicens hoc esse notandum.

Nec refragatur huic sententiæ text. in l. penul. ff. de sena. quo dispositum est, quod licet senatores in vrbe domicilia habere videantur, tamē & ibi, vnde oriundi sunt domicilia habere intelliguntur, quia domicilium quod venit ex accidenti minime mutat causam originis, quod etiam probatur. in l. fin. de muni. & origi. li. 10. Vbi translatio domicilij de loco originis in aliū locum, vbi quis vult facere incolatum nō facit locum originis perdere, imo in vtroque loco subit mu-

nera cui⁹ legis autoritate Bart. assumptio §. i. ff. ad Municip. reprobat gloss. ibi asserentem quod in loco originis, post translationem domicilij non subeat, quis muneris vel honores. Nec refragatur l. filios. C. de municip. origi. lib. 10. qua dicta glo. fundamentum suscepit, quia loquitur respectu originis filij eius qui mutauit domicilium originis, nō verò loquitur de loco originalis ipsius patris qui mutauit domiciliū. Et dicta legi pen. ff. de senatori. potest responderi, vt procedat quando locus domicilij, & locus originis sunt sub eodem Rege vel Regno, secus si locus domicilij, in alio regno constituitur, quia is videtur renūciare priuilegijs, & fauoribus cōcessis naturalibus regni trāsferendo domicilium extra regnū, ita Greg. in l. 3. tit. 24. par. 4.

28 Sexto, perpendi etiam circa dictam cōstitutionem, potest, vtrum tempore natiuitatis filij desideretur, quod pater in his Regnis domicilium cōtraxerit, & per decēnium vixerit, vel sufficiat, quod medio tempore filius nascitur, & postea quod deficiat ad vnguem adimpleretur, itaque quod tempore beneficii conferendi nihil desideretur, ex his quæ Regia lex desiderat, & nisi me mea non fallit opinio, censeo id sufficere, cum satis sit illius dispositio hoc modo seruari, quod eius intenti consonum est, sic etiam eam declarat D. Azuevedo, vbi paulo ante allegaui numero 9.

Officium insuper diuinum vt tenentur non recitarunt.

C A P V T, L I I I I.

¶ Clericus officium diuinum non recitans quā hodie pena puniatur.

EX dispositione Lateranensis Conc. tempore Leonis. 10. celebrati, in Sessione nona, a in cap. de reforma ionibus cuius & aliorum, delictum hoc tali poena punitur: videlicet quilibet habens beneficiū cum cura, vel sine cura, si post sex menses ab obtento beneficio diuinum officium non dixerit, legitimo impedimento cessante, beneficiorum suorū fructus suos non faciat, pro rata omissionis recitationis officij & temporis, sed eos tanquam iniuste perceptos in fabricas huiusmodi beneficiorum, vel pauperum elemosynas erogare teneatur. Si verò vltra dictū tempus in simili negligentia contumaciter permanerit, legitima monitione precedente, beneficio ipso priuetur, cum propter officium detur beneficium. Intelligatur autem officium omittere quò ad hoc v beneficio priuari possit, qui per quindecim dies illud bis saltē non dixerit, Deo tamen vltra præmissa de dicta omissione reddituri rationem Quæ poena in habentibus plura beneficia reiterabilis toties sit, quoties contra fecere conuincantur. Hæc sunt verba concilij. An autem ante eius declarationem clericus nō recitans officium diuinum

num teneretur ad restitutionē fructuum. byde Docto. in c. 1. de celebr. missa. Dom. & Phil. in cap. 1. de res. lib. 6. Sylu. in verb. clericus. lo. 4. in 23. q. Phil. in ca. postulasti. col. 9. nu. 33. De res. sup.

A *Sessione nona* Adde quod iuius celeberrimi concilii meminit Mar. Nau. in c. quoniam de consecratione dist. 1. not. in 7. num. 31. & nouissimē in tract. de orat. cap. 21. nu. 58. & in manuali confesso c. 25. n. 121: Do. Soto. li. 10. de iusti. & iure. q. 5. art. 6. & doctissimus Greg. in l. 34. tit. 6 in verbo, *La glesia*. par. 1. Et dicti cōcilij cōstitutionem credendum est spiritu diuino fuisse promulgatā, vt asseuerat doctissimus Iacob. Menoc. de arbi. iud. q. li. 2. cent. 5. casu. 429. num. 11. quē post huius practica secundam editionem legi. Quāuis Car. Mol. in conf. par. tit. 1 §. 30. nu. 49. secundum nouissimam editionem asseueret, non cōstare, nec apparere ita in concilio Lateranensi statutum, nec moribus gentium receptum fuisse, Imo nequaquam reipublica Christiana, quod ita statuatur conuenire, ne laqueus multitudini iniiciatur quod in legibus condendis, & maximē periculum animarū concernentibus, summo opere vitandum est. ca. de viduis. in 2. 27 q. 1. & late per Ioan. Gesl. in tra. de reg. mor. col. 4. non tamen negat Mol. ibi, quod clericus qui horarias preces omiserit iudicis arbitrio puniendus non sit. Imo

& beneficio ecclesiastico ultra fructuum perceptorum restitutionem. Vt communē esse nostrorum sententiā facetur Bello. conf. 56 num. 3. Iul. Cla. in pract. crim. §. si q. 73 vers. Item clericus. qui non dicit. Sed quo ad Lateran. cōcil. attinet. egregius Nauar. d. c. 25. n. 124. constanter asseuerat, illius cōstitutionem diuino iuri consonam esse, & ea ratione seruandam, prout ipse eam in practica receptā vidisse testatur. Sed Dom. Soto d. ar. 6. etiam si meminerit Lateran. concil. admonet tamen non omnino receptū esse huiusmodi decretū, atque ideo cautē, & secluso omni rigore esse interpretandū, vt ad omissionem quamlibet horarū, nepe vnius aut duorum dierum, fieri non debeat restitutio. Vnde tamen multa quæ circa cōstitutionem. d. Concilij scribit Mart. Nauar. in d. tract. de oratione. c. 21. Quod quidem concilium, in hoc Archiepiscopatu Toletano, obseruari debet. Vt sinod. consti. sancitum est ti. de celebr. miss. cap. 14. quod cap. arbitriam pœnam imponit clericis qui beneficium ecclesiasticum non habent, & horarias preces omiserint techare. Est autem de hoc nouissima Sanctio Pij Quinti Pont. max. quæ vulgo circumscribitur.

Quam equidem egregiam constitutionem multis declarationibus egregiē de more ornati insignis Mart. Nauar. in man. conf. c. 25. nu. & in tract. de oratione. cap. 7. nu. 33. qui

in d. cap. 25. n. 10. & in d. tract. de oratione. ca. 21. nu. 11. cum seq. plures casus recēset, in quibus quis excusatur à recitatione horarum canonicarum & Dom. Soto lib. 10. de iust. & iure, quæst. 5. artic. 3.

AD restitutionem fructuum. Vide De. in c. cum omnes in 2. lectura co. 2. de cōst. Adr. in 4. sent. in tract. de rest in questione. An clericus teneatur restituere quidquid ultra victum de redditibus beneficii cōsumserit vers. pro responsione las. in l. Scriptorios. nu. 6. C. de testa. mili. Rip. in l. vi. q. 66. C. de reuo. donat. quam opinionem censet esse communem. gl. in pragm. sanct. ti. qualiter horæ canonicæ sint dicendæ colu. 2. Ang. de Clauasio in summa in verbo horæ cano. §. 5. qui omnes communi consensu affirmant, clericum horarias preces omittentem ad fructuum restitutionem teneri Licet opinionem contrariam probare conatur, Ab. & Card. in cap. 1. de celeb. missa. Præp. in sum. 44. dist. Fe. in c. postulasti n. 7. de referi. quam opinionem communē esse fatetur D. Episcopus Conuar. lib. 3. vari. resolu. ca. 13. nu. 10. sed hodie iam dictis nouissimi Pontificis constitutionibus standum est.

Hæc sanè quæ de horis canonicis scripsim⁹, locū obtinet etiam in clericis, qui sunt in Ginnasij studiorum gratia. Nam & ij horas canonicas dicere tenentur: ita scribunt multi quos diligēter refert Hor. Luti. Cal.

li. de privilegijs Schola. pri. 100. vbi alios qui ab hac opinione recedunt commemorat. & opinionem supradictam sequitur Menoch. vbi sup. n. 12. 27. Sunt vero nonnulli casus, in quibus clericus à restitutione horarum canonicarum excusatur, quos post alios refert insignis Nauarr. in locis nouissime allegatis.

Negociatores ac alienæ rei conductores.

C A P V T, L V.

1. Clericus, qui aliquod istorum criminum commiserit, quæ poenâ animaduertatur.
2. Quæsitæ per clericum ex illicita negotiatione in usus pauperum sunt eroganda.

Negotiari lucri causa prohibitū est clericis, a vt in c. secūdum, ne cleri. vel mona. a Vnde in Conc. Carthag. 6. cap. 17. sancitum est quod clericus aliquid excogitans turpis lucri gratia, abijciatur à clero, ac cōmunionē alienus sit. Eisdē præterea prohibitū fuit inter alia Conc. Calced. in Can. 3. conducere possessiones. b Qui verò hoc fuisse transgressus correctioni ecclesiasticæ subiaccere decreuit. Postea etiam in Conc. Carthag. 3. in Can. 15. clericis fuit prohibitum vt non essent conductores, nec turpi villo lucro vel inhonesto negotio victum querāt: Nulla etiam alia inflicta poena. Tandē in Conc. Arelatensi. 2. in c. 14. dispositum est quod si clericus conductor

ductor alienæ rei voluerit esse, aut turpis lucri gratia aliquod genus negotiationis exerceat, depositus à clero à cōmunionē alienus habeatur. Facit etiam in proposito materiæ huius c. Cōci. Tarrac. Can. 2. cuius verba sunt: Canonum statutis firmitur est ut quicūque in clero esse voluerit, emendi vilius vel vendendi carius studio non utatur. Certè si voluerit exerce- re cohibeatur à clero, cuius Cōcilij dispositio à Gratiano refertur in c. cano. 14 q. 4. vbi etiam vide bonum tex. Iulij Papæ, in c. quicūque, in hoc proposito. Aduertendum est præterea, quod quæsitæ per clericum ex illicita negotiatione danda sunt pauperibus, vt notat Matthæus, quem ibi refert Card. in clem. 1. in fi. de vi. & honest. cleric. Et notat Zenze. & Rat. ibi, quos refert Imo. ibi, in 2. col. Si tamen totum non reddiderit, non sunt in statu damnationis, vt not. Card. vbi supra, referendo fratrem Aluarū, & Zenze. & tenet etiam Imo. ibi, referendo solum Zenze. Et vide Archid. Florè. in sua summa, in 3. p. tit. 13. c. 2. §. fi. vbi scripsit quod in foro pœnali debet clericis iniungi, vel saltem consuli quod ea, quæ taliter lucrati sunt studeant pauperibus erogare, qui solum allegat ad hoc text. in c. Qui habetis. 14. q. 5. Ex quo videtur velle, quod non tenentur clerici ad restitutionem e taliter acquisitum.

A Prohibitum est clericis. Adde Regiam. l. 36. tit. 6. par. 1.

vbi Greg. Lop. & à Clerico negociatore, tanquam à teste cauendum esse admonet text. in c. negociatorem. 88. distin. cuius prohibitionis tres potissimæ rationes considerari possunt. Prima quia finis eius lucrum est temporale, quod clerici contemnere debent & habentes alimenta & quibus tegantur contenti esse debent, ait Pau. 1. ad Thim. cap. 6. Secunda quia rarissimè hæc prophanæ & seculares negotiationes absque peccati labe exercentur vnde periculosa sunt valde. Ait enim sapiens eccles. 27. duæ species difficiles & periculosa mihi apparuerunt. Difficile exiit negotians à negligentia, & non iustificabitur caupo à peccatis labiorum. Quapropter nostræ religionis scriptores mercatores improbant, aspernantur, vituperant, veluti à virtute, & à bonis moribus, alienos, David equidè Psal. 70. aut ex aliorum computatione. 71. [Quoniam (inquit) nō cognoui negotiationem introibo in potentias Domini.] Ita enim locum illum D. Aug. interpretatur, vt patet in eius commentarijs in eum locum, vbi multa congerit circa mendacia, peruria, & innumera alia eumina huiusmodi negotiatorum. Et D. Chrysost. in 2. parte Homeliarum in Matheum enarrant illud ipsius Matthei c. 23. [Eiciebat vendentes & emittes de templo.] Significauit (inquit) quia homo mercator via aut nunquam potest place-

Negociatio clericis interdicta eiusque rationes consueverunt.

re Deo, & multa contra mercatores congeffit Lucas de Pen. in l. nec ipsi. Circa medium. C. de incolis, li. 10. & in Ru. C. de erga. mil. lib. 12. And. Tira. in tract. de nobilit. cap. 33. Tertia ratio est, quia huiusmodi negotia homines retrahunt ab spiritualibus, quibus incumbere peculiare est clericorum munus, iuxta divini Pauli sententiam. [Nemo militans Deo implicat se negocijs secularibus.] Ad Corin. 2. in prin.

Et ex poena suspensionis, & excommunicationis, poenis quae clericis prohibitas negotiationes exercentibus imponitur, faciliè intelliges, eos mortalem culpam contrahere cap. nemo. c. nullus. 11. q. 3. quod verum est, si in sacris fuerint constituti, si autem in minoribus & beneficia ecclesiastica non obtinuerint, non prohibetur eas negotiationes exercere quas possunt seculares quia in his iura benignius sunt interpretanda, ita not. Abb. in ca. secundum instituta, & in capitulo sed nec. ne clerici vel monachi, not. Alber. Tronius. lib. 2. de vero & perfecto clerico. ca. 32 num. 6. Ioan. a Medina in codi. de rebus resti. q. 31. v. si nota tamen, fo. 91. col. 2.

Sed vitum illas negotiationes, quas clerici per seipsum facere non possunt, possint per alios exercere. Quod sane eis permissum videtur, ex text. in Clementem. 1. de vita & honest. cleri. Vbi clericis interdictum est officium tabernarii, aut macel-

larii personaliter exercere, nec enim absque causa dicitur personaliter, nisi ut intelligamus id clericis per alios facere non prohiberi. Deinde videt text. in Clementi. 1. §. porro. de statu monach. Vbi statutum est, quod monachi, quibus per seipsum venari prohibitum est, possunt tamen opera aliorum facere. Unde dixit not. Alber. in l. humilem. C. de incest. nup. clericum per alium tabernam exercentem, non amittere privilegium clericale. Et ita quidem videtur multum sunt monasteria, quae ea quae superflua sunt, ex proventus suorum reddituum, mercatoribus tradunt, ut illi aliquam negotiationem exercent. Quod sane mihi nunquam placuit, cum maximam temporalium bonorum cupiditatem praeseferat.

Necessitatis tamen causa, minime clericis prohibendum est, *Clerici necesse tamquam summi me possibilia est in negotio.* videtur & necessaria quatenus ex aliquo beneficio munere capit ult. m. de vita & honest. clerie hac lege, ut illis divinis muneribus, quibus incumbere debent impedimento non sit, ut habetur. q. 1. distincti per totum maxime in capitulo clericus videtur, & cap. nunquam de consecrati. distincti §. 5. Qua ratione possunt locare animalia, ut oves, & boves, & similia, ad certum fructum dummodo per contractum alias permissum. Illis etiam permittitur reme-
mere, ut meliorata cariori precio vendant, vel aliquam rudem materiam, & ex ea aliquid fabricare,

*Clerici
non possunt
per
alios ne-
gociationes
exercere*

bricare, vt inde commodum & vtilitatem reportent, vt tenet gl. not. in fun. ma. 14. quæst. 3. in fine non equidem lucrum acquiritur ex negotiatione, sed ex artificio, & cāsequitur Alberic. Trotius d. c. 52. num. 5.

Et vt huius capituli pœnis locus sit, notandum est, eum clericum negotiatorem non dici, per vnius rei emptionem vel venditionem, nam negotiator is dicitur, qui plures negotiationes exercet. l. 1. §. licet. & ibi glo. in verbo, c. m. ff. de tribu. & in proœmi. Insti. §. cumque hoc Deo. l. semper. §. Diuus Adrian. cum lege sequen. ff. de iure immu. Bar. in proœmi. ff. num. 10. idem & Bal. in l. legatis seruis ff. de legat. 3. idem Bart. in l. maritum §. qui quæstum. ff. de adult. Felin. in proœmi. Gregor. column. vltim. versicul. Quarta limita Par. de Puteo in tract. Sindi. in par. officiales. fol. 87. Auiles in capit. pator. capit. 2. in verbo, De mercaderia. Petrus Rebuff. in tractat. de mercat. minu. artic. 1 glo. 1. nu. 10. Tom. 2. consil. Franc. Gregor. l. ipe. in l. 1. titu. 7 par. 5. in verbo, Mercaderes. Dicitur etiam is mercator, vel negotiator, qui rem emit, & non mutata forma illam vendit, vt aliquid inde lucretur, text. in capit. eiciens, & in capit. quid est aliud. 88. distin. not. Archi. in cap. quanquam. de censib. lib. 6. Rom. in l. si publicanus, §. 1. ff. de publi. Bertran. consil. 214. col. 2. volum. nouæ adit. Et negotiator vel

mercator appellatur, qui negotiationem qua suauiam exercet de quo est optima lex. l. titu. 7. p. 5. & tenet Sanct. Thom. 2. 2. quæst. 77. artic. 4.

Ex quibus sequitur, non dici clericum negotiatorem: qui vendit vinum, granum, aut oleum, ex proprijs fundis. Ita sing. tenet Abb. consil. 6. dubio. 2. volum. 1. Dec. in capit. Ecclesia Sanctæ Mariæ de constit. column. penultim. Aymon Craue. consil. 163. column. 1. nu. 3. Andr. Tiraquel. de nobilitate capit. 28 num. 10. doctissimus & magni nominis aduocatus Doctor Petrus Auend. de exequen. mand. Reg. cap. 19 num. 34. Roland. Valle consil. 71. numer. 10. volum. 4. Imo non obstante prohibitione de nō vendendo vinum (vt nostri dicunt) ad grossum, vel minutum, possunt clerici pro sua voluntate quæ dicta sunt vendere, absque gabellæ solutione. Ita tenet Bertachi in tracta. de gabb. in 7. par. prin. quæst. 7. col. 4. dicens ita fuisse iudicatum, per insignem doctorem Hieron. Zancrinum Bononiensem. Nec dicitur clericus negociator, vel mercator, licet id quod superest, de eo quod vilius ad suam vel suorum sustentationem emit, iusto pretio tunc currenti, carius vendat, quam emit. ita egregie tenet insignis Marti. Nauarr. in manu. confesso. cap. 23. num. 110. vnde nec puniri potest, nec ex ea venditione gabellam soluere tenetur, quod in practica est notatu dignum,

Clericus negotiator iudicandus non est qui ex proprijs fundis vel huiusmodi vendit.

Clericus negociator qui ex proprijs fundis vendit.

licet id male audiant gabellarij rigidissimi exactores, à quibus interrogatus sepiissime ita respondi.

*Clericus
si in ne-
gotiatio-
ne delin-
quit à
iudice
Ecclesia-
stico pu-
niri de-
bet con-
tra Cas-
sa, Me-
ro, & al-
ios.*

Si tamen clericus in hoc delinquit (puta) quia falsa mensura triticū, vinum vel oleum vendiderit condignis poenis ab Ecclesiastico iudice puniri debet, non vero à iudice laico, nec poenis Regiarum constitutionum, quamvis contrarium in facti contingentia interrogatus consuluit perperam Bartho. Cassan. in consue. Burg. Rub. 1. §. 5. in glo. *Si nam graca.* num. 90. quem sequitur vir doctus & diligens Licen. Mexia in pragmat. taxæ pan. concl. 5. num. 29. Sed opinio hæc omnino iure & ratione destituta est, nullibi sanè locus aliquis Sacerorum Canonum reperitur, quo cautum sit clericis in hoc delinquentes privilegium fori amittere vade receptissimis iuris regulis est standum.

*Pœna à
seculari
lege con-
tra ar-
ma pro-
hibita
gestantes
clericos
minimè
compre-
hendit.*

Pro quo etiam mirè facit. Ioan. de Platea opinio in §. itē lege Iulia. col. 4. inst. de publi. iudi. quo loco existimat, pœnā lege seculari statutam contra videntes armis vetitis, minimè peti posse contra clericum, coram seculari iudice, etiam si ea pecuniaria sit: quem sequitur magnus vir apud Hispanos Ioan. Lup. in repet. cap. per vestras. de dona. inter vir. & vxor. 2. not. §. 1. num. 13. D. Couar. in pract. quæsti. cap. 3. num. 7.

*Consuta
est opi-
nio qua-*

Quamvis ab hac opinione nouissime recedat D. Doctor Ioan. Redin quondam meritis-

simus Regius consiliarius, nūc præsul integerrimus in libro quem de maiestate Principis inscripsit in verbo, [Non armis solum decoratam.] 2 par. nu. 166. qui in ea est sententia vt existimet, vtrāque pœnā nempe & pecuniariam & armorū priuationem, coram seculari iudice contra clericū peti posse, & ante eum tenuerunt Ioan. Fab. in l. addictos, ex tex. ibi in verbo, *Vltro procedit.* C. de Episc. audi. Auffer. in rep. Clemen. 1. de offic. ordin. foli. 31. numer. 21. ver. 13. fallit in ver. portu armorum in reg. 1. fallē. de potestate secul. super ecclesiis perso. Bened. in rep. capit. Raynū in verbo, & vxorē nomine Adelasiam. fol. 87. num. 436. Meuotur equidem doctissimus Redin ea ratione, nam si seculari iudici licet clericum prohibitis armis spoliare, pari etiam ratione, & pecunia multare licebit, nihil inter vtrāque pœnam interest. Certe si solum rem ipsam attendamus non videtur à veritate opinio hæc aliena. Cum pecuniæ verbum generale sit omnia comprehendens, sed si modū exequendi attentè consideremus, in quo huius rei vis consistit, magnam differētiā inueniemus Nam ad aliud est, armatū clericum facto ipso, armis spoliare, aliud iuris ordine seruato pecuniam exigere, non quod inter arma & pecuniā aliquid interfir, quia & pecuniam cum extra prouinciā exportaret, lege prohibente, posset secula-

*dam de-
tissimis
D. Ioan.
Re.*

ris iudex, vel ei⁹ executor, propria autoritate clericum spoliare, sicut & armis, si ipso facto exportari eum inuenisset, non tamen liceret iuris ordine seruato, in armis, nec in pecunia eum condemnare, & huius rei discrimen clarissime constat, quia alterum facti est, quod nudum factum respicit, alterum vero iurisdictionis est, quod est maius: unde iure permissum est creditori, fugientem debitorem apprehendere, ut in l. ait prator. §. si debitorem. ff. quæ in fraudem credi. tradit latissime Suar. in l. 2. tit. l. De los empla⁹amientos. Versi. fin. lib. 2. for. II. quam esse communem fatetur Ripa in cap. 1. num. 88. de indi. & multis iuris locis facta executio permittitur, ut per Ias in prin. inst. de act. num. 6. & ibi Gomez Non tamen creditori citare eum liceret, absque iudicis præcepto, quia hoc iuris executionem, illud autem factum continet. Ut probatur in l. neminem. Quæ in criminalibus loquitur, & in civilibus ut in l. ad peritorem. cum lege sequi. ff. de iud. Parique ratione, maritus adulterum in fraganti crimine inuentum impune occidere potest. l. 1. l. marito quoque. ff. de adult. Regia. l. 13. tit. 17. par. 7. non verò posset in adulterum ius dicere, iurisdictionem exercendo, & in terminis hanc opinionem contra præfatos autores, tenet doctissimus D. Franc. Sarmiento selecta interpreta. lib. 7. cap. 8. nu. 2. quæ apud nos seruatur.

Apud Gallos tamen secularis, iudices puniunt clericos, arma vetita deferentes, siue quod Regij iudices vsurpant, ut inquit Petrus Rebuff. in l. armorum. vers. Primo armorum ff. de verbo. signi. siue Romanorum Pontificum priuilegio, ut testantur Bened. Fab. Cassa. & Aufert. in locis nouissime allega. & Caro. de Graf. lib. 2. Regal. Fran. iur. 17. Quo priuilegio uti possunt, donec per vniuersale concilium fuerit reuocatum, secundum Guil. Bened. ibi. Quod reuocatum iam videtur, ut patet in casu 15. Bull. cenæ, vbi Cancellarij, Vicecancellarij, vel executores omnes excommunicantur, si in causis criminalibus contra clericos processerint, etiam prætextu quorumcunque priuilegiorum, à sede Apostolica concessorum quibuscunque Regibus, quæ ibi reuocantur. Egregius tamen Marti. Nauarr. in manuali confessor. ca. 27. num. 70. asseuerat, difficile Gallos à dicto priuilegio abstensuros, siue quod intendant ea priuilegia esse remuneratoria, siue immemorialia super leuibus criminibus concessa argumentum quæ not. ab Innocen. Abb. & Felin. in capit. nouit. de iud. Sed hoc Summi Præsulis arbitrio relinquendum censeo, prout prudenter censet Nauarr. in d. num. 70.

Itaque verissima opinio esse sentenda est, clericum propter armorum usum a suo ecclesiastico iudice esse puniendum, non tamen

Apud
Gallos
Regij iudices clericos
armis pro-
hibitis
puniunt

tamē poenas ſecularibus legibus impositas aduerſus eū exequi tenetur, ſed poterit iuris canonicis poenis, & pecuniaria mulcta eius arbitrio punire, ita cenſet D. Couarr. in pract. quæſtio. cap. 33. num. 7. cuius opinio mihi ſummè placet. Licet opinionem contrariam ſi licet iudicem eccleſiaſticum teneri, eandem poenam pecuniariam imponere, quæ ſeculari lege ſtatuta eſt, teneat Iul. Clar. in practi. crimi. §. ſin. quæſt. 36. verſi. vltierius. ſed eius opinio tenenda non eſt, licet aliquando eam ſeruataſſe in Mediolanenſi dominio aſſeueret Bartho. Caſſa. in conſue. Burg. fol. 52. num. 79. dicens, quod dum eſſet vicarius iuſtitix Mediolani, captum fuiſſe quendam clericum de nocte cum armis, qui fuit punitus poena pecuniaria, & euasit corporalem.

Ex quibus nonnulla ad hanc criminalem practicam ſummè neceſſaria colligam (nec extra chorum ſaliabo.) Primo ſequitur, quod ſæpiſſimè vidi controuerſum, & huic capiti eſt accommodatiſſimum. Vtrum clericus, qui negociationis cauſa triticum, hordæum, vel granum aliud emit. deindeque reuendit, contra Regiam ſauctionem latam Madridi, ann. 1530. quæ hodie eſt. l. 19. titul. 11. libr. 5. noui Regij ord. poſſit puniri poenis, ibi. ſtatuit, tanquā leges iuſtix tranſgreſſor. Quia in re illud prius conſideratione dignum eſt, clericos teneri ad obſeruantiam dictæ Regiæ cō-

ſtitutionis, ex Bart. ſententia in l. cunctos populos, num. 29. C. de ſumm. Trini. Et fide cath. quo loco ſcribit, ſtatuta generalia laicorum, in quibus clericorum aut eccleſiarum nulla fit mentio, ſed tamē tendunt aduerſus ea quæ illis competunt, non tāmquam præuilegiatis, ſed vt cui libet de populo illos ligare, dummodo honeſta ſint. Idē Bart. in l. de quibus colum. ſin. ff. de legib. l. app. alleg. 81. colum. 1. Barb. in rub. de reb. Ecclēſi. non alien. Quæ quidē ſtatuta ob promiſcuam, & totius reipublicæ vilitatem iure defendi poſſunt, vt tradit D. Epiſc. Couar. in regula poſſeſſor. 2. par. §. 4. num. 8 de regul. iur. libr. 6. Hiero. Grat. Conf. 162. text. optimus in ca. 1. de iure iur. libr. 6.

Deinde huic opinioni ſuffragatur, quia lex civilis ſancita à non recognoſcente ſuperiorē, ſi non tractat de materia ſpirituali, nec ſacris canonibus aduerſatur, ſeruari debet, in foro Eccleſiaſtico contra clericos, gloſſ. in cap. cum ad verum, in verbo temporalium. 96. diſtin. gloſſ. in cap. cæterum de donationi. & in cap. 1. vbi Abb. & docto. de noui oper. nupti. tradunt docto. in l. priuilegia. C. de ſacta Ecclēſi.

Rurſus non vulgariter concludit, quia cum dicta pragmatica circa temporalia bona diſponat, quæ quidē ſunt de Principis ſecularis territorio ſecundum illius Regiæ conſtitutiones, ſunt circa hoc iudicanda.

Bald.

Clerici
ſeruare
tenetur
Regiam
legē 19.
tit. 11.
lib. 5. no
ui ordi.

Bald. in cap. cum venissent. colum. 2. de eo qui mitt. in pos. fessi. Barba. in rubr. de reb. ecclesiæ non alienand. num. 112. Bartho. Cassa in consuet. Burg. Rub. Des iustices. § 4. gloss. De droit dindire In fine Petr. Bellug. in specul. Princip. rub. de admortisa. § nunc videndum: in fine tradit Petrus Rebuff. in 1. Tho. const. Fran. in proam. glo. 1. num. 17.

Præterea rem hanc comprobabat, nam cum Regia illa constitutio præiudicium clericis non inferat, ab illis seruari debet. Vt multis comprobat Felin. in cap. Ecclesia sanctæ Mariæ num. 88. & 90. de constitut. maximè quia ob utilitatē publicam condita fuit, quæ publica utilitas bono Ecclesiarū æquiparatur. l. fin. C. de Sacro. Eccles. not. Calderi. consi. 21. de consi.

Ad idem facit ratio minimè, vilipendenda, si enim clericis liceret triticum, vel aliud frumenti genus tenere, inde maximum absurdum sequeretur, nempe quod ea negotiatio, quæ laicis est interdicta, clericis licita foret, à qua eos Sacra canonica decreta longè repellunt.

Uterius idem fulcit, nam ad prohibendam hanc reuenditionem, non minorem vim habere debet publica autoritas & institutio, quam communis & recepta populi consuetudo, sed clerici attriti sunt ad observandas laudabiles populi consuetudines, ut omnium recepta est

sententia in dict. cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, & in auth. Cassa. & irrita. C. de Sacro Ecclesi. tradit late Bartho. Cassan. in consuetudi. Burg. ru. § 10. in prin. num. 53. quam esse communem sententiā faretur Bar. in rubri. de rebus Ecclesi. non alien. colum. 25. ergo similiter iustam Principis legem observare tenentur.

Non tamè intelligas clericos, seu alias Ecclesiasticas personas, decissionē dictæ pragmatice teneri observare, ratione civilis legis, & quatenus lata est per secularem potestatem, sed ex vi naturalis rationis, super qua fundatur argum. cap. pastoralis de fide instrum. & tradit Matth. de Afflict. in preclud. consi. Neapo. q. 7. num. 2. Ex quibus circa dictā pragmaticam tria sunt colligenda, ut proposita diluatur quæstio.

Primò clericos qui illā transgressi fuerint mortalem culpā contrahere ita not. Ferdin. Mench. libr. 1. de success. creati. § 10. num. 648. quem sequitur Mexia. num. 41. vbi supra.

Secundò, clericos qui eam violando deliquerint, per suos ecclesiasticos iudices competentes esse animaduertendos. Nam licet illa prohibitio reuenditionis frumenti, à Principe seculari facta sit, non inde sequitur clericos illius transgressores, per secularem potestatem puniendos esse, ita censet Mencha. vbi supra.

Tertiò, minimè teneri iudicem ecclesiasticum, eadem pena di-

na dictæ Regiæ constitutionis clericos multare, nam cum illa ex vi tantum naturalis rationis, ut dixi astricti sint, quæ quidem naturalis ratio non magis vnâ, quam alteram poenam transgressoribus infligit. Poena vero quæ ibi imponitur, procedit ex civili potestate & iurisdictione, à qua clerici immunes sunt. Et ideo arbitraria poena puniri debent, cū iure Pontificio statuta non sit. Non tamen diffiteor, pro modo culpe Ecclesiasticum iudicem posse, aliquo modo poenam ibi statutam imitari. Et ita sæpissimè vidi iudicatum à iudicibus integerrimis maxime à D. Didaco de la Calçada Episcopo Salonensi, huius Complutensis curiæ Vicario generali, viro omnibus numeris absolutissimo, & nunquam satis pro meritis laudato, qui sua incredibili prudètia, & animi candore, dictam curiam antiquo nitore restituit, & ita tenendum est, quidquid in contrariū voluerit Licenc. Mexia. d. concl. 5. numero. 41.

Secundò, deducitur quo ad principale à nobis propositum argumentum, teneri clericos obseruare Regiam legem. 1. tit. 25. libr. 5. ordin. noui. quæ nullissimum premium statuit, quo criticum, vel aliud genus huiusmodi vendi possit, ita Frater Dom. Soto in libr. 1. de iur. & iure quæst. 6. Mart. Nauarr. in manu. confessio. cap. 23. num. 84. Præcipit tamen illa lex quod si clerici illam fuerint

transgressi, poena statuta ibi multetur. Nec ad nos pertinet disputare, an Regia illa constitutio fieri ita potuit prudentibus iudicandum relinquo, est sanè instar Sacrilegij, de Principis potestate disputare. 1. Sacrilegij. C. de diuer. rescript. ita animaduertit doctissimus & diligentissimus Ioan. Mati. in dict. l. 1. gloss. 1. num. 4. Illud autem certissimum est, quod eo casu quo dicta poena esset imponenda id fieri debet à iudice Ecclesiastico.

Tertiò, his finitimum est, an ea statuta qualia multa sunt in quam plurimis Hispaniæ oppidis prohibentia, ne in urbē, extra territorium, vel fortè loca confinia vinum asportetur, Ecclesias vel ecclesiasticas personas comprehendat. Est sanè in hoc Cōplutensi populò de hoc peculiare statutum, supremi Regij senatus autoritate comprobatum, quo quidem nō vulgares poenæ transgressoribus imponuntur, secundum quod eius rigorem moliens, sæpissimè iudicauit cū anno Domini. 1564. essem dicti populi moderator. Et in ciuitate, de Guadalajara (quæ mea patria est) antiquissimum & inuiolabile de hoc statutum est. Qua proposita quæstione Thom. Gramma. (non vulgaris autoritatis vir) præsentem disputationem diligenter examinat, decif. 100. incip. in causa vniuersitatis, & multis hic inde adductis concedit, iustissimè in Regno Neapolitano prætorio diffinitum fuisse.

D. Didaco de la Calçada Episcopo Salonensi, huius Complutensis curiæ Vicario generali, viro omnibus numeris absolutissimo, & nunquam satis pro meritis laudato, qui sua incredibili prudètia, & animi candore, dictam curiam antiquo nitore restituit, & ita tenendum est, quidquid in contrariū voluerit Licenc. Mexia. d. concl. 5. numero. 41.

Clerici obseruare Regiam legem. 1. tit. 25. libr. 5. ordin. noui.

Statuta prohibentia, ne extra locum vel territorium vinum de locis asportetur an clerici eos comprehendat.

Ciuitas Guadalajara antiquissimum & inuiolabile de hoc statutum est. Qua proposita quæstione Thom. Gramma. (non vulgaris autoritatis vir) præsentem disputationem diligenter examinat, decif. 100. incip. in causa vniuersitatis, & multis hic inde adductis concedit, iustissimè in Regno Neapolitano prætorio diffinitum fuisse.

fuisse, orta controuersia. inter Salerni ciuitatem & Abbatem sancti Benedicti, statutum illius ciuitatis quo prohibitum est, in eam urbem adduci vinum extra ipsius fines, & territorium, minimè comprehendere vina, quæ ex ecclesiarum vineis colliguntur. Quem refert & sequitur D. Præsul. Couarr. in regul. possessor. 2. par. §. 4. num. 8. idemque Gramma. dict. decisio num. 15. censet esse obseruandum in vino percepto ex clericorum vineis allegans Ripam quem vide.

Ex eodẽ fonte profluit, quod scribit Thom. Gramma decisio. Neapolit. 100. assueras illud statutum quod disponit triticum molendum deferendum esse ad molendinum Principis secularis personas ecclesiasticas minimè comprehendere. Boer. decisio. 125. Ripa. li. 3. responsum cap. 15. D. Couarr. dict. §. 4. quam opinionem communem esse fatetur Franc. Bursatus con. 93. num. 26. vol. 1.

Sed ut libere dicā quod sentio, opinio hæc mihi nullo modo placet, & merito consuetudo in his Hispaniarum regnis frequentissima, nunquam eam recepit. Nam cum dictum statutum propter bonum publicum constitutum sit, licet reuera habeat se quo ad commodum, & incommodum, fauorabile dicitur: & à clericis seruari debet. Ut in simili casu consuluit Federi. de Sen. consi. 35. incip. statuto ciuitatis. Car-

din. consi. 144. incip. super thema. tradit Felin. in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ numer. 81. de constit. Aymon Crauet. de antiquit. tempo. 4. par. vers. Circa præmissa. num. 4. Ioan. Crot. in l. filius familias. §. D. & ibi Ferdi. num. 424. ff. de leg. 1. Folle. in constit. Regni de magni. officii. vers. statuim⁹ ut magnæ. num. 67. Pedamontana decisio. 17. in fine Burs. dict. consi. 93. qui multa congerit. Clericus equidem in hoc tanquā ciuis & populi pars iudicatur, nam Prælati & clerici de temporali districtu dicuntur capit. fin. de offic. de lega. lib. 6. & ea ratione priuilegijs libertatibusque patriæ gaudent ex Ioā. Andr. sententia ibi in nouellis & ciuium appellatione comprehenduntur, ut scribit Bald. in l. 1. §. huius studij. ff. de iusti. & iure quem sequitur Marcus decisi. Delphin. 1. par. decisio. 456. num. 9. Et cum tanquam ciues priuilegijs gaudeant, commodumque inde reportent, ut damnum pariter sentiant æquum est. l. secundum naturam. ff. de regu. iur. regu. qui sentit. de regu. iur. lib. 6. Maximè quia ut in plurimum statuta hæc, immemoriali consuetudine promiscuus cōsensus, clericorum & laicorum saltem tacitus interuenit, quod maximi momenti est, ut aduertit D. Couarr. dict. §. 4. num. 8. ea namque statuta siue consuetudines, quæ mixtæ sunt laicorum, & clericorum astricti sunt clerici, ad illorum obseruantiam. Ut com-

communis est omnium sententia, teste Barba. in rub. de reb. Ecclesi. nō alienam, tradit Bart. Cassa. in consuetu. Burg. rub. 9. § 10. numc. 53. & opinionem ista n. quod statuta ista, vel consuetudines ecclesias clericosque comprehendant, tenet Ferdinand. Mench. lib. 1. controuert. vsu frequen. capit. 4. nu. 18. Mexia dict. conclu. 5. nam. 17. Nec refragatur illa Neapolitana decisio, (cuius celeberrimi Senatus autoritas apud doctos est maxima) nam vt ibi ex Gamm. constat numc. 26 non fuit articulatū, nec probatū statutum illud, propter publicam utilitatē emanasse. Deinde quod precedente titulo privilegiorum Principis sanctum esse allegabatur, quæ quidem privilegia nunquam exhibita fuerunt, quibus & alijs quæ ibi interueniunt, potuit in illo casu aliquo modo sententia illa iustificari.

Statuto seculari sancti patet, quod veritas loci sit, aut alia aut multa uaria a prædictis clericis arguitur.

Quartò, nec ab hoc alienum est, quod eadem publica inspecta utilitate, cui ratione respública libet statueri facultatē habet. l. 1. l. ambiciosa ff. de decretis ab ordine facient tradit Bar. & omnes in l. omnes populi ff. de iust. & iur. si vermes, vel locustæ aut alia animalia nocua in clericorum prædijs nascantur, per statutū municipale compelli possunt, vt suis expensis capiant, aut occidant, ne alijs nocua sint, Argum. eorū quæ de infectione, doctores not. in l. nullus. C. de summa. Trini & fide catho. & in l. ædiles. §. Pe-

dius. ff. de edili. edict. & multa congerit Ripa in tract. de peste vltim. par. in remed. ad curan. pest. fol. 30. in magnis quem vide.

Quintò, hinc emanat, clericos ceterasque ecclesiasticas personas cogi posse, pro bono publico viam ante domum reparare, eamque suis expensis munire, non tamē per ea quæ iam dicta sunt, per potestatem secularem ad id cogi, nec puniri possunt. Licet in hoc vltimo contrarium teneat Barth. Capola in tracta. de serui. rusti. prædi. quem sequitur Licen. Mexia. dict. concl. §. numer. 70. quæ opinio nullo iure falcitur, satis enim est clericos his decretis & ciuitatis constitutionibus, pro eius ornatu & mūdicia latis ligari, vt per suos ecclesiasticos iudices ad id compelli possint.

Sextò, his consentaneum est quod statuta, siue consuetudines, circa mortuum, nemorum, prædiorum custodiam, clericos religiososque ligare, propter communē utilitatē. Quod tradunt doctores in cap. quod clericis, de foro. comp. & plures sequentes allegat Barth. Cassa. in consuetu. Burg. rub. 13. §. 5. fol. 331. quam communem esse sententiā fatetur Petrus Auēda. de exequen. mand. 1. par. cap. 13. num. 7.

Septimò, his etiam finitimū est, statuta punientia damna illata ab animalibus, in agris alienis clericorū animalia comprehendere, & quia hoc latissimè

Clerici compelli possunt viam publicam reparare, propter bonum publicum.

Statuta latente punientia damna illata animalibus.

*but an
compre-
hendant
clericos
rū ani-
malia.*

mè patet vide Ioannem. Andr. Abba. Felin & doct. in dict. ca. ecclesia Sanctæ Mariæ Gregor. Lop. in l. 24. tit. 15. part. 7. qui post alios scribit, clericos per suos iudices esse condemnandos ad soluenda huiusmodi damna, quia mala pastorum electio in culpa fuit. Sequitur. D. Caillio in l. 70. Tauri, num. 18. Franc. Auiles in cap. pratorum cap. 17. glo. 1. num. 12. fol. 159. Quod verum est & procedit quando damnum illatum ab animalibus petendum est, ab ipso clerico, quia cum his & controuersia interuenire debeat, ea agitanda est, in ecclesiastico tribunali. Secus vero si pœna exigenda esset, de plano, absque aliqua iudiciali cōtrouersia, secundum loci consuetudinem, quæ frequentissima est, quod illato damno & facta denuntiatione à custodibus scribi solet, in libro ad hoc destinato & statim exigitur. Vel si fortè aliquid soluendum esset à clerico, pro suorum animalium pastura quod distributum est, per homines ad hoc electos, tunc equidem iudex secularis præcipere potest, ut prædicta ex bonis clerici aut de fructibus ipsorum soluantur, etiam si oportuerit pignora capiendi, quod pro cautela tutissima tradit Bald. in auth. sed periculum. C. sine censu vel reliqui. quem refert ad hoc Auenda. de mandatis Regum. 2. par. cap. 14. num. 13. & vide Greg. in l. 54. tit. 6. in verbo. Porra. 2. part. 1. Vbi scribit quod

nulla hoc casu excommunicatio incurritur, quia autoritate iuris fit, & opinionem istam nouissimè amplectitur D. Azuendo in l. 12. tit. 3. libr. primo ordin. noui. num. 2. dicens se in facti contingentia ita vidisse declaratum à Regijs senatoribus, Granatensis prætorij. Et secundum hanc disti. supradicta à nobis sunt interpretanda. Securius tamè est, quod pastores conueniantur, qui ad solutionem damni propter malam administrationem tenentur, ut egregiè scribunt Ioann. And Cardin. & Ancharran. in cap. grauem. de senten. excommu. Petrus Auenda. in capitu. pratorum. 1. parte capit. 4. numer. 30. versicu. Item in proposito, & ita pluries fieri consuevit.

Ex quo sub insertur, idque notatu dignum est, quod scribit Gandi. in tracta malefici ritu quomodo de crimine per viam denuntia. cognosca. quod custodes, à ciuitatibus populisque constituti ad custodiam montium, prædiorum, bonorumque publicorum, non solum fidem faciunt contra laycos, sed cōtra clericos. Sequitur Petrus Auendanus in loco nouissimè allegato.

Quod plurimum notari debet, ad intellectum & ampliationem Regiæ pragmatice Madrid. latè 19. die mēsis Nouembris ann. 1566. super conseruatione herbarum huius regni, ut etiam in ecclesijs clericis religiosiis procedat.

Imò eadem perpensa ratione tenentur clerici pro rata eam collectam soluere. quæ imponitur pro custodiendis vineis, pratis, vel aguis, vt scribit idem Petrus Auenda. in dicto capit. 14 prætor. nume. 31. in prima parte, & Mexia in piagma tasfæ panis conclusi 5. num. 42. Et quod plus est iudex secularis potest precipere, vt collecta illa, ex fructibus bonorum clericorum solvatur. Bald. in l. de his. C. de Episc. op. & cleric. & in dict. auct. sed periculū. Gregor. in l. 5. r. titul. 16. par. 1. Decisio Pedamontana. 68. num. 16. & 30. Erit tamen saluberrimum consilium, vt iudex ecclesiasticus, prius circa hoc consulatur, quod si negligens fuerit, secularis iudex propria auctoritate faciat, circa quod vide nouissime D. Azueto in l. 11. tit. 3. lib. 1. ord. noui num. 5.

Notabis etiam vtiliter circa caput hoc, quod clericus qui negotiationem vel prohibitū aliquod commercium, vel munus exerceat, si circa hoc delinquerit, iudicari, & puniri debet ab eo iudice, cui ratione muneris subijctus. Vt tenet singu. Bald. in addi. ad specul. tit. de reo ver. Quid sit Scolaris. Gregor. in l. 49. in verbo, Lat. Franqueti tit. 6. par. 1. lo. Gall. in suis questis per arrest. q. 168. & in tractat. arrestorum capit. 159 Steph. Anse. in rep. Clement. 1. de offic. ordi. in magna additi. 1. regu. fallen. 17. qui vltimi testantur, in Gallia secularē curiam consueuisse pu-

nire clericos ciuilliter, si in officio delinquerit, & ita seruari vidisse in clerico negotiatore, vel artifice, qui si in officio delinquit, qui punitur per collegium vel primates illius. Per text. in l. fin. ff. de iuris omni. iudi. cap. sacerdotibus ne clerici vel monachi cuius tex auctoritate fatetur, laicum iudicem, clericum ita delinquentem punire posse. Idem sequitur Bartho. Cassa. in consuetud. Burg. rubric. 1. § 5. glo. Siluagica. numero. 89. quo loco per arrestū Parisiensis Parlamenti iudicatum fuisse asseuerat, quod clericus delinquens in officio Chirurgiæ coram seculari, iudice possit conueniri, idem voluit Petrus Rebuff. in tract. de mercatori. minu. vend. gloss. 13. in thomo. 2. consilii. Franc. qui scribit ita senatum consuluisse contra quandam Ioannem Dauuergne clericum lamorem, qui animalia emerat, & ad illorum præcium conueniebatur, anno. 1431. die 5. Aprilis. Quod verum existimo, vt iussu fieri possit, quando trina præcessit monitio, non vero alias iuxta text. in capit. fin. de vita & honest. cleric. 49 tit. 6 par. 1.

Præterea nec illud omittendum duxi, quod adeo iura clericum negotiatore abhorrent, vt statuerint eum qui immiscuerit se secularibus negotijs, aut commercijs, gabellatū solutioni esse astrictū, à qua ceteri clerici sunt immunes capit. quanquam de censibus libr. 6. clementin. præsentī eo tit. 6.

gia

*Clericus
si in pro
hibita
negotia
ne delin
quit a
iudice
Ecclesi
astico pro
secutus
est.*

*Clericus
negotia
trahens
ex officio
gabellatū
soluere
tenetur.*

giales. 3. in quat gabella. quæ hodie est l. 6. & 7 tit. 18. lib. 9. ordi. noui. tradunt latè Felin. numer. 104. Decim. nume. 57. in capit. Ecclesia Sanctæ Mariæ. de constit. Bertachi. in tract. de gabelle. 7 par. num. 10. Petrus de Antibol. in tract. de munerib. 6. quæst. num. 21. Cardi. in elementis. 1. de vita & honestate clerici. num. 16.

Elegantè interpretatur Regia l. 5. tit. 7. par. 5. Sic equidem intelligenda est, Regia Par l. 5. tit. 7 par. 5. quæ diffinit octauam partem meriti quæ ad regem istud deferuntur a clericis Regi soluendam esse procedit sane constitutio illa quando dictæ merces negociationis causa afferuntur, non vero alias vt egregie animaduertit, ibi, Gregor. Lopez. in verbo, *Clerici*. Et hoc casu iuramento clerici standum est, an portet, vel ne eas merces negociationis causa nisi aliud probaretur glo. not. in elementis præfenti. de censib. in verbo, non negociandi. Illud tamen obiter notandum censco, quod iam hodie non octaua, sed decima pars extimationis rei soluendi est. l. 18. tit. 9. lib. 6. ordi. In aliquibus tamen locis tributa ista minora sunt, vt Hispani, & in alijs prouincijs, in quibus tributum hoc vocatur. *Ad moueré fadgo*. De quo memorat. l. 24. tit. 9. par. 2. & l. 13. tit. 18. par. 3. lex. 7 tit. 14. par. 7. l. 13. tit. 15. l. 6. ord. Et in solut. horum tributorum cõseruando seruata est l. si publica. §. siua. vbi glossa ff. de pub. & vecti. Bald. in l. 3. C. de priuileg. fisci.

Sed an hoc casu necessaria sit illa trina monitio, quæ text. in dict. cap. fina. de vita & honestate cleric. & dicta lex Partita exigunt, vt clericus qui negociatione n. exercet gabellam soluere teneatur, equidẽ videtur necessarium esse ex Abb. sentent. in d. cap. fina. nota. vltim. Vbi clarius Anton. qui expressè asseruerat clericum nõ teneri gabellam ex commercijs soluere, nisi ter monitus non desistat, sed cum magna sit restrictio hæc ad dictam Regiam. l. 7. cum dicit. *Lo contenido en la ley antes desta: mandamos que no aya lugar en lo que los clergos, è yglesias vendieren por via de mercaderia, trato, y negociacion. Ca de lo tal mandamos que paguen alcavala, como si fuesen legos.* Si equidem trina monitio necessaria foret, minime dicta lex debitum effectum sequeretur, qua ratione clericum negotiatorem, absque aliqua monitione gabellam soluere teneri affirmat Gregor. Lopez in verbo, *Las franquexas*. Sed opinio hæc nullo modo placet, nam cum priuilegium hoc diuinis, saltim canonicis constitutionibus clericis concessum sit, ad Romanum Pontificem eorum spectat interpretatio, vt in capit. nouit de iudi. vbi latè interpretes. Non equidem exemptio hæc ad hunc nec limitari potest, nisi quatenus expressum sit eodem canonico iure, cui in hoc standum est. Nec aliquid ratio Gregorij urget, nam hæc nõ est iudicanda restrictio ad dictam Regiam constitutio.

Trina monitio an necessaria sit vt clericus negotiatore gabella soluant.

stitutionem, sed vera interpretatio, ex dictis iuribus deprōpta. Nec minus dici potest, quod ex hoc illusoria, & absque affectu reddeatur dicta Regia lex, cum minimo negotio monitio tri-na fieri à Prelatis potest, & crescente contumacia clerici nolentis ab inceptis negocijs desistere statim possint ad gabelle solutionem condemnari, & post hæc scripta legi opinionē istam tenere Ioann. Y. & Par-la in lib. rerum quotidian. capitu. 3. fo. 89. & licet opinio ista in puncto iuris vera videatur, contraria tamen fortē in practica seruabitur, propter maximam Greg. auctoritatem.

Gabella à clericis petenda est, corā iudice Ecclesiastico.

Erit tamen hæc gabella petenda à publicanis contra clericos, coram iudice ecclesiastico, teste Card. in dict. clementin. præsent. 6. quæsti. per illū text. ibi in principio, *occurrit Dissensu, iuncto fine ibi, Postquam de his constiterit.* Sequitur idem Bald. in l. de his. C. de Episc. & cleri. Abb. cap. qualiter. in fine de iudi. Petrus Iacob. in titu. de duello. column. 5. ver. quidam tamen dixerunt. Vbi Iarē disputat. Man. Socin. in cap. sanē. colu. 6. declara. 9. de foro cōpet. Grego. in d. l. par. Bertachi. in tact. gabel. 7. par. quæst. 7. column. 5. versic. nec prætereo. Iul. Ferret. eod. tracta. nume. 433 & eruditissim⁹ Roland. Valle consil. 71. num. 25. volum. 4.

Quamuis opinionem cōtrariam tenuerit Guil. Cun. in d. l. de his, & in authent. iubem⁹

co titul. quæ opinio Franciæ consuetudine seruari testatur, And. Tiraquel. in lib. 1. de retract. c. 32. gloss. 1. numer. 81. Auf. qui nuncupatin loquitur de vectigalibus scribit in Parisiensi senatu ita fuisse iudicatū in Clementin. 1. de offici. ordina. 4. fallen. 2. reg. Guiller. Benedict. in repe. cap. Rainuntius. in verbo, & uxorem nomine Adelasiam, num. 322. de testa. & opinionē istam sequi videtur Gregor. in l. 5. tit. 7. part. 5. in verbo, *clerigo.* Sed à prima opinione, quæ verior, est, non est recedendum, nec in Hispania, vllō tempore contraria recepta fuit. Quamuis eam nouissimē sequatur, ita dictam regiam l. intelligens Mexia in d. conclusionē 5. num. 23.

Si tamen publicani, extra ca-sum supra constitutum. gabelle lam indebitā à Clericis aliisque ecclesiasticis personis exegerint, sunt excommunicati, & extor-ad restitutionem tenentur, & quatenus ad competentem satisfactionē, propter transgressionem, vt in dict. cap. quauquam & in dict. Clement. præsent. in fine tradit Card. consil. 12. & hoc propter iniuriam illatam Deo & homini, vt in cap. si res 14. quæst. 6. Quæ satisfactio arbitraria est, secundum eundem Card. in dict. Clement. præsent. not. 12. Quæ ratione multum cauere debent publicani, ne Gabellas indebitas, à clericis exigant, ne incidunt in capitalem excommunicationis pœnā, & ciuitates in interdicti senten-

Publicani rudes bitas Gabellæ à clericis extor-ad restitutionem, quatenus satisfactio arbitraria est, secundum eundem Card. in dict. Clement. præsent. not. 12. Quæ ratione multum cauere debent publicani, ne Gabellas indebitas, à clericis exigant, ne incidunt in capitalem excommunicationis pœnā, & ciuitates in interdicti senten-

Contra
publica-
nos.

sententiam, vt docet Card. dict. consil. 12. in fine quem sequitur Roland. Valle consil. supra allega. 71. in fine dicens, se estimare gabellarios dictis pœnis, vt in plurimum inodatos esse. Sed nonnulli ex ipsis, parū de his censuris curant, quia ad malū sunt audacissimi. vt de ipsis loquens inquit Vlpianus in l. quantæ ff. de public. & vet. et. cuius hæc sunt verba. [Quæ tæ audaciæ quantæque temeritatis sint publicanorū factiones nemo est, qui nesciat. Sunt Deo & hominibus odiosi, vt scribit Lucas de Penna. in tractatu de priuileg. fisci, quæst. vltj. Et opponuntur charitati, quæ non quærit, quæ sua sunt: vidi tamen multos, quæ sua & aliena quærent, olim equidem puras manus habebant, in honore erant constituti, vt Cicero testatur in oratione pro Cn. Plancio. tradit Rebuff. in l. eum qui de ver. sig.]

B *Conducere possessiones.* Vide text. in auth. de sanctissimis Episcopis. §. illud, & Regiā l. 45. tit. 6. par. 1. Quod autem fallit, quando propria prædia ad clericorum sustentationem non sufficerent, quia tunc aliena, iure optimo possunt conducere. text. iuncta glo. in c. dilecti. de decim. vbi Abb. num. 3. multum not. fructuum.

C *Ad restitutionem.* Vide Gregor. Lop. in l. 46. ti. 6. par. tit. 1. in verbo, *Con volunt ad.* Didac. Perez in l. 5. tit. 1. in verbo, *mandamento.* libro. 1. ordinali.

Proxenetæ illicitorum contractuum.

CAPVT, LVI.

1 *Clericus proxeneta illicitorum Contractuum, quo fit pœna puniendus.*

2 *Mediator criminis dicitur, eiusdem criminis perpetrator.*

Clericus proxeneta illicitorum contractuum à proprio gradu debet deponi: hæc est sententia Rom. in singu. Decxxij. incipit. Proxenetæ, allegat text. in cap. Si quis episcopus. l. q. 1. Sed ex illo text. iudicio meo non potest elicita generalis propositio, quia solum disponit in mediatore ordinum pretio susceptorū, quo casu præcipit text. ille, quod clericus mediator à proprio gradu decidat, & sic deponatur, secundū doctores ibi. Vnde ego non auderem pœnam inflicā clerico mediatore in crimine simoniæ per illud Concilium Calcedonense extendere ad proxenetam, seu mediatorem illicitorum contractuum, nulla facta distinctione: sed crederem pœnam illius text. in suo casu practicandam, & clericorum alterius contractus illiciti mediatorē pœna arbitraria a puniendum, attenta contractus initi prauitate, & participatione lucri per clericū facta, & exempla vel scandalo inde suborto. Possēt tamen corroborari opinio Roma. de qua supra per text. in capit. 1. de testibus. in 6. vbi probatur, quod etiam mediator criminis dicitur ipsum delictū committere.

ex quo ibi hoc notant Ancha. & Philip. & inferunt ad statuta imponentia pœnam committentibus delictū, quod videtur includere etiam mediatōres, facit glos. notabilis in l. Si sciēter ff. de parti. quæ probat, quod proxeneta in contrahētibz vsurarijs potest dici vsurarius, dum dicit, quod proxeneta in talibus contrahētibz tenentur reddere vsuras, b ac si ipsi acceperint, quam allegat Philip. in dict. capit. 1.

A **P**œna arbitraria. Adde quod idem etiam tenet additōnator Roman. sing. 730.

B **R**eddere vsuras Adde Roman. sing. 276. qui opinionem istā sequutus dictā gl. sing. esse fatetur & vide aliam glo. in l. in ordine. §. vlti. in verbo, minister. ff. ad municipiat. Bar. in l. 1. §. incidit. ff. ad Turp. Lap. allega. 93. num. 4. Alexandr. in l. si quis iniquum. §. si procurator. col. 3. ff. quod quisque iur. Ang. Aretin. in tract. maiest. cior. in verbo Sempronii mādātorem. Sali. in l. nō ideo minus. colum. ante pen. C. de accusationibz. Hypp. in l. si sciēte ff. ad leg. Pomp. de parri. & sing. 181. Ioan. Arn. problē. 2.

Ministri laicorum, ac in rebus eorum procuratores existentes.

C A P V T. I. V I I.

Clerici, qui aliquod statum criminū perpetraverint, ab ecclesia subueniendi non sunt.

2 Clerici nō possunt esse generales procuratores laicorum, secus in una causa tantum.

3 Quomodo olim prohibitum fuit clericis secularibus officiis vacare, ex Carthaginensi consilio ostenditur.

Clericis, qui talia agunt, & occasione huiusmodi ad ministratiōis, propter pecuniariam causam deprehenduntur in fraude non subueniuntur ab ecclesia, vt disponit text. in capit. Sacerdotibus. ne cleri. vel mona. quod intellige de clericis constitutis in sacris, vel beneficiatis, secundum Abb. ibi, per ea, quæ ipse notat in cap. 1. eod. tit. vbi in fin. verbis concludit quod clericis in minoribus non beneficiatis non prohibentur negotia secularia alias licita. Et nota secūdu eundem Abb. post Inno. quod ille text. in c. Sacerdotibus. dū prohibet clericos esse procuratores rerum laicorum, intelligitur in procuratore generali: nā procurare vel administrare vnū negotium laicorum, nō est clericis prohibitum, a quod dicit a menti tenendum. & idem tenet Abb. post Innoc. & Ioan. And. in c. Sed nec. in col. 1. eod. tit. idem tenet Inn. in cap. 1. de obli. ad ratio. quem sequuntur plures doct. relati per Phil. in c. cum l. & A. col. 6. nu. 17. de re iudi. quod tamen l. mita. nisi illud vnicum negotiū ita multum esset arduum & diffusum, quod haberet distrahēre clericum, sicut multa negotia, secūdu Philip. in c. 2. de iudi. colum. 2. num. 4. Item limita vt infra in cap. 35. Item aduerte quod

quòd in quantum dicitur in dicto capit. sacerdotibus, quòd talibus clericis non subuenitur ab ecclesia, intelligunt Docto. communiter secundum Abb. ibi, quòd nò per hoc datur auctoritas. Iudici laico capiendi eos. Sed dicit quòd clerici non debent eis subuenire, dando illis pecuniam ad satisfaciendù de fraude, vel dando fauorem eis vel auxiliù, quo minus debeant respondere in loco, in quo gesserunt administrationem. Quomodo autem fuerit olim clericis prohibitum similibus vacare, b vide in concilio Carthaginensi primo, Can. 6. Cuius verba sunt: Nicali⁹ Episcopus Calustitanus dixit, Credo placere suggestionē meam sanctitati vestræ: & displicere vobis, vt qui seruiunt Deo & annexi sunt clero, non accedat ad actiones, seu administrationem vel procuracionē domorum. Gratianus Episcopus dixit. Et Apostolorum statuta sunt, que dicūt: Nemo militas Deo implicat se negotijs secularibus, proinde aut clerici sint sine actionibus domorum, aut actores sine officio clericorū. Vniuersi dixerunt, Hoc obseruemus: cuius canonis verba referuntur in ca. credo. 21. questiono. 3. licet eius superscriptio corrupta sit.

A **P**rohibitum. Adde Archi. in capit. peruenit. 26. dist. Federi. consi. 270. Abb. & doctores in cap. cum l. & A. de re iudica & in cap. nostra, de procura. Imo. in capit. accedens. de

præben. Feli. in cap. cum esset. de Simon. Deci. in cap. constitutus. de appella. & in c. decernimus col. 7. in prin. vbi Ripa. col. 14. de iudi. Ang. Arerin. in §. praterea. col. 3. Iust. de excep. Capell. Tholosa. quæ. 131. pro qua quide opinio allego text. optimum in c. per venerabilē. qui fili sine legit. Et an finita illa causa possit clericus aliam assumere. tradunt Deci. in dicto. c. cum l. & A. & sic habes notabilem casum, in quo clericus impunē potest procuratoris munus exercere. Secundus casus est in causa Ecclesiæ. Tertius in causa sui Prælati. Quartus in causa Principis vel Regis quos congescit Regia lex. §. ti. §. par. 1. Quintus in foro Ecclesiæ. vt probari videtur in ca. 1. de postul. & tradit latē Card. in c. final. in prin. in 2. quest. de post. not. Gregor. in di. l. 5 in verbo. *Otro si el Clerigo*. Quod Romana curia obseruat, vt fateatur Cepol. consi. 21. n. 7. in civilibus. Sextus pro miserabilibus personis. ca. 1. & c. fin. de postula. Septimus pro conuictis, vt in dicto c. fi. vbi doctore. Octauo pro omnibus personis numeratis in l. 1 §. ult. cū quinque leg. sequen. ff. de post. ita tenet Inn. in c. 1. in fine de post. Card. in d. ca. fin. q. 5. Nonus quādo vellet esse procurator necessitatis vel charitatis causa tradit Cepol. di. consi. 21. n. 4. vbi declarat quomodo hoc intelligendū sit. Decimus pro amico, quia hoc casu monachis permissum est, pro amico monasterij pro-

curatores esse, ita Innoc. in di. c. cum I. & A. Roma. sing. 278. incip. monachus nō potest. quā opinionē communē esse fate- tur cā sequutus Martin. Nauar. in c. non dicatis. n. 99. 11. q. 1.

B Similibus vacare. Vide hodie nouissimā decissionē, quā habetur in conc. Prouin. Tolet. celebrato ann. 1565. c. 18. cuius verba hic referā cū capiti nō- stro mirē conueniant. [Qui in fortē Dñi vocati sunt, & diui- narū rerū minist. ac spiritali additi militiæ: meminerint iuxta D. Paulū se Deo, cui⁹ sig- nis militare decreuerūt placere non posse, si quid propter sui ducis militiā agant, & seculari- bus negotijs vacauerint, quæ à diuinis ac spiritalibus distra- here frequentissimē solēt, pro- hibet igitur Sācta synodus cle- ricos in sacris, & eos qui bene- ficiū ecclesiasticū obtinet lai- corū esse æconomos ac secula- riū rerum dispensatores, nec nō foro ciuili procuratores: exce- ptis his negotijs, quibus iuxta canonicas sanctiones, pietatis causa vacare iuste possint: alio- qui ab ordinario pœna suspens- ionis ab officio & beneficio ad sex menses puniantur.]

Tabellionatus officium exercentes.

CAPVT. LVIII.

- 1 Clerici in sacro constituti Tabellio-
natus offic. p̄r beneficiū suo-
ū subtrahunt, est interdictū.
2 Clerici etiam in minoribus constitu-
ti, habentes ecclesiasticā beneficia, nō
possunt vti tabellionatus officio.

3 Clerici, licet non possint nouas roga-
tiones, tanquam tabelliones recipere,
veteres tamen poterunt com-
plere.

4 Clerici per supernuenturiam tabella-
tionatus, clericatum vel beneficiū
non admittunt.

5 Clericus tabellio si per Episcopū pœ-
na falsi fuerit condemnatus, & po-
stea per eundem restituatur, & cō-
ficiat instrumenta, an valiant.

Clerici in sacris ordinibus
constituti, tabellionatus
officium exercere non debent,
a & si aliter fecerint, praelati
debēt hoc illis, interdicere per
beneficiorum subtractionē. Ita
disponit tex. in ca. Sicut ne cle-
rici. vel monach. Assignat Abb.
ibi duas rationes, scilicet quōd
officiū est vile b & secularē. In
causis vero spiritalibus & Ec-
clesiasticis clericos indigentes
ad id officium admittēdos ef-
se arbitrat c Abb. ibi, colum. c
3. Et aduerte quōd hoc etiam
habet locum in clericis mino-
ribus beneficiatis, d secundum d
Anto. ibi cui assentitur Abb.
dict. colum. 3 post. Hostiē. Cle-
rici vero in sacris, non benefi-
ciati possent vti isto officio, vo-
luit Hostiens. ibi, quem sequi-
tur Abb. de quo vide latē per
Iaso. vbi hoc limitat nouē mo-
dis, in l. 1. §. huius studij. ff. de
iusti. & iure, num. 8. Vnum est
præterea aduertendum in hac
materia quōd licet clerici non
possint recipere nouas roga-
tiones tāquam tabelliones, ve-
teres tamen non poterunt cō-
plere, e probatur ex gloss. in ca.
Vt offic. in verbo, præmissa. de
hæreti. in 6. quæ hoc determi-
nauit

mauit in monacho, quā ibi dicit singularem & menti tenendam Philip. qui dicit, quod ratio huius est, quia cōplere veteres rogationes nō est originale officium, sed executio rogationis iam factae, & trahitur retro ac si a principio fuissent extensae: dicit tamen vltterius vnum, quod est notandū, quod nō debent hoc facere sine licētia superioris, secundū Ioā. de Lignano, & Domi. Ita nota quod clericatum vel beneficiū non perdunt clerici per superuenientiam tabellionatus. ita concludit Abb. ibi, colum. 2. licet Vincen. voluerit quod clericus in minoribus, suscipiendo tabellionatum cedit clericatui & beneficio: quod ibi intelligit Ioā. And. & placet Abb. quādo tale officium reciperetur à principe, & deputaret eum ad publicā & criminalia officia. Quod ego adhuc subintelligere, quādo talis coepisset uti officio in criminalibus, antē verò non. Queri praeterea potest non ab re in materia huius capituli. Si clericus tabellio fuit condemnatus de falso per Episcopum suum, & postea per eundē restitutus in integrum, & conficiat instrumenta tanquam publicus notarius, an valeant? quā quāstionē mouet Bald. in. 1. volu. conf. 350. proponitur quod quidam, & concludit quod non s quia: episcopus nō potest restituere infamem, cum hoc sit reservatum Principi, & vt per Innocen. & alios in ca. Cum tit. de re iudi.

Non debent. Vide Regiam A
l. 15. tit. 18. lib. 2. ordin. & l. 40. cap. 30. in pragma. antiquis huius regni ibi. Y *queno seas clerigos.* & in l. 12. tit. 3. lib. 1. ordin. A Egid. de Bellame. consi. 42. Barto. in l. vniuersos C. de Decuri. lib. 10. & in l. seruus, vbi doctores. ff. de testamen. Deci. cōsil. 120. colum. 1. Petrum Rebuff. in tracta. de literis obliga. articul. 2. gloss. 1. num. 42. Ludo. Gome. in cap. si annum. §. si verò. num. 15. de iudi. li. 6. Barthol. Cass. in consuetu. Burg. rubr. 1. §. 6. in gloss. Messiers & Sergens. nume. 42. & latissimè Franc. Mar. decisio 194. in 2. par. per totam D. Ioan. Bernar. in regu. & fallen. reg. 657.

Officium est vile. Vide latē B
And. Tiraquel. in tract. de nobilitate capitul. 30.

Arbitratur. Adde quod antē C
Abb. idem tradiderunt Hosti. & Ant. ibi. tenet etiam Florentin. in 3. par. tit. 13. ca. 2. §. pen. text. optimum in cap. 2. de postulā. & hanc dicit communē & receptam sentētiā Dominus Praesul Couarruu. in pract. quāstionib. ca. 19. nu. 8. quam intelligit, vt locum habeat, in clericis nondū in sacris ordinibus insignitis, nam vt ipse arbitratur, clericus in sacris ordinibus constitutus, nullo modo poterit extra Romanam curiā, in ecclesiasticis publicis tribunalibus Tabellionis officium exercere, etiam si beneficium Ecclesiasticum non habeat. Vt colligitur ex Cardi. in capit. si-

cur. ne clerici vel monach. Alber. Troti. de vero & perfecto cleric lib. 2. capit. 54. numer. 9. quod latius Dominus Præsul. d. loco explicat.

D Beneficiarius. Vide Florentin. in 3. par. tit. 13. capit. 2. § 2. authorum nostrum dict. regul. 657. Didac. Perez in l. 12. tit. 3. libr. 1. ordina. quam opinionem communem esse testatur D. Couarru. dict. cap. 19.

E Possunt complere. Vide Abba. & Felin. in cap. fraternitatis, de hæretic. Bald. in l. 2. column. ultim. C. de senten. & inter. om. ni. iudi. Flor. in l. repetita. ff. de fide instr. las in l. 1. § huius studij. numer. 8. ff. de iusti. & iure. Deci. in cap. 2. num. 8. de iudi. Gregor. Lopez. in l. 45. in verbo. *Terandole el beneficio*. titu. 6. partit. 1.

F Quod non. Adde quod idem tenet Bermon. Cho. in tract. de publi. concubi. pa. 230. num. 5.

G Reservatum Principi. Vide Domi. consi. 77. colum. fin. D. Couar. lib. 3. vari. resol. ca. 3. nu. 3.

Ac leges & Physicam audientes.

CAPVT. I. IX.

1. Archidiaconi Plebani, præpositi, Cantores, & alij clerici personatus habentes, necnon Præbiteri, aut beneficii, seu studentes addiscendo leges, seu medicinam, post duas menses computandos, à die quo audire ceperunt, quatuor panni illaqueantur.

A Rehidiaconi, plebani, præpositi, cantores, & alij clerici personatus habentes, nec

non præbyteri audientes seu studentes, addiscendo leges vel physicam post duos menses à tempore quo audire in coeperit computandos, quatuor pœnis sequentibus subiacent: videlicet quod sunt ipso facto excommunicati, & ac in nulla causa si patrocinium præstare voluerint audiantur. Et reuersi in choro, mensa & capitulo, & cæteris vltimi fratrum habeantur, & totius promotionis ad ordines vel beneficia spẽ amittant, nisi ex misericordia Apostolicæ sedis. Ita colligitur ex tex. & quæ ibi notat Doct. maximè Abb. in cap. Nō magnopere. & in cap. fin. ne cleri. vel mona. Similibus etiã pœnis puniuntur obtinentes parochiales ecclesias, quæ sunt plebanie, habentes sub se capellas, in quibus instituuntur clerici perpetui, nequeantes ab ipsis absque causa rationabili amoveri, si leges vel physicam audiunt, ut habetur in cap. 1. eo tit. lib. 6.

Excommunicati. Vide latè doctores in cap. super specul. ne clerici vel monach. Alber. Troti. de vero & perfect. clerici lib. 2. ca. 35. quo loco dicitur, quibus studiis vacare licet Episcopis, quæ religiosis vacare licet Episcopis, equide bene potest, huius criminis reos, aut lapsum duorum mensium excommunicare, ut scribit Rebuff. in tract. nom. quæst. 5. num. 32.

Solus tamen Romanus Pontifex clencis, religiosisque dispensationem poterit indulgere, ut iura Cæsarium audiant, ut scribit

bit Archid. in cap. non dicatis. 12. q. 1. Perusin. in ca. 2. ne clerici vel monach. quæ opinio cōmunis est & filius Romanæ Curia: eam recepit teste Petro Rebuff. in dict. tract. num. dict. quæ. 5. num. 33.

Prædicta tamen poena, quæ hoc capite infligitur, solum illaqueatur, Archidiaconi, plebani, & alij qui hic numerantur, non verò ceteri ut scribunt doctores in dict. cap. super specul. & Trotius in d. cap. 35.

Nec ea Archidiaconi, Presbyteri, nec ceteri afficiuntur, si priuatim iuri Cæsareo operum dant, ut melius canonica decreta intelligant, ut scribit Abb. in dict. cap. super specul. & Albe. Troti, dict. li. 2. c. 36. ubi dicit hoc mirū in modū esse notandū ad defendendū prælatos & religiosos qui studiū, libris legalibus refertū habent. Sunt equidem Canones magna ex parte iuri civili coniuncti cap. 2. de privileg. li. 6. unde dicebat Barb. in ca. conquestus colum. 3. de foro comp. quod ius Pontificium sine legibus non potest intelligi. cum sit medula legum. Et dicit Bald. in ca. cum causam. colu. 2. de probation. quod nisi quis sciat Canones cū legibus, nō potest practicā iudiciorū cognoscere. Unde facite Roman. singul. 654. inquit. *Legista senza capitoli val poco, ma Canonista senza legi val niente.* Quod quidem optimè Cicero nis auctoritate comprobatur. 3. de Oratore dum conqueritur, ea ætate neminem edicere ius

Pontificiū, cum iuri civili coniunctum sit. Ciceronis verba hæc sunt ibi. [Aut iuris scientiam (nec eius quidē vniuersi: nam Pontificiū quod est coniunctum nemo discit) aut eloquentiā quā in clamore, & in verborū cursu positā putant.] Hactenus Cicero.

Illud vero circa huius capituli materiā notādū cēleo, quod is qui ante clericatū iuri civili operā dedit, post clericatū ad doctoratus gradū eodē iure promoueri potest, & quod magis est monachus hoc permillum est. Ita not. scrib. Calde. cōsil. 2. de magist. quæ refert & sequitur Mart. Nauarr. in c. nō dictis. 12. quæst. 1. num. 33. Unde merito reprehendendus est Petrus Rebuff. in excellentissima illa benefi. practi. tit. de dispēsa. cum irregular. nu. 27. quo loco scrib. titu. doctora. in Theologia, aut iure canon. non deberi nec tribui de stilo curia: relig. quia contrariū verius est, nepe quia magist. Sacri Palatii semper est dominic. doctoratu, vel magist. insignitus. Unde à tota curia magister appellatur, ut testatur Mart. Nauarr. dict. loco.

Qui ante clericatū Civili operā dedit, eo insignitus ad gradum doctoratus potest promoueri.

Villarum procuratores suscipientes.

CAPVT. LX.

1 Clerici licet non possint esse generales procuratores laicorum sub deposit. tamen poena, secus autē in una causa tantum.

Sacro sancta illa Calcedonensis Synodus, in Canon. 3. Clericos

Ius canonice iuri civilis coniunctum est

Clericos misceri secularibus procurationibus prohibuit, nisi forte qui legibus ad minorum tutelam, siue curationes in excusabiles attrahuntur, aut quibus ipsius ciuitatis Episcopus ecclesiasticarum rerum commiserit gubernacula, vel orphanorum, aut viduarum quę indefessa sunt, aut earum personarum, quę maxime ecclesiastico indigent adminiculo. Transgressori autem nullam aliam poenam irrogat, nisi quod correptioni ecclesiasticę subiacet. Concilium præterea Carthaginense tertium eos esse procuratores, simpliciter prohibuit Canon. 15. Postea verò Alexand. III. in Concil. Lateran. inhiuit clericis procuraciones villarum exercere, poena contra facienti posita, quod ab ecclesiastico ministerio fiat alienus. Vnde colligitur, quod clericus generalis procurator deponendus est, vt in ca. Sed nec. ne cle. vel mona. Et licet ille tex. simpliciter prohibeat clericis procuraciones: Innoc. tamē, quem ibi sequitur Abb. intelligit de procuratione generali, quasi sentiat, quod possit clericus vnum negotium procurare et etiam laici: quod latius sequitur idem Abb. l. c. 2. eod. tit. dummodò clericus non suscipiat illud negotium ex cupiditate: quia tunc nec vnum negotium licet clerico procurare, secundum eum. Et sic intelligit sententiam Collectariorum in locis per eum relatis, quę aduersabatur doctrinæ Innoc. Intellige etiā dummodò illud vnum negotium non ita mul-

tum sit arduum ac diffusum, quod haberet distrahere clericum sicut multa negotia, vt tenet Philip. in capitul. 2. de iudi. column. 2. num. 4. & dixi supra in capitul. 3. quantum verò ad poenam depositionis, de qua hic vide quod dicā in cap. seq.

Procurare. Vide autorem, A & quę ipse ibi scripsit supra capitul. incip. ministri laicorum.

Ac principum & secularium virorum iustitiarum.

CAPVT, LXI.

- 1 Clerici, qui hac secularia officia ministrati fuerint, qua sint poena puniendi.
- 2 Clericus licet non possit esse vicerex, vel vicecomes principis secularium, potest tamen in eius summo prætorio senatoris munere fungi.
- 3 Clerici sine munere irregularitatis possunt in eadem lege interuenire, per quam poenę mortis imponitur, quando non imminet casus propter quem efficitur. l. & si postea casus occurrat, ab irregularitatis labe immunes erunt.
- 4 Papa potest poenam mortis imponere statuenda, non tamen exequenda.

Huius excessus est eadem et poena, de qua in casu præcedenti, & per eundem tex. Aduerte tamen, quod Abb. in capit. Sed nec. vers. Sed queritur. dicit quod sibi videtur valde grane quod clericus deponatur propter exercitium istorum officiorum, scilicet procuratoris, de quo in cap. præcedenti, &

& institutarij. de quo hic, maxime hodie: cum non ita acerbè debeant puniri delicta, vt in capitul. fraternitatis. 34. distinctio. Vnde pl^o sibi placet quòd tales clerici debeant excommunicari, & nò deponi, nisi essent incorrigibiles: quia tex. solum dicit quod delinquens in hoc ab ecclesiastico fiat ministerio alienus, & per excommunicationem satisfiat alienus, licet Ioan. And. intelligat de pœnâ depositionis. Pro cuius opinione videtur facere decretum concilij Toletani. 4. cuius verba sunt: Sæpe principes contra quoslibet maiestati obnoxios sacerdotibus negotia sua committunt. Et quia sacerdotes à Christo ad ministerium salutis electi sunt, ibi cōsentiant regibus fieri Iudices, vbi iureiurando supplicij, indulgētia promittitur, non vbi discriminis sententia præparatur. Si quis ergo sacerdotum contra hoc commune consultū discussor in alienis periculis extiterit, si reus effusi sanguinis apud Christum, & apud ecclesiā perdat propriū gradum est. Can. 30. dicti Concilij. & haberetur. 23. quæstio. 8. capit. sæpe principes. An autem clericis in isto casu sit prohibitū quòdlibet officium iustitiæ exercendæ. Abb. in d. cap. Sed nec. credit quod sit, quia verba tex. sunt generalissima, qui nemo militās Deo &c. Vnde dicit per illū tex. quòd clericus non posset esse Vicerex, vel Vicecomes, vel locum tenēs alius^o Principis sæcularis, nec ha-

bere sub sua cura aliquam ciuitatem seu locum temporalem, pro quo allegat tex. magis specificum in capit. clericis. § 1. co. titu. Videtur tamen sibi quòd clerici possunt esse consiliarij principis: quod dicit etiā sententia Ioā. Andr. in d. capit. clericis. quod notat etiā Bald. ex tex. ibi. in auth. habita in prin. C. Ne filius pro patre. Et vide Abb. in dict. capit. clericis. vbi notat quod prælatus potest esse consiliarius principis sæcularis, licet non debeat esse officialis iustitiæ exercendæ. Debent tamen cauere secundum eum, ne consulant in criminali causa etiam reum absolendum, quando ex hoc immineret actori pœna mortis, vel mutilationis membri in pœnam talionis. Possunt præterea clerici sine metu irregularitatis interuenire in lege condenda, per quā pœna mortis imponitur quando non imminet casus propter quem efficitur lex, sed fit generaliter, licet postea casus occurrat, vt quis interficiatur: quia tunc clericus consulens non animaduertit in certam personam, sed prouidet vt homines se abstineant à delicto: vt notat Dom. in cap. final. 3. distinctio. Vbi dicit hanc esse conclusionem Archi. in cap. officia. 23. quæst. 5. licet re vera Archi. ibi nihil scripserit de clerico, sed solum asserit quod princeps, qui legē condidit, cuius autoritate homines sunt traditi morti, non est factus irregularis: & nò infertur princeps ad cuius officiū spectat

ſpectat tales leges condere, non efficitur irregularis ergo, nec clericus qui conſuluit ei ut illas condant: poterat tamen melius allegare Bal. ubi ſuprà expreſſe tenentem, quod clerici poſſunt dare conſilium in legibus condendis: & licet ex hoc ſequatur per accidens mors alicuius, non ſunt irregulares, quæ refert Ioan. de Ana. in cap. Ad audientiam, in 3. colum. verſ. Tertio quæritur. de homicid. Pro quo etiam facit quod not. Bald. in cap. 2. in fi. de maio. & obed. poſt Innocenc. quod Papa poteſt imponere pœnam mortis ſtatuendo, ſed non exequendo: quia ſi proprijs manibus occideret aliquem, fieret ſtatim irregularis.

A *Ademptio.* Clericus igitur qui delictum de quo in hoc capite commiſerit, incidit in excommunicationis pœnam, de qua in cap. clericis, ne clerici vel monach. Quam equidẽ pœnam minimè incurrit clericus minorum ordinum, iuxta Abb. ſententiam in dict. cap. clericis. Licet reclamet Siueſt in ſumma in verbo. Excommunicatione. 9. caſu 7. Nec eam incurrit Prelatus, qui huiusmodi munus annexum habet ſue dignitati, aut patrimonio. Hæc eſt communis ſententia ut fatetur Martin. Nauar. in manuali cõfeſſo. cap. 27. num. 117.

B *Conſilia Principis.* Vide *Clerici* Abb. in cap. non eſt. numero 4. de voto, ubi doctores, *Conſilia* & in cap. in Archiepiscopatu. *Prin-* de raptori. Decl. in cap. 2. de

iudi. num. 7. gloſſ. in pragma. Sancti. Galli. titul. de colla. eccleſiæ Galliæ. §. præmiſſis. verſ. concilio, Nicola. Boeri. deciſ. 17. in prin. Gregor. Lopez. in l. 46. tit. 6 in verbo, *El Rey.* part. 1. Alberic. Troti. lib. 2. de vero & perfe. cleri. cap. 34. nũ. 2.

Si tamen clericus in officio delinquerit, an poſſit ab ipſo Principe puniri videtur quod nullo modo poſſit, etiam ſi in minoribus ordinibus, tantum conſtitutus ſit. Et hanc eſſe cõmunẽ ſententiam fatetur Auſter. in Clementin. 1. de offici. ordin. num. 25. quem refert D. Episcopos Couarr. in præſt. quæſt. cap. 33. num. 6. Iuli. Clar. lib. 5. reſcep. ſent. §. fin. quæſt. 26. verſi. Quæro pone. ubi dicit minimè id conſuetudine ſeruari, quia quotidie Principes ſæculares tales clericos in ſacris cõſtitutos officijs priuāt, necnõ pecuniarijs pœnis mulctant, licet malè de iure ſecundum illum ſuſtineri poſſit. Nec in Gallia communis opinio ſeruat ut fatetur Auſter. ubi ſuprà, idem proſitetur Guillelm. Benedicte. in cap. Rainuntius. in verbo, & uxorem. 2. deciſſ. nume. 155. de teſtam. fol. 95. & vide Barthol. Caſſa. in conſuetud. Burgund. rubric. 1. §. 3. in gloſſ. *ſilua græce.* num. 71. ubi teſtatur ſe viſiſſe quendam clericum Regis conſiliarium, punitum fuiſſe à iudice ſæculari, priuatione officiij, nec non pecuniaria pœna, quia in officio delinquerat.

Poſſunt etiam clerici abſquẽ alicuius

cularis eſſe poſſunt.

Clerici Conſilia rj Principis in officiis delinquentes à quo debeant puniri.

alicuius poenae metu, causas ex compromissoria à partibus tributa potestate iudicare. l. non distinguemus § Sacerdotali. ff. de arb. l. si qui ex consensu. cū l. en seq. C. de Episc. audi. l. 48. titul. 6. par. 1. Est equidem piū & sacerdotale munus ancipites cōtrouersias componere, vt inquit Ioā. And. in addi. ad Specu. titu. de arb. §. potest, in fi. quem refert Greg. Lup. in dict. l. 48. in verbo, Por su aluedrio.

Corā secularibus Magistratibus clericos inuitos conuenire sunt ausi.

CAPVT LXII.

- 1 Clerici, à seculari iurisdictione exempti sunt.
- 2 Clerici post sententiam, in eius executione opponere exceptionem fori declinatoriam, minime prohibentur.
- 3 Consensus clericus, nullum in hoc impedimentum praestat.
- 4 Clericus qui corā seculari magistratu, laicus est singi, ab Episcopo potest iudicari.
- 5 Reprobatus quidam Arrestum R. n. Fractia.
- 6 Clericus qui exceptionem fori declinatoriam opponere distulit, expensis multari debet.
- 7 Poena pecuniaria quantuncunque tenuissima, à iudice seculari contra clericum absentem illata, soluenda non est. contra Fran. Auslos.
- 8 Prælatus qui negligens est, in reuinducanda clericum, à seculari potestate grauisime puniatur.
- 9 Clericus prima tonsura iunitatus immunitate fori Ecclesiastici simi potest.

- 10 Clericus qui pensionem Ecclesiasticam obtinet, verum dicatur habere beneficium.
- 11 Quid iudicandum sit, si praesimonium obtinuerit.
- 12 Quid verò iudicandum de capellania.
- 13 Clerici coniugati, vtrum fruantur foro ecclesiastico.
- 14 Controuersia quae circa clericatum emergerit, per ecclesiasticum iudicem & non secularem dirimenda est.
- 15 Index Ecclesiasticus, absque praenotau a cognitione circa clericatum, secularem inhibere non debet.
- 16 Clericatus scriptura probari debet.
- 17 Prima tonsura, vnius testimonio non probatur, contra Petrum Rebuff. & Matth. de offitui.
- 18 Clericatus an probetur ex sola possessione habitus & tonsurae.
- 19 Lite pendente, circa clericatum reus in publicis Ecclesiasticis carceribus detinendus est.
- 20 Interpretatur Regia lex. 7. titul. 4. lib. 1. ordin. noui contra insignē D. Ceuarr. & dolum D. Paz.
- 21 Iudex Ecclesiasticus, inhibere potest secularem, lite pendente, ne contra clericum procedat.
- 22 Clericus qui aliam inuitum coram seculari iudice conuenit, quibus poenā pl. Et. uidet sit.
- 23 Poena amissionis causae, quae ad dicta crimini punitionem statuta est, nō infigitur ipso iure.
- 24 Praeclara poena non est locus, quando clericus voluntarius ad iudiciū seculare accessit.
- 25 Nec quando ante liti contestationē clericus à lite recessit.
- 26 Nec quando clericus citatus, non comparuit.
- 27 Laicus qui coram seculari iudice clericum conuenit, causam perdit, & index officio est deponendus.

Caput

Caput hoc nouè editum est.

Argumentum equidè huius criminalis practicæ, vehementer exposcit, vt de clericorum exceptione, quo ad forum sæculare, tantisper differamus: ideo non grauabor, huius capitis sumptis occasione, breuem & delucidà de illa disputationem subire. Et vt rem aggrediamur, præfari oportet hanc exemptionem immunitatem clericorum, multis in locis probari: sed potissimè in capit. at si clerici. & in cap. clericus. & in cap. qualiter. de iudi. cap. 2. cap. si diligenti. de foro cōpet. cap. continua. cum multis illius causæ, & quæst. 11. quæst. 1. l. ult. tit. 2. lib. 16. Cod. Theodosiani & plerisque illius tituli constitutionibus ante Iustinianum latis. l. 57. tit. 6. part. 1. l. 6. tit. 3. libr. 1. ordina. antiqui. l. 5. tit. 3. lib. 1. ordin. noui de qua re longè latèque tractauerunt Iuris Pontificij interpretes in dictis locis, & præter eos Ausfer. in relectione Clementin. 1. de officio ordin. Guil. Benedict. in cap. Rainūrius. de testamentis in verbo. Et [uxorem] in 2. num. 322. Nicola. Boeri. deciss. 96. Rupellanus lib. 1. forensium inst. cap. 34. Barth. Cassa. in consuet. Burgund. Rub. 1. §. 5. Char. de Grassal. lib. 2. Reg. Franc. cap. 17. D. Coua. ib. practi. quæst. cap. 31.

Et cum exemptio hæc, in sacrosanctam totius ordinis sacerdotum

talis concessa sit, poterit iure optimo clericus cōuentus à sæculari iudice, & ab eo condemnatus, post illius sententiã exceptionem fori declinatoriam proponere. nō quidem ei licet sæculari iurisdictioni consentire, saltem in criminalibus causis, quibus agitur de cōtione & punitione personali. c. si diligenti. capit. significasti de foro compet. cap. at si clerici. in prin. de iudi. & in hac specie notat Cassa. in di. Rub. 1. §. 5. vers. [Archidiacono] numer. 45. Ioan. Rupella. dict. lib. 4. forensium inst. cap. 6. Nicol. Boer. in consuetud. Bitur. tit. de iurisdic. §. 21. in fine D. Couar. practi. quæst. capit. 33. num. 2. & ita iudicatum fuisse fatetur Deci. consil. 241. Et potissima ratio est, quia exceptio declinatoria fori, quæ reddit iudicium nullū ab initio, quod iudicium, nec prorogari potest nec prorogatum esse censetur, quandocunque etiam post sententiã, ad eius executionem impediendam opponi potest, & opposita eius executionem impedit. Ita tradiderunt Ant. Abb. Imo. & Felin. num. 28. in cap. exceptionem de excep. & est tex. egregius secundum vnã interpretationem in cap. ad petitionem. de accusari.

Idemque pari ratione iudicandum est, si sententiã à iudice sæculari contra clericum lata fuerit, cui ipse consensum præstitit, à dicto fori priuilegio minime excluditur, vt in facti contingentiã interrogatus cō-

sulius

fuluit doctissimus Socinus cōf. 12. colum. 7. libr. 1. quem sequitur Petrus Auend. de exequend. mand. lib. 1. capit. 22. num. 2.

4 Imò quod summè notandū est, si clericus ab inceptis desistere noluerit, sed temerè & impiè coram sæculari iudice litigare, coram quo ut ab ipso puniri possit, se laicum esse sponte fuerit confessus, veritate cōperta, iudex ecclesiasticus ad quem causæ cognitio spectat, potest illū à sæculari magistratu vindicare, ne detur locus, ut his dolis & fallacijs, ecclesiastica iurisdicctio: & in clericos potestas defraudetur. Sic vitum sint Bal. in l. si qua per calūniā colum. 2. C. de Episcop. & cleric. Domi. & Franc. in capit. si iudex laicus. de senten. excom. lib. 6. quæ opinio verissima est & probatur perpenſa ratione text. in dict. c. si diligenti.

5 Vnde iuri consentaneū minime sunt Arrestum illud, cuius meminit Petrus Rebuffi super regias leges Gallix prima parte in tract. de senten. exequend. artic. 3. gloss. 2. ubi fateatur, à senatu dissolutum fuisse, quod clericus à sæculari iudice condemnatus ad honorabilem emendam (sic ille loquitur) non poterit sententiæ executioni opponere exceptionē primæ tonsuræ, quod merito reprobatur insignis Couarr. d. c. 33.

6 Id tamen ab omnibus receptum est. illum clericū qui usq; ad sententiam, vel executione omisit, vti exceptione fori de-

clinatoria, iustissimè in expensis esse mulctandum. Ut tenuerūt Deci. Boeri. & Rupella. in locis nouissimè allegatis Felin. colu. 1. post alios in dict. cap. exceptionem Auferi. in dict. Clem. 1. de officio ordinar. regul. 2. num. 33. Bellamera decissi. 226. Quæ expensarum condemnatio, per sæcularem iudicem facienda est, ut censet Boeri. dict. §. 21. & opinio hæc apud Gallos moribus & consuetudine recepta est, si credimus Rupella. legum & consuetudinum Gallicarum scientissimo dicto capit. 6. qui contrarium de iure verius esse agnoscit, necnon Deci. dicto consil. 241. D. Couarr. dict. cap. 33. Atq; idè iudex tantum ecclesiasticus, hanc expensarum condemnationem facere debet, nō sæcularis, qui sicut quo ad principalem causæ cognitionem, nullam iurisdictionem obtinet sic neque quo ad mulctam, nec quo ad expensas ut constat ex Bald. traditione in l. 2. C. de Episcop. audi. & in l. si ex aliena colum. 1. ff. de iud. Abb. in c. si diligenti. de foro com. colum. penult.

Pœna verò pecuniaria quantumcunque leuissima sit, quæ clericus à sæculari iudice suæ iurisdictioni acquiescens, vel absens, fuerit condemnatus, à ecclesiastico exequenda non est tanquam nulla ob notorium iurisdictionis defectum, quod ita in comperto est, ut nulla indigeat probatione. Circa quod tamen grauissima censura dig-

Rupella
nus Gal-
lui.

Confuta
tur opi-
nio d.
Fran.
Anil.

nus est Franciscus Auiles (vir alio-
qui doctus) in ca. praeceptorum, c.
15. in verbo, *Homezillo*, nu. 33.
asseuerans quod cum iudican-
di munere fungeretur, quendam
clericum in absentia condem-
nauit poenis Regijs constitui-
onibus diffinitis (quas vulgo.
Del desprez y homezillo, Hispani
appellamus) de quibus loqui-
tur Regia lex 3. tit. 10. lib. 4.
noue ordina. quas poenas à cle-
rico exegisse fatetur, praecepto
iudicis Ecclesiastici, postquam
coram ipso post longam absen-
tiam comparuit, sed non iuste
mea sententia, cum dicta pecu-
niaria multa, poena sit contu-
maciae, quae ab expensis longè
distat, & ideo expensarum no-
mine minimè comprehendit-
ur, quod dicta lex clarè insi-
nuat cum dicit. *Y pague el des-
prez y homezillo y costas*. In ex-
pensis equidem quibus ob cle-
rici absentiam aduersa pars læ-
sa fuit, iustum est clericum cõ-
demnari, non verò illis poenis,
quæ merum lucrum fisci vel iu-
dicis secularis sapiunt. Et ideo
iniquissimè & contra sacras
Iuris Pontificij constitutiones
iudicatum fuisse censeo ab illo
iudice ecclesiastico, de quo ibi
meminit Auiles. Quod si verò
casus hic aliquando contigerit
iudices ecclesiastici ab huius-
modi errore caueant.

2 Tenentur equidem Episcopi
& ceteri ordinarij, hoc veluti
Sacrosanctum clericorum pri-
uilegium intactum & incolu-
men seruare, Deo Optum. Max.
alias strictissimam rationem

daturi, & ideo statim sine mo-
ra, postquam compertum ha-
buerint, clericum subditum à
seculari iudice carceribus deti-
neri, illū poenis adhibitis, cen-
surisq; prolati reperere tenen-
tur, quod si pro debito munere
non fecerint, tanquam negli-
gentes ab administratione de-
poni, & fortè criminaliter pu-
niri (si qualitas causæ exegerit)
debent, vt multis rationibus
innixus cõsuluit Cassaneus cõ-
sil. 38. quæ sequitur Iulij. Clar.
in practi. crimin. final. quaest.
36. vers. debet autem.

Nec tantum hoc fruatur pri-
uilegio Presbyteri, & clerici alij,
in sacris maioribus ordinibus
constituti, sed clerici prima tõ-
sura innitiati capit. cum non ab
homine. capit. clerici de iudi-
cap. 2. de foro compet. glo. ce-
lebris in verbo, clericus, in cap.
vni. de cleri. coniuga. lib. 6. sed
hæc fori exemptio limitata est
nouissima Tridenti. Concil.
Sanctione Sess. 23. cap. 6. de
reformat. qua decretum & dif-
finitum fuit, clericos hos non
cõiugatos, nec in civilibus nec
criminalib⁹ causis, immunita-
te fori gaudere, nisi ecclesiasti-
cum beneficium obtinuerint,
aut clericales vestes cum tõsura
deferentes, alieni ecclesiæ Epis-
copi iussu inferuiant, vel in scho-
la literaria ipsius Episcopi præ-
cepto, ad maiores ordines ha-
nelantes versentur, quam con-
stitutionem seruari apud His-
panos præcepit Regia lex pri-
ma tit. 4. lib. 1. noui ordinam.
& iustissimè quidè, fuit equidè
matur-

maturissimo consilio, & summa prudentia ædita: indecentissimum quippe erat in Dei ecclesia meros cerdones, pellices, corarios, fullones, aut ignavos nebulones, nudæ tonsuræ prætextu, immunitatibus frui, quæ in clericorum fauorẽ, diuino muneri ministrantium, concessæ fuerant.

10 Est tamen oportune, circa superiora inuestigandum, utrum clericus prima tonsura, & minoribus ordinibus initiatus qui pensionem ecclesiasticam obtinet fori immunitate gaudeat, & rem dubiam & ancipitem facit, quia pensio non dicitur beneficium c. quamuis. in primo de præ. in 6. & ibi doctores tradiderunt, & in capit. ad audiendam. in 2. de rescrip. differunt latissime Gome. in tract. de expecta. num. 92. & regul. de infir. refig. quæst. 16. & in regula de annali. possesso. quæstio. 21. Ioan. Selua de beneficijs. l. par. quæst. 1. num. 7. & quæst. 3. num. 11. Anton. Capi. decis. Neapoli. 220. quæ opinio communis est, & probari videtur in sacro concilio Trident. Sessio. 21. capit. 2. de reforma. in illis verbis. [Patrimonium vel pensionem obtinentes, ordinari potest, hac non possunt.] Et sic apertissimum ibi testimonium quod ad ordinum promotionem qui pensionem habet, non dicitur ecclesiasticum beneficium obtinere. Procedit tamen superior communis sententia, quando stricto modo, naturæ & proprietatem beneficii ecclesiastici

metimur, secus autem si amplo & fauorabili nomine beneficium capiatur, quia tunc eius appellatione beneficium comprehenditur, ut optimè animaduertit Gomez. in Reg. Cancel. Reg. de trienna. posses. quæst. 50. littera C. Nec superior recepta opinio firmitatem obtinet, quando pensio in titulum confertur ut frequentissimè iam concedi solet, teste Pet. Rebuff. in tract. nomina. q. n. 39. Cap. Tholosa. q. 472. Maximè hodie stante motu proprio Sanctissimi Quinque Pontificis maximi quæ supra retulic. incip. officium, &c. ubi pensionario iniungitur, onus singulis diebus recitandi officium B. Mariæ, & sic pensio onus spirituale annexum habet, quod non parui momenti est, ut beneficium possit optimo iure appellari. Qua ratione iuris esset certissimi censeo clericum primæ tonsuræ, vel minoribus ordinibus initiatum pensionem in titulum concessam obtinentem, frui debere privilegio fori ecclesiastici. Et cum casus iste in hac Complutensi Academia contigisset an. Domini 1584. ita consului, & sic postea in supremo consilio Regis & Domini nostri fuit iudicatum.

Idemq; pari ratione, de præstimonio existimo iudicandum, nam licet non dicatur beneficium, nec eius comprehendatur appellatione, ut scribit Ioan. And. in capit. vni. de rerum permuta. lib. 6. Domi. consil. 89. & ideo laico conferri potest ut scribit Petrus Rebuffus

in tract. de spaciis. possessori. nume. 150. & 151. si vero in titulum ecclesiasticum conferatur, beneficium iudicandum est. Vt tradit Rebuff. in eod. tract. 17. ampli. nume. 105. Capella. Tholosa. 472. Ioann. Staphi. in tract. de literis gratie & iusti. titul. de qualita. & sta. benefic. num. Calderi. cons. 6. tit. de præbend. Iacob. Menochi. de arbi. iudi. quæstio. lib. 2. centuaria. 3. casu 201. num. 58. sed hæc distinctio, saltem in Hispania necessaria non erat, cum semper in ea præstimonium in titulum dentur, & spirituale onus annexum obtineant teste doctissimo Quint. Mand. regula Cancell. 34. q. 12. & ideo qui præstimonium habet, beneficium ecclesiasticum obtinere censetur.

¶ Qui vero de clerico primæ tonsuræ, vel minorum ordinum, si capellaniam obtinet sit iudicandum, an is dicatur beneficiū ecclesiasticum habere, vt fori ecclesiastici immunitate frui possit. Et asseuerandum cenfeo quod sit capellania sit collatiua & in perpetuum titulum confertur, ecclesiasticum beneficiū debet iudicari gloss. celebris quæ communi doctorum suffragio recepta est in Clementin. fin. in gloss. 1. de decim. & in extrauagan. Execrabilis, in verbo, quæ alias de præben. inter communes, sequitur Dec. consi. 210. num. 4. Gomez. regul. de infirmo. resig. quæstio. 23. Guid. Papæ decisio. 187. & alij sequuntur, quos reguli

supra cap. 18. nume. 9. Quod verum est quando capellania per summum Pontificem, vel Episcopum confertur, secus autem si per Episcopi inferiorem glo. in di. extrauagan. execraui tradit Ioan. de Imo. in c. in nostra col. 3. versic. quomodo de rescrip.

Sunt similiter, fori priuilegio 13 muniti clericiconiugati, primæ tonsuræ hac lege, vt cum vnica & virgine matrimonium contraxerint, & clericales vestes & tonsuram detulerint tex. egregius in capit. vni. de cleri. cis coniugat. lib. 6. quem latè interpretantur D. Couar. in practi. quæsti. ca. 21. Petrus Auend. de manda. Regum. 1. p. cap. 22. de quo meminit Sacrosanctum Tridenti. Concil. Sess. 23. capit. 6. de reformat. quod vltra ea quæ in dicto capit. vni. continentur requirit, quod dicti clerici coniugati ab Episcopo alicuius Ecclesiæ ministerio deputati sint, & quod actualiter seruiant. Forma autē quæ in his controuersijs seruari debeat, præscripta est in di. li. ordin. noui.

Non tamen circa superiora, 14 silentio prætermittendum est, quod quotiescunq; controuertitur, vtum reus per iudicem sæcularem captus, clericus sit primæ tonsuræ, & minorum ordinum, & illas qualitates obtineat, quæ iuris communis sanctionibus, & Concilij Tridentini decreto, desiderantur: controuersia hæc per iudicē ecclesiasticum & non sæcularem dinimenda est. De quo est elegans consti-

constitutio in capit. si iudex laicus. de senten. excommun. lib. 6. cuius autoritate opinionem istam communem esse proficitur Ripa. in capit. decernimus num. 4. de iudi. D. Couarru. in practi. quæsti. capit. 33. num. 1. asseuerans in Hispania sic seruari. Eandem communem esse proficitur Iuli. Clarus in practi. crimin. §. fina. quæsti. 33. vers. regulariter autem quauis testetur in dominio Mediolanensi aliter seruari, & apud Gallos, huius cōtrouersie cognitio ad iudicem sæculare pertinet, cum apud eos minime recepta sit Bonifacij octauī decisio in d. cap. si iudex laicus: prout refert Guid. Pap. quæsti. 138. Ioan. Gall. quæsti. 38. sed Gallie forensis vsus iuri contrarius est, vt ægregie probat D. Couarr. dicto cap. 33. num. 1. Nec in Lusitanorum regno Pontificia illa constitutio seruatur, vt in illius regni legibus continetur, libro enim secundo

15 tit. 1. Antè tamen quod Ecclesiasticus iudex, aduersus iudicem laicum, clericum in carceribus detinentem inhibitoris literis vtatur, præuia causæ cognitione ei liquere debet, clericum illum esse, & eas omnes qualitates obtinere, quæ à iure desiderantur, & apud Hispanos forma certa statuta est in l. 7. tit. 4. lib. 1. ord. noui & in fi. illi⁹ tit.

In qua forma obseruanda, attendere debet iudex, quod clericatus regulariter per scripturam probari debet. Quod colligi videtur ex lege si qua per calum-

niā. C. de Episcop. & cleri. vbi Iacop. Butri. capit. legum 2. q. 1. tradit egregie Pet. Rebuff. in pract. benefi. tit. de forma littera. tonsuræ num. 22. Felin. in ea. post cessionem num. 3. de proba. Thom. Gram. decisio. 81. Literę enim Episcopi ostendendæ sunt, quibus se ordines contulisse testetur, ita quod minime sufficeret, quod Summus ecclesiæ Præsul in literis collationis beneficii, nominet ipsū asseutum clericum simpliciter, hac nominatione, clericatus non probatur. Tenet Ancharr. in dict. cap. si iudex laicus. & ibi Philip. Franc. §. non sic. Io. Andr. in Mercur. in regul. non licet. de regul. iur. lib. 6. Bald. in dict. l. si qua per calūniā. Alex. in l. si prius. num. 38. ff. de noui. oper. quā opinionem communem esse testatur Thō. Grāma di. decis. 81. num. 4.

Nec per indicia, aut cōiecturas, clericatus probari potest vt in c. inter quatuor, & ibi glo. in verbo, argumē. de cleri. perigr. Nicol. Boer. decis. 117. nu. 25.

Sunt tamen qui censeant, clericatum patris confessione posse probari. Rot. decis. 433. in antiq. Francus in capit. 1. col. 4. de eo qui mit. in poss. l. b. 6. & ibi Aymon co. 2. idē in cōf. 83. num. 4. Sed opinio hæc, defendi potest in beneficiālibus causis, quando possessorio agitur cum leuiiores probationes sufficiant, secus si petitorio ageretur, quo quis peteret, qd sibi beneficium adjudicaretur, ita Rot. deci. 408. in ci. fuit dubitatum

biratum in nobis Bella. decisio. 183. Capell. Tholosana quest. 423. Crauet. in locis iam alleg. Felin. in cap. olim. nu. 10. de rescrip. si vero ea scriptura clericatus deperdita sit, testibus potest probari capit. 2. ca. 3. de cleric. peregr. l. si solennibus. C. de fide instr. l. testimonium. C. de testib. gloss. nor. in d. c. si iudex, in verbo, fecerit. Alexad. consil. 107. numer. 7. volum. 7. Matth. de Afflict. in constitu. Neap. lip. 1. rub. 3. nu. 12. not. Gui. Pap. questio. 474. & communiter receptam esse fatetur D. Couarru. in practi. questii. capit. 33. num. 3.

- 17 Notandum tamen est, quod Bald. in capit. licet vniuersis. de testib. in ea opinione est, vt censeat, primam tonsuram probari posse vnius testis testimonio, quando de alterius prauidicio non tractatur, quem Felin. ibi sequitur, & Gerat. sing. 49. las. in l. admonendi. num. 198. ff. de iureiur. Hyppo. in l. 1. §. idem Cornelio. in fine. ff. de questio. Barth. Cassa. in consuetud. Burgund. Rub. 1. §. 6. versic. Ponderanda. numer. 11. Ex quo fit vt ea opinio non possit adaptari ad casum, quo tractatur de declinanda seculari iurisdictione, cum res sit grauissimi prauidicij. Ideoque clericus secundum iuris communis sanctiones plenè clericatū probare debet, aliter à causa cadet, vt prudenter D. Couarru. superiori cap. scribit, licet male contrarium tenuerit Petrus Rebuff. in dict. titulo de

forma litterarum tonsuræ nu. 24. & Matth. de Afflictis in constit. Neapoli. tit. 3. num. 12. existimantes Baldi doctrinā hoc casu posse procedere, sed longè aberarunt.

Probaretur tamen clericatus 18 sufficienter ex sola possessione habitus & clericatus tonsuræ, sic nouissimè tenet Ioseph. Mascardus vir sanè doctissimus in libro variæ & indefessæ lectionis nouissimè edito de probat. volum. 1. cōclus. 302. num. 14. dicens ita multoties in praxi ab eo obseruatum. Ex huiusmodi quidem actibus clericatus probatur donec contrariū probetur, scribit Petrus de Ancharra & Francus colum. 3. in c. si iudex laicus. de senten. excommu. lib. 6. Inno. in cap. super his. num. 10. de accusati. & in cap. innotuit. de eo qui surtiuè ordin. suscep. Ioann. And. Bald. in cap. dudum. 1. num. 5. de electi. Thom. Gramma. de cissio. 81 Boer. decis. 171. nu. 13. Sed opinionem istam dubiam esse censeo, ne dicam falsam. Nam cum graue ex hoc prauidicium Regiæ & seculari iurisdictioni generetur minimè quasi possessio clericatus ad illam elidendam sufficeret, sed verus titulus est probandus. Qui enim clericum esse dicit, ad iurisdictionem secularē declinandam, licet habitum & tonsuram gerat, titulum docere debet, vt decisum est in dict. capit. si iudex laicus. vbi glo. in verbo, clericali, de sent. excommu. lib. 6. tradit Ang. quē sequitur

quitur ibi Alexād. in l. si prius. ff. de noui. oper. nunti. nu. 38. Aleia. in tract. de præsum. præsu. 4. reg. regul. 2. gloss. in cap. præbyteri 68. distinct. Nicola. Boer. decisio. 171. nume. 12. Andr. de præscrip. §. 1. gloss. 4. versic. 17. hunc pertinet, & ita interpretandum esse censeo decretum Sacri Concilij Tridentin. Sessio. 23. capit. 6. de reformati. licet Mascardus in præcitato loco secundum superiorum doctrinam fuit interpretatus dicens in praxi obseruari. Quidquid verò sit de iure cõmuni apud Hispanos, nostra opinio controuersia caret quia secundum formam Regiæ constitutionis in his rebus seruandæ exemplum ipsius tituli scribendum est, in ipsis literis inhibitorijs seculari iudici ab Ecclesiastico mittendis, nec aliter sunt obtemperandæ, vt statutum est in fine tituli. 4. libr. 1. ordin. ibi. *En las cartas, ò censuras que dieren los juezes ecclesiasticos, para inlihir los seglares, de las causas de los de primera corona y ordenes han de yr authenticadamente los titulos, licencias, y informacion.*

19 Interim tamen, quòd causa circa clericatum pendet, reus derinendus est à iudice ecclesiastico, in publicis carceribus, non vero in Ecclesia aut monasterio nec sub fideiussoribus est relaxādus, vt tenet D. Episc. Ioann. Bernar. infra cap. incip. incarcerari quod Regia lege decretum stat lege inquam. 7. tituli. 4. libr. 1. ordi. de qua meminuit Couarru. in pract. quæst.

capit. 33. num. 4. doctus & diligens D. Paz in practica. 2. thomo prælud. 2. num. 14.

Circa quam Regiam constitutionem obseruandum est, quòd eius decisio tunc locum obtinet, quando lis tantum versatur circa clericatum, non verò, postquā lata sententia, constat incarceratum clericum esse, quia tunc iudex Ecclesiasticus, si qualitas causæ & illius innotentia locum dederit, poterit à carceribus remittere quod manifestè præcitata lex probat, cum dicit. *Y mandamos a los dichos juezes ecclesiasticos, que en el en tretanto que lo susodicho acerca del clericali se determina, los tengan presos, como dicho es en la carcel.* Et Paulo inferius. *Que los prendan, y tengan presos en la carcel seglar, hasta que la dicha causa, de el clericali se determine.* Nihil clarius mea sententia dici potuit, Quod ea non vulgari ratione tulerit, quia cum relaxandi potestas, ad certū & præfinitum tempus sit limitata, illo lapsō transgredi non debet. l. pater filium. §. fundum. quē Barr. not. in sumario. ff. de legat. 3. glo. & Barr. in l. peto. §. fratre. ff. de lega. 2. l. in hoc iudicio. §. si conueniat. ff. comm. diui. l. Imperator. ff. de postul. tradit post alios eleganter Petrus Paul. Pari. cõsi. 14. num. 13. & con. 31. num. 36. vol. 2. Deinde Regia lege sanciri hoc potuit à Principe seculari ante clericatus probationem, quia hac qualitate exclusa, contra illum iurisdictionem obtinet, &

in dubio circa hoc pro Principe præsumitur, cum quilibet laicus præsumatur, nisi se clericum esse probet Ioan. Andr. in regu. scient. column. penul. de regul. iur. in mercuriali. Sequitur I. Lucas de Pœna in l. quicunque in 62 præsumpti. C. de apoch. pub. lib. 10. Bald. in cap. fina. num. 4. de præsumpt. Aufreri. in Clement. 1. de officio ordin. num. 5. ad quod confert text. in capit. legum. 2. quæst. 1. Quia clericum esse à natura nō inest. Natura enim non creat artem sed ad eam disponit, vt colligitur ex responso iuriscōsulci in l. Stich. ff. de leg. 3. & ex c. ex studijs de præsum. & hoc expresse diffinitum est, in instructione quæ continetur in fine tituli. 4. lib. 1. ordinam. noui, ibi. *Y no se guardando la dicha orden, su Magestad, pues esta fundada su intencion, y de la su jurisdiccion Real, no constando legítimamente de lo su dicho.* &c. At si ille clericum esse probet, cum immunis sit à seculari iurisdictione, secularibus legibus cōprimi minime potest, cap. quæ in Ecclesiarum. de cōstit. auth. Cassan. & irrita. C. de Sacrosanct. Eccl. Fuleiturque opinio hæc, quia sicut clerici iam qualificati, clericatus probatione, ab iudicibus ecclesiasticis puniri debent, vt iuris communis Sanctionibus, est consentaneum: & præfata lex probat ibi. *Y si hallaren, que deuen go por del dicho privilegio clerical, conforme à lo su dicho, lei den pena condigna.* Pari ratione incarceration, aut

laxatio suo arbitrio est discernenda. Maximè quia hoc ad augendam, vel minuendā pœnam nō vulgaris considerationis esse solet, & ita non semel in controuersijs forensibus receptum vidi, & verissimā hanc opinionem censeo, quanuis contrariam sequatur D. Co-uarr. & Doctor Paz vbi suprā allegauit.

Si vero clericus secularibus carceribus est micipatus, prædicta iuris, & legum Regiarū forma seruata, à ecclesiastico iudice, ad secularē magistratum inhibendum procedendū est. Interim verò, q̃ causa clericatus diffinitur, secularis iudex censuris, & iuris Pontificij remedijs, compelli potest: ne ulterius in causa procedat, quousque in Ecclesiastico tribunali fuerit diffinita, ita apud Hispanos moribus receptum est, & expresse colligitur, ex text. in dict. cap. si iudex laicus. ibi. [Contra eum tamen interim, quouis processus iudicis pœnitus conquiescat.] Et sic nō solum nō potest causam iudicare, sed nec in ea procedere, vt notat glo. vltim. ibi quam doctores communiter sequuntur.

Quibus sanè perpenſis iustimè quidem factorum conciliorum, & canonum constitutionibus, diffinitum est clericū qui alium coram seculari iudice pertraxerit, seueris pœnis plectendum esse, vt Mileui. & Cart. concilij decretum fuit capit. placuit cap. inolita. 11. q. 1. pœna quidem est quod cau-

fam perdat, & à communione fit alienus de qua etiam meminit Inn. tertius summus Ecclesiæ Præsul. in c. si diligenti. de foro compet. illa autem pœna quæ communionis priuatione concernit, intelligi potest, vel à sacris, quæ ad certum tempus inflingitur, vt in c. catholicus. 2. q. 6. vel à communione officij & beneficij, vt ab ipsis deponatur. Vel à communione hominum per excommunicatione, quo vsque clerico in iudicium vocato, & Ecclesiæ cui iniuria illata est, plena fit facta satisfactio c. 2. de foro comp. quæ iura ita interpretatur Card. à Turrec. in d. c. inolit. n. 1. & hâc posteriorem interpretationem tenet gl. d. c. si diligenti. quæ ibi Hosti. Ioan. And. & Abb sunt sequuti.

- 23 Quod verò attinet, ad causæ amissionem, procedit quanuis iustissimâ causam habeat, quæ non attenditur, sed solum crimen, ad cuius punitione prædicta pœna imponitur. Et non ipsò iure, sed per sententiam, vt censet gl. in d. ca. si diligenti. iuribus & rationibus ab ipsâ allegatis quâ ibi sequitur Abb. Antiq. col. 2. ver. perdat & eam esse communem testatur Collecta. ibi num. 8. & Benedictus de Capra. col. 7. cuius doctissima commentaria super Decreta. manu scripta habemus, eandem receptam profiteretur Mar. Soci. num. 26. & sese doctores omnes ibi & in l. in criminali. C. de iurisdic. omni. indi.

- 24 Non tamen locus erit prædi-

ctæ pœnæ, quando clericus nō inuitus ad iudicium sæculare accessit, quod colligitur ex verbo. *Illo per trahant*: quo vtitur Milcui. concili. & ex verbis. *Voluntarij*, quibus vtitur Cartha. conc. vt perpendit glo. dicto ca. si diligenti. communiter à doctores sequuta, quamuis alias à suo iudice ordinario puniendus sit c. non liceat. 3. q. 6. quem ad hoc allegat Cardi. à Turrec. in d. capitulo. inolita numero. 1. Similiter clericus à dicta pœna est immunis, quâdo ante litis contestatione ab incepta causâ recessit, post contestationem verò factam, recedere ab ipsâ non licet, in præiudicium partis cui iam ius quæsitum est. Quæ opinio mihi verior & communior videtur, sed quia in ea iuris vtriusque doctores fluctuât post glossas in dict. cap. si diligenti. & in dict. l. in criminali. videnda sunt, quæ peculiari commentario breuiter ædendo scripsimus super text. in d. ca. si diligenti. quem hoc anno. 1587. in nostra primaria iuris Pontificij Cathreda sumus hac florentissima Achademia. Complutensi innumeris auditoribus interpretati multa quæ ibi ad capit. istud expectantia tradidimus.

Nec præfacta pœna imponenda est, quando clericus citatus ad iudicium sæculare non comparuit arg. legis. quamuis ff. de in ius vocand. & in l. 1. ff. ne quis eum. tenet glo. & doctores in d. l. in criminali.

Et utrum clerici rei, qui conueniuntur coram secularibus magistratibus prædictis pœnis sint coercendi, egregiè disputat & resoluit post alios Marti Soci. in dict. cap. si diligenti. num. 35. cum sequentibus.

- 26 Habet equidem locum prædicta pœna amissionis causæ, quando laicus conuenit clericum coram iudice seculari, vt in auth. statuimus. C. de Episcop. & cleric. Iudex vero ipse proprio officio priuandus est, vt ibi diffinitur, & ab ecclesiæ communione arcetur. capit. 2. & ibi gloss. de foro compet. quod si causa fuerit criminalis incidit in excommunicatione cene, vt in 18. casu Bullæ.

Contra Ecclesias à quibus beneficia obtinet, aduocati, vel procuratores existerunt.

CAPVT, LXIII.

1 Clericus, qui crimen hoc commiserit proprio beneficio est priuandus.

2 Clericus, qui non potest contra ecclesiam, in qua beneficium habet aduocare, an prohibetur contra eam consulere.

- 1 Poena huius criminis est, quod tanquā ingratus potest eiusdem ecclesiæ beneficio spoliari: vt in cap. final. de postu. in fi. Notat hoc etiam gloss. in capit. Nulli. 2. quæsti. 1. Tradiit etiam Lucas de Poenna in l. milites, in fin. de re mili. lib. 12. Quod adeò procedit, quod si quis est beneficiatus in dua-

bus ecclesijs, nō potest præstare patrocinium vni contra aliam, not. glo. in ca. Si qui sunt presbyteri. 1. quæsti. 7. quod limitat eadem gloss. nisi habeat administrationem in altera earū. Si vero necessitas officij quo fungitur cogat illum ad aduocandum contra ecclesiam, vt quia tutor est, vel prælatus, excusatur secundum Innocen. ibi. Vel si hoc agat prostrictè coniunctis, vel miserabilibus personis, secundum Abb. ibi post Hosti. An autē clericus in isto casu qui prohibetur aduocare contra ecclesiam. Si in camera consulit contra eam, incurrat pœnam, a de qua suprā. Videatur dicendum quod non, si sequimur doctrinam Bart. in l. 1. §. postulare. ff. de postu. vbi tenet quod Doct. promittentes nō aduocare, possant in camera consulere: quod ibi sequitur Alexand. in addit. & quod not. idem Bart. in l. Paulus. §. 1. ff. de legat. videlicet quod Doct. qui non possunt esse aduocati, non dicuntur aduocare si mittunt vnam cedulam iudici, vel si ei loquuntur: quod refert & sequitur Præpo. in ca. Sollicitudinem. de appel. colum. 10. qui etiam allegat Ang. in dict. §. postulare tenentem quod prohibitus postulare, non prohibetur allegare in camera, vel in scriptis, not. etiam Ias. in l. 1. in prin. in 3. colum. ff. de verbo. oblig. referendo Bart. vbi suprā. Et Deci. in l. foemina. nu. 11. ff. de re iu. Sed prædictis doctrinis non refragantibus (saluo meliori

meliori iudicio) contrariū crederem b in casu nostro, imò quod clericus consulendo in camera, vel faciendo in scriptis allegationes iuris contra ecclesiam incurrat pœnā: quia text. in dict. cap. eam impotens fundatur ingratitude, quæ resultat ex eo quòd clericus sit aduocatus vel procurator contra ecclesiam, in qua habet beneficium: quæ quidem ingratitude ita consistit in consulendo in camera, vt scribendo in iure cōtra eam, sicut si esset aduocatus: quia pari modo possunt nocere ecclesiæ consilia clerici in camera, vel allegationes iuris ab eo scriptæ: sicut si contra illam aduocatus existeret: quæ paritas rationis non sic procedit in doctrinis doctorum suprā relatis.

ANNOTATIO.

NOta quod non solum in casu huius capituli prohibuitur est clericis aduocati munus exercere, sed regulariter ad uocationis officium illis interdictum est, cap. 1. de postul. cap. 1. vbi Abb. not. 3. ne clerici vel monach. l. 48. tit. 6. part. 1. hoc tamen limita. nonnullis modis.

Primò, vt minimè procedat pro viduis & orphanis, text. in dict. c. 1. & in c. fin. de postul.

Secundò, pro Ecclesia text. in dict. capitulo. 1. Imò quod plus est hoc religiosis licet. Pro alijs tamen minimè liceret regulari postulare pro stipendio, etiam cum sui Abbatis, vel prelati facultate, ita Ioan. And. in c. ar-

gumentum. de regu. iu lib. 6. quo loco scribit, nō posse monachum etiam doctum postulare, qui antè ingressum fuit aduocatus egregius, etiā cum licentia Abbatis, etiam ad soluendum debita monasterij magno tunc alieno grauati, nec secundum illum refragatur, text. in c. monachi. in 2. 16. q. 1. Qui disponit posse monachum, pro sui monasterij vtilitate (præstata à suo Abbate facultate) postulare, quia Io. And. in præcitato loco interpretatur illud esse verum de vtilitate immediata, vt si postulare pro monasterio, in litibus quas aduersus aliquos habet, non verò de vtilitate, quæ mediare prouenit monasterio, quale est honorarium aduocati. Quæ quidem interpretatio recipienda non est. Tum quia iuribus suprā adductis manifestè repugnat. Tum quia si monasterij vtilitas est in causa, vt monachis postulare liceat, frequenter maior vtilitas contingere potest, ex patrocinio alicuius viri in iure consummatissimi, quā ex patrocinio alicuius causæ modicæ ipsius monasterij. Sic Lap. Abb. relat. à Car. & Abb. in d. c. 2. monachos suos ex sue aduocationis lucro aluit. Deinde Ioan. And. opinioni aduersatur communis & recepta omnium sententia in c. cum I. & A. de iudi. vbi inter nostros receptum est, monachos cum abbatis sui licentia posse pro patrono, vel amico monasterij aduocati, vel procuratoris mu-

non exercere, quo casu utilitas non tangit immediatè monasterium. Vnde verius videtur permissum esse monacho, in causis civilibus pro alio, corà seculari postulare, dummodo Prælati sui facultas interueniat, quæ tunc concedenda est, cum magna monasterij necessitas, vel grandis eius commoditas vel miseria alicuius, vel gratitudo ei debita, vel alia iustissima causa, arbitrio Prælati iudicanda interueniat, nõ verò cum auaritia, vel ambitio id suasserit, vt tenet nouissimè insignis Mar. Nau. in d. c. non dicatis num. 99.

Tertiò, licet clericis postulare, quando non lucri cupiditate, sed ex charitate, & zelo defendendæ iustitiæ id fecerint, vt probatur à contrario sensu in cap. peruenit. 86. distinct. not. Abb. in dict. cap. 2. necle-rici vel monach. & hoc casu fieri debet, absque stipendio, vt est Host. sententia ibi quæ Abb. amplectitur.

Quartò prohibitum est clericis postulare, quando generaliter, & absque delectu facerēt, vnam vero vel alteram causam defendere, minimè prohibentur, ita Iono. in c. vni. de obligat. ad ratio. sequitur Abb. in dict. capitu. 7. ne clerici vel monach. Ale. resp. 91. num. 4. Alb. Trot. lib. 2. de vero & perfect. clerici cap. 54. num. 3.

Quintò, limita in foro canonico saltem in causis Ecclesiasticis vt in cap. 2. de post. & in cap. in nostra. de procur.

Sexto, limita nam licet non possint postulare, possunt tamè domi allegationes iuris conficere, & consilium petentibus dare, quia hoc opus meritoriū est: quod maximè clericis conuenit, vt in cap. 1. 39. dist. tradit Ripa. in capit. decernimus. de iudi. ver. tertio. & faciunt quæ auctor hoc c. nu. 2. scribit.

Septimò, quod quanuis clericus dictum munus exercere non debeat, si tamen faciat, actus tenet: licet à parte exceptionis ope, possit repelli. text. in dist. cap. 2. de postu. & in ca. dilecti. de arbi. & not. Abb. in dict. cap. 2. & probatur in c. nõ magno opere. eo tit. ver. *Et in nulla causa.* vbi iure speciali in religiosis dispositum est, quod iudex ex officio eos nõ audiat, sed quod expellere teneatur.

Octauo, limita in clerico qui non habet beneficium, nec sacrum ordinem, quia is perinde est ac laicus, & postulare potest in causis civilibus glos. in summa. 15. quæ 2. & in c. 1. de post. tradit Mar. Nauarr. in manu. confess. cap. 25. nu. 100. idemque censendum existimo, in causis criminalibus. quia si rectè perpendatur eadem versatur ratio. Nec obstat irregularitatis periculum, quia sicut non tenetur ad ordinem sacrum vel beneficium suscipiendum, ita videtur nec teneri ad se abstinendū ab illo periculo. Alioqui sanè dicere deberet, nullos iudices, aduocatos, procuratores, criminales causas tractantes, qui prima sunt inni-

tiati tōfura (qui sunt ianumetri) absolui pōsse, in sacramentalibus confessionibus, nisi ab huiusmodi muneribus abstinuerit, ita egregiē tenet idem Nauarr. in d. cap. non dicatis. num. 99. vbi dolet hoc non addidisse in suo manuali, censet tamen eos grauitē peccare si dicta munera exercuerint, de fēdo publicē tōnfurā clericalē.

Nono, limita in Romana curia, in qua consuetudine receptum est, vt nō solū suo nomine quisque clericus litiget, sed alieno, quinimō procuratoris, & aduocati munus clerici exercēt, ad omnes lites quātumlibet prophanas pretio ad id conducti. ita testatur Simon Maiol. de irregu. li. 5. ca. 19. n. 4.

Illud vero notatū dignum est quod si clericus in officio aduocationis corā seculari iudice delinquerit, nec incarcerari nec ab eo puniri potest, quia cum id directē ex cōsensu eius fieri non possit nec indirectē delinquendo. l. cum quid vna via. de regu. iur. in 6. ita tenet in terminis D. Perez in. l. 1. tit. 6. lib. 8. ordin. fol. 189. varijs & extra ordin. cogni. Abb. in rub. de posthu. n. 2. & hanc opinionē magis communē esse fatetur And. Alcia. consi. 91. num. 4.

A Contrarium crederem. Adde quod iste dominus Præsul, solus non fuit in hac opinione, quia ante eum idem tenuerūt Ang. in l. 1. §. postulare. ff. de postul. Ioan. de Anani. in rub. de magistris & Felin. in rub. de fide iurum. quos vide.

Instituti hæredes, rogati de restituendo hæreditatem, in capaci tacitam fidem dederunt.

CAPVT LXIIII.

- 1 Clericus, qui fidem tacitam præstis de restituendo hæreditatem in capaci, omni hæreditatis commodo est priuandus. Hæreditasque sisco applicatur.
- 2 Clericus hæres quo modo dicatur ad commodare testari tacitam fidem de restituendo hæreditatem incapaci, & quibus casibus videatur inductum tacitum fides commissum.
- 3 An aliquis teneatur positioni respondere, an rogatus fuerit de restituendo incapaci.
- 4 Hæres scriptus in anima iudicio, an teneatur data tacita fide de restituendo bonis incapaci, illa bona ex de restituere vel ad fiscū deferre.
- 5 Hæres, qui hanc fidem dedit testatori iuramento præstito de non reuocando, an teneatur vocatus à iudice, ei rem ipsam exprimere.

Clericus, qui in hoc delinquerit perdit hæreditatē, quæ aufertur ab eo tanquam ab indigno, & applicatur ecclesiæ: a notat Bal. in l. Si quis presbyter. C. de episc. & cle. quod confirmari potest ex his, quæ not. Fel. post Abb. in c. ecclesia sanctæ Mariæ. de consti. col. 23. ver. Sequuntur etiam, vbi dicit quod in casibus, in quibus quis priuatur vt indignus hæreditate, priuabitur & clericus: & quod si clericus hæres non adimplet voluntatem defuncti, priuabitur hæreditate iura

te iuxta auth. Hoc amplius. C. de fidei com. & quod si nō petat tutorem pupillo, priuabitur successione, per l. Sciant. C. de legi. hær. Quæ etiam refert Barba. in con. 28. inc. Scriptis bellissimè in 1. vol. in col. pen. referendo Anch. in c. 1. de cōst. in 6. char. ver. Primò principaliter quæritur, facit etiā quod tradit Ioan Baptist. in repet. l. Cunctos populos. C. de summa trin. & fide catho. in col. antep. num. 175. dum ex conclusionibus per eum præmissis dicit inferri, quod clerici priuantur vt indigni, iuxta tit. ff. & C. de his, qui. vt indig. Auferuntur præterea à tali clerico qui tacitam fidē dedit fructus, quos percepit antè litem motam, vt in l. Eum qui tacitum.

- 2 ff. de his quib. vt indig. Dicitur autem tacitam fidem accommodasse, siue chirographū eo nomine dederit, siue nuda repromiserit pollicitatione, vt in l. In fraudem. in princip. ff. de his quib. vt indi. Idem etiā est si fiat instrumentam corā notario & testibus, in quorū fide ponitur vt hoc habeant in secerero, ita Barth. ibi. & in l. Non intelligitur §. tacita. ff. de iure fil. Et vide glos. in dict. §. tacita, in verbo probationibus, quæ vult, quod per confessionē rogati probatur tacitum fidei commissum: quam ibi sequitur Bar. ex qua notat vnum quod est in hac materia singulare, quod tenetur quis respondere positioni, an fuerit rogatus de restituendo incapaci: quod scripsit

etiam Bar. altius in l. fina. col. 3. ff. de his quib. vt indig. Et in ista materia taciti fideicommissi: vltra ea, quæ tradunt Docto. in locis communibus, vide bonū cōsiliū Barb. 46. incip. Præclare scribitur, in 1. volum. Possit etiam dici in hoc proposito quod cum Bart. in dict. 3. colum. dict. l. fina. tradiderit quod taliter rogatus debet secundum conscientiam fisco dare tale hæreditatem, & nō potest dare incapaci, nec sibi retinere: quæ refert & sequitur Rosella in verbo filius. in 4. colu. vers. quarto quod debet, & Segura in repet. §. cū filiæ. l. Coheredi. ff. de vulg. & pup. 45. colum. versic. Tertium est notandum. Sic & eodē modo clericus teneatur restituere ecclesiæ bona illa: quod est nō parui momenti. Et an iuramentum præstitum à rogato & testibus de nunquā id reuelando valeat, vide consi. elegans Car. 38. qui concludit quod nō, & cum refert & sequitur Feli. in capit. intimauit. num. 5. de testj.

Eclesiæ. Vide Paul de Castro in l. si quis presbiter. C. de Episco. & cleri. Ioā. Lup. in rep. rub. de dona. inter vir. & vxor §. 39. num. 9. Dida de Segur. in l. 3 §. si. nu. 545. ff. de li. & posth. Anto. Gom. in l. 9. Tauri. n. 29. D. Anto. de Padilla in rub. C. de fideicom. nu. 18. Barth. Cassa. in consue. Burg. rub. 8. §. 5. nu. 8. D. Couar. lib. 4. Decret. 2 par. c. 8 §. 5. nu. 10. Dida. Perez in l. 21. vers. quæritur, vltimus. tit. 13. lib. 1. ordi.

Bermon

Bermon Co. de pub. concubinar. in verbo qui etiam filios ex tali cōcubinato. nu. 25. pag. 321. Gregor. Lup. in l. 37. tit. 7. par. 7. in gloss. pen. quem vide. Ioann. Roxas in Epitom. successio. cap. 20. numer. 161. quæ opinio communis est & verissima. Licet cōtrariū quod huiusmodi bona ad fiscū Principis secularis pertineant, tenuit Velluga in speculo Princip. Rub. 14. §. nunc videamus. nume. 24. à quo cauendum est.

B *Fisco dare.* Adde quod hanc opinionem sequutus est magnus apud Hispanos Gregor. Lopez. in l. 13. titu. 7. par. 6. Dom. Soto l. b. 4. de iust. & iure. quæst. 2. art. 1. ad quartum argu. col. 2. & nouissimè Roxas vbi suprà cui opinioni manifestissima ratio suffragatur, nam nemini licet absque veri domini voluntate alienum retinere l. nunquam nuda. l. seruus ff. de acqui. rerum domi. l. si quis vi. §. differētia. ff. de acqui. possess. Sed in casu supra constituto non solum non interuenit domini consensus, ex quo causatur dominum, sed potius expressa interfuit voluntas, quod rogatus bona minime retineat sed potius spurio restituat, & ea ratione cum omni dominio sit destitutus, inde sequitur, vt in animæ iudicio restitutioni sit obnoxius.

Contrariam tamen opinionem tenet insignis Conaruu. in 4. de re tali. 2. part. capit. 8. §. 5. numer. 9. quo loco affirmat,

quod hæres scriptus qui testatori promiserat hæreditatem spurio filio restituere minimè tenetur in conscientia foro ad restitutionem prius quam à iudice fuerit cōdemnatus, cum sequitur diligentissimus D. Perez in l. 22. circa finem tituli. 3. lib. 1. ordina. & nouissimè idem in l. 2. titu. 15. lib. 8. ordin. fo 307. vers. ex prædictis. Ioā. Mat. in l. 4. glo. 8. lib. 5. ordinamenti noui vbi dicit, opinionem istam & veriore & humaniorem receptioremque esse. Qui ea ratione mouentur, quia is qui testanti promiserat incapaci hæreditatem restituere, verus est hæres, & in pœnā leges hæreditatem fisco deferunt, pœna autem antè sententiam in animæ iudicio nō debetur. iuxta glo. sententiam in cap. fraternitatis. 12. q. 2. quam doctores commendant in c. 1. de const. maximè Abb. & Fel. idem in c. cum causam. & in c. audiuius. de simoni. vbi Fel. & in c. cum causam de test. & in c. Reinal. co. 6. de testamen. & in c. dilect. colu. 3. de arbi. & in cap. si egressus. de iniur. Antoni. de Butri. in ca. 1. col. 2. de dolo & contu. Petrus de Anchar. in reg. possessor. colu. 13. de regul. iur. li. 6. Bald. in l. qui duabus. §. dominus. ff. de condi. & demonstrationib. & in l. iubemus. §. sanè. C. de Sacro. Ecclē. & in l. id quod pauperibus. co. 4. C. de Episc. & clerici. Ioan. Imo. in l. stipulatio ista. §. alteri. ff. de verb. obliga. Cornē. consi. 119. lib. 2. Fortun. de vitimo

ultimo fine illa. 18. Sanct. Thō.
 & Caietan. 22. quæst. 62. art.
 3. Gab. in 4. senten. distinct.
 15. q. 4. Ioan. Driedor. libr. 1.
 de liber. Christ. cap. 2. articu.
 3. Iacob. septim. in illis erudi-
 tissimis Catho. institut. capi. 9.
 num. 31. & glo. illā dicit sing.
 Corset. in sing. in verbo poena.
 Anto. Gomez. insignis præ-
 ceptor noster lib. 3. variarum
 resolut. capi. 2. num. 5. Dida.
 Segura in l. filius dum in ciui-
 tate. nume. 15. ff. de verbo. o-
 bliga. Marti. Nauar. in cap. sa-
 cerdos. num. 148. de penit. dis-
 tinct. 6. quam esse communē
 omnium Opōtorum suffragio
 receptam sententiam fatetur
 Couar. in epito. libr. 4. decret.
 2. part. cap. 6. §. 8. numer. 10.
 Ioan. à Medina. in codi. de re-
 bus restitu. rubri. de rerum di-
 uisi quæst. 1. fol. 4. colum. 4.
 Didac. Perez in l. 2. titul. 9.
 lib. 2. ord.

Et licet in prima huius operis
 ædificatione, prædictam domini
 Episcopi Couarru. opinionem
 cōtra auctorē nostrum secutus
 fuero, nunc tamen maturiori
 consilio contrariam cum no-
 stro D. Præsule Ioann. Bernar.
 amplector innoxius ratione quā
 supra aduxi & alijs quas con-
 sulto prætermitto, nec de hoc
 mirandum est Nam vt præcla-
 re Tullius in Philippicis scribit
 posteriores cogitationes solent
 esse sapientiores. Nec refra-
 gatur dict. gloss. quam com-
 muni sententia iam pridem re-
 cepit, quia procedit in legibus
 illis poenalibus, quæ iudicis ex-

ecutionem requirunt, non ve-
 rò quando nullum iudicis actū
 exigunt, sed quempiam inha-
 bilem & incapacem reddunt,
 quo sanè casu cum talis inha-
 bilis & incapax sit, absque ali-
 qua iudicis sententia, abstinere
 debet ab illo casu, vt in casu no-
 stro contingit. Vel aliter & se-
 cundò responderi potest, quod
 prædictæ leges non solum poe-
 nales sunt, sed impeditiue trās-
 lationem domini, vt si simoni-
 achus, vel vsurarius aliquid cū
 simonia vel vsura susceperet.
 capit. dilectus. capit. sicut. de
 simoni. capit. cum tu. capit.
 consuluit. c. quia frustra de v-
 sur. qui quidem simoniaci &
 vsurarij in foro animæ, absque
 iudicis declaratione, res per si-
 moniacam, vel vsurariam pra-
 uitatem acquisitas restituere
 tenentur.

Et non solum talis rogatus,
 casu supra constituto, tenetur
 hereditaria bona restituere, sed
 etiam fructus perceptos & per-
 cipiendos. l. cum qui tacitam.
 ff. de his quib. vt indig. ibi.
 [Fructus quos ante litem mo-
 tum perceperit restituere.] l.
 prædonis ff. de peti. heredi. ibi.
 [Prædonis loco habetur qui fi-
 dem suam interposuit, vt resti-
 tueret hereditatem in capaci.]
 Prædo verò tenetur restituere
 fructus perceptos, & percipien-
 dos l. sed & si. lege §. quod au-
 tem ait. ff. de peti. heredi. l. si
 de possessione. C. vnde vi cap.
 grauis de resti. spoli. l. 39. tit.
 28. par. 3. Et sic ea ratione, illā
 qui prædonis loco habetur, si-
 cuti

cuti ad rei restitutionem tenetur, eodem modo ad fructus qui sunt pars rei. l. 4. ff. de usu fruct.

Illud verò circa hoc summè notandum, quòd si absque aliqua lege, nulla conditione interposita, bona sua testator alicui amico reliquisset, eo animo, ductus, ut filio spurio restitueret, alias nihil ei relicturus, is iure potest ea bona retinere, ita tenet egregius Domi. Soto vbi paulò ante allegauit. Sequitur, Perez in l. 2. tit. 15. lib. 3. ordina. fol. 306. Rojas in d. ca. 20. num. 154 Et ratio est, quia voluntas illa in animo retenta nec verbis, nec alio modo expressa, nihil operatur. l. si repetend. C. de condi. ob cau. l. si marer. C. de dona. ante nup. l. dedit tibi. §. si quis quasi. ff. de condi. caus. data non sœcu. Tū etiam quia in tali institutione, solum interuenit quedam præsumptio, quod ob id bona amico relictæ fuerint, ut spurio filio restitueret, quæ præsumptio in animæ iudicio non obligat. ca. tua. de spon. Innoc. in capit. quia plerique. in prin. de imm. Eccles. Bald. in l. cum quis. nu. 14. C. de iur. & facti igno. & in l. ea quæ. nu. 2. C. de cond. indeui. Abb. in cap. Is qui fidē, de sponsa. Dec. in cap. 1. num. 18. in prima lecti. & in 2. nu. 10. de consti. & in capitu. nouit. uume. 10. de iudi. & in Rubri. ff. de heredi. instit. nu. 24. Forus equidem conscientia est forus boni & æqui coniuncti, tribunal veritatis & non fi-

ctionis, ut scribit Bald. in l. vniu. 9. de Confess. & in capit. mulieri. de iureiur. vbi scribit, quod conscientia est quedam consonantia animæ ad Deum, ex concordia spiritus & voluntatis. Et plures alias conscientia diffinitiones tradit Ias. in rub. ff. de acquir. possess. num. 20. & in §. sed istæ quidem. numer. 101. instit. de action.

Horum quidem bonorum restitutio tam in animæ iudicio, quàm in foro conscientia ita facienda est, nā si bona publicè contra legis prohibitionē testator ei relinquit, ut incapaci restituat, hoc casu venientibus ab intestato restitutio facienda est. Si verò clam & occultè, fisco restitui bona debent. l. non intelligitur. §. si quis palam. ff. de iure fisci. l. intacitis. l. Lucius. §. in testamento. ff. de lega. 1. l. si quis in fraudem. ff. de his quibus. ut in dig. l. etiam. C. ad legē Falcid. tradit Bar. in l. fina. num. 8. C. de his quib. ut in dig. & in l. 1. C. de natu. lib. glo. Bart. & docto. in l. si pater. C. de hered. insti. tradit Deci. cōsi. 311. nu. 3. Card. Paleot. in tract. de nothis cap. 43. Franc. Mar. deciss. 256.

Quod non. Adde quod hanc Car. opinionē refert & sequitur Marti. Nauarr. in ca. inter verba. 11. quæst. 3. parte fin. cor. 65. Quæ procedit quando quis à iudice interrogatur, vel testimoniū eius exigitur, præcedente infamia contra ipsum tacitæ fidei, alioqui si crimen occultum sit, & de pœna tantū
 Q soluenda

soluenda tractaretur, non verò de damni illati restitutione, nō cogitur quis dicere testimoniū nulla præcedēte infamia. quod si responderit, casu quo minimē testimoniū dicere teneatur oportet respondere, vt verū dixisse constet: sic opinionem istā interpretatur insignis Couatu. lib. 4. Decretal. 2. par. ca. 8. §. 5. nu. 10. sequitur lo. Mat. vbi supra qui vtilissimas quæst. circa huius cap. argumenta diligenter scribit.

Calumniatores.

CAPVT, LXV.

- 1 *Calumniator dicitur qui falsa crimina obijcit.*
- 2 *Subiubens in causa, punitur eadē pena, qua puniendus erat accusatus.*
- 3 *Clericus calumniator qua pena puniendus sit.*
- 4 *Causæ iustæ excusantes aliquem à calumnia qua sint.*
- 5 *Corporalis pena, non solum infligitur de iure canonico, propter veram calumniā, sed etiam propter præsumptam.*

Premisso prius quē d ille dicitur calumniator, qui falsa crimina a proponit, vt in cap. ii quem §. notandum. 2. quæst. 3. & per Ant. in rub. eiusdem tit. Et quod regulariter si succumbit in causa, punitur eadem pœna, b qua veniebat puniendus accusatus, vt in capit. 2. eadem causa & quæst. & in ca. 2. §. q. 6. Et per Ant. & Abb. in di. rubri. Clericus calumniator accusator priuatur officio, & verberatus publice in exiliū

mittitur. vt in c. 1. de calum. facit etiam tex. in ca. quia iuxta §. q. 6. Aduerte tamē quōd hæc nō est ordinaria pœna clerici calumniatoris, sed illa eadē qua puniendus erat accusatus, & ideo in d. capit. 1. fuit imposita illa verberum & exilij, quia non erat proportionabilis accusatori pœna qua erat puniendus accusatus, secundū Anton. & Abb. ibi. ideo caueat iudex ne erret, credens hanc esse ordinariam pœnam calumniatoris. Sed sequendo docti ipam Anto. ibi. in 4. nota quatenus pœna accusati cōgruit accusatori, eatenus est imponenda, & quaten⁹ ei nō proportionatur, alia corporalis loco eius subrogatur. Clericus tamē denunciator criminis, & in probatione deficiens ab officio & beneficio suspenditur, donec innocentia suam purget, vt in ca. si eo tit. Et hoc ex ratione quia denunciator dicitur improprie calumniator, qui aliā similitudine simplicij puniretur secundum glo. & Ant. ibi, per quos etiam vide quahter tunc innocentia denunciatoris purgari debeat. Et procedit dicta pœna suspensionis, etiam si denunciatus intenderet pœnitentiā tantum, & non pœnam imponendam esse, vt per Abb. ibi. in si. Dicitur præterea & alio tertio modo cleric⁹ calumniator, quando in personā electi vel postulati aliqua obijcit, & deficit in probatione, vt probat text. in cap. 1. de elect. in 6. ex quo notat ibi gloss. in verbo calumnia, quod in excipiendo

piendo, accusando & denunciando dicitur quis calumniari: pœnam verò, eius, qui calumniatur, hoc modo descripsit text. ibi, videlicet quod à beneficijs ecclesiasticis triennio se nouerit esse suspensum, ad quæ intra illud tempus propria temeritate se ingesserit, eis ipso iure perpetuò sit priuatus, nisi manifestissimis constiterit documentis quod ipsum à calumnie vitio causâ probabilis & sufficiens excusaret. Aduertendum autem est, quod cum ille text. imponat pœnam calumniatori obijcienti in personam electi, non videretur extendenda ad quemcunq; clericum calumniâ cõmittentem in excipiendo cõtra aliũ in alia materia, sed tũc arbitrariè puniendũ existimo, cõ præcipuè, quia crimina in modũ exceptionis probata nõ sic nocent criminoso, iuxta nõ in cap. 1. de except. Qua autẽ pœna punierint antiqui Canones falsã crimina obijcientes, vide conciliũ Arelatense secundum in Canone 24. vbi disponitur eos, qui falsã fratribus obiecisse conuicti fuerint, placuit vsq; ad exitum non communicare, sicut magna Synodus ante constituit, nisi indigna satisfactiõne pœnituerint. Quæ sint

4
c verò causæ iussæ & excusantes aliquem à calumnia, vide glo. in dict. ca. 1. de elect. in 6. in verbo sufficiens, quæ ponit duo exempla. Et vide Bart. in l. Cũ quidam §. quod dicitur. ff. de acquir. hered. vbi per illũ text. dicit, quod quando esset publi-

ca fama, excusatur d. qui fuit credulus, & accusauit vel denũciauit aliquem de maleficio, de quo erat publica fama, & non potest puniri pœna quæ imponitur proponenti falsas accusationes, & dicit sæpius fuisse de facto obtentũ Idẽ voluit Bal. in l. fin. C. si seruus aut liber. 10. quos refert las. in prædictis & alijs locis, in l. in prin. ff. de eo per quem factum erit. An autẽ præsentatio vnus testis releuet à pœna calumniæ, vide Ana. in c. 2. de calumnia, in 4. colũ. ex quo colligitur quod releuat, nisi aliàs esset consuetus calumniari & in alio casu, quando reus nil probat, pro quo allegat An. ibi, & Bald. in l. fina. C. de probat. Et nota quod eadem sententia est condemnandus calumniator, quia reus absolendus, e vt notat idem Ant. in di. ca. in 3. nota. & Abba. in 2. nota. quietiam addit, quod si calumniator non est puniendus tempore suo, & reus fuit absolutus potest postea puniri ex nobili officio iudicis: quod not. ex text. ibi, regulariter autẽ præsumitur calumniari, qui nullas probationes producit, nisi in casibus not. per Ant. in d. c. 1. quos trãscripsit Panormita. ibi Vnum præterea quod est notabile aduertat iudex in hac materia, quod non solum propter verã calumniã commissã in causã criminali potest imponi pœna corporalis de iure canonico, sed etiam propter præsumtã calumniã in causã civili. Probat hoc singulariter text. iuncta gloss.

Q. 2. gloss.

gloss. fina. in cap. fin. de dol. & contumacia, qui non est alibi, secundum Inno. vt refert Ioan. de Ana in cap. 1. de calumnia, in colum. 3. Crederem tamen quoddamuis hoc verum sit, initio tamen poena licet corporali puniendus est calumniator in civili, quam in criminali causa.

A *Falsacrimina proponit.* Adde l. 1. § ff. ad sen. cons. Turpi. sic M. Cicero contra Sallustium inquit. [Sed est quaedam calumnia quam unusquisque nostrum testante animo suo fert de eo qui falsum crimen bonis obiectat.] Laurentius Valla. 6 lib. elegan. capit. 30. *Calumniari* (inquit.) *Sibul aliud esse quam cautellari.* Cuius opinionem falsam esse censet Andr. Alciat. libr. 4. de verbo signif. Sed haec tractent Grammatici apud nos vero illud sciri oportet, quod accusator eo ipso quo propositam accusationem non probauit, praesumitur calumniari. glo. in capit. 2. in verbo, calumniandi. de calumnia. quam esse communem sententiam fatentur scribentes ibi maxime Abb. num. 3. Mari. nu. 7. Anani. num. 19. Felin. num. 6. Arerin. in c. super his. num. 27. in fine de accusa. apost. ad Angel. in tract. malef. in verbo. Et ad querelam. nu. 7. Villal. in sua collect. com. opini. litera cap. num. 2. Bossi. in tit. de accusationi. nume. 19. Iul. Clar. li. 5. recep. sent. §. fin. quaestio. 62. vers. si dixi supra. & eruditissimus Jacob. Menoch. de arbi. iud. quest. lib. 2. ceteru. 4.

casu. 321. num. 4. multaue cogerit Mascard. de proba. volu. 1. conclusi. 25. Et calumniator dicitur qui semel tantum calumniose accusauit. ex Ripae sententia. ca. 1. num. 96. de iudi.

Nec ab hac praesumpta calumnia quis excusabitur, etiam si tempore propositae accusationis iurauit de calumnia. Ita communiter tenetur, vt fatetur Abb. in cap. calumniam. num. 4. de calumniat. eandemque opinionem communem esse fatetur Alexand. in l. propter adum. §. fin. autem viraque nume. 21. C. de iudi. Cardin. Alexand. in cap. in primis. §. de Episcop. col. 3. 2. quaestio. 1. & communis practica eam obseruat, vt fatetur Salicet. in l. qui crimen. nume. 14. C. qui accusat. non poss.

Eadem poena. Adde quod cum B tallionis poena antiquata sit hodie calumniator extra ordinem iudicis arbitrio punitur. Bald. in l. Athletas §. calumnia tor. numer. 6. ff. de his qui not. infam. Abb. in cap. 1. in fine vbi Feli. nume. 1. de calumnia. Hippol. in l. quaestiois modum. num. 32. ff. de quaestio Bossi. in tract. delictor. tit. de accusationi. num. 17. & ritu. de calumniato. num. 8. D. Presul. Couar. lib. 3. vari. resolu. cap. 9. num. 1. And. Alcia. lib. 9. parerg. iur. c. 8. sic hodie concilio provinciali Toletana celebrato anno Domini. 1565. act. 2. ca. 12. definitum est, quod si fiscalis apud iudicem ecclesiasticum temere aliquem accusasse constiterit, non

Not. de
varijs
calumn.
pennis.

non solum expensarum solutione, sed alia pœna iudicis arbitrio propter accusationis temerariæ calumniam puniendus est. Et de varijs calumniarum pœnis lege Jacob. Menoch. dicto libr. de arbi. iud. quæstion. quæst. 2. centu. 4. casu. 322. & Regiam l. 5. titu. 1. par. 7. & ibi Gregor. in verbo. *Tal malicia*. & l. 27. & l. 27. & l. fin. tit. 17. part. 3. & ibi eundem Greg.

Illud autem non est prætermittendum, quod scribit Domin. Soto. libr. 5. de iusti. & iur. quæstio. 5. artic. 4. hanc tallionis pœnam contra calumniatores diuino iure probari. Exo. 21. & Deuter. 20. quod eleganter ipse de more explicat. Aristot. vero libr. 6. Polit. cap. 5. asseuerat. in benè instituta rep. grauiter calumniatores puniendos esse, quoniam non populi res in iudicium vocare consueuerunt, sed nobiles. Vnde Demosthenes in oratione contra Astrolog. calumniatores crudeliter appellat, ipsos quoque veluti Viperinam habentes naturam puniendos esse. & vsque ad radices esse penitus extirpandum ex republica hoc genus hominum calumniatorum veluti hostium naturæ, prudenter admonet. Erat equidē olim Lex Memmia contra calumniatores inuenta, vt ait Cicero, pro sexto Roscio, ne liceret in iudicio legibus aut Maiestate populari abusi ad quæstum & libidinem & ira accusare, vel id obijcere quod planum facere, non modo non possis verum

ne coneris: sunt equidem calumniatores seuerissimis pœnis plectendi. Et ideo non immerito Angelilaus seuerius calumniantes quam fures prosequeretur, quod adnotauit doctissimus Nicol. Anto. Graui. in anno. ad practi. Octauiani Vellei. libr. 6. cap. vltim. num. 22. Apud Romanos verò aliquando calumniatores ab vrbe eijciebantur, vt auctor est Cornelius Tacitus libr. 5. annali. Et lex antiqua Vuisigotorum aduersus calumniatores tallionis pœnam statuit, vt qui accusauit innocentem pœna n. suscipiat quam pateretur accusatus si de crimine fuisset conuictus, vt in l. 5. tit. de iudi. furti. libr. 7. C. Vuisigothorum. Ex lege vero Charundæ in calumnia deprehensi mirtho coronati per urbem circumferebantur: erat sane apud eos ignominiosa pœna mirtho coronari, vt refert Diodor. Sicul⁹ lib. 12. Biblio. Cū Iulius Cæsar puniret seditionē iuxta Placentiam ab exercitu suo commissam & cum inter seditiosos quidā qui nihil peccasset ductus ad eū fuisset, Cæsar ductorem quod illū accusasset eius loco interfici mandauit, vt refert Appi. Alexand. li. 2. de bello ciui. Et in huius tūci criminis detestationem, non vulgari ter conducit quod legitur Esthar cap. 8. Amiam caluniatorem laqueo fuisse suspensum, ob eam causam quia Mardocheum innocentem suspendi caluniose totis viribus intenderat.

Causa iusta. Vide decem causas propter quas accusator excusatur à calumnia, quas diligentissimè de more scribit Iacob. Menochi. de arbitrar. iudi. quæstioni. lib. 2. cētuari. 4. Circa quod prætermittendum non est, quod licet calumniator ob dictas causas excusetur, vt non teneatur similitudine suplici, vel alia pœna quæ in locum illius sit subrogata, non tamen excusatur, quin iniuriarū actione possit conueniri, ita multis probat Soci. Senen. consi. 118. column. vltim. lib. 1. Menoch. qui alios allegat dict. num. 33. sicut nec excusatur, ab expensarum condemnatione, vt scribit Abb. consi. 78. in fine lib. 1. Bofi. in tract. caus. crim. titu. de accusa. num. 28. qui hoc declarat, nisi magna & plusquam iusta esset causa.

C Excusatur. Adde Guid. Pap. decisio. 446. num. 1. Matheu. de Afflict. in prima par. consil. rub. 23. num. 11. quam opinionem communem esse fatentur eam sequuti Abb. dicto. consil. 78. num. 1. Practic. Conrad. fol. 231. num. 17. Iul. Clar. lib. 5. recepta. senten. §. fina. quæstion. 62. ver. sed pone.

D A pœna calumnie. Adde Specul. tit. de calumni. in fine Felin. in capit. 2. not. 3. de calum. Iacob. Menoch. vbi paulò antè allegauit quem vide.

E Quarens absoluentis. Nota tamen vtiliter, ne in practica erret, quod licet calumniator possit eadem sententia condenari, qua reus absolui, in ordine ta-

men procedendi, sententia absolutoria præcedere debet, & postea successiue non diuertendo ad alia, accusator, de calumnia condemnandus est, ita cōmuniter teceptum, vt fatetur Sali. in l. 1. num. 3. C. de calūni. Et receptissima practica est, quod iudex prius quam accusatori terminum statuatur, vt se defendat, alleget, & probet causas, propter quas nō debeat de calumnia condemnari, quādo vero nihil allegauerit & probauerit, eadem sententia debet condemnari ita Bart. in l. Athletas. §. calumniator. num. 6. ff. de his qui not. infam. si vero iudex non statuto dicto termino, accusatorem condemnauerit, in sindicatu tenetur, & cōdignis pœnis est plectendus, vt scribit Ang. in tract. malefici. in verbo. Et ad querelam. nu. 7. quem refert & sequitur Iuli. Clarus multis nominibus clarissimus dict. quæstion. 62. ver. sic, sed quero.

Maledici.

C A P V T, L X V I.

- 1 Clericus Maledictus veniam postulare cogitur.
- 2 Clericus, qui in Romanum Pontificem lingua luxauerit, iudicij arbitrio est puniendus.
- 3 Pœna ex. in capit. falsici, de pœnis, lib. 6 an locum habeat contra illū, qui contumeliosa verba contra Cardinalem protulerit.
- 4 Religiosi, qui sermonibus suis praelatus ecclesiarum detrahunt, quæ pœna sint puniendi.
- 5 Clericus murmurans quæ pœna sit puniendus.

6 *Contra Clericum, qui aliquem dif-*
famavit iniuriarum actione, agi-
tur: qui si condemnatus fuit, infa-
mis efficitur.

7 *Clericus iniurius an palinodiam re-*
cantare teneatur.

Clericus maledicus maxi-
 me in sacerdotibus cogat-
 tur ad postulandum veniā, &
 si noluerit, degradetur, nec un-
 quam absque satisfactione ad
 officium reuocetur. Ita placuit
 patribus Carthag. Conclij. 4.
 ut habetur in clericus maledi-
 cius 46. di. Si autem clericus
 verba aliqua in depressione
 officij & beneficij Romani
 Pontificis protulerit, tunc tex.
 in cap. de maledi. præcipit illū
 à temeritate tali compescendū
 per iudicem nulla pœna decla-
 rata, ex quo videtur illum reli-
 quisse arbitrio suo: cum enim
 verba, quæ maledici dicere pos-
 sent in detrimentum Romani
 Pontificis & sedis Apostolicæ
 essent varia & non equalis gra-
 uitatis & culpæ, merito nō po-
 tuit certa pœna declarari. Iudex
 ergo consideratis qualitatibus
 personæ, verborum, & loci, &
 alijs quæ in arbitrarijs cōside-
 randa veniunt, clericum in hoc
 delinquentē punire debet, dum
 tamen aduertat, quod si verba
 clerici contra Romanam sedē
 prolata habent in se speciē he-
 resis, puta si dixerit Papam nō
 posse concedere canones, tunc
 punire debet illum tanquam
 hæreticum, ut notat Ioan. de
 Anan. ibi. in colum. 2. in prin.
 allegando gloss. nota in ca. ge-
 nerali. in versu. Inhibemus. de
 elect. libr. 6. quæ licet hoc in

terminis non dicat, tamen op-
 timè facit in argumētum. Pro
 quo faciunt notata per Felin.
 in cap. 1. de consti. column. 3.
 Et quamuis idem Ioan. de Ana. 3
 ubi suprà. in 3. column. audeat
 affirmare quod pœna text. in
 cap. felicitis, de pœnis, lib. 6. ha-
 beat locum contra illum, qui
 cōtra Cardinalem verba iniu-
 riosa protulit, a motus princi-
 paliter, quia dictus text. punit
 percutientem Cardinalem: &
 verbū percussio comprehendit
 verbalem percussione, secun-
 dum Bart. in loco per eum alle-
 gato. Et motus etiam ex eo
 quod dispositio dicti text. est
 inducta principaliter favore
 Ecclesiæ Romanæ, & pro ipsius
 quietē, & ideo potest extendi,
 licet sit facta in odium delin-
 quentium. Hoc tamen non vi-
 detur mihi, salua eius autorita-
 te, posse iure sustineri: nam li-
 cet verum sit quod verbū per-
 cutere comprehendat verbalem
 iniuriam: quis audebit ex hoc
 inferre, quod pœna grauis im-
 posita percutienti comprehendat
 verbis iniuriā inferentem?
 Quanto minus credendū est Ro-
 manū Pontificē, qui tot & tam
 graues pœnas infligerit in se-
 quentibus hostiliter, vel percu-
 tientibus Cardinālē, voluisse
 eas omnes pati illū qui solum
 verbis quantūvis contumelio-
 sis Cardinālē offenderit: eū ver-
 balis iniuriā quantūvis gravis
 Cardinalibus illata, mitioribus
 pœnis & satis condignis posse
 sufficiēter emendari. Religiosi
 autem qui in sermonibus suis

praelatis ecclesiarum detrahunt. per duos mentes subiacere debent illis poenis, quae secundum eorum regulam vel statuta pro gravibus criminibus seu culpis, eis consueverunt imponi: super quibus absque manifesta necessitate cum eis non valet dispensari, ut statutum est in Concilio Vienne[n]si, de quo in Clem[en]t. 1. in §.

3 Quibus, de privileg. Clericus vero, qui murmurat, alienus sit à fratrum unitate, & opus eius abijciatur. itaque iuxta mensuram operis in hoc peccans sacerdotis iudicio poeniteat. ita cautum

6 est in 8 synodo, Gratiano referente in c. Alienus 90. distinct. Si tamen clericus aliquem iniuriosis verbis diffamavit, poterit ille contra ipsum clericum agere actione iniuriarum, & si fuerit condemnatus, efficitur infamis: ut probat text. & ibi notat Abb. in cap. Cum tit. de re iudic. qui dicit illud text. procedere etiam in clerico, secundum unum intellectum: quod procedit siue agatur contra eum criminaliter, siue civiliter: quia utroque modo damnatus actione iniuriarum incurrit infamiam, ut concludit Abb. ibi, in 1. colu[m]n. post glossam ibi, licet gloss. contrarium senserit in cap. At si clerici. de iudi. Et siue verum dixerit, siue falsum, quando id facit animo iniuriandi & sine causa, nihilominus tenetur actione iniuriarum, b concludit Abb. in dict. capit. Cum tit. in fin. colum. post plures per eum relatas opiniones, & ponit etiam add. Barr. quae plures doctores refert in l.

b

3 in princip. ff. de li. & posthumil. in addi. incip. Pro statuto. 7 Crederem praeterea in his regnis Castellae & Legionis posse clericum condemnari ad petitionem iniuriati, ad hoc ut in praesentia iudicis & bonorum hominum dicat se mentitum e fuisse, quum ita cautum sit, & c. servari soleat in laicis, per l. 2. tit. 3. lib. 4. fol. 50. quae lex & si. posset dici clericos non comprehendere: tamen ex equitate quadam videtur quod iudex ecclesiasticus possit imitari illam, cuius arbitrio poena in hoc casu relicta est, praecipue attenta doctrina Doctoris de Pala. Ruui. in Repe. rub. de donat. in tit. vir & vxor. in colum. 5. ubi post Didacum de Viladiego Doctorem etiam Hispanum in loco per eum relato tradidit quod deficiente iure canonico recurrendum est ad iura & consuetudines regni non autem ad iura Imperatorum, vel Iurisperitorum. Et licet Praepos. in cap. Consuetudo. 1. dist. in 3. colum. & Petrus de Reuenna in Alphabeto aureo, in allegationibus in materia consuetudinum, in prin. in 5. colum. ad final. teneant contrarium, & sic quod in Hispania iudex ecclesiasticus potius debeat iudicare secundum leges Imperiales, quam secundum leges Regni: tamen hanc meam conclusionem corroborat opinio Praepos. ibi, dum tenet, quod deficietibus iure canonico & civili recurrendum est ad ius municipale, vel ad particularem loci consuetudinem, ut accedit in casu nostro,

su nostro, in quo leges ciuiles deficiunt, nihil prouidentes in hoc casu, pro vt est specialiter prouisum per legem regni. pro qua etiam opinione nica, facit doctrina Abb. in c. Ecclesia sanctæ Mariæ. de conti. colum. 5. videlicet, quod vbi lex. esset fundata super ratione naturali, potest iudex ecclesiasticus illa seruare nõ ratione legis, sed ratione naturali. Sed quis dubitat quod iustū sit, & rationi naturali congruum, quod clericus, qui salum crimen alicui imposituit, ex quo læsa est fama illius, dicat se mentitum esse, vt per hoc fama illi restituatur, maximè cum ad hoc teneatur tanquam Christianus, & ad id à confessore, etiā non petente iniuriato, cogendus sit. Quod tamen procedere posset, quādo conuictū esset falsum, quia tūc verū esse conuictentē mentitū fuisse: & tali casu illa est prior satisfactio, quæ præstari potest iniuriato, neque ex eo refutanda est: quia videtur illam satisfactiōē facientē infamē, effici, quā iā ex ipsa cōdēnatione, etiā si non dānetur ad verborū retractionē, infamis remaneat, neque enim iudex vt p^o sit iniurianti, crudelis debet esse iniuriato, qui tali modo honori suo satisfieri petit cum aliās si in sola pecuniariū pœna, vel alia cōdēnaretur, semper crederent aut saltem suspicārētur illi, qui verba iniuriōsa audierunt, illū dixisse verū, nisi cum se retractantem, & palinodiam decantantem audierint.

Protulerunt. Adde Felin. qui hanc Ananiæ opinionem approbat. in cap. non dubium. de senten. excomm. eam tamen reprehendit autorem nostrum sequutus insignis D. Didacus Couarruu. lib. 1. variar. resolu. ca. 11. num. 5. vbi scribit quod cum anno Domini. 1543. Salmanticæ interpretaretur. text. in ca. nuper. de senten. excomm. Anan. e opinionem publicè impugnauit prout ibi falsam esse demonstrat, & Petrus Plaça lib. 1. Epit. delictor. ca. 2. num. 28. Et cōtra Ananiæ opinionē adstipulatur quod scribit Aymon consil. 6. colum. 2. minimè esse crimen lese maiestatis in Principem verba iniuriōsa dicere, diuersa quidem hæc sunt, cū à Iulianiano Imperatore diuersis titulis explicentur. C. ad leg. Iul. maiesta. & C. si qui Imper. maledixe. quo quidem argumento doctores sæpe, vti solent. Oldral. consil. 210. colu. 1. Abb. consil. 57. colum. 3. lib. 1. Hyeroni. Gig. in tract. de crimi. læse maiest. pag. 28. quæstio. 4. Didac. Perez in l. 3. tit. 8 lib. 8. ordin. in verbo, *Tales ejas*.

Efficitur infamis. Adde quod hanc opinionem communē esse fatentur eam sequuti Felin. in cap. cum te. nu. 9. de reudi. Corlet. in tracta. de minimis. 2. parte ver. 26. Pract. Contra di. sol. 408 num. 21. Iul. Clar. lib. 5. rescip. senten. § iniuriā. versū. Item condemnatus nouissimè Ioan. Martinez de Olano (vir admodū diligens) in concordii.

Antinomi. iuris comm. & Regij in litera l. nu. 9. qui omnes fatentur inter doctores receptū esse, iniuriarum actione de iure communi condemnatū, infamiae nota affici, etiam si iniuria sit levis qua in re lapsi sunt Villalo. Hispanus in li. cōm. opinio. in parte iniuriarū actione. & Petrus Auenda. in diction. ll. regni in verbo, Atroces, & dictae communi sententiae suffragatur Regia. l. 5. tit. 6. part. 7 l. 1. titu. 9. ead. par.

B Tenetur actione iniuriarum. Adde quod opinionem istā communē esse fatetur Curti. Iunio. in l. fin. nu. 30. ff. quod quisque iur. Tu vero dic, quod si delictū quod detegitur Reipublicae expedit quod detegatur tunc nullus poenae locus est, si verō non expediat reipublicae, tunc qui crimen reuelat, vel defectū obijcit, pro modo culpae est animaduertendus, ita Bar. in l. cum qui nocentem. in prin. ff. de iniuri. quam opinionē communem esse fatetur Alexan. in l. 3. in prin. num. 6. ff. de lib. & posth. Villalo. in collect. cōm. opini. litera A. nu. 29. Plaça in Epito. delitor. cap. 1. nu. 3. Iuli. Cla. lib. 5. rescipit. Sent. §. iniuriam versi Item quero. Regia tamē l. 1. tit. 9. par. 7. nullo modo admittere videtur supradictam distinctionem, nā expresse diffiniuit, quod si quis verā iniuriam alteri intulerit, licet non interlit Reipublicae notam fieri, & licet nocēdi & iniuriandi animo obiecerit, actione iniuriarū non tenetur. Sic equidē

ex lege illa colligitur cū dicit. Pero si aquelque deshonrrasse a otro por tales palabras o por otras semejantes de aquellas se otorgasse. y quisiesse dem ostrar que es verdad a quel mal que le dixo del no cne en pena ninguna si lo probasse. Idēque melius ex illius legis ratione deducitur cū dicit, esto es por dos razones, la primera es, porque dixo verdad, la segunda es porque los fazedore del mal se recelend. lo fazedor por el afrenta y por el escarnio que rescribiran del. Sic legem illā interpretatur noster Gregori. integritate vitæ, & bonis omnibus commendandus. ibi in glo. incip. Que es verdad. verum D. Præsul Couar. lib. 1. vari. resolu. cap. 11. nu. 6. existimat ab iniuriarū actione illū liberum non esse, qui in iudicio, vel extra iudiciū, propria vindictae causa, conuictū aliquod alicui dixerit, non vt ei vel Reipublicae consulat, licet verum crimē obijciat, & Reipublicae manifestū fieri intersit. Idem sequitur Petrus Plaça vbi paulō ante allegauit nu. 7. Dida. Perez qui expresse reprehēdit Grego. in rub. tit. 9. li. 8. ordi. verū aut delictum. & hæc opinio in contraueris forensibus recepta est, & merito vt ansā obijciēdi crimina, iniquo animo omnino tollatur. Licet Regia d. lex plurimum refragetur.

Illud equidem expeditissimū est iure Pōificio, supradictam communē distinctionē nō esse admittēdam, cum eo iure minime excusetur qui iniuriōsa verba in alium protulerit, licet

vera

Inter
preca-
tur Re-
gia l. 5.
tit. 9.
par. 7.

vera sint: cum prius charitatiua monitio præcedere debeat. Ita Doctores communi consensu receptum fatentur, Alexan. de Nouo consil. 82. num. 5. in fine Iul. Clarus in l. 5. recept. sent. § in iuriam. versi. Itē quæro. in fine quæ doctrina celebris est, & in tribunalibus Ecclesiasticis non vulgariter notāda: vide etiam aliqua lectu non indigna quæ circa dictum Bar. distinctionem scripsi in meis annotationibus ad istum dominum Episcopum in reg. & fal len. reg. 784 incip. veritas conuincit.

C *Sementitum.* Adde quod opinionē cōtrariam tenuit Boeri. confil. 4. num. 40. Dida. Perez in l. 1. tit. 3. lib. 1. ordina. idem in l. 3. versi. de maledico. tit. 8. lib. 8. ordina. Petrus Plaça in epito. delict. lib. 1. cap. 1. nu. 24. D. Anto. de Padilla in l. quamuis. num. 9. C. de iuris & facti ignor. qui omnes authorē nostrum reprehendunt & meritō mea sententia, quia clericus ob tale crimen habet à iure canonico pœnam statutam, vt veniā ab aduersario petere cogatur, vt in capit. clericus maledicus. 46. dist. igitur illa pœna clerici à suis prælatis puniri debet nō equidem oportet vt ex alienis tribunalib⁹, extraordinarias & crudeles nimis pœnas reportent. Quam etiam sententiam non mediocriter adiuvat, quia sicut nobilis non tenetur palinodiam recantare, pari ratione nec sacris ordinibus insignitus, quia priuilegium militis

secularis ad militem cælestis militiæ extenditur. iuxta gloss. sententiam in l. miles. ff. de re iudi. & quanuis Oldrald. & Albe. illius opinionioni contradicant, nec seruari eam Paul. de Castro affirmet: eam tamē sequitur ibi Bar. num. 3. & communem esse testantur eam sequuti Alexand. num. 3. Ripa. num. 5. idem quoque voluit gloss. in cap. studeat. 50. distinctio. & harum glossarum opinionem præter ordinarios interpretes, communē esse testatur Ioan. Lup. in rep. rub. de dona. inter vir. & vxor. § 37. num. 16. Guil. Maineri. in l. in omnibus causis id obseruatur. num. 13. ff. de regu. iuris Gom. in prin. Insti. de actioni. nu. 65. Bello. in Rubr. Insti. de testa. num. 4. Couarrua lib. 2. varia. resolu. capit. 1. numero. 9. titu. 3. libro 4. for. & l. 2. titu. 9. libr. 8. ordin. & l. 70. in curijs Segouie calebratis anno. 1532. quod qui intulit iniuriam teneatur palinodiam recantare, ignominiosa pœna est: quia quidem nobiles puniendi non sunt secundum Fulgon. con. 167. quem refert & sequitur Couarrua. lib. 2. variar. resolu. capit. 9. numer. 4. Thom. Gramma. decisio. 32. numero. 1. & lege de hoc latissimē Andr. Tiraquei in tractat. de nobilitat. capitulo. 20. & in tractat. de pœnis caus. 31. Hodie verō cessat omnis disputatio, cum Regia constitutione hoc sit definitum nempe libro. 2. titu. 10. lib. 8.

libr. 8. ordina. noui. ibi. Y si fuere hijo dalgo, no sea condenado a que se desdiga por ello, y pague quinientos sueldos, y por ellos dos mil maravedis, la mitad para nuestra camara, y la otra mitad para el quereoso, y de mas desto el juez le ponga la mas pena que pareciere segun la qualidad de las personas, y de las palabras.

Ex quibus manifestè constar, authorem nostrum fuisse hallucinarum, cum tenuerit, clericum poena dict. l. Fori. & ordin. puniendum esse, sequor equidem illorum auctorum sententiam, quos in huius annotationis principio allegavi, quam semper in controuersijs forensibus receptam vi li, eamque primus omnium Salmant. & publicè olim legendo, sequutus fuit in signis & magni nominis præceptor meus Doctor Gutierrez Diaz de Sandoval & Nogerol, factorum Canonum professor primarius, cuius anima iam ad superos euolauit.

D. Sandoval
lauda-
tur.

Venatores.

CAPUT LXVII.

1. Presbyter vel diaconus, qui venationem sapini exercuerint, quæ poena puniuntur.
2. Subdiaconus autem, hoc delictum perpetrans, quæ poena dignus sit.
3. Quid autem si aliquis clericus in venatione constitutus in hoc deliquerit.
4. Minus autem quæ poena in hoc delicto puniatur, in hoc canonico iure præscripta statuuntur.
5. Clerici ad id venatus prohibiti sunt.

quod hæc prohibitioni per contrariam consuetudinem non potest præscribi.

6. Clerici, sanitatis, vel recreatiua causa, venationibus uti non prohibetur.

Presbyter in voluptate vendicandi læpius detentus suspenditur duobus mensibus. Diaconus vero ab omni officio suspenditur: a vt in cap. 1. a de cleric. vena. quæ poena habuit originem à Concilio Aurelianen. de quo in cap. Episcopu. n. 34. distinctio. Qui tamen text. est in Concilio Agathen. Canon. 55. qui incipit: Episcopis, & non inuenitur in Concilio Aurelianensi. Et aduerte quod dicta suspensio presbyteri debet esse ab omni officio, sicut & suspensio diaconi, secundum Abb. in dict. capit. 1. in fin. post Ioann. And. licet text. hoc ita clarè non dicat. Et nota magnam differentiam inter poenam presbyteri & diaconi, de qua hic: nã cum presbytero (cum sit præfinitum tempus suspensionis) non dispensabitur, cum diacono autem intra duos dies vel tres, vel quãdo placuerit, poterit Episcopus dispensare, secundum Henric. in dict. cap. 1. circa fin. & Ioa. de Ana. in 4. column. co tit. post Hostien. in summa, co tit. 6. fin. Subdiaconus præterea hoc delictum perpetrans eadẽ poena, quæ & diaconus, puniendus est, secundum gloss. in dict. capit. 1. quod etiã tenent Hostien. & Henric. vbi supra Quid autem

3 autem si alij clerici in minoribus constituti in hoc delinquerent? Ioann. And. post Hostiē in dict. capit. 1. dicit quod puniuntur arbitrariē, ^b ex quo pœna non est statuta per text. in capit. de causis, de offic. delega. quod sequitur Henric ibi, & voluit Hostien. in summa eiusdem titul. in §. fin. quorum opinionē videtur magis sequi Ana. in dict. cap. 1. in fin. verbis, dum dicit: considerandum quod venatio est prohibita clericis in minoribus, per cap. 2. eo tit. Anto. tamen in dict. ca. 1. credit quod hoc non sit clericis in minoribus prohibitum, per quod videtur tenere quod propter hoc sunt puniēdi. Vnde Abb. ibi, pro concordia dicit quod aut omiserunt tonsuram, & tenentur aliās fecus. Et allegat Cle. 2. de vit. & hon. cle. in verbo, Et si tonsuram. Sed ego credo quod opinio Host. Ioan. And. & Henr. sit verior, & quod concordia Abb. quam sub dictis breuib. verbis tradit, nō procedat: nā videtur velle, quod si dicti clerici in minoribus tonsurā omiserūt & in hoc venationis delicto deliquerunt quod tunc puniendi sunt: aliās, hoc est, si non dimissa tonsura sunt, quod tunc non tenentur aliqua pœna. In hoc secundo membro videtur assentiri opinioni Anton. Sed salua eius auctoritate hæc concordia non videtur bona: quia si actus venationis clericis in minoribus est licitus, omissio tonsuræ non debet eum facere illicitum: &

tunc magis puniendus est talis clericus propter omissam tonsuram, quam propter venandi delictum. & text. in Clement. 2. per eum adductus non suffragatur eius opinioni, quin potius videtur contra illam vrigere: quia ibi clerici in minoribus puniuntur, si simul cum tonsura deferant vestes virgatas vel partitas, quasi magis delinquat clericus, qui tonsuram deferens, rem facit indecentem clericali ordini, quàm si illam facit tonsura neglecta. Vnde si in casu nostro de tonsura esset habenda ratio, magis puniendus esset, argumento dictę Clement. clericus tonsuram deferens, & venationi vacans, quàm si illa deposita hoc ageret: cuius fortē ratio posset esse, quia clericus tonsurā deferens, & prohibitis vestibus vtens, vel venationi intendens magis offendit clericalem ordinem, quàm si vt laicus incedens hoc amittat. Quippe cum clericus, qui cunctis apparet clericus, magis populum scandalizat, si rem illicitam faciat, quàm aliās: quia tunc qui illum non cognoscūt, eum laicum & non clericum reputant, & sic non iudicant illum facere rem prohibitā nec inhonestam. Præterea in hoc proposito notant vnum, quod esset magni effectus, si verum Hostien. in dict. §. fina. & Henr. & Ana. in dict. ca. 1. quod in omnibus suprā dictis monitio trina debet præcedere vindictam, per text. in capit. Indignē 12. quæst. 2. qui tamen

text. iudicio meo hoc non probat, quia ni hil de trina monitione dicit: & licet in casu, quo loquitur, disponat quòd debet esse tanta prouisio, quòd vindictam admonitio præcedat, non sequitur quòd debet monitio præcedere in casu nostro & trina. Præterea, eorum opinioni in hoc aduersatur aurea illa doctrina Innoc. in capit. Extirpanda. antè fin. de præbend. quâ celebrant Doctores. plures à me relati in regula mea. 298. incip. Monitio, in qua tradidi, quòd quando lex loquitur affirmatiue, non requiritur monitio ad incurrendam penam. Cum ergo text. in dict. cap. 1. loquatur affirmatiue, & statuatur presbyterum vel diaconum sæpius detentum in voluptate venandi, suspendendum: ergo non requiritur monitio (salua dictorum patrum autoritate) eo maxime, quia si hoc sciret clericus (attendentes nisi monitione præmissa non esse puniendos) non desisterent à venationibus, illam expectantes. Fateor tamen quòd in isto proposito multum operaretur monitio, nam si clericus monitus cessare noluerit à venatione, poterit deponi, non propter venationem sed propter inobedientiam, ut expressè firmat Arch. per text. ibi. in c. Quorundam. 34. dist. quem refert & sequitur Ana. in d. c. 1. Et notat etiam Præp. sequendo Arch. in d. c. Quorundam. Præterea in hoc aduertendum est, quòd adeo clericis est prohibita venatio, q

huic prohibitioni non potest præscribi per contrariam consuetudinem, ut per Hostien. quem alij sequuntur, in c. 2. de cle. venat. ut refert & sequitur Ana. ibi in 2. colum. & vide Abb. in dict. cap. 1. & præp. in dict. cap. Episcopum, qui ponderant illa verba: [Sæpius detentus: & dicunt quòd si rarissimi mè causa sanitatis, recreationis, vel recuperandi appetitum, venationibus vteretur clericus, non esset prohibitum, & nec quando causa necessitatis hoc fecisset, putà pro carnibus vel pellibus habendis, quas de facili habere non posset, vel quando fructus sui consisterent in venationibus, pro ut dicitur esse in Gallia. Aliqua etiam ex prædictis tenet Ana. in dict. ca. 1. colum. 3. de cleric. vena. Et vide Archid. in summa. 34. di. & melius in cap. Qui venatori-
bus. 86. distinct. vbi recreationis & necessitatis causa licitam dicit clericis venationem, quod etiam tenet Syluest. in sua summa, in verbo Venatio. De causa verò necessitatis potest poni optimum exemplum, quod ponunt Hostien. & Ana. in dict. capit. 1. videlicet, si apri, vrsi, vel alia fera veniunt vastare segetes vel vineas clericorum. Et vide Card. in Clem. Ne in agro §. porro. 2. de stat. monac. vbi referendo Innoc. in cap. dudum. el. 2. de elect. Idè dicit de causa recreationis, e qui prius asserit quòd ponere laqueos & retia sine strepitu, & clamore, & canibus licet clericis: allegat tex. in ca.

In ca. Nunquam, de consecrat. distinct. 5. & idem tenet Ana. in Rubr. cleric. vena. in 1. colū. referendo Paul. in dict. 5. Porro, quod etiam notat. Præp. in ca. 1. 34. dist. & Platea in l. Venatoribus. C. de excusa. munc. lib. 10. Nota tamen quod venationem in dubio debemus interpretari, recreationis causa, d vt per Alexand. in consil. 72. volum. final. colum. quod etiam notat Anan. in dict. cap. 1. 2. colum. ad finem. Et Lucas de Penna in dict. l. Venatoribus.

A *Spēditur.* Vide Regiam l. 47. titu. 6. par. 1. quæ eandem pœnam imponit. Nec clericos à prædicta pœna prætextu consuetudinis excusarentur, esset enim nutritiua peccati, arg. tex. in cap. Esau. 86. dist. & est Ecclesia præiudicialis ca. fina. cum ibi not. de consu. tenet Host. in cap. 2. de cleri. venato, sequitur Albert. Troti. de vero & perfecto cleri. lib. 2. cap. 56. num. 4. Dida. Perez in l. 1. tit. 22. lib. 2. ordina. verfi. habemus iam & circa huius capituli materiā vide latissime Iacob. Menochi. de arbi. iudi. quæstio. lib. 2. centu. 3. casu. 413. & vide. Concil. Trident. Sessio. 24. cap. 12. de reforma. Vbi seuerè clericis præcipitur, vt ab illicitis venationibus & aucupijs se abstineant, atque ea morum integritate polleant, vt ecclesie senat⁹ meritò dici possint. Sed an Episcopis prohibita sit venatio, qua in re Host. in summ. tit. de clari. venator indistinctè censet eis prohibitam

esse ex text. in c. 1. de cler. vena. & cap. 1. 34. disti. idemq; sequitur Ioan. de Ana. in dict. cap. 1. in quo glos. & doctores potissimum fundamentum fecerunt. Archi. verò in dict. ca. qui venatoribus 86. distinctio. in ea est sententia, vt censet recreationis causa Episcopis venationem esse permissam. Regia tamen Parti. lex. 57. titu. 5. partit. 1. tunc eis interdicat venationem, cum proprijs manibus venantur, secus verò si alijs ipsis præsentibus venentur, vt amoenitati vel eorum saluti cōsulatur, & sic secundum hanc distinctionem dicta canonica decreta sunt interpretanda, in casu verò text. in dict. ca. 1. 34. dist. Episcopus non huius venationis causa, sed quia alijs erat irretitus criminibus meritò fuit condemnatus, ita cum interpretatur Albertus Trotius dict. libr. 2. cap. 55. num. 5.

Piscatio verò clericis permissa est. Tum quia cessant rationes omnes propter quas eis venatio prohibita est. Tum etiam quia piscatio exēpla habet Apostolorum, quos piscatores Deus Optim. Maxim ad se vocauit, & retia tendi iussit. Luc. cap. 10. & cap. ult. ita tenet Menoch. vbi paulò antè allegauit. nu. fin.

Sed quid si clerici venati fuerint, vel piscationem exerceant, illis temporibus quibus Regijs cōstitutionibus venatio vel piscatio est interdicta, vel si vli fuerint cōmodioris venationis vel piscationis causa, retia

*Clerici
abstineant
se tenen
tur Re
gias lo
gis circa
venat
tionem.*

alijsque

vel piscationem,
loquens -
rei.

alijsque instrumentis vetitis, an possint à suis ecclesiasticis iudiciis puniri. Nec enim de hoc dubito, quin iustissime fieri possit. & fieri debeat: cum dictæ seculares leges publicam utilitatem respiciant, quia venationem & piscationem illis temporibus interdiciant, quando animalia, aues, & pisces pariunt, aut oua ponunt, aut nutriunt, ut foetus edatur, & educantur, idcirco à clericis ad vngue feruari debent, ut multis rationibus probavi supra c. 55. Deinde quia absurdum esset maximum quod ea venatio & piscatio (quæ laicis prohibita est) esset clericis permessa. Tū quia dictarum legum decisio prorsus esset inanis, quid enim proderet aues & animalia intacta feruari iuueni, si à clericis minimo negotio venarentur. Tum quia animalia & volucres cœli non solum mortalium necessitatibus deseruiunt, sed sunt ornamento, decori reipublicæ, unde dictorum animalium vel aurum venatio, iustissime à seculari Principe potest interdici, ut egregie probat (vir multis nominibus venerandus) Dom. Soto lib. 4. de iusti. & iure. q. 6. artic. 4. pag. 353. Card. à Turre Crem. in c. qui venatoribus. 86. distinctio. Caiet. in tract. 17. quest. ca. 12. & tradunt ex nostris Thom. Gram. decis. 67. num. 9. And. Tiraq. de nobili. cap. 37. num. 140. Mar. Nauar. in manu confesso. cap. 17. num. 120. Præterea videtur quia cum dictæ Regiæ san-

ctiones, cōdictæ sint à Principe non recognoscente superiorem in temporalibus, cum non tractent de materia spirituali, nec sacris canonibus aduersentur, in foro ecclesiastico contra clericos obseruari debent gloss. in cap. cum ad verum. in verbo temporalium. 96. distinct. & in ca. ceterum. de donatione & in ca. 1. vbi Abb. & Doctores de noui. oper. nuntia. larè Doctores in l. priuilegia. C. de sacrosancta. Ecclē.

Non tamen poterit clericus mulctari, pœnis dictis legibus secularibus aduersus laicos statutis, sed pro modo culpæ iuris canonis, pœnis, & pecuniaria multa, pro arbitrio sui ecclesiastici iudicis imponenda, puniri debet. Nam cum pœnæ illæ, sacris canonicis constitutionibus approbatæ non sint, iudex ecclesiasticus eas infligere non tenetur, ita in simili lege probat Gregor. Lup. in l. 57. in verbo, *por tres añ. s. tit. 5. par. 1.* & suffragantur quæ scripsi supra capit. incip. negotiatores anno. prima.

Illud autem nouè, sed verè affirmare audeo, quod licet clericus dictarum legum pœnis non possit mulctari, si tamen exerceuerit prohibitam venationem, vel piscationem, & repperit fuerit à iudice seculari, vel à ministris laicæ iurisdictionis, priuari potest aibus, canibus, alijsque instrumentis prohibitis, sunt equidem hæc omnia reipublicæ nocitura: & ideo per secularem potestatem auferti

Clerici
operam
dantes
prohibi-
ta vena-
tionem
piscatio-
ni a mu-
dice sa-
culari
eius mi-
nistri
aibus
nibus
alijs
prohibi-
tis
strum
in prima
ipso

auferri possunt. Sicuti de armis vetitis quæ à clericis portantur scribit D. Couartu. in practi. quæst. cap. 33. num. fin dixi suprà dict. cap. 55.

Non tamen circa huius capituli materiam est prætermittendum, quod si clericus aliquid ex illicita venatione vel piscatione acquisierit, in animæ iudicio non tenetur ad restitutionem, ita Couartu. in regul. peccatum. in 2. parte relectio. §. 8. num. 3. de regul. iur. lib. 6. Mart. Nauar. in manu confesso. cap. 17. num. 124. qui allegans alios testatur, id procedere ante iudicis condemnationem, non verò post.

B *Punitur arbitrarie.* Adde quod opinio hæc approbari videtur l. 47. tit. 6. par. 1. cum dicit: *Venadores nunca cadores, no deuen ser los clerigos de qualquier orden quier que sean.* Unde cum illis prohibita sit venatio, nec iure pena statuta sit, iudicis arbitrio puniri debent, sed hoc intelligendum est in clericis minoribus constitutis ordinibus, qui beneficia ecclesiastica obtinuerint, non verò aliis ita ex dicta lege Parti. colligitur: cum dicit: *Ca de gisida cosa es, desponder en esto, lo que son tenudos de dar à los probes.* Et sic loquitur de clerico beneficiato, ita ad conciliandas doctorum controuersias eam not. Greg. ibi in verbo, *Venadores.*

C *Recreationis.* Adde quod monachis nec recreationis causa venatio, licet etiam si proprios redditus in venatione habeant,

ut est communis opinio teste D. Didaco Perez in l. 1. tit. 22. lib. 2. ordina. qui in materia venationis plura lecta non indigna congerit.

Recreationis causa. Adde veram D. rationem esse, quia in dubio delictum non præsumitur. l. merito. ff. pro socio cum alijs.

Ioculatores, Goliardi, seu Buffones

CAPVT. LXVIII.

1. *Horum nomina Germana significatio ostenditur.*

2. *Clerici histriones quæ pena sint puniendi.*

3. *Ioan. Monachi opinio quadam exaplo dicitur.*

Ioculatores dicuntur latores loci in publicum, facientes spectaculum proprii corporis, ut per Ioan. Mona. in c. 1. de vit. & honest. cleri. in 6. per text. in cap. it. cum decorem, eod. titu. & per l. 2. ff. de his qui not. infam. & gloss. in di. cap. 1. Hoc verò vocabulum Goliardos, vulgare est Gallorū & Buffones, vulgare est Tuscorum, secundum Ioan. Mona. & gloss. ibi: hos tamen alibi appellat canō histriones. 4. quæ. 1. cap. 1. de consecra. distinct. 2. cap. Pro dilectione, secundum Ioan. And. & Domi. ibi tamen in illis capitulis non fit mentio de aliqua ex tribus dictionibus prædictis, sed solum de Histrione. Ex quo videntur dicti doctores intelligere, quod idem significat hæc dictio histrion.

R quod

quod tres dictiones prædictæ. Et clerici, qui tales se faciunt, si per annum illam artem ignominiosam exercuerint, ipso iure carent omni privilegio clericali. Si autem breuius tempore tunc si tertio moniti non respuerint, carent etiam omni privilegio clericali. Ita disponit text. in dict. cap. 1. & facit in proposito decretum Concilij Carthagi. in 4. à Gratiano transcriptum, in cap. Clericum, 46. disti. vbi disponitur, Clericum scurrile, & verbis turpibus ioculatorem, ab officio esse retrahendum. Annus autem, de quo ^asuprà, continuus debet esse, aut pœnam prædictam quis incurrat, ut not. Ioan. Mona. ibi, & Archidian. Ioan. And. & Domini. vnde si in diuersis mensibus diuersorum annorum, qui simul iuncti vnum facerent integrum annum, quis vteretur prædicta arte, non haberet locum ista pœna, secundum Ancharra. 3 & Domini, ibi. Aduerte præterea quod licet Ioan. Mo. in dict. ca. 1. teneat quod clerici in sacris non amittant privilegium in isto casu, contrarium tamen tenent Arch. Ioan. And. Anchar. Domin. & Philip. ibi, possunt tamen recuperare ipsum privilegium per dispensationem episcopi, quando in hoc delinquēs esset pœnitens & verè contritus, secundum Ioan. And. & Anchar. ibi, & Domi. Et vide Bartho. de Cassaneo in consuetudinibus Burgundie, fol. in §. Septimo fallitur. vbi limitatio regulam quod clerici non possunt

de crimine coram seculari Iudice cōueniri, dicit quod hoc fallit in clerico Goliardo, Buffone vel ioculatore, qui tertio monitus non desistit, quia talis est ipso iure priuatus omni privilegio clericali. Ex quo videtur velle quod propter hoc crimen clericus efficitur de foro iudicis secularis. Pro quo etiam videtur Srepha. Aufre. in Clemen. 1. de offic. ordin. Et licet, ut suprà dictum est, Doctores teneant contra Ioan. Mon. & sic, quod hæc pœna procedat in clericis etiam in sacris, dicit Bart. Cass. vbi suprà, quod tutius est tenere opinionem Ioan. Mon. contra Arch. & sequaces propter actualem degradationem, quæ in hoc casu secundum eum videtur necessaria: cuius opinionem videtur sequi Phil. Probus in addi. ad Io. Mon. Ego tamen credo quod opinio Arch. & aliorum contra Io. Mon. sit vera. Nec obstat illud de degradatione, quod Bart. de Cassaneo vbi suprà dicit: quia non sequitur, est necessariò degradatio in isto casu, ergo bene dicit Io. Mon. dū asserit quod pœna ista non procedit in clericis in sacris: quia Doctores contrarium tenentes non negant degradationem esse necessariam, licet de ea non faciant mentionem: & si necessaria est in casu nostro, etiam facienda esset in clericis in minoribus, quia ille etiam capax est degradationis ut videbis infra super verbo degradari: neque constat ex verbis Ioan. Mon. quod idem dicat, quod clerici in mino.

In minoribus amittit privilegium, iuxta formam text. in dict. c. 1. quia in eis non est necessaria degradatio.

A Debet esse. Adde quod in dubio tempus à lege præfixum continuū esse debet glo. sing. in rubr. ff. de divers. & tempor. præscrip. quam reputat sing. & unicam lo. de Imo. in Clemen. 1. colum. 4. de integ. restit. idem tenet glo. in cap. 2. in verbo, per annum. de tempor. ordin. lib. 6. ubi doctores tradiderunt Ang. in l. si idē cum eodem, ubi Dec. n. 3. ff. de iurisd. omn. iudi. Ang. in l. ult. §. quoties. ff. de publi. & vectig. & in l. quoties in stipulationibus ff. de verb. obl. quæ opinio ab omnib. probata est.

Carnificum, seu macellariorum, aut tabernariorum officium publicè, & personaliter exercentes.

C A P U T L X I X.

Clerici aliquod istorum officiorum publice exercentes, si tertio nominati moniti non desisterint, aut respuerint, si coniugati sunt, perdunt omne privilegium clericale, si vero non coniugati, et omnino ut laici incedant, quamvis præmissis insisterint, eo ipso perdunt privilegium clericale.

Clerici an debeant moneri nominati, vel in genere, ut desistant à viliibus exercitiis, et an sufficiat mandatio peremptoria,

3 Episcopi in his monitionibus terminum libere possunt statuere.

4 Clericus si infra terminum monitionis, dimisit turpem vitam, & deinde reassumpsit, et ultimarè infra eundem terminum dimisit, an tunc locus sit pœnæ.

5 Clerici si alijs sordidissimis officijs, in huius capitis fronte non expressis utantur, an pœna Clemen. 1. de vita et honest. clerici puniatur.

Clerici nominati & tertio moniti, ut ab huiusmodi officijs desistant, si non fecerint, aut officia illa resumpserint, coniugati omnino, non coniugati vero in rebus, & si omnino incedunt ut laici in personis, privilegium clericale quādiu præmissis insisterint, eo ipso amittant: dispositum est per Concilium Viennēse. ut in Clemen. 1. de vi. & honest. cleric. Et adverte quod pœnam hanc incurrunt etiam clerici prædicta officia exercentes pro vilitate dominorū quibus serviūt: quia in hoc non habetur respectus ad eum cuius interest, sed solum ad eum qui talia officia exercet per se & publicè, asecū dum Bonifacium ibi, propè finem, post Paul. & Guiliel. Quæ etiam ibi vide prius tenentem post Paul. quod clerici puniuntur prædicta pœna, quāvis non exercent continuè dicta officia, sed per dilucida intervalla, dum tam eo tempore quo non exercent, desistant propter aliā causam, & non causā honestatis ordinis clericalis. Ut autem pœnam hanc incurrant clerici debent nominati proprio no-

b mine & expresso in monitione illis facienda, per gloss. ibi, **b** in verbo nominatum: que quidē monitio debet fieri publice in ecclesijs per presbyterū vel præconem in scriptis, vel sine scriptis, vel in locis alijs publicis secundum Guil. de Monte Lau. ibi: quod tamen videtur intelligere Bonifac. ibi prope fi. quādo nō possunt clerici apprehēdi: nam si possunt, monitio debet fieri in personis monitorū, quem etiam vī de dicienē quod forsā sufficeret, si fieret monitio in loco habitationis, & vide Card. ibi in 7. quæsti. concludentem, quod quādo monitio fieret per circūlocutiones omnino specificas: tunc æquē sit certificatio, sicut per nomen proprium: & in casu nostro talis monitio sufficeret, dum clare constet de quibus fiat mentio & idem tenet Zenze. & Petrus de Anchar. & Bonifac. & Imo. ibi: quos sequitur etiam Ioan. de Vanchel. in suo breuiario, super dict. elemen. licet Paul. & Ioan. de Ligni. teneāt contrarium, secundum eū Debet etiam esse monitio esse tri-na, adeo quod non sufficeret vnum peremptorium pro omnibus, vt not. etiam gloss. ibi, in verbo Tertio. Et tenet Guiliel. & Bonifacius ibi. Card. autem in 8. quæsti. concludit vnam monitionem cum tribus interuallis equiparari in illo casu tribus monitionibus, & sic intelligit monitionem Zenze. ne cōtradictar Stephanorē sic videtur quod possit intelligi opinio Ancha-

& Io. de Imo. ibi, qui videntur simpliciter tenere opi. gloss. & Io. de Ligna. & Zenze. In arbitrio præterea est episcopi in his monitionibus statuere terminū quem voluerit, sed postquā statuerit, nō licebit immutare priusquā lapsus fuerit, sed cum durat, prorogare poterit ex causa. ita Card. ibi post Lau. in 9. quæ in fi. Et aduerie quod in quantum suprà dictū est, quod reallūmens officium prohibuit ex prædictis postquā dimisit, incurrit pœnam, limitandū est, nisi reallūmens dimittat illud durante termino monitionum. vt declarat glo. ibi, in verbo resumserint quā sequitur Card. ibi. post Lau. & Paul. in 10. quæsti. Et idem sequitur Imo. ibi super ea l. gloss. Quod tamē optimē sublimat & declarat Bonif. ibi in colū. 4. versū Sed illud. Vbi dicit quod prædictā limitationē putat veram, quādo primō dimissio fuit facta simpliciter: nam tunc quia cōstat de causā dimissionis, & sumus in materia pœnali, intelligēdū est prout placet ipsi monito: secus autem vbi constat de dimissione propter monitionem præcedentem: tunc enim monitio fuit fortitā suum effectum, & sic amplius non potest dici quod durat terminus monitionis: & ideo reassumptio per eum facta nocebit: tanquam facta, expirata iam monitione, licet postea ductus pœnitētia quia reassumpsit, dimittat intra terminū sibi datū in monitione. Item nota quod si clericus

si clericus utatur alijs vilibus officijs, ut puta aptare pelles, si sint leones, vel balneariorum publici custodes, non incurrunt prædictam poenam, et licet videatur in talibus esse identitas rationis, & in aliquibus eorum maior ratio, ut colligitur ex gloss. 4 in dict. Clement. & ex his quæ non ibi. Card. quamvis contrarium teneat Zenz. ibi. quem videtur sequi Bonifa. ibi, in colum. 2. vel Conclude, qui etiam addit, quod si clericus exerceret officium mundandi cloacas, forsitan haberet locum poena dict. Clemen quod ego non opinor verum, sequendo dictam opinionem Card. post gloss. quia si leones non comprehenduntur sub ea, quia non sunt expressi multo minus mundantes cloacas. Crederem tamen quod & si tales non comprehenduntur, quia ille text. videtur specialiter prohibere illa officia ibi expressa, ex eo forte, quod in illa urbe frequentius peccabatur in illis, secundum Card. ibi. Si clericus vteretur aliquo ex prædictis officijs, vel similibus vilibus, vel inhonestis, si monitus non desisteret, puniendus esset superioris sui arbitrio, attendita officij & personæ qualitate, & repositi diturnitate, & alijs quæ infra in arbitrarijs considerata tradimus.

A Per se ex publicè. Adde gloss. not. hoc tenentem in verbo publicè & personaliter. in Clemen. 1. de vita & honest. cleric. quam ibi sequitur Petrus

de Ancharr. not. 3. Card. Flo. not. 5. Ioann. de Imo colum. 3. Vnde dixit egregiè Archi. in cap. nulli. 44. dist. quod clericus qui non per se sed per alium tabernam exerceat, non dicitur tabernarius. idem sequitur Domi. in cap. 1. colum. 2. versic. nota istam glo. de vita & honest. cleri. in 6. & ad hoc allegat text. in ca. significante. de appella. vbi canonici quidam ius habebant vendendi carnes, & scribit Domi. se aliquando defendisse clericum, qui domibus Ecclesiarum tabernam tenebat, vendendo vinum, quod ex suis vineis collegerat, non tamen propria persona administraverat, sed per aliū, & sequitur ibi Philip. Fian. colum. 2. & vide Abb. consil. 6. inci. casus super quo. libr. 1. qui loquitur, de clerico vendente vinum, & cæteros fructus ex suis predijs. sunt etiam videnda quæ scripsi supra cap. incip. negotiatores. annota. prima. Quibus suffragatur text. in cap. ultim. ne cleric. vel mona. in 6. vbi clerici criminale iurisdictione possunt exercere per alios, licet per se ipsos facere non sit eis permittum. tex. in Clement. nō in agro. §. porro. in fine in verbo. *Personalem.* de sta. monach.

Et conducit text. à sensu contrario in l. in honorib. §. 1. ff. de vacati. mu. vbi scriptum est non alios sive eccl. galeiū redemptores, à muneribus excusari, quā eos qui præsentem negotiū exerceant. Et similis est propemodum text. in l. ultim. ff. de excu-

sation. tutor. Vbi qui in collegio pistorum sunt, à tutela excusantur, si modo per semetipsum munus illud exerceant, ex quo not. Bald. quod doctores non debet habere salarium, nisi per se legat, non verò per substitutum quem etiam ad hoc not. Roman. in rep. l. si verò § de viro. fall. 24 ff. solu. matrimo. & in sing. 64.

Sed his refragari videtur text. in l. 2 § 1. ff. de admini. rerum ad usum ciuit. perti. vbi quod quis suo nomine exercere prohibetur, id nec per subiectam personam facere debet, ideo si Decurio subiectis aliorum nominibus prædia publica colat, quæ de curionibus conducere non licet, securum legem usurpatam reuocatur, & ibi not. glo. quod illud quod non possum per me nec per alium possum, vbi glossa multos. tex. concordantes allegat. Sed quauis hoc verum sit minime procedit, quando lex vel statutum considerat actum ipsius personæ exercentis, ut in vilissimis, & sordidis officiis, hoc capite expressis, in quibus vilitas in eorum usu penditur, ita sing. tenet Andr. Alciat. in tract. præf. regul. 1. præf. 48. num. 10. Sed & si verum est clericum, qui dicta sordida munera interposita persona exercet, puniendum fore non equidem poena ordinaria, dict. Clem. 1. de vita & honeste clericorum cum non tamen à culpa vacet, etiam si per alium exercet, ut tenet glo. præcitata quam doctores ibi sequuntur ideo at-

bitraria poena puniri debet, pro modo culpæ.

Poterit etiam Index Ecclesiasticus contra laicos merces vendentes procedere, si in his aliquid turpe, vel illicitum commiserint, veluti si merces mixtas cum alia specie ignorante emptore vendiderint, quod notatum dignum est, ita scribit Abb. in capitu. 1. de empt. & vendi. quem sequitur Anton. Burgensis. ibi. Rom. sing. 526. & ante hos opinionem istam tenet Abb. Antiquus in dict. cap. 1. de emp. & vend. quem originaliter legimus scribit etenim ibi magistrum suum illius text. auctoritate consuluisse, iudicem Ecclesiasticum debitis poenis punire posse laicos aromatarios immiscentes fabarum farinam in cera venali quem ibi Andr. Siculus sequutus fuit & Auferri. in rep. Clemens. 1. de effic. ordinis. post regul. 4. de potestate Ecclesiæ super laicis & rebus eorum versis. Tertio. Nec ista puniendi facultas tolli potest à iudicibus Ecclesiasticis, per specularem potestatem ex transcurso cuiusque temporis quia contraria consuetudo esset nutritiva peccati & in republica perniciose ita Hostii. Ioan. Andr. Abb. Card. Barb. in dict. cap. 1. quam opinionem communem esse proficitur Nicol. Boeri. decisio. 69. num. 21. & insignis D. Couarrubias. lib. 3. vari. resolu. ca. 14. num. 5. scribit tamen Boeri. dicta decisio. quod in regno Franciæ contrarium seruatur ex generali consuetudine

*Ind. & Ecclesia
sicuti contra
laicos merces
de
prænotat
venderet
procedit
de iure,
non vero
in
Hispania.*

dine qua potestas hanc tantum tributa est secularibus magistratibus abrogata ab Episcoporum clericorumque iudicio iurisdictione, quò etiam apud Hispanos antiquissima consuetudine receptum est teste D. Co-uar. in d. cap. 14. quam consuetudinem validam esse scribit glo. in d. cap. 1.

B *Gloss. ibi.* Adde Abb. qui hanc sententiam sequutus dictam glo. sign. esse facitur in cap. ex tuar. num. 4. de cler. non residen. & vide Abb. & docto. in cap. vltim. de vita & honest. cler. Alexan. in l. contumacia ff. de re iudi. Dec. in ca. consuluit. nu. 11. de offic. de leg. Barth. Cass. in consuetud. Burgund. Rub. 4. § 23. in gloss. *Sera iussissimment.* num. 18. Verum tamen est, quod si Episcopus publicè denunciet in Sinodo, seu Sinodalem constitutionem faciat, qua præcipiat, ne clerici dicta sordida munera exerceant, tale præceptum, vim habet trinæ monitionis. Ita Hosti. in summa ne cler. vel monach. §. quæ sunt permissa. in fine ver. ego intel- ligo. quem sequitur Gregorius Lup. in l. 49. titul. 6. in verbo, *Amonestar tres vezos.* par. 1.

C *Prædictam poenam.* Adde Barthol. Cassa. idem tenentem in consuetud. Burgund. Rubr. 1. in gloss. *Sil na grace.* num. 62.

Aleatores.

CAPVT LXX.

- 1 *Ludere ad taxillos, clericis prohibi- tum ff.*
- 2 *Clericus publicus aleator qua pena puniendus sit, seriose traditur.*
- 3 *Seculares iudices, licet non possint ex huius regni legibus inquirere con- tra lutores post duos menses, neque contra eos qui duos tantum argen- tos luserint: iudices tamen eccle- siastici non debent, etiam in his ca- sibus, clericos impunitas relinquere*
- 4 *Clericus compelli potest parte peten- te ad restitutionem eorum, qua lu- cratus est in ludo: licet terminus, de iure regio præfixus fuerit lapsus.*
- 5 *Clerici lutores non solum puniendi sunt, sed etiam ludis participes.*

Alea quidem (si Calepino credimus) ludus tabulae est, & omnis ludus in varietate fortunæ consistens. Vnde alea- tor dicitur qui sæpè alea ludit: ludere autem ad aleas & taxil- los clericis prohibitum est, a vt in c. Clerici. de vita & honesta, cler. quod ideo prohibitum vi- detur, propter plura crimina quæ in talibus ludis perpetrari solent, b quorum 16. refert Ho- sti. in sua summa, in tit. de ex- cessi. Præl. in §. Clericus. & vi- de Florent. in 2. parte, tit. 1. ca. 23. §. 6. colum. 1. & duobus se- quent. ubi dicit quòd quot sunt puncta in taxillis, tot sunt sce- lera in ludo: & ponit. 21. pec- cata quæ in illo interueniunt, quæ omnia ad literam transcrip- sit Petrus de Rauem. in suo Alphe. aureo, in verbo ludus. Poena autem clerici publici a- leatoris est vt repellatur ab ob- tinendo beneficio, c etiam si nūquam fuerit monitus vt de-
titat

sistat à ludo: probatur in ca. inter delectos, de excess. praela. iusta glo. in d. cap. Cler. in verbo ad aleas, unde dicit Abb. in d. cap. Inter dilectos, quod collatio facta tali, est nulla si de hoc constabat, tanquam facta yli

d & indigno: d & si non constabat, quia erat occultus, debet irritari: quæ vltima verba Ab. displicent. Nam si hæc est pœna aleatoris publici, quomodo occultus aleator illa punietur? beneficio autem obtento non priuatur propter ludū, secundū eū, sed mitiori pœna plecti debet: ex quo videtur q̄ est pœna arbitraria. Si autē monitus non se correxerit, tunc potest beneficio priuari secundū eum, qui allegat tex. in cap. 1. 36. distin. quæ aliās est. 35. qui text. hoc expressè nō dicit, sed quod clericus deseruiens aleg. aut desinat, aut dānetur, & non aperit quæ sit pœna. Unde magis mirandū est quod Dñi, & Præpo. ibi summādo text. eundē, videntur tenere, quod per illum textū imponitur pœna depositionis, quod etiā videtur tenere Siluest. in summa, in verbo ludus, in versū. Quartò queritur, dum dicit quod patet esse peccatū mortale ludere in clericis, ex pœna quæ est excommunicatio, vel depositio, vt dist. 35. Episcopus qui est idem text. de quo suprà, qui omnes doctores solum ad hoc moueri possunt propter illud verbū, *Damnetur*. Et prædictam tamē opinionē Abb. sequitur simpliciter Ioan. Baptista Caccia lupi in tracta.

de ludo. in 12. quæst. licet non referat Abb. sed allegat solum Doctores in dict. ca. inter dilectos & idem fere ad literā facit Paris de Puteo in tract. de ludo, in colum. 11. n. 44. licet de Dominico & præpo. nullus eorū meminerit. Ego vero in pœna huius delicti non facile opinor quod posset describi certa doctrina, quippè peccatum variari debeat ex circumstantijs occurrentibus, quæ ad aggravandam vel minuendam eam, animū iudicis inclinabūt: ideoque arbitrari eum oportebit quanta sit cōsuetudo ludentis, & quæ quantitas pretij, & qualitas personarū, qualisue exempli pernicies, & an in hoc delinquentes occasione ludi diuina deseruerint officia, quibus interesse tenebantur, aut si sacramenta deserint ministrare. Et propterea hæc omnia accidisse competerit, sic delinquentes in hoc punire debebit. Vnū præterea semper aduertat Iudex, q̄ eū in his præcipuè Regnis longè grauius puniant eorū leges ludentes ad taxillos, quos idiomā Hispanū *Dados* appellat: & hoc gen⁹ ludi in oculis omnium detestabilius sit, sic debet ipse arctiori pœna clericos qui in hoc deliquerint coercere. Si vero clericus proprio ludo id adiunxerit, quod alijs ludere volentibus mēsam paratā habet, in qua alios ad ludēdū prouocat ac recipit, tunc quidē grauiori pœna quā in prædictis casibus plectendus est. Admonitos præterea velim in hoc articulo

articulo omnes. Iudices: horū
 præcipuè Regnorū, quod licet
 ex eorū legib⁹ sancitū sit, quod
 post duos menses non possint
 iudices inquirere cōtra lufores,
 e nec contra eos qui duos tan-
 tū argenteos luserint procede-
 re: si ipsi tamē cōtra clericos &
 post dictū terminū & infra præ-
 dictam quantitātē poterunt &
 debebūt procedere, ex ratione:
 quia cū lōgē inhonestius, &
 magis prohibitum sit clericis
 quam laicis vacare ludis, nō vi-
 detur decens esse d. etiā legū
 sanctiones in clericorū luden-
 tiū patrociniū admittere. Atq;
 ex ea crederē ratione posse fir-
 mari, quod licet eadē leges pa-
 riter breuē terminū præfixerint
 ad repetitionē amissorū in lu-
 do, etiā eo lapsō dānari poterit
 clericus ad restitutionē eorum
 quæ lucratus est, eo qui amise-
 rit repetēte. Et quod in hoc at-
 tendendū sit tēpus à iure cō-
 muni præfinitū ad repetitionē
 prædictorū, de quo in dict. auct.
 Alcarū vsus. Et per Abb. in dict.
 cap. Cleric. de vi. & honest. cleri.
 Non solū autē Iudices eccle-
 siastici in puniēdis clericis lu-
 soribus debent esse peruigiles
 sed & inspicientes, & participes
 g tantū etiā punire debent pec-
 na, quæ ipsis condigna videbi-
 tur. Imperatoriariū legum ze-
 lum imitantes, qui clericos ad
 tabulas ludentes, vel participes
 ludentium, aut inspectores tri-
 bus annis à ministerio prohi-
 beri iubent, & in monasterio
 redigi, vt in auct. Interdicimus.
 C. de episcop. & cleric. & in §.

Interdicimus. in auct. de san-
 ctis. episcop. col. 9.

Prohibitum est. Adde conci-
 lium Triden. Sess. 22. ca. 1.
 de reforma. & Sess. 24. cap. 12.
 & Regiā l. 57. tit. 5. par. 1. cum
 dicit. *Otro si no deuen jugar da-
 dos nin tablas, nin pelota, nin teju-
 lo, nin otros juegos semejantes de
 flos: porque ay. in de salir del asse-
 segamiento, nin parar se à verlos,
 nin à tener se con los que juegan.*
 Et ea ratione verē iudicio meo
 scribit Domi. Soto de iust. &
 iure li. 4. q. 5. ar. 2. quod sacer-
 dōribus vix citra mortale pec-
 catum vti licet ludis vetitis, ac
 præsertim religiosis, & Pia su-
 libus, quia ludus illis non qua
 ratione secularibus, sed quia
 contra eorum est honestatem
 prohibitus est, quod autē au-
 tor noster hic num. 2 si quitur.
 Possunt sanē clerici vel mona-
 chi sine vlla culpa etiam venia-
 li, chartis lusorijs ludere ob ho-
 nestam causam (putā) ad exei-
 tandum vel recreandum sociū
 ea re indigentem, dummodo
 non frangant legem vllam: ad
 mortale peccatum obligātem,
 ita Nauar. in manual. capit. 19.
 num. 3.

Sed an clerico ad Schacos lu-
 dere liceat, vide Ioan And. in
 capit. clerici. de vi. & honest.
 cleric. qui tenet quod sic idem
 tenet glo. in §. interdicimus. in
 auth. de sanctis. Episc. coll. 9. &
 in auth. interdicimus. C. de
 Episcop. & cleric. vbi Odof.
 & Alber. idem sequuntur Ar-
 chi & Præposi. in cap. Episco-
 pus.

pus 35. distinct. Innoc. in cap. lator. de homi. quam opinionem communem esse fatetur Abb. n. 4. in di. cap. clerici. Bertachi. in tract. de Epif. 1. caus. fi. par. q. 7. Aug. ad Ange. in tract. malefici. in parte, *versu de maledicti*. nū. 3. Iuli. Clar. libr. 5. recep. senten. § ludus. *versu* quæro nunquid Grego. in dict. l. par. in glo. incip. *Tejuelo*. Quæ communis & recepta sententia limitari debet, nisi clericus luderet ad Schacos avaritiæ causâ, ita Archi. in dict. ca. Episcopus, & Imo. in d. st. clerici. col. 9. & alij ex præallegatis.

Perpetrari solent. Quibusdam vulgatis carminibus, quæ carmina refert Hosti. in summa ti. de excessio. præla. § clericus. Plato quidem recte videtur annotasse aleam, & reliquas perniciosas artes à Demone quem nominat Theuth. inuētâ esse, ita Plato in Phædro. & aliquas rationes luculentas prohibicionis aleæ scribit Ioan. Sales Bettiensis lib. 1. Polycratici. ca. 5.

Et qui plura alia de ræillorū & alearum pernitie, & detestatione videre desiderat, legat Paridem de Puteo Ioan. Baptif. Calcialup. Steph. Const. in suis tracta. de ludo editis Troilum Malueri. in suo tracta. de Sordi. Iodo. in practi. crimi. ca. 126. Thom. Grâma deciss. 11. nū. 7. & nouissime Fra. Fran. Alcoer. in tract. de ludo & egregiâ additionem ad Doctor. Didac. Perez in l. 37. ti. 19. lib. ordi. cuius auctoritatem ideo non nomino,

quia mihi incertus, quis is fuerit, cum in toto illo opere non appareat.

Ab obtinendo beneficio. Vide nouissime Iacob. Menoch. lib. 2. de arbitra. iudi. quæst. centur. 4. causu. 399. nū. 3. Iure verò civili ea pœna statuta erat, quæ si clericus post monitionē Prælati aleæ indulgeret, per triennium proprio munere suspendendus erat. *tex. in dict. authē. interdicimus.* & in dict. l. 57. Quæ quidē pœna cum iure canonico approbata non reperitur, ecclesiastici iudices eā clericis infligere non debent, sed eas pœnas quæ sacris canonibus sunt approbatæ, vel aliam arbitriam pro modo culpe, & consuetudine ludentis, ita declarat Gregor. in dicta l. parti. in gloss. incip. *Por tres años*. Qui nostri auctoris hoc capite meminuit.

Hoc de clericis, sed cum erime hoc sit mixti fori, vt adnotarunt Ange. Areti. in tractat. malefici. in verbo, *Mentitore de falsi diti*. nū. 12. Pari. de Puteo in tract. de ludo. nū. 43. Petrus Auenda. neminem tamen allegans de exequend. manda. Reg. 2. par. ca. 9. n. fi. Ideoq; laicus lusor punitur imprimis, pœna priuationis communionis, vt sancitum fuit in sacrosancta Elibertina synod. ca. 79. & refert Spec. in tract. de modo generalis cōcilij sub rub. 62. Deinde pœna arbitrio Episcopi iniungitur, ita Amodens de Castello in tract. Sindicatus nū. 93. Iacob. Menoch. ubi paulo ante

Clericus qui ludo indulget, quæ pœna infligitur

Index ecclesiasticus an laicos in se res potest debere pœna punit

antè allegati, sed in forensibus actionibus, apud Hispanos hoc receptum non est, nec vidi vquam iudices ecclesiasticos huius criminis ratione, contra laicos procedere.

Synodalis
Tole-
zana co-
stitutio
interpretatur.

In hoc tamè amplissimo Archiepiscopatu Tolerano, nouissimæ pœnæ cōtra clericos huius criminis reos sunt statuta in lib. 3. consti. de vita & honest. cleri. cap. 7. in hæc verba. *Estatuymos y mandamos à todos los clérigos constituydos en sacris ó benéficas de qualquiera dignidad, ó preheminencia que sean, en este Archobispado, no jueguen en publico, ni en secreto, à juegos prohibidos de derecho, especialmente à las tablas, dados, ò naipes, ò meros ni joyas, ni preleas, ni pressẽ ò meros à otro para jugar. Ni asistan para auerirse à algunos que juegan, ni consientan que otros juegan en sus casas. Y si lo contrario hixieren restituyan lo que ansí ganaron, è incurra cada vno en pena de dos ducados la primera vez, pa a la fabrica de la yglesia cõde fueren parrochianos. denunciador, y pobres, por yguales partes. Y por la segunda vez la pena doblada. Y por la tercera ò mas, y aliende de las dichas penas, que de la pugnacion à el aluedrio de los jueces, que de ello conoçierem, segun la calidad del exceso y los clérigos que consintierẽ que se juege en sus casas, sean obligados à pagar todo el interessẽ que se perdiere, y si lo puedan pedir y los jueces condenar en ello. Y si dentro de vncue dias no vniere quien lo pida, que èl nuestro fiscal, ò alguaçil lo pueda pedir. Y sea la mitad para el,*

y la otra mitad para los pobres, que eliere por biẽ tuuiere de lo aplicar. Hactenus Synodalis Toletana cōstitutio, circa quam illud notandum existimo, quod ad hoc vt clericus condemnari possit, grauioribus pœnis quæ ibi imponuntur. Si secundo vel tertio iuterint, oportet quod primo sit condemnatus, vt possit pœna secundi criminis multari, & secundo vt tertia pœna imponi possit, ita ex dicta constitutione colligitur, & sic similes Regias constitutiones interpretatur doctissimus Auēda. de mād. Reg. 2. par. cap. 9. num. 9.

Posiunt tamen in hoc Archiepiscopatu clerici impunè ludere, ita vt ludus sex argenteos non excedat, & sit causa alicuius prandij, & hoc ratio & non publice, ne inde scandalum generetur laicis, vt in capit. 8. dictarum constitutionum in lib. 3. tit. de vita & honest. cleri.

Vlt. & indigno. Adde quod D ego quidem opinor nō omnino verum esse, quod collatio beneficij facta infami, sit nulla: nam eam validā fore ante sententiam tenuerunt Federi. cōsil. 30. Cardin. & Felin. in cap. querelam. de iureiurand. text. vbi Inno. in cap. inter dilectos de excess. prælat. & præmittit Calder. cō. 20. t. de præb. Felin. in ca. 2. col. 3. de reteri. Nisi ea collatio facta infami notorio, infamia quidē iuris, tunc enim collatio est nulla ipso iure, quæ admodum explicat Abb. in ca. inter dilectos. numer. 6. & in capit. super eo. de electione Felin.

Felin. in dict. cap. 2. numer. 4. Selua. in tracta. de benefi. 3. par. quirit. 3. colum. 5. Hæc de infamia iuris, nam de infamia facti tradit Caldeu. dict. consi. 22. & Marti. Nauarr. in capit. si quando colum. 52. de rescrip.

E Ad taxillos. Qua hodie pœna ludentes ad taxillos in hoc regno puniuntur: vide l. 2. tit. 10. lib. 8. ordin. & pragmaticam regni conditam à Ioanna Regina Caroli Cæsaris matre Burgis anno 1528. quæ nouissimè collocata est lib. 8. ordin. noui tit. 7. l. 7. & vide nouissimas alias pœnas contra lusores constitutas in l. 15. tit. 26. lib. 8. d. noui. ordi.

F Contra lusores. Vide l. 116. in Madritijs conuentionibus celebratis anno 1528. quæ hodie est l. 19. tit. 7. lib. 8. ordin. noui. lib. noui. quod licet iure Regni huius si sit tempus sci-licet iuris, etiam, ad repetendum amittam in ludo, & ad pœnam eundem per inquisitionem duo menses statui, in electis (vt auctor noster hoc capit. scribit) dicta Regia constitutio seruanda non est, eodem modo nec in scholaribus, quibus lapsus illo termino amissionum in ludo sit restitutio, & hoc casu incorrupta est l. ult. C. de relig. & sumptibus funer. ita in celebratissima illa, toto quæ orbe celebratissima Salmanticensi Academia seruati testatur Ad. di. ad Didac. Perez in l. 37. tit. 19. lib. 8. ordi. Et iustissimum est, quod nostra Complutensis Academia idem obseruet.

Præcedere. Vide l. 63. in Madritijs conuentionibus celebratis anno 1534. quæ est hodi. l. 11. tit. 7. lib. 8. ordin. noui.

Participes. Adde Cin. & Bald. in auth. interdiciamus. C. de Episcop. & cleric. qui eleganter scribunt, quod si statuta pœna ludenti imponatur, eadem ludi particeps multandus est, quam opinionem sequutus fuit Ang. & ibi Aug. Arim. vbi suprâ nu. 7. quod pro multis legibus huius Regni est notandum. Vnde scribit Fulg. in dict. authen. interdiciamus, quod si quis iurauit se non ludere, & det alteri pecuniam, vt suo nomine ludat à periurio minimè excusatur, cuius opinioni assentitur Aug. Arimi. in dict. loco numer. 11. quod multum notandum est.

Bona ecclesiæ dilapidantes.

C A P V T, LXXI.

- 1 Dilapidator honorum ecclesiæ à dignitate est remouendus.
- 2 Clericus patronus, qui res ecclesiæ alienat, vel in illa damnum infert, quæ pœna sit excoecandus.
- 3 In hoc delicto dilapidationis honorum ecclesiæ, tria specialia reperiuntur.
- 4 Elegans traditur forma procedendi in hac dilapidationis crimine.
- 5 Exploditur quoddam Antio. opinio, & posita in quodâ casu recipitur.
- 6 Petestas alienanda, licet pendente lite, à iure interdicta sit, super suspensione tamen dilapidationis facti iudicis requiritur.

Si quis dilapidator est bonorum ecclesiæ, hæc est manifestatio

festa & rationabilis causa qua-
 re potest à dignitate remoue-
 ri, probat text. in cap. 2. de stat.
 mona. circa fi. & vide text. in
 cap. Si quis presbyter. l. dist.
 quem sic fuminat Præpo. Pres-
 byter vel diaconus vendens sa-
 cra vasa ecclesiæ deponendus
 est poterit tamen episcopus cū
 eo dispensare: qui text. etiam
 probat quòd clericus in hoc
 committit sacrilegium. Patro-
 nus verò clericus, qui res eccle-
 siæ alienat, vel illis damnum in-
 fert, si requisitus non restituit,
 suspenditur ab officio & bene-
 ficio donec emendet, & si ad-
 hue noluerit emendare debet
 deponi. ita etiam disponit tex.
 in lib. 3. titul. 15 par. 1. Et nota
 quòd in isto casu dilapidatio-
 nis tria specialiter reperiuntur
 secundum Anto. post Hostien.
 in ca. Licet Heli. de simon. pen.
 col. Primum, quòd absens &
 contumax condemnatur, etiā
 lite nō contestata. Secundum,
 quòd propter solam suspicionē
 suspenditur ab administratio-
 ne is, contra quem fit inquisi-
 tio, Tertiū, quòd quilibet au-
 ditur accusans: quæ etiam tria
 specialia refert & sequitur A-
 na. ibi in colum. 6. Prius tamen
 admittendi sunt quorum in-
 terest. 16. quæsti. 7. cap. Filijs. &
 2. quæstio 7. Quapropter. For-
 ma verò procedendi contra di-
 lapidantem est, quòd formen-
 tur duo processus, primus de
 suspicionē dilapidationis, in
 qua summarie procedi debet:
 quia timetur ne is, contra quē
 est inquirendum de veritate,

officiales corrumpat, & inquisi-
 tionem veritatis impediat, in
 qua procedi potest summarie
 & sine scriptura ad effectum, ut
 probata suspitione detur sibi
 coadiutor, & interdica ut utri-
 que omne genus alienandi &
 tunc probata suspitione licet
 leui, & per coniecturas debet
 suspendi ab administratione,
 quæ suspensio operatur effe-
 ctum, quòd solum perdet po-
 testatem administrandi in tem-
 poralibus, non verò in spiritua-
 libus. Secundus processus de
 veritate dilapidationis, in quo
 proceditur plenarie, & inuen-
 ta veritate deponitur ab admi-
 nistratione in perpetuum, tali-
 ter quòd quò ad actum, & quò
 ad ius remoueat ab admini-
 stratione spiritualium & tem-
 poralium, licet non degradetur
 ab ordine: & sic eiecitur dila-
 pidator ab ecclesia, & alijs pre-
 ficietur, & eiectus remanebit
 in ordine, sed non habet ordi-
 nis executionem, cū sit effe-
 ctus infamis per sententiā. Quæ
 omnia colliguntur ex Archi.
 in cap. Vobis. & in cap. Vultu-
 ranæ 12. quæstio. 2. & ex Anto.
 in cap. Venerabili. de offic. de-
 lega & in cap. Licet Heli. de si-
 mo. & ex Ioan. de Ana. ibi, col.
 3. & ex Abb. in dist. e. Venera-
 bili. complectendo substantiam
 dictorum suorum: Abb. tamen
 ubi suprā, in hoc secundo pro-
 cessu quando de veritate agitur
 quò ad poenam imponendam
 conuictio de dilapidatione di-
 stinguat, quòd aut fuit actum
 criminaliter, & debet deponi
 allegat

allegat. text. in c. Apostolicos, &c. Monemus. 12. quæsti. 2. cuius opinionē sequitur in hoc Præpos. in dict. ca. Vobis, prope si. Aut fuit actum ciuilitate, & debet solū remoueri à beneficio, & alius est ad illud promouendus, allegat text. in d. capit. Licet Heli. quam distinctionē habuit ab Antō. ibi, licet eum non referat, qui etiam plus dicit, quod debet deponi etiam ab ordine: & vide eundē ibi. & in d. capi. Licet Heli. tenentem quod si prælatus non potest conuinci de dilapidatione, & est infamatus, debet se purgare. Et aduerte quod Abb. in d. cap. Venerabili. dicit quod hic processus de quo suprà, habet locum, quādo procedit per viam inquisitionis, seu denuntiationis: sed si accusatur quis de dilapidatione, non est necesse vt prius inquiratur an sit suspectus, sed potest procedi super veritate. Cum autem totus hic noster libellus in denuntiatione fiscalis, & non in accusatione fundetur: per hoc constat quod debebit in nostro proposito formari duplex processus. Crederem præterea quod licet verū sit quod Abb. dicit, quod accusationem non est necesse præcedere inquisitionē de suspicionē. Si tamen accusator peteret pendente accusatione accusatum suspendi ab administratione, tunc necesse esset saltē summarie de tali suspicionē cognosci, & illa probata posse procedi ad suspensionem. vt suprà: quia sola pendentia ac-

cusationis de dilapidatione nō sufficeret ad suspendendū reum ab administratione, vt notat. Anton. in dict. cap. Licet Heli. colum. penulti. & Præpos. in dict. capit. Vobis. 12. quæstio. 2. Sed in materia huius nostri. capit. vide Abb. in dicto capit. Licet Heli. penultim. colū. vbi dicit quod in veritate super modo procedendi contra dilapidatores iura loquuntur vario modo: quia principaliter habemus text. in ista materia ibi. in dicto capitu. Licet Heli. in d. cap. Vulturanæ. 12. q. 2. cū alijs: & videtur quod non possint recte reduci ad concordiam, nisi vnū suppleatur per aliud. Vnde putat ipse propter hanc iurium varietatem esse committendum iudicis arbitrio, quam viam debeat accipere: & ideo considerata qualitate denunciantium & denunciati, & fama si qua habetur, quandoque iudex à principio interdicit à potestate alienandi, prout factum fuit in dicto. capitu. final. de accusation. quandoque interdictione non facta procedit super suspicionē, vt ibi: & probata suspicionē poterit secundum eius qualitatem & quantitatem in partem vel in totum suspendere, vt ibi: vel dare sibi coadiutorem, vt in dicto. capit. Venerabili. & quod sic possunt reduci ad concordiam iura & opiniones plures quæ versantur in hoc. Cuius opinionem videtur quodam modo sequi Fel. in d. cap. Venerab.

rab. dum in nostro proposito, & in materia dilapidationis videtur se remittere ad doctores, ibi, maximè ad Im. ibi & ad Abb. in d. ca. Licet Heli. Et nota quod dicit Anto. in dict. capit. Licet Heli. in penult. colum: quod dicitur probari suspitio dilapidationis, si ecclesia habeat magnos redditus: & nihilominus prælatus est magnis debitis obligatus, & quod non poterit se excusare obtentu nobilitatis, quia quantumcumque sit nobilis, debet se restringere, & temperare, secundum Ecclesie facultatem. Quod non videtur simpliciter tenendum: quia si prælatus dilapidat redditus annuos Ecclesie ad suam tantum mensam pertinentes, non dicitur tunc dilapidare bona Ecclesie: sed redditus suos. Propter quod non videtur esse procedendum contra eum tanquam contra dilapidatorem bona Ecclesie, nisi intelligat Anton. quando debita, quibus erat obligatus prælatus, essent contracta ratione Ecclesie: nam cum ad illa etiam teneatur successor iuxta text. in capitu. 1. de solu. dicitur tunc dilapidare bona dignitatis, quum per superfluitatem suorum sumptuum obligat successorem suum in ea. Insuper Barba. in dicto. capit. Venerabili, in 6. & 7. colum. simpliciter refert plures & varias opiniones in ista materia, & post earum relationem dicit quod magna molestia est sibi infe-

rendis tot opinionibus, & quod veritas non habetur ex illis, & quod esset necessaria Papalis decisio, vt tot iura varia & diuersa reducerentur ad concordiam. & postea in colum. seq. refert opinionem Legistarum in proposito, & dicit quod etiam ex dictis eorum non apparet veritas, sicut neque ex dictis Canonistarum, & quod absoluat Apollo. Et tandem ipse pro veritate dilucidanda in isto passu suscipit duos casus examinandos. Primum an pendente lite super suspicionem dilapidationis sit interdicta ipso iure potestas alienandi, an sit interdicenda à iudice. Secundum an sit interdicenda administratio, an debeat dari coadiutor, quos duos casus prosequitur per duas colum. sequentes, & tandem ex eis elicit tres conclusiones. Quarum prima est, quod licet à iure sit potestas alienandi interdicta, pendente lite super suspicionem dilapidationis, tamen requiritur factum iudicis, quam dicit esse contra Hostien. & sequentes de quo articulo vide Aretin. in dicto. capit. fina. de accusa reliquas duas referre nō curo: quia primam earum dicit esse contra glossas Decreti, & Decretalium, & contra omnes Doctores. vique ad suos dies. Secundam dicit esse contra scribentes, propter quod satis videntur parvipendenda à doctores, qui magis veritatem, quam superfluum subtili-

subtilitatem quaerit & alii referre studet. In tanta igitur doctorum varietate, nimirum si nos quid verum sit non facile possumus eligere. Vnde videtur posse teneri forma duplicis processus, de qua supra cum temperamento opinionis Abb. in dict. ca. Licet Heli. in qua multum credit in hac materia committendum arbitrio iudicis.

ANNO TATIO.

Adde quod huius capituli argumentum vehementer exposcit, ut hoc loco scribatur potissimae poenae, quib⁹ bonorum Ecclesiae monasteriorum, & aliorum piorum locorum, alienatores vltimatoresque puniuntur. Hoc sane canonicae nostrae practicae accommodatissimum est, nec alibi opportunius tractari potest.

P R I M A igitur poena est, quod qui bona Ecclesiae alienat deponi debet. capit. diaco. 12. quaest. 2. capit. si quis de reb. ecclesi. non alienand. Regia l. 11. titul. 14. partit. 1. Si tamē clericus ad rem alienatam conuenitur, statim restituerit, vel damnum Ecclesiae refecerit, à dicta poena est immunitus, ita scribit Hostien. in summa titu. de aliena rerum Ecclesiae §. & quae sit poena, idem tenet gloss. in capit. 1. 17. quaestio. 4. idemque sequuti fuerunt venerandae antiquitatis viri nepo. Faure Vicen. & Gofred. in capit. sicut. de electio. Contra tamen tamen sententiam tenet

gloss. in dict. quod sicut. in versic. fina. illius text. autoritate innixa, quae videtur probare, quod sit necessarium, quod gratias ad poenam evitandam cum alienatore dispensetur. glo. in capit. Apostolicos. 12. quaestio. 2. & hanc probat Hostien. Ioā. Andr. Abb. in dict. cap. sicut. & in cap. si quis. de reb. & ecclesi. non alien. & negari non potest opinionem istam communem esse, & forte veriorē: licet prima maxima innitatur aequitate, eamque approbat dicta egregia Partii. lex. & ibi not. Gregor. in verb. *Estas poenas.*

Secunda poena est excommunication. text. in dict. capit. si quis presbyterorum. & in ca. omnes ecclesiae. 17. quaest. 4. Reg. lex supradicta.

Tertia poena est sacrilegij. text. in dict. c. omnes ecclesiae, quem ad hoc perpendit Petrus Rebuff. in comp. aliena. bono. Ecclesiae. num. 108.

Quarta poena est perjurij, eo quod beneficiati omnes se ipsos iuramenti vinculo astringunt, non alienaturos bona ecclesiarum promittuntque ea non diminuere. text. in capit. prohibemus. de censib. text. in dict. capi. si quis presbyterorum.

Quinta poena est quod qui vendit, vel indebitè alienat bona Ecclesiarum simoniae crimine illaqueatur, ita Archidia. in cap. Saluator. in fine 1. quaestio. 3. qui hoc tenet per text. illum in vers. quisquis. & in cap. si forte 17. quaestio. 4. quae poena tunc locum obtineret.

bet, quando res sacra venderetur: ita intelligit Rebuff. in d. compendio. num. 113.

Sexta pœna est quod talis alienatio est nulla. text. in cap. sine exceptione. 12. quæst. 2. & hoc ipso iure idque verba illius cap. insinuant. cum dicit. *Irrita enim Episcoporum venditio*. De quo est text. iuncta gloss. in auth. ex causa. C. de lib. præteri. cū alijs quæ breuitari consulens ommitto. Et hæc venditionis annullatio pœna est gl. in cap. cognoscetes. de conti. vbi docto. Ex quo sequitur quod emptor rei Ecclesiæ, vel alius qui ex contractu nullo rem possidet, eam cum fructibus restituere tenetur. text. in d. capit. si quis presbyterorum. & in cap. grauius. de resti. Spoli.

Septima pœna est, quod res alienata ad ecclesiam restituitur, nullo dato pretio. text. in cap. 1. de Schisma. vbi Anchara. Emptor verò recursus habet contra venditorem ad pretium, non verò poterit vti retentione rei ecclesiæ: vt not. in dict. cap. fin. Rebuff. in dict. comp. num. 115. sed vtrū emptor malè fidei possit repetere pretium ab alienante glo. in authen. qui res. C. de sacros. ecclesie. tenet quod sic: quam ibi sequitur Cin. & Bald. glo. in c. hoc ius. 10. q. 1. Ant. de Butri. in ca. ad audientiam de reb. ecclesie non ali. Hostien. in dict. § & quæ sit pœna. Quauis contrariam opinionem, imo quod nec pretium repeti possit à prælato malè alienante. te-

net glo. in l. iubemus. C. de sacros. eccle. & in l. quemadmodum. C. de agricol. & censu. li. br. 11. & in auh. de non alien. & emphyt. §. si quis igitur coll. 2. & in d. c. ad audientiam. Bar. in dict. auth. qui res. Abb. in dict. capit. si quis presbyterorum. in fine. Imo. in dict. capit. ad audientiam. column. 3. & 4. vbi hanc opinionem communem esse fatetur, & dicit quod saltem in foro ecclesiastico difficile foret in practica contra eam obtinere. Prima tamē opinio approbata est dict. Regia. l. Part. in verbo, *Mas contra*. Et eam intelligit ibi, Gregorius respectu pretij quod emptor dedit, non verò alterius interesse.

Octaua pœna est, quæ cum alijs colligitur ex Extrauagan. contit. Pauli secundi Pontificis Maximi quæ est prima titu. de reb. eccles. non alienand. in ter extrauag. comm. vbi contra eos qui alienant, vel locant, vltra triennium bona immobilia, vel mobilia pretiosa ecclesiarum, extra casus à iure permissos, excommunicationis pœna infligitur, & si Episcopi vel Abbates fuerint, Ecclesiæ ingressus illis interdicitur, q. si lapsis sex mensibus, indurato animo perseuerauerint, à regimine suarum ecclesiarum, & administratione monasteriorum, quibus præsent, in spiritualibus & temporalibus eo ipso sunt priuari. Inferiores verò prælati, seu Priores, vel quicunque alij habentes beneficia

Interpretatur Extr. constitutio. Pauli Secunda quæ prima est de reb. Eccle. non ali. inter communes.

curata, vel simplicia, seu dignitates, & administrationes, vel officia ecclesiastica regularia, vel secularia, sunt privati eo ipso, quod alienant, suis beneficijs, quorum res vel bona alienant, vel dignitatibus, illaque vacare ceseant, absque aliqua declaratione, quæ quidem beneficia possunt conferri, liberè per ordinarios, ad quos de iure collatio spectat.

Circa quàm constitutionem illud notandum censeo, controuersum esse inter doctores an ea sit vsu recepta. Siquidem Bertachi. in tracta. de Episcop. in 36. quæstion. secundo volumin. tracta diuersor. doctor. vbiq. seruari affirmat. & Anton. de Prato. in tractat. de iurisdic. Episcop. capit. 5. eodem 2. volumin. eam vsu receptam esse fatetur D. Petrus Auenda. in libr. 1. de exequen. manda. Regul. capit. 4. numer. 5. vbi dicit quod quotidie emanant literæ Apostolicæ ad eius observationem. & inuehitur in eos qui eam vel non esse receptam, vel contra eam validam esse consuetudinem, scripserunt dicens inaduerterter fuisse locutos. Caiet. autem in summa in verbo, excommunicatio. ca. 73. in aliquibus locis quo ad nihil, in aliquibus quo ad aliquid receptam esse attestatur & D. Præsul. Couarruu. libr. 2. variat. resolutio capit. 16 numer. 6. scribit apud Hispanos sepe in forensibus controuersijs vidisse eam adduci, & quandoque admissam fuisse, & quã-

doque neglectam, proinde iudicis examinationi rem hanc dimittit, & de eius vsu dubitat etiam Summa Armil. in parte locatio, eam tamen in supremo celeberrimoque Lusitano senatu receptam fuisse testatur celeberrimus, & doctissimus illius consiliarius Anton. à Gamma. decisio. Lusitani. 156. numer. 2. egregius verò Martin. Nauarr. in manuali confess. capit. 27. nume. 150. hanc controuersiam ita diffiniuit nempe, vt existimet nullibi receptam esse quo ad poenas illas extrinsecas, priuationis beneficiorum & alias. Secus verò quo ad poenam, intrinsecam nullitatis alienationis, & locationis factæ in plures quàm in tres annos: itaque testatur Salmanticæ sententiam tulisse, qua irritam & nullam quandam bonorum Ecclesiæ locationem vltra triennium iudicauit, non tamen clericum celebrantem qui eam fecit, ex illius decreti censuris irregularem esse existimauit, quod verissimum & mirum in modum notandum esse censeo, & ita equidem supradictæ opiniones conciliantur.

Aduersus verò illos qui bona Ecclesiarum vel piorum locorum occupauerint, tam clerico quam laicos, nouissimæ poenæ statuta sunt in sacro Concilio Trident. Sessione. 22. capitulo 11. de reformati. Et duodecim poenas statutas contra perperam alienantes bona Ecclesiarum scripsit

*Anto. d.
Ge. Lau-
dant.*

psit Guil. Rodoan. in tracta. de rebus Ecclesiæ non alienan. quæstio. 21. fol. 447.

Publicis spectaculis.

CAPVT, LXXII.

- 1 Clerici in publicis spectaculis interesse non debent.
- 2 Clerici huius criminis perpetratores, de iure Cassum tribus annis ab altaris ministerio suspensi, in monasterio rediguntur: de iure vero Pontificio, condigna poena, iudicis arbitrio sunt puniendi.
- 3 Clerici interesse non debent ludis, ostentationibus, executionibus damnatorum ad mortem, iurisdictioni, seu alijs voluptuosis humani delationibus.

Stenim hominibus cunctis Sobesse plurimum, moreq; corrumpere spectacula Lasciuius ostendit, ob idque fugienda consuluit in libr. 6. diuinarum institut. cap. 20. in fi. maxime sub his verbis. Vitanda ergo spectacula omnia, non solum ne quid vitiorum pectoribus infideat, quæ sedata & pacifica esse debent, sed ne huius nos voluptatis consuetudo delin at, & à Deo atque à bonis operibus auertat. Quis inquam ambigere potest, quā indecens sit Ecclesiarum obsequijs mancipatos viros illis delectari? Unde merito ministris altaris, ac quibuscumque clericis prohibitum fuit in Concilio Laodicen. in Canone 34. de quo in ca. Non oportet. lo. 2. de cōsec. distinct. 3. spectaculis aliquibus quæ in

nuptijs, aut in scenis exhibentur interesse, & sancitum fuit eos debere fugere, & abire de conuiuio antè quàm themelici ingrediatur, vt ibi. Quodque non debeant spectaculis interesse scripsit Isidorus, vt in cap. His igitur. 23. distinctio. & quæ etiam turpia spectacula illis inhibeantur, habetur in ca. Presbyteri. 34. distinct. quod est Concilium Agathens. in Can. 39. & insuper in antiqua illa & felici Ecclesiæ ætate, nō solum Pontifices maximi & ceteri Prælati eorum coadiutores, sed etiam Imperatores ipsi quātūuis vniuersi ferè orbis regimine prepediti, clericorum honestati ac suorum morū reformationi vacabant, nō ignari quidē quantum officiat à sacerdotibus & clericis in reliquum vulgus exempli mali virus efflatum, adeoque huiusce honestatis erant solliciti, vt plura clericis omnibus interdicere, quæ infelici hac tempestate nostra, leuissima fore videntur. Cuius rei exemplum est quod Iustinianus Imperator non solum Episcopis, sed etiam presbyteris, diaconibus, subdiaconibus, & lectoribus, ac omnibus alijs cuiuscumque venerandi collegij ad quodlibet spectaculorum spectandi gratia venire prohibuit. In hoc verò delinquentes, vt tribus annis à venerabili ministerio prohiberentur, & in monasterio redigerentur statuit, vt in auth. de si & Episcop. 6. interdicimus. colla. 9. quæ quidem poena, &

si vti ab Imperatore clericis inflicta, videatur non imponenda: monere tamen debet prælatos omnes, vt similia clericis prohibeant, ac contemptores, pœna digna castigent. Et vide
 3 Cardina in Clement. Ne agros. §. Porro. colu. 2. de stat. monach. referentem Lau. qui per text. ibi, & in dict. §. Interdicimus, & per text. ibi, & in dict. §. Interdicimus, & per text. in capit. Sententiam sanguinis. ne cleric. vel monochi, dicit quod clerici non debent interesse ludis, ostentationibus, duellis, executionibus damnatorum ad mortem, clandestinis matrimonijs, & alijs voluptuosis, seu alijs inhumanis actibus laicorum, ex quibus probabilis videtur afferentiũ opinio, scilicet non licere clericis, maxime sacerdotibus tauricidijs interesse. a Quippe cum inficari nemo valeat, quod ille actus inhumanus sit, & antiquam redolens barbariem, & in quo plures ex inde hominum sequatur interitus, tantoque soleant iucundiora reputari similia spectacula, quãtò fauor in homines fuerit taurorum ferocitas iaculis laceffita. Vt autem ab hoc abstinere clericis in sacris saltem constituti, honestum & æquum ducem, vt hoc synodali decreto per omnes diceceses prohiberetur, pœna condigna contrasacientibus imposita.

A **T**auricidijs interesse. Adde e. Gregiam l. 38. tit. 5. par. 1. & miror non esse allegatam à

nostro autore, inquit enim lex illa. Cnerdamente deuen los Perladados traer sus saziendas, como homes de quien los otros toman exemplo, assi como de suso es dicho, è por endeno deuen yr a ver los iuegos, assi como à lançar, ò bolhardar, ò lidiar los toros, ò otras bestias brauats, nin yr a ver los que lidian. Otro si non deuen iugar dados, nin tablas, nin pelota, nin te iuelos, nin otros iuegos semeiantes de estos. Idem decretum est in cõcili. Bracharen. 4. acti. 5. cap. 8. in vltima parte & in Concilio Cæsar augustano anno. 1566. capit. 1. & in Synodo Valenti. actione. 1. & Conci. Prouintia. Teletan. ann. 1565. acti. 3. cap. 26. in dicta tamen partita lege in verbo, Lidiar los otros, Gregorius. Examinat an taurorum agitatio permissa sit: quam licitam esse iudicauit Ioann. à Medina in codice de reb. restituend. quæstion. 21. versic. corollarie sequitur, quo loco scribit eos qui rem publicam moderantur à peccato immunes esse, si adhibita diligentia necessaria ne mors aut damnum sequatur tauros agitari permiserint. Illi verò qui in plateis tauros agitant, si id temerè non fecerint, sed locum propinquum, vel receptaculum habuerint, ad quod possint confugere, vt incolumes reddantur, pari ratione excusantur, alioqui peccarēt temerè, & improuidè tauros agitantes, suis viribus & industria cõfidentes. Quod verò attinet ad illos qui dictis ludis assistunt, dummodò non de pecca-

Taurus
agitare
an absq.
que peccato
in
ecat

peccato, aut negligentia si qua in rectoribus fuit, nec decurrētium temeritate, nec de damno alicui ex taurorum agitatione eueniente latentur à peccato excusantur: doctissimus tamen Gregor. in dict. gloss. dictæ legis Partitæ taurorum ludum maximè noxium arbitrat, in quo nulla diligentia (vt ille inquit) sufficiens est ad præcauendas mortes, percussiones, damna, quæ frequentissimè ibi contingunt. Et ea ratione Martin. Nauarr. in manu. cōfessor. Latino. cap. 15. num. 18. quibusdam rationibus adductis ibi testatur olim tenuisse hanc taurorum agitationem, absque mortali peccato fieri non posse. postea tamen mutato consilio affirmare hoc non audet, dummodo fiat cum moderamine, & adhibita cautela, sed quia id raro continget iustissimā fore legem, qua taurorum agitatio prohiberetur, quam sanctissimus Pius Quintus Pontifex Maximus sanciuir, quæ vulgo circumfertur.

Sed dictæ constitutionis poenæ & censuræ in his Hispaniarum regnis, quo ad laicos nec non milites quarumcunq; militiarum, reuocatae sunt iam à sanctiss. domino nostro Gregorio decimotertio Pontifice Maximo, qui nunc feliciter catholice Ecclesiæ præest. Cuius decretum in studiorum gratiā quia vulgò non patet, hoc loco scribere decreui.

Ad futuram rei memoriam.

EXponi nobis nuper fecit charissimus in Christo filius noster Philippus Hispaniarum Rex Catholicus, quod felicis recordationis Pius Papa prædecessor noster, periculis fidelium occurrere volens, per suam constitutionem, omnibus Principibus Christianis, ceterisque personis in ea expressis, sub excommunicationis, & anathematis, & aliis censuris, & poenis, prohibuerit, ne in eorum locis, spectacula, vbi taurorum aliarumq; ferarum, bestiarum agitationes exercentur fieri permitteret: aut illis quomodolibet interesse, prout in eadem constitutione latius continetur. Nihilominus idē Philippus Rex regnorum suorum Hispanorum utilitate motus, quæ ex agitationibus taurorum huiusmodi prouenire solita erat, nobis humiliter supplicari fecit, vt in præmissis opportunè providere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos ipsius Philippi Regis, nobis in hac parte humiliter porrectis supplicationibus inclinati, excommunicationis, anathematis, & interdicti, aliarumq; ecclesiasticarum sententiarum & censurarum, in ipsius Pij prædecessoris constitutione contentas poenas in eisdem Hispaniarum Regnis, quo ad laicos ac fratres milites tantum, quatuorunque militiarum etiam præceptorias, & beneficia ipsarum

militiarum pro tempore obtinentes, dummodo dicti fratres milites sacris ordinibus initiati non fuerint: & agitationes taurorum festis diebus non fiant, autoritate Apostolica, tenore præsentium tollimus & amouemus præmissis alijsque in contrarium facientibus, nō obstantibus, quibuscunque. (Provisio tamen per eos ad quos spectauit) quod exinde alicuius mors quoad fieri poterit, sequi non possit. Datis Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo piscatoris die 25. Augusti 1575 Pontificatus nostri an. quarto.

Clerici taurorum agitationibus in heresibus graves grauer peccant. Et ideo taurorum agitationes quæ metu censurarum aliarumque poenarum extrauagantijs Quinti relegate erant in Hispania, iā sunt frequētissime. Clerici verò eis assistere non possunt, cum ecclesiastico ordini indecorū sit, eius ministros hisce spectaculis interesse: licet multi salutis æternæ prorsus immemores & grauitè mortaliter peccantes, temere non obseruent. In dicto Concilio verò Prouinciali Toletan. celebrato anno 1566. acti. 3. capit. 26. clerici qui in hoc deliquerint proptèr ibi diffinitur ordinarij arbitrio puniri debent.

Clandestinis nuptijs intereſſentes.

CAPVT LXXIII.

- 1 Clerici, qui interfuit coniugio clandestino, quater puniuntur.
2 Suspenditur ab officio an sit suspendus a beneficio.

- 3 Episcopus vel parochialis sacerdos, an huius c. suspensionem possit propria absolutectione tollere.
4 Hodie in pluribus locis consuetudo viget v. prelati dispensent, quod sine banno contrahere possint, quos nubere possunt.

Parochialis sacerdos cōtēnens prohibere tales nuptias, a aut quilibet alius etiam regularis, qui præsumit illis intereſſe, suspenditur ab officio per trienniū, b & punitur grauius, si culpræ qualitas postulauerit, vt in capit. final. de clandest. despon. Et licet text. ibi solum dicat quod in hoc delinquens suspenditur ab officio, intelligendum est, quod talis suspensio inducit etiam suspensionem à beneficio, cum hoc sit regulare, vt not. glo. in Clementin. Cupientes. de poen. in gloss. magna, verū: Et not. & in cap. Iatores, de cler. excomm. minist. & Doctor. in cap. Pastoralis. de appella. vbi etiam glo. fin. & ita tener Cardin. in dict. capi. fin. quem refert & sequitur Præpo. ibi in fin. colum. Tempus autem triennij poterit minui vel augeri ex causa, vt not. Host. ibi, quem sequitur idem Præpos. in dict. fina. colum. qui pro eius opinione pōderat text. ibi. dum dicit, grauius puniendus, &c. Imò plus dicit Hostien. secundum eum quod ab hac suspensione poterit absolui ab ordinario, vel suo parochiano, ex quo non reſeruatursedi Apost. arg. text. in cap. Nuper. de senten. excomm. nisi per constitutionem legati in prouincia de consensu synodali

dali fuerit absolutorio referuata, na nunc etiam episcopus non possit absolueret. Ego tamē dubito in quantum Doctor dicitur quod absolui poterit à suo parochiano, argu. di. ca. Nuper. quod hoc sit verum in isto casu: quia ille tex. loquitur in excommunicatione, in qua vertitur periculū animæ, quod quis sit, vel moriatur excommunicatus, quod nō est in suspensione. Item loquitur quando difficile est ex aliqua iusta causa, quod ad ipsum excommunicatorem absolueret accedere. Item si libris esset pœna ista suspensionis per triennium, si statim post illam incurtam posset sacerdos absolui à suo parochiano. Præterea pœna ista imponitur presbytero parochiali, quomodo ergo poterit iste habere alium presbyterum parochialem suū, qui illum tanquam parochialis & proprius sacerdos absoluat. Imò quod nec ab Episcopo possit absolui sacerdos qui hanc pœnam incurrit, magis in specie probat gloss. in cap. Cupientes in §. Cæterum, in verbo, suspensus de elect. lib. 6. dum dicit, quod tex. in di. ca. Nuper. non habet locū in suspensione. & licet sequamur opinionem gl. in clem. 1. de hæret. in §. verum. in verbo excommunicationis, quæ videtur extendere di. ca. Nuper. ad suspensionem, quando non fuit ad tempus determinatum, & dicit nō habere locum quando tempus est determinatum, adhuc non potest procedere opin. Hostiæ.

& Card. in casu nostro. Quum hic suspensio sit limitata ad triennium: nec etiam procedere potest eorum opin. si omissis glo. prædictis sequamur opinionem Pauli, in clem. 1. de reb. Eccle. non alie. quam videtur sequi Domi. super d. gloss. in verbo, suspensos, dum vult quod aut lex ponit suspensionem propter pœnam, aut propter contumaciam: primo casu, inferior non potest absolueret, nisi esset causa virgens: secundò, inferior absoluit, & sic procedit di. ca. Nuper. Nam etiam secundum istam distinctionem non potest procedere dicta opinio Host. & Card. quia aperte constat quod in casu nostro suspensio non in contumaciam, sed in pœnam imposita est: & sic per supradicta videtur, quod non sit verac

opinio dictorū Doctorum quod ad casum nostrum, quam nusquam ab alio impugnatum legi. Cum autem hodie in pluribus locis cōsuetudo inualuerit, ut prælati dispensent à quod sine præcedentibus contrahere possint qui nubere volunt, ut facile est videre in aliquibus diocesis & ut de consuetudine eadem attestatur Petrus de Palude in 4. sententiarum, dist. 28. quæst. 2. arg. 3. concl. 3. eodem modo videtur quod ex tali dispensatione celebrandis nuptiis possint interesse.

Talis nuptias. Adde quod ad hoc ut huius capituli pœna imponatur, matrimonium clandestinum dupliciter considerari potest (alijs omissis.) Primò

quoties matrimonium absque
testibus contrahitur. Secundo
quoties testibus presentibus,
pretermissis tamen denuntia-
tionibus Ecclesie. gloss. not. in
cap. cum inhibito. de clandest.
dispensatione tradit Deci. in l.
quo tutela §. clam ff. de reg. iur.
Domi. Soto in 4. sentent. dist.
28. q. 1. ar. 1. Specul. coniu-
gior. 1. part. arti. 10. in prin.
Regia l. 1. tit. 3. par. 4. Marti.
Nauarr. in manuali. confesso.
capit. 22. numer. 7. Didac.
Perez in l. 1. titu. 1. lib. 5.
ordi. versu. plura tamen se offe-
runt.

B

*Clericus qui ma-
trimo-
nio clā-
destino
inter-
fuit qua
pena ple-
bendus
sit.* Suspenditur ab officio per trien-
nium. Adde Regia l. 4. Decre-
tali. 2. par. c. 6. num. 13. quo
loco scribit suspensionem illā
ad beneficium etiam posse. Flo-
rent. in 3. par. tit. 1. c. 16. Hæc
tamen suspensio ipso iure non
imponitur, sed iudicis sententia
desideratur, q̃ manifestè col-
ligitur ex dict. cap. cum inhi-
bitio. §. fin. ibi. [Suspendatur]
Et sic per sententiam cum illud
verbum [Suspendatur] actum
iudicis in futurum exigit, & ca-
ratione est canon ferendæ non
latæ sententiæ glo. in l. crimi-
nali. in verbo, habeatur. C. de
iurisd. omni. iudi. tradit Felin.
in cap. Rodolphus nu. 24. de
rescrip. Roman. sing. 2. Hie-
ronym. Gig. in tract. de pension.
quæst. 78. Siluest. in sum. in
verbo, excommunicatio. 1. quæ.
9. Marthes. singul. 112. & no-
tissimè D. Perez in l. 1. tit. 1.
lib. 5. ordin. sol. 32. versu. cir-
ca præmissa.

Hodie verò ex sacrosancti Cō-
cilij Tridenti. decissione, Ses-
sion. 24. cap. 1. de reformat.
Paroch⁹, vel alius sacerdos, qui
cum minori testium numero,
quàm ibi statuto: & testes qui
sine parcho, vel alio sacerdote
de ordinarij seu parochi licen-
tia, in his clandestinis matri-
monijs interfuerint, nec non
contrahentes ipsi grauius pro
arbitrio ordinarij puniuntur.
Circa quod decretum quate-
nus huius capituli argumento
conuenit, non nulla censeo cō-
sideratione dignissima.

Primò ante omnia sciri oportet, quòd in dicto decreto quæ-
dam solennitates statutæ sunt, quæ pro maiori matrimonij
solennitate desiderantur, quæ-
dam verò statuuntur, quia sunt
de necessitate Sacramenti. de
solennitate enim sunt banna,
ædicta, publicationes in eccle-
sijs, vt maiori solennitate tan-
tum Sacramentum celebretur,
de substantia matrimonij est,
quod coram parcho, & duo-
bus vel trib⁹ testibus fiat: quod
si hoc omittatur, nullū est ma-
trimoniū. Quod ex dicto Con-
cilio manifestè colligitur, quia
clausula decreti irritantis non
refertur ad eam denunciationū
solemnitatem, sed ad aliam,
nempe vt matrimonij contra-
ctus substantiali forma ibi sta-
tuta contrahatur, & ita inquit.
[Qui aliter quam præsentē pa-
rocho, vel alio sacerdote, de ip-
sius parochi, seu ordinarij licen-
tia, & duobus vel tribus testib⁹
matrimonium contrahere at-
tentabunt

*Sacrum
Conciliū
Triden-
Sess. 24.
c. 1. de re
form. ut
ca illa
qua for-
mam, et
solemnit-
atem matri-
monij cō-
cernunt
interpret-
atur.*

ventabūt, eos sancta synodus ad sic contrahendū, omnino inhabiles reddit, & huiusmodi cōtractus irritos, & nullos esse decernit, prout eos praesenti decreto irritos facit & anulat.] Si enim catholicum cōcilium voluisset matrimonium nullū reddi, ex defectu denuntiationum hoc expressisset: prout expressit deficientibus parochis & testibus, prout in simili disposuit tex. in capit. inter corporalia, post medium de transla. Episc. vel electi ibi. [Vnde si circa translationem idem fieri voluisset, qd de concessione dixerat, & de translatione poterat expressisse.] Quod etiam ex eo fulcitur, nam si hae denuntiationes considerarentur pro forma matrimonij, minimè sanè Catholicū Concilium facultatem concederet ordinarijs, vt ex causis possent eas omittere argu. eorū quæ tradit Bar. in l. si in lege. ff. locat. Paul. de Castr. in l. qui Romæ §. Flavius. ff. de verbo. oblig. vbi latissimè Alexand. num. 8. Felin. in cap. cum dilecta n. 6. de rescrip. Deinde hanc rem comprobat, quia iure antiquo matrimonium cōtractum absque monitionibus firmitatem obtinebat, cap. cum inhibitiō. de cland. disp. Sacrum verò concilium minimè corrigi, sed innouat dictum ius antiquum Concilij Lateranensis cum dicit. [Sacri Lateranensis concilij sub Inno. tertio celebrati vestigijs inherendo præcipit.] Et sic in nullo corrigit, ideo mutandum non est. l. præ-

cipim⁹. C. de appel. & casus iste omissus remanet in dispositione iuris communis l. commo- dissimè. ff. de lib. & posthum. quia si voluisset annulare, expressisset. l. item apud Labeonem §. ait Prætor. ff. de iniur. cap. ad audientiam. de renun. Istum dicit germanum intellectum dicti Concilij Ioan. à Rojas in suo epitom. de success. cap. 2. n. 22. & 23. & 24. dicēs ita pluries, à se fuisse iudicatum sequitur Ioan. Gutierrez vir doctus & diligēs in tract. de iura. confum. 1. par. cap. 51. num. 25. Ioan. Matienço in Rubric. tit. 1. lib. 5. noui ordi. in gloss. 1. num. 34. & 35. Et ita decretū est à Cardinalibus, qui sacri cōcilij Tridentini interpretationi præsumunt, quorum decretum infra referam, & ita tenendum est licet contrariam opinionem, nempe matrimonium vitari denuntiationum defectu teneat Iacob. Menochi. consi. 69. num. 70. volum. 1. à quo in hoc cauendum erit.

Peccaret tamē grauitè parochus, qui matrimoniū prætermittis denuntiationibus celebraret, atq; contrahentes ipsi: necnon testes, qui scienter in his matrimonijs interfuerint, & in exteriori iudicio condignis pœnis ab ordinario sunt puniendi. Si verò parochus nō in inito consilio nec data opera, sed ex ignorantia credēs bona præcessisse, ea omisit: iuxta qualitatem ignorantia: leuiori pœna puniendus est. Ipsi verò contrahentes, si modò bonam

IOANNES
GUTIER-
RIUS.

fidem habuerint, putiendi nō sunt, nulla sanē eis culpa imputari potest, qui parcho affuerant fuisse, tam banna fidem praititerunt (prout tenebatur) nec suspicari debebant in huius muneris ministerio fuisse defidem ita scribit optimē meo iudicio Doctor Ioann. Segura in direct. iudi. Eccle. 2. par. cap. 13. num. 40.

Secundo illud etiam perpendi debet, quod licet parochi præsencia, vel alterius sacerdotis interuenientis, sua vel ordinarij licentia sit de substantia matrimonialis vinculi, non tamen pro eius forma desideratur: quod ipse sacerdos verbis dicti concilij vel alijs de more regionis utatur, ita multis rationibus, & argumentis adductis probat Illephonsus à vera Cruce in apēdi. ad Specul. matrimon. dubio. 4. Non tamen excusaretur clericus à mortali crimine, & à poena à suo ordinatio imponenda, si dictis verbis in matrimonijs contrahendis non utatur, vt ipse ibi latē scribit.

Tertiò (licet hoc à multis in controuersia adduci poterat) venissimum & iuri consonum censeo, quod licet parochus inuit⁹, renuens, vel dolosē ad matrimonium celebrandum à contrahentibus, vel alijs suo nomine fuerit adductus, dummodò contrahentium verba audiat, & probē intelligat, tale matrimonium celebrandum à contrahentibus, vel alijs suo nomine fuerit adductus, dummodò cō-

trahentiū verba audiat, & probē intelligat, tale matrimonium firmitatem obtinebit. Id sanē in dicto decreto præcisē pro matrimoniali vinculo exposcitur quod præsens sit, vt tanquā testis qualificat⁹, cum alijs qui ibi interfuerint testimonium proferre possit, & idē quomodocunque id fieri possit, minime viciatur matrimonium, de quo est text. insignis in l. coram Titio. ff. de verb. sing. vbi Forentinus iureconsultus inquit. [Coram Titio aliquid facere iussus, non videtur præsente eo fecisse, nisi is intelligat. Itaque si furiosus, aut infans sit, aut dormiat, non videtur corā eo fecisse. Scire autem non etiā velle is debet: nam etiam inuito eo rectē sit quod iussū est.] Vnde si statutum prohibeat, aliquid fieri sine præsencia alicuius, satis est illum esse præsente quamuis nec consentiat, nec cōsulat id fieri: vt eleganter voluit Bald. in cap. ex parte Episc. col. 1. de rescrip. Aretin. in l. si quis mihi bona §. Si corā 1. not. ff. de acqui. hæredi. per id quod voluit Bar. in l. Modesti. colū. 1. ff. de dona. quod cum in insinuatione sola præsencia iudicis sufficiat per l. omnium. C. de testa. satis est quod donatio coram iudice fiat, absque eo quod ipse aliquid faciat, aut decretū interponat. sequitur Bald. in l. istud colum. 2. 1. quæst. C. de facto Ecclesi. vbi ad hoc allegat tex. quem dicit meliorē de iure in l. ult. C. de prædi. curi. lib. 10. Alex. in d. l. omniū colū. 1.

And.

*Matrimonium
extra te-
stibus
parochi
etiam te-
stante
contra-
ctū va-
lidū est.*

And. Tiraquell. post leges cōnubiales gloss. 7. nū. 32. Rursus hoc tuleritur, quod præcipuus finis & scopus Concilij Trident. fuit, prohibere matrimonia clandestina, & mederi malo, quod ex eisdem ortū habebat, corū videlicet, qui priore vxore, cum qua clām cōtraxerant, relicta, cum alia palām cōtrahebant. Et sic in perpetuo adulterio vivebant, vt ex processu dicti decreti cōstat, ex quo finalis ratio deduci solet, vt in l. fia. ff. de hæred. inst. cui malo satis medetur, ex parochi præsentia absq; aliquo ipsius ministerio, vel cōsensu. Præterea hoc ex dicto sancto Concil. corroboratur, quod parochi præsentiam & testium, ad firmitatem matrimonij æquiparat, copula equidem, illa & casus similes coniungit, l. Seia. Caio. ff. de fundo instruct. sed præsentia testium sufficit quocūq; modo contingat, & quod sit casualis & moralis, ita Bald. per illum text. in l. testium. num. 6. C. de testib. tradit Felin. post alios in præ. Decretal. num. 29. ergo & parochi præsentia dicto modo sufficit. Ita ab hinc pluribus annis statim post. concil. Trident. cum de hac quæst. interrogatus fuisset (dictis rationibus innixus) respondi. Et cum casus similis Salmaticæ contigisset, cōsulti de eo fuerūt Cardinales, qui Pontificia auctoritate Concilij Trident. interpretationi præfunt, qui D. Hieronimo Manriquez Salam. Episcopo ita responsū præstiterūt.

Reuerendissimo Domino vti Fratri Domino Episcopo Salamantino.

Reuerendissime Domine, libellus hic amplitudinis tue nomine porrectus, in quo nonnulla continetur quæ sita ad cōtractum matrimonij spectantia propositus fuit in sacra congregatione Cardinalium, interpretationi Trident. Concilij præsectorum, quorū hæc fuit sententia.

Non pertinere ad substantiā matrimonij, vt parochus aliqua verba proferat, ideoque valere matrimonium quamuis verba exprimentia consensum prolata sint à contrahentibus tantū, dummodò parochus adhibitus à contrahentibus, sit præsens & intelligat, id quod agitur: licet dissentiat & contradicat, parochum verò intelligi adhibitum etiam si ex alia causa vocatus sit: dummodò ad illum actum adhibeatur. De parochi autē qui omissis tribus denuntiationibus, sine ordinarij licentia, aliquos desponsauerit, an matrimonium teneat, congregatio censuit matrimonium quidem valere. Sed parochum ab ordinario puniri posse. Hæc sunt quæ sunt quæ sacre congregationi visa sunt, amplitudini tue rescribenda, cui bonam valetudinem, & omnia fausta à Deo precamur. Romæ die sexta Ianuarij 1582. amplitudinis tue vti frater Philippus Boncomp. Cardinalis sancti Sixti.

Et ita

*D. Bu-
sot Lau-
datur.*

Et ita in causa illa de qua fuerat controuersia, dictus dominus Episcopus iudicauit, consilio doctissimi doctoris Busto Salmaticensis Academiæ sacrorum decretorum professoris insignis. Fateor tamen contrahentes ipsos & testes qui inito consilio interfuerunt, ceterosque huius criminis reos grauius ab ordinario esse plectendos. Tum ne tantum scelus impunitum remaneat. Tum ne detur ansa passim violandi illam Trident. Concilij sanctionem.

Post hæc verò scripta, perueniunt ad manus meas, aliæ consultationes factæ dictis Cardinalibus, & datæ fuerunt D. Card. Garraf. in quadam matrimoniali causâ quæ contingit inter quendam Aluarum, & Catharinam, in ciuitate Gienens. an. 1582. quarum aliquæ sunt instituto nostro accommodatissimæ. & ideo in studiorum gratiam, hoc loco referendas duxi.

Primum igitur dubium propositum fuit, vtrum prohibitio facta ab ordinario, ne parochus aliquos desponsat, ita tollatur iurisdictio parochi, vt ad contrahendum matrimonium, contra talem prohibitionem, non sit legitimus parochus, cum possit ordinarius in totum vel in partem auferre à parochio, ex causa iurisditionem, sicut fit quando reseruatur aliqui casus & in proposita questione maiorem vim habet, quia prædictus sacerdos non erat principalis parochus, nec rector proprietarius sed annuus vicarius qui ad nu-

tum ordinarij poterat moueri.

R E S P O N S I O,

Congregatio concilij respondit, *non valere matrimonium contractum coram parochio, cui interdictum est ab Episcopo ne interueniat.*

Ex quo secundum dubium controuertitur, vtrum cum in proposito casu interuenit parochus, non inuitus sed volens contra prohibitionem ordinarij, matrimonium validum sit, vel potius nullum, quia non interuenit sacerdos habens iurisditionem, cum sit sublata ab ordinario.

R E S P O N S I O.

Congregatio concilij respondit, *esse validum.*

Tertium dubium est, quod si inuitus & compulsus per vim adsit sacerdos, cum contrahitur matrimonium, præcedente vel non præcedente dicta prohibitionem, vel tali interdictionem, vtrum tale matrimonium subsistat?

R E S P O N S I O.

Congregatio concilij censuit, *subsistere.*

Quartum dubium, si sacerdos adsuit, nihil tamen eorum quæ agebantur vidit, neque audiuit, vtrum tale matrimonium validum sit sic contractum, vel potius tanquam sine sacerdote nullius sit ponderis vel momenti?

R E S P O N S I O.

Congregatio concilij censuit, *non valere, si sacerdos non intellexit, nisi tamen affectum esset non intellexera.*

Quintum

Quintum dubium, si adsit sacerdos, dum contrahitur matrimonium casu, non cogitans, se ad id vocatum, sed aliud agens audiuit duos inter se contrahentes matrimonium, utrū sit validum tale matrimoniū, in quo fuit presens non tamen certioratus neq; ad id expressē vocatus: neque interponēs suā auctoritatem dicto vel facto, vel potius sit nullum, quasi assistētia autoritatoria, per cōcilium requiratur, non nuda vel casualis præsētia.

RESPONSIO.

Congregatio concilij censuit valere, etiam si parochus aliū ob causam adhibitus sit ad illum actum.

Quæ decisiones singulares sunt & ideo non vulgariter notandæ.

Quartò, est etiam memoratu dignum quòd stante hodie dicto decreto concilij, si quis temerè audeat cōtrahere, absque parochò, & testibus, nō solum tale matrimonium ut clandestinum nullum est, sed nec poterit postea parochus, hinc postea contrahenti auctoritatem præstare: saltem absque ordinarij sui facultate, quòd si fecerit incidit in pœnam tex. in di. ca. fin. de cland. despon. itā in terminis scribit Simon Maiolus in tracta. de irregulari. lib. 3. ca. 25. vers. circa crimina. fol. 306. sed miserè salitur in hoc vir doctus, nam si prout ipse fateatur verum est, quòd inhabili-

tas dicto Concilio statuta est ad sic contrahendum, quando forma prætermittitur, ut bene etiam scribit D. Perez in l. 1. tit. 1. lib. 5. ordina. vers. ulterius dubitatur. Nullum potest impedimentum cōsiderari, cuius ratione qui sic contraxerunt, servata forma Ecclesiæ nō possint postea contrahere, & ideo frustra desideratur ordinarij facultas. Quod iam diffinitū est Cardinalium qui præsunt interpretationi Concilij Tridentini Decreto his verbis. [Qui matrimonium sine parochò clandestinè contraxerunt atque consumauerunt possunt si nullum aliud impedimentum ad est sine dispensatione de nouo in facie Ecclesiæ matrimoniū contrahere.]

Illud tamen non diffieor, quòd si ex Synodali constitutione, contrahentes ob matrimonium clandestinum excommunicationis sententiam incurriscent, vel tale matrimoniū publicum esset, malè faceret parochus, saltem ratione scandalij, qui non primò declarato nullo matrimonio clandestino ab ordinario, eos secundo matrimonio coniungeret, eique propter hoc arbitraria pœna plectendus: non verò erit locus pœnæ text. in d. capit. fin. prout perperā Maiolus scribit.

Quintò est etiam similisimè circa hoc institutum asseuerandum, eos omnes qui contraveniunt dicto decreto, mortalem culpam contrahere, cum Ecclesiæ iussissimo præcepto in re gravissima

Decretū
lat. sancta
congregatio
nova.

Matrimonium
nullum
propter
solemnitatem
defectum,
an possit
valide
posse contrahi.

Contra
Simon
Maiolus

Contraveniens
inter
iacta
Trident.
concilij
decreto
mortalem
culpam
contrahit.

grauissima cōtraueniunt, quod manifestissimum est ita vt nulla probatione indigeat, & probat Alphon. à Vera Cruce in appendi. ad Specul. coniugio. dubio. 11. Et in exteriori iudicio grauiter ordinarij arbitrio plectendi sunt vt in dicto concilio decretum est.

*Senten-
tia exco-
municat.
re. quia in
Re. siue
exco. 1.
2. con-
tra con-
tra. 1.
1. 1. 1.
1. 1. 1.
1. 1. 1.*

Circa quod tamen iudices Ecclesiastici animaduertere debent, quod si non tantum matrimonium clandestinum contractum fuerit sed contrahentes carnali copula consummauerint grauiori supplicio immane hoc crimē ab ipsis puniri oportet ita fertur decretū esse à Cardin. quibus à Summo Romanæ Ecclesiæ Bræsile Cōcilium Tridentinum interpretandi cura amplissima potestate demandata est.

Sexto ratione huiusmodi mortalis criminis, sequitur iustissime per synodales cōstitutiones statui potest, excommunicatio nis sententia, nec nō aliæ pœnæ cōtra clericos, & laicos transgressores dicti decreti, id enim sit, vt melius superiori lex feruetur, vt in c. animatū. de conflict. in 6. glo. in Clemen. ne Romani. in verbo, tolli. de electi. vnde iustificatur apud nos Synodalis Toletana constitutio qua excommunicationis pœna ipso iure, & aliæ pœnæ imponuntur, in hæc verba. *Y mandamos que no guardandose la dicha forma que el cura, o clérigo que celebrare es Sacramento, sea descomulgado por el mismo hecho, enya alfo. Lucron et nos reservamos, y demas*

y aliende de las otras penas constituydas en derecho, le suspendemos por medio año: y siendo beneficiado le priuamos de la mitad de los frutos de su beneficio, applicados para la fabrica de la yglesia donde fuere beneficiado, y no siendo beneficiado de mas dela dicha suspension. y excomunion arriba dicha, caxa en pena de tres mil mrauedis applicados a la dicha fabrica. En la qual dicha excomunion caxanē incurran las partes contrahientes, y los testigos ipso facto, como cae, è incurrir el cura, o clérigo que hicriere el dicho matrimonio segun dicho es.

Et cum suspensionis pœna, dicta constitutione per verba presentis temporis infligatur, ipso iure imposita cēsetur gloss. in l. si quis maior. in verbo infamia. iuncto tex. in verbo Notatur. C. de transactiōi. vbi Bart. Bal. & Paul. & alij recentiores notāt glo. in l. si quis in tantā. in gl. magna in versiculo, *Quæro tu quæro.* C. vnde vi quam opinionē communē esse restantur plures quos refert And. Tiracuell. in repeti. l. si vnquam in versic. *Reuertatur. num. 21. C. de reuoca dona.*

Similis excommunicationis pœna ipso iure imposita est cōstitutione Synodali Salmatina ca. 42. quam refert Doctor Didac. Perez in l. 1. tit. 1. lib. ordi. versi. *Item solet pœni.* Quæ amplius habet, nempe eos qui ea excommunicantur euitandos esse, absque aliqua denūtiatione, quod sanē manifestē repugnare videtur Martini. *Quinti conli.*

*T. 1. 1.
S. 1. 1.
L. 1. 1.
C. 1. 1.*

*Salmatina
ca. 42.
Synodali
interpretatur*

constitutioni quæ incipit. [Ad euitanda scandala] Quæ statuit neminem teneri excommunicarum euitare, etiam à iure, donec nominatum denunciatur, & ea ratione cum lata sit, contra ius superioris nō poterit firmitatē obtinere, vt in ca. cū inferior. de maior. & obed. & hac ratione de eius valore dubitat D. Couar. in 4. decret. 2. par. c. 6. nu. 9. Sed potest iure defendi quando matrimonium clandestinū, propter quod incurritur excommunicatio, est notorium, tali modo, quod nullo pacto celari potest, ita eam defendere conatur Didac. Perez dict. ver. item solet foi. 30.

Non tamen prætermittendū est, quod circa prædictas Synodales cōstitutiones scribit Dom. Soto in 4. senten. dist. 28. quæst. 1. arti. 2. vbi contra eas inuehitur dicens, quod melius esset quod iuris cōmunis pœnæ tantum imponderentur. Nā si summi Pontifices, sacrag; cōcilia dictas censuras necessarias iudicarent, eas infligerent, suspicatur (vt ille inquit) quod propter subsidiū potius fabricarū, quā animarū imponūtur. Illi autē qui dictas censuras ignorāt, eas inuimē incurrūt, etiā si aliqua sua culpa vincibiliter (vt aiūt) ignorēt. Quia licet à iuris communis censuris nulla ignorantia excuset, tamē ab aliorum inferiorū prelatorū excusat, dummodò crassa & supina non fuerit, vt in ca. vt animarum. de constit. lib. 6. Crassa vero & supina ignorantia illa

dicatur, quæ ex malicia vel negligentia procedit.

Septimò ex verbis dicti S. Cōcilij colligitur, quod ordinarius ex illius præcepto tenetur transgressores debitis pœnis punire, in illis verbis, [Abitrio ordinarij puniri præcipit.] Et ea ratione peccat ordinarij, vel eius vicarij, qui neglexerit huius criminis reos punire, ita tenet F. à vera Cruce in apēdice dubio. 11.

Octauò non est obliuioni tradendum, quod per impositionē pœnæ illius decreti non censetur exclusā pœna text. in dict. cap. cum inhibitis. § fin. imo vltra illam parochus, vel alius sacerdos qui in hoc deliquerit, pœna arbitraria plectendus, prout in dicto decreto concilij cōtinetur. Tum quia iuri antiquo in hoc derogatū non est, à quo sine noua & expressa decisione recedere non licet. l. præcipimus. C. de de appel. cum similibus. Tum quia in dict. §. fin. capit. cum inhibitis, vltra suspensionem triennalem, grauior pœna iubetur imponi, si delicti qualitas postulauerit, & sic vltra suspensionē locus est pœnæ arbitrarie, & ideo fieri Cōcilium antiquo iuri videtur cōforme. Tum quia clandestinū matrimonium, magis odiosum, & prohibitum hodie est, quā olim, cum antea iuris prohibitionē non obstante, ratum erat: nūc verò inualidū est. Qua ratione, qui dicto decreto contraueniūt, magis delinquūt quā olim, iuri antiquo contraueniēdo, & sic melius hodie

*Text. in
c. cum
inhibitis §
fin. de
cland.
disp. de
claraturo*

quā

quā antiquitus verificari possunt verba dict. §. ibi. [Gravius puniendus si culpæ qualitas postulauerit.

Prohibetio matrimonij clandestini sponsalia de futuro minime comprehendit.

Nonò illud etiam est obseruandum quod concilij prohibitio, necnon statuta ibi poena solum in contrahentibus, vel interuenientibus in matrimonijs clandestinis verificari debet, non autem si sponsalia de futuro contraherentur. Hoc namq; casu, nec contrahentes, parochus, vel alius sacerdos, testesue aliqua poena sunt puniendi. Tum quia conciliū tantum loquitur in matrimoniali contractu, nec verbum in eo continetur, quod ad sponsalia de futuro referri possit, vt patet ex eius verbis ibi. [In posterum antequam matrimonium contrahatur.] Et ibi, [Ad celebrationem matrimonium procedatur.] Et ibi, [Matrimonium malitiose impediri possit.] Et ibi, [Matrimonium contrahere attentabunt. Sequitur statim & facit. [Insuper parochum, vel alium sacerdotem, qui cum minori testium numero, & testes qui sine parochio, vel sacerdote huiusmodi contractui interfuerint &c.] Et sic manifestè de matrimonio tantum agit. Tum quia ratio Concilij quæ ex eius decissione percipitur, solum in matrimonio militat, non verò in sponsalibus de futuro, quod manifestè patet. Nam ob eam causam clandestina matrimonia annullantur, vt peccata perpetua de medio tollantur, quæ sæpenuerò ex dictis ma-

trimonijs oriebantur, quod minimè contingit in sponsalibus de futuro: nam si illis contractis, spōsus cum alia de presenti contrahat, licet peccet violando fidem, non tamen in perpetuo peccato manet, & idè Concilij decretum nullo modo in sponsalibus de futuro procedit. Tum quia Concilij sacri decisio noua est & correctoria, & vltra casum ibi expressum, extendi non permittitur. l. præcipimus. C. de apostolica. Tum quia qui sic contrahunt, nō faciunt contra Ecclesiæ præceptum, quia nec antiquo nec nouo iure prohibetur, sic contrahere. Imò iure veteri (quod intactum remanet) licebat, & hac ratione post sacrum Tridentinum concilium sponsalia de futuro valida sunt & firma & naturali iure adimplenda. Tum etiam fulcitur, quia sponsalia de futuro contrahens, non incidit in poenam excommunicationis, vel aliam quæ imposita est à lege propter canonicum impedimentū gloss. memorabilis in Clemen. vni. in verbo, contrahere. in vers. [Non puto,] de consangu. & affin. quam dicit esse sing. Abb. in cap. 1. colum. penult. de post. Prælator. Collect. in cap. non debet. nu. 5. de consangu. & affin. Deci. in capit. ad hæc in beato. numer. 45. de postu. Præla. Nicola. Mil. in rep. in verbo lex. Felin. in rub. de sponsali. & in capit. tertio loco. nume. de præsump. l. as. in l. cum quidam. num. 13. ff. de lib.

de lib. & post. & in l. quominus. num. 18. ff. de flumi. & in l. si stipuler. nu. 5. ff. de verb. oblig. Cur. Iunior. num. 58. Oroscius num. 24. in l. 2. ff. de iuris. omni. iudi. Boeri. deciss. 173. num. 30. Ang. in summ. in verbo pœna. And. Tiraquel. in l. 10. conu. gloss. 2. num. 18. Nauarr. in capit. si quando. excep. 6. pag. 20. de recrip. & eam esse communem testatur Ripa. in tract. de peste rub. de remedio ad conseruand. vber. num. 65. Præposi. in cap. 1. n. 8. de sponsali. Nauar. in manuali confesso. cap. 22. num. 43.

Ex quibus facile repellitur Ioan. Andr. Abb. & aliorum opinio in di. cap. cum inhibiti. qui scripserunt, illius text. prohibitionem locū in sponsalibus de futuro obtine. quos sequutus fuit noster Greg. in l. 1. in verbo, *Que los desposen.* tit. 3. partit. 4. quam opinionē multis rationibus defendit Castillo. in l. 49. Tauri versie. matrimonium.

Nec superioribus refragatur. l. oratio. ff. de sponsalib. quæ vulgò circumfertur ad probandum, quod prohibito matrimonio, sponsalia prohibita essentur, quia illa non procedit, quando datur diuersa ratio, quæ suprà iam tradita est, ita legem illam interpretantur Bald. & Salic. in l. C. 1. si rect. prouin. Dec. in c. iurauit. n. 4. de proba. & in c. nam & concupiscētiā. 2. lectu. n. 4. de constitut. Iacob. Philipp. Porti. lib. 5. reg. conclusi. 33. lim. 1. Ioan.

Oros. in di. l. 2. n. 24. vbi Cur. Iun. n. 58. testatur istum intellectum & limitationem esse communem, quam probat tex. in l. si quis officium. ff. de ritu nupti.

Et memoria quidem teneo, *Autov in acadē* quod anno Domini 1564. eo *mia Cō-* tempore quo non sine summa *plutenſi* totius Christiani orbis vtilitate *sacrorū* dictum decretum sacri Concilij *Decreto* in lucem prodijt, cum sacro *rum ca-* rum Decretorum huius Com- *thedram* plutenſis celeberrimæ Acade- *per duo-* miæ publicus essem professor *decim ā* (eamq; functionem per duode- *nos fuit* cim annos non sine laude gessi *modera-* posteaq; ad primaria dona per- *tus* ueni) cuius publici muneris ratione, materiam Sacramenti matrimonij legēs, primus omnium in dicta Academia, Concilium sum interpretatus hanc opinionē publicē docui, ceteris sacrorum canonum professoribus (qui tunc erant doctissimi) refragantibus. Primus etiam causarum forensium Patronus, in publicis actionibus ad forē spectantibus defendi, & obtinui in causa quæ in hac amplissima ecclesiastica Complutenſi curia statim agitata fuit coram Licentiatō Martino Lopez de Salas Vicario generali integerrimo, gaudeoq; opinionem nostram, in scholis & ecclesiasticis tribunalibus ita receptā esse, vt nullus dubitanti locus relictus sit. Et eam multis annis lapsis tenentē legi Illephon. à Vera Cruce in appen. ad specul. coniugi. quæst. 9. per totā pagin. 42. & iterum pagin. 113.

præstitit dicti matrimonij celebrationi. Non sanè parochus, cirminis suspitione caret, qui nulla subsistente causa extra oppidum in aliena parochia propria auctoritate matrimonium celebrat, & ita tenendum cenfeo licet fere octo annis elapsis post hæc scripta cōtrarium tenentem legerim Doctorem Ioan. Seguram in directo. iudi. Ecclesiast. 2. part capitul. 25. numer. 49. Nec refert, quod in oppidis in quibus diuersæ parochiæ constitutæ sunt, cōtrarium apud nos moribus receptū est. Quia id contingit, cum parochi saltem tacite alternis vicibus sibi ipsis hoc facere permittunt, quod si contradicerent nullo modo liceret.

Duodecimò quod ad hoc, quod ut sacerdos, impune sibi non subditos, possit coniungere, vel benedicere, requiritur quod proprii sacerdotis expressam facultatem habeat, nec tacita sufficeret, id equidè significat illud verbum, *licetia*, positum in Concilio ita scribit Lapp allega 86. & ibi nouissimi apostillantes. Andr. Tiraque. latissimè in leg. connuial. gloss 7. numer. 8. & ita in terminis declararunt sapientissimi Cardina. interpretes sacrosancti Concilij Tridentini an. 1573. die. 12. Nouembris dum Venetijs quæstio circa hoc esset, inter quosdam Grinanium & Paulam de Alueno, quæ se desponsatâ assueverat, à quodam Ioanne Baptista Grinano

Veneto, ut testatur Iacob. Menoch. de arbi. iud. quæstio. libr. 2. centu. 5. casu. 453. numer. 14. idem in consilio 188. numc. 7. volum. 2.

Decimo tertio, non est obligationi tradendum, quod ad hoc ut matrimonium coram alieno sacerdote celebratū, firmitatem obtineat: & ipse à pœna sit immunis, licetia proprii sacerdotis præcedere debet, nec sufficit, quod postea sequatur. Vbi enim in aliquo actu licentia desideratur ea præcedere debet authent. licentia. C. de Episcop. & clericis. l. si quis mihi bona §. iussum. ff. de acquir. heredit. l. vltim. §. necessitate. C. de boni. liber. cap. omnis vtriusque sexus de pœni. & remission. & facit l. 13. titul. 6. partit. 6. vbi Gregori. in verbo, *Con otorgamiento*. & l. 3. titul. 7. libr. 5. noui Regij ordin. vbi sancitum est primogenium nō confirmari ex Regia licentia quæ post eius institutionem sequitur, nisi hoc in ea expresse cautum fuerit tradit Innocen. in capit. dudum. de reb. ecclesiæ non alien. Bart. in l. si autē plures ff. de aqua plu. arcenda Mar. Anton. Bauer in §. si alienus seruus. Instit. de heredit. institu. Barthol. Socin. consil. 222. num. 3. lib. 2. Cornel. consil. 89. num. 10. lib. 3. Cassan. in consil. Burg. rubr. 4. §. 7. num. 38. Antoni. Gomez. in lib. 42. Tauri. Et licentia multipliciter accipitur, ut per Bald. consil. 290. num. 6. libr. 3.

Decimo quartò, non est ab hoc

*Dicta
centia
parochi
præstari
da mat
monium
debet
procede
re.*

*Express
facultia
proprii
sacer
dotis re
quiritur
ut alie
nus pos
sit ali
quos ma
rimonie
copulare*

Quis de hoc instituto alienum indaga-
capit re, quis proprius parochus cē-
Proprius sendus sit, vt matrimonio in-
Paro- teresse possit. Et absque cōtro-
chus. uersa asseuerandum est, quòd
 is est Episcopus, qui in sua dio-
 cēsi est ordinarius. Similiter &
 eius vicarius generalis, qui or-
 dinarius est vt infra dicemus.
 Erit etiam vltra hos vtriusque
 cōiugis proprius sacerdos quā-
 do diuersarum parochiarū cō-
 trahentes fuerint. Nam cum v-
 nus sine altero hoc matrimonij
 vinculo coniūgi non possit, v-
 terque contrahens efficitur v-
 triusque Parochi subditus. ar-
 gumen. text. in l. si communē.
 ff. commun. prædi. & in capit.
 per tuas. de arbi. & ita in praxi
 receptum est vt testatur Doctor
 Segura Daualos in direct. iudi.
 Ecclesi. par. capit. 15. numer.
 47. Si verò inter duos alienige-
 nas, matrimonium cōtrahi de-
 bet, qui alias noti sunt nec va-
 gi reputatur, proprius paroch⁹
 in matrimonij celebratione is
 censendus erit, in cuius paro-
 chia qui contrahere debet ha-
 bitat, tempore quo matrimo-
 nium contrahi debet, vt iā pri-
 dem responsum est ab Illustriss.
 Cardinalibus qui Concilij Tri-
 dentini cōgregationi præfunt.

Decimo quinto, silentio præ-
 termittendum non est ne iudi-
 ces Ecclesiastici in proferendis
 sententijs contra sacrum Con-
 cilium contractis errent (vt ali-
 quando vidi) quòd matrimo-
 nia quæ clandestina sunt non
 debent ab eis irritari cum ab
 eodem Concilio irrita sint sed

tantum declarare debent irrita
 & nulla à principio fuisse. sic
 censuit sacra Cardinalium con-
 gregatio in hunc modum.

[Matrimonium contractū co-
 ram sacerdote qui non habet
 licentiam ab ordinario neque
 à proprio cōtrahentium paro-
 cho non debet per ordinarium
 irritari sed tantum declarari ir-
 ritum esse quia cum concilium
 Tridentinum illud irritum fe-
 cerit non est alias irritandū sed
 opus est sola declaratione quod
 irritum sit.]

Duodecimo sexto, non est *Not. cō-*
 pratermittendum, circa huius *trus ma-*
 capituli propositum argumen- *litiosa*
 tum, clericum qui matrimo- *impediē*
 nium quòd seruata Concilij *tes ma-*
 Tridentini forma contrahi in- *trima-*
 tenditur malitiose impedierit *niura.*
 pœna text. in dict. cap. cum in-
 hibitio §. fina. puniendum esse
 ita glos. notat ibi in verbo, ma-
 litiose. Si verò laicus in hoc de-
 liquerit, ab ecclesiastico iudi-
 ce arbitraria pœna est punien-
 dus ex gloss. sententia ibi Re-
 gia. l. 4. titu. 3. partit. 4. Insuper
 damnum parti illatum resarci-
 re tenetur ita Vicēt Ioan. And.
 in dicto §. fina. Gregor. Lopez
 in dict. lib. 4. in verbo. *Deuen a-*
uer pœna. Didacus Perez in li. 1.
 titu. 1. li. 5. ordina. fol. 33. quòd
 not. quia sæpissimè contingit
 in practica.

Quod non sit vera. Adde quòd
 hanc nostri auctoris opinionem
 contra alios sequitur D. Præsul.
 Couarr. in 2. part. Decreta capi.
 6. numero. 14. & nouissimè D.

Didac. Perez vbi paulò antè allegauit.

D *Dispenset.* Adde quòd iam hodie nouissimo Concilio Tridenti. Sessio. 24. capit. 1. de reformat. matri. multoties iam allegato licet ordinarijs si legitima causa interfuerit, in his monitionibus dispensare. Nec ante cōcilium licebat hoc fieri, nisi tantum in locis in quibus consuetudo inualuerat, vt scribit Marti. Nauarr. in manu. confessò. capit. 22. numero. 70. Erit equidem iusta dispensandi causa si nobilis cum ignobili, diues cum paupere, senex cum adolescentula, contrahere vellet: & ea ratione consanguineos timeat, ita Palud. in 4. Senten. distinctio. 28. quæstion. 2. colum. 4. Antoni. in 3. part. tit. 1. cap. 16. §. 5. Martin. Nauarr. in dict. numer. 70. Erit legitima causa ob vicinitatem temporis quo prohibita sunt nuptiæ vt cautum est decreto Car. Sacræ Congregationis.

Sed dubium egregium circa prædicta versatur, vitrum vicarij generales Episcoporum Concilij Tridentini autoritate, dispensare possint, vt non tactis monitionibus matrimonium celebretur, qua proposita quæstione iacob. Menoch. conf. 69. num. 55 volum. 1. censet hoc eis non licere immò prorsus prohibitum esse. Nam (vt ille inquit) cum hoc munus à sacrosancto cōcilio, Episcopi arbitrio relictum sit, non poterit eiccu suæ alteri demandare, ex his quæ ipse late scripsit lib. 1.

de arbi. indi. q. 54. num. 1. & 2.

Deinde quia ex eo personarum industria electa cēsetur, cum graui & ardua sunt quæ mandantur Deci. in l. 1. nu. 28. vbi nouissimi. ff. de offici. eius Ias. in l. more. nume. 65. ff. de iur. omni. iudi. & in l. à iudice nu. 13. C. de iudi. Aymon cōsilio 303. numer. 3. At causa coniungendi & dissoluendi matrimoniū, maximi ponderis est, vt tradit Dec. consil. 311. colum. 1. Parisi consi. 15. num. 13. lib. 2. Soci. Iunior. consi. 86. num. 6. libr. 2. Hieron. Gratia. consi. 2. nu. 34. lib. 2. Sed meo iudicio lapsus est Menochius qui fuit huius

*Opinio
quædam
iacob.
Meno.
repellit
tur.*

opinionis antesignanus, cuius opinionem eo non allegato, nouissimè amplectitur Doctor Suarez de Paz in sua practica quàm non sine maxima diligentia elucubrauit. 2. thom. 3. num. 11. Qui ea innititur ratione, quòd in generali cōmissione ab Episcopo suo vicario facta, minimè comprehenditur dispensandi facultas, vt in cap. quòd translationem de offici. leg. glo in cap. quæ de causa. 2. quæstion. 4. Et contrariam sententiam veriore esse semper iudicauit. Tum quia potestas relaxandi has monitiones, non maioris momenti est, quàm matrimoniales controuersias, beneficiales causas, criminales querelas, & cæteras alias grauissimas concertationes, ad ecclesiastica tribunalia spectantes indicare, & dirimere: cur igitur vicarijs generalibus hanc potestatem negauimus? Tum quia

si iacob

*Vicarij
generales
Episcoporum
aut potestatem
sunt dispensare,
vt monitionibus
non factis
matrimonium
aut.*

si Iacobi Menochi, vera esset opinio, ex eius ratione, idē asseuerandum foret, in dicti Concilij, decisione de qua in superioribus actum est, quæ poenā paracho, contrahentibus & testibus, qui clandestino matrimonio interfuerunt imponit, quos arbitrio ordinarij puniēdos esse precipit, & innumeris alijs iuris locis, quibus certa poena non statuitur, sed ordinarij prudentiæ & arbitrio committitur quod nullus vel medietiter doctus affirmare audeat. Tum quia Episcopus iudiciales omnes cōtrouersias, quarum iurisdictio ordinario iure sibi competit, sicut iudicare per se ipsum potest, ita per vicarium ab eo constitutum cap. cum Episcopus de officio ordin. lib. cui etiam potest delegatas causas præsentēs terminandas committere, velatē per Rebuff. in practi. benefi. in forma vicariatus num. 159. Tum quia sanctum concilium quatenus iudicio ordinarij dictam facultatem committit, nō tantum Episcopo, sed ei qui vices illius gerit committere censetur, quia is ordinarius dicitur, gloss. in capit. 2. in verbo, officialem. de offici. vicar. in 6. & in capit. perlectis. in verbo, iurgia. 25. distinct. & in cap. Romana. in verbo generaliter. de appella. in 6. trad. Felin. in rub. de offici. delega. num. 4. D. Episcop. Couarrui lib. 3. resol. capit. 20. num. 4. Et eadem est Episcopi & eius potestas, & idē est amborum tribunal. capit. 2.

de consuetud. lib. 6. capit. Romana. in princip. de appella. eo lib. & inter Episcopū, & eius vicarium nō est dare medium, vt scribit Abb. consil. 2. t. lib. 1. in fine. dicitque ibi, vicarium Episcopi ipsius radijs illustrari, & hac ratione vnum ex potissimis Iacob. Menochij fundamentum longē repellitur. Tum quia non semper verum est quod idem Menoch. asseuerat, nempe personæ industriam ex eo electam ceseri, quod ardua aliqua causa committitur, nam matrimoniales controuersias magni ponderis & momenti sunt, ideoque illarum cognitio Episcopis competit. cap. ex literis. de in integ. restitu. capit. accedētib. de excessibus prælator. nihilominus tamen generales vicarij potestate vicaria eas iudicant. Tum quia à tempore publicationis cōcilij praxis forensis (totius vt censo) Christiani orbis præsertim Hispaniæ, ita concilium interpretata est, non igitur ab ea recedi licet, quia mutanda non sunt, quæ certam interpretationem habuerunt. I. minimē si de interpretatione ff. de legi. & vera legis interpretatio à practica sumitur Bal. in capit. 1. in princ. de feudo sine culpa non amitten. Et posthæc scripta legi Illeph à Vera Crue hanc opinionem tenentem nullis corroboratam fundamentis in append. ad specul. coniugiorum. fol. 4.

Nec ratio benè eruditi Doctoris Facz me in contrarium

T 4 mouet.

mouet, nam hæc dispensandi facultas, non ab Episcopis suis vicarijs generalibus speciali potestate, ac veluti per manus censetur concessa, sed eo ipso quod vicarij creantur ab ipso sacrosancto Concilio concessa censetur. Audio tamen quod nouissimè, in concilio Prouinciali Tolerano anno Domini. 1583. celebrato ab Patribus & Præsulibus qui ibi interfuerunt, quadam decisione nõdum in publicum emissã, decretũ fuisse, potestatem remittendi has denũtiationes, Episcopis competere, non verò vicarijs generalibus. Quod eis licuisse prædictam constitutionem sic diffinire nullus in disputationem adducere poterit.

Nuptias secundas, vel temporibus prohibitis benedicentes.

C A P V T, LXXIII.

a Vir siue mulier si aliàs conjugali benedictionem receperit, benedictio iterari non debet.

a Sacerdos huius criminis reus qualiter puniatur.

VIR & mulier ad bigamiã transiẽs, non debet à Presbytero benedici: *a* quia cum aliavice benedicti sint, eorum benedictio iterari non debet: verba sunt text. in capitulo. Vir autem, de secundis nuptijs, & sic siue vir siue mulier aliàs receperit benedictionem, non debet benedictio iterari, *b* quia communis est vtrique: neque

vnus sine altero eam recipere potest, vt not. Hostien. in summa eiusdem tit. in §. An licitũ sit, versic. In aliquibus. qui etiã notat quod si duo transeunt ad bigamiã qui nunquã fuerunt benedicti, poterunt benedici. Sacerdos autem contrariũ faciens ob officio & beneficio *a* suspensus eum testimonio literarum proprij Episcopi destinandus est ad sedem Apostolicam, & vt in ca. 1. eo tit. Ex quo videtur secundum Host. vbi suprà quod alius dispensare non potest. Quam pœnã cum tam grauem consideret Ant. in d. *d* cap. 1. pro tam leui delicto dicit quod fortè clericus, de quo ibi, benedixit secundas nuptias contractas viuente prima coniuge: quod etiam *d* ante eum suspicatur Ioann. And. qui tamen dicit hoc nõ patere in decretali antiqua: vt refert Abb. ibi, qui credit hodie imponendam esse pœnam arbitrariam *a* attentis circumstantijs, ac consuetudine loci Et licet quidam dixerunt quod talis sacerdos est suspensus ipso facto tamen Hosti. tenet contrarium, quem videtur sequi Anto. ibi, dum refert eius opinionem vltimo loco. Et sequitur eum etiã expesse Abb. licet de Anto. non faciat mentionem. Vnde in hoc delicto cum pœna non sit imposita ipso iure secundum communem & opinionem: & delictum non sit tam graue, arbitrio iudicis erit puniendus clericus in hoc delinquens. *f* *f*

A **B**enedici. Viderationē huius prohibitionis per egregiū Martin. Nauarr. in manu. capit. 22. num. 83.

B *Iterari.* Vide sing. Siluest. in summa. in verbo, nuptiæ. quo loco scribit text. in cap. 1. de secund. nup. Locum habere etiā priore matrimonio soluto, & quod si alter coniugum iam semel benedictus fuerit, vel saltem mulier ipsa, non debet benedictio iterari. Quod si foemina nondum fuisset benedicta, potest tunc benedictio soleniter fieri, & hæc fuit Sancti Thom. sententia in 4. Senten. distinct. 42. quæst. 3. ad finem, quæ in praxi seruatur vt fateatur Henri. in cap. vir autem. de secund. nup. vbi glo. idem not. & frequentior vltus eam recepit vt testatur D. Couarr. in 4. Decretali. 2. par. cap. 8. §. 11. n. 2. quam nouissime sequitur Gregor. in l. 2. tit. 11. par. 4. in verbo, *No deuen ser vedados.* F. Alphons. à Vera Cruce in specul. coniugi. 1. par. arti. 13. & ita tenendum censeo licet hoc firmare non audeat Jacob. Menochi. de arbi. iudi. quæstion. lib. 2. centu. 5. casu. 417. nu. 10.

C *Ad sedem Apostolicam.* Hodie verò stat quædam Ioan. vigesimi secundi extrauagans constitutio qua missio sacerdotis secundas nuptias benedicientis ad Romanam curiam omnino tollitur de qua meminit Dom. Presul Couarruu. vbi paulò antè allegauit.

D *Vincente prima coniuge.* Adde quod hanc opinionem sequuta

est Regia. l. 2. tit. 4. par. 4. cum Regia dicit. *Mas los que diessen benedictiones, a los que casassen dos begadas, ò mas, siendo el matrimonio de partido, por embargo de derecho, ò por muerte, segun sobredicho es, no coeran en pena.* Ex qua Greg. ibi colligit quod iura secundas nuptias benedici prohibentia, procedunt, primo matrimonio non dissoluto, non tamen respectu pœnæ de qua in dicto c. 1. de secund. nup. sed respectu ipsius dationis cuius contrariū videtur disponi rid. c. vir. autē ex ratione ibi constituta cū dicit, [Alia vice benedicti sunt,] à cuius text. decissione & à receptis Theologorum & Canonistarum opinionibus de quibus suprà minimè auderem recedere, cum in hac spiritali materia illis meritò sit standū.

[Secundum communem.] **E** Adde quod istam opinionem communem esse testantur eam sequuti Martin Nauarr. in manu. confessor. capit. 25. numer. 137. pagin. 395. Iuli. Clari. libr. 5. recep. senten. § fin. quæstion. 75. ver. sacerdos. Couarru. dict. § 11. num. 2.

[In hoc delinquens.] Adde **F** quod eādem opinionem communem esse testatur Jacob. Menoch. dict. casu. 417. num. 8. Et eadem arbitraria pœna puniendum esse censeo clericum, qui temporibus à iure prohibitis, nuptiales benedictiones indulserit, de quibus in cap. Capellanus. de ferijs, & in ca. nō oportet. 33. quæstio. 4. lib. 18. tit. 2. parti. 4. & nouissime in Con-

cilio Tridenti. Sessio. 24. ca. 10. de reforma. vbi ab aduētu Domini vsque ad diem Epiphaniæ, & a feria quarta cinerum vsque ad octauam paschatis, inclusiue, sancta Synodus antiquas solennium nuptiarū prohibitiones seruari ab omnibus præcipit, alijs autem temporibus nuptias sollemniter celebrari permittit. Cum enim ibi statuta nō sit pœna, iudicis arbitrio relinquitur, text. in cap. de causis. de offici. delega. 1. §. 1. ff. de iure deliberand. In hoc vero Toletano Archiepiscop. duorum millium dispondiorum pœna statuta est. quæ Ecclesiæ, denūtiatori, pauperibus æquis portionibus est applicanda, vt habetur lib. 3. dictarum cōstit. tit. de sponsa. lib. cap. 5.

Pari etiam ratione coniuges, qui dictis prohibitis temporibus fuerunt benedicti, à iudice ecclesiastico arbitraria pœna puniendos censeo. Qui verò dictam nuptiarum solennium prohibitionem statutis temporibus, superstitionem esse tiranicam, ab Ethnicorum superstitione profectam, aut benedictiones, & alias ceremonias quibus Ecclesia in illis vtitur damnauerit, anathema est. vt in Concilio Triden. Sess. 24. canone 11.

Virgata & partita veste publicè vtentes.

C A P V T, LXXV.

- 1 Virgata vel partita vestis quæ dicitur.
- 2 Sacerdos, qui virgata vel partita veste vtitur, quæ pœna puniatur.
- 3 Clericus si vtitur aliqua ex vestibus sibi prohibitis, secretè tamē, a pœna est immunitus.
- 4 Clericus, qui pœnitentiæ causa, aliqua ex dictis vestibus vtitur, à pœna liberatur.
- 5 Quæ vestes clericis sunt interdictæ, ex Constantiensi & Matifconensi concilio ostenditur.

ANtequàm huius excessus pœnā describamus, sciendum est, quod virgata vestis dicitur illa, quæ est stripatæ per diuersos colores, vel cum pannus de se est planus, & aliquid suprà ponitur per modū virgæ vel literaturæ. Partita verò est quæ fit ex diuersis coloribus, vel quæ est scissa, vel diuisa per ferrum, vt per supradicta verba declarat Ioan. Vanchel. in breuiario Clementinarum, Clement. 2. de vi. & hone. cleric. Clericus verò tali vtens veste, beneficiatus per sex menses à perceptione fructuū est eo ipso suspensus: si non beneficiatus, sed in sacris citra sacerdotium, per idem tempus redditur eo ipso inhabilis ad beneficium ecclesiasticum. Habēs verò dignitatem, personatū, seu aliud beneficium, cui cura animarū imminet, ac alij in sacerdotio cōstituti, tali vtentes veste publicè, aut infulam, seu pileum lineum publicè portantes in capite, sunt eo ipso beneficiati a per-

à perceptione fructuū per annum suspen. Sacerdotes verò per idem tempus inhabiles ad beneficium, vt in Clement. 2. suprà allegata, de vi. & hone. cler. vbi etiā vide alias vestes clericis prohibitas, & pœnas de ferentiū illas. Nota tamē quòd si clericus vitur aliqua ex vestibus sibi prohibitis a secretò, & subtus alias vestes, ita quòd in publicum non apparet, non incurrit hanc pœnam: idem est si vitur talibus vestibus domesticè. puta in studio, vel loco simili, vel si non continuè portat, sed ad mōmentum propter festum socij sui, qui doctōratur, vel sit rector aut miles, aut ducit vxorē ita notat. Anchara ibi secundo nota. referendo ad hoc Zenze. & tenet. hoc etiā
 4 Imo ibi. 2. colum. vers. Quæro quid. Qui præterea notat post Zenze, quòd si clericus propter paupertatē defert vestes prohibitas, non incurrit pœnā illius
 5 text. Et vide etiam Ioann. de Ana. in rub. de apost. vbi aliqua ex prædictis refert & sequitur & decisiones Capellæ Tholosanæ in q. 52. Item fuit dubitatum, si clericus, cum sua additione Stephani Auserij. Et vide Conciliū Constātiensē in sessione 14. in tit. de vi. & honest. cler. vbi penitus decernit abolendū quòd clerici & personæ ecclesiasticæ deferat manicas ad cubitū pēdētes, & vestes longas cū magna & sumptuosa superfluitate, maximè fistas retro, & in lateribus cū fodraturis vltra oram excedentibus

in fissuris, & quòd cum talibus intersit in ecclesijs cum superplicijs, ac alijs vestibus ad cultū & officiū ecclesiasticū ordinatis, maximè intra ecclesias in quibus beneficiati existunt: & quòd contrariū facientes, vt transgressores Canonū puniatur: & specialiter statuit, vt qui cunque beneficiatus aut officium in ecclesia gerens in habitu huiusmodi diuinis officijs præsumpserit interesse, pro qua libet vice à participatione prouentuum ecclesiasticorum per mensem nouerit se suspensum, ac tales fructus fabricæ illius ecclesiæ applicentur. Vt autem apertius intelligatur quàm dispar fuit antiquorum patrū zelus in procuranda clericorum etiā in vestibus honestate, non prætermittendum duxi quòd in concilio Matisconensi primo. capit. 5. sancitum fuit per hæc verba, vt nullus clericus sagum aut vestimenta, aut calceamenta sæcularia, nisi quod religionem deceat, induere præsumat: quòd si post hæc diffinitionem clericus aut cum indecenti veste, aut cum armis inuentus fuerit, à seniori ita coërceatur, vt triginta dierum inclusionē detentus aqua tantum & modico pane diebus singulis sustentetur. Pudeat ergo hodiernos iudices ecclesiasticos delicta grauia sub prætextu cuiuslam pernitiosæ pietatis leui coërtione punire, cū patres antiquos tam leue facinus tam duro & longo ieiunio legerint cortexisse.

A *Sibi prohibitis.* Adde quòd li-
vestes honestæ & verè clericales quas sing.
 cet in hoc capite, quædam
 vestes clericis sint interdictæ,
 non tamen est satis cautū, nec
 omnino diffinitum, quæ vestes
 sint honestæ & verè clericales,
 idcirco glos. in cap. penult. ver-
 sic. *Auratis.* de vita & honest.
 cleric. respondit, eas ceteri ele-
 ricis vestes honestas, quæ com-
 muni vsu fuerint admittæ, in
 ea prouincia, & ea ratione non
 dicetur clericus vestibus inde-
 coris indutus, qui iuxta regio-
 nis consuetudinem, vsu, &
 morem, vestitus incedat, ita te-
 net insignis Couar. in practi.
 quæstion. cap. 3. 1. num. 8. cuius
 consilio istam & multas alias
 annotationes quæ in prima
 huius operis æditione in mar-
 gine collocaueram, in corpore
 operis cum alijs additionibus,
 ne diuersi authoris viderentur,
 collocandas constitui. Obijt ve-
 ro dictus Dominus Præsul cum
 maxima bonarum literarum
 iactura anno. 1577. die vero 27
 mensis Septembris, cuius ope-
 ra ejus memoriam in æternum
 prædicabunt, nec temporis in-
 iuria peribūt, vtinam etiā ipse
 perpetua beatitudine fruatur.
 Et vt ad rem redeam dictā opi-
 nionem tenuit Alexand. consi.
 149. num. 12. lib. 6. & consi. 8.
 colum vltim lib. 1. not. gloss.
 in cap. si quis virorum. 30. di-
 stinct. & in sum. 24. quæstion.
 1. & in Clemen. 1. in verbo,
secularis de electi. not. Card. in
 Clement. 2. de vita & honest.
 cleri. Abb. in cap. 1. de apost.
 Cassa. in consuetudi. Burg. rub.

1. §. 5. *si na græc.* num. 8. Boch.
 de Cur. in capit. vltim. de con-
 suetud. fol. paruo. 18. colum. 2.
 & 30. quam opinionem com-
 munem esse fatetur. D. Couar-
 ruu. vbi suprà & vide tex. egre-
 gium in capi. Ioannes. de cleri-
 coniuga. & vide etiam plura
 lectu non indigna quæ de pro-
 hibitione clericorum vestium
 scribit Menochi. de arbi. iudi.
 quæstion. lib. 2. centu. 4. casu.
 392. & Conc. Triden. Sess. 14.
 cap. 6. vbi beneficiarius etiam
 exemptus ab Episcopo suo mo-
 nitus, habitum clericalem non
 gestans, ab ordinibus & bene-
 ficijs suspenditur, quòd si id nō
 sufficeret, sed cōtumaciter per-
 manserit in scelere his priuabitur.
 Et Sessione. 22. capit. 1. Sta-
 tuit seruari quæ de clericorum
 vita honestate, cultu, luxu. co-
 messationibus, choreis, lusibus,
 nec non secularibus negocijs
 fugiēdis sacris canonibus san-
 cita sunt.

Ac comam nutrientes, si-
 ue relaxantes.

C A P V T LXXVI.

*1. Clerici nutrientes, siue relaxantes co-
 mam, qualiter puniantur.*

Clericos nutrire comā A-
 niceus Papa prohibuit,
 a vt in cap. Prohibete. 22. dist. 8
 Et præcepit caput radere desu-
 per in modum spheræ: & idem
 etiam prohibuit Concilium
 Carthagin. in cap. Clericus.
 de vi. & honest. cler. Itē etiam
 Concilium Agathense statuit
 vt cleri-

vt cleric. qui comam nutriunt, ab Archidiacono detōdeantur inuiri, vt in ca. Clerici, ea dist. Postremò verò Grego. 9. statuit, quòd si quis ex clericis comam relaxauerit, anathema sit, vt in ca. Si quis, ead. dist. vbi glo. dicit exponēdū sit, id est, fiat. b Et est etiam tex. in cap. Si quis. de vi. & honest. cler. vbi glos. idem dicit, & vide Abb. ibi, qui notat ex text. quòd clericus non deferēs tōsurā peccat mortaliter, quia est dign⁹ anathemate. c

A *Comam nutrire, vel radere apud antiquos quod symbolum erat.* **P**rohibuit. Adde quòd illius decreti meminit Platina in vita Aniceti summi Præfulis. Comam equidē nutrire, apud antiquos inter mollia & delicata numerabatur quæ viris præsertim sacerdotibus minimè conuenit. Ità apud Romanos seruis cōmam nutrire non licebat, vt testatur Gellius. libr. 3. nocti. Atti. Cælius li. 7. lectu. antiqui. cap. vltim. Alex. ab Alexand. lib. 5. dierum geni. cap. 15. Aristoph. in Anib. & Sidonius Apollinar. lib. 2. epist. 1.

Et hoc fuit in causā aliquibus monachis, capita radendi symbolum, quòd contemnerēt lautitiam & ornatum, quorum gratia, antè nutriebātur capilli, ità arbitratur D. August. libr. de operi. monach. Ideirco pro præstanti remedio legitur, in postremis libris Historiæ Fræcorum Gregorij Turonēsis eis fuisse, qui metu Principum sibi mortem instare putabant, capillos tōdere, & in monasteria vel ad clerum transire, tuncque Principes quiescebant à conce-

pta ira. Sic Iulianus apostata metu Cæsaris, cui infestus erat comam tondidit, vt testatur Cyrillus Alexandr. in prol. lib. cōtra Iuli. epist. ad Theodosium. Capillum equidem tondere, signū erat mœroris & tristitiæ, de quo est manifestum Ieremię testimoniū cap. 7. [Tonde(inquit) capillum tuum & proijce, sūme indirectum planctum. Dixit & Micheas. Decaluare & detondere super filios deliciarū tuarū, dilata caluitiū tuū sicut aquila, quoniam captiui ducti sunt ex te.] Scribūt prætereā Plutarchus in vita Alexandr. & Arrianus de gestis Alexand. idem quoque Aelian. lib. 7. de varia histor. ca. 8. Alexandrum Magnum, mortuo Ephestione amico, propugnacula urbium diripuisse, equos & mulos tonderi iussisse, in signum mestitiæ & luctus. Scribit etiam Suetonius in Calig. cap. 5. mortuo Germanico patre Cæsaris regulos quosdā barbaram tondisse & vxorum capita radisse. Et ea de causa rei criminum apud Romanos sub mittebant capillum: auctor est Plinius Iunior. lib. 7. epistolatus episto. seire sito, &c.

Quòd verò ad clericorū tonsurā attinet, circā quā versatur huius capitis argumentū, illud cenfeo consideratione dignū, quòd licet Vviteless. vt constat ex Vvalden. thomp. 5. de sacraū. sub. tit. 9. c. 80. quem impij Lutherani sequuti sunt irridebant clericorū tonsurā, & hac ratione ac si ignominiosum esset, clericos

Clericorū tonsura antiquis quæ sit in dei ecclesia, contra impia historici.

clericos rastos & tonsos appellabant. Tenendum tamen est nimis sacerdotali dignitati convenire, quod sacri ministri tonsura condecorentur. Tum ob eiu^s antiquitatem, nam veteri testamēto eius si similitudine sacerdotes tondebantur, ut refert Cassiodorus super illud Psalmi 39. [Multiplicati sunt super capillos capitis mei, &c. non frustra (inquit) in comparatione delictorū capilli adducti sunt; nam in testamento veteri sacerdotes ipsa similitudine radebantur, ut tali emū datione purgati, carnis vicia deposuisse viderentur] Tum quia clerici tonsura signantur, in memoriā spinæ Coronæ, quā Iudei Christi redēptoris nostri capiti imposuerunt. Et hac de causa Pet. Apost. fertur, quod eadem fuit insignitus, ut memoriæ prodit Beda lib. 3. de gestis Anglorū. Nec à Catholicis viris dubitari potest, quod ab Apostolorum temporibus, vsq; ad nos, clerici corona initiātur. Vnde Dionysius lib. 3. de eccles. Hierar. ca. 6. par. 2. ait. [Episcopus dum quemlibet sacris, initiat, consignās eum crucis signo tōdet] De hac etiam corona meminit D. Hieronymus in quadam breui epistola ad Agust. Hug. lib. 2. de Sacram. 3. par. cap. 3. Tum quia corona regiam maiestatem designat, quæ Ecclesiæ ministris competit, ut Dignus Hiero. ait, & habetur in cap. duo sunt. 12. quest. 1. Tum ratione figure quæ eum circularis sit, imaginem perfectionis significat,

quam diuini ministri profitentur, & ideo secundum ordinis dignitatem, maior vel minor corona tenditur, sic maiori corona Episcopi, necnō monachi tendentur, quia eorum munus ad maiorem perfectionem spectat, ut egregie inquit Alber. Troti. lib. 2. de vero & perfect. cler. ca. 39. nu. 3. vbi nu. 4. inuehitur contra clericos, qui coronam, prout tenentur, nō gestāt, his verbis [Licet malè obseruetur hodiernis temporibus maximè hoc vltimum, quia vidimus nedū clericos simplices, imò sacerdotes, & communiter nunc omnes prælatos Ecclesiæ Dei portare crines longos, vsq; ad cooperimentum aurium totaliter & ferè etiam oculorum, Ideo nimirum si propter huiusmodi deferre aures & oculos sic occupatos, & obtusos deficiūt in significato illo sanctissimo, de quo suprā. Cum tanquā obturati aures & oculos audiēda nō audiant, & vidēda nō videant. Merito ergo videntur mereri hi tales coronam amittere in alio seculo, quam abiecerūt à se in isto.]

Tum quia hic mos omnibus ferè temporibus, in omni religione obtinuit, ut capillos succinderent, qui Deo se dicarēt ex voto siue in perpetuum, siue ad tempus se sanctificarēt, ut fecie hoc Priscilla Aquila Actū ca. 18. Et olim Nazareni postquam sanctificati erant, & votum impleuerant, peracto sacrificio radebāt ante ostium tabernaculi togæ deis cæsariē consecrationis

*Episcopi
& monachi
qui quæ
re vult
re pōt
quæ cler
rati ion
dantur.*

suæ

suæ, iniiciebaturq; capilli in ignem, qui erat suppositus sacrificio pacificorum, ut habetur nu. ca. 21. Refert etiam Herod. in Euterp. li. 2. Sacerdotes vnoquoque die totum corpus eradere, ne quid eis inter suorum Deorum cultum aut pediculi, aut alterius sordis crearetur. Plinius quoque lib. 16. historię naturalis ca. 44. tradit Vestalibus capillum ademptum, & ad Loton quandam arborem in Lucinæ arca delatum. Ne his refragatur quod Deus Optim. Max. Leui. ca. 19. prohibuerit sacerdotibus, ne raderent caput vel barbam id sanè peculiari ratione factum fuit ne viderentur imitari paganorum & idolatrarum sacerdotum ritum, qui ut ait Baruck. 6. cap. sedebant habentes tunicas scissas, capita & barbam rasam. Voluit autem quantum fieri posset Deus populum suum (qui dure erat ceruicis & pronus ad idolatriam) à ceremoniis similibus, quæ idolorum possent referre cultum auocare. Deinde responderi non incongruè potest quod quauis Leuit. videatur depilatio prohibita, non tamen verita tonsio vel rasio, remanentibus radicibus pilorum. Non ibi rasio capitis superior intactis illis angulis inferioris comæ, sed inferioris partis prohibita erat: vel ex integro prohibita rasio. Nostri quidem sacerdotes non inferiores partes nec omnino caput radunt, unde non est eis vetita. Detulit quidem barbam & capillos Dom. noster Iesus Christus, quia nihil in corradendum

vel amputandum fuit, nobis autem qui vocati ex gentilitate sumus, cum penitus infecti fuisset, omnia superflua amputanda fuerunt, Deo seruituri, ut scribit Francis. Venerus libr. problem. Sacrę scripturę tomo 6. secti. 9. problem. 397.

Et non solum clericis comam nutrire prohibitum est, sed nec barbam iure cōmuni inspecto, ut in cap. cleric. de vita & honest. cleric. secundum verò ius Concilij Carthaginensis, unde profectum fuit dictum capit. clericis barbas radere prohibitum est. Nam ut scribit Andr. ab Exea. in rub. de const. num. 62. in codice conciliorum sic legi. [Clericus neque comam nutriat, neque barbam radat, & rectè, nam lege antiqua sic præcepit Domin. populo] Leuit. ca. 19. ibi, [Nec radetis barbam.] Idem etiam præcepit c. 21. ad sacerdotes Aton, verba faciens Romę verò & multis orbis partibus cōsuetudine receptum est, ut barba clericis sit permissa, modo labium superius radatur, ut testatur Martin. Nauarr. in manu. confessio. ca. 25. numer. 110. apud nos verò ius commune obseruatur.

Id est fiat. Adde Hippoli. qui hanc interpretationem approbat. in rub. ff. de sal. num. 32. Domi. Soto in 4. Senten. dist. 24. quæstio. 2. art. 2. vbi optimè scribit, quod dicta pœna tantum illaqueatur clerici, qui privilegio clericali gaudent, ideo clerici initiati prima tonsura, vel

Antiquis mos semper fuit, ut qui Deo se consecrarent, capillos succinuerent.

vel in minoribus constituti ordinibus, nisi beneficium ecclesiasticum habuerint, non tenentur coronam apertam habere: immo secundum illum malè facerent, si illam aperuerint, cum in contemptum ordinis cederet. Nam his permisum est arma portare, & omnia alia quæ mere laicis licent, ita tenet Abb. in cap. 1. 2. de potest. & in cap. 1. & in cap. cleric. 2. de vita & honest. cleric. quâ opinionem & usu receptam, & in theorica communiter approbatam testatur Nauarr. dict. num. 110.

Sed hæc huius capituli poena, quæ contra clericos istius criminis reos imponitur, rarissime infligitur: quia ferè in omnibus Episcopatibus constitutæ sunt pecuniariæ vel aliæ poenæ pro modo culpæ prout in hoc Toletano Archiepiscopatu constituta est poena duorum aureorum, quæ quidem poena ecclesiæ, denunciatori, pauperibusque æquis portionibus applicatur, ut habetur in cap. 1. tit. 2. lib. 3. dictarum constitutionum.

C Anathemate. & sic obiter nota quod excommunicatio non nisi pro graui culpa, quæ mortalis sit, infligenda est, cap. ne mo. cap. nullus. 11. quæst. 13. docuerint Theologi præsertim Sanct. Thom. in 4. sentent. dist. 18. quæst. 2. ad 3. quæst. Felin. post alios in rub. de sentent. excommunic. Couarr. in cap. Alma mater. 1. par. relecti. § 9. num. 1. de sentent. excommu.

lib. 6. Ioan. Lup. in c. per vestras de dona. inter vir. & vxor. §. 18. num. 13.

Ebrij.

C A P U T, LXXVII.

1 *Ebrietas inter graua delicta numeratur.*

2 *Clerici, qui immoderate potionibus incumbunt, quauis puniantur.*

3 *Tabernaculum ingressus clericis est interdictus, nisi minoris vel pergrauationis causa compulsi, & huius prohibitionis transgressores iudicis arbitrio sunt puniendi.*

Qui enim ebrietatis crimen paruum esse existimat, audiatur Apostolum Paulum dicentem: Neque fornicarij, neque idolis seruientes, neque molles, neque maleulorum concubitores, neque auari, neque adulteri, neque ebrioli regnum Dei possidebunt. Cumq; inter graua delicta ebrietas annumeretur, quanta sit eius grauitas aperte perpendat, videaturque beatum Augustinum in sermone de ebrietate, qui inter sua opuscula impressus habetur. Et Iliodorum in tract. de summo bono, in lib. 2. in cap. 43. de ebrietate. Et præcipue legat obsecro elegantissimam, & mirabilem homiliam Basilij in primo tomo, in homilia 14. de ebrietate & luxu. Vnde quia ebrietas omnium vitiorum fomes ac nutrix est: a ideo placuit Agathensis Concilij venerandis patribus, ut clericus, de quo fuisse ebrium constiterit, aut triginta dierum spacio à communione submoueatur, aut corporali supplicio

plicio subdatur, vt habetur in cap. fina. 35. distinct. quæ poenę sic fuerūt disiunctiue descrip̃tę, vt discretus iudex quę huic vitio deditum animaduerteter, & quod à communione priuetur, paruip̃dere, corporali potius iupplicio castiget. Et vide Host. in summa, tit. de tempo. ordin in §. Et cui vers. Poena autem. vbi dicit, quod episcopus, presbyter, vel diaconus deseruiens ebrietati, si non desinat, deponitur. Subdiaconus vel inferior siue clericus, siue laicus communione priuatur allegat text. in cap. Si episcopus 35. distinct. Si verò semel ebrius fuerit, tunc dicit puniendum poena text. in dict. cap. fina. Posterius autem Innocent. 3. in Concilio generali ac celeberrimo Lateranens. disposuit clericum à crapula & ebrietate non abstinentem, & qui à superiore cōmonitus non satisfecerit, ab officio & beneficio suspendendum, b vt habetur in ca. A crapula. de vit. & honest. cleric. Vnde vt cleric. ab hoc vitio cauerēt, eorumque honestati cōsuleretur, antiqua illa concilia tabernarū etiam ingressum illis inhibuerunt, nisi peregrinationis, vel itineris necessitate cōpulsis, c vt in Concilio Laodicensi. & in Sexta Synodo, & in Concilio Carthaginens. 3. & in concilio generali sub Inno. 3. celebrato, de quibus in c. nō oportet, & in cap. nulli clerico. & in cap. clerici. 44. distinct. & in ca. clerici. de vita & honesta. clericor. Poena autē cōtrarium

facienti, in illis Canonibus statuta non est, vnde hoc superioribus videtur relictum, vt consideratis frequentatione actū, & personæ qualitate, & videntium scandalo, ab ipsis puniri debeat. Ex quo videtur parū aduertenter scripsisse Berthachinum in tracta. de Episcop. in 2. parte in materia degradationis in §. vlti. scias. in 2. tomo. tract. Diuers. Doct. fol. 237. num. 20. quod deponi debet Episcopus vel clericus, qui retinet, vel frequentat tabernas, motus prætex. in capit. nulli. suprā allega. qui tamen tex. poenam depositionis non imponit clerico frequentanti tabernam. sed habenti eam, & inibi alijs ministrā. Quin potius & tunc non simpliciter clericum deponendum dicit, sed disiunctiue disponit quod aut cesset, aut deponatur. Nec etiam illud probat text. in capit. pen. de vi. & hone. cleric. quem etiam allegat Bertachin. vbi suprā, pro sua conclusione.

N *Vt ne est.* Quod sanē cognouit Homer. Illiados. 6. dum eleganter scribit, potum maximē noxium esse & corpori & animæ: Multum enim & immoderatū bibere, multorum malorum causa est, vt habetur Eccles. 31. Salomō equidē paucis verbis hęc bibendi assiduitatē sic detestatur. Cui *ne cuius patri ne cui rixæ cui fouea cui sine causa vulnera cui suffosio oculorum nōne his qui commorantur in vino & student calicibus epotandis.* Quod refert noster Accursi. in

l'adulterū in verbo, intēperā-
tiā. C. de adulteri. & habetur
Prouer. 20. Et dubio procul ex
Ouidio constat dum ait.

Vina parant animos ueneri.

*In vinū confertur plerunque culpa,
quod si loqui possit, se defenderet.*

Et acies rationis hebetatur, ex
immoderatu potu. Gregor 31.
moral. & Sanct. Thom. 2. 2.
quæstion. 148. artic. 6. & multa
tam de utilitate, quam de in-
cōmodis vini longa manu scri-
bit And. Tiraquel. de nobilita-
te cap. 31. num. 165.

Vnde consuetus inebriari,
minimē potest sacris ordi-
nibus insigniri. capit. Episcopus
aut presbyter. 35. distinctio.
iuncto text. in summa. ibi tra-
dit Petrus Rebuff. in benefi-
practi 2. part. titu. de cleri. ad
sacros ordin. malē promo. glo.
4. numer. 8.

Illud tamen memoria repe-
tere liber ad presbiteratū pro-
mouendum minimē esse, qui
abstemius sit vinum, que non
bibat, si quidem ex quo hor-
ret posset sacramentum euo-
mere, tenet gloss. memorabilis
in ca. ipsi Apostoli. in glo. mag.
iuxta medium. 2. q. 7. sequitur
Abb. in cap. ex parte numer. 2.
de celeb. missa. Ioan. Saison. in
consuetu Turron. ca. de droit.
1. artic. fol. 239. Mar. Nauarr. in
manu. confess. cap. 27. nu. 204.
Simon Maio. in tracta. de irre-
gu. lib. 2. cap. 25. nu. 2. & hanc
opinionem communem esse
fateretur Franc. Becceus cōsi. 61.
num. 1. benē tamen ad mino-
res ordines potest promoueri

ex sententia Nauarr. in dict.
loco.

suspendendum. Vide Regiam. l. B
36 tit. 5. par. 1. Alber. Tiron. li.
2. de vero & perfecto cleri. cap.
59. Apud Moscouitas sacerdo-
tes ebrii publicē verberaban-
tur, vt testatur Sygismundus
Baro. in commen. rerum Mos-
couit. Et tamen circa hoc no-
tatu dignū, quod ebrietas pro-
batione difficilis est ex Inno.
sententia in c. cum causam de
testib. Bald. in ca. à crapula nu.
1. de vita & honest. clericor.
Deci. consil. 112. num. 1. Vnde
satis est indicijs & præsumptio-
nibus probari, eo quod nullo
corporis sensu potest apprehendi,
sed oculis mentis (id est)
ratione Inn. ind. cum causam.
num. 3. Ex quo fit ad huius ca-
pituli argumentum si testis cle-
ricum ebrium fuisse testetur,
nihil sanē probat, nisi prauabi-
les rationes sui testimonij ostē-
dat Specula tit. de teste §. 7. nu.
28. Bart. in tracta. de teste. §. 5.
cuius sententiæ auctor est Inn.
in dict. cap. cum causam, sequi-
tur cap. decisio. 159. num. 36.
Nec testis crederetur nisi ratio-
nem redderet etiam nō inter-
rogato ita Anton. Abb. & Fe-
lin. in dict. capit. cum causam.
Ripa. in l. si inquam. numer. 8.
C. de reuo. dona. solet tamen
ebrietas ex aspectu probari. Lis-
cas de Pœna in l. 1. num. 7. C.
de erog. mili. anno. & tradit
Mascardus de proba. volum. 2.
conclus. 574. & probatur in ca.
Ecclesiæ Princeps. 35. dist. & al-
ios modos probandi ebrieta-
tem

*Abste-
mius nō
potest
sacris
ordini-
bus in-
signiri.*

*Ebrie-
tas quo
modo
probetur*

tem adduxit Lucas de Pena in dict. l. 1. quos Mascardus retulit.

C *Necessitate cōpulsis.* Vide quòd antiquitus circa hoc decretum erat in canonibus Apostolorū cano. 53. his verbis. [Si quis clericus in caupona cibum capere deprehēsus fuerit à communione excluditur excepto tamen eo qui necessario in itinere in cōmune diuertit hospitium.] Fuit equidem etiam apud Ethnicos tabernarum ingressus nimis ignominiosus, ut constat ex Illoia. in arcopag. oratio. his verbis. [In caupona vel bibere vel edere ex antiquis nullus audebat, vel domesticus familiaris, nam dabant operā, ut graues esse viderentur non autem scutæ]

Fornicarij.

CAPVT LXXVIII.

2 Clerici pro simplici fornicatione non debent deponi, sed aliàs debent puniri arbitrio iudicis.

Cum iuxta diui Hieronymi sententiā à Gratiano descriptam 35. distinēt. in summa Vēter mero æstuās spumat in libidinem. Merito ergo post ebrietatis delictum, carnis vitia collocauimus: at cū fornicatio simplex minus sit punibilis inter illa ideo de eius pœna primitus disserere libuit. Et in hoc omisissis opinionibus, dicendū est, quòd pro fornicatione clericis, & in sacris constitutis nō imponitur pœna depositionis:

a *a* allegantur ad hoc duæ glossæ

singulares in ca. Maximianus. 81. distin. & in c. lator. 2. quæst. 7. quibus dat sociā Corsetus in suis singularibus, in verbo fornicatio. in cap. Presbyter. 32. distinēt. pro quibus dicit esse casum in dict. ca. presbyter. sed pœna arbitrio iudicis relinquitur. & istam conclusionem elicit Decius ex dictis per Abb. in cap. At si clerici. in colu. 19. vers. De secundo de ludj. quam dicit esse communem secundū Modernos ibi, qui allegāt gloss. in dict. cap. Lator. 2. quæstio. 7. & ibi Ioan. de Fantu. & Imo. in cap. Ut clericorum. de vit. & hone. cleric. Et hanc opinionem tāquam communem sequitur Ana. in cap. Significasti colum. 2. de adulte. Et hanc etiam opinionem dicit communem Felin. in dicto capitul. At si cleric. in princip. in penultim. colum. in fin. Et Ioann. de Selua in tractatu de beneficio, in 3. parte, in quæstion. 3. qui plura refert in proposito. Et Corsetus in dict. verbo fornicatio, vbi aliqua fundamenta adducit pro ea, & dicit quòd opinio tenentium contrarium fortè posset procedere in Episcopis & prælatis, qui cū dicuntur cōtrahere matrimoniū cum ecclesia, nō committunt simplicem fornicationem, sed adulterium, & quòd isto modo possent reduci ad concordia opinionis contrariæ: sed tandē dicit quòd in facti contingentia indistinētē sequetur communē opinionē in iudicando & consulendo: licet Arretin. in capit. Cum non

V *a* ab ho-

ab homine. de iudi. 10. colum. teneat opinionem Butri, quam dicit esse communem, scilicet quod deponatur clericus in sacris, ad cuius fundamenta respondet Decius, vbi supra. Et quamvis Felin. vbi supra in prima limitatione post Abb. in cap. fina. in 3. colum. de purga. Cano. dixerit in Episcopo esse crimen graue, & sic dignū depositione, fornicatio, in fine tamen concludit, quod dubitat de hoc propter duas gloss. quas ibi allegat.

Pœna depositionis. Vide Abb. Antiqui. in cap. at si clerici colum. 1. de iudi. & not. Cæsar. Lamb. de iure patrona. 1. partit 2. lib. art. 20. quæst. 9. princip. nu. 14. Paul. Grillan. in tracta. de pœnis omnia. coitus. quæst. 9. num. 3. quam opinionem esse testatur eam sequuti Berm. Chouer. in tracta. de publi. concubinat. pag. 251. num. 20. Nauar. in cap. consideret. 121. de pœn. distinct. 5. Petr. Dueñas in regul. & fallen. reg. 101. vbi eam limitat. 7. & nouissimè Doct. Didac. Perez in l. 23. tit. 91. lib. 8. ordin. versic. [vtrum autem Fran. Viui. in lib. 3. com. opi. in verbo, [Clericus per simplicem.] Et eam veriore & magis communem esse, & in practica, ab ea non esse recedendum fatetur Iul. Clar. lib. 5. rescip. senten. §. fornicatio. ver. sed quæro idem profiteretur Ferdin. Mencha. lib. 3. de testa. §. 22. num. 48. sequitur Grego. Lopez in l. 38. tit. 6. part. 1. in verbo,

Toller et beneficio.

Clericus autem, qui mulierē matrimonij ineundi cum aliquo causa, rapuerit, vel auxiliū, consilium vel fauorem præstiterit, de proprio gradu deijciendus est, vt statutum est in concilio Triden. Sess. 24. cap. 6. de refor. Si verò non ob matrimonium ineundum, sed alia causa ductus rapuerit, pœna illa non illaqueatur, sed alia pœna pro modo culpæ plectendus est. Prout nec laici incidunt in excommunicationē ipso iure ibi impositam, nisi raptus matrimonij causa fuerit perpetratus: sic sanè ex illius capitis principio colliges, quod de matrimonio contrahendo inter raptorem, & raptam loquitur: posteaque pœnas subijcit contranigressores imponendas, suffraganturque manifestè verba illa. [Et nihilominus raptor ac omnes, &c.] Loquitur sanè de eo raptore, de quo in principio verba fecerat. Et caput illud in Decreto de reformatione matrimonij cōtinetur, iuxta quod & eius propositum argumentum est interpretandum.

Nouiter declaratur concil. Trident. sess. 24. c. 6. de refor.

Concubinarij.

CAPVT LXXIX.

- 1 Clericus concubinarius quis propriè dicatur.
- 2 A clerico publico & manifesto concubinario missarum solennia audienda non sunt, quia etiam sine monitione est suspensus ab officio & beneficio, & celebrans efficitur irregularis.
- 3 Clericus concubinarius qualiter puniatur.

Prælati

4 *Præstat, qui cognoscit quod clericus concubinarius efficeretur deterior, si præcise compelleretur dimittere concubinam, poterit ad tempus sine peccato tolerare.*

1 **C**lericus concubinarius, is proprie dici potest, qui solutam mulierem & corruptam nulloq; sibi spiritualis vel carnalis cognationis vinculo coniunctam domi retinet, cum qua consuevit carnaliter commisceri. Si vero illa nupta, virgo, aut coniuncta esset, tunc grauioris delicti nomen fortiretur accessus ad illam habitus, ac sequiori poena purgandus, ut infra latius explanabimus. Consuetudinem vero commiscendi, ideo ad faciendum clericum concubinarium requirimus, quia aliàs vnicus tantum concubitus fornicarium eum solū faceret, nec damnandus esset poenis concubinariorum. Nec præterea in hoc distinguem, solanè retineatur domi concubina per clericum, an sub velamento quod pedisequa sit matris, sororis, amittæ, vel alterius, cuius cohabitatio clericis non inhibetur, dum tamen constare possit, quod eam habet in concubinam. Concubinarium insuper censerem clericum, qui etiam in aliena domo notam forminam habet, cui solet carnaliter commisceri si de consuetudine constat, & diffamatus est in sua vel ipsius forminæ vicinia: licet ad effectum concubinatus de iure civili aliqui requirant quod concubina si retenta in domo, ut per Bal. in

auth. licet. C. de nat. libe. per gl. Bar. post Dinum in l. Concubinā. ff. de concub. & Præp. in rub. de sponsa. colum. 3. nu. 5. Populus enim, siue domi, siue extrahebat clericus concubinam, vocat eam & reputat concubinarium. Quando autē dicatur clericus publicus concubinarius, vide Decretum concilij Basiliens. in Sess. 20. in princ. ubi hoc declarat per hæc verba, videlicet, publici concubinarij dicendi sunt non solum hi quorum concubinatus per sententiam aut confessionem in iure factam, seu per rei euentiam quæ nulla possit tergiversatione celari, notorius est. Sed qui mulierem de incōtinentia suspectam & infamam tenet, & per suum superiorem admonitus ipsam cum effectu non dimittit. Aduerte tamen quod quādo clericus tenet publicè concubinam sicut vxorē, & publicè nutrit filios, ita q̃ etiam ipse non audet diffiteri: tunc omninò est abstinentum ab eo, ita quod non est licitum audiri diuina a ab eo, etiam si ne aliqua monitione superioris: quia talis est suspensus ab officio & beneficio, b ita quod si celebrat, incurrit irregularitatem. Ista colliguntur ex doctrina Abb. in cap. Vestra, in 3. colum. in 2. 3. 4. q. de cohabitatione cleric. & mulie. Si verò fornicatio non habet operis euentiam, sed potest probabiliter tergiversari: quia concubina habitat cum matre clerici, & dicit esse pedisequā matris,

tris, vel quid simile: tunc non procedunt prædicta: sed debet spectari monitio, & eius contemptus secundum eum. Cuius opinionem refert & sequitur Sylu. in sua summ. in verbo, clericus. cl. 2. in §. octauo debet. in 2. quæst. Et in verbo, concubinarus. in §. 4. & hanc sententiã in substantia saltem videtur tenere Floren. in 3. parte, in 3. capit. 27 vbi etiam addit notabile verbum, quod non solum sacerdos, sed etiam in quocumq; ordine constitutus, etiam in minori est suspensus ab omnibus actibus ordinis ex notoria fornicatione, & tam diu est suspensus, quãdiu perseverat in vitio & si interim exequitur officia sua, etiam semel, efficitur irregularis, & indiget dispensatione Pape, ad quod allegat Inno. Hostien. Archi. & Anton. quod etiam sequitur Syluest. in dict. verbo concubinarus. quã quidem sententiam multum timere deberent vniuersi clerici in quocumq; ordine constituti, & ne illã ignorent, esset omnibus illis prædicanda. Quot enim pro dolor, sacerdotes, diaconi, subdiaconi publicè concubinas retinent ea notorietate facti, de qua Abb. in sua opinione facit mentionem, & eodem concubinato durante non semel, sed pluries missam celebrant, Euangelium, vel Epistolam solènter decantant, & quod irregulares ex hoc fiant, non aduertunt, non in minimum animarum suarum dispendium, & prelatorum suorum pericu-

lum, qui eos patiuntur in publico concubinato diutius immorari ac sordescere. Præterea circa poenam huius delicti vide Abb. in ca. At si clerici. col. 12. 3. de iudic. qui dicit quod cum iura in hoc vario modo disponant, quandoq; apponendo poenam acerbam, quandoque mittem, & quandoq; mitius procedendo, mediam viam amplectendo, vt patet ex iuribus per eum allegatis, relinquitur arbitrio superioris: vt consideratis circumstantiis & scandalo inde surgente, & cõsuetudine patrie apponat poenam, quandoq; depositionis, quandoq; suspensionis, & quandoq; priuationis à beneficiis, quandoq; prius moneat, quandoq; sine monitione priuet, ex quo cõstat de delicto. Sibi enim videtur data optio, d. ex quo varias poenas & modos procedendi à iure reperimus traditos: iuxta not. per glo. in ca. fraternitatis. 34. dist. & in c. à crapula. de vi. & hone. cler. & 11. q. 2. in sum. & quod notat Hostien. in c. 2. de cle. non residen. in simili quæst. Ita tamẽ quod semper in isto delicto ludez declinet ad mitiorem e partem: quia pauci, vt dicit Gregorius, sine vitio incontinentiæ reperiuntur. l. dist. c. Quia sanctitas tua. in fin. Et quia ætas nostri temporis &c. & melius est à Deo redargui de misericordia, quàm de seueritate, 26 q. vlt. Allegant. Et vide prædictũ decretum concilij Basiliens. in dicta Sess. 20. vbi contra publicos concubinos statutũ fuit, quod

quod quicumq; clericus cuiuscunque status, conditionis, religionis, dignitatis, etiam si pontificalis vel alterius præminentiæ existat, qui publicus fuerit concubinaris a perceptione fructuum omnium beneficiorum suorum triu. n. mensium spacio sit ipso facto suspensus: quos si superior conuertat in fabricam vel aliam tudentem ecclesiarum utilitatem, ex quibus fructus percipiuntur. Necnon quod huiusmodi publicum concubinarius teneatur mox suus superior monere quamprimum nouerit illum esse talem, ut intra breuissimum terminum concubinam dimittat, quam si non dimiserit, vel dimissam aut aliam publice resumpserit, ipsum omnibus suis beneficiis omnino priuet. Et nihilominus statuit dictum concilium, quod tales publici concubinarij usquequo cum eis per suos superiores fuerit dispensatum post ipsarum concubinarum dimissionem, manifestamque vitæ emendationem sint inhabiles ad suspensionem quorumcumque honorum, dignitatum, beneficiorum, vel officiorum. Si autem post dispensationem, vomitu reciduo ad huiusmodi concubinatum publicum redierint, quod siue spe alicuius dispensationis ad prædicta prorsus inhabiles existant. Et ne quis contemnat illud decretum Concilij, ex eo quod Concil. Basilien. non fuit in omnibus ab ecclesia receptum, aduertat quod ordinata in eodem concilio ante scissuram in eo factam recipiuntur & allegantur

à doctoribus: ut par est videre per Flor. in 3. par. ti. 25. c. 2. §. si Et per Fel. in c. Rodul. de resc. in colu. 28. ver. Sed re vera & prædicta Sess. 20. d. concilij sunt facta ante eius scissuram: ut potes colligere ex dictis Doctoribus. dum allegant constitutionem illam, quæ incipit: Insuper ad euitandum scandalum, quæ fuit facta in d. 20. sess. post dictum decretum contra concubinaris promulgatum. Et istud decretum concil. Basilien. de concubinarijs inuenies insertum in concordatis inter Leonem X. & Regem Franciæ nouissimè commentatum per Pet. Reb. in interpretationibus per eum factis ad dicta concordata: per quem vide in principio sui commenti ad illud decretum triginta penas, quas patiuntur concubinarij, annumeratis inter eas his quæ colliguntur ex concilio, quarum plure, potius damna sunt & incommoda concubinatus, quam pœnæ quæ possint irrogari per iudicem. Vnde quæ huiusmodi sunt, pari modo comprehendunt laicos concubinaris sicut & clericos. Vide tamen Præpo. in ca. Nullus 32. dist. qui refert Inno. in ea Si autem, de cohab. cler. & mulier. tenentem quod quamecumque viam eligat iudex, siue suspensionis, siue priuationis, debet præmitti monitio: nec iudex sine illa ad alterum præmissorum procedere debet, cum clericus non sit notorius concubinaris: per quem vide post Innocen. ubi supra, usque ad quantum tempus debet

clericus monitus expectari, & an possit purgari mora. Vt autē prelati exculentur à monitionibus faciendis clericis suæ diœcesis, in hac materia prudēter faciunt, quādo in suis constitutionibus Synodalibus monent omnes & generaliter, ne concubinarij sint, contrafacientibus poenas debitas irrogando. Ab. præterea in capi. Vt clericorum

4 de vita & honest. clericor. ponderādo verba illius tex. arbitrat, quod si clericus concubinarijs efficeretur deterior, si compelleretur præcisē ad dimittendam concubinam, quod tunc Prælati tolerando ad tempus,

¶ peccatum non incurrit: quod dicit notandū Steph. Aufre. in repeti. clem. 1. de offic. ordin. in col. 15. Aduertant autē prælati omnes, & eorū vices gerentes, ne huius doctrinæ colore in concubinariorum correctione torpescāt: sed cum talis toleratio facienda fuerit, certissima adsint coniecturæ deteriorationis. Nam aliās facile illis persuadebunt libidinosi grauiora, imò nefanda amissuros, si cogantur continere.

A *Vdire diuina.* Vide text. in cap. nullus, & in cap. præter. 32. distinct. vbi doctores & in cap. vestra. de cohabi. cleri. & muli. Regiam. l. 43. titu. 6. pa. 1. gloss. in cap. de homine. de celebra. missar. Theol. in 4. sentent. distin. 13. & quomodo hoc sit intelligendum docet eleganter Cosmas in pragma. tit. de excommu. non vitand. ver-

bo, [Suspensionis.] Io. Maior. in 4. sent. dist. 9. dubio ult. Florent. in 2. par. tit. 9. cap. 10. §. ult. Adri. in 4. sent. in tract. de Euchari. quæst. pen. & in tract. de cōfess. quæ. 9. Silue. in sum. in verbo, missa. 2. quæ. 3. Mart. Nauar. in cap. 1. §. labore. 2. col. de poen. 6. & in manu. cōfessio. cap. 25. num. 87. D. Coñar. in capit. Alma mater. 1. par. relect. §. 2. nume. 10. de senten. excom. lib. 6. Grego. in dist. l. 43. titu. 6. par. 1. in verbo. *Algun hijo de ella.* Imò fortius cenſeo, quod quicunq; committit sacerdoti, quē scit in mortali crimine esse cōstitutum, aliquem actum ecclesiasticum faciendum, si exequatur talem actū, is qui committit mortalem culpam contrahit vt ait Diuus Hieron. in epistola beati Eusebij ad Damasium Episcopū Portuensē, sic dicens. Qui iura scit & vitam præbyteri agnoscit, & cum pro se celebrare facit, sit eiusdem peccati conscius, nec non, & poenæ particeps. Idem sentit Abb. in di. c. vestra. & Theol. d. dist. 9. & Card. à Turre Crem. in d. c. nullus. S. Thom. in quodli. 1. 1. art. 8. quam esse communem sententiam & Theologorum & Canonistarum facietur insignis Mart. Nauar. in d. c. 25. nu. 79. quæ amplectenda est, quidquid cenſeat Gab. in 4. dist. 19. q. 1. dubio 4. Maior. dist. distin. 9. Adrianus summ. Ecclesiæ Præsul de sacramento Eucharistiæ col. 3. à quo quidē peccato excusatur qui probabiliter dictā legem

legem ignorat, quia probabilis iuris positivi ignoratia excusat cap. 2. de constit. in Nauarr. ubi paulo ante allegaui.

Clerici concubinaris quibus pœnis puniuntur.
B Ab officio & beneficio. Adde Hostien. in summa. tit. de concub. cleri. & mulier. §. qualiter imponatur. Guid. Pap. quaest. 558. & latissime Berman. Choquer. de publi. concu. fo. 161. quo loco opinionem istam communem esse fatetur, & vide Regiam l. 43. titu. 6 par. 1. circa quam communem sententiam lege nouissime Iaco. Menoch. de arbitrar. iud. quaest. lib. 2. cent. 3. casu. 418. qui nu. 6. dicit quod cōtra clericos concubinaris seueri iudices esse debent, quandoquidē non vnū sed plura scelera hi committūt.

Nam adulterij crimē perpetrāt cum in sacrorum ordinum assumptione suscipere dicuntur Ecclesiam in sponsam, cui implicitē saltem promittunt continentiam seruare. Secundō committunt sacrilegium, cum Deo dicati & sacrati sunt: & per carnalem copulam à Deo separantur. Tertio committunt crimē stupri. Quarto incestum. Quinto (vt ille inquit) post Bermōdum committunt crimen contra naturā, & vide D. Frā. Sarm. lib. 1. select. cap. 5. Hec die verō qua pœna clerici concubinarj puniendi sint, vide conc. Tridē. Sess. 25. c. 14. de refor. ubi clerici prohibentur concubinas aliatq; mulierculas, de quibus si nistia suspitio haberi possit, in domo vel extra detinere, alioquin iuris pœnis sunt puniēdi.

Clerici concubinarj quibus pœnis puniuntur.

Quod si moniti ab inceptis nō desisterint, tertia parte fructuū obuentionum, ac prouentuum beneficiorum, & quarumcūq; pensionum ipso iure sunt priuati, quæ fructuum pars, fabricæ Ecclesiæ, vel pio loco, pro arbitrio Episcopi est adiudicanda. Quod si in eodem delicto, cum eadem scemina pertinaciter permāserint, vel cum alia simile scelus perpetrati fuerint, non solum fructus omnes, ac prouentus suorum beneficiorū necnon pensionis eo ipso amittunt, vt dictis locis applicentur: sed suorum beneficiorum administratione, pro ordinarij arbitrio, tanquam Apostolicę sedis delegati, suspendi debent. Si verō in tam profundum malorum pelagus inciderint, vt his pœnis à fetidissimo concubinato non arceantur, tunc beneficij, portionibus, ac officijs & pensionibus quibuscunque ecclesiasticis, perpetuō priuandi sunt. Inhabilesque iudicantur ne ad dignitates, beneficia, ac officia deinceps possint aspirare, donec superioribus ex vitæ antea actæ emendatione, visum fuerit dispensare. Si verō postquam semel concubinas dimiserint, posteaq; eas aut alias, sibi adiungere ausi fuerint, præter supradictas pœnas excommunicationis vinculo innodati sunt. At si clerici huius criminis rei beneficia ecclesiastica non obtinuerint, nec pensiones iuxta delicti & contumaciæ perseuerantiam & qualitatem, pœna carceris, suspensione ab ordine

dine, ac inhabilitatis pœna ad obtinenda beneficia, alijsue modis & pœnis iuxta canonica decreta plectendi sunt. Quod si Episcopi in huiusmodi scelus incidere ausi fuerint, & à Provinciali synodo admoniti, in tali fœditate sordescerent, ipso facto suspensi sunt, & si in crimine perseverauerint ad sanctissimum Pontificem ab eadem synodo sunt deferendi, à quo pro culpæ qualitate plectendi sunt & si opus fuerit, priuationem patientur.

Clerico concubinario alimentamenta suorum beneficiorum relinquenda non sunt nisi egeni fuerint.
Nec huic clerico concubinario qui ob crimine fructibus suorum beneficiorum priuatur, fructus aliqui relinquendi sunt ex quibus alimenta suscipiat quia malè meriti egestate laborare debent. bona fides ff. depositi. Quod verum esse censeo nisi clericus egenus esset, & summa laboraret paupertate, ut non haberet aliunde bona ex quibus posset alimenta percipere, tunc iustitiæ & equitati congruit ut ei ex dictis fructibus subueniatur, quia clerico suspensio à beneficio alimenta ex eo ministranda sunt ad vitæ subsidium. ca. præter. vbi præpo. col. 2. 32. dist. tradit Rebuff. in tract. de sent. prou. in præfacti. nu. 110. tom. 2. const. Franc. Tum quia clerico etiā deposito prouidetur. ca. studeat. 50. dist. Tum ne cogatur mendicare in ignominiam & opprobrium ordinis sacerdotalis c. diaconi. 93. dist. Tum quia semper habenda est ratio ne egenus arg. l. inter eos ff. de re iudi. Tum quia istam

opinionem amplectitur glo. in cap. pastoralis. §. verum in verbo, subtrahuntur. de appella. Bermond. in tract. de publi. conc. in verbo. à perceptione fructuum nu. 11. quæ declaratio notanda est ad Sacrosancti Concilij decretum, & vide Felin. in ca. ex parte. nu. 1. de accusa. & in cap. Apostolicæ. nu. 9. de excep. D. Episcop. iacob. septi. in institut. Catho. cap. 9. num. 114. & nouissimè doctissimum Antonium Cordoua de Lara. in l. si quis à liberis. §. si vel parens. num. 26. ff. de libr. agnoscend.

Quod si clerici ex concubina filios habuerint, ad maiorem gradum & dignitatem transire non possunt, sed in statu, gradu, & dignitate, in qua sunt permanere perpetuò debent. Ita definitum fuit à sanctissimo Domino nostro Pio Quinto Pontifice Maximo peculiatu motu proprio prout refert Rojas in epitome successionum, cap. 27. num. 19.

Nec possunt clerici illegitimos filios intra proprios lares habere, ut incontinentiæ labes ac memoria omnino aboleri valeat: ita decretum fuit in concilio Toleta. provinciali celebrato anno. 1565. actione. 3. capit. 19.

Concubina clerici etiam coniugata, si modo publica fuerit, pro modo culpæ ab ecclesiasticis iudicibus est punienda ut statutum est in Concilio Tridentino. Session. 24. capit. 8.

Sunt quidè multi ex nostris, qui

Clerico concubinario beneficij fructus pro alimentis relinquendi non sunt nisi egenus sit.

Clerici minime possunt illegitimos filios domesticos retinere.

Concubina clerici etiam coniugata, si modo publica fuerit, ab ecclesiasticis iudicibus est punienda.

qui tenuerunt mulierem, quæ cum clerico in sacris constituto, carnale commercium habuerit, incestum committere, ita tenuit glo. in l. 2. in verbo, filij C. de Episcop. & cleri. vbi Bald. num. 2. scribit quod cum hoc in facto contigisset ita fuit iudicatum. & opinio ista communiter recepta est si credimus Grilland. de diuersis crimi. libr. 3. q. vltim. Practica. Contrad. 341. num. 13. Sed verior contraria opinio quibusdam & non poenitendæ autoritatis viris visa est, quod nec incestus nec sacrilegium comittatur, quam dicit esse communem Ca. cial. in auth. si qua illustis. num. 31. C. ad Orfici. Bossi. in pract. tit. de coitu damnato. nu. 15. Mencha. lib. 3. de testamen. § 22. Iuli. Clar. in practi. crimi. § fornicatio. ver. Presbyter. Ex quo sequitur improprie fuisse locutã glo. in c. per venerabilem. in verbo, adulterinus qui filij sint legi. quæ coitum hoc adulterinum esse censebat, licet communiter receptam esse scribat Abb. ibi nu. 32. & Petrus Placa lib. 1. delictorum cap. 41. num. 31 mea tamen sententia, licet talis carnalis copula incestus non sit, est tamen sacrilegium & adulterium spirituale Abb. in c. vt clericorum n. 6. de vita & hone. cler. sequitur Reuered. & doctif. D. Franc. Samiento. lib. 1. select. interp. cap. 5. nu. 9.

Et non solum talis concubina clerici, à iudice ecclesiastico puniri debet poenis à iure statutis, verum si crimẽ sit publi-

cum poterit à seculari iudice puniri: secus si sit occultum ita tenet de Ancharr. consi. 196. num. 5. Fel. in c. Ecclesiæ sancte Mariæ. nu. 107. de consi. Boer. l. t. ff. in de deciss. 72. Zarius lib. 2. respons. ca. 17. Lup. in rep. c. per vestras. § 21. nu. 13. de dona. inter vir. & vxor. Montal. in 2. lecti. fori in parte concubinae. Steph. Auf. de potest. seculari super eccle. pers. reg. 2. num. 34. Berm. Cho. de publ. concub. in parte poenitus arcere, fo. 303. col. 2. num. 3. eum sequen. qui dicit communem opinionem esse Anton. Gom. in l. 80. Taur. numer. 21. & ita in facti contingentia interrogatus consultuit Euerar. consi. 202. eandem dicit communem Iuli. Cla. in practi. crimin. §. 5. quæ 37. vers. Quero etiam. vbi dicit quod quidquid sit de iure, iudices tam ecclesiastici quam seculares parum curant de concubinatorum punitione quod (vt ille inquit) fortè faciunt ne in alijs puniant: in quo ipsimet delinquant, eandem opinionem sequitur Auenda. de exequend. mandat. 2. par. cap. 26. num. 7. Dida. Perez. in l. 21. tit. 3. lib. 1. ordi. Et est apud nos expressa lex hoc diffiniens poenã contra tales concubinas imponens lex inquam. 3. titul. 19. lib. 8. ordi. noui circa quam legendus est Auenda. d. cap. 26. qui pro eius insigni eruditione multa congerit: & Ioan. Mati. in l. 6. glo. 2. ti. 8. lib. 5. ordin.

Laicus vero concubinaris, *Laicus concubinaris* quibus poenis hodie à iudici-

bus

*quibus
pauis à
Ecclesia
firo m-
dice ple-
tendus
fir.* bus Ecclesiasticis, sit plestēdus
vide in Concilio Trid. sessi. 24.
cap. 8. vbi sancitum est concu-
binarios, tam solutos quā vxor-
atos, cuiuscunque dignitatis,
vel cōditionis sint, si ter moni-
ti ab ordinario, cōcubinas non
dimiserint, excommunicatio-
ne esse illaqueandos: nec ab
ea absolūēdos esse: donec præ-
ceptis paruerint. Si vero indur-
ato animo in peccato permā-
serint, contra eos diris pœnis
procedi debet.

*Notiss-
me inter
pretatur
Concili-
Trid. ses-
sio. 25.
ca. 1. q.
de refor-
ma. &
sessio.
24. cap.
30.* Est tamen circa superiora
summe notandum, quod quā-
do Episcopi vel Ecclesiastici iu-
dices procedunt ad punitionē
concubinatorum, vel circa visita-
tionem, aut morum correptio-
nem, non debet eorum senten-
tia retardari pretextu appella-
tionis, vel inhibitionis: seu que
rellat ad sanctam Apostolicam
sedem delatæ. Vt decretum est
dicto Conc. Trid. sessi. 25. c. 10.
de refor. & sessi. 24. ca. 10. Quæ
decreta sing. sunt interpretan-
da, vt procedant, quādo iudex
superior, non iustificata appel-
latione, nec visis actis proces-
sus, inferiorē inhibere cōrēdit.
Sed si postquam appellatio iu-
stificata fuerit ex processu, iam
ad tribunal appellationis dela-
tæ inhibitiō concessa fuerit, e-
rit obtemperanda, nec poterit
inferior iudex ad suæ sententiæ
executionem procedere. Aliter
quidem superiorum iudicium
autoritas & potestas non vul-
garem iacturam pateretur da-
returque causa inferioribus iu-
dicibus, vt pro libito iudicaret,

& multis causis appellationis
auxilium nihil proficeret & a-
lia multa incōmoda sequerentur
quæ prorsus aliena sunt, à
mente Sacrosancti Concilij.

Irregularis. Adde quod huius
sententiæ authores sunt Cos-
mas in Pragm. sancti. tit. de cō-
cubina. in verbo, inhabilis.
Henri. in c. si celebrat. de cleri.
excom. col. pen. Palud. in 4.
sent. distinct. 27. quæst. 4. col. 2.
& scientiarum omnium Ocea-
nus Tostatus in tracta. contra
cleri concubi. conclus. 3. Aluar.
Pelag. de plan. Ecclesiæ fol. 27.
colum. 4. Anton. in cap. 1. nu.
32. de iudi. Anani. col. 1. & Fe-
li. col. 2. in capitu. cum dilectus.
de accusa. Guid. Pap. q. 558.
Ioan. in lum. confessor. lib. 3. ti.
29. q. 5. Pidacus Perez in l. 23.
titul. 3. libr. 1. ordi. col. 170. &
hanc opinionem communem
esse testantur Mart. Azpili. in
cap. si quando. excep. 11. col.
53. de rescri. D. Couar. in Cle. si
furiosus. 1. par. relection. §. 1.
num. 5. de homi. & nouissimè
eam sequitur Ioan. Mat. in l. 6.
glo. 2. num. 23. tit. 8. lib. 5. ordi.
nou. Contrariam tamen sen-
tentiam de iure veriorē esse
cenfeo, quam teneo sequutus
Inno Ioan. Andr. in cap. si cele-
brat. de cle. excomm. min. Car-
di. in cap. vestra & in cap. quæ-
situm de cohabi. cleri. & muli.
Archi. in cap. præter. §. ad hæc
verò 32. distinctio. Specul. in ti.
de dispensa. §. iuxta propositio-
nis numer. 20. Imo in ca. 1. co-
lum. 4. de iudi. Nicola. Plou. de
irregu. reg. 4. Nauarr. in dict.
excep.

excep. 11. D. Couarruu. dict. §. 1. qui vrgentissima argumentatione veram esse ostendit, quanuis consulat quod absolutio, siue dispensatio hoc casu à Romano Põfice impetretur.

D *Data optio.* Vide text. optimū in l. 1. C. de his qui latrones ibi. [Supplicio corporali: aut dispensatio facultatum pro qualitate personæ & iudicis existimatione plectetur.] Tenet gloss. in capitulo sicut. de iudæis tradūt Hostien. Ioann. An. & docto. in cap. 1. de offic. vicar. Petrus de Ancharra. & Ioan. de Imo. ibi. Bald. in l. cunctos. populos. 1. lect. colu. 9. versu. septimo oppono. C. de summ. Trini. & in l. data. 7. colum. C. qui accusa. Ang. in l. nunquam ff. de priua. delict. Sali in l. quæcunque. C. de serui. fugi. quam opinionē communem esse fatentur Ana. in dict. cap. sicut. num. 17. Iuli. Clar. in practi. crimi. §. fina. quæstio. 85. versic. solet etiam. & tradit latissimè Helin. in ca. inter cæteras. col. 2. de rescrip. vbi opinionem hanc decē modis limitat. Et ratio est quia pœna est semper commensuranda delicto, vt in cap. non asferamus. 24. quæsti. 1. & hanc commensurationem nūquam reus faceret, quia semper minorem eligeret, & ideo frustra lex alternatiuē loqueretur.

E *Mitiorem partem.* Adde gloss. memorabilem in capit. de causis. in verbo. certa. de offic. delega. & in ca. hoc ipsum in gloss. 1. 33. quæsti. 2. & in reg. in pœnis. de reg. iuris lib. 6. & in cap.

sicut. de homi. vbi Anna. & doctores not. facit. l. si præses. ff. de pœnis.

Moment omnes. Adde quod irā **F** communiter in Synodis obseruatur, secundum Ioan. And. in cap. proposuit. de cleri. excommu. Bermon. Chro. in tract. de publ. concubi. pag. 185. num. 6. Et hæc monitio. in Synodo habet vim trinæ monitionis. gloss. in capit. si Episcopus. in verbo. præceptione. 18. distin. quam sequitur Abb. in cap. ex literis. de constit. Felin. in cap. Romana de Appella. Rip. in ca. 1. de iudi. Nota tamen quod prædicta intelligo procedere, contra eos clericos qui ex lege diocesana tenentur in synodo comparere, aliàs quacūque via iudex procedat, monitio præmitti debet, nec sine ea iudex ecclesiasticus procedere potest, ad imponendas dictas pœnas, nisi talis clericus esset manifestus notorius concubiniarius & incorrigibilis, de quo lege Bermon. dicto. num. 6.

Non incurrit. Vide text. in cap. requisit. de sponsali. Ioann. Lup. in cap. per vestras. de dona. inter vir. & vxor. §. 18. n. 16. **G**

Matrimonium de facto contrahentes.

C A P V T LXXX.

- 1 Sacer ordo matrimonium impedit omnino & irritum facit.
- 2 Clericus, qui de facto matrimonium contraxit, qualiter puniatur.
- 3 Clericus huius criminis reus, ipso iure excommunicatus est.

4 Clericis

4 Clericus, qui sub figura matrimonij virginem uolauit, poena stupri puniendus est.

5 Clericus beneficiatus in minoribus constitutus, eo ipso matrimonio contracto, amittit beneficia ecclesiastica.

6 Quando autem cum minore duodecim annorum, per uerba de presentia contraxit, an beneficia ecclesiastica amittat.

1 **C**alixtus Papa interdixit contractum matrimonij presbyteris, diaconis, & subdiaconis, & ab illis contracta, debere desungi & ad poenitentiam redigi, iuxta sacrorum Canonum diffinitionem.

a a praecepit, ut habetur in capit.

2 presbyteris. 27. distin. hinc est quod clericus in sacris, uxorem ducens, debet compelli ad illam abiurandam, & perdit executionem omnium ordinum, notat Abb. ex text. ibi in cap. secundo, qui cleri. vel vo. qui nihil aliud allegat, & omisit text. expressum ponentem poenam delinquentibus in hoc, in cap. decernimus. 28. distinct. cuius uerba sunt: Decernimus ut hi, qui in ordinem subdiaconatus & supra. uxores duxerint, officio atque ecclesiastico beneficio careant, & faciunt uerba text. in c. de his etiam. eadem distin. ubi tractando de subdiaconis & diacono. dicit. Cauendum est tamen his, ne quando suae sponsionis immemores ad terrenas nuptias ultro concurrant, quod si fecerint, ut sacrilegi rei ab ecclesia habeantur extranei. De presbyteris uero uidendus est text. in capit. pres-

byter, eadem distin. cuius uerba sunt: Presbyter si uxorem duxerit, ab ordine deponi debere oportet. Item efficitur irregularis, ut neque in susceptis ordinibus ministrare possit, nec ad maiores suscipiendos admittitur, ut notat idem Abb. in ca. 1. in 2. not. eodem titu. ex quo venit quod tanquam irregularis priuabitur beneficijs. An autem sit priuandus per sententiam & vel ipso facto priuetur, sunt opin. quas refert Stepha in decisione. 239. Capellae Tholosanae, in additione. Aduerte tamen quod ipsemet Panormit. in cap. At si cleri. de iudi. eolum. 2. uidetur esse in opinione, quod clericus, qui solutam non virginem, de facto duxit in uxorem, ac cum ea fuerit fornicatus, debet deponi. pro quo allegat iura in ca. fraternitatis. 34. distin. & in cap. Si quis ammodo. 81. distinct. & in dict. ca. 2. qui cle. vel vo. quae iura (salua tanti patris reuerentia) hoc non probant: imò text. in dicto ca. Si quis ammodo, qui plus uidebatur uirgere, dicit à proprio gradu decidat, usque dum ad satisfactionem ueniat: unde per talia uerba uidetur imposita magis poena suspensionis temporalis, quam depositionis. Sed pro opinione sua posset Abb. allegare text. in cap. Presbyter. 28. distinctio. quem decerpit Gratianus ex capit. 1. Concilij Neocaesariensis, cuius uerba sunt: presbyter si uxorem duxit, ab ordine illum deponi debere oportet. ubi Archi. exponit, ab ordine,

ordine, id est, ab officio & beneficio: quod etiam ibi tenent Domi. & Præpo. licet eum non referant: quauis glos exponat ab ordine, id est, ab officio, & non beneficio. Clericus præterea taliter contrahens est excommunicatus ipso iure, ut in cle. vna de consanguin. & affini. cuius absolutio episcopo est reseruata, ut per glo. ibi, in verbo, obtinere. Redditur præterea suspectus de hæresi, d ut procedatur per inquisitores contra eum, ut notat Ioā. Lupus in re. pe. rub. & ea per vestras. de dona. inter virum & vxorē fol. 67. colum. 3. versi. Ex quo meo iudicio, vbi hoc infert ex his que notant Butri. & Bald in l. 3. C. de summa trinit. & fide catho. loquendo de monacho matrimonium contrahente. Debent præterea in hoc aduertere iudices, quod præter pœnas supra dictas debet in sacris constitutus pati pœnas stupri, si virginem violauit sub figura matrimonij. Neque ex hoc quod verba de præsentis seu benedictiones præcesserint, ab illa excusandus est, quin potius grauius puniendus, eo quod virginē sub sacramenti colore deceperit, & corruperit, que velut vxor consensit in copulā, vnde propter tale dolū ultra ordinariā pœnā depositionis, arctiori carcere vel monasterio detrudi debet, quam pro alio simplici stupro. Mulier insuper ab ipso sic seducta tantę posset esse nobilitatis & honoris, tātūuē populi scandalū, ut meritō clericus in hoc delinquens publicis verberibus, vel alia publica correctione puniendus esset: quādo suæ personæ qualitas hoc non impediret, argumēto eorum quæ notat Præpo. in cap. 2. de sponsā. duo referēdo Anto. quod Iudex attenta qualitate personarum poterit arbitrando punire pœna mortis illum, qui viuente prima vxore contrahit cum secūda: puta si ignobilis vxorem habens, contrahit cū nobili, & illud it illā. De qua tamen doctrina Anto. vid. Augusti. in addi. ad Ang. de male. in parte: *Chematulterato*. fol. 152. nu. 65. Clericus verò beneficiā in minoribus ordinibus constitutus, si contrahit matrimonij eo ipso vacāt beneficia, e ut tenet Collec. in ca. 1. de cle. coniu. & decisio. Capelle Tholosanæ supra allegata & Sylue. verbo, clericus. lo. 2. §. 4. Et hoc etiam si non sequitur copula, notāt docto. in d. ca. 1. Nec recuperant beneficia, sponsā ingrediente monasterium, ut per eos ibi: & not. etiā Ioā. de Imo. in clemen. gratiæ de rescrip. in col. super gloss. resignaueris. Præpo in c. Placuit. 32. distinct. prope fin. Quod insuper procedit etiam si matrimonij contractum sit nullum: fvt notat Ioan. And. in capit. Ioannes de cle. coniug. Roma. consi. 483. dubitatur primò, colu. 3. Hippoly. consil. 70. volum. 1. colu. 3. incipiente: Scientiarum omnium Stepha. in addi. ad dictā decisionem Tholosanam, qui solum allegat Bart. Brixien & Ange.

& Ange. de Clauasio. Confirmatur ista sententia doctrina mea magistrali. 181. incipit: Poena etiam faciendo, ubi de ista conclusione fit mentio: quam vide, quia aliqua referuntur in contrarium remissive. Et vide Decium in consil. 166. volum. 1. Ego Philippus Decius, ubi refert Bartho. Brixien. in quaest. 10. Et Cardin. Imol. & Abb. in dict. cap. 1. & Roma in dict. consil. tenentes quod clericus in minoribus constitutus si contrahit matrimoniū cum consanguinea, nunquam admittitur ad beneficium, quia illi facto suo renunciavit. Et quia ipse in principio illius consilij tenet quod talis clericus non sit ipso iure priuatus beneficijs, respondet ad dictam doctrinam Brixienis & aliorum, quod non habeat locum quando clericus in minoribus contraxit scienter in gradu prohibito, qui tali casu ex quo sciebat matrimonium non valere, non videtur habere animū abdicandi beneficium à se. quod dicit tenuisse Imo. in cle. gratiae. de rescrip. Et sic quod dicta conclusi. doctorum restringatur, quando ignoranter contraxit tale matrimonium: & dicit ibi, quod in dubio praesumitur scientia in coniuncto quod sciat coniunctionem quam habet cum alio. Et licet Decius ibi postea in fin. det aliam & ultimam responsionem ad dictam conclusionem Doctorum, videlicet, quod non sit vera in hoc saltem, quod talis non per-

dat ipso iure beneficium, ex ratione de qua per eum. Mihi tamen plus placet distinctio precedens, & sic quod quando probaretur quod ignorans consanguinitatem contraxit, tunc ipso iure perdat beneficium, quia visus est facto suo illi renunciare. Si vero contraxit scienter, tunc quod priuatur eo per sententiam: quia licet videtur considerari in nullitate matrimonij, ut non per fiat beneficium ipso iure, sufficit quod facit actum incomparabilem cum beneficio, ut est matrimonium contrahere. Imo. tamen in dict. clem. gratiae, videtur tenere contrarium, videlicet quod quando impedimentum consanguinitatis erat notum utrique, vel saltem clerico, quod non perdit beneficium, nisi processisset ad copulam, quia tunc propter affectum cum opere subsecuto saltem esset priuandus. argu. cap. nuper. de bigamis. Effectus enim huius distinctionis maximus est, nam in primo membro non poterit sic contrahens renunciare beneficio in fauorem alterius. Secundo vero sic ante quam deponatur ex doctrina illa magistrali Innoc. in cap. Cum nostris. de concess. praebend. quam ego latius ornaui in meis doctrinis. num. 120. incip. Homicida. Vide praeterea in hoc articulo notabilem dictionem Praeposi in dict. cap. Placuit videlicet quod si matrimonium non tenet propter consanguinitatem, vel aliud simile impedimentum, quod tunc clericus

clericus perdit beneficia. Si vero non tenet ex defectu cōsensu, tunc non. Considera tamen quòd hoc posset intelligi quādo defectus cōsensu fuit in ipso clerico. Si tamē fuit in muliere, puta quia per vim fuit cōpulsus contrahere, ipso clerico purē & liberē consentiente: vel quia mulier non erat sanē mētis, non video quare non perdat beneficia sicut quando cōtrahit cum cōsanguinea, quod apperire colligitur ex distīct. quā fecit Imo. in dicta clemen. gratie, quem non refert Præpo. Quando autem contraheret cum minore duodecim annorum, licet per verba de præsenti, cum illa resoluatur in sponsalia de futuro: videtur dicendum quòd non perdit clericus propter illa, sua beneficia § nisi quando adueniente legitima ætate in muliere matrimoniu sic contractū ratificaretur, modis de quibus per text. gloss. & Docto. in ca. vnico. de desponsa. impu. li. 6. Sed cōtrarium fuit decisum per dominos de Rota in antiquis decisio. 103. incipien. Nota, quòd ubi clericus. Et vide Ioannem Staphileu in tracta. de gratijs expectatiuis. fol. 74. versic. quapropter vt saluetur. Vbi dicit q̄ illa decisio. Rotæ procedit in terminis in quibus loquitur, videlicet quòd tunc demū clericus perdit beneficiū, quando minor, cum qua contrahit, peruenit ad pubertatē, vel quòd intelligatur de impubere proxima pubertati: quem etiam vide

in sequenti folio, versicū. posse tamen. vbi dicit, quòd clericus contrahens de facto cum minore non proxima pubertati, siue cum furiosa, aut consanguinea perdit beneficiū meo iure, neque illud potest retinere absque dispensatione, saltem episcopi.

Diffinitionem. Vide text. in cap. si quis & inca. etube-
scant. 32. distīct. Nec vnquam
sanē in Dei Ecclesia licuit, sa-
cris ordinibus initiatis matrimo-
nium contrahere: imo ab
initio nascentis Ecclesiæ hoc il-
lis prohibitum fuit, quod con-
stat ex canonibus Apostolorū
cap. 15. cuius verba hæc sunt ex
Haloandri trāslatione. [Ex his
qui cēlibes ad clerum peruene-
runt, iubemus lectores tantum
& cantores, si velint nuptias
contrahant.] Hactenus canon.
Græcis equidem solis licuit, vti
coniugio contracto, ante sa-
crum susceptum ordinem non
autem post sacrum ordinē con-
trahere. ca. cum olim. de cleric.
coniug. cap. Siracusana. 18. di-
stīct. tradit Ioan. Maior. in 4.
senten. distīct. 24. q. 2. & dist.
27. quæst. 1. Ioan. Enchius con-
tra Lutherum cap. 19. Alphon.
de Castro libr. 2. de hæresi. in
verbo, sacerdotium. D. Conar-
ru. li. 4. decretali. 2. par cap. 6.
§. 3. Alphon. Viru. aduersus Lu-
theri dogmata Philippica. 19.
de cēlibatu cleric. pagin. 244.
Faber. in malleo cōtra Luthe-
rum tracta. 4. Tho. Vvalden. li.
de sacramen. capit. 128. & cap.
129. de sacramēto ordinis agēs
X & lib.

& lib. de sacramentalibus cap. 66. & 67. Petrus Soto de instit. sacerdot. de matrimonio, lectione 6. & elegantissime Michaël a Medina Franciscanus var. doctrinissimus peculiari lib. de hoc argumento in lucē misso nempe de coelibatu. Albert. Pighius controuer. 15 Bartholo. Lacomus aduersus Bucerum cōtro. de calib. sacerdot. Mart. Ayala de diu. Ecclesiæ tradit. tit. de calib. Robertus Arbori. in uita. de sacerdotum coelibatu qui hanc catholicam veritatem multis magnisq; rationibus aduersus impuri Lutheri dogmata probant Nec hoc mirum est cum apud Barbaros legibus & moribus idem sit receptum. In regione quidem Palmaria in nouo orbe detecta sacerdotes viuunt calibes & incorrupti, ut testatur Petrus Martyr libr. de noui orbis insulis nuper repertis. Et apud Effæos qui contemplationi, & cultui assiduo Dei deditierant, vxoribus carebant, ut testatur Eusebius lib. 8. de præpar. Euange. cap. 4. Nec nubebant Vestales apud Ethnicos nisi cum religionem erant iuriles sicut Prudentius commemorat libr. 2. contra Symmachum. Nec hi jmores vel corruptelæ aliqu. rû nationum, ut Moscovitarum & Græcorû reffragantur quia longè aberant, ut docet eleganter Sygismundus Baro lib. cōmentariorû de rebus Moscovitarum. Et vide nouissimam sacrosancti Tridentini concilii decisionem Sess. 24. cano. 9. in

hæc verba. [Si quis dixerit clericos in sacris ordinibus constitutos, vel regulares castitatē solē iter prolesso, posse matrimonium contrahere, contrahentūque validum esse non obstāte lege ecclesiastica, vel voto, & oppositū nil aliud esse, quā dānare matrimonium, postque omnes contrahere matrimonio, qui nō sentiūt se castitatis, etiā si eam vouerint, habere donū anathema sit: Cum Deus id recte petentibus nō deneger, nec patiatur nos supra id, q̄ possumus tentari.] Verū qui minoribus sunt ordinibus constituti, nō prohibetur ibi ante subdiaconatū. matrimonium contrahere: imo hoc illis permissum est cap. 1 & ibi not. de cleri. cōiug. l. 16 tit. 2. par. 4. ubi Grego. tradit Siluest. in summa in verbo, matrimonium. 8. impedi. quasi 12. Mart. Nauarr. in manu cap. 22. numer. 52.

De monachis vero illud pretermittendum non est, quod in concilio Turon. secundo sub Pelagio Primo Ponti. Maxim. cano. 16. eo tēpore celebrato: quo licebat clericis iuxta vsum Orientalis Ecclesiæ vxores habere: ita decretum est: [Si qui in monasterio cōuersi sunt nullatenus exinde habeant licentiam euagādī. neque (quod absit) ullus eorū coniuge ducere, aut extranearū mulierum familiaritatem habere. Nam si vxorem duxerit excommunicetur, & de vxore male sociata cōsortio et ā iudicis auxilio separetur: & infelix monachus talē

commun.

coniunctione foedatus, ab Ecclesia segregetur, donec reuertatur ad septa monasterij, & in dictam ab Abbate, quādiu preceptū ei fuerit, agat pœnitent.]
Hactenus concilij sanctio.

Religio
sanctissi-
ma so-
cietatis
Iesu pos-
sita vo-
ta ma-
trimoni-
um con-
trahere
prohibe-
tur.

Religiosi etiam sanctissimæ societatis Iesu qui biennio peracto tria vota tamen simplicia secundum constitutiones dictæ religionis emisit quamdiu in ea fuerint inhabiles sunt ad matrimoniū contrahendū quod si de facto cōtraxerint nullum & irritū est, vt decretū est à sanctissimo Domino nostro Gregorio Decimo Pœtifice Maxi. peculiari motu proprio hoc anno. 1584 quod nouum est matrimonij impedimentū dirimens: sunt sanè huiusmodi vota emittētes verè & propriè religiosi quod si quis deinceps contrarium ausus firmare vel aliquid cōtra pium institutum dictæ sacræ religionis asseuerauerit (vt quidam proximis diebus temerario ausu facere non erubuit) pœnā excommunicationis latæ sententiæ nec non inhabilitatis ad quæuis officia, & beneficia secularia & quorumuis ordinum regularia, eo ipso absque alia declaratione incurrunt, quarū censurā absolutio Apostolicæ sedis est reseruata vt latius in dicto motu proprio continetur. Est equidē Christianæ reipublicæ utilissimum imo summè necessarium præfectam societatem à Summis Pontificibus maximis fauoribus & amplissimis priuilegijs amplecti cū propugna-

culum sit fidei, tumē Ecclesiæ religionis a nplificatrix, peccatorum medela, priorumque virorum tutissimum Asylum.

Deponi debere. Adde quod durius decretum stat in. 8. concilio Toletano. cap. 7 in hūc modum. [*Quicumque etiā inuiti, ad Ecclesiasticarum officia dignitatum assumuntur, deferere quā semel receperant gratiam, donumque nequaquā audeāt.* Si verò ad coniugiū moresque sæculi redire attētauerint, omni Ecclesiastica dignitate priuētur, & Apostatę habeātur, & in monasterio donec vixerint, sub pœnitētia retrudātur. Solēt tamē ad tēpus in monasterio collocari, vt illic ieiunijs & orationibus vacent, & prædictas iuris pœnas patiantur, & vide Regiam. l. 41. tit. 6. par. 1. & ibi Gregor. Lup. & Extrauag antiquæ concertationi. de voto. & vltra supradictas canonicas pœnas pecunia quoque multatur cap. 1 de cler. coniug. cap. decernimus cap. presbyter. capit. presbyterium. 28. dist.

Sed qua pœna punietur laicus, qui vxore dimissa, sine iusto illius consensu, sacris fuit ordinibus insignitus: iure quidem nulla alia pœna reperitur diffinita, præter eam quæ dicta extrauaganti cōstitutione quæ Ioan. est vigesim i secundi cōtinetur, quæ quidem ea est. vt nec matrimonio soluto, in suscepto ordine ministrare, nec ad superiores ordines promoueri possit, nec aliquod ecclesiasticum beneficium obtinere valeat.

Laicus
qui di-
missa vxore, sa-
cris ordi-
nibus
fuit in-
signitus
quæ pœ-
na ple-
tenda
sit.

leat. Sed quia in illa cōstitutio-
ne non tam de tanti criminis
debita punitione, quā de effe-
ctu sacrorum ordinum agitur:
ne tam graue scelus inultum
remaneat, in Hispania iustissi-
mē receptum est, vt huiusmo-
di crimen perpetrātes, eandem
patiātur pœnas, quas qui post
sacri ordinis sumpcionem v-
xorem ducunt, de quibus in
hoc capite dissentur. Nec enim
refert, an matrimonium ante-
cedat vel sequatur cum vtro-
que casu est matrimonij sacra-
mento & cœlibatui ordinis sa-
cramēti. æqualis iniuria fiat. Et
cum casus cōtigisset in facto
inquisitionis senatu, reus suspē-
sus fuit ab officijs & beneficijs
eccelesiasticis, & præter publicā
pœnitentiam, qualis blasphe-
mis iniungi solet: multa pecu-
niaria imposita in monasteriū
ad certum tēpus similiter fuit
detrusus, itā testatur D. Iacob.
septima in Cath. insti. cap. 40.
numer. 14.

Car. de hæreti. §. circa secūdum
num. 60. in fine Reper. inquisi-
torum in verbo hæreticus in
vers. ex quibus suprà traditis.
Conrad. Brunus de hæreti. lib.
1. cap. 2. Alberti. de agnoscēd.
assertioni. quæst. 23. per totam
Iacob. septim. in enchi. tit. 12.
Ioan. Lup. in repeti. cap. per ve-
stras. de donati. inter vir & v-
xor. §. 12. numer. 25. Rojas. in
tractat. de heretic. 1. par. num.
540. D. Couarrui. in 4. Decre-
ta. 2. par. cap. 7. §. 3. num. 6. &
est communis & verissima opi-
nio, quæ contradictorem non
habet, & procedit nulla consti-
tuta differentia, an matrimo-
nium publicè, vel secretè, fue-
rit contractum, & opinio con-
traria egregiè fuit confutata à
Iacob. septim. in Catholi. insti.
cap. 40. num. 3.

Receptum tamen est inter
doctores, crimen hoc grauissi-
mum mixti esse fori, & ea ra-
tione inter inquisitores Epif-
copum & iudicem secularem
locum esse prauentioni, ita
Abb. per text. ibi in capit. 1. de
offici. ordi. & in cap. cum ha-
beret. numer. 3. de eo qui duxit
in matri. Alber. de agnoscēd.
assertioni. quæst. 23. nu. 76. Co-
uarr. in d. §. 3. num. 6.

Et pœna quæ à iudicibus ec-
clesiasticis ordinarijs pro cri-
mine isto imponitur, est publi-
ca ignominia. text. in capit. de
benè dicto. 32. quæst. 1. vbi glo.
in verbo, & caluos text. in cap.
Episcopi. 26. quæst. 1. capit. nu-
per de bigam. Abb. in dict. ca.
cum haberet. num. 3. Frequen-
tissimè

*Contra-
hēs secū-
dum ma-
trimo-
niū, vi-
ua coniu-
ge ab in-
quisitori-
bus hære-
tica prau-
nitatis
punitur.* Nec illud hoc loco accōmo-
datissimum prætermitti debet,
laicum etiā secundum matri-
monium, viua coniuge, ab hæ-
reticæ prauitatis inquisitorib⁹
posse puniri: equidem qui
sic contrahit, perperam videtur
sentire, de sacramento matri-
monij, & de eius vinculo, itā
tenet Domi. & Fran. in cap. ac-
cusatus. §. sanè. nume. 6. de hæ-
reti. in 6. Felin. in cap. ad abo-
lendum in principi de hereti. Al-
phon. à Castro de iusta hæreti.
puni. li. 1. ca. 1. Summa Rosela
in verbo, Hæreticus, nu. 6. Ludo.

tissimè tamen horum regno-
rum praxis recepit huius cri-
minis reos, ante portas Eccles.
in scala ignominiosè collocari.

Nec desunt ex nostris, qui
existimèr prq crimine isto im-
positam esse excommunicatio-
nem, quæ eo ipso incurritur, vt
tenet Paul. Grill. in tract. de pe-
nis omnia. coitus. quæst. 14.
cuius opinio falsa est, vt ma-
nifestè apparet ex glo. in Cle-
ment. vii. de consang. & affini.
quam Card. Imol. & alij ibi
sequuntur.

Ab inquisitoribus autè, hoc
crimen perpetrantes fustibus
cædi solent cum relegatione ad
tempus, vt testatur Iacob. Sep-
timam. in Catholi. institutio-
nibus. cap. 4. num. 1. in fine in
enchi. tamen tit. 12. num. 6. as-
seuerat, quod plebei flagellis
cocti, ad triremes condemnan-
tur. Si verò nobiles fuerint, aliq
iustæ pœnæ imponuntur, &
quod ad triremes facienda sit
condemnatio, decretum fuit à
supremis sacrae inquisitionis
senatoribus, vt refert Rojas vbi
suprà num. 546.

Punitur deinde qui viuentē
prima coniuge aliam duxerit,
pœna infamiae. cap. nuper. de
bigam. l. eum qui duas. cū glof.
C. de adulter. pœnaque stupri
iniūgitur. Pœna verò stupri est
in personis honestis, amissio
dimidiæ partis bonorū, in vi-
bis verberatio, cū quinquen-
nii relegatione text. in §. 2. In-
sti. de public. iudi. Regia. li. 2.
tit. 19. par. 7. tradit Alexan.
confi. 165. volum. 7. vbi Carol.

Molin. in addi. Ex quo sequi-
tur lapsum fuisse Romanum
sing. 531. asseuerantem, mor-
tis pœnam contrahentibus se-
cundas nuptias imponi. In his
verò regnis in hoc crimine va-
riæ pœnæ pristinis temporibus
impositæ fuerunt, vt videre li-
cet in l. fin. tit. 17. par. 7. & in
l. 2. tit. 7. lib. 4. fori & in l. 7.
tit. 15. lib. 8. & in l. 6. tit. 7. &
in l. 8. tit. fina. eodem lib. No-
uissimè verò qui crimen hoc
commiserit, vltra id quod ig-
nominiosè per vias publicas
trahendus est, mitti debet ad
Regias triremes per decem an-
norum tempus, vt probat l. 8.
titul. 2. libr. 8. ordin. noui
que indistinctè practicatur nul-
la personarum constituta diffe-
rentia, vt scribit D. Didac. Pe-
rez in l. 3. in glo. 1. lib. 5. or-
din. veteris. Quod tamen verū
non censeo, sed quod cum no-
bilibus filius legis rigor mode-
retur, & ita praxis quæ vera est
legum interpret, recepit.

Per sententiam. Vide glo. An-
ton. Ioan. de Imo. Abb. in ca.
1. de cle. coniuga. Deci. confi.
166. D. Couar. in 4. Decretal.
2. par. cap. 6. §. 3. num. 4. Est
equidem circa hoc communis
Doctōr. sententia asseuerantiū,
clericum in maioribus ordini-
bus constitutum per matrimo-
niale contractum, non esse
ipso iure beneficio priuatum,
sed priuandum esse. Secus verò
si is clericus in minoribus or-
dinibus fuisset cōstitutus, quia
ipso iure priuatus est, & opini-
onem istam dicit tutiorem &

in practica seruandam Benedi-
ctus de Capra in cap. 1. de cle-
ricis coniugat. vide quæ infra
dicam in verbo [beneficia.]

D De hæresi. Vide Bermond.
Cho. in tracta. de publi. cōcub.
pag. 248. nu. 4. Iacob. Septim.
dict. cap. 40. num. 12. qui cē-
set hoc procedere, quocunque
modo, siue publicè, siue secretè
matrimonium fuerit contra-
ctum.

E Beneficia. Vide text. optimū
in cap. 1. de cleri. coniuga. Et
istam opinionem magis com-
munē esse resatur Iosep. Mas-
card. in tract. de probat. volu.
1. conclusio. 182. nu. 6. Circa
quam illud est consideratione
dignissimum, quod licet cleri-
cus in minoribus ordinibus
constitutus matrimonium cō-
trahens: sit ipso iure beneficijs
priuatus. is qui ob eam causam
ea beneficia à Romano Ponti-
fice impetrat, præcisè tenetur
probare matrimonium, nec
sponsaliorum probatio suffice-
ret, cum dubia probatio contra
ipsum sit interpretanda. vt in
cap. in præsentia. de probat. de
quo est celebratissimum consi-
lium Anchar. 20. quem sequi-
tur Mascar. d. cōclus. 182. Pro-
cedit sane dicta magis commu-
nis opinio etiam si matrimo-
nium carnali copula minimè
fuerit consummatum vt tenet
gloss. Ioan. Andr. Abb. Imo.
Collecta. in ca. 1. de cleri. con-
iuga. vbi Benedict. de Capra,
communem esse fatetur. Et lo-
cum obtinet, quamuis vxor an-
te copulam, religionem ingre-

diatur ex Abb. sententia in di-
ca. 1. Auferi. ad Capell. Tho-
lo. quæst. 239.

Amittit etiam clericus in mi-
noribus constitutus, per coniugalem contractum, regressus,
accessus, atque alia quolibet iu-
ra, ad beneficia ecclesiastica ipsi
contrahenti competentia. glo. monij
in cap. 1. de cler. coniug. lib. 6.
vers. clericalis quā sequuti sunt
Paul. & Alexand. in l. si à pri-
mo. ff. de lib. & post. Martin.
Nauarr. in ca. si quando excep.
5. de rescrip. & opinionem istā
communem esse fatetur D. Co-
uar. dict. §. 3. nu. 5. vbi idem
de ecclesiasticis pensionibus af-
firmat, de quo vide Hieronym.
Gigan. in tracta. de pension. q.
54. Et earatione vsus Romanæ
Curia iam pridem obtinuit, vt
per matrimonij contractum,
pensiones vacent etiam si sim-
pliciter, nullo spirituali onere
adiecto constitutæ fuerint, vt
scribit Nauarr. in tract. de ora-
tione cap. 21. nu. 53. Præter-
quam, si à Romano Pontifice
alicui laico, pro re gesta in Ec-
clesiæ utilitatem constitutæ fu-
erint. Vel aliunde ex eius men-
te colligatur velle pēssiones, ob
matrimonium non extingui,
vt refert Ioan. Baptista in tract.
de pens. quæst. 30.

ut nullum. Vide Petrū de An-
charra cōsil. 34 num. 10. Ioan.
Andr. Anchar. & doctores in
cap. 1. de cleri. coniug. libr. 6.
Aymonem Crauet. in tracta.
de antiqui tempor. 4 par. §. vi-
deamus fol. 131. num. 14. Seba-
sti. Van. in tracta. de nulli. tit.
que.

quoties & intra quod tempus. nu. 60. Andr. Tiraquel in tract. de utroque retract. lib. 1. §. 26. glo. 2. num. 9. Ioan. Staphy. in tracta. de liter. gratiæ & iustitiæ fol. 75. quam opinionem communem esse testatur Ferdi. Loazes de matrimonio Regis Angliæ dubio. 11. num. 13. D. Couarru. dicto §. 3. num. 4. Grego. Lup. in l. 41. tit. 6. part. 2. in verbo, *et beneficio*. Ferdinand. Mencha. de testa. §. 22. num. 64. Iul. Clar. lib. 5. rescip. senten. §. fin. quæstio. 37. versu. clericus beneficiatus, & nouissimè Did. Perez in l. 1. tit. 1. lib. 3. ordin. versu. Item quia fol. 3. Quæ cōsuetudine recepta est ut fateretur Petrus Rebuff. intra. de pacifi. poss. flor. nume. 187. In quo cauendum est ab Imo. qui contrarium tenuit in Clemen. gratiæ de rescrip. Loazes in rep. l. filius familias nu. 285. ff. deleg. 1. Quam quidem communem & receptam sententiam admittit Deci. consi. 166. quando ignoranter matrimonium contractum est, secus si scienter, quia hoc casu (ut ille inquit) non priuatur qui sic contraxit ipso iure. Sed Decius merito reprehendit insignis Greg. ubi paulò antè allegauit, esset e quidem omni iuri & rationi contrarium, ut magis peccans, melioris esset conditionis, quàm qui leuius delinquit.

Sua beneficia. Adde quòd opinionem istam tenuerunt Ioan. And. Card. Anchar. Imo. in ca. Ioannes de cleri. cōiuga. Henr. in cap. diuersis. eo tit. quorum

opinionem communem esse testatur Couarruu. ubi supra. num. 4. quam ipse sequitur cōtra Rotam & Staphy. ab auctore nostro allegatos, quorū opinio procedere potest quando clericus minoris ordinis beneficia ecclesiastica obtinens, cum impubere contraxit per verba de præsenti, ignorans fore eam impubere esse, quia tunc beneficio priuatur, nō aliter quam si cum pubere contraxisset, cum qua foret canonicum impedimentum, cōsanguinitatis vel affinitatis. Si autem sciebat eam esse impubere, tunc procedit communis opinio, qua dist. nctione, has contrarias opiniones componit Ferdi. Mench. de testamen. dict. §. 22. num. 47.

Monialibus:

CAPVT, LXXXI.

1. Clericus monialem carnaliter cognoscens, in uno instanti tria delicta committit: sacrilegium, adulteriū & incestum.

2. Clericus monialem cognoscens, quæ pena debeat puniri.

Clericus tale facinus perperans spōsam Christi corrumpit, & committit tria peccata: a sacrilegium, adulterium, & incestum, quòd ad accusationem, quia de omnibus his potest accusari, ut per gloss. nota. in capitu. Virginibus. 27. quæstio. 1. quam sequitur Abb. in capitu. At si clerici de iudic. colum. 12. & in capitu. penult. 3. nota. de purga. cano. & in cap.

monasteria. in fin. & in capit. vt clericorum. num. 6. de vita & honestate clericorū: cuius pœna est vt deponatur, b ex dispositione text. in cap. Si quis episcopus. 27. quæstio 1. ab officio & beneficio, vt per glossam primam, dum allegat, cap. Si quis sacerdos. Et vide Ana. consil. 1. colum. 2. versic. Secundo quod fama. vbi per dictum capit. Si quis episcopus, tenet. quod istud delictum est de maioribus merentibus perpetuam depositionē, dato quod talis fornicatio cum moniali non sit notoriè scandalosa, vel diu continuata: & dicit hoc ita declarare pulchrè Anton. in dicto capitulo. At si clerici. Et vide Hippoly in repetit. l. Vnica. C. de rapt. virginum, nume. 41. vbi tenet quod clericus in hoc delinquens debet priuari officio suo, & detrudi in monasterium, per text. in capitu. Si qua monachorum. 27. quæstio. 1. & per dictum capit. Si quis. per quem textum, vide quod dicit Abb. in capitul. clericus, numero. 2. de vita & honestate clericorum. Et vide Paul. Grilland. in tracta. de penis omnifariam coitus, in 1. quæstio: circa fin. versic. Secundo verò casu, vbi per eadem iura dicit, quod clericus cuiuscunque gradus vel dignitatis deponitur propter hoc delictum ab omni ordine factis, & priuatur omnibus beneficijs, & detruditur in arctū monasterium ad agendam perpetuam penitentiam: quæ vide prius per duas colum. præ-

cedentes declarātem, quomodo in hoc crimine quatuor crimina committantur: & an possit reus de vno quoque pariter accusari & puniri: & quæ utilitas resultet, quod quis possit accusari & puniri de pluribus delictis differentibus specie, & descendentes ex eodē facto. Cardina. tamen de Turrecremata in dicto capit. Si quis episcopus. dicit, quod tunc propter hoc deponatur clericus, quando in notitiam populi deuenierit, aliās secus, per id quod notatur in capitu. Non debet. 30. quæstio. 1. Et dicit hoc velle gloss. ibi positam in eo cap. Si quis episcopus. Quæ tamen si benè consideretur, non probat: quia nihil aliud dicit, nisi allegaret. Si quis. 30. quæstio. 1. & ideo contrarium credo verum, cum dicit capit. Si quis episcopus. simpliciter imponat pœnam depositionis, & delictum in se tam graue sit, in quo tria, vt prædiximus, committuntur delicta. Et hoc videtur velle Ioann. de Anan. vbi supra, referendo Anton. Nec obstat quod dicitur in dicto capitulo. Non debet, quia cum ille text. imponat pœnam delicto longè diuerso, & quod est grauius in consideratione populi, quam in seipso, videlicet quod clericus commisceatur mulieribus, quæ ei peccata confessæ sunt, nimirum si considerat, an populus id intellexerit. Notum est enim quod ex confessione non contrahitur cognatio spiritualis, & sic non potest dici inces

incestus: & si confitens foemina non est nupta, nec vugo, nō est adulterium, nec stuprum, est igitur sola fornicatio qualificata, tantō grauior, quāto maius scandalū affert in populo. Abhorret namque populus simile facinus, & merito: quia si non sic puniretur in hoc delinquentes, difficilimē praeſtarent homines licentiam filiabus, seu consanguineis accedendi ad sacramentum poenitentiae. Vel potest aliter intelligi text. ille, vt in cap. sequen. tractabimus, vbi examinatur materia illius. Vnde concludendo in hoc delicto sacerdotem conuictum de accessu ad monialē, nullo discrimine habito deponendum cenſeo, & deponerem si casus se offerret, & in monasteriū seu carcerem ad tempus aliquod, iuxta personae qualitatem, & delicti continuationem, & populi notitiam commensurandum detruderem.

A *Habens carnalē cupulā, cum moniale, mulierem illam queatur*
T *ria parata.* Vide Abb. in ca. ſina. num. 6. de immu. Eccleſi. & in cap. pen. notat. 3. de purga. canon. Ioan. de Selua. in tracta. de benefi. 3. par quaestio. 3. num. 6. Montal. in lib. 4. titu. 10. lib. 4. fori. Greger. in l. 1. tit. 19. par. 7. in verbo, *Releſus*, quam opinionē ſequuti ſunt omnes, vt per Deci. conſi. 338. num. 1. & conſil. 611. nu. 2. eandem fatetur eſſe communem ſententiam doctiſſimus Iacob. Menoch. de arbi. iudi. quaestio. lib. 2. centu. 4. caſu. 389 nu. 23. deciſſio. Peda. 103. eamque ſequitur Didac. Perez

in l. 3. tit. 15. lib. 8. ordin. Paul. Gril. in tracta. de poenis omniſa. coitus quaest. 1. numer. 10. qui dicit, quatuor ſcelera committi, ſacilegiū, inceſtū, adulterium, & ſtuprum, & vide Regiam legem. 7. tit. 20. lib. 8. ordi. noui, aſſeueratē cum moniali inceſtum ex carnali coitu committi.

Sed an clericus poſſit, de vno quoque iſtorum criminum accuſari, pariterque puniri, & poena ex vno ſequuta, alterum nō impediāt, ac ſi ex diuerſis factis, cum diuerſis perſonis facta fuiſſet, vide glo. not. in cap. virginibus. 27. quaest. 1. quae in ea eſt ſentētia vt cenſeat, quod ſupradicta dicuntur plura crimina nomine tantum, non autem effectualiter in ſubſtantia, & ea ratione licet reſpectu accuſationis ſint diuerſa, quō ad actum punitionis vnū eſt, quia in veritate non fuit niſi vnicū factum, licet propter tanti ſceleris qualitates, grauior poena iniungenda ſit, quā pro qualibet diſtorum quatuor delictorum, de quo vide Bar. in l. tenatus. ff. de accuſ. & in l. qui de crimine. C. de accuſa. Paul. Gril. d. q. 1. num. 12.

Depoſatur. Vide Regiam. l. 6. B. titu. 18. par. 1. Bermond. Cho. in titu. de publi. conen. rub. de ſacilegio pag. 67. D. Couar. in Clem. ſi ſurioſus in initio. 2. par. nu. 8. de homi. Petr. Dueſi. reg. & ſall. reg. 101. Di. Perez in d. lib. 5. Iac. Men. de arb. iudi. q. libr. 2. cent. 4. caſu. 360. numero 57.

Laicus Laicus verò in foro canonico
huius ca propter crimen hoc excommu-
piter deli nicatur ca. si quis Episcopus. c.
etum co si qua. 27. q. 1. d. Regiam l. 6.
mittens ibi, *Et si fuere lego deum lo despo-*
quibus mulgor. Et in animæ iudicio ad
pauis at simplicem sacerdotem, huius
ecclesia- criminis absolutio non spectat,
stico sit sed ad Episcopum iuxta glos.
plecten- sententiam in c. si Episc. de pen.
das. & remiss. lib. 6. In foro verò se-
 culari, laicus qui crimē hoc per-
 petrauerit, pœna vltimi suppli-
 cij plectendus est, bonaque sua
 monasterio sunt adiudicanda.

Monialis verò ipsa huius cri-
 minis rea à suo monasterio ex-
 trahenda est, & in alio recludi
 debet, vt diligentius seruetur,
 ne fortè deinceps in tale scelus
 incidat. rex. in §. pen. in auth.
 de sanctissimis Episc. coll. 9. c.
 si quis rapuerit. 27. quæst. 1. vi-
 de tamen Regiam l. 2. tit. 19.
 par. 7. quæ simplicem coitum
 cum moniali, non pœna mortis
 sed pœna simplicis stupri puni-
 endum esse sancit. Nec nò de
 iure Regio qui sic delinquit pœ-
 na medietatis bonorum Regio
 fisco applicatorum mulctatur.
 l. 7. tit. 20. lib. 8. ordin. noui.

Mediolani verò legibus, & Pa-
 pæ statutis, qui grauissimū cri-
 men hoc perpetraverint, pœna
 mortis puniuntur, vt refert Jac.
 Menoch. de arb. iud. quæst. lib.
 2. centuaria. 4. casu. 384. nu.
 Idem etiam communiter statu-
 tum est priuatis constitutioni-
 bus, & statutis Italiæ, vt refert
 Hypoli. in l. vni. numer. 4.
 & sequent. C. de rap. viugi lu-
 li. Clar. in practic. crimin. §.

fornicatio. versic. cum monia-
 li. Antiquis verò Vestales *Vestales*
 quæ Dijs virginatatem vouerāt, *libidines*
 illius criminis rea, virgis cæde-
 bantur, terè vsque ad necem, *vacantes*
 deinde viuas defodi, lege sancit-
 um fuit. Vt memoria protulit *quibus*
 Pomponius Letus de Sacerdo-
 tio Roman. vbi de Vestalibus
 agit Plutarchus Proble. 96. Et
 multa de supplicij harum Ve-
 stalium lectu non indigna scri-
 bit Liui. libr. 2. 4. 8. decad. 1.
 & decad. 4. Dioni. Halicarna.
 lib. 8. & 9. Plini. Iunior. libr.
 4. epistol. Et de hac pœna me-
 minit Iuuenalis Satir. 4. dum
 ait.

Nemo malus felix, minimè cor-
 ruptor, & idem

Incestus, cum quo nuper vitta-
 ta iacebat

Sanguine adhuc viuo terram
 subitura sacerdos.

In o rāta in his religio obser-
 uabatur quod Minutia Vestalis
 virgo propter mūdiorē iusto
 culum libidinis fuit suspecta,
 viuaque defossa, vt refert Li-
 uius libr. 8. primæ decad.

Contrarium credo verum. Adde
 quod hanc auctoris opinionem
 contra Card. à Turrecr. in d. c.
 si quis Episcopus. sequitur Gre-
 gor. in d. l. 6. in verb. deponere.

Spiritualibus filiabus so-
 commiscentes.

C A P V T, LXXXII.

1. Clericus propter crimen incestus qua
 pœna puniendus sit.

2. Vana depositio an puniendus sit
 clericus

clericus, qui carnaliter cognouerit
filiam, quam tenuit in sacramento
confirmationis.

3° Proprius sacerdos, qui filiam suam
relictam nullo vinculo spiritali con-
iunctam, carnaliter cognouerit,
non est deponendus, quamuis se-
ueri sit punitendus.

4° Clericus qui cognouit suam commu-
nicatam, depositionem meretur.

Sacerdotes, qui cum filiabus
spiritualibus fornicantur, gra-
ue adulterium committunt: &
qui malum exemplum dāt ho-
minibus, ab omni officio de-
ponuntur, & peregrinando
per duodecim annos pœnitere
debent, & tandem ad monaste-
rium vadunt, ubi per totum te-
pus vitæ Deo seruiunt, ita dis-
ponit tex. in c. Si quis sacerdos
30. q. 1. & licet ille tex. videa-
tur loqui de filia spiritali sim-
pliciter, idem est si fornicatur
cum ea, quæ propter sacramen-
tum pœnitentiæ fuit, filia spi-
ritualis effecta, vt probatur
in capitu. Omne. qui est tex-
tus præcedens dicto. capitulo
quis. qui dicit omnes, quos in
pœnitentia accipimus, ita filij
nostri sunt, vt in baptisinate
suscepti, & subdit, quod qui
hoc scelus perpetraverit, non
solum dignitatis honorē amit-
tat, verum etiam vsque ad exitu
vitæ suæ iugi pœnitentiæ se sub-
dat: quod glo. ibi finalis intel-
ligit de pœnitentia interiori.
Sed postea text. in cap. fin. ea-
dem cau. & quæst. dicit quod
presbyter, qui cum mulieribus,
quæ ei fuerint sua peccata con-
fessæ, se commiscuerit, sic pœ-

niteat, quomodo de filia spiri-
tali: & declarat quod pœniteat
duodecim annos, & quod de-
ponatur, in quo videtur decla-
rare text. in dicto cap. Omnes.
dum determinat tempus pœ-
nitentiæ, & quod amissio dig-
nitatis, de qua ibi, sit depositio.
Addit tamen verba quedā
quæ nimium restringunt pœ-
nam huius delicti, videlicet si
in conscientia populi devene-
rit, quod ego intelligo, id est
si hoc testibus probatum fue-
rit: satis enim in notitiam po-
puli venit delictum, quod te-
stibus comprobatur, quasi ve-
lit text. mitiori pœna punien-
dum sacerdotem, quando hoc
delictum in occulto reuelatur
superiori. Vnde ego conuictum
clericum de hoc delicto, indi-
stinctè deponerem, intò & tē-
pestate hac, carceri alicui per
aliquos & non paucos annos
manciparem. Oportet namq; in
his diebus, quibus (peccatis no-
stris id promerentibus) admi-
rabile hoc sacramentum pœ-
nitentiæ, spiritualium omniū
infirmorum singularis & vni-
ca medicina ab hæreticis im-
pugnari ac euerti curatur, sacer-
dotes in hoc delinquentes acri-
ter puniri: ne ex eorum delictis
ansa præstetur hæreticis, ne-
vè frigescente charitate ac timore
Dei occasio detur maritis ac pa-
tribus uxores, ac filias ab hoc
sacramento perire hēdi, & vt sa-
lius ad illud accedant, procurā-
di. Quo zelo religionis & hone-
statis accensus bonæ memoriæ
præsul ille dignissimus Ioan-
nes

nes Martheus episcopus Veronensis, scelus hoc tanquā grauissimum graui animaduersione puniendum statuit, cuius ciuitatem & diocesim dum ego transirem. Concilij Tridentini gratia in Italiā accersitus, multa mihi admiranda eius opera, & omni imitatione digna, & quæ pastorum illorum sanctorum quos antiquitus habuit ecclesia, dum foelix erat, sanctitatem redolebant, relata sunt. Ille inquam bonus episcopus in titul. 9. cap. 3. suarum constitutu. ita disposuit: Si quis cū ea, cuius confessionem audiuit, quicquam inhonestē turpiter uē egerit, aut eius pudicitiam attentauerit, aut ei ad lasciuia & inhonesta perpetranda suaserit, si non est deuentum ad aētum, temporanea pœna acriter puniatur: Si uero ad aētum turpitudinis deuentum est, beneficijs officijsque eo ipso suspensum, priuatum, perpetuisque addictum uinculis volumus & declaramus. Et eundem depositionis pœna puniendum crederem clericum cognoscētem illam quam tenuit in sacramento confirmationis, eū eodem modo sit effecta eius spiritualis filia: & ideo cognatio contracta ex tali sacramento impedit matrimonium, & dirimit contractum, ut in cap. 1. §. fina. de cognat. spirit. in 6. quia text. in dict. cap. Siquis inductinēte loquitur de filia spirituali. Fateor tamen quod cū hoc delictum non sit ita graue in oculis hominum, nec in eo

ad sit inconueniens quod in casu præcedenti descripsimus, in alijs pœnis ultra depositionem iniungendis, mitior poterit esse iudex. Et quod sacerdos cognoscens filiam spiritualement deponatur, notat Abb. in c. fi. de purg. can. & tenet etiam Io. de Ana. per suprādicta iura, in ca. Cum dilectus. de accusat. col. 2. & in cap. Significauit, de adul. col. penul. Felin. in cap. At si clerici. in princ. colum. fin. de iudi. & ibi etiam hoc sequitur. Decius colum. 2. 1. vers. Secundo limitatur. Et sequitur hoc etiam Ioann. de Selua, in tract. de benefic. in 3. parte, in quaest. 3. in fin. Et aduerte quod filia dicitur, quæ sit de parochia eius, ut ponit idem Decius ibi, allegando Abb. ut suprā. Et sequitur etiam Ioan. de Selua, ubi suprā. Crederem tamē quod licet vera sit hæc cōclusio Doctorum istorum quod si sacerdos cognosceret filiam parochiæ suæ nullo alio sibi uinculo spirituali coniunctam, quod non propter hoc esset deponendus, sicut in alijs præcedentibus casibus, eū esset magna extensio iurium pœnaliū, & est non minima disparitas delictorum, quamuis tale facinus committens nō leuiter puniendus est: de cuius quidem delicti grauitate nōs omnes præfules idem. bonus uerō nihil admouit. dum in suprādicto tit. 9. cap. 2. in committentem illud ita seuerē sub hisce uerbis insurgit: Sacerdotem illum, qui se cum parochiana sua cōmiserit,

euerit, in 25. ducatos condēnamus, cum perpetuo ab exercitio curæ suspendentes, postquā per annum in carceribus corpus suum, ieiunijs & abstinentijs maceraturus permanserit, & à ciuitate & diocesi per decennium sit exul. An autem ea-

4 dē pœna puniatur qui cognouit commatrem suam: videtur quòd sic per supradicta, & quia magis est abstinendū à cognatione spiritali, quam carnali, quia à venerabiliore parte pro-

b cedit, b vt notat Abb. in dicto capit. fina. column. penultim. de purga. cano. Vnde dicit ipse quod nunquam legitur ecclesiam Romanam dispensasse in cognatione spiritali. Cum enim pœna incestus sit depositio, vt infrā habes in parte incestus, à fortiori erit in hoc casu, & simili, vbi quis cognoscit cognatam spiritualem, & præcipuè quia delicta huiusmodi etiam in opinione populi grauius iudicantur: & hoc de commatre videtur tenere. Felin in dicto cap. At si clerici. column. fina. de iudi. facit etiā in huius opinionis fauorem l. 13. tit. 2. parti. 4. quæ enumerat inter exempla incestus, quòd quis coet cum commatre sua.

A **D**ponatur. Vide Abb. in ca. vltim. de purg. cano. Anani in cap. cum dilectus. de accusat. Felin in ea. at si clerici. numer. 15. vbi Deci. num. 36. de iudi. Herm. Cho. de pub. concub. Rubrica de incestu. nu. 3.

Hodie vero in tanti criminis detestationem, egregia nouis-

simā constitutione decretum est, quòd contra clericos qui in sacris confessionibus, mulieres ad carnale commercium prouocauerint, hæreticæ prauitatis inquisitores seuerè procedant, & iustissimè sanè: cum male de Sanctissimo sacramento pœnitentiæ sentire videantur, eo abutentes: nam cū melius spiritalis sit, venenum tamē nephandum ad perpetuam mortem eo preparare contendunt, & ita seio obseruari in sacrosanctæ inquisitionis incorruptissimis tribunalibus.

Procedit. . Adde quòd huc B respicit, quòd voluit glo. celeberrima in c. Pytacum in verbo, multo magis. 30. q. 3. quæ asseuerat argumento illius patrem spiritualem magis diligendum quàm carnalem quā dici esse sing. Barb. in l. 2. col. 7. ff. de verb. obliga. & in rep. l. cum acutissimi. colu. 117. C. de fideicommi. licet huic sit affinis & alia glo. in cap. qui dormierit. 27. q. 2. tradens affinitatem spiritualem maiorem esse, quàm carnalem. Præterea etiam dicit alibi gloss. in capit. aut factam in verbo, parentem de pœnitent. distinct. 1. non minus puniendum esse, qui interimit parentem spiritualem, quam qui carnalem, quā sequitur Alexand. in addi. ad Barth. in l. Diuus vbi Hyppol. de Marfi. in fine. ff. de patri. & hanc opinionem Abb. quā hic adducit author in specie sequutus fuit Deci. consi. 462. col. 1. & in cap. at si cleric. num. 36. de iudi.

Stupri.

Stupri.

CAPVT LXXXIII.

- 1 Traditur germana stupri distinctio.
- 2 clericus virginem stuprans, est depun-
dendus.
- 3 Vi corrupti virginem grauiori poe-
na est puniendus: quam si spontanea
eam cognouisset.
- 4 Clericus qui corripit & deslorauit
virginem sponte, & sic ea uolente
& consentiente an teneatur aliqua
pena?
- 5 Deslorauit virginem uoluntariam, nō
tenetur ei in anima iudicio satisfac-
cere.
- 6 Voluntas corrupta virginis patri non
preiudicat.
- 7 Clericus an à dotis praestratione libera-
tur si probauerit quod mulier ab eo
corrupta inuenit utrum eius sit cor-
ruptionis & qualis casus non sit esse virgo.
- 8 Si lex qualiter debeat arbitrari dotis
admissionem corrupta uirginis pra-
standam.
- 9 Remissio puella an clericum à dotis
solutione liberet.
- 10 Clericus, qui mulierem grauidam
sua uirginitate tamen corruptione
effecerit, an ordinaria huius criminis
pena sit puniendus.

1 **S**uprum propriè est virginū
illicita desloratio, sic enim
distinit rex. in cap. Lex illa 36
quest. 1. licet aliàs stuprum a-
liquando comprehendat alia
enimina, ut dicit glo. ibi, in ver-
bis propriè, & glo. in capitu.
Nemo 32. questio. 4. in verbo
stuprum: & clericus virginem
stuprans deponitur, notat Abb.
in cap. At si clerici colum. 12.
de iudi. allegat text. in cap.
Si quis clericus 81. distinct. &
in cap. Lator 2. quest. 7. Illi
tamen text. non disponunt in

stupro commissio cum uirgine;
ut ex eis patet: & quod istud
delictum sit depositione dig-
num, placuit eidem Abb. in ca-
pit. 2. de adulter. qui etiam
credit clericum posse cogi ad
dorandam virginem ab eo cor-
ruptam, & refert etiam idem
Abb. ibi. Iohannes Andr. refe-
rentem magistrum suum, qui
dicebat quod in casu, cum cle-
ricus non possit ducere eam in
uxorem, deberet corporaliter
satisficari. Et quod poena stupri
in clerico sit depositio, a est cō-
munis opinio secundum Paul.
Galland. in tracta. de poenis
omnifariam coitus, in capit.
Septimò videndum, qui etiam
sequitur doctrinam Abb. in ca-
pit. Ut clericorum. de vit. &
honest. clericor. ubi tenet quod
iudex ecclesiasticus potest im-
ponere poena si pecuniaria uel cle-
rico pro arbitrio suo, ultra alias
poenas spirituales, quando illae
non sufficerent, quas si non solueret,
luer in corpus: quia non suffi-
cit dotare mulierem stupratam
nam ultra dotem tenetur soluere
poenam secundum eum post
Abb. in cap. 2. numer. 3. de a-
dult. Vnam autem in hoc cri-
mine ego opinor obseruari idē,
quod cum iura Caesarea grauiori
poenae subijciunt vi corrup-
tentem virginem, quam spon-
taneè, ac illum sine temporis
praescriptione puniant, ut in 6.
item lex Iulia, de adulteris
iuncto §. Item lex Iulia, de vi-
verfic. Sin autem per vim in-
stetur,

stitut. de publi. iudi. & in l. mariti. §. fin ff. de adult. quod eodem modo iudex ecclesiasticus seuerius punire debet vi perperantem tale facinus, vt sic ultra depolitionem in arctū monasterium vel carcerem tradat delinquentem. Et pro pleniori declaratione huius capituli operapretium est de aliquibus quæstionibus dubitare. Et primo quid si clericus de stu pro virginis accusatus exciperet & probaret apertè ipsam sponte concessisse, putà si testes iurant eam attraxisse illum ad concubitum, veniendo sæpius ad lectum eius, eo repellente illam, vel aliud simile. In qua quæstione videtur dicendum quod non obstante puellæ consensu, propter stuprum puniri debeat clericus, & ad præstationem dotis condemnari, b per id quod notat Ioan. de Ana. in dict. capit. 1. de adul. in 1. notabili, vbi post Doctor, dicit quod licet virgo non sit seducta, sed illa spontè acquieuit, adhuc habet locum dispositio illius text. quia virgo præsumitur seducta & decepta, per tex. notabilem in dict. l. circa fin. C. de rapto. virg. qui disponit quod pœna eius habeat locum siue volentibus, siue nolentibus virginibus illud facinus perpetretur. Ex ratione, quia hoc ipsum velle mulierum ab insidijs nequissimis hominis, qui meditatur rapinam inducitur. Sed salua eius & doctorum autoritate, non videtur sua cō-

fundamentis. Primò quia ratio eorum non concludit: Virgo præsumitur seducta & decepta, ergo etiam si ipsa spontè se obtulit, pœcedat pœna illius text. quia illa ratio procedit quando sumus in dubio: sed quando constat de voluntate sine seductione, aliter videretur dicendum. Secunda non obstat tex. in dict. l. 1. quia non sequitur: pœna contra raptores, de qua ibi procedit etiam volentibus virginibus, ergo eodem modo procedat pœna, de qua in dict. cap. 1. qui tex. loquitur per verbum seduxerit, quod debet aliquid operari. Facit etiam quod tex. in cap. 2. cod. tit. de adul. in quo imponitur pœna committenti stuprum, dicit: virginem stupro decepit. Vnde videtur in hoc (saluo meliori iudicio) dicendum quod à pœna stupri criminali imponenda clerico non excusetur, etiam probata puellæ: non enim voluntas consocii criminis debet excusare à pœna delicti, quando culpa illius non consistit in sola violentia actus, sed in reprobatione ipsius quantumvis voluntarij, quamvis operari debeat vt non tanquam violentus stuprator puniatur. Quantum autem ad præstationē dotis videtur dicendū, quod clericus probata vera voluntate puellæ, sine seductione non debeat cōdēnari, c potuit enim puella in hoc sibi præiudicare, vt non voluntariè & non seducta hoc patiēdo, perderet ius perēdē dotis q̄ voluit Astē. in sum. li. 2. t. 46.

in ea. incipienti, Sequitur videre de tertio, allegando Rodonensem, dum dicit quod si deflorer quis voluntariam, non tenetur. Ad cuius etiam confirmationem bene facit sententia Gulielmi, quem refert Floren. in 2. parte, tit. 5. capitul. 6. §. 1. quod si quis deflorat virginem voluntariam, non tenetur ei satisfacere in foro conscientie, quod etiam notat Siluest. in verbo luxuria, in versu. Quinto quaeritur, & Tabien. in verbo restitutio in §. 22. incipit quid de eo. Et allegat uterque Bonaventuram hoc tenentem. Vnde videtur quod sicut talis clericus in foro conscientie est liber à prestatione dotis ex sententia dictorum Doctorum, sic & eodem modo videtur absolvendus in foro contetioso per Iudicem ecclesiasticum, quem decet semper sequi veritatem. Sed quauis ista conclusio possit sustineri, multum debet iudices aduertere ante quam illa ad praxim adducant in isto casu propter difficultatem sufficientis probationis quae in hoc requirenda est, ut verè constet virginem non seductam, sed voluntarie fuisse defloratam, & facillè possent decipi per præteritum clericum in probatione voluntatis. Vnum tamen in hoc videtur esse sine dubio: quod licet voluntas puellae liberaret clericum, hoc esset solū verum, quantum ad ius quod ipsa aliàs haberet, non tamen liberaretur ab hoc quod si pater virginis accusaret clericum

de stupro, debeatur illi aestimatio damni sibi prouenientis: quia maiori eget pecunia ad dotandum eam, & etiam iniuriæ quæ sibi illata est: quod firmat Floren. vbi supra, sic limitando prædictam conclusionem, hoc tamen & pater perderet, si etiam ipse de lenocinio vel consensu couinceretur. Ex quibus etiam inferri potest quod si de precio stupri conuentum esset cum virgine vel parentibus, quod tunc sola precij præstatione liberaretur ab onere dotandi accusatus ab eo, cum quo conuentionem facit: dum tamen conuentio solius filiae parentibus non noceat, nec conuersio. Secundo quaero, quid si clericus in sui defensionem exciperet ac probaret, quod post corruptionem mulier inuenit virum eiusdem conditionis & qualitaris ac si esset virgo: & in hoc credo, quod licet possit damnari clericus propter stuprum (nisi conditio mariti processum & poenam publicam impediret) nihilominus absolendus esset à prestatione dotis, dum illa in hoc non esset passa damnum. Si tamè propter stuprum nupsit viro deterioris conditionis, tunc crederem arbitrio iudicis esse satisfaciendum ei, cum constet eam pati damnum ex inaequalitate mariti, puta si propter hoc virum pauperiorem sortita est, à quo debiliora alimenta recipit, imò si non pauperiorem, sed ignobiliorem virum sortiretur, adhuc crederem esse satisfaciendum sibi,

sibi, quia verè passa est damnū
 in honore, qui maiori precio
 3 haberi solet quā diuitiæ. Ter-
 tiò quæro, qualiter iudex arbi-
 trabitur dotis æstimationem,
 e in hac materia præstendam:
 Et in hoc distinguo, quòd si pa-
 ter puellæ pauper est, clericus
 damnabitur ad integrā dotem
 puellæ, in quo cōsideranda est
 consuetudo loci, videlicet quā-
 tum solet in dotem dari puellæ
 similis conditionis, & deflo-
 ratæ: cōsiderabuntur etiam sa-
 cultates clerici condemnandi,
 vt probatur in d. cap. 1. iuncta
 glo. fin. Si verò pater illius di-
 ues est, non videtur conueniēs,
 quòd ex stupro clericus ipse lu-
 cretur totam dotem filæ suæ,
 & sic quòd integram habeat à
 clerico: sed quòd clericus soluat
 arbitrio iudicis illud plus quòd
 pater est consumpturus in ma-
 ritando filiam eo quòd est de-
 florata quia in hoc videtur pa-
 ti damnū, & quòd videbitur
 iudici soluendū ratione iniuriæ
 sibi illatæ si hoc perierit. Et ex
 prædictis videtur posse inferri,
 quòd si puella esset parentibus
 orbata & diues, vel si ipsis su-
 perfluis, & pauperibus exis-
 tentibus, ipsa aliunde haberet
 sufficientem dotem, quòd tunc
 clericus non teneretur ad totā
 f dotem, sed ad illud quòd plus
 est secū in dotem datura pro-
 pter deflorationem. Quanto
 quæro, an liberari possit cleri-
 cus à præstatione dotis, si iudi-
 ci ostendat, vel probet libera-
 tionem vel remissionem eius
 factam ab ipsa puella? In quo

videtur dicendū quòd sic: quia
 cum hoc sit in eius fauorē sta-
 turū, potest illi renunciare, &
 sic clericum liberare, si sui iuris
 est, quia patre invito ad quem
 pertinet filiam dotare, hoc cle-
 rico non suffragabitur. Debent
 tamen iudices in hoc esse cau-
 ti vt videant, ne liberatio illa
 facta clerico sit à puella metu
 aut dolo exorta, vt posset faci-
 le contingere. Item etiā ne sit
 facta ab ea vt liberius posset lu-
 xuriari non nubendo: quia tūc
 decens videretur, vt etiam ipsa
 noleat clericus damnaretur ad
 dotem, & illa per iudicē suade-
 retur ad matrimoniū, & saltē
 iudex faceret, quòd posset. Pige-
 10 terea & quinto liber, & si ra-
 rissimā, possibile tamen, & ali-
 quoties contingentem moue-
 re quæstionem, videlicet quid
 si mulier, vel mulieris pater
 conqueratur de clerico, quòd
 ipsam sine violatione pudoris
 pregnantem effecerit, & petat
 clericum de stupro puniri, &
 ad præstationem dotis cōpel-
 licum necesse sit adueniente
 partu virginitatē amittere: an
 clericus possit de stupro dam-
 nari, & condenari ad dotē? Pro
 cuius quæstionis decisione, si
 sequamur iura in quibus caue-
 tur quòd delinquens, & faciēs
 rem illicitam punitur non so-
 lum de actu illicito, sed & de
 eo quòd præter eius intentio-
 nem fuit sequutum, vt in l. 1. §.
 Ex incendio. ff. de incen. rui-
 nausia. & in l. Si quis aliquid.
 §. abortionis ff. de pœnis & in
 l. quoniā multa C. ad l. Iuliam.

de vi. pub. & in l. 3. §. adiectio. ff. ad l. Corne. de sicar. & in ca. fina. de homi. in 6. Videtur dicendum quod ille non solum damnabitur poena stupri, sed condemnabitur ad præstationem dotis, præcipue quia debuerat cogitare cum ad virginem accessit, hoc posse contingere, & difficulter posset probare quod eius intentio non fuit quod virgo corrumpere, nec quod eius extraordinaria pollutione virgo prægnans efficeretur, imò potius contra ipsum præsumendum est, quod non propter eius temperantiã, sed propter virginis relistentiã stupri actum non consummavit. Fateor tamen quod poena imponenda in hoc casu propter stuprum cum à principio non fuerit consummatum, mitior esse debet, etiã si mulier violenter oppressa vel seducta probaretur. Quod autem virgo concipere possit salua virginitate absque miraculo, scribit beatus Thomas in quolibeto. 6. art. 18.

Clericus propter stuprum excommunicatur.
A Sit depositio. Adde quod hanc opinionem Bermon. Cho. in tract. de publi. concub. Rubri. de stupro. numer. 18. fol. 104. Practi. Contrad. fol. 389. Iuli. Clar. lib. 3. recep. senten. §. stuprum. vers. sed quarto loco. Menoch. de arbi. iud. quest. lib. 2. cent. 3. casu. 288. num. 5. Et ultra depositionem puniri potest pecuniaria poena arbitrio sui iudicis. Abb. in capit. vt clericorum. de vita & honest. clericor. sequitur Paul. Gzil. in tracta. de pec-

nis omni coitus. quest. 7. num. 3. Paul. Lancelotus in insti. cano. tit. de adulter. §. eadẽ. Nec ab hac poena clericus excusabitur, si virgo se obtulerit ei sponte, non enim voluntas socij criminis, iustam excusationem præstat, quando culpa illius non consistit in sola voluntate sed in actus reprobatione. ita Bermon. in d. nu. 18. & tenet noster autor infra nu. 4.

Hæc vero poena solum infligenda est contra clericum, qui virginem maturam stuprauerit, quia hæc verè virginitatem perdit, & delictum stupri perfecte committitur, in virgine vero nondum viri potente, diuersum est iudicandum. quia ex quo conumpi non potuit, nec virginitatem amittere dicitur, ideoque arbitraria poena puniendus est: ita singulariter scribit Iacob. Menochi. de arbitror. iudi. quest. lib. 2. cent. 3. casu. 294. nu. 6. quo loco scribit casum istum contigisse ann. 1556. Papiæ mense Maij contra quandam præbyterum, qui fuit accusatus coram Episcopo Papiensi, quod puellam octo annorum nixus erat carnaliter cognoscere. cuius causæ doctissimus Menochius patronus fuit.

Et nota quod hæc poena depositionis, solum imponitur pro stupro, cum virgine commisso, non vero si clericus vi-
Clericus carnalis de a re ipsa poena de peccato
 duam, etiam honeste viuentem carnaliter cognouerit, nam licet stuprum committat vt in l. stuprum. ff. de adulter. §. item l. Iulia.

1. Iulia. Insti. de publ. iudi. l. 2. ti. 19. par. 2. cum tamē poena hæc cōsuetudine sit apud nos abolita vt fatetur Antoni. Gom. in l. 80. Tauri num. 14. dicens non vidisse pro huiusmodi stupro aliquam poenam imponi. idem scribit Iuli. Clar. in pract. crimi. § stuprum. versi. cæterum. Et ideo clericum qui crimen hoc commiserit, arbitraria poena puniendum censeo. Sicut pro crimine fornicationis dictum est in peculiari loco: quæ quidem arbitraria poena augeri potest pro qualitate viduæ, & ex alijs circumstantijs, prout prudentiæ & religioni Ecclesiastici iudicis visum fuerit.

B *Condemnari.* Adde scotum in 4. sent. dist. 30. quæst. 1. Sanct. Thom. in d. 4. distin. 28. Floren. in 2. par. tit. 5. capit. 6 § 1. Mar. Nauarr. in manu. confess. cap. 16. num. 16. & 18. & pijsimum, & sapientissimum F. Ant. à Cordoua lib. 1. quæstionarij. q. 13. D. Cou. in reg. peccatum. de regul. iur. libr. 6. 2. part. §. 3. specul. coniugi. 3. par. artic. 19. conclusi. 6. Iuli. Clar. in d. § stuprum. Pau. Gril. de pœnis omni coitus quæst. 7. Anton. Gom. in l. 80. Tauri Bermō Chou. in d. rub. de stupro Fra. Dom. Sor. de insti. & iure lib. 4. quæst. 7. & nouissimē D. Perez in prin. tit. 15. lib. 8. ordi apud quos materiā hanc latissimē declaratam reperies.

Illud tamen circa hoc notatu dignum censeo, quod si de crimine stupri iudici ex processu liqueat, poterit clericus ad dāni

restitutionem condemnari, licet petitum non fuerit ex Aretini sententia in cap. qualiter & quando §. ad corrigendos in princ. col. 2. de accusationi. Iacob. de sancto Georgi. in l. imperium. 1. lectu. colum. 2. ff. de iurisd. omni. iudic. Felin. in ca. cum oporteat. column. fina. de accusationi. Probus ad Monach. in reg. accessorium. nu. 3. de reg. iur. lib. 6.

Nec ab huiusmodi dotis *Puella* prestatione, clericus in exteriori foro excusabitur, si allegat corruptam mulierem inuenisse, etiam si mulier virginitatē non probet, satis quidem ei est quod ipse contrarium nō probet, iure quidem, virginem illam esse, & deceptam præsumitur. Ita Anton. & Abb. in cap. 1. & 2. de adulter. S. Antoni in 2. par. tit. 5. cap. 6. §. 1. & est cōmunis opinio, vt fatetur Abb. in d. ca. 1. nu. 5. Bermō. in dict. loco nu. 9. Clarus in pract. crimi. § stuprum. versi. sed pone Nauar. in dict. ca. 16. Didac. Perez in loco nouissimē allegato. versi. virginē fuisse. Ferdinād. Loazes de matrimon. Regis Angliæ dubio. 15. nume. 6. fol. 76. Barthol. Cassa. in consuetudine Burg. Rub. 1. fol. 16. num. 42. & est vera & communis opinio à qua non licet recedere.

Imò vnum censeo perpetua memoria dignū, quod si quis blandis precibus, & vehementibus persuationibus, puellam iam corruptam, quæ communi æstimatione virgo reputabatur

*Etiam
propter
stuprum
crimine
fuerit*

tur seduxit, & eam carnaliter cognouit, ex quo ipsa nō vulgare infamiam contraxit, quāuis in animæ iudicio ad nihil ratione virginittatis teneatur, non tamen excusatur quin teneatur satisfacere boni viri arbitrio, ob damnum infamiae sua culpa contractū, ita Nauarr. in manu. ca. 16. nu. 19. & opinio- nem istam communē esse fa- tetur Anton Cordu. dict. quæ- stio. 13. vers. quintum. Idem- que cenſeo in iudicio exteriore obseruandum, cum eadē verſetur ratio, quæ in interiori: cum in vtroque illatū damnum, ius- titia postulante, sit refarcien- dum, & ita non semel in fo- rentibus actionibus coram iu- dicibus ecclesiasticis obtinui. Quæ opinio vera est & proce- dit, quando culpa viri mulier hanc infamiae labem cōtaxe- rit, quia ipsa enim occulte cō- sentit, ut verō rem manifestā fecit, iuri consentaneum est, ut qui damnum intulit refarciat: si verō mulier ipsa id patefecit vel aliās culpa sua infamia or- ta est ab omni satisfactione, vir immunis redditur.

C Non debet condemnari, Adde Martin Nauarr. in dict. manu. capit. 16 num. 16. Bermon. in dict. loco num. 12. Antoni Go- me. in l. 80. Tauri num. 10. vbi dicit, quod ita ipse prædicaret, licet Barth. à Medina in sua summa lib. 1. cap. 14. fol. 160. ab hac sententia recedat scri- bens non tantum hoc casu da- num restituendum esse sed stu- pratorem teneri corruptam in

viorem ducere etiam si liberè imò ipsa rogāte stuprum fuisset commissum, quod nullis fundamētis, vel frigidis (prout illi de more est) probat: sed ve- rior est superior opinio, quæ multis ſuſcitur rationib⁹. Tum quia ſcienti & consentienti, nō h̄t ſc̄ius neque iniuria. regul. ſcienti. de regu. iur. in 6. Tum quia lex quæ obligat ad dotis præstationem, loquitur de de- cipiente ca. 1. de adulter. Exo- di. 22. vbi verò non datur de- ceptio, nulla est præcepti obli- gatio. Tum etiā quia quantum ad iusticiam attinet, quoad ac- tūs naturales præcipuè occul- tos puella cēsetur domina suo- rum membrorum, dum nullū aliud damnum redundat exte- rius, vt scribit Domin. Soto. in 4. senten. distinct. 18. quæst. 2. artic. 4. licet Caieta. contrarium innuat. Et opinio hæc proce- dit, etiam si puella sit sub cura parentum, ita tenet insignis Dom Soto. lib. 4. de iusti & iu- re quæstio. 7. art. 1. specul. con- iungi. 3. parte artic. 19. Quorū quidem sententia tunc locum obtinet, quando ita occulte stuprata est, vt nullam iacturā in famam quæ in nuptijs passa est. Nam si damnum aliquod in prædictis pateretur, stupra- tor non liberaretur, à cōdigna satisfactione boni viri arbitrio ei præstanda. Nam puellæ ex- pressa remissio, quando sub ta- li cura constituta est, minimè liberat stupratore à dotis præ- statione secundū Sanct. Thom. 2. 2. quæst. 134. ar. 6. l. vbi Caieta. Cor.

Clericus
vel la-
icus uis-
itatum
virginū
carnali-
ter cog-
noscunt
dotare
non tenentur

ta. Cordu. dict. quest. 13. author noster hic num. 6. Et huius doctrina potissima ratio est, quia tunc iniuria non tantum fit puellae, sed ipsius parentibus, & illis qui illius curam habent, & ita tenendum censeo licet nouissimè ab hac recedat sententia Petrus à Nauarra Tole- tanus vir alioqui pius & doctus lib. 2. de resti. cap. 3. num. 438.

At si à parentum potestate, vel à tutorum vel curatorum administratione, puella quæ sponte stuprum passa est libera sit, etiam si in fama, rebus & nuptijs, iacturam passa sit: stu- priator rescire non tenetur, quia licet in sui corporis & membrorum abusu, contra le- gem prohibentem, ius non ha- beat, ut eis abuti sine peccato possit, habet tamen potestatem in eis, & in temporalibus, in quibus damnificata est, ius po- liticum & actionem, & ideo eum consensum præster, omne ius remittere censetur.

Hæc autem nostri authoris & aliorum sententia, quæ frequen- tissimo consensu & Theologo- rum & Canonistarum recepta est, tunc procedit: quando puel- la leniter fuit rogata, secus si importunis precibus fuit ad- ducta, quia ad effectum præ- stationis dotis dicitur coacta arg. l. 1. C. de rap. virg. & glo. in dict. regul. scienti, vim equi- dem peruasoria verba habere dicuntur. l. 1. §. persuadere. ff. de seruo corrup. Vnde Solon magis puniuit eum qui verbis mulierem compulisset quam

qui vi teste Plutarc. in Solone ita in terminis nostris quoad dotis præstationem tenet. Abul. super Exod. ca. 22. quest. 12. & ibi Nicol. de Lara Abb. in dict. capit. 1. de adulter. Siluest. in summ. in verbo, luxuria. quest. 3. Caietan. 2. 2. questio. 154. ar- tic. 6. Nauarr. in manu. confes- so cap. 16. num. 16. quam esse communem opinionem fate- tur Anton. Cord. dict. quest. 13. vers. septimum dictum. & est optima. l. 1. tit. 19. part. 7. cum dicit. *Ca secan de en los fa- lios antiguos como en manera fuerca, es susacar, è salagar lu- geres sobredichas, con prome- tos vanos, saciendoles su cog- de sus cuerpos, à aquellos.* Et *esta manera, mas yerra.* Et si quis per fuerca. 12. de

Est tamen opinio capit. gulariter interpretari gloss. tunc tantum procedit obate- do huiusmodi importunæ assidue preces ab eotus sit factæ, cui puella sine: postea eius incommodo con intra re nō potest, ut si eius crimi- minus, Princeps aut aude- quo non vulgaria beneficia ac- cepturam sperat, non verò a quocunque rogaretur. Nam ve- re nulla mulier quauis cor- rupta, nisi rogata veneri cōsen- tit, non tamen ex eo dicemus violentiam ei illatam esse ut optimè scribit Petrus à Nauar. dict. cap. 3. num. 445.

A præstatione dotis. Vide An- toni. Gome. in dict. l. 80. Tauri num. 11. Martin. Nauar.

*Puella
importunè
rogata
est, et
ad con-
suetudinem
ducta.*

in manu confesso. ca. 16. nu. 19. pagin. 170. vbi allegat. F. Franciscum à Victoria Theologum magni nominis quem vide, & opinionem istam amplectitur F. Anton. Cordoua in quaestio. 13. lib. 1. q. quæ quidem opinio verissima est & ea fulcitur ratione, quia cum nullum damnum efficaciter illatum sit nihil sanè est quod restitui possit. At verò si postea veritate comperta maritus in eam sæuiat pro prudentis viri arbitrio restitutio facienda est, vt tenet Cordoua dict. quaest.

in *vestimationem*. Vide S. Thom. sitia aietan. 2. 2. quaest. 154. articulum, quæ dotis æstimatione retribuitur puellæ à iudice faciendibus est consideratione digna. Quæ opinio licet text. in dict. dit, quare adulter. responderit hanc insignem corrupens, si rit, quia uxorem non duxerit, in sentit. I. foro tenetur ei dotem fecit auerere, sicut dotes solent qui dantur virginibus. Tamen si verò iud. Abb. & alij ibi illius vel aliæ cessione suppleant, quòd ta est pto item dare teneatur vir it, quod pluri indiget puel

C Num corrupta sit ad inueniē Mm virum sibi æqualē. Quæ quidem interpretatio minime placet Io. de Anan. ibi cum ex ea text. ille non vulgarem violentiam patiat qui prout iacet, sine vlla additione, intelligendus est: quando corruptor vult matrimonium cum corrupta contrahere, ipsa verò vel eius pater nollit, hoc equidem casu sufficit ei dotē constituere

quæ sufficiens foret si virgo fuisset: insignis tamen D. Cou. in 4. decretali. 2. par. cap. 6. §. 8. num. 15. verissimam iudicat Ananiam sententiam, quando corruptor vir est eiusdē qualitatis, vt in matrimonio cū puella copuletur, & iniuste ab ea vel ipsius parentibus recusatur: alioquin Ioan. And. & Abb. sequitur quorum sententia verissima est, & seruanda quia text. in d. capit. 1. interpretatur, vt procedat, quādo corrupta cum dote consueta dari virginibus cōsequitur maritum sibi equalem secus vero aliàs.

Hæc quidem dotis estimatio facienda est secundū dignitatē, & facultates ipsius stupratoris, nec non perpenſa qualitate, & indigentia ipsius puellæ corruptæ. Nec attendi debet, an parua vel ampla dos ab ipsius parentibus constitui poterat, ita habetur Exod. ca. 22. & in dict. cap. 1. Vbi sancitum est, quòd si quis virginē nondū desponsatam seduxerit, dormieritque cum ea, tenetur ipsam dotare, & habere in vxorē, si verò pater virginis dare nolluerit, reddet ipse stuprator pecuniā, iuxta modum dotis quam virginēs accipere consueuerunt, qui modus estimabitur, secundum facultatem illius nēpē stupratoris & dignitatē puellæ, ita interpretatur glos in dict. cap. 1. in verbo, iuxta modū. Eset equidem maximū absurdum, si ea dos esset constituenda, secundum facultates parentis, vel ipsius puellæ, nam si nullas haberent,

rent, nulla dos esset constituenda, cum non entis nullæ sunt qualitates. l. eius qui. §. pen. ff. si cert. peta. glo. in cap. bonæ memoriæ in primo in verbo, per rerū naturam. de electi, nec esset super quo bonus vir posset arbitrari, cum super nō ente nō versatur arbitrium. Bal. in l. milites. C. de testamen. quē refert & sequitur Card. Cauarella consil. 139. colum. 3. quo casu talis stuprator impunis abiret, quod esset omni iuri diuino naturali & ciuili repugnās. Itē & cōtrario resuleret absurdū, quia si pater puellæ esset diues, ipse vetō stuprator fuisset pauper, nullo modo posset condignā dotem, corruptæ puellæ constituere: & opinionem istā tenet Floren. in summa. 2. par. tit. 5. cap. de stupro. §. 1. Abb. in dict. cap. 1. not. 4. & ita fuisse iudicatū in Senatu Pedam testatur doctissimus Osancus decis. 107. nu. 11.

Ad totam dotem. Adde quod opinionem contrariam, quod virginis stuprator nedū teneatur ad illam estimationem existentem supra dotem à parte constituendā, si virgo, nō fuisset corrupta, sed quod integrā dotem teneatur de propiis bonis ei constituere, tenet Ias. in §. omnes. num. 24. & 25. Insti. de actioni. sequitur Osancus dict. decis. 107. nu. 12. sed auctoritas nostri doctrinā veriorē esse censéo nam non equidem relatiendum est damnum, in utroque foro nisi quatenus lesio attulit.

Incestus.

CAPVT, LXXXIIII.

1 *Incestus diffinitio.*

2 *Clericus propter crimen incestus est perpetuo deponendus.*

3 *Clericus, qui cum aliqua muliere fornicatus fuerit, & postea cum eius consanguinea intra quartum gradum, an pœna incestus puniri debeat.*

Incestus est consanguineorū a
vel affinium abusus, a vt diffinit text. in capit. lex illa 36. quæstion. 1. Pœna huius criminis est quod clericus deponatur: b not. gloss. in capit. Non debet 30. quæst. 1. qui text. loquitur in eo qui cognoscit filiam spiritualem, quæ sibi confessa fuit, non autem in cognoscente consanguineam. Et tenet hoc etiam Abb. in capit. At si clerici. in colum. 12. de Iul. allegando notat. in capit. lator. 2. quæstion. 7. vbi gloss. 1. iuncta textui, hoc probat etiam in Episcopo. Si autem clericus primò fornicatus sit cum aliqua muliere, & postea cum eius consanguinea intra quartum gradum, an puniri debeat pœna incestus, videtur, quod non ex eo quod notat in proposito Ancharra, in consil. 391. Videtur prima facie. versic. Item aduerte. vbi concludit qd pœna, quæ à iure ciuili imponitur pro incestu, non habet locū pro incestu, postea introducto à iure canonico, e de quo à iure ciuili cogitatu e non fuit: quia in pœnis prohibetur extensio. ex quo dicebat

in terminis Hipp. in sing. 254.
incip. Ex illicito coitu: quod
licet castitas contrahatur ex il-
licito coitu, titulus est verū, quo
ad impediendum matrimonium
fecit autem quoad hoc vt quis
puniat de incestu. Ecce refert
August. tradidit ad Ange. de
matrimon. illam sententiam An-
charia valde commendare, quā
cum vtraque simpliciter se-
quitur Decius consil. 268. Diui-
no implorato presidio. colum.
fina. vol. 2. Contrarium tamen
d. credendum in casu nostro, imo
quod esset deponendus clericus
propter hoc genus incestus, ma-
xime si qualitas illius summe
grauaret oculum in oculis ho-
minum: puta si cum matre &
filia fornicaretur, aut cum dua-
bus fororibus, aut cōfororibus,
quia tunc non solum deponen-
dus videtur, sed detinendi, siue
carceri mancipandus ad tem-
pus iuxta qualitatem & scanda-
lum delicti. Nec obstat doctri-
na Ancharia, in dict. consil. &
sequacium: quia contrariam o-
pinionem dicit esse commune
idem Decius in consil. 158. in
1. volum. incip. Diuino implo-
rato, & pro tenui, vbi latius &
notabilius examinat dictā do-
ctrinam: & respondet ad funda-
menta quae illi fauent, & sequi-
tur opinionem Abb. Signo. &
Modernorum contrariū tenentium
& sic quod poena iuris civilis
habetur locū, vbi iuripraxe sunt
incestus de iure canonico. Et
hac sententia mea circa puni-
tionē clericī securius sequenda
est in his regnis Castella: & Le-

gionis, vbi expressè per legem
eorū dispositū est, quod si quis
fornicatur cum muliere con-
sanguinea alterius intra quar-
tum gradū cum qua prius idem
fecerat, committit incestum. Si
ergo laicus reputatur propter
hoc incestuosus & puniatur vt
talis poenis civilibus, quare nō
puniatur clericus ob id delictū
poenis canonicis? quia licet lex
regia siue municipalis nō liget
clericum, operabitur tamen sem-
per (in iudicio) vt iudex ec-
clesiasticus puniat qualitatem
delicti, secundum quod illa in
laicis qualifiauerit, praecipue
in nostro casu, vbi lex civilis pu-
nit actum à iure canonico in-
tantum reprobatur, quod de-
creuit per illum impediri, & di-
rui matrimonium.

Absolutio. Vide tex. in l. si a-
dultere cum incestu. in
prin. ff. de adulte. Sanct. Thō.
2. 2. quaest. 154. art. 9. Abb. in
cap. 1. & in cap. veniens de eo
qui cognouit contang. vxor. suae,
glos. in rubri. C. de adulte. Re-
giam l. 1. tit. 18. iuncta l. 2. tit.
19. par. 7. Paul. Grill. de poenis
omni. coitus. quaest. 2. Bermō.
Cho. de publi. concubi. capit.
de incestu in princ. l. 15. titu.
15. lib. 8. ordin. veter. & ibi
Doctōr. Dida. Perez, quae qui-
dem l. hodie constituta est lib.
8. ordin. noui. tit. 20. l. 7.

Deponatur. Vide Paul. Grill. de
poenis omni. coitus. quaest. 33.
Bermōn. Choue. in tractat. de
publicis concu. quaest. 3. nu. 3.
Dida. Couar. in 4. Decretal. 2. qua pa-
par. cap. 6. §. 8. nu. 3. quam
elle

*Clericus
cum
incestu
perpe-
tranti,
qua po-
na pu-
nietur.*

esse communem opinionem fa-
tetur Iuli Clar. in practi. cri. §.
incestus, vers. sed quarto.

Si vero quis antequam ad sa-
cerdotium fuit promotus, cum
aliqua matrimonium contraxit
& carnalis copula minime in-
teruenit, & muliere mortua, sa-
ceris fuit or linibus insignitus,
& postea cum sponsae consan-
guinea carnale commercium ha-
buit, incestum non committit,
& ideo non poena depositionis
sed alia arbitraria puniri debet,
cum ex impedimento publicae
honestatis iustitia, secuta copu-
la carnali cum sponsae consan-
guinea incestus non oriatur, ita
tenet singulariter D. Couair in
4. Decret. 2. par. cap. 6. § 8. nu.
4. Et conducit glo. not. in Cle.
1. in verbo, eos. de consang. &
affin. quam ibi Doctor. sequi-
tur, qui ex ea sentiant, matri-
monium contrahentem cum
femina, impediendo publicae
honestatis iustitia, non esse ex-
communicatum, ex illa consti-
tutione, quae consanguineos,
affines religiosos, moniales, &
in sacris constitutos ipso iure
excommunicat. Et licet glof. in
cap. lex illa 36. quest. 1. cen-
seat hanc fornicationem ince-
stum appellari posse, id proce-
dit ex impropria significatione
quae in poenis admittenda non
est. Hodie autem ex sacrosancti
Triden. concilij deciss. sess. 24.
cap. 1. de reforma dictum ca-
nonicum impedimentum pu-
blicae honestatis primum gra-
dum non excedit. Quae decissio
intelligenda est in sponsalibus

de futuro duntaxat, non autem
in matrimonio de praesenti,
quia eo contracto hoc impedi-
mentum durat in omnibus ca-
sibus & gradibus sicut de iure
communi, quod in hoc intadū
remanet, ut habetur in proprio
motu Pij Quinti Pontificis ma-
ximi. Et plures poenas contra
incestuosos iure statutas conge-
rit Berm. Cho. ubi supra alle-
gauit & de poena incestus cum
matre, filia, nonerca, sorore, nu-
trice, consule Boeri. deciss. 318.
& de diris poenis huius sceleris
apud Ethnicos vide Petr. Greg.
Synta. iuris vniuersi 3. part. lib.
36. capit. 7.

Laicus vero qui crimen hoc *Laicus*
commisit, ita puniatur: nam *propter*
aut fecit sub praetextu matri- *incesti,*
nij aut in actu fornicationis, & *quibus*
meri peccati. Primo casu, si id *panis de*
fecit scitenter, ipso iure est exco- *iure To*
municatus. Clemen. pri. de co- *rificis*
sang. & affin. & matrimonium *punita-*
separatur. cap. 1. & 2. & capit. *tur.*
non debet. de consang. & affin.
à qua excommunicatione per
Episcopum absolui potest glof.
in dict. Clemen. 1. in verb. ob-
tinere, quam alios sequentes al-
legans fatetur esse communem
Did. Perez in di. l. 5. in prin.
Si autem ignoranter contraxe-
rit, benignius arbitrio iudicis
puni debet, ut ibi ipsemet D.
Perez resoluit & Paul. Grill. di.
quest. 2. num. 4. Secundo au-
tem casu si vir erat coniugatus,
priuatur perpetuo, ne possit ab
uxore cuius consanguineā car-
naliter cognouit, debitum pe-
tere, nec non aliam poenam pa-
tur

titur quòd vxore mortua non potest amplius cum alia matrimonium contrahere, vt habetur in dict. cap. 1. & 2. ca. tñsmiss. cap. si quis cum matre. 35. quæst. 2. cum multis iuribus illius causæ & quæstionis tradit latissimè Alphòs. à Vera Cruce in specu. coniug. 1. par. art. 33. Vltra quas pœnas poterit à ludice ecclesiastico excommunicari. de quo per Paul. Grill. dict. quæst. 3.

Ignorantia ab incestus pœna excusat.

Excusabitur tamen ab incestus pœna, qui ignoranter crimen hoc commisit, hanc dicit esse communem opinionem Bald. Nouel. de dote in prima par. 11. pa. prin. nu. 8. Villa. in sua collect. comm. opinio. litera P. nu. 68. Iul. Clar. in dict. §. incestus. vers. excusatur. Imò pœna amissionis bonorum, quæ iure authenticorum contrahentibus incestus nuptias inferitur minimè locum sibi vendicat data in ipsis contrahentibus ignorantia iuris vel facti etiam crassa, quæ ex lata culpa contrahitur, ita Bart. in l. si adulterium cum incestu. in princ. nu. 11. ff. de adult. sequitur Ancharra. in dict. Cle. vñ. colum. 3. de consangu. & affin. vbi Imola. colum. 2. quorum opinionem communè esse fatetur D. Couar. in 4. Decret. 2. par. cap. 6. §. 8. nu. 21. Nam vbi dolus expressè ad pœnam requiritur lata culpa non sufficit. l. igitur §. generaliter. ff. de liber. caus. not. Bar. in l. 1. §. 1. ff. si quis testa. liber esse iussus. & est optimus text. in c. si verò in 2. de sent. excom. iunct.

tex. in cap. si quis suadente. 17. quæ. 4. & est glo. communiter recepta teste las. ibi. nu. 23. in l. in actionibus. ff. de in litè iur. Ex quo deducitur excommunicationis pœnam dict. Clement. vñ. non comprehendere ignorantes etiam ex lata culpa, ita Imo & Boni. ibi. quamuis glo. in verbo scienter. dict. Clemēt. contrarium scribat.

A iure canonico. Vide latissimè Petrum Antoni. Angun. Placētinum consi. 8. per totum vbi opinionem istam multis rationibus defendere conatur.

Contrarium tamen crederem. Adde D. Episcopum Couar. dict. §. 8. num. 3. Quæ opinio ex eo manifestè probatur, quòd affinitas ex illicito coitu oriatur. tex. elegans in cap. discretionē. de eo qui cogno. consang. vxor. suæ. vbi Abb. tex. in cap. 2. de consang. & affin. & in cap. in literis. vbi Abb. & Aretin. not. de testi. quam opinionem communem esse fatetur Siluest. in summ. in verbo, matrimonium §. impedi. 13. idem profitetur D. Couar. in 4. decretal. 2. par. cap. 6. §. 7. num. 3. & eam amplectitur Hiero. Paul. in prouin. fol. 38. cōtra Cora. lib. 1. Miscellan. cap. 3. quò loco asseruit minimè ex concubinato affinitatem oriri, nec eius ad nuptias impedimentum, cum iure civili cōcubinatus fuerit permissus. Quæ ratio fragilis est, & ex eo deheir, quòd coniugalis coitus licitus & permissus est ex eo tamen cōtra affinitatis impedimentum.

Hodie

Declaratur cōc. Tri. Sess. 24. c. 7. de reformat. cas.
 Hodie verò hæc affinitas ex illicito coitu proueniens, vltra secundum gradum non extenditur, vt in Conci. Tridēt. Sess. 24. capit. 4. de reformat. & ea ratione incestus vltra gradum illum minimè committetur. Et licet decretum illud solum loquatur quoad matrimoniū iam contractum dirimendum, idem est iudicandum quoad contrahendum, vt nouissima constitutione Pij Quinti Pontificis Maximi declaratum est quæ vulgo circūfertur, & idè affinitas vltra illum gradum quoad nullum iuris effectum considerari potest.

E De iure canonico. Adde quòd hanc opinionem communem esse faretur. Bello. consi. 84. nu. 5. Cauart. dict. §. 8. num. 18.

Adulteri.

CAPVT, LXXXV.

1. Adulterium grane scelus.
2. Adulter clericus quia pœna iure Pontificis sit puniendus.
3. Clericus damnatus de adulterio infamatus efficitur.
4. Episcopus licet non possit ad pristinam famam directò restituere, potest tamen indirectè.
5. Adulterans cum muliere nupta impudica, licet de iure Casarum puniendus non sit, solus autem de iure Pontificis.
6. Licet iudex de iure regio solus maritus possit adulteros accusare, licet cum tamen adulter, etiam si iure non accusante, impunitus esse non debet.

7. Maritus clericum adulterum coram Ecclesiastico iudice accusare potest, licet uxorem, coram seculari iudice non accuset.
8. Censuram cautissimum à iudicibus ecclesiasticis, in inquirendis clericorum adulterij obseruandum.

A Dulterij criminis grauitatem, a clericis omnibus a sufficiunt ostendere verba pagani illius Abimelech regis ad Isaac directæ Gene. 26. ca. Dum reprehendens eum quòd uxorem suam sororem esse affirmauerit, dixit: Potuit coire quispian de populo cū vxore tua, & induxeras super nos grande peccatum. Si enim in sola lege naturali viuens homo peccatum grande reputauit adulterium, quale debet esse in oculis christianorum, quos eadem naturalis, scripturæ & gratiæ leges quotidie instruit, maxime sacerdotum qui tanquam sanctissimæ Trinitatis mensæ pincernæ angelorū panē virgineo ventre compactum quotidie tractant, & intra præcordia recondunt. At si quis magis specificè enormitatem huius criminis intelligere velit, & quo modo sit de grauioribus peccatis quæ in proximū committuntur, videat Dionysium Cartus. in opusculo de conuersione peccatoris, artic. 5. vbi, hoc ostendit per plura quæ in eo concurrunt. Clericus autem adulter depositus ab officio, in monasterium toto tempore vitæ suæ detruditur, b vt in capit. Si quis clericus. 8. r. distinctio. quod est concilium Aurelianense: & quod prout

pter adulterium clericus depo-
natur, voluit glo. in ca. lator. 2.
quæst. 7. in glof. 1. quam ibi
fequitur Archi. & Host. allegā-
do dict. cap. Si quis in sua sum-
tit. de adul. §. quæ pœna sit im-
ponenda. Idem tenent etiam
Ioan. de Anani. in Rubr. & in
capit. Significasti. de adul. Ab.
& Moderni in capit. Vt clerico-
rum, de vita & honest. cleri. &
in capit. Peruenit de adulte. Et
hanc opinionē tenet Ioan. And.
& Ioan. de Imol. in dict. capit.
Vt clericorum. vt refert Anan.
in dict. cap. Significasti. & est
communis opinio. Vide tamen
Paul. Grilland. in tract. de pœ-
nis omnisariam coitus, incip.
Sexto declaranda, vbi in prima
& secunda colum. nritur susti-
nere cōsarium, videlicet quod
clericus hoc propter simplex
adulterium non debet deponi,
& respondet ad fundamenta
contraria, & tandem in colum.
3. dicit quod nihilominus in
consilendo & iudicando tutius
est tenere aliam opinionē, quæ
est communis, & dicit hoc no-
tandum contra pre. byteros in-
continentes, qui alienas vxores
solicitant sepius, & accedant
libenter ad earum cōcubitum.
Incurrit etiam clericus de adul-
terio damnatus aliam pœnam,
nam ex tali sententia infamis
efficitur, vt notat Abb. in cap.
At si clerici. §. de adulterijs. in
colum. 5. vers. Sed circa de iu-
dic. Et in ca. Cū u. de re iud. col.
4. per tex. in ca. Infames. 6. que.
1. & in l. 1. & 2. ff. de his qui
not. infā. sicut etiam efficitur

infamis damnatus de alijs cri-
minibus publicis. Est tamen in
hoc aduertendum, quod licet
episcopus non possit directō re-
stituere aliquem ad famam vt
concludit Abb. in di. cap. Cum
tit. in col. 4. in hoc casu tamen
adulterij, cum liceat sibi dispē-
sare, vt in dict. §. de adulterijs,
restituendo clericum damnatū
de adulterio contra sententiam
suam, tunc restitutio famæ ve-
nit per quandam consequentiā
potest indirecte, quod principa-
liter non posset. ita notat Abb.
ibi, in d. colum. 5. & dicit ibi
casum sing. ad hoc secundum
illum intellectum. Et nota secū-
dum Paulum Grilland. vbi su-
pra, quod licet de iure ciuili,
quando mulier nupta est im-
pudica & meretrix, non puni-
tur adulterans eam ea, vt in l.
Si ead. C. de adulte. tamen de
iure canonico nō euaderet im-
punitus cum illa adulterans. c.
ita dicit in dict. colum. 3. Cre-
dere tamen ultra eam, quod
tunc clericus ignorans & acce-
dens ad eam tanquam ad me-
rettricem, nō puniretur ita acri-
ter, sicut alij adulteri. Si tamen
mulier erat honesta, non excu-
saretur clericus ignorans eam
coniugatā, quod minus vt adul-
ter puniatur. Quando autem
clericus cognouit mulierem so-
lutam, quæ ab ipso communi-
ter reputatur vxorata, tunc e-
nim vti adulterum pœna iuris
communis puniendum esse, pla-
cuit Ioan. de Ana. in cap. Non-
nullis. fin. colum. de iudeis,
referendo fratrem Vbertum, qui
luit

fuit eiusdem sententiæ : licet alij aliter senserint secundum eum, per que etiam vide quid in casu contrario quando clericus cognouit vxoratum, quæ credebatur soluta. Vñ præterea aduertendum sentio in hoc proposito, quod licet in his Regnis Castellæ & Legionis lege regia sancitū sit, d quod marito nō accusante vxorē, nullus possit eam accusare de adulterio, Index tamen ecclesiasticus potest punire clericum in hoc delinquentem: nec reus valebit opponere quod maritus nō accuset. Non enim potuit lex illa regia ecclesiasticos Iudices impedire, ne ad emendam suorum clericorum procederent. Aliter enim clerici omnes incontinētes libidinem suam potius cū nuptis, quam cum solutis mulieribus expleant, cum securius ac impune id agere cognoscerent : & ita ego iam alias præ-

*D. Ioñ.
Ber. vi.
carum
genera-
lis fuit
Episcopi
Salmar.*

cauui, dum vicarium agebam generalem Episcopi Salmantini: & licet ad id appellatum fuerit, obtinui tandem coram superiore. Verumtamen in hoc magna debet adhiberi cautela: nam si adulterium clericus adeo est notorium, mariti quæ persona ita vilis, quod præsumi possit ipsum scire & parui pendere: tunc Index ecclesiasticus poterit publicè & liberè de adulterio tractare, & penam imponere. Si verò delictum non est publicum, aut marito ignotum esse creditur, periculum quæ exinde timeri possit vxori: tunc cōsulerem clericum de hoc de-

liō conuictum vel confessum camerario processu, & familiarī disciplina corrigendum relegandum quæ sine expressione causæ in sententia. Quando verò correctio sic secretè facta fuerit, & relegatio generalis, hortor omnes metropolitanos iudices, vt ab interioribus secretè causam requirant, ne ex hoc delictū in publicum veniat. sufficiat illis, quod Index inferior iussu processerit, licet propter secreti cautelam aliquas iuris solennitates prætermittit. Aliter enim si omnia iurē requirant, nihil aliud efficient, nisi iudices ipsos inferiores cogere ad dissimulandum, vel propalandum adulteria similia, ipsosque adulteros reddent insolentiores, cū intellexerint quod iudices sui immediati illos punire recusant, propter exactam rationem quam ab ipsis requirunt sui superiores. Marito autem clericū adulterium accusante, tunc seuerius procedendum est: tantoque acius in alijs pœnis carceris & detractionis ultra depositionem puniendus est clericus quanto honorabilior est persona mariti, aut diuturnius est adulterij peccatum, maius uē exinde subortum scandalum, precipue si contigerit quod adultera fuit per iudicem secularem tradita marito, & ab eodem occisa. Crederem insuper in hac materia (meliori semper iudicio saluo) quod maritus potest accusare clericum coram iudice ecclesiastico, licet vxorē corā seculari non accuset: cuius poterit

terit clericus in hoc aliqua exceptione se tueri, cum iura canonica adulteris poenam imponentia, nullam habeant confidationem, nec requirant quod vxor pariformiter accusetur. Generaliter autem in hoc crimine considerent ecclesiastici iudices ne nimis diligenter de adulterijs occultis inquirent, propter mulierum periculum, virorum infamiam, & clericorum fragilitatem, quæ tantò multoties ad hoc flagitiũ illos impellit, quantò secretius illud posse perpetrare confidunt. Sed vigilantes super gregem suum, similia potius præseruare conentur (cohabitationem & conuersationem clericorum & nuptiarum cuitado) quàm vsque ad vnguem inuenire & castigare satagant. In qua quidem adulteriorum prudenti præseruatione, & cauta correctione ecclesiasticos omnes iudices deprecor ac obtestor, vt desides non sint, per durissimum illud iudiciũ quod illis qui præsumunt, scriptura sancta minatur, ne in eorum inuiriã seuerius id corrigant ultore ferro maritorum manus, tam grauis iniuriæ acerbitate commotæ vt scilicet pius id euenisse perpendimus, & an superiori millesimo quingentesimo, trigesimo septimo, pluribus norum fuit accidisse. Nam in tribus locis de Villanobla, videlicet, & de Cigunola, ac de Laguna, quæ non longè distat ab oppido Vallisoleni, vbi tunc Augusta curia residebat in octo fere mensium spacio filius viduæ cuiusdam, & duo mariti in

tres sacerdotes sæuierunt, de inimicis membris se vindicantes, ob iniuriam in matris, & vxorũ personas susceptam, non sine plurimorum laicorum applausu, & quorundam forsan magistratuum ciuiliũ neglectu ob inhonestam sacerdotum vitam, & superiorum desidiã: quod hic scribere libuit, quia id bene noui, vt qui processus desuper confectos vidi, non alio animo, nisi vt hoc ad clericorum timorem, & superiorum hortatum perpetue memoriæ tradere possem.

Grauitatem. Adde quod huius criminis grauitatem attestantur decreta canonica in cap. 1. 81. distinct. & in cap. quid in omnibus 32. quæst. 7. vbi ad verb. ita scribitur. [Quid in omnibus peccatis adulterio grauius.] & multis huius criminis detestatione probat Dionys. Carthus. libr. de conuers. peccator. artic. 5. idemque doctores profitentur in capit. at si clerici, §. de adulterijs. de iudi. inter quos Bald. colum penult. [Adulterium, (inquit) est crimen infestum laicis, & bonis viris, & turbat honorem matrimonij, & famam liberorum, in qua consistit decus gentium.] Vt not. in auth. de nup. in prin. Angel. autè in §. 2. in auth. de monac. ex text. ibi not. [Pessimum vitium esse vxorẽ alterius adulterare.] Et Bald. conf. 246. volum. 4. & Bart. in rub. ff. de adulter. vbi dicit crimen hoc præter læsẽ maiestatis esse maximum & in hanc sententiam est

A
Adulterij
vbi testis
mã gregis
mã gregis

est illud Euphonis apud Stobeu
c. 6. [Non est adultero maius
vllum malum.

Caterum Chrisost. in Euang.
Diui Ioan. Home. 62. docet,
adulterium grauius esse idola-
teria D. Petr. prout illum retu-
lit D. Clemens in epist. ad la-
cobum firmiter asserit, venenū
adulterij cunctis malis esse per-
nitiosius. Et huius criminis ini-
quitas maxima vocatur Iob. ca.
31. Et inter cetera facinora quib-
us maxime Deus irascitur, a-
dulterium reponitur, vt constat
ex Lactantio in colibro, cui ti-
tulum fecit de ira Dei. cap. 22.
Est equidem adulterium veluti
vitiū agmen, vt scribit Dio-
dorus Siculus lib. 1. Bibliot.
Hinc maritorum caedes, vt Can-
daulis Lydij exemplum stat a-
pud Iustinianum lib. 1. & Ha-
redotum lib. 1. Vnde lib. 2. Re-
gum, capit. 11. Hinc ipsorum
adulteriorum pericula, qui pas-
sim reprehensi in adulterio oc-
ciduntur, quod non solum eue-
nit in hominibus tenuis fortu-
næ, sed in maximis. Quemad-
modum contigit in Rodualdo
Longobardorum Rege qui in
libidine deprehensus cum ma-
trona interfectus est, vt testatur
Paul. Diaconus. de quo lege la-
tissime And. Tiraquel. l. 13.
conu. nume. 26. Perez in l. 2.
iii. 15. lib. 3. ord. Nec prater-
mittendum est quod scribit be-
ne eruditus Ioan. Corr. in ar-
rest. Tholo. anno 85. sacrilegij
crimen committi in adulterio
cum sacramentum matrimonij
violatur & ob id poenam sacri-

legij esse adulteris indicendam.
sequitur Iacob Men. de arb.
iud. q. cen. 4. lib. 2. casu 289.
num. fin. Et de vāis poenis
diuersarum gentium contra a-
dulteros statutis, vltra supra al-
legatos, vide Sim. Maiolum de
irregularit. lib. 5. capit. 38. &
latissime Iac. Meo. de arb. iudi.
lib. 2. cent. 5. 919. casu quem
vide quia de more multa con-
gerit lectu non indigna & ele-
gantissime Petr. Greg. Thol. 3.
part. Syntag. iuris cap. 6.

Detruditur. Vide Regiam legē B
42. tit. 6. par. 1. & opinionem
illam, quod clericus propter a-
dulterium deponatur, testantur
esse communem Couarru. in 4.
decret. 2. p. cap. 7. § 7 num. 19.
Berin. Cho. in tract. de pub. cō-
cub. rub. de adult. nu. 26. pag.
37. idē testatur insignis & mo-
ribus & prudentia vir Gregor.
Lup. in dict. l. 42. in verbo [a-
dulterio] Petrus Duen. regul. &
fallen. regul. 101. limit. 2 Paul.
Grill de diuersis crimin. lib. 3.
quæstion. 2. num. 1. Iuli. Clar.
in practi. crimi. § adulterium.
vers. sed quæro. Emanu. Suarez
in thesauro recep. senten. vers.
clericus adulterij Villa in sua
collect. comun. opinio. litera
c. numer. 82. Practica. Contrar-
di fol. 334. limita. 5. [Dicebat
tamen facete And. Aleiat. quod
si hodie clerici propter adulte-
rium detruderentur in monaste-
rium, pauci eorum ambularent
pervias, ita refert Clarus vbi su-
pra, qui prout ipse mihi pluries
dixit, fuit eius discipulus] Ad-
uerte tamen quod Host. in sum-
ma de

ma de cohabi. cleri. & muli. §. qualiter imponatur. ad finem cum allegauerit text. in dict. ca. si quis clericum & in cap. Romanus. 81. distinct. subdit ad finem ista verba. Puto quod ex causa iudex potest non seruare rigorem, & ex causa remittere, & dispensare, & hoc nisi in modum accusationis tunc enim standum est dicto rigori, & quod de mente Hostien. sit hoc asserere, nedum in crimine simplicis fornicationis, verum etiam adulterij, colligitur ex remissione eius quam fecit in summ. tit. de adulterijs. §. quæ pœna. ad ea quæ dixit in summa de coha. cler. & muli. quæ opinio tanquam magis equior & humanior potest sustineri, quod clericus adulter suspensionis pœna, & non depositio nis sit puniendus: quia nimis rigida est contraria opinio, ita dicit Bermond. in dicto. nu. 16. licet tandem scribat absurdum & temerarium fore à communi opinione recedere.

Laiici vero adulteri per ecclesiasticum iudicem excommunicari possunt. text. in ea intelligimus de adulteri. & ibi notat Abb. & doctores & in cap. consulti. in 1. de appella. & in cap. 1. ybi Abb. de offic. ordi. Bald. in auren. clericos. C. de Episc. & clerie. & Felin. in cap. cum sit. nu. 11. de foro cõpet. Rom. ling. 667. Aufer. in Clementin. 1. de offic. ordin. Regul. 4. fallen. 2.

Puniri etiam possunt detractione in monasterium, vt est

communis omnium sententia teste Andr. Alci. in dict. cap. 1. nota. §. num. 18. de offic. ordin. & licet contra eam disputent. nu. 22. communem amplectitur: eandem communem attestatur D. Conarru. in 4. Decretali. 2. par. cap. 7. §. 7. num. 20. Iuli. Clar. in practica. crimin. §. fin. quæsti. 37. versic. Quæro nunquid, cum enim hoc delictum sit violatio sacramenti matrimonij, merito illius punitio pertinet tam ad iudicem ecclesiasticum, quam secularem, & ideo adulteri sacrilegi dicuntur. l. quamuis. C. de adulter.

Cum ea adulterans. Adde Ang. C. l. si vxor. §. sed & in e. num. 1. ff. de adulter. ybi dicit quod ita communiter obseruatur & in l. si ea. C. de adulter. Ana. in ca. 1. num. 6. de adulter. Rem. cons. 17. numer. 20. & cons. 439. num. 23. Et ideo iustissime auctor noster hoc loco censet, non esse clericum qui cum humilissimi modi muliere carnale commercium habuerit ordinaria pœna puniendum, quem ipse sequor contra Bermond. Choue. de pub. concu. cap. de adulterio. nu. 26. Ipsa vero mulier adulterij pœna plectenda est. ita Amad. de Syndi. num. 174. & in facti contingentia sensisse videtur Neapolitanum consilium, vt refert Antoni. Cap. de cission. 44. Sed contraria opinio verior est. Quam in effectu sequitur Amad. in loco præcitato l. d. Cla. li. 5. recep. sent. §. adulterium. ver. sed quæro nunquid. ybi dicit quod ita iudica-

et si casus contingeret, & huic opinionioni suffragatur. l. si ea C. de adul. quæ expressè diffiniuit hoc casu adulteri crimine cessare.

D *sacrum est.* Vide l. 7. tit. 7. lib. 4. for. quæ communiter in his regnis recepta est, vt fatetur Aut. Gome. in l. 80. Tauri. nu. 49. Idem Tholosano senatu decretum est teste Papo. lib. 24. tit. 2. artic. 5.

E *Non accuset.* Adde quòd in dictis Hispaniarum regnis tenetur maritus adulterum & adulteram accusare, aliàs minimè est audiendus, dict. l. 80. ordi. noui.

F *Perpendimus.* Adde quòd hoc etiam refert D. Couar. in Clement. si futiosus. 1. par. relect. in initio num. 6. de homi.

Acnephandi criminis rei.

CAPVT LXXXVI.

*1. Ne phandi criminis forma detestabilis.
2. Ne phandi criminis rei depositus in monasterium detraditur.*

Quia secundum diuum Augustinum in 3. lib. Confessionum, & habetur in capit. Flagitia. 32. quæst. 7. flagitia, quæ sunt contra naturam, ubiq; ac semper detestanda a atq; punienda sunt, qualia Sodomitarum fuerant. Quæ si omnes gētes facerent, eodem criminis reatu diuina lege tenerentur: quæ non sic fecit homines vt illo vterentur modo. Violatur quippe ipsa societas, quæ cum Deo nobis esse debet: cum eadem natura, cuius ille autor est,

libidinis puerilitate polluitur. Vnde meritò tale crimen committenti pœna statuta est, quòd deponatur ac in monasterium detradatur, b vt in c. Cleric. de excessib. prælator. Huius tamē detestandi criminis maior esse deberet pœna, cum ob illud etiā infantibus ac mulieribus subuersarum ciuitatum omnipotens Deus parcere noluit. In his maximè regnis, vbi etiam à facinorosis alias hominibus solet (vt decet) & tale scelus promeretur abhorreretur, vbi etiam legis patriæ grauius mortis genus, quàm ius commune delinquentibus infligit. Nec enim minus promeritus est, vt post depositionem curia traderetur, c qui Deum ipsum ac naturam offendit tali facinore, quam qui sola motus auaritia & non in Roma, Pōtifi. contēptū, neque in fidei seu morum perniciem Apostolicas audet literas deprauare. Sed cum sic placuerit canonum conditoribus, solent Ecclesiastici iudices tales post depositionem perpetuis carceribus obscurisque includere, in quibus nisi eos liberet fuga, miserrimam & mortem ipsam exoptantem vi am agunt.

Detestanda. Vide multa quæ A
circa huius criminis detestationem traduntur præsertim à Sanct. Thom. 2. 2. quæ 154. artic. 11. multa etiam concessit Cæsar Lamber. de iure patron. in prima par. lib. 2. q. 9. art. 18. Lucas de Pœna in l. 1. colum. 3. C. de exactor. & excep. lib. 12. Mat.

354

12. Matt. de Aff. & in const.
Neap. lib. 3. rub. 42. num. 10.
Pet. Paul. Parisi cons. 163. lib.
4. Cassa. in consuet. Burg. rub.
7. §. 3. in glo. *Ferre testament.* &
vide tex. in l. cum vit. C. de a-
dult. & in cap. infames. 3. c.
7. l. 1. §. remouet. ff. de possi.
§. 2. Inst. de pub. iudi. & apud
nos Regiam l. 2. tit. 21. part.
7. l. 2. tit. 9. lib. 4. for. l. 85. in
pragm. Regum Cathol. l. 1. ti.
21. lib. 8. ordi. noui. Eude va-
rijs pœnis diuersarum nationū
contra Sodomitas statutis vide
Iaco. Menoch. libr. 2. de arbi-
iudi. quæ. centu. 3. casu. 286.
Adeo equidem crimē hoc gra-
ue iudicatum fuit, vt sacris liti-
tis nempe Gen. cap. 37. pessi-
mum crimen appelletur & ca-
18. sic legitur. [Et peccatum
orum aggrauatum est nimis.
Et alibi, [descendam] (inqui-
[Dominus & videbo virum el-
morem opere compleuerint a-
non est ira.] (Quasi, dicat)
admirationis modū, vix pos-
credere tantum nefas reper-
in homine, vnde volo vid-
re clarē hoc malum si ita e-
vt puniam. Vnde ad Loth iul-
& ab infandis Sodomitarū
stupris abhorrentem sic Ang-
locuti sunt. Delebimus locū
istū, eoquod increuerit clam-
eorū coram Domino qui n-
sit nos, vt perdām⁹ illos igit-
Dom pluit super Sodomam
Gomorrham sulphur & ignem
Domino de caelo & subuer-
cluitates has & omne circa
gionē.] Gen. 19. Vnde mer-
exclamat Paul. ad Rom. prie

dicēs, [Et tradidit illos in pas-
siones ignominia, nā scēminat
eorum mutauerunt naturalem
vsum.] Ideoq; istius criminis
rei filij dissidentie appellantur,
vt in cap. clerici. de excessi. pre-
lat. quasi de eorū salute diffide-
dū sit, vt voluit ibi glo. Et prop-
ter hoc crimē. Deus Opt. Max.
mittit humano generi pestes,
tempestates, & innumeras alias
calamitates vt in auth. vt non
luxur. contra natu. §. si. colla.
6. & in nouel. const. 77. Et tota
curia celestis habet istos sceles-
ratos in detestationē & abho-
minationem. vt inquit S. Ant.
Archiep. Floren. in 2. parte sug-
summæ tit. 3. vers. quantū ad
secundum. Et peccatum hoc a-
liqui vocār mutum, eoquod sic
offendat aures honestas, vt de
illo nec loqui quidem fas sit, &
ea ratione iustissime Hispani ap-
pellamus illud nefandum, eo-
quod non est fandum, nec fari
de eo liceat, clamat equidem in
cēlū huius sceleris magnitudo,
horroreq; concutit naturam &
stupore facit circumstantes pa-
rictes, saxa, aērem, solem con-
tremiscere vineens turpitudine
omnem iniquitatē, vt optimē
scribit Franc. Senus. Theologus
celeberrimus li. 3. demonstratio-
num tract. 7. ca. 6. Et memora-
bile est quod scribit D. Hieron.
super illa. & lac. de Volagione
de natiuitate Domini quod illa
nocte qua Christ. redemp. no-
ster natus fuit, omnes Sodomi-
te mortui fuerunt. Ideoque Vi-
gilus, qui, vt fertur, illa mor-
bo laborabat, nocte illa decessit,
vt

fit, vt refert Bermon. Cho. de peccato Sodom. n. 40. fol. 127. Et vsque, adeo vitium hoc abominabile est, quod postquā Diabolus ad sic peccādum hominem induxerit, statim fugiat vt nec possit cernere tam horrendum crimen, ita alios allegans scribit Matth. de Afflict. in consl. Neap. lib. 3. Rub. 42. nu. 11.

Et propter hoc scelus contra naturam peti iure potest matrimonij separatio quoad thorū. c. omnes accusationes 32. quę. 7. ita Calder. Anton. Abb. & Anan. in cap. maritis de adul. Siluest. in sum. in verbo diuortium. quęst. 7. Barth. Cassa. in consuet. Burg Rub. 7. §. 3. ver. primò quæro. nu. 7. quę opinio communis est teste Abb. in in d. ca. maritis & eam magis communem asseuerat Lamb. de iure patronatus prima parte lib. 2. q. 9. artic. 18. in fine, D. Couan. in 4. Decret. 2. part. ca. 7. §. 3. numer. 6. Iul. Clar. in pratiel crima. §. Sodomia. vers. Item propter prætic. Contrad. fol. 374. num. 4. Quę tenenda est, licet Inno. in ca. 1. de adul. contrariam opinionē professus fuerit & glo. in di. cap. omnes & Albar. Pelag. de plan. Ecclesię lib. 2. artic. 2. colum. 3. & Bald. in marg. Innocen. in verbo vxor. vers. fin. Bermon. vbi supra allegauī. num. 28. Imē & dicta separatio peti potest si tantum vxor tentata fuerit à marito ad vsum contra naturā.

Et ita in causā grauißima cōsului quod aperte ex Diuo Am-

brofio colligitur. 1. ad Corint. cap. 7. dum dicit, [Aut vsum quærat vxoris interuenerere.] Quod etiam Barba. asserit cōsil. 64. volum. 1. Deci. in l. 1. num. 8. C. de secun. nup. lac. Menoch. dict. casu 286. 14.

Vnde in tanti criminis detestationem scribit Bald. in auth. sed nouo iure C. de seru. fugit. Sodomitis non esse assignandos aduocatos, vt defendantur & cum sequitur Barb. consil. penul. colum. 2. in fine lib. 1. Meno. dict. casu 286. num. 14. sed opinio hæc, omni iure & ratione destituta est, & ideo in forensibus actionibus nunquā receptam vidi.

Fuit semper crimen hoc punitum pœna vltimi supplicij vt habetur Leui. cap. 20 & Exodus. 22. In legibus vero Gothorum Chindasvildi Regis. l. 8. de incestis hæc adiicitur lex. [Masculorum concubitores vel ij qui talia persentientes pertulerunt ista, sunt legis huius sententia ferendi, vt vti scilicet mox tale nefas admissum iudex cui dēter inuestigauerit ipsius, vbi id perpetrari contigerit sequestrati arduę mandetur detractioni vel inuicti saltem luituri commissā qui voluntariē perpetrare nōscitur illicita. Hoc interim horrendum dedecus si inferens quisq; vel patiens non voluntarius sed iniurius explere dignoscitur, tunc à reatu poterit immunis haberi si nefandū hui⁹ sceleris ipse detector extiterit.] Et apud veteres seueris, pœnis scel⁹ hoc perpetrantes

Sodomitis non assignandos aduocatos vt defendantur.

Sodomitis pœna vltimi supplicij pœnitur.

trantes puniti fuerunt, vt auctor est Valer. Maxim. lib. 6. c. 1. vbi exempla aliqua commemorat alia etiam refert Aymarus Riuallius. lib. 3. Histor. iuris civilis c. de lege sciatina, quæ contra Sodomitas lata fuit, cuius etiam meminit Tertullianus in libro de monogamia. Huc pertinet egregium C. Marij qui septies cõsul fuit exemplum, cuius meminit Plutarchus in vita illius is inquã indicauit C. Lucium nepotem suum à Trebonio adolescente, quod illius pudicitiam non semel attentasset, & vim tãdem inferre voluisset re ad occisum, & ob hoc egregium factũ Tribonum corona donauit, cuius equidem iustissim iudicij meminit Marcus Tullius in oratione pro Milone cuius verba placuit hoc loco scribere. [Pudicitiam cum eriperet militi Tribunus militaris in exercitu C. Marij propinquus eius Imperatoris interfectus ab eo est, cui vim afferebat, facere enim probus adolescens periculose, quã perpeti turpitudine malit. At que hũc ille vir summus scelere solum periculo liberauit.] Hæc Cicero.

Sodomiti in igne comburuntur. Hæc equidem mortis pœna igne inflingebatur etiam antè Iustinianum de quo stat egregia sanctio li. 9. Codicis Theodosij titul. 7. quæ sic loquitur. [Impp. Valenti. Theod. & Arcyadi. A. A. A. Oronzio Vicario Vrbi Rom. Omnes quibus flagitij vltus est virile corpus muliebriter constitutum a leni se-

xus damnare patientia: nihil enim discretum videntur habere cum sceminis: huiusmodi scelus spectante populo flammæ vindices expiabunt. P. P. in foro Traiano oclauo idus Aug. Valentiniano. A. 1111. & Neotherio. Consil.

Quæ sanè ignis pœna, cum omnium bonorũ confiscatione ipso iure, in his Hispaniarũ regnis cõtra Sodomitas statuta est, Regia constitutione, quæ prima est tit. 21. libr. 8. ordin. noui quæ etiam quo ad bonorum confiscationem iuri communi consona est gloss. in cap. cum secundum leges. in verbo, naturæ contrarias, de hereticis li. 6. quam esse communem faceret Bern. vbi suprà nu. 27. & magis communem appellat Clarus in di. § Sodomia. vers. Item Sodomita In quicquæ Regia illa lex illas probationes in crimine isto esse legitimas qui reciperebantur, & essent validæ in criminibus læsæ Maiestatis diuinæ vel humanæ. Quantò igitur Hispania purior est ab hæresibus, quam aliæ nationes, tantò magis nephandum crimen odit, & seuerissime punit, eisdem nempe pœnis, quibus hæretici peritantes: & hoc non solum criminis magnitudo sed connexio quædam quam cum heresi videtur habere, id efficit. Nam vt Franciscus Sonnius vbi suprà allegauit rectè scribit, hominem non à Deo sic derelinqui, vt in tam abominabile scelus incidat, nisi prius in perfidia & insipientia cordis sui, sit apostatare

Propter Sodomitiam creatam in ipso iure confiscatur.

Nephandum crimen est, cum non tam nequam quoddam est hæresis, hoc est, detestabile.

apostatare coeperit à Deo, vt
sic sentiat, sicque viuat, quasi
non sit Deus: vbi perfidia, ibi
apostasia, ibi idolatria vbi reg-
nare solet hoc scelus, & quo-
gens longius aberrauit à Deo,
eo magis hoc nephando malo
inuoluitur. Pro quo mirè facit
quod scribit Paulus in epistola
ad Romanos c. 2. vbi de idola-
tris loquens inquit, [Propter
quod tradidit illos Deus in de-
sideria cordis eorum in immū-
dicia n. vt contumelijs afficiat
corpora sua in semetipsis,] Et
paulo post] Propterea tradidit
illos Deus in passionem igno-
miniae, & sicut non probaue-
runt Deum habere in notitia,
tradidit illos Deus in reprobū
sensum, vt faciant ea quae non
conueniunt.] Quae verba ex-
plicans Diuus Chrysostomus,
inquit. [Hoc loco Paulus ostē-
dit quod & leges naturae per
impietatem tanquam causam
efficientem perueriantur.] Et
rursus. [Vide quomodo ad son-
tem huius mali reddat, impie-
tatem videlicet dogmatū, ostē-
dens turpitudinem hanc esse
illius iniquitatis praeuium.]

Hec ille sermo. 3. & 4. Et ideo
conseo iustissimè sanciri posse
vniuersali lege, vt haereticę pra-
uitatis inquisitores, de hoc ne-
phando crimine cognoscant,
quod an id fieri expediat, supe-
riores iudicabūt. In Regno ta-
men Aragoniae iam mandata
est iurisdicctio inquisitoribus
Apostolicis, aduersus eos, qui
muliebria patiuntur, vt testatur
Dominus Episcopus Iacobus

Septimam. in catho. insti. titu.
o. num. 30. Et idem in regno
Valentiae obseruatur, vt mihi
retulit Doctor Franciscus Ar-
ganda Chonchesis inquisitor,
qui ob singularem virtutem,
raram prudentiam, insignē ex-
ruditionem, ad maximos san-
ctae, inquisitionis honores,
multis ei nominibus debitos
iampride fuit promotus, quē
olim discipulum charissimum
in vtriusque iuris disciplina
habuisse semper gloriabor.

Illud autem circa praedictam
pœnam confiscationis bonorū
tam à iure communi quam à
dicta lege Hispanica statutam,
notare non praetermittā, quod
Sodomita solum priuatur bo-
nis, quae tempore commissi cri-
minis obtinebat, non autē pri-
uabitur illis bonis, quae postea
acquisiuit, vsque ad tēpus con-
demnationis.

Tum quia dicta Regia con-
stitutio & ius commune mini-
mè Sodomitam inhabilem fe-
cit, vt commissio crimine, pos-
sit bona acquirere, vnde haec
pœna constituenda nō est, cum
iure non reperitur. I. si seruum
& non dixit praeo. ff. de acqui.
heredi. & priuatio non habet
locum nisi in casibus à iure ex-
pressis. auth. de non eligendo.
& sin. autē. I. at si quis §. Diuus
ff. de relig. & sumpt. funer.
Tum quia in pœna confisca-
tionis bonorum non veniunt
futura I. si tibi mandauero. §. is
cuius. ff. manda. tradit Paul. de
Cast. in consi. 53. libr. 1. Abb.
in cap. cum aliquibus. num. 4.

de re iud. Alexan. consi. 15. nu. 12. lib. 1. & consi. 75. num. 12. colibr. idem in l. ex facto. §. Iulianus. nu. 8. ff. de vulgar. Paul. in l. si debitor. nu. 3. ff. de fideiussio. Dec. in l. si quis iniquam. §. illud. num. 1. ff. quod quisque iur. & in consi. 442. nu. 20. las. in l. vltim. in princ. num. 7. ff. si cert. petat. Barth. Chassa. in consuetud. Burg. Rub. 2. tit. de confiscati. fol. 97. col. 1. Socin. Iuni. consili. 51. num. 8. lib. 1. Doctor Petrus Peralta, olim Salmanticensi Academia toto terrarū orbe celebratissima iuris Cæsarei primarius professor insignis & rude donatus, & cum paucis sua ætate comparandus is inquam, in l. omnia. §. fundū. numer. 4. ff. de leg. 2. Acosta. in l. Gallus. §. & quid si tantum. parte 2. numer. 48. ff. de libr. & post. Tū quia opinionem istā in proprijs terminis tenet Telliū Ferdin. in l. 4. Taur. num. 48. quem nouissime sequitur Licetia. Micr. de maiora. 1. par. q. 1. num. 105.

D. Petrus Peralta laudatur.

Sodomitæ an testamenti facere possint

Punitur etiam Sodomita, vltimā alias poenas, alia non vulgaris, nempe testamenti faciendo potestate, ita multis rationibus probat Anastasius Platus inter consi. Barba. consi. vlti. lib. 1. Iacob. de Velouis. in auth. vt non luxuri. contranatu. in fin. verb. vbi Bar. si sua est lectura Guil. Benedi. in cap. Rainun. de testament. in verbo, mortuo itaque testatore in 1. numer. 134. Deci. in l. 1. C. de secund. nupt. num. 3. Ioan. de Plarea in §. fin. Inst. quib. non est permitt. facere te-

stamen. Socin. in l. quidam re- legatus. num. 1. ff. de reb. dub. Bello. consi. vltim. nu. 2. Plotus in l. si quando num. 311. C. vnde vi. Corra. in l. testamento nu. 23. C. de imp. & alijs Tiraquel. in l. si vnquam. in verb. reuertatur. num. 384. C. de reu. don. Bossi. in practi. crimi. tit. de stupro in mascu. num. 2. Fauu. Monteleo in praxi. auri. 3. pa. 4. par. prin. num. 486. Cott. in memo. iur. in verbo. Pedecones. Iul. Clar. in practi. crimi. §. Sodomia. versic. item Sodomita. Iacob. Menoch. de arb. iudi. quæsti. lib. 2. centu. 3. casu. 286. numer. 10. Bermond. dict. rub. numer. 26. Andr. Alciat. in l. inter stuprum. in prin. ff. de verbo. signifi. Gregor in lib. 16. titu. 1. par. 6. in verbo, Despuet. D. Co-uarruu. in Clement. si furiosus in princ. rel. §. 2. num. 6. quæ opinio communis est. Sed vt liberè dicam quod sentio, falsam & iuri contrariam esse existimo. Tū quia nullo iure fulcitur, & sine expressa lege tā grauis poena imponenda non est, vt in auth. de trien. & semi. §. consideremus. coll. 3. Tū quia prohibitio testamenti faciendo, solum insingitur à iure post sententiam transactam in rem iudicatam, ita quod si condemnatus à condemnatione appellauerit, testari iure poterit. I qui post accusationem. ff. de testam. & interim eius status mutari non debet. l. eius. §. 1. ff. de testamen. l. qui à latronibus ibi. Tū quia si vera esset communis sententia, idem esset asseuerandum

randum in homicida vel alio delinquente in crimine deprahensio, qui poena mortis esset puniendus quod falsum est, ut dictis iuribus probatur. Tum quia crimen hereseos detestabilius est ceteris criminibus cap. cum secundum leges. §. confiscationis. de haeret. lib. 6. sed haereticus potest testamentum facere, ut in auth. ut cum de appella. cognosc. §. si quis vero de praedictis. versu. generalem autem, & est egregia. l. 6. tit. 1. p. 6. ubi solum prohibetur testari post sententiam dicit lex. *E autem dicitur quia los herejes, despues que son condenados por sentenciade heresia, no pueden fazer testamento.* Ergo à fortiori hoc licet Sodomitae. Tum quia hanc opinionem videtur tenere Specu (summa apud nos autoritatis) in tit. de instrumen. edi. numer. 6. dicens, quod damnatus de crimine famoso, nempe de crimine contra naturam, est intestabilis post condemnationem, & sic condemnationem necessariam esse censet. Et nouissimè opinionem istam defendit Telli. Ferdinand. in d. l. 4. Tauri. numer. 35. cum sequen. ubi respondit quibusdam rationibus quae pro communi opinione adduci poterant & sequitur doctissimus Mied. de maior. q. 1. primae par. numero 104. qui est videndus.

Deiudatur. Vide Paul. Grill. in tracta. de poenis omnia coitus. questio. 2. num. 2. questio. 8. Berm. Chou in tracta. de publ. concubi. capit. de peccato So-

dom nu. 37. Pet. Due. reg. 101. limi. vltim. Fabi. Montel. in praxi. arbi. 3. par. 4. par. princ. numer. 486. Et licet Bermond. in allegato loco dicat, dietim vidisse apud suos clericos huius nefandi criminis reos degradari, & tradi seculari potestati, & secularibus legibus puniri, id nullo iure defendi potest, antè nouissimam Pij Quinti constitutionem de qua infra tractatum est.

Illud tamè huic loco accom- *Clericus Sodomitae occultus etiam peracta poenitentia suspensus est.* modatissimum non omitam, inter doctores receptum esse, Sodomitam adhuc occultum, etiam poenitentia peracta, suspensum esse ab ordinis executione, ideo interim celebrantem, irregularem esse, ea sanè irregularitate: quae à solo Roman. Pontifice debilis sit. Quemadmodum eleganter adnotauit Antoni. & alij in capit. nisi cum pridem. §. 1. de renunti. & in capit. vlti. de tempor. ordi. & in specie proposita tenet Bellen in apost. ad Abb. in c. clerici de excessu. prela. Archi. Dom. & Praepo. in ca. de his. in. 2. 50. dist. Mari. Soci. in c. ad audientiam. num. 27. de homi. quam opinionem communem esse testantur Bertachi. in tracta. de iure patrona. in prima par. libr. 2. questio. 9. artic. 18. numer. 4. Couarruu. in Clementin. si furiosus. in 1. par. relect. §. 1. num. 6. de homi. Frac. Viui. in cōm. opinionibus in verbo Sodomituli. Clar. nostrā annotationē, prout erat in 1. editione allegās, in pract. crim. §. Sodomia versu.

in clericis. Et licet Aretin. in cap. cum non ab homine. de iud. num. 90. contrarium probare conetur. de Nauar. in manu confessa. cap. 27. num. 149. dicentes, nō posse ex iuris rigore communē sententiā defendi, quā nullus sit iuris Pontificij locus, qui hanc irregularitatem inducat, tenenda tamen est communis sententia tantorum vitorū autoritate fuisse. Unde eleganter scribit Petrus Rebuffan tract. de pacifi. pos. s. 10. num. 208. Sodomitā non posse eligi ad Ecclesiasticū beneficium, nec validam esse beneficii collationem eidem faciendam. Hodie verō si crimē hoc occultum fuerit Episcopi in prædicta suspensione & irregularitate dispensare possunt sacrosancti Concilij Trident. auctoritate sessione. 24. cap. 6. de reformatione.

Laiicus verō si crimē hoc commiserit, a iudice Ecclesi. puniri potest, pena nēpe excommunicationis, & a cetero fidelium separari debet, quousque condignam faciat penitentiam cap. clerici. vbi Abb. & docto. de excessi. præla. Bermond. dict. ca. nu. 37. & esse communem sententiam fatetur Iul. Clar. in præli. crimini §. hinc quest. 37. versic. itē quero quam sequitur Iacob. Meno. de arbi. iudi. questio. li. 2. cent. 3. casu 286. num. 2.

Curia traditor. Adde quod iussissimē autor noster desiderabat, iam nouissima constitutione sanctissimi Pij Quinti Pontificis Romani decretū est.

clericum Sodomitā degradandum esse, & iudici seculari tradendum: cuius tenor talis est.

[Omnes & quoscūque presbyteros, & alios clericos seculares, & regulares cuiuscunque gradus & dignitatis tam dirum nephas exercentes, omni priuilegio clericali, omnique officio, dignitate, & beneficio ecclesiastico præsentis canonis autoritate priuamus: Ita quod per iudicem ecclesiasticum degradari potestati statim seculari tradantur.] Hactenus Pij constitutio dat. Romæ apud sanctum Petrum ann. 1568. sui Pōtificatus anno tertio. Quod quidem decretum iustissimum est, & in Hispania nostra iam diu desideratū, nam pœna quæ sacris antiquis canonibus imposita erat, non erat tam horrendo crimini condigna. Fuit equidem ita sancitum ad supplicationem D. Episcopi Iacobi Septimacensis, vt ipse testatur in libro disceptationū cap. 33. qui scribit duabus petitionibus oblatis nihil obtinuisse, donec tertia instanter ex libello Pont. Maximo oblato adeptus fuit: inquit quod ferè statim post publicationē illius constitutionis quidam clericus Tarracōnensis illius pœnis punitus fuit.

Vnum tamen, vel alterū circā constitutionem illam notare non omitiam. Primo illam nō includere quemcūque clericū Sodomitam, sed solum exercētem qui quasi vlti quotidiano crimē hoc commiserit argui. sciendum.

*Sodomita
non potest
eligere
ad ecclesiasticū
beneficiū.*

*Laiicus
Sodomita
ab ecclesiis
separari
debet.*

*Quis
causam
causam
causam
causam
causam
causam
causam*

sciendum, § illud. ff. de aedili. c. dict. & hac ratione positū fuit verbum, *Exercentes*, in dicto decreto ita interminis tenet insignis Martin. Nauar. in manu. confesso. cap. 27. num. 249. dicens, sibi ita respondisse sanctissimum Dominum nostrū Gregorium decimum tertium Sed salua auctoritate Martini Nauarri, mihi hæc sententia nunquam placuit, imo iuris esse certissimi censēo, clericum qui vnicū actum tātū Sodomitice commissit, poena dictæ Extrauagantis Pij Quinti puniendum esse. Tūm quia non tanta vis verbo, *Exercentes*, tribuenda est, vt huius criminis reiteratio desideretur. Nec Pontifices nostri in canonicis decretis condendis, tam exactam & rigidā verborum proprietatem obseruare solent. Tūm quia si vnicus lapsus non sufficeret, vt esset locus dictæ poenæ, sed criminū frequētia desideraretur, sic clare & aperte Pontifex diffiniret, nec sub verborum inuolucro, rem aliqui grauem, & maximi ponderis, dubiam relinqueret. Tūm hæc nostra sententia euidentissimē probatur alia constitutione, à dicto Romano Præsule lata Ann. inarnationis Domin. 1566. Kalend. Aprilis Pontificæ. sui anno primo cum inquit. [Si quis crimē nefandum contra naturam propter quoddā ira Dei venit in filios dissidentie perpetravit, curiæ seculari puniendus tradatur: & si clericus fuerit omnibus ordinibus degradat⁹, si-

mili poenæ subijciatur.] Vides quo pacto nō verbo, *Exercentes*, Sed verbo, *Perpetrauerit*: vitur, quod non criminis reiterationem exposcit. Tūm quia quoad subeundū supplicium propter hoc immane scelus clerici & laici æquiparantur prædicta Pontificia constitutione, & hac ratione, sicut in laicis, criminis frequētia minimē desideratur, par est, vt in clericis idē sit iudicandū. Tūm quia dicta Extr. qua innittitur Nauarr. posterior est, cū Anno tertio Pontificatus dicti sanctissimi edita fuerit, quæ meminit constitutionis anno primō editæ, & nō solum eam confirmat, sed accrius eodē supplicio crimē detestatur ibi, [Itaque quod nos in ipso Pontificatus nostri initio de hac re decreuimus plenius nūc, & forti⁹ prosequi intendētes, &c.] Vnde nullo iure, nec ratione defendi potest, qd rigor primæ constitutionis (si rigor iustū supplicium appellari potest) ex illo verbo, *Exercentes*, temperetur.

Secundo post dictā constitutio limitāda est, vt minimē comprehendat omnē exercentē luxuriā contra naturā, quæ omnem pollutionē extraordinariā comprehendit ex D. Thom. sententia. 2. 2. quæst. 154. artic. 2. nec exercentē omnē Sodomiticum actum, qui includit omnē pollutionē factā extra vas ordinarium. Sed solum exercentem copulam Sodomiticam ita declarat Martin. Nauarr. in loco nouissimē allegato pro quō

mire facit text. in capit. fin. de sponsa. quo probatur, copula minimè consumari nisi intra naturale vas semen effundatur nec expollutione aliter facta affinitas contrahitur, vt in capit. extraordinaria. 35. quæstion. 2.

Sacrilegij.

C A P V T LXXXVII.

1 *Trahitur vera atque germana sacrilegij definitio.*

2 *Clericus huius criminis reus deponendus est.*

3 *Sacrilegij quatuor species traduntur.*

1 **S**acrilegium est iuxta meliorem definitionem a Doctorum, sacræ rei violatio, vel eiusdem usurpatio, quod nempe delictum cum & in ipsis laicis detestabile sit, & ad puniendum illud iura inuehant in eos: quanto magis puniri debent clerici, qui in hoc deliquerint. Qualis enim erit laicorum reuerentia in personas siue res sacras, si in illas clerici (ad illarum cultum electi) irreuerentes sunt? Huius autem delicti poena, depositio est, vt placuit Hostien. in summa. tit. de accusa. 6. Quis sit effectus, versic. Et gratia exempli, vbi capitalia crimina, & quæ depositionem inducunt describendo, primum omnium posuit sacrilegium. Sed quia hoc se habet multipliciter deueniendum est ad eius species. Quarum prima est, quæ committitur in

2 *b* personam, & hæc quia mul-

tipliciter etiam variari potest, non patitur certam doctrinam: oportebit enim iudicem considerare qualitatē delicti in personam sacram commissi, & sic in delinquentem animaduertere. Secunda species est quando quis accessum habet ad moniallem: & quia de hoc particularis mentio facta est supra, superuacaneum est in hoc aliquid rescribere. Tertia est quādo locus sacer violatur, evel illius cœmeterium: & hæc etiam sicut variè se habere potest, ita diuersa erit delinquentis punitio, consideratis his quæ in arbitrarijs consideranda describemus. Quarta verò huius delicti species committitur in auferendo rem sacram, & quæ & habet alia membra: & quia hoc ad materiam furti pertinet, & infra de hoc aliquid scribimus in suo loco, ideo nihil amplius addere libet.

Definitionem. De qua vide Sanct. Thom. 2. 2. quæst. 99. arti. 3. Siluest. in summa. in verbo sacrilegium. Bald. in l. si nondum. numer. 4. C. de furt. Paul. Grill. de poenis omni cœtus. quæst. 1. qui pro totius capituli materia legendus est Petr. Follet. in pract. crimi. cano. 2. par. cap. 17. Et nota quod sacrilegius non potest ad ecclesiasticos ordines promoueri. capit. si quis præbyter. 50. distinctio Et est infamis capit. vltim. de furt. not. Abb. & doctor. in cap. conqueustus. de foro compet. Petrus Rebuff. in pract. benefic. 2. par. tit.

4. Jo. n. p. dis amit. benefi. nu-
 pagin. 472. Et non gau-
 det Ecclesiæ immunitate capit.
 frater. 18. quæstio. 4. tradit. Ni-
 cola. Boeri. decisio. 110. num.
 3. Carr. in practi. crimi. capit. 3.
 num. 16. Et inter laicos iudex
 ecclesiasticus cognoscat de hoc
 crimine, quia est mixti fori. Sic
 tradiderunt Abb. & alij in cap.
 cum sit de foro comp. per illū
 text. Cardin. in Clemen. 1. de
 poen. Dom. in capit. felicitis de
 poenis in 6. Bossi. de delict. titu.
 de sacrileg. num. 7. quam opi-
 nionem communem esse testa-
 tur Mantua. consi. 266. lul. Cla-
 rus. libr. 5. recep. senten. § fina.
 quæst. 37. versic. alterius quæro.
 quamvis apud suos dicat non
 servari, sed quod iudices laici
 cognoscunt de crimine sacrile-
 gij, non vero ecclesiastici, prout
 etiam servari in regno Franciæ
 attestatur practica Mileij. fol.
 74. numer. 17. ubi refert se fe-
 cisse suspendi quendam, qui
 ab Ecclesia abstulerat vas sacræ
 Eucharistiæ.

Apud Hispanos vero Regijs
 constitutionibus Episcopi, vel
 alij iudices Ecclesiastici ordi-
 narij sacrilegos laicos punire
 possunt lex. 7. tit. 5. libr. 1. Foro
 legum & Regia Partiarum lex
 decima. tit. 18. par. 1. Quam le-
 gum autoritate Ioan. Lup. in
 repeti. capit. per vestras. de do-
 nari inter vir. & vxor. 2. not. §
 sed pulchra dubitatio. num. 24.
 scribit speciali iure in hoc cri-
 mine posse laicum propria au-
 toritate à iudice ecclesiastico
 cap. & in carcerem mitti quem

allegat Fran. Auiles in cap. præ-
 torum ca. 20. in verbo, *Vsurpan.*
 numer. 14. qui ab eo videtur re-
 cedere. Sed fortè Ioan. Lupi. ex
 eo defendi potest quod crimen
 sacrilegij licet non verè saltem
 improprie & largo sumpto vo-
 cabulo hæresim sapit: hæretici
 verò capi & puniri debent ab
 Ecclesiasticis iudicibus, vt in ca.
 accusatus. de hæreti. in 6. apud
 Hispanos tamè certò scio quod
 opinio Ioann. Lupi. non serua-
 bitur.

Illud autem notare non præ-
 termittam, quod in forensibus
 exercitationibus est frequentis-
 simum, quod non ex eo quod
 crimen aliquod in ecclesia com-
 missum est, iudicem laicum nō
 posse debitis poenis laicos suæ
 iurisdictionis punire, nam si ra-
 les delinquentes ab Ecclesia ex-
 trahi poterunt, vt in cap. fin. de
 immun. eccles. par ratione & à
 iudice laico puniri ita Abb. in
 ca. vlumo & in cap. cum sit ge-
 nerale. de foro competen. nu-
 mer. 27. Angel. in tracta. malefi.
 in parte, *scilicet sancti Petronij*, iu-
 dex tamen ecclesiasticus ob sa-
 crilegium post debitam penam
 impositam à seculari procede-
 re potest, ita Abb. in dict. capit.
 vlumo. sequitur. Couarru. in li.
 2. vari. resolutio. cap. 20. nu. fin.
 Nec mirum hoc alicui esse de-
 bet, quod pro eodem delicto
 quis varijs poenis, in diuersis
 tribunalibus plectatur, quia hoc
 iuri consonum est, quando ex
 tali crimine, diuersæ criminum
 species oriuntur, ita Bar. in l. se-
 natus. ff. de accusat. sequitur
 Aulfr.

*Delictio
 quamvis
 committitur
 in
 Ecclesia
 à iudice
 seculari
 potest puniri.*

Aufert. in tracta. de potestate seculari super ecclesi. perso. 4. reg. num. 21.

In sacris
legibus
non tenetur
fidei
adhibere
proce-
sus sa-
eculares
Ecclesia

Quando vero Index Ecclesiasticus prius ad huius criminis punitionem processit, minimè tenetur iudex secularis qui propria iurisdictione ad imponendas pœnas suo foro stabilitas procedere vult stare processui facto ab ecclesiastico text. est quem crebrior interpretum opinio ita intelligit in §. si verò crimen in auth. de Sanchill. Episcop. & huius opinionis auctores sunt Alexand. Socin. Iaf. Deci. Curt. Iun. in l. magistratus. ff. de iurisd. omni. iudi. Doctor Redin. de maiest. Principis, in verbo, non armis solū. 2. par. num. 154. quæ opinio communis est.

Sunt tamen supradicta singulariter intelligenda procedere, quando index ecclesiasticus cognoscit de sacrilegio, & index secularis tantum de vulnere, secus si secularis iudex incepisset prius cognoscere tam de vulnere & sacrilegio, quia cum sacrilegiū sit mixti fori, in quo ut dictum est, secularis iudex iurisdictione habet, tunc locus est præuentioni, ut in dict. cap. cum sit generale. de foro competent. per Io. Iane. in l. necessarios. §. non alias, in verb. sed cum à plurib. num. 35. ff. ad silā. & in specie tradit Socin. in cap. postulasti. num. 16. de foro compet. Roldad. Valle. cons. 24. num. 13. volum. 2. & ea ratione affirmat quod minimè poterit postea iudex ecclesiasticus contra delin-

quentem in ecclesia procedere, nec illum punire, vide tamen quæ infra scribo.

Pœna verò quæ in Hispania contra laicos in Ecclesiasticis publicis tribunalibus imponi solet pecuniaria est pro modo, & cōsuetudine regionis, quæ Ecclesijs, pijs operibus, & fiscalibus, solet applicari, quod si crimen graue fuerit ultra dictam pœnam alia spiritualis imponi solet.

In personam. Vide optimè Jacob. Menoch. de arbitr. iudi. quest. lib. 2. centu. 4. casu. 289. num. 15. à qua absolui non potest, nisi à summo Preside, ut in c. si quis suadente. 17. quest. 4. de quo canone meminit text. in cap. non est dubium. cū multis sequentibus de sentent. excommunic. & in capit. religio. & capit. eos. & in capit. cum quis de sentent. excommuni. lib. 6. & in l. 4. tit. 9. par. 3. & quia hoc latius patet videndus est vltia ordinarios interpretes Martius Nauarr. in manu consil. cap. 27. cum 76. Dida. Perez. in l. 1. tit. 3. lib. 1. ordin. pagi. 104. & multa circa hoc congerit Petrus Foller. in practi. cau. n. 2. par. cap. 17.

Ex hac sanè iniuria clerico illata Ecclesia offenditur cap. 2. & ibi gloss. de foro compe. & crimen hoc publicum reputatur l. si quis hoc genus. C. de Episc. & cleric. Et remissio iniuriæ à clerico facta non nocet Ecclesie ex Abb. sententia in cap. parochianos de sentent. excommuni. In hoc tamē discrimine

Pœna
qua pro
hoc cri-
mine
tra laicos
imponitur

Clericus
peruen-
it ad in-
dignitatem
excommunicat.

variatur

versatur quod ante absolutionem impetratam non tenetur offendens realiter Ecclesie satisfacere sed sufficit cautionem prestare Clerico vero iniuriam passio ante absolutionem obtentam satisfacere realiter tenetur, pro illata iniuria & demum prestatatur cautio fideiussoria de ea pena siue poenitentia prestanda quæ ratione criminis perpetrati imponetur ita Archi. in c. si quis de inces. 17 q. 4. Et sic non sufficeret offendentem fletere genua & misericordiam petere nisi satisfecit. cap. olim. de iniuri. Coll. ubi sup.

Clerici percussor a iudice Ecclesie
Sed utrum laicus clericum percussor. possit a iudice Ecclesiastico puniri, vide glo. not. in auth. item nulla communitas. in verbo, ab Ecclesia. C. de Episcop. & cleri. quæ tenet ei a iure permissum esse sequitur Maranta in speculo aduocatorum 6. par. nu. 141. col. 3. voluit Bar in l. 1. num. 44. C. de summa Trinita. Aufer. in rep. Clemen. 1. de offic. ordi. tit. de potest. seculari super Eccle. perso. regu. 4. fallen. 26. nu. 17. Dida Perez in l. 1. tit. 3. lib. 1. ordin. Quod verum est quando iniuria est realis secus si verbalis quia cum tunc nullum sacrilegium committitur secundum Siluestrum in summa in verbo sacrilegium in finali. verb. merito qui verbalis tantum iniuriam aduersus clericum intulit coram ecclesiastico iudice conueniri non potest nisi aliud de consuetudine receptum fuerit glof. in c. parochianos. de secu-

ten excommunicata. Quia nec tunc habet locum poena imposita in dict. cap. si quis suadente, ut late dissentit insignis D. Couarrua. in lib. 1. vlti. resolu. cap. 11. num. 3. & tenet glof. cum in casu speciali loquatur in ea. scilicet in verbo in executione. de penis lib. 6. ubi additio ampliat hoc procedere etiam si qui contumeliam intulit, clericum fugientem sequatur absque manu impositione, quod Ioan. And. ibi amplectitur & Ang. in verbo, excommunicatio. 5. nu. 29. Inno. & communis in cap. nuper de senten. excommuni. reprobata glof. contrarium tenente in ea. si quis pulsatus. de poeni. distinct. 1. & Abb. in dict. cap. parochianos.

Et hæc iniuria clericis illata testibus laicis probari potest, qui ad hoc censuris ecclesiasticis possunt compelli licet in criminalibus causis de iure Pontificio testimoniū profere minime compellantur: ita tenet Innoc. illius text. autoritate innixus in capit. ceterum. de testib. cogend. quem sequitur ibi Guid. Pap. col. 2. vers. & idem.

Alii vero censent crimine hoc *Delictum mixtum fore esse, ut inter iudicium secularem & ecclesiasticum.* Locum sit præuentioni, sic iteruari testatur Guid. Pap. de accus. 362. num. 3. & ita in Parlamento Gratianop. iudicatum fuisse *clericum vel in Ecclesia commisit cum an sit mixtum.* asseuerat Papo. libr. 1. tit. 4. ar. reslo 6. licet nonnulli censcant quod uterque iudex procedere possit, siue delictum in ecclesia, vel contra clericum commissum.

missum sit ad condemnationē
& executionem poenarum, quę
in vtroque foro impositę sunt
vt in facti contingentia obser-
uasse refer Ama. de iud. nume.
371. sequitur Iulius Clar. in pra-
cti. crimin. §. si. quęst. 36. vers.
sed quęro quid, & in contro-
uersijs forensibus receptum est.
Et licet de iuris rigore admit-
tenda esset distinctio, quā su-
prā tradidi, vers. Sunt tamen
supradicta, sed tribunalia eccle-
siastica minimē eam obseruant.
Nec mihi displicet imō con-
gruentissimum iudico quod
non obstante temporali poena,
cōtrā sacrilegum imposita, pu-
niatur etiam poena spirituali,
nempe excommunicationis, vel
alia ab iudice ecclesiastico, ad
condignam criminis punitio-
nem, vt resipiscat, nec deinceps
audeat, rem sacram offendere,
vel in sacro loco delinquere,
Docto. in dict. capit. cū sit ge-
nerale, de foro comp. Octaui-
nus decis. Pedamont. 103. nu-
mer. 7.

Ad manialem. Vide autorem &
quę ibi ad notam supra ca. 81.

D Violatur. Adde illud maximū
sacrilegium esse de quo in cap.
conquestus. de senten. excom-
munic. quod habet, excommu-
nicatos esse sacrilegos, qui ef-
fringunt & spoliunt ecclesias,
quod quidem caput minimē
eos excommunicat, sed excom-
municatos esse presupponit, &
ideo iubet vt denuntientur arg.
text. in capit. pastoralis §. verum
de appella. Circa quod est con-
sideratione dignum, quod ad

incurrendum illius capit. poe-
nam duo necessaria sunt, alte-
rum effringere, alterum verō ra-
pere, vel furari. scribit Abb. in
cap. si. de furt. Antoni. in 3. par-
tit. 24. cap. 12. Caieta. in sum. in
verb. excommunicatio. capi.
21. Martin. Nauarr. in manu.
confesso. capit. 27. nume. 94.
qui ex eo alleuerat quod qui
effringit crucem, sacramentum, vel
alia similia neophanda crimina
perpetrat, si nō furatur: non in-
currit poenam ibi statutam. De-
inde animaduerti debet, quod
illud quod in ecclesia illo capit.
statuitur procedit in monaste-
rijs, hospitalibus, & in alijs locis
pijs, Episcopi autoritate con-
secratis, non verō in alijs. ita
not. Abb. in dict. capit. conque-
stus. sequitur Nauar. in loco
iam allegato.

Rem sacram. Adde latissimē Ia-
cob. Menoch. dict. casu. 289.
per totum.

Vsurarij.

CAPIT. LXXXVIII.

7 Clericus usurarius ipso iure infamia
nota afficitur.

2 Clericus usurarius ab officio & bene-
ficio est suspendendus.

Premisso prius quę sit vsu-
ra, & quando committatur
quod latius digeritur in ordina-
rijs titulis ac tractatibus huius
materię Clericis fuit inhibitu
scenerari & vsuras accipere in
Concilio Laodicensi, in Cano-
ne. 5. vbi tamen nulla poena ob
id imponitur. idem etiam fuit
prohi-

Text. in
a. con-
questus
de sent.
exco. in
repre-
sentat.

prohibitum in Concilio Carthaginensi primo, in Canone. 13. Et sicut clericis non licet exercere fœnus suo nomine, ita neque alieno, ut in capit. Sicut suo. 47. distinctio ubi vi. in cap. 1. Non licet. Relatum Concilium Laodicense, de quo supra. Prima se offert poenarum clerici usurarii, quod est infamis a ipso iure hoc dicit probari Panorm ex text. ibi, in capit. Inter dilectos. in 3. not. de excels. præl. Allegat text. cum glo. in l. Improbum fœnus. C. ex quib. cau. infam. inrog. Et in §. Porò 3. questio. 7. Idem scripserat Bald. in dict. l. Improbum. qui etiam dicit quod adhuc post restitutionem usurarum, & peractâ poenitentiam sunt infames bad testimonio & dignitates, & hoc præcipit mente teneri. Hinc est quod usurarius repellitur ab obtinendo beneficio, ut notat glof. in capit. Præterea de usur. & Abb. in dict. cap. Inter dilectos. in 2. column. dispensat tamen episcopus, ut ibi per eum circa beneficium, cum illo qui se contexit. Subest etiam usurariis clericis alia poena, videlicet quod ab officio suspenditur, & ut statuit in text. in capit. Præterea de usu. quoto autem tempore suspendantur, cum text. nō apertus, videtur arbitrio iudicis relictum, sed text. in capit. 1. eodem titul. dicit quod si clericus detestandis usurarum lucris insistat ecclesiastici officij periculum patiatur, ex quibus verbis Abb. ibi. in ultimo not. colligit, quod clericus usurarius debet

deponi ab officio ecclesiastico, non tamen meminit dict. capitul. Præterea. qui suspensionis tantum poenam imponit. Alexand. in super in consi. 72. in 1. volum. dicit quod clericus usurarius venit deponendus, & neminem Doctorum refert, sed allegat iura in dicto capit. Præterea, & capit. Inter dilectos. quorum nullo id probatur, cui vix parcendum censeo. & si solum Cæsari iuris cultura vacauerit. Hostien. tamen (qui brevibus verbis plura dubia aliquando decidit, quæ tandem moderniores ipsi verborum phalera ac garrulitate laxarunt) in summa, de usur. §. sine, versi. Alia à iudice vnica ferè linea, ordine dictarum poenarum scripsit, Ait enim. [Usurarius clericus ab officio beneficioque suspenditur, & si nec adhuc desistat, degradandus est.] Ut in dict. capitulo 1. & 14. quest. 4. capitul. Canonum, & capitul. Quoniam & capi. Si quis oblitus. Itaque si clericus desistat à crimine usurarum degradationis poenam euadit, & sic intelligit dicta iura, pro quo etiam refert Gosfred. Et hunc intellectum bene sustinet litera dict. capit. 1. dum dicit, insistat. Facit etiam text. in capit. Episcopus. 47. distinct. Stat ergo ex præmissis practica pro iudicibus, ut primo à suspensione incipiant contra usurarium clericum. Demum eo se non corrigente procedatur ad degradationem contra illum. Ethic etiam intelligi potest Concilium Elberinum in Canone.

Canone. 20. qui clericum vsurarium statuit degradari per hæc verba. [Si quis clericus detectus fuerit vsuras accipere, placuit degradari, & abstinere. Quod est relatum in capitul. si quis. 47. distin. vide præterea vnde cum pœnas manifestorum vsurario, quas ponit Syluest. in verbo vsura. lo. 9. in §. Quarto queritur.

A **Q**uod est infamis. Vide Alber. in l. improbū genus C ex quib. caus. infra. Matthe. sing. 196. & opinionem hanc communem esse testatur D. Couarr. lib. 3. var. resolu. ca. 3. numer. 2. quam latè & eleganter explicat. Ex quo procedit, qd vsurarius non potest sacris ordinibus insigniri capit. martium. 33. distin. cap. si ditionarios. 46. distin. Nec poterit eligi seu presentari ad ecclesiasticum beneficium. cap. de Petro. 47. distin. Bestachinus in tracta. de Episcopo. 2. li. primæ par. q. 33. Casar. l. amb. de iure patrona. 2. li. primæ part. prin. artic. 21. q. 9. Poterit tamen Episcopus hanc infamiae notam abolere. ab eo qui iam pœnitentiam egit, ad effectum obtinendi beneficia ecclesiastica gl'ia celebris in cap. præterea de vsur. quam esse communē asseuerat D. Couarr. dict. capit. 3. num. 3. tamque intelligit procedere, quo ad beneficia obtenta, non verò quo ad obtinenda quæ infames assequi non possunt.

Sunt infames. Adde quod contrariam opinionem tenuit idē

Bal. in l. Casus ad finem. ff. de Sen. vbi scribit, quod si vsurarij pœniteant & vsuras restituunt de equitate canonica famā recuperāt, quem sequitur Felin. in c. 1. col. 12. vers. limita octauo de prob. Matth. d. sing. 196.

Suspendatur. Vide eleganter D. Couarr. dict. cap. 3. nu. 3. Et plures alias pœnas contra vsurarios tam clericos, quam laicos inslingendas, scribit nouissimè Did. Perez in princip. tit. 2. li. 8. ordin. Et quibus probationibus erinien hoc probari debeat lege latè Iacob. Menoch. arbi. iudi. q. libr. 2. cent. 3. casu. 235.

Illud autem notandum censeo, posse iudicem ecclesiasticū ordinariū procedere contra huius seculi impios mercatores, qui merces vendunt longè supra iustum pretiū, prætextu modicæ dilationis, accepto interim idoneo fideiussore, vel tuta cautione, & easdem merces vicaria manu per interpositos sue cupiditatis ministros, & suæ artis & fraudis confortes, mox vilissimo precio redimunt, deinde alijs cariori precio renendunt: tripliciter peccantes, & super fœnerantes super eandem mercedem, eodē tempore, & hanc barbaricā depredationem non vsurā vocant sed mercantiae cursum & fortunam (quæ illis miserrima est) sed vere scelus est & nequitia plus triplo vsura grauior, & detestabilior. Nemo sane in vera & formali vsura damnificatur nisi post longum interuallum,

Index ecclesiasticus procedit contra laicos de tractu probat. et dicitur quod ap. probat. in hac.

tantur vsurarij manifesti, vide Syl. in sum. §. 9. vers. Primo autem queritur.

Manifestus vsurarius. Vide de latissime lac. Menoc. de arbi iudi. quæst. lib. 2. cen. 3. casu 233.

Et condemnatus. Adde quod iudicis condemnatio notoriū efficit text. in c. vltim de coha. bi. cleri. & muli. gloss. in hoc communiter recepta in cap. 1. de vsur. lib. 6. Nec prius quis vsurarius manifestus dicetur, etiam si testibus aut alijs probationibus fuerit conuictus, quā a iudice sit per sententiā condemnatus, tradit Federi. de Sen. consil. 64. Abb. consil. 2. lib. 2. & consil. 34. lib. 1. Hosti. & Ab. in cap. cum in dice. celi de vsur. lac. consil. 73. num. 3. lib. 3. D. Couarr. lib. 3. vari. resolu. ca. 3. nu. 4. Iac. Menoc. d. casu. 233. num. fin.

Fures.

CAPVT XC.

Clericus huius criminis prepotenter qualiter puniatur, & quibus ex causis statuta poena augeatur.

Clericus actione furti condemnatus, infamie labe afficitur.

Furtum est de maioribus & grauioribus criminibus, vt notat Abb. in c. Cum contin. pat. col. 6. de for. compet. allegat. tex. in cap. Cum non ab homine de iudi. & in §. Nunc autem 26. distinct. Et ideo clericus in furto captus deponitur

vt in cap. Presbyter. 81. distinct. qui tex. est canonibus Apostolorum & glo. ibi, in verbo captus, intelligit & conuictus per sententiam, confessionem, vel euentiam rei, & ne aliquibus videatur poena ista grauis, & tā quam ab Apostolis (zelo illo mirabili quo sanctā Dei ecclesiam fundabant) statuta illam etiam innoauit & inflixit Innocentius III. in cap. Tuæ. de poenis vbi cēssit clericos in latrocinij deprehēsos, degradatos a suis ordinibus in arcem monasterium debere detrudi. Hosti. insuper scripsit in summa titul. de condit. furt. in §. si clericum de hoc crimine accusatum, confessum vel conuictum deponi debere, & in monasterium detrudi, allegando dict. capit. Tuæ & tex. in cap. At si clerici. §. 1. de iudi. qui de hoc crimine in specie nihil disponit, allegat etiam tex. in cap. Cum non ab homine, qui de poena depositionis meminit, & si destructione nihil dicat. Et vide etiam Hostien. in summa tit. de accusa §. Quis sic effectus. vers. & gratia exempli, vbi connumerat inter crimina capitalia, & quæ inducunt depositionem, delictum furti. Et quod pro furto clericus deponatur, a notat Ioa. And. in di. ca. Tuæ. per dict. ca. Cum nō ab homine Hosti. tamē ibi vtripse refert ponderat verbū. [Latrocinij] quia magis deliquit latro quā fur: & sic videtur velle quod poena illius textus non habeat locum in simplici fure.

quod Panor. ibi placuit, licet Hostien. & Ioan. And. non referat, & ponderando idem verbum, [Latrocinij] dicit quod ille tex. non habet locū in simplicibus furibus: & sic quod licet clericus pro furto possit deponi, quod forte non fiet detrusio post depositionem: quia latro dicitur qui de die & cum violentia quandoq; delinquit: fur autem noctu & sine ea. Eūdem intellectum dat Hostien. ad dict. cap. Tuæ. vt refert & sequitur Cardina. de Turrecremata in cap. Presbyter. 81. distinct. & sic ille tex. non loquitur de furibus simplicibus, qui non sunt corporaliter puniendi, sed de maioribus & insignibus latronibus, & Aretin. in capit. Cum non ab homine, de iudicolum. 9. vers. Aduerte tamen dicit quod tex. in dict. ca. Tuæ. in verbo, [Latrocinij], potest intelligi de famoso latrone, qui furca suspenditur, vt in l. Capitalium. § famosos ff. de poena. Ego verò [& si ista nominū differentia præter id quod videatur probari in l. cum duobus. §. damna. ff. pro Soci. Et in l. 1. & quod ibi notant Doct. C. de po. & in Auct. Vt nulli iud. §. fina. colla. 9. Autoribus etiā latinæ linguæ corroborari possit. Nam vt Calepino placuit, latrones dicuntur, viarum obfessores, & qui publicè, vel per vim furātur: fures verò qui occulta fraude decipiant, ac nocte furentur, quia tamen secundum eum plerunque indifferenter ponuntur, aliter censerem

considerandū, videlicet potius qualitatem & quātitatem furti, modumque furandi. Quis enim dubitat noctu sine violentia grauius posse perpetrari furtum, quā in ipso lumine solis & cum aliqua vi? præcipuè cū in Hispania nostra iam consuetudo inualuerit, quod pro vno magno furto quis poena furcæ plectatur. b Nec enim ex eo qd Pontifex in d. c. Tuæ. post depositionem detrusionis poenā inflixit, sola à latronibus, & nō à furibus commissa facinora punire fuit visus. Post depositionem namq; assignari debet monasteriū deposito, vbi peccata lugeat, & vterius illa non committat, vt in cap. Sacerdos. 81. distinct. Cum ergo nihil nouum statuatur quare Pontificia mens ad latrocinia puniendā, & non furta adaptari seu interpretari debet? præcipuè cū in Pontificis constitutionibus, & in ætate illa Innocentij III. quæ non sic florebat eloquium latinæ linguæ, non ita accuratè elegans & propria vocabulorū significatio seruari solebat. Quæ quidem poena depositionis & detrusionis iustus irroganda est clerico, qui furtum admixtum sacrilegio perpetraverit. Sūmè enim offendit clericus, qui plus cæteris debet sacræ tueri, & reuereri, si illa violat, aut offendant in eis. Si autem cōtingat clericum in obsequio alicuius degentē, furtum committere: cū hoc delictū inter furta grauiora annumerari soleat, adeo quod Ioā. Faber scripserit in §.

in §. Alia deind. inst. de publi. iudi. quod familiaris, vel seruator & iuans illum suspenditur pro primo furto: tunc iudex ecclesiasticus grauiori poena punire debet talem clericum, quā si extra domum eius, cui infecit, simile furtū faceret. Quis enim domesticos fures valebit effugere, nisi eos seuerior poena quā alios à tanto facinore retrahat? In his insuper Hispaniæ regnis ab ecclesiasticis iudicibus obseruari debere credo ac consulo, quod sicut per leges regias in locis desertis commissā furta grauius puniatur, sic ipsi clericos talia perpetrantes grauiori corrigant animaduersione. Res enim esset perniciosi exempli ea in clericis non censere grauiā, quæ in ipsis laicis pro talibus iudicantur. Aliud præterea furti genus in sacerdotib⁹ super omnia suadeo iudicibus omnibus ecclesiasticis, vt zelo maximo corrigant, quoties videlicet compertum habuerint, quod eorum aliqui in se detinēt, ac habere inficiantur bona quæ morientes (maximè peregrini) apud ipsos deposuerunt, vt suis hæredibus, vel alijs personis, quibus leges illa dari non prohibent, restituant. Hoc enim grauissimum scelus iudicandum est: offenditur enim ipse Deus: violatur defunctorum voluntas, cui tantū deserunt etiam ethnicorum leges, læduntur etiam personæ illę quibus deposita dari debebāt. Datur præterea sæpe morientibus occasio, vt malint impoe-

nitentes mori, quā sacerdotibus (quos suspectos habent propter similia) animam cum bonis commendare. Degradationem verò de qua tex. in di. cap. Tuæ. meminit, verbalem non actualem debere esse, placuit ibi. Io. An. & idem etiam. voluit Abb. in ca. At si clerici. de iud. col. 13. vers. ad tertium. Et Aret. in c. Cum non ab homine. de iudi. colum. 11. vers. Addit etiam. Est præterea aduertendum circa penam huius criminis, quod clericus condemnatus actione furti efficitur infamis, sicut laicus condemnatus in foro seculari: quia quicumque secundum leges est infamis, est etiam infamis secundum canones, nisi reperiatur oppositum statutum. facit tex. in cap. Infantes. 6. q. 1. & in §. Hic colligitur. 2. quæ. 3. Et tenet hanc generalem conclusionem Felin. in c. Qualiter. el. 2. §. Ad corrigendos. in 5. col. de accusat. Nota tamen quod si reperiretur clericus condemnatus ad restitutionem rei furto subtractæ, quod per hoc nō fieret infamis: quia potest intelligi quod fuit actum conditione furtiua, quæ non infamat & nō actione furti. Et hoc tenet Ana. in dict. cap. Qualiter. vbi illud refert Felin. in di. §. Ad corrigendos. in col. 3. licet ipsi non scribāt hoc in clericis. Sed ego credo eandem sententiam esse tenendam in eis. Vide præterea in materia huius. c. Paul. de Castro in auth. Sed nouo iure. C. de seruis fugitiuis, in fi.

vbi scribit quatuor species fur-
rum.

A **D** Eponatur. Adde Simon. Maiol de irregul lib. 5. ca. 28. num. 1. & Regiam l. 61. tit. 6. par. 1. quæ idem probat. Hæc tamen depositionis pœna imponenda non est, quando furtum est parui momenti. vt scribit Abb. in c. tuæ. de pœnis sequitur. Gregor. in d. l. 61. in verbo, *El fur.*

B **P**lestatur. Adde quodd consuetudo hæc iure fuleitur teste Bal. in auth. sed nouo iure colu. 1. in fine. C. de serui. fug. & in cap. 1. §. iniuriæ. col. 2. nu. 8. in vsib. feud. sequitur Ang. in l. quodd si nolit. §. qui assid. ff. de ædil. ædi. Ang. de Arc. in §. ex maleficijs col. 2. num. 5. Insti. de actio. & in §. 1. Insti. vt bonor. raptor. Ang. in tracta maleficiorum in parte, vestem celestem abstulit, vbi testatur iuxta Bald. opinionem sententia lata furem animaduertisse Abb. in ca. inter alia. nu. 31. de imm. Ecclesi. Hypp. in l. vnus. §. cogniturum. numer. 79. ff. de quæst. Mōtal. in l. 6. tit. 5. in glo. incip. *Mura por ello.* libr. 4. for. Alcia. in c. cum non ab homine. vlti. not. de iudi. quam esse magis communem opinionem fatetur egregius Menochius de arbit. iud. q. libr. 2. cen. 4. casu. 295. num. 9. quam vsu receptam esse attestatur D. Ant. Padilla. in l. transigere. num. 12. C. de trans. action. & in superioribus Hispaniæ tribunalibus, quibus seuerius propter publicam vtilitatem, & aliorum terrorem crimina puniuntur, eam admis-

sam esse audio. Sed Bald. opinio pluribus displicet, & cōtrā eam tenuerunt Fulg. Sali. Paul. in d. auth. sed nouo iure. vbi etiam Cep. & Gui. Pap. col. fi. & alij quos allegat D. Couarr. libr. 2. var. resol. c. 9. numer. 7. Ioann. de Ana. in c. 1. de fur. colu. 5. Ias. in l. 1. col. 2. num. 4. C. de precib. Imper. offeren. & in §. ex maleficijs. num. 12. Insti. de actioni. Agusti. Arim. in addi. ad Ang. in tracta malefi. in di. verbo. [Et vestem celestem abstulit. col. 5. in fine Ant. Gom. 3. tho. cap. 5. num. 7. & hanc appellat magis communem opinionem eam sequutus Gregor. in l. 18. tit. 14. glossi. incip. *Matar.* par. 7. pro qua Regiam legem ibi considerat: quam opinionem multis comprobatur Iaco. Boulene. in l. capitalium §. famosos. nume. 28. ff. de pœn. Roland. Valle. consi. 51. nume. 43. volum. 1. & ex Theologis Domin. Soto in libr. 5. de iusti. & iure quæstio. 3. articulo. 3. in respons. ad 2 argumē. in fine à qua quidem magis communi, & veriori opinione non auderē recedere, nisi vltiā magnitudinem rei furatæ aliæ qualitates crimen agrauantes interuenissent.

Puniri debet. Nota quodd opi-
nionem istam de morte reprobatur Petrus Follerii. in practi. crimi. cano. 2 par capit. 21. numer. 9. dicens, opinionem istam Fabri. quam hoc loco sequitur author esse sine lege. Ipse tamen libenter authorem sequor ea innixus ratione, quodd magis delinquat is cui plus credis, cum credita fide

fide abutatur, & idēd maiori sup-
plicio dignus & cūm hęc natu-
ralis sit ratio, aliam legem quæ-
rere, infirmitas sit intellectus, &
opinio ista moribus & consue-
tudinē recepta est.

*Sancti-
rū iusti
& pasto-
ris corpo-
ra, prop-
ter ma-
ximam
siccitatē
publica
procef-
sione ge-
sta fue-
runt.*

Libuit sanē antē quam huic
capiti finem imponam referre
& memoriæ mādare, quōd ho-
die. 8. diē mēsis Maij ann. 1578.
in hoc celeberrimo Complu-
tensi populo, quo hęc scribi-
mus propter maximam tempo-
ris siccitatē, ab hinc multis
annis inauditam, nam ab vnde-
cimo diē mēsis Marcij, vsque
ad præsēntē diē totum hoc
Tolet. regnum cālesti pluuiā
caret, propter quōd omnes ter-
ræ fructus iam iam exiccati pe-
reunt, & vt Deus Opti. Maxi. tot
tantisque malis, sceleribusque
nostris, iustē iratus suos in nos
misericiordiæ oculos conuertat.
Sacratissimā corpora Diuorum
Iusti & Pastoris patronorum
nostrorum, solennissimo com-
mitatu omnium ordinum reli-
giosorum, Academiæque no-
stræ, nec non vniuersæ reipubli-
cæ, per populum istum præce-
dentibus crucibus, aliorumque
Diuorum imaginibus gesta fue-
runt.

Simoniaci.

CAPVT XCI.

*a Huius criminis atrocitas nec non, &
paua laici & seriose per totum caput
explicatur.*

Premissa diffinitione, a si-
moniac, quā latius exami-
nat Ioann. de Anan. in rubric.

eiusdem titulo. in 1. column. de-
lictum istud computatur inter
grauiora crimina, vt est text. in
capitulo. fina. de purga. canon.
de quo quidem terribilia verba
Paschalis Papa descripsit in cap.
fina. 1. quæstio. 7. videlicet, quod
omnia etiam crimina ad com-
parationē simoniacæ hæresis,
quasi pro nihilo reputatur. Vn-
de Sancti illi Patres Hispaniæ,
qui in concilio Toletano 8. in-
terfuerunt, videntes quōd anti-
quorum patrum decreta in ex-
tirpationē tanti criminis parum
profecerint, præmissis pulcher-
rimis verbis, quibus hoc ele-
ganter deplorarunt, huic can-
croso vulnē ignitum, quod su-
pererat ferrum iniicere decreue-
runt (vt eorum verbis vtat) &
in Canone. 3. sub his verbis.
statuerunt. [Vt quicumque de-
inceps propter accipiendum sa-
cerdotij dignitatē, quodlibet
præmium fuerit detestus obru-
lisse, ex eodem tempore se no-
uerit anathematis opprobrio
condemnatum, atque à partici-
pationē Christi corporis & san-
guinis alienū, ex quo illū con-
stat execrabile Christo perpetrasset
flagitiū. Quōd si aliquis extite-
rit, qui accuset, ille qui hūc ordi-
nem munerum fuerit acceptio-
ne lucratus, & suscepto honoris
gradu prohibetur, & in monast.
sub perenni penitētiā religetur.
Illi verō, qui hac causa munerū
acceptores extiterint, si clerici
fuerint, honoris amissione mul-
ctetur. Si verō laici, anathe. per-
petuū cōdemnen.] Idēd propter
eius grauitatē aliqua specialia

statuuntur in iure, nam in eo proceditur per sola signa: & in eius odium admittuntur presumptiones, vt notat Abb. ex text. ibi in cap. Sicut. de simonia. Item admittuntur ad accusandum simoniacum serui, meretrices, & criminosi, vt in cap. Tanta. eod. tit. de quo latius in cap. Pertuas. el. 1. eod. tit. & per Abb. & Docto. ibi. Vnde ex dispositione Alexandri & Innoc. Tertij. per noua iura. in eo delinquens perpetuo deponitur ab officio & beneficio, vt in ca. De hoc. de simon. & in capitul. Cum super de confess. Si tamen crimen est occultum, non deponitur, & si ipsi iudici constet, sed poenitentiam secretam debet iniungere, vt in ca. Ex tua. de simo. In correctione tamen & punitione huius criminis non potest dari certa doctrina, sed secundum qualitatem simoniæ aliter & aliter punitur. Quia aliquando imponitur poena excommunicationis, aliquando detractionis in monasterium, aliquando spoliationis omnium bonorum, aliquando depositionis, aliquando est poena centum aureorum & infamiæ: vt probat text. & gloss. in dict. l. 1. ff. ad legem Iuliam, de ambitu. Aliquando imponitur poena quadruplex, & deportationis, vt patet in dict. l. 1. C. ad legem Iul. de ambitu. Ideo vide Hosti. in summa eiusdem titul. in §. qua poena feriat, per totum. Et vide Præpo. in capit. præbyter. 1. quæst. 1. in column. final. versic. in gloss. vbi etiam re-

fert varias poenas de iure canonico, quem etiam vide notabiliter distinguentem, videlicet an simonia committatur in ordine, vel in beneficio, & in utroque an passiuè, vel actiuè, & varias etiam poenas describentem in capit. Statuimus. 1. quæstion. 1. colum. 1. & 2. Item nota quod simonia commissæ in ordine suscepto non solum non dat executionem, & illius ordinis, sed etiam impedit executionem omnium aliorum notat Innoc. in capit. Pertuas. & in capit. Tanta. eod. tit. Arch. in capit. Ordinationes. 1. quæst. 1. vbi vide Præpo. qui refert & sequitur eisdem in principio, qui ponit vnum casum in quo fallit illa conclusio: licet ille casus non est propriè casus fallentis, quia in eo simonia non fuit commissæ in ordine, sed in consecratiuo ad ordinem, vt ibi per eum. Et ipsam principalem conclusionem sequitur simpliciter in cap. Statuimus. ea. caus. & quæst. in colu. 1. Hodie tamen per constitutiones modernorum Pontificum descriptas in supplemento, in verbo Simonia. in fine Simoniacus est priuatus ipso iure beneficio, vt dicit Felin. in capit. In nostra in 2. corollario. in fin. de rescriptis. & idem notat. ipse in capit. 3. de rescript. colum. 4. referendo ad hoc consil. Ancharra. Et vide extrauagantem Paul. 2. d. quæ incipit. Cum detestabile d. (quæ habetur inter extrauagantes communes sub titul. de simon.) vbi imponitur poena excom.

communicationis ipso facto, cuius absolutio referuatur Papæ & quod in beneficijs nullatenus eis ius quæretur, & teneantur ad restitutionem fructuum, præter id quod primò innouat omnes pœnas contra simoniacos statutas, & eas incurrere ipso facto decernit. Et vi. Sylue. in summa, verbo Simonia, in versicu. Decimonono quæritur, ubi describit quatuor pœnas Simoniæcorum: & inter eas nreminit de extrauagan. Martini quinti, in Concilio. ô. stâti ensi, incipien. Sacro. Et ibi plura alia refert in proposito.

A *Premissa diffinitione.* De qua simoniæ diffinitione vide gloss. & doctores in summ. 1. q. 1. Abb. in capit. memo. nu. 6. de simoni. Sancti Tho. 2. 2. quæst. 100. Siluest. & summistas in verbo, simonia. in principio. Do. Soto. lib. 9. de iusti. & iure quæst. 5. artic. 1. Fræc. Mar. decisio. 544. in prin. in 2. parte. lul. Clar. in practi. crimin. §. simonia. in prin. & omniū latissimè Guil. Rodoa. in tracta. de simonia prima par. capit. 2. Et crimen hoc simoniæ de quo in præsent. capite differit auctor est merè ecclesiasticum, & ea ratione iudex laicus nullam in eo cognitionem habet sentit. gloss. in capit. Cum sit generale in gloss. fin. de foro comm. quæ opinio communis est vt fatetur comp. Anan. in cap. 1. nu. 9. de Simo. Iuli Cla. d. §. Simonia. versic. hoc crimen.

B *Sola signa.* Intellige doctrinam

hanc de signis euidensibus, & reum ipsum de crimine cōuincensibus gloss. fin. in cap. insinuatum de Simon. quàm doctores secuntur, vt fatetur Alexan. de Nouo con. 64. num. 2. & sequenti Clar. in d. §. simonia. in fine & vide nouissimā constitutionem sanctissimi Pij Papæ Quinti sancitam Romæ apud sanctum Petrum ann. incarnationis Dominicæ. 1569. felicissimi Pontificatus sui anno. 4.

Non dat executionem. Adde tex. in cap. præter. §. verum. 32. dist. & in cap. eos. 81. dist. cap. repe. riuntur. 1. quæst. 2. Abb. in capi. per tuas. in 2. num. 5. & in cap. de simoniæ. de simon. text. & ibi etiam Abb. in capit. si quis. de simo. Host. in summ. titu. de simonia §. qua pœna. Sylue. in summ. in verbo suspensio. quæ opinio communis est secundū Couar. in Clemen. si furiosus. in prima parte relection. §. 1. num. 7. de homi. & Franc. Viui. libro 2. commun. opinion. opinionione 254. Quæ intelligenda est, in propria simonia. quia si alius dat, aut promittit Episcopo, in seio vel contradicente illo, qui ad ordines sacros est promouendus, non peccat: & ea ratione ordinis recipit executionem, ita tenet Bellam. quem refert & sequitur Cardin. Alexan. in cap. statuimus. & in capit. si quis. 1. quæst. 1. Martin. Nauar. in manu confessor. capit. 25. num. 68. quidquid dicat gloss. in dict. cap. si quis. Quod si in beneficio acquirendo simonia commissa fuerit, idque crimen publicum

fit, simoniacus est ipso iure suspensus, quoad seipsum, & quoad alios, tenet Iun. in cap. tanta. de simon. Abb. in capit. accusatum. eo. titu. Sanct. Thom. & Caieta. 2. 2. quæst. 100. articu. 6. Dom. Soto ubi supra allegauit. Licet ab hac opinione recedat Martin. Nauarr. in manu. confesso. cap. 23. num. 110. dicens, nullo iure probari. sed superiorum ipse sententiam amplector: idcirco, si simoniacus ante peractam huius criminis condignam poenitentiam, celebrauerit, irregularitatem contrahit per solum Romanum Pontificem delendam, de quo lege Villard. de irreg. cap. de simoniaco. Couarruu. d. §. 1. & de poenis simoniæ tam in ordine quam in beneficio multa scribit Guillelmus Rodoan. in tracta. de Simonia. 4. par. capit. 11. cum sequentibus.

D

Extravagantem Pauli Secundi.

Interpretatur Extravagantem Pauli Secundi. Tanti. Maxi. quo incipit cum de rescriptis.

Adde quod dictæ constitutionis ultra auctorem meminit Felli. in capit. de cætero. colum. ultim. de re iudi. & in c. in nostra. corro. 2. de rescrip. Floren. in 3. par. tit. 24. ca. 65. Roch. de Cur. in tracta. de iure patron. in verbo. Et utile. quæst. 3. Extravag. Pij Quinti. que incipit cum primum. per quam inuiolabiliter obseruari præcipitur, Circa quam primo notandum censeo, quod nulla Simonia neque mentalis neque conventionalis, si modo aliquando non fuit realis, inducit tituli priuationem ipso facto, nec excommunicationis sententiam infligit, nec prædi-

cta Extravagan. Pauli secundæ comprehenditur, secundum Romanæ curiæ interpretationem quam Rotæ summum prætorum iam pridem sequi testatur Cassado. decis. 5. Ludou. Gome. in reg. de trienna. quæstio. 12. D. Couarruu. in reg. peccatum. 2. par. elect. §. 8. de regul. iur. libr. 6. Martin. Nauarr. in ca. si quando 4. except. de rescrip. & in cap. ultim. num. 24. de Simonia. quidquid reclamet Petrus Rebuff. in præcti. benefi. 3. parte. titu. de Simonia. in resigna. num. 20. pag. 496. Et licet Petrus à Nauarr. in tract. de rescrip. lib. 2. ca. 2. num. 422. aliquibus rationibus opinionem istam euertere contendat, tandem communem, & usum receptam esse cognoscit, nec ab ipsa audet recedere.

Secundo, quod nec locum obtinet, contra omnes, sed solum contra eos, qui Simoniam committunt dando, vel accipiendo, & ideo minimè procedit, nisi in ea Simonia in qua ad opus dandi, & accipiendi peruentum sit, ita quod sola datio precij non sufficeret, nisi eius ratione beneficium conferatur, ita declarat egregius Nauarr. in manu. cap. 23. num. 103.

Tertiò, quod nullus Simoniacus præterquam in ordine & beneficio, est ipso iure excommunicatus, notat Siluest. in summ. in verbo Simeo. quæst. 9. Nullo equidem antiquo iure, Simoniacus erat ipso iure excommunicatus, & ius nouum dictæ Extravagan. constitutionis tantum excommunicationis sententiam

sentiam ipso iure imponit, contra Simoniacos in ordine & beneficio, & ea ratione ad alios extendi non debet.

Quartò, quod illa verba dictæ constitutionis ibi, [In officijs Ecclesiasticis, &c.] intelligenda & interpretanda sunt, in officijs tantum, quæ sunt beneficia, ut in capitul. de multa. de præben. capitul. cum accessissent. de constitu. Vnde qui emit aut conducit vicariam spiritualem iurisdictionem habentem, non est ipso iure excommunicatus, nec inhabilis ad ecclesiastica beneficia, cum talis vicaria non sit beneficium, ut latè congerit Felin. in capitul. postulasti. de rescript. secus autem si vicaria esset perpetua, quæ est beneficium, ut in Clem. 1. de offic. vicar. Nauarru. ubi paulò antè allegauit.

Quintò, quod dicta poena hodie incurritur, si aliquid pro collatione quorumcunque ordinum, etiam clericalis tonsuræ, aut pro literis dimissorijs aut testimonialibus, vel pro sigillo, vel alia quacunque de causa Episcopi, & alij ordinum collatores, aut eorum ministri, etiam spontè oblatum recipiant. Sic disponit sacrosanctum Conc. Trid. Sess. 21. c. 1. de reforma.

Sextò, quod ad hoc ut locus sit pœnis dictæ constitutionis, oportet quod datio præcedat collationem ordinum vel beneficiorum, non verò sufficeret si sequeretur argumen. gloss. not. in capit. emendari. 1. quæstio. 1. & tradit Nauarru.

in manuali. confess. ca. 25. n. 68.

Septimò, quod licet in emptione, vel venditione pensionis Simonia committatur, non tamen ea excommunicatio inducitur ipso iure, quia dicta Extrauag. constitutio solum excommunicat Simoniacum in ordine & beneficio quorum neutrum est pensio & ea ratione tãquam pœnalis restringenda & nõ amplianda est tenet Martinus Nauarr. in manu dicto. cap. 23. nu. 11. & ita hoc anno. 1584. consului.

Nec circà huius capituli pœnas prætermittendum est, cum Simoniacis pœnis illaqueari, qui inconfidentiam (ut vocant) beneficiorum fructus aut pensionum acceperit, est quidem hoc turpissimum genus depositi: nempe ut si quis beneficium, aut pensiones alieno nomine recipiat, quòd genus criminis cum ad Simoniacam prauitatè spectet. Pius Quartus necnon Pius Quintus sanctissimi Pontifices, per bullas suas circà hoc promulgatas, grauissimis pœnis puniendum curarunt. Nimis equidem in Romana curia labe hec utreperat. Ideoque omnes etiã Episcopi, Patriarchæ, vel Cardinales hoc crimen committentes, ab ingressu Ecclesiæ arcentur, quam si ingrediantur irregularitatis labe contaminantur, iuxta text. in capit. is cui. de senten. excommunic. libr. 6. Inferiores verò excommunicationis Papalis sententiam ipso facto incurrunt, ut patet ex Bulla Pij Quarti ann. 1546. & Pij

Declarantur
Bulla
Apostolica
Pij
Quarti
Pij
Quinti
circà confidentiam
loquentes.

& Pij Quinti anno 1569. sunt sanè (vt vbi sancitum est) qui sic delinquit inhabiles ad omnia alia beneficia, & solis præsumptionibus, testibusque singularibus, in criminis huius decessationem probatio, ad dictam penam infligendam fieri potest.

Et non solum dicta Simonia, ex tit. confidentiæ committitur ex parte conferentis resignantis, & præsentantis, sed etiam mediatoris & recipientis eo modo beneficium, vt decretum fuit à Pio Quinto dicta constitutio-
ne anni 1569. quæ ab illo ann. promulgata est.

Perpetratur sanè crimen hoc multis modis, scilicet si quis resignet beneficium alicui, paciscendo vt pèlio sibi soluatur: sine Pontificis consensu.

Vel si quis nolens ad ordines sacros promoueri, vt beneficiū requirit, vel nolens astringi ad residentiam, resignet in alicuius fauorē, sine prædicto assensu.

Vel si criminofus, aliquo modo irregularis, beneficium resignet, vt obtenta postea dispensatione, ab irregularitate idem beneficium recuperet.

Vel si quis beneficium vacans impetrauit, eo pacto & lege imposita, vt ad mandatum alicuius sit dimissurus, vt alio conferatur.

Vel si quis potestatem habes conferendi, præsentandi, aut instituendi in beneficio, con-
sulerit, præsentauerit, institue-
rit, vt de fructibus aliquid sibi vel alijs conferatur.

Vel si quis ad effectum litis pendentiæ super beneficio, alicui dignitate vel potentia superiori resignauerit, vt obtenta victoria alteri resignetur, aut sibi restituatur, qui casus sunt notabiles, & antequàm dictæ extrauagantes emanarent erant frequentissimi, circa quos & alios lege Simo. Maiol. de irreg. lib. 5. cap. 45.

Ac Periurij.

CAPVT, XCII.

- 1 Sacerdos propter hoc crimen periurij ab ordine & beneficio est deponendus.
- 2 Qui promissione interpositione fidei iuramentum fecit, an ordinata poena periurij sit puniendus.
- 3 Clericus propter periurium an sit ipsius iure beneficio priuatus, vel per sententiam priuandus.
- 4 Collatio beneficij periuro, facta, an sit nullius iure.

PROPTER periurium potest quis deponi ab ordine & beneficio, vt est tex. in ca. presbyter. 81. distinct. qui dicit, quod presbyter aut diaconus captus in periurio deponitur, ita notat Abb. in capit. Querelam, de iureiur. in 2. nota. qui hoc dicit probari, in capit. Cum non ab homine. de ludi. & dicit facere tex. in capit. Si quis Episcopus. l. distinct. Et notat idem Abb. in dict. capi. Cum non ab homine. in 4. not. ex quo dicit Cardin. Iacoba. in tract. de concilio in lib. 2. art. 5. colum. 2. quod quando vo-
cati

cati sunt ad concilium genera-
le illi qui iurauerunt secundum
formam cap. Ego enim. de iu-
reiur. si non veniunt possunt
deponi à suis dignitatibus, quia
sunt periurij, & periurium in-
ducit pœnam depositionis. Et
quod propter hoc delictum re-
moueat quis à beneficio, no-
tat idem Abb. in capit. 2. in 1.
nota, de rescrip. Quod extende
in clerico qui fregit promissio-
nem vallatam interpositione si
dei: quia talis eadem pœna pu-
nitur, a tenet Ioan. And. & Ho-
stien. in cap. querelam. ne pre-
la. vices su. Abb. in dict. capit.
Querelam. de iureiur. Quos se-
quitur Ang. in summa, in verb.
periurium. in § 11. licet Arch.
Antõ. & Card. teneant contrariũ
in locis ibi relatis. Et hanc etiã
opinionem. Host. & Abb. se-
quitur Felin. in dict. cap. que-
relam. in colum. penult. licet
contrariam opinionem dicat
benigniorum. Eandem etiam
sequitur Ioan. de Selua, in tract.
de beneficio, in 3. parte prin-
cipali, in quest. 3. Vide tamen
Ioan. Staphileum, in tracta. de
gratijs & spectatiuis. fol. 22.
vers. Tertiõ periurus, vbi dicit
quod pœna priuationis nõ ha-
bet locum in eo, qui venit con-
tra fidem promissam qui solũ
allegat Rotam decis. 134. inci-
pienti. Nota quod posito in
antiquis. quod dicit esse notã-
dum Et aduerte quod periurus
non est priuatus beneficio ipso
iure, sed priuandus, & vt sentit
Abb. post alios, in capit. 2. de
rescrip. vbi vide Felin. in 1. colũ.

qui refert alios idem tenentes,
& dicit hanc esse communem
opinionem: licet Barb. ibi te-
neat contrarium, imò quod
statim sit priuatus, cuius funda-
menta ipse refert & soluit, &
contra eandem communem o-
pinionem tenet idem Barba. in
dict. cap. Cum non ab homine
de iudi. in colum. 2. per tex. in
dict. cap. querelam. quem cõ-
iungit cum alijs iuribus contra
Abb. ibi. Qui tamen sibi con-
trarius in rub. de iureiuran. in
Clement. in colum. 5. sequitur
communem opinionem præ-
dictam sequendo. Car. in dict.
cap. querelam, vbi illam tenet.
& vide eundem Fel. in cap. ex
parte lo. 1. de rescrip. 1. colũ.
Et hanc etiam opinionem di-
cit esse commune Ioan. de Sel-
ua, vbi suprã. & vide Petrum
Rebuff. in tractat. de pacificis
possessoribus, in pagina 17. co-
lum. 2. vbi dicit quod licet o-
pinio quod periurus nõ est pri-
uatus ipso iure, sit communis:
tamen opinio contraria potest
sustineri in puncto iuris, & re-
spondet ad aliqua fundamenta
contraria, qui plura cumulat
in proposito transcribendo se-
rẽ dicta per Felin. in dict. cap.
2. Item notat quod collatio be-
neficii facta periuro est ipso fa-
cto nulla, notat Abba. in dict.
querelam, sequitur Angel. in
summa, in verbo periurium §.
12. Contrariam tamen senten-
tiam tenet Cardin. in dict. cap.
querelam, cum adhaeret Felin. ibi
in colum. 3. quam etiam con-
clusionem videtur tandem te-
nere

nere idem Felin. in cap. 2. in colum. 3. de rescriptis licet prius in colum. præcedenti plura retulerit pro contrariâ opinione, videlicet quod collatio facta per iuro, vel aliâ criminoso est nulla. Et vide eundem latissimè de hoc scribentem in cap. ex parte, el. 1. de rescript. column. 2. num.

2. Et vide Ioann. de Selua, vbi

suprà. & vide Petrum Rebuff. vbi suprà in pagina. 36. colum.

2. vbi tenet quod collatio facta periuro est nulla, & refert aliquos doctores ad hoc quod tamen intelligit, quando quis esset per sententiam condemnatus & declaratus per, iurus & postea fieret eidem collatio & dicit quod Papa non dat priuationem pro periurio, nisi sit periurium iudiciale, allegat regulam Alexand. Papæ. 6. in rubr. de signatura gratiæ. Et vide Ioann. Staphileum, in tracta. & loco suprà allegatis, vbi dicit quod signatura non dat priuationem beneficiorum pro periurio, nisi sit iudiciale.

A **D**emonstratur. Vide Regiam. l. 61. tit. 6 par. 1. Nec iniuria quidem clericus periurus tam graui pœna plectendus est cum crimen periurij grauissimum & detestabile sit. [Non periurabis in nomine meo, ait Dominus Leui. 19 & Matth. capi. 5. & alibi. [Exotestis velox maleficijs & periurijs] Malach. 3. & Zachar. cap. 5. inquit. [Maledictio commorabitur in domo iurantis in nomine meo mendaciter, & commorabitur in medio domus eius, & consumet eam,

& ligna eius, & lapides eius.] Admonet omnium ferè gentium quæ Deum aut aliquam religionem habuerunt consensus, non peierandum ne vindicta Dei sequatur vt antiqui etiam Ethnici prodiderunt. Nemo, inquit, Plato. li. 11. de legi. [Deo inuocato mendacium dicat, aut decipiat aut adulterare verbo vel re, quicquam audeat, nisi Deo, velit odio esse, cui quidem primum odio est, qui falso iurans Deum paruipendit.]

Quod videtur Aristot. voluisse in Retho. ad Alexand. vbi agit de iureiur. dum ait. [Nemo vellet peierare cum diuini supplicij metu, tum dedecoris apud homines.]

Eadem pœna. Vide quæ scribit B. D. Couarr. in cap. quamuis patrum. 1. par. relectio. §. 2. num. 2. de pact. in 6.

Sed prius dicitur. Adde glo. & C. doctores in capit. querelam. de clericis propter periurium non est ipsa iura beneficii priuatur. iureiurand. glo. in cap. quicunque. 6. quæst. 1. & in capit. illud. de excessib. prælato. Abb. in capit. 2. de rescript. quo loco opinionem istam communem esse fatentur. Deci. & Ripa idem asseuerat Cæsar Lamber. de iure patron. 2. par. 2. libr. quæstion. 9 artic. 13. eandem veram esse censet And. Alciat. in cap. cum non ab homine. de iudi. & esse magis communem opinionem fatetur Ludo. Gome. in §. Item si quis. num. 28. Insti. de actioni. Iuli. Clar. in practi. crimin. §. periurium. in prin. ver. Item clericus. & eam sequitur Franc. Mar. decisio. 667. numer. 3. in 2. par.

superior 2. par. Non tamen singulariter
in possit quod licet periurus non sit ip-
idoneus so iure beneficio priuatus, supe-
re bo- rior tamen bene potest super-
scij re- sedere, & non admittere renun-
ciationem ciationem beneficij ab eo factā
perituro donec causa criminis diffinitū
ultam. uē fuerit iudicata. Dom. cons.
 105. col. 2. sequitur Probus in
 addi. ad loa. Monach. in cap.
 ad Apostolicā. de re iudi. lib. 6.
 num. 12. Quæ quidem opinio
 (vt liberè dicam quod sentio)
 mihi nunquam placuit, si enim
 clericus periurus, vel homicida
 vel alius quousque priuetur,
 iure retinet beneficium, & fru-
 ctus suos facit, sicut si nullum
 crimen commississet, & iuris a-
 missio per sententiam est infli-
 genda, cur igitur iuri quod ha-
 bet, non poterit renunciare:
 certè nulla ratio in contrarium
 excogitari potest. Ideoque sen-
 tentia priuationis post renun-
 ciationem lata, nullius momē-
 ti est, cum iam clericus bene-
 ficio careat, Rota. in nouis de-
 cision. 491. Ludou. Gom. in
 regul. de annl. quæst. 42. D.
 Couarr. in Clemen. si furiosus.
 2. par. §. 3. nume. 7. de homi.
 & vide quæ scribo infra capit.
 94. litera A.

Periuriū Excusabitur clericus ab hu-
absq. do- iusmodi pœna si probet periur-
lo admissum tium, absque dolo commissum
sum non fuisse. Bald. in l. obseruari. §.
penitur. proficisci col. 3. ff. offic. pro-
 consul. quam opinionem com-
 munem esse facit Ias. in l. vi-
 deamus. in princ. ff. de litem
 iurand. Cagno. in l. si quis ma-
 ior. num. 184. C. de transact.

vbi Claud. num. 41. sequitur
 Auend. demanda. Reg. 2. par.
 cap. 27. num. 10.

Similiter clericus à dicta pœ-
 na immunis redderetur, prop-
 ter difficultatem adimplendi
 iuramentum. gloss. not. per
 illum text. in cap. breui in glo.
 1. de iureiur. quam esse com-
 munitè receptam fatetur Gō.
 Ari. Hispanus in l. 65. Tauri.
 nu. 39 Iuli. Clar. in pract. cri-
 min. §. periurium. & plures a-
 lios casus in quibus quis à rea-
 tu periurij excusatur, scribit
 Petrus Auendanus vbi paulò
 ante allegauit.

Nec illud est prætermitten-
 dum, quod non solum clericus
 ob crimen periurij, à suo eccle-
 siastico iudice condignis iuri
 pœnis puniri debet, sed etiam
 laicus cum crimen hoc mixti
 fori sit, ita scribit Ioan. And.
 in cap. licet de iureiurand. lib.
 6. sequitur Alexandr. in addi.
 ad Bar. in l. omni nouatione.
 C. de sacro. Ecclesi. Guid. Pap.
 con. 29. Cona. in 4. Decret. 2.
 par. ca. 6. nu. 20. & et cōmu-
 nis opinio forensi vsu recepta

Nulla. Adde text. optimum
 in cap. accedens. de accusa. De-
 ci. in cap. delicti. colum. 2. de
 excep. Nicol. Mill. in repertor.
 in verb. periurus. Capell. Tho-
 losa. quæst. 17. quam opinio-
 nem communem esse fatentur
 D. Couarr. in dict. cap. quanti-
 us pactum. in 1. par. relect. §.
 7. nu. 3. Cæsar Lamb. de iure
 patro. 1. par. lib. 2. quæ 9. ar-
 tic. 15. Iul. Clarus dict. §. peri-
 iurium. ver. item clericus quā
 insignis

*Necquā
 do prop-
 ter diffi-
 cultatem
 iuramen-
 ti quis
 adimple-
 ri.*

*Laici
 perituro
 ab eccle-
 siastico
 iudice
 puniuntur.*

*C
 Beneficij
 ecclesia-
 stici col-
 latio per
 iure fa-
 ctā an se-
 neant.*

in signis Couaru. dict. §. 7. dupliciter limitat. Primo quando infamia quæ ex periurio oritur esset notoria, secundò quãdo collatio beneficij periuro facta fuerit, autoritate literarũ Apostolicarum ad beneficia, quem vide, quia huius rei rationem adducit.

Falsi testimonij rei.

C A P V T X C I I I.

- 1 Clericus, qui falsum dixerit testimonium, puniatur depositione & detractione in monasterium, ibi tantis secleris penitentiam agat.
2 Clericus, qui coram iudice laico falsum dixerit testimonium, non potest ab eo puniri.

1 **P**resbyter aut diaconus de ob officij honore depositus, in monasterium detrudatur, a ita censuit Concilium Agathense, ut Gratianus tradit in capit. si Episcopus. so. distinet. ubi vide Prap. intelligentem illum tex. quando clericus est de hoc crimine directè accusatus & condemnatus, vel in iure confessus: scilicet autem si non constat de illo via directã, sed incidenter, videlicet quando contra clericũ in testem productum probatur exceptio falsitatis, quia tunc non debet deponi, nec etiam propter hoc infamari, sed tantum repelli à testimonio, & videt Hosti. in summa. de accusa. in §. quis sit effectus. vers. Et exempli gratia, ubi hoc crimen

falsi testimonij commemorat inter crimina capitalia, quæ inducunt depositionem: & hoc procedit siue in ciuili, seu criminali causa clericus dicat falsum testimonium secundum Car. de Turrecremata post Hugo. in cap. Presbyter, Diaconi. §. quæ. 6. qui text. est. §. ca. Qui iuxta. eiusdem causæ & quætionis: quod etiam voluit Archi. ibi. Ego verò articulo maxime considerandum censeo qualitatem causæ, in qua clericus falsum testimonium dixit: grauius enim est puniendus clericus, qui in causa criminali falsum testimonium dixit, quàm qui in ciuili, & in ipsius criminalib⁹ causis grauius si damnum fuit subsequutum ex suo testimonio, quàm si non, considerata qualitate damni vel iniuriæ illius contra quem deposuit. In his præterea regnis, quibus ex lege eorum imponi debet testi falsum deponenti eadem poena, quæ imponeretur accusato, si verum esset delictum de quo impetitur. Multum debent iudices ecclesiastici advertere, quod grauius quàm alibi punire debent clericos in hoc delinquentes, cum videant tam grauius puniri laicos in similibus, & istud delictum graue sit in oculis populorum huius regni. Quando autem clericus dixit falsum testimonium coram iudice seculari, verior & communior opinio est, quod non possit puniri per eum, neq; principaliter, neque indecenter, ut voluit Hosti. cuius opinionem tenet

tenet Ant. post Inno. & Ioann. And. in ca. Verum. de for. comp. vbi vide Barba col. 10. cum duabus seq. & Ioan. And. in ca. At si clerici. de iudi. & communiter Canonice in cap. Dilectus filius. de pœn. & in capit. 2. crimen. fal. vbi per Ana post alios. & hanc opinionem sequitur Matth. de Affili. in deci. Neapolitanis. deci. 230. incip. sicut per relatores.

*Nota
in falsi
quodmo-
do de-
betur.*
A *Detradatur.* Adde quod si
D^{etri} Apostolorum canones
sacerdotes falso iurasse depre-
hensos sacra dignitate priuant.
vt habetur in canone 24. in ca-
noni. Apost. & vide Abba in ca-
pit. 1. de crim. fal. Dom. Couar.
in cap. quauis pactum. 1. par.
relecti. §. 7. num. 6. de pact. lib. 6
Quæ quidem pœna iustissime
sacris canonibus contra cleri-
cum falsi criminis reum inflata
fuit cum crimen hoc grauissi-
mum sit. & detestabile Deum
enim citare in testem mēdaci-
um. nephādum scelus est. vt ait Phi-
lo. libr. de calogo. & vt inquit
Isidorus libr. 3. de summo bono
testis falsidicus tribus est perso-
nis obnoxius. Primum Deo.
quem peierando contemnit.
Deinde iudici quem mentien-
do fallit. Postremo innocenti
quem falso testimonio ledit.
Hinc Salomon immanitatem
secleris demonstrās scribit. Pro-
uer. 6. [Testem fallacem odit
Dominus.] Et huius criminis
atrocitas ex eo nostrorum tra-
ditionibus liquet. Nam genera-
lis Principis criminum remis-

sio falsitatem non abolet. Bart.
in l. Lucius. ad finem. ff. ad Se-
na. consu. Turpi. Hypo. rub. ff.
de fal. nu. 12. quo loco scribit.
Quod licet quando reus alicuius
criminis. qui ad supplicium du-
citur si ei Cardinalis obuius fiat.
liberari debeat. non tamen fal-
sarius. Ang. verò in §. iniuriam.
in aucth. de nup. scribit. falsita-
tem homicidii de detestabiliore
esse. Lucas de Penna in l. mili-
tes. colum. 4. C. de digni. lib. 12.
faretur nobilitatem ex crimine
isto perdi.

Execrabitur clericus ab huius-
modi pœna. quando falsitas no-
cua non est. quo casu in hoc fal-
si crimine pœna imponi debet.
ita videtur sentire glo. in l. da-
mus. in verb. priuatas. C. de falsi.
& in capit. quāto de iureman.
Bart. in l. 1. §. vlti. ff. de falsi. Cor.
confi. 182. colum. penul. libr. 4.
& eruditissimus Roland. Vall.
confi. 38. num. 22. & 44. libr. 1.
& alios eiusdem sententiæ re-
fert Hypo. in l. 1. §. præterea.
num. 14. ff. ad leg. Corn. de Sic-
car. sed verior est contraria opi-
nio quod saltem extraordinaria
pœna sit imponenda ita Bald.
in l. 1. nu. 2. C. de sepulch. viol.
Vanti. in tract. de nulli. tit. quo-
ties & intra quod tempus. nu-
mer. 62. Afflict. decissi 21. num.
12. quam opinionem commu-
nem esse fatetur Hyppoli. in §.
præterea num. 23. Iacob. Me-
noch. de arbi. iudi. q. lib. 2. cent.
4. casu 306. num. 22. eandē ma-
gis communem appellat Ludo.
Bologni. confi. 30. col. pen. Flo-
tus. qui multos eam tenentes

*Falsitas
si nocua
non est.
pœna ex-
traordi-
naria
non puni-
tur.*

allegat in tract. de in litem iur.
§. 43. n. 15. & eam commune
dicit Iul. Clar. in pract. cri. §.
falsum ver. Item excusatur.

*Nec quā
do falsi-
tas in
occiden-
talia co-
mittitur*
Secundo excusabitur clericus,
ab huiusmodi ordinaria pœna,
quando falsitas circa acciden-
talia causæ perpetrata fuit, ita
sing. tenuit Iac. Butri. in l. Lu-
cius vbi Ang ff. de his qui not.
infam. Bart. in l. si ex falsis, nu.
10. 2. lect. C. de transact. Spec-
cul. in tit. de teste §. 1. ver. itē
quoddamquid. Addi. Bart. in l.
eos col. 2. ff. de fals. Deci in l.
1. §. creditum. nu. 7. ff. si cert.
petra. & in cap. licet causam. nu.
22. de probat. fals. in l. 2. nu.
22. C. de bono possessio. secū
tabull. & in l. si duo §. idem. ff.
de iurciur. Hyppol. sing. 76. &
in l. 1. §. præterea. ff. ad l. Cor.
de Silecar. Curt. Iunior. consil.
122. nu. 8. Socin. Iunior. cōf.
31. num. 28. Grāma. decisio. 43.
nu. 4. & decisio. 60. num.
16. Iacobi. Menoch. de arbi. iud.
quæst. lib. 2. centu. 4. casu. 306.
& est communis & receptissi-
ma opinio vt colligitur ex Hyp-
pol. consil. 70. n. 11. Iul. Clar.
in pract. cri. §. falsum ver. sed
quid si testis.

*Falsitas
sine dolo
paratā
ordinaria
non ex-
cusat*
Tertio ab hac ordinaria pœ-
na clericus erit immunis, quā
do falsitas sine dolo commissā
fuerit, nempe per errorem:
quia falsitas non committitur
sine dolo l. nec exemplum. l.
si quis de Curio. C. de fals. na-
dunt omnes in capitu. cum Io-
annes de fide instrumen. Pari-
l. consil. 169. nume. 16 & 60.
ib. 4. Ioannes Bapti. Florus

in dict. tracta. de in litem iur.
§. 43. numer. 15. quam assue-
rat esse communem opinio-
nem Socin. Iuni. consil. 39.
num. 83. libr. 2. Et in dubio
presumendum est falsi crimen
a clerico commissum minimē
fuisse, quando causā aliqua nō
interuenisset, vt eleganter res-
ponderunt Socin. Seni. consil.
227. colum. 1. lib. 2. Aymon.
consil. 75. num. 14. Quod om-
nibus criminibus commune
est, ad tollendam, vel inducen-
dam criminis suspicionem, si
causa defecerit, vel ea interue-
nerit. l. verum ff. de furt. cap.
occidit. 23. quæst. 8. Huc per-
tinet Ciceronis locus in oratio-
ne pro Roscio Amerino dum
illum defendit, quod parentem
non occiderit causam conside-
rat, & his verbis utitur. [Nam
vt illud incredibile est mortem
oblatam esse patri a filio sine
plurimis & maximis causis: si
hoc verisimile non est odio su-
isse parenti filium, sine causis
multis & magnis & necessa-
riis] Et idē Cicero in oratione
pro M. Caelio ita scribit. [Que
fuit causā quamobrem ista mu-
lieri venenū veller dare Caelius.
Et pauld pōt credibile est igitur
tantum facinus nullam ob
causam esse commissurum.]
Accedit etiam egregia eiusdē
Ciceronis sententia in oratio-
ne pro Sexto Roscio, cuius ver-
ba hæc sunt [Sic enim vita ho-
minum est vt ad maleficium
nemo conetur sine spe ac emo-
lumēto accedere.] Nec ab hoc
alienus est celebris Aristotelis
locus

locus lib. 2. Rhetor. qui sic loquitur. [Alius locus est à causa: ut si causa extiterit factum esse dicatur, si non extiterit, non esse factum. Nam simul causa est cum eo cuius est causa, & si ne causa nihil est.]

In crimine hoc per Inquisitorem pro auditu ordinis via pena locus non est.
Quartò pena ordinaria imponenda est, quando iudicio ordinario & mediante accusatione proceditur, secus si per inquisitionem procedatur quia tunc arbitraria pena est infligenda. glo. in l. nullū. C. de test. pract. Pap. in forma iura test. in glo. verbo falsitate. nu. 4. D. Couar. in ca. quamuis pactum 1. part. relection. §. 7. nu. 5. de pact. in 6. lac. Menoc. d. lib. 2. de arbit. iudi. quæst. Cen. 4. casu 306.

Nec quædo falsum testimonium absque iuramento proferunt.
Quintò minimè locus est penæ ordinariæ, quando clericus falsum testimonium dixit, non interposito iuramento ex Bald. sent. consil. 106. vol. 1. Ang. consil. 194. col. 2. in fin. Rober. Maran. in spec. aduocat. in par. inc. sextus actus qui emergit in iudicio. nu. 21. Plotus d. §. 43. n. 10. sed opinionem contrariā quòd falsi pena imponenda sit, quando falsum committitur absq; iuramento tenuit Bar. in l. si quis legatum. nu. 3. ff. de fals. quam opinionem communem esse fatetur Alex. in l. edi. §. cum autem nu. 6. ff. de eden Cur. sen. in tract. de testi. conclusi. 15. nu. 34. Iul. Clar. lib. 5. recep. sent. §. falsum. ver. tu scis quā ipse libenter sequor.

B Ex lege eorum Est equidem de hac Regia l. 33. Tauri q

iuri communi consonum est l. 1. §. præterea ubi latè Hypp. ff. ad leg. Corn. de Siccar. quam tanquam sing. allegat Coriet. in sing. in verbo, testis falsus. l. qui falsò, ubi gloss. ff. de test. cap. satis. 33. quæst. 5. cap. hæc imago. ibi. Et diuinis legibus prius sanatum fuit Deuter. cap. 19. & Dani 13. tradit latissime Bald. in l. data opera num. 20. C. qui accusat, non poss. las. in l. etsi legibus, num. 6. C. si contra ius vel utilitat. publ. & in l. Diuus. ff. de re iudica. Boss. in tract. rerum crim. tit. de falsi. num. 138. & 169. Hyppo. in l. qui falsam, in fine ff. de falsi. Sic sanè in sacris tribunalibus sã. Inquisitionis falsidicus testis tallionis pena punitur lac. Septim. in catho. instau. cap. 62. num. 33. ubi allegat instructionem, 4. Toletanam idem Enchirid. Inquisi. tit. 28. ubi num. 3. allegat constitutionem Papæ Leonis decimi, qua decretum est testem falsum, qui innocentem opprimere tanquam hæreticum voluit, curiæ seculari relinquendum esse. Vrget equidem maior ratio in crimine hæreticæ prauitatis, ut tallionis pena imponatur, quā in alijs criminibus cum in eo testium nomina non publicantur capitu. final. de hæretic. in & 6. datur maior ansa ferendi falsum testimonium. Quæ pena locum habet, etiam si accusatus non fuit punitus, nam illud præter testis intentionem contingit, & est veluti per accidens quod

T. ff. falsi - cui quæ - bus pæ - nis in sa - crofalsa Inquisi - tionis ri - bunali - bus punit - cur.

non mutat naturam subiecti. l. naturaliter. §. a puni. ff. de acquir. rer. dom. notat in terminis Ioan. Rotas in tracta. de heret. 2. par. octaua. assertione. num. 165.

*Praxis
superiori
senatus
inquisi-
tionis
Romae
per curiam*

In Romana quidem curia superius & generalis sacrosanctę inquisitionis senatus, minime consuevit testes falsos seculari curiæ tradere. Sed alijs poenis eos punit vt testatur Frac. Peña ad. directorium Inquisitorium 3. par. Scho. 128. pag. 252. ex quo ipse asseuerat, quod quando talis casus euenerit inferiores inquisitores in consulto supremo inquisitionis Senatu, non debent testes falsificos qui grauitur nocuerunt curiæ seculari puniendos relinquere. Itaque si testes falsi de vera & formali hæresi, contra aliquem deposuerunt, qui vt hæreticus negatiuus combustus fuit, & eius bona fuerunt publicata, si inquisitores pro tam graui crimine existimauerint, ad condignam punitionem, & criminis vindictam, testes seculari curiæ tradendos: oportet vt consulant generalem senatum Inquisitionis, quia tam grauis poena absque expressa lege canonica prætextu cuiuslibet opinionis huius, vel illius doctoris facile imponenda non est, quia decretum illud Leonis Decimi Pontificis Max. non est vbique receptum, nec velut lex vniuersalis obseruatur: quod si ipsi propria auctoritate eos punire decreuerint, pena perpetui carceris, aut condemnatio ad trite-

mes erit imponenda, productis prius tanti criminis reis, in publicum spectaculum, coram quo eius facinus publicetur Ita Eymericus in 3. parte Director. in inquisitorum in 12. modo processum fidei terminandi. num. 209. pagina 339. colum. 2.

Quibus assimilari possunt illi testes, qui licet non de formali hæresi deposuerint, grauissimū & irreparabile damnum intulerunt, horrendaq; facta, vel dicta contra aliquem falsò affirmarunt, ex quibus vehemens hæresis suspitio orta fuit.

Quod si testes leuiter nocuerint, mitiori poena arbitraria plecti solent. teste Zanchino in tract. de hæret. ca. 14. Quæ frequentissime ea imponi solet vt infami tegumento inducti, in publicum spectaculum, vel fidei actionem producantur, & eorum crimine publicato sullibus caesi, vel in tritemes, vel in exilium, prout qualitas commissi criminis postulauerit, mitti solent Siman. di. ti. 62. n. 91.

Et quod de testibus falsis scriptissimus, locum obtinet, in illis qui donis, precibus, aut precio, testes vt falsum testimonium proferant corrumpunt, imò plus delinquere isti videntur, quia prius habet nocendi animum. Idem in eo qui mandauit. l. is damnum ff. de regul. iur. vbi Dec. Cagn. & alij interpretes Siman. d. tit. 62. num. 96.

Non potest puniri per eum. Ad C. de Bar. in l. D. Pius. ff. de fals. Paul. de Cast. in l. nullum C. de clericali test. quam opinionem communem esse

testimonium proferri coram iudice seculari, ab eo periri non potest.
 esse testan. Cur luni. in l. 1. n. 23. ff. de iud. Io. Long. repeti. l. Imperium. nu. 142. ff. de iurisd. omni. iud. Rolan. Valle, qui multos allegat con. 12. nu. 48. vol. 2. Capi. deci. 2. nu. 13. D. Coua. in pract. q. c. 18. n. 8. Domi. Ant. Pad. in l. transigere. nu. 112. C. de transact. Boff. in pra. cri. ti. de fals. n. 10. lul. Clar. in pra. cri. §. si. q. 38. vers. sed hic quæro. & hanc opinionem magis committinem esse testantur Mar. in specul. aut. aduoca. 6. par. in 12. actu. n. 4. & Matt. de Afflict. dicens eam tutiorem esse decisi. Neap. 230. Ioan. Graci. in resg. & fall. reg. 9. n. Quamuis glo. Cin. Bald. & Sali. in d. l. nullum. contrariam opinionem professi fuerint & Federi. consil. 93. eaq. apud Gall. seruari testatur Guil. Bened. in c. Ramunt. de testa. in verbo & uxorem nomine Adelsiam. nu. 434. Sed nostri auctoris opinio verior & communior & sequenda. Quam vltimam supra allegatos communiorem opinionem esse proficitur doctor. Didacus Sahagun. qui in inchoita Salmaticensi Academia vespertorum cathedram iuris Pontificij magno cum nomine moderatur. in elegantissima illa & omnibus numeris ab solutissima relectione tex. in c. fin. de sequestratione nu. 91. benè tamen poterit secularis iudex in ciuili causa cognoscere, de falsitate quam coram eo clericus commisit. non equidem ad effectum puniendi ipsum, sed eam expedienti causam, que

coram ipso controuertitur, quod omnes fatentur, vt asseuerat D. Couar. dict. c. 18. in vltimis verbis.

Si autem laicus falsum testimonium coram iudice ecclesiastico protulerit, poterit ab eo necnon a seculari iudice puniri, inter quos locus est præbentioni, ita tenet Marth. de Afflict. decis. 219. vbi testatur, ita in facti contingit decissum fuisse in sacro Neap. consil. & idem secuti sunt Couar. & Clar. in locis nonnullis allegatis, & sic non semel decissum vidi.

Nec illud prætermittendum erit quod sicut index Ecclesiasticus ob offensam eius dignitatem, experiurio contra laicum cognitionem habet: idem asseuerandum censeo, si a laico contumelia afficiatur & hæc iniuria procedit ex ea causa que coram eo pender, vt nouissimè scribit Doctor Segura in director iudi. Ecclesiæ. 2. p. ca. 6. nu. 10. Veluti si quis iudici irreuerenter loquatur dicendo ei tu, aut vos, in locis in quibus non viget talis consuetudo, vel nimio contemptu coram eo contumelia, aut si cum arrogancia aut digito erecto tendit ad eius faciem, de quibus & alijs contumelijs differit Puteus in tract. findi. in verbo, notorū iudicium. ff. sol. 182.

Pari ratione idem iudicandum existimo quando laici irrogantes coram iudice ecclesiastico se ipsos contumelijs & iniurijs afficiunt, vel si immoderate & excessiua loquantur, vel sint insolentes

*Notetur
Didacus
Sahagun
laudatur.*

vociferentur, not. Bar. in l. lib.arius ff. de reg. iur.

*Forma
quæ
ser-
uanda
de-
bet in
crimini
huius
irre-
uerentiæ.*

Forma verò procedendi & puniendi ea ex irreuerentiæ qualitate mensuranda erit. Nam aliquando expedit, ut verbali correctione aliquando multa, seu carceris poena & hoc frequentius summarij sine processu faciendum est, & procedi debet tanquàm in notorijs. Quia crime omne commissum coram iudice pro tribunali sedente notorium dicitur, & iudicarium ordinem non requirit not. Lucas de poena in l. quories C. de dig. lib. 12. Paris de Puteo, ubi iam allegavi. Hoc de actu irreuerentiæ puniendo à iudice ecclesiastico, si verò aliud gravius crimen interuenerit, ut seueriori poena prestatetur seculari iudici remittendum est.

Homicidæ.

C A P V T X C I I I I.

- 1 *Clericus homicida qualiter puniatur.*
- 2 *Prius et o. beneficij contra clericum homicidam ipso iure non infigitur, sed per sententiam.*
- 3 *Clericus homicida in quibus causis ab ordinaria criminis poena excusetur.*

Homicidium quidem inter grauiora & horribiliora crimina computatur, ut not. Abb. in c. Cum contingat in col. 6. de for. compet. per text. in ca. Quæsitum. de temp. ord. Et in cap. Inquisitionis, de accus. & in cap. Mur. 30. distinctio.

Ideo clericus homicida deponendus est, ut in cap. presbyter. 81. distinctio. quod est ex canonibus Apostolorum, & in cap. Cum non ab homine, de iudi. & in capitu. Inquisitionis, in princip. de accus. Committitur autem homicidium per clericum, facto, præcepto, consilio, lingua, siue adhortatione, & in quocumque istorum casuum deponendus est, ut not. gloss. in capitu. Sicut dignum, de homic. in § Clericos. in verbo consilium, per iura de quibus ibi, quam quidem gloss. bene notat, quia magistra est in materia huius cap. Et post depositionem detrudendus in monasterium, ut probatur in dict. capitu. Cum non ab homine, iuncto cap. Tuæ de poenis, & voluit per eadem iura Ioann. de Ana. in cap. 1. penul. col. de patr. qui fili. occid. & probat aperte textus in dicto § Clericos, ex quo insuper bene colligitur quod ista detraasio non debet esse perpetua, nec longi temporis: cum ibi Roma. Ponti. disponendo contra homicidas illius sancti viri Thomæ Archiepiscopi Cætuariensis. iubet clericos delinquentes perpetuo depositos recludi in monasterium, usque ad septennium: vel quinquennium verum non est quod ille, § Clericos disponit in clericis, qui consilio perpetrarunt homicidium, qui licet eadē dispositionis poena puniantur, quæ & occidentes actu si clerici essent: tamen nemo dubitat in reclusionem non ita diuturna poena puniendum consilium

filium præbentem sicut verè occidentem. Intellige tamen supradicta, quando iniuste & voluntariè est commissum homicidium secundum Hosli. in summa, de homicid. §. Quæ pœna. versic. Et hoc intelliges. Item etiam præter hoc clericus priuatus est beneficio per sententiã, quia homicida non est priuatus beneficio ipso iure, a vt voluit Inno. in capit. Cum nostris. de concess. præb. quod sequitur Bal. in l. Cum fratrem. C. de his qui vt indig. & Philip. in capit. seiscitatus. l. col. de rescrip. & in ea. ex parte. lo. l. col. l. eo. tit. Philip. Decius consi. 166. in princ. in 1. vol. consi. incip. Ego Philip. pus. Et hanc opinionem dicit teneri communiter Ana. & Fel. in capit. Inquisitionis. l. colum. de accusa. & eadem etiam opinionem sequitur Præpo. in capit. Studeat. 50. distinct. in column. fina. post Gemi. & responderet ad rationes Archi. ibi, & allegat Ioan. de Imo. in dist. capit. Cum nostris. dicentem quod opinio Inno. contra Archi. tenetur communiter. Et vide etiam Anton. Corse in suis singularibus, in verbo sententiã. Et 2. vbi dicit quod opinio Inno. communiter tenetur, & responderet ad aliqua iura quæ in contrarium videntur urgere: quauis Barba in capitul. Cum non ab homine. de iudi. in col. 2. ad si. teneat quod committens homicidium est priuatus beneficio ipso facto, per text. quem dicit ad hoc formalem in capitul. Ex litteris. de excess. præla. iunctis

alijs iuribus de quibus per eum. Et aduerte, quod licet Episcopus possit cum homicida etiam voluntariò misericorditer dispensare, b vt ex text. nota. in capitul. 2. in fin. de cleric. pug. in ducl. & in capitul. Studeat. 50. dist. per quæ iura & per ea quæ notat. Inno. in capit. 2. de cler. non ordi. ni. ita tenet Staphileus in tract. de gratijs expectatiuis. fol. 78. versic. Potest tamen Episcopus Si autem aliquis impetraret beneficium conferendum sibi in euentum priuationis, non posset amplius cum eo Episcopus dispensare et etiã antè litis pendentiam ex quo impetranti iam est quæsitum ius ad rem prout singulariter tenet Domi. consili. 106. in fina. column. quem ad hoc refert Staphileus, vbi suprà. Crederem præterea in ista materia clericum in his casibus excusari à pœna ordinaria homicidij, in quibus laicus homicida excusatur à pœna mortis, d quorum viginti & quinque enumerat Hippoly. in l. 1. ff. ad l. Corneliam. de siccat. a. l. columna. vsque ad 14. & quadraginta quinque ponit Iacob. Boulen. in repet. §. famulos. l. capitalium. ff. de pœn. fol. 36. vsque ad finem.

Ipsò iure. Adde Cardin. in A Clem. constitutionem. §. ex-
Clericus homicidæ non est ipso iure beneficiis priuatus
Clem. constitutionem. §. ex-
terum. in fine de electi. Ar-
ch. in capitul. scripturis. 3. q. 1.
Abb. in capitul. vlti. not. pen. de
excessib. prælat. Anchor. in reg.
peccatum. l. oppo. de regu. iu. in
6. Fel. inc. si citatus. column. 1.

& in cap. 2. colum. 3. de rescrip. Capella Tholosa. quæst. 207. quam opinionem communem esse sciunt insignis Mar. Narrau. in manu. cap. 27. nu. 249. & in ea si quando. 9. exc. p. de rescrip. Alea. in cap. cum nō ab homine. num. 16. de iudi. Gome. in ea. 1. num. 7. de rescrip. & in cap. 2. num. 41. de consi. lib. 6. & in reg. Cancell. de anna. poss. quæst. 42. D. Couarr. in Clem. infimosus. 2. par. selectio. 69. num. 6. de homici. Cels. in ad. iudi. ac Collect. in ea. cum dicitur accusa. Petrus Foller. in pract. comm. fol. 276. nu. 37. Iur. Clar. ho. 5. recepta. senten. §. homicid. iur. Hyppol. in pract. examina. §. postquam. num. 41. & consi. 52. Thom. Ferra. consi. 44. Nico. Plou. in tractat. de irregular. reg. 44. num. 10. Auth. noll. in doct. mag. iur. doct. 120. incip. Honorata. Petr. Abi. in dict. election. 2. part. caput. 10. Iudo. Montal. in tractat. de reprobatio. senten. P. artic. 2. num. 1. Caro. Moh. in reg. Cancell. reg. de infim. rescrip. num. 16. Petr. Placa. lib. 2. epitom. delicto. capitulum. 11. num. 1. Et eadem in simpli. & homicida. qui animo deliberato homicidium non perpetravit. opinio hæc ab omnibus recipitur. ut latetur Ioan. Igne. in l. necessarios. 6. non alias in l. eum. 13. ff. ad Sillania. Sed in homicida qui deliberato animo homicidium commisit. multi contrarium tenuerunt. inter quos Ancharan. consi. 138. colum. 3. Abb. in cap. at si electi.

ei. col. 3. nu. 39. de iud. Felin. in cap. inquisitionis num. 5. de accusa. & ceteri multi quos longum esset eos recensere. dicit tamen Ioan. Igne. in loco. nouissime allegato. quod omnes potest Canonistæ & Legistæ contrarium tenent. & opinionem contrariam veriorē & communiorē esse fatetur Hyeron. Giab. i. consi. 196. num. 4.

Qua ratione. poterit clericus interim adhuc pendente lite. & accusatione. eidem beneficio renuntiare. prius quam condēnetur glo. celebris in capit. 2. in verbo finia. ut lite pend. in 6. quam doctores ibi approbant & Felin. in d. cap. inquisitionis. de accusa. philip. Probus in add. ad Ioan. Mona. in cap. Alma mater. de sent. excom. m. lib. 6. num. 6. Petrus Rebuff. in tracta. de pacifi. possessori. num. 261. Gome. in reg. de anna. possessi. quæst. 42. num. 3. Ferra. caut. 44. Barth. Chassa. consi. 44. num. 22. Quæ quidem opinio communis est. etsi nonissime ab ea recedat Cato. Moh. in Reg. Cancell. 18. numero. 53. quando talis renuntiatio fieret in fauorē certæ personæ cuius meminit D. Coua in dict. Clem. si infimosus. 2. par. selectio. §. 3. numero 7. dicens quod opinio. hæc fortassis est de iure veriorē & æquior. ob fraudem quæ manifesta videtur. tandem non audeat decidere sed relinquit cogitandum. Ego quidem minimè audeo ad communem opinionem recedere.

De iuris tamen rigore (prout nonnulli

*Clericus
homicida
da lite
pendente
suo bene-
ficio re-
nuntiare
non potest
habetur.*

nonnulli arbitrantur) non tene-
tur superior renuntiationē hāc
admittere, sed poterit superle-
dere, donec causa fuerit diffini-
tiuē iudicata. ex doctrina Bar-
bā. consi. 11. num. 18. volum. 1.
Domi. consi. 105. Boeri. decis. 2.
num. 5. Pet. Rebuff. in comp. de
aliena bono. Ecclesie pagin. 2.
numer. 4. Tellus Ferdi. in l. 4.
Tauri. num. 64. vide tamen quae
dixit suprā capitul. 92. l. 1. et c.
vbi ab hac opinione recessi.

Sunt etiam qui censent effe-
ctum huius renuntiationis im-
pediri, si quis prius à Summo
Pontifice beneficium clerici ho-
micide impetrauit, in euentum
priuationis, quod tenuit Domi.
dict. consi. 105. existimans re-
nuntiationem hāc nullam esse,
nec ex ea impediri, quod his agi-
tetur, ita vt si priuationis sen-
tentia sequatur renuntiatio prae-
cedens inutilis sit, quem sequi-
tur noster autor hoc capit. num.
3. Contrarium tamen ex dict.
glo. in d. cap. 2. probat glo. in
1^{eg} Cancellariae. 27. column. 4.
Barth. Cassa. consi. 44. numer. 2.
Ioan. Staphi. de liti. prae. &
iustitiae fol. 64. Auffs. in Capella.
Tolosā. decis. 436. quorum opi-
nionem magis communem ef-
fe testatur Couarruu. dicto §. 3.
numer. 7. quem vide.

Nec desunt qui autument,
hanc beneficij renuntiationem
inualidam esse, quando sit data
scientia prioris impetrationis,
ex eo quod in fraudem facta es-
se censetur cap. 2. de renun. in
6. Ant. de Butrio consi. 1. con-
43. Sequitur Feli. in c. in nostra.

num. 38. de rescrip. Auffs. dict.
decis. 436. sed opinio hāc vera
non est, nec iure fulciri potest:
nam is qui renuntiat iure suo vi-
titur, & ideo nullam fraudem
committit, sibi vel amico con-
tulens in d. verò cap. 2. fraus ex
eo colligitur, quod non vt sibi
consuleret, sed vt impetrati no-
ceret, beneficio renuntiavit, a-
lijsque non leuibus cōiecturis
interuenientibus, ideo merito
Antoni de Butr. opinione fal-
sam esse docet, D. Couarr. vbi
suprā.

Ex quibus omnibus sequitur, *Clericus homicida pen- dete ac- cu- satio- ne, fru- ctus he- neficij suos fac- cit.*
clericum homicidam omnes
beneficij sui fructus suos facere,
donec per sententiam priuetur,
nec eos restituere tenetur, sicut
Feli. omnium diligentissime
explicat in cap. de quarta num.
33. de praescrip. Nicola. Boeri.
decis. 98. num. 4. Ioan. Igne. in
dict. rep. §. non alias numer. 14.
Domi. Couarruu. in 4. Decreta.
2. par. cap. 6 §. 8. num. 7. Qui-
quid in contrarium voluerint
Bald. Ang. Paul. de Castro in l.
praedonis. ff. de peti. hāc. &
Paul. in di. l. 1. C. de his qui vt
indig. Hypp. sing. 325. Anton.
de Butr. in cap. ad nostram. co-
lum. 11. de empti. & vendi. Rip.
in l. vltim. quaestio. 46. C. de re-
ue. dona.

Notatu tamen dignum est,
quod licet clericus homicida
prius acquisita beneficia reti-
neat, donec priuetur, non tamē
poterit de nouo beneficium ac-
quirere, sine dispensatione ita
videtur sentire Inno. in dict. ca.
cum in nostris. vbi Anton. eo-

column. 7. censet quòd per modum collationis homicida potest beneficium acquirere non autem per viam electionis. Idem quæ asseuerat tenere Calde. in capitul. querellam. de iureiurand. Miles in repet. in verbo irregularis, versic. irregularis. vt homicida Pari. consi. 26. nume. 40. volum. 4. Alber. Troti. de vero & perfecto cleric. libr. 2. cap. 26. num. 9. circa quod vide Martin. Nauarru. in manu. confesso. cap. 27. num. 149.

Procedit equidem Innoc. & communis sententia in casu in quo loquitur nempe in clerico, qui iam beneficium quæsitum habet, secus autem si solum haberet ius ad rem, per expectatiuam gratiam quæsitum, quia huiusmodi ius expirat, per irregularitatem contractam ex homicidio, vel alia causa, quòd pingui munera declarat Martin. Nauarr. in dicto capit. si quando excep. 9. fol. 33.

B Dispensare. Adde quòd opinio hæc intelligenda est, cum homicida voluntario, quoad simplex beneficium obtinendum, vt tradiderunt Fel. & Socin. in dict. cap. ad audientiam. de homi. Ioann. Staph. de liter. gratiæ & iussu fol. 78. qui secus esse existimat. quòd ad beneficium curam habens animatum argum. text. in cap. 1. de fil. præb. libr. 6. Quamuis Ioann. de Ana. in cap. 2. de cleric. pug. in duello teneat hoc casu Episcopum posse dispensare, hoc quoad beneficia, at quoad ordinis ministerium, ad tollendum irregularitatis vi-

tium, ex homicidio contractum, solus Romanus Pontifex dispensare poterit, ita tenuerunt Inno. Hostien. Abb. Soc. numer. 95. in capit. sicut dignum. §. si. na. de homi. Siluest. in summ. in verbo irregularitatis. ad finem Alber. Troti. libr. 2. de vero & perfecto clerici. capit. 26. Ferra. caus. 44. quorum opinionem communem esse fatetur Villad. de irregul. cap. fin. Quæ dispensatio difficilime obtineri solet, nisi is eam impetrat, qui religiosus est, vel esse velit in aliquo mendicantium ordine, vt testatur Lud. Gom. in tractat. de expect. numer. 88. & Ioann. Staph. de liter. gratiæ fol. 193. column. 2. Qui etiam referunt, solere Romanum Pontificem cum voluntario homicida, etiam publico quoad altaris ministerium dispensare, hæc quidem lege, quod intra triennium minime altari minister. & deinde extra locum, vbi homicidium commissum fuit.

Quòd locum habet etiam si homicidium fuerit casuale, quia cum tali homicida, vt sacris minister, vel ad sacros ordines promoueatur, solus Papa dispensat, tenet Abb. in capit. continebatur. de homi. doctores vbi latè Socin. nume. 95. in dict. capit. ad audientiam. de homi. Regia. lib. 3. titu. 6. par. 1. Episcopus vero de nō dispensare potest, cum quocunque homicida, vt in minoribus ordinibus iam susceptis possit ministrare, Ita Innocen. Hostien. Ioann. And. Cardi. & omnes in dict.

*Episcopus
qui virum
posuit dis
pensare
etiam quoad
ordines,
aut
beneficia*

dist. capit. 2. de cleric. pugna. in duello hoc ex illo tex. colligentes, quorum opinionem magis communem esse fatetur D. Couarruu. in Clemen. si furiosus. 2. part. §. 3. numer. 5. quæ solum procedit in homicida casuali, non verò in voluntario. Abb. in d. capitul. 2. Anan. in capitul. ad audientiam. vbi Felin. column. final. & Soci. numer. 25.

Concil. Trident.
sess. 14. cap. 7. de reformatione.
de reformatione.
de reformatione.
de reformatione.
Hodie autem sacrosanctum Concilium Tridentin. Sess. 14. capitul. 7. de reformatione sancitum est, quod is qui homicidium voluntarium commisit etiam si occultum fuerit, nullo tempore ad sacros ordines sit promouendus, nec illi aliquod ecclesiasticum beneficium conferri poterit, etiam si careat animarum cura. Si verò homicidium casuale fuerit, vel vim vi repellendo perpetuetur, casu quo dispensatio concedenda sit, tam ad sacrorum ordinum & altaris ministerium, quam ad beneficia & dignitates, & ea committenda est ordinario, aut ex causa metropolitano, seu viciniori Episcopo, qui non nisi causa cognita, & verificatis precibus dispensare potest. Et sic sacrosanctum concilium tollit facultatem Episcopis concessam, quam poterant dispensare, etiam cum homicida voluntario, quoad ministerium altaris, in susceptis ordinibus, si is omnino occultus esset ita Archi. in capitul. de his 50. distincti. Ancharia. in reg. peccatum. column. 3. de regul. peccatum. column. 3. de reg.

iu. libr. 6. Federi. consil. 168. Quibus suffragatur text. in cap. nisi cum pridem. de renun. versu. [Si tamen culpa later. quam opinionem non solum quoad susceptos, sed suscipiendos ordines, sequitur Ang. in summ. in verbo homicidium. §. quæstio. 1. eam colligens ex Abb. in capit. ex tenore, colum. 3. de tempor. ordin. quam sequitur Alphons. à Castro religione pietate & literis insignis libr. 2. de potest. leg. pœna cap. ultim. Quauis dom. Couarruu. (sub dubio tamen fortè) asseueret concilii decretum illud intelligi posse, in homicidijs quæ licet occulta sint, probari tamen possunt, & e ratione non sunt omnino occulta, quæ nullis testibus probari possunt, nec aliter quam per propriam confessionem, Episcopum posse dispensare, remaneatque in hoc ius commune intactum. Sed quòd stante Concilio Trident. etiam in occultissimo homicidio, necessaria sit summi Præsulis dispensatio, tenet Simon Maiolus de irregularitat. libr. 5. capitul. 48. numer. final. quòd verus censet.

Et vide concilii Trident. Sess. 14. cap. 6. de reformatione vbi Episcopis dispensare permittitur in foro conscientie in omnibus irregularitatibus suspensionibus ex delicto occulto prouenientibus. excepta ea quæ oritur ex homicidio voluntario, & alijs deductis ad forum contentiosum.

Episcopus dispensare. Adde quod C. illam

istam opinionem Domi. quam autor hoc cap. refert & sequitur supra reprobaui. quæ eo casu vera esse potest, quando in primis literis impetrationis, ea clausula appositæ est, quod renuntiatio litæ pendente, ab ipso priuado facta, cedat in utilitatem ipsius impetrantis, cuius clausula meminit Ioan. Staphi. de liter. gratiæ, fol. 64. Probus in addi. ad Ioann. Monach. in dict. cap. Alma mater. quæ clausula concedi solet, post primam priuacionis sententiam, non antea quod in dict. loco Stephanus testatur.

D *A pœna mortis.* Adde plures alios casus, in quibus homicida a pœna mortis excusatur, quos congerit Ioan. à Neu. in Silua nup. libr. 1. fol. 18. vsque ad 20. Felin. in c. quærenti. col. 2. de offi. de leg. Lucas de Pœna in. l. si aparitor. C. de coartali. libr. 12. Ias. in l. debitoribus. num. 15. ff. de re iudi. Ioann. Monto. in promptuar. iur. in verbo mors. quo loco septem casus scribit & vide Colm. in pragmatica tan. Et Galli. titu. quomodo officiũ diuin sit celeb. & statuti in glos. incip.

Inclinat. fol. 206. Ioan. à Villam in l. Diuus. num. 10. 4. ff. de sicca. Add. Abb. in capit. sanè. de celebr. mis. Ludou. Car. in pract. crimi. fol. 121. Anton. Gome. in tractat. delictor. cap. 3.

Benefici.

Benefici.

C A P V T, X C V.

- 1 Clericus beneficium qualiter iure pontificis puniatur.
- 2 Veniens preparatio, animo occidendi contingens, an sit punienda morte non sequenda.
- 3 Huius criminis atrocitas quanta sit scribitur.

Clericus qui veneno quæquam occidit, præter id quod in pœnam homicidij, de qua supra incidit, quia verò grauius delinquit quàm simplex homicida, digne post deposicionem grauiori detractione & longiori puniendus est. Plus enim est veneno hominem necare, quàm gladio, vt in l. 1. C. de male. & mathe. Vnde dicunt Butri. & Bald. in l. Nemo. C. de summa. tri. & fide catholica, quod qui veneno occidit, dicitur proditorie occidere: a quod refert Ioann. de Ana. in cap. 1. colum. 1. de homici. Et idem dicit Bal. in l. Cum fratrem de his quibus, vt indig. vt refert idem Ana. in cap. 1. 3. colum. in fin. de fortileg. & Decius in cap. quæ in ecclesiaram: colum. 5. num. 14. de consti. qui alia allegans infert ad statutum. Ex quo dantur aliqua specialia in occidendo veneno, quæ non militant in homicida simplici, vt ibi per eos. Et huius tam execrabilis delicti odio crederem etiam quod clericus qui venenum emit vt daret alicui tamen parauit, & per eum non iterit eadem pœna puniatur, ac si dedisset, b iuxta sententiam Bar. in text. ibi, in l. 1. in fin. & ad l. Pompe. de partic. cuius

cuius meminit Ioan. de Ana. in rub. de patr. qui fili. occi. circa principium. & Felinus, in tracta Quando conatus puniatur, colum. 2. num. 9. versic. fallit. 9. licet Barto. ibi seuerius hoc dicat, & nō curret an flet per emptorem veneni vel non, quo minus occidat. Quod præcipue magis locum sibi vedicat in his Hispaniæ regnis: cum per. l. 7. tit. 8. part. 7. taliter emens venen-
 3 num vt homicida puniatur.
 c Nec hoc alicui videatur crudele, cum tanta sit huius facinoris nequitia: sufficit namque hominibus inter tot armorum genera natis mortem ipsam formidare, absque eo quod in ipso cibo & potu (sine quibus vivere impossibile est) mortis timor misceatur. Quid enim miserabilius est, quam vno eodemque tempore, cum spe viuendi, & timore moriendi cibum sumere? Vnde vt tantum scelus exmentibus hominum euellatur, nulla pœna iniuste potest statui. In vna præterea huius delicti specie debent iudices seuerius animaduertere, si quando forsan compertum habuerint clericum aliquem occidisse, vel occidere procurasse alterum veneno in calice propinato: neque arbitretur quispiam hoc tam nefandum scelus nusquam
 d accidisse. dintellexi ego & temporibus istis clericum clerico, & religiosum religioso in calice. dum sacra mysteria celebrarent misculasse venenum, quantum diuina misericordia, aut debilitate veneni neminem mori

contigerit. Quis enim in tantum nefas committentes non inuehat, qui cum ipso vitæ æternæ poculo saluberrimo, temporalem miscent interitum, qui insuper cum ipso redemptoris sanguine preciosissimo, quo cunctorum animæ redemptæ sunt, necem corporum inuoluunt? Hoc equidem abominabile scelus pœna traditionis caritæ seculari, ex noua ecclesiæ, aut Roma pontifici declaratione puniendum dignissimè censent, vbi de dilectione Dei, & proximi mandatum, in quo tota lex pendet, infringitur. Et alicui vnquam iudici citrà ecclesiæ declarationem propter criminis enormitatē opinio Ancharta & Abb. de qua in capit. sequen latius tractabimus, iusta & sequenda videbitur, in hoc tali facinore potius quàm in aliquo alio locum habere poterit.

Proditore occidere. Adde A-
 lexand. consil. 145. num. 6.
 libr. 7. Cudo. Carr. in practica.
 crimi. 6. homicid. fo. 34. Bosli.
 in delictorum. tracta. titul. de
 homici. num. 14. pa. 202 Hypp.
 in rub. de Siccat. num. 5 Anto.
 Gom. in 3. tho. ca. 3. num. 7. qui
 pro hac opinione allegat Regiam l. 16. tit. 23. par. 3.

Ac si dedisset. Adde vt melius nostri authoris traditionem, & quod diffuse nimis, doctores diuersis locis tradiderunt, perfectionis interpretationis causa, duo à nobis casus sunt constituendi.

Primus

A

B

Totius
 aliquem
 veneno
 occidere
 quando
 ordina-
 tio est
 muniti per
 un phom
 tui.

Primus cum quis tentauit alium veneno occidere, & ea ratione, venenum emit, sed non propinauit, quia forte penituit, vel fuit impeditus, equidē poena extraordinaria, iudicis arbitrio plectendus est Bal. consi. 443. lib. 3. Ang. in l. 1. §. sit iniuria. ff. de extraordi. crimi. Paris. consi. 167. num. 13. lib. 4. Crem. sing. 49 Gram. decissi. 2. numer. 7. & consi. 36. num. 19. D. Cquar. in Clem. si furiosus. 2. par. relati. numer. 11. quo loco scribit, hoc casu intelligendam esse eam consuetudinem, quam toto terrarum orbe vigere doctores testantur, nempe conatum ad effectum minimē productum, non puniri: intelligendum quidem est, de conatu remoto, ut is non puniatur ordinaria criminis poena, sed extraordinaria.

Secundus casus est, cū quis ad actum proximū accessit ut quia venenū propinauit, sed venenatus adhibitis medicamentis, mortem effugit: is ordinaria poena animaduertendus est. Itā intelligendus est autor noster & doctores ab eo allegati & D. Cquar. d. num. 11. qui tradiderunt in his atrocioribus criminibus, conatum actui proximū, ordinaria poena puniri. & sic interpretatur glo. in cap. 1. in verbo, ad mortem. vbi Bald. de praesun. & sentit Bossi in dict. tit. de homi. numer. 13. & tit. de mandato ad homicid. numer. 14. & in Gallia sic receptum esse testatur Pap. lib. 23. Rhapsod. aresto. 3. & 2. Petrus Gregor. in 3. part. syntag. iuris vniuersi. lib. 26. ca.

18. numer. 18. qui multa in huius criminis detestationē diligentissimē scribit. Ex quo colliges verba auctoris non perceperisse Petr. Foll. in practi. crim. cano. 2. par. capit. 23. numer. 3. qui passim non pro ratione sed ad emulationem carpere conatur.

Puniatur. Adde text. in l. 3. ff. de Siccar. vbi. Ang. & Hyppo. de Maris & quo pacto hoc intellegendum sit explicat Gregor. in dict. l. 7. in verbo, *afabienat*. & Antoni Gome. lib. 3. delictor. cap. 3. num. 9.

Accidisse Adde Caro. Noli. in consuetud. Pari. 1. par. titul. 1. in prin. num. 99. qui scribit Imperatorem Robertum vtriusque Siciliae Regem die. 15. Augusti ann. 1313. sceleratissimo mortis genere, nempe Eucharistia intoxicata, interfectum fuisse. Fallacium memorabile.

Parricidaeque.

CAPVT, XCVI.

1 Clerici parricidium vel aliud enorme homicidium perpetrantes, cui poena fit obnox.

2 Refertur casus memorabilis qui contigit in ciuitate Hyspalen. ann. Domini. 1536. mense Iulii.

3 Petri Rebuffi opinio quaedam consuetur.

Parricidium committentes, a vel aliā homicidiū enorme perpetrantes, ut si Episcopū vel praeberum occiderent, excludit Abb. in cap. At si cleric. in prin. de iudi. col. antepe. post Petrum de Ancha. in quadā disputatione sua, & in repeti. regul.

ta, ea quæ. 19. quæst. de regu in
ris & in consilio 158. Ex narra-
tis in facto colum. 2. debere de-
poni, & tradi statim curia secu-
lari, non expectata incorrigibi-
litate, b & tradieram Abb. in
cap. Cum non ab homine. co-
lum. 7. de iudi. & ibi etiã Bald.
Idem Abb. in cap. 1. in fin. de
homi & in c. Nouimus. de ver-
bor signifi. & Barba in cõsi 63.
col. 3 lib. 1 Et Felin. c. 1. in 16
col. de const. vbi in simili plura
adducit. Idem Felin. in cap. in-
quisitionis. col. 2. in princip. de
accusa. & ista opinio videtur ha-
bere magnam equitatem, vt de-
dicta puniantur debita pœna, vt
dicit Decius in dict. capit. An-
clerici in col. 23. versic. Et præ-
dicta qui dicit vidisse illam ser-
uari Florentiæ per vnum com-
missarium. Et vide Angelum in
tractat. maleficiorum, in parte.
& ibi. caput à spatulis ampute-
tur. 12. colum. dicentem notan-
dam esse sententiam Ancharra
quia de facto vidit eam seruari
in raptore adulterante quan-
dam mulierem. Et vidi ibi Au-
gustinum in additionibus asse-
rentem, quod stringunt ratio-
nes Ancharra. & Abb. & quod
itã aliàs practicauit, quia mul-
ti doctores moderni illam par-
tem tenent, & aliàs fuit cum
doctoribus iuris Canonici in
maxima disputatione. qui sem-
per volunt defendere clericos.
Et vide Floren. in 3. parte, titul.
27. capitul. 4. in column. fin. in
fin. qui refert temporibus suis
Papam Martinum tradidisse cu-
riæ seculari sacerdotem quen-

dam degradatum, qui interfe-
cerat Sacristam sancti Petri, vt
capere posset bona Sacristie, qui
fuit occisus per iudicem seculari-
tem, quamuis iurisperiti con-
sulerunt non esse tradendum
curiæ propter tale delictum. Et
vide Guliel. Benedicth in 3. par-
te repetit. capit. Raimutius. de
testamen. in quæst. de homici-
dio. vbi dictam opin. Petri de
Anchar. latè examinat in casu
occurrenti contra quendam cle-
ricum præbyterum, qui com-
misit qualitercumque homicidiũ,
& in pen. colum. illius. quæst.
dicit, quod dicta opinio, per ea,
quæ ipse refert, remaneret com-
muniõ, & quod quamuis non
esset communiõ, videretur
magis tenenda quàm alia, ex eo
quod suscitatur textibus & ratio-
nibus euidentibus, quæ qui-
dem opinio in casu illo ita fuit
seruata Nam ille præbyter fuit
actualiter degradatus & tradi-
tus curiæ seculari, vt constat ex
processu ibi antè quæstionem in
summa relato. Et ego etiam
audiui à fide digno doctore Pa-
risiensi. vidisse eum Anno Domi-
ni. 1530. Episcopũ Parisiensem
Franciscum Poncher degradasse
quendam sacerdotem ad valuas
Ecclesiæ maioris Parisiensis, &
tradidisse eum curiæ seculari,
quem susceptum iudex secularis
damnauit, primo ad pœnam
abscissionis manus antè ianuã
collegij Bduensis, & demum vt
vicius combureretur in platea
sancti Ioannis Engieua, prout
factum fuit ipso vidente. Quam
pœnam passus est, eo quod
occide-

occiderat animo deprædandi rectorem cuiusdam oppidi nõ longe distantis, habitantem in dicto collegio Eduensi, cuius ille famulus fuerat, & vices in parochia gerebat. Et vide Arnaldum Alber. in cap. Quoniam. de hæret. lib. 6. colum. 124. qui postquam retulit hanc opinionem, & eius fundamēta per sex colum. præcedentes dicit, quod attempta malignitate modernorum temporū in quibus clerici, & omne genus hominū proclive est ad malum, non esset ponere eos in celum, seruare istam opinionem in practica & in hoc consuleretur pacifico statui reipubl. & multi effrenati clerici a malis retraherentur. Et hæc opinio practica fuit an. 2436. in mense Iulio, in celebri illa ciuitate Hispalens per Reuerend. dom. Cardin. Archiepif. illius Iudicem a sede Apostolica delegatum contra quatuor religioſos monasterij ordinis sancti Augustini ipsius ciuitatis, qui diabolica suggestione decepti fratrem Ioannem de las Casas, in sacra Theologia magistrum prouincialem suum occiderunt, qui omnes publicè degradati statim traditi fuerunt curiæ seculari, & furca suspensi quorum vnus vocabatur frater Alphonsus de Badajos, qui erat prior illius monasterij, alius frater Rodericus de la Rocha, & alij duo fratres Andreas de la Cruz, & frater Ioannes Piloto, qui eodem die (quia cum magno cordis dolore seipſos accusantes, post damnationis sententiam

delictum fuerunt cõfessi publicè) è furca depositi cum maximo honore associantib. fratribus omniū ordinū in proprio monasterio sepulti sūt. Qui autē tanquā iurisperiti fuerunt ad determinationem causæ vocati & quorum consilio, sententia lata fuit, sunt sequentes: Dominus Sebastianus Ramirez Episcopus sancti Dominici, in insula Spanola, licentiatus Ioannes Suarez de Carual, notarius regalis consilij Indiarum vnus, licentiatus Brizieno, eiusdem ciuitatis Hispalen præses, licentiatus Ioannes Teninno, eiusdem & totius Archiepiscopatus prouisor, licentiatus Petrus Corral, illius officialis ac generalis Vicarius, licentiatus del Corro, & doct. Petrus Diaz, hæreticæ prauitatis inquisitores, & licentiatus Otalora, Iudex audientię supremæ illius ciuitatis, quam vulgus grados, vocat. Vi autē de tenore Apostolicæ commissionis eidē Archiepiscopo Cardinali super hoc factæ habeatur notitia, tenor literarum in forma breuis super hoc expeditarum talis est.

Dilecto filio nostro Alfonso Basilicæ duodecim Apostolorum presbytero Cardinali Hispalen. nūcupato Paulus Papa tertius.

Dilecte fili noster salutem & Apostolicam benedictionem. Exponi nobis fecisti, quod

quod licet aliàs tu certos fratres domus sancti Augustini extra muros Hispanen ordinis fratrum Eremitarum eiusdem sancti, qui diabolica (vt creditur) suggestione seducti, nocturno tempore eorum tunc provincialem in lecto quiescentem appensata cōspiratione laqueo suffocatum vulneratumq; inhumaniter interfecerant, quibusdam alijs etiam dicti ordinis fratribus sibi ad id opem, auxilium, cōsiliū, & fauore præstantibus, ne fugam arriperent, carceribus mancipari mādaueris & feceris. Quia tamen tu in eisdem malefactores iuxta priuilegia & indulta Apostolica dicto ordini concessa, nullam iurisdictionem habere sciebas, tandiu in præmissis duxisti supersedendum, donec nos & Apostolicam sedem quid super eo fieri oporteret, consuleres. Consultationi itaque tuæ super hoc nobis porrectæ respondentēs, circumspectioni tuæ per presentes committimus & mādamus, quatenus si & postquam assidentibus tibi ad hoc duobus dicti ordinis fratribus, quos ad id duxeris eligendos, ex actis de & super præmissis coram te hactenus habitis, vel in posterum habendis, tibi legitime constiterit ita esse prout superius enarratur (ne si tam horrendum facinus impunitū remaneat, alijs ad similia & deteriora perpetranda inuitetur) cōtra dictos fratres malefactores, ac quoscunq; alios etiā exemptos, quos tanti facinoris

inueneris patratores, seu culpabiles, iustitia mediante procedas. Nos enim tam illos qui ad capiendum & detinendum, inquitendumq; & examinandum dictos malefactores, quā etiam executioni demandandi sententiam contra ipsos desuper legitime ferendam, vel aliās quomodolibet in eos præmissorū occasione manus iniecerūt violentas, etiam si ad ultimū supplicium deueniendum, excommunicationis sententiam à canone generaliter promulgatā, irregularitatisq; & inhabilitatis, aut alias censuras & poenas ecclesiasticas minimè incurrisse, neque incurrere, sicque per quoscumque Iudices iudicari, diffiniri & interpretari debere, sublata eis & eorum cuiuslibet aliter iudicandi, diffinendi & interpretandi facultate & auctoritate decernimus. Teque & eorum singulos à sententia, cēsuris & penis prædictis, si quas præmissorum occasione ex dicta carceratione forsan incurristis, Apostolica auctoritate tenore præsentium absoluiamus. Volumusque vt si locus sit degradationi & traditioni curiæ seculari, tu vel catholicus Antistes per te eligendus vnā cum duobus alijs Episcopis, aut si eorum copia commodè haberi non poterit, cum vno Episcopo & vno Abbate ad degradationem huiusmodi procedere valeatis. Nō obstantibus præmissis, ac de certo episcoporum numero in degradationibus huiusmodi adhibendo, nec non

quibus suis cōstitutionib⁹ & ordinationibus Apostolicis, privilegijs quoq. indultis, & literis Apostolicis dicto ordini & illi⁹ fratribus concessis, quibus illorum omniū tenores & formas eisdem præsentibus pro expressis habentes hac vice dumtaxat illis alias in suo robore permāsuris harum serie specialiter & expressè derogamus. Cæterisq; contrarijs quibuscunque. Datū Romæ apud S. Petrum sub annulo piscatoris, die 21. Octob. 1535. Pontificatus nostri an. 1. Blosius. Vigore cuius cōmissionis dictus Dominicus Cardinalis vt seruaret illius seriem asumpsit secum duos prouinciales dicti ordinis, qui vnā cum eo in processu & diffinitione causæ assisterent. Fateor tamen quod sepius sum miratus quomodo in practica commissione Apostolica bis conditionaliter dictum fuerit, videlicet, [Etianisi ad vltimum supplicium esset,] deueniendum, & iterum [Si locus sit degradationi & traditioni curiæ seculari:] cum cōditio ista in casu præsenti potius erat iuris quā facti, & ideo consultores Romani Pontificis quorum consilio prædictæ literæ emanarunt, melius nosse poterant vel debuerant, an narratione prædicta existente vera & probata prædicti fratres essent post degradationē tradendi curiæ seculari vel non. Nisi fortè tacite voluerunt sentire quod Romanus Pontifex concederet dicto Cardinali potestatem arbitrandi, an attrecta probatione

& qualitate facinoris, & alijs circumstantijs, illi essent tradendi curiæ seculari, vel non: Non obstat quod ille casus nō esset expressus in iure, propter quē possit tradi sacerdos curiæ seculari: quamobrem vt quisque valeat super hoc considerare mentem Pontificis, libuit prædictā commissionem inserere. Contrariam tamen opinionem sequitur & dicit esse communem Areti. in d. c. Cum non ab homine. in col. 9. infi. qui in dubus col. sequentibus refert fundamenta Abb. & respondet ad ea, & eam dicit de iure veriorē Decius, vbi suprà, qui etiam refert fundamenta Abb. & quæ ad ea respondet Aret. & dicit, quod pro hac opinione plura adducit etsi leuia Andr. Sicut ibi, & ponderat pro ea idē Dec. tripliciter tex. in d. c. Cum nō ab homine: & hanc dicit esse communē opini. glos. & Doct. Arnal. Alber. vbi suprà, in fin. dict. colum. 124. vers. Nihilominus tamen. & sic quod clericus quantumcunq; graue delictum commiserit etiam qualificatum non debeat actualiter degradari, & tradi curiæ seculari, nisi sequuta incorrigibilitate, aut in casibus expressis in iure, à qua communi opinione dicit non esse recedendū in iudicando & consulendo: quem vide per. 16. colum. sequentes, vbi refert plura fundamenta huius cōmunis opinionis, & tandem respondet ad ea quæ adduxerat pro opinione contraria. Mihi verò (saluo semper meliori iudi-

ti iudicio) videtur quod si in aliquibus casibus ob immanitatem criminis, & magnam scandalum populi inde sequutum visum fuerit iudicibus delegatis vel ordinarijs sequendam opinionem. Ancha. & Abb. quod hoc solum posset habere locum in clericis primæ censure tantum sic enormia homicidia perpetrantibus, cum illi non possint sic appellari Christi Domini, illisque beneficium (ne per secularem puniantur iudicem) magis ab ecclesia, quam à iure diuino concessum videatur. Quorum numerus ultra mærem ecclesiæ tantum excreuit, & quorum malitia tanta est, vt grauiora semper ferè audacius & frequentius ab illis, quam ab alijs perpetrentur. In cuius meæ opinionis confirmationem possem alia non impertinenter referre, quæ collegit Hispanus notus Ioan. Lupi, in tract. de libertate ecclesiastica, in 2. part. q. 3. quæ tamen transcribere nolo, cum volentibus ea legere facilitas adsit. In alijs verò sacri ordinis clericis, sacerdotibus maxime communem opinionem sequendam censeo, tamen si iustum iudicarem quod hodie per concilium, aut per Romanum Pontificem aliqui grauissimi excessus annotaretur, in quibus clericus etiam sacerdos post degradationem traderetur curiæ seculari, vt saltem timore pœnæ aliquorum clericorum insolentia temperaretur. Et aduerte, quod et. R. buff. in tractat. de pacificis possessoribus in pag. 43.

videtur extendere text. in cap. 1. de homi. in 6 dum imponit pœnam priuationis beneficiorum ipso iure mädantibus alios interficere per assassinos, ad illos qui interficiunt parentes vel alterum eorum, seu fratres, aut clericum, vt tales etiam ipso iure sint priuati beneficijs. Pro quo allegat Felin. in cap. Inquisitionis. de accusat. & An. in cons. 63. quamuis ibi Ana. nihil de priuatione beneficiorum scripserit: saluo tamen meliori iudicio, ego credo quod hæc opinio non sit vera: quia non sufficit Doctorum autoritas ad iudicandam priuationem beneficiorum ipso iure propter quamcunque grauitatē delictorum: hoc enim conditoris canonum, non Doctorum scribentium. Nec sufficit quod Fel. adducit, quia licet sint plures doctores asserentes, quod clericus committens delictum qualificatum possit tradi curiæ seculari, non seruata forma cap. cum non ab homine vt ego suprà latius scripsi. non sequitur per hoc quod talia delicta qualificata inducant priuationem beneficiorum ipso iure cum hoc doctores non dicant, nec ad hoc sufficeret eorum autoritas.

Parricidium committentes. **VI. A**
de multa quæ circa huius criminis grauitatem & punitionem elegantissime scribitur. Couar. in Clement. si furiosus, 2. par. in initio num. 12. de homicidio Petrus Gregor. 2. par. Syntagma libr. 26. capitu. 24. De quo eleganter Plato 9. de legibus.

*Nota in
huius
crimini
detestacionem.*

legibus inquit. [Si possibile esset sapius aliquem mori iustissimum esset sapius parricidam interfici.] Et Solon (quod neminem commissurum tam graue scelus existimasset nihil de eo decreuit, ut Cicero pro Roscio Amerino refert.

B Non expe lata incorrigibilitate. Adde Aiciat. in capit. cum non ab homine, num. 22. de iudi. qui opinionem istam sapissimè in practica receptam fuisse testatur eamque communem esse fateatur Ludo. Carr. in practi. crimi. fol. 240. num. 5. secundum nouissimam editionem D. Episco. Couar. lib. 2. var. resoluti. ca. 20. num. 7. quanuis ipse authorem nostrum sequutus in hoc capit. vetli. *Mih. verò*, contrariam opinionem amplectitur, quam appellat communem Petrus Plaça. lib. 1. epito. delicto. capit. 23. nu. 43. cui suffragatur text. in capit. cū ab homine. qui in principio docet, in omni crimine, quantumcunque graui secularem iudicem, non posse clericos punire, eos tamen esse deponendo, & si incorrigibiles fuerint, curiæ sæculari tradēdos fore. Ecce Romani Pontificis apertissimum testimonium, ex quo manifestè constat, quod etiam ob enorme crimen, nisi accesserit pertinacia, traditio fieri non debet. Circa quam disputationem vide late Gregor. in l. 61. in verbo, *Homicidio*. tit. 6. par. 1. Ferdinand. Mencha de testame. §. 22. fo. 75.

Per assassinos alios interfici mandantes.

C A P V T, X C V I.

1 Clericus huius criminis Reus quæ pena afficiatur.

2 In hoc assassinatus crimine propter criminis grauitatem iudicia, & argumenta sufficere constat.

3 Testium dicta lite non contestata, & etiam parte absente recipi possunt.

4 Clericus assassinus nulla degradatione præcedente, per secularem iudicem potest puniri.

5 Pena text. in cap. 1. de homi. lib. 6. in intercelloribus, seu percussoribus locum habeat.

6 Pena etiam dict. cap. 1. an locum habeat contra mandantem, etiam si mors sequuta non fuerit.

ECclesiastica persona aliquē Christianorum faciens interfici per assassinos, vel mandans, vel eos receptans, vel defendens, seu occultans incurrit ipso facto sententiam excommunicationis & depositionis à dignitate, honore, ordine, officio: & beneficio, & beneficia possunt alijs liberè per collatores conferri, ut in ca. 1. de homi. in 6. Et habet vnum speciale hoc delictum, ut probari possit probabilibus argumentis, ut ibi, vbi vide Philip. in 11. not. tenentem quod in isto casu ratione periculi valerent testes recepti lite non contestata a etiam parte absente & non citata: quia text. ibi non dicit testibus, sed probabilibus argumentis. Item aliud quod clericus assassinus potest puniri per secularem, sine eo quod præcedat degradatio secundum Lapum in dict. cap. 1. & Do-

& Domi. ibi in fin. quia ipso iure videtur degradati: & videtur data unicuique potestas ipsos capiendi, & per ius videtur spoliati omni privilegio clericali, ut per Docto. ibi. Et prædicta conclusionem Dominici refert & sequitur Barba. in capit. At si clerici. de iudi. in column. 32. num. 129. Refert etiam Hypoly. in præct. criminali. in §. Examinanda. in column. 3. Et hoc etiam tenent plures doctores relati in decisionibus Nicolai Boerij in quæstio. 69. in nu. 18. & vide Ioan. Lup. in tract. de libertate Ecclesiastica. in quæstio. 9 ubi dicit quod datur à iure quædam degradatio quæ habetur loco realis, videlicet in dicto capit. 1. de homi. ubi clericus delinquens ut supra, à iure & à concilio habetur pro realiter degradato, ut possit ea. & puniri per secularē, de quo vide latius Arnal. Alber. in ca. Quoniam. de hæretic. lib. 6. in column. 147. versic. 8. & ultimo fallit. cum 11. column. sequentibus. qui primo adducit quinque fundamenta contra communem intellectum doct. ad dict. capit. 1. qui habet quod clerici delinquentes in hoc delicto sunt ipso facto degradati, adeo ut iudices seculares possint procedere contra eos, sicut contra laicos. Et postea bene corroborat hanc communem conclusionem. & respondet ad fundamenta in contrarium adducta.

Et nota vnum quod ipse dicit in proposito, quod poena illius text. nō videtur habere locum in interficiente, c. sed in mandante: & quod forte multi in hoc errarent, allegat Aretin. hoc sic ponderantem in consil. 165. incip. Sicut Ioannes. dicit, column. 11. versic. Tertio. allegant. Aduerte præterea quod poena illius text. in dict. cap. 1. habet locum contra mandantem, etiam si mors non sit secuta, d. ut probant aperte verba illius, dum dicit quamquam mors ex hoc forsitan non sequatur: quod videtur esse speciale in hoc delicto, ut voluit Augu. in additio. ad Ange. in parte. Et Sempronium Rodulphi, in 4. additione: quia alias mādatus non puniretur poena ordinaria maleficio non secuto: nisi dicamus secundum eum post Ioan. And. in regula, in poenis. de regul. iuris in 6. quod quoad poenas de quibus in dicto capitul. primo facta mandato delictum est perfectū, & ideo nimirum si puniatur poena ordinaria, ac si delictum esset consummatum: quod etiam videtur sequi Philip. in dict. ca. 1. in column. penult. in versic. in glo. & per prædictum text. videtur reprobati de iure canonico opinio Dini. & Ange. in l. Item apud §. Si curauerit. ff. de iniur. dum dicunt quod in assassinamento si do. pecuniam alicui ut aliquem occidat, homicidio non secuto, non punitur mandans quam decisionem refert August. ubi supra, & dicit eos verum dicere, quod mandans non punitur de homicidio, sed poena extraordinaria.

naria demandato.

In crimi-
ne assassi-
ni lite non
contesta-
ta proceditur.

Lite non contestata. Adde Felin. in cap. quoniam frequenter. pen. col. vt lite non contest. Hypp. in pract. §. diligenter. & in l. de vnoquoque casu. 50. ff. de re iud. Gram. consil. 40. Carr. in pract. crim. fol. 140. Petr. Foll. in pract. in parte & si constebuntur. num. 44. pag. 345. licet ab hac opinione discedat Felin. in capit. in nomine Domini. §. limi de testib. Gram. voto. 11. Ipse vero teneo primam opinionem autorem sequutus, quæ ea ratione fulcitur, quia iuxta communem nostrorum traditionem, assassinatus crimen læsæ maiestatis sceleri equiparatur, vt tradit latà Hypp. consil. 19. vo. 2. Tho. Gram. vot. 9. At in læsæ maiestatis crimine, testes ad hunc lite non contestata fidem faciunt, vt tradit Hyp. in dict. l. de vnoquoque. & Felin. & Carr. in locis nouissimè allegatis. Sunt equidem multa specia- lia in hoc crimine propter ipsius atrocitatem statuta, vt inquit Bossi. in pract. crim. titul. de mandato ad homicidium. num. 46. vbi allegans autorem nostram dicit non gussasse perfectè materiam, quæ fortè nostris annotationibus elucidatur.

Precedat degradatio. Adde Hyp. in l. vni. num. 107. C. de rap. virg. lo. Igne. in l. necessarios. §. non alias. nu. 448. col. 3. fol. 177. ff. ad Sillan. Nicol. Euciar. in locis legalibus fol.

264. Thom. Gram. voto 8. & 11. Carr. in pract. fol. 139. nu. 24. Bartho. Cassa. in commẽtar. in consuet. Burg. rubr. 1. §. in gloss. s' il n'a grace. nu. 50. Anton. Capi. decissi. Neapolit. 155. num. 26. quàm opinionẽ communem esse testatur Steph. Auffer. in Clement. 1. de offic. ordin. regul. 1. Fallen. 18. D. Episcopus Couan. lib. 2. vari. reiolu. cap. 20. num. 10. Cap. Neapolit. decissi. 112. num. 2. Remig. Goni. in tracta. de immun. Eccle. fallen. 15. nume. 10.

Notauit tamen vtiliter, quod ad hoc, vt iuste assassinus clericus à iudice seculari puniri possit, requiritur sententia declaratoria, qua iudex pronunciet, ipsum esse assassinum, ista est communis opinio teste Carr. in pract. crim. fol. 289. num. 11. Capi. dict. decissi. 112. num. 2. Plac. lib. 1. Epitom. delict. ca. 19. num. 27. Qua declaratione facta, non requiritur alia sententia, qua imponatur poenæ tex. in capit. 1. de homicid. libr. 6. sed statim illas incurrit, ita frequentiori doctorum suffragio receptum est, vt scribit Alexad. consil. 166. num. 5. libr. 7. Et declaratio hæc ad iudicem ecclesiasticum spectat, vt scribit Iul. Clar. libr. 5. recep. senten. §. fina. quest. 36. vers. sed quero. quamuis apud suos hoc nõ seruetur, & consilium obseruat Neapolitanum consilium, vt fatetur Capi. decissio. 155. nume. 25. Gramma. voto 8. num. 11.

Clericus
assassinus
vt possit
puniri à
iudice se-
culari
prius de-
bet ab ec-
clesiasti-
co decla-
rari assas-
sinum cõ-
misisse.

In inter-

In interficiente. Adde quod hanc opinionem Aretin. secutus, tenuit Alberti. in capit. 1. de hæret. lib. 6. quæstion. 11. ad finem. sed contrariam opinionem, imò quod dictæ constitutionis poenæ percussorem vel interfectorem comprehendant, perspecta legis ratione. tenet Ang. in tractat. maleficior. in parte Sempronium mandatorū, in principio Ang. in l. 1. C. de sepul. viola. Capi. decission. 155. Paris de Puteo in tracta. sindi. in verbo, inquisitio. Thom. Gramma. voto 9. in fine. D. Couarr. libr. 2. variar. resolut. capit. 20. nume. 10. quem vide pro istius controuersæ opinionis resolutione.

D Non sit sequuta. Adde Ang. consil. 14. Bartho. Cassan. in consuetud. Burgund. rubr. 1. §. videndum. num. 7. Ioan. And. in reg. in poenis. de regul. iur. lib. 6. Thom. Gramma dict. voto 9. vbi Matth. de Afflict. in constitut. Neapolitan. lib. 1. rubr. 14. num. 16. idem fatetur Capi. decission. 155. & hanc fatetur communem esse sententiam Remigi. de Goni. de immunitat. Ecclesiar. fol. 143. Iul. Clari. lib. 5. recept. sentent. §. assassinum. versiculas etiam. eandem opinionem amplectitur Carr. in pract. crimin. rubr. de homin. §. 2. num. 12. & §. 3. num. 8. Licet Ang. dict. consil. 14. & in l. item apud Labeonem. §. si curauit. ff. de iniur. existimat. pium esse quod iudex poenam ordinariā

in mitiorem commutet.

Sed quia diffuse nimis (ne dicam confusè, à nostratibus articulus iste disputatur: pro perfectiori declaratione, tres casus à nobis constituendi sunt. Primus in casu tex. 1. in dict. cap. 1. de homi. libr. 6. nempe in proprio crimine assassini, cum tractatur pecunia data vel promissa, de occidendo homine Christiano, per ministerium alicuius infidelis, ex gente assassinatorum. Erāt equidem assassini populi quidam ex Syria, qui ita à pueritia instruebantur, vt Regis inimicos, aut domini sui, cui obtemperabant, eius mandato incautos percutiebant, aut occidebant, ita testatur Volaterr. libr. 11. capit. de scdis Syriæ D. Couarr. libr. 2. variar. resolu. capit. 20. numer. 10. & quamuis de assassinis multi multa tradiderint, qui tamen ij fuerint, & vnde originem traxerint Paulus Aemilius Veronensis libro quinto de rebus gestis Francorum in Ludouic. Iunio. & in libr. 7. in D. Ludou. vita dilucide & egregie explicauit asserens quòd ideo Assassini appellabantur, quia Princeps qui illorum factionis ab illis eligebatur Arsacida diceretur, & videndus est etiam Polidor. Virgil. libr. 16. Historia Angl. & quidem hoc casu, puniuntur mandans homicidium, etiam effectus non sequuto, atque puniuntur cognatus poena mortis ordinaria ex dict. capitu. primo vbi Francus D. Couarr. in

*Quæ sunt
runt Assassini
explicatur.*

dict. Clementi. si furiosus. 2. part. in initio. num. 9. qui egregie scribit hoc non tantum esse conatum, quantum delictum consummatum, ex mandatis latere, cum per eum non steterit quin homicidium sequatur Jacob. Menoch. de arbi. iud. questio. lib. 2. centur. 4. casu. 360. numer. 41. Petrus Plaga libr. 1. epit. delictorum cap. 10. numer. 9.

Secundus casus quando loquimur, de assassino ex communi & frequentissima interpretatione, quia intelligimus assassinum, qui pecunia accepta vel promissa, aliquem occiderit, iste igitur assassinus siue Christianus, siue Infidelis si ad actum occidendi deuenit, & conatum omnem adhibuerit, itaque quod per eum non steterit, quin occiderit: poena ordinaria punitur ex decissione text. in dict. capit. 1. ita scribit, ultra alios Matth. de Afflict. in consili. Neapoli. libr. 1. rubr. 12. numer. 16. Andr. Tiraquell. in tractat. de poena. legu causa. 37. num. 4. Cassane. in consuetud. Burg. rubr. 1. §. videndum num. 7. qui asserit hoc vidisse observari Mediolani. & aliquando observatum fuisse in consilio Neapoli. latetur Gramma. voco. 9.

Tertius casus, quando is mandans tentavit mandatarium ut pecuniam acciperet & occideret, & mandata irregularis recusavit, hoc casu solum mandans punitur extraordinaria poena, cum talis conatus re-

motus sit ab ipso effectu. Hac est communis sententia, ut constat ex doctorum traditionibus quos supra allegauimus.

In criminalibus capitalibusque causis accusatores, aduocati Procuratores, contra reos in secularibus tribunalibus steterunt.

C A P V T, XCVIII.

Quod nouè editum est, lateque eo interpretatur Bonifacij Octauij egregia constitutio que secunda est tit. de homi. libr. 6.

- 1 Clerici criminales causas agitare prohibentur.
- 2 Clerici promissa iuris preestations, coram secularibus iudicibus, accusationem possunt proponere.
- 3 Iure positum statuta est irregularitas poena contra clericos, in causis capitalibus accusantes.
- 4 Clericus qui non promissa preestations accusat, mortalem culpam contrahit.
- 5 Clericus prohibita est accusatio in causa sanguinis.
- 6 Si omisso preestations, non imparetur poena mortis, vel membri mutilationis, clericus accusans non esset irregularis.
- 7 Clericus tunc facta preestations, accusare potest, quando suam vel suorum iniuriam accusat, non uero aliam.

- 8 Clericus ab irregularitatis labe immunus est, accusanti promissa protestatione, quibusvisque verbis utatur.
- 9 Tacita protestatio, in accusationibus proponendis à clericis, non liberat ab irregularitate sed expressa requiritur.
- 10 Clericus, facta protestatione irregularitatem non contrahit, quamvis ea pretermissa, iudex capitalem penam imponat.
- 11 Protestatio excusat ab irregularitate, quantum evidentissimum sit, quod iudex capitalem penam imponit.
- 12 Quando causa civilis est, protestatio non requiritur, & quantum ex accidenti contingat mori, vel membri mutilatio, clerico quoad irregularitatem non nocet.
- 13 Clericus omittens protestationem, irregularitatis nota non assequitur, quando iudex secularis contra iuris sanctiones reum condemnauit.
- 14 Protestatio necessaria non est, quando accusatio coram iudice Ecclesiastico proponitur.
- 15 Clericus qui habet animum protestationi contrarium, an incadat in irregularitatem.
- 16 Clericus qui omisit protestationem, in capitali accusatione, irregularis efficitur, quantum animo nequaquam consentiat quod capitaliter reus puniatur.
- 17 Clericus qui promissa dicta protestatione, crimini reum, quem forte fraganti crimine reperit, iudici seculari puniendum tradidit irregularis non est.
- 18 Clerici in criminalibus causis, aduocationis munere fungentes, secuta morte, vel membri mutilatione, irregulariter efficiuntur.
- 19 Nec clerici precedenti casu excusantur, si protestati fuerint, quod non intendunt, ut pena mortis, vel mutilationis membro infligatur.
- 20 Clerici utrum in fauorem rei, aduocationi manus possunt sine irregularitatis metu exercere,

- 21 Clerici in criminalibus causis coram iudicibus secularibus, testes esse prohibentur.
- 22 Clerici in reorum fauorem, in dictis causis, testimoniū proferre possunt.
- 23 Clericus non potest esse testis coram iudice seculari, absque sui iudicis licentia.
- 24 Consuetudo quadam Curia Gratiopolitana, qua obseruatur in testimoniis clericorum coram secularibus iudicibus proferendū reprobatur.
- 25 Testimonium clericis, vel Regularibus, absque sui iudicis & superioris facultate prolatum, firmitatem obtinet.
- 26 Iudex Ecclesiasticus non debet, nec potest, in criminalibus controuersis, clericis facultatem praeferre, ut coram secularibus magistratibus testimonium proferant, quod si praestiterit non est illi obtemperandum.

Multis equidē iustissimisque causis, sacris constitutionibus clericis interdictū est, criminales concertationes agitare, denigratur, quidem ex hoc sacerdotalis candor, eiusque puritas nimis contaminatur. Vnde concilio Toletano vndecimo, anno Domini sexcentesimo sexagesimo can. 6. ita decretum fuit. [His à quibus Domini sacramenta tractanda sunt iudicium sanguinis agitare non liceat, quod si quis quisquam immemor horum preceptorum aut in ecclesiarum suarum famulis, aut in quibuslibet personis tale aliquid fecerit ordinis honore priuetur. Et loco sub perpetuo quoque damnationis teneatur relegatus ergastulo.] Quem locum Gratianus intexuit in ca. his à
Cc 5 quibus

quibus. 23. quæstio. 8. Propter-
eà quidquid continetur in cap.
clericis & in cap. sententiam. ne
clerici vel monachi ius nouum
non continet, sed ad vetustiora
iura refertur.

Et ideo nec accusatores, ad-
uocati, procuratores, testesve
esse in dictis capitalibus causis
in secularibus tribunalibus pos-
sunt capit. postulasti. de homi.
cap. 1. 50. distinctio. tex. in dict.
capit. sententiam sanguinis, ca-
pit. ex literis. de excessibus pre-
la. capit. aliquantos. cap. si quis
post acceptum. 51. distinctio.
quod si his constitutionibus
contrauerint irregularitatis
labe afficiuntur.

2 Possunt tamen clerici absque
irregularitatis nota. in dictis
causis accusare, dummodo pro
testati fuerint, quod non ad
mortem, nec membri mutila-
tionem procedatur, de quo
stat Bonifacii Pontificis Maxi-
mi egregia constitutio quæ se-
cunda est titulo de homici. lib.
6. quam hoc loco quia accom-
modatissimus est, & mirè con-
uenit huius practicæ argumen-
to. multis aductis, pro virili elu-
cidabo. Est equidè materia hæc
vtilissima & in forēsis actio-
nibus frequentissima.

3 Primò, iuramentum huma-
no Pontificio statutum esse,
quod propter criminalem ac-
cusationem, simpliciter prola-
tam condemnatione sequuta,
clericum irregularitatem con-
trahere, vt in dict. capit. postu-
lasti, de homici. vbi est commu-
nis sententia & in dict. capit. 2.

Ex quo deducitur posse Sum-
mum Pontificem, eam irregu-
laritatem iam contractam dis-
pensatione tollere, vel à princi-
pio accusationem licitam face-
re, vt animaduertit insignis Co-
uarruu. in Clementi. si furiosus.
2. par. relect. §. 5. n. 1. de homici.

Secundò, clericum qui abs-
que dicta protestatione accusa-
tionem proposuerit, mortalem
culpam contrahere, cum in ma-
teria graui iura sacra violet scri-
bit Martin. Nauarruu. in manu.
confessor. capitul. 27. nume-
ro 226.

Tertiò prohibitam esse cleri-
cis hanc criminalem accusatio-
nem, etiam vbi causa sanguinis
agitatur de c. postulasti. c. accu-
sasti. de accu. vbi clericus accu-
satur poenitentiam agere com-
pellitur. non tamen ità grauem
si pro bono pacis accusasset.

Quartò quod si protestatio-
ne omissa, non sequeretur effe-
ctus accusationis criminalis
nec imposeretur poena mor-
tis, vel mutilationis membro-
rum, non esset clericus irregu-
laris, etià si alia sanguinis vin-
dicta imposeretur. tenet Abb.
in dict. capit. sententiam. & in
dict. capit. clericis. ne clerici vel
monachi. & in capit. si aliquis.
de homi. sequitur Siluest. in
summ. in verbo Homicidium.
3. versic. secundo queritur.

Quintò notatu dignum est,
quod dicta criminalis accusa-
tio protestatione interueniente
clericis permittitur, quandò
suas causas iniuriasque pro-
prias fuerint prosequuti, secus
vero

vero si alienas colligo ex text. in dict. capitul. 2. ibi. [Suis malefactoribus, & ibi, Petunt eandem sibi fieri, & ibi, De suis malefactoribus, & ita post alios tenet Fran. ibi quam esse communem sententiam fateatur Martin. Nauarru. in manu. confessor. capi. 27. numer. 116. Quæ sanè ita intelligenda est, ut nihilominus clerico permisum sit protestatione facta, absque irregularitatis metu, delictum aliquod præcogitatum, in maximum reipublicæ detrimentum, aut proximi gravissimum damnum, in medelam potius, quam ad criminis punitionem cautè denuntiare, quando aliter quam per denunciationem, non potest tali malo provideri sic tenet Caietan. in 2. 2. quæstion. 33. articul. 7. Mart. Nauarruu. in capitul. inter verba. 11. quæstion. 3. Corr. 58. Covarruu. in dict. Clementin. si furiosus. §. 5. numer. 4. Quibus suffragatur text. in dict. capit. accusasti de accusa. ibi. [Nisi pro pace.] Quæ singularis est interpretatio ad text. in dict. ca. 2.

8 Sexto, clericus præmissa protestatione, immunis est ab irregularitate, modò utatur in accusatione verbo conqueror, vel accuso, nihil sanè interest tenet Ioann. And. in dict. capitul. 2. sequitur Ioann. de Anani. in dict. capit. postulasti. de homil. num. 3. Socin. in dict. ca. ad audientiam. num. 55.

9 Septimò, quod sacerdos non incurrit irregularitatem, si ex-

pressè fuerit protestatus, non tamen sufficit quòd tacitè id faciat, ut colligitur ex dict. capitul. 2. ibi. [Protestando expresse,] & ibi ad hoc notant doctores maximè glos. in verbo, [Protestando,] quæ dicit quod cautè faceret clericus si de hac protestatione faceret fieri publicum instrumentum, Praxis tamen iam recepit, eam sententiam quod protestatio in limine querellæ, vel accusationis fiat.

10 Octavò, nec illud est omittendum, liberum esse clericum ab irregularitate, præmissa dicta protestatione, etiam si ea omissa iudex ad pœnam sanguinis, vel membri mutilationis processerit, ut expresse in dict. cap. 2. probatur ubi concurs est nostrorum sententia.

11 Nondò, quod dicta protestatio supradictum effectum operatur etiam si non solum verisimile sed certum sit ex qualitate criminis in accusatione propositi ad mortem processurum ita not. Ioann. Andr. Abb. & Felin. & omnes in dict. capitul. postulasti Felin. in dict. capit. ad audientiam de homil. num. 54. Decimò est equidem 12 in hac materia observandum, quòd hæc protestatio tunc necessaria est cum clericus quempiam apud iudicem secularè accusat ratione alicuius sceleris, vel delicti perpetrati. Secus verò si causa civilis foret, licet ex accideri contingerit, quod iudex secularis, vel eius ministri clerici aduersarium, defacto delictum.

tem, interficerent, vel aliquo membro mutilauerint, non sane hoc clerico iuste petenti, & nihil de hoc existimanti imputari debet. tex. egregius in dict. capit. postulasti. de homi. vbi Anani. & doctor. nont. & D. Couar. in dict. §. 5.

- 13 Undecimo, & quod singulariter circa illius tex. interpretationem notandum est quod scribit Ioan. Ana. in dict. cap. postulasti. censens non imputari clerico accusatori, etiam non protestanti, mortem vel mutilationem membri reo accusato contra iuris præcepta illatam. Non equidem fuit in culpa clericus, qui ea ratione protestationem omisit, quod manifeste compertum haberet nullam corporalem poenam à iudice irrogari, & hoc sequitur Couar. di. §. 5. num. 3.

- 14 Duodecimo (& quod libenter prætermissem nisi vidissem multos in hoc halucinari) quod nunquam ea protestatio facienda est, quando accusatio coram iudice ecclesiastico proponitur etiam si delictum enormissimum sit, & propter illud clericus qui de illo accusatur poena realis degradationis sit puniendus ita deducitur ex dict. cap. 2. & ex communi doctorum traditione.

- 15 Decimotertio illud præmissis aptè conuenit quod aliquorum calculis probatum est, quod vltique adeo iam saepe dicta protestatio ab irregularitate clerici protestantem liberum reddit, quod etiam si animum habeat protestationi contrarium irregularis

non erit iudicandus. Sic tenet Felin. in dict. capit. postulasti. quem sequitur D. Couar. dict. §. 5. num. 1. Nam per solam voluntatem sine opere exteriori irregularitas non incurritur, ut multis in locis istarum annotationum probauimus.

Sed opinio hæc nullo modo placet, labitur in hoc egregius D. Couar. sequor in hoc Ioan. And. Domi. & Peru. in dict. ca. 2. Ioann. And. in dict. cap. postulasti. & hanc sequitur Nauar. in manuali cap. 27. num. 226. Nec Ioan. And. contrariam sententiam amplexus est, ut D. Couar. censuit sed potius contrariam, ut constat ex allegatione Domi. & Peru. in dictis locis & ex ipsius verbis clare petpeditur quia ipse se remittit ad Hostien. in summa tit. de homi. §. qua poena. vers. si verum vbi latissime hoc defendit. Et huic opinioni minime refragatur, quod voluntate sola irregularitas non contrahitur, quia in proposito casu, cum voluntate concurrunt quarimonia, & accusatio exterior dicta equidem protestatio mendax & fallax est, nec talis est: qualem sacrum ius canonicum requirit ad irregularitatis labem excusandam, & quibus hoc contigerit, oportet dispensationem impetrare, ut non semel faretur consuluisse Martin. Nauar. dict. cap. 27. num. 226.

Decimoquarto nec erit obliuioni tradendum, non posse clericum ab irregularitate excusari qui protestationem omisit, eo quod in animo non habuit, quod iudex

*Opinio
quodam
insigni-
D. Did.
Co. con-
futatur.*

Index ad mortem, vel membri mutilationem, procederet, sed potius contrariam voluntatem quæ voluntas cum in animo re-tenta fuit, nihil operari potest: cum actus exterius directe con-trarius sit: tenet glos. sing. in dict. cap. 2. quam communem esse assuevit D. Couar. d. §. 5. quæ procedit etiam in animæ iudicio, vt scribunt Calde. & Franc. ibi, licet And. Tiraquel. post leges conu. glos. 5. con-trarium fuerit opinatus à quo in hoc cauendum est.

27 Decimoquinto supradictis ad-dendum est, quod adeo prote-statio ab irregularitate liberat, quod non solum locum obti-net circa querelam, vel accusa-tionem, verum etiam procedit respectu personalis capturæ, nā si clericus reum quem infragā-ti crimine reperit, capiat, & iudici ad debitam punitionem tradiderit, modò dicta protesta-tione vsus fuerit irregularis nō erit, ex quacunque corporali pœna à iudice imposita Fran. post alios in dict. cap. 2. Socin. in dict. cap. ad audientiam. nu. 52. 53.

28 Nec clericis, vt in huius capituli limine scripsi, aduocati nec pro-curatōres in dictis capitalibus causis esse possunt. §. Sunt sane irregulares si mors, vel membri mutilatio inde sequatur text. glos. & doctores in dict. capit. aliquantos §. 1. distin. & videtur tex. in cap. illud 23. quæst. 4. & tradunt vltra ordinarios in-terpretes Siluest. in sum. in ver-bo, homicidium. 3. vers. secu-

dò quaritur. Maiolus de irreg. lib. 2. cap. 9. numer. 1. Alber. Troti. libr. 2. de vero & perfe-cto cler. cap. 23. num. 4.

Imò clericus minime ab irre-19 gularitate liberatur, si causam accusatoris tanquam eius patro-nus, vel aduocatus sequendam suscepisset, etiam si dicta prote-statione, de qua hoc capite a-bundè dictum est vteretur sin-gulariter tenet Ioan. Imo. in d. cap. postulasti, cuius opinionē communem esse testatur insign-nis D. Couar. dict. §. 5.

Sunt etiam qui censent, non 20 esse clericis concessum, etiam *Clericus an pro reo in ca pitali causa pos sit patro cinium prestare.* in fauorem rei aduocati munus exercere, glos. in dict. cap. ali-quantos, vbi Archid. Spec. in tit. de dispensatione. iuxta ver. Item si quis. idem in tit. de ad-uocat. §. obijcitur, vers. in cau-sa autem. Albert. Troti. in dict. cap. 23. Præterea dicebat Host. in cap. 1. de postulan. quod li-cet accusati defensione clericis ali-quando permessa sit capi reos, 23. quæst. 5. cap. inter alia. de immu. ecclesi. eos tamen ab ea abstinere hortatur, nam cōtin-gere enim potest quod ipsorum culpa, imperitia, vel negligē-tia, accusatus damnetur vel ni-mis subtilitatibus, aut calum-niosis allegationibus non solū absoluat, sed accusator talio-nis pœna puniatur. Vnde ipse Hostien. in dict. cap. ad audie-tiam. de homi. commemorat quendam clericum in crimi-nali causa suscepisse fratris sui patrociniū, atque adeo soler-ter eam defendisse, & absolutus fuerit.

fuerit, clericum veto irregulare effectum, quia accusator fuit decapitatus. Quæ opinio verissima est quando non solum clericus reum defendit sed petit accusatorem calumniantem puniri, qui si à iudice occidatur, vel membro mutiletur, clericus irregularis efficitur: Si autem tantum reum defendit, iustamque operam defensionis daret, nec petit accusatorem puniri, licet postea, à iudice tallionis pœna imponatur non erit clericus ad irregularitatem imputandum licet nulla in defensione rei accusati, circa accusatorem, usus sit protestatione, cum defensio accusati, de per se non redit ad accusatoris mortem, sed tantum ad tutelam & licitam accusati defensionem. Sic colligo ex Hosti. Maiol. Couar. in locis iam allegatis.

Non est tamen in hoc silentio prætermittendum, quod licet clericus aduocati, vel procuratoris, munere fungens dictis causis, solum contrahat irregularitatem, quando secuta est mors, vel membri mutilatio, grauius tamen in alijs sic delinquens, ab ordinario pro facti qualitate plectendus est, sunt equidem munera hæc clericis interdicta, vt præcedentibus capitibus late probauimus.

Est etiam clericis interdictum in dictis criminalibus causis testimonium proferre. glos. in capit. testimonium. 11. quæst. 1. & in capit. de cætero de testibus nemo sanè est qui tantum cooperetur sanguinis iu-

dicio, quantum ipse testis à quo totius criminis veritas elicitur, & super cuius attestazione firmatur sententia, & ea ratione si ex eius testimonio mors fuerit illata, irregularis efficitur, etiam præmissa dicta protestatione, vt scribit Felin. in dict. cap. postulasti. post glo. ibi, & est glos. notanda quæ in laico loquitur in cap. 1. § 1. distinct. & in clerico glos. in capit. testimonium. 11. quæstio. 1. Abb. in cap. de cætero column. 1. de testib. Crotus in tracta. de testib. num. 69. quam communè esse sententiam proficetur D. Couar. dict. § 5. nu. 5. Iul. Clar. in practica criminali. § fin. quæst. 24. versu. sed quid. Nec refragari potest respectu laici, quod is inuitus, & coactus & iudicis præcepto compulsus, testimonium protulerit: nam etiam si quis per vim vel metum, qui in virum constantem cadat, cogatur delinquentem exhibere & rebellare, semper erit irregularis, si ille puniatur pœna mortis, vel membri mutilatione, quia licet vis illa excuset à peccato, non vero ab irregularitate. tenet Taurin. in summa in verbo irregularitas. 2. nu. 22. Maio. de irregulari. libr. 2. cap. 3. nu. 2.

Si autem ex tali testimonio, dicta pœna non fuerit secuta, sed alia mitior, vel arbitraria, vel quia innocens erat accusatus fuit absolutus, nihilominus clericus pro modo culpæ iudicis arbitrio, puniendus est, & sic receptum vidi. Nullam vero clericus pœnam patietur, si in ea causa

21
Clericum
in causa
criminali
si non
testis
esset

causa criminali, in qua testimonium protulit, de poena sanguinis non agebatur, Abb. not. 1. in capit. de cetero de testib. & ibi doctores, & ita debet intelligi text. in dict. capit. testimonium. quæ sic intelligit gloss. in cap. 1. § 1. distin. & vide text. in capit. quandoque. 14. quæst. 2. Saluberrimum tamē consilium est, quod in quacunque criminali causa clerici testimonium non proferant.

32 Procedunt equidē quæ prædiximus quando clericus testimonium profert, in laborē accusatoris secus si clericus produceretur in testem, in fauorē rei quia cum hoc prohibitum nō sit nullā pœnā incurrat. Imo vnum censeo perpetua memoria dignum quod nouū est nec memini me legisse apud aliquē quod licet ex tali testimonio quod directē & principaliter ad probandam rei innocentiam tendit, ex accidenti tamen ex causæ processu, accusatoris calumnia deregitur, ideoque talionis pœna imponitur non imputabitur clerico ad irregularitatem, satis sanē ei inoscendū est, cuius testimonium non ad mortem accusatoris, sed ad tutelam rei accusati tendit, & id quod præter eius intentionem contingit, est veluti per accidens, quod subiecti naturā non mutat l. naturaliter § apud ff. de acquirend. heredi. Quæ doctrina minē confirmatur ex suprà traditis, circā patrociniū clericī pro reo in criminali iudicio.

Sed ad hoc vt clericus iustē possit suum testimonium proferre, necessaria est sui ecclesiastici iudicis facultas, vt seruari de consuetudine affirmat Fran. Mar. decis. 777. num. 4. Quod iure consentaneum est, quia nec in causa ciuili, clericus testificari potest, nisi dicta facultas præcesserit, quamuis si de facto deponat licet malē faciat, minime tamen eius testimonium vitietur. glo. fina. vbi Abb. & omnes in cap. 1. de iuram. calum. Idem in religiosis seruandū est glo. in auth. de monach. § cogitandum. col. 9. sed hoc temperandum est vt procedat in iudicijs non vero in contrarijs, quibus clerici liberē sine alicuius pœnæ metu iurare possunt. Deinde nec licentia requiritur quando clericus vult testificari coram alio iudice ecclesiastico, qui non sit suus: ex Abb. sententia in dict. capit. 1. Quo loco scribit, quod nō tantum Episcopus, sed alius Prælati inferior potest dictam licentiā concedere quod verum censeo in ciuilibus controuersijs, non autem in criminalibus causis ad tutelam defensionis rei accusati, quia tunc ab Episcopo, vel ab eius Vicario generali, maturo iudicio & præuia causæ cognitione concedenda est, nō vero ab inferioribus iudicibus qui causarum criminalium non habēt cognitionem & hoc iure utimur.

Vnde nullomodo iure defendi potest, consuetudo quæ semper in curia Gratiopolitana

24.
Ripha
tur con-
in iudic
quedam
iura
& in Gratian.

& in alijs inferioribus curijs Delphinatus receptam vidisse testatur Guido Pap. decisio 65. num. 2. nempe quod si clerici nollunt in causa civili, coram seculari iudice dicere testimonium, cum ad id possint modica coactione, ab eodem iudice seculari, nec ad id adeundus est iudex ecclesiasticus nec Abbas, vel alius Prælati respectu monachi nollentis testificari. Quod si causa fuerit criminalis suorum Prælatorum licentia desideratur. Est tamen illa consuetudo iniqua, & sacris canonicis constitutionibus contraria & ideo merito relegenda est.

25 Fateor tamen iuri consonum esse quod in dictis curijs seculari testatur. Guid. Pap. præcitata decisione in prin. quod si clerici vel monachi absque suorum superiorum consensu testimonium protulerint suæ in causa civili vel criminali eorum depositiones non ex hoc vitari nec inualidari, quod optimè fulcitur autoritate glo. Abb. & aliorum in dict. cap. 1. de iurament. calum. supra allegat.

26 In criminali causa contra reum, nec debet nec potest iudex Ecclesiasticus licentiam clericis præstare, ut ferant testimonium, & si de facto eam præstiterint, non est obtemperandum tenet Antiquissimus Gofredus in summat. de testibus cogens Inno. in cap. dilectorum. eotit. Imò singulariter scribit Ioann. And. in nouel. ibi quod laicum qui ad clericatum aspirat, etiam in foro seculari cogi

non potest, ut in dictis causis testificatur quem sequitur Ad-di Guido. Pap. d. decisio. quod summa innititur aequitate, sed praxis forensis non recepit.

Truncationes membrorum per se facientes, aut faciendas iudicantes.

CAPVT XCIX.

1 Clerici membrorum truncationes facientes, vel faciendas esse iudicantes ab officio & beneficio sunt depnendi.

2 Quod autem dicatur membrum, remissius traditur.

Clericis in sacris ordinibus constitutis ex Concilio Toletano iudicium sanguinis agitare non licet. Unde prohibemus ne aut per se truncationes membrorum faciant, aut iudicent faciendas: quod si quis tale quid fecerit, honore priuetur & loco verba sunt text. in capit. Clericis. ne cleri. vel monach. Concilium autem illud Toletanum, de quo supra mentione fit, duodecimum est in Canone. 6. Unde pena delicti huius est depositio ab officio & beneficio: quia secundum expositionem Ioan. Andree, verbum text. honore exponitur, id est ordine, & verbum loco, id est, beneficio: & sic vult text. quod priuetur ordine & beneficio, & per consequens deponatur secundum Abb. ibi, in r. notab.

notab. qui sequitur expositionem Ioan. Andr. Et aduerte q cum poena ita imponatur facienti, vel iudicanti a truncationem membrorum, quod etiam si membrum debilitaretur facto vel sententia clerici non puniretur ita poena, quia per id non efficitur irregularis, b ita sentit Abb. ibi. item etiam est aliud aduertendum, quod videtur tex. imponere hanc poenam clericis per solum iudiciu & sic per solam sententia prolationem, sine eo quod sequatur illius executio. Ego tamen credo quod mens conditoris canonis fuit punire clericum quando succedit executio, & sic crederem per solam sententia non ita acerrime puniendum. c Quod autem dicatur membrum, c quia haec materia in varijs locis late describitur, sufficiat ad illa lectores remittere: quae quidem inter alios copiosius colligit Consetus in repertorio Abbatis, in parte membrum.

A Vdicanti. Adde quod tunc praedicta poena incurritur quando clericus ipse personaliter poenam truncationis membrorum infligerit, si vero iurisdictionem haberet temporalem, vel esset Praelatus & proprii muneris ratione committeret, alicuius causae cognitionem alteri, ut iustitiam faceret, etiam si talis iudex ordinarius, vel delegatus, cui causa commissa est, accusatum morti traderet Praelatus vel clericus habens temporalem iurisdictionem qui talem

delegationem fecerit nullam irregularitatem contrahit tex. egregius in capit. vltim. ne clerici vel monachi in 6. Sed quid ex contrario an Praelatus, vel sacerdos possit cognoscere de causis criminalibus ad puniendos laicos ex commissione Principis secularis tex. celebris in ca. in Archiepiscopatu de rapto. expresse probat hanc delegationem firmitatem obtinere & quod eius ratione iure poterit talis delegatus de his causis cognoscere, & sententiam proferre hac lege, ut sententia sanguinis minime proferat, quem text. praeter alios interpretes dicit sing. Aretin. consil. 58. col. 3. & 5. quo loco scribit censeri huic delegato commissam causam quoad ipsam ordinariam criminis punitionem, nec enim videtur Princeps aliquam remissionem facere eo quod causam ei delegauerit qui sanguinis iudicium non poterit proferre, cum hoc casu is delegatus teneatur punitionem dimittere committenti, quem sequitur Couar. in Clement. si furiosus. 2. par. relecti. §. 5. num. 8. quo loco aliqua circa hoc notatu digna scribit.

Item tunc huius capituli poena imponenda est, quando clericus super facto contingenti, & in iudicio iam deducto, iudicat mortis poenam, vel mutilationis membrorum faciendam esse, alioquin si extra contingentiam facti, nulla irregularitatis poena, vel alia incurritur. Nam & clerici de iure respon-

*Clericus
an ex de-
legatione
principis
secularis
possit in
criminalibus
causis
procedere.*

*Clericus
absq. et
regularis
satis nota
causa
re potest
generali
ter. ut
pro ali-
quo cri-
mine
mortis
poena im-
ponatur.*

De re respon-

turationibus confirmans insignis. Martin. Nauarr. in manu confesso c. 27. num. 207.

D *Membrum quod proprie dicatur.* Dicatur membrum. Adde Bart. in l. publicorum. numer. 13. ff. de publi. iudi. vbi Imo. & doctores qui illa proprie membra esse censent, quibus diuerso & proprio officio corpus mouetur, aut inuatur, vt oculo, ad videndum, pedibus ad progressum, auribus ad audiendum, manibus ad palpandum, naribus ad odoratum, lingua ad sermonem, idem Bald. affirmat in cap. 1. de noua forma fidei. numer. 5. quod manifeste Aristot. autoritate constat lib. 1. de par. anima. cap. 5. text. not. in l. idem Offilius. ff. de ædili. edi. l. non sunt liberi. ff. de sta. hom. Idemque Diuus Paulus insinuat ad Roma. cap. 12. dicens membra in corpore distinctam operationem habere. [Omnia autem membra (inquit) non eundem effectum habent. Quod latius explicat D. Couarruu. in dict. Clement. si furiosus. 3. par. in initio. num. 8.]

Caietani & D. Soto. Ex quo sequitur lapsum fuisse Caietan. existimantem, abscindentem digitum irregularem esse, quem sequutus fuit Domi Soto. lib. 2. de iusti. & iur. quæstio. 1. arti. 1. eo quod digitus sit membrum cuius contrarium manifeste docet Bart. & doctores in dict. l. publicorū. Bald. in di. ca. 1. Felin. in ca. cum illorum. de senten. excomm. & in cap. Ego enim column. 2. de iureiuran. Gonsa. à Villa diego de irregula. ca. de percussorem.

column. 1. Anto. Rubeus conf. 83. Cassa. in consuetud. Bugarubr. 1. §. 5. quam sententiā aduersus Caietan. & Sotum communem esse testantur Martin. Nauarruu. in manu confessor. cap. 27. num. 206. & eius discipulus non penitendus D. Couarruu. vbi paulo ante allegauit. Cui communi sententiæ suffragatur di. l. idem Offilius, vbi decisum stat quod habens digitum abscissum habet abscissam partem membri, non verò membrum & dict. l. non sunt liberi. ff. de statu. homi. ex qua colligitur, habentem æquò plures digitos, non habere æquò plura membra.

Deducitur etiam ex suprā traditis abscindentem cartilaginem, quæ circa aurem est, non incurrere huius capitis poenam nec irregularitatem, ea ratione: quia licet auris membrum sit, illa verò cartilago potius ad decorem & membri tutelam quam ad peculiare auris obsequium à natura ipsa ingenta est, quod ex Bald. colligit D. Couarruu. dict. nu. 8.

Nec ab hoc loco alienum est, inquirere, vtrum sit vera doctrina Bal. qui in l. data opera numer. 75. C. qui accusa non poss. scribit, mamillam in foeminis membrum esse de qua merito dubitat insignis D. Couarruu. in præcitato loco intelligens veram esse quoad latam significationem, non verò quoad germanam & propriam & ea ratione censet non esse irregularem, qui mamillam foemine

Abstinens cartilagine auri non est irregularis.

Abscindentem mamillam mulieris non est irregularis.

absciderit, cuius opinio mihi summè placet, quia summa innittitur æquitate quæ in pœna libus amplectenda est.

Duellum alijs spontè offerentes, seu oblatum suscipientes.

CAPVT C.

3 Clericus huius criminis reus est deponendus.

Pœna huius delicti est depositionis, a vt in capitu. 1. de cler. pug. in duel. quod procedit siue clericus fuerit victor siue victus: poterit tamen episcopus, cum eo dispensare, si mors vel mutilatio membri nõ fuerit inde secuta, vt ibi. Et aduerte, quod pœna illius text. procedit quando talis clericus spontè inuit duellum, secus autem si aliquo facto necessitatis, licet necessitas fuerit euitabilis: quia tunc necessitas alleuat culpam & non punietur pœna depositionis, sed mitiori: quia text. ille requirit actum spontaneum ad incurrendam pœnam depositionis, secundum Abb. ibi.

Ad depositionis. Adde Roland. Valle consil. 4. nu. 22. volum. 1. Ex hoc colliges clericum qui hoc crimen commiserit non esse suspensum vt existimauit Siluest. in sum. in verbo suspensionem. versi. 11. Tabi. ibi sed verum non est quia text. in capit. 1. de cler. pug. in duello, solum dicit deponendū forè & idè merito eos reprehendit Martin. Nauarr. in ma-

nu. confessio. cap. 27. num. 136. Et de materia duelli vide, vltà alios Andr. Alciat. in tractat. de singulari. certamine Nauarr. in manuali confessio. cap. 11. num. 39. & ca. 15. nu. 9. & multa congerit Petrus Gregorius Tholosanus. 3. par. Syntag. iuris titul. 48. cap. 15. per totum. Et nota quod duellorum vsus à Diabolo fuit institutus, vt cruenta corporum morte, animarum etiā perniciem lucretur. Propterea in tati criminis detestationem nouissimæ pœnæ in sacro Concilio Tridentino statutæ sunt Sessione. 25. ca. 19. de reformatione. vbi contra Imperatores, Reges, vel alios Magnates, qui in terris suis inter Christianos duellum concesserint, eo ipso sunt excommunicati, & dominio ciuitatis, vel castri, aut loci, in quo duellum fieri permiserint: si ab Ecclesia obtinēt priuati sunt, si loca verò feudalia sunt directis dominis acquiritur. Illi verò qui duelli causa, in arenam descenderint, nec non qui illorum nomine ibi interfuerint (quos patronos vocant) excommunicationis ac omnium bonorum suorum proscriptio- nis ac perpetuæ infamie pœnā incurrunt, & vt homicidæ iuxta Sacrorum Canonum sanctiones, sunt animaduertiendi: quod si in ipso conflictu decesserint, sepultura ecclesiastica priuati sunt. Qui vero consilium dederint, vel suaserint, vel vt spectatores interfuerint excommunicationis ac perpetuæ maledictionis vinculo ligantur.

Circā

*Duellorum
grauitas
nec non
& pœna
ex Trid.
Concl.
explicā-
tur.*

*Conest.
Tr. T. F.
25. cap.
20. de
refer.
quod de
pœnis
duellorū
loquitur
explicat.
tur.*

Circā verò caput nostrum & dictum Tridentini decretum, illud est consideratione dignissimum. Minimè locum esse pœnis dictis locis statutis, ex quibuscunque singularibus certaminibus, pugnisve inito etiam consilio factis, etiamsi percussio, vel mors contigerit, dum modò duelli forma non seruetur, nempe loci destinatio, armorum præfixio, patronorum & spectatorum constitutio, & alia quæ in his impijs spectaculis à charitate Christiana alienis, adhiberi consuetū est. Cum enim dictæ constitutiones pœnales sint, & in duellis loquantur, non sunt ad alia singularia certamina extēdendæ reg. hodia. cum simili. de regu. iur. in 6. Quòd manifestè ex dicto Sacro Concilio colliges quòd tātum loquitur de duello, antiqua solennitate faciendo, & ita pœnā infligit contrā locorum dominos, si duella suis locis fieri permiserint, nec non contrā patronos, quorum ope tam immane scelus perpetratur, & contrā eos qui in causā duelli, tam in iure, quam in facto consilium præstiterint, vides lector candide quo pacto loquitur, de iure duelli, & sic de eo duello, quod impijs illius legis seruatis efficitur, & ita censeo quòd iudicabitur, in casu gravissimo qui nūc pendet in Curia Regia hoc anno. 1579. & post hæc scripta compertum habui ita fuisse iudicatum à sapientissimis viris. Ideoque nota quia multoties continget,

Sed mitiori. Adde quod hæc B autoris opinio, ex eo vera non videtur, quia si loquimur de duello quod inter nobiles nobilissimis temporibus fit, nulla necessitas clericum compellere potest ad hoc singulare certamen subeundum, cum maximè à suo sacro instituto sit alienum. Nec iactura honoris necessitatem inducit, ut scribit Præposi. in rub. de cleri. pug. in duello & opinionem istam sequutus est Perrus Foll. in pract. crimina. canon. 2. par. cap. 27. num. 1. quæ practica opere istò absoluto, ad manus meas peruenit.

Naues ad pugnam gubernantes, & conflictum personaliter exercentes, ac alios ad pugnam incitantes.

C A P V T X C I I I L

- 1 Clericus propter hæc tria crimina depositionem meretur.
- 2 Clericus qui in bello interfuit, quādo officiat irregularis.

Propter hæc tria delicta deponendus est clericus, ut in cap. Quòd in dubijs, de pœnis. adverte tamen quòd in defensione benè possunt clerici gubernare naues, & alios ad pugnam defensionis incitare & in tantum configere in hostes, quòd eos dimittant, ut placuit Inno. ibi Abb. autem in eo. ca. videtur eius sententiam restringere, videlicet quòd si necessi-

tas non erat inuitabilis, licet clericus interfit bello causâ defensionis: si sequitur mors, vel mutilatio membri ex percussione sua, efficitur irregularis, a secus si percussione aliorum. Ego tamen crederem quod Innoc. potest simpliciter intelligi, quoad terminos text. quem declarat: quia ad hoc ut non patiatur poenam depositionis, de qua ibi, sufficit quod clericus prætendar defensionem, licet causa non esset inuitabilis. Quatum verò ad irregularitatem incurrendam seruabitur consideratio Abb. nec contradicit sententiæ Innocen. quia ipse nihil de irregularitate disponit iudicio meo. b

Irregularis qui in bello iusto hostem occidit.
A Efficitur irregularis. Adde ex optimo in cap. petitorio. de homi. quo loco apparet quem esse irregularem, si adhuc in bello iusto propria pugnaverit manu & aliquem occiderit aut membro mutilauerit idem probat glos. in ca. Scitaris, 7. quæst. 1. quæ sententia communis est, ut profitetur D. Episcopus Couarr. in Clemen. si furiosus. 2. part. relect. § 3. num. 2. de homicid. Et circa huius capitis materiam vide latissime S. Thom. & Caietan. 2. 2. quæ. 42. arti. 2. Abb. Card. Henr. Felin. & doctores in dict. cap. petitorio Florent. 3. part. tit. 18. cap. 2. § 6. Martin. Nauar. in manu. confess. cap. 27. nu. 213. Maio. de irreg. libr. 3. ca. 42 & optimè Greg. Lup. in l. 52 in verbo, *Deum*, titul. 6. part. 1. quo loco alios alle-

gans disputat. An summus Prelatus possit facultatē clericis concedere, ut absque irregularitatis metu possint in bello pugnare.

Iudicio meo. Vide Petrum Follerium in pract. crim. cano. ca. 52. licet immodeste & in verecundē autorem istum aliqui doctissimum somniasse dicat.

Violentiæque illatores.

CAPVT CII.

1. Clericus in personis, rebus, seu beneficijs violentiam inferens, qualiter puniatur, breuiter & dilucido per totum caput explicatur.

Clerici violentiam inferre solet a aut possunt in personis, rebus, seu beneficijs. Primo casu, quando ab ipsis fuerat vis illata personis citra homicidium, tunc pro qualitate iniuriæ ac damnorum, ac consideratis his, quæ in arbitrarijs poenis considerata fore infra trademus, iudicio arbitrio puniri debent. Si quando verò contingat clericos eripere aliquem de manibus familiæ, qui sententia iudicis ducebatur ad mortē, vel aliud corporale supplicium tunc quidem distinguendum est. Nam aut manifeste apparebat illum condemnatum iniquē, & tunc videtur nullam imponendam poenam b propter hoc, ut sentit Alber. in l. additos. C. de episc. audi. per tex. in cap. Hi qui 14. quæst. 6. ubi bona glos. & melior in ca. Reos 23. quæst. 5. facit quod notat

notat Archid. in cap. Cum homo. 23. questio. 5. & vide Hyp. pol. in l. lege Cornelia. colum. 10. nume. 23. ff. ad l. Cornel. de Siccar. in practica causarum criminalium, fol. 56. numer. 41. in verbo. attingam. ubi refert dictam conclusionem Albert. & ponit alia, per quæ potest corroborari. Si tamen in tali ereptione condemnati clerici scandalum fecerint, unde deteriora contingant, quam in iniusta hominis occisione: tunc benecredere eos puniendos per suum iudicem iuxta scandalum & perpetratores mensuram. Si vero damnatum iuste, eriperet, tunc puniendi sunt. Idem quãdò esset dubium iuste an ne damneretur, cum præsumere debent clerici pro iudice damnannte. In hac autem illicita ereptione advertere debent multi iudices circa modum eripendi, an cum armis, & scandalo id fiat, an etiam ruptis carceribus, vel non: & alia considerare, quæ solent similia leuoria, vel graviora facere hæc delicta in laicis. c. Aduertendum tamẽ est quòd si clericus eximit à carceribus captum pro debito, tenebitur ad id quod fisco, & priuato debebatur, per id quod notat Bart. in l. Quoties, de ex actoribus tribu. lib. 10. fabe. in §. Poenales. instit. de action. las. ibi. colu. 17. vers. 3. circa predicta quod intelligerem verum pro illis debitis, pro quibus erat incarceratus, vel recommẽdatus: non verò tenebitur omnibus creditoribus licet obster

generalitas notabilis decisionis Bal. in dict. l. Addictos. dū tenet p̄ eximens aliquẽ de manibus curiæ, tenetur ac si iudeiussisset pro eo in omne calum. Secũdò verò casu videlicet quãdò clerici res inuaserint violenter, tũc si erat res tẽporalis propria vel aliena, cuius possessio erat apud aliũ constituta patitur pœnã legis si quis in tantã. C. Vnde vi. quæ etiã habet locũ in clericis, vt sentit, glos. in ca. 1. de dolo & cõr. cui assentitur ibi Abb. in 6. colum. versic. Quoad tertium quod confirmatur ex traditis per Felin. in ca. Eccles. sanctæ Mariæ, de cõstit. col. 4. versicu. quantur primò, videlicet quòd leges Imperatorũ & Regum comprehendunt clericos: & melius ex quæ ibi notat in columna 23. versiculo. Sequitur etiam. Tertio autem quando in beneficijs faciunt violentiam, tunc qui temeritate dignitates, personatus, aut alia quęcunque beneficia ecclesiastica occupare non verentur, hoc ipso, ius (si quòd indignitatibus vel beneficijs taliter occupatis, vel ad ea competeabat) amittunt. Itã disponitur in capit. Eum qui in fin. de præbend. libr. 6. Si verò beneficium cui animarum cura imminet vi occupat clericus beneficio simili cũ cura quòd primitus obtinebat, est ipso iure priuatus vt voluit ibi text. in princip.

Transferre solent. Adde singulaliter circa caput hoc, quod clerici ultra pœnas eos dispositas, si Reges

vassalli,
qui reg-
num illa
eis male
sunt per-
turbant
ab eo ex-
pelli pos-
sunt.

clerici vassallis Regis violentias intulerint, à quibus desistere nollunt, possunt à Regno expelli, & priuari iure originis. tex. in l. quicumque. C. de Episc. & cleric. vbi Paul. not. Bartholom. Cassa. in consuetud. Burg. rubri. l. 5. §. in glos. *in la. grat.* num. 81. Petr. Auenda. de manda. Regul. 2. par. cap. 7. num. 12. Vnde apud suprema Regia tribunalia receptum est quòd si ecclesiastici iudices vim intulerint, nec eorū mandatis parere volunt, eis præcipitur, vt à Regno exeant cuius praxis meminit D. Couarruu. in practi. quæstio. capitul. 35. numer. 3. Guil. Benedi. in capit. Rainuntius. de testamen in verbo. [Et vxorem nomine Adelasiam. 2. decissio. numer. 460. de testamen. Caro. de Grassa. libr. 2. Pagn. Fran. iure 7. column. penult. & eius poenæ mentio fit in l. 5. titul. 1. libro 3. ordin. antiqui.

Interpre-
tatur de
censura
suis censu-
ratis scilicet
na. cõtra
Mar.
Nauarr

Quauis insignis vir Mart. Nauarr. in manu. confessor. capit. 27. num. 67. ex casu decimo censurarum scenæ colligit, imò dicit iam ibi diffinitum esse, vt nullo modo liceat secularibus iudicibus, Episcopis non parētibz suis iussibus præcipere, vt à Regno exeant, & non solum iuuantēs, sed & lectores iussa exequentes, & opem ad id ferentes, & consulentes, censuris ligantur, si verò iuarent curiam Regis exire, vel alium locum, qui non esset eorum diocesium non ligantur dictis censuris. Ego tamen (salua in om-

nibus Romanæ Ecclesiæ dignissima censura) & interim quod ipsa contrarium iudicauerit, & non vltà, existimo, dictum decimum casum cœnæ, nullo modo Regiæ potestati derogare, sed tunc procedere: cum Episcopi & alij prelati superiores iniuste, & nulla legitima causa subsistente à Regno expellantur: ita ex eo colligitur cum loquatur contra percutientes, interficientes, vulnerantes, vel verberantes & hostiliter insequentes. S. R. E. Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, & sedis Apostolicæ legatos, & si verba quæ statim subiiciuntur cū dicit, Aut eos deicietes, &c. Intelligenda sunt de deiectione violēta, & iniusta, sicut sunt percussiones, verbera & alia de quibus in principio loquitur.

Pro quorum interpretatio-
ne animaduerti oportet, quòd apud nos illud est frequentissimum, & vsitatum, à tempore quòd hominum excedit memoriam, quòd potentissimi Hispanorum Reges eorumque suprema tribunalia, iudicibus ecclesiasticis obuiant, ne post vel contra appellationem vim vllam faciant appellantis, imò cogunt eos reponere omnia in eum statum quo tempore appellationis res se habebat. Si verò laicus per ecclesiasticū iudicem grauatur, eo quòd ipse illius causæ de qua controuertitur, iudex non sit competens, si appellationem interposuerit, literæ Regiæ dantur, quibus præcipitur iudici ecclesiastico, ne am-

Supre-
ma Re-
gi His-
paniarū
tribuna-
lia, pote-
stare ha-
bent cog-
noscendū
per mo-
dum (ut
dicunt)
vltima
in causis
spanna-
libus.

ne amplius de causa illa cognoscat, sed potius ad iudicem secularem remittat, vel mittat, processum ad Regiam curiam, quo viso si causa spectat ad secularem iudicem, non agitur de appellatione deferenda, sed inhibetur iudex ecclesiasticus, causa verò ad secularem remittitur, si autem ad ecclesiasticum pertinet ei remittitur, declaraturque nullà vim inferre in Regijs instructionibus missis ad suprema tribunalia dispositum est. Quarum meminit D. Couar. d. ca. 35. de quo stat hodie. l. 3. 6. tit. 5. lib. 2. Regij ordin. noui. Et vide doctissimum Gregor. in l. 13. tit. 13. par. 2. in verbo, *Non fuerit*. Qui quidem forensis vsus non tantum in his Regnis, sed etiam apud Gallos est frequentissimus, prout testatur Auferr. in add. reper. Clementin. 1. de offici. ordin. reg. 2. fallen. 30. Carol. de Grafsa lib. 2. Regul. Fran. iure. 7. Et apud Lusitanos idem seruari asseuerat egregius Martin Nauarrius in capitul. cum contingat. 1. remedio. column. 2. de rescript. dicens non tantum hoc concessum esse supremis tribunalibus, sed inferioribus iudicibus, qui cognoscere possunt, de omni. vi noua contra clericos modo intra annum & diem quærela proponatur iuxta illorum Regiam. l. ordin. lib. 2. tit. 1. §. *Expondera*.

Reges, eo Quæ quidem praxis, ex eo
rumque non vulgariter fulcitur, nam li-
iudices, cet inter doctores sit contro-
and. v. uersum, an semotis priuile-

gijs, vel consuetudinibus. Re-
ges eorumque iudices de ^{visione} possessione beneficiorum, & ^{benefi-} aliarum spiritualium rerum ^{ciorum} cognoscere possint. Est tamen ^{semotis} exploratissimi iuris quòd sal-
tem ex tacita Summi Pontificis ^{gijs pos-} approbatione, possunt Reges ^{sint cog-} de huiusmodi vi iudicare, de quo legendus est Guido Pap. decisio. Delphi quæstion. 1. & 71. & 85. Franc. Marchina quæsti. 190. & 512. Vbi scribit curiam illam sic semper seruasse. Idem frequentissime obseruat Curia Burdega, vt memorie protulit Boeri. quæstio. 69. numer. 23. Idem in Curia Neapolit. consuetudine receptum esse fatetur Afflict. decisio. 2. numer. 10. & 11. & decisio. 24. num. 9. Gramma. decisio. 78.

Et in Mediolanensi Senatu vt testatur Andre. Alciatus consil. 24. numer. 1. Quod vniuersa Gallia idem obseruat, si credimus Petro Rebuff. in commen. consuetudin. Fran. 3. tom. titulo. de possessioni. benefic. 8. articul. gloss. 2. Guill. benedict in capitulo. Rai. Kainunt. de testament. 1. parte in verbo. Et vxoreta nomine Adelasiam numer. 39. Similiter in Senatu patriæ Pedamontium idem receptum est tradit Iacob Menoch. de recuperand. possession. 15. remedio numer. 210. Osancus quem post hæc scripta legi decisio. Pedamon. 30. Et apud Hispanos idem refert Martin. Nairru. in dict. capitulo. cum

Dd 5 con-

Contingat. 1. remedio fol. 3. versic. octauo facit. Petrus A. uendam de manda. Regum. 1. par. capit. 1. numer. 32. quem frequentissimum vsum multis probat Ioan. Igne. in l. necessarios. §. & non alias. 2. par. column. 1. 2. & 3. ff. ad Sillani. Roland. Valle consi. 23. col. 1. & 2. lib. 1. & hanc dicit communem & veram opinionem Ripa in Rub. de iudi. numer. 90. circa quam legendus est Menoch. vbi supra & Marcus Anton. Natte. consi. 411. vol. 2. numer. 1.

Deinde huic praxi suffragatur text. optimus in capit. filijs. 16. quest. 7. quod habet Archiepiscopis, vel Episcopis negligentibus obuiare rectoribus, qui Ecclesiarum iuris patronatus bonis abutuntur Regem adiri posse vbi glo. in verbo, *Reger*. Addit hæc verba. [Ut corrigat cum per Ecclesiasticum iudicem cogi non potest.] Et quauis Abb. in c. qualiter & quando in 2. column. de iudi. aliter text. illum interpretatur dicens text. illum per iura noua correctum esse. Equidem nulla est correctio, in his quæ ad vim & violentiam pertinet. Imò omnium ferè Regnorum antiquissima consuetudo probat, quæ non contra voluntatē Apostolicę sedis, secundum ipsam fuit introducta.

Rursus conducit text. egregius in capit. Regum. 23. quest. 5. [Regum (inquit) officium est proprium laicere iudicium atque iustitiam, & libe-

rare de manu calumniantium vi oppressos.] Et habetur Hierem. capit. 21. & 22. & est optima lib. 13. tit. 13. par. 2. ibi. *E para defender los, que no recibam mal, ni fuerça.* text. in capit. Princeps. 23. questio. 5. cuius auctoritate scribit Guil. Benedict. in dict. capit. Rainuntius. in dict. verbo, *Nomme Adelasiam*. num. 454. quod ubicunque ecclesiastica potestas deficit, aut quia non potest, aut quia Prælatorum dissimulatione non vult, secularis potestas se intromittit ne delictorum atrocitate pax publica turbetur.

Quæ iura, quomodo sint interpretanda, elucidauit anno Domini. 1584. defendens causam huius Complutensis Achaemiæ, a seditione quæ quorundam culpa contigit dicto anno die verò Sancti Nicolai, quæ sexta est mensis Decembris, ut in nostra iuris consultatione quæ in Archino Colleg. seruatur latius continetur Causa verò illa agitata fuit coram D. Licenciato Ioan. Gomecio Regiæ tunc curiæ iudice integerrimo & incorruptissimo, qui iam ad Regium supremum consilium multis et nominibus debitum est promouit.

Idem manifestissima ratione comprobatur, nam si remedium hoc, ac veluti fortissimum scutum, aduersus ecclesiasticos iudices, longè à Romana curia iudicantes non adhiberetur, possent equidem pro libito suos quem vellent excommunicare & excommunicatum denun-

*Licenciato
Ioan. Gomecio
Regium
consilia-
rium suum
datur.*

ciare,

ciare, & quibus volent locis interdiceret, sine aliquo iuris remedio quam quod à Romana curia, post longā vexationē, cū maximisq; expensis traderetur.

Præterea rem hæc fuleit, nam si res hæc recto enim perpendatur, non solum non afficitur iniuria iudex ad quem est appellatum, ex hac violentiæ cognitione, sed summo honore prosequitur nā Seculares Principes eorumque Senatores nuntia cognoscunt de iustitia, vel iniustitiæ appellationis ad summum Præfulem deferendæ, ad hoc vt ab ipsis sententiæ confirmetur, vel reuocetur: sed solum ad finem pronunciandi, an fiat, vel ne per iudicem vis appellanti, qui quidem finis facillorem causæ appellationis exitum parat, cum fortè iudex qui appellationi deferre tenetur, iniustissimè sententiā exequatur, superiorem vilipendens, & partem grauians. circa quæ omnia videnda sunt quæ doctissime de more scribit Nauarrus in dict. capitulo, cum contingat primo remedio & Diuus Couarrus. dict. capitulo. 35.

Quod vsque adeo procedit, quod in huiusmodi cognitione, locum habet, expensarum condemnatio contra vim inferentem. ita tenet Benedict. in loco nouissimè allegato, num. 320. Gregor. & Auend. in dictis locis.

Hinc etiam emanat, quod si clericus iuste timet coram suo Episcopo, vel eius vicario com-

parere, potest Regem eius consiliarios supremos adire, ab eisque literas Regias petere, quæ concedi solent. Quibus præcipitur ne grauetur, sed quod seruato iuris ordine prædicti Ecclesiastici iudices procedant, vt asseuerat Osancus dict. decis. 30.

Quæ sanè non temerè aduximus, sed vt ex hac Regia potestate, sic iure fuleita, intelligamus, posse Reges nostros interimos eorumque senatores, Episcopos, aliosque ecclesiasticos iudices violentiam partibus litigantibus inferentes, nolentes ab ea desistere à Regnis suis expellere, & eos priuare a missione rerum temporalium, quas in his regnis obtinet, nam aliàs inutilis foret dicta Regia potestas si transgressores debitis poenis non punirentur. Sicut equidem Romanus pontifex, non censetur derogare iuri Christianis Principibus siue iure, siue inmemoriali consuetudine quæsito, sic per dictum casum decimum cenæ, minimè credendum est voluisse tollere eam potestatem, imponendi poenas, quæ necessariae sunt ad dicti iuris executionem. Pro quo mirè facit, quod scribit: Guidus Pap. decis. 1. delphi. nempe Martinum Papam (cuius bullæ tenorem ibi scribit) declarasse ad instantiam Caroli Regis Francorum se per illam suam sanctionem qua graues poenas statuit, aduersus clericos quoquo modo conuenientes, vel se con-

suo epis-

copo com

parere

Regis au

xilium

potest

implo-

rare.

Hisp-

nariura

Reges

tus ha-

bit con-

tra epis-

copos &

Ecclesia

sticos in

dices

viri in-

ferentes

expellen-

di à suis

regnis,

et priuā

di illos

amisso-

ne regū

tempora-

lium.

Supra
ma thir
-mari
ha in
vissi
mletia
expensu
pessunt
multare
clericum
qui ti-

veniri patientes coram iudicibus secularibus non intellexisse in illis casibus, in quibus Rex à tempore immemoriali cognoscebat.

Nec etiã superioribus & Regiæ potestati refragatur, alius casus nempe 14. Bullæ Cænæ Domini ibi, [Vel aliàs executionem literarum Apostolicarum, vel executorialium, sub prætextu violentiæ prohibendæ, vel quoad nos informandos (vt ipsi aiunt) supplicauerint, aut supplicari fecerint.] Nam verba illa intelligenda sunt quando literarum Apostolicarum executio, ob eam causam impeditur, vt iurisdicção Ecclesiastica perturbetur. Hoc sanè alienum est à Regibus nostris eorumque senatoribus, qui pro ipsorum religione, Pontificum decreta colunt, & venerantur: secus verò quando ad tollendã vim & oppressionem, dicto saluberrimo, & summè necessã remedio vtuntur, præcitatus casus minimè denegat. Alienum profus est à summi Præsulis mente, quod voluerit quẽquam opprimi aut grauari, sic egregiè declarat Martin. Nauar. in manu. capit. 27. num. 69. & 70. Frater Anton. Cordoua. in summ. quæst. 35.

Et licet dictum remedium saluberrimum & præstantissimũ sit, ad propulsandas iniurias iudicum Ecclesiasticorum, tamen speciali iure sancitum est Regiæ cõstitutionibus, ne quippiam secularium iudicũ quantacunque dignitate, ac potesta-

te sit præditus, cognoscere vltimo modo possit de causis civilibus aut criminalibus, quarum cognitio pertinet ad inquisitores hæreticæ prauitatis, & ad iudices bonorum publicatorũ etiam sub prætextu subleuandi vi oppressos. Sed qui dictis casibus appellare voluerit, adire tenetur sacrosanctum senatum supremum sanctæ inquisitionis, de quo stat Regiũ decretũ datum Burgis die 17. Martij, anno 1508. innouatum anno 1533. circa q̃ legẽdus est D. Episcopus Iacob Septima. in catho. institut. tit. 36. num. 2.

Pœnam. vide Prouer. ca. 24. B [erue eos (inquit) qui ducuntur ad mortem & qui trahuntur ad interitum liberare ne cesses.] capit. non inferenda. 23. quæst. 3. tex. in l. prohibitum. vbi Bart. & doctor. & in l. defensionis facultas, C. de iure fisci, & in l. quoniam iudices, vbi glos. in verbo, resistere. C. de appellat. glos. & doctor. in verb. denunciatis in cap. ex literis de offic. delega. vbi Inno. Abba. Deci [et alij tradiderunt glos. in l. non videtur data, in verb. qui iussu. ff. de reg. iur. Din. in reg. quod quis de reg. iur. lib. 6. ias. post alios in l. vt vim num. 19. ff. de iusti. & iur. vbi Deci. col. 2. num. 25. tradit Aug. Aret. in tractat. maledic. in verbo, fama publica, versu secundo quæro, & in par. presente Gaio & appellante, vers. Quod autem. Hypp. in l. 1. num. 15. ff. de quæst. Cassa. in consuetu. l. Burg. Rubi. 1. §. 7. glos.

bonorum
publica-
torũ lo-
cũ nõ ha-
bet auxi-
liũ vul-
gariter
dictum.
De la
fuerga.

Sen. in-
terpreta-
tur dec-
mum -
quartus
casus cõ-
suetudinis

In causis
civilibus
ad iudicem
secularium
ad inquisi-
torem
pertinet
necesse in
causis

7. glos. de simple res consue. num. 15. cum sequen. & latissi. Car. in pract. crim. fol. 173. nu. 19. secundum nouissimam editionem Thom. Gram. voto 51.

C In laicis. Aduerte lector candido quod ad hanc arbitriam poenam pro hoc crimine clericis imponendam diligenter iudices ecclesiastici perpendere debet, quæ poenæ iure Casatum aduersus laicos statuta sunt, ut inde colligat, an maior vel minor poena sit infligenda ut voluit not. Innoc. in cap. qualiter & quando de accusat. & doctores communiter in ca. at si clerici & in cap. cum non ab homine de iudi. Petrus Foller. in pract. crim. can. in verb. & si confess. num. 154. Quas quidem penas, propositis quibusdam conclusionibus elucido.

Prima conclusio. Eripiens violentum raptorem, nondum confessum, conuictum, vel condemnatum, punitur poena decem librarum auri tex. in auth. ut omnes obedi. iud. §. arripiatur autem nullus. coll. 5.

Secunda conclusio. Eximens confessum & condemnatum de crimine, tenetur crimine læse maiestatis tex. in l. cuiuscunque. vbi Bart. ff. ad l. Iuli. Maiesta. tradit Bart. in l. ad dictos. C. de Episcop. audi. & in extraua. ad Repri. in verbo, tangat. lat. in l. 1. §. Prætor. Alexand. ff. ne quis cum qui in ius voca. est veximat. Aug. Aretin. in tractat. malefici in verb. fama publica, num. 55, Hypp. in l.

1. in princ. ff. de quest. & in l. 1. in princ. de Siccar. & in Repteti. rubri. ff. de fideiussor. nu. 16. & in sing. 273. Cæpol. in tract. cautel. 1. Guilli. Benedi. in capit. Rainuntius. in verbo. Mortuo itaque testatore. cl. 1. num. 180. las. in §. poenales Instit. de actionib. 102. & ibi Gome num. 48. Ioan. Bernar. in regu. & fallen. regul. 97. vbi dixi Petrus Dueñ. reg. 281. quæ opinio communis est, de iure Regio probatur in l. 5. tit. 12. lib. 8. ordin. veter. & in l. 14. tit. 29. par. 7. & l. 11. tit. 13. lib. 4. For. Ideoque iudex ecclesiasticus grauissimis poenis clericum condemnauit qui in causâ huius secundæ propositæ conclusionis deliquerit.

Est tamen circa hoc consideratione dignissimum, quod siue privilegio, vel consuetudine Cardinalibus indultum est, quod si damnato ad mortem & ducto iam ad patibulum obuiet possunt eum eximere & liberare, tenet Bald. & Salicet. in dict. adductos. Cæpola cau. 2. Mari. Socin. in tractat. de citatione artic. 35. quest. 5. Hypp. in l. col. 1. 3. C. de fals. & in Cardina sing. 237. Barba. in cap. quærenti num. 19. de offic. deleg. quamuis ipse in tract. de prælit. Cardin. nona questione con-
*10. an a morte la-
betur.*

Tertia conclusio. Eximens reum maleficæ artis seu magicę punitur poena ultimi supplicij. l. fina. C. de malefic.

Quarta conclusio. Eximens incarceratum vel captum à iudicis

dicis familia, in alijs omnibus casibus quàm supra traditis puniendus est eadem poena, quareus ipse qui fuit liberatus. l. 1. C. de his qui latro. occulta.

Quinta conclusio, Eximens aliquem violenter de carceribus qui non est reus alicuius criminis, sed solum incarceratus erat pro debito, siue publico, siue priuato, tenetur creditoribus satisfacere ex proprio patrimonio tex. egregius in l. quoties. C. de exactori. tribu. libr. 1. not. autor noster hoc capit. & Gom. Arias. in l. 64. num. 9. Tauri.

Sexta conclusio. Eximens violenter & de facto aliquem de carceribus, qui nullum crimen commiserat, nec pro aliquo debito erat incarceratus, multari potest pecuniaria multa, secundum potestatem iurisdictionis. vt in rub. ff. si quis ius d. non obten. & ibi Bar. in poen. quæst. tradit Specula. in tit. de sent. prola. §. species. vers. Nunquid titulus. & Puniri debet iudicis arbitrio. l. 1. §. effra-ctores. ff. de effra. & expil. la. in l. 1. §. 1. ff. ne quis eum qui in ius vocatus est vi exi. Greg. Lup. in dict. l. 14. in verbo, Deum rescribit.

Septima & vltima conclusio, Resistens iudici, vel eius ministris, vel eos offendens: grauissimus poenis puniendus est tradit Guid. Pap. deciss. 357 de quo multa scripsi in iuuentute mea in annota. ad istum dominum Episcopum in reg. 382. Hodie verò in his Hispaniarum Regnis committenda cri-

men resistentiæ, vel iudicem percutiens eo casu, quo secundum criminis qualitatem, erat corporalis poena imponenda, per vias publicas ignominiose ferendus est. & per octo annorum spacium ad Regias triremes mittendus, nisi delicti grauitas, maiorem & grauiorem poenam postulet. de quo est. l. 7. tit. 22. lib. 8. ord. noui.

In clericis. Adde Iac. Men. de recep. remedi. 9. numero 101. & 277.

Literas ad alios directas aperiennes, & aduersarijs ostendentes.

C A P V T, CIII.

1. *Aperiens literas, easque aduersario mittenti ostendens, in falsi poenam incidit.*

2. *Clericus scilicet hoc committens, qualiter puniatur.*

3. *Aperiens literas ut legere, easque minime alijs ostendens extraordinarie puniatur.*

Aperiens literas, & aduersario mittentis ostendens, incidit in poenam falsi. a ita Bart. in l. Qui testamentum ad l. Cornel. de falsi ff. per. l. 1. §. 1. in qui depositam. eo. tit. & sequitur Panor. in capit. Cum olim, lo. 2. de offic. de lega. vbi vide glos. & Felin. numer. 2. Syluest. in verbo falsarius §. 1. in summa sua, & las. in §. poenales. nu. 26. institui. de actio. & Augustin. in addit. ad Angel. in tracta. de malef. in verbo, falsario, num.

Iudici, vel eius ministris, vel eos offendens: grauissimus poenis puniendus est tradit Guid. Pap. deciss. 357 de quo multa scripsi in iuuentute mea in annota. ad istum dominum Episcopum in reg. 382. Hodie verò in his Hispaniarum Regnis committenda cri-

num. 10. & Iason. in l. Non dubium. in column. antepe. C. de legi. Clericus vero hoc faciens, incurrat poenam depositionis. ita scripsit Roman. consil. 365. incip. Queritur primò, quia poena circa fin. hoc solo fundamento motus, quod de iure Canonico poena falsi est depositio in clerico, per tex. in cap. Ad falsariorum. de crimi. fal. sed salua eius autoritate hoc non videtur verum: quia ille textus non imponit poenam depositionis clerico pro qualibet falsitate, sed quando vitur falsis literis

b Papæ: b non ergo videtur posse illud extendi ad hoc delictum. Vnde credet̃ clericum in hoc puniendum esse arbitrariè, consideratis his quæ in arbitrarijs poenis considerata inferius declarabimus. Si verò aliquis aperuit literas vt videret, & alijs non ostendit tunc non tenetur poena falsi, sed extraordinariè punietur. ita Bar & Rom. Panor. & Iason. vbi suprâ. & idem notat Felinus, post Inno. in dict. cap. Cum olim, qui dicit quod illo casu poena est arbitraria. Vnde idem dicendum est in clerico.

A **I**N poenam falsi. Vide Ias. in l. Admonendi. in repet. num. 10. ff. de iureiuran. Martin. Navar. in cap. Sacerdos. numero de poeni. distin. 6. Et eadem poena placendus est, qui de alienis literis sigillum remouet Bar. in l. Paulus ff. de fals. Ioan. Bertachi in tracta. de Episcopo. l. parte. vlt. sic. vlt. etiam quarto.

num. 36. Hyero. Gig. in tract. de crimine lætæ mag. lib. 1. quæst. 21. num. 12.

Est equidem huius capitis poena tanto crimini condigna. [Nam fraudulenter ambulat (inquit Sapiens Proverbi. 11.) quiquis reuelat arcana. Et cum eo (inquit idem Sapiens Proverbi. 20.) qui reuelat mysteria & ambulat fraudulenter, & dilatat labia sua ne cõmiscearis. Reuelare tanè secreta grauissimum crimen omni aucto iudicatum fuit. Ferunt apud Ethnicos Sisyphum illū ob id quod Deorum arcana hominibus patefecit, apud Inferos eam poenam sustinere, nempe, vt ingens saxum ad montis cacumē deferat, à quo proijciat, & iterum statim repetat, & in huiusmodi labore perpetuo assiduus sit. autor est Seruius ad Virg. lib. 6. Acneidos sic Torquinius Romanorum Rex M. Tullium. Diuus virum quod librum secreta ciuiliū sacrorum continentem, custodiæ suæ commissum corruptus Petronio Sabino describendum dedisset, cucleo insutum in mare abijci iussit testis est Valerius Maxi. lib. 1. tit. de cultu Deorum.

Vnde (mea sententia) restet de more scribit Bald. in l. nullum. num. 5. C. de testibus quod ciuitatis consiliarius siue Decurio qui secreta detexerit, cum ratione iuramenti & officij tacere debuit, quare per iurus cū sit ab officio, & dignitate amoueri debet idē Bald. in titu. de pace Constan. in verbo, *Credentia*.

Remo-
nō sigil-
lum de
alienis
literis po-
na falsi
punitur

Consilia
eius ciui-
tatis ve-
nietis se-
cretum
qua po-
na pu-
niatur.

Credentia. Sequitur Cœpo. consi. crimi. consil. 39. num. 29. cui Patauij ita decissum fuisse testatur Hyppo. consi. 1. num. 9. Villadiego in tractat. de legato. 3. par. questio. 1. num. 36. Curia Pisana in. 3. part. in prin. & magis in specie scribit Ang. in 1. Athletas. §. calumniator. num. 4. ff. de his qui. not. in fa. scribēs ciuitatis consiliarios de tegeret. siue reuelantes, secreta suæ ciuitatis esse preuaricatores, & hostes.

*Canon-
aus reue-
lant capi-
tuli se-
creta
qua pœ-
na plectē-
dus sit.*

Ex quibus asseuerandū cen-
seo canonicos, qui capituli sui
secreta reuelant, si iuramēto ab
eis præstito de non reuelando
contraueniūt, pœnis Sacrorum
Canonum contrā periuros ele-
ricos sanctitis, de quibus suo lo-
co cum autore dixi sunt plectē-
di: si verō nullum præstiterunt
iuramētū pro modo culpæ pœ-
na arbitraria puniendi sunt.

Falsis literis Papa. Adde Ho-
stien. in summ. tit. de schisma.
§. Qua pœna numer. 10.

**Ecclesiasticos viros, vt
sua resignēt beneficia,
ac ne citati ad curiam
accedant capientes.**

C A P V T C I I I I.

*1. Clericus huius criminis ita qualiter
puniatur.*

Personæ Ecclesiasticæ hoc vt
fiat procurantes, si fuerint
prælati inferiores, eo ipso obre-
tis beneficijs sunt priuati. ita

disponit text. in Clemen. mul-
torum. de pœnis. intellige ta-
men quòd per solam capturam
factam ad finem quòd quis re-
nunciet, si tamē in effectu non
renunciavit, nō incurrit capiēs
istam pœnam. Sic declarat Car-
di. ibi post Zenzeli. in 6. quest.
& idem dicit post Paul. ibi. in
quest. 10. quando liquido pos-
set probari quòd detentio non
fuit causa quòd captus non ac-
cederet ad curiam, quia tūc ca-
piens non incurrit pœnam.

A N N O T A T I O.

Adde casum vndecimum
cœnæ Domini.

Incendiarij.

C A P V T, C V.

*1. Clericus, qui hoc crimen commiserit,
eum certis pœnis in iure expressa nō
sit, arbitrio iudicis est puniendus.*

Incendiariorum malitiā pes-
simam depopulatricem ac
horrendam appellat text. in ca.
Pessimam. 23. quæ. 8. & in eo
describitur pœna laicis incen-
darijs imponenda per ecclesiā
quæ grauis est: & de ea latē
scripsit August. in addition. ad
Angelum. de maleficijs, verbo
incendiario num. 6. Clericis ta-
men delicti huius pœna inflin-
genda in canonibus scripta nō
reperitur: forsitan enim non sunt
arbitrati conditores canonum
aliquem clericorum in tantum
scelus incursum, absque vlla
sua vtilitate seu voluptate. ac
magna

magna aliorum iactura, ideo erit arbitrio iudicis relinquenda, iuxta doli ac loci, & damnorum qualitatem & quantitatem: qui semper etiam in hoc attendere debet, qualiter cuiuscumque regni leges in hoc animaduertant, ut ubi fuerit legum censura grauior, ibi etiam sit poena seuior.

A N N O T A T I O.

Vide multa quae de huius criminis prauitate & detestatione tradit Hosti. in summ. isto tit. §. Et qua poena Abb. Felin. & doctor. in cap. tua nos. de senten. excommun. Ludo. in pract. crim. capit. 103. pag. 352. Iac. Menoch. de arbi. iud. quaest. lib. 2. centu. 4. casu 390. & latissime Petr. Greg. 3. part. syntag. lib. 36. ca. 19. Et nota quod incendiarius loci sacri vel monasterii ipso iure excommunicatus est, si tamen locus sacer non est, excommunicandus erit, ita Abb. & doctor. in cap. de senten. excommuni. quam esse communem sententiam fatetur Martin. Nauarr. in manuali. cap. 17. num. 100.

Raptorum & ecclesiarum violatorum non satisfaciendum, sepulturis interefferentibus, eorumque elemosynas recipientes, ac de eorum rapina participantes.

CAPVT. CVI.

1 Raptor manifestus vel violator ecclesiae, nisi ablata restituat, firmam &

plenariam securitatem emendandi praestiterit, beneficium penitentiae ei est denegandum.

2 Clericus qui aliquid huius capituli delictum perpetrauerit, est depouendus.

3 Episcopus non potest clericum depositum propter aliquod istorum criminum restituere, sed solus summus ecclesiae Praefatus.

4 Raptor vel violator qui in morte poenituerit, qui tamen non potuerit satisfacere, licet sepultura deuegetur non tamen censenturum.

5 Clericus, qui praedictos raptores seu violatores, ad penitentiam aliorum criminum admisit, immuns est a poena.

Manifestus raptor, vel ecclesiae violator, nisi prius ablata restituat si potest, vel emendandi firmam & plenam securitatem fecerit, beneficium poenitentiae ei penitus denegatur. Qui autem in sanitate, obstinata mente non poenituerit, vel emendauerit, & in morte securitatem praestare nequiverit, solennitas poenitentiae parum ei prodesse videtur. Sed de peccato contrito corde viaticum non negatur: ita tamen quod nullus clericorum sepulturis illius intersit, nec eius elemosynam praesumat recipere. Quod si aliqui clericorum vel praebitorum contra hoc in vita vel in morte poenitentias dare attemptauerint, aut sepultura eorum interesse, vel elemosynas accipere: aut si aliqui eorum huiusmodi rapinae participes inuenti fuerint, patiuntur ordinis sui damnum irrecuperabiliter. ita disponit text. in capit. 2. de raptoribus & incend. Et sic clericus in hoc delinquens Ec debet

3 debet deponi, & priuari beneficio: vt notat Abb. ibi. In quantum autem supra dicitur quod damnū ordinis, & sic depositio sit irrecuperabiliter, dicit Abbas ibi post Ioan. Andr. q. hoc ideo dicitur ad denotandum quod Episcopus proprius non potest clericum propter hoc de positum restituere, sed requiritur dispensatio Papæ: quod etiam notat Antonius, licet eū Abbas non alleget: In beneficio tamen credit Abba. quod poterit Episcopus dispensare, allegat text. in capit. salonitana. 63. distinct. & horum text. in capit. 2. de clericor. pugn. in duel. vbi Episcopus dispensat cum homicida in beneficio & ad ibi dicta se remittit. Item aduerte quod licet raptor vel violatori prædictis, qui poenitentur in morte, quando non Potuerunt satisfacere, denegatur sepultura in ecclesia, cœmeterium tamen non denegatur, vt per glos. fin. ibi. Clerici tamen etiam in sepultura cœmeterij non debent interesse, vt notat Abba. vbi suprâ, in fina. verbis. quod etiam voluit Anton. ibi. Dum autem supradictum est, quod talibus nō est danda poenitentia in vita, nec in morte sub pœna supradicta. Intelligent tamen sacerdotes quod possunt admittere dictos raptores seu violatores ad poenitentiam aliorum criminum sine metu pœnæ, si ipsi velint de ipsis poenitentiam agere, vt per glossam & doctores ibi: quauis illa ad vitam æter-

nam non sit fructuosa, vt per eos ibi.

Sortilegi.

CAPVT CVII.

1 Sortilegi qui dicantur.

2 Clericus propter hoc crimen qualiter puniatur.

Sortilegi (vt beato Isidoro placuit) illi sunt qui sub nomine fictæ religionis per quasdam, quas sanctorum seu Apostolorum vocant sortes, diuinationis scientiam profitentur, aut quarumcunque scripturarum inspectione futura promittunt, a vt habetur in capit. vno. 26. quæst. 1. Pœna clerici sortilegi b secundum Antonijū de Butrio in capit. At si clerici, de iud. est quod depositus tradatur curiæ seculari, pro qua allegat text. in capit. Admoneant. 26. quæst. 7. & sic addit ipse quartum casum ad gloss. in capit. Ad abolendā, de hæreticis. in quo quis statim post depositionem traditur curiæ seculari. sed Abb. ibi in colum. 13. credit quod Anton. in hoc non bene dicat: quia illud cap. Admoneant. non dicit quod sortilegus debet seculari curiæ tradi, sed quod debeat degradari si clericus est, & quod cum materia sit odiosa & valde exorbitans debet intelligi de degradatione verbali. Vnde Abb. videtur concludere, quod pœna huius delicti sit illa de qua in cap. Tunc de pœnis. Et quod illud, delictum cōprehendatur sub

sub verbis (magis sceleribus) in dict. cap. positus, & sic quod clericus in hoc delinquens verbaliter degradetur, & in monasteriū detrudatur, & istā opinio nē Abb cōtra Anton. sequitur Aretin. in ca. Cum non ab homine. colum. 10. de iudi. vers. addit etiam. Et sequitur Deci. in cap. At si clerici. colum. 22. de iudi. vers. Quartus casus. Arnaldus in repeti. cap. Quoniam. de hæret. in 6. in colum. 114. versic. Quartò fallit, & videtur eundem Abb. in capi. 2. de sortileg. in glo. 1. vbi ex ea, & ex text. colligit vnum valde notandum, videlicet quod in pœna imponenda sortilegis, vel eos consulentibus, debet animaduertere iudex ad qualitatem & quantitatem delicti, & ad animum delinquentis, & secundum hoc pœnam imponere, quandoq; accerrimam, quandoq; grauem, quandoq; leuem: ex quo videtur quod nō potest dari certa regula: cuius opinionem sequitur Paul. Grillan. in tract. de sortilegijs, in quæst. 11. in colum. 2. versic. Clerici verò. Quem vide in illo tracta. quia per quindecim folia & amplius, plura colligit in materia sortilegiorum, quorum aliqua concernunt clericos, quæ quidem transcribere nolui. Et vide hodie decretum Concilij Lateranen. sub Leone decimo celebrati, in nona sessione, vbi disponitur quod clerici qui inuēti fuerint culpabiles in sortilegijs per inuocationem dæmonum incantationibus, ac diuinationo-

nibus, superstitionibus arbitrio superiorum infamia notentur. Si verò nō destiterint, deponantur, atq; in monasterium ad tēpus arbitrio superiorum præsumendum detrudantur. beneficijsq; & officijs ecclesiasticis priuentur. text. autem in Canone 68. concilij Agatenſis proijciēdos ab Ecclesia iubeat clericos magos, aut incantatores siue facientes filacteria.

Futura promittunt. Nulla ferè A
Sortilega
& diuina-
tores
acriter
confutā-
tur. hodie est frequentior disputatio, quàm quæ de sortilegijs, & diuinationibus suscipitur, ob vanas inanum hominum superstitiones, & opiniones: qui vt desiderijs suis impiè satisfaciant, minimè verentur, grauiſſima hæc crimina quæ lex Dei acriter detestatur & punit, perpetrare. Sunt equidem qui sortes inquirunt futura contingentia, vel præsentia, & præterita, quæ per naturam cognosci non possunt, vani & falli, & operam dant illicitæ ac superstitionis rei, quæ non caret suggestionē dæmonum, vt ait Sanct. Thom. & Caieta. 2. 2. quæst. 95. artic. 8. Syluest. in sum. in verbo, superstitio, quæst. 9. Et isti sunt qui Dei permissu elementa concutiunt, & turbant mentes hominum minus confidentium in Deo, ac sine yllō veneni haustu, violentia tantū carminum interimunt, vt dicit Diuus Augustinus libr. 10. de ciuitate Dei: habetur in capitul. nec mirum. §. magi. 26. quæst. 5. Præterea non immemò l. vltim. C. de malef. & Eccl. Match.

Matth. cōmunis salutis hostes hos appellat. Et cū latē pateat de sortilegijs, & diuinatoribus argumētum, vt beui oratione cōsequi nequeat, fontes indicabo vnde copiose petatur disserunt quidem latissimè Paul. Grilla. integro tracta. de sortilegijs Zauchinus de hæreti. 2.2. vbi Campegius Alberti in tract. de agnoscend. asser. quæstion. 11. nume. 3. Alphon. à Castro lib. 1. de iusta hæret. pun. cap. 13. Sanct. Thom. 2.2. quæsti. 95. Alexand. de Alex. 2. part. quæst. 185. Sima. in cath. inst. tit. 62. Alber. Pignius lib. 8. de libero homi. cap. 4. Locatus in opere iudi. in verbo, Diuinationes. Schillacensis in tract. de fide catho. in cap. 1. cum multis sequent. Bernardus Comensis in lucerna Inquisitorū in verb. sortilegi. Vnum tamē vel alterum circa hoc non prætermittam. Primò, quòd Chi-

*Chironia
tia quæ
per ma-
nuū line
as diui-
nat non
caret su-
perstitione.*

romantra, quæ per manuum lineas diuinat, non caret summa superstitione, de quo legendi sunt Paul. Grillan. de sortilegijs. q. 3. num. 14. Alphon. Castro. lib. 1. de iusta hæret. pun. cap. 13. Fran. Casonus tract. 1. de indicijs ex persona. cap. 6. num. 4. & hanc elegantissimè, & longa manu refutat Pet. Ciruel lib. peculiari de reprobatione superstitionum.

*Affluat
gia iudici
capite di-
scitur
qua in-
terroga-
toria in
cupatur*
Nec caret superstitione, vt lo-

gus iudici capite discitur Astrologia iudiciaria, quæ interrogatoriā nūcupatur, de qua loquitur Prolo-

sententia 14. quam grauitè re-<sup>super-
trane
carci</sup> futauit etiam Petrus Ciruelus lib. 4. fontis sapientiæ Picus Mirandula. lib. 4. aduersus Astrologos capit. 13. Ex quibus hæc verissima assertio colligitur nempe quòd pars hæc astrologiæ iudiciariæ, quæ interrogatoria appellatur, cum nulla nitatur ratione naturali, illicita & superstitiosa est: quæ tunc hæresim sapiet, quando certò aliquid pronunciare audebit, ex his rebus, quæ naturaliter sciri minimè possunt.

Et generaliter quando crimē sortilegij perpetrantes Inquisitorium hæreticæ prauitatis iudicio subiaceant. vide Alphon. à Castro lib. 1. de iust. hæret. dict. cap. 13. Jacob. Septiman. in catho. illis & eruditissimis instit. cap. 62.

Pœna clericis sortilegij. Pœna ve-
iò laici ab ecclesiastico iudice pro hac crimine imponenda ea quidem est, quòd si seruus fuerit, verberetur, si verò liber, pœna perpetui carceris puniatur. text. in cap. contra Idolorum. 26. quæst. 5. notat Roma. sing. 660. Felin. in cap. cum sit nu. 20. de foro competent. Con-

*Laici hu-
ius c. et
men cō-
mitten-
tes, qua
pœna à
iudice ec-
clesiastico
puni-
antur.*

suetudo tamen iam recepit, vt publica ignominiosa pœna imponatur. Nempe vt qui scelus hoc commiserint publicè sustinentur, ducanturque per vias publicas cum mitra melleque vincti & plumis circumdati, vel circa Ecclesiam, vel domum Episcopi in secula collocentur, vt ab omnibus deludantur, ita scribit Abb. in cap. 1. de forti. per tex.

per tex. in cap. Episcopi 26. q. 5. ibi, [Et si aliquē virum aut mulierem huiusmodi sceleris sedatorem inveniunt turpiter dehonestatum de parochijs suis deiciant.] l. 4. tit. 31. part. 7. ad finem ibi. O le ponen en desho-
ra en la picota, & le desnudan ha-
dole estar al sol. vnt an dolo de miel
porque le comen las moscas alguna
ora del dia.

Consulentesque aruspices, Incantatores, Ariolos, Augures, Sortilegos, ac eos qui artem magicam profitentur.

CAPVT CVIII.

1 Clericus qui hoc crimen commiserit, quæ pœna puniatur.

Presbyter, diaconus, vel quilibet de ordinibus clericorum, qui fuerit deprehensus consuluisse prædictos, vel aliquos ipsorum, ab honore dignitatis suæ iusque monasterij curam excipiat, ibique poenitentia perpetuæ deditus, scelus admissū sacrilegij soluat. Ita sanxit quartum Concilium Tolletanum, in Canone 28. quod refert Gratianus in cap. Si quis episcopus 26. quæst. 5.

Peccatores, qui sibi confessi sunt, signis aut verbis prodentes.

CAPVT CIX.

- 1 Sacerdos hoc graue scelus committēs qui pœna sit obnoxius.*
- 2 Confessionem sacramentalem qui non omittit eam celat.*
- 3 Sacerdos dicitur reuelare confessionē si dixerit quod talis habet peccata, nō minuit eum, a quibus non potest ipso eum aboluere, sed pœna ordinatur in hoc casu locum non est.*
- 4 Sacerdoti dicenti se habuisse licentiā penitentis ad reuelandum confessionem, an credi debeat.*

Sicut enim mortalibus cunctis immortalē illam vitam amantibus expedit, vt quæ nō puduit committere scelera facienti non erubescant sacerdotibus, vti veris animatum medicis, & quibus solis illis mederi concessum est. Sic enim summe cernitur necessarium sacerdotibus ipsis, reuelatorum sibi scelerum, secretum indicare, vt tanto apertius sua pandant facinora perpetrantes, quanto secum illa propalare cognouerint: pauci quidem animæ suæ salutem (cum famæ, rerum ac vine dispendio quærent. Hinc est quod eadem cura qua in sacris canonibus confessio peccatorum fieri præcipitur, reuelari prohibetur, ac vltra prohibitionem contrarium facientibus, condigna pœna confertur. Vnde Gregor. statuit qd peccata sibi confessā reuelans deponatur, & quod omnibus diebus vitæ suæ peregrinando

Ee 3 peigac

pergat, vt in cap. Sacerdos, de
 pœnit. distinct. 6. Eadem etiam
 depositionis pœna imposita
 fuit per concilium generale: &
 ultra id fuit additū quod prop-
 ter hoc depositus in arctū mo-
 nasterium ad agendam perpe-
 tuam pœnitentiā detrudatur, a
 vt in capit. Omnis vtriusque. de
 pœn. & remis. & si timetur de
 fuga, posset detrudi in strictum
 carcerem, vt notat ibi Abb. in
 2. colum. 7. notabi. allegan-
 do text. in cap. Vt famæ, de sen-
 ten. excomm. quod secutus bo-
 nus ille Præsul Veronensis Ioa.
 Matthæus in suis cōstitutioni-
 bus tit. 9. capit. 3. Clericum
 hoc facinus perpetrantem be-
 neficijs officijsque ipso suspen-
 sum, priuatū, perpetuisque vin-
 culis voluit, ac declarauit. Et
 nota quod ad celandum cōfes-
 sionem non solum tenetur qui
 illam audiuit, verum etiam in-
 terpres, & ille qui casu illam au-
 diuit, & is cui de licentia con-
 fitentis sacerdos reuelauit, &
 qui fingit se confessorum esse,
 & qui latenter absconditus cō-
 fessionem audit. b Item sacer-
 dos qui dimidiam confessionē
 audiuit, vel qui aliās post audi-
 tam confessionem nō absoluit,
 vt notat Florentin. referendo
 Petr. de Palude in 3. parte tit.
 17. ci. 22. in §. 1. in fin. & in
 §. 2. Et Syluest. in sum. verbo,
 confessio. lo. 3. §. 1. Vnde be-
 ne credere quod si aliquis præ-
 dictorum, qui clericus esset, re-
 uelaret peccata sic audita, pu-
 niendus esset prædicta ordina-
 ria pœna: quia omnes illi verē

dicuntur audire confessionem,
 licet interpreti & illi qui casu
 audit, vel cui de licentia reue-
 lata est confessio, vel qui absco-
 ditus audiuit, non posset dici
 quod verē fuit pœnitens con-
 fessus. Sufficit enim quod verū
 est illos audisse peccata in con-
 fessione dicta, & quæ soli Deo
 in præsentia hominis diceban-
 tur: quamuis bene verum sit qd
 non omnium prædictorum par
 sit culpa vel dolus in reuelando
 quod operabitur vt in detrusio-
 ne monasterij vel carceris mi-
 tius se habeat Iudex cum vno,
 quam cū alio. Et aduerte quod
 dicitur sacerdos reuelare con-
 fessionem, si diceret quod talis
 habet peccata (nominando eū)
 à quibus ipse non potest eum
 absolueret, vt notat Florentin.
 in dict. §. 1. referendo Petrum
 de Palude, qui etiam addit
 quod idem est si sacerdos dicat:
 ego audiui talem (nominando
 etiam eum) in confessione, &
 non absolui illum. Crederem
 tamen quod in his duobus ca-
 sibus sacerdos non esset puniē-
 dus dicta pœna ordinaria: quia
 non potest verē dici quod reue-
 lauerit peccata confitentis, li-
 cet sit verū reuelasse confessi-
 onem: & iura in dict. capit.
 Sacerdos. & in capit. Omnis.
 imponunt pœnam reuelanti cō-
 peccata, non verō reuelanti cō-
 fessionem, at patet ex eis, quā-
 vis bene crederem ipsum alias
 bene puniendum iuxta quali-
 tatem delicti. Sacerdoti verō
 bonæ famæ & honestæ vitæ
 dicente se habuisse licentiam
 pœni-

pœnitentis ad reuelandum confessionem, credi debet: cum talis actus licentiæ secretò fieri soleat, & nullo interueniente teste, ad hoc saltē vt transferat onus probandi in asserentem sine licentia reuelasse. ita placuit Lapo in allegatione 94. incipien. Quidam præsbyter. in colum. 2. qui dicit hoc præsertim procedere quando tertius accusat sacerdotem de reuelatione. Quando verò idem, qui peccata confessus est, tunc forte dicit secus esse: quem vide declarantem quomodo possit contra sacerdotem probari, quod sine licentia reuelauerit confessionem. Et vide etiam eundem asserentem post Hostien. quod sacerdos affirmet se aliter sciuisse illud quàm per confessionem, quod vt puniatur pœna dict. capit. Omnis. oportet vt probetur quod per confessionem illud sciuerit. & vide Abb. in dict. capit. Omnis. in vltima quæst. vbi referēdo Hostien. si dicit quod nisi sacerdos doceat aliunde illud habuisse, præsumendum est illud habuisse in confessione, nō tamen punitur pœna ordinaria illius text. sed pœna arbitraria, quia apertè non conuincitur de delicto. Et illud dictum Hostien. dicit sing. Barba. in 2. volum. consil. 70. incip. Sapienter non fallor. in colum. 7. in princip. Et sic ad euitandam penam arbitrariam tenebitur sacerdos probare qd aliunde sciuerit. quod videtur procedere in proprio sacerdote

vt text. ibi loquitur, & Doctor. Si verò confessor sit vigore specialis priuilegij assumptus, vel de licentia proprii sacerdotis, non esset præsumptio contra eum, nisi peccatum diceretur commissum eo anno quo extraneus sacerdos inculpatus confessionem audiuit. Sed in hoc tandem non potest dari certa doctrina: hanc enim præsumptionem qualitas peccati, confessoris & pœnitentis augebit aut minuet.

Detrudatur. Vide optimam A. l. 35. tit. 4. part. 1. & ibi doctissimum Gregor. in glo in verbo, *Enterado*. Et sic hodie clerico, qui crimen hoc commisit, peregrinationis pœna imponenda non est, quia peregrinatio clerici per orbem ignominiosa non illi soli est dedecori, sed vniuerso clero tex. in cap. diaconi. 93. distinct. nor. Calder. con. 1. de vita & honest. cler. Quæ ratio (vt existimo) fuit in causa, vt concilium illud catholicum, cap. omnis vtriusq; sexus, de pœni. & rem. peregrinationem in cap. Sacerdos. de pœni. distinct. 6. statutam in monasterij detractione commutaret.

Erit tamen clericus (vt multi autumant) ab huiusmodi pœna immunis, cum crimen aliquod committendū in reipub. damnum sibi detegitur, nam cum confessio sit de crimine commissio, nō verò de committēdo, sacerdos eo modo quo securius & cautiùs fieri possit, ne tale crimen perpetretur, reue-

*Sacramē
talis cō-
fessio de
crimine
cōmittē-
do facta
an possit
reuelari.*

lare debet: cui prodesse & non obesse possit. ita Archidiaconus in dict. ca. Sacerdos. Hostien. Ioan. And. Ancharra. & Abb. in dict. ca. omnes utriusque sexus Dec. in cap. cum non ab homine. colum 3. de iudi Ripa. in tract. de peste. §. fin. num. 115. Siluest. in sum. in verb. confessio. 3. quæst. 5. quam esse communem sententiam fatetur Mart. Nauar. in dict. cap. Sacerdos. 3. quæst. num. 116. Hieron. Gig. in tract. de crim. læsæ Maiest. lib. 2. capit. 18. num. 11. qui hanc opinionem dicit esse communem Canonistarum & eam esse magis communem testatur Cardin. Albanus in lucubrationibus ad Bart. in l. vt vim num. 22. ff. de iusti. & iur. Sed in contrarium est communis Theologorum Schola in 4. sent. distinct. 21. vbi Gab. 1. quæst. conclus. 3. Ioan. Maior. quæst. 3. Adria. in 4. in tract. de confess. sigillo Caieta. in opusculo 27. quæst. cap. 15. Domi. Soto. in relectione de secreto membro. 3. quæst. 4. conclusione 2. Ioan. à Medi. in tract. de confess. c. de confessione celanda. quam opinionem tenuerunt ex nostris viri & doctrina & antiquitate venerandi Host. in summa de pœni. §. quoniam. Collecta. & Cardin. col. fin. in dict. cap. omnis utriusque sexus. & eam sequitur Martin. Nauar. nunc feliciter videns & cum his merito adequandus in dict. cap. sacerdos. nu. 120. & hanc esse frequentissimam Theologorum traditionem fatetur D.

Episcopus Couarru. in 4. libr. decretal. 2. par. capit. 8. §. 12. num 10. quam ipse libenter sequor illud asseuerans teneri sacerdotem prælato damno publico obuiare, si potest id efficere, aliter quam confessionem reuelando.

Sunt etiam ex nostris, non peccantem *Confessio* nitendæ autoritatis viri, qui *sacrament* censent clericum esse excusandum ab huiusmodi crimine, *talit an* quando sacramentalem confessionem in iudicio patefecerit, *matris* vt matrimonium aliquod probetur, *menij* *la* *uore* *pos* *sit reue-* *lari.* quia hoc casu, arcanum sacramentalis confessionis reuelari liceat, ita scribit Roma. in l. si non speciali. pen. col C. de testa. dicens ad hoc esse gloss. sing. in c. tua nos. in verb. [confiterit.] de sponsalib. quam dicit esse sing. Ias. in l. 1. §. huius studij col. 2. ff. de iusti. & iur. & in l. reprehendenda. C. de insti. & substi. & in l. patre furioso. col. 2. ff. de his qui sunt sui vel alieni iur. Cardin. Albā. ad Bart. in d. l. vt vim. nu. 23. Cuius opinionis error ex iam dictis conuincitur, nullus quidem fauor quantumcunque publicus, considerari potest. vt tanti sacramenti Sigillum, naturaliter & diuino iure inductum violatur: & ideo iustissime dicta opinionem increpat D. Couar. di. §. 10. nu. 9. & ante eum Fortun. in l. 1. §. huius studij. nu. 21. ff. de iusti. & iur. Nemo sane publicum bonum inquinare debet, aut damnum impedire, per media illicita, vt per mendacium, aut fornicationem, aut

aut aliud huiusmodi, quale est confessionem sacramentale reuelare, quod semper illicitum est. Nec prædictæ opinioni repugnat glossa in dict. c. tua nos. de iponalib. in verb. Qualiter tibi constituerit, nam si diligenter inspiciatur minime scribit confessionem factam in foro pœnitentiali, posse adduci ut in foro iudiciali probationem faciat, sed tantum in eodem foro pœnitentiæ, ut nō obscure insinuant verba illa, [Hoc ei confessus fuit pœnitentiali iudicio in quo cuilibet est credendū] exponit verbum, in quo (id est) [in quo iudicio pœnitentiali] & non iudiciali cū de hoc foro nulla mētio facta fuerit, & ideo ad illud, nō potest fieri relatio.

Sacramentalis confessio consensus ipsius confitentis fit in eius conscientia aut potest non potest.
 Vnus tamē casus iure permittitur quo sacramentalem confessionem impune sacerdoti reuelare licet, nec alius excogitari potest, & is est quando talis relatio fit ex proprio confitentis consensu, ita tenuit D. Thom. in 4. dist. 21. & ibi Palud. q. 3. & alii. Dicitur Antō. in 3. part. tit. 22. §. 1. Ioan. à Medi. in tract. de confess. cap. de licentia confitentis ad reuelandum confessionem Archid. & doctores in cap. ipsi Aposto. 2. quæst. 7. Cārdin. Sancti Sixti in di. ca. sacerdos. vbi Martin. Nauar. num. 151. Ioan. And. in cap. lect. de renun. Abb. & doctor. in capit. significasti, de adulter. Lap. alleg. 94. Felin. in c. Mattheus. de Simo. & in c. veniens. in primo. colum. pen. de testib. Ripa. in dict. tractat.

de peste. §. si. num. 108. Calderi. consil. 2. de testib. Hypp. in l. 1. §. idem Cornelio. ad ff. de quæst. Adri. vbi suprà allegauit quā opinionē communē esse testantur Felin. & Ripa in locis iam allegatis & cum eis Couarr. dict. §. 10. num. 11. & non dubito hanc esse magis communem opinionem Theologorum & sacrorum Canonum interpretū, cui suffragatur text. in dict. ca. lectæ de renun. & in cap. nemo. & in cap. Mattheus. de Simo. cap. significasti. de adulter. capit. officij. de pœn. & remiss. & nouissimē opinionem istam fatetur esse communem Ioseph. Mascard. quem post hæc scripta legi in tractat. de probat. volum. 1. conclusio. 377. num. 10. Et potissima ratio est, quia hoc casu cessat obligatio celandi confessionem quæ in eo versatur, ne ex reuelatione eius reddatur nimis odiosa & onerosa, vbi verò eius sigillū ex confitentis consensu reuelatur, non solum non redditur odiosa, sed fortē utilis, & sic cessat occultationis necessitas argum. text. in ea. cum cessante, de appellat. l. adigere. §. quamuis ff. de iure patronat. Quæ opinio verissima est, licet Scorus Duran. Ioan. Maior. & Alma. ad fin. in 4. senten. distinct. 21. contrarium tenuerint assueverantes, arcanum sacramentalis confessionis, nec expressa licentia confitentis detegi posse. & ex nostris sequitur Collect. in dict. capit. omnis. numer. 63. quæ opinio & Christianæ reli-

gioni & Sacramento poenitentiae expediret quod obseruaretur, vt scribit D. Couar. in loco praecitato, licet ipse primam & communem, & in puncto iuris veriore esse arbitretur à qua ipse recedere non auderem.

Quae passim admittenda non est, sed tunc tantum quando hic expressus confitentis consensus in non vulgarem utilitatem suam, vel alterius tenderet: ita egregie animaduertit Medina, vbi supra, & Nauar. in dict. capit. sacerdos. nu. 158 Dom. Soto in relectione de secreto quaest. vltim. conclusionem 5. Et tunc equidem sacerdoti reuelanti confessionem integra fides dabitur. vt ex multorum doctorum allegatione resoluit Anto. Gabriel. lib. 1. commu. opinion. ff. de testib. conclus. 1. & tradit Lap. alleg. 94. Feli. in capit. testimonium. num. 35. de testib. quam opinionem fatetur esse comm. Franc. Viui. in suis com. opin. in verb. confes.

*Sacerdos
an possit
potestatem
reuelare
confessionem
aliter
quam se ha-
reticum
esse.*
Non tamē deficiunt, qui existiment posse sacerdotem sacramentalem confessionem reuelare, quando aliquis se haereticum esse confitetur, & minimē vult de tam graui crimine poenitentiam agere, nec alios prodere quos haereticos esse scit, ita tenet Alberic. num. 8. post Rainer. in rub. C. de haeretic. Sed opinio haec falsissima est, quia hoc casu sacerdos obligatur sigillo sacramenti, quod ei nullo modo frangere aut aperire licet. Neque potest vnquam eam graue periculum haereticis

Ecclesiae imminere, quod non sit grauius huius confessionis secretum reuelare, sic tenet Hostien. in sum. de poenit. §. in quo tenentur. Arch. in dict. cap. sacerdos. Theologi omnes in 4. distinguunt. 21. Nauar. in dict. capit. sacerdos. numer. 119. Alber. de agnoscend. assertion. quaest. Ioan. à Medin. de poenit. de confess. celan. Soto de secreto memb. 3. q. 4. & opinionem istam communem esse testatur lac. Sep. in catho. instit. tit. 42. nu. 14 qui tamen sequenti numero asseuerat, tunc licere sacerdoti haereticum in confessione detectam reuelare, cum haeretici simulata confessione, haereticos suas persuadere conantur ipsi sacerdoti, cui confitentur quod nonnullos haereticos Lutheranos tentasse dicitur in qua specie, verus esse potest, vulgatus ille versiculus. Crimen haereticis quod neq. confessio celat.

Quod si sacerdos extra casus *Sacerdos
si reuelat
si sacramentalem
confessionem
nulla
fides ad
hibenda
est.* supra constitutos sacramentalem confessionem reuelauerit, ultra id quod grauissimas luet poenitentias, nulla fides eius testimonio adhibenda est, ex Baldi testimonio in l. Archigerontot. C. de Episc. audi. vbi Paul. de Cast. Fel. in cap. 1. de excep. Tinda. in tract. de testib. fol. 20. quae sententia communis est & contradictorem non habet scientia quidem quam sacerdos ex sacramentali confessione habet, nihil prius ad iudicalem controuersiam spectat, capit. dilectus. de excessib. praelat. cap. 2. de offic. ordin. Et hac ratione si

ne si sacerdos in testem producatur, iurare tenetur se nihil scire, qui verè non scit, ut homo, sed tanquam Deus, ita tenet Ab. & cōmunis in d. c. omnis. & in c. si sacerdos. de offic. ordi. & in cap. qualiter. de accusa. & in c. cum dilectus. de excessu. Prælator. Mart. Nauar. in d. ca. sacerdos. n. 141. iuxta illud Bernardi. [Nil minus scio quod per confessionem scio.

Est autem perpetua memoria dignum quod solum peccatum illud dicitur detectum in penitentia, quando illud quis confitetur querens salutem anime sue, secus autem si sacerdoti patefaciat, dicens illud secretum dicere ei in penitentia. ita tenent Innoc. doctores in di. ca. omnis. quam dicit esse cōmunem sententiam Mart. Nauar. in ca. inter verba. 11. quest. 3. conclus. 6. corr. 58. nu. 55. Vbi dicit quod in hoc multi decipiuntur, quia huiusmodi arcanum non magis obligat quam aliud extra sacramentalem confessionem, idem in c. sacerdos. n. 39. Imò quod notatu dignum est, id procedit etiam si quis arcanum aliquod reuelauerit, flexis genibus, incipiens a signo crucis, in forma confessionis ita resoluit Domi. de Soro in dict. tractat. de ratione tegendi. 2. mēbro q. 7. pag. pen. Caieta. 2. q. 7. art. 1. qui addit idem esse etiam si incepisset à generali confessione dicens. [Ego peccator &c.] quia quādo quis non confitetur omnia sua peccata, cū intentione seipsum ac-

cusandi, nullum est sacramentum atq; ideo non interuenit sigillum sacramentalis confessionis. Unde si clericus huiusmodi arcanum reuelauerit, licet mortalem culpam contrahat, non tamen in foro exteriori huius capitis pena puniri debet.

Nec silentio prætermittendū est, sacerdotē absque metu peccata dicere posse, imò superiore iubente, teneri ad dicendū quæ per confessionem nouit, si alia via id cōpertum habuerit, hac lege, ut ita patefaciat ac si nulla tenus per confessionem nosset, siue illa nouerit ante confessionem, siue post, ita tenet S. Th. in d. dist. 21. quem omnes secuti sunt ut fatetur Nauar. in d. c. sacerdos, nu. 161. & in di. ca. inter verba. cor. 66. numer. 306.

Nec erit omittendum, quod minimè dicetur clericus sigillum confessionis sacramentalis violasse, si alicui sacramentale absolute impendisse fatetur cū frequentissimè publicè prestatum solent ea absolutio, nec ex hoc peccatum aliquod detegatur. Est tamen satis controuersum, an sacerdoti hoc asseueranti, integra fides sit præstanda (puta) si asserat aliquem hæreticum absoluisse, vel testificetur de innocentia alicuius viui vel defuncti. Quod dubium videtur fuisse diffinitū in concilio Tarraconensi, quod nouissimè refert Fran. Pegn. in annotationibus doctissimis ad Director. Inquisito. 2. par. lib. 2. Scholio 30. ex quo manifestè constat

Sacerdos iubente superiore de peccatis quod sacramentalis confessionem nouit, si extra idem cōpertum habuit.

Sacerdos qui absolute impendit sacramentale impendisse fatetur, minimū sigillum confessionis violasse dicitur & an fides hoc casu eo adhibenda sit.

ei si-

ei fidem integram non esse denegandam. Nec hoc prorsus à iuris regulis alienum videtur, quia sicut ratione officij creditur notario, vel alio circa illa quæ ad suum munus spectant. cap. ad audientiã. de præscrip. vbi Abb. nu. 5. l. si quis. Decurio. C. de falsis. §. si verò in athen. de instr. cautela & fide. paritur ratione idẽ in hoc casu videtur affirmandum. Nec refert quod vnicus sit testis, quia aliquando vnico testi spectata vitæ integra fides præstatur cap. Nouissimus, vbi glo. & Archid. 96. distinet. cap. 1. §. q. 3. & suffragatur glo. in l. Titio fundus. ff. de condi. & demost. & in ca. expedit. 12. q. 1. circa quod multa tradit Gramma. consi. crimi. 13. num. 13. Quæ opinio summa innititur æquitate, & clementiæ prorogatiua, & innocentie fauor, hoc postulare videntur, cum promiores maxime in his criminibus esse debemus ad absoluendum, quam ad condemnandum. Mea tamẽ sententia contraria opinio verior est, & idẽ amplectenda, quæ appertè colligitur ex Narbonensi concilio cap. 28. quod celebratum fuit circa annos Domini 1280. quod ita scriptum est [Virum autem soli confessori credi debeat de absolutione, seu penitentiæ defuncti, seu viui, licet satis videatur quod non, nequid tamẽ Ecclesiæ possit impingi. Domini Pappie responsio expectetur. Haftenus concilium cuius decissione, antiquatum fuit cõcilium Tarracon. su-

prà allegatũ. Effet equidem nimis difficile quod propter testimonium solius confessoris, in re tam ardua, à iuris regulis, & legitimo procedendi ordine recederetur. Deinde euidentissima damna. in reipublica perniciẽ sequerentur. Fateor tamen quod in causæ progressu dictũ confessoris in fauorem rei maximi fore momenti, vt assueuerat Fran. Pegñ. Schol. 20.

Confessionem audit. Adde S. B. Tho. & Palud. in 4. dist. 21. vbi est receptissima Theologorum sententia quod tam clericus, quàm laicus, licet sine illicitè, siue mediatè, siue immediatè, confessionem sacramentalẽ didicerit, ad celandam illam teneatur. tradit optimè Marti. Nauarr. in d. c. sacerdos. nu. 42. Res nam quæ ad quemcunque transeat cum onere suo transit l. 2. & 3. C. quibus casib. pig. tacitè contrã. c. pastoralis. de decim. cap. ex literis. de pign. at confessio simul ac facta est, ita vt sacramentalem formam habeat, illud onus annexũ habet, quod omnino taceri debeat, ergo ad quemcunque perueniat, cum onere suo transit.

Pœna ordinaria. Vide Hostien. C. & Collect. in c. omnis vtriusque sexus. Mart. Nauarr. in d. ca. sacerdos. q. 1. nu. 41. cum multis sequentibus vbi multa ex his quæ hoc capite adducit autor eleganter explicat.

Credi debet. Vide Fran. de Ripa D. in tract. de pest. ult. par. nu. 108. Catel. Cottam in suis memor. iur. in verbo, iuramentũ probat diffi-

difficultatem. post medium, & opinionem istam communem efficitetur Fran. Viui. in tract. commun. opini. in verb. [Confessio seu ea quæ fuerunt dicta sacerdoti.] Quem vide.

E *Pœna ordinaria.* Vide Greg. Lup. integritate vitæ & bonis omnibus commendandū. in l. 35. tit. 4. part. Nō tamē prætermittam, quod cum huius capitis materiā ad secundā additionem pararem, grauissima febris me incautū, nihil tale metuentem arripuit anno 1579. die vero 23. Augusti cuius tanta grauitas fuit, vt iam, iam in vltimo vitæ spiritu fuero constitutus, & cum medici de mea salute desperarent, Deus Optimus Maximus tanquam verus medicus sua inefabili clemētia, post plures menses me pristinae salutis restituit, propter quod sempiternas gratias agam.

Blasphemi.

C A P V T. CX.

*1. Vehemens in blasphemiam nullus.
2. Clerici propter blasphemiam excom-
municantur in iuratis.*

Blasphemix scelus temporibus istis ex hoc (vt pie credendum est) tot calamitatibus plenis satis in vltu est. Cumque hoc magis quam alia crimina ipsum Deum citatorem omnium offēdat, ac ad illud perpetrandum nullus alliciat carnalis appetitus, nec auaritiæ sitis vlla commoueat, nulla denique infliget astrorum influenza, mitior plectitur pœna. Sc-

uiunt humanæ leges communes ac Regiæ in falsam monetam fabricantes, extra regna res vetitas deferentes, inque latruncolorum aures, consuetudinaria pœna confurgit: mutilantur manibus, ac pedibus ob leuiora sæpius homines. Sola blasphematum lingua peccat impune, quos Iudæis deteriores vocat Host. in summa, de excessibus prælator. §. clericus. quia iustitiam decidit membra illius, qui eos proprio sanguine redemit, cuius corpus salte Iudæi integrum reseruauerunt. Qui in lege veteri blasphemabat nomen domini lapidibus opprimebatur a ab vniuerso populo? ^a quæ pœna ab ipso omnipotente Deo imposita est, quo tempore nondū Deus talia ac tanta cōcesserat hominibus dona. Nunc autem quando Deus homo factus (vt hominibus amissum redderet honorem) vitam & sanguinem præstitit, blasphemis passim ab eisdē hominibus inhonoratur: nec qui blasphemat pœnam, sed qui reprehendit periculū subiit: & quod deterius est, audientes qui ad vindictam, seu ad correctionē saltem moueri debent, pronocantur ad risum Iustinianus ille, & si non inter omnes Christianos Principes sanctior, vltimo supplicio blasphemos damnati censuit, pares eos nefandi criminis reis iudicando, & iuste quidem. Quid enim magis nefarium, quid enim nature ipsi magis aduersum, quā vt creatura in suū inuehatur creator? Quid

Quid à brutis ipsis alienius, quorum nullum quauis innata feritate vigeat, suum offendit benefactorem, nec in offendendo solum se gratum ostendere credit, nisi defendat opportunitate concessa, ac membris ferè omnibus sui corporis se debitorè fateri conetur. Cumque lingua id fari natura non dederit, eadem saltem benefactoris pedes lambendo fatetur. O sæculum infelix, o ætas iam omnino lutea, o homines Christianorum nomen usurpantes, ad maiorem in die iudicii confusionè, & in gehenna pœnam. Insurgit, quisque vestri ac furit si Principem suum tertenum, si dominum, amicū, famulum, si denique seruum iniuria afficere audit. Si creatorem ac redemptorem vestrum, & præsentis vitæ huius, (quæ vobis tam dulcis est, quia futuram timetis amaram) largitorem & auctorem, ac futurum iudicem asperissimum blasphemare auditis, obmutescitis? Vbi fides? vbi religio? Quid prodest Christiani sanguinis antiqui iactantia, quæ vobis solum ad neophitorum improbatum seruit cõreptū? Dedecus ac infamiae notam cēsetis, si quorum cibis ad tēpus nutritamini (etiam cum vitæ iactura) inuicta inquiris multa. Nonne maiorem ignominiam oporteret iudicare illi per quē estis, quicquid estis, blasphemiam patienter audite, ac tepidè reprehendere, & blasphemantium sæpius cœcibus admisceri, ac quo blasphemam

ueniant fouere ludos? O nobiles (quos sæpius non parentum virtus, sed rapinæ, violentiæ, alijsque ignobiles actus ad diuitias primum, ac inde ad nobilitatem euexerunt) qui inimicos amicorum vsque ad necem ex lege quando nobilitatis persequimini, & inimicos Dei & creatoris vestri intra familiam alitis, defenditis, sustinetisque. In quo fiduciam cælestis regni possidendi ponitis, si inimicos vestros, quos Deus deligere præcipit, odio habetis, suos autem suum nomen blasphemantes diligitis? O ignaui, ac infelices iudices, qui potestate diuina in terris vtimini, quorum iussis ob id cæteri homines natura pares, & meritis sæpius meliores obtemperant, quo negotiorum maiori deceat versari solitudine, quàm ut diuini nominis blasphemos insequeremini, captos nullo personarum discrimine, nulla legalis pœnæ dispensatione puniretis? O summa pietas, qui solus bonus es, & cuius solius omnia opera bona sunt: non possum nisi cum Dauid sciscitari. Vsq̃uequo Domine improperebit inimicus, irritabit aduersarius nomen tuum? ac cum eo deprecari. Vt exurgas Deus & iudices causam tuam, & memor sis impropriorum tuorum, eorū quæ ab insipientibus fiunt tota die. Maior quidem erit pietas, si tanti criminis perpetratores viuentes patero affligas amore, vt resipiscant, quàm si mortuos eos cruciari

ciari iubeas in æternum, ut loquelam damnatorum quam viui fari cœperunt, perpetuo luctu nunquam fari prætermittant, nõ in tuæ gloriæ diminutionem, sed in suæ potius miseriæ calamitatisque augmentum. His igitur in demonstrationem huius criminis gravitatis, sic prælibatis, ad pœnam clericis illud cõmittentibus infligendam veniamus, quæ quidẽ tantò grauior in eis esse deberet, quantò ab ipsis grauius quàm à laicis in hoc delinquitur, ea potissimum ratione. Nam præter id quod sicur & cæteri hominum manu ipsius Dei teneantur, eius stipendijs, vnigeniti filij sui Domini nostri patrimonio particulariter aluntur. Et text. in c. Si quis per capillum. 22. q. 1. contra clericum statuit in hæc verba: Si quis per capillum Dei vel caput iurauerit, vel alio modo contra Deum blasphemia vsus fuerit, si in aliquo ordine ecclesiastico est, deponatur, cuius canonis antiqui pœnam tanquàm vetustate collapsam cessare censuit Host. b. in summa. de male. in § blasphemantes. vers. grauior etiam. & hodie arbitraria pœna censuit puniendum clericum blasphemantem: cuius sententiæ videtur adhærere Io. And. Ancha. Ant. & Car. in cap. 2. de maled. vbi Abb. dicit quod ita communiter dicitur. Quauis contrarium scripserit Bonifacius de Vitellinis in suo tract. malefactorum fo. 13. in rub. de pœnis blasphemantium Deum & Sãctos, neminẽ, pro sua opi-

nione referens Cum autem clericus rebellis fuerit, vel sapius hoc delictum commiserit, tunc degradandum eum iuxta dispositionem dicti canonis scripsit Host. in suprà. de quo meminit Guiliel. benedicti, in 3. p. rep. c. Rainunti. in q. de homi. nu. 39. col. 16. fol. 48. ex quo videtur velle solum data incorrigibilitate vel consuetudine blasphemandi clericum esse deponendum pro isto crimine: cuius in hoc sententiæ adhæsit Alexan. in consi. 72. in 1. volu. col. 4. versic. Præterea. dum referedo Hostien. vbi suprà, dicit quod clericus propter hoc non potest deponi, nisi sapius sit consuetus: qui plus audet affirmare, quod non sufficeret probare quod bis vel ter blasphemauit ad hoc ut dicatur consuetus blasphemare, pro quo allegat Cinium in l. 2. C. de re credi. & quod talis consuetudo blasphemandi debet probari per testes non singulares. pro quo refert Cinium Ioann. Andreæ. Paul. de Elea. & Anton. in varijs locis. Panor. autem in dict. capit. 2. de male. dicit, quod ita graue potest esse delictum, quod fieret depositio. & allegat. text. in dict. capit. Si quis per capillum, & de consuetudine blasphemandi nihil dicit: ex quo videtur tenere quod quando grauis esset blasphemia, tunc habeat locum pœna canonis antiqui de quo suprà. Pœnam vero in dict. ca. 2. de maled. descriptam clericus non subire. c. Host. c. tenet in sum. illius. tit. & Ioan. Andr. &

Andr. & Panor. ibi. eo. capit. 2. licet Alexand. in dict. consil. referat Host. aliter tenere & corrupte, quia oppositum tenuit eius ad quod allegatur ab Alexandr. Hodie vero in Concilio Lateranensi d. ful. Leone. 10. celebrato, clericis blasphemantibus poena decreta est sub his verbis. *Quicumque Deo palam seu publice maledixerit, contumeliosisque atque obscœnis verbis Dominum nostrum Iesum Christum, vel gloriosam virginem Mariam eius genitricem expresse blasphemauerit si clericus vel sacerdos fuerit, eo ipso, quod delicto huiusmodi fuerit conuictus, etiam beneficiorum quaecumque habuerit fructibus (applicando vt infra) vnus anni mulctetur: & hoc sit pro prima vice, pro secunda vero si ita deliquerit, & conuictus, vt praefertur, fuerit, si vnicum habuerit beneficium, eo priuetur, si autem plura quod ordinarius maluerit id amittere cogatur. Quod si tertio eius sceleris agatur & conuincatur dignitatibus & beneficiis omnibus quaecumque habuerit eo ipso priuatus existat, ad eaque ulterius retinenda inhabilis reddatur, eaque libere impetrari, & conferri possint. Distributio vero praedictorum fructuum (vt ex dict. capit. Concilij. colligi potest, in alio casu quo etiam amissionem fructuum imponit) in subitas beneficiorum huiusmodi, vel pauperum elemosynas facienda est.*

Lapidibus opprimebatur. quā *Blasphemia grauius* A
 grauē, quā enorme, sit blasphemiae crimen, nullis verbis potest explicari. Impij quidem blasphemij qui cum Deo Optim. Maxim. ob innumerable beneficia illis collata, Christiana pietate gratias agere tenerentur, diuinum nomen execrantur, Propterea (vt par est) multis criminibus contaminantur, quia vt praecelare Prophetatur, quia vt praecelare inquit Abissus abissum inuocat. Et quanta sit huius criminis grauitas, atque atrocitas: acerbissima & varia mortis genera blasphemis diuinitus illata, exemplo esse nobis possunt. Ob blasphemiam, filius mulieris Israelitidis, precepto Domini lapidibus fuit obrutus, eo quod nomen Domini blasphemasset Leui. ca. 24. Ob blasphemiam, seruorum Sennach. Regis Assyriorum, Angelus Domini. 185. millia hominum de exercitu eius percussit. 4. Regum, ca. 19. Ob blasphemiam Holofernes foeminae manu victus fuit Iudit. 12. Ob blasphemiam, Hyeremiae populus gladio, & fame consumptus est Hyeremiae. ca. 44. Ob blasphemiam Antiochus sanabili & inuisibili plaga percussus fuit. 2. Macha. cap. 9. Ob blasphemiam, Ninacor. cum armis suis fuit. 2. Macha. c. 15. Ob blasphemiam, Gigas Isaaclem blasphemans a Ionatha occiditur Regul. 2. capit. 21. Ob blasphemiam, qui Beelzebub. confulerit consumpti sunt igne a celo dimisso Reg. 4. cap. 1. Ob blasphemiam, Core, Daa, & Abiron

Abiron negantes Moysen esse constitutum ducem populi de uorari à terra fuerūt. Nec omit tendū est quod in huius criminis detestationem dicere solebat Aragonū & Siciliæ Rex prouidentissimus, propterea Deū tantopere in blasphemos seuire, quòd cum homines decipiunt, interponant Deum ipsum tanquam criminis mediatorē. Et varias pœnas diuinæ ultionis blasphemis illatas, diligenter recenset Boeri. decis. 301. & multa lectu non indigna circa istius criminis punitionē scribunt Iul. Cla. li. 5. recep. sent. §. blasphemia, D. Couar. in c. quā uis pactū. 1. par. relecti § 7. nu. 8. cum seq. de pactis. lib. 6. Rep. inq. in verbo Blasphemus. Contra. Brunus lib. 5. de heret. c. 20. Frā Episc. Siquillacensis in tract. de fide Catho. c. 16. Alber. in tract. de agn. assertio. q. 27. per totā & q. 6. nu. 14. & q. 22. nu. 63. Alpho. Castro li. 1. de iust. hær. puni. c. 12. Siman. has in catho. insti. tit. 8. Iac. Menoch. lib. 2. de arbi. iudi. ceter. 4. casu. 375. Auiles in c. prator. ea. 25. gloss. 1. qui legendi sunt.

Et multis etiam Pontificum decretis statuta pœnæ sunt in blasphemos nam vltiā decretū Leonis Decimi in Lateranensi cōcilio Sess. 9. quod hic author. allegat Iul. Papa Tertius seu- rum re scriptū in blasphemos addidit ann. Domini. 1554. in- c. ip. in multis deprauatis. Et po- stremo Pius Quintus Pontifex Maximus in bullā seu motu pro- pio incip. Cum primum Apostola-

tus officium. Vbi de pœnis tam clericorū quàm laicorum agit.

Est equidem nostro instituto ^{Blasphemia crimen est} notandū, blasphemix crimen mixti fori esse, & ea ratione blasphemantein tam per iudi- cem ecclesiasticū, quàm secula- rē puniri possit: text. in ca. 2. de maled. quē ad hoc not. elegan- ter Barth. Soc. cons. 119. li. 4. & tenet serē omnes nouissimē al- legati, si verō iudex ecclesiasti- cus prius de hoc crimine cog- nouerit, pœnāq; leuē imposue- rit, iure optimo poterit secula- ris iudex, de huiusmodi causa iudicare, supplebitque vsq; ad condignam condēnationē, te- net bal. in aūth. clericos. colu. 2. C. de Episc. & cler. & in li. 1. col. 6. C. de summ. tri. & fide cath. Matt. de Affli. in const. Regn. Sciliæ. tit. de Paterenis. li. 1. num. 28. Itaque mitior ab eo pœna imponēda est, quàm si à principio cognouisset, ut scri- bit Nic. Boer. decis. 289. Rob. Mar. in Specul. aduocatorū. 6. p. nu. 97. fol. 147. insignis Couar. li. 2. var. resol. c. 10. nu. 6. Petrus Auē. in c. prater. 2. p. c. 5. in 18. Qua ratione, oportet quod iu- dices ecclesiastici, in puniēdis his criminibus cōtrā laicos, nō benignitate, sed potius rigore utantur, ne ansa deat seculari- bus indicibus, ut seuerius eos puniāt, in ignominia ecclesia- sticorum tribunalium.

Et licet opinio ista verissima sit & communis, in actionibus tamen forensibus, nunquā vi- di hoc pœnæ supplementum, à iudice laico imponi. Tum quia

ipse non tenetur stare processui iudicis ecclesiastici ad suppleendam poenā. Tum propter maximam incertitudinē quæ versatur in discernendo, quomodo & quando legitimè suppleatur vel ne? Tum quia ad iudicem Ecclesiasticum tanquam digniorem, spectat hæc declaratio & semper declarauit, condignam poenam impositam fuisse.

*Inquisi-
tores ha-
retica
prauitatis
in blas-
phemia
crimine
aliquan-
do iuris-
dictionē
obtinēt*

Quandoque tamen, hæreticæ prauitatis Inquisitores in hoc blasphemiæ nefando crimine, cognitionem habent. Nempe quando blasphemia cum hæresi connexionē habet, ita Card. in Clement. 1. §. sanè de vsur. Fran Squillacen. de fide cathol. cap. 16. Alberti. de agnos. assen. quæst. 6. numer. 24. & quæst. 22. nu. 63. & quæst. 27. & 36. num. 18. Matth. de Afflict. in dict. const. Siciliæ lib. 3. rub. 54. Nicol. Boeri. decisio. 301. Gramma. decisio. 53. D. Co-uarr ubi supra allegauit Alphons. à Castro Camorensis lib. 1. de iust. hæret. ca. 12. & est communis & verissima opinio. circa quā multa scribit Iacob. Sep-timan. in catho. instit. cap. 8.

*Blasphemia hæ-
retica
quæ dis-
citur*

Et quia sæpissimè cōtrouerti solet, quæ dicuntur blasphemie hæreticæ: equidem sunt, quæ huiusmodi verbis concipiuntur, abnego Deum, non credo in Deum, quæ vernaculo sermone sonant. *Nescreo en Dios, reniego de Dios, ò de la fe, ò de la Cruz, ò de la trinita, de la santidad de la puridad de nuestra Señora*. Habent equidem verba hæc nefanda, infidelitatis signi-

ficationem, & fidei confessioni opponuntur. Aliæ verò blasphemie quæ Hispanicè sonant, *Pese à Dios, por vida de Dios, mal grado aya Dios, ò de pesheo de Dios*. Et similes hæreticæ non sunt quia fidei confessioni non opponuntur, quamuis grauissimæ blasphemie sunt, quia negant aliquid in Deo quod ei conuenit, vel tribuunt Deo quod minimè ei conuenit, & ea ratione earum punitio ad ordinarios iudices pertinet tex. not. in cap. 2. de maledi & tradit Sanctus Thom. 2. 2. quæstio. 13. arti. 1. & Quodlibet. 9. art. 14. Castro. in dict. capit. 12. Domi. Soto. de iust. & iur. lib. 8. quæst. 2. artic. 3. quem vide.

Pœna autem quæ imponi solet ab Inquisitoribus pro his blasphemijs, in quibus cognitionem habent, ea quidem est, quod si blasphemus in fine sortis fuerit, flagellis cæditur cum publica poenitentia, in publicoque spectaculo lingua ferro, vel ligno comprehensa cum ab-uratione de leui ad triremes Regias pro graui blasphemia condemnatur. Si vero fuerit nobilis, poena pecuniaria multatur, & ad tempus in monasterium detruditur, ita testatur D. Ioann. Rojas quondam Inqui- sitor Valentinus nunc verò Reuerendissimus Patensis Episcopus de hæret. 3. par. nu. 176.

In alijs autem blasphemijs leuioribus Inquisitores solent condemnare blasphemum, ut aliquo die, festo in Ecclesia dñi diuina

*Pœna
quæ so-
let im-
poni in
blasphemia
crimi-
nata ab
Inquisi-
toribus*

2

diuina munera celebrantur, sicut nudo capite, sine clamide, nudis pedibus, sine veste succinctus, dextera proferens ardentem faciem, & sacris peractis, legitur publice sententia contra ipsum lata. Inducuntur etiam ieiunia, preces, & pecuniaria multa solet imponi ut refert D. Episcopus Siman. in catho. inst. tit. 8. nu. 11.

*Proferre
verba
hereticis
per iocum
qua poe-
na ple-
bendur.* Sed locus iste accommodatissimè exposcit, ut tantisper de illis qui per iocum hereticalia verba proferunt, differamus.

Et illud in primis scitu dignum est, quod quamuis regulariter dictum vel factum iocosum peccatum non mereatur. l. sicut semel. C. de liber. caus. l. 1. §. Diuus. ff. ad leg. Cornel. de Siccis l. obligationum substantia. §. vlti. ff. de action. & obligation. capit. 1. de sentent. excommuni. In crimine tamen heresis longè aliter iudicandum est, nam si quis aliquid in Deum, vel in fidem, vel in sanctos protumpe, poena condigna plectendus est Cardin. in Clemen. 1. §. heretici. quest. 1. num. 7. Nicol. Arela in tract. de heret. notauit. 28. Fran. Squilla in tract. de fide cathol. capit. 19. num. 3. in fin. Pal. Rub. in allegat. heresis. §. 4. in fin. Siman. de instit. cathol. tit. 17. num. 22. & 23. Rojas in sing. fidei. 103. quia ut rectè scripsit Gerson par. 2. tract. vlt. [Non patitur ludum fama, fides, oculus.

Sed vtrum qui talia verba proferunt sint ab Episcopo, vel hæ-

retice prauitatis Inquisitoribus plectendi, multi & non infimæ autoritatis viri dubitant. Sed mihi probabilior ea sententia videtur, ut ab Inquisitoribus plectatur, nam ex eo quod quis hereticalia verba proferit, statim illorum iurisdictioni se submittit, & ideo ad eos pertinet iudicare & discernere, an seriò, vel iocose verba prolata fuerint ita tenent Cardin. & Ioan. Rojas in præcitatis locis, quam sententiam communior appellat Franc. Pegno. ad Directorum inquit. 3. par. Scho. 17. Negari certè non potest, quod qui hæresis in Deum, vel Sanctos proferunt suspectos fieri, unde iuri consonum est, quod Inquisitores contra eos procedant.

Qua verò poena istius criminis rei plectendi sunt, in iure diffinitum non est, ideo arbitraria poena erit iniungenda. Est equidem iuris exploratissimi, non esse eos tanquam hereticos plectendos, sed leuius, quia minimè interueniunt quæ ad heresim constituendam necessaria sunt, videlicet error in intellectu, & pertinacia in voluntate. Punientur igitur poena pecuniaria pjs locis eroganda, ut scribunt Villadiego & Rojas, vbi paulò antè allegauit. Quæ quidem poena augenda, vel minuenda est, iuxta personæ iocantis qualitatem. Perpendi etiam debet locus, scandalum, si aliquid inde ortum fuit, nec non qualitas personarum audientium, & ideo si viri Theologi, &

religiosi, coram laicis hæc dicta, & facetias protulerint, seuerissimè sunt plectendi.

Est igitur circa hoc diligenter præcauendum, non esse facile fidè accommodandâ illis qui per iocum hereticalia verba dixisse asseuerarent, sed maturiori consilio res expedienda erit, ne hæc sumpta occasione, impij & sceleratissimi homines, & qui verè hæretici sunt, condignas tanti criminis pœnas effugiant. Nec debent Inquisitores faciles esse ad credendum talem excusationem. vt piè satis & eleganter scribit Cald. in tract. de forma procedendi contra inquisitos de hæresi in rubr. de hæreti. credenti. numer. 6. quæ vide.

Quæ sanè sunt obseruanda aduersus eos qui verba sacræ scripturæ ad iocosa, scurrilia, & inania trahunt, nec erubescunt sapenumero ex diuinis verbis impudenter (vt vulgus loquitur) Paschinos, cõponere, sunt equidem diris & grauissimis pœnis coercendi, cum Spiritu sancti verba sacrosancta in ludibrium conuertantur, cuius criminis perpetratores, ab Episcopis puniendos esse seuerissimis pœnis præcepit Concil. Trident. Sess. 4. in fine dicens: [Post hæc temeritatem illam reprimere volens, quæ ad profana quæque conuertuntur, & torquentur verba & sententiæ sacræ scripturæ, ad scurrilia scilicet, fabulosa, vana adulationes, detractiones, superstitiones, impias & diabolicas incantationes, di-

uinationes, sortes, libellos etiã famosos, mandat & præcipit ad tollendam huiusmodi irreuerentiam & contempnum, ne de cætero quisquam quomodolibet verba scripturæ sacræ ad hæc & similia audeat vsurpare, vt omnes huius generis homines temerarios, & violatores verbi Dei, iuris, & arbitrij pœnis per episcopos coerceantur.] Haftenus catholicum conciliũ. Et quamuis ibi horum criminum punitio Episcopis demãdetur, quando verò heresim sapiunt, iure optimo Inquisitores ad punitiõem & coercionẽ illorum procedunt, vt iam prædiximus. Nouissimè verò dicti libelli famosi, siue *Pa'quines*, prohibiti sunt à Reuerendissimo D. Gaspar. Quiroga Cardinali & Archiepiscopo Toletano regula decima in catalogo librorum prohibitorum ædita hoc anno 1583. in princ. inter alias regulas, quas ad hæreticorum lates extirpandas, tanquã generalis horum regnorum Inquisitor prudenter condidit.

Supradictis addendum erit, an qui animo indeliberato, veluti per lubricum linguæ, in blasphemiam vel hæresim prorumpit, nec equidem puniendi videntur quia non facillè lubricum linguæ ad pœnam trahendum est. l. 1. c. si quis imp. maled. l. famosi ff. ad leg. lul. Marc. ca. quod autem ait 22. quæst. 2. not. Zanchin. in tract. de hæret. cap. 7. num. 9.

Sed verius est crimen hoc non esse inultum relinquendum.

(sed

sed eos qui per lubricum lingue deliquerint, extraordinarie puniendos. Lap. & Card. in dict. Clemen. vii. de vsur. Cā. pegi. apud Zanchin. ca. 7. Albeitinus in tract. de agnoscēd. asser. quæst. 3. num. 10. Villadiego de hæretic. quæst. 1. nu. 7. Roias eod. tract. 1. par. nu. 66. plectendi quidem erunt pecuniaria pœna in vsus pios eroganda, vel alia arbitraria, consideratis his qualitatibus, & circumstantijs, de quibus paulo antea agebamus. Erit tamen magni momenti ad dictam penam minuendam, vel nullam infligendam, quando qui ea verba dixit, statim palinodiam recitauit & pœnituit, licet grauerit erit reprehendendus, & summe monendus, vt deinceps caueat.

Excusabitur autē is, qui blasphemiam, vel hæreticalia verba cum esset in ebrietate protulit, nam perinde de eo iudicandum est, ac de furioso & mente capto. l. recipiendum. § delinquunt. ff. de pœn. l. omne delictum. § per vinum. ff. de remilita. ca. a crapula. de vita & honest. cleric. Zanchi de hæret. cap. cap. 7. num. 10. cessante verò ebrietate grauerit est corrigendus.

Erunt etiam à pœna immunes dormientes, cum furiosis æquiparentur. l. 1. § adipiscitur. ff. de acquirend. possel. & ideo non sunt puniendi Clem. vii. de homi. tradit latissime Tiraquel. de pœnis. causa 5. num. 1.

B Censuit Hosti. Adde optimè

D. Couar. in dict. capit. quamuis pactum. 1. par. §. 7. nu. 10.

Clericos non subire. Adde C Abb. in cap. 2. de maledi. vbi autor hic allegat, qui nu. 8. opinionem istam communem esse fatetur, idem etiam proficitur Jacob. Septim. in catho. instit. cap. 8. num. 12. Iul. Clar. in dicto §. blasphemia versic. sed quero. Et potissima ratio est quia clericus non facit publicā pœnitentiam text in cap. 1. de bigam. & in ca. de his. 50. distinct. & in ca. præsbyter. 82. distinct. Ne grex fidelium scandalum patiat neque dignitas sacerdotalis vilescat, cui summa reuerentia debetur, vt ostendit Chrysost. lib. 3. de sacerdotio & Ambr. lib. de dignit. sacerdotali.

D Concilio Lateranensi. Adde quod de dicti sacrosancti concilij constitutione meminere & ad literam referunt Martin. Nauar. in cap. inter verba 11. quæst. 3. corrol. 57. num. 148. D. Couar. in dict. §. 7.

Apostatæ.

CAPVT CXI.

1. Apostasia triplex species constituitur.

2. Clericus Apostata qualiter puniatur.

Premisso prius quod est triplex species Apostasie, vt per gloss. in cap. 1. de Aposta. & ibi Innoc. & per Hostin. in summa eiusdem tit. in §. Quot species scilicet perfidie, inobediencie & irregularitatis. Omis-
sa prima species, quia magis vi-
detur

ff 3 detur

2 detur pertinere ad materiam hæresis. Quæ fuerit poena antiquorum canonum illius qui religionis professionem apostauit, posuit Conciliū Arelatense secundum, Canone finali, in hæc verba: Si qui post sanctam religionis professionē apostatāt & ad seculum redeunt & postmodum pœnitentiæ remedia non requirunt, sine pœnitentia communionem pœnitens non accipiant, quos etiam iubemus ad clericatus officium non admitti, & quicumque ille sit, post pœnitentiam secularem habitum nō præsumat, quod si præsumpserit, ab ecclesia alienus habeatur. Poena clerici apostatæ in secunda specie scilicet inobedientiæ est quod infamis efficitur durante Apostasia, & à testimonio repellitur & excommunicatur: vt notat Hostien. vbi suprā, in §. Qualiter puniatur. per text. in capit. si quis à 3. quæst. 4. & in cap. Si autem vobis. 11. quæst. 3. Et si non resipuerit, degradatur secundū eum. Vide tamen Abb. in dict. cap. 1. vbi aliter distinguit, videlicet quod si quis non vult obedire Papæ, seu eius canonibus, credendo eum non habere potestatem, punitur vt hæreticus. Si verò hoc facit ex contemptu, debet deponi: & si fuerit incorrigibilis, traditur curiæ seculari, & poterit excommunicari. Si autem inobediens est ex aliqua concupiscentia, tunc mitius punitur. Poena in super apostatæ in tertia specie irregularitatis quæ sit multis

modis secundū Innoc. in dict. c. 1. post glo. ibi, scilicet quando quis recedit ab ordine suo, siue sumptæ religionis dimittendo tonuram, vel coronam, vel accipiendo uxorem, vel abijciendo religionis vellem, vel clericalem, redeundo ad seculum, est quod illa durante repellitur ab accusatione & testimonio, & est infamis ipso iure, vt in ca. Alieni 2. quæsti. 7. & in capit. Beatus 3. quæsti. 4. secundum Hostien. vbi suprā. Nec potest ad dignitatem eligi, vt in cap. Legi. 16. quæst. 1. & clericus admonitus si se non correxerit, deponendus est, vt in cap. sine ornatu. & in capi. Præcipimus. 21. quæst. 4. & in cap. Sin autem, cum duob. sequent. 16. quæstio. 3. secundum eum ibi. Item quod caret priuilegio clericali, vt in capit. 1. eo tit. vbi text. dicit quod clerici qui relicto ordine clericali, & habitu suo in Apostasia tanquam laici cōuersantur, si in criminib⁹ cōprehensi teneantur, non liberantur per censuram ecclesiasticā. Quæ pœnæ procedunt quando constat de Apostasia. Si verò de illa fuerint grauer infamati, deficiente probatione compelluntur per ecclesiasticam distinctionem ad se purgandū in c. Tuæ. eo. 1. Quando autē cleric⁹ nō potest induci ad resumendū malè dimissum habitū, tunc potest incarcerari sub graui custodia, ita qd solum sibi vita seruaretur, donec à suis præsumptionis nequitia resipiscat, vt sunt verba text. in c. A nobis eod. tit.

Schisina-

Schismatici,

CAPVT CXII.

¶ Clerici huius tanti criminis rei, qualiter puniuntur.

CLerici facientes schisma contra episcopum, puniuntur per Concilium Carthaginense secundum in canon. 8. sub verbis huiusmodi: Si quis præsbyter à præposito suo excommunicatus vel correptus fuerit, decet utique apud vicinos Episcopos conqueri, ut ab ipsis eius causa possit audiri, ac per ipsos suo episcopo reconciliari. Quod absit in statum, fecerint (quod absit) in statum, fecerint se ab Episcopi sui communione duxerit, ac separatim cum aliquibus schisma faciens sacrificium Deo obtulerit, loco amisso Anathema habeatur, & locum amittat. Nihilominus & de ciuitate, & congregatione in qua fuerit longius repellatur. Nunc autem schismaticus clericus degradatur, & traditur curiæ seculari, ita voluit Bonaguida, quem refert Ioan. And. in ca. Cum non ab homine. de Iudi. motus per tex. in ca. de Liguribus. 23. quæst. 5. q. intelligitur de incorrigibili, ut per glo. in dict. cap. Cum non ab homine. de Iudi. quod etiā sequitur ibi Ibi Ioā. And. ut refert Abb. in cap. At si clerici de Iud. colum. 13. & probatur in eod. ca. de Liguribus. dum dicit si contempserit & permanferit, per publicas potestates opprimatur, & ita etiam intelligit Decius in cap. At si clerici. in colum. 22. versic. Quintus ca-

sus, de Iud. dicit tamen Ioann. And. ubi suprā, ut refert Abb. dict. loco, quod si esset schisma contra Ecclesiam Romanam, posset procedere dictum illud Bonaguidæ: quia tunc posset includi schisma sub casu hæresis, quod non placet Abb. indistinctè, ideo ipse distinguit. Aut enim schismaticus credit ecclesiam esse penes alterum tantū ex pluribus qui gerūt pro summis Pontificibus, & tunc est schisma sine hæresi. Aut credit ecclesiam posse consistere penes duos in solidū, & tunc est schisma cum hæresi: & hoc ultimo casu posset saluari opinio Ioan. And. & idem dicit quando plures erigerent capita contra ecclesiam Romanā facientes nouam sectam, & noua statuta: quia tunc etiam est schisma cū hæresi. Et istam distinctionem Abb. sequitur Areti. in capit. Cum non ab homine, col. 10. de Iudi.

ANNOTATIO.

ADde quod Apostasia est temerarius à statu fidei, & obedientiæ, vel religionis recessus. sic tradiderunt Alexā. de Alespar. 2. quæst. 183. & Sanct. Thom. 2. 2. quæst. 12. art. 1. Et utrum infidelitas hæretici & apostatae sint duæ infidelitatis species, distincte tradit Sanct. Thom. 2. 2. quæst. 12. artic. 1. & latissimè Melchior Canus libr. 12. capit. 9. de locis Theologicis. Et vide multa circa huius criminis punitionem ultra ordinarios interpretes, quæ tradiderunt

Alphon. à Castro lib. 1. de iusta hæret. pun. capit. 7. & 23. Iacob. Septim. in catho. instit. capit. 7. Arnal. Arber. in rep. rub. de hæret. lib. 6. quæst. 11. Bern. Com. in lucerna in verb. Apostata. Nicol. Arela. in tract. de hæret. not. 44. elegantissimè Cano. dist. cap. 9.

A N N O T A T I O.

Not. cō-
tra schis-
maticos.

Adde quod scisma est illicita ab vnitatis discessio, vel est scissura, que vnitati opponitur, vt scribit Alexan. Alens. 2. par. quæst. 182. & S. Tho. 2. 2. quæst. 39. Et nota quod scisma summum malum est, & à Deo grauius punitum, quàm parricidium aut idolatria, vt optimè probat Optatus Episcopus Mileuitanus lib. 1. contra Parmenianum, Ireneus lib. 1. aduersus hæreses c. 64. Scisma equidem & hæresis sunt sorores, vt explicat Origenes, in Ezechielem, Homeli. 9. cum nullum scisma sit quod non constringat hæresim, vt in capit. inter. 24. quæst. 3. Et vt scirent homines quàm graue & detestabile sit hoc crimen, ostendit Dominus in Dathā & Abiron, quos terra viuos absorbuit, hæc & alia multa ex sacris literis contra schismaticos referunt Cape. in fine hierarchie Ecclesi. Faber contra Lutherum tracta. 6. tex. 8. Brun. lib. 3. de hæret. capit. 18. & vide latius circa istius capituli materiam Siluest. & Caiet. in summa, in verbo, scisma, Fran. Picum. lib. de fide Theodor. 17. Pelag. lib. 1. de planctu Ecclesiæ artic. 65. Alphon.

à Castro libr. 1. aduersus hæreses cap. 9. Iacob. Septiman. in catho. instit. cap. 56. Petrum Rebuff. in pract. benefic. 3. par. de modis amittendi benefic. n. 29. & nouissimè post primam huius operis æditionem plura congescit Ioan. Rojas in tracta. de hæret. 1. par. nu. 498. Palat. Rubi. de Regno Nauarrae. par. 5. §. 7. Locutus in opere iudi. in verbo, scisma.

Hæretici.

CAPVT CXIII.

- 1 Hæreticus quis dicatur remissius traditur.
- 2 Clericus hæreticus ipso iure est beneficio priuatus.
- 3 Clericus hæreticus est degradandus & seculari iuri tradendus.
- 4 Bona hæretici clerici confiscantur, & ecclesiæ à qua stipendia receper. applicantur.

Premisso prius quis dicatur hæreticus, cum nō sit præsentis speculationis, quia varijs in locis hoc doctores enucleant, præcipue Hostien in sum. de hæret. §. 1. & Bonifa. in tract. maleficiorum. rub. de crimine hæresis. Et doctor noster Hispanus Didacus de Villadiego in suo tractatu contra hæreticam prauitatem in 1. quæst. & Arnal. Hlber. in rep. Rubi. de hæret. in 6. fol. 1. in 1. quæst. Vna poenarum qua damnatur clericus hereticus, est quod ipso iure est priuatus beneficio, a v i probat text. iuncta glos. in capit. Quo iure. 8. distinct. & ibi notat Priapo post Dominum. & notat Copeste. in ca. Quod licet.

sicut de electio. in colum. 11. dum dicit quod crimen hæresis ipso facto inducit priuationem. idē etiam notat Ancharra. in consl. 238. incip. Ultra alia solenniter. vt refert Felin. in cap. 2. de rescrip. in 3. column. Et notat Nicolaus de Milis in suo repertorio, in verbo, hæretici. ex quo resultat primus effectus quod non poterit renunciare post commissum delictum Secundus quod agentī petitorio pro beneficio quod semel habuit, obstat exceptio quod sit hæreticus. Notat Abb. referendo Inno. in cap. inter dilectos. de excess. prælat. prope fin. & prædicta conclusio, videlicet qd hæreticus sit priuatus ipso iure beneficio, fuit potissimum fundamentum dominorū de Rota qui tenuerunt quod regula Cancellariæ 32. quæ disponit quod impetrans beneficium pacifice possessum debet exprimere ea de quibus ibi, non habet locū in impetrante beneficium hæretici, vt refert Guiliel. Casador. in decis. Rotæ per eū collectis, in deci. 14. qui ita dicit fuisse iudicatum per maiorem partem dominorum de Rota, licet alij quatuor eorū fuerint in contraria opinione, per quē poteris videre fundamenta vtriusq; opinionis. Et vide Phil. in ca. Vt commissi. prope fin. de hæreti. lib. 6. vbi dicit referendo Domi. & Imo. quod clericus rediens ad fidem, ante sententiam recuperat beneficiū, b secus autem si post, quia tunc non nisi ex dispensatione, Alia

& principalior pœna est quod degradatus traditur curiæ seculari, e vt in cap. Ad abolendam de hæret. Quod fallit, nisi talis hæreticus velit se corrigere, vt in cap. penult. de hæret. Et notat Abb. in dict. cap. Ad abolendam. & ibi Ioan. de Anan. quia tunc depositus detruditur in carcerem, vt concludit Abb. in cap. At si clerici. de Iudi. colum. 12. Idem Abb. & Ana. in dict. capit. penult. & Domi. in cap. 1. in 5. not. de hæret. in 6. & in cap. Nec licuit. 17. distinct. & not. Philip. in capit. Vt commissi. in 4. nota. de hæret. lib. 6. Decius in dicto cap. At si cler. colum. 21. vers. Et quando. Et nota quod etiā si non sit tradendus curiæ seculari clericus hæreticus, sed perpetuo carceri mancipandus, debet degradari, d vt notatur in d cap. 1. de hæreti. in 6. maxime per Arnal. ibi in 6. nota. Si tamen semel deliquit & se corripuit, & postea iteratō delinquat, nihilominus traditur curiæ seculari. ita Domini. in dict. cap. Nec licuit. per text. in capit. Super eo. de hæret. lib. 6. Sequitur Felin. in dict. cap. At si clerici. colum. fina. & voluit ibi Abb. in dict. colum. 12. vers. Ad tertium. Vide l. Antepenult. 6. par. 1. Quæ videtur ponere tres casus in quibus in ista materia hæresis, clericus traditur curiæ seculari, quando fuerit inuentus in hæresi, aut abiurauit eam, e & fuit relapsus e aut quando se compurgauit & reincidit in eam, & degradatio

tici potest fieri per episcopum proprium solum ut in ca. 1. de hæret. in 6. vocatis alijs personis de quibus ibi. Est alia & tertia poena quam clericus hæreticus patitur, quod bona eius publicantur, & ecclesiæ à qua stipendia receperat applicentur, f. svt disponitur in ca. Excommunicamus, lo. 1. §. damnari verò de hæreti. Vbi vide glo. in verbo, Stipendia, declarantē quod si clericus habeat plura stipendia in varijs ecclesijs; tunc bona diuidentur pro rata inter eas: quā ibi sequitur Anto. Et quia ille text. non aperit cui applicentur bona clerici hæretici nō habentis ecclesias, vide ibi Ab. in 1. colum. credentem quod tunc debeat applicari episcopo loci, qui distribuat ea in pios vsus, quod sequitur Ana. in 2. colum. Quando autem talis clericus habet bona emphyteotica à domino temporali, tunc illa debent applicari domino rei emphyteoticæ, g. ut videtur velle Oldra, in consi. 17. incip. Thema tale est. Quidam clericus. Cardin. tamen in Clement. 2. de here. in versic. Inquisitoribus. in 7. quæst. post bonam huius articuli examinationem cōcludit verius esse dicendū quod emphyteosis clerici damnati applicatur ecclesiæ, sicut & alia eius bona, quia non apparet ratio diuersitatis; erit tamen talis emphyteosis obnoxia domino temporali, quò ad hoc quod ei debeatur sua pensio, quem vide respondentem ad fundamēta. Oldrad. g. uauis Felin. in

dict. capit. excommunicamus. in prin. non benè referat Cardin. dum dicit post Anchar. & Ana. quod bona etiam patrimonialia clerici applicantur filio ecclesiæ, nisi in illis recognosceret dominium vtile à domino seculari: quia illud non confiscabitur, sed reuertetur ad Dominum directi: quia ut suprā diximus loquēdo in emphyteosi in qua clericus solum habet dominium vtile & Dominus secularis directum, contrarium expresse tenet Card. Ad quod benè aduerte, ne decipiaris in prædicta limitatione Felin. quam suprā dictis verbis succinētis scripsit: & vi. in hoc quod latius scribimus infra in verbo. Bonorum publicatione. Clerici verò credentes, receptatores, defensores, & fautores hæreticorum excommunicationi subiacer, ita ut postquam quis eorum fuerit excommunicatione notatus, si satisfacere contempserit intra annum, ab officio & beneficio deponatur, ut in capit. Excommunicamus. §. Credentes. versic. Si verò clericus, de hæret. Ex ratione, quia in quo maior est culpa, grauior exerceatur vindicta. In quantum autem suprā dicitur credentes, intelligendum est de credentibus hæreticos esse bonos viros, nam alij clerici credentes erroribus hæreticorum cum ex hoc dicantur hæretici, poena hæreticorum de qua suprā puniendi sunt. & ita intelligitur illud verbum credentes, Anton. in capit. Excommunicamus.

camus. el. 2. eod. titul. quem sequitur Joann. de Anan. in dict. 6. Credentes. quem ibi vide eolum. penul. & si. declarantem etiam qui dicantur credentes, receptatores, & fautores. Et nota quod prædicta poena depositionis imponitur clericis ultra alias poenas impositas in text. ibi, quas etiam habere locum in clericis dicit Hosti. ibi, quem refert & sequitur Anan. hodie fautores & receptatores hæreticorum sunt excommunicari ipso iure, ut patet in bulla quæ legitur in cœna Domini, & sic etiam erant tempore Hostien. prout refert Ana. ibi. Et vide Syluest. in summa. in parte hæresis. lo. 1. vers. Oclaud. queritur qui colligit. 14. poenas hæreticorum, quæ omnes clericos comprehendunt, exceptis sex, aut septem: quia illæ concernunt hæreticos habentes liberos, & uxores.

A *Præuatus beneficio.* Adde quod opinio contrariâ quod clericus hæreticus non sit ipso iure præuatus beneficio sed per sententiam præuandus. tenuit. Alphons. à Castro lib. 2. de iust. hæret. puni. capit. 9. ea potissimum ratione motus quia iura quibus hæc poena statuitur non imponunt aliqua verba latæ sententiæ ut patet in capi. ad abolendam. & in ca. excommunicamus 6. credentes. de hæreti. cuius quidem opinio benignior est, & fortassis verior, ut asserit Iac. Sept. in catho. insti. ca. 45. num. 20. & vide D. Episcopum Couarruu. lib. 2. vari. reso-

lu. capit. 8. num. 4. Quauis Petrus Rebuffi in pract. benefi. 3. par. de modis amittendi beneficia num. 4. hanc autoris opinionem sequutus pro ea ponderat text. in dict. capit. ad abolendam. §. 1. ibi. [Et sic omni beneficio spoliatus. Quæ quidem verba executionem inducunt, probant quæ priuationem ipso iure infligi. ex his quæ adducit Anton. de Butrio in capit. vltim. eolum. 2. de postu. Felin. in capit. Rodolphus. quæ opinio mihi verior videtur.

Quæ hodie nouissimo iure est, confirmata nam Pius Quintus Pontifex Maxim. rescripto quodam incipi. cum ex Apostolatus quod habetur in literis Apostolicis, pro officio sanctæ Inquisitionis fol. 115. vbi diffiniuit omnia beneficia, cuiuscunque generis fuerint, vbicunque vacantia propter hæresis crimen à quocunque commissio ordinationi & dispositioni Sedis Apostolicæ esse reseruata, ex qua reseruatiōe aperte supponit ipso iure ea beneficia vacare. Et huc pertinet id decretum de quo meminit. Locatus in fine operis iudicialis impres. si Rom. 1570 pag. 473. quo cautum asserit quod cum hæreticorum beneficia, vacent à die commissi criminis, si ea resignentur nullum ius resignatijs acquiritur, quia hæretici omne ius suum amiserunt, & ideo sunt reseruata ordinationi Apostolicæ quod refert etiam F. Pegnum. in director. inqui. lib. 3. Scholio. 155.

Sicque

Sicque collatio beneficij heretico facta est ipso iure nulla, vt multis probat Lamher. de iure patrona. libr. 2. par. artic. 6. 9. quæst. in princ. in fine ex quo fit, vt omnes fructus perceptos restituere teneatur cum ius nullum habuerit vt scribit Alphons. à Castro. libr. 2. de iusta hære. peni. cap. 9.

Fateor tamen sententiam declaratoriam necessariam esse in qua opinione fuerunt Innoc. in cap. cum in nostris de concessi. prebend. Compost. in cap. considerabimus. de election. Anchar. consi. 293. num. 4. Alciatus in cap. 1. de iudi. nu. 37. Iacob. Menoch. de arbitrii. iudi. li. 2. centu. 5. casu. 416. num. 64.

Quinimo filij hæreticorum & eorum receptatorum, priuantur ipso iure beneficiis ob tentis tempore commissi criminis, vt est communis opinio teste Ioann. I. up. de Regno. Nauarræ 5. par. 5. 8. quæ resert Co- uar. dict. num. 4. & de ea egre- giè disputat Fran. Pegñ. ad Di- rector. inquisi. lib. 3. Scho. 46. fol. 180. Faretur tamen D. Epis- copus Siman. in catho. institu. cap. 29. num. 7. pia & benigna consideratione, receptum esse, quod nec per sententiam pri- uentur, & asseuerat ita pronun- tiatum fuisse per inquisitores Valisoletanos, & opinionem istam dicere mitiorem & benigniorem esse Iul. Clar. libr. 3. re- cep. senten. 5. hæresis. vers. Item clericus.

B Recuperauimus beneficium. Adde sep- tem requisita, quæ omnino ne-

cessaria sunt, vt hereticus semel lapsus nihilominus retinere possit beneficium ecclesiasticum quæ cogerit Petrus Rebuff. in pract. bene. 3. par. de modis amittendi benefi. num. 6. cum sequent. & vide nouissimè F. Pegñ. ad Direct. inqui. 3. par. Schol. 155.

Traditur curia seculari. Adde Iaco. Septim. in catho. insti. ca. 45. num. 25. Paul. Gull. in tract. de hæret. q. 7. Gund. à Villadie- go eodem tractat. quæst. 19.

Fuit aliquando controuer- sum an in die festo hæc tradi- tio curiæ seculari facienda est, & omni prætermissa disputa- tione, semper mihi earum in- quisitionum ritus placuit in quibus, huiusmodi sententiæ die- bus festiuis solent pronunciari, nam vt scribit Io. And. in cap. vt commissi. de hæreti. lib. 6. ex- pedit multitudinē populi con- gregari ad videndum, reorum cruciatus & pœnas, vt inde discant timere homines, & à ma- lo committendo longè repellan- tur unde valde conueniens vi- detur vt hoc publicè & diebus festiuis fiat, cum maior tunc ad sit populi confluentis multitu- do. Et fortè propter hoc Hispania nostra publico fidei actio diebus festiuis solet celebrari. de quo stat instructio facta Ma- tue Carpentanorum ann. 1561. cap. 77. in hæc verba latinitati donata. [Vbi reorum proces- sus contuli fuerint, & ordinata sententia, Inquisitores diem fe- riatum, in quo fiat publica fi- dei actio, assignabunt quem diem significabunt capitulis

Hæretici
comuni
traditio
seculari
curiæ in
die festo
fieri pos-
sit.

Ecclesiæ

Filij hæ-
reticorum
& eorum
recepta-
torum, ip-
so iure
benefi-
cijs pri-
uantur.

Ecclesiæ & consistorio ciuitatis, & vbi fuerit Regius Senatus intimabitur etiam præfidi, & auditoribus, qui omnes inuitabuntur, vt fidei actionem committentur iuxta consuetudinem cuiusque loci. Curæ autem inquisitores vt hæc tam commodum tempore fiat, vt executio sententiarum eorum qui tradendi sunt curiæ seculari possit fieri ob euitanda incommoda.] Hæc ibi celebratur sanè in Hispania, hæc actio fidei tanta auctoritate & maiestate, vt videatur horrendum ac tremendum spectaculum, & sit veluti imago futuri iudicii quod nihil esse potest ad terrorem incutiendum aptius ex quo plures utilitates oriuntur.

Debet degradari. Not. quod apud antiquos valde dubitatum & controuersum fuit an sacerdotes qui ob crimen hæresis in perpetuum carcerem erat detruendus, prius foret à suis ordinibus actualiter degradandus sed iam rem diffiniuit Urbanus Quartus summus Ecclesiæ Præsul rescripto incipi. Consultus. 6. quæstioni. vt refert Franc. Pegnū. ad Directo. inquisit. Scho. 65. fol. 185. his verbis. Quæstioni verò qua quæritur vtrum constitutus in sacris deprehensus in hæresi & propter hoc immutandus perpetuo prius sit ad ordinibus à suo Episcopo degradandus antè quàm tradatur huiusmodi poenitentia. respondemus quod talis qui est perpetuo immutandus prius debet à suis ordinibus degradari hæc ibi. Quæ sanè degra-

datio realis & actualis esse debet Directori inquisit. 3. part. in decimo modo terminandi processum fidei fol. 333. Alberitinus in c. quoniã de hæretic. lib. 6. in principi. numer. 55. Campegi. apud Zanchi. in tracta. de hæretic. cap. 20. vers. obserua denique Et licet hæc de iure verissima sunt cum tamen dispensari soleat, cum illis qui in perpetuum carcerem solent condemnari, ideo non realiter, sed verbaliter tantum degradari solent, quod sancti officij benignitas laudabiliter introduxit, vt testetur. Franc. Pegnam dicto Scholi. 65.

Aut abiurauit eam. Fuit sanè olim salubriter institutus abiurationis vsus, ob continuas frequentesque hæreticorum fraudes impias, vt abiurationis robore adacti & quasi summissi. mo vinculo alligati cogerentur in vnitatem & puritatem Ecclesiæ permanere, ne eis liberum esse impune quoties vellent recedere, vt grauius constituit. Leo huius nominis primus epistola. 84. vt refert Conrad. Brunus libr. 3. de hæret. capit. 6. Et abiuratio res antiquissima est in Dei Ecclesia de qua fit mentio in prima Nicena Synodo. capitul. 8. Eiusdem abiurationis meminit Concilium Ephesinum sub. Celestino Primo celebrato & concilium I adicenum capit. 7. Et ex sacris concilijs & multorum sanctorum patrum testimonijs hanc catholicam veritatem probat Gratianus in cap. Saluberrimum. & in

E
Antiquissimus est in Dei Ecclesia abiurationis vsus ad reuelandas hæreses & ceteros fraudes.

capit. donatum. i. quæst. 7. vbi nullus hæreticus ad Ecclesiæ vnitatē recipiendus est, nisi prius hæresim abiuret & anathematizet quod labentibus seculis idem semper cum hæreticis redeuntibus obseruatum est, vt in concil. Constanciensi cap. 19.

De qua abiuratione multa, differunt Zanchin. de here. cap. 20. nu. 2. vbi Campegius Bernard. Comen. in lucerna in verbo, abiuratio. Albe. de agnosc. asser. quæst. 30. num. 6. Siman. in insti. Catho. tit. 1. & in enchirid. tit. 33. Ioan. Rojas in sing. fide. 11. & in tract. de hæreti. 2. par. asser. 41. nu. 331. Et est de hac abiuratione singularis locus in concilio Tolosano cap. 11. & in consilio Narbonensi ca. 6. & in conc. Biturrensi. c.

29. Quod verò author hoc lo-
scribit clericum tradendū esse
curiæ seculari si relabatur in
heresim post abiurationem, in-
telligendū est, quandō abiura-
uit de vehemētī, secus dicendū
est, si de leui tantū nāquāuis re-
incidat in hæresim siue abiura-
tam siue aliā, nō putatur relap-
sus nec relapsorū pœnis plectē-
dus est, cap. accusat. in prin. de
hæreti. li. 6. Si man. d. tit. 1. n. 9.
Rojas dict. sing. 1. licet opinio-
nem contrariam tenuerit An-
cha. di. c. accusatus nor. 6. Mart.
de Alsti. in const. Regni Siciliae
tit. 1. col. 8. quam egregie con-
sultauit F. Peg. ad Direct. in-
qui. li. 2. Scho. 64. dicens eam
esse talsam neque vſu recepiam
quia misericordia Sancti officij
excludit.

Applicantur. Vide Regiam. l. 2. F
tit. 26. par. 7. Bald. in l. si quis
præbyter. C. de Episc. & cler.
Petrus de Anchar. in c. cum se-
cundū leges. de hære. lib. 6. Fel.
in c. vrgellis. de her. Bru. li. 3. de
hære. c. 6. Lud. Car. in pra. cri. in
tra. de hæret. fol. 275. n. 13. Bo-
na verò patrimonij clericorum
hæreticorum deferuntur Episc-
copis, qui in vſus pios ea distri-
buere tenentur, vt asserunt Anc.
Ab. An. Mari. Soc. in Fel. in ca.
excommunicamus. l. § 1. de hæ-
re. Ioā. Lup. in rep. rub. de don.
inter vir. & vxor §. 39. Sed q̃
bona immobilia clerici cōmit-
tentis crimen hæreseos perti-
neant ad Principem Seculare
probat Oldr. consi. 17. Io. And.
in addi. ad Specul. tit. de feud.
§ pen. Petr. de Ancha. in ca. ea
q. 22. de re iudi. lib. 6. Guil. Be-
nedi. in c. Raimundi. de testa. in
parte & vxore. n. 242. Iac. Sept.
in catho. insti. c. 9. nu. 91. Rupel-
la foreſi. inst. lib. 3. fol. 307. Bos-
tit. de hæret. num. 33. Quibus
suffragatur quod Felin. in c. ir-
refrabili. §. ceterum. col. 1. de
officio ordi. scribit dicens ideo
ad Principē Seculare pertinere
bona hæreticorū quia ad eum
expectat executio confiscatio-
nis pœnæ huius criminis. Quæ
quidē opinio in Hispania serua-
tur, vbi bona siue mobilia. siue
immobilia, etiā clericij hæreseos
damnati, etiā habentis ecclesia-
sticū beneficiū, ad fiseū Regiū
pertinet atque ita praxis obti-
nuit, quæ iuri consona est cum
præter Oldr. & aliorum sen-
tentiam Rex ipse Catholicus
curam

Joā. Ber-
nard. opi-
nis qua-
dā dubia
interpre-
tatur.

Hære-
ticorū ho-
na qui-
bus ap-
plicamur

curam non vulgare habet, constitutendum illud pretorio, catholice fidei pro pugnaculum, quod in eius curia, & apud ipsum Principem totius Hispanie causas ad debitam tanti criminis punitionem expectantes tractat, cui preest vnus ex Summis Presulibus qui Regis non vulgaribus expensis, per totam Hispaniam, non sine Summa Christiane reipublice utilitate, constituit ac mittit acutissimos, & summe integritatis viros, hereticæ prauitatis Inquisitores, ad labem hereticorum extirpandam. Quo fit, ut mirum non sit, bona omnia hereticorum ad Regium fiscum deferri, ad tot expensarum subministrationem, itaque cautum est extrauaganti constitutione Bonifacii, ut referunt Bossi & Simancas in locis iam allegatis.

Fuit equidem, ut hoc obiter recenseam, sanctissimum inquisitionis officium primum in Hispania Beato Dominico commissum ab eoque prima exordia sumpsit anno Domini. 1200 qui cum esset illustri (ut fama est) Guzmanorum familia ortus & sanctitate insignis, & Theologie peritia preclarus, & verbi Dei orator celeberrimus, fidei zelo incensus magna omnium admiratione, aduersus Albigensum & aliorum hereses munus hoc exercuit. Postea in Italiam transmigravit, & cum Beato Francisco non vulgarem familiaritatem habuit, & hi sanctissimi viri duas

clarissimas religiones, veluti duo clarissima sidera constituerunt & officium inquisitionis suis filiis exercendum, reliquerunt, quod in Italia ad huc, ut audio, exercent. Postea verò, ut fidelissimè Historiæ nostræ testantur in Hispania Ferdinandus Aragoniæ & Castellæ Rex huius nominis Quintus anno. 1476. munus hoc abstulit à fratribus Dominicanis, & secularibus clericis tradidit. Quæ tempestate à Catholico Rege authoritate Apostolica concessum fuit hoc munus Illustrissimo Cardinali Mendocio, qui consilio sapientissimorum, & piorum virorum, leges & ordinationes eius composuit.

In regno tamen Franciæ, ut ad rem redeam, ex consuetudine generali inductum est, ut bona immobilia clerici ad degradationem, vel perpetuos carceres condemnati ad Regem spectant, vel ad dominum temporale imperium ibi habentem, mobilia verò Episcopo adiudicantur. cuius consuetudinis memipit Masuerius in practi. rub. de poenis. §. Item condennatio facta ad carceres. Oldrald. consi. 27. colu. 2. Ioan. And. in addi. ad Specul. titul. de forud. §. pen. versic. Quadragesimo queritur Auferi. in addi. ad Capellam Tholosa. quæ. 130. & ita seruatur vsu & stilo curiarum, ut fatetur Petrus Reb. in præem. consi. Tran. i. thom. gl. 3. nu. 35. & hæc consuetudo fuit confirmata aresto magni consilij, ut habetur in tract. arresto-
rum

rum in stylo Parlamenti arre-
sto. 50. & de hac consuetudine
nouissimè meminit Petrus Gre-
gorius Tholosanus syntag. iur.
3 parti. lib. 31. cap. 31. num. 7.

Domino rei emphiteutica. Vide
Carr. & doctores quos ipse re-
fert. dict. fol. 273. num. 14.

**Hæreticis, receptoribus,
defensoribus, & fauto-
ribus eorum ecclesia-
stica sacramenta adhi-
bentes, ac eos Christia-
næ sepulturæ tradētes,
& eorum elemosynas
ac oblationes recipien-
tes.**

C A P V T, CXV.

*2 Clericis horum criminum pena eius
pena sit obnoxii.*

Pœna clericorum in hoc de-
linquētium est, ut suo pri-
uentur officio, ad quod nun-
quam restituantur absque in-
dulto sedis Apostolicæ specia-
li, ut in cap. excommunicatus.
in §. Credentes. vers. Sanè ele-
rici de hæret. Quæ pœna pro-
cedit etiam in clericis regulari-
bus, quibus & alia adiungitur,
videlicet ut sua sibi privilegia
non obseruentur in illa diocesi
in qua talia præsumpserint per-
petrare, ut ibi. Et nota Hosti-
en. in summa de hære. in §. Quæ
pœna in fin. vers. Tales etiam.
Intellige tamē hoc quod dictis

privilegijs solum delinquentes
in hoc spoliantur, non verò to-
ta religio secundum Anton. ibi,
quem refert & sequitur Anan.
ibi. penult. colum. licet alij do-
ctores aliter hoc intellexerint
secundum eum. Item nota quod
licet text. in dict. §. Credentes,
imponat pœnas de quibus ibi,
credentibus, receptoribus, &
cæteris si satisfacere contempse-
rint intra annū. Clerici tamē in
casu huius nostri cap. debēt ab-
stinere ab exhibitione sacra-
mētorum, & traditione sepul-
turæ & receptione elemosy-
narum, postquam tales creden-
tes, receptores, & ceteri fue-
rint denunciati, etiam intra ter-
minum nullius anni qui datur
ad alias pœnas incurrendas. ita
videtur intelligere versic. Sanè
clerici, prædictum Hostien. ubi
suprà licet text. hoc non dicat,
qui fortè ex eo ad hoc motus
fuit, quia post quā sunt denun-
ciati excommunicati propter
tale crimē, deneganda sunt ec-
clesiastica sacramēta, & sepul-
tura. Item aduerte, quod tales
non solū non in ecclesia, nec in
cœmeterio, nec alibi ad modū
christianorū sunt tumulādi, sed
sunt iactandi in signū damna-
tionis secundū Anan. ibi. penul-
tim. colum. in prin. Ex quo vi-
detur quod clerici incurrerent
prædictā pœnā quomodocun-
que interessent sepulturæ præ-
dictorum. quia text. ibi dicit:
nec eos Christiani præsumane
tradere sepulturæ, pro quo etiā
facit quod supra diximus, in
verbo raptorum, &c. prope fin.

ANNOTATIO.

Vide multa lectu non indig-
na, quæ de iis receptatori-
bus & fautoribus hæreticorum
congerit Lud. Car. in practi.
crimin. tract. de hæreticis. §.
ult. fol. 280. Paul. Grill. in tract.
de hæret. quæstio. 9. Gund. à
Villadiego eod. tract. quæst. 16.
Bern. Com. in lucerna, in ver-
bo Fautor, & in verb. Defen-
sor. Locatus in opere iudi. in
verbo, Fautores Zanchin. de
Hæret. capit. 5. & duodecim
pœnas contra Fautores hæreti-
corum concessit directorem,
2. part. §. credentes. nume. 5.
Pius Quintus Pontifex maxim.
rescripto quodam incip. si de
protegendis, quod continetur
in bullario literarum Aposto-
licarum fol. 117. gravissimas
pœnas statuit, contra hæreti-
corum defensores, quas ibi vide.

**Excommunicationis ma-
ioris vinculo innodati,
per annum, vel multo
tempore, contumaci-
ter steterunt.**

CAPUT CXVI.

**Quod novæ adi-
tum est.**

2 Excommunicatio gravissima semper
iudicata fuit, cuius veluti imago ap-
ud Ethnicos fuit.

3 Excommunicati, quibus boni ca-
reant.

3 Tex. in cap. 1. de sentent. excommu-
lib. 6. contra impium Lutherum in-
terpretatur.

4 Annalis perseverantia in excommu-
nicatione operatur, ut excommu-
nicatus, pro confesso, & convicto, in
criminalibus habeatur.

5 Perseverantia annalis in excommu-
nicatione, non inducit beneficiorum
privatorem.

6 Deservuntur Regia hispanorum con-
stitutiones, prima, & secunda, titu.
5. libr. 3. ordin. novis, pœnas adur-
sus excommunicatos statuenti.

7 Iudices Ecclesiastici condemnare pos-
sunt pecuniaria multa excommuni-
cato, laicos, qui perinaciter in ex-
communicatione permagent.

8 Iudices Ecclesiastici, nullum emolu-
mentum percipere possunt, ex pecu-
niaria pœna, contra laicos excommu-
nicatos illata, nisi illam qua Regis
constitutionibus illis competit.

9 Perseverantia annalis in excommu-
nicatione, ex causa civili, operatur
quod excommunicatus, pro confesso
habeatur.

10 Annalis perseverantia in excom-
municatione, minime præcludit viam
excommunicati, quin possit inno-
centiam suam ostendere.

11 Tex. in cap. rursus 11. quæst. 3.
interpretatur.

12 Sacrum Concilium Tridentinum
sess. 25. cap. 3. de reform. & alia
iuris communis loca et consilia inter-
pretantur.

13 Perseverantia in excommunicatione,
ultra annum operatur, ut ex-
communicatus ecclesiasticis beneficiis
privandus sit.

14 Anno lapsa excommunicationis,
quantum tempus a iudice expectan-
dum sit antequam ad declarationem
& privationem beneficiorum proce-
dat.

Excommunicatio non su-
lum apud Christianæ fi-
dei cultores, sed apud Ethnicos novissima
fuit veluti eius imago, que gra-
vissima

uissima
semper
iudicata
fuit
cuius ve
luti ima
go fuit
apud
Ethnicos

uissima semper iudicata fuit. Plato enim Philosophus omnium grauissimus ad finem. li. 9. de legib. sic loquitur. [Si quis de vi parentibus allata damnatus fuerit primum quidem ex urbe egrediatur in exiliumque perpetuum proficiscatur ac facris omnibus arceatur. Eum autem qui non se arcuerit Agonomi verberibus cædat & omnino, ut hi quidem voluerint. Reuersus vero ex exilio morte multetur. Si quis vero ex liberis hominibus cum tali viro cõmederit, vel biberit, vel re alia quacunque cum eo communicauerit atque adeo si ei obuiam factus cum sua sponte reigerit: neque in templum ingrediatur, neque in forum, neque omnino in urbem priusquam purgetur. Putet. n. se cum homine segestro communicauisse. [Hactenus Plato. Quæ omnino ferè similia sunt nostræ Christianæ religionis excommunicationi.

Apud
Athenienses
imago
quædam
fuit no-
stra ex-
communicatio-
nis. Si-
militer
apud Ro-
manos.

Apud Athenienses etiã antiquitus publicitæ erant quedã detestationes veluti in eos, qui viam non monstrassent erranti ut testatur Tullius lib. 3. offi. in quarum detestationum locum successit excommunication, ut scribit Erasmus Chiliadis primæ cent. 2. cap. 84. Romanos etiã his diris execrationibus vfos fuisse, ut qui illis esset obnoxio grauissimas pœnas dare maximisque calamitatibus & erûnis afflicti necesse erat, ut commemorat Plutarchus in Crasso ibi refert Acteium Trib. Pleb. his diris execrationibus Crassum in Parthos proficiscentem conti-

xisse. Ex quo est illud Lucani lib. 3. Pharsaliæ. Crassumque in bella secuto. Sæua Tribunitia vouerunt prælia Diræ.

De his etiã execrationibus meminit Tullius lib. 1. de Diuinatione. [M. Crasso quid acciderit, videmus dirarum obnuntiatione neglecta.] Et de huiusmodi Diris merito fit à Plinio. lib. 28. cap. 2. & à Lino. lib. 6. tertie Decadis qui sic loquitur. [Qui victus acie excessisset, cum ne quis urbe recto, mensa, lare reciperet diram & execrationem in populares obtestationemque quam sanctissimam potuerunt, aduersus hospites composuerunt.] Hactenus ille. Cæsar etiã in commentariis belli Gallici mores Druidum referens his verbis descripsit. [Si quis aut publicus, aut priuatus eorum decretum non steterit sacrificijs interdicunt: hæc pœna apud eos grauissima. Quibus ita est interdictum ij numero impiorum ac sceleratorum habentur, ab ijs omnes decedunt, aditum eorum sermonemque defugiunt, ne quid contagione incommodi accipiant neque honos vllus communicatur.]

Hactenus Cæsar in quibusvis 2
de nostræ excommunicationis Executio-
imaginem. Nam excommunicati municatio
primū sacrificijs interdicuntur
cap. si quis Episcopus cap. placuit. si quis multis. 11. quæst.
3. Deinde his comunicati prohibetur sermone, mensa, & cõ-
suetudine, aut alio quouis modo cap. sicut cap. excommunicato cap. qui communicauerit.
11. quæst.

11. question. 3. Excommunicati etiam proprio & peculiari vocabulo impij appellantur capit. ceterum. 24. question. 3. Excommunicatis etiam petentibus ius denegatur capit. intelligimus. de iudi. cap. exceptio. nem. de excepti. capit. 1. eo. tit. in 6. capit. 1. de rescript. eo. lib. Nec ad honores dignitates vel beneficia admittuntur capitulo. postulastis. capitul. sequenti de cleric. excommunic. capitulo cum bonæ de ætate & quali capit. cum dilectus. de consuetudin. capitul. ad probandum. de senten. & re iudi. Quod etiam in dignitatibus secularibus locum obtinet capitul. per venerabilem. versicu. [Sed nūquid enim, ibi, Sacrilegum quē cuique, vel excommunicatum. Et rursus versicul. [Sunt enim notoria.] Vbi etiam not. Abb. Cardin. in capitul. perpendimus. num. 40. de sent. excommunic. Deci. in capitul. dilecti. column. 1. de excep. tradit And. Tiraque. lib. 1. de retracta. §. 1. glos. 9. num. 171. Sunt equidem excommunicati infames. Vt dicit glos. in capit. 1. versic. nisi iusta. in verbo infanti. quo tempore miles, & in capit. 1. §. vlti. in glo. vltima ad finem tit. per quos fiat inuesti. & est rex. optimus in capitul. infames. 6. quæstio. 1. quem dicit esse sing. Rom. sing. 678. & quo modò hoc intelligendum sit, vide Innocen. & doctores in capit. testimonium. de testib. Roman. singul. 623. Et excommunicati Sathaur malignisq; eius An-

gelis traduntur capitul. omnis Christianus. 11. quæstio. 3. Et tanquam membra putrida à Chætolica Ecclesia abijciuntur. capitul. nihil. ead. causa & quæstion. Et multa in excommunicationis vide per Paul. Diaconum. lib. 23. rerum Romanarum Theophylact. 1. ad Timoth. cap. 1. Lindanum lib. 4. Panopliæ Evangelicæ capit. 38. Confessi. Poloni de fide & Symbolo. c. 31. Sor. lib. 4. senten. dist. 22. Iaco. Septim. in cath. instit. tit. 27. Divus Episcop. Conari. in cap. Alma. mater. 1. par. relecti in inni. Tiraque. vbi iam allegavi.

Est igitur excommunicatio 3. horribilis & pertimescenda pœna: sed impius & nephandus Lutherus omnia tentans evertere ex capit. 1. de senten. excommunic. lib. 6. cōtra Nephandū Lutherū interpretatur. T. x. in c. 1. de sent. excommunic. lib. 6. cōtra Nephandū Lutherū interpretatur. & inter impia sua deliramenta, hoc quoquē tradidit excommunicationem non priuare bonis spiritualibus nec communionibus, neque suffragiis Ecclesiæ, cum alioquin si priuaret, mortalis esset non medicinalis idē plus diligendam esse (inquit) quam timendam. Nephanda quidem blasphemia cōtrā Diuum Paulum Apostolum. sacraque concilia, & cōtrā catholicā Ecclesiā traditionem. Et vt hanc argumentationem longē repellamus, animaduertere oportet, quod excommunicatio medicinalis ex fine esse dicitur, quia ei⁹ finis est me

deri peccatori, morbo peccati laboranti. Ideo nempe excommunicatio contra eum proferatur, ut resipiscat, poeniteat, & Ecclesiae satisfaciatur, neque quod spiritualibus bonis priuet letalis est iudicanda. Nam corporales medicinae, tametsi corpus multis alioquin malis afficiant, mederi tamen dicuntur, est igitur medicinalis excommunicatio, si ea innodatus, minimè contempserit, sed probe attendens, quod mali egerit, poeniteat. Illud esse excommunicationis finem constat ex Diuo Paulo. 1. ad Timoth. 1. [Tradidi (inquit) eos Sathanæ, ut discant non blasphemare.] Et ex eodem Paulo 1. ad Corint. ca. 5. [Iudicavi eum tradere Sathanæ in interitum carnis, ut spiritus eius saluus fiat in die Domini.] Sic interpretatur Origen. lib. iudicum. [De Ecclesia (inquit) per sacerdotem pellitur, ut notatus ab omnibus erubescat, & conuerso euemat ei, illud quod sequitur, ut spiritus saluus fiat in die Domini.] Imò etiam si cor illius induratum sit, contra quem prolata fuit excommunicatio, ita quod ei fuerit lethalis, nihilominus tamen dicitur medicinalis reliquis Ecclesiae membris, & per eam cōsuluitur incolumitati totius reliquæ communionis. Nā vnū pecus morbidum, omne pecus inficit, ideo separandum est, ne reliquas oves contactu suo inficiat. Nam ut elegantissime scribit Diu. Hieron. apud Gracianum in c. resecandæ 24.

quæst. 3. [Resecandæ sunt putridæ carnes, & scauioia ouis à caulis repellenda, ne tota domus massa, corpus & pecora ardeant, corrumpantur, putrescant, intereant.] Plato enim diuinus lib. 9. de legib. ait. [Quos insanabiles legislator esse sentiet, ultimo supplicio hos afficiet, non ignoras, satius fore his qui insanabiles sunt, mori quam viuere, ac si vita priuatur dupliciter prodesse ceteris. Nam horum exemplo a peccato ceteri deterrentur, & improbis hominibus ciuitas ipsa mundatur.] Et parens eloquentiæ Cicer. in Philippica octaua præclarè (inquit) In corpore siquidem eius modi est, quod reliquo corpori noceat, vti ac secari patimur, ut membrorum aliquid potius quàm totum corpus intereat. Sic in reipubl. corpore, ut totum saluum sit, quidquid est pestiferum amputatur.] Ut bene ille cecinit. [Prius tentanda, sed immedicabile vulnus ense rescindendum est, ne pars sincera trahatur.] Et secundum istum germanum intellectum post alios interpretatur tex. illum D. Couar. in dist. cap. Alma mater. 1. par. in ini. n. 9. Vnde igitur perfide & insane Luthere, colligis excommunicationem ipsam diligendam esse, & non timendam, non aliter quidem diligenda est, quàm à sanis phariseis, vel ab innocentibus iniquorum hominum poenæ. Poenæ sanè quæ facinorosis hominibus imponitur, medicina est improbitatis, ut elegantissime docet Plato li.

nicatio-
ne opera-
tur ut
excom-
municatus
pro
confesso,
& conus-
cto in cri-
minali-
bus cau-
sis habe-
atur.

9. de legib. scribens nullū sup-
plicium lege factum ad malum
tendit, sed duorum alterum fe-
re semper solet efficere, nā aut
melior, aut certē minus prauus
qui pœnas dederit, fieri solet.
Vide etiam circa hoc argumē-
tum Diuum Chrysostomum ad
populum Antiochenum, ho-
melia 6.

Non est igitur, ut ex superio-
ribus apparet, excommunicatio
pœna eradicans, sed pœna disci-
plinæ, nec est pœna vltima de-
lictorum, sed vexatio quædam,
dans probum intellectum, quæ
in eum scopum dirigitur, ut ex-
communicatus corrigatur, salu-
temq; spirituales modis om-
nibus quærat, ut sic satisfaciatur
ecclesiasticæ disciplinæ, quod
si excommunicatus ea indure-
tur, alia maiora pharmaca ad-
hibenda sunt capit. 1. de sen-
tent. excomm. lib. 6. capi. ex-
communicamus. § qui autem.
& §. quia verò de hæret. capit.
notandum. 24. quæst. 3. l. pla-
cet. & ibi glōf. Bald. & doctor.
C. de sacrosanct. Eccles.

Ideo egregia est doctorū no-
strorum disputatio, quæ huius
capitis argumento conuenit,
quæ pœna plectendus est, qui
per annum, vel vltra, excom-
municatione innodatus perse-
uerat. Et quia multis difficulta-
tibus est inuoluta, pro nostra te-
nitate elucidauimus.

Prima assertio: Annalis perse-
uerantia in excommunicatione
in criminalibus causis, solū o-
peratur, ut excommunicatus

habeatur pro confesso & con-
uicto de crimine, cuius causā
fuit excommunicatus, atq; ita
pœnam non auget, scribit Ab.
in cap. 1. de iudi. num. 29. quā
opinionem communem esse te-
stantur Ripa. ibi nu. 77. Aleiat.
nu. 54. D. Episcopus Couarr.
in dict. ca. Alma mater. 1. par.
relect. §. 7. nu. 10. Iacob. Me-
noch. de arbi. iudi. quæst. lib.
2. centu. §. casu 416. num. 11.
eamque sequitur Auferi ad Ca-
pell. Tholosā. quæst. 366. Ioan.
Lup. in cap. per vestras. de do-
nat. inter vir. & vxor. §. 18 nu.
24. Paul. Gril. in tracta. de hæ-
ret. quæst. 8. ad finem quæ ma-
nifeste probatur in cap. rursus.
& in ca. quicumque 11. quæst.
3. & iuri consona est, nam quā-
uis sola contumacia ad condē-
nationem non sufficiat, ut in
cap. nullus. de præsump. tamē
quia cum tali contumacia con-
currit dicta perseuerantia in ex-
communicatione sufficit, quia
vehemens inducitur præsump-
tio quæ ad condemnationem
sufficit. ca. asserte. de præsum.
& ita tenendum est, quicquid
contra communē reclamationem
Dei in dict. capit. 1. 2. lectura,
num. 19. & Ioan. de Selua de
benefic. 3. part. quæstion. 4.
numer. 33.

Ex qua assertione duo à no-
bis sunt annotanda. Primò
pertinacem per annum in ex-
communicatione, priuatum
esse ipso iure vel priuandum
beneficio ecclesiastico, si cri-
men ab ipso commissum ea
priuatione dignum fuit quod

Gg 3 docto-

doctores suprà allegati communi consensu prohibentur. Secundo non esse dictum contumacem excommunicatum priuatum, vel priuandum ecclesiasticis beneficiis, si crimen de quo accusatus fuit non est ea pena dignum, quod similiter doctores praecitati fatentur.

5 *Annalis persequens in excommunicatione, non inducit beneficiorum priuationem.*
Secunda assertio annalis excommunicationis, licet non inducat beneficiorum priuationem, si aliàs pro illo crimine ea priuationis pena iure statuta non est poterit tamen talis excommunicatus, etiam intra annum arbitraria pena puniri, ita scribit Io. And. & Fel. in ca. postulasti de homi. D. Covar. dict. §. 7. & quamvis de ea dubitet Iaco. Menoch. dict. casu 4. 16. dicit tamen ibi, quod si iudex esset Io. And. & aliorum opinionem sequeretur ad coercendam pertinaciam, & audaciam eorum qui tanto tempore, excommunicatione innodati fuerunt.

6 *Defensio Regiae nostrae constitutionis, per mensem in excommunicatione permanserint à seculari iudice esse multandos, quod si per sex menses contumaces fuerint grauiori pena plectantur, quod si per annum inforderint, longè acius puniantur. l. 1. & 2. tit. 5. lib. ord. noui. Sic etenim stat in Neapolitano Regno Synodalis constitutio in ordine 5. 1. quae incipit item quod nonnulli, quia sancitum est, quod permanentes in excommunicatione per mensem soluere tenentur*
Regias nostras constitutiones, quibus decretum est, laicos qui per mensem in excommunicatione permanserint à seculari iudice esse multandos, quod si per sex menses contumaces fuerint grauiori pena plectantur, quod si per annum inforderint, longè acius puniantur. l. 1. & 2. tit. 5. lib. ord. noui. Sic etenim stat in Neapolitano Regno Synodalis constitutio in ordine 5. 1. quae incipit item quod nonnulli, quia sancitum est, quod permanentes in excommunicatione per mensem soluere tenentur

unum auri Aloreum, de minimis Petrus Foller. in practi. crimina. canon. in verbo, non comparantes num. 61.

Nec equidem hoc exemplo caret, nam in concilio Triburienfi antiquitus patres decreuerunt. [Vt qui post excommunicationem non fuerint ad poenitentiam inclinati, per secularem Principem puniantur, ut quos Dei timor non corrigit saltem poena temporalis corripiat. ita concil. Tribur. cap. 3.]

Possunt etiam ecclesiastici iudices (imò maiorem ad hoc iurisdictionem & potestatem habent) punire laicos pecuniaria multa, qui per tempus illud Regijs legibus expressum excommunicatione fuerunt innodati quod sic clari & explorati iuris est, ut nulla indigeat probatione, & ita forenti usu receptum est. Sicq. absolutionis tempore post Ecclesiae satisfactionem soluet pecuniaria poena imponi, quae iuste exigi potest, & in pios usus conuerti, ut praecedentibus annis ceteris Cardinalium Paulo Tertio Pontifici maximo respondit, ut testatur D. Episcopus Simancas in catho. insit. tit. 27. num. 5.

8 *Iudices ecclesiastici nullum amorem percipere possunt, ex poena contra excommunicatos lata.*
Non tamen licet ecclesiasticis iudicibus ex proprijs sententijs contra excommunicatos contumaces laicos commodum aliquod extraordinarium reportare, sed pecuniariam condemnationem in usus pios Ecclesiae vel pauperum conuerti, licet aliquando contrarium iniustissime vidi iudicari, sed iam placata

7 *Ecclesiastici iudices contumaces non puniunt pecuniaria multa laicos qui innodati sunt annis in excommunicatione permanserint.*

8 *Iudices ecclesiastici nullum amorem percipere possunt, ex poena contra excommunicatos lata.*

us im- cata fuit illa tempestas, apud
posita, ni nos verò cum dicta Regia con-
si illud stitutione prima, tertia pars pe-
quod Re cuniarie condemnationis, quæ
gys legi contra excommunicatos con-
bustus cõ tumaces profertur, ad Prælatos
petit. seu alios ecclesiasticos iudices,
 qui excommunicationem pro-
 tulerunt, pertineat, iuste ab eis
 exigì potest: sicuti alia pœna:
 quæ legibus, vel statutis eis tri-
 buuntur, ita scribit D. Præsul
 Calagurritanus infra cap. 140.
 & ibi dixi.

In hoc autem amplissimo Ar-
 chiepiscopatu Toletano quæ pe-
 na puniendus sit clericus, vel
 laicus in tribunalibus ecclesia-
 sticis, qui in excommunicatione
 per annum steterit, vide in
 synodaliibus constitut. capit. 2.
 rub. de senten. excomm. lib. 3.

Perseu- Tertia assertio, perseverantia
rata an in excommunicatione per an-
malis in num, etiam in causa civili effi-
excommu cit, ut excommunicatus habeat
nica-tio- tur pro confessio. hanc conclu-
ne apre sionem sic constitutam tradit
ur ut D. Episcopus Couarr. in dict.
excommu cap. Alma mater, di. 6. 7. licet
nica-tio ad eius probationem nulla au-
tu. ex toritate, sed sua quæ maxima
causa ci est innotatur, quinimò aliquos
uili, pro pro ea allegat, qui vel nō dicūt,
causess vel contrarium scribunt, ut est
habita- Ripa, quem statim allegabo.
ur. Verissima tamen est hæc sentē-
 tia, quā ea nervosa ratione cor-
 roboro, nam si dicta perseveran-
 tia excommunicatione dictum
 effectum in causa criminali ope-
 ratur, in qua clariiores proba-
 tiones desiderantur, ut in l. fi.
 C. de probat. multo fortius o-

perari cum debet, in causa civil-
 li. vnde labitur Ripa in di. cap.
 1. de iud. n. 77. qui hanc opinio-
 nem in causa civili improbat.

Quarta cõclusio, annalis per-
 seuerantia in excommunicatione,
 ne, minime excommunicato-
 riam præcludit, quin possit in-
 nocentiam suam ostendere, ita
 egregie tenet Antonius de Bu-
 nne in dict. capi. 1. de iudi. ubi
 Ripa num. 77. glo. not. in dict.
 cap. rursus, l. 1. quæst. 3. sentit
 Innocen. in d. cap. cum bonæ
 num. 2. versic. Post talem. de
 atate & qualitate. Prædicta
 quidem perseverantia solum
 prodest accusatori fisco, vel a-
 ctori, ut ab honore probandi ac-
 cusationē, vel propositā actio-
 nem releuetur, cuius probatio-
 nis loco lex hanc contumaciam
 induratā excommunicatione,
 subrogavit. vnde poterit reus
 quæ ad suam innocentiam cõ-
 cernunt modis omnibus probare.
 l. 2. C. de requir. reis q̃
 multis cõprobat lo. à Neuiza
 cons. 60. nume. 2. 3. & 4. Et
 innocentie probatio numquā
 exclusã censetur, etiam si iam
 lata fuerit sententia ut optunè
 probat Dec. in cap. ex parte. in
 2. num. 7. de offic. delegat.

Nec huic assertioni refraga-
 tur text. in dict. cap. rursus qui
 probare videtur hunc perseue-
 rantem in excommunicatione
 nullatenus audiendū esse. quæ
 ad hoc perpedit Barba, in dict.
 capit. 1. numer. 134. qui text.
 ille loquitur quādo excommu-
 nicatus non solum neglexerit
 suam probare innocentiam.

& priuatiuè & improprie contempnit, sed possit, & proprie, ut quia pluries monitus renuit verbis, vel facto, suam innocentiam purgare, ideo mihi non est quod lex pœnitentis eum excludat, ita text. illum interpretatur Jacob Menoch. de arbit. iudi. quæst. lib. 2. centu. 5. casu. 416. quem vide.

Quinta assertio, perseverantia annalis in excommunicatione reddit excommunicatū de hæresis crimine suspectum concil. Tridenti. Sess. 25. cap. 9. de reform. Præsumitur quidem is, perperam de potestate clauium Ecclesiæ sentire inquit sacrosanctum Concilium. [Excommunicatus verò quidem, si post legitimas monitiones non resipuerit, non solum ad sacramenta, & communionem fidelium, ac familiaritatem non recipiantur: Sed si indurato animo, censuris annexus, in illis per annum inforduerit, etiam, contra eum, tanquam de hæresi suspectum procedi possit.] Hætenus concilium circa quod, aliqua lectu non indigna notanda censeo.

Primò, quod nō solū eius sanctio procedit, quando excommunicatio lata fuit ob causam criminalem, verū etiā ciuilem: nam pertinacia hæc vniformis est, nam semper & in omni casu, perseverando dicitur contēnere, imò maior videtur cōceptus excommunicationis ex causa ciuili, quā criminali, quæ pro leuiori causa lata fuit, & que minus eum retardare deberet,

quā ad iudicē iret, quā pro criminali quæ ob pœnam corporalem forte imponendā, magis excommunicatus timeret. Quod ex verbis concilij clare perpenditur, ibi, *Quæcunque*, quæ verba comprehendunt excommunicatum, tam ex causa criminali, quā ciuili, cum paulò antè concilium decreuerit, ob verāque posse excommunicari.

Secundò, quod quatenus concilium ait, [Per annum inforduerit.] intelligendum esse de anno perfecto. l. vrbana familia. §. pernoctare. ff. de verbo. signi. not. Francus in capi. cum cōtumacia, de hæret. l. 6. not. 2.

Tertiò, quod licet excommunicatus, qui per annū integrum indurato animo, stetit in excommunicatione, de hæresi suspectus sit: non tamen tanquam hæreticus est condemnandus. glos. sing. in capit. contingit, de dolo, & contumacia est eundem suspicio hæc leuis, ut scribit autor directorij Inquisitorum. 2. p. quæst. 47. sequitur insignis Couarruu. in dict. capit. Alma mater. §. 7. Iaco. Septim. in catho. inst. tit. 27. num. 4.

Quartò, quod licet dicta suspitio leuis sit, sufficiens tamen est ad purgationem indicendā, quā si excommunicatus subire nolluerit, sed excommunicatione permanserit, tunc veluti hæreticus pertinax est condemnandus. cap. excommunicamus. §. qui autem, de hæreti, capit. cum contumacia. eo. tit. in 6. tradit Inno. & ceteri in capitul. vltim. de pœnis Hostien.

Hæc.

Henr. Cardi & Felin. in dict. §. qui autem. Hostie. in summ. ti. de hære. colum. 3. Calderi. cons. 5. tit. de hæreti. Franc. in dict. capit. cum contumacia. Rip. in di. c. 1. de iud. num. 77. Gonsa. à Villadiego de hæreti. quæsti. 9. Capell. Tolosa. vbi Auff. decisio. 361. Alberti. in rub. de hæretic. lib. 6. quæ. 13. nu. 34. Brunus. lib. 1. de hæreti. capitul. 4. Ioann. Lup. in c. per vestras. de don. intervir. & vxor §. 18. nu. 24. Carteri. in practi. crimin. in tract. de hære. num. 21.

Quintò, quod si causa excommunicationis, ex eo emanauit, quòd de hæresi suspectus quis sit, ab hæretica prauitatis Inquisitoribus vocatus, subterfugiens iudiciũ, comparere noluit ob contumaciam, excommunicatione fuit innodatus in qua integrò anno permansit, hoc sanè casu, vt hæreticus est puniendus tex. egragius in dict. cap. cum contumacia. de hæret. libr. 6. & ad idem in simili est text. in ca. excommunicamus. §. qui autè de hæret. & in auth. Gazaros. C. eo titu. l. 32. titul. 9. part. 1. tradunt vltra ordinarios interpretes directi. Inquisitorũ. 2. par. quæ. 47. Capell. Tholosa. vbi Auff. quæsti. 363. Ad hoc tamen quòd dicta pœna imponenda sit requiritur, quòd is sit verus cõtumax, quòd si victus contumax fuerit, dicta decessio locum non habet, vt optimè resoluit Gonsa. à Villadiego de hæreti. quæsti. 12. Couarrui. dict. §. 7.

Imò & quòd existimo per

petua memoria dignum, quòd si anno lapsò, antè condemnationem: qui contumax fuit, compareat in iudicio suamque innocentiam voluerit ostendere, audiendus est, ad effugendam bonorum confiscatione; ita tenet Andr. de Iser. in dict. auth. Gazaros. num. 31. Quòd si iam condemnatus, & captus fuerit, & tanquam verè pœnitens voluerit se Ecclesiæ reconciliari audiendus est, & si ostendat legitimè impeditum fuisse, ita vt cõtumax non fuerit: omnem pœnam effugiet, quod si de legitimo impedimento nõ docuerit, sed solum innocentiam obiecti criminis docuerit, sententia reuocabitur, quò ad corporalem condemnationem & infamie notam, non verò quo ad bonorum confiscationem l. 2. & pen. C. de requir. re. Quòd facilius admitti debet, quando contumax ipse spontè se carceri exhibuit, vt sanctæ Inquisitionis decreto definitum esse testatur D. Episcopus Iaco. Septimiam in catho. insti. cap. 2. num. 20.

Sextò erit etiam memorizè commendandum, quòd cum annalis perseverantia in excommunicatione, solum suspensionem hæresis inducat, & ideo non erit locus bonorum confiscationi, nisi postea verè hæreticus excommunicatus apparuerit, quia quando bona hæreticorum publicantur locum id obtinet, in verò hæretico, non vero in suspecto. ca. accusatus.

§. porro. de hæreti. tradit, vltra

interpretes ordinatio Zanchi-
nus in tractat. de hereti. cap. 25.
de confil. bono. Balne. reg. in
iudi. inquisi. in verb. [Bona he-
reticorū.] Iacob. Menoch. conf.
159. nu. 16. volum. 2.

Sexta & vltima assertio, per-
seuerantia in excommunicatio-
ne, vltra annum operatur, vt ex-
communicatus priuandus sit
beneficijs, & dignitatibus ita
tenet Abb. in dicto. capit. 1. de
iudi. num. 25. vbi And. Alciat.
num. 78. quæ manifestè probat-
ur in cap. cum bonæ, de ætate
& qualita. circa cuius interpre-
tationem labitur doctissimus
Ripa in dict. capit. 1. nume. 78.
scribens quod text. ille loquitur
quando Pontifex Maximus de
plenitudine procedit, prout in
casu illius text. Nam nunquam
præsumendum est sic Principē
velle procedere. Imò nomen
hoc absolutæ potestatis, cum
iuri contrarium sit meritò à iu-
re consultis omnino oblegan-
dum esse, multis rationibus, &
clarissimorum virorum testi-
monijs probavi in meis anno-
tat. ad illum dominum Episco-
pum in regulis & fallen. regu.
219. vers. Quarto amplia. Nec
restragatur consideratio Decij
in dict. cap. 1. num. 19. in 2. le-
cti. à communi recedens asse-
uerās text. illum requirere per-
seuerantiam & contumaciam
triennalem, nam vt rectè respō-
dit Alcia. dict. capit. 1. num. 17.
is text. in dict. capit. cum bonæ,
non inducit dispositionem su-
per triennio, sed super tempo-
ris diuturnitate, vltra annum.

Vnde videmus quod antè biē-
nium sufficeret vt in ca. vltim.
de pœnis qui text. & si loqua-
tur de laico at tamen in clerico
iudicandum est, cum vel nulla
sit differentia, vel si aliqua est,
fortius clericus ligatur cum is
magis parere teneatur, vt scri-
bit Cardin. à Thurecrem in ca-
pit. missas totas. num. 2. de con-
secra. distin. 1. Mart. Nauarr. in
capit. 1. §. ingratus. nume. 4. de
pœni. dist. 5.

Quæ quidem assertio locum
obtinet, etiam si excommuni-
catio lata fuit ob causam ciui-
lem, nam vt suprâ scripsi perti-
nacia hæc vniformis est, nec
quo ad hoc institutum attendi
debet an procedat ex causa cri-
minali, vel ciuili: solum perpen-
di debet crimen illud, ab illa
contumacia & perseuerantia
proueniens. Hinc constat longè
errasse Abb. in dict. cap. 1. num.
27. Ripam num. 77. Rom. sing.
303. Ang. de Clauastri. in summa
in verbo. Excommunicatio vl-
timo. num. 17. asseuerantes, ex-
communicatum ex causa ciui-
li, & in ea perseuerantes etiam
per mille annos, non posse suis
beneficijs priuari, quos omnes
iuste reprobatur Iacob. Menoc.
de arbi. iud. quæst. libr. 2. centu.
5. casu. 416. num. 53.

Dubitari tamē solet per quod
temporis spaciū index expe-
diat debeat excommunicatum
lapse anno antè quam ad decla-
rationem vel priuationem be-
nificiorum procedat circa quā
controuersiam Abb. in di. cap.
nu. 23. de iudi. versiculo fa-
teor.

13
Persone
vltia ex-
commu-
nicatio-
nis, vl-
tra annum
operatur
vt exco-
munica-
tus eccle-
siasticis
benefi-
cijs pri-
uandus
sit.

14
Anno
lapse ex-
communi-
cationis,
quædam
tempus a
iudice
expediri
teor.

dum sit teor. sentire videtur per triennium expectandum esse. vt in capit. cum bonæ, de ætate & qualitate sed Abb. non loquitur taxatiuè prout nec taxatiuè ibi loquitur Andre. Alciatus num. 37. Quo circa totum hoc iudicis arbitrio relinquendum esse censeo, sequor in hoc doctissimum Iac. Menoch. de arbit. iudi. questio. lib. 2. centu. 3. casu. 416. num. 66.

Prudens equidem ecclesiasticus iudex, elapsò aliquo tempore post annum, excommunicatum citari præcipiet, vt coram eo compareat, ad allegandum quas defensiones habet, vt hæreticus declarari non debeat, cum tandiu excommunicatione fuerit ligatus, quòd si nullū alleget impedimentum, nec iustam causam, quæ ei suffragari possit, hæreticus declarabitur, & priuatum esse beneficijs & ecclesiasticis, dignitatibus, hanc praxim docet Gundi. à Villadiego in tractat. de hæreti. questio. 12. in fine Ioann. Anani. in capit. excommunicamus. § qui autem. in fine de hæret. Aueri ad Capell. Thol. questio. 366. ad finem.

Falsarij.

CAPVT. CXVII.

- 1 Clerici falsarij literarum apostolicarum quodlibet puniantur.
- 2 Viriani sine falsarij literarum delegati apostolici vel aliorum inferiorum iudicum, quæ pena corripitur.
- 3 Literarum autem regiarum falsarij quæ pena sit utitur.

4 Clericus, qui falsis literis apostolicis utitur, officijs & beneficijs priuatur
5 Apponens manum in apostolicis literis, etiam literam vnicam corrigendo, vel punctum, exceptu officialibus quibus commissum est, eo ipso excommunicationis sententiâ incurrit à qua Papa tantum absoluit.

Clerici qui falsarij literarum Apostolicarum fuerint deprehensi, & per se falsitatis vitium exercuerint, omnibus ecclesiasticis officijs & beneficijs priuati & per ecclesiasticum iudicem degradati seculari potestati traduntur puniendi, à secundum legitimas constitutiones, per quas laici de falsitate conuicti puniuntur, vt in cap. Ad falsariorum. de crim. falsid. & poena laicorum videtur esse deportatio, & omnium bonorum publicatio in libero homine, vt per gloss. ibi allegando text. in l. 1. § fin. ad l. Corneliā, de falsis. licet in l. Vbi falsi. C. eod. dicat. quòd crimen falsi debet puniri capitali supplicio, si id exigit magnitudo commissi: & licet iure communi in hoc casu nō videatur apposta poena mortis expressè: in his tamen regnis dispositum est quòd falsans epistolā, priuilegiū, vel bullā Papæ, vel qui facit, vt alius id efficiat, debet mori, vt in l. 6. tit. 7. par. 7. Vnde nō est dubiū tunc q̃ hodie iudex secularis dānabit tūc tale clericum ad poenam mortis. Et vide Concilium Constantiense in 18. Sessione, in capitu. 3. vbi statutum est quòd omnes qui dolum & fraudem seu falsitatem aliquam

aliquam circa literas bullandas dict. Synodi committerent, & illi etiam qui in hoc consentirent, aut alia fieri procurarent, vel literis falsis scienter uterentur, incurrerent censuras illas ecclesiasticas & penas quas falsificatores literarum Apostolicarum, & qui illis literis scienter utuntur, necnon participes incurrunt iuxta canonicas sanctiones: & licet provisio illius concilij circa literas eius solummodo, & non in futurum videatur disponere, argumento tamen illius videtur idem esse iudicandum, si pro tempore casus similis occurreret, cum videatur esse eadem ratio: literarum vero Cancellariæ vel poenitentiarij Papæ falsarij qualiter puniantur, vide Host. Ioan. Andr. Butri. & alios in capit. ex literis. de fin. instrumen. Vitijs autem siue falsans literas Iudicis delegati apostolici non debet ita acriter puniri, Pano. in cap. Olim. in 2. not. ex text. ibi, de rescrip. Et vide Fel. in capit. 2. de rescrip. column. 9. ubi se remittit ad plenè dicta per Matia. in dict. cap. Ad falsariorum. Falsantes autem literas inferiorum Iudicium, si criminaliter accusantur, depositionis ab ordine & privationis omnium beneficiorum, detractionisq; in monasterium poenas sustinere debent. notat id Panor. ubi supra allegans text. in cap. Si episcopus. 10. dist. qui text. statuit contra presbyterum, aut diaconum qui chartam falsaverit, quod depositus ab officij honore in mo-

nasterium detrudatur, & eundem text. (& si corruptè alleget) sic intelligit Hostien. in summa de crim. fal. §. fin. in falsario literarum episcopus falsarius autem per modum inquisitionis convictus, tam in literis episcopi, quam capituli ab officio & beneficio suspendendus est, siue suspensus nunciandus secundum Hostien. ubi supra, donec indulgentiam Apostolicæ sedis mereatur obtinere. pro quo allegat text. in cap. Tam literis. de test. Literarum autem Regiarum falsarij degradantur, & illis aliquis character imponitur, & in exilium mittuntur extra provinciam, ut in ca. Ad audientiam. de crim. fal. Idem transcriptum fuit in Lante pe. ti. 6. par. 1. quæ declarat quod exilium debet esse extra regnum vel Dominium Regis, in cuius literis deliquit, quod extendit procedere in falsario cuiuslibet Principis secularis, Hostien. in summa de crim. fal. §. fin. versic. Si quis autem, motus ea solum ratione, quia de similibus idem est iudicium per iura vulgaria quæ ipse refert. Qui vero Apostolicis & literis falsis vitur, officij & beneficijs privatur, ut in dict. ca. Ad falsariorum. Vnum tamen nota, quod si tales velint se purgare allegantes ignorantiam, audiendi sunt, si se purgant, & deceptorem exhibeant, ita tenet Archi. in cap. In memoriam. 19. distinet. quod ibi sequitur Card. de Turrecremata, in 6. Ad quartum, qui respondet ad dictum

dictum capit. Ad falsariorum, dum dicit non excusare ignorantiam: quod intelligitur de ignorantia supina, vel quando non vult exhibere deceptorē.

Et vide Hostien. in summa, in titu. de crimine falsi. §. Postmodum. Sed hodiē, vbi dicit quod hodie præceptum est quod in literis Domini Papæ, nec in magno, nec in modico audeat quis manū apponere, etiam literam vnicam vel punctum vnicum corrigendo exceptis officialibus, quibus hoc est commissum: alioquin manum apponens ex canone lato in curia, ipso facto sententiam excommunicationis incurrit, quæ non potest per aliquem extra sedem Apostolicam relaxari. Cuius verba ad literam refert & sequitur Floren. in 3. parte. titul. 24. capitu. 16. & sequitur etiam Feli. in capit. 2. §. Stylus, de rescrip. qui etiam dicit quod tales falsarii excommunicantur in processu annali per Papam in die Iouis sancti, & allegat literam Florent. scribit in dict. 2. parte. titul. 24. cap. 72. vbi aperte patet quod excommunicantur omnes falsantes literas Apostolicas, bullas & supplicationes Sum. Pontificis, seu Vicecancellarij, seu gerentis officium vel vices Cancellarij. Et nota quod Floren. in dict. cap. 16. reuerend. Richar. dicit quod qui Tulo & non intentione vtendi literis Papæ, quarum efficacia iam exspirauit, aliquam literam in eis formatam reformatet,

vel punctum faceret, vel aliquid in ea immutaret, non esse excommunicatus ipso iure. Contra quod tamen arguit ipse, vt videre poteris: licet Felin. simpliciter secutus fuerit vbi supra hæc declarationem Richard. & Floren. quem ibi corrupte allegat in vtroque loco per eum citato.

Traduntur puniendi. Vide Regiam. l. 60. tit. 6. part. 1. & ibi insignem Gregori. Lup. & eundem in l. 6. tit. 7. par. 7. in glo. De Papa, o de Rey. Matth. de Afflict. decisio. 22. n. 2. Quam quidē poenā, præteritis diebus receptā vidimus in Regali curia, contra quosdā clericos qui literas quosdā falsas confecerant, singentes esse Summi Pontificis, quarū literarū ratione, multi in gradibus prohibitis constituti, matrimoniū cōtraxerunt. Et huius criminis ratione, post realem degradationē, seculari curiæ traditi fuerunt & publicē suspensi. Vnde apud Hispanos inuiolabiliter obseruari debet decisio. text. in cap. ad falsariorum, de crimine falsi quamuis regulariter non seruari affirmat Ioan. de Anan. in rub. de falsis circa finem quæ refert Iulius Clar. in pract. cri. §. si. que 36. versi. videmus.

Et nota, quod huius criminis rei excommunicantur in coena Domini, in quinto casu his verbis. [Excommunicamus omnes falsarios bullarū, seu literarum Apostolicarum, & supplicationum, grauā, vel iustitiam concernentium, per Romanum Pontificem, vel S.

B. E. Vice

A
Clericus
quis falsum literarum Apostolicarum commisit
seculari curiæ tradendus est.

Deo rex. in o. ad falsariorum. de crimine falsi. apud Hispanos seruatur.

R. E. Vice cancellarium, seu gerentes vices eorum, aut de mandato eiusdē Romani Pontificis, seu Vice cancellarij, aut gerentium vices prædictorum, signantes supplicationes easdē. Extendentes constitutionē Felicis recordationis Innoc. Papæ Tertij, quæ incipit ad falsarium, cum omnibus pœnis in ea contentis, ad falsificantes, seu mutantes supplicationes, per nos seu de mandato nostro signatas, & datas, sine nostra, aut Datarij nostri licentia.

*Pœna-
tex. inc.
ad falsa-
riorum
locū non
obstat
anteriori
que fal-
sum com-
mittunt
in literis
Episcopo-
rum Nun-
cij, vel
pœnitent-
tarij.*

Illud autem notandum cen-
seo, non esse locum dictæ pœ-
næ, si literæ Episcoporum, vel
Nūcij falsificantur, vel etiā lite-
ræ Pœnitentiariæ, quia hæc nō
sunt literæ Papæ, sed eius com-
missarij constituti viuæ voeis
oraculo, itā egregiè scribit Mar-
tin. Nauarr. in manu. confessi.
cap. 27. num. 62.

Nec incurrit dictam pœnam
qui subreptitiè, vel obreptitiè
impetrat literas Apostolicas, vel
post impetrationē illis vitur,
quia constitutiones Romano-
rum Pontificum, quæ circa im-
positionem dictarum pœnarū
disponunt, loquuntur de falsi-
ficantibus. & diuersum quidē
est falsum conficere, vel falsis
literis vti in dict. capit. ad falsariorum, de crimine. falsi tradit
Nauarr. dict. cap. 27.

*Quoniam
per pœ-
nā vel
carrigū
literarū
Apostoli-
carū, si*

Et etiam à dicta pœna or-
dinaria immunis, qui dictarū
literarum Apostolicarum mutat
punctum, vel corrigit literā
aliquam, quando non mutatur
substantia, vt scribit Ioan. Ger-

son. in 2. par. Alph. 32. ca. Qui ^{sententia} ^{non mou-}
dam. fol. 118. Martin. Nauarr. ^{tatur an}
in manu confesso, dict. cap. 27. ^{immu-}
contrā Hostien. in summa de ^{nus sit à}
crimine fal. si. §. porro. versi. sed ^{pœna.}
hodie. & Caieta. in summa in
verbo Excommunicatio. capit.
26. quorum opinionem saltem
quoad forum conscientie re-
probat Nauarr. in d. loco. Idem-
que ipse asseuerandum censeo,
quoad iudicium exterioris. Nam
cū falsitas hæc nemiqi sit no-
cua, puniri non debet saltem
pœna ordinaria. Vt tradit Spe-
cul. in tit. de teste. §. 1. versi. Itē
quod aliquid. Bar. Paul. & Iac.
num. 10. in l. si ex falsis. C. de
transactio Bar. in l. eos. col. 2. ff.
de falsis Angelus in l. Lucius.
ff. de his qui not. infam. & con-
fi. 194. Deci in l. 1. §. credendū.
num. 7. ff. si cert. peti. & colli-
gitur ex glos. in l. damus. in ver-
bo, Priuatis. C. de falsis quam
communiter doctores sequun-
tur, vt fateatur Alexand. consi.
145. column. 1. libr. 6. idem fa-
teatur Barba. consi. 52. num. 4.
libr. 3. Socin. cons. 103. num. 1.
& 2. lib. 1. Viui. lib. communi-
opinio. in verbo, falsitas quæ
memini. & est communis præ-
dicta qua aduocati sæpè vtiun-
tur, vt testatur Cure. Iuni. defen.
4. par. in prima causā amissio-
nis fecundi quæstio. 10. Iul. Clar.
in pract. crim. §. falsum. versi.
item excusatur. qui plures alle-
gat qui eam communem esse
fateantur, & egregiè de more
eam declarat. & itā interpre-
tari debet opinio D. Episcopi
Ioann. Bernard. de qua in hoc
capit.

capit. num. 5. opinionem tamē nostram Apostolicę sedis censurę libenter submittimus.

Qui in moneta Summi Pontificis eu falsum cōmittit in panem & ad falsarios de crimi falsi.
Sed an puniatur huius capit. pœna clericus, qui in moneta Summi Præsulis falsum cōmisit. Vide Abb. in capit. tua num. 4. de pœnis asseueratē, eum deponendum & in carcerem mittendum esse, negatque hoc casu locum habere traditionem curiæ seculari quia text. in dict. cap. ad falsarios Loquitur tantum de falsariis literarum, ideo cum pœnalis & odiosa sit illa constitutio, ad alios casus extendenda non est. cap. is qui de senten. excomm. libr. 6. l. penul. ff. de pœnis. Sed cum hoc falsi crimen quod in moneta Romani Pōtificis perpetratur grauissimum & atrocissimum sit ab Abb. sententia recedere videtur D. Didac. Perez in l. 23. tit. 19. lib. 8. ordin. versic. Quarto principaliter. Ego tamen Abbatis opinionem libenter sequor.

Conspiratores.

CAPVT. CXVIII.

1 Clerici hoc crimen perpetrantes qualiter puniuntur.

1 **C**lerici conspirantes aut cōspiratores aut iniurias ponentes Episcopis aut clericis ē gradu suo proprio penitus abijciantur, vt in capit. Si qui clerici & in cap. Si cleric. 11. q. 1. Et in capit. Coniurationū. ea caus. & quæst. & habetur ille text. in concilio Calcedonenſi in canone, 18. qui contrā fidem home-

nagij negat episcopū suum dominum esse, vel in foro seculari disponit cōtrā eum de rebus spiritualibus quæſtionem, aut qui inuasori suo, & socijs causam & consilium præstat, ab officio & beneficio deponitur, vt in c. Graue. de excels. præla. & vide text. in cap. Si quis sacerdotum. 11. quæst. 1. qui clericum suo Episcopo inobedientē, aut ei insidias parantem, aut contumeliam, calumniam, sed conuicia inferentem deponi iubet, & curiæ tradi. Sed aduerte, quod ille text. de incoſtigibili a intelligitur, vt concludit Abb. a in capit. At si clerici. de iudi. colum. 13. sequendo glos. in cap. Cum non ab homine. de iud. & in capitul. Si quis & in cap. Si quæ sunt. 2. quæ. 7. & in cap. Nouimus de verb. signi. & dicit quod illa opinio tanquam mitior communiter approbatur per Doct. in capitul. final. de testi. cogen. & in capit. Cum non ab homine de iudi. quem refert & sequitur Decius, ibi, col. 2. l. versic. Tertius casus. qui respondet ad verbum mox, positum in dict. ca. Si quis, quandoque intelligitur cum intervallo, vt l. Sed & si conditione. §. Seruus. ff. de hæredit. insti. & in capitul. 2. vbi glo. 20. q. 2. & tradit Alexand. in lib. 1. §. qui præſens. ff. de verb. obligat. & eam dicit communem sententiam Aterin in dict. capitul. Cum non ab homine de iudi. colum. 2. versic. Tertius casus, & vide Præpo. in c. clericus. 3. quæ. 4. qui post Archi. notat

tar. glo. ibi, ad hoc quod clericus conſpirationē faciens contra proprium epiſcopum non traditur curiæ ſeculari, niſi ſit incorrigibilis. & vide eundem in cap. li. qui. ea. cau. & quaſti. ubi notat ibi text. pro illa glo. dum text. diſponit quod clericus perſecutor epiſcopi ſit infamis, & traditur exilio, nō tamen præcipit illum curiæ tradi. Et vide l. 60. tit. 6. par. 1. ubi ponit iſtum caſum inter eos, quibus clericus traditur curiæ ſeculari: & videtur lex illa ex pluribus caſibus diſiunctim poſitis in dict. ca. Si quis ſacerdotum, ſolum ad duos caſus poenam illam reducere. Primo quādo el clericus deſhoneſtaſſe à ſu. Oſiſpo, yno la quiſieſſe obedecer. Secundo, ſi le atechiaſſe en qualquer manera para le matar. Et illa l. nihil dicit de incorrigibilare. b. b. quaſi velit in illis duobus caſibus ſeruare diſpoſitionem illius capitul. Si quis ſacerdotū, quæ quidem interpretatio legalis videtur in Hiſpania ſeruanda, quum ſicut doctorū expoſitionibus, ac conſuetudine temperatur rigor antiquorum canonum, multo melius videtur hoc faciendum ex lege principis magna deliberatione promulgata: & tunc poſſet merito dubitari quæ poena eſſet clericus puniendus, qui propter tale ſcelus traderetur curiæ ſeculari.

ANNOTATIO.

Vide multa quæ circa huius capituli argumentū ſcripſit Hiero. Glo. in tracta. de crimine

leſe Maieſt lib. 2. Rub. quomodo, & per quæ &c. quaſtiō 22. De incorrigibili intelligitur. Adde Silueſt. in ſum. n. in verbo, degradatio, & opinionem illā communem eſſe fatentur Auguſti. Arim. ad Ang. in tractac. maleſi. in verb. Et caput. nu. 42. Iul. Clar. lib. 5. recep. ſenten. 6. ſi quaſti. 35. verſic. Hinc inferitur.

De incorrigibilitate. Nota quod dicta Regia Partitatum lex intelligenda eſt ſecundum ius canonicum & receptam & communem traditionem nempe, ut ſit neceſſaria incorrigibilitas.

Leſe Maieſtatis rei.

CAPVT CXIX

Episcopius, præbyter, vel diaconus, qui leſe maieſtatis crimen commiſiſſet, quatuor puniatur brigiter, & diſcedat per totum caput exheretur.

Episcopius, præbyter, aut diaconus qui & domini ſui regnum peruerſe & doſoſe tractauerit, & in mortem ipſius aliquo machinamento inſidiatur, debet degradari. ita dicit text. in capit. Si quis laicus. 22. quaſti. 5. quem text. dicit notat. Abb. in capit. At ſi clericus in princ. in ſina verbis de iudic. ad hoc quod præbyter, vel alius clericus, vel epiſcopus de gradatur, pro conſpiratione facta contra principem, ſeu dominum terre, & allegat Docto. in capit. Petitiō. de iureiuran. & dicit poſſe hoc intelligi de actuali degradatione propter immani-

immanitatē criminis, argum.
 l. Quisquis. C. ad l. Iulii maiest.
 Barba. autem in dicto. capitul.
 At si clerici. in princip. in fina.
 verbis, scribit quod vidit istum
 casum de facto, & consuluit
 contra doctrinam Ab. & quod
 d. capitul. Si quis est palea, &
 intelligitur de degradatione
 verbali, & quod non habet lo-
 cum in clerico: quia non potest
 a dici reus maiestatis laici, a quia
 non est subditus laici: & refert
 Card. in cap. Vergentis. de hære-
 ticiis. & ut aliquis dicatur reus
 lesæ maiestatis, oportet ut sit
 b subditus, b per ea quæ ipse alle-
 gat. Et reperies illud consilium
 suum in 3. volum. in consi. 21.
 A loue principium. Et vide Ar-
 nal. Alber. in capit. Quoniam.
 de hæreti. in 6. in quæstio. 11.
 versic. Septimò fallit, ubi post-
 quā per quinque ferè col. tra-
 ctat. de isto articulo, dicit con-
 cludendum clericum non tene-
 ri crimine Lesæ Maiestatis tem-
 poralis. Dicit tamen (saluo me-
 liori iudicio & sacrosanctæ se-
 dis Apostolicæ autoritate, quod
 clericus siue Episcopus tale cri-
 men grauissimum committens,
 erit degradandus, & beneficijs
 spoliandus, & consequenter cu-
 riæ seculari tradendus, & remit-
 tit se ad ea quæ latius dicet in
 eodem ca. in 15. q. vbi in 2. col.
 d. q. versic. hinc sumpta. mouet
 quæstionem. An clericus vel
 Episcopus rebellans contra Re-
 gem committat crimen Lesæ
 Maiestatis & concludit etiam
 quod non, & respondet ad ca-
 pit. Si quis laicus (præsupposi-

to quod ille text. esset decretū
 autenticū, quod non est) quod
 ille text. procedit quando epis-
 copus vel clericus præstitit iu-
 ramētum fidelitatis, vel homa-
 gium domino temporali, &
 tandem in col. 6. versic. Quid er-
 go, dicit quod licet clericus vel
 episcopus non committat cri-
 men Lesæ Maiestatis, per hoc
 nō remanebit impunitus, imò
 si est rebellis Regi seu domino,
 degra latus & spoliatus benefi-
 cijs, vel episcopatu traditur cu-
 riæ seculari propter immanita-
 tem criminis allegat dict. cap.
 Si quis laicus. & Roma. hoc
 consulentem per illum consi.
 366. Quæritur, qua pœna. & in
 singula. 701. Dicam tibi dubia.
 Sed aduerte quod Roman. in
 dictis locis nihil dicit de tradi-
 tione curiæ seculari, sed vtitur
 verbo illius text. scilicet degra-
 detur. Vndè miror quod allega-
 uerit pro sua opinione Roma.
 nisi senserit hoc voluisse Rom.
 dum dicit, degradetur, sed hoc
 non est verum: nam non vbi-
 cunque in iure dicitur degrade-
 tur, intelligitur, & tradatur cu-
 riæ seculari. Postea vero valde
 dubitat quod verbum degrade-
 tur in dict. capit. positum, ca-
 piatur propriè pro actuali de-
 gradatione, sed pro verbali, &
 relinquit cogitandum. Et vide
 Matth. de Afflict. super. 1. libr.
 constitutionum vtriusque Si-
 cilix, foli. 114. in rubr. vbi clen-
 cus in maleficijs debeat conue-
 niri, vbi disputat quæsti Vtrum
 clericus beneficiatus commit-
 tens crimen rebellionis contra
 Regem

Regem possit priuari suis beneficijs per episcopum suum, & tandem concludit quòd ex circumstantijs concurrentibus in rebellionem tali poterit episcopus arbitrari, & sententiando declarare clericum in hoc delinquentem priuandū esse suis beneficijs ecclesiasticis, dū tamen procedatur seruatō ordine iuris. Tu autem vltà prædictos doctores, aduerte quod in synodo Toletana, 16. à sexaginta & vno episcopis celebrata. Anno domini. 693. sub Rege Flauio Egica *subteritus*. Toletana sedis Episcopus loco & honore priuatus fuit, eo quòd prædictū Regem non tātum priuare regno, sed & cum alijs cōplicitibus interimere diffiniuit, atque genti eius vel patrie inferre conturbatū & excidium cogitauit, vt pater in dicta synodo, in ca. de Sisberto episcopo, in quo pena dicit. Episcopo propter prædictas causas imposita per hæc verba describitur. [Ipse vero Sisbertus pro sui iuramenti transgressione, facinorūque rati machinatione secundū antiquorū canonum institutionem qua præcipitur, vt quisquis inuentus fuerit talia fecisse, & viuentē Principe in alium attēdisse pro futura regni spe, à conuentu catholicorum excommunicacionis sententia repellatur, honore simul & loco depulsus, omnibusque reb^{us} eximij, quibusque in potestate prædicti principis relictis, perenni exilio ergastulo mancat relegatus.] Ita nempe vt secundū eorundē antiquo-

rum canonū decreta in finē vite suæ tantum communionem accipiat excepto si Regia eum pietas antè absolueudū crediderit. Simili quoque & cæteris qui de religiosis cuiuslibet sint ordinis aut honoris deinceps contra principē talia egisse vel diffinisse reperi exstiterint censura mulctandi sunt. Ex cuius nempe synodi dispositione aperte colligitur quā poena sit clericus puniendus qui contra Regē machinatus fuerit: cū illius synodi patres poenam illi episcopo per eos inflictā ad alios clericos similia perpetrantes in futurū extendi sanxerunt, in qua visi sunt non nouā poenā statuissē, sed antiquos canones fuisse imitatos, qui tamen canones nullibi referuntur. Et mirandum est quòd nullus Doctorum quos ipse in hac materia hucusquē legerim de prædicta synodo faciat mentionē: nisi eos excusare velimus ea ratione, quòd illa. 16. synodus Toletana non omnibus familiaris est, vt patet ex eo quòd in omnibus impressionibus Conciliorum hucusquē factis solum tredecim concilia Toletana impressa leguntur: quibus Ciarianus aliqua ex dicta synodo in suo opere Decretorum intextere visus est.

R *Eius maiestatis laica.* Adde latissime Hieron. Gigan. in tract. de crimine Lesæ Maiestatis lib. 1. quæ 63 per totam fol. 111. vbi latissime examinat, an clericus coniurationem faciens contra Principem crimen lesæ Maiestatis.

Maieſtatis cōmittat, quę vide.

B *Ve ſit ſubditus.* Adde glo. in Clem. paſtoralis. in glo. magna. verſi. Nota de re iudi. Bald. cōſi. 139. vol. 1. & in l. ſi omnes. §. ſi verò. C. de Epiſco. & cleri. & in l. data opera colum. C. qui accuſar. non poſ. Ioan. de Imo. in diſt. Clem. Paſtoralis. colum. 2. Hyppo. in l. de minore in prin. col. 2. ff. de quæſt. Caro. Rui. cōſi. 23. col. 2. nu. 6. volum. 1. Barba. cōſi. 70. colum. 3. volum. 4. Cepol. cōſi. 17. colum. 3. Nicol. Boeri. in tract. de Sedi. §. Præſuppone etiā. nu. 2. Ioan. Igne. in l. neceſſarios §. nō alias num. 417 ff. ad Sillani. Gramm. voto 10. nu. 32. Martin. Laud. in tract. de crim. Leſæ Maieſtat. quæſtio. 22. Hieton. Gigan. eodem tract. lib. 1. quæſt. 68. nu. 2. Boſſi. in tracta. delictorum de crimine Leſæ Maieſt. num. 86. & vide Iulium Clar. libr. 5. recep. ſenten §. Leſæ Maieſta. verſi. hinc inferitur. & eo. libr. §. ſi. quæſt. 36. verſic. quæro nūquid. Vbi dicit quòd licet clericus propriè non dicatur committere crimen Leſæ Maieſtatis, tamen plures ſeculares Principes ſeruant contrarium, quia cum in grauiffimo crimine agatur de ipſorum vita, & ſtatu, non ſolent clericos ad eccleſiaſticos iudices remittere. Sed ipſi per ſuos iudices examinari faciunt, & torqueri, & quādoque etiā ſuſpēdi. teſtaturque quòd in ciuitate Florentiæ fuit propter crimen hoc ſuſpenſus quidam Archiepiſcopus. Guill. etiam Benedi. in eap. Rainun-

tius. in verbo. [Et uxorem nōmine Adela. 2. deciſſio. num. 160. & ſequenti ſcribit, quòd Franciæ curia pro criminibus Leſæ Maieſtatis, falſe monetæ, fractionis ſalutæ guardiæ Regiæ, bannit clericos de Regno quoties delinquendo, rempublicā grauiffimè offendunt. Sed nimis periculofa hæc ſunt, & meritò à Chriſtianiſ Principibus cauenda, quibus non licet ſacra clericorum priuilegia violare, qui etiam in his atrociffimis criminibus retinet, vt ab ipſis puniri non poſſint, ideoque tenentur eos, ſuis competentibus iudicibus remittere, citā quòd videas Bald in §. ſi clericus. de pace tenen. & eius viola. & noſtrum doctiſſimum Gregor. in l. 57. in glo. *Que ge la dis.* tit. 6. part. 1. in verſic. An autē princeps.

Sed pro verbalī. Adde quòd opinionem iſtam communem eſſe ſatur. Cur. Iunior. cōſi. 139. num. 1. quem ſeſert Vilalobos in cōmun opinio. litera num. 99. Et licet Abb. in ca. at ſi clerici. in prin. in vltim. verb. tenuerit, clericum qui cōmiſerit crimen Leſæ Maieſtatis poſt degradationem ſeculari curiæ tradendum eſſe, tamen communis opinio eſt in cōtrarium teſte Boſſio in tracta. delictorum titulo de foro competen. num. 137. & tit. de crimine Leſæ Maieſtat. num. 86. Iuli. Clar. libr. 5. recep. ſenten §. final. quæſtion. 36. verſicul. quæro nūquid.

Seque de suis criminibus gloriantes.

CAPVT CXIX.

Clericus crimen hoc perpetrans, qualiter puniatur.

Quoniam secundum Isidorum libr. 2. de summo bono capit. 39. Ad comparationem mali sit deterius, quando non solum flagitia committuntur, sed etiam de ipsis flagitijs vanitate laudis perditu extolluntur.

Quid enim peius est, quam in flagitijs melius gaudere, de quibus iam debent copiosius deplorare? ideo merito clericus qui de suo crimine gloriatur suspendi debet ab officio & beneficio.

A ita disponit tex. in ca. Quam sit. de excess. prela. Et licet Abb. ibi distendat a summa illius tex. in quo Ioan. And. post glos. ibi videtur ponderare scandalum quod fuit ortu propter gloriationem illius clerici, & dicat sequendo Innoc. quod ibi ille clericus fuit punitus tantumquam maledicus detractor & leuis, & quod quodlibet illorum sufficeret ad imponendam illam poenam. Ego tamen semper credentem considerandam esse qualiteratem a iudicibus illius delicti de quo gloriatur, locum, ubi, & personas coram quibus gloriatus est. Et an ex illa gloriatione resultet preiudiciu alterius honori vel fame, ut sic secundum hoc mitius vel acius puniatur. Quis enim dubitat longe aliter puniendum esse clericum, qui furtum fecisse glo-

riatur, quam qui adulteriu vel incestum, & qui adulteriu simpliciter fecisse se iactat quam qui illud cum persona certa quam nominat commississe dicit, qui publice, quam qui occulte, qui iocose & inter amicos, quam qui in rebus serijs & inter extraneos? Præterea in similibus delictis clericorum sententia iudices advertere debent, ut non solum tales clerici poenas iactantiae sustineant, sed etiam illorum famam quibus detractum est consulatur. Et ex hac sumpta occasione posset queri. An clerico glorianti se adulteriu commississe cum certa muliere, vel quid aliud perpetrasse, ex quo iniuria alteri persone irrogaretur, posset ad petitionem seu querelam illius imponi poena (cum aliter verum esse non constet) ut coram eisdem personis, vel alijs dicat illud a se dictum falsum esse, & nunquam accidisse. Quæ questio decisa videtur per ea quæ supra notauimus in verbo, Maledici.

A B officio & beneficio. Adde Jacob Menochi. de arbi. iudic. quest. lib. 2. centu. 4. casu. 332. numer. 1.

Habita informatione summaria.

CAPVT CXX.

Capitulum patet sine causa cognita.

Iudex, qui innocentem clericum capta fecit, puniendus est.

3 Traduntur

*Traduntur multa, quæ à iudicibus, in
summarie informationibus, præ
oculis sunt habenda.*

Clericorum capturam iu-
stum est ut præcedat in-
formatio summaria delictorū,
cum in alijs delinquentibus id
ipsum etiam requiratur. ^a Ad
capturam enim personæ maxi-
me in criminali nō potest pro-
cedi sine causæ cognitione, ut
notat Ioan. Andr. in cap. Si cle-
ricus. de senten. excommun. in
6. Et sequitur Anton. & moder-
ni in cap. primo, de iudi. & no-
tat Areti. ibi, in colum. 7. versi-
cul. Ista conclusio. Nec infor-
matione leui capiendi sunt seu
incarcerandi clerici, cum sola
relaxatione à carcere nequeant
per iudices restitui ad suæ famę
integritatem. Quia ut plurimū
homines in captura facta ma-
gis capti culpam, quam iudicis
leuitatem adesse considerāt. In
liberatione verò non innocen-
tiam rei, sed iudicis in inquirē-
do desidiam aut in admissione
preiurii, seu munerum facili-
tatem interuenisse sæpius au-
dent proclamare. Quo fit, ut a-
pud plures idem ferè operari
solet quod quis pro crimine a-
liquo incarceretur seu damne-
tur, præcipuè cum præter id
quod ex iniusta captura non le-
uis clerico irrogetur iniuria
(quæ tanto est grauior iudican-
da, quanto captus maiori erat
insignitus honore, crimenque
sibi impositum grauius) ipse
clericalis status non parum of-
fenditur, qui quidem ordo san-
ctissimus sicut ab omni crimi-

ne verò expiandus est, sic nul-
lius falsi impositione maculan-
dus. Non prætereà sic faciliè so-
lent effugere clerici, ac eludere
iudices, ut contra eos leuiter ad
capturam procedere sit necesse.
Cum ob admissa facinora, mē- ²
brorum nunquam, vitæ verò
rarissimè periculum timeant.
Iudex verò qui temerè capi. se-
cit innocentem clericum, præ-
ter id quod puniri debet, ut vo-
luit Bald. in l. 1. C. de his qui
latro. diuinam non effugiet vl-
tione, nisi capto sic iniuste sa-
tisfecerit, quia innocenti sub-
dito (quem paterno amore tra-
ctare debuerat) potestate Dei
quam in subditorum suscepit
commodum honoris ac rerum
iacturam intulit leuitate qua-
dam, aut ferali motus animo.
In hac igitur informatione ³
summaria recipienda delicto-
rum, non parum iuuigilet pru-
dens ac correctionis amator iu-
dex. Ea enim est ferè semper to-
tius causæ fundamentū, neque
fiducia quadam ignaua, testiu
examinationem cuius, tabel-
lioni committat, nam magna
exinde succedunt incommoda.
Sæpius enim testes tabellionis
soliis vultum parum reuereri,
inquisiti siue accusati odio pro-
veris dubia firmare audent, aut
eundem excusare volentes quæ
dicunt fucare contendunt, ac
sæpius reticēt veritatem. Acci-
dit insuper aliquādo quod eum
ignorantia tabellionis, aut ver-
suta malè interrogantur, plura
quæ rem ipsam principalius
concernebant occultantur. Hæ-

pedit præterea plurimum diligenter per ipsum iudicem fieri examinationem, quia cum post summariam informationem testium captura rei sequatur statim præcipua cura est capti ac suorum fautorum inquirere qui fuerunt summarie informationis testes, ipsosque inuentos tenere nisiis, aut blandicijs allicere, ut quæ dixerint declarent seu restringant in ipsius capti fauorem: quod ipsi testes facilius concedunt & faciunt si leniter videt quod examinati fuerint à iudice vel tabellione. Et quia contingit aliquoties ut iterum examinati testes in plenario iudicio affirmare audeant, quæ scripta sunt non dixisse (quod & si non plenam pariat capti liberationem, non est dubium quin iudicis conturbet animum, ac tabellionis quodammodo lædat opinionem) Solent prudentes iudices in criminibus grauib., & quæ non leuis momenti personas concernunt, adhibere secum aliquem honestum ac prouidum virum, quo etiam præsentem testes examinentur. Ob unum præterea inter alia horrore iudices omnes, ut non leuiter testes examinent in summa isto iudicio, sed omnia plenè seiscitentur ab eis, & scribi faciant per notarium quia cum in summa hac examinatione testes maiori gaudeant libertate, facilius ac liberius ea quæ nominat explanant, quam postquam licuit fautoribus rei illos alioqui, terere seu corrumpere. Quod

autem non sit citanda pars, dum huius informationis testes examinandi sunt, nemo iudicum ignorat: & si ad id desideratur autoritas doctoris, norat Bald. in l. Mouentes. de delato. libr. 10. in fine.

Requatur. Est equidem clericorum incarceration, maturo consilio facienda, quæ in atrocibus criminibus, aliquam honoris iacturam parit, unde Demosthenes in Epistola secunda de suo reditu se excusat quod iudicium Atheniensem effugisset his verbis. [Iam ob dictum meum irasci mihi non potestis neque ideo abij quod de vobis desperare aut vspici alium Respicere, sed primum carceris ignominiam, animo ferebam grauius. Et ideo consideratione dignissimum est, non esse presbyteros in carcerem conieciendos, nisi aduersos eos duo, vel tres testes dixerint testimonium, quia nec accusatio contra illos recipienda est, nisi sub duobus aut tribus testibus, ut Apostolus inquit. 1. ad Timot. & in ibi Tho. c. accusa. 2. q. 7. quod male seruant iudices Ecclesiastici, Apostolicas traditiones, & sacra canonica iura in presbyterorum opprobrium violentes. Non tamen, diffiteor, quod sepe numero per peccata qualitate criminis, & delinquentis, & attentis alijs circumstantijs, plurimum circa captum presbyterorum delendum est iudicis arbitrio, & circa materiam huius e. vide. Bal. in l. quod euitadi. ad finem. C. de eod. ob turp. cau. Bal. in l. nullus. C. de exhib. reis doctores

doctores in c. si clericos. de sent. excom. li. 6. Fel. in c. cū non ab homine colu. 2. de iudi. & in c. accedens. 2. §. quoniam frequenter verb. Tu nota. col. pe. vt lite non contest. Ang. Areti. in tracta. malefi in verbo, fama publica. colu. 2. Mar. Soc. in tract. de citatione in 2. arti. princ. q. 24. Petr. Foller. in pract. cri. in parte. *Capiat informationem.* fol. 14. Bossi. in tract. delicto. de ea. reorum num. 3. & tit. de iudi. ante tortur. nu. 180. Anto. Gom. lib. 3. resol. c. 9. col. & 2. Fran. Mar. & decissi. 946. & 912. Boer. decissi. 215. numer. 34. vbi refert quatuorque ad capturam reorum necessaria sunt. Hinc est, quod si quis capiatur non præcedere informatione, debet dimitti à carceribus, sine aliqua impensa tenet Bal. in l. si pacto quo pœnam. C. de pactis, vbi Ias. Ang. Arc. dict. colu. 2. & est tex optimus in l. ult. §. nullo tempore. ff. de lib. homi. exhibe. His etiam proximum est, quod iniuste in carceratus non potest pro alio delicto retineri. Barr. in suis. quest. q. 6. tradit idem Barr. & doctores in l. sed eximendi §. 1. ff. si quis cum qui sequuntur alij multi effectus ex iniusta incarceratione, quos tradit Hypo. in l. 1. col. 6. ff. de quest.

In causis
fidei
ad ca
pium
crimini
obiecti
infamia
in quom
in alij
crimini
huius diffi
cultatis.

In causis verò fidei, quia de grauissimo damno agitur, maior criminis obiecti infamia, quam in alijs criminibus desideratur, ideo moribus receptum est, quod quando ex testium depositionibus constat delatos esse tanti criminis reos

fiscalis sancti Officij ab Inquisitoribus petit, quod rei capiantur, qui peritorum habito consilio, quid in hac re faciendum sit deliberant: & si pluraquam semiplena probatio ex actis processus appareat, eos comprehendere iubent tradit Siman. in Enchir. tit. 25. num. 1. & 2. & in Catho. insti. tit. 24. num. 12. Ioan. Rojas in tract. de hæret. par. 2. ass. 1. num. 12. Qui procedendi modus præscriptus est Inquisitoribus, Hispaniæ Madri. instructione ann. 1561. cap. 3. his verbis latinitati donatis, [Inquisitores visa informatione, simul si præsentibus fuerint, deliberet de captura, quæ magis iusta videretur, si fieret cum consilio consultorum eius inquisitionis, si commode fieri posset, & videretur inquisitoribus conueniens, & necessarium, & quod decretum fuerit, in actis referatur. Et quauis optimo iure soli inquisitores personalem capturam decernere possunt, securius tamē videtur, vt peritorum consilium interueniat, nam cum ex ea non modicè fama ledatur, non nisi grauissimo consilio, & summa deliberatione, ad eam deueniendum est.

Quod si reus delatus insignis fuerit autoritatis, videlicet nobilis literis conspicuus vel religione condecoratus, etiā si sufficiens præcesserit informatio, non est ad capturam deueniendum nisi supremus sanctæ Inquisitionis Senatus, prius consulatur, quæ forma præscripta est Inquisitoribus Hispaniæ Madri. in

structione ann. 1561. c. 5. in hæc verba. [Si Inquisitores de captura consenserint, iubeantque eam fieri, sicut decreuerunt, qd si negotium fuerit magni momenti, propter personas insignes vel ob alias causas, priusquam suum decretum executioni mandent, senatui consulant ubi verò suffragia non fuerint conformia res ad senatum remittatur, ut his provideat qd fieri cõuenit.

Qui quidem præscriptus ordo minime seruari debet, quando verisimiliter fuga rei timeretur & periculum esset in mora, & quamuis hoc manifestissimum sit, ut nulla probatione indigeat. vide tamen Reper. Inquisitor in verbo, carcer. & in §. Viso de carcere, & sequen. Zanc. in tract. de hæc, c. 19. n. 1. Simon. de instit. catho. tit. 16. Ioan. Rojas in tract. de hæc. 2. par. assen. 1. Fran. Pegn. ad direct. inquit. lib. 3. Sch. 17. Locat. in verbo, Carcere, qui de hoc argumento lauius disserunt.

Eos citari personaliter.

CAPVT CXXI.

2 Clerici pro leui crimine, in carcerem detrahendi non est, sed personaliter citandi.

3 In citacione causa a iudicibus est exprimenda.

4 Citatio personalis, in quibus casibus fieri potest.

Cum enim non passim, nec pro quocunque leui crimine debeat clericum in carcerem trahi, tum propter sui officii dignitatem, tum etiam quia in eis non sic facile fuga timeri

solet, idè honestum est (dum aliud non criminum grauitas postulet) personaliter citari eos, ^a cum hoc in criminalibus iura permittant, ut in cap. 1. de iudi. in 6. quia quidem citacione personali prudentes uti solent, & possunt iudices ecclesiastici quoties expensas ac itineris laborem ac moram in tribunali loco faciendam, in poenam delicti clericis intendunt inferre. Sunt enim aliqua flagitia quæ satis tali poena purgantur, & quia Ioan. And. & Philip. placet in dict. ca. 1. citacionem personalem non valere, non expressa causa, siue ordinarius sit iudex, siue delegatus. Cauti debent esse iudices ut causam in citacione describant, ^b ne citatis ^b præbeant iustam causam appellandi, quam crederem sufficere generaliter exprimere, videlicet compareas super quadam criminali causa de qua inculpatis responsurus, absque eo quod delictum in citacione narratur. Aduerte tamen quod Innoc. in ³ d. ca. 1. quem sequitur Philip. ibi voluit quod in illis tantum casibus, in quibus non admittitur procurator, possit quis compelli ad comparandum personaliter: & non indistinctè in omni culpa criminali, ex quo videtur nimis restringere facultatem citandi personaliter clericos, quia secundum istam doctrinam raro aut nunquam expediet aut licebit talem citacionem facere: quia si tale crimen est in quo iura non admittunt procuratores, cum illud pro gravi repu-

reputetur, tunc magis expediet capere quā citare clericum. Cum vero procurator admittitur, tunc non licet facere citationem personalem, & sic erit superuacaneum consilium personaliter citandi. Sed licet prædictorum doctorum sententia sit vera, videlicet quod in causa qua quis potest per procuratorem litigare, non cogatur ad comparandum personaliter. Crederem tamē quod liceat iudici ecclesiastico saltem ex officio procedenti in quacunque causa criminali cum prætendit clerici correctionem, cogere eū ad personaliter comparandum ut illi aut verbalem correctionē faciat, aut aliam salubrem poenitentiam imponat, iuxta qualitatem excessus, neque ex hoc grauamen aliquod sibi inferri prætereundū possit, licet causa esset talis, in qua ipse per procuratorem posset litigare. Non enim hiis iuris subtilitatibus arbitror esse subtrahendam superioribus clericorum potestatem, euocandi eos ad personalem correctionem eis inferendam, quoties hoc arbitrati fuerint expedire.

Personaliter citari eos. Adde quod non solum ecclesiasticis iudicibus, clericos citare personaliter permissum est, prout in hoc capite autor differit, verum & laico quibus præcipere possunt, ut coram ipsis personaliter compareant, in his sanē criminibus, quibus iurisdictionem habent, ut probaui in annota. ad istum D. Praesulem in

teg. & fallen. reg. 397. vers. sed nouum dubium. vbi vide, non enim repetō ne actum agam.

Hoc de clericis, & laicis, Episcopi verō ob eorum dignitatē quæ maxima est, in Dei Ecclesia, compellendi non sunt, vt personaliter compareant, nisi ob causam ob quam deponēdi sint, vel officio priuandi, etiā si ex officio, aut per inquisitionē seu denunciationē, vel accusationem, seu alio quouis modo procedatur. Vt nouissimē decretum est, in Concilio Trident. Sess. 13. cap. 6. de reformatione. Et dictæ Episcoporum causæ, cum pro criminis obiecti qualitate comparere debent coram Pontifice Maxi. ac eius integerrimo iudicio (quod post omnipotentis Dei primas obtinet) terminandæ sunt, vt in dict. Sess. 13. capi. 8. de reformatione. & in eodem conc. Sess. 24. ca. 5. de reformatione. minores verō episcoporum causæ in concilio provinciali tantum terminandæ sunt, vt ibi est diffinitum.

Et causam in citatione describant. In citatione verō, quæ sit in causis fidei nulla causa exprimenda est, sed sufficit, quod generaliter reo præcipiatur, vt si ita coram Inquisitoribus, quia volunt ab eo quædam scire, ita scribit Simanca de iuris. Ca. tho. tit. 44. num. 12.

Episcopi compellendi non sunt, vt personaliter compareant.

B. Citatio personæ, quæ sit in causis fidei, causa eius personæ non requiritur.

Capi.

CAPVT. CXXII.

1. Clericus propter crimina capi potest. & in vincula detineri, etiam si de crimine accusatus agatur.

A. Iudices ecclesiastici laici præcipere possunt ut personaliter citentur illi comparent in his criminibus quibus iurisdictionem

- 2 Clericorum captura non nisi fidelibus ministris committenda est.
- 3 Clericus sine sui superioris mandato, an per laicum capi possit.
- 4 Clericus conjugatus quamvis cum u-nica & virgine, qui tamen tonsuram & vestes clericales non detulerit, potest per secularem iudicem capi.
- 5 Quisquis potestati seculari clericum in ipso crimine inuentum, capiendi libertatem generalem concedere possit.

1 **C**Lericos propter delicta posse capi, a & in vinculis detineri, etiam si de crimine agatur ciuilitur, probatur aperte in capit. Dilectis. de appellationibus. & ibi notant Abb. & Phil. Francus, & Decius in 1. notab. Quoties verò clericorum flagitia talia sunt, vt carere digna iudicentur, curare debent omni sollicitudine iudices, vt talibus ministris capturam eorum committant, qui secretè ac diligenter circa illa intendant, eamque pecunijs non redimant, aut dissimulent: longè enim magis officit delictorum correctioni clericorum capturam errare quàm laicorum: nam præter id quod sine ea crimina (vt expedit) puniri non possunt, temporibus istis infelicibus, si ordinariorum manus effugere valet clericus flagitiosus, & ad sedem ipsam Romanam accedere, facilius obtinet contra omnes iudices inhibitionem, qua non modo aliquoties criminis impunitatem consequitur, sed summam suscipit audaciam coram iudice (qui dudum illum capi præceperat) deambulandi non minori frontis ira

quillitate, quàm cæteris bonioribus imbuti, solent incedere. Habeant insuper prælati omnes ac eorum vicarii ad capturas prædictas faciendas, fidelè ac prudentem ministrum, cum competenti familia, cui semper necessaria tribuantur, ne egestate coactus pecunijs facile corumpatur. Qui sanè & si laicus sit, clericos poterit capere suorum prælatorum iussu, sine metu excommunicationis, vt in cap. Vt famæ. de sent. excomm. An autem per laicum possit capi clericus sine sui superioris mandato? dicendum est, quod vt obuietur delicto committendo per eum, non est dubium, b vt Abb. tenet in ca. Cum non ab homine. de iudi. & sequitur Decius ibi, colum. 3. vers. Secundus casus. Et Aretin. ibi, col. 3. referendo eundem Abb. in cap. Si verò de senten. excomm. post Innoc. ibi, Post delictum autem commissum, vult idem Abb. quod si est timor fugæ, possit clericus per laicum capere c Andr. Sicu. & Aretin. ibi, col. 3. tenent contra Abb. quos refert ibi Decius column. 3. & 4. quorum opinionem veriorē asserit in puncto iuris, liceat ipse respondeat ad fundamenta adducta per ipsos contra Abb. Vide bonam decisionem parlamēti Delphinalis num. 71 incipit Iudex secularis, vbi deciditur quod iudex secularis potest capere, vel capi facere clericum in fragranti crimine, d & d incarcerationis absque metu excommunicationis, si ibi non est iudex

Iudex ecclesiasticus qui cum capiat, vel capi faciat, dummodo remittat eum statim, e Si tamē clericus est coniugatus, quamvis cum vnica & virgine, & nō est in habitu, & tonsura, clericali potest capi per iudicem secularem, etiam in præsentia ecclesiastici, nec tenetur remittere, nisi cognito, an debeat gaudere priuilegio, vel non, vt ibi. Nota etiam in proposito, quod episcopus potest cōcedere licentiā generalem potestati seculari, capiendi clericum inuentum in ipso crimine, non vt capiat diffamatū de crimine, & non deprehensum in eo, secundum Aret. vbi supra, in col. 3. ver. Nūc queritur. post Ancha. in reg. Ea quæ. in 2. 1. quæstio, de regul. iur. in 6. licet aliud senserit Anto.

nīs est receptissimum.

At impius ille Carol. Molinæ *Contra impium Carolum Molinæ* qui nullum lapidem non mouet, vt ecclesiasticæ iurisdictioni & potestati, omni sumpra occasione, temerē aduersetur in consuetud. Parisi tit. 1. §. 41. num. 66. scribit minimē licere episcopis, alijsue Prælati clerico etiam in Ecclesia delinquentem, propria autoritate capere, sed capturam hanc, secularis iudicis potestate faciendam esse, text. quæ autoritatē inquit, in dict. cap. cum Episcopus. nullam habere, nisi in locis in quibus Sum. Præsul temporalem habet iurisdictionem. idem sequitur Iac. de Bellou. in repeti. ca. Roma. §. contrahētes. n. 92. de foro comp. lib. 6. sed opinio hæc non solū impia sed falsissima est, & ideo meritō ab ea recedit D. Episcopus Couar. dict. cap. 10. num. 1.

Illud etiam inter doctores cōtrouersum est, vtrum ecclesiastici in criminibus mixti fori possint propria autoritate laicos capere, & in proprium carcerem mittere, quod eleganter disputat & resoluit D. Couar. dict. cap. 10. Ferdinand. Mencha. lib. 3. de testamen. §. 22. numer. 1. tradidi ipse in annotation. meis ad istum Domin. Episcopum in regul. & fallen. reg. 397. lyl. Clar. libr. 5. recepit senten. §. sine quæstione. 37. vers. vnum tamen volo. quo loco fatetur communem esse sententiam, Episcopos, ceterosque iudices ecclesiasticos nō habere huiusmodi potestatem, & dicit

A Possē capi. Adde quod ad hanc capturam faciendam necessaria non est brachij secularis imploratio, liberum quidem & permissum est episcopis alijsque ecclesiasticis iudicibus qui ad hoc iurisdictionem habent, clericos propria autoritate capere, etiam si in eo loco temporalem iurisdictionem nō habuerint, nisi quādo eorum potestas non sufficeret, ad capiendum clericum contumacem & rebellem, tex. egregius in c. cū Episcopus. de offic. ordin. lib. 6. & opinionem istam istam cōmunem esse fatetur D. Episcopus Couar. in pract. quæ. c. 10. num. 2. vers. Quarto non est. Quod in his Hispaniarum reg-

*Episcopi
et alij
Pastores
vel inferiores
quæ in
iurisdictione
crimini
habent,
propria
autoritate
clericos
capere
possunt.*

*Iudex
ecclesiasticus
mixti fori
potestatem
habere
propter
mixtum
fori
capere
et mittere*

& dicit ita seruari in Mediolanensi dominio, & communis hæc sententia Regijs legibus in his Hispaniarum Regnis fulcra est, vt dictis annotationibus probaui, vide tamen quæ scribo infra ca. 149. dictis verò annotationibus defendi, posse ecclesiasticos iudices, dictis criminibus contra laicos, vt personali citatione, vt condignis pennis puniantur, & forensis praxis hoc iam recepit.

B Non est dubium. Adde Innocen. in cap. si verò. de sentent. excommu. qui in ea est sententia, quod si laicus videt clericum in alterius iniuriam præparatum & non adest Prælati suus, si clericum ipsum alias compescere non possit, poterit tunc sine excommunicationis metu, capere, ligare, & in carcerem mittere, vt iudici suo tradat. Quem sequitur Lucas de pœna in l. generali. C. de Decuri. lib. 10. Fran. Auiles in cap. prætor. ca. 47. in glo. incip. *Casado*, Iaco. Menoc. de arbi. iudi. quæ. lib. 2. centu. 2. centu. 2. casu 180. num. 18. & opinio ista communis & verissima est, licet ab ea recedat leuissima argumentatione Andreas Aleia. in cap. cum non ab homine de iudi. nu. 19.

C Per laicum capi. Adde Aret. in cap. cum non ab homine de iud. qui hanc opinionem communem esse facit, licet ipse minime eam approbet eandem etiam communem esse testatur Bossi. in tract. delictorum cap. de captiua. nume. 18. Alciat. in cap. cum non ab homi-

ne. nu. 63. de iudic. Iul. Clar. lib. 5. recep. senten. §. fina. q. 28. versic. si verò Iacob. Meno. de arbi. iudi. questio. libr. 2. cent. 2. casu. 180. num. 18. circa quam vide Licen. Mexia in pragmat. taxæ panis. fol. 83.

In fragranti crimine. Adde doctores in ea. vt fama de sentent. excommunic. Archi. in cap. Presbyter. 81. Lapp. allegat. 126. num. 4. Luc. de pœnis in l. generali. C. de Decurio. lib. 10. Bernard. Laur. in tracta. de potestate seculari super Eccles. perso. num. 20. tomo 5. tracta. diuer. docto. ubi dicit opinionem istam consuetudine esse approbatam, Flori. in l. 4. ff. ad leg. Aquil. Ang. in tract. malef. in parte, [Quod fama publica.] num. 65. Bald. in dict. l. si qua per calumniam C. de Episcop. & cler. Et hoc non solum permittitur iudici seculari, verum etiam quicumque priuato, vt ad iudicem suum ducat, vt not. per Bart. in l. si quis in seruitute. ff. de fur. Bal. in dict. l. si qua per calumniam Ang. dict. verbo, Quod fama publica. dict. num. 65. Auiles in dict. cap. prætor. cap. 47. in verbo, *de Clerico*, num. 4. & est communis opinio, vt refert Iul. Clar. dict. quest. 28. versic. si verò loquimur.

Remittat eum statim. Nota circa hunc locum, quod in hoc casu, in quo inquitur auctor remissio statim faciendâ, non spectant præcepta iudicis ecclesiastici, vt docet scribit Petrus Auend. de mand.

Regum

*Laicus
quando
clericum
capere
possit,*

*D
Clericus
in fragranti
crimine
reper-
tus a se-
culari in-
dice capi
potest.*

Regum Hispaniæ prima part. cap. 22. num. 2. solent equidē seculares iudices intra viginti & quatuor horarum spacium, clericos in fragratibus criminibus repertos, suis ecclesiasticis iudicibus remittere. Securius tamen est, vt quā citius possint, id faciant, nec enim cum sono tubę ignominiosæ ista clericorum remissio faciendā est, aliās seculares iudices in excommunicationis laqueum inciderent, itā Domi. in cap. si iudex laicus de senten. excommu. lib. 6. Felin. in cap. Ecclesia sanctæ Mariæ. nu. 102. de constit. sequitur Auenda. in tract. de iniuria num. 15.

Clericus cum seculari in dicitur non ignominiosus est.
Ideoque iniqua cōsuetudo ea iudicanda est, quæ in aliquibus prouincijs inuasit, vt clerici ad suos iudices, cum maxima ipsorum clericorum ignominia (imō cum maximo sacerdotalis ordinis dedecore remittuntur) nam plerunque cum mitra in capite, vel tubis sonantibus remittuntur, quod quandoque seruatum fuisse in ciuitate Petrusij refert Ang. in l. Iuli. circa finem. ff. ad l. Iuli. de vi. pub. solent etiam aliquando iudices laici eos remittere ligatos cum maxima populi multitudine. Alij verō (quod peius est) faciunt eis radi caput, ne videatur corona clericalis, & eos rāquam laicos impiē suis iudicibus remittunt, vt testatur Pari. de Puteo in tract. sind. fol. 22. num. 5. Refertque ipse in eod. tracta. in verbo, Remissio. fol. 201. quod quidam Regens,

qui remisit clericum ad Episcopum cum catena in collo, priuatus fuit officio, quem refert Carau. super ritu magnæ curiæ 235. num. 7. & sequen. In Mediolanensi dominio prædictæ remissiones, absque dedecore & ignominia, ipsorum clericorum fiunt, vt scribit Iul. Clar. in pract. crimin. §. si. quæ. 36. versic. quæro quomodo, sic in Hispania eas sæpe fieri, sum testis. Sed quoties ea remissio fit à iudice seculari, clericus ipse remittendus erit, cum custodibus, expensis ipsiusmet clerici, quemadmodum not. Aufr. in Clement. 1. de offi. ordi. quæ 2. numer. 22. idem in Capell. Tholosā. deciss. 273. Nicola. Boer. deciss. 303. colum. pen. D. Episcop. Couarr. in pract. quæst. cap. 33. num. 5. Quod si clericus pauper sit, remittendus erit expensis Episcopi, secundum eisdem. Quando verō ea remissio fit à iudice seculari cum causæ processu, minimē ecclesiasticus iudex ei stare tenetur, est equidem de hoc communis opinio, vt testantur Decius in cap. at si clerici, de iud. Gramma. consi. crim. 42. numer. 1. Viuius libr. commun. opin. in verbo. iudex laicus. Iul. Clari. in pract. quæst. 36. versic. finā. Sunt equidem acta processus, corā incompetenti iudice facta, quæ nullam fidem faciunt.

Ab Ecclesijs, ad quas cō-
fugerunt, extrahi.

C A P I T U L U M CXXIII.

*¶ Sacerdos an ecclesiarum, sacrorumq;
templorum immunitate gaudet.*

QUOD hoc non liceat eccle-
siasticis iudicibus, inter
alia primū persuadere vide-
tur Herdensis Concilij capitulum
octauum in hæc verba dispo-
nens: Nullus clericorum seruū
aut discipulum suum ad eccle-
siam confugientem extrahere
audeat, vel flagellare presumat:
quod fecerit, donec digne pœ-
niteat, à loco cui honorem de-
dit, segregetur. Pater igitur q̃
si dominus, vel si magister te-
netur ecclesiam reuereri, & pro
dominica aut magistrali disci-
plina non licet illis aliquem de
ecclesia extrahere, multo mi-
nus licebit iudici ecclesiastico
ad incarcerandum clericos, &
imponendam eis penam id ef-
ficere. Et hoc credit verius Car-
din. in capit. Inter alia de im-
munitat. Eccle. vbi respondet
ad aliqua fundamenta, quæ pri-
mò in cōtrarium adduxit. Hoc
etiam tenet Rom in consil. 227.
Spectabilis domine. Idem in
consil. 234. Aduertendum quia
dico, vbi hoc probat ratione
triplici: Prima quia canones nō
distingunt laicum à clerico. Se-
cunda, quia est maior ratio in
clerico quàm in laico, ne extra-
hatur: quia ecclesia est propria
domus clerici, iuxta l. Plerique
de in ius voc. ff. Tertia, quia

hoc priuilegium est concessum
loco ipsius Ecclesiæ, & sic ha-
bet locum in quolibet ibi re-
perto: quod limitat in dict. cōs.
227. nisi clericus commisisset
delictum ex enumeratis in di-
ca. Inter alia. Abb. tamen plu-
ribus rationibus & fundamen-
tis allectus in dict. cap. Inter a-
lia. in colum. 4. putat verissi-
mum clericos non gaudere im-
munitate Ecclesiæ. Si iudex Ec-
clesiasticus causa disciplinæ, &
non odij velit eos arcere ab Ec-
clesia & punire, & extrahere vt
duci faciat ad carcerem. Vide
Cardi. in cleri. 1. de pœnit. &
remiss. in quasi. 7. vbi refert
Lauren. dicentem, quod opi-
nio Innocēti volentis clericum
posse extrahi ab Ecclesia prop-
ter homicidium, & deponi, &
in monasterium detru-di, posset
procedere, vbi monasterium
non esset nimis arctum, nec es-
set carcer perpetuus: ex cuius
opinione videtur dari quædam
media via, quod clericus possit
extrahi ad pœnas extra detru-
sionem in arctum monasterij
& carcerem perpetuū sustinen-
das. Vide tamen Ioan. de Vis-
chis, in tract. de immunita. Ec-
cles. in 2. colum. cum duabus
sequent. vbi refert opin. Abb.
de qua supra, & tandem illi, &
in fol. fin. colum. 1. tenet con-
tra illum, & concludit in pri-
ma & secunda & tertia conclu-
sionibus, quas ibi facit, quod
iudex ecclesiasticus non potest
extrahere clericum subditum,
nec illi pœnam corporalem im-
ponere, quoad forum contem-
tuosum

riosum, nec potest etiam causa discipline arcere illum, nec pena corporis afflictiva contentiose punire: licet aliud sit in foro poenitentiali quando delictum est publicum, dum tamen non extrahat de ecclesia: & ista videtur venior & communior opin. Abb. tandem ubi supra reliquit consuetudini, quæ in hoc multum debet attendi secundum eum. Quæ quidem iam videtur recepisse, ut clerici à suis iudicibus extrahantur ab ecclesiis. Quod nempe & si nullibi hucusque legerim, hoc limitandum censerem, nisi in casibus ubi clericus post degradationem tradendus esset curiæ seculari: tunc enim aut non extrahendum eum crederem, aut si extrahatur, post degradationem & verbalem in sententia traditionem curiæ seculari, ad ecclesiam reducendum esse iudicem æquissimum, ubi tandiu solum immunitate gaudebit, quamdiu in ecclesia fuerit moratus, sicut & alijs contingit facinorosis laicis.

B *Ab Ecclesijs.* Adde quod idem statetur D. Covarr. libr. 20. variarum resolut. cap. 20. numer. 16. Remig. de Goni in tract. de immunit. eccles. fallen. 21. fol. 161. Jul. Clar. libr. 5. recep. senten. 6. fin. quæst. 30. Veri. vlt. rursus quarto. Mart. Nauar. in manuali. cap. 25. numer. 22. quo loco dictam consuetudinem limitat, quoad iudicem ecclesiasticum: non quoad secularem, quem dicit non posse ab ecclesia extrahere ob deli-

ctum, clericum in minoribus constitutum, licet post conciliū Tridentinum Sess. 23. capi. 6. in eum habeat iurisdictionem, non sanè is debet esse deterioris conditionis, quàm alius laicus.

Incarcerari.

C A P V T, CXXIII.

- 1 Clericorum incarceration non passim, nec leniter facienda.
- 2 Carcer immundus neque cum secularibus personis, clericis constituendus est.
- 3 Carcer tormentum est.
- 4 Clericus afflictus corporis carcere detinendus non est, nisi talis præcedat informatio, quæ secundum excelsas qualitates, questionibus sit subijciendus.
- 5 Si clericus si incarcerationi solum ad custodiam, sufficit quod de crimine præsumptus constet.
- 6 Lite pendente apud iudicem ecclesiasticum clericus inuitus premitatus, detineri debet reclusus in carceribus.
- 7 Carcer, qui non solum ad custodiam, sed ad afflictionem corporis ordinatur, secundum delicti mensuram, personarum qualitates esse dandus.
- 8 Carcer, qui in penam criminis imponitur, qualis sit constituendus.
- 9 Pœna carceris quando pro delicto pœna imponitur, absque plena probatione non in carcere esse detinendus.

Clericorum carceratio si-
cut non passim, nec leuiter facienda est, quia eum præiudicium est intractabile, ut not. Bald. in l. 1. C. in re. resti. postu. & refert Felin. in capit. Cum super. colu. pen. de re iudi. licet nec, dū casus exigit, omittenda

tenda, eos namq; plus solet punire, quam custodire carcer in pluribusque delictis illa est præcipua ac utilior poena, quæ nulla valet appellatione reparari: quamvis superiores velint delinquentibus favere, quæ insuper iudices illam imponentes non avaritiæ nota commaculat, sicut poenæ pecuniariæ
 2 efficere solent. Curare tamen debent ecclesiastici iudices, ut sacerdotum, ac in sacris constitutorum carcer, non immundus seu squalidus sit, neue eos cum secularibus personis simul detineri consentiant. Cum insuper carcer sit tormentum, a ut placuit Bald. in l. 1. de custod. reorum & in l. 1. de his qui à liber. perue. non pos. Et etiam compedes fortes, ut dixit Bart. in dict. l. 1. de custod. reorum.
 3 a Aduertere debet index ecclesiasticus ne clericos captos (in sacris maxime) afflictivo corporis carcere derineat, b quando non talis præcedit informatio, alij sue est qualitas excessus & personæ, ut ad torturam deveniri possit, ac debeat. Triplex præterea genus carceris considerari potest. Aut enim ideo
 3 index incarcerat, quia solum custodire prætendit captum, dum de delicto tractatur, & tunc sufficit quod constet saltem præsumptivè de eo: & in tali casu præcipuè fidelitas custodum, & securitas loci procurari debet, sine eo quod capto solatia moderata tollantur, ac cõmunicatio amicorum & aliorum interdicitur: nisi delicti graui-

tas & qualitas aliud suadeat. Si verò aliquis primæ consue- ricus seculares iudices timens (ut quotidie contingit) carceri ecclesiastico se offert, procuraturus inde secularium iudicum inhibitionem, ac suorum scelerum impunitatem, aut levitatem poenæ: tunc caueant ecclesiastici iudices, ne leuem carcerem & ad libitum petentis assignent, sed intra palatium episcopi, & in solitum carcerem illorum detrudant. c Aliter enim quando ecclesias pro carceribus illis assignant, plura inde proveniunt incõmoda: nam quãdiu ibidem commorantur, eas ludis, blasphemijs, & obscœnis actibus polluunt, noctuque inde exeuntes graviora sæpius scelera illis à quibus liberari satagunt, perpetrant. Multotiesque in ecclesiarum ianuis positi, vel per cœmeteria deambulantes seculares iudices irridet, ac perfricata fronte contemnunt, ex quo sæpius irritati illi eos ab ecclesijs extrahunt, & in contemptum ordinis & celsurarum, vinculis grauib. subiiciunt, ac quãdoq; pro cõmissis illos laicorum poena pleunt. Ut autem hæc omnia & alia quæ referri possint incõmoda cessent, debet ecclesiastici iudices (visitis omnibus importunitatibus ac respectibus) tales sic oblato clericos solito carceri micipare, ac iuxta delicti qualitatem, de quo inculpanitur, illis custodiam & vineula adhibere, quamvis nullus illos accuset, nullaque ab eis sit de delicto informatio recepta

cepta. Hoc namque & talium clericorum temperabit facinora (quorum pars magna ob nihil aliud quam ad impunitatem scelerum consuram recipit) & in secularibus iudicibus ecclesie obedientiam nutriet. Vt autem carcerem & custodiam criminis qualitati commensurare valeant, iudicibus omnibus cōsulerem, ut statim à iudicibus secularibus informationem criminis, quam contra ipsos habent amicebiler exigant, quā illi libenter præstare solent, quādo zelum iudicis ecclesiastici intelligunt. Aut si illam denegauerint, ipsi ex officio eā pro viribus requirant: aliter enim si in tali detrusione desides extiterint, præter superiora incommoda, cūenit sæpius ut postquam eos à iudicium secularium manibus inhibitione liberarūt si ipsos iam sui fori pronunciatos punire voluerint, à leui carcere aufugisse, & tanquam secures ab utriusq; fori iudicibus (quia à primis censura, à reliquis vero fuga liberauit) grauioribus se enormitatibus immiscuisse compertient. Aut carcer nō solum ad custodiam ordinatur, sed ad afflictionē corporis: ut quia iudex intendit sola carceris pœna punire delictum, & tunc dari potest asperior, iuxta excessus mensurā, personæque qualitatem. Vtilis namque ut præmissimus, in clericis (quos à membrorum mutilatione sacri canones effecerunt immunes (carceris pœna cōsuetur, & quā afflictione præ-

terita purgantur vitia, presentia impediuntur fieri), futura sæpius post liberationem sui memoria vitari solent. Aut in super carcer in pœnam criminis per sententiam imponitur, & tunc non modò securus, sed & qui pœnam condignam ingerat, applicandus est, dum tamē in hoc debitus seruetur modus, iuxta ea quæ infra describentur in parte, Ac in perpetuum carcerem. Vnum insuper aduertant iudices, quod ubi ex constitutione aut consuetudine pœna carceris est statuta delicto, tunc non est aliquis in carcere detinendus sine plena probatione delicti: d alia enim contingere posset quod sola informatione summaria, iam ordinaria pœna plecteretur, & si iudex tunc possit ad solam capturam procedere, ut satisfactione fugam personæ prouideat.

Sit tormentum. Nota quod A carcerem Ancus, Martius Romanorum Rex edificauit, ut testatur Plinius minor in suo libello de viris illustribus, & Lucius ab vrbe condita. Eutropius autem lib. 1. de gestis Roman. inuentionem carceris ad custodiam & terrorem Tarquinio Superbo Regi ascribit. Vtunque sit, inuentum Regium fuit, & hinc est quod ius carceris occupans, in crimen læsæ maiestatis incidit. Est equidem carcer mala mansio adeo quod morti æquiparatur. Ita dicit Bald. in capit. 1. §. denique, quæ fuit prima causa beneficii.

amit. Et est inuentus ad custodiendum non verò ad puniendum aut damnum § solent. ff. de pœni. l. incredibili. C. eo. tit. cap. quamuis ad reorum de pœnis lib. 6. l. 1. C. de custo. reo. l. 1. tit. 31. par. 7. & egregia. l. 11. ibi. licet secus sit de iure Pontificio secundum Bar. in d. §. solent. Feli. in capit. qualiter. in 2. de accusa. & diuersitatis rationem scribit Domi. in d. capit. quamuis, & Fulg. conf. 44.

*clericis
qualitas
iudicij
arbitrio
relinquitur.*

Quod vero attinet, ad qualitatem custodiæ carceratis adhibendæ, à iudicis arbitrio pendet l. 1. vbi. Bart. ff. de custo. reorum Bald. in l. 2. in fine C. de exhib. reis las. in 27. in fine lib. 3. Rod. Sua in tract. de fideiussio. in causa crimine idem diffiniunt concili. Trident. sessi. 25. cap. 6. de re forma quod iudicibus ecclesiasticis præcipit, vt in omnibus criminibus, semper ea ratio habeatur, vt iuxta qualitatem delicti, & personarum, delinquentes loco decenti custodiantur. Et idè si catenis, aliis-ve vinculis, clerici ligari debeant iudicis arbitrio relictum est, vt in specie scribunt Paris de Puteo in tract. lindi in verbo Carcer. versic. an si plures Petrus Foller in practi. crimi. in verbo, vel in carcerentur num. 8. Tiraquei in tract. de pœnis legum causa. 11. num. 11. & ante eos Bal. in lib. 2. in fin. C. de exhib. reis perpendit itaque iudex personæ conditionem, & criminis qualitatem, & alias circumstantias, & inde perici- piet, quid circa hoc fieri magis

expediat. Poterit etiam ecclesiasticus iudex, reos de graui crimine delatos prohibere, ne cum aliquo loquantur & ita practitari per iudices peritos & expertos attestatur Anroni. Gome. capit. 9. delicto num. 6. in fine sequitur Iuli. Clar. in practi. crimina §. fin. q. 46. in prin.

Cum verò reus leuiter deliquit, leuiter custodiendus est, & idè perpensis dictis, qualitatibus, possunt iudices iubere nulla fideiussione accepta, vt domum suam, vel aliam, vel ciuitatem, cum suburbij pro carcere habeant, vt docet Iulius Clar. d. q. 46. versic. in dubio. Quod in sacris tribunalibus inquisitionibus receptum est Si- mam. in Catho. institut. tit. 16. num. 5. Fran. Pegu. in anno, ad Director. in quib. libr. 3. Schol. 139.

Post capturam autem, relaxandus erit clericus à carceribus sub fideiussoribus, quando pro crimine de quo delatus est, pœna solum pecuniaria indicta est Hyppo. in Rub. de fideiussori num. 247. idem in practi. crimin. §. Astingam. nume. 2. 3. assueciens opinionem istam communem esse Cepol. consi. 25. Bosius in tracta. causarum crimin. tit. de carcerato fideiussor. commun. nume. 1. & latissime tradit Iacob. Menoch. de arbi. iud. question. lib. 2. centu. 4. casu. 303. qui commun. esse proficitur. Quod adeò verum est, quòd si iudex nolit recipere fideiussores, sed clericum in

*Reus qui
leuiter
delinquit,
leuiter
custodien-
dus est.*

*Clericus
sub fidei-
ussori-
bus relax-
andus
est, quando
pœna pecu-
niaria plecten-
dus non est
alias mu-
deratiss.
ne min-
us iustus
tetur.*

carcere

carcere detinere, committit contrarium crimen iniuriæ, & tenebitur in sindicatu actione iniuriarum. Antoni. Gome. 3. tomo vari. resolu. cap. 9. nume. 8. argumento text. in l. si verò pro condemnato. §. i. ff. qui satisfidar.ogan.

Quod si clericus præsus paupertate, fideiussorem non inueniat, præstita cautione iuratoria, relaxandus est. Quam opinionem communem esse tradit Hypp. in dicta reperi. rub. de fideiussoribus. numer. 166. & seq. Iuli. Clarus. dicta questione. 46. versic. quod agendum. in fine.

Solent etiam iudices tam ecclesiastici quam seculares in festis Paschatis. Maxime Natiuitatis Domini, reos relaxare. l. 3. C. de Episcop. audi. vbi delicta excipiuntur quorum rei non debent relaxari, & quamuis Bar. asseueret in contrarium esse consuetudinem prout illum refert Marcus decissi 429. num. 1. & Practi. Contra. fol. 276. numer. 14. Sed apud nos in viridi est obseruantia, prout apud Mediolanenses refert Bos. si. in pract. crimin. titul. de incarceratione fideiussor. committen. numer. 27.

Item si pendente processu appareat reum non esse culpabilem eius delicti de quo imputatur, quod multoties contingere solet relaxari poterit. l. 3. ff. de custo. & exhibi. reor. ibi. vel pro innocentia persone tradit Clarus, vbi supra qui multos refert.

Si autem clericus pœna corporali plectendus est, non debet sub fideiussoribus relaxari. Bald. in l. 2. col. 1. C. de exhib. reis. Hypp. consi. 16. nu. 28. & in practi. §. attingam. numer. 1. Capi. decission. 30. num. 7. Roland. Valle consi. 38. num. 2. li. 1. Couarr. lib. 2. variat. resolu. cap. 8. num. 8. & commu. esse testantur Insignis Suarez in tracta. de fideiussore in causa crimi. num. 14. & Menoch. dicto casu 303. nu. 15. & est text. egregius in capit. si clericos de sentent. excommun. lib. 6.

Carcere detineas. Adde Card. in Clem. 1. de pœni. & remis. si. quest. 7. vbi scribit Prælatos homicidas esse & irregularitatem contrahere, si clericos retro carcere claudant. Sequitur Petrus Foll. in pract. crimi. in verbo, vel incarceratione. num. 4. Iacob. Menoch. de arbi. iudic. quest. lib. 2. centu. 4. casu 305.

Detulans. Adde quod hoc iam decretum est, in maximam reipublice vtilitatem ab Inuicissimo Carolo Quinto Cæsare Maximo & Primo, huius nominis Hispaniarum Rege Burgis. ann. Domini. 1523. & rursus Pintia ab eius supremo cōsilio anno 1545. Alioqui si clericus non detineatur reclusus in carceribus, poterit à iudice seculari in carcerem mitti. Id quod non tantum fieri debet, licet pendente, super clericarum, sed etiam pendente lite, super ipsius delicti punitione. Quamuis multi ecclesiast. iudices, videntur intelligere Regia decreta.

Clericus qui paupertate oppressus non inuenit fideiussorem præstita cautione iuratoria debet relaxari. Iudices in Ecclesiasticis quam seculares in festis Paschatis in cap. 1. de re factis.

Clericus qui corporali pœna plectendus est non debet sub fideiussoribus relaxari.

Clericus minoris ordinis litem pendente circa clericorum in carceribus pœnitus debet detineri.

lite pendente, circa clericatum ea tamen finita, liberi sit illis: clericos iam effectos immunes à iurisdictione seculari à carcere dimittere, & hoc verius esse censeo contrà insignem D. Co-uar. & alios vt multis probavi suprâ. cap. 62. num. 20.

D *In blasphemie crimine licet reus unico te- ste capi possit, postea tamen sub fide iussoribus est relaxandus.* Sine plena probatione delicti. Adde Auen- da. hanc opinionem se- quente in cap. Prætor. 2. par. ca- pit. 5. nu. 26. & opinio hæc ver- rissima est, & in forensibus ac- tionibus recepta. Vnde sæpissi- mē consului, & obtinui: quod in his casibus, in quibus Regijs nostris constitutionibus, pœna carceris pro blasphemie crimi- ne imponenda sit, licet reus con- tra quem est, solum vnus testis testimonium, incarcerationi pos- sit, si tamen negat crimen com- misisse, statim sub fideiussori- bus relaxandus est, donec inte- gra probatio accusati criminis recepta sit, aliter equidem, vni- co teste, ordinariam pœnā pa- teretur, quod maximam indu- ceret iniquitatem, quod Auen- da dicto loco verum putat.

Clericus qui carceribus et stralli- bus fugit gra- uissime puni-endus est. Non tamen omittā (candide lector) circa huius capitis argu- mentum, quod si clerici post in- carcerationem, carceres effrege- rint, & ab ipsis violenter recel- ferint postea capti grauissimis pœnis sunt plectendi quod Ab. scribit in ca. à nobis. in fine de Apostat. dicens hoc casu proce- di posse ad depositionem, & data incorrigibilitate, ad tradi- tionem curiæ seculari.

Illud equidem vidi dubita- ri, quod in forensibus actioni-

bus est frequentissimum si cler- icus pro debito aliquo fuerit incarceratus, præstita cautio- ne de non recedendo, alias fu- giendo fideiussor remaneret ob- ligatus ad debitum soluendū, tandem fugit, & postea captus, & in carcerem missus: vtrum fi- deiussor teneatur ad debitum soluendum: & cum teneri scri- bit Salic. in l. in bonæ fidei. C. de reb. credi Sequitur Petr. Fol. in præct. cano. 2. par. c. 12. num. 9. quod in laicis est censendum & est not.

Tortura.

CAPVT, CXXV.

- 1 Clericus potest torqueri.
- 2 Confessio extrajudiciali sufficit ad hoc vt laicus questionibus subgyra- tur, secus si fuerit clericus.
- 3 Zabavele opus quoddam exploditur.
- 4 Clericus tortura exponendus, an de- beat prius degradari.
- 5 Tortura adhuc in secunda instantia per potest.
- 6 Clericorum tortura non debet esse ita saeva sicut laicorum.
- 7 Clericus per laicum, etiam sui prælati iussu torqueri non potest.
- 8 Confessio clerici facta coram laico, an sit sufficiens ad torturam.
- 9 Clericus vacillans in testimonio, an possit torqueri.
- 10 Index excedens modum in tortura ad quid teneatur.

PREMISSIS prius quæ debeant torturam præcedere & quæ sint eius species: & præmissis alijs quæ in eius materia à do- ctoribus varijs locis scribuntur, quia illa examinare ad præsens nec vacat, nec expedit, transcri- bere verò præter id quod pu- det, &

det, & piget, inutile iudico: solum enim in hoc opusculo quæ in clericis specialia sunt, & earum personas concernunt referre decreui. In primis notandum est, quod clerici etiā præbyteri si sunt suspecti possunt ex causa torqueri, ita firmat Pat. normi. esse communē opinionem doctorum, in regula. Cum in contemplatione. de regul. iuris. ex cuius verbis videtur colligi quod ad hoc quod clerici torqueri possint, duo debent concurrere. Primum quod sint suspecti, & sic quod sint indicia bene probata, ex quibus red dantur suspecti. Alterum, quod subsit causā, quod ego intellige rem, quod si delictū tale propter quod merito deueniatur ad torturam: & quod clericus torqueri possit propter delictum etiam si agatur ciuilitate contra eum, notat Ab. & Philip. Francus in cap. Dilectis. de appellat. per text. in cap. i. de deposi. In hoc autē summē notandum est, quod voluit Abb. Antiquus in dict. capit. i. videlicet quod clericus non debet torqueri, nisi sint indicia, & si infamatus: a cuius sententiam dicit esse communem Card. ibi, refert Barb. col. 4. quam etiam decisionem doctores plures sequuntur & celebrant, quos ego in meis regulis & fallentijs collegi. in regula incipien. Confessus de crimine, in 2. fallen. in 3. sublimitatione, & vtrā illos idem sequitur Paris in tractat. de iudicatu in impressione parua, fol. 287. in cap. incip. Man-

dauit. Quamuis à prædicta communi sententia voluit nouissimē recedere Alciatus paucis & leuibus fundamentis, in cap. i. de offic. i. ordin. super glo. i. num. 43. versic. Aduerte tamē. Quod in tantum habet locum quod bonus de Cur. in tract. nobilitatis. fol. 15. col. 4. in fin. pro vt supra retuli. dicebat quod etiā si contra clericū sint mille indicia, nisi sit infamatus non potest torqueri. Quod etiā scripsit Thomassius Grammaticus in voto. 11. incipien. Tremendi Dei, in nu. 15. pro quo allegat Paul. de Eleazar & Abb. Antiquum in dict. capit. i. & Ioan. And. & Panor. in di. regul. Cum in contemplatione, & Ana. in cap. i. de cleri. percussio. Quæ 2 decisio Ab. Antiqui motus Felin. in c. De hoc. de sinon. in col. 1. tenet quod licet aliās confessionis extrajudicialis sit sufficiens ad hoc vt possit quis poni ad torturam, b vt per glof. b vulgatam in l. Capitū quinto. ff. ad l. Iuliam. de Adult. tamē nullus hoc in clerico, quod est notabile in proposito: & possent decipi in hoc plures ecclesiastici iudices, qui moti ex illa conclusionē communi torque- rent clericum, qui extra iudicium confessus est crimē. Quam conclusionem ego latius posui in dicta mea regula, & di. 3. sublimitatione: & sequitur etiam eam Decius in ca. At si clerici de iudi. col. 12. in prin. versic. Quando limitatur. Ex quibus enim (saluo meliori iudicio) credetern non bene consuluisset

Zabarellam in consil. 45. Casus talis est in fin. dum dicit quod si clericus legitime tortus confiteatur delictum pro quo torquebatur, non reputat ablonū quod interrogetur de alijs criminibus, de quibus nulla contra cum erant indicia, & sic iudicem ecclesiasticum ob id nō esse reum alicuius pœnæ: nam si clericus non potest torqueri nisi extantibus indicijs & infamia, quomodo poterit interrogari de delictis de quibus non est infamatus, nec indicia sunt, licet iam fuerit confessus aliud delictum? præcipue quia fundamentum suum est satis fragile, videlicet quia præsumitur criminofus etiam in alijs, ex quo unum est confessus, per regulā. Desleat, de reg. iur. Vnde iudicem talia facientem & Deum in Cælis, & superiorem suum in terris offendere credo, & sic ab eo puniri posse propter id: quia si Zabarella intelligit quod potest interrogari de delictis alterius generis, quam illud pro quo fuit tortus: hoc videtur plane esse impiū, ut cogatur quis prodere seipsum in delictis occultis. Si verō intelligit quod possit impune interrogari de delictis eiusdem generis, hoc nō potest fieri, ut notat Alber. de Gandin. in tractat. malefactorum, in Rubri de quæstion. & tormentis, in colu. 4. versū. Sed quid de quæstione. ubi tenet, quod de iuris subtilitate tortus & confessus aliquod furtum de quo erant indicia, non potest de alijs furtis interrogari, licet

de generali consuetudine Italię seruetur contrarium: quem refert & sequitur Franc. de Brunnō in tract. de indicijs & tortura, in fol. 10. col. 4. limitando quando esset diffamatio generalis contra aliquem quod esset magnus latro, quia tunc dicit laudabilem esse talem consuetudinem quod de alijs furtis interrogetur, aliās non. Si ergo nec latro laicus potest interrogari de alijs furtis, quanto magis clericus? Tradunt præterea doctores aliqui summistæ aliud speciale in tortura clericorum, videlicet quod clericus torturæ exponendus debet prius degradari: e hoc scripserunt Autores Rosellæ, & Siluestinæ in verbo Degradatio, qui referunt Alexand. in additionibus ad Bart. in l. omnes. C. de Decutionibus, li. 10. & Rosella refert Roma. in consil. incip. Manifestum est, & allega. text. in l. Et si excepta. C. de malefic. & matth. ibi, [Præsidio dignitatis exutus]. Sed salva eorum autoritate hoc nō credo verum: nam præter id quod Alexand. quem ipsi referunt, hoc non scripsit, & quod Rom. consil. non inuenitur quis sibi persuaderi poterit clericum nondum condemnatum, sed solum indicijs & infamia notatum, esse degradandum antequam constet de veritate delicti: Item text. in dict. l. Et si excepta. non obstat. & verba illius suprà relata intelliguntur, id est, non obstante privilegio dignitatis, & ita intelligit Azo. in summa illius

illius titul. & Bald. & Salic. in ead. l. & Bonifacius in tracta. maleficiorum, tit. de Malefic. & Matth. licet Ang. ibi quem sequitur Ana in cap. 1. de sortilegijs, col. 3. dicat per illum text. quod si constitutus in dignitate est torquendus, debet exui omnibus insignibus illius dignitatis, & sic degradabitur, si cut sit in sacerdote, quando duci debet ad supplicium. Nec suffragari poterit dictæ opinionis tex in l. proditores. ff. de re militari, cuius verba sunt. [Proditores vel transfugæ plerunque capite puniuntur, & ex auctoritate torquentur, nam pro hoste non pro milite habentur.] Arguendo de milite ad clericum: quod argumentum benè procedit, ut per Nicolaum Euerardum in suis Topicis iuris, in fo. 33. quia illa lex nec in milite hoc disponit: nā verbū. *Torquentur*, ibi positū nō debet intelligi de tortura quæ sit ad inuestigandā veritatē, sed quæ datur in pœnam. Et quamvis hoc in milite esset expresse dispositū, non deberet applicari ad personas clericorum: quia in hoc nō esset recipiendū argumentum de milite terrestri ad celestem, cum talis similitudo esset odiosa clericis, & in casu notorie iniusto & contra iuris principia. Et contrarium senserunt Ang. & Ana. in locis supra relatis dum equiparant militem & clericum non in tortura, sed quod miles debet degradari ad torturam sicut clericus degradatur ad supplicium. In hoc insuper

proposito referendum duxi, quod tradunt Ioan. de Ana. in consi. 1. in fina. verbis. & ibi sequitur Lud. Bol. in addi. ad eundem quod si non fuit petrum in prima instantia quod clericus torqueretur, potest peti postea in causa appellationis tanquam ommissum, & respondet ad dictum Ang. in l. Minimè. C. de appel. quod illud est verū, quando non peteretur fieri: sed salva tantorum patrum auctoritate, iudicio meo decepti sunt in intellectu doctrinæ Ange. quia ille solum dicit quod appellatione pendente non debet appellans sustinere pœnam corporis, vel cruciatum, quod aptè intelligendum est respectu iudicis a quo: quia ille si uè petatur coram eo, siue non, non potest torquere reum appellantem, quia innovaret, non tamen tollit quin iudex appellationis post deuolutam ad ipsum causam possit hoc facere: vnde cum doctrina Ang. non aduersaretur illis, superuacaneum fuit velle illi satisfacere. Sed nec mirandum est: sunt enim lapsus scribebantur, quos expedit benignè a lectoribus suffragari: non enim semper vacat singula quæque scribenda rimari. Item aduertere etiam debent iudices ecclesiastici, quod tortura clericorum non debet esse ita fœua, sicut laicorum. d. ita dicit communiter teneri Abb. in dict. regula. Cum in contemplatione. vnde secundum eum clerici nō debent supponi aculeis, sed

fidiculis, sed virgis, seu corrigia-
tis, pro quo allegat bonum tex.
in cap. 1. in fin. 23. q. 5. Nec mi-
randū enim quod in ipso pro-
cessu & tortura clericis suspen-
ditis de delicto aliquis fauor im-
pendatur qui laicis non conce-
ditur, cum etiā postquā sunt cō-
uicti de crimine tam dispari pe-
na plectantur, & sic mortis pe-
nam euadant: præsertim cum
in iure videamus milites seculi
à tortura immunes effectos:
quod etiam de doctoribus &
nobilibus in legibus regni no-
stri disponitur. Quid mirum
igitur si cum militiæ cingulū,
doctoratus gradus, parentum
nobilitas, tot homines à tortu-
ra poenitus liberet, clericalis
ordo promereatur, vt clerico-
rum torturam indicia ac infam-
7 quia præcedant? Nota tamen
quod clericus nō potest torque-
ri per laicum & etiam iussu Pre-
lati sui, ita tenent Anto, & An-
cha. in c. vt famæ, de sent. exco.
vt refert Ababi, in si. & sequi-
tur Dec. in cap. Dilectis de ap-
pel. in prin. licet contrarium &
malè secundum Abb. vbi suprà
habeat communis obseruan-
tia. Hoc etiam concludit idem
Abb. in cap. vniuersitatis. in 3.
not. eo tit. vbi dicit hoc de iure
fieri non posse, & quod hoc i-
deo sic sit, quia hodie clerici
torquentur vt laici: & talis mo-
dus torquendi non posset fieri
per clericos, quia forte nemo in
huiusmodi obtemperaret, nec
sunt edocti in arte illa torquē-
di sicut & laici. Et vide Barba.
in c. decernimus. de iud. colu-

antep. vbi refert Bald. tenentē
ibi quod Episcopus potest cō-
mittere laico vt clericum tor-
quere possit: ipse tamen Barba
miratur Bald. ista sic intellexis-
se, & allegat Ant. vbi suprà te-
nentem contrarium. Vide tamē
men Fel. in d. c. Vniuersitati. de
sent. excommu. vbi dicit q. ista
est conclusio vera & verissima,
q. laici torquentes clericū præ-
cepto episcopi vel vicarij non
excusantur, imò facientes cleri-
cos per laicos torqueri sunt ex-
communicati. & dicit ita tene-
re Arch. & Ioan. de Fant. in c.
Præbyteri. el. 1. §. q. 6. & addit
vltterius quod si clerici nesciūt
torquere quod tūc poterit vo-
cari officialis laicus qui ligauit
clericum torquendū, & postea
clerici possunt torquere. Quod
non videtur satisfacere: quia
peritia torturæ ita & magis cō-
sistit in actibus ipsis torquendi,
quàm ligandi. An autem cleri-
cus possit ad torturam poni ex
confessione delicti facta per eū
coram iudice laico, Barba. in
capit. At si clerici. de iudi. col.
14. versic. Capiō nunc, motus
septem fundamētis concludit,
quicquid alij dixerint, quod
nullo modo potest torqueri: li-
cet Cardin. in capitul. Per in-
quisitionem de electione, te-
nuerit quod sic, Benè tamen
fatetur Barba. quod si clericus
confiteatur crimen coram iu-
dice ecclesiastico, alias non suo,
quod tūc compellitur vel ex-
cusare illam confessionem, vel
perseuerare in ea per tormentum
& quod isto modo potest sal-
uari

uari opinio contraria. & vide eundem Barba prius in dict. c. At si clerici. in col. 4. dicentem quod per illum text. confunditur doctrina Bal. in l. vnica. de cōfess. pen. col. dū scripsit quod ex confessione facta per clericū coram laico, non est torquendus clericus per Episcopum dum modo illam confessionem reuocet vt erroneam, nam cū tex. ibi dicat, quod talis cōfessio nō tenet, non est reuocanda: quia quod nullum est, reuocari non debet. Atque asserit in hoc somniasse tantum doctore. An autem clericus vacillans in testimonio, possit torqueri? f. Bal. in sua margarita, in verbo Clericus, tenet quod sic, & refert Innoc. in c. Conquestus de re iudi. hoc tenentem. Sed clarè patet quod allegat corruptè Innocen. quia non est talis tex in illo tit. Ideo ob solā Bald. autoritatem hoc non crederem praesumendum, cum, vt suprà scriptum, clerici non sunt torquendi ad eruendam veritatem delicti, etiam extantibus indicijs, nisi adsit infamia, quanto magis non poterit torqueri, propter solam vacillationem inferendo testimonium, cum sufficiat quod si de falsitate testimonij fuerit conuictus poterit ob id puniri, si verò solum vacillaue-rit, tunc poterit de vacillatione puniri iudicis arbitrio ad cuius etiam officium spectabit quanta sit illi fides adhibenda discernere. Neque suffragatur opinioni Bald. lex, presbyteri la. 1. C. de episcop. & cler. dum pro-

bat quod presbyteri licet vacillent in testimonio non sunt torquendi. Alij verò clerici inferiores sic secūdū glos. & summarium Sali. ibi, Nam illa. l. nō potuit hoc disponere circa personas clericorum, quod fatetur glos. in capitul. Quia iuxta. §. Presbyteri. lo. 2. §. q. 6. vbi ad litteram est inserta illa. l. per Gratianum: & ideo dicit quod illa. l. instruit iudicem ecclesiasticum quid facere debeat. Sed ego credo etiam salua glo. auctoritate, quod hodie iudex ecclesiasticus firma manente communi opinione de qua suprà, & cum contrarium non reperitur de iure canon. non poterit sequendo instructionē illius legis clericos inferiores propter vacillationē torquere, & licet d. l. presbyte. fuerit per Gratianū admixta canonibus, nihil sibi per hoc autoritatis accessit. Nec curare debent iudices ecclesiastici quod notat Alberi. in dict. l. Presbyteri, dum putat ipse quod clericus etiam si vacillet & dicat se intermisisse factum coram iudice seculari torqueri non potest per eum, sed per suū iudicem ecclesiasticum: quia fundamenta quæ allegat non probant neque sufficiunt: & sua opinio adhuc habet intollerabilius inconueniens, dum firmat quod propter vacillationem factam corā seculari possit clericus torqueri per ecclesiasticum iudicem. In torquendis præterea reis, si in ciuilibus magistratibus crudelitas abesse debet, quāto magis ab ecclesia

sticis iudicibus fugienda est? præcipue quia sæpius tortura cogit innocentes ipsos dolore cruciatos fateri delicta quæ non perpetrarunt, quia ut dicit Ambrosius in epistolis: [Nimia seueritas extorquet plerumque crudelitate mendacium,] prout etiam apertissimè legitur in admirabili illo miraculo per Hieronymum descripto ad Innocentium de muliere sæpius icta.

10 Aduertat etiam ecclesiastici iudices, quod sic delinquentes torquere præcipiant, ut veritatem inuestigare satagent, sine vitæ discrimine, aut membrorum periculo, taliter ut ipse torquendus saluus sit innocentiae vel supplicio, ut sunt verba text. in l. questionis modum. ff. de quæst. Si verò contigerit, quod tortus maneat debilitatus in membro aliquo, adeo ut quasi inutiler reddatur non per hoc existimet se irregularitatem incurrisse, ut not. Abb. post Gasp. in ca. 1. n. 9. quæle. vel vou. Crederem tamen in hoc dicendum, quod si hoc damnum passus est tortus propter excessum torture commissum à iudice poterit propter hoc à superiori puniri, & damnari, ut clerico debilitato refarciat incommodum. Ad quod moueor ex no. per Hip. in di. l. questionis modum. col. penul. nu. 72. cum seq. ubi tenet, quod excedens modum consuetum, & qui debet adhiberi, secundum qualitatem personæ tortæ, tenetur in Syndicatu ubi etiã distinguit inter excessum factum in tortura dolo, cul-

pa, vel casu, quem videre poteris post Sal. in l. Gracchus. C. de adult. & Anan. in capit. 1. colum. 4. & 5. de cler. percus. quos ipse cum alijs refert.

Sit infamatus. Adde Alex. ad A
 Sad Bar. in l. 1. ff. de poenis *Clericus nisi sit infamatus*
 eundem in eiusdem additionibus in l. milites. C. de quæsti. *torqueretur non debet*
 Anto. de Butrio in cap. grauis. num. 14. de depofi. Felin. in c. vniuersitatis. num. 2. de sent. excommu. & in cap. veniens. in 1. n. 4. de testib. & in capit. cum oporteat. num. 7 de accusation. Ang. Arét. in tract. malafid. in verbo. Fama publica. And. Barba. in cap. si constituerit. col. 3. de accusat. Hyppol. in præct. crim. § nunc videndum. nume. 51. & in §. exprædicta. num. 40. & in l. ædictum. nu. 9. & in l. questionis habenda. num. 76. ff. de quæst. & in repet. rub. ff. de fideiussor. num. 126. & in sing. 55. Ias. in l. magistratibus. nu. 7. ff. de iurisd. omn. iudi. Deci. in cap. At si clerici. nu. 126. de iud. Steph. Aufr. in tractat. de potesta. Secula. super Eccles. person. reg. 3. num. 17. Ioa. Const. in glo. ad constit. Reg. Galliar. artic. 163. fol. 294. colum. 1. Boer. Deciss. 193. Cassan. in consue. Burg. rub. 1. §. 5. n. 6. & hanc opinionem communè esse testantur Ioa. Imo. in ca. 1. col. 2. de depofi. Iaco. Septi. in c. tho. insit. tit. 65. num. 47. & noster Gregori. in l. 2. tit. 30. par. 7. in verb. *Cauallero*, Padill. in l. quamuis. num. 9. C. de iuris & facti ignorantia. Bossi.

in tract.

in tract. delictor. tit. de indicijis. num. 15. Didac. Perez in l. 1. ti. 3. lib. 1. ordin. Hiero. Gigan. in tract. de crimi. Læse Maieſt. Rub. quomodo & per quos crimen. quaest. 28. num. 3. pag. 266. Iul. Clar. lib. 5. recep. section. §. fina. quaest. 64. ver. Sed an clericus, & nouissimè Ioan. Gracian. regulis, & fallen. reg. 226. nu. 91. Et stante ista opinione non sufficeret, ut clericus possit torqueri, vnus testis, qui de delicto deponeret, nisi adesset diffamatio.

*Autor à
commu-
ni senten-
tia rece-
dit.*

Et licet opinio hæc communis sit, & plena æquitate, contrariam tamen tenet Abb. Panor. quem sequitur malè sibi constans Fel. in cap. olim. col. 3. ver. tertius casus. de descrip. Aleja. in cap. 1. numer. 43. de offi. ord. Iacob. Septima. dict. tit. 65. num. 48. Quæ quidem opinio in pũcto iuris vetior est. Tum quia opinio communis nullo iure nec ratione fulcitur. Tũ quia nullibi legimus, quod clerici circa hoc, aliquo sint priuilegio muniti, igitur iuris regulis, & receptissimis nostrorũ traditionibus standum est, quibus decretum stat, quod semper plena probatio sufficiens est, ut quis quaestionibus, & tormentis subijciatur. Tum quia si infamia ad clericum torquendum necessaria est, hæc sane sufficienter oritur, ex semiple-na probatione, ex alijsque indicijis, quæ eum suspectum & infamatum reddunt. Præsertim quia ista indicia efficiunt notorium iudici caput. cum o-

lim. vbi Abb. de verbor. signi. quod notorium succedit loco diffamationis. Tum quia regulariter plus operantur indicia, quàm diffamatio. l. 1. §. 2. & 3. & l. fina. ff. de quaest. & ea ratione diffamatio simpliciter non operatur indicium ad torturam, ut traditur à nostris in cap. veniens. de testi. & alijs multis in locis. Tum quia licet respectu pœnæ ordinariæ, ut ea imponatur, sufficit quod crimen legitime probetur, nec necessarium est, quod clericus suspectus, vel infamatus sit: pariratione, nec circa torturam imponendam hoc desideratur, nulum equidem discrimen in hoc constitui potest: & idèò communis opinio in practica non seruatur, prout nec in ciuitate Mediolanensi seruari scribi Bos si. in pract. crimi. tit. de indicijis num. 103. Non tamen inficior iure defendi posse, quod scribit Abb. in cap. licet. primò not. de testib. clariora esse debere indicia contra clericum, ad torturam imponendam quàm contra laicum sequitur Simon de Prætis. consil. 36. num. 4. volum. 1.

Poni ad torturam. Adde Bar. B in l. ult. col. 2. ff. de quaest. & in l. quoniam. ff. de his qui non infam. vbi Bald. 1. lecti. col. pen. Bar. Ang. Paul. & Fulg. in l. iustus fustus. co. tit. Bal. in l. vni. n. 20. C. de confess. & in l. milites C. de quaest. Ab. in c. at si clerici. de iudi. n. 16. vbi Felin. n. 6. Deci. nu. 9. Ab. in c. quæ sit graue. de excess. præl. & in c. si quis

quis de gradu. de purg. canon. & in cap. de hoc. de sumo & in cap. olim col. penult. de rescrip. Hyppol. in l. de minore. num. 30. ff. de quæst. Lud. Carr. in pract. cri. fol. 36. Anto. Gom. de delict. cap. 13. numer. 8. Fran. Bru. in tract. de indicatijs 3. quæst. cui cõmuni sententiæ suffragatur Reg l. 7. ti. 13. par. 3. vbi Gre. Lup. in ver. *como quier.*

C Degradari. Vide Lud. Car. in dict. pract. fol. 85. nume. 30. nouissima æditionis.

D Sicut laicorum. Adde Boer. decissl. 163. nu. 6. Hypp. sing. 55. & in l. maritus. col. fi. ff. de quæst. Bosli. in pract. crim. tit. de tortura testium. num. 6. Sim de Prat. consl. 36. num. 7. vol. 1. D. Epif. Sep. in iust. catho. cap. 65. nu. 49. qui nullū ex superioribus allegat, & opinio hæc communis est & contradietorem non habet, idcō in forēsis exercitationibus, seruanda est. Tum propter excommunicationis periculum, si forē debitis modis torturæ trāsgrediatur. Tum propter summam sacerdotij dignitatē, cui maxima reuerentia debetur, ut latē docet Diuus Chrysostomus in libris de sacerdotio.

E Torqueri per laicum. Vide Silu. in summa, in verbo excommunicationis. 6. §. 11. Hiero. Gigan. vbi paulo antē allegauit quæst. 26. n. 6. pag. 267. Lud. Carr. in pract. cri. fol. 85. num. 23. vbi scribit laici licere absq. excommunicationis metu clericos ad torquendum ligare, ut possint per clericos torqueri.

Hæc tamen auctoris & aliorum opinio non procedit in assensu, no qui secundum illum à laico torqueri poterit, vbi allegat Cap. decissl. 155. Nec etiam procedit quando clerici non reperiuntur, qui clericis torquere sciant, tunc sanē tortura à ministris laicis infligenda est, nā aliter frustrā iudex clericū torquendum esse pronuntiasset, si non esset qui exqueretur, & hoc vltū receptum est, ut alios allegans fatetur Iaco. Septimā. dict. cap. 65. num. 49.

F Tenet quod sic. Adde Ludo. Car. in dict. pract. fol. 85. nu. 31. & hanc opinionem communem esse testatur Bosli. in pract. de tortura testium. num. 7. & opinionē istam Baldi cōtra autorem dicit esse commū. Canonistarum Foller. in pract. cano. 2. par. 8. num. 47.

Iuramento de præmissis interrogari.

C A P V T C X X V I .

- 1 Iuramentum à clerico de crimine & parte accusato exigere non debet, sicut si ex officio iudici procedatur.
- 2 Tortura non nisi prius præstita culpa infamata est inducenda.
- 3 Iuramentum à clerico exigendum nō est, nisi infamatus culpa prius præstita.
- 4 Reus non potest sub iuramento relaxari, de arbitrio interrogari sine simpliciter probatione, aut expressis indicij, aut infamia præcedente.
- 5 Indicia prioris rei ante confessionē sunt manifestanda.

Sola iudicia sine infamia, neque ad purgationem inducenda, neque ad iuramentum exigendum sufficiunt.

eti, aut expressa iudicia aut infamiam. Cum ex mente Sancti Thomae in 2. 2. quaest. 69. art. 2. Praedictis casibus solum liceat iudici interrogare delinquentem, & delinquens teneatur veritatem dicere. Et vide ibi Caietan. qui declarando illam doctrinam Sancti Thomae addit vnum notabilem (iudicio meo) videlicet quod in casu quo praecedunt iudicia, debent manifestari reo, vt sciat se esse in tali articulo constitutum, quod tenetur obedire iudici praecipienti, & extorquenti veritatem, ac etiam vt possit se purgare, & contra illa opponere, ex quo videtur quod sicut ante torturam debet dari copia indiciorum, & sic ante interrogacionem, vt Iudex iuste interroget, & reus teneatur fateri veritatem. Vnde quando aliquid ex praedictis tribus capturam non praecessit, tunc videtur quod iudex conscientia recta non poterit vti practica dict. l. Partit. Cum enim captus qui delictum commisit non tenetur se prodere, nisi praecedat aliquid de praedictis, bene sequitur quod aliter non bene interrogat iudex eum, cum cogat captum revelare seipsum in casu, vbi non tenetur, & peccaret seipsum diffamando, sicut alium quemcumque. Et praeter id quod est iustum rationique consonum, hoc est iuxta mentem illius legis Regni si bene consideratur, hoc enim vt fiat, dicta lex praecipit in hominibus male famigla, quibus statim post capturam

ET si ad partium petitione a clericis de criminibus accusatis iuramentum exigi non possit nec debeat, ex officio tamen procedenti iudici hoc conceditur a doctonibus a ea potissimum ratione. Nam cum liceat ecclesiastico iudici, clerico infamato purgationem indicere, & tunc de veritate delicti iurare teneatur: sic ei licet illi sub iuramento interrogare, vt placuit Panor. in cap. Cum super. quasi, ad fin. de confess. In quo tamen ego aduertendum crederem, quod cum ex dicta ratione purgationis id permissum videatur, inferri possunt duae notandae conclusiones in materia. Prima est quod cum purgatio non sit indicenda, nisi prius praestita copia infamato de infamia, vt circa illam se defendat, & an maleuolis seu inimicis habuerit ortum, examinetur. Sic nec iudex a clerico poterit iuramentum exigere statim post capturam, antequam illi praestet copiam inquisitionis contra eum formatae: ex quo videtur quod practica huius Regni sumpta ex l. 4. part. 7. tit. 29. in qua dispositum quod reus sub iuramento interrogetur statim post capturam, non habebit locum in clericis. ^b Quinimo opinor quod in laicis capis non liceat id indistincte fieri, salua iudicis conscientia: nisi iudex habeat contra reum semiplenam probationem deli-

vult iuramentum exigi. Errant ergo apertissimè temerarij quidam iudices (& qui crocodili more humano sanguine delectantur) qui statim post capturam nullo facto personarum discrimine à captis omnibus de veritate delicti iuramentum exigunt, cum sepius leuia quedam indicia causam præstiterint capituræ. Satis est enim Christiano Iudici si more Christiano iustitiam exerceat. Secunda conclusio, quòd sicut sola indicia sine infamia non sufficiunt ad indicendam clericis purgationem, eodem modo nec sufficere ad hoc ut iudex possit ab eis iuramentum exigere super delicto.

Hoc conceditur a doctioribus.

Hoc nota quod in his quæ ad praxim, & interrogandi reos modum, nihil iure diffinitum est, sed prudentiæ iudicis relinquitur. Ideoque nulla certa regula in hoc constitui potest, nihilominus aliqua cõsideratione digna erunt animaduertenda. Et in primis monendi sunt iudices, ut reos captos dum de criminibus interrogant, humane, & benignè tractent, quòd sæpenumero ad veritatem patefaciendam mire conducit, ne illos seверо vultu, & proteruis oculis tertere faciant, neque iniurijs verbis, aut contumelijs in eos irrumpant. Est equidem hoc à Christiana religione alienum, meminerint ipsos homines esse, & similia crimina, vel fortè maiora committere posse, nisi Dei omnipotentis gratia, & auxilio iuuantur. Nec

aliquando erit indecorum, si qualitas causæ permittit, ut reus præsertim clericus, vel is qui in dignitate sit constitutus, in humiliori sede quàm iudex sedeat, ut magis quietus sit eius animus, ad confitendum de quo in causis fidei est egregia constitutio decreta Mantuæ Carpentano rum anno. 1561. c. 13. 14 & 15.

Benignè etiã admonendi sunt, & subinde exhortandi, ut simpliciter, planè, ac verè fateantur, & quod longè caueant, ne contra ipsos, vel alios, falsum testimonium proferant.

Deinde caueant ne in interrogationibus faciendis, molesti sint, ea interrogantes, quæ inutilia sunt, sed ea dumtaxat quæ ad rem faciunt, sed si reus confiteri cœperit, minimè illum interrumpant, sed libenter & attentè audiant nisi inutilia confiteatur.

Rursus multa simul interroganda non sunt, ne reus cum Sycophanta Plantino dicere possit. [Multa simul rogitas: nescio quid expediam potissimum: sin vnum quidquid singillatim, & placidè perconstabere, & meum nomen, & mea facta, & itinera Ego faxo scias. Hæc Plantus in Trinum.

Rei vero antè omnia interrogandi erunt, qui sunt, de ætate, de origine & quibus parentibus orti, de patria, & de alijs circumstantiis, debet fieri diligens interrogatio, quia ut optimè Oratores admonent, suspicionum argumenta, non leuia sumuntur, ex genere, natione, patria, educatione, disciplina, bonitate,

tate, prauitate preteriti temporis, societate, amicitia, moribus, verbis, & alijs huiusmodi, vt docet Cicero lib. 2. Rhetor. ad Herenium. Quinti. lib. 5. ca. 10. Orator. inst. tradit ex nostris Gand. in tract. crimi. titul. de præsumpti. & egregiè Franc. Casonus in tract. 1. de indi. & præsump. cap. 1.

Id etiā cauere debēt iudices, vt ne itā reos interrogēt vt magis fugiendi modos præscribere, quā veritatē indagare videantur, & vt hoc suggestionis periculum euitetur, in genere sunt interrogādi, & deinde paulatim ad speciē delicti circūstātiā ex primō Franc. Casō. in tract. de tormen. ca. 15. Cætera verō iudicis integerrimi arbitrio cōmittitur. Nā aliquādo expedit ad minima, & particularia descendere, vt reus conuincatur, & crimē quod perpetravit, detectum esse intelligat: & istū ordinē præscribere videtur Iurecōsul. in l. 1. §. in causā. ff. de quæst. in hæc verba. [Qui quæstionē habiturus est, non debet specialiter interrogare, an Lucius Titius homicidiū fecerit, sed generaliter quis id fecerit, alterum enim magis suggerentis, quam requirentis videtur.]

Maclenus Iureconsultus.

Quibus sic præmissis animaduertendū est, qd itā iuris Interpretes circā huius capituli argumentū confuse loquuti sunt, vt prolixa eorū lectione nō intelligas, quid tenendū iudicādū sit, Auctorē nostrē, qd cum bona

ei⁹ venia dicā) super tortuosam incedē tortuosius fabricauit. Quidquid alij dixerint, bitem brem ipse distinctionem constituo. Aut enim iudex præcedente infamia, præhabitisque indicijs, in causā procedit. Aut de occulto crimine contra iuris præcepta iudicare contēdit.

Primò quidem casu, assue-^{Iudex}randū est, iudicē reū interroga-^{insti}re iure optimo posse, ipsumque ^{præcipit}teneri veritatē, o. siteri debere, ^{100 vt}nec curandum est, quæ pœna ^{delictū}imponenda sit spiritualis, vel ^{casatus}temporalis, vel quod procedatur ex officio, vel ad partis instantiam, vel quod crimen sit notorium, famosum, vel ne: nullum certē discrimen inter hos casus constitui potest, sed solum perpendendū est, an iudex recte procedat. Ita intelligenda & interpretanda est Bar. doctrina in l. inter omnes. §. recte. in fine. ff. de fur. quam communiter receptā esse fatetur Aug. Ari. ad Angelum in tract. malef. in verbo, *Comparuerunt*, *et consistuntur totum*. numer. 13. Bertram consi. 321. num. 3. in fine. lib. 3. idem testatur Hypo. in l. quæstionis habendæ. numer. 27. ff. de quæstio. Præf. Contra. fol. 280. in prin. Ant. Gom. 3 tomo cap. 1. num. 65. Iuli. Clar. in præf. crim. §. fin. quæstio 45. vers. sed quæro. & eam obseruat communis Stil. lus Italix vt scribit Bar. in l. 1. numer. 6 C. de iura calumni. vbi Bald. nu. 8. dicit quod ita cōsuetudo obseruat, Mariā in e qua-
liter & quando. num. 227. q. 9.

ffio. 84. in fine de accusa. Sact. Thom. & Caieta. 2. 2. questio. 69. artic. 1. Dom. Soto in tract. de ratione regendi & detegen. secret. mēbro. 2. questio 7. conclu. 1. Martin. Nauar. in ca. inter verba conclu. 6. Corro. 65. 1. quest. Greg. Lopez qui re Chrestianē tractat. in l. 4. tit. 29. par. 7. in verbo, *iurat*. D. Conarru. in practi. questu. 23. num. 5. Rosei. in summ. in verbo, accusatus. §. 1. Rod. Suar. in l. 4. tit. De *his iur.* lib. 2. foro legū Ant. Gom. 3. tho. vari. resolu. cap. 12. num. 15. Bartho. à Medina in summa libr. 1. ca. 14. nu. 35. Anton Cord li. 1. quest. 43. dub. 3.

Quamuis opinionem contra riā reum posse negare delictū, si ex confessione timeat poenā corporalem siue index ex officio procedat siue ad instantiam partis. Si verò poena spiritualis esset infligenda veluti excommunicatio tenetur reus sub mortali crimine delictum confiteri quam opinionem amplectitur Abb. in cap. 2. de confess. eolum penult. Syluestr. in verbo, *Confessio*. delicti Alcocer in summ. capit. 26. §. *El reo*. Soletque pro hoc sententia allegari glo. in ca. 2. de confess. li. 6. Sed primam opinionem tanquam veriotem amplectimur quā esse communem apud Theologos testatur Petrus à Nauarra quem post hæc scripta legi in tractat. de ressi lib. 2. capitul. 4. num. 118. Quæ communis & receptissima sententia, multis iuribus & rationibus fulcitur. Tum quia publica utilitas in

eo versatur, & crimina & scelera diris poenis puniatur, vt improbi homines, iustas luant poenas, & alij earum timore, à committendis sceleribus longē repellantur. vt in l. congruit. ff. de offici. Præsi ca. 1. de offici. ord. quod fieri nullo modo posset, nisi index comperta veritate, ex ipsius rei confessione, sententiā ad puniendā scelera proferat. Tum quia subditus viroque foro iusto superioris præcepto obtemperare tenetur, iudex autem calu supra constituto, vt sibi veritas patefaciatur, legitime procedit, ei verò non obtemperare inobediētiæ peccatum est, & in re graui cōtractum, quod mortalem culpam continet. Tum suffragatur text. in l. obseruari. C. de quor. appella. non recipi. cuius legis decisio seruari non posset, si reus legitime interrogatus, eadem lege veritatem dicere non teneretur. Tum conducit text. in l. vlti. ff. de crimine expila. hæredit. capitul. cum delicti. de accusatio. Tum quia in causis criminalibus iuratur de calumniā l. 1. vbi glo. Sali. & doctores. C. de iura. calumn. tex. in capit. 1. vbi glo. Inno. Abb. & omnes doctores eod. tit. l. 1. tit. 11. par. 3. quod iuramentum inter aliā quæ continet, illud potissimū est, quod reus interrogatus veritatem patefaciat lib. 2. & in aucthe. Principalis. C. de iur. iuran. propter calum. dan. & in auct. vlti. ligantes iura, colla. 9. Tum quia apud Hispanos Regia constitutione id diffinitum est

est l. 4. tit. 29. par. 7. cum dicit. *Espèce el Rey, è el m^r gador denu lo faze iurar, que digala verdal de aquel echo sobre que lo re-audaron.* Et ibi eā notat Grego. & etiam eam perpendit magnus ille apud Hispanos Roder. Suarez in l. 4. tit. *De las iuras.* li. 2. for. ll. num. 14. Tum quia tale iuramentum in causis fidei præstandum esse, præcipit conciliū Biterrense. cap. 4. in hæc verba. Ab illis qui sic citati coram vobis, infra tempus comparuerunt assignatum, recipiat is iuramenta de mera & plena super facto labis hæreticæ tam de se quā de alijs viuiss & mortuis dicenda quā nouerint veritate. Idem sancit Martin. Quintus in Bulla incip. [Inter cunctas.] in conc. Constantiæ. Sess. 45. quæ continetur in literis Apost. pro sanct. Officio pagin. 4. cuius iuramenti formula talis est. [Iuro per Deum & Crucē, & sacrosancta quatuor Euangelia, manibus proprijs facta, me dicturum veritatem, qd si fecero Deus me adiuuet, sin autem contra, Deus me condemnēt.] Circa quod aliqua summe necessaria & in practica vtilissima animaduertenda cōseō.

Primò, teneri reum in propria specie, iudici interroganti, sub mortalis criminis pena, crimen confiteri. Hæc sanè communis est, & Theologorum, & Canonistarum opinio, vt colliges ex Diuo Thom. Caier. Domin. Soto Nauar. in locis nouissimè allegatis.

Secundo quod vsque adeò re-

us tenetur, veritatem confiteri, vt non possit à confessario absolui, nisi proponat eam patefacere. Nam talis reus in non confidendo peccat, neque eum peccati pœnitet, imò perseuerat, & ea ratione nec peccati veniam, nec absolutionem meretur. capit. peccati veniā. de regul. iur. libr. 6. ita scribit Domin. Soto dist. tract. membr. 2. quæst. 7. quod singulare & quotidianum est, teste Martin. Nauar. in manuali. capit. 25. num. 36.

Tertiò est consideratione dignissimum, quod si reus iuste interrogatus delictum semel negauerit, licet mortaliter peccet, nihilominus iuste damnatus ducitur ad supplicium, minimè tenetur ad confitendum illud, nisi notabile aliquod dānum inde probabiliter sequeretur. Cum eius spiritali salutis sufficiat iusta confessio cum sacramentali absolutione: vt doctissimè scribit Nauar. dist. ca. 25. num. 38. Nec inter secundam & tertiam illationem, aliqua inest repugnantia. Nam ob id in secunda reus mortale culpam contrahit, nec absolui potest in animæ iudicio, quia confessio ad crimen reuelandum, vel ad alios iuris effectus necessaria est. Non sic in tertia, quia cum crimen legitimis probationibus comprobatum est, ita vt ducatur ad supplicium reus, idè eius confessio non est necessaria, nisi alicui graue damnum sequatur, ita bene declarat contra F. Magn. Bart. à Me-

Reus à
sacerdo-
te absol-
ui nō po-
test, nisi
animocō
ceptis
iudici
veritas
pateface-
re.

Reus si
semel vo-
ritate na-
gauit cū
ad supli-
cū duci-
tur eam
saceris nō
tenetur.

Reli-
quæ
men sub
pana pe-
catis mor-
tali cō-
stent.

din. & Cordo. D. Segur. in suo direct. 2. partit. ca. 17. nu. 36.

Si reus non respondeat iudici interrogatus quid alio facendum sit.

Quartò, quod si reus à iudice interrogatus, respondere nolit, iuste ei præcipi potest, quod respondeat, aliàs habeatur pro confesso, ita in quadam causa grauissima Illustrissimi Comit. de Vreña, iudicatum fuit in Hispania, vt memorix protulit Rodericus in dict. l. 4. nu. 15. Vel condemnari poterit ad torturam, si confiteri nollit: vel si dubiè confiteatur (puta) non scio, non recordor, Bald. in l. accusationem, num. 11. C. de accusation. & opinio ista approbata fuit Regio Neapol. Pre torio teste Cap. decis. 145. eà sequitur Foll. in pract. fol. 308. & in practica sæpissimè recepta fuisse scribit Iuli. Clar. lib. 5. recep. sent. §. fina. quæst. 45. vers. sed pone.

Reus si accusatus sit ne mora veritate sciretur.

Quintò, asseuerandum est reū accusatum statim cum à iudice interrogatur, ita astringi ad veritatem confitendam, vt nullo modo possit à iudice petere vt sibi dilatio aliqua, vel tempus ad deliberandum conferatur cum de facto proprio interrogetur, Bald. in l. cum falsum. num. 2. ff. de acquit. heredit. quam opinionem communem esse sciretur August. ad Ang. in tract. malef. in verbo. Comparuerunt dicti inquisiti & confitentur nu. 6. Pract. Conrad fol. 280. num. 2. & eam totius orbis consuetudo recepit, vt sciretur Sali. in auth. 1. offeratur. numer. 6. C. de litis contesta. vbi Paul. de Castro, numer. 5.

& 11. Amad. de sindi. numer. 124. quicquid in contrarium tenuerit. Alexan. in l. 1. in prin. num. 6. ff. de æden.

Sextò, illud certissimi iuris est reum legitimè conuictum sub mortalis culpæ reatu, si à iudice interrogatur, etiam in tormentis, vt crimen commiserit, teneri veritatem patefacere, nam licet iniquè torqueatur cum testibus conuictus sit, ex Angeli sententia in l. & si certus. ff. ad Syllanianum, vbi Ioa. Igneus Aug. Arim. in addit. ad Ang. in tract. malef. in verb. Fama publica. Quæ opinio communis est, teste Hyp. in l. 1. ff. de quæst. num. 11. & in pract. cri. §. nunc videndū n. 25. Car. in prac. cri. in prin. nu. 188. & licet contraria opinio assertorè habeat Bald. in l. obseruare. num. 9. C. quorum appellat. non recip. & in l. 1. nume. 9. C. de iuram. calumn. Thom. Gram. voto 1. column. 1. scilicet igitur communi opinione, nihil refert quod reus iniuste torqueatur, cum saltem iniuste à iudice interrogetur, quam ob causam veritatem confiteri tenetur. ita egregiè scribit insignis D. Coua. in pract. quæstio. cap. 23. num. 5.

Reus cōnuictus, si certus sit torqueretur veritatem patefacere debet.

Septimò est circa hoc mirè obseruandū, quod qui iuramentum præstat, iurare debet iuxta mentem iudicis interrogantis, non secundum propositum aliud iurare debet, alias dolum emitteret iuramentum & grauer peccaret. Sancti Thō. 2. 2. quæst. 89. artic. 7. in res-

Iuramentū est veritatis actio pro standū est scirendum reū iudicem interrogantem.

ponf.

captioe *ponf.* ad 4. & ibi Caietan. Soto, libr. 8. de iusti. & iure quæstion. 1. articu 7. hinc illud Isidori. [Quacunque arte verborum quis iuret, Deus tamen qui conscientia testis est, ita accipit sicut cui iuratur intelligit.] Hæc ille. Idem iudicium habendum est de æquiuoco iuramento, quod simulatis verbis artificiosè concipitur, ita ut duplicem sensum recipere possit, nam si licitè exigitur, non licet tali amphibologia uti, ob maximam iniuriam quæ iudici qui habet ius exigendi, fit ita Soto dict. artic. 7.

Reus quo exceptus est à iudicio, non potest esse veritate criminis confecti non censetur.
 Octauo, quod tunc locum obtinent, quæ suprà scripsimus quando is qui interrogat, legitimus & competens iudex est, unde si is qui interrogatur, exemptus est ab illius iurisdictione, quia clericus est, vel Scholaris, aut si reus indebitè ab Ecclesia extractus fuerit, iuste poterit veritatem absque mendacio celare, & quauis neget officiosum est mendacium, & veniale peccatum tantum, nisi iuramentum interuenerit. Sic tradit eleganter Domi. Soto dict. tracta. 2. membro. quæst. 7. concl. 3. Marti. Nauar. in dict. ca. inter verba. Corr. 65. num. 244. ubi dicit idem esse quando iurisdictione iudicis per appellationem, vel recusationem suspensa est.

Quando iudex legitimus ad exigendam reus confessionem
 Nono, quod dicitur iudex ad confessionem exigendam reus accusatus est, vnus testis oculatus, & omni exceptione maior, aut vnum iudicium vel

plura illi æquipollentia. Ut videtur sentire Bart. in l. fin. nu. 7. ff. de quæstion. vel quod reus infamia laboret, ut infra scribo, ver. quod autem. Nec non desideratur, quod ea probatio in processu contineatur, de ea quæ reus certior factus sit ut sciat iudici tunc esse obtemperaturum. ut scribit Sanctus Thom. & ibi Caietan. 2. 2. quæstion. 69. articu. 1. & 2. Martin. Nauarr. dict. cap. 25. nume. 36.

Reus in causis capitalibus an possit à confitendo crimine excusari.
 Decimo, illud perpetuè memoria commendandū censeo quod licet præfata magis communis opinio in causis civilibus, & criminalibus procedat, in quibus poena sanguinis non timetur, nec non in omnibus spiritualibus controuersijs. At verò in causis capitalibus, & ibi de graui dedecore agitur naturalis æquitate dictante, assuerandum censeo, posse reum salua conscientia, veritatem ipsam absque mendacio, verborum inuolucro cōtegere. Initum quidem est hominibus, à natura ipsa, ut se defendant, & à mortis faucibus incolumè vitam reddant. Hinc leges oriuntur, quibus inuasore cum moderamine inculpatæ tutelæ occidere licet. Ab hac naturali æquitate proficiscitur ius aliena subripiendi, extrema famis necessitate ad id impellente. Similiter proficiscitur, illa enim potestas, qua seruo vitandæ seruitutis gratia, (quæ mors naturalis est) permittitur à domino fugere, fortior igitur ratio iure natu-

rali eradicata suadet, ut reus absque criminis nota veritatē quæ probari non potest, ut visā tueatur celare possit. Deinde nervosa, & vigentissima ratione, præcedens doctrina fuleitur. Nam si consanguineus ad testimonium ferendum contra consanguineum, compelli non potest, quando ingens aliquod dispendium timetur ut in l. 4. ff. de testi. cum similibus nullus equidem absque infamia negare potest, hoc non magis licere ei, qui mortem vel infamiae labem est passurus.

Nec his refragatur, quod iudex iuste interroget, nam similiter reus iuste veritatem celat & uterque suo iure vitatur, sic iure compertum est, licitum esse iudici præcipere damnato, ad poenam ultimi supplicij, ne fugiat à carcere, ipse verò obtemperare non tenetur. Dominus similiter iuste iubet seruo ne fugiat, ipse autem fugiendo se à servitute liberare potest, & ita in terminis huius propositæ disputationis tenet Petrus à Navar. de testi. lib. 2. ca. 4. nu. 142. quo casu, Abb. & aliorum opinio posset procedere.

Secundo autem distinctionis membro, quando crimē occultum est, non licet iudici de eo interrogare, nec reus tenetur crimen detegere, nec in hoc iudici vel Prælati obtemperandum est, quia contra Christianam charitatem est, de his interrogare, occulta quidē scelera revelanda non sunt, sed Deo soli relinquenda cap. si omnia ca. si

oues. ca. ex merito. 6. quæst. 1. tex. egregius in ca. erubescant. 32. distin. ibi. [De manifestis quidē loquimur, secretorū autem, & cognitor Deus & iudex est.] text. in ca. si quis aliquando. §. non tibi dico. de poeniten. distin. 1. ibi. [Non tibi dico ut te prodas,] iugum equidem Domini suave est. Religio sanē Christiana pijsissima est, quæ nolit quempiā cum tāta sui honoris & famæ iactura obligare. Imò hoc esset cōtrā ius naturale, nam par esset, ut si obligaret aliquem, ut se interficiat, ut latē probat D. Thomas 2. 2. quæst. 69. & ibi Caieta. artic. 2. Henr. de Gād. quod libr. 1. quæst. 33. latissimē Ab. in ca. 2. de cōfess. & est communis Theologorū & Canonistarum sententia, ut colliges ex Domini. Soto & Navarr. iam allegatis.

Nec in causis fidei reus interrogandus est de delicto occulto de quo delatus reus infamatus non est Directoriū inquisitorum. 3. par. de modis interrogandi reum numer. 74. nisi ipsi rei dum confitētur ansam præstiterint ad alia interroganda quod frequēter contingere solet, tunc si ad causam de qua tractatur conducunt interroganda sunt sic decretum fiat in structiōne Madriliana an. 1567. cap. 15. §. Y deuen siempre, cuius verba latinitati donata hæc sunt. [Habeant etiam Inquisitores magnam curam, ne interrogent extra indicia, nisi reus per suam confessionem occasionem præbuerit.

*Reus
nec in
causis
fidei
de de
omnino
occulto
interro-
gatur.*

*De occulto
crimine
reus iudex
non potest
interro-
gare.*

Quod

*Crimen
occultū
quod di-
citur.*

Quod autem dicatur crimen occultum vide Abb. in capit. ex literarum. de tempo. ordin. & in cap. vestra. de cohabit. cleri. & mulier. Domin. & Alexan. in cap. erubescant. 32. dist. asseuerantes, illud crimen occultum dici, quod probari non potest, idem tenet autor noster infra. numer. 4. sequitur Grego. Lup. in dict. l. 4. tit. 29. par. 7. ubi scribit quod quando non adest semiplena probatio, vel indicia, ex quibus imponi possit tortura, vel saltem incurrere terror ipsius, etiam si adesset infamia, reus interrogari non potest. Ideo iudices admonet, ne reos de occultis criminibus interrogent, nam cum eos contra iuris ordinem poenis afficere intendunt proprias animas damnant. Deumque Optimum Maximum offendunt. Nec iudices contrarium facientes Zelus iustitiæ excusaret, quia ut scribit Abb. post Hostien. in cap. cum in iuuentute. de purga. canon. non permittitur aliquid fieri iudici, ex solo Zelo iustitiæ, nisi sub sit iudicium rationis. Tunc vero sola infamia sufficeret, absque alia probatione, ut reus iuste interrogari possit, quando casus esset, in quo haberet locum purgatio canonica ex Abb. sententia in dict. capitu. 2. de confess. Præpo. Alex. in cap. ex poenitentibus. 50. distin. Mihi tamen (ut verum fatear) hæc opinio Gregorij nunquam placuit, nam si iudex cum reus infamia laborat, vel contra ipsum obiecti criminis indicia virgent iuste

procedit capit. qualiter & quando in 1. & 2. & in capit. super his. de accusa. Ergo reus seclusa morte, tenetur respondere, nec semiplena probatio, nec illa virgientissima indicia, quæ requirit Grego. desiderantur, ut ad id compelli possit. Quando vero crimen occultum foret, piaculum esset & longè à pietate Christiana alienum reum interrogare. Quod summè notandum est, quia vidi imperitissimos & impios iudices, in hoc passim errare, qui in criminalibus, grauiusque causis, simplicibus tabellionibus (auaritia tamen plenis reorum confessiones committunt. Qui iuris ordine prætermisso, de occultis criminibus interrogant, datur etenim ex hoc auertissima ansa periurijs, & in numeris alijs malis, in maximum damnum reipublicæ, dabunt qui talia faciunt, in die timendi iudicij, strictissimam rationem.

Vnde meritò exterminanda, *Crimen* & releganda est consuetudo *Arabie* quædam quæ potius corrupte- *piscopa-* la est appellanda, quæ in aliqui- *lu Com-* bus tribunalibus ecclesiasticis *pluten-* recepta est, & quod vehemèter *si con-* doleo in hoc Complutensi ce- *factum* leberissimo, nempe quod in ma- *quod in* trimonialibus dispensationi- *reprobau-* bus, qui contrahere volunt sollicite interrogantur an se carnaliter cognouerint, de quo contrahentes ipsi infamati minime sunt, nec aliter de hoc constat. est sanè consuetudo hæc supra dictæ verissimæ, & communis.

conclusioni contraria.

*Reus in
dici de
facto in
terroga-
ti, respō-
dere mi-
criminis
vime se-
ntent.*

Si autē iudex de facto reū in-
terrogat, quādo ius interrogā-
di nō habet, minime respōdere
tenetur, & iuste absq; alicuius
dere criminis, potest ipsum iudicem
verbis, communī significatione
ambiguīs fallere, mentiri tamē
nullo modo absq; peccato po-
test, vt docet Augustinus libr.
de conflictu vitiorum. capit. si
quis cap. primum. 22. quæst.
2. Sanct. Thom. 2. 2. quæst.
69. artic. 1. & Caietan. quæst.
89. arti. 1. Adria. Summus ec-
clesiæ Præsul. in materia con-
fessi. dubio 10. & quodlibet.
11. litera cc. Domi. Soto in tra-
cta. de ratione tēgen. & deregē.
secre. membr. 3. q. 3. conclus.
5. & lib. 5. de iust. & iure. quæ.
6. artic. 2. Mart. Nauar. in cap.
inter verba. 11. quæst. 3. Corro.
64. Genesi. à Sepulueda in dia-
logo de ratione dicēdi testimo-
nium cap. 5. quod etiam scrip-
simus.

*Idē in te-
ste obser-
uandum
est.*

Idemque pari ratione in teste
asseuerandum censeo, qui non
tenetur ad testificandum, po-
test iudici interroganti dicere,
se non teneri ei respondere,
quamuis sciret id de quo inter-
rogatur, & si illum cogere velit,
appellare potest, præterquam si
iuste timet, iudicem in eum se-
uiturum, quod si timet, respō-
dere potest se nihil scire (intra
se tamen intelligendo) quod
dicere teneatur, ita scribit Mar-
tin. Nauar. in manu. confesso.
capit. 25. numer. 43. cuius o-
pinio verissima est, & ample-
tenda, licet contrariam tenu-

erit Genesi. à Sepul. de ratione
reddendi testimonium. capi-
tul. 13.

Illud verò sciri oportet quod *Reus in
casu du-
bi an re-
dici in-
terrogan-
ti obre-
petare te-
neatur.*
à nostris prætermittitur, virum
in casu dubij, reus teneatur iu-
dici interroganti respondere
cum sibi non constat, an iudex
legitimè procedat, vel ne, &
iustam dubitandi causam ha-
beat, potissimum hodie, cum
ante confessionem non detur
sibi copia indiciorum, vt se-
quenti annotatione scribam,
& in proposita specie Domin.
Soto in dicto tractat. memb. 2.
quæst. 7. conclu. 3. asseuerat
in fauorem rei declinandum
esse, maximè in capitali iudi-
cio, quia peius est in tali casu
hominem occidere, quàm iu-
dici non parere, idque latius
ipse probat eod. tract. memb. 3.
quæstio. 2. quod verissimum
puto. Nam quod reo ante con-
fessionem copia indiciorum
detur naturalis defensio est, quæ
sibi ad proprium honorem tu-
endum, & vitam conseruan-
dam competit, non equidem
contraria consuetudo, in hoc
detrimentum inferre potuit, nec
pro iudice in hoc præsumendū
est, cum iuris sanctiones non
obseruet, vide quæ scripsi su-
pra versicul. Octauo quod di-
citur.

In clericis. Nota quod hoc in
ecclesiasticis iurisdictionibus mi-
nimè seruatur, forensis namq;
vltus nullam differentiam inter
clericos vel laicos constituit.

Copia indiciorum. Adde quod
istam opinionem sequitur Pra-
ctic.

Conse-
tudine
receptū
est, quod
nulla in
diciariū
copia da-
ta res co-
fessione
exigatur

eti. Papien. in forma Inquisitionis in verbo, fama publica. Vbi dicit quod malè hoc in practica seruatur. De iure equidem quod suprà scripsimus verissimū est. Consuetudo tamen quæ sæpenumerò integerrima iura destruit opinionem cōtrariam recepit, quò scilicet reus interrogetur, & examinetur ante datas defensiones, & iudiciorum copiam, ita quotidie practicatur vt fatetur Foller. in pract. crim. Cano. fol. 165. nu. 9. Practica Iodo. fol. 24. num. 18. Pract. Contra. fol. 255. limitat. 6. Iuli. Clarus lib. 5. recep. senten. §. fina. quæsti. 45. versū. sed quid. vbi dicit quod stante ista consuetudine generali, malè faceret iudex qui aliter obseruaret. Quæ forensis consuetudo iuuari potest, apud Hispanos ex Regia l. 4. tit. 29. part. 7. vbi eam ad hoc notat Greg. in glo. magna in finalib. ver. dicēs sub dubio tamen fore quod stante Regia illa constitutione, iudex iussu interroga- re potest, non data reo copia Inquisitionis. Semper tamen mihi summè placuit ea forensis practica, qua Ecclesiastici, & seculares iudices, Deum timētes vt solent, vt ante confessionē receptam minimè præcipiant informationis copiam dari, sed tantum tabellioni vel notario præcipiunt quod testium depositiones, absque eorum nominibus coram reo legat, vt inde cōpertum habeat, quid contra ipsum probatum sit & veritatem fateatur.

Testiu in
nomina,
& depo-
sitiones,
quando
res ma-
nifestari
debeat.

Post cōfessionem verò receptam accusationemq; oblatam, non solum testium depositiones, sed ipsorum nomina manifestari debent, vt melius seipsum defendat. text. elegans in cap. veniens. in 2. de accusati. Regia l. 11. tit. 17. p. 3. l. 4. tit. 1. lib. 8. ordi. noui, nunquam equidem defensionis facultas. deneganda est, l. defensionis facultas. C. de iure si. lib. 10. tradit optimè Bonif. in tract. malæsi in tubr. de inquisit. & de earum form. nu. 15. fol. 267. Fulgo Paul. de Castro & nouissimū in l. 2. C. de æden. vbi optimè Socin. prædictam cōmunem sententiam declarat procedere in his indicij, & probationibus quæ recipiuntur, post inquisitionem & negationem parte citata, secus verò iudicandum est in illis, quæ sunt ante inquisitionem pro informatione curiæ, quod est de mēte Angeli in le. quæstionis. ff. de quæst. & Bart. in l. fin. eo tit. idque Socin. eatione probat, quia tales testes parte non citata examinari, nullum ei præiudicium inferunt, nisi repetantur. vt in l. fin. ff. de quæst. & hoc sequitur Gregor. noster in dict. l. 11. in verb. *Testig.* vbi dicit quod per hanc practicam cessauit timor subornationis testium qui in plenario iudicio sunt repetendi. Quæ ratio potissima fuit Hosti. hoc tenentis in dict. cap. qualiter & quando.

Ex quo manifestè sequitur, qd illorum testium nomina, reo manifestanda sunt, qui plenario

Testium
nomina
non de-
bet ante

publica-
tionem
reos man-
festant.

judicio fuerunt reproduci, vel de nouo testimonium in eo protulerunt, & hoc facta publicatione, non verò illorum qui summario iudicio deposuerunt, cum isti nullum praeiudicium quo ad condemnationem inferant, latè sui testimonij ratificatione alias, apertissima anfa daretur reo, ut precibus, donis, testes corrumperet, eos ut longè repelleret, ne primis depositionibus starent, & crimen maximum partis offensus, & reipublice damnum, impunitum remaneret, & summe laudo iudices, qui in criminalibus causis, praesertim grauissimis, ita faciunt: licet practicam hanc ingrepet diligens & doctus Ioan. Gutierr. allega. 13. num. 2. Sed ab ea recedendum non est, quod summe nota, quia nullus ex nostris, ita declarat & in actonibus forensibus est frequentissimum.

Nomina Sunt equidem nomina & testi-
ex testi- monia testimonium eo modo, ut di-
depositis citum est, publicanda, ut locum
non res obtineant, etiam si per modum
publicatis inquisitionis procedatur. Ut
debent. scribit Caepol. consil. crim. 65.
& 66. Petr. Paul. Parisi. consil.
2. numer. 253. volum. 4. Iul.
Clar. libr. 5. recep. senten. §. si
quaest. 49. siue ea inquisitio ge-
neralis, siue specialis sit, nihil
ad rem facit, & hoc expresse
probat in l. 1. & 4. tit. 1. lib.
8. ordin. noui.

In causis Ex qua sententia, & dictarum
summa- Regiarum legum sanctione, col-
quis idem ligendum est, non esse etiam in
locis ha- causis, in quibus summarie, &

de plano proceditur, publica-
tione testimonium deneganda pro-
bat dicta lex 1. ibi. *Y oya a la par-
te, y le de copia y traslado dala pes-
quisa, y summariamente proceda,*
*porque los delictos no queden sin pe-
na.* Et dicta lex 4. ibi, *aque lo a-
quellos contra quien fuero hecha la
pesquisa, oyan poder de demandar los
nombres de los testigos, y los dichos
de las pesquisas, porque se puedan
defender.*

Vnde manifestè deducitur, quod *Interd-
iurudo*
licet consuetudo iam inuasit, non *inuasit -
ut quod*
solù in secularibus, sed in eccle- *in causis*
siasticis tribunalibus quod in cri- *summa-*
minibus, in quibus de plano & *rijs, uno*
sine strepitu, & figura iudicii *cotextu*
procedendum est, ut in crimi- *processus*
nibus prouenientibus ex incō- *sit cum*
tinentia ex conc. Trid. sess. 25. *honore*
c. 14. de refor. & in alijs, pro- *publica-*
cessus uno cōtextu fieri soleat. *tionis &*
Nempe quia datur reo ad se de- *cōclusio-*
fendendum copia accusationis *ne, de-*
capitulorum, cum peremptorio *bet tamē*
termino, cum honore publica- *vere pur-*
tionis, necnō cum conclusione *blicatio-*
& citatione ad audiendam sen- *testis sit*
tentiā diffinitiuā, nihilominus *re & non*
tamē, cum debito effectu, & nō *sibi om-*
sub umbra testium publicatio fie- *nia.*
ri debet, ita videtur reo integra
copia ut se defendat, quod Re-
giae constitutiones iam allegatae
probant. Nec forensis, si contra-
ria esset, quāuis longeva cōsue-
tudo defendi posset, sed tanquā
iniqua diuino & naturali con-
traria relegendae esset. Et hac ra-
tione, si testium publicatio omit-
tatur, processus esset ipso iure
nullus, hoc sine dubio in cau-
sis criminalibus, ita Iul. Clarus
libr.

libr. 5. recep. sent. 5. fi. quæst. 48. in princ. D. Segura in director. iudi. Eccle. 2. par. ca. 14. num. 8. quid autem sit in causis civilibus, vide quæ scripsi ad Ioan. Ber. in regul. 708.

D Malæ famæ. Adde quod forensis practica minimè hæc Auctoris interpretationem recepit, nam generaliter in omnibus nulla constituta differentia, an sint bonæ vel malæ famæ, dicta Regia l. Parutarum procedit, ut scribit Greg. ibi in glos. magna in. fine, nam quod lex illa de bona vel mala fama loquitur, est sanè alia ratione an reus deferendus sit per domum, ad res suas componendas, cum capitur, vel statim ad carceres deferendus sit, unde Gregor. ab Auctore nostro ibi recedit, communem practicam defendens, ut nulla copia indiciorum reo data, iudici de crimine interrogare liceat.

Confessionibus proprijs.

CAPVT CXXVII.

1. Traduntur multa, quæ à iudicibus ecclesiasticis, in clericorum confessionibus, præ oculis sumi habenda.
2. Confessio clericorum non verificata quando nocet.
3. Clericum, qui delictum confitetur, sine accusatione puniunt.
4. Poena minor imponitur per viam inquisitionis, quam per viam accusationis, nisi de crimine per partem confessionem constet.

IN confessionibus clericorū illa meritò obseruari debent, quæ in alijs reis à iure disposita

ac à doctōribus interpretata leguntur, cum in hoc non debeant esse deterioris conditionis quàm laici. Ex quo debent aduertere iudices, an tales confessiones clericorum fuerint extrajudiciales, vel coram non suo iudice, aut verisimilia in se continentes, aut incidenter, & non principaliter factæ, curatoris auctoritate non interueniente, si clerici minores sint vigintiquinque annorum, aut in tortura non seruata forma, quam in talibus confessionibus iura exigunt, & si quid tale in illis reperierint, obseruent, illa quæ iura in hoc tradunt, & doctores scribunt: quæ quidem transcribere nolo. Vnum tamen fortasse attentari possit in ista materia, quod cum clerici pro criminibus, non infligatur poena mortis, aut mutilationis membrorum, quod in criminibus quibus veniunt puniendi circa traditionem curiæ seculari, præiudicaret illis confessio facta delicti, sine eo quod iudici necessariò constet delictum fuisse in veritate perpetratum. Nam quod hoc in a seculari iudicio requiratur, ex eo introductum est: quia cum nemo sit dominus membrorum suorum, non potest aliquis in periculum vitæ suæ aut membrorum quicquā fateri commisisse, nisi in veritate constet delictum fuisse perpetratum. Attamen quod sua confessione sola possit sibi clericus in ordinibus, ac beneficijs suis facere sibi præiudicium non reperitur prohibitum, cum possit ex conue-

tionem ad illorum amissionem obligari. Vt de ordinibus probat text. in c. quotiens. 1. que. 7. & de beneficijs probatur in in cap. cum dilecto, & cū glo. in ver. obligauit. de electione, & in cap. fina. de crim. fal. vbi hoc not. Abb. in 3. nota. Quānis omnibus iudicibus consulo vt si fieri potest, semper satagāt quod illis constet de delicto à clericis sibi confesso. Est & alia specialitas in clericis confitentibus delictum, videlicet quod sine accusatione puniātur: hoc tradit in eis speciale fore Host. in cap. 2. de confess. sic intelligendo text. ibi, quod refert ibi Cardin. licet quod ad illius text. literam & intellectum illum nō admittat. Est præterea & alia tertia specialitas in ista materia quod licet sit verum quod quādo agitur per viam inquisitionis nō possit imponi poena ordinaria b delicti, vt in cap. inquisitionis. de accusat. fallit hoc si de crimine constet per confessionem. ita limitat Innocen. in capitu. Qualiter. el. 2. de accusat. & sequuntur ibi, scribens, vt refert ibi Felin. in §. licet autem. in princip. qui hoc reputat singulare. Ponit etiam Præpo. in capitul. de accusat. 2. quæstion. 3. column. 38. probat tex. quem ibi commendat Abb. in capit. final. de celebra. missarum. Item aduerte in ista materia quod sola confessio criminis facta in causa ciuilitate acta, quando ageretur criminaliter non sufficeret ad condemnationem: sed

potest compelli reus vt perfectueret in ea. ita concludit Abb. in capit. Qualiter. el. 2. fina. verbis de accusa. sic intelligens Innocen. in capi. per inquisitionem de elect.

Fuisse perpetratum. Ad de Bald. in authent. sed nouo iure. C. de seru. fugi. vbi Cep. colum. 15. Ange. in l. 1. colū. 2. ff. de confess. & in l. certum in prin. co titu. Ange. Aretin. vbi latè Augusti. Arim. in tracta. malæfid. in verb. etiam vestem. num. 25. Hypp. de Mar. si. in l. 1. nu. 32. ff. de quæsti. Ludo. Carr. in pract. crimin. fol. 237. secundum nouissimā impressionem Ioan. Ber. in regul. 124. Felin. in cap. auditis. colum. 16. de præscrip. Pari. de Puteo in tract. sindi. in ver. Confessio. circa medium Tho. Gram. deciss. Neap. 2. nu. 38.

In crimine verò hæresis ex sola cōfessione procedi potest ad condemnationem, quia cum hæresis crimen mente concipitur, & in animo lateat, plerūque non potest aliter probari quā per propriam reorum cōfessionem. Bald. in l. si quis non dicam rapere. C. de Episcop. & cleri. Nicola. Arelatanus in tracta. de hæret. not. 2. Franc. Ponzin. delamijs num. 52. & 70.

Et quamuis hæc vera sunt, nihilominus tamen cum defensiones sint de iure naturali, vt in l. vt vim. ff. de iust. & iur. nō obstante propria confessio, ne offerri debent reo defensionis, & si quid aduersus eam opponere

In hæresis crimine ex sola confessione absque alia probatione non quit condemnari pæss.

ponere voluerit, audiendus erit ne iniuste se damnatum consequatur, nam contra propriam confessionem multa opponi possunt vt scribit Iul. Clar. in pract. cri. §. si. q. 55. ver. sed pone. & q. 64. ver. sin autem reus.

Pœna ordinaria. Adde omnino Andræ. Tiraq. in tract. de pœnis causa 53. nume. 1. cum seq. Anto. Gome. 3. tomo delictorum. c. 1. nu. 51.

Testibus conuictorum.

CAPVT CXXVII.

- 1 Laicus in criminali causa contra clericum non admittitur.
- 2 Laicus an sit legitimus testis contra clericum in criminali causa, si veritas aliter haberi non potest.
- 3 Laicus legitimus est testis contra clericum in notorio crimine, nec non in criminibus simonia, hæresi, & Lesa Mæstati.
- 4 Corpore vitiatum, non potest in criminali causa contra clericum testificari.
- 5 Clericus de crimine civiliter convictus, an possit beneficio priuare vigore illius sententia noua inquisitione formata.
- 6 Fama an probetur per laicos contra clericum.
- 7 Confessus & conuictus, quoad omnia non parificatur.
- 8 Clericus de delicto an duobus testibus conuictus possit.

Icet circa numerum & integritatem testium nihil fit in causis criminalibus clericorum specialius requisitum, quam in alijs, quia tamen laici clericis oppido sunt infesti, prouisum est quod laici in causa criminali non possunt esse testes

contra eos, vt in cap. De cætero, de testibus. Quod procedit etiam contra clericum in minoribus, vt tenet Domi. in cap. Sicut sacerdotes. 2. quæst. 7. refert Felin. in dict. ca. De cætero. in prin. Quod tamen limitat nisi delictum, de quo clericus accusatur, esset commissum in loco, in quo non essent clerici secundum Abb. ibi, motum his de quibus per eum. Felin. tamen ibi credit, quod difficile ista limitatio obtineret, quia non valet simpliciter consequentia: Veritas haberi non potest, ergo testis inhabilis efficitur habilis: quia illud solum est in his, quæ de sui natura ab alijs sciri nequeunt, vt not. Inno. & Anton. in capit. tertio loco, de probat. Vbi etiam dicit, quod lex Canonica in criminali adeo resistit ne laici testificentur contra clericos, quod non videtur iste casus posse de nouo induci ex sola autoritate Abb. Et respondet ad fundamenta eius. Vide iam eni Ias. in l. fin. in fine C. de his qui vt indig. vbi sequitur limitationem Abb. dicendo, quod quando essemus in vna villa, in qua non reperiretur nisi vnus clericus, tunc quia nec habitu nec actu delictum posset probari per alios clericos, laici sunt idonei testes in subsidium. b Posset tamen considerari pro Felin. contra Abb. & Ias. quod iste casus non est ex illis, in quibus habitu non possunt tales testes haberi: quia hoc videtur procedere, quando ex qualitate delicti, hoc est, in conu-

conjuratiōe vel alijs: quia doctores in hac materia loquentes, non ponunt exemplum nisi in coniuratione & similibus delictis, quæ ex communi sua natura solent clanculum perpetrari, non vero in his quibus ex natura loci in quo committitur delictum, non possunt alij testes inueniri. Alioquin in omnibus delictis commissis in desertis admitterentur testes inhabiles: quia ex natura loci non solent ibi homines nisi casualiter adesse. Sed quia, si opinio Abb. non seruaretur, esset dare ansam præsbyteris, qui soli habitant in opidis rusticis, ut securè & impunè plura committerent delicta, etiam præsensibus laicis, ideo crederem quod eius opinio seruari posset, habita prudenti consideratione per iudicem qualitatis, personæ clerici delinquentis, & testium, & delicti perpetrati. Et an ille clericus, alias sit inuisus aut gratus oppidanis illius loci. Et prædictam sententiam Abb. simpliciter referendo sequitur Hyppoli. in l. Diu. colum. 2. ad fin. numer. 9. ff. de quæstion. ubi multa ponit in proposito, scilicet quod ut veritas inueniatur quando ipsa aliter haberi non potest, conceditur illud, quod aliter non concederetur, & propter hoc receditur à regulis iuris communis. Quod etiam fallit in crimine notorio, probat text. quem dicit ad hoc Abb. optimum in capit. pen. de purg. canon. Item quam fallit in criminibus ex-

ceptis, scilicet simonia, Hæresis, & Lese Maiest. ita not. gloss. in ca. Cum P. de accusat. in verbo laicus. Item mutilati membris, vel corpore viciari nō possunt testificari contra clericum in causa criminalis, e notat Ab. Antiquus in ca. 1. de except. refert Bald. in sua Margarita. in verbo mutilari, dicit perpetuo menti tenendū. Hyppo. in sua præct. criminali, in §. Nunc videndum. in colum. penul. numer. 52. Aduerte tamen in ista materia quod conuicto clerico de crimine cum ageretur civiliter, lata sententia potest suus superior priuare illū beneficijs, vigore illius sententiæ, formata de nouo inquisitione, & assumpta illa sententiā, tanquā iudicēte notoriū. ita voluit Innoc. in ca. Qualiter. el. 2. de accusat. ut refert Ab. in fin. qui dicit cum hac sua sententia trāsire docto. communiter, qui tamen dicit aduertendum: quia hoc dictum est periculosum, & refert Innoc. sensisse oppositum in c. Per inquisitionē. de elect. Fama vero an probeatur per laicos contra clericos, vide per Anto. in c. In literis. col. vlti. de test. Et pro intellectu materiæ huius. c. & præcedētis, nota quod licet conuictus & confessus parificetur, ut notatur in ca. An si clerici de iudi. in prin. hoc intelligendum est quantum ad hoc ut perueniatur ad sententiam non quoad omnia. ita tradidit Car. ibi. & de differentia constat ex his quæ notantur in capit. 2. de de confess. & in capit. 1. de test. loquendo

loquendo in teste qui conuincitur de crimine tangente causam, aut qui illud confitetur. Nunquid autem clericus possit conuinci de delicto duobus testibus tantum? si credimus Paul. de Castro. in l. iudices. C. de iudic. in fin. verbis videtur dicendum quod non. scripsit enim ibi, quod in criminali non videntur sufficere duo testes sine alijs præsump. sed contrarium credo verius sequendo Card. in Clem. 1. §. Verum in 1. quest. de hæret. vbi concludit quod etiā in causa hæresis sufficiunt duo testes d propter ius generaliter disponens quod in ore duorum, &c. Cuius opinionē dicit verā repertorium inquisitorum. in verbo testes in §. Per quos testes. vbi allegat pro ea gl. no. in c. Præsul. 2. q. 5. quæ tenet quod contra Papam sufficiunt duo testes: e de qua etiam glo. meminit. Felin. in c. Quotiens. de testib. in 1. col.

A *Laicus contra clericum an esse possit in fin.*
Contra eos. Vide text. in ca. laicos. 2. q. 7. & in c. veniens in 1. de testi. Spec. in tit. de teste. §. 1. vers. itē quod est laicus. 10. An. in c. Prælati. de hom. li. 6. Quæ sanē opinio quoad plenam aduersus clericū probatio nem intelligenda est testimonium laici indicium facit contra clericū Abb. in c. de cetero nu. 3. vbi Fel. de testi. Alex. in l. maritus ff. de quæst. Hyp. sing. 98. & in pract. §. diligenter. nume. 132. Folleri. d. pract. cri. pa. 379. Hypp. consi. 41 nu. 5. vol. 2. Carro. Ruin. consi. 132. colu. 4. volum. 5. Roland. Valle consil. 24.

numer. 15. vol. 1. quæ opinio an vera sit. differit diligentissimus noster Didacus Perez in l. 1. tit. 3. lib. 1. ord. in glo. magn. vers. laicus præterea. Itē nō habet locum in laicis integræ & bonæ famæ in quibus cessaret sinistra suspicio ita tenet Andrieas Siculus in ca. cum non ab homine. de iudi. quem sequitur Andrieas Alcia. ibi nu. 92. dicens esse diligenter notandum. Nec procedit communis sententia quando de crimine agitur ciuilitur quæ tunc potest laicus contra clericum testificari. hæc est communi. opinio vt fatetur Ferr. consi. 183. numer. 5. vers. ult. ultimo confirmatur & lul. Clar. in pract. crim. §. final. quæst. 24. vers. Præterea quæro.

In subsidium. Adde omnino **B** Alex. de Imo. consi. 64. numer. 5. volum. 1. lafo. in l. cunctos populos in 2. lectione. num. 50. C. de Summ. Trin. Anton. in cap. tertio loco. de proba. Dec. consi. 133. col. ult. Hyppo. sing. 73. Thom. Gram. consi. 58 nu. 4. Hypp. consi. 41. num. 5. vol. 2. Bossi. in tracta delict. tit. de indicij & consider. 170.

In causa criminali. Vide text. **C** optim. in capitul. ipsi Apostoli. 2. quæst. 7. glo. in summ. 4. quæst. 3. Abb. Feli. & doct. in capitul. 1. de excep. Hyppo. sing. 98. Dida Perez. in l. 1. tit. 3. lib. 1. ordi. & hanc opinionem communem esse fatetur Diuus Episcopus Couarrui. in practi. quæst. capit. 18. num. 2. Quam tamen dicit non omnino verā esse, vel non ita intelligendam.

gendam, vt ex aliquo corporis vitio, absque vlla animi labe, fidem cuiuspiam detrahamus, nihilominus tamen in practica difficile esset contrā communē obtinere, vt scribit Clarus vbi paulō antē allegauit.

D *Duo testes.* Adde quōd hanc opinionem communē esse fa-

*In Hære-
si crimi-
ne an
duo sa-
res fidei
sufficiant.*

tentur Mari. Soci. & Felin. in cap. excōmunicamus. in 1. nu. 27. de hæret. vbi lo. de Ana. nu. 2. Boer. deciss. 341. Car. in tract. de hæret. nu. 226. Villadi. de hēret. q. 13. nu. 9. Siluest. in summa in verbo Hæresis. 2. q. 4. Contr. Bru. lib. 4. de hæret. ca. 9. Albert. de agnoscendi assertio- ni. q. 34. in prin. & in repeti. ca. 1. de hæretic lib. 6. q. 16. nu. 4. Alphon. Gerr. in thesauro reli- gi. Christi. tit. de hæreti. nu. 20. D. Episcop. Iacob. Septi. in Cha- tho. inst. capit. 30. num. 3. & in Enchirid. tit. 34. num. 4. Pala. Ruu. in alleg. Hæresis § 13. Iul. Clar. in pract. cri. §. hæresis ver- si. habet etiam. Ant. Gab. in suis com. opin. in verbo testes duo. pag. 395. Bossi. in tit. de hæret. num. 4. Ant. Gom. lib. 3. vari. resolu. ca. 12. nu. 9. Ioan. Rojas in sing. fidei. 165. nu. 8. & seq. Quæ cōmunis opinio ea inni- titur ratione, quia casus hic de condemnandis hæreticis duo- rum testium testimonio, non inuenitur exceptus ab illa vul- gati regula, in ore duorum, vel trium stat omne verbum. Fatē- tur tamen omnes quod ad hoc vt per duos testes hæresis pro- bari possit, debent esse integri, & omni exceptione maiores.

ca. licet de testi. tradit Deci. cō- si. 429. Pala. Ruu. in alleg. de Hæresi. §. 13. Nec conqueri po- test reus cum hæc probatio le- gitima iudicanda sit, & in nul- la defensionis facultas denegetur, Imo eius causā diligenter tractetur & antē eius cōdēnatio- nē accuratē omnia expēdātur.

Hostiensis autē in Summ. de hæ. §. qualiter deprehendatur. nu. 4. scribit crimen hæresis mi- nimē duobus testibus probari, sed tres vel plures requiri, quia nimis durū videtur probū virū duobus tantū testibus de tanto crimine condemnari, quā opi- nionem aduersus cōmunem se- quitur Archi. Flor. in 3. par. sug- summa tit. 18. ca. 2. §. 5. Contr. Brun. d. lib. 4. de hæreti. cap. 9. Nicol. Aymen. in direct. Inqui. par. 3. quæst. 71. Ioan. Tabi. in summa in verbo, Inquisitor. nu. 37. qui dicit Hostien. opinionē procedere de æquitate, commu- nem verō de rigore Albertin. de agnosc. asser. quæstio 34. num. 5. scribens opinionē Ho- stien. seruari in practi. & ea cō- muniter Inquisitores fidei vti non vero communi opinione. idem Alb. in d. rep. capitul. 1. quæstio. 16. numer. 12. affirmat opinionem communem sibi non placere, & opinionem istā tanquam equiorem nouissimē sequitur. Ioann. Rojas Valenti- nus inquisitor in tracta. de hæ- reti. 2. par. 4. asser. n. 103. quam declarat procedere, præter quā si reus accusatus esset improbae famæ & opinionis, vel alia ad- minicula contra eum vgerent, quo.

Sing. op. in qua dā Host. interpretatur.

quo casu communis opinio erit seruanda.

Testes in hæresis crimine nemini me publicantur.
Cum equidem in hæresis crimine testium depositiones non publicentur vt c. fin. de hæreti. lib. 6 quod Innocētiij Sexti Pontificis Maximi constitutione decretum est, quæ incipit, eum negocium. ibi. [Sane volumus vt nomina tam accusantium prauitatem hæreticam, quam testificantium super ea, nullatenus publicentur, propter scandalum vel periculum, quod ex publicatione huiusmodi sequi possit. Sunt tamen qui censent (vt obiter hoc dicam) decretum illud non esse Innoc. Sexti eo qd is Pontifex decem tantummodo annos vixit, & in dicta constitutione annus vnde eiusus sui Pontificatus sui referatur, nec minus fuit Innocen. Quint. qui septem annos vixit, vnde ea constituta necessariò tribuenda est Innoc. Quartò qui per vndecim annos in sede Petri præfuit, vt nouissimè refert Frā. Pegn. in director. inquit. 3. par. Sch. 129. quam extrauagantem referunt. Reper. Inquisitorū in verbo, nomina versic. nunc videntum est Petrus Paul. Pari. Confil. 2 volum. 4 Nicol. Aymer. in directorio inquisitor. 1. par. in fine Iacob. Septim. in Enchirid. inquisi. tit. 35. numero. 15. c.

Quod etiam diffinitum est Apostolica constitutione Pij Quarti Pōtificis Maximi incipit cum sicut quæ continetur in litteris Apostolicis pro officio Sæclæ Inquisitionis pagin. 105.

Hoc equidem antiquitus Biterrensi & Narbonensi concilijs fuit stabilitum in quorum primo ita scriptum est. [Illud autem caueatis secundum prouidam Sedis Apostolicæ voluntatē nē testium nomina signo, vel verbo aliquo publicetur.] Ex quo affirmandū videtur quod non solum testium nomina manifestari non debent, sed nec circumstantiæ ex quibus reus percipere possit qui testes contra eum deposuerint, vel qui eum denūciauerint idque ceseo vocari signum ibi. Et quāuis Bonifacius Ostauius in c. fin. §. cessante de hæreti. in 6. asseueret testium & accusatorum nomina, in hoc crimine sicut in alijs publicari, dummodò fiat sine metu alicuius periculi, hodiè verò semper tale periculum iuste timetur vt ea publicatio nō fiat. Quod si accusatus hoc petierit audiendus non est, vt Iuriconsulti Auinionenses, in facti contingētia interrogati responsum præstiterunt, in quibusdam dubitationibus in causa fidei quæst. 3. Fateor tamen quod dicta testium reo ædenda sunt, vt se defendat, nomina vero vt præliximus sunt suprimenda, & ita receptum est, sicut etiam hoc statutum in instr. Hispa. an. 1484. & in alia Mantue Carpentan. vulgo Madrid. Anno. 1561. cap. 13.

Sed silentio prætermittendum nō est, vtrū ex causa eiusdē periculi in quo dicta iura inniuntur alijs criminib⁹ præterquā in hæresis possint iudices Eccles. denegare

gare accusatis testium nomina & videtur asseuerandū quod si quia cum eadem viget ratio eadē esse debet iuris dispositio. Illud ff. ad legē Aquil. l. 3. Titio ff. de verb. obli. & in terminis ita scribit noster Greg. in l. 1. tit. 17 par. 3. in verbo. *Conducho tomado*. Sed decipitur in hoc vir egregius nam nulla ratio ita vigens nec aliquis fauor ita vigere potest ad denegandā hāc publicationem, sicut in dicto hæreseos crimine vt scribit Dom. & Doctores in dict. cap. fin. §. inuenimus, & Ab. in capit. præterea. nu. 7. de sponsali. Roma in sing. 304. Hyp. in l. de vno quoque nu. 61. ff. de re iudi. Carre. in tract. de hæreti. num. 121. D. Redin. de maiesta. Princip. in ver. [Sed etiam per legitimos tramit. nu. 113. licet Gregot in dict. l. par. pro opinione contraria falso allegat.

Testes Videretur igitur vt ad institutū redeā asseuerandum testes quorum nomina non publicantur, non esse respectu rei omni exceptione maiores, cum nō possit accusatus aduersus eos aliquid obijcere, cum eorum nomina ignoret. Non tamen me præterit quod superioribus nō vulgariter ressuagatur dicta Extrauagans Inn. Sexti. vel potius Quartu. que dictis testis nō publicatis, plenam fidem adhibendam esse præcipit ibi. [Et adhibeatur dictis huiusmodi testium nihilo minus plena fides.] Quod ex eo cōtingit, quia ipsi Inquisitores ex proprio eorum munere, vitam & mores testium

diligenter inquirere debent vt tradit Ioan Rojas in singula. si dei sing. 208. Ideo sapientissimis & integerrimis hæreticæ prauitatis Inquisitoribus, quibus cura huius rei demandata est indicandum relinquo, pium tamen esset nisi sinistra suspicio accusati aliud suaderet ab Hostiensis opinione non recedere, & post hæc scripta legi idē tenentem Franc. Pegū. virum benè eruditum in directo-rio inquisit. 3. par. Schol. 126. pag. 244.

Sufficiunt duo testes. Adde Ab. in cap. quoties. in prin. & in ca. super eo. in 2. nu. 2. & in c. licet vniuersis in prin. de testi. & in cap. tertio loco. num. 6. de probationibus. & in capit. at si clerici. numer. 3. de iudi. & in cap. cum esses numer. 16. de testam. & in capit. per tuas. vbi Felin. de maior. & obedi. & in cap. 1. numer. 5. de procu. Anto. Cor. se. in sing. incip. Papa potest. Dec. consil. 100. Villald. de hæreti. questio 13. num. 9. Alber. in dict. capit. 1. questio 16. numer. 8. de hære. libr. 6. Bossi. in præst. titu. de hæreti. num. 5. & tit. de confess. in prin. Antoni. Gab. in loco iam allegato. Requiritur tamen quod dicti testes, sint integrè fidei, & conditionis, hoc equidem necessarium est in testibus, qui in criminali causa cōtra Episcopum producantur cap. accusatio Episcoporum. ca. testes. 2. quest. 7. cap. vltim. 2. quest. 5. concil. Trid. Sess. 13. ca. 7. de reforma. statuens quod si odio, vel temeritate,

meritate, aliquid deposuerint, grauissimo penarum supplicio sunt plectendi.

Et antequam ab huius capitis Scholijs recedam, illud nō prae-
termittam quod iudices Eccle-
siastici diligenter cauere debe-
ne in criminalibus causis ex lu-
maria informatione, ad profe-
rendam sententiam diffinitiuā
procedant, etiam si accusatus
consensum praeterierit, ut detur
tanta fides testibus, sicut si in
plenario iudicio fuissent pro-
ducti. Et potissima ratio est,
quia in his causis non potest in
probatorio termino suis defen-
sionibus renunciare gloss. cele-
bris in l. pactū inter heredem
in verbo, cum liceat ff. de pact.
haec sanē renunciatio, cum ten-
dat in praediciū personae,
vel status, non potest firmitate
obtinere, arg. tex. in l. liber ho-
mo. ff. ad legem Aquil. & ita in
terminis opinionem istam te-
net D. Redin. de maiesta. Prin-
cip. in part. [Sed per legitimos
caus. limites.] nu. 114. Petr.
Auenda resp. 11. nu. 5. Roias
in sing. 203. Petrus Duñ. in
reg. 23. limit. 1. qua nō opinio-
nem communem esse fatentur
Anto. Gom. 3. tho. vari. resol.
cap. 13. num. 33. & nouissimē
D. Paz in pract. 1. tho. 5. par-
tis §. 9. nu. 4. Quae communis
opinio verissima est, & proce-
dit quando ex crimine esset in-
fligēda pena corporalis, vel in-
famae. At si nō esset infligēda,
nisi poena pecuniaria, vel alia
quae non induceret infamiam,
non esset locus comuni opi-

nioni Imola in l. custodias. de
pub. iudi. & doctores suprà al-
legati.

Ab ingressu ecclesiae in-
terdicti.

CAPYT CXXIX.

*Et cum ecclesia ingressus est interdictus
celebrans, quid sit irregularis effec-
tus.*

Pœna ista minor est poena
suspensionis ab officio, quip-
pe cum solum in Ecclesia pro-
hibeat eum qui patitur illum,
in officio suo agere Et is cui sic
est Ecclesiae interdictus ingres-
sus, cum sibi censeatur in ip-
sa celebratione diuinorum
interdicta, irregularis effec-
tur si contra huiusmodi in-
terdictum diuinis in ea se inge-
rat, in suo agens officio sicut
prius: ut sunt verba tex. in cap.
ls. cui, de sent. excomm. lib. 6.
Quod procedit in ratum, quod
etiam si celebret in ecclesia nō
consecrata quae propriè dicitur
basilica, est irregularis, ut no-
tat Domi. ibi referendo Calder.
& idem tenet Syluest. in verbo
interdictum. lo. 6. §. 5. in sua
summa Si autem celebrat non
in ecclesia, sed in oratorio stri-
ctè sumpto, ita quod non sit in
ecclesia, tunc non est irregula-
ris, ut not. Domi. ibi referendo
eundem Calde. Interdictus ta-
men ab ingressu ecclesiae vitius,
poterit in alia celebrare, ut te-
net gloss. in cap. Is cui verbo,
in ea. de sent. excomm. lib.
6. & suspensus ab ingressu ec-
clesiae

clesiæ, si celebrat extra ecclesiā
 a non est irregularis, a notabile
 est dictum Innoc. in ca. Sacro.
 de sentent. excomm. super glo.
 verbo, menssem. quem sequuntur
 plures doctores, quo modo
 ibi refert Felin. colum. 2. num.
 7. Item nota, quod si is, cui est
 interdictus ingressus ecclesiæ
 administrat sacerdoti in missa
 intra ecclesiā, puta vt Diaconus
 offerendo calicem in altari
 vel vt Subdiaconus porrigendo
 diacono hostiam & calicem
 in ordine, incurrit etiam irregularitatem
 secundum Domi. ibi. Quæ omnia etiam ibi refert
 & sequitur Philip. licet breuibus
 moribus verbis. An autem liceat
 ei cui est interdictus ingressus
 ecclesiæ intrare illam
 b audiendi diuina officia, b vel
 orandi, seu transeundi gratias
 vide per eos ibidem, quorum
 dicta referre non curō. Statuit
 præterea tex. in dict. ca. Is cui
 quod si talis clericus dicto interdicto
 durante decedat, non debet
 in ecclesia vel cœmeterio ecclesiastico
 sepeliri, nisi poenituerit. Ex quo mihi
 visum est semper quod in hoc ultim. tex.
 loquitur, quando clerico imposita est
 talis pena per contumaciam, vel
 quamdiu satisfactionem quam præstare
 potest impendit, quando vero in
 penam criminis, cum iam pena morte
 finita sit, crederem tunc eum
 sepulture tradendum ecclesiasticæ

A Non est irregularis. Adde
 Nylot. not. illam opinionem
 tenentem in ca. Is cui. de sent.

excom. lib. 6. & in cap. ult. de
 offic. ordi. eo lib. quam opinionem
 communem esse testatur insignis
 Couar. in capit. Alma mater. 2. par.
 telect. §. 1. nu. 3. de sent. excom. lib. 6. quæ
 probatur in ca. præsentis §. q. 2.
 Poterit etiam is cui ecclesiæ ingressus
 interdictus est iurisdictione ecclesiasticā
 exercere, etenim ea suspensus non est.
 gl. memo. rabilis in cap. sacro in verb. interdictum.
 de sent. excom. quæ doctores ibi
 sequuntur, Abb. in cap. ab excommunicato.
 colū. 4. de rescrip. Miles in reper. in
 verbo suspensus.

Is cui ingressus
 interdictus est,
 iurisdictionem
 ecclesiasticā
 potest exercere.

Diuina officia. Non equidem B
 is cui ecclesiæ ingressus interdictus
 est ingredi Ecclesiam eo tempore
 quo sacra munera celebrantur,
 poterit: sed alio tempore, licet
 orandi causa, ita tenet Calderi.
 in tract. de eccles. interdict. membr.
 2. vers. nunc queritur, Archidi. Dom. &
 doctores in dict. capi. 15. cui
 Non tamen irregularis indicandus
 est, licet audiat diuina solennia
 capit. is qui. de sent. excomm. in 6.

Cui ingressus
 interdictus est,
 ingressus ecclesiæ
 potest, quando
 diuina munera
 non celebrantur.

Sepulture tradendum ecclesiasticæ.
 Vide egregiè Domin. Couar. in dict. §. 1. qui
 quomodo hæc auctoritas nostri
 opinio intelligenda sit, optime
 declarat.

Suspendi.

CAPUT CXXX.

Suspensus si impendit propter crimina
 mortalia necessaria non est, sed
 per contumaciam.

- 2 *Differentia elegans inter suspensionē qua infligitur propter crimē vel propter contumaciam.*
 3 *Suspensus ab officio, an à beneficio suspensus intelligatur.*
 4 *Suspensus à iudice de facto celebrans irregularis efficitur.*
 5 *Suspensio alius temporalis, alia perpetua.*
 6 *Qua crimina digna sint suspensione, iudicis arbitrio relinquuntur.*
 7 *Iudex suspendens illum, qui est suspensus à iure, in dubio ab homine suspensus non presumatur.*

Suspensio est vna de ecclesiasticis censuris, vt probatur in ca. Quarenti. de verb. signi. per quam interdicitur officiū vel exercitium competens alicui personæ ecclesiasticæ: quæ interdictio aliquando à iure, aliquando à iudice fit: de qua vltima suspensio (hominis videlicet) nobis ad presens est sermo. In qua quidem inferenda iudex aduertere debet, quod si imponit eam in penam delicti, monitio non est necessaria, licet aliàs quando fertur pro contumacia, non debeat ferri sine monitione, sicut neque excommunicatio secundum Abb. in cap. Reprehensibilis. de appell. post Innocen. in cap. 1. de excessib. Prælat. Et idem notat Cardin. in Clement. fin. de penis, vers. Quod si. & idem tenet Syluest. in summa, in verb. suspensio §. 4. Et quod propter delictum possit inferri suspensio, probant iura in cap. Tūlitio. de testibus, & in cap. In loco. 3. question. 4. secundum Abb. vbi suprà. & vide aliam notabilem differentiam in hoc

quod suspensio fiat propter crimen, aut propter contumaciā: nam primo casu prouidendum est suspensio à beneficio, ne cogatur mendicare. Secundo vero nō, cum ipse possit sibi prouidere satisfaciendo. ita notat Abb. in capit. Pastoralis. in §. Verum. colum. penult. de appella. sic intelligendo glos. in cap. Cū Vintoniensis. de elect. Debet præterea iudex aduertere, quod aliquando oportebit suspendere delinquentem ab omni ordine vel ab vno tantū, aliquando etiam ab ordine & beneficio simul, aut à beneficio tantum considerata delicti qualitate & ordinis in quo excessit. Si autem suspensio fiet simpliciter ab ordine, illa intelligitur ab omni ordine, & si sit suspensus ab ordine Subdiaconi, intelligitur suspensus ab omnibus ordinibus superioribus. Secus autem è contrariō: quia suspensus ab ordine sacerdotali potest exercere officia inferiorum. An autem suspensus ab officio, intelligatur suspensus à beneficio, vide glos. notat, in dict. Clement. fin. de penis, in verbo Suspensi. & ibi Cardin. in eundem in Clement. 1. de privileg. in ver. Cæterum. in 7. quæst. cum duabus sequentibus. Imol. in cap. Cum dilectus, de consuet. 2. colum. aliqua notanda per Præpositi in ca. Præbyterum. 22. distincti. in 2. & 3. colum. Et vide bonam distinctionem per Syluest. in verbo Suspensio. in §. 5. vers. Si quis est suspensus, quam transcri-

cribere nolo. In hac insuper materia semper consulo iudicibus vt in sententia vel praecepto suspensionis aperte declarent à quibus ordinibus vel actibus, vel beneficijs intendunt suspendere clericum: quia cum constat de voluntate iudicis, illa seruanda est. Vnde concludit Ab. post. Anton. in dict. ca. Pastoralis. §. Verum. colum. fin. de appella. quod si Iudex quando suspendit aliquem à beneficio intēdebat inhabilitare eum ad omnia beneficia: tunc sententia porrigit effectum suum extra territorium iudicis, licet executio debeat fieri per Iudicē territorij. Si verò simpliciter intendebat suspendere à beneficijs quæ habebat in suo territorio, tunc procedit gloss. in dict. §. Verum. quia taliter suspensus potest alibi habere beneficiū. Effectus autem suspensionis factus à Iudice est, quod celebrans durante illa in ordine à quo fuit suspensus est irregularis. vt not. Ioan. And. & doct. in capi. Si celebrat, de cleri. excomm. min. & Domi. & Philip. in ca. 1. §. fina. in fi. de re iud. lib. 6. Idē mōnendi sunt clerici dum suspenduntur, ne celebrate audeant suspensione durante. Tāta est enim plurimum imperitia, vt credant solum iudicis praeceptum violare si celebrent nō verò penam irregularitatis incurre. Suspendio præterea aut est temporalis, aut perpetua. Temporalis non operatur vltra tempus præfinitum, & eo lapsō tollitur siue alia absolutio-

ne. Perpetua verò æquiparatur depositioni, vt notatur in cap. Si quis. 83. distinct. vbi Domi. quem ad hoc refert Decius in capit. Apostolicæ. colum. pen. versic. secundo. Abb. de exception. & vide Imo. in cap. Cum dilectus. de consuet. 8. colum. qui referendo Gasparem Calde. dicit quod suspensio perpetua ab officio habet vim priuationis, & tunc taliter suspensus cēsetur priuatus beneficio secundum eum. Ex quo videtur dicendum quod per talem suspensionem ab officio, videatur beneficium vacare, vt possit fieri prouisio de eodem. Et sic suspensio perpetua non debet imponi nisi pro graui crimine, sicut de depositione dicitur in cap. Tuæ. de pœnis. Quæ autem crimina sint suspensione digna, licet Anton. in cap. At si clerici. de iudi. vsus fuerit dare regulam. Abb. tamen ibi, in colum. 11. dicit quod non potest dari certa regula: sed iudex informauit motum animi sui ex casibus à iure expressis vt in illis & similibus imponat pœnam suspensionis, & sic secundum eum committitur hoc arbitrio superioris: quod ibi sequitur And. Sicut. col. 28. in fi. De suspensione verò iuris nihil referre libet, sufficiat videre. Siluest. in dict. verbo. Suspendio. in §. 6. vbi colligit. 40. casus in quibus quis incurrit suspensionem à iure, Vnum insuper nota in hac materia, quod si Iudex suspendat illum qui est suspensus à iure, non præsumitur in dubio

dubio suspēsus ab homine, qui præsūmitur quod iudex voluit in dubio exequi pœnam iuris, non verò nouam suspensionem infligere, vt notat Didacus de Villadiego in trac. de irregularitate. in ca. De suspensione, in col. 1. referendo Abb. in capit. Tuarum. de Priuileg.

A S V S P E N S I O. Vide latissimè pro amplissima huius capituli materia vltra ordinarios interpretes Paul. Borgia. de irregulari. sexta par. cap. de senten. suspensionis Simo. Maio. eodem tract. lib. 3. cap. 19 Martin Nauarr. in manuali confessor. c. 27. numer. 151. cum multis sequentibus. D. Episcopus Couar. in Clement. si furiosus. 1. par. §. 1. num. 1.

Excommunicatio. Adde text. Bin ca. sacro, & in ca. contingit. in 2. de sent. excommun. cap. consuluit. de offici. delega. ca. de illicita. 24. quæst. 3. cap. inter quatuor de maiorita. & obedi. Quæ monitio personalis esse debet eo qui mī. in poss. sicuti responderunt Inno Coll. Abb. & doct. in ca. vlt. de Pre. poss. in cap. caueant. 3. quæst. 9. Fel. in cap. cum sit Romana. num. 13. de appel. Rota in nouis decision. 271. & 367. & latissimè Andr. Tiraquel. lib. 1. de retract. §. 9. glos. 2. num. 4. Dom. Couarr. in capit. Alma mater. 1. par. relect. §. 9. n. 4. de sent. excomm. in 6. tradidi ipse ad Ioan. Bernar. in regulis & fallen. reg. 265. & regul. 554. vbi quatuor limitationes constituit.

A beneficio. Vide latè Boni. C de Bitali. in Clement. cupientes de pœnis Nicol. Boeri. cōsili. 21. & latissimè nostrum Gregor. in l. 17. tit. 9. Part. in verbo, *El derecho*.

Est irregularis. Adde quod ad hoc vt suspēsus efficiatur irregularis, per actionem à qua suspenditur, non est satis sufficiens suspensio illa quæ fit à solo Deo propter peccatum mortale. ca. vltim. de vita & honest. cleric. Nec item sufficit suspensio quæ fit à sacerdote confessorio, in animæ iudicio, vt tenuit Innoc. in cap. si celebrat. de cler. exco. minist. Gonsal. à Villadiego de irregul. colum. 8. Sed est omnino necessarium, quod suspensio fuerit à iure, vel ab homine iudice, in exteriori foro, propter delictum, quoad se & quoad alios inflicta, sicuti tradiderunt Inno. Ioan. And. Abb. & omnes in dict. cap. si celebr. de cler. excom. minist. Deci. conf. 141. ad finem.

D
Suspendi
sus prop
ter pec
catū ca
lebrans
non effi
ciatur ir
regularis

Beneficijs priuari.

CAPVT CXXXI.

1. Clericus non nisi propter crimen graue, suo est priuandus beneficio.
2. Pœna priuationis a beneficio non potest imponi nisi à iure exprimat.
3. Per sententiam latam super crimine, non censetur quis priuatus beneficio nisi hoc in sententia exprimat.
4. Iudex delicti potest priuare delinquentem beneficio, quod alibi habeat.

- 1 Clericus, qui beneficio priuatur an ad fructuum restitutionem teneatur.
 2 Clericus ad restitutionem fructuum condemnatus: perceptos tantum, non vero qui percipi potuerint, restituere tenetur.
 3 Inferior a Papa, ut legatus, vel Episcopus, cum causa potest inhabilitare aliquem, ad beneficia etiam perpetuum.

Cum enim beneficia ecclesiastica stipendia sint ministrorum ecclesiae & hos deceat honestos ac mundos esse, merito quidem canonica iura sanxerunt facinorosos ac improbos clericos beneficiis priuandos fore, a ut probis viris cederantur, qui qua decet vitae puritate inuaserint. Vnum tamen aduertere debent Iudices, quod beneficio non debet priuari clericus, nisi crimen sit graue, text. est in cap. Inuentum. 16. quæst. 7. quem dicit notabilem Abb. in ca. Tuæ de pœnis. & esse bonum text. in cap. 1. num. 2. de iudi. Pœna in super priuationis à beneficio non potest imponi à iudice nisi exprimat a iure, per gloss. quam ibi reputat singula. Abb. in ca. fin. de iure patro. & in capit. Cum vos. de offic. ordin. Et in 6. Cum igitur, in authen. de non eligend. secund. nuben. ubi est text. singul. secund. Bald. in auct. ex testamento. C. de collatio. & ita tenet Barb. per prædicta. in cap. Nouit. de iudi. in colum. 43. vers. Tu pondera. Et vide etiam Domin. in cap. Quo iure. 8. distinct. colum.

ultim. ubi dicit quod nullum crimen inducit priuationem, ipso iure, nisi sit iure cautum. Quod refer Felin. in cap. Quærelam. de iureiuran. in colum. 2. & in cap. ex parte lo. 1. col. 1. de rescrip. ubi etiam plura allegat in proposito præcedentis conclusionis. Plura etiam cumulat Tirallus in repet. l. Si vnquam. C. de reuocandis donationibus. in glo. in verbo reuertatur, in numero 206. & in dub. sequent. Item nota quod per sententiam latam super crimine non est quis priuatus beneficio, nisi hoc sententia exprimat, notat Innocen. in cap. Qualiter & quando. el. 2. in glo. super verbo diminutione. de accusa. ut refert Rota in collectis per Bernardi. de Bisigneto, in tit. de sent. & re iudi. in deciss. fin. in fina. verbis, faciat etiam quod Bal. in l. Cum fratrem. C. de his quib. ut in dignis, voluit sentire, quod si fuit sententia lata super homicidio, & de beneficio nihil fuit dictum, quod non possit impetrari tanquam vacans, quem ad hoc refert Ioan. de Anan. in capit. fina. colum. 1. de homi. Vide tamen Abb. in cap. Inter dilectos, de excess. prælat. prope fin. ubi ex verbis Innocen. ibi notat, quod condemnatus de aliquo delicto per sententiam, censetur priuatus facto beneficio suo intelligendo secundum eum quando crimen erat tale quod inducebat priuationem beneficii, vel quando interrogabatur infamiam ipso facto: nam fuit

3

fuit

facit quod condemnetur, licet poena non exprimatur in sententia, quia illa intelligitur posita autoritate iuris, pro quo allegat l. 1. ad Turpilia. & alia iura. facit ad hoc quod ubicunque quis incurrit ipso facto penam priuationis beneficii, potest absque alia sententia beneficium conferri alteri. probat text. in ca. 1. & not. ibi Dom. ex eo. in col. 4. in §. Sacri de homi. in 6. qui generalius ibi tenet in col. 6. versu. quæro quare, quod omnia iura canonica & civilia quæ dicunt ipso iure, vel ipso facto aliquem puniri confiscatione bonorum, vel alia poena quacunque, debent intelligi, ut sufficiat declarare vel pronunciare illum talis criminis culpabilem: & locus erit dictis poenis iuris, etiamsi in sententia non exprimantur. Idem tenet Abb. in cap. peruenit. el. 1. de appel. quem refert & sequitur Felin. ubi alia dicit in proposito. in cap. 1. col. 12. num. 6. de constit. Et illud dictum Domi. commendat idem Felin. in c. 2. col. 1. num. 2. de sponsal. Et aduerte quod iudex delicti non solum potest pronunciare super delicto, sed potest priuare delinquentem beneficio quod habet alibi. b ita notat Card. in Clemen. Pastoralis. versu. Deniq. in 2. quæst. in fin. de re iudi. Si tamen clericus in terra ecclesie sue incul-ta, industria sua & laboribus siue expensis plantauit vineas seu reduxit ad culturam causa sue sustentationis, licet priuetur

postmodum beneficio propter delictum, relinquitur sibi illa terra usque ad vitam suam, notat Abba. post Innoc. in ca. fin. de pecun. cleric. & ibi Barba. col. 3. An autem clericus qui priuatur beneficio teneatur ad restitutionem fructuum, vide Paul. de Castro in l. 1. C. de his qui ut indig. ubi per textum ibi referendo Gulielm. de Cuno dicit quod si clericus committit delictum, propter quod possit priuari beneficio, licet habeat ius in re quousque sit priuatus, postquam tamen est priuatus tenetur restituere fructus quos percepit à die commissi delicti, vel percipere potuit, siue extent siue sint consumpti, & siue sit factus locupletior, siue non. Sed Guilhel. ibi non loquitur in clerico, sed in vassallo committente feloniam. Et hanc opinionem Pauli sequuntur Salic. Alexan. & Ias. ibi, quam etiam conclusionem inter sua singularia annumerauit Hyppo. singul. 525. Clericus qui commisit, pro ea tamen nihil aliud, allegat nisi aliquos ex dictis doctoribus in dict. l. 1. Idem etiam tenent Bald. Angel. & idem Paul. in l. prædonis ff. de petit. hered. & Roma. in l. Diuortio. ff. si solut. matrimonio. Henric. in capi. Cum nostris. de concess. præb. Et prædictam sententiam Angeli in dicta l. prædonis celebrat pro notabili Hippolit. in singular. 268. Verus possessor, nihil aliud nisi Angelum referendo, Et hanc etiam conclusionem videntur sequi.

Decius confi. 118. Vifo instrumento. colum. 1. referendo. doctor. in dicta. l. 1. & Angel. in dict. l. prædonis. Contrariā tamen sententiam tenet Cardi. in Clemē. Constitutionem. §. Cæterum. in fin. de elect. Phil. Corneus in d. l. 1. C. de his qui. vt indignis. 1. colum. & Felin. in cap. De quarta. in colum. 10. de præscrip. vbi per septem fundamenta hoc putat esse verius, & respondet ad fundamenta in contrarium adducta. Nouissimè autem vide egregium doctorem nostrum Hispanum Anto. de Burgos. in capi. Ad nostrā. de emp. & vendit. in colum. 11. versicu. Venio modo vbi dicit quòd licet aliās solebat comprobare illam sententiā Felin. tamen quod tunc diligentius considerando tenet contra eum & sustinet opinionem contrariam, & satis facit ad fundamenta Felin. & dicit quod nullo modo concludunt eius dicta, nisi dum allegat quādam decisionem Rotæ, cui ipse respondet parui pendendo eam. Et quia videtur esse communior opinio cū Paulo, & suis sequacibus in dict. l. 1. ideo illam tenendam censeo: quamuis in clerico qui post commissum delictum propter quod priuatur, semper persenerauit seruiendo in ecclesia vbi beneficium habebat, crederem ipse benigniorem & quiorē opinionem Felin. & aliorum, quòd tunc solum talis damnaretur ad restitutionem fructuum à die propositæ contra eum accusationis, vel formatæ inqui-

sitionis, nisi quando delictum induceret priuationem ipso iure, vt in crimine hæresis & simoniæ, vt suprà dictum est suo loco, & in alijs quinque casibus, videlicet in cap. Felicis de pœn. lib. 6. & in Clemēti. Multorum. de pœn. & in cap. Eum qui. de præben. lib. 6. & in cap. 1. de hom. lib. 6. & in cap. Ad falsariorum. de en. fal. Quia tunc clericus indistinctè posset condemnari ad restitutionem fructuum à die commissi delicti: & isto modo potest intelligi doctrina Bald. in titul. de pace iura. firman. in vñ. lxx. in §. In iuria. versu. Quæro an committat furtum. dum tenet quod recipiens fructus beneficii, qui priuatus est iure, committit furtum. Crederem præterea in hoc proposito posse dici (saluo meliori iudicio) quòd quando clericus propter crimen damnatur ad restitutionem fructuum, quòd dānabitur solum ex quadam æquitate ad restitutionem perceptorum, non autem eorum, qui percipi potuerunt: satis est enim, si ecclesiæ cui applicandi sunt, clericus restituat fructus quos percepit, quamuis illos cōsumperit, sine eo quòd tam stricta exactio fiat ab eo, sicut si spoliasset aliquem illo beneficio, & essent restituendi fructus spoliato insimul cum beneficio. Item nota in materia huius cap. quod inferior à Papa vt Legatus vel Episcopus potest eum causa inhabilitare aliquem ad beneficia, etiam in perpetuum per statutum, vel senten-

sententiam, vt notat. glo. quam ad hoc ibi dicit singularem lo. ann. de Imo. in Clemen. 2. de vita & hone. cle. in verbo inhabilis. qui etiam refert Antō. dicentem quod tūc ipse inferior posset cum tali irregularitate ad beneficia dispēfare. Vide tamen Felin. ca. Postulasti colum. 2. versū. Et adde. de foro cōpet. vbi intelligit prædictam gl. tali modo quod Legatus vel Episcopus non potest inhabilitare ita vt operetur alibi: ex quo videtur quod illa inhabilitas non nocebit clerico extra prouinciam legati vel diocesis episcopi: quod subintelligit idē Felin. vbi inhabilitas fuit posita in materia arbitraria vltra ius, secus si iuris auctoritate, quod non habet in se dubium: qui tunc non est Legatus vel Episcopus qui inhabilitat, sed declarat illum incurrisse inhabilitatem iuris, & tunc sicut ius ligat vbique, ita declaratio nocebit vbique.

A Beneficijs priuandis fore. Adde omnia lausimè Petrus Rebuff in practi. 3. part. de modis amittendi bene. fin. vbi late differit totam huius capitis materiam, scribit quæ eos casus, in quibus quis ipso iure sit beneficijs priuatus, vel per sententiam priuandus sit.

B Quod habet alibi. Adde quæ tradit Bossi in tract. de heretorū. titul. de bonorum publicat. numer. 64.

C A die commissi delicti. Omnino D. Episcopum Couarruu. in 4. lib. Decretali. 2. par. cap. 6. §. 8.

numer. 7. & quæ scripsi supra in verbo homicidæ.

Bonorum publicatione puniri.

CAPVT, CXXXII.

- 1 Bonorum publicatio duplex est.
- 2 Pænna priuationis bonorum, varissimè in iure Pontificio contra clericos reperitur statuta.
- 3 Index ecclesiasticus, an possit contra clericos amissionis bonorum pœnam infligere pro delicto, pro quo laicus eo pœna esse puniendus.
- 4 In generali bonorum confiscatione, an omnia bona generaliter sint publicanda.
- 5 Publicatus bonis alicuius clerici, an in confiscatione veniat sui parsonatus.
- 6 In publicatione generalis bonorum peculium castrense, aut aduentum, vel profectum, an sit publicandum.
- 7 Bona clericorum confiscata, cui debeant applicari.

PREMISSO prius quod bonorum publicatio est duplex, vt placet Oldra. in consil. 17 incip. Thema tale est, quidam clericus, sub ritu. de foro. compet. in colu. 3. Nam quædam est extraordinaria, id est in casu non expresso in iure, sed ex iudicis potestate: & ista conceditur illustribus in summa potestate positus, & de hac loquitur lex. C. ne sine iussu prin. liceat consil. l. 1. Alia est ordinaria, id est in casu à lege permissio, vel ex Regni consuetudine generaliter: & ista fit per quemcunque iudicem habentem merum Imperium ratione territorii, & non

non per alium: quia confiscatio ratione iurisdictionis, & iurisdictionis territorio adhæret. vt C. vbi & apud quem. l. fin. Poena publicationis bonorum rarissime legitur statuta in sacris canonibus contra clericos: quia forsân cōditores canonum cupientes magis emendare clericorum personas, quam in eorū bona sœuire, habebāt prae oculis verba illa Iustiniani quæ ad Tribonianum scripsit in Aust. de mandatis Principū, dicens: Oportet autem te in hoc omnem ponere prouidentia cum aliquis dignus aparuerit poena, illum quidē punire, at res eius non contingere, sed sine re eas generi & legi, secundum illum ordinem. Non enim res sunt quæ delinquūt, sed qui res possident. Posset præterea alia ratio ad hoc assignari: quia cum consideraret antiqui illi Patres bona clericorum intuitu ecclesiæ acquiritorum ad easdem ecclesias pertinere, adeo quod de illis testari non licebat clericis, superfluum existimabant bona clericorum propter scelera proscribere, cum essent applicanda ecclesijs ad quas iam prædicta ratione pertinebant. Nunc autem postquam inualuit consuetudo a testandi creuitque clericorum insolentia simul cum diuitijs & copia bonorū, adeo vt non satis videatur solis canonicis poenis corrigere eos, merito possit in dubio referri, an iudices ecclesiastici imitando leges ciuiles possint clericos punire poena amissionis bono-

rum pro delicto, pro quo laicus esset puniendus eadem. Et in hoc Anton. in cap. Quia diuersitatem de concel. præbend. ex glo. notat quod vbicunque ex aliquo delicto laici veniunt confiscanda bona ipsius, videtur quod ex delicto clerici tunc fiet confiscatio cameræ Diocesani, non autem ad camerā fiscalem laicorum, quem refert Imo. ibi in colū. 4. dicens quod in hoc videtur considerandū, an ius ciuile altringat clericum vel eius dispositio generalis extendatur ad eum de quo dicit recurrendum ad ea quæ consueuerunt dici in capit. Ecclesia sanctæ Mariæ, de consti. & in cap. quod clericus, de fo. cōpe. quem Feli. refert in ca. Irrefragabili §. Cæterum, de offic. ordin. Quod si solum considerandum est, videretur dicendū aliquibus, quod cum leges priuantes aliquos hæreditate ibi delata, comprehendant clericos, in aliquibus casibus: vt suprà probauimus in verbo, Instituti hæredes. Sic etiam leges priuantes delinquentes suis bonis comprehendant eosdem: cum non videatur ratio diuersa in utroque casu. Sed in hac questione ego aliter dicendum crederem, imò quod leges inferentes poenam publicationis bonorum clericos non comprehendant quia non sequitur, lex quæ priuat accommo-dantem tacitam fidem, vel non adimplentem voluntatem defuncti, vel non petentem tutorem pupillo hæreditate, vel successione com-

ne comprehendit clericos: ergo eodem modo ligabit lex inducens publicationem bonorum. Nam in primo casu leges illæ sicuti clericis detulerunt hæreditatem aliorum, ita potuerunt imponere eis conditiones, & solennitates ad quas tenerentur, & quibus per eos non seruatis, hæreditatibus à legibus sibi delatis priuarentur. In nostro verò casu cum leges disponant, puniendo, & earum censura non comprehendat, nisi sibi subditos, mentò videtur quod clericorum bona nō sint comprehensa, sicuti sunt exēptæ dominorū personæ. Et quānis articulus iste egeat videatur declaratione Pontificia, posset tamen dici (saluo meliori iudicio) quod liceret iudicibus ecclesiasticis, ad imitationem legum punire clericos publicatione bonorum, in casibus in quibus laici puniendi essent: quia sicut leges non dedignantur sacros canones imitari, ita & factorū statuta canonū Principū constitutionibus adiungantur, ut sunt verba rex. in ca. 1. de no. ope. nu. Vbi etiā glo. dicit quod legibus utendū est in causis ecclesiasticis, nisi canonibus contradicāt. & licet nō inueniamus in iure decusum quod clerici puniantur pœna amissionis bonorum in eisdē casibus in quibus & laici, sufficere posset quod canones hoc non reprobant neque fieri prohibent: Et sicut quotidie in curijs ecclesiasticis bona ecclesiarum & parochionalia clericorum quan-

tuncunque sint virtutibus præditi subunt censuris legum, & virtute earum in defectum canonum auferuntur ab vno, & adjudicantur alteri etiam laico: quid mirum erit si sic bona clericorum flagitia committētium, imitatione legum seruata ab ipsis auferantur, & ecclesijs seu alijs pijs operibus applicentur. Quando verò alicui iudici longiori examinatione premissa, & vrgentioribus fundamentis persuaso, visum fuerit in aliquo casu hanc esse sequendam opinionem, si clericus dānatus filios legitimos habuerit, ut in eorum præiudicium eam non seruet cōsulo: Ut quid enim Ecclesia ditanda est, vel alicuius pijs querendi sunt, esurientibus filijs etiam parentis iniqui, quando non dispositione canonica, sed imitatione legali, paterna bona publicanda videntur? Possent etiam secundo queri in hoc proposito, an in casibus in quibus bona clericorum confiscanda sunt, veniāt omnia pariformiter, & sine aliqua distinctione publicanda? In quo videtur dicendū qd bona clericorum siue sint mobilia vel immobilia, publicari possunt, quia in hoc nullum solet adhiberi discrimē, ut per Hier. Paulum, in libro provinciali omnium Ecclesiarum, fol. 44. versic. quid si præbyter. Si verò clericus dānatus haberet vsum fructum alicuius rei, tūc ius talis vsum fructus non confiscatur, & etiam naturaliter viuēte usufructuario, ex sententia Bald. at Salice

Salice. in l. 1. C. de bon. libert. quos refert Alexan. in 1. volum. consi. 23. inci. prima consideratione. Bona præterea & iura quæ non transeunt in extraneum hæredem non potuerunt publicari confiscatis bonis clerici dñati: quia fiscus habetur loco extranei successoris, ut probatur in l. iura. libertorū. & ibi no. Bart. ff. de iure patro. & notat etiam Bal. in dict. l. 1. & Alex. in l. in insulam. ff. solu. matrim. in princip. & in l. Si finit. §. Si de vectigalibus, in col. 1. ff. de damno infecto. ex quo venit quod si clericus damnatus haberet emphyteosim ecclesiasticam, vel feudum ecclesiæ, tunc illam non venirent in confiscationem, & per ea quæ notant Bald. in dict. l. 1. & Alexand. in dict. consi. per text. in Auth. de aliena. & emphyteo. §. illo. & in cap. Felicis. §. Si qua verò. de poen. in 6. & per alia relata per Alexand. ibi, quem etiam vide asserentem quod concluditur communiter quod emphyteosis concessa à priuato ea conditione & legem quod non transeat ad heredem extraneum non confiscatur, & dato quod sint confiscata bona emphyteote, quod dicit teneri communiter per Bar. Doct. in dict. §. Si de vectigalibus, & alios quos ipse refert, & not. eam Ioan. de lmo. in cap. 2. de feud. in 5. column. versic. Sed aduerte. Si vero clericus habet emphyteosim à priuato quæ posset ad extraneos heredes transire, tunc bene veniret in confiscationem bonorum clerici,

& sine præiudicio domini: quæ erit sibi obnoxia quoad hoc, quod ei debeat sua pensio. ita notat Card. qui sic videtur, meo iudicio intelligendus in Cle. Nolentes de hære. in versic. *Inquisitoribus*. in pen. col. quem primò vide in hac materia volentem col. præcedenti, quod quando non posset emphyteosis confiscari, tunc ius meliorationum posset confiscari, pro quo refert Specu. & Ioan. And. quod est utile ad declarationem supradictæ cōclusionis de emphyteosi ecclesiastica, & priuati in casu in quo non potest confiscari. An autem si clericus habere feudum non ecclesiasticum veniet in confiscationem, vide Alexan. in de consi. 23. in 2. column. versic. Idem videmus. vbi concludit quod feudum quod non transit ad heredes extraneos non confiscatur. & vide etiam Paul. de Castro. in l. in insulam ff. solum matri. vbi notat. quod in fiscum non transit feudum vel emphyteosis quæ post mortem confiscati deuentura sunt ad filios, ut filios: Ex quo sequitur quod si clericus habet tale feudum quod potest transire ad suos extraneos hæredes, confiscabitur simul cum alijs bonis. Pro quo vide quod not. Alex. in d. §. Si de vectigalibus, in 12. col. versic. Item addit, seruato tamen indemni domino feudi, cui post confiscationem soluetur pensio, & exhibebunt alia obsequia quæ per possessorem feudi præstari debent. Quod videtur tenere Card. in dict. versic. *Inquisi-*

Inquisitoribus. ubi æquiparat in hac materia res fœdales, & res emphyteoticas, dicēs, quod quando crimen non est tale quod puniatur per leges fœdales, quod nihil speciale inuenit in fœdis: & quod generaliter dici potest quod res fœdales & emphyteoticæ confiscabuntur illi fisco, cui confiscantur alia bona damnati, semper tamen sine præiudicio Domini: quod etiam not. Bald. in l. Si quis presbyter. C. de Episcop. & cler. Aduertendum tamē esset in hoc quod licet fœdum, vel Emphyteosis ex lege inuestituræ vel contractus posset transire ad extraneos heredes, si prohibitum esset quod ad ecclesiā deueniret, tunc seruāda erit lex inuestituræ vel contractus, & non applicabitur ecclesiæ, cui alia bona clerici damnati applicantur. Si autem clericus sic damnatus haberet bona subiecta restitutioni, tunc dicendum est, quod confiscabuntur bona illa cum sua causa, scilicet quod ad veniente conditione fidei commissi, fiet restitutio per Fiscum. ita decidit Ange. in l. Papinianus. §. Meminisse. ff. de inof. testa. per l. ex facto. ff. ad Treb. & per alia de quibus ibi: quod etiā probat text. in l. Statius Florus. in §. Cornelio Felice. ff. de iu. Fis. quod tamen intelligit Alexan. in dict. conf. in pen. colū. in casu in quo simpliciter sunt bona subiecta restitutioni, secus autē dicit quando expresse esset prohibita alienatio à testatore: quia tunc etiam pendente con-

ditione, non possunt transire in Fiscum: ex quo videtur quod in casu nostro bona quæ clericus damnatus tenetur restituere simpliciter post mortem, manerent in confiscatione eius vitæ durante, secus si fuit in eis prohibita alienatio à testatore, quia tunc non confiscabuntur. Potest præterea & non impertinenter dubitari, an publicatis bonis alicuius clerici veniat in confiscatione patronatus? Et omīssis quæ à doctoribus in varijs locis, & cum varijs opinionibus trahuntur in hoc dubio, quando Iudex laicus est qui condemnat patronum ut per docto. vbi glo. in Clementin. Pastoralis. de re iudi. & in capit. filius. vbi etiam gl. quam dicunt præcedenti fore contrariam. 16. quæstio. 7. & in Cle. 2. de iure patron. & in capitul. quanto. de iud. & per Imo. & alios in l. in insulam. ff. solu. matr. & per Flori. in l. Via. §. si fundus. ff. de serui rusti. prædio. in casu nostro non est aliqua controuersia inter docto. quāuis nullus eorum quos ipse vidit quæstionem mouerit in specie, videlicet quando clerici patroni publicantur bona: sed ex his quæ doct. aliqui tradunt facili quæstio deciditur. Primo ex his quæ notat Firmianus in tractatu de Episcopo, in 4. libro. in 4. parte, in 3. quæsti. in fin. primæ col. versū. Sed quartum ubi tenet ius patronatus non transire in confiscationem iudicis secularis, sed iudicis ecclesiastici sic. Secundo ex conch-

conclusionem quam facit Cæsar Lambertinus in elegantissimo suo tract. de iure patronatus, in tertio libro articulo. 8. octauæ quæstionis principalis, in colu. 6. ubi tenet quod si iudex ecclesiasticus procederet propter aliquod delictum casu quo posset ad publicationem bonorū, alicuius patrōni, sine dubio includeretur ius patronatus, vt in Clemen. Pastoralis à contrario. §. Rursus. de re iudic. quia non dicerentur mittere falcem in messem alienam: & quod tunc non erit considerandum, an veniat principaliter vel accessorie vel an exprimatur in tali publicatione, vel non ius patronatus cum simus in casu in quo iudex habet iurisdictionem, cognoscendi de ipso iure patronatus etiam principaliter, in quo dicit cōcordare omnes doctores. Si igitur nullus doctorum dubitat quod in publicatione bonorum contra laicum patronum facta per iudicem ecclesiasticum venit ius patronatus, non distinguendo, an sit facta publicatio simpliciter omnium bonorum, an alicuius castri, in cuius vniuersitatem trāseat, merito ergo firmare audebimus quod publicatis bonis clerici, comprehendetur ius patronatus. Nec in hoc curandum existimo an ille habeat filios legitimos, vel non ex conclusione Cæsar. Lambertini in fin. verbis dicti octauī articuli, dum tenet quod in casu confiscationis bonorum patrōni ius patronatus nullo modo

transit ad filios, sed vel ad Ecclesiam vel ad fiscum, sicut potest transire ad extraneos. Ex quibus vltimis suis verbis, & ex his quæ suprā etiam diximus venit hæc mea sententia moderanda, nisi ex constitutione iurispatronatus autoritate illius ad quem spectat, dispositum esset quod ius illud patronatus non posset transire nisi ad agnatos, vel ad aliquos homines habentes certas qualitates, vel cōditiones: quia tunc non comprehenderetur ius patronatus in publicatione bonorum clerici, sed seruaretur dispositio concessionis vel institutionis illius, Sed hæc sit quæstione sine aliqua difficultate derisa, restat nunc aliud dubium enervandum: cum enim ex infrā dicendis appareat quod bona clerici publicata applicari debeant Ecclesiæ à qua recipiebant stipendia, vel Episcopo vel in pios vsus distribuat, merito dubitari poterit, quid tunc faciendum est de iure patronatus quod perdidit clericus. Et in hoc crederem (saluo meliori iudicio) posse dici quod cum Ecclesia cui applicantur bona ratione beneficij, vel stipendij, non indigeat iure patronatus, neque illud possit facere eam ditiorē, quod iustius erit quod episcopus decernat ecclesiam esse liberam in qua erat constitutum ius patronatus, & quod idem faciat & fortiori ratione, quando bona debent distribui in pios vsus: cum non debeat vendi ius patronatus vt pretium

uium distribuatur in eis, nec de-
ceat, nec liceat quod ipse sibi re-
tineat, nisi in casu quo tale ius
patronatus clerici esset annexū
alicui castro, vel rei vniuersali:
quia tunc iustum est vt sequa-
tur castri vel rei possessorem.
Queri etiam potest, an publi-
catis bonis clerici filij familias,
veniat peculium *Castrense*, aut
aduentitium, vel profectitium
publicandum? Et in hoc du-
bio si sequamur iura ciuilia, &
doctrinam doctorum loquen-
tium generaliter, dicendum est
quantum ad peculium *Castrense*,
quod non casus est in l. Si fi-
lius, C. de bonis damna. & no-
tat glo. quam ibi sequitur Bar.
in l. i. ff. de bonis dam. & idem
tenet Bart. in l. si finita §. si de
uestigialibus versic. sexto quæ-
ro. penul. col. ff. de damno in-
fec. Idem videtur velle Bald. in
l. filius, ff. de his qui sunt sui vel
alieni iuris, per. d. l. si filius, C.
de bonis damnatorum. Vbi etiā
dicit quod aliqui dixerūt quod
illa lex erat coniecta, sed nō re-
ctē considerauerunt, & vide eun-
dem Bal. in d. l. Si filius, vbi di-
cit quod hoc est in solatium fi-
lij amissi, vt damnato filio pa-
ter retineat peculium castrense,
& quasi castrense, qui præterea
intelligit. l. illam in filio in po-
testate, & quod secus esset in
emancipato, cum non habeat
peculium, vt l. fin. in fine, C. de
in offic. testamen. & hanc etiam
opinionem videlicet, quod pe-
culium castrense non publica-
tur, sequuntur Imol. & Paulus
de Castro in dicto. §. Si de ve-

stigialibus, prout refert vbi A-
lexand. in colum. 21. 22. vbi de-
fendit hanc opinionem Ange-
tenente contrarium. Quantum
verò ad aduentitium, idem con-
cludit Bart. in dicto. §. Si de ve-
stigialibus, allegato versic. Sex-
to quarto, & seq. videlicet quod
etiam proprietates aduentitiorū
bonorum quæ est filij, non pu-
blicatur ea ratione: quia filio
est interdicta omnis alienatio
sine patris cōsensu, vt C. de bo-
quæ lib. 1. Cum non solum §.
filius autem, ergo delinquendo
non alienabit: mouetur etiam
per tex. in l. 3. §. Sed vtrum ff. de
mino. Idem tenet Bald. in l. 2.
§. Si filius, ff. quod quisque iu-
ris, & in l. Executorem in prin-
cipi in vltima charta, C. de execu-
tio. rei iudic. & in dicto. §. Sed
vtrum & Angel. & Imol. in l.
Si filius ff. de dam. in fec. quos
refert Alex. in d. §. Si de ve-
stigial. 19. col. versic. Adde primò.
Præterea quātum ad peculium
profectitium idem dicendum
est, videlicet quod non veniat
in publicatione bonorum filij,
etiam si habuisset filius à patre
expressè potestatem donandi,
& dissipandi, quia non ex po-
tate donandi: quia hæc non est
donatio, nec ex potestate dissi-
pandi: quia non intelligitur co-
gitatum de delicto, ita conclu-
dit Alex. vbi suprā in 23. co-
lum. versic. Item adde. & dicit
ita decidere eleganter Angel.
in l. Si filius, ff. de dam. in fec.
& cum eo transire ibi simplici-
ter Imol. & idem videtur col-
ligere

ligere Bar. ex glo. in d.l. 1. ff. de bon. damna. notādo verba glo. ibi dum dicit, *Etiam castrense*. ex quibus verbis innuit glo. quod nec aduentitium, nec profectitium. Cum ergo in iure Canonico & civili non sit aliter in hac materia dispositum circa hæc peculia in clericis, merito videtur concludendum quod publicatis bonis clerici filij familias, nullum prædictorū peculiorum publicabitur: cum sacri ordines etiam præbyteratus non liberent filium à potestate patris, ut est tex. & ibi Ab. in c. Constitutus. de in integ. rekti. & in cap. Si annum, de iudic. in 6. de Episc. & cler. & per Doct. reprobata glo. ibi in cap. Cum voluntate. de sensen. excommunic. Nec in hoc aliquid immutat conclusio Doctorum quæ habet, quod in bonis aduentitijs clericorum, etiam primæ tonsuræ acquiritorum eis, post clericatum, non queritur patris usus fructus, & quia reputantur bona quasi castrensia, ut probatur in c. Quia nos. de testat. & ibi notant Abb. Hostien. & Barba. & ponit latius doctor noster Hispanus Roderic^{us} Suarez in quest. Verum in bonis maioratus pater habeat usufructum, in fol. penult. col. 4. usque ad finem: quia licet per hoc videatur quod talia aduentitia clericorum non habeant naturam aliorum aduentitiorum laicorum, satis est quod assimulentur bonis quasi castrensibus, quæ etiam ut supra dictum est non publicantur. Vi-

timò autem pro pleniori examinatione huius ca. opereptatium est quærere in casibus in quibus dispositione canonica, aut imitatione legali bona clerici publicari possint cui tandem applicari debeant. & in hoc dicendum videtur quod seruanda sit dispositio text. in cap. excommunicamus. el. 1. de hæresi. §. 1. in qua cauetur, Quod bona clericorum damnatorum de hæresi applicantur ecclesijs à quibus stipendia receperunt. Et si clericus recepit stipendia à pluribus ecclesijs, tunc inter eas diuidentur bona pro rata, ut per glo. ibi, in verbo, Stipendia. Vnde hæc videtur practica seruanda in omnibus casibus, in quibus bona clerici habentis beneficium vel plura beneficia publicantur. Erit ergo curæ Iudici qui bona clerici publicari mandauit, diuidere ea iuste inter ecclesias in quibus beneficia habuit: & si aliqua ecclesiarum sita fuerit extra suam diocesim, & omnia bona clerici fuerint in eius potestate, tunc debet mittere illi portionem sibi contingentem. At si in loco beneficii extra diocesim constituti fuerint aliqua bona clerici, quæ pertineant ad illam ecclesiam, tunc eius erit officij, intimare iudici illius diocesis sententiam à se latam, ut illam in prædictis bonis exequatur: in casibus in quibus sententia lata super confiscatione bonorum extenditur ad bona sita extra iurisdictionem pronuntiatis, de quo

quo per Domi. in capit. Cum secundum. ad fin. de hæreti. in 6. & per Ancha. in cap. Postulasti. 8. quæst. de foro compet. & per bonam additionem Fel. in dist. cap. Postulasti in 3. col. Et quia text. non distinguit an bona damnati clerici recipientis stipendium ab ecclesijs fuerint patrimonialia vel nō, acquisita intuitu ecclesiæ vel nō, videtur velle quod omnia bona indistincte clerici habentis beneficium, applicentur ecclesiæ in qua illud habebat, quod videtur magni effectus: nam posset contingere quod ratione alioquin tenuis beneficii possessi à clerico, posset ecclesia patrimonium pingue clerici, vel alia plura bona eius industria seu arte quæsitā sibi acquirere. In casu verò in quo clericus damnatus non haberet beneficium, & sic non esset aliqua ecclesia cui applicanda essent eius bona tunc credit Abb. in dist. capit. excommunicamus in 1. col. debere ea applicari Episcopo loci qui distribuatur in pios vsus: cuius opinioni adhæret ibi Anan. in 2. column. Nec curandum est in hoc de eo quod scripsit Oldra in consi. suprā allegato, videlicet quod Episcopus non habet confiscationem bonorum, cum non habeat territorium: nam ut inferius latius scribimus, in verbo pœnisus alijs pecuniarijs, verior opinio est & consuetudine corroborata quod Episcopus habet fiscum huiusmodi Episcopum autem loci in hoc casum esse credo, qui est Episcopus

diocesis in qua fertur sententia publicationis bonorum, dum tamen aliàs sit iudex competens, in cuius curia de delicto clerici tractari poterat. Caueat præterea episcopus cui prædicta bona applicantur, ne ea conuertat in suos vsus: quia præter id quod sacri canones nullibi bona sic confiscata Episcopis applicant, doctores, quia illis applicanda scripserunt, tali tamen onere hoc describunt, vt illa in pios vsus consumant. De quo scripsit Felin. in capit. irrefragabili. §. Cæterum. de offi. ordina. Crederem præterea in hoc iudicandum esse non solum pium, sed debitum vsus, in quo dicta bona expendi possunt & deberent, in alimentis videlicet clerici damnati, dum viueret, ne aliàs fame mori cogeretur, aut esset aliunde mendicandum pro eius sustentatione.

Consuetudo testandi. Ad de Martin. Nauar. in manu confessor. cap. 25. nu. 128. quo loco scribit, consuetudinem obtentum esse, clericos ab intestato morientes habere successores fratres, vel alios consanguineos. Et vide eundem in tractat. de redditibus ecclesiasticis. super cap. fin. 16. quæsti. 1. & 2. fol. 74. & in apologia quæ. 1. monit. 50. & 3. quæsti. monit. 4. & eruditissimum D. Frā. Sarmie. de reddi. Eccles. 2. par. cap. 6. cum aliquibus sequi D. Couar. in cap. cum in officijs n. 9. de test. Did. Perez in l. 1.

A
Clerici
ab intestato
morientes
habere
successores
fratres
vel alios
consanguineos

titu. 3. libr. 1. ordi. in fine glo. magnę Petr. Dueñas regul. 366. vñdecima limi. Greg. Lup. in l. 53. vers. *Que los ganē con derecho.* tit. 6 par. 1. vbi dicit Regijs Hispaniæ constitutionibus cautū esse, in clericorum successionibus consuetudines seruandas esse quem vide.

B *Non confiscatur.* Adde quod contrariam opinionem tenet Alberic. in l. corruptione, in fine. C. de vsu fructu & in auth. si verò domus temporalis. C. de hæretic. Ange. in l. si postulauerit. § iuber. ff. de adulter. vbi Alexand. in addi. ad Bart. & plenius in l. si finita. §. si de vectigalibus. colum. 25 ff. de dan. infect. Bart. Cassa. in consuetudin. Burgun. rubr. 2. §. 2. numer. 17.

C *In confiscationem.* Adde Philip. Deci. & multos doctores quos ipse allegat in capit. in præsentia. numer. 48 de proba. Gozadin consi 39. Cassa. in consuetudi. Burgun. rub. 2. §. 2. in glo. [Et est à entendre.] numer. 10. Aegi. Bossi in tractat. delictor. titu. de bonorum publi. num. 60. & hanc esse commun. opinionem fatetur Jacob. Septiman. in Catho. institu. nu. 98. Licet contrariam opinionem post plures iuris interpretes vniuersiorem assent Felin. in capit. in præsentia numer. 27. de proba. & eandem ait communiter approbatam Corne. consi 13. lib. 3. Simancas tamen in dist. cap. opiniones has concordēs facit quem vide omnino.

D *Non confiscatur.* Adde eun-

dem Alexand. Imo. & Roman. in l. si finita. §. si de vectigalibus. ff. de damn. infect. Curt. consil 4. post feudorum tracta. columna 7. Bossi. in dict. titu. de bono. publi. num. 19.

Ius patronatus. Adde gloss. in capit. filijs. 16. quæstion. 7. Ab. & docto. in capit. nobis. de iure patro. Deci. in capit. quantò. numer. 7. de iud. Ioan. Lup. in rep. rubr. de dona. inter vir. & vxor. §. 39 numer. 7. Aug. Ari. in tract. malef. in addi. ad Ang. in verbo, [Et eius bona.] numer. 17. Eman. à Costa in cap. Si pater de testamen. libr. 6. in. 2. par. Trebelli. numer. 7. Molin. de primogen. Hispan. libr. 1 capit. 24. numer. 26. lib. 1. capit. 24. numer. 26. Iul. Clar. lib. 3. recep. senten §. si. quæst. 78. Didac. Perez. in lib. 1. tit. 6. libr. 1. ord. in glo. [Si el que suere, ver. octauo.]

Publicandum. Adde Bartho. F. Cass. in consuetu. Burgun. rub. 2. §. 2. num. 20. Bossi. in d. ti. de bonorum publi. nu. 71. & doctissimum Osan. in decisio. 94. Iul. Clar. dist. quæst. 78.

Vsus fructus. Adde Ioā. Lup. in G. rep. rub. de dona. inter vir. & vxor. §. 42. numer. 6 D. Couar. in capi. quia nos de testam. nu. 2.

Quam tamē opinionem veram esse existimo. quantum ad bona quæ sita per filiū. post factum susceptum ordinē vt hic aperte sentit Autor. quā opinionem professus fuit Io. Fab. in auth. ingressi. C. de Sacr. Eccl. Iul. Deci. in cap. præsentia. de proba.

Pater
vsu
fructu
retine
in bono
si quis
clericus
cū quā
sitū.

proba. nu. 62. Ioan. Lup. dict. 9.
42. num. 12. Dida. Perez. in l. 1.
tit. 3. lib. 1. ordi. in glo. Los sacer-
dotes. versu est etiam quidquid
Abb. senserit in dict. ca. in præ-
sentia. num. 56. dicens opinio-
nem hanc esse veram etiam quo
ad bona antè clericatum qua-
sita in quibus usus fructus patri-
am quæsitus erat. Qui mani-
feste labitur quia in bonis ac-
quisitis à sibi antè clericatum,
pater non amittit usum fructu,
licet potestèa, filius clericus effi-
ciatur. ita contra multos reso-
luit Pinel. in l. 1. par. 1. nu. 42. &
43. C. de bon. mat. Mol. ad Dec.
in ca. in præsentia nu. 64. litera
O. de proba. Mol. de prim. His-
paniæ lib. 1. c. 19. num. 28. Rod.
Suar. in q. maior nu. 37. Tel. lib.
Fer. in l. 5. Taur. n. 4. & opinio-
nem istam veriorè & receptio-
rem esse testatur post huius ope-
ris æditione Cald. Pereyra. Lu-
sitani (vir sanè subtilis & ac-
curti ingenij) in l. si curatorè ha-
bens in verb. Læsis. num. 105.
C. de in res mi.

Habet siscum. Vide autorem
infrà capit. 140. & quæ ibi an-
notauit.

Verberari.

CAPVT, CXXXIII.

2 Pœna verberu in clericorum personis
qua causa sacri canonibus fuit in-
stituta.

3 Præbyteri non nisi pro grauibz cri-
minibus verberantur.

4 Clerici etiam cum mandato ecclesi-
asticis iudicibz, non potest per laicum
verberari.

4 Ecclesiastici iudices nulla irregulari-
tati labi assiciuntur, quia si eos
verberibus sanguine effuso interme-
niet.

Pœna verberum in cleri-
corum personis à sacris ca-
nonibus recepta est. Et hoc a
forsan quod cum dolore & ci-
tra vitæ ac membrorum pericu-
lum corrigant, de eaque men-
tio fit in capitul. 1. 5. quæst. 1. &
in cap. nullus clericus. 1. 1. quæst.
& in ca. Cū beatus. 45. distinct.
quod est concilium Bracarense
tertium in cano. 6. & in cap. 1.
fin. 35. distinct. quod est conci-
lium Agathense. & in cap. 1. fi-
na. verbis, de calumnia. Ex quo
ibi notat Abb. in vltim. nota.
quod Ecclesia potest clericos
publicè verberare. Cumq; cess-
sent in illis cætera pœnæ mor-
tis, ac membrorum mutilatio-
nis, nimirum si hanc tanquam
paternā correctionem antiqui
illi patres sacrorum Canonum
conditores admisissent. Vide ta-
men in hoc distinctione quam
facit text. & gloss. in dict. capi-
tu. Cū beatus. videlicet, quod
præbyteri, abbates, & leuitæ
nullis debent verberibus subia-
cere, exceptis grauibz, & mor-
talibus culpis: minores tamen
clerici verberantur pro mino-
ribz culpis. & idem notat Pre-
po. in dict. capit. fi. 35. dist. In
qua tamen imponenda pœna
iudices ecclesiastici aduertere
debent semper, quod in casu
quo clericus venit verberandus,
non potest nec debet verberari
per laicū etiam demadato suo.

Alm 2 VEL

vt in capit. Vniuersitatis. de ex-
commun. & per glos. in capit.
Si clericus. eod. tit. lib. 6. & ita
etiam disponitur in l. 36. tit. 3.
par. 1. vbi dicit lex quod tam
Prelatus mandans, quam lai-
cus obtemperans in hoc excō-
municatus est, sed debet per mi-
nisterium ecclesiæ verberari, vt
not. Card. de Turre Cre-
mata post Hugo in cap. Illi qui
5. quæst. 3. & secundum eos
constitutus in minori ordine,
poterit etiam presbyterum ver-
berare. Imò plus voluit Abb. in
capit. Inter alia. in colum. 4.
de immu. eccle. quod pro ho-
nestate ecclesiæ clericus debet
verberari in ecclesia & per cle-
ricum, & non per laicum, alle-
gando dict. cap. Vniuersitatis.
Quando verò clericus est incor-
rigibilis, potest per laicum ver-
berari, vt not. glos. in summa.
45. distinct. allegando text. in
cap. vt famæ de sent. excomm.
Tu tamē lector aduerte an text.
ille probet hanc conclusionem,
cum nihil de verberibus dispo-
nat. sed de captura facienda per
laicum, & inter hos duos actus
non paruum videtur esse discri-
men. Nam difficilius capitur
clericus nisi per laicos. Captū
tamen clericum verberare per
aliū clericum in minoribus
saltem, non sic difficile est, præ-
maximè quia in quauis repu-
blica ministri deputati ad cap-
turam delinquentium laici sunt,
ideò videndum est, an sola au-
toritas glo. sufficeret ad verita-
tem huius conclusionis, quam
tamē simpliciter sequutus fuit

Bartachi, in tract. de Episcopo
3. part. 4. libr. de potestate &
autoritate Episcopi in tempo-
ralibus circa personas, versic.
quartò quarto an Episcopus. Et
aduerte quod iudex ecclesiasti-⁴
cus habet iurisdictionem fusti-
gandi & verberandi, & senten-
tiam suam potest super his mā-
dare executioni absque scrupu-
lo irregularitatis, licet in fusti-
gatione vt plurimum inter-
ueniat aliqualis effusio sangui-
nis: quia illa qualis, qualis ef-
fusio non consideratur, cum
non veniat principaliter ex sen-
tentia, sed accadat ex postfacto
& satis est quod in sentētia cle-
rici non infertur pœna, ex qua
principaliter & immediatè ve-
niat sanguis, ita Paul. Grillan.
in tract. de relaxatione carcera-
torum, in 5. quæst. & licet huic
conclusioni videatur refragari
text. in ca. Archiepiscopatu, de
raptō. & glos. ibi in capit. his
à quibus 23. q. ult. tamen cre-
derem saluari posse dictum hu-
ius doctoris, quando illa san-
guinis effusio esset, vt ipse dicit
aliqualis: nam text. in dict. ca.
in Archiepiscopatu, non repro-
bat, si aliquis sanguis ex flagel-
lis profiliat, sed quod flagella in
vindictam sanguinis transire
videantur: vnde prohibet vin-
dictam sanguinis non verò ac-
cidentem effusionē. Vnde nec
existimo necessarium vt audiui
facere aliquos iudices quod fla-
gellandos induunt lineis vesti-
bus intinctis cera, vt desuper
flagellentur, dum enim scrup-
ulis consulunt, correctionem
inuti-

inutilem & parum timendam efficiunt. Vel verius in hoc dici posset, quod etiam si iudex prætenderet in pena verberum vel fustigationis effusionē sanguinis, & verē succederet, & in magna quantitate, non propter hoc incurreret irregularitatem cum hæc non contrahatur nisi sola morte, vel membri mutilatione, vt notat Abb. in capi. 1. num. 8. qui clerici. vel vouē. & Cardin. Clemen. si furiosus. per text. ibi, de homic. colum. vlt. quæst. 31. & per tex. in ca. in Archiepiscopatu de raptō. quem pro hac conclusione pōderat, & respondet ad text. in ca. cum illorum. de senten. excomm. Et vide Syluest. qui refert Abb. vbi suprà, in sua sūma, verbo, homicidium. 3. §. Tertiō quæritur.

Pana verberū contra clericos hæc antiquis receptis hinc vbi in mīn. me.
Recepta est. Vide Gregori. Lup. in l. 48. tit. 6. in ver. En lo temporal. part. 1. & in l. 56. tit. 5. in verbo, Descomulgados. eadem part. Pet. Gregor. 3. part. Syntag. iuris. libr. 31. ca. 11. per totū. Notatamen quod hæc fustigationis pœna clericorum in Mediolanensi dominio non seruatur, vt memoriæ protulit Iul. Clar. libr. 5. recep. senten. §. fin. quæstio. 70. ver. Et etiam. Prout nec illam esse in vsu Regno Franciæ testatur Pract. Mileij fol. 148. num. 53. Nec ego sanē imponi vidi ab hinc 27. annis in hac celeberrima Complutenſi curia. Non tamen me præterit quod pœna ictus fustium olim iudices ecclesiasticos aduersus clericos

vsos fuisse, vt autor est Diuus August. qui Marcello scribens ait, [Confessionem verberibus eruiſi.

De mandato suo. Adde Greg. B. Lup. in dict. l. 56. Petrum Placā, in Epito. delicto. capi. 11. num. 19.

In exilium mitti.

CAPVT CXXXIIII.

1 Pœna exilij per ecclesiasticos iudices iussu possit.

2 Episcopus vel alius ecclesiasticus iudex non poterit clericum exilio damnatum reuocare.

3 Clericus de facto in exilium missus potest per eundem iudicem reuocari.

Eccelesiastici iudices possunt imponere pœnam exilij, vt probatur in ca. 1. de calum. & in ca. pen. de pœn. & in ca. Hi qui. 3. quæst. 4. & in capit. Cum beatus. 45. distinctio. Et notant doct. in cap. Cum non ab homine. de iudi. licet ibi Anto. nitatur colligere arg. ex illo text. quod ecclesia non habet pœnā exilij, cui in hoc aduersatur Barba. ibi. in colum. 6. versi. Et dicit hoc. Vbi namque pœna certa non est imposita à iure, & delictum quod venit puniendum in clerico, videtur quodammodo coherere alicui loco, prudenter se habent iudices ecclesiastici, si delinquentibus clericis pœnā inferant exilij. Sicut enim occasio delinquendi facillè præcipitat etiam eos qui aliquam virtutis curā habere solent, sic eadem occasio

sione sublata facilius est à difficili & asperissima vitorum semita, ad amoenissimam virtutis viam reuocari. Quod bene comprobant verba illa singularia sanctissimi Hispaniæ nostræ doctoris clarissimi Isidori, insignisque vrbis Hispalen. Præfulis præfulgidi, quæ Gratianus intexit in c. Valet. 81. distinct. Valet (inquit ille) interdum cōuersis pro salute animæ & sue mutatio loci. Plerūque enim dum mutatur locus mutatur mentis affectus. Congruum est ergo & inde etiam corporaliter euelli, vbi quisque illecebris deseruiuit. Nam locus vbi quisque prauè vixerit, in aspectu mentis apponit, quod sæpe ibi cogitauit vel gessit. Aduertat tamen in hac materia Episcopus vel eius vicarius quod postquam clericus propter crimen est damnatus ad pœnam exilij legitima causa, & probatione subsistente, non potest ab exilio reuocari, & sic non potest clericum exilio damnatum rebanire. ita notat Præpo. argum. text. ibi in capit. In primis. 2. quæst. 1. Ratio est secundum eum, quia ex quo legitimè est missus in exilium, Inferior non potest super ista gratiam facere: a vt habetur in capit. Cum titul. de re iudi. Facit etiam text. in l. Rele. ff. de pœn. Ex quo ibi not. Bar. quod missio in exilium solus princeps & nō alius potest dare licentiam veniendi, & quod reuertatur, quem vide vltius etiam dicentem quod quilibet iudex potest dare licentiam

exuli reuertendi ex iusta causa: quod est notandum in nostro proposito, qui per hoc videtur quod Episcopus vel eius vicarius posset idem facere ex causa iusta. Si tamen clericus esset de facto in exilium missus, tūc bene potest per eundem iudicem reuocari b secundum Præpo. vbi suprā argum. text. & quæ ibi notat Bal. in capit. Ab excommunicato. de rescrip. Idem Bal. & las. in l. Si pacto quo pœnam. C. dict. pact. de quo ego latius scripsi in meis doctrinis magistratibus, in doctrina incipienti, factum de facto.

Gratiam facere. Vide Regiā A lib. 2. titul. 32. par. 7. vbi Gregor. Lup. in gloss. El Rey. las. in l. 1. § & post operis. ff. de noui. oper. nun. Ioann. Fab. in l. pœnam. C. de pœnis Iacob. in l. Imperium. ff. de iur. omni. iudi. Doctor Auen. lib. 1. de mād. Reg. Hyspan. cap. 7. num. 13.

Reuocari. Adde quod huc B spectat quod voluit gloss. not. in capit. Primates. 2. quæstion. 1. quod depositus de facto etiā de facto restituitur. quam in id expendit Bald. in ca. accidens. 1. in fine vt lite con. Et quod factis de facto possit per eundem iudicem reuocari probat text. optimus in l. 1. §. hoc ædictum ff. si mulier ven. nomi. gloss. in l. minor in prin. in verb. Secus. ff. de æuicti. Innoc. in cap. quærellam colum. 3. vbi Bald. colu. vltim de elect. idem Bald. in l. 1. ad finē. C. de prohi. sequæst. pecuni. & in l. 2. C. de seruituti. Specul.

Specul. in titul. de primo & secun. decre. §. iam de effectu. verific. quid si iudex Anton. Abb. & Deci. in capit. cum cessante. de appella. Petrus de Anchart. consil. 6. column. penultim. Felin. in capit. qualiter & quando. 1. column. versi. tertio limita. de accusa. cum multis allegatis ab Andræ. Tiraquel post leges conu. gloss. §. num. 15. Sebast. Van. in tract. de nulli. in parte, *Quid sit nullitas.* numer. 16.

Deponi.

CAPVT, CXXXV.

1 *Depositionis diffinitio.*

2 *Clericus pro nullo crimine potest deponi nisi in iure exprimat, nisi in grauib. enormib. & criminib.*

3 *Qua crimina digna sunt depositione, iudicis arbitrio relinquuntur.*

4 *Clericus depositus ab officio, celebras qualiter puniatur.*

1 **D**epositio est perpetua remotio ab altaris ministerio, notat Abb. in cap. At si clerici. de iudi. column. 1. & refert ibi Decius column. 4. versi. quinto notat. Et depositus simpliciter intelligitur depositus perpetuo, licet non exprimitur. ut per glo. no. in capit. 1. in glo. in fin. §. 50. disti. vbi Domi. & tenet
2 Decius vbi suprâ. & vide gloss. notat. quæ probat istam conclusionem in cap. accedens. §. 50. disti. vbi tamen vide sing. disti. Ali. Præp. in hoc articulo. & notat. quod regulariter pro nullo crimine potest deponi clericus nisi de iure aliud exprimat,

notat Domi. in §. de his. l. distinct. & in cap. 1. §. 35. distinct. nisi in grauib. ut ibi per eum: quod refert Decius in disti. cap. At si clerici. in prin. in colum. penultim. de iudi. Item pro delicto ænormi potest fieri depositio. ita dicit Abb. in cap. fina. de celeb. miss. allegat. tex. in capit. Tuæ de poenis. qui text. dicit, *Magnis sceleribus*: quod verbum. *Magnis*, plura delicta comprehendere videtur, quàm verbum, *Enorme*. & vide Anton. in capit. Cum dilectus. depurg. cano. colu. 6. versic. Caue. quia illud, qui ex verbis Innoc. ibi colligit vnam theoricā, quam dicit tenendam pro vera, quod vbiunque pro aliquo delicto venit imponenda poena mortis, tunc de iure Canonico in locum ipsius intelligitur subrogata poena depositionis: quod refert & sequitur Felin. in cap. qualiter. el. 2. §. Ad corrigendos. 4. column. de accusa. tantquam ordinaria imponatur. Aduerte tamen in ista materia quod Decius in capit. At si clerici. in colum. 20. de iudi. versic. De secundo. colligit duas conclusiones ex Abb. ibi. Prima, quod poena depositionis non imponitur, nisi pro graui crimine. Secunda, quod quæ dicantur crimina graua relinquuntur arbitrio iudicis, ex quo postea, in eadem colum. versi. 3. Secunda conclusio, dicit qd erit in arbitrio iudicis quæ crimina dicantur requirere depositionem. Et vide etiam qd notat Abb. in cap. Laiores. de cleric. ex-

commu. minist. de quo supra memini in parte suspensionis, excommunicationi, &c. Item not. quod ad depositionē presbyteri non semper requiritur dolus, sed supina ignorantia æquiparatur dolo, quoad hoc ita notat Abb. ex text. ibi, quē dicit valdē notabilem in cap. fin. de celebra. missā. Et aduerte, quod si depositus ab officio celebrat, priuatur participatione corporis & sanguinis Domini, & permanet in hac excommunicatione, vsque ad diem vltimum, ita vt viaticum tantummodo exitus sui tempore percipiat: vt habetur in ca. Accedens. 50. distinct. ibi notat Prepo. & in ista materia depositio nis vide Archi. in ca. presbyteri. el. 2. 5. quæsti. 6 vbi tradit nimis generalem & dubiā doctrinā (videri meo) videlicet quod si clericus deponitur pro aliquo crimine potest à iudice seculari adhuc puniri pro eodem: sicut enim accidit quem diuersis legibus teneri pro eodem crimine, sic eodem modo lege & Canone. Nam clericus depositus non efficitur de foro iudicis secularis propter solam depositionem, quo modo ergo poterit per ipsum puniri? Præterea non sequitur: potest quis teneri diuersis legibus pro eodem crimine, ergo clericus potest puniri pœna canonica per episcopum, & ligari per iudicem secularem non præmissa degradatione & traditione. An autē clericus depositus possit restitui pet. Episcopū, vide Gondi.

Villa. in tract. de legato, par. 1. quæsti. 14. nu. 63. Tom. 2. tract. diuersorum Docto. fol. 292. Et vide in Pontificali. fol. 204. coll. 1.

ANNOTATIO.

ADde quod cum in præcedentibus capitibus, multa de huius capituli argumento scripta sunt, repetenda non duxi vide tamen vltra ea Iacob. Menoch. de arbi. iudi. quæsti. li. 2. centu. 5. casu. 415. Iul. Clar. in pract. crim. §. fin. quæsti. 74.

In arctum monasterium detrudi.

C A P V T, C X X X V I.

- 1 Clericus depositus, in monasterium aliquo iure detrudendus erat, licet hoc hodie ab aula recesserit.
- 2 Alimenta quo modo vs. ministranda sunt, qui in monasterio ad penitentiam deputantur

Antiquis illis ac venerandis Patribus qui futuro vniuersalis ecclesiæ statui nedum claritate, ac sanctimonia vitæ suæ, sed pijs sanctionibus consuluerūt, non minus fuit curæ delinquentium pœnas decernere quam eorum futuræ emendatæ providere, nō satis suo animarum zelo mirabili esse censes, si facinorosis inflicta pœna (quæ alijs similia perpetrandi metum ingessit) ipsi sine æ admittenda deplorandi non præstaret opportunitate. Ac ideo post depositionis pœnam statutam, vel depositi ad agendam penitentiam in monasterium aliquod

quod detruderentur, ordinantur, ut sic eos monachorum integritas ac venustas confundere, & vitæ austeritas ad amplectendum voluntariè pro suis excessibus pœnitentiam suaderet, ac charitas (quæ dum verior est, in vitijs pro lapsos magis subleuat quam impropere) ad agnitionem culpæ, & spem veniæ commoveret. Vnde regulare est, quod episcopus debet assignare clerico, quem deponit, monasterium ubi peccata lugeat, & illa ulterius non committat, ut in capit. Sacerdos, 81. distinct. Sed hoc ut videmus, recessit ab usu: a quod forsan euenit ex eo quod iudices ecclesiastici adeo segniter laborant crimina punire, ut rarissimè videamus eos delinquentibus depositionis pœnam inferre. Itē & ex alio capite, quia omnia monasteria iā sunt ab episcoporum iurisdictione exempta. & idē non sic iudicibus datur facultas assignandi monasterium. vnde Alexan. Tertius reputans hanc detractionem non itā facilem dum illam fieri præcipit in ca. Sicut dignum. in §. Clericos. de homi. addit conditionem, si fieri potest. forsan de possibilitate dubitans, non tam propter penuriam monasteriorum, quam propter voluntatem recipiendi detrudendos in eis. Aduerte tamen quod Præpos. in cap. Si euangelica. 55. distinct. notat ex text. ibi, quod clericus qui non est sufficiēter punitus pro gravitate delicti cum sola deposi-

tione, potest detrudi in monasterium: ex quo videtur, quod non indifferenter post depositionem debet succedere inclusio. Quomodo autem alimenta ministranda sunt ijs, qui in monasterio ad pœnitentiam deputantur, vide bonum text. Greg. in capit. de lapsis. 16. quæstio. 6. ubi vide Archid. dicentē quod pauperes clerici ponendi sunt in monasterijs à diuitibus, aut alendi ab Episcopo. Et de materia huius capit. vide quod scribitur in sequen.

Recessit ab usu. Adde doctissimum virum Iuliu Clar. in practi. crimin. §. fina. quæstion. 70. versicul. sunt etiam.

Ac in perpetuum carcerem damnari.

CAPVT, CXXXVII.

- 1 *Pœna perpetui carceris quando ab ecclesiasticis iudicibus sit imponēda.*
- 2 *Episcopus irregularitatis labe afficitur qui arctum locum alicui constituit, si in eo ex defectu aeris vel cibi moriatur.*
- 3 *Testamentum clerici ad perpetuum carcerem damnari, an valeat.*
- 4 *Episcopus, qui condemnat clericum ad perpetuum carcerem pœnam, an possit minuendi pœnam suo arbitrio potestatem seruare.*

Huius pœnæ fit mentio in cap. penul. de hæret. & in c. Nouimus. de verb. sig. & in Extrauagan. Diuini exemplis, quæ est sub tit. de pœnis. in Extrauagantibus cōmunibus. dicitur

citur autem hæc pœna perpetui
 a carceris capitalis a secundum
 Bald. in l. reos. in princ. colu.
 1. de accusat. quem refert Fel.
 in ea. Qualiter el. 2. §. Ad cor-
 rigendos. in col. 4. de accusat.
 Quæ quidem pœna si ab eccle-
 siasticis iudicibus imponeretur
 ubi delictorum qualitas exigit,
 custodia tali, ut re vera perpe-
 tua esset longè leuius censeretur
 punita laicorum delicta na-
 turali morte, quàm clericorum
 perpetuo carcere. Nam ut Card.
 scripsit in ca. Cum non ab ho-
 mine. de iudic. longè minor
 pœna est statim mori, quàm
 diu affligi sine salutis spe. Quã-
 do autem ista pœna vel præce-
 dens imponi debeat. Innoc. in
 cap. qualiter. el. 2. de accusat.
 in colum. penultim. vers. &
 sunt. videtur velle quod hæc
 pœna carceris æquiparatur pœ-
 næ damnationis in metallum
 iuris ciuili. Vnde secundum
 videretur imponenda in casibus
 quibus iure ciuili quis punitur
 pœna tali. & ad hoc refert eū-
 dem Innocen. Ioan. de Anr. in
 in consi. 1. in colum. 2. Abb.
 tamen in capit. Tuæ de pœnis.
 tradit talem doctrinam, quod
 ubi pro delicto imponitur pœ-
 na mortis de iure ciuili, tunc de-
 positus detruditur in carcerem
 perpetuum: quando verò im-
 ponitur pœna alia citra mortē,
 tunc detruditur in monasteriū.
 Contra quem instat Philip De-
 cius in ca. Cum non ab homi-
 ne. in colum. 6. versic. Sed ista
 doctrina. de iudi. dicendo quod
 hoc non est verum, quia in ca-

su cap. Clerici. de excess. Præ-
 lat. & in cap. Tuæ. de pœnis.
 fit detrusio: licet de iure Ciuili
 imponatur pœna mortis, & re-
 fert Aretin. latè scribentem in
 hoc, in colum. 9. qui conclu-
 dit secundum eum, quod debet
 quis detrudi in monasterium,
 ad agendam pœnitentiam: &
 si non velit agere, ponitur in
 perpetuis carceribus, allegat
 dict. capi. Ut famæ. de senten.
 excommun. & ca. A nobis. de
 Aposta. Sed contra hoc arguit
 Deci. de text. in cap. Nouimus
 de verb. signific. & in cap. pe-
 nult. de hæret. Vnde videtur si-
 bi quod in carcerem detrudatur
 quis, quãdo insurgit maior
 suspitio fugæ pro maiori secu-
 ritate. Sed ista distinctio Decij
 non placet: quia pœna perpe-
 tui carceris, tunc non ratione
 pœnæ, sed securitatis daretur:
 vnde non consideraretur deli-
 cti qualitas sed fugæ timor. Vn-
 de melior est sententia Aretin.
 ubi suprâ, quam ipse Decius nō
 integrè refert: nam concludit
 ipse Aretin. quod quando pœ-
 na mortis imponatur de iure ci-
 uili, non tamen debet imponi
 de iure Canonico pœna perpe-
 tui carceris: quod ipse limitat
 dupliciter. Primo in casibus ex-
 ceptis, in quibus expressè cauetur
 de pœna carceris, ut in cap.
 pen. & fin. de hæret. Secundò
 ubi propter immanitatem deli-
 cti non esset imponenda laico
 simpliciter pœna mortis, sed cū
 aliqua qualitate atroci, ut puta
 ignis, traditionis ad bestias, la-
 cerationis membrorum & hu-
 iusmodi

iusmodi: tunc enim videtur si-
 bi imponenda poena perpetui
 b carceris: b Quod intelligit ve-
 rum, siue illa poena sit natura-
 lis criminis, siue iudex illā im-
 ponat, augendo illam propter
 aliquam qualitatem animo in-
 haerentem & sic dicit intelligē-
 dum, capi. Nouimus. supra al-
 leg. de quo arguit contra illum
 Dec. Et aduerte quod Bald. in
 l. penult. C. ad l. Aquil. dicit
 quod si episcopi imponerent
 aliquem in ita arcto loco, quod
 non haberet aërem sufficientē,
 vel darent sic parū comedere,
 quod de facili moreretur, quod
 c essent irregulares. e Vnde pro-
 uidere deberent Ecclesiastici iu-
 dices, quando alicui carcerem
 perpetuum assignant, ne ex de-
 fectu aëris vel cibi moriatur.
 Idem notat Abb. in cap. A nobis
 de Apost. referendo Ioan.
 Andriæ. & vide Ioan. de Anan.
 in cap. 1. de collu. detegen. &
 in cap. qualiter & quando. el.
 2. §. fin. vers. Nunquid autem
 episcopus de accusa. & Matth.
 de Afflictis in 1. libr. Constit.
 Siciliæ, in fol. 129. colum. 3. &
 Mari in repet. cap. Ad audien-
 tiam. de homi. in colum. 31.
 versic. quinquagesimo octauo
 quarto. vbi referunt Bald. vbi
 supra, & alios idem tenentes.
 2 Et vide etiam Card. in Clemē.
 1. de poenit. & remis. in quæ-
 stio. 7. vbi referendo Laurent.
 dicit quod ponentes aliquem
 in tali carcere, in quo propter
 eius arctationem incarcerati
 non viuunt ultra sex vel octo
 dies, reputat homicidas irregu-

lares: quia illa poena est magis
 afflictiva, quam si ponerentur
 in patibulo. Aliàs autem si dā-
 natus ad perpetuum carcerem
 moriatur, dicitur naturaliter
 mori, vt notat Bald. in l. 1. C.
 de his qui ad liber. peruen. nō
 pos. quem refert Ioan. de Anā.
 in capit. fin. de homicid. num.
 8. vide Felin. in cap. Qualiter.
 el. 2. de accus. §. Ad corrigē-
 dos col. in prin. Et nota quod
 licet aliàs dānato ad perpetuū
 carcerem ex forma statuti, vel
 de iure communi, non possit
 aliquid relinquē ultra alimenta,
 dicit Mar. in cap. Veniens. de
 accusa in colum. 28. in versic.
 Vndecimō quarto, quod de iu-
 re canonico videtur posse attē-
 tari quod taliter damnato non
 possent relinquē alimenta, cum
 sibi deputetur panis angustia,
 & aqua doloris. De quo tamē
 articulo vide latius Corsetum
 in repertorio Abb. in ver. car-
 cer. in vers. An valeat. & Felin.
 in cap. Qualiter. el. 2. in §. Ad
 corrigēdos, colū. 4. in fin. de
 accusa. Præterea in hac materia
 poterit meritō dubitari, an va-
 leat testamentum clerici dam-
 nati ad perpetuum carcerem,
 qui ibi finaliter decessit: Quod
 examinat Bald. in 1. volumin.
 consil. 448. quæritur in pri-
 mis, vbi, tandem concludit
 quod non, & quod talis nec
 actiue, nec passiuē sit testabi-
 lis. Et quia principale funda-
 mentum suum est, quia tali
 poena damnatus cōtinetur sub
 condemnationis ad mortem: quia
 licet nō sit cōdēnatus ad mor-
 tem

zem subitanam, est condemnatus ad breuitatem vitæ. Posses tu Regnorum Castellæ & Legionis incola nō immeritō inferre quōd hodie attento iure eorum secus esset, cum per l. 4. in legibus Tauri æditis, disponatur quōd damnatus ad mortem ciuilem, siue naturalē possit testari, d nisi dānetur propter crimen inducens confiscationem bonorū. An autē episcopus qui cōdemnat clericum ad perpetuum carcerem possit in sententiā reseruare sibi potestatem minuēdi pœnam suo arbitrio, vide Bald. in auct. Inter dicimus. C. de Episcop. & de cleri. referentem Guliel. disputasse hoc, & fin. aliter tenuisse quōd sic. Sed dicit Bal. contra naturam pœnæ declarandæ in sententiā non potest fieri reseruatō: quia esset implicare contraria, sed asserit tandem quōd fortē fallit in sententiā Episcopi: quia mitius debet agi cum eo quā cum alio, arg. dict. Aucten. Interdicimus secundū vnū intellectum: cuius verba ferē ad literam refert Felin. in cap. Qualiter. el. 2. in §. Ad corrigendos. in colum. 6. de accusat.

A *Capitalis.* Adde quod diuer-
Carceris *Capitalis.* Carcerum gentium moribus,
perpetui *Capitalis.* olim receptum fuit, vt loco ca-
antiqui *Capitalis.* pitalis pœnæ in teterimū car-
sas eius *Capitalis.* cerem reus conijceretur, vt illo
que gra- *Capitalis.* animam ageret: sic apud Persas,
uitas ex- *Capitalis.* apud Syracusanos, apud Messa-
plicatur *Capitalis.* nios, & apud Romanos obser-
Capitalis. uatum fuisse, scriptum reliquit
Capitalis. Alexander ab Alexandro lib. 3.

dierū genitalium cap. 5. Cælius
 Rodig. libr. 17. lectionum anti-
 quarum capit. 8. qui circā hoc
 argumentum multa memoriæ
 commendarunt. Sic Iulius Cæ-
 sar censuit, eos qui cum Catili-
 na, contra Romanam Rempu-
 blicam coniurationem fecerāt,
 non esse occidendos, sed publi-
 catis eorum pecuniis, ipsos in
 vinculis per municipia perpe-
 tuo habendos, vt testatur Sallu-
 stius in coniuratione Catilinæ.
 Meminit etiam Cicero in eun-
 dem Catilinam, oratione. 4. sic
 loquens. [Intelligit Cæsar
 mortem, à Dijs immortalibus
 non esse supplicij causā consti-
 tutam: sed aut necessitate natu-
 ræ, aut laborū, & miseriarum
 quietē esse: itaq; eā sapiētes nū-
 quam inuiti. fortes etiā sepe li-
 benter appetierūt: vincula verō
 & ea sempiterna, certē ad singu-
 larē pœnā nepharij sceleris in-
 uenta sunt. Et paulō post, Bona
 præterea publicari iubet, vitam
 solam relinquit nepharijs ho-
 minibus, quā si demisset, mul-
 tas, vno dolore, & animi & cor-
 poris, & omnes scelerū pœnas
 ademisset.] Et istum carcerem
 idem Cicero. 3. Catili appellauit.
 [Vindicem manifestorum
 & nefariorū scelerū. De carcere
 perpetuo meminit etiā Valer.
 Maxi. lib. 6. ca. 3. Afferuēt quē-
 dam. C. Varitiniū, quōd simile
 manus digiros sibi, ne milita-
 ret bello Italico amputasset, pu-
 blicatis omnibus bonis, à Sena-
 tu æternis vinculis adiudicatū
 fuisse. Tempore quoque Amu-
 lij Latinorū Regis (qui præces-
 sit

fit Romulū)carcerē perpetuum in pœnam fuisse statutū, colligitur ex Dionysio Halicarnasēo, qui de Italia scribens ait, [Sunt qui confestim eam necatam puellam tradant, nec desunt qui malint coniectam in occultum carcerē, eumque perpetuū: vnde necatam esse vulgo traditū est. Meminit itē de perpetuo carcere Valer. Maxi. lib. 6. capit. 8. dum agit de quodam seruo Caij Marij. & Phyllost. libr. de vita Apollonij.

Carceris perpetui pœna in aliquibus principibus obseruatur. Nec hæc perpetui carceris pœna prorsus antiquata est, nam receptam esse in ciuitate Venetiarum fatetur Mantua obseruati lib. cap. 96. col. 6. & vt scribit Calic. in marg. Fisci fol. 93. in fine Reges Hispaniarū multum ea vtuntur.

Pœna vitæ in velis in perpetuum, ad aliquam insulam quæ in Hispania recepta fuit quibus pœna affligitur. Sic equidem apud nos in his Regnis receptum est maximè in superioribus tribunalibus, de linquentes puniri, vt Regiæ Majestati seruiant perpetuo in regionibus Africæ finitimis vel condēnantur ad Regias triremes, non sanè pœna hæc differre videtur, à pœna perpetui carceris nisi nomine tantū, vt modè arbitratur. Sed verius censeo pœnas has assimilari, dānationi in metallū, vel in opus publicum, quibus & alijs similibus pœnis reus condēnari potest. l. aut damnū. l. quidā. l. capitaliū ff. de pœni. l. reparatorum §. si. cur ff. de interdi. & relega. l. illicitas §. qui vniuersas. ff. de offici. Præ. relegan. ff. de offici. Præ. fect. l. 4. tit. 31. par. 7. notat in terminis Abb. in cap. quod si-

des, de offic. ordin. Ioan. de Placita in l. nemo carcerē. colum. 4. C. de exactori. tribu. libr. 10. Grego in dict. l. 4. in glo. 6. labrāz d. & in glos. verb. a ome libre. & his non allegatis idem scribit doctor Thom. Tolleda. in tracta. incarceratorum capitul. 4. numer. 10.

Hæc equidem perpetui carceris pœna, de qua à nobis sermo institutus est, morti æquiparatur, vt sentit. Inn. in c. qualiter. in 2. de accusati. Abb. in capit. 1. colum. vltim. de collu. detegen. quia similis seruituti perpetuæ esse videtur. l. 2. ff. de liber. homi. exhi. seruitus autē mortis pœnæ ferè comparatur. l. seruitutem. ff. de regu. iur. & vide Ioan. Andr. in dict. cap. 1. numer. 22. assueciantem grauiorem esse perpetuum carcerem, quā abeissionē vnius digiti, vel fustigationē. Et pœna hæc legibus ciuilibus fuit aliena iuris incredibilis. l. aut facta. §. solent ff. de pœn. l. mandatis. ibidem. l. incredibilem. C. de pœnis d. l. 4. Par. Ideoque hac ratione secularis iudex hæc pœnam non imponit. Bal. in dict. l. incredibile. Ang. in l. si à milite. §. edictum. ff. de milit. testa. Bal. consil. 443. in fine. lib. 3. vbi scribit quod ita tenent commun. doctores Alexand. consil. 55. numer. volu. 7. Mari. Socin. Senē. in cap. veniens. colum. 26. de accusati. Aymon. consil. 224. num. 3. Purpu. in l. Imperiū. num. 231. vbi Valasceus num. 161. ff. de iurif. omni. iudi. Auiles in cap. Prætor. cap. 18. in verbo.

Tana perpetui carceris mortis æquiparatur.

Pœna perpetui carceris iure ciuili aliena est.

Pœna carceris perpetui facula non potest, quod si de facto fuerit nulla est, sed sententia.

Carcel.

Carcel. Didacus Perez in l. 2. titu. 4. libr. 4. ordinamen. in verbo. *Todos los dias de su vida* Et est communis & verissima opinio vt asseuerat Iuli. Clar. in pract. cri. §. fin. quæst. 70. vers. poena. Quod si de facto eam imposuerit sententia nulla est, Bald. in dict. l. incredibile licet gloss. Cin. & Sali. ibi dissentiant, & Valascus in dict. l. imperium.

*Limitaciones
quatuor
ad dict.
Reg. con
firmationem.*

Hæc tamen communis sententia, quam modò asseuerauimus minimè procedit in seruo qui ad perpetuum carcerem damnari potest l. seruus C. de pennis. Non equidem quoad ipsum graui poena ista iudicanda est, cum iam seruituti adstrictus sit.

Secundò nec locum obtinet, quando delictum est atrox, pro quo iudex arbitrari potest mortis poenam imponendam esse, ita Bald. in dict. l. incredibile Sed ex suprà traditis hæc Bald. opinio vera non videtur & merito de ea dubitat insignis fac. Menochi. de arbi. iudi. quæst. libr. 1. quæst. 89. num. 9. dicitq; cogitandam esse propter magnam Bald. autoritatem.

Tertio fallit, in casu auth. sed hodie. C. de adulter. & l. pen. titu. 17. part. 7. quas leges notat ad hoc Gregor. in dict. l. 4. titu. 31. part. 7. in verbo, *à omne libere.*

Quarto fallit in casu dictæ Reg. l. 2. titu. 4. libr. 4. ordin. ibi, *Todos los dias de su vida esto es por en la carcel.*

Ceterum iure Pontificio car-

cer non solum ad custodiam, sed ad poenam imponitur cap. quamuis. de pennis in 6. cap. si quis clericus. 81. distin. cap. delapsis. 42. capit. commissi de hæret. lib. 6. Clement. 1. eo. tit. cap. penult. de hæret. cap. Nouimus. de verbor. significa. Et potissima ratio. nam cum sacri canones, piissima & materna benignitate, mortis poenam non infligant, necessariū fuit, ne crimina impunita remanerent, pro grauioribus criminibus poenam hanc statuere. Quam ecclesiastici iudices solum aduersus clericos imponere possunt, non verò contra laicos, nisi in crimine hæresis vt scribit Iul. Clar. in dict. pra. §. fin. quæst. 70.

Nec debent alimenta denegari, his qui in huiusmodi carceribus detinentur, quia si fame & inedia moriantur, Iudices Ecclesiastici qui morti causam præstiterunt, irregularitatis labe illaqueantur, ex Bald. sententia in l. de precibus. C. ad leg. Aquil. Quod quidam intelligunt procedere, nisi in casibus atrocioribus, in quibus clericis incarcerationis minui solent alimenta (quod vulgò dici solet, *Comer por en car*) similis inde sequatur nulla irregularitatis labe, iudices ecclesiastici afficiuntur, cum iure Pontificio hoc sit permissum, ita tenet licet fluctuans Anton. Quæ sada (vir non vulgaris eruditionis) in libr. diuer. iuris quæstion. cap. 17. num. 28. Ego tamen in ea fui, & sum opinione, vt exst-

*Carcer
de iure
canonico
non solum
ad custodiam,
sed
ad poenam
imponitur.*

*Alimenta
denegari
non debent
illis qui
perpetui
in carceribus
detinentur
quod si
in media
morian-
tur iudices
ecclesiastici
irregularitatem
contra
hanc*

existimem, nunquam licuisse, ita tenuissima alimenta clericis supeditari, ut fame pereant, q̄ text. insinuat in ca. nouimus §. 1. de ver. sign. quod contrariæ opinionis assertores aducere pro se solent ibi. Ad agendum pœnitentiam ipsum inducas in pane doloris, & aqua angustiae sustentandum.] Quæ quidem pœna non ad mortem, sed ad pœnitentiam agendam tendit, ut ibi, quia semper Ecclesia Dei omnipotentis exēplo sperat cōuersionē, & pœnitentiā delinquentium, nec vult mortē peccatoris, sed ut magis conuertatur & viuāt. Ezech. c. 18. & in c. hi qui. 3. q. & hæc pœna æquitate & prudentia Prælatorū solet temperari, maximè præcipuis festis, quibus solent incarceratos visitare, & pinguius nutrire, ut scribit Ioa. Andr. in c. quamuis de pœnis libr. 6. in 2. not. super text. Absit sanè ab omnium mente credere, sacratissimas leges Pōtificias, aliqui piissimas, in suos clericos (quos impensè diligunt) tam diram mortis penam infligere. Nihil sanè interest necare, vel alimenta denegare. Ut inquit Consilius in l. necare. ff. de libe. agnoscend.

Pœna famis
Vnde Livius libr. 2. belli Punici assueuerat, [Famen vltimū humanorū supplicium.] Aegēsi-
ut apud
supus libr. 5. [famen carnificē
omnes
appellat] & Hieremias Thue-
glor. ca.
norum cap. 4. scribit. [Melius
ut sa-
est occidi gladio, quā fame ex-
uor
tabescere.] Cui cōsentiens Ve-
amni se
gelius. Ferro (inquit) multo

seuērior fames est.] Dauī. equi-
dem pestilentiam eligere ma-
luit, quā famē, cum vtriusq; ei esset data optio, ut habetur
libr. 2. Regum ca. 24. Et reter-
rimum mortis genus famem
scripsit Homerus, qui libr. 12.
Odysseæ ita facit Euriloch. lo-
quētem. [Omnes quidem ter-
ribiles mōtes miseris mortali-
bus, fame autem miserrimum
mori.] Cuius meminit Plato
li. 3. de repub. & Columela. li.
2. rei rusticæ cap. 2. Tullius au-
tem ad Atticum lib. 5. Episto-
larum fame nihil miserius pro-
nunciāuit Iosephus libr. 6. bel-
li Iudaici assueuerat, [famem re-
rum omnium acerbitates super-
rare. Idē lib. 7. Historiæ Eccle-
siasticæ cap. 11. tradit [Omne
pereūdi genus, fame leuius vi-
deri.] Quintilianus verò de di-
ta fame his verbis scribit. [Fe-
lix (ait) pestilētia, felix prælio-
rū strages, deniq; omnis mors
facilis, fames aspera vitæ huius
rit, præcordia carpit, animi tor-
mentum, corporis tabes, magi-
stra peccandi, dirissima necessi-
tatum, deformissima malorū.
Hæc ad humile corpus nobiles
manus mittit, hæc alienis pedi-
bus mendicantes prosternit, hæc
sæpe sociorū fidem frangit, hæc
venena populis publice dedit,
hæc in patricidum pios egit.]
Quæ refert Lucas de Pena in l.
2. col. 2. C. de quib. munerib.
vel præst. libr. 10 & And. Tira.
in li. 1. de reira §. 26. gl. 1. n. 22.
Nec omittendum est, q̄ ex no-
stris scrib. Bal in l. pactū col. vi.
C. de pac. tradēs prouerbiū vul-

gd celebratum, fames (inquit) est acutissimus ensis, & idem consi. 458. col. 2. libr. 3. scribit nihil tristius esse quam fame necari, nihilque fami comparari.

Hæretici qui ad fidem redeunt, ad carceres perpetuos debent condemnari quia hæc præna sicuti offi. alementia fit immutata.
Et licet in crimine hæresis (vt ad institutum sermonem redeamus, nec tamen extra Chorum saltauimus) laici post deprehensionem, ab hæresi ad fidem Catholicam redeunt, ad perpetuū carcerem debeant condemnari. Vt in cap. pen. §. 1. de hæreti. Quibusdam tamen nouissimis constitutionibus, rigor illè æquitate limitatus est, nam qui spontè ante propositam accusationem, ad Sacrosanctæ Ecclesiæ gremium, redeunt, non debent perpetuis carceribus mancipari. Nec illi qui post capturam de se ipsis, nec non de alijs quos hæreticos esse sciunt, integrè, pia mente veritatem faterentur. Potest etiam pro arbitrarijs Inquisitorum, prædicta poena condonari, illis qui priusquam dicta testium publicata fuerint, redierint: si verò post testium publicationem redeunt, & tunc confitentur, cum se cōuictos esse intelligūt, perpetuis carceribus sunt recludendi. Ita sancitū est in prima Instr. Hisp. cap. 8. & 11. refert Iacob. Septim. in Catho. instit. tit. 16. num. 17.

Qui verò iam eo quod tardè nimis ad fidem reuertitur, ad perpetuum carcerem fuerit condemnatus ab eo fugie nō licet quod si reuere fecerit eo ipso relapsus iudicandus est

quia censendum est, quod si conuersus fuerit, ideo ulterius audiendus non est, ita Archidomi. Io. And. Ancha. in c. vt commissi §. nec non. de hære. lib. 6. Arelatan. de hæret. not. Squillac. de fid. Cath. cap. 27. Ioan. de Anan. & Felin. in cap. penult. de hæret. Quæ opinio licet communis sit, tamen sententia falsa. Tum quia nullo iure probatur, & inhumanū est absque expresso iure quem tam graui poena plecti. Tum quia qui à carcerere fugit in pristinam hæresim nullo modo labitur, nec fuga ipsa hæresim committit: ideoque relapsi nomen minimè ei cōpetit, solum equidem is si fortè redierit, vel fuerit comprehensus, duriori carcere recludendus erit, & impœnitens iudicandus, & ob fugam grauiori poenitentia dignus, quam si subire voluerit, benigne recipiendus est, ita nouissimè tenet Iacob. Septiman. in dict. titu. 16. dicens opinionem contrariam falsam & crudelem esse.

Est tamen Inquisitoribus à *Pœna perpetui carceris hodie ab Inquisitore generalis laxatur qui solus publica poenitentia habet remissionem.*
iure concessa facultas, vt simul cum Episcopo possint minuire, vel commutare penam perpetui carceris: cum viderint id expedire vt in capitu. vt commissi §. nec non. de hæretic. lib. 6. Hodie tamen ad solum generalem Inquisitorem, potestas hæc pertinet: quia solus is potest habitum publicæ poenitentiae tollere, quamuis delinquens in perpetuum damnatus sit, vt eo vultur, vt decretum

cretum est quinta instr. Hispa. capit. & quarta Toletana. capitul. 9.

Quæ pœnæ remissio fieri so-
let, octo annis transactis, à die incarcerationis, hoc ex benignitate, & clementia, non vero ex iuris rigore, quo stante, decennium desideratur, ut scribit D. Episcopus Simon dict. titul. 16. numer. 22. quo loco numer. 21. testatur, quandoque eam pœnam lapso triennio remitti, si eo tempore in carceribus detenti, maxime verò quæ pœnitentiæ præbuerint testimoniū. De consuetudine tamen Sacri tribunalis generalis Romanæ Inquisitionis receptum est, ut post paucum tempus dispensatio indulgeatur, ut testatur F. Pegna ad Dic. inq. 3. par. Scho. 142.

Et ut addas his quæ suprâ versic. nec debent omissum fuit ad fin. quod Antiqui prodiderunt quia ferunt pro grauissima pœna, Tantalum apud inferos, siti & fame cruciari, ut refert Cicero 1. Tuscul. Et Ammon. Marcell. lib. 17. Hystoria Roma. his verbis scribit. [Mortis ignauissimum est genus fame petire.] Et idem libr. 19. dicit esse vltimum malorum omnium. Sed ut Ethnicos relinqueamus, Sacre literæ nobis de hoc supeditant, non vulgaria testimonia, quia ad grauissimorum scelerum vindictam, famem tãquam ceterarum pœnarum culmen comminantur. In peccato sanè primi parentis dictum fuit. [Maledicta terra in opere tuo, in labo-

re vultus tui vesceris pane tuo. Ut habetur Gene. 3. Et Psalm. 104. [Deus vocauit famem super terram, &c. Et Ezech. 5. Famem congregabo super vos, & conteram vobis pauculum panis. Et Ezech. 14. versic. 12. & 13. ibi. Factus est Sermo Domini ad me: dicēs, fili hominis terra cum peccauerit mihi ut præuaricetur, præuaricans extendā manum meā super eam & conteram, virgam panis eius, & immittam in eam famen & interficiā de ea hominem, & iumentum. Et ideo viri iusti fame, neque inedia minime oprimuntur iuxta illud David. Psalm. 36. [Non vidi iustum derelictum nec semen eius quærens panē, & nouit Dominus dies immaculorum, & hereditas in æternum erit, non confundentur in tempore malo, & in diebus famis saturabuntur, quia peccatores peribunt. Et Prou. 10. Nō affliget Dns famē animā iusti, & insidias impiorū subuertet.

Pœna perpetui carceris. Adde Gregor. Lup. in dict. l. 4. tit. 31. part. 7. in verbo, *à vno libro.* vbi authorem nostrum allegans eius opinionem amplectitur. Et an clericus perpetuo carceri mancipandus, prius sit degradandus vide Abb. in capitu. excommunicamus. in 2. de hæretici. Gundi. à Villadiego in tract. de hære. quæstio. 19. numer. 2. authorem nostrum supra capitulo.

Sed vtrum clericus vel regularis possit absque peccati labe, à carcere perpetuo fugare, exi-

*Clericus
vni regu-
lari pœ-
nitenti*

Non

*carceri
transpa-
rit an
absque
peccato
fugere
possit.*

stimo asseuerandum ei nullo modo licere, nec à peccato excusari, quòd ex eo manifestè apparet. Nam licet antè iudicis condènationem nemo teneatur pœnam soluere, vel illam subire. iuxtà gloss. sententiã in c. fraternitas 12. quæsti. 2. quæ communis est & multis à nobis ornata suprâ capit. 66. post condènationem verò absque dubio tenetur. vt tradit Sanct. Thom. 2. 2. quæstio. 69. artic. 3. & ferè omnes quos in dict. ca. allegauimus. Rursus quia iste qui à carceribus fugit, iudici resistit. quòd omni iure prohibitum est cap. qui resistit. 2. quæstio 3. gloss. in cap. præsentium. 7. quæstio. 1. l. additos. C. de Episcop. audit tradit noster Auth. in regula & falien. regula. 382. vbi post eum multa scripsi. Deinde hanc rem comprobabat, nam licet ex multorū sententiã, captus & ad mortem condèmnatus, possit à carceribus fugere, vt colligitur ex Ancharan. & Imo. in Clemen. Pastoralis. de re iudica Archi. in cap. cum homo. 23. quæstio. 5. Diuo Thom. & Caieta. dict. quæstio 69. Dried de liber. Christi. pag. 26. licet dissentiat Bar. in l. regulati. ff. de pœnit. Abb. in capitul. 1. de testib. cogend. & in capitul. Sicut. in 3. de iureiurand. sed tenendo opinionem Diui Thom. prout tenendã esse affirmat D. Episcop. Couarruu. libr. 1. vari. resolu. capit. 2. num. 14. Non tamen procedit, quando quis ad pœnam carceris temporalem, vel perpetuam,

condemnatus est, nam hæc pœna eam conditionem habet, vt alterius quàm puniti executione, minimè indigeat, & idè is damnatus cõsetur ad eam propria cooperatione subeundam, quapropter in animæ iudicio, eam subire debet, sicuti in pœna exilij & alijs similibus pœnis docet Caietan. dict. quæstion. 64. artic. 4. Drie. dict. fol. 226. & opinionem nostram in terminis tenet Martin. Nauarr. in capitul. statum. 19. quæstion. 3. numer. 63. D. Episcop. Couarruu. dict. cap. 2. num. 14. testaturque Nauarr. in dict. loco sic respondisse, cuidam sacerdoti, qui à longinquo in Urbem venerat, qui fuerat condèmnatus ad seruiendū perpetuò cuidam Hospitali, sed regressus fuit nulla à Summo Præsidente sibi indulgentia criminis concessa. Idemque se responsurum affirmat cuidam religioso, qui similiter ad Urbem venerat, qui ad perpetuum carcerem, à suo Prælato fuerat condèmnatus, dicit què se illi consulurū, vt statim reddat quòd multum notandum est quia vidi aliquos in hoc halucinari.

Imò circà carcerem qui religioso, ob crimen imponitur, memoratu dignum est, quòd licet alias clericus secularis, nulla violètia custodibus facta antè condènationem possit à carcere fugere, religiosus verò à suo Prælato in carcerem sui monasterij coniectus non potest etiam antè condènationem, ab eo fugere, cum is in

*Religio-
sus non
potest à
carceri-
bus sua-
gero.*

ca mo-

ea monasterij parte manere debeat, in qua Prælatus ei manere præceperit. argum. text. in capit. quorundam. & in capit. si religiosus. de electi. libr. 6. Quod aperte insinuat Caietan. 2. 2. quest. 69. artic. 4. in respon. ad secundam conclusionem his verbis. [Religiosi qui liberalitate sui moti, progressu extra claustra se priuauerunt, supponentes se per tria vota Prælatis suis, quacunque, ex causa à suis Prælatis iuste decineantur, non possunt licetè extrà præfixos sibi terminos fugiendo exire.] Hæcenus Caietan.

Est tamen superior opinio intelligenda, quando iusta est carceris pœna & legitimo iuris ordine seruato, fuit imposita, secus si ea pœna iniusta fuerit, quam in foro conscientie nullus subire tenetur. vt colligitur ex Innocen. in capit. plerumque de immu. ecclesiæ. Diuo Thom. 2. 2. quest. 62. artic. 3. quàm dicit esse communiter approbatam Nauarr. vbi paulò antè allegauit. Et in hoc casu intelligenda est Angeli opinio in l. in eos. ff. de cust. reor. quem refert & sequitur Paris de Puteo in tract. Syndicatus capit. qualiter autem non probabitur. fol. 31. dicens damnatum ad carcerem, pro pœna criminis, posse absque metu pœnæ à iudice sibi indictæ si à carceribus discesserit, absque pœnæ metu, à carcere fugere. Est equidem hoc intelligendum, quando iniusta fuit condemnatio. sic interpretatur Diu.

Episcopus dict. capitul. 2. numer. 14.

Secundo nec locum habet præcedens sententia cum pœna carceris iusta est, sed modus exequendi iniustus, & à Charitate Christiana longè alienus, vt cum quis iuste damnatur ad carcerem perpetuum, vel temporarium, sed impius carceris custos cibum, vestitum, vel ignem subtrahit, vel in loco subterraneo, humidissimo, & obscuro inclusum detinet, vel alia facit ex quibus mors iuste timeri possit. Tunc equidem is fugere poterit, vt scribit insignis Nauarr. in dict. capitul. statummas num. 63.

Essent irregulares. Adde Guil. C. à Montè Laud. in Clemen. 1. de pœnit. & remissi Abb. in cap. ad audientiam de crimin. fal. Anan. in cap. de cætero. de homic. colum. vltim. Archiepis Flor. in 3. parte tit. 28. capit. 2. §. 6. D. Couarrua. in Clemen. Si furiosus. 2. par relecti. §. 5. numer. 7. de homi. Franc. Auiles in capit. Prætorum capit. 18. in verbo. Carcer. num. 1. Foll. in in practi. crim. in verbo, vel carceretur. num. 2. Iacob. Menoch. de arbi. iud. quest. lib. 2. Centu. 4. casu. 303. numer. 3. quàm esse communem sententiam testatur Nauarru in dict. capit. statummas, num. 63. Debent equidem Iudices Ecclesiastici prorsus cauere, ne recludant clericos in subterraneis & horridis carceribus, ne irregularitatis labem incurrant. Vnde nunquam verò n. iudicauit, quod

Religio-
sus qui
iuste
in carce-
ribus de-
tinetur
fugere
potest.

Religio-
sus in car-
ceribus
iuste à car-
ceribus
fugere
potest &
securo
tracta-
tur.

Clerici
subterra-
neis &
horridis
carceribus
non
sunt.

Pœna
populi
vulgari-
ter dicta
Sintac-
ca, in
alio sunt
carce-
re, in
alio sunt
humili-
ter dicta
Pœna.

maiores nostri memoriae mandauit, asseuerantes, puteū horridum & profundum, qui est intra Archiepiscopalem domū loci vulgō nuncupati de Santor-
caz, huius Toletani Archiepiscopatus destinatum fuisse ad detrudendos clericos irretitos magnis sceleribus, ibique aliquando fuisse eiectos, sed testimonio grauissimorum & antiquorum hominum, falsum esse comperimus, quod si aliquando factum fuit, meliori seculo ab aula recessit.

D Possit testari. Adde quod cum hac opinione auctoris nostri transit Gregor Lup. in l. 4. tit. 3. par. tit. 7. in gloss. 1. Sed verior est contraria opinio quod ante Taurinam constitutionē quam auctor noster hoc loco allegat permissum erat clericis ad perpetuos carceres damnatis testamentum facere probat D. Couartuu. in Rub. de test. 3. par. nu. 27. Iacob. Septima. in catho. insti. tit. 16. nu. 31. Quia non ex hoc serui pœnæ efficiebantur, sed ad pœnitentiā agendam carceribus detinebantur.

Et utrum lata sententia contra clericum perpetui carceris, eo ipso censetur beneficio priuatus, si nihil circa hoc in ea exprimitur, vide Rotam decisio. 5. de senten. & re iud. in antiquiorib⁹ ubi multa circa hoc argumentum adducuntur, tandem post longam disputationē testatur, non censi ipso iure beneficio priuatum quod non medioeris utilitatis est, ut ibi scribit.

Exigentibus culpis.

C A P V T, CXXXVIII.

1 Clericus propter quæ crimina seculari curia sit tradendus.

Quæ sint culpæ propter quas quis debeat tradi curiæ seculari, ex his quæ suprà tradimus facile quis dignoscere potest. Causa autem facillioris inuentionis volo hic saltem summarie referre: habes enim hoc examinatum suprà in verbo Sortilegi, & in verbo hæretici, & in verbo falsarii, & in verbo, & per assassinos, & in verbo, Lesæ Maiestatis. Et an propter delictum grauissimum perpetratum à clericis tradi debeant curiæ seculari, vltra casus expressos in iure habes plenè suprà in verbo patricidæ.

A N N O T A T I O.

Adde quod huius capituli Argumentum longè lateque in præcedentibus capi. ab auctore hic allegatis declaratū est in annotationibus nostris ideoque quæ ibi scripta sunt, repetenda non duxi.

Data incorrigibilitate.

C A P V T, CXXXIX.

2 Clericus incorrigibilis qualiter puniatur.

3 Clericus incorrigibilis qui dicatur.

4 Clericus depositus est de ecclesia iuris dilatione.

5 Clericus incorrigibilis qui non potest ab Ecclesia puniri, potest ipso iure à iudicio seculari compelli.

6 Clericus

Clericus ad perpetuos carceres condemnatus de iure comm. ante leg. Tan. testari potest coram iudice. Bern. & Greg. Lep.

Clericus ad perpetuos carceres condemnatus, an eo ipso censetur priuatus beneficio.

5 Clericus, qui propter incorrigibilitatē effectus fuit de foro seculari, ad voluntatem ecclesiæ puniendus non est.

- C**um Ecclesia nunquam intendit priuilegijs suis clericos fouere proteruos atque incorrigibiles, statuit Celestinus Tertius, in cap. Cum non ab homine. de iudic. clericum ab ecclesiastico iudice depositum, si adhuc incorrigibilis fuerit, excommunicari debere, deinde contumacia crescente anathematis mucrone feriri. Tandem si in profundum malorum veniens contempserit, cum Ecclesia non habeat ultra quid faciat, per secularem potestatem esse comprimendum, ita quod ei deputetur exilium, vel alia legitima poena inferatur. Noluit tamen quod sola incorrigibilitas sufficeret ut primeretur clericus depositus à seculari iudice: nisi excommunicatio & anathema subsequeretur: & insuper utriusque contemptus, ut patet ex verbis illius rex. Dicitur autem clericus depositus incorrigibilis secundum Ab. ibi, colum. penul. versic. quæro qualiter. post Ant. si reuertitur ad priora delicta, vel in illis perseverat. & idem est secundum eum (licet aliud voluerit Anto.) si committat alia delicta, etiam si non sint similia, vel si sint minora ex rationibus de quibus per eum quæ sequitur Decius ibi colum. fin. Dicitur etiam incorrigibilis, si cum deiruderetur in monasterium ad poenitentiam peragendam, ea non peracta capit fugā

& occultat se, vel aliter de facto impedit, ut non possit eum iudex arctare, licet non reperiat in nouo delicto, quia tunc post excommunicationem, & anathema comprimendus est per iudicem secularem, ut in text. secundum Abbat. ubi suprā, in colum. fin. sequitur Decius, ubi suprā. Item aduerte quod Decius, ibi ponit alium casum incorrigibilitatis tāquam diuersum ab alijs, quem dicit ex Abbate colligere, videlicet quando clericus ter monitus non desistit, qui iudicio meo sub primo comprehenditur: nam si non desistit, ergo perseverat in crimine, & tunc sola perseverantia sine monitione reddit eum incorrigibilem: nisi dicamus, quod sentiat Decius quando monetur ut desistat à nouis criminibus quibus inuoluitur post depositionem.

Quod adhuc etiam non videtur iuuare opinionem suam, quia tunc etiam commissio nouorum criminum etiam minorum redderet eum incorrigibilem sine monitione per supra dicta. Addit etiam quartum casum incorrigibilitatis Decius allegando Domini. videlicet quando semel correctus verbis, non se emendat, qui etiam in proposito nostro videtur impertinēs: nam si post depositionem non se emendat, etiam correctione verbali non præmissa, dicitur incorrigibilis ut excommunicari valeat. Sit autem in hac materia vera resolutio, quod uullus casus datur

à doctōribus, qui succedat post
 depositionem, qui solus suffi-
 ciat vt tradatur curiæ seculari,
 b bñifi præcedat contemptus ex
 communicationis, vel anathe-
 3 matis. Et cum clericus depōsi-
 tus sit de iurisdictione Eccle-
 siæ, vt per Abb. in ca. Ioannes.
 & in c. ex parte. de cler. coniug.
 Iudex ecclesiasticus debet decla-
 rare eum incorrigibilem, ipso
 tamen non citato, ne fugiat, vt
 per Abbat. Post Card. in d. cap.
 Cum non ab homine. & Inno.
 in cap. 1. de homic. lib. 6. quos
 refert Aret. d. c. Cum non ab
 homine col. 5. & vide Feli. ibi.
 4. col. qui dicit, quod ex omni-
 bus dictis doctōrum commu-
 niter ibi colligitur, quod pote-
 stas quæ datur iudici seculari
 super depōsito incorrigibili
 non exercetur, nisi declaratur
 qualitas incorrigibilitatis ip-
 sam conferens. Et not. quod
 clericus incorrigibilis, qui non
 4 potest puniri ab Ecclesia, potest
 ipso iure comprimi à iudice se-
 culari absque alia de gradatio-
 ne. c. Hæc est communis opi-
 nio modernorum post Ioann.
 e Adr. & Anton. vt firmat Aret.
 in dict. capit. Cum non ab ho-
 mine colum. 5. versi. Tertia fuit
 opinio. & vide Domi. in c. Nec
 licuit. 17. dist. qui not. ibi. glo.
 pro isto dicto Ioan. Andr. Cle-
 ricus autem sic propter in-
 corrigibilitatem effectus de foro
 seculari puniri debet ad volun-
 tatem Ecclesiæ, sed pro vt iudi-
 ci seculari videbitur. Ita notat.
 Abbat. in dict. capit. Cum non
 ab homine. in vlt. not. qui il-

lum punit poena imposita per
 leges ciuiles laicis pro illo de-
 licto à clerico perpetrato, vt
 probat text. in capitul. Ad fal-
 sariū de crimi. fal. Præter-
 ea in ista materia vide notabi-
 lia verba Card. in quodam con-
 silio, quæ refert Feli. in capitu-
 Rodolphus. de rescrip. in co-
 lumn. 35. quæ dicit non legisse
 alibi, dum scripsit quod in mo-
 do confitendi delictum potest
 reus talia verba dicere, quod ex
 illa appareat reum esse incorri-
 gibilem: quia ostendit non so-
 lum non poenitere de delicto
 commisso, sed delere quod de-
 lictum nō fuerit ita plenè per-
 petratum & consummatum si-
 cut ipse attentauit, & intende-
 bat committere, vt patet in sa-
 cti contingentia super quo Car.
 scripserat cōsiliū, de quo me-
 minit Feli.

Incorrigibilis. Adde Bossi. in A
 tit de foro comp. num. 131. *Clericus incorrigibilis qui dicitur.*
 ubi scribit quod clericus qui nō
 incidit in habitu dicitur incor-
 rigibilis si præcessit trina mo-
 nitio ille vero qui in habitu in-
 cidit incorrigibilis, dicitur
 quando. Primo est depōsitus,
 Secundo excommunicatus, Ter-
 tio anathematizatus, & adhuc
 in contumacia perseuerat. Quæ
 forma si ad vnguē seruata fue-
 rit, dicit ipse, quod absque ali-
 qua declaratione, efficitur de
 foro seculari, & asseuerat quod
 ita amplectuntur communiter
 doctōres licet postea dicat,
 quod forma ista rariō in vsu vi-
 deatur. Sed Bartho. Cassan. in
 con-

consuetudin. Burgun. fo. 51. nu. 66. scribit, quod curia Pari. obseruat, quod post vnam remissionem de illis criminibus, pro quibus mortis poena imponitur, clericus habetur pro incorrigibili, tam in odium incorrigibilitatis, quam in odium iudicis Ecclesiastici negligentis, eum corrigere Idemque in Parisiens. Parlamento seruari in criminibus in quibus, poena mortis non iniungitur testatur Papo libr. 1. titul. 6. Arresto. 5. quæ quidem doctrina sibi placere affirmat. Iuli. Clar. in pract. crimin. §. fina. quæst. 36. versic. sed queritur.

Ut traditur curia seculari. Nota

sing. circa ea quæ author hoc loco scribit, quod si clericus in profundum malorum lapsus fuerit, quia dimissa tonsura, & vestibus clericalibus, multis sceleribus sui prorsus oblitus, se immiscuit ipso iure est priuilegio clericali, etiam fori priuatus & ea ratione, poterit absque degradatione, & traditione puniri à iudice seculari, ita tenet glo. in capit. ex parte. de priuileg. Hostien. Ioan. Andre. & Anton in capit. perpendimus. de senten. excommunic. illius text. autoritate ducti. Henr. in capit. ex literis. column. penultim. de vita & honesta. cleric. Ancharra. in reg. ea que. quæstion. 12. de reg. iur. libr. 6. quam opinionem communem esse fatentur Aufer. in Clemen. 1. de officio ordina. reg. 1. fallen. 19. D. Episc. Co-narruu. in practi. quæst. cap. 32.

numer. 2. Quæ consuetudine recepta est, vt fatetur Bartho. Cassa. in consuetudin. Burg. rub. 1. §. 5. ver. Archidiacono. nume 55. Eandem opinionem receptam esse dicit Alexand. de Nouo consil. 59 num. 20. circa quam multa refert Anton. Capic. decision. 161. licet minime scribat, quid in casu illius decisionis à Senatu fuerit iudicatum. & nouissime eam sequitur Iul. Clar. in dicta. quæstio. 36. versic. quæro modo vbi affirmat magis communem esse & consuetudine fultam & ideo in iudicando, & consulendo, non esse ab ea recedendum refert Boeri decisio. 69. num. 16. Et licet quam plures cum hac opinione pertranseant, nempe quod casu supra constituto, nulla monitio desideratur, addunt tamen quod non solum necessarium est, quod clericus se immiscuerit enormitatibus, & sæuis criminibus, sed requiritur, quod duro, contumaci animo illis perseuerauerit, & hanc opinionem tamquam magis communem obseruari, & suo tempore obseruatam vidisse commemorat Aufer. in repe. dict. Clemen. 1. de officio ordi. reg. 1. fallen. 27. Bossi. in practi. crim. tit. de foro comp. n. 139. Pract. Contr. fol. 247. limi. 19. Grammaticus super consti. Regni. fo. 29. Supradictæ autem communi sententiæ iussagatur. text. in capit. vnico. de vita & honest. cleri. in 6. quo traditur casus in quo clericus in sacris, absque vll. a degradatione, amittit

B
Clericus
qui se
immiscuit
crimi-
nibus,
an possit
à seculo
induce
puniri
non ex-
plicit
degradat-
ione &
traditio-
ne ab ec-
clesiasticis
ei.

privilegium clericale ipso iure, etiam quoad forum secundum tex. illius receptam interpretationem, eandemque sententiam probare videtur text. in capitul. 1. de Aposta. Multis tamen & summe autoritatis viris (nec iniuria sane) communis sententia displicet, quia nimis durum iurique contrarium videtur, clericum nulla monitione præmissa, privilegio fori privari, ex eo quod dimissa tonsura, & vestibus, enormibus criminibus operam dederit, quam opinionem communem esse fatetur Roland. consil. 4. numer. 31. libr. 1. referens id testari Alexand. consil. 8. libr. 1. Viuius qui alios refert in libr. commun. opin. in ver. clericipotestate. Ferdi. Mench. libr. 3. de testament. §. 22. numer. 63. tradit Alberic. in 2. parte statu. questio. 42. ubi dicit se vidisse communiter servuari, quod exigatur monitio, & si post monitionem clericus se non correxerit, perdat tunc privilegium clericale. sequitur Capolo. consil. crimi. 11. vers. quantum etiam requiritur, quæ opinio communis est.

Quam nos amplexi sumus, in nostra primaria iuris Pontificij Cathedra, cum numerosissimo auditorio interpretaremur tex. in dict. cap. cum non ab homine. à quo publica nostra functio exordium suscepit, obtinui equidem dictam Cathedram in Complutensi Academia toto orbe celebratissima, cum incredibili eius lætitia an. 1586.

die verò 6 Mensis Martij. Ideoque Ancharra. in dict. cap. 1. de Apost. scribit decisionem illam minime servandam esse nisi in quo loquitur casu. Abb. verò & Car. in dict. capit. perpendimus, assumant responsum illud intelligendum esse quoad privilegium canonis, non quoad forum, idem etiam tenuerunt Socin. consil. 12. libr. 1. Alexand. consil. 8. numer. 2. volum. 1. Syluest. in verbo clericus §. 9. Ange. cod. verb. 10. questio. 10. Neque refutatur text. in dict. capit. 1. de vita & honesta. clericor. in 6. quia decisio illa, cum pœnalis & odiosa sit, in proprio casu in quo loquitur, intelligenda est, & ad alium extendi non debet. Ideoque prima communis opinio omni iure destituta est, quæ ea ratione non placet insigni D. Conarr. dict. capit. 32. nisi eo casu, quo crimen aliquod in maximam perniciem reipublicæ fuerit perpetratum, præsertim quando si degradatio esset expectanda maximum impunitatis subesset periculum. Vnde scribit Iul. Clar. in dict. §. fin. quest. 36. versic. cæteri, quod quando clericus est sediciosus, & publicam quietem reipublicæ perturbat, solet Mediolanensis (qui maximæ autoritatis est Senatus) ad tempus ab illa civitate quam perturbat expellere, prout factum fuisse refert, in quodam Archiepiscopo. Quod ex eo defendi potest, quia non tantum in commodum reipublicæ id fieri vide-

*Author
primaria
iuris
Pontificij
Cathedram
in
Complutensi
Academia
obtinuit*

rividetur, quàm in utilitatem ipsius clerici, ne ab alijs iniuria afficiatur, quod mihi summè placet, quando instans periculum imminet, & non adest Iudex Ecclesiasticus, qui eminenti malo obuiare possit, & hanc ultimam opinionem tanquam communiorè & magis veritati, & æquitati consonam sequendam duxi.

Contra Impium Carolum dñum. Ex quibus longè repellenda est, Impij Caroli Molinei, opinio ad Alexandr. consil. 8. numer. 2. litera B. volum. primo assueverant clericum propter delictum atrocissimum, non præmissa aliqua monitione, posse à iudice seculari capi & ultimi supplicij pœna affici, loquitur sanè contra Sacra Canonica decreta, necnon contra receptissimas opiniones.

Clericus prima rō iura iniuriatus. Non verò prætermittendū est, primam communem sententiam minimè receptam esse, in clericis prima tonsura initiatis, nam quamvis de iure quibusdam solennitatibus & ceremoniis ut habetur in lib. Pontificali, degradari debeant. Utus tamen forensis frequentissimam pridem obtinuit, quod si dicti clerici primæ tonsuræ, dimissis vestibus, & absque tonsura, enormia crimina frequenter commiserint, absque vlla degradatione, à iudice seculari punitos fuisse.

In clerici minorū rō ordinis an Pari etiam ratione, admitti potest dicta communis opinio ut privilegium fori admittatur ipsi iure à clericis in minori-

bus ordinibus constitutis, ut idem scribit egregius Covarr. in dicto capitulo 32. Imo si clericus dicta prima tonsura initiatus, ea non dimissa, nec similiter dimissis vestibus clericalibus aliquod crimen atrocissimum commiserit, propter quod in sacris ordinibus constitutus, curiæ seculari præmissa degradatione tradendus foret, idem esset iudicandum. Ira colligitur ex Aufferi, dict. Clementin. 1. fallen. 19. Boeri. decisio. 69. numer. 17. Guil. Benedi. in cap. Rationuntius. de testam. in verbo, & uxorem in 2. num. 440. Calsan. in consuetud. Burgund. rub. 1. §. 5. versic. Archidiacon. num. 66. Petrus Auen. de exequendo. mand. 1. par. cap. 22. num. 4. D. Covar. dict. ca. 32. num. 3. Est tamen necessarium, ut iudex secularis contra dictos clericos iuste procedat eo modo ut suprà traditum est, quod crimen verè & certissime probatum sit, ita ut nulla tergiversatione celari possit, nam cum qualitas ista nempe gravitatis sceleris perpetrati, iurisdictionem tribuat, ante omnia probanda est. Nec sufficeret equidem quod præsumptivè de gravitate criminis constaret, ut multis probat Auenda dict. capitu. 22.

Degradatione. Adde Jul. Clar. C in practice. crimin. §. fin. question. 36. ver. successivè quæro. qui hanc opinionem communem esse fatetur testaturque aliquando in Mediolanensi Senatu servatam fuisse.

Degradari.

CAPVT, CXL.

1 Clericus pro nullo crimine est degradandus, nisi in iure expressum innuatur.

2 Sine accusatione nemo est degradandus.

3 Clericus etiam in minoribus ordinibus constitutus, capax est sententiae degradationis.

4 Vbi in canone aliquo dicitur, quod clericus degradetur, & in monasterium detradatur, de verberali degradatione intelligitur.

5 Forma actualis degradationis traditur remissius.

DE hac poena degradationis, ^a mentio fit in capit. qualiter el. 2. de accusat. & in capit. Tuæ de poen. In cuius impositione notandum est quod voluit Ana. in capit. 1. de cleric. pugnant. in duel. quasi in fin. post Anton. quem ibi refert, quod pro nullo crimine quantumcumque graui imponitur clerico poena degradationis, nisi reperitur iure expressum. Ex quo sunt restringenda iura in dict. ca. qualiter. & ca. Tuæ. q̄ est notandum secundum. Et aduertendum est etiam quod ² sine accusatione nemo degradandus est, licet alias sit puniendus, vt in capi. Dilectus filius. de simo. secundum Hostien. in summa, tit. de accus. in §. quis sit effectus accusationis. versic. Ergo sine accusatore. Item etiam est notandum quod licet clericus sit constitutus in minoribus, nihilominus est capax sententiae depositionis seu degradationis, ^b not. Anton. in cap.

At si clerici de iud. Quod dicit ibi pulchrum Barba. in cap. Cum non ab homine. 2. colu. de iud. & respondet ad text. in cap. Clericus lo. 2. de vita & honesta. Cleric. Et ad id quod not. ibi Anton. quasi sibi contrarius. & adducit in confirmationem huius text. in capit. Si quis Episcopus. 27. quæst. 1. & vide Arnal. Alb. in rep. cap. quoniam. de hæret. in 6. fol. 3. column. 2. versic. Nota quintò. vbi tenet dictam conclusionem quod etiam clericus in minoribus constitutus, vel simplex tonsuratus degradatur & neminem ex prædictis doctoribus allegat, sed Pontificalem librum modernum, fol. 165. & alia fundamenta quæ per te vide. Et in ista materia degradationis videtur colligi doctrina notabilis ex dictis per Abb. in capit. At si clerici in prin. in colum. 3. de iud. quod vbi in aliquo canone dicitur quod clericus degradetur & detradatur in monasterium, intelligitur de degradatione verberali, quia si fieret actualis, statim fieret de foro seculari, vt in capit. 2. de poen. libr. 6. Quam dicit esse elegatam determinationem Felin. in cap. qualiter. el. 2. in fin. de accusatio. ⁴ ⁵ Forma vero actualis degradationis hic non libuit inferere, quia facile est videre eam volentibus in libro Ponticali, fol. 205. cum duabus sequentibus. Describitur etiam prout actualiter facta fuit in persona cuiusdam præbyteri, propter homicidium qualifi-

qualificatum, in 3. part. repetitionis capit. Raynuntius. de testa. facta per Guliel. Benedi. fol. 41. in processu provinciali ibidem inserto.

Poenā degradationis. Adde quod cū huius capituli materia latissimè pateat nec brevibus possim eam concludere, legendus est latissimè Carre, in practica crimin. fol. 240. nouissimæ editionis. Iudi. Clar. in pract. crimin. §. fina. quæst. 36. vers. Scias autem. & quæst. 74. Tabi. Ang. & Syluest. in summis in verbo degradatio. Locatus in opere iudi. in verb. degradatio, & eleganter Conradus Brunus libr. 4. de hæret. cap. 13. Iacob. Septimā. in cathol. institut. titu. 46. numer. 69. & 70. Ioan. Roias. in sing. fidei sing. 48. Alb. Troti. de vero & perfecto clerico. libr. 1. capit. 5. num. 3. Didac. Perez in l. 3. tit. 4. libr. 8. Ord. vers. cum ergo pœna. Petr. Gregor. 3. par. syntag. iuris vniuersi li. 31. capit. 30. per totum. Hanc verò degradationem Dignus Hieronym. in epistola ad Pammachium degradationem appellat, idem libr. 2. ad Iovinianū & in Ioannem Hierosolimitanum degradationem ubiq. appellans ubi quis ab altiori gradu suo vicio, ad inferiorem deuoluitur.

Non tamen præterit quod Franc. Duarenus vir satis eruditus, sed parum plus libr. 1. de Sacris Ecclesiæ ministerijs cap. 3. vix sibi persuadet morē istum tradendi clericos exauto-

ratos curiæ seculari veteribus notum fuisse quasi recens inuētum existimat, sed eius opinio meritò releganda, & exterminanda est. Nos verò qui nihil in Dei Ecclesia temere constitutū confitemur, vel in moribus componendis, vel in delictis coercendis vetustum esse credimus, de quo multi sunt antiqui canones in cap. si quis tumidus. cap. felix. 15. quæst. 7. Sed clarius Concilium Tolentanum quartum cap. 18. Concilium Triburient. cap. 10. cap. 2. de transf. Prælat. capit. degradatio, de pœnis libr. 6. quibus in locis ad exautorandum Episcopum duodecim Episcopi, ad præbyterum sex Episcopi, ad Diaconum tres Episcopi desidebantur.

Verum quia summa difficultate tot Episcopi poterant congregari, idcirco Gregorius Nonus in capit. 1. de hæreti. libr. 6. diffiniuit, ut solus Episcopus clericum in quibuscunque saceris ordinibus constitutum degradare posset conuocatis Abbatibus alijsque Prælati & religiosi personis. Nouissimè verò Concilium Tridentinum Session. 13. capit. 4. de reformatione præscripsit formā quæ in degradatione seruari debet.

Seu degradationis. Adde D. Episcop. Couarr. in cap. quia nos. nu. 4. de testam. ubi scribit, hanc actuale degradationem, minimè moribus receptam esse in his qui minoribus ordinibus sunt insigniti, scripti sup. ca. 137. versic. Non verò. Secu-

Seculari Curiae tradi.

CAPVT CXLI.

1 Clericus quare ratione ex Sacrorum Canonum institutis, membrorum mutilatione, aut ultimo supplicio puniri non debet.

2 Index secularis an sententiam ecclesiasticis iudicis, in clericis sibi traditis sine qua causa cognitione exequi teneatur.

3 Appellationi clerici traditi curia seculari a sententia iudicis secularis, quando sibi deferendum.

4 Extraneus an possit pro clerico iniusto appellationem proponere.

1 **S**acrorum canonum censura mirabilis, ideo forsitan noluit clericos membrorum mutilatione, aut ultimo puniri supplicio, quia cum eos bonis imbutos moribus eligendos praeceperit, si deliquissent minori castigazione eos emendari posse, ac ceteros ab illorum imitatione prohiberi confidit. Si tamen pietate hac canonica abutentes incorrigibiles efficiantur, statuit tradi eos seculari curiae legali animaduersione puniendos, ut supra dictum est. In casibus autem certis qui ex supradictis colligi valent, amplius incorrigibilitate spectata ut statim eidem curiae traderentur clerici, in eis delinquentes ordinavit. Quos sic sibi traditos iudex secularis punire potest pena laicis imposita per leges civiles, ut supra notauimus in verbo data. Possunt etiam tunc nisi in crimine heresis a iudicibus secularibus petere ut sibi fiat fides de processu facto contra tales clericos, cum enim illos puni-

re debeant tanquam subditos, iustum est ut constet sibi illos deliquisse, ut notant Doctor. in cap. 1. de offic. ordin. & in cap. At si clerici, de iudi. Ut autem ipsam degradationem actualē, & traditionem curiae sequatur realis poenae executio, solent seculares iudices ante actum illum degradationis habere iam notitiam processus, & in continenti degradandum clericum sibi traditum ad poenam ordinariam damnare, & statim executionem faciendam precipere: quod ideo introductum est, ut cum maiori exemplo ab omni populo qui ad actum degradationis accessit, poena intelligi videatur. Credere tamen quod si depositus sic traditus appellaret a sententia iudicis secularis, eum tanquam laicum condemnantis, & esset in casu, in quo secundum ius, appellationi esset deferendum, quod iudex deberet deferre, alias nec diuinam nec humanam poenam euaderet: non enim debet esse ille deterius conditionis, quam quilibet alius laicus pro simili delicto damnatus, & hoc praecipue quando iudex ecclesiasticus fecit traditionem denegata etiam appella. condemnato. Bene tamen crederem, quod quando iudex secularis parat executionem faciendam in personam clerici sibi tradendi, quod cum ipse videri processum, iam certus fuerit effectus, quod potest denegare ei appellationem sicut denegaret in illo casu cui-cunque laico. Praeterea quam-

tis in omnibus suprà scriptis
pœnis dici possit operari con-
sensum clerici condemnati, ne
aliquis eo invito pro eo appel-
lare possit: in hac tamen sente-
tia traditionis euriæ, cum ex ea
solet mors regulariter sequi cre-
derem quemlibet etiam extra-
neum hoc facere posse, b iuxta
4 l. Non tantum. ff. de appel. li-
cet quis dicat quod cum sentē-
tia traditionis non est illa quæ
mortem infert, sed iudicis se-
cularis quæ postea pronuncia-
tur: Nam sufficit quod illa est
quæ causam præstat sententiæ,
quæ subsequitur, & cuius con-
sensus & executio damnationē
sequentem operatur. Pro quo
etiam facit quod notat Innoc.
in cap. qualiter. el. 2. de accus.
in pen. colum dum dicit quod
secundum canones nunquam
imponitur pœna corporalis
moris, sed quod est quædam
quæ quasi similis ei habetur,
scilicet quod relinquitur secu-
lari iudici puniendus. Facit etiā
in cōfirmationem huius quod
notat Felin. in cap. Cum super.
de re iudi. in colum. 2. ubi am-
pliando dict. l. non tantum di-
cit eam procedere, etiam si aga-
tur de morte civili, vt de porta-
tione, motus per a quæ notat
Bart. in l. Stichus. ff. de pecu.
leg. Et Bald. in l. fin. C. de neg.
gest. ex quibus duabus doctri-
nis Inn. & Felin. posset etiam
dici, vt eodem modo habeat
locum dispositio dict. l. non tā-
tum quando clericus damna-
tur ad pœnam perpetui carce-
ris: quia talis pœna satis vide-

tur esse similis pœnæ mortis,
& posset meritò iudicari mors
civilis: quamvis ego soleo du-
bitare de prædicta ampliatione
Feli. quia dict. l. Non tantum.
multum considerat quod ibi
ille pro quo permittitur extra-
neo appellare, ducitur ad sup-
plicium, & tūc etiam si resistat,
nec velit a dimitti appellationē
perire festinans, lex illa dispo-
nit appellationem admitten-
dam. Quando autem quis so-
lummodo deportatur, cum nō
amittat vitam, vel membrum,
nimirum si acquiescendo sen-
tentia impediat appellatione
extranei in eius favorem volē-
tis appellare, præcipuè quia
doctores, quos allegat Felin. in
eo quod suæ opinioni favere
videntur, nihil tractant de ma-
teria dict. l. Non tantum. sed
de actione negotiorum gesto-
rum, quam tribuunt soluenti
pro aliquo invito, quia erat in
periculo perdendi personam,
in quo casu loquitur Bald. &
sententia Bar. quæ videtur ma-
gis vrgere, solum loquitur in
eo qui soluit pro eo, qui aliās
erat passurus damnum in per-
sona libertate, vel ciuitate, vt
possit repetere, licet alter dicat
quod ipse mallet pati illud
damnum, quàm quod tanta
pecunia solueretur: non tamen
facit mentionem quod eo ia-
uito hoc esset solutum. Et
quamvis ita posset intelligi
doctrina Bartol. longe diuer-
sum est posse repetere pecuniam
solutam pro eo, qui aliās perdi-
turus erat ciuitatē, quam posse
appel-

appellare pro eo qui deportatur, si ipse acquieuit sententiæ

A
Indices
seculares
non vlt
processu
Inquisi-
torum et
loris sen-
tentiarum
exequi
tenetur.

Nisi in crimine heresis. Ad de Bald. in auth. clericus C. de Episc. & cler. Ange. in l. Diuus. 2. ff. de custo. reor. las. in l. magistratib. ff. de iu. om. ni. iudi. vbi Deci. & Purpur. quam opinionem communem esse testantur Alciat. in ca. perniciosam. num. 100. de offic. ordin. Bero in cap. at si clerici. num. 79. de Iudi. Bossi. in tit. de hæret. num. 35. Iacob. Septiman. in cath. insti. tit. 16. num. 5. Iuli. Clar. in pract. crimi. §. fin. quæst. 96. vers. quæro etiã eamq; sequitur Alphons. à Castro lib. 1. de iusta hæret. puni. capi. 23. Villadie. in tractat. de hæret. quæst. 19. Bern. Comel. in lucerna. in verb. Executio §. 6. vers. sed quæritur. Io. Roias sing. fidei 107. & in tracta. de hæret. 2. par. quæst. 50. Campeggi. ad Zanehin. in tracta. de hæret. cap. 2.

Contrariam tamen opinionem tenet Bartol. in dicta l. Magistratibus. numer. 4. asseuerans iudicem secularem noua inquisitione instituta tam de processu & sententia Inquisitoris, quam de crimine cognoscere posse. & ea ratione non prius teneri ad inquisitoris sententiam exequendam, quam ei de iustitia processus causa cognita plena fides facta fuerit, quam opinionem communem esse legistam fatentur Imo. in ca. 1. numer. 16. de offic. ordin. Felin. in capitu. ad abolendam. de hæretic. Ferdinand. Mench.

in prima parte de testamen. §. 6. numer. 16. Iul. Clar. libr. 5. recep. senten. §. fina. quæstio. 96. versic. quæro etiã. Pract. Cora. fol. 597. num. 61. Iaco. Septiman. in Cathol. insti. tit. 36. num. 4. Iodo. in pract. crimi. cap. 61. numer. 54. qui scribit Bart. doctrinam vsu receptam esse, & refert Igneus in l. 1. §. cum dominus. num. 41. ff. ad Silla. quod vidit eam suo tempore seruari per Senatam Mediolan. quod fuerunt absolutæ quædam mulierculæ quæ antea condemnatæ fuerant de hæresi ab Episcopo Parmenensi & Inquisitore, quas cõpertum fuit recte, de fide sensisse refert in Gallia idem contigisse. Sed verior & communior est prima opinio, quæ manifestè probatur in ea inquisitionis. §. prohibemus. de hæret. lib. 6. quæ seruati per indices magnæ Curie Vicariæ asseuerat Mattheus de Assiet. in proœm. Constit. Sicilie in glos. incip. Gladij. quæ in Hispania seruatur teste Iaco. Septi. vbi supra allegauit. Impius sanè apud Hispanos, nec à pœna esset immunis, qui contrarium pertinaci animo asseueraret. Maxime cū apud nos semper constituantur inquisitores, qui viri sunt integerrimi eruditi, & omni laude dignissimi, qui maximo semper consilio, causas ad fidem spectantes æquali lance iudicant, cuius rei non vulgare testimonium nobis præstat Dom. Antonius Moreione (vir & gentilitia nobilitate, & literis insignis)

qui

qui post magnos in utroque iure progressus. Post publicam interpretandi iura Pontificia in Salmanticensi Academia functionem, post senatoriam dignitatem consilij Reuerendis Toletani Archie. Post Vicarij generalis Complutensis Curiae celeberrime, per sex annos magno consilio, nunc amplissimum administratum, ad Sanctae Inquisitionis praetorium insignis Ciuitatis Caesar augustanae meritissimè nunc fuit promotus. magna haec sed maiora à tanto viro speramus. ad re igitur rediēs. Hanc etiam opinionem in dominio Mediolanensi iam seruari affirmat Clar. in dicta quaestio. 96 scribit quod regnante Philippo huius nominis secundo Hispaniarum Rege Catholico & inuictissimo (qui nunc feliciter regnat) semper vidit seruari, quod lata sententia per Ecclesiasticos iudices de haeresi contra aliquem, statim quod remittitur iudici seculari absque aliqua causae cognitione traditur flammis, & comburitur dicitque ita in illius dominij Senatu decretum fuisse.

Est equidem quaestio haec definita Bonif. Octauo constitutione quae incipit, *Dilectus filius*, quae continetur inter bullas Apostolicas pro officio Sanctae Inquisitionis pagi. 57. Itaque Inquisitor nullomodo ostendere debet processum à se factum sed secularis magistratus sententiam Inquisitoris, sine mora exequi tenetur, quod si id facere sine legitima causa

differat, ecclesiastica censura cōpelli potest. ita cautum asserit Ber. Com. in d. lucerna iuris in verb. *Executio*. §. 7. verbo. *Imo Inquisitor*. vbi refert ad hoc Urbani Quarti rescriptum incip. *Cum sicut*. Idem fere sancitū est? Alex. Quarti Pontificis Maximi constitutione quadam circa hanc rem addita quae incipit, *audientium*, quā refert Franciscus Pegn ad directorium inquisitorum 3 par. Scholi. 99. foli. 208. colum. 2. quā amplissima potestas tribuitur inquisitoribus, aduersus seculares magistratus negligentes, seu differētes exequi sententias contra haereticos prolatas, quae ex iuris communis sanctionibus, statim exequendae sunt capi. vt inquisitionis. §. prohibemus de haeretice. lib. 6. Quod Hispania nostra pie obseruat quia quam primum in publica actione Sacrosanctae Inquisitionis sententia relapsorum, seu impenitentium, aut aliorum, qui traduntur curiae seculari legitur statim iudex secularis in suum forum eos recipit, & ad supplicij locum, pronuntiata sententia mortis, seu combustionis, rei deducuntur. In Italia autem in multis eius partibus iudices seculares, non statim eos ad supplicium ferunt sed per tres, vel quatuor dies suis carceribus detinent, deinde illos morti tradunt. Nec hoc à sacris constitutionibus alienum videtur, nam Innocent. Quartus bulla quadam incipit. *Ad extirpanda*. Relata in bullis

In Hispania est in publica actione haereticis secularibus iudicibus remittitur statim pronuntians Quodam modo.

Apostola in d. cre in stabz in d. off quadm. Inquisito. res seculariibus magi. Inquisito. res seculariibus magi. Inquisito. res seculariibus magi.

seu literis Apostolicis pro sanctæ Inquisitionis officio pag. 6 permittit, ubi ita scriptum est. [Damnatos vero de hæresi per Diocesânium, vel eius Vicariû seu per inquisitores prædictos, potestas, vel rector, vel eius nuntius specialis, eos sibi relictos recipiat statim, vel infra quinque dies ad minus, circa eos constitutiones contra tales æditas seruatuos.] Hactenus Innocentius summus Ecclesiæ Præsul. Ex qua constitutione, facillè intelligimus non esse negligentes seculares magistratus, nec velut hæreticorum fautores plectendos, qui per quinque dies hæreticorum supplicium differunt. Sed quia fortè ex ea dilatione, aliquod inopinatum malum oriri possit, salubrius est (p in Hispania seruatur à qua consuetudine non licet recedere.

Sententia inquisitorum si iniustissima sit an sit à seculari iudice exequenda.

Sunt tamen qui censent, non esse locum supra allegatis Pontificijs constitutionibus, nec prædictæ communis opinioni, quando iudici seculari manifestissimè constaret, inquisitorum sententiam iniustissimam esse, quo casu illam exequi non tenetur, quia non debet cum flammis tradere, quem compertum habet innocentem esse, & idè aiunt causam referendam esse ad eosdem inquisitores, ut diligentissime examinent. Ità tenentur. Aleja in d. c. 1. de offici. ordi. num. 110. Brun. libr. 4. de hæretico. c. 15. Villadiego de hæreti. quest. 10. Sed opinio hæc longè repellenda est, nam secularis iudex nullo modo

potest scire, illum innocentem esse, quem hæreticum esse inquisitores pronuntiant. Cum tamquam iudex ex actis causæ sibi sit interdictum, est equidè iudex incompetens cum hæresis crimen mere ecclesiasticum sit. Cum hac conclusione omnes transeunt ita dicit Alci. in d. c. 1. num. 73. & eam dicit communem Iulii Clar. in practi. crim. §. hæresis versic. hoc crimè. & quam plures sequuntur quos refert Siman. dicto tit. 36. num. 4. Dicit tamen Practica Mileij. fol. 75. num. 38. quod hodie iudex secularis cognoscit de crimine hæresis, & quod ipse plures vidit comburi propter hoc crimen, iudicatos à Preposito Parisiensi ex indulto Summi Pontificis. de iure autem prædicta communis opinio ample extendenda est. Si verò ut priuatus iudex secularis scit hæreticum sibi traditum, non deliquisse, scientia hæc prorsus inanis est: cum secundum propriam conscientiam iudicare non debeat. Illicitas. §. veritas. ff. de offici. Præsi. capit. pastoralis. §. quia verò de officio delega. glo. in capit. 1. de offici. ordi. quam opinionem communem esse testantur Barba. in d. §. quia verò. numer. 36 & ibi Feli. Aleid. in d. capit. 1. de offici. ordi. numer. 83. Couarciu. in li. 1. vari. resol. cap. 1. num. 6. & ex Theologis Domin. Soto lib. 5. de iust. & iure quest. 4. artic. 2.

Nec desunt qui existiment, iudicem secularum cognoscere posse, de nullitate illius sententiae, quæ

Indice seculari verum da nullum

*sententia in
quisito-
rum cog-
noscatur.*

tix, quæ ab inquisitoribus lata est, In eo casu, in quo iurisdictionem non habent, quia cum ea sententia nulla sit, exequenda non est. Tunc equidem iudex secularis non iudicat de hæresi, sed de sententia nulla, ita tenuerunt Villadiego & Brun. in locis nouissimè allegatis, sed horum opinionem iuste increpat Iacob. Septiman. dict. cap. 36. num. 7. Quia iudex secularis merus est executor, nec ullam hæresis cognitionem habet. ut in dict. cap. inquisitionis. §. prohibemus. de hæret. lib. 6. Ita ut nec possit pœnam pro hæresis crimine impositam commutare. de quo est communis opinio teste Bossi. in practi. crim. tit. de hæreti. nu. 37. idem scribit Iulius Clar. di. §. fin. quæstio. 96. dicens semper vidisse ita observari.

B Hoc facere posse. Adde text. in l. additos. C. de appell. Ange. in l. 2. C. quorum appellatio non recipiant. Felin. in capitulo cum super. de re iudi. Ang. Aretin. in tract. malef. in parte præsentis dicto Caio. num. 8. Hyppo. sing. 201. Anton. Gome. libr. 3. capi. 13. num. 31. Et virum clericus possit pro reo cõdemnato appellare, sunt qui dicunt non esse permissum, Specula. tit. de aduocato §. 1. nu. 8. Contrariam tamen sententiam amplectitur glo. in l. ad dictos. in verb. quibus. C. de Episcop. audi. quam doctores sequuntur ut testatur Ang. ad Agelum in tract. malef. in verbo, Præsentis Gayo. numer. 5.

*Clericus
pro reo
cõdem-
nato an
appella-
re possit.*

& opinionem istam veriore esse testatur Iuli. Clar. in pract. crimin. quæstion. 94. versi. Sed etiam, dicens quod cum appellatio tendat ad rei defensionem, meritò clericis est permissa, sed apud Hispanos tam in laicis, quam in clericis, cum contrarium iure canonico expressum non sit Regia, Partitarum lex seruari debet, l. inquam. 6. tit. 13. part. 3. quæ corrigi ius cõmune quatenus diffiniuit, quod si condemnatus acquiescat sententix, extraneus non possit appellare, sed eius consanguineus cuius non meminit insignis D. Couarr. lib. 1. varia resol. cap. 1. num. 10. Est etiam apud nos aliud specialissimum in causis criminalibus in supremis Hispaniæ tribunalibus, in quibus cognoscitur de appellatione dictis causis interposita etiã post dies appellandum constitutos, ut testatur Couarr. in dict. cap. in fine.

Pœnisue alijs pecuniarijs.

CAPVT CXLII.

1. *Iudex Ecclesiasticus potest pro corrigendu criminibus pecuniarias pœnas imponere.*
2. *Episcopus an fiscum habeat.*
3. *Iudex Ecclesiasticus, qui per statum pecuniariam pœnam imponit, instam poterit retinere.*
4. *Clericus, qui non habet in bonis, corporali pœna puniendus non est.*

PECUNIARIAS pœnas inferre subditis ex capit. Dilectus
Oo de offi.

de offic. ordina. videtur licere
 a ecclesiasticis iudicibus. a Pro
 corrigendis autem excessibus
 & puniendis criminibus exi
 gere illas prohibet text. in cap.
 z licet de pœnis. Et quia in hoc
 iura aliqua inuicem aduersari
 videntur, Cardina post Hostiē
 in capitul. Vt clericorum de
 vita & honestate clericorum.
 sic inter ea pacem componere
 nititur, quod delinquentes nō
 sunt in pecunia puniendi, quā
 do sit ad imbutandum: quia
 tunc illud presumitur emanare
 ex fonte auaritiæ: secus si causa
 correctionis fiat, & ex fonte
 charitatis procedat: quod præ
 sumitur iuste fieri, dum iudex
 non imbutat, sed pauperibus
 erogat. Facit etiam quod no
 tat Bald. in auct. bona dam
 natorum. Cod. de bonis dam
 nator. videlicet quod episcopi
 de iure deberent condemnare
 ad pœnam criminalem sol
 uendam cameræ Romanæ,
 non suæ, licet de consuetudi
 ne contrarium feruent, quod
 refert & sequitur Anani. in ca
 pitul. excommunicamus. el.
 1. in principio fia. column. in
 fin. de hæretic. & idem Bald.
 in rubric. Cod. de privilegi.
 fist. dum affirmat quod Epis
 copus non habet fiscum, &
 quod Angel. notat in auct. vt
 nulli iudicium. §. quoniam.
 in fin. collat. q. dum dicit
 quod videtur ibi casus, quod
 Episcopus, qui punit aliquem
 clericum, non potest in sen
 tentia dicere quod pœna sibi
 detur, faciunt etiam notatio.

per Barba. in consilio, 21. A
 loue principium, in 3. volum.
 in fin. vbi post alia dicit quod
 glos. nec text. nec doctōr. di
 cunt quod Episcopus habeat
 fiscum: licet aliter loquantur
 Anton. & Abb. in capitul. quia
 diuersitatē, de concessio. præ
 bend. de quo tamen vide lati
 us per Felin. in capit. irrefra
 gabili. §. cæterum. versiculo
 quarta conclusio. de offic. or
 dina. vbi refert plura ex prædi
 ctis, & tandem concludit quod
 verior opinio videtur quod E
 piscopus habet fiscum, b & in
 ter alia allegat Franc. de Pau
 nis dicentem quod quicquid
 sit de iure hodie de consuetudi
 ne generali Episcopus habet
 fiscum. Et vide doctorem no
 strum Hispanum Ioan. Lupum
 in repetitio. Rub. de donatio.
 inter vir. & vxor. fol. 22. co
 lumn. 2. versic. Secundum di
 ctum, vbi in hoc articulo cogi
 tat ipse dicendum quod Epis
 copus non habet fiscum pro
 priæ, improprie tamen sic, &
 quod bona confiscanda clerici
 non beneficiati applicentur E
 piscopo, beneficiati verò eccle
 siæ, in quahabuit beneficium.
 Quando verò per statutum im
 ponit iudex Ecclesiasticus pœ
 nam pecuniariam, tunc potest
 illam sibi retinere, c ita tenet c
 Hostien. Abb. & Archid in lo
 cis per Felin. relatis in dict. §.
 cæterum. column. penultim.
 versicul. Secunda conclusio.
 Si autem ipsemet iudex Eccle
 siasticus vellet per sententiam
 pœnam pecuniariam sibi reti
 nere

nere, licet id facere possit: honestius tamen ager, si in pium vsum pœnam deputauerit secundum Felin. ibi. versic. Tertia conclusio. Quando verò Episcopus indigeret euidenter, posset retinere, etiam in casu quo per sententiam imponeretur pœna, vt ibi per eum. de quo vide nota. per Henricum Bortum, in tractat. de Synod. Episcopi 3. part. decima tertia conclusione. numer. 123. Carta. 326. Tomo 2. tractat. diuersor. doctor. Vnum insuper propter clericorū dignitatē existimo debere fieri, quod licet aliās damnati propter crimen ad pecuniariam pœnam, si non habent in bonis, luere debent in corpore, vt in l. fin. ff. de in ius vocand. vbi Bald. & in l. 1. in fin. ff. de pœnis. clerici tamen in sacris constituti, si inopes sint, in defectum pecuniæ non punientur corporaliter, a tum propter personarum dignitatem, tum etiā quia leuia sunt delicta propter quæ clericis inferant constitutiones synodales, vel consuetudo pecuniariam tantum pœnam: fateor tamen quod tunc dicere iudici, in aliam suspensionis, exilii, vel aliās pro arbitrio consideratis circumstantijs debitis commutare, aut in aliqua spiritualia opera celebrationis officiorum, aut orationis, seu ieiuniorum conuertere.

A Ecclesiasticis iudicibus. Adde Abb. in capitul. vt clericorum numer. 10 de vita

& honestat. clericor. vbi hanc opinionem communem esse fatetur idem testatur Iul. Clar. in pract. crimina. §. fin. quæstion. 80. versic. in hac autem circa quam vide latè Petrum Rebuff. in rub. de public. concubini. §. quia verò. Cauere tamen debent Ecclesiastici iudices, ne sin imponendis his pœnis pecuniarijs, modum excedant, sed peccati qualitatem & personarum conditionem attendere debent, & potissimum animaduertere debent, ne quis auaritiæ vicio possit illos insimulare. Est equidem in omnibus iudicibus auaricia vehementer reprehendenda, sed maximè in iudicibus ecclesiasticis.

Hæc etiam facultatem imponendi pecuniarias pœnas, vel multa (de qua in hoc capite) habent Inquisitores hæreticæ prauitatis, hoc sanè omni difficultate caret, quia omnes antiqui & nouissimi vno ore fatentur Reper. Inquisitio. in verbo. Sententia. §. Itē circa formam. & verbo Exorquere. §. 1. Villadiego, in tractat. de hæret. quæstion. 8. num. 6. Carr. in tractat. de hæret. num. 79. Franc. Pegna. in anno ab Directo. inq. lib. 3. Scholi. 147. & ita decretū est Alexā. Quarti Ponti. Maxim. constitutione incipi. Super extirpatione. edita anno Domini 1258. quæ habetur in lib. literarū Apost. pro Sancto Officio. Inquis. fol. 134. quam vide.

Quæ quidem pœna, seu multa

*Pecunia
via pena
sine mul-
ta, quan-
do ab in-
quisitori-
bus im-
ponatur.*

ta, tunc temporis ab inquisito-
ribus erit imponenda, quando
rei delati ad gremium Ecclesiæ
revertuntur, non vero quando
inquisitori sunt pertinaces, vel relapsi, quia
tunc omnia illorum bona sunt
confiscata. Tum quia pecunia-

ria multa ad correptionem &
emendationem imponitur, tra-
dit Carr. in dict. tract. numer.
79. Zanchinus de hæreti. cap.
19. num. 1. quæ ratio hoc casu
cessat. Imponitur potissimè pe-
cuniaria pœna contra diuites,
qui ad fidem Catholicam re-
deunt, cum hi non vulgariter
dolere solent, his pœnis con-
demnari. Et pœna illa semper
est iniungenda, quæ magis ti-
metur, ita scribit Zanchinus
dict. capit. 19. num. 3.

*Pœna
corporalis
min-
us im-
ponitur
ab ec-
clesiasti-
cis indi-
cibus
quando
alternati-
ue coe-
pitur,
pecunia
via intra
statutu-
m tempus
non solu-
bitur.*

Quod si reus inopia laborat,
ut non possit pecuniarias pœ-
nas solvere, punitur alijs salu-
taribus pœnis inquisitorum
arbitrio. Quo fit ut nunquam
mihi placuerit, quod scribit Re-
pertorium Inqui. in verbo [Sē-
tentia. §. Item circa.] Assue-
rans quod sæpe solet contin-
gere, ut ille cui imponitur pe-
cuniaria multa, eā solvere non
possit, & hac ratione cautè fa-
cturum inquisitorē, si hoc casu
bimembrem sententiā profe-
rat, hoc modo. Condemno te
in tanta pecuniæ quantitate, si
solueris intra tantum tempus,
quod si non feceris, talem cor-
poris pœnam subeas, sed labi-
tur mea sententia. Quia ante-
quam quis condemnatur pe-
cuniaria multa, investigan-
dum est, an possit eam solue-

re. Et quamvis in secularibus
tribunalibus, hoc liceret, non
verò in ecclesiasticis, in quibus
fugienda est avaritiæ suspicio.
Quod in primis observandum
est in clericis, qui quando pe-
cuniam solvere non possunt,
corporali pœna plectendi non
sunt. Ut docet Episcopus Ca-
lagurri. hoc capit. numer. 4.
Franc. Fegñ. in anno. ad Di-
rector. Inqui. 3. partic. Scho-
li. 147.

Deinde Inquisitores pro suo *Pœna pe-
cuniaria
est contra
proferē-
tes vetu-
ba hære-
tica.*
arbitrio pœnas pecuniarias im-
ponunt contra illos qui verba
hæretica proferunt, ludendo,
aut ira incensi, vel ex fatua sim-
plicitate, & ignorantia quæ ex-
cussatione imponenda caret,
Villadiego de hæreti. capit. 8.
numer. 6.

Pœnæ verò applicandæ sunt *Pœna pe-
cuniaria
imposita
ab inquisi-
toribus
pijs ubi
bus sunt
applican-
da.*
vñibus pijs, & Sanctæ Inquisi-
tionis officio, quia nulla causa
magis pia & favorabilis esse
potest, quam causa inquisitio-
nis cuius maximo & singulari
beneficio hæreses extirpatur, &
illa summa ratio est quæ pro
religione facit. I. sunt personæ.
ff. de religion. & sum. funer.
Nec amplectenda est Lud. Car-
terij opinio assueverantis, non
alias pœnas pecuniarias sancto
officio applicandas esse, quam
si necessitas urgeat, quia seclusa
necessitate id fieri potest, quia
vtilissimum est (ne dicam ne-
cessarium) sanctum Inquisito-
nis officium pecunijs abundare
ut quoties oportuerit sine fa-
miliarium & ministrorum in-
commodo fiat hæreticorum in-
inqui-

inquisitio, captura, & alia multa quæ fieri contingunt.

B Habet fiscum. Adde gloss. in capit. quia diuersitatem. de cōcessi. præbend. Cardin. in Clementin. 2. §. 1. de hæreti. Barba. in capitu. 1. de probation. num. 61. Abba. in capit. 2. de successiō. ab intesta. licet ipse in capitu. tuæ. de pœnis dicat opinionem hanc iure non probari, sic prædictam opinionem sequutus asserit Auferi. in Capella Tholos. quæst. 274. posse nominari publicum fiscalem procuratorem ipsius tribunalis & iurisdictionis Episcopalis, quamuis asseueret non id facile admitti à Regijs, & secularibus magistratibus, & hanc opinionem communem esse, & vfu comprobata fatetur Dom. Couar. in lib. 2. variar. resolut. capit. 9. nume. 11. eam sequitur Franc. Marc. decisiō. 339. numero 12. Gom. Ari. in l. 7. Thau. nume. 75. & hanc opinionem omnes tenent, vt scribit Petr. Foll. in practica. criminali. canon. fol. 68. numer. 14. & moribus in Hispan. recepta est.

C Retinere. Adde Ioan. Lup. in repeti. rub. de donat. inter vir. & vxor §. 39. column. penultim. Couarr. dict. capit. 9. num. 9. & vide Conciliū Coloni. titu. de iurisdic. ecclesia content. ca. 8. & Concil. Thol. celebratum anno 1365. a. 11. cap. 14. sic disponēs. [Pœnæ pecuniariæ, si quando a iudicibus ordinarijs, iuxta rationem delicti, vel delinquen-

tis qualitatem, eas imponi cōtigerit, in pios tantum vsus, & pro executione iustitiæ, non pro priuata Episcoporum utilitate expendantur arbitrio Episcopi, vel eius Vicarij. Deputeturque ab eodem Episcopo qui easdem pœnas recipere debeat, earumque rationem reddere teneatur.

Non punitur corporaliter. **D** Adde Iaco. Menoch. de arbit. iudi. quæstion. lib. 2. casu 447. num. 7. qui alios allegans contrariam opinionem profitetur. Idem sequitur Gaspar. Bac. de inope debitore cap. 11. nu. 3. Sed in fortensibus controuersijs authoris nostri opinio recepta est. Potest tamē contraria opinio intelligi, de commutatione pœnæ corporalis, quæ non est corporis afflictiva, nempe suspensionis, vel exilij, vel similis, quæ perpensis circumstātijs criminis, in defectum pecuniariæ condēnationis infligi iure optimo potest, vt hic considerat autor.

Corporalibus.

CAPVT CXLIII.

1. *Pœna corporalis rarissime clericis obijcienda.*

2. *Iudices ecclesiastici in puniendis clericorum flagitijs mitherationis pœna, vti solent.*

3. *Clericus an ad terrores damuari possit.*

CUm priscis illis venerandis patribus (quorū loca tēpestas hac infelici nati sunt

ecclesiæ filij moribus & meritis satis dispares) qui Ecclesiæ regimini tantum insularunt, summa fuerit cura, vt tales essent in suis moribus clerici, quod vitæ suæ splendor ad eos honorandos alliceret, elegerūt potius etiam propter leuia delicta eos statim ab ecclesiastico gradu repellere quam in suo gradu manentes (pœnis corporalibus inflictis) infames ac par uipendendos efficere. Hinc etenim experimur quod in cunctis antiquis Canonibus, ac sacris concilijs rarissimè corporalis pœna clericis imposita est. Vnde prudentiam eorum non zelo vacuam imitantes debent ecclesiastici Iudices (sacerdotum saltem crimina) pœnis corporalibus publicis rarissimè cohibere. laudo tamē (quia plures vilissimi homines, moribusque perniciosissimi ad sacerdotiū admissi sunt non sine magna dignitatis sacerdotalis deformatione, animarūque iactura) quod ecclesiastici iudices tales de criminibus conuictos priuatim alicuius clerici manu, aut propria (parentū more) verberibus affligāt. Quid enim frenare valebit plurium clericorum sæpius iterata flagitia qui carceres contemnentes, ac de pœna mortis securi, nō nisi vitij delectantur? Cum eos passim deponere, aut dehonestare nec liceat, nec expediat: illi in super qui ab exercitiis, stabulis, seortis ad sacros ordines ascenderunt, ab ipsis incunabulis prauissimis imbuti mori-

bus; quo pacto à tam inueterata nequitiae consuetudine auerti possunt? nisi in chamo & freno maxillæ eorum confringantur, virgaque regantur ferrea? Inter alias autem pœnas corporales quæ clericis inferri solent, pœna mithrationis annumeratur qua etiam aliquando vtuntur ecclesiastici Iudices: hanc quidem corporalem esse dicit Card. consi. 94. incip. hæc est quædam inquisitio. quia continet corporis coercionem, asseritque ad illam incurredam dolum requiri, sicut in alijs corporalibus pœnis. Et vide Ioan. de Ana in capit. Inquisitionis. colum. 2. de accusatione. vbi dicit quod isti qui fustigantur, mithrantur, vel ponuntur ad cathenam, vel quid simile, sunt infames. Venit in super in vsum (in Italia præcipue) alia quædam corporalis pœna, qua solent puniri clerici, videlicet damnationis ad triremes, cuius pœnæ impositio forsā fundari cœpit ex his quæ notat Innocen in capitul. Qualiter. el. 2. de accusat. in penultim. column. versic. & sunt. vbi scripsit quod pœna damnationis in metallum non inuenitur sæpe in canonibus posita, sed si imponeretur non retractaretur. Cuius forsā doctrinam sequentes Iudices ecclesiastici & illam pœnam damnationis in metallum imitantes imponunt hanc. ea præcipue ducti ratione, quia certi sunt quod triremium duces traditos sibi ad earum ministerium non patiun-

patiūtur fugere. Potest præterea & hæc pœna fundari in verbis Augustini quæ ad Marcel-
lianum Comitem scripsit, de quibus in capit. 1. 23. quæst. 5. ubi intercedendo pro quibusdam clericis qui presbyteros interfecerant & alia grauiâ cōmiserant, ne eos mortis supplicio puniret, inquit, hoc magis sufficere volum⁹, ut viuū & nulla parte corporis truncati, vel ab inquietudine in sana ad sanitatē ocium legum coertione dirigantur, vel à malignis operibus alicui vili operi deputentur. Quam equidem in clericis, non sacerdotibus, practicandā admitterem dum excessus grauitas postulasset, post quā numerum & temeritatem clericorum tātum creuisse constat, & detractionis in monasteriū pœna (quæ ad eorum emendationem salubrior esset, ac dignitati ordinis honestior) imponi non potest, propter monasteriorum exemptiones. In sacerdotibus autem nec faciendum approbo, & quod factum fuerit, aliquando reprobare cōpellor. Quis enim merito non iudicabit indecens sacerdotes Dei (quibus maior dignitas est collata quam Angelis) quantuncunque facinorosos, tam perpetuo ac infami punishmentis generi tradi? ubi tanta est sceleratorum hominum copia, tantus squalor, tantus denique omnium grummarum, ac immundiciarum aceruus, ubi insuper passim dampnatos homines, & nudari, &

flagella laicorum manibus pati quotidianū est: nisi in casu quo post degradationē sacerdos tradendus esset ad vltimū supplicium subeundū seculari curiæ. Et tunc etiā tolerabilius credere sacerdotē quēquā post traditionē curiæ turpissimo quouis mortis genere (dum tamē momentaneo) vitā finire, quā ipsum longo vitæ interuallo cum tot facinorosis hominibus, ac infidelibus sæpius tali quotidiana pœne torqueri: q̄ forsam illi⁹ animæ salubrius esset, quia in breui illo vltimo supplicio de commissis dolens deuotius (atquē ob id securius) moreretur. In triremibus autem vitam agendo non solum de præteritis non est sperandus dolor, sed deteriores mores eos ibidē acquisituros. & cum illis morituros verisimili⁹ timeri potest.

Nec faciendum aprobo. Ad A de Martin. Nauarr. in cap. nullam. 18. quæst. 2. numer. 52. quo loco disputat, an liceat iudicibus ecclesiasticis, prælatis vè regularibus, condemnare subditos ad Regias triremes. Tandem de iure videtur asserere non licere, quamuis dicat consuetudinem valere, qua hoc permissum sit, Autor tamen hoc capite hanc consuetudinē increpat in sacerdotibus cuius opinio summè placet Julio Claro in practi. crimin. § fin. quæstio. 70. versic. frequens est, præterquam si tantū clericorū crimina creuissent, eorū improbitas aliter nō possit coerceri, dicitque in illo Ducatu Mediola-

nensi dicta pœna passim solita est imponi. Et in Hispania sepius imponi pro grauissimis criminibus, non obstante istius Domini Episcopi opinione ipse sum testis.

In Regno tamen Fran. seculares magistratus, minimè patiuntur, clericos alijs pœnis quam Sacris Pontificum constitutionibus puniri, ob idq; pœna hæc aduersus clericos minimè imponitur, vt asseuerat Frac. Duar. lib. 1. de Sacri. Eccles. min. ca. 3. referens damnatum fuisse iudicio Curiae Cœtumbiralis Archiepiscopum Biturigum, qui clericos quosdam præfecto tritemium tradiderat.

Sed vtrum clericus ad tritemes perpetuò damnatus, sit prius adualiter degradandus, mihi sanè videtur asseuerandū degradandum esse cum idem sit, quando perpetuò carceri emācipatur, vt alibi cum auctore scripsi igitur idem statuendum est. l. illud ff. ad leg. Aquil. & ita interminis scribit Campegius apud Zanchinū in tractat. de hæreti. capitul. 20. ad finem versicul. obserua. denique. Quod licet de iure verum sit, nihilominus tamen cum soleat cum illis aliquando dispensari, præsertim in iudicio inquisitionis idè non solet clericus ad istas pœnas condemnatus, actualiter sed verualiter tantum degradari vt refert Fran. Pagn. ad Director. inquisit. li. 3. Schol. 65. fol. 185.

Canonicis vel synodalibus.

CAPVT CXLIIII.

- 1 Index legitima causa subsistente, potest legi pœnam minuire.
- 2 Si index a panu in iure statutus recedit, causa in sententia est exprimenda.
- 3 Pœna delicti si in iure scripta non reperitur, qua pœna tunc sit clericus puniendus.
- 4 Episcopi per statutum possunt easdē pœnas clericis imponere, quas leges laici imponunt, dummodo iure pontificio contraria non sint.

IN corrigendis enim excessibus clericorum debent Ecclesiastici iudices, Episcopi maxime, aduerrere, quid factorū canonum censura disponat, pœnasque iuxta illorum irrogare decreta. Iurant namque Episcopi seruare canones, & petiuri sunt, si eos ex contemptu non seruant, vt tradit Panor. in cap. Cum non liceat. colu. 1. de preferri. & ibi Fel. in c. Ego. de iure iur. Quando autem aliqua iusta subest ex his quas docto. scribunt, propter quas pœnæ de iure ciuili etiā ordinariè moderari possunt, a non dubitandū est iudicē ecclesiasticū posse etiā canonicas pœnas moderari, dum tamē hoc faciant in ipsa sententiā, propter id quod notanter scripsit Inno. in c. Qualiter. el. 2. in col. fin. de accus. vers. Item nota, quod quando index non exprimit pœnam in sententia, sed tantum condemnat de crimine (puta) condēnate de adulterio tunc non est illius iā pœnā moderari: sed pœ-

na in

na in lege expressa infligitur. vt 2. q. 3. §. Norādum. licet antē moderari posset, vt in c. Omnis. 45. dist. Et per gl. in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui not. infam. in verbo onerasset. Aduertat etiā in hoc Iudex, quod quando ex causa recesserit à pœnis in iure statutis, debet causam exprimere, b propter magistralem doctrinā doctorum quam scripsi in meis doctrinis. num. 41. in doctrina incip. causa exprimenda est in impressione illarū parua Lugdunensi, quæ secūda & plenior fuit. Si verò occurrenti delicto nulla reperitur à iure pœna descripta, tunc ad statuta Synodalia propriæ diœcesis recurrendum est. Solent namque boni Præsules aut ius cōmune suppleto delictis pluribus specialem pœnam imponere statutis suis synodalibus, aut idem ius adiuvando (quādo sic expedit) pœnam à iure imposita aggrauare, quod possunt facere licitē, vt latissimē per Hericū de Botris in tracta. de synodo episcopi. in 3. par. art. 1. in conclusione. 13. Deficientibus præterea propriæ diœcesis synodalibus statutis, ad statuta prouincialia recurrendū est. Quādo verò & illa deessent, aliarū diœcesium imitari statuta æquissimū iudico, potiùs quā proprio duci sensu, vel arbitrio, nisi qualitas temporis, locorum vel personarum aliud suadeat. Si enim alicuius doctoris (quantūvis remotis partibus scribentis) opinionem sequi laudabile iudi-

catur, quāto magis synodalē imitari sententiā, vbi tot sana solent interesse consilia? At verò vbi canonica vel Synodalis censura non adest, ad ciuiliū legum imitationem descendere censeo laudabile: quando tamē legalis dispositio clericorū statui, personis ac rebus, proportionabilis est. Illud præterea cōsiderare debent Hispaniæ nostræ ecclesiastici Iudices, vt primum leges Regias, quāuis ciuile imitentur. Quandoquidem in Regnis Romanorum Imperatorum antiquæ sanctiones rationis solum non verò legū sibi vendicant autoritatē. c Vnde meritō ab ipsis etiam ecclesiæ iudicibus legibus patriæ postponendæ sunt, vt fuit sententia doctoris de Villadiego in cap. Constitutus. de resti. in integrū. quem refert Ioan. Lupus in repetitio. rub. de dona. inter vir. & vxor. fol. 2. column. 1. in fi. licet contrarium teneat Petrus de Rauenna in Alphabeto aureo, in allegationibus, in materia consuetudinum, in column. 5. versic. Deficiēte verò. motus. solum per gloss. Consuetudo. 1. distinct. quæ quidem hoc non probat: asserit enim gloss. illa præferendas leges in defectum canonum generali vel particulari consuetudini, non verò Imperiales præferri legibus Regni non recognoscentis Imperatorem. Nec verò quod Iudex ecclesiasticus imitetur pœnas legales in defectum canonum iuri canonico aduersari videtur: cum liceat Episcopis im-

ponere per statutum suum easdem poenas clericis, quas leges vel Principum seu populorum statuta imponunt, laicis tale delictum committentibus, dummodo tales poenae non sint contra ius canonicum, ut placuit Ancharra. consil. 18. in quaest. column. 1. & fina. Geminia & Alexand. in cap. Synodum. §. Neque vlla. per illum text. 17. distinct. idem Alexand. in cap. Dignum. 3. quaest. 9. & in cap. Quia iusta. 5. quaest. 6. Card. dict. Turrecremara. in dict. ca. Dignum. per illum text. Felin. in cap. Ecclesia sanctae Mariae. in column. 46. Et hoc nota. de constit. Henrici. ubi supra in dict. decimatercia conclusionem. versic. Amplia septimo.

A Moderari possunt. Adde in gloss. not. in §. notandum. in verb. voluntari. 2. quaest. 3. Archi. in capitul. qui bona. column. 6. 17. quaest. 1. latissime Andræ. Tiraquell. in tract. de poenit. in praefati. numer. 16. Iuli. Clar. libr. 5. receperunt. §. fina. quaest. 85. vers. ulterius quaero. Menoch. de arbitra. iud. libr. 1. quaest. 96.

Quam sanè moderationem, inferiores iudices facere possunt, licet nonnulli hoc superioribus tantum permittant, quasi si solis superioribus aequitate uti liceat, aut quasi inferiores superiorum recta iudicia imitari non debeant, aut quasi inferior vulnus infligere debeat, ut sit quod à superiori possit sanari, sed quorsum circuitum,

quorsum vulnera ut medico indigeas, huiusmodi sanè moderationis aequitas non est contra leges, nec Sacras constitutiones, sed illis conformis, unde nulla ratio excogitari potest propter quam inferioribus iudicibus sit interdicta.

Causam exprimere. Adde ^B quod nec in hoc casu solum, ^{Iudex} sed semper aliàs, cum ex causa ^{quando à} iudex à iure communi recedit, ^{iure cō-} debet eam causam adscribere ^{muni re-} per text. nota. in l. sciendum. ^{cedis ex} ff. de appella. quem ad hoc al. ^{causam} legat Lucas de Pen. in l. 1. col. ^{illam in} 1. in fine C. de qui non imple. ^{sententia} stip. Sac. Sol. sunt. libr. 10. ^{reueatur} Abb. in cap. sicut. column. 2. ^{expresse} ubi Felin. column. 9. de re iudi. ^{re.} tradit ante eos Ioan. Andr. in addi. ad Specul. tit. de sentent. & quae ipsam sequen. §. qualiter. vers. verum. per text. in capit. calumniam. de poenis & in §. oportet. in authen. de iudi. Quod autem intelligendum est procedere ad ipsius iudicis excusationem, non autem ad sententiae firmitatem, nam si sine causa facit, lex supplet id quod deest. l. 4. §. Si quis condemnatus. ff. de re iudi. ita dicit Bald. in l. quid ergo. §. poena grauior. ff. de his qui notantur infam. Sali. in l. properandum. §. illo procul dubio. C. de iudi. ubi Alexand. & quod ipsa causa non sit hoc casu ad validitatem sententiae exprimenda asserit Bar. in l. relocatorum. §. ad tempus. in fin. ff. de interd. & relega. & in dict. §. poena grauior. col. 2. ubi Alberti. Bar. in l.

*Iudex in
ferior ex
causa
parum
posse
modera-
re.*

in l. quod ad statum. ff. de pen. Fel. late in dict. cap. sicut. col. 10. Est tamē notandum quod etiam casu supra cōstituto sufficit si iudex in ipsā sententia asseueret, ex iustis & rationabilibus causis, animū suū mouentibus id fecisse, absq; eo qd in sententia causam ipsam exprimat. quam sententiam communem esse testatur Iul. Clar. in dict. versic. vltērius quēro. Mench. de controuerf. illust. cap. 14. num. 5.

*Castro
his in
Hispania
regni au-
toritate
carens.*
Autoritatem. Adde Bald. in cap. 1. §. iniuria alias furtum. colum. 5. de pace iuram. fir. in vlib. feud. Pari. de Puteo intra Sind in verb. testis. ca. 2. incip. fui rogatus ad finem. Bald. in l. nemo. in princ. C. de Siccar. Vnde Oldra. consil. 69. scribit Hispanos olim constituisse qd quicunque leges Cæsareas in iudicio allegaret, capite puniretur, idem commemorāt Vincent. & Ioan. Andræ. in capit. super Specul. de magist. Ob quam causam Policrates lib. 8. cap. 22. ad fin. testatur temporibus Regis Stephani expulsas omnino fuisse leges Romanas à Regno, cōstitutūque fuisse, ne quis libros legesue Cæsareas retineret.

*his horū
ignoriū
tantiū
appella-
tur.*
Ius autem regni dicitur ius commune, vt asserit Dida. Segura in repeti. l. cohæred. §. cū filiæ. num. 19. ff. de vulgar. & pupil. l. 5. tit. 4. lib. 1. ordi. l. 4. tit. 12. cod. lib. ibi. De los derechos comunes de nuestros Reynos. l. 2. & ibi doctor del Castil-
lo, in legibus Tauri.

Merito igitur Pontificio deficiente ad Regias leges recurrēdum est. Item deficiente iure Regio ad ius canonicū in subsidium, non ad ius ciuile deueniendum est, vt tenet Gaudi. à Villadiego & Ioan. Lup. in locis ab autore hic allegatis & Castillo in dict. l. 1. Tauri in verbo, Primeramente. Mich. de Cifuentes, in l. 3. quæstio. 1. in in eisdem Taurinis constitutionibus Didac Perez. in proœm. ordin. quæst. 3.

*Iudicia
ecclesi-
stices in
Regis
iure Ca-
nonico
deficien-
te ad ius
Regni,
& nō ci-
uile com-
mune
debent.*

Consuetudinarijs.

CAPVT, CXLV.

1. Iudex in ferendis pœnis delinquentibus consuetudines debet obseruare.

CVM iuris appellatione, a consuetudines etiam legittimas cōprehendi a nemo am-
bigat, facillē erit ecclesiasticis iudicibus persuadere, quod in ferendis pœnis delinquentibus non modō iura, verum etiam consuetudines debeat obseruare. b Quæ quidem etiam in pœ-
nalibus cōsiderandæ sunt, vbi nō est pœna decreta, sed arbitrio iudicis relicta, vt placuit glo. in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui not. infam. Vnde dicit Bald. in l. quicunq; C. de ser. fugit. quod id, quod est in pœnis consuetum, dicitur necessarium, & non arbitrarium. Et vide Fel. in c. de causis de offi. deleg. 1. col. allegantē tex. in l. Si quis reus. ff. de cust. reor. ad hoc qd consuetudo tollit pœnā
arbi-

arbitrariam, vbi per ipsam est limitata poena. & refer. Anton. & Abb. idē tenentes, & allegat. gloss. in l. Si Barsatorum. C. de fide ius. Per hoc tamen non est iudicibus indulgendum, vt ne glecti ordinarijs poenis, & à iure statutis, quibusdam prauis consuetudinibus (à negligētibus, & iustitiæ zelo carentibus iudicibus introductis) adhæreant, quibus quidem quæ grauius sunt delicta, leuiter puniri solent, quasi iam sacrorum canonum disciplina, contraria quauis consuetudine abrogata sit. Quomodo enim tepiditas aut remissio modernorum, & sæpius imperitorum iudicum sanctum illum antiquorum Patrum zelum (quo plura statuerunt ad frenandos clericorum excessus, & eorum mores reformatos) abrogabitur? Facile enim totius Ecclesiæ diuinitus inspiratus ordo cōfunderetur, si Prælatorum, aut iudicum ignauia seu negligētia posset Ecclesiæ gladium hebetare, Assurgat potius ecclesiasticorum iudicum animus (si pius est) ad considerandum quid sacri canones iubeant, quid verè recti ac boni iudices illos exequēdo, seruauerint, quàm quod ignaui & imperiti iudices faciūt muneribus, aut præcibus excæcati, seu tepiditate corrupti in dispendium ecclesiasticæ censuræ.

Auris appellatio-
ne consuetudo
comprehenditur,
quod multu
probat

Comprehendi. Adde gloss. iuncto text. in l. præscriptione in verbo iuris. vbi doctores omnes C. si contra ius vel vtili. publi. Inno. in c. certifica-

ri. de sepultu. vbi in ea est sententia, quod qui petit quartam quæ ad eum spectat, intelligitur non solum de iure communi, sed etiam statutorio, vel consuetudinario. Sequitur Ias. in l. de quibus. num. 82. ff. de legibus. Consuetudo equidem ius dicitur cap. consuetudo. 1. dist. Adde etiam Bald. in tit. de pace Constan. col. 9. vbi scribit, quod consuetudines locales quoad ipsum locum, dicuntur ius commune. Vnde eleganter dicit Paul de Castro in d. l. præscriptione. col. 4. Quod si partes fecerunt compromissum in arbitros, vel arbitratores, data eis potestate procedendi, de iure, & de facto, sed pronūciandi de iure tantum, intelligitur non solum de iure communi, sed etiam de statutorio. Et sicut iudex debet rejicere libellū, qui continet errorem iuris, ita debet expungere libellum, qui est conceptus, contra consuetudinem. gloss. in dist. l. de quibus. in ver. diuturna. vbi Ang. & Ias. sequuti sunt idem ipsi tradiderunt. in l. 1. ff. de offic. assess. sic iuris appellatio verificatur in iure municipalis. Soci. conf. 81. volu. 1. Cur. Seni. conf. 46. numer. 16. Caro Rui. conf. 51. numer. 20. volum. 1. quam esse communem sententiam fatetur Gerar. Marzo. conf. 53. numer. 32.

B Debeant obseruare. Adde gloss. not. in l. hodie ff. de poen. & in l. & si Seuerior. & ibi Bald. col. 2. C. ex quib. causis. infam. iroge. vbi dicit, quod in poena arbitrarie

*In poenā imponen-
dis consuetudo
obseruanda est.*

bitraria considerare debemus consuetudinē, quam qui transgreditur, dicitur transgredi modum Bart. in l. pen. §. ad crimē. coll. i. versic. quæro dicitur hic ff. de public. iudi. vbi Imo. coll. i. i. affirmat, quod quando consuetum est imponi aliquā pœnam pro delicto, & Iudex eam excesserit potest peti sententiam reduci ad arbitrium boni viri. Bart. in l. vlti. post prin. versic. in crimini. ff. de priua. delict. vbi asserit, quod in actione iniuriarum, & in alijs in quibus non est certa pœna statuta, illa censetur ordinaria, quam consuetudo taxauit. Huc quoque vergit, quod scribit Bald. in rubr. de offici. delega. quod si iudex excedit modum in puniendo, ultra quam sit consuetum, vel alias non seruet consuetudinem, potest ab eo appellari. Nec longè abest, quod ab eodem Bald. memoræ proditum est, in l. qui cūque col. penul. versic. scias autem. C. de ser. fugiti. nempe nō esse arbitrium, quod est consuetum. & quia res hæc latius patet, vide latè Anton. Imo. Abb. & Deci. & omnes in capitul. de causis. de offici. deleg. Andræ. Tiraquel. in tractat. de pœnis in præfati. numer. 4.

Arbitrarijs puniri.

CAPVT, CXLVII.

1 *Ubi pœna à iure statuta non est, arbitrio iudicis imponitur.*

2 *Traduntur multa quæ in arbitrarijs panu infligendis à iudicibus sunt obseruanda.*

3 *Estimatio damni illati ætæ, vel vulnere, qualiter per iudicem fit facienda.*

4 *Iudex, an arbitrium suum ad mortē usque extendere possit.*

Cum generaliter vbi pœna à iure statuta non est, Iudex possit illam ex arbitrio imponere. a hoc præcipuè in pœnis inferendis clericis, sibi vendicare debet: cum non tam specificè omnibus clericorum excessibus statuta pœne legantur. Vnde tunc dicit Innocen. in capit. Qualiter el. 2. in column. fin. versic. Item not. de accusatio quod est procedendum de similibus ad similia, vel quod imponeretur minor pœna. In arbitrandis tamē huiusmodi pœnis discretus iudex plura debet considerare, b videlicet delinquentis conditionem, & an soleat delicta sæpius perpetrare, an casu ceciderit, vilis, an honesta persona sit, doctus an indoctus, sacerdos an alterius ordinis, libes an coactus, laceratus vel non deliquerit. Et an fuerit scandalum ortum ex delicto vel ne. Attendere præterea debet qualitatem loci delicti, grauius ne iudicetur delictum in regno vel loco illo, quàm a libi, in foro, Ecclesia, aut loco deserto, priuata via siue domo. Delicti in super diuturnitatem seu grauitatem, ac irrogatæ iniuriæ modum & atrocitatem, aut damni dati magnitudinem examinare conueniet, nocte. aut

aut die, armis aut sine eis, præcedentibus insidijs, aut aperto Marte commissum fuerit delictum per solum clericum, aut eum complicibus. Personæ insuper offensæ qualitates nimium ponderandæ sunt, cum ipse sint quæ augere vel minuire soleant quodcumque facinus: videlicet, an vilis fuerit offensus, vel dignitate præditus, æqualis conditionis an potestate, & autoritate superior, laicus an clericus, sine religiosus, senex an iuuenis, amicus aut inimicus, necessarius an extraneus, vir aut femina. Nec indecens præter ea erit, temporis commissi criminis habere rationem, locis videlicet an festis diebus, an alijs, inducijs stantibus aut non, scelus fuerit admissum. Quoties præterea per ecclesiasticum iudicem taxandum venerit damnum illatum alicui ictu, vel vulnere per clericum, ut debita satisfactio fiat. In memoriam iudicis obsecro veniant verba notanda Iuriconsulti in. l. fin. ff. de his qui deice. vel effude. quæ quidem tanquam in proposito satis utilia transferbere libuit. [Cum liberi hominis corpus lēsum fuerit, iudex computat mercedes medicis prestitas, cæteraque impendia quæ in curatione facta sunt. Præterea operarum quibus caruit, aut cariturus est, ob id quod inutilis factus est. Cicatricum autē aut deformitatis nulla sit æstimatione, quia liberū corpus nullā recipit æstimationē. Quamvis hoc q̄ de cicatricibus lex statuit

limitandum crederem, nisi in facie vulnerati remaneat: quia tunc de illis considerationem existimo maximam habendam esse. Quis enim dubitat maiorem iniuriam intulisse clericū, læso, si ex vulnere cicatrix magna in facie remaneat, quam si levis aut nulla? meritoque ob id ad pleniorē satisfactionē, vulnerantem compellendum. Neque aliud arbitror sensisse Iuriconsultum in dict. l. cum illa estimationem cicatricum aut deformitatis faciendā prohibere videtur, quia si membrū est saluum, cicatrices damnum non inferunt. non verò vetat quin ex hoc iniuria possit atrocior iudicari, & maior iungi satisfactio delinquenti. Quibus omnibus liberrimo animo per iudicem circumspectis, quantum doli seu malitiæ fuerit in crimine facile erit intelligere, & sic condigna pœna punire nocentes debet, ut nec ipsi rei qui iustitiæ severitatē experiuntur, de eius excessu possint iuste conqueri, nec alij qui zelo æstuāt. ac iustitiam esuriunt, tenuitatem pœnæ reprehendant eiusque timore neminem à similibus criminibus arceri audeant proclamare. Vnum insuper in hac materia inferri posse (& non temerariē) censerem, videlicet quod cum Civilis Magistratus in casu quo pœna committitur arbitrio suo posset mortis etiā pœnā infligere: id ut dicitur glo. singularis in §. in summa. inst. de iniur. quā dicit singulari. Ab. in ca. cum. T. de re iud. in l.

in 1. colum. & quam sequitur Bald. in cap. 1. in §. iniuria. de pa. iura. firman. & in l. 1. C. de his qui latro ocul. & Ioan. de Anan. in capit. Inquisitionis. in fin. de accusa. quod pari modo & Ecclesiæ Censores poterunt præmissis consideratis ad depositionis & carceris perpetui poenam procedere ex arbitrio.

A **I**mpone. Adde text. in l. hodie ff. de poenis text. in l. 1. §. expillatores. vers. id circo. ff. de effractori. & expilla. & in l. lex. Iulia. §. hodie. ff. ad leg. Iuli. re. pe. & in l. 2. de crimin. Stelli.

B **C**onsiderare. Adde multaquæ in his arbitrarijs poenis infligendis à iudicibus sunt consideranda quæ piè, & doctè scribit Anton. Gom. lib. 3. variar. cap. 6. num. 7. Quæ verò attendere debeant Prælati in suorum subditorum correctione explicatur in sacro Concilio Tridento. Sessio. 13. cap. 1. de reform. Vbi miro compendio, norma quæ in his seruari debeat ita scribitur. [Admonendos esse iudices (inquit) ut se pastores non percussores esse meminerint, atque ita præesse sibi subditis oportere, ut non eis dominentur, sed illos tanquam filios, & fratres diligant, elaborentque, ut hortando & monendo ab illicitis deterreant, nec ubi deliquerint, debitis poenis eos coercere cogantur. Quos tamē si quid per humanam fragilitatem peccare contigerit, illa Apostoli est ab eis seruanda præceptio, ut illos arguāt, obsecrēt,

increpent, in omni bonitate & patientia, cum sape plus erga corrigendos agat beneuolentia, quā austeritas: plus exhortatio quā comminatio: plus charitas, quā potestas. Sin autē ob delicti grauitatem, virga opus fuerit tunc cum mansuetudine rigor, cū misericordia iudiciū, cum benignitate seueritas adhibenda est.] Hactenus Sacrum Conciliū. Et licet in imponendis his poenis arbitrarijs sit æquitas à iudicibus amplectēda ea non à capite vel imaginaria esse debet sed à iure regulanda ut eleganter scribit Bal. in rub. C. decos tit. pecu. Roman. consil. 149. Carol. Molin. in cōsuetudi. Parisi. tit. 1. §. 41. num. 86. & ad id conducit text. expressus in l. bona fides ff. deposit.

C **C**ompellendum. Adde eundem Anton. Gom. in dict. cap. 6. qui opinionem istius auctoris sequutus fuit eo tamen non allegato.

D **I**nsigere. Adde Ange. & Platte. in §. in Summa. Instit. de iniur. & multos quos allegat Boer. decisio. 254. & latissime Iacob Menoch. de arbit. iudi. quæstion. libr. 1. quæstion. 86. & opinionem istam communem esse testatur Barba. cōsil. 32. in fine. volum. 2. & consil. 11. nume. 1. vol. 1. Dec. in ca. ex literis. nume. 14. de consil. communem etiam esse testatur Maran. de ordi. iudi. 4. par. 1. diuisi. iudi. nu. 32. Iacob. Boul. in l. capitalium. §. famulos ff. de pen. Alciat. consil. 472. in fine, eandem communem & ve-

In poen
arbitra-
rijs v-
trum ius
de po-
na mor-
tis possit
infligi.

& veriore esse fatetur nouissime Ioan. Graciam. (vir bene eruditus) regul. & fallen. reg. 44. in prin. & secundum eam iudicatum fuisse in parlamento Parisiensi testatur Papo. lib. 24. tit. 10. Arrest. 2. & pro hac opinione solet allegari text. in l. sacrilegij in prin. ff. ad leg. Iuli. pecul. & in l. facularij. §. sunt quedam ff. de extraordin. crimi. & in l. qui cum natu maior §. si tamen quis. ff. de bon. lib. l. Iulia. §. hodie. ff. ad leg. Iuli. repet. Quamuis quibusdam hæc opinio displicuerit, qui non ita censent indulgendum esse iudicis arbitrio, ut ad mortem extendi patiantur, ita videtur significasse (suboscure tamē) gloss. in capit. Inquisitionis. de accusationi. & hanc opinionem sequuti sunt Ias num. 4. & Dec. num. 9. in l. qui iurisdictioni. ff. de iurisd. omni. iudi. & dicunt contrariam communiter reprobari atque idē asserunt Thom. Gramm. consil. crimin. 48. num. 2. Matt. de Afflict. decis. Neapolit. 276. num. 6. Carre in l. 2. in parte. homicidij nume. 108. quorum appella. non recipi. Chassa. in consuetudin. Burg. rub. 1. §. 3. in verbo, *Albitrage*. Petrus de Soci. inter consil. crimen. diuer. doctor. consil. 98. nu. 13. lib. 1. Carauita super. 41. ritu Magnæ Curie num. 13. Villapando in l. 22. capit. 9. num. 4. & opinio hæc est magis tutior, & ea ratione asseuerat, non esse ab ea recedendum in iudicando & consulendo. testatur Iul. Clar. lib. 3. recep. sen-

ten §. fin. quæst. 83. versic. sed quæro vbi eam dicit communem eamque sequitur Alphonsus à Castro lib. 1. de lege pœna capit. 6. pro qua solet adduci text. in l. 1. ff. de fur. bal. Sed primam opinionem magis communem esse scribit Rob. Maran. in dispu. 3. num. 14. quam sequendam censent cum nonnullis limitationibus. quas ibi scribit: licet ipse dicat, quod cum hæc quæstio sit multum dubia Cæsarea decisione opus erat: & vide Anton. Gome. lib. 3. vari. resolu. capit. 6. num. 8. Ego autem opinionem vltimam magis veram, & magis communem esse censeo. Et quamuis prima opinio gloss. vera foret, esset intelligenda, ut locum haberet, modo qualitas delicti & circumstantiarum sit talis quod de iure communi vel consuetudine esset pro eo delicto pœna mortis imponenda alias secus ita gloss. illam declarat dicens sic communiter limitari Afflict. super secunda parte consil. Scilicet rub. 10. numer. 22. & opinionem hanc dicit communem Alex. consil. 121. in fin. lib. 7. quem refert Aymon consil. 220 numer. 14. & confess. 224. numer. Dec. in d. capit. ex literis. Gramm. consil. 39. post numer. 8. & cum hac gloss. declaratione transit. Ioan. Gracian. vbi supra allegauit quem post hæc scripta legi.

Aliquo

Aliquo lapsu temporis
non obstante.

CAPVT, CXLVII.

*1 Delicta an iure canonico præscriban-
tur.*

AN clericorū delicta præscribatur terminis in legibus præfixis, vel lapsis illis non possint accusari, vel puniri? Dicendum est, quod secundum canones, tempore non tolluntur crimina, ut probatur ex glo. in cap. admonere. § 3. quæst. 2. in verbo, poenitentia. not. Specu. in tit. de sentent. § quoniam col. 4. vers. & nota secundum canones, qui declarat hoc procedere matrimonio, & alijs spiritualibus, in quibus periculum animæ vertitur, & præscriptio locū habere non potest: a quod dictum pro singula. ponit Roma. singula. 182. Tuscis. vbi hoc simpliciter sequitur. Idē notat Bald. in l. 1. in 17. col. vers. Nota tamen. C. qui accusa. vbi dicit quod in poenis spiritualibus nulla addit præscriptio. Idē Ange. in l. Diuus. ff. de re iud. & secundum Abb. post. Ant. in cap. licet. de probat. illud procedit generaliter in foro poenitentiali. Idem dicit Abb. in ca. Cum haberet. col. 1. de eo qui duxit in matrimonium. vide tamen distinctionem. Abb. in cap. fin. in princ. de purgatio. canon. videlicet quod quoad indicendam purgationem, vel quoad procedendum cōtra infamatum, per inquisitionem, non habetur respectus ad tem-

pore præfixa de iure ciuili: Accusatio verò directā quæ instituitur ad poenam infligendam restringitur ad terminos iuris ciuilis, cum contrarium non reperiatur de iure Canonico: cuius distinctionem videtur sequi Decius in dicto cap. licet. in colum. 15. versic. postremo notandum. dum simpliciter se remittit ad suam distinctionē. Aduerte tamen quod aliter distinguit, idem Abb. in cap. licet de probation. in colum. 10. vers. Quoad secundum. vide licet quod in criminibus impediētibz ordinis executionem, vel retentionem beneficij, etiam post peractam poenitentiam, non obstat præscriptio temporis: quia in accusationibus talium delictorum deuiamus à regulis iuris. In alijs verò non sic impediētibz, tollitur directā accusatio tempore præfixo à iure ciuili, b q b sequitur ibi Felin. column. 19. versic. Et aduerte, referendo etiam Anton. & Imo Quam etiam distinctionem refert & sequitur Stephan. Aufre. in additionibus ad Decisiones Cappellæ Tholosanæ, in quæstion. 188. incip. Item fuit quæsitum, qui solum refert Siculum in dicto cap. licet. eam facientem.

Non potest. Adde Nic Boe. A. ri. decis. 26. Franc Bal. in tracta. præscrip. 4. par. prin. quæst. 2. lim. Aug. Bero. in cap. licet causam. de probat. Fel. in cap. cum à nobis. circa finē de præscrip. Aymon. Saul. in tracta. de antiquita. tempor. 4. part.

fol. 170. n. 88. Mart. Nauar. in ca. consideret. nu. 127. de pen. distinct. 5. Aegi. Bossi. in tract. delictor. tit. de accusa. numer. 30. pag. 100.

B Iure ciuili. Adde Iul. Clar. in pract. crimi. §. fin. quæsti. 5. 1.

Deficiente verò legitima probatione, ob vulgaram infamiam, graue scandalum, vehementem suspicionem, ex testium dictis obortam purgationem iudici.

C A P V T, CXLVIII.

- 1 Purgatio accusatore apparente iudici non debet.
- 2 Purgatio iudici potest quando Fiscali accusat.
- 3 Purgatio canonica iudicis arbitrio relicta est.
- 4 Compurgatores, qui sine fide catholici & vita prebi, sunt adhibendi.
- 5 Compurgatores iurare tenentur.
- 6 Quando illi, qui sunt eiusdem ordinis fuerint inimici, vel infamati, non admittuntur ad purgationem, sed alij.
- 7 Si purgandus est pauper, vel extraneus, & compurgatores clerici desunt, an laici & femina admittantur.
- 8 Infamatus ille iudicandus non est, quem dicta paucorum infamant, si opinio eius apud bonos viros laza non est.
- 9 Infamia si orta sit à malis hominibus non procurantibus, an iudici possit.
- 10 Quando quis est soli Episcopo suspectus, vel alteri superiori, an purgatio iudici possit.
- 11 Accusari an possit quis de eodem crimine, de quo fuit purgatus.

12 Diffamatio de delicto, propter alios quos actus extrinsecus, non inducit purgatio.

13 Traduntur multa quæ in hac purgationis materia à iudicibus sunt præcauenda.

IN prifeis illis ecclesiæ catholice temporibus tanta erat sanctis patribus honestatis cura vt ne dum in clericis aperta crimina non tolerabāt, sed neque suspicionem seu infamiam criminis sustinere volebant. Vnde sicut sacris sanctionibus, delinquentibus (quorum crimina probari poterāt) penas statuerunt, sic illis, contra quos de crimine infamia, aut graue scandalum seu vehemens suspicio surgebat, purgationem canonicam indicendā decreuerunt. Cuius quidem diffinitiones varias, quia Hostien. scribit in sua summa, de purga. canon. in §. 1. ideo illas transcribere nolo. In qua quidem aduertendum est, quod licet verum sit quod accusatore apparente non debet iudici purgatio infamato, vt probat tex. & ibi notat Ab. in ca. 2. de purgatio. can. quia ista purgatio est subsidiaria, ramen in casu nostro quando fiscalis accusat, qui succedit in loco iudicis, vt suprà tradidimus crederem posse iudici purgationem infamato ad eius petitionem. Quæ quidem purgatio canonica arbitrio iudicis relicta est, vt in cap. Significasti. de adult. & in cap. Inquisitionis. §. quæsiuisti. de accusat. facienda tamen cum per-

sonis

sonis eiusdem ordinis quem purgandus habet, vt in cap. ex tuarum, & in cap. Inter sollicitudines. de purg. cano. Compurgatores autem debent esse fide catholici; vita purgati, & qui conuersationem purgandi clerici non tam moderno tempore, quam transacto nouerint vt in dict. cap. Inter sollicitudines. **¶** Qui tamē compurgatores iurare debent de credulitate, vt in ca. De testibus. eo. tit. Qualiter insuper iurare debeāt purgandus & compurgatores, vide Hosti. vbi supra, in §. qualiter fieri debeat. per quem etiam vide quotus debet esse numerus compurgatorum, & quales illi, in duobus §. sequentibus. **¶** Si verò illi, qui sunt eiusdem ordinis, fuerint inimici, infamati, admittuntur alij, vt in capitu. Cum in iuuentute. de purg. cano. imò propter hanc causam potest reus cum laicis & foeminis purgari, vt in glos. fin. illius text. & probat etiam glos. in cap. clerici. §. i. distin. & in cap. In decima. 18. quæ. 2. Et vide Abb. in cap. inter. de purg. cano. fin. verbis. Vbi etiam dicit quod si purgandus est pauper seu extraneus, ita qd non habeat notos in ciuitate, & ideo desunt compurgatores clerici, quod tunc admittuntur laici, & etiā foeminae: & quod si etiam laici deficerent ex hac causa, quod credendum est soli suo iuramento, & ultra supra dicta alleget, glos. not. in cap. Cum P. de accusa. Aduerte tamen quod in quantum dicit

quod paupertas facit admitti laicos & foeminas, quod hoc non videtur iure procedere: quid enim nocet clerico paupertas vt sit notus in propria patria, & sic bonæ opinionis poenes suos conclericos, si ille iuis operibus aliud non promoretur? Infamatus verò ille iudicandus non est, quem dicta paucorum infamant, si eius opinio apud bonos & graues laici non existit, vt in dict. §. quæsiisti. vbi Ab. bene distinguit quando requiratur maior pars ciuitatis vel viciniæ ad hoc vt aliquis dicatur infamatus, inspecta qualitate loci & personarum: cuius verba transcribere nolo. Infamia autem si sit simplex absque scandalo, & originē habuit à maleuolis procurantibus, tunc purgatio canonica non indicitur, vt in ca. Cum in iuuentute. §. Nos autē de purg. cano. & ita concludit Areti, in cap. At si clerici. de iudi. cuius cōclusionem sequitur Deci. ibi, in 6. colum. vers. Secunda conclusio. Si verò infamia sit orta à maleuolis hoc non procurantibus, purgatio potest indici. ita concludit Aret. vbi supra per text. in capi. Presbyter si à plebe. 2. quæst. 5. & in dict. cap. Inter sollicitudines. Sed Deci. in dict. colu. 6. dicit quod Moder. tenent contra Aret. & respondet ad dicta duo iura, in quibus se fundat Aret. Postea tamē pro opinione Aret. allegat tex. in c. Accedens. de purg. can. & respōdet ad c. Qualiter & quando. cl. 2.

qui text. allegatur contra Arc.
 11. & tandem dicit concludēdo
 quod hoc est in facultate super-
 rioris. Aduerte præterea ultra
 eos, quod licet sit orta à male-
 uolis, si est scandalosa, & potest
 sedari per purgationem, tunc
 indicenda est purgatio ita con-
 cludit Abba. sic intelligendo
 gloss. ibi. in c. Qualiter & quan-
 do. el. 2. de accusa. in penul. co-
 lum. Quando verò quis esset
 4 suspectus soli Episcopo, vel al-
 teri superiori suo, & suspicio
 est probabilis, poterit iudici
 purgatio: & idem est, si est sus-
 pectus alijs, & suspicio est pro-
 babilis & tāta vt inducat scan-
 dalum, vt per Abb. ibi An. au-
 tem possit quis accusari de eo-
 dem crimine de quo fuit pur-
 gatus, vide Host. vbi supra. §.
 An purgantes. singularius per
 Abb. in c. extuarum. in fi. de
 purg. can. vbi facit notabi. dist.
 12 capiendo vetiores opiniones.
 Itē nota in isto proposito quod
 vbi aliquis est diffamatus de
 delicto propter aliquos actus
 extrinsecos, quod tali nō indi-
 ditur purgatio canonica, sed
 monetur vt ab alijs actibus de-
 sistat quando pro diffamato est
 aliqua præsumptio quod non
 veritatur in delicto propter fœ-
 dus naturale. probat istam con-
 clusionem text. in cap. quorum-
 dam. 34. dist. que ibi ad hoc no-
 tat Præpo. ad limitationē text.
 13 in c. presbyter. 2. q. & c. Si malè
 famæ In ista tamen materia in-
 famiæ summè debent aduerte-
 re Iudices: nam infamia sæ-
 pe fallax est, vt inquit Panor.

in cap. Cum super. in fi. de con-
 fess. Cum iuxta sententiā diui
 Bernardi in epistola de perfe-
 ctione vitæ. [Sæpe fallitur hu-
 mana suspicio. Accidit namq;
 sæpissimè q; temerarij quidam
 homines, ac ab omni pietate &
 religione Christiana alieni, ex
 leuibus coniecturis seu signis,
 grauiā quidē & enormia scelera
 suspicari ac asseuerare audent
 in magnum suarū animarum,
 ac alieni honoris & famæ dis-
 pendiu. Est præterea aliud scele-
 ratissimorum hominū, genus
 quorū (ad virtutis exterminiu)
 Sathan ipse vtitur ministerio,
 qui virtuti inuident ac insidi-
 antur, quando in claris viris il-
 lam intuentur, & quasi eius
 splendore excæcati, dum suis
 nocturnarum oculis mederi debe-
 rent, virtutis lucem potius ob-
 nubilant, falsorum criminum
 puluerem ac nebulam spargen-
 do, dumque honorum hominū
 splendorem obtenebrant, illos
 suæ veræ ac apertæ nequitie
 quasi iam pares fecisse lætan-
 tur. Vulgus autem reliquū ig-
 nobile, rumorū auditor lū-
 bens, ac suscitator & conserva-
 tor strenuus, non modò similia
 credit, sed multiplicat: vnde sæ-
 pius quos imitari deberet ac
 venerari nedum contemnit, sed
 persequitur: ipsique insensati
 vitam illorum existimant infā-
 nam, & finem illorū sine ho-
 nore. Hac igitur dæmonum &
 prauorum hominum intellecta
 versutia (quam sæpius experiri
 cōtingit) curare debent semper
 prudētes Iudices, vt deprauatæ
 alicuius

alicuius (in reliquis maxime rebus probi viri) tamæ originē querant, ac inuelligēt: ne veluti infelix ille præfectus Pilatus, populi clamoribus permoti innocentē virum carceribus affligant, aut poenis afficiant. Si enim innocentis viri sanguis à priuato hominē quodāmodo prouocato effusus clamare solet ad Deum, quid num etiā innocentis hominis honor (ipso sanguine preciosior) contra incautū, & temerariū iudicē, qui potestate diuina abutens, quod tueri debebat, viros innocuos lædit, omnibus horis proclamauit. Vnum insuper non omitterendum est in proposito, quod licet iudex quando ex officio procedit, & crimē nō probatur, si infamia remanet possit indicere purgationem, hoc tamen non tenetur facere ad petitionē promotoris inquisitionis. ita notat Præpo. in capitul. De accusatione. 2. q. 8. col. 39. vers. Sexta differen. quod ego intelligerem in promotore qui se obtulit spontē, non verò in promotore dato ab ipso iudice, qualis est fundator huius nostri denunciationis: & hæc differētia probatur optimē ex his quæ suprà dixi in parte promotor seu fiscalis.

ANNO TATIO.

ADde quod antiquitus Canonica purgatio in summa utilitate, & honore fuit constituta itā, vt multi Summi Pontifices de grauioribus criminibus diffamati, quāuis à nemi-
ne iudicari possent, ad remouē-

dum tamē subditorū scandalū, solēniter se purgare dedignati non sunt. Sic Damasius, Paschalis primus Simmachus publicē purgati sunt sic Gregorius Septimus corā Hérice quarto Pelagius Primus corā Narsete expurgati publicē fuerunt, quod in annalibus Romanorū Pontificum videre licet apud Platinam, & apud Campensem lib. 6. Hierar. Eccle. c. 17. Brunū lib. 4. de hæreti. c. 11. Et pro totius capitis materia vide quæ eleganter, & doctissimē scribit Jacob, Septi. in illis æruditis sumis Catho. instit. capit. 54. & nouissime Hieronym. Gab. consil. 160. volum. 1. Syluest. in summa. in verbo. purgatio. Compiegus ad Zanchinum. cap. 11. Villadic. de hæreti. quæstio. 15. num. 11. Directo. inquisi. 3. par. in 2. modo processum fidei terminan. Franc. Pegū. in Scho. 11. qui diligēter materiam canonicæ purgationis tractant.

Illud verò circā caput hoc *Canonica purgatione r. r. h. d. v. d. e. s. t.* notabis quod non faciliē per iudices Ecclesiasticos Canonica purgatio inducenda est, cum fragilis, fallax, & incerta sit eo quod ab hominum iudicio dependeat. Quod in causis fidei Madriliana instructione. capit. 17. his verbis diffinitum est. [Ob malitiam humanam purgatio canonica, periculosissimum est remedium, præsertim his temporibus. Ideoque non multum est in vsu, quare illo vitandum rarò, & cum magna causa.

Purga-
tio Cano-
nica an-
tiqua in
summa
utilitate
& hono-
re fuit
constituta

In qua si defecerint uti cō
nictos puniri.

CAPVT CXL VIII.

1 Deficiens in purgatione, puniatur ut
conuictus.

2 Absens de crimine infamatus, cita-
tus peremptorio prefixo ad se purgā-
dum, si purgationem intra illum ter-
minum non praestiterit, habetur pro
conuicto.

3 Traditur germana ratio, propter qua
in purgatione deficiens, ut conuictus
puniatur.

4 Clericus propter purgationis defectū
degradatur & traditur curia seculari
ordinaria criminis poena puniri non
potest.

5 Purgatio canonica hodie raro indu-
citur.

UT autem curae sit clericis
providere bona corā Deo
& hominibus, & habere bonū
testimonium ab his quae foris
sunt, statuerunt canonica iura
hac lege indicendam purgatio-
nem, quod si quis in illa defe-
cerit, puniatur ut conuictus: a
ut probatur in cap. De hoc. de
simo. quod intellige secundum
modum agendi qui praecessit,
probat text. ibi notat Abb. in
3. nota. in ca. Accedens de ac-
cusa. cuius bonam distinctionē
vide ad intellectum huius con-
clusionis, licet sic deficiens di-
catur interpretatiuē non verē
conuictus, ut est glos. notabilis
in cap. Inter sollicitudines. de
purga. cano. Nota insuper in
hoc proposito quod si infama-
tus non potest habere compur-
gatores, quia testes non confi-
dunt de eo, seu quia fides non
in alijs de eo, quod habetur
pro conuicto, & deficiente in

purgatione, notat Abb. referē-
do Hostien. in dict. cap. Inter.
quasi in fin. de purg. cano. Et
adde alium singularem casum, 2
in quo quis habetur pro conui-
cto, propter nō praestitam pur-
gationem, videlicet quando a-
liquis absens est infamatus de
crimine vehementer suspectus,
& citatur peremptorio prefixo
ad se purgandum: quia non
praestiterit purgationem intra
illum terminum, habetur pro
conuicto, notat Abb. in capit.
Cum P. vers. & ex hoc. de purg.
cano. Rationem autem quare
deficiens in purgatione, punia-
tur ut conuictus. colligit Abb.
ex glo. ibi in ca. Insinuatum. de
simon. quam etiam allegat in
dict. ca. Accedens. de accusa. in
colum. 2. videlicet quod prae-
sumptio probabilis orta ex in-
famia transit in violentiam, cū
reus deficit in se purgando, &
violenta sufficit ad condemna-
tionem, ut in capit. Afferre. de
praesump. & in l. Indicia. de rei
vendic. C. Sed salua tanti patrie
pace, hac ratio nō videtur bo-
na: quia violenta praesumptio
nō sufficit ad imponendam
poenam ordinariam delicti: nec
hoc probant iura per eum ad-
ducta. Vnde crederem quod ra-
tio vera est quia conditores ca-
nonum voluerunt hunc rigorē
seruare, ut clerici non minus
studerent in vitanda infamia
& suspitione vehementi, quam
culpa, propter salutem Christi-
ani populi, qui nimis inficitur
ex pernicioso exemplo à cleri-
cis habito: considerantes quod
cum

cum pœna ordinaria canonis contra cōuictum legitima probatione, non sit pœna mortis vel mutilationis membri, non erat tanti rigoris clericum deficientem in purgatione, haberi pro cōuicto, & æquali pœna puniri. Ex qua ratione pro vera
 4 recepta, crederem vnum singulare & non paruipendendum posse inferri, quod in delictis quibus clericus venit degradatus, & curiæ seculari tradendus si iudex secularis videat clericū fuisse degradatum, & sibi traditum propter defectū in purgatione, quod non potest eum punire pœna ordinaria, qua laicus cōuictus de illo delicto puniretur, cum sit verum quod sibi traditur non verè, sed interpretatiuè cōuictus de delicto, & non liceat iure civili vel regio aliquem pœna ordinaria punire, nisi clavis probationibus, seu confessione propria cōuincatur, nisi in casu hæresis, in quo non licet iudici seculari examinare processum inquisitorum, b vt in cap. Vt inquisitionis. in §. prohibemus. de hæret. in 6. & ibi per Doct. & in cap. 1. de offi. ord. reprobata opinione Bar. in l. Diuus. ff. de custod. reor. vbi contrarium tenuit licet legistæ communiter teneant suam opinionem, vt testatur Imo. in cap. 1. de offi. ordi. & refert Præp. in cap. Statuimus. 11. quæsti. 1. quam etiam opinionem Bart. nititur defendere Barb. in d. c. 1. in col. 17. non pertinaciter. sed subiiciendo se ecclesiæ. Et

licet possit aliquis dicere quod etiam hoc procederet in crimine hæresis, ex ratione, quia licet iudici seculari nō liceat examinare processum inquisitorū quia non potest cognoscere, an traditus suæ curiæ commiserit vel non crimen hæresis, non tamē negatur sibi, quin inspiciat tenorem sententię inquisitorū & si constat ex ea quod aliquis sibi traditur nō verè cōuictus, sed interpretatiuè, quia deficiet in purgatione temperet pœnā: cum nulla lex civilis nec Regia dicat quod deficiens in ea puniatur pœna mortis, tanquam hæreticus: nec videatur sequi necessariò relaxatur ab inquisitoribus, ergo dānandus est pœna ignis per secularem iudicē: cum vtrique iudices tam inquisitores, quàm seculares debeant iura sui fori attendere, & illa seruare. Sed hoc argumentum facilè soluitur ex cōmuni stilo inquisitorum, qui, vt intellexi, talis est, quod ex tenore sententię suæ colligi nō potest quod aliquis dānatur eoquod in purgatione defecerit: quia sententia fertur contra deficientem, sicut contra cōuictum, & solū remanet in actis processus, qualiter in purgatione defecerit, quem cum videre non possit secularis iudex, meritiò excipi debet materia hæresis ab hac mea noua inuestigatione, quā in alijs criminibus verā existimo. Hodie tamen sicut rarò indicitur ab ecclesiasticis iudicibus purgatio canonica, sic rarò accidit quod iuxta

rigorem canonicum deficiens, ut conuictus dānetur. At quod Iudices temporibus istis rarissime purgationem indicēt, quā uis partim hoc referri possit ad eorum tepiditatē (quibus minima cura est purgare clericos ab infamijs & suspicionibus uehemētibus, & saragere ut Christi bonus odor sint) nonnihil tamen prudentis considerationis habere videntur, si perpendūt facilitatem qua vulgus hodie infamiam suscitāt, & sustinet: & quā difficile hodiernis temporibus compurgatores inueniantur, hac ut existimo ratione, quia si nominati ad alios compurgandum peccatores, & fragiles sunt, facili ter credunt infamatos commississe crimina, quorum inculpatur eadem fragilitate, qua ipsi solēt in alia uel similia labi crimina. Si uero probi uiri sunt cū videant corruptionem morum huius tempestatis, & clericalis status deformationem (eo quod sine delectu ad illam vnde cūq; solent venientes admitti) nisi bene notam habeant vitā purgandi clerici, compurgatorum onus refugiunt. Vnde ne antiquus ille & pius patrū zelus omnino pereat, aut si his temporibus seruetur ad vnguem, innocentes lædat, consulerem omnibus prælatis, ac eorum vicarijs, quod synodali constitutione, siue publicis edictis moneāt clericos suæ diocesis, ut nō solum puritatis curæ vacarēt: sed in quantum vires sufficiant, infamiae aut suspicioni vehemen-

tiāsam non præberēt, scituri pro certo quod post monitionis tēpora, in omnibus de nouo emergentibus casibus, iuris ordo & rigor seruari debebit: postquam monitionem à iuris dispositione non debent iudices recedere, dū tamen semper adsit Epicheia virtus, qua qualitatem personæ purgandæ, & scandali, aut suspicionis, & defectus in purgatione, & alia cōsiderantes, rigorem antiquorū canonum temperent.

VT conuictus. Adde Hostien. Henricum Abb. & doctores in cap. inter sollicitudines. de purgatione canon. Goffre. Hostien. Abb. Anan. Felin. in cap. accedens. de accusat. Ang. & Siluest. in summa, in verbo purgatio, & hanc opinionem communem esse fatetur Iac. Sept. in Cath. inst. cap. 64. num. 7.

Processum inquisitorum, vide autorem & quæ ipse scripsi supra cap. 141. littera A.

Si verò capi non poterint, absentes eos pœnis damnari cōdignis.

C A P V T C L.

1 Clericus delinquent absens, qualiter condemnari possit.

2 Traditur singularissimus modus condemnandi clericum siue adhuc non cōtestat.

3 Laicus absens, licet ex legibus Regna pana ordinaria damnari possit, si fuerint contra iura indicia, qua sufficiunt ad sortitiam: non tamen clericus.

Quan.

Quando clericus delinquens est absens, & remissio de eo perita per iudicem diocesis ubi est, non fit, vel aliàs latet, tunc videtur quod positus editis a in Ecclesia Cathedrali, aut suæ parochiæ, vel beneficij, cū assignatione competentis termini ad comparandum procedi possit ad ferendam sententiā diffinitiuam, si constat de delicto per eum commissio. Quod probatur ex his quæ notat Ioan. Andr. in capit. degradatio. de pœnis. ubi scripsit quod contra clericum absentem contumaciter potest ferri sententia verbalis depositionis, qui allegat cap. Veritatis. de do. & contu. & quæ ibi notatur. & 3. quæst. 9. in summa. quod ibi refert Domini. in princ. qui dicit bene notandum ex dictis per eundem Ioan. Andr. Quod in causa degradationis actualis non possit procedi in absentem. etiā procuratore præsentem, per regulam de qua in cap. veniens. de accusa. quod ubi poena non potest imponi absenti, non potest procedi per procuratorem, facit etiam ad probandum quod contra absentem clericum possit procedi, quod expressè voluit Ioan. Lupus doctor Hispanus in tracta. de liber. Eccles. in 9. quæst. ubi tradit quod in quocunque delicto propter quod clericus degradari meruisset si absens citatur, & non comparer, condemnatur in absentia, si testibus conuincitur, & datur facultas ab ecclesiastico iudici seculari capiendi eum, & se-

cundum suas leges iudicandi, ita quod sola sententia sine alia actuali degradatione, talis clericus habetur pro realiter degradato ad hoc vt non gaudet priuilegio clericali allegat ad hoc text. in capitul. Cum non ab homine. de iudi. quem bene inducit, & dicit quod est necesse quod intelligamus dictum text. in casu absentiæ, & hanc degradationem vocat ipse fictam à iure & ab homine. Aduerte tamē b quod huic sententiæ multum refragatur doctrina Inno. in cap. qualiter el. 2. de accusa. in colum. penult. versic. Item ad prædictas. ubi postquam refert aliquas pœnas canonicas, dicit quod ad prædictas pœnas præterquam ad depositionem proceditur contra absentem etiam conumacē, sed ad depositionem, & alias pœnas quæ sunt vsque ad relegationem, non proceditur contra absentem, allegat l. Absentem. ff. de pœnis. & text. in in capit. Decernimus. 3. quæstion. 9. Potest etiam dari alius singularissimus modus conuincendi clericum absentem de crimine lite non contestata. secundum Abb. in cap. Cum P. in fin. de purg. cano. videlicet quod si est infamatus, vel vehementer suspectus de crimine, citetur peremptorio præfixo ad se purgandum intra illum terminum, non autem ad comparandum tantum, & tunc si non præstiterit purgationem intra terminum præfixum, habebitur pro conuicto, quod

dicat perpetuū menti tenendū
quia limitat tex. in cap. Verita-
tis. dedo. & contu. & quod est
modus non exquisitus de iure
civilī. Datur præterea alius mo-
2 dus conuincendi absentem cle-
ricum, per eundem Abb. ibi, vi-
delicet quod contumax excom-
municetur & si steterit in ex-
communicatione per annum,
tunc habetur pro conuicto su-
per illo crimine, & potest pu-
niri, ac si verè fuisset conuictus,
vt in c. Rursus. & in c. quicun-
quē. 11. q. 3. quæ sic debent in-
3 telligi, vt plenissimè tangit in
ca. 1. de iudi. Vnū tamē credere
in ista materia, iudicē ecclesia-
sticum nō posse imitari legem
c 4 stylum huius regni, dum dis-
ponitur, & practicatur quōd
stantibus indicijs contra reum
absentem sufficientibus ad tor-
turam potest Iudex cum dāna-
te de delicto: hoc enim ad cle-
ricorum personas nō liceret ex-
tendere cum lex Regia hoc dis-
ponens eos nō comprehendat,
nec imitatione digna sit. Quis
enim iustum decernat solis in-
dicijs probatis damnari quen-
quam vti reum criminis, etiam
si executioni non sit demādan-
da sententia? Id namque solum
iuste potest executioni man-
dari.

A *citatio per ad-
dictum vt
legitime
has qua
debent
præce-
dere.* **P**ositis adictis. Aduerte qd ad
hoc, vt citatio per adictū
legitimè fiat aliqua consideran-
tur. Primo quod summaria in-
formatio precedat, qua constet
quōd reus latitat, alias nulla est
citatio ita scribit Barr. in extra-
uagap. ad reprimendum. in

verbo, *Per adictam.* Dec. cons.
460. num. 26. Socin. in tracta.
de citatione art. 23. numer. 5.
Quamuis sufficeret relatio nū-
tij hoc asseuerantis, vt scribit
Petrus Rebuff. in tract. de cita-
tione num. 96. Thom. 3. consl.
Franc. Secundò quōd editum
publicè in Ecclesia legatur in-
ter missarum solennia glo. ce-
lebris in Clement. causa de ele-
ctione in verbo, solēniter Cas-
sa. in decisio. 1. tit. de appella.
Octauī. Vlt. de introductione
in Romanæ Aulae acti. lib. 4. ca-
pit. 3. num. 5.

Tertiò quod postquam edi-
ctum publicè lectum fuerit, af-
figatur in valuis Ecclesiæ, vel
vbi de consuetudine affigi so-
let. Vantius in tract. de nullita-
te ex defectu citationis. nume-
133. Milles in verbo, [Citatio
quando comitatur.] Quarto
quōd affigatur edictum origi-
nale, nec sufficeret eius copia
text in Clem. 2. de iudi. tradit
Rota. in tit. de dilationi. decis.
223. Cassa decis. 4. in ti. de dolo
& cōtentu. And. Tiraq. de vtro
que retra. ti. 1. § 9. glof. 2. nu. 8.

C *Io. Lupi
opinio-
quadam
confusa
intr.* Aduerte tamen. Ex quibus ver-
bis manifestè apparet, Dominū
Episcopum recedere ab opinio-
ne Ioan. Lup. hic allegata à qua
etiam recedit Fran. Pegna in an-
no, ad Direct. in qui. 3. li. Schol.
69. fol. 191. qui cū immemor
huius authoris fuerit, asseuerat
quæstionem istam nullibi tra-
ctatam reperisse. Et mea quidē
sententia verissima hæc opinio
est aduersus Ioan. Lup. nā quā-
do degradatio est tantūmodo
verbalis,

verbalis, iudex laicus nullam in clericum iurisdictionem habet sed si actualiter degradatus est, poterit eum absque aliqua traditione punire, quam opinionem communem esse fatentur Alcia. in cap. cum non ab homine. num. 108. de iud. Villalo. in sua collecta. commun. opi. litera. C. num. 71. Iul. Clar. in pract. crim. §. si. q. 36. versic. suas autem.

P *Imitari legem.* Adde quod de hoc stat Regia lex ab inuictissimis Catholicisque Regibus cōdita Compluti anno Domini. 1503. quæ habetur in pragma. Regum Catholicorum & hodie est lex. 3. titul. 10. lib. 4. ordi. noui.

Et si opus fuerit ad dictarum pœnarum executionem seculare brachium imploretis.

CAPVT, CLI.

Quòd nouè æditum est, eoque lausissimè materia inuocationis vtriusque auxili Ecclesiastici & secularis, in forensibus actionibus frequentissima miro ordine elucidatur.

- 1 Iudex Ecclesiasticus seculare auxilium implorare potest.
- 2 Auxilium brachij secularis, multis nominibus utilissimum est.
- 3 Auxilium brachij secularis, in subsidium peti debet.
- 4 Auxilium brachij secularis peti potest quando opus fuerit, non promissa excommunicatione, contra Ioan. Lup. D. Couarr. & alios.
- 5 Consilium Tuden. Sess. 24. cap. 8.

de reforma. & Sess. 23. cap. 3. interpretatur.

- 6 Iudices Ecclesiastici laicos minimò possunt, propria auctoritate in carcerem mittere.
- 7 Iudices Ecclesiastici an in civilibus possint contra laicos, sententias capiendi pignora exequi.
- 8 Iudex delegatus utrum possit auxilium seculare implorare.
- 9 Iudices seculares superiores, impendere debent suum auxilium, iudicibus Ecclesiasticis petentibus.
- 10 Iudex secularis potest ab Ecclesiastico auxilium petere.
- 11 Iudex secularis antequam præstet auxilium an possit petere, ut sibi detur copia processus.
- 12 Executor an teneatur eam sententiam exequi, qua manifestam iniquitatem habet.
- 13 Quando sententia iudicis Ecclesiastici transiit in rem iudicatam, auxilium seculare præstandum est, quamuis non constet de iustitia sententia prolata.
- 14 Quid autem iudicandum est, si de nullitate sententiæ coram seculari iudice allegatur.
- 15 Iudex secularis fidem adhibere debet literis denunciatorijs, contra excommunicatum prolati, quamuis illo non constet an iuste contra illum sententia excommunicationis sit lata.
- 16 Text. in cap. 1. de exceptionibus. 6. interpretatur.
- 17 Iudex secularis solus, literis denunciatorijs non tenetur capere laicum excommunicatum, nec in carcerem mittere aut aliqua pœna eum punire, nisi excommunicatio ex actu processus sibi obiens iustificetur.
- 18 Auxilium brachij secularis minimò debet impartiri si iudex secularis cōstet à sententia Ecclesiastica esse appellatum.
- 19 Auxilium brachij secularis non debet elargiri, quando Iudex Ecclesiasticus extrajudicialiter processit.
- 20 Iudex secularis, si iniuste negas suum auxilium iudici Ecclesiastico legittimè petenti, excommunicari ag

eo potest, & alijs spiritualibus po-
nis puniri.

21 Iudex sine Ecclesiasticus. vel secu-
laris, qui auxilium præstat: non
debet durioribus remedijs, uti quā
ipse inter sibi subditos.

22 Auxilium sine Ecclesiasticum, siue
seculare cum impartitur, an aduer-
sa pars debeat prius citari.

23 Episcopus vel alius Iudex Ecclesia-
sticus, an possit familiam habere
armatam, ad executionem & mi-
nistrium iustitiæ ministrandæ.

24 Inquisitores hæretica pravitatis ha-
bere possunt officiales (quos vocat
vel familiam armatā ad suā dese-
ssionem, vel ad hæreticos capiendos).

25 Ministri Sancti officij (quos Hisp.
familiares appellant) Itali Cruce
signatos) quocumq; tempore arma
deserre possunt, consuetudine in cō-
trarium non obstante.

26 Cōsultores S. officij, advocati, no-
tarii custodes, & ceteri alij mini-
stri arma omni tēpore impune de-
ferunt.

27 Familiares S. officij quibus animi
dōribus & qualitatibus debent ef-
se ornati,

28 Inquisitores quando sui familiares,
vel ministri non sufficiunt ad sen-
tentia executionem, auxilium bra-
chij secularis iuste implorant.

29 Iudices seculares suum auxilium
Inquisitoribus denegantes, graui-
ssimis poenis plecendi sunt.

¶ **E**st equidem iure expedi-
tissimum Iudicem Eccle-
siasticum, ad suæ sententiæ exe-
cutionem, posse brachium se-
culare implorare, ut quod iuste
contrā clericos laicosvè iudica-
uerit, debita executione mini-
mè frustretur cap. Princeps ca.
administratores. 26. quæstio. 5.
cap. 1. de offic. ordin. cap. dile-
cto. de senten. excomm. lib.
6 cap. postulasti de homi. ca.
ut officium. §. compescendi. de

hæreti. lib. 6. Et sunt apud nos
Regiæ constitutiones hoc itā
distinguentes l. 14. & sequenti.
tit. 1. lib. 4. ordina. noui tradit
Innoc & omnes in dict. cap. 1.
de offic. ordin. Hostien. in cap.
1. de offic. delegati Cardin. in
Clemen. 1. quæst. 10. eo. tit. Al-
beri. in l. Episcopale C. de Epif-
cop. & cleri. Abb. in cap. si quis
contrā clericum eolum. penul-
tim. de foro competen. Deci. in
cap. significasti. num. 4. de offi.
delega. Ioann. Lup. in repet. ca-
pit. per veitras. de dona. inter
vir. & vxor. 2. not. §. Sed pul-
chra dubitatio num. 17. quā
opinionem communē esse re-
statur insignis D. Episcopus Co-
uarru. in practie. quæstio. capit.
10. num. 1. circa quam solent
non leues concertationes inter
iudices ecclesiasticos, & secula-
res oriri, & ea ratione est infō-
rensis exercitationibus fre-
quētissima de qua solent Mag-
nates luscile interrogari, ut scri-
bit Matth. de Afflictis in proe-
mi. Consl. Neapolit. num. 63.
nec (quod aliorum salua au-
thoritate dicam) pro eius dig-
nitate explicatam legitimus eius
libenter, & non sine lumina le-
gentium, ut spero utilitate dis-
putationem suscepimus, est &
quidem eius argumentum no-
stræ practicæ accommodatissi-
mum qua ratione nonnulla &
ea quæ selectiora sunt, notare
constitui.

Primum etenim constat re-
medium, hoc brachij secularis
vtilissimum esse iudicibus Ec-
clesiasticis contra clericos, cum

propter

2. Remem-
diū bra-
chij se-
cularis

*visi-
mum est
iudici-
bus ec-
clesiasti-
cis.* propter ipsorum criminum e-
normitatem, traduntur curiæ
seculari: in his casibus, in qui-
bus præcedentibus capitibus
longa manu dissertum est, vel
quando ad eorum coercionem
non sufficit potestas ecclesiasti-
ca, ut ipsi comprimantur, & de-
bitas patiantur: poenas iustissi-
mè dictum auxilium impendi-
tur, & in hoc omnes cōueniūt.

*Rem-
edium
brachij
secularis
an in
subsidiū
prestari
possit, vel
quando
opus fue-
rit.* 3. Secundò, quòd brachij secula-
ris auxilium nec petèdum, nec
impartiendum esse nisi in sub-
sidium: quandò vires proprii
officii non sufficiunt ut quòd
iuste præceptum iudicatumque
est executioni tradatur text. e-
gregius, vbi ad hoc not. ibi
Bald. in verbo, *sufficere*. in l. 2. C.
de his qui latro occul.

Vnde eleganter scribit Ioan.
Lup in cap. per vestras. 2. not.
§. sed pulchra dubitatio. nu. 17.
de dona. inter vir. & vxor. Iudi-
cem Ecclesiasticū debere prius
procedere contrà laicos excom-
municando, deindè anathema-
tizando, & interdicens, & po-
stèà cum Ecclesia non habeat
vltrà quid faciat implorandum
est, seculare auxiliū notant In-
no. Ioann. Andr. & communi-
ter doctores in capit. significa-
ti. de offic. delega. Fel. in capi-
tul. delicta de maior. & obediē.
qui ad hoc perpendit tex. in
capit dilecto. de senten. excom-
mun. lib. 6. Domi. & Franct. in
cap. ut officium. §. compescen-
di de hæreti. lib. 6. quam esse
communem opinionem fate-
tur Aug. Bero. in capit. signifi-
casti. num. 24. ver. extrà gloss.

idè profitetur. Insignis D. Co-
uarr. in pract. quæst. cap. 10. nu.
1. asseuerans ità passim seruari. *Contra
Couarra.
D. Redi.
Fr. Aul.* Sequitur Doctor. Redin. in lib.
de Maiestate Princ. in princ. in
verbo. [Sed etiā per legitimos
tramittes, nu. 142. Fran. Auiles
in cap. Prætorū. cap. 20. in glo.
vsurpen. nu. 14. Sed mea quidē
sententia viri aliqui doctissimi,
& celeberrimi halucinātur. Nā
verius ipse censeo, in quacūque
parte litis cum opus fuerit se-
culare auxilium posse à iudici-
bus ecclesiasticis peti, & illis si-
ne retardatione esse præstan-
dum. Tum quia nimis manca
esset iurisdictio Ecclesiastica, si
tot, & tanta prius esset præha-
benda, & durius rederetur di-
dictum auxilium quam sacra
iura nec non secularia patiun-
tur. Tum quia iura quæ circà
hoc loquuntur non in sub-
sidium, sed cum opus fuerit præ-
standum esse præcipiunt cap. 1.
de offici. ordi. ibi, [Cum opus
fierit, capit. quoniam. eo. titul.
ibi, [Si necesse fuerit. capit. fi-
na. ibi. [Si opus fuerit.] de ex-
cessi. Præla. capit. periculoso.
circa finem in verbo, [Si opus
fuerit,] de statu regula. cap. sta-
tuimus. ver. verbo, [Si necesse
fuerit. de maledi.]

Et nouissimè Concil. Tridē. *3.
Conci.
Tridē.
Sessio.
24. cap.
2. de re-
for. &
Sessio.
25. cap.
3. in-
terpr.* ti. Sess. 24. cap. 8. de refor. ibi.
[Inuocato si opus fuerit bra-
chio seculari,] & in eodē Con-
cilio Sessio 25. cap. 3. de refor.
ibi, [Inuocato etiā auxilio si
opus fuerit brachij secularis.]
Tum quia manifestissimè pro-
batur in Concilio Tridē. Sess. 25. *terpr.*
capit. 2.

cap. 3. de reforma. vbi diffinitū est, quod tam in procedendo, quam in diffiniendo in causis ciuilibus, vel criminalibus, contra clericos, vel laicos. Ecclesiastici iudices per multas pecuniarias, vel pignorum captiōnem, seu personarū districtiōnem, per suos, vel alienos executores, executio realis, vel personalis prius fieri debet, antē quam ad censuras deueniatur. Est equidem ibi manifestissimum testimoniū, quod censura Ecclesiastica in subsidium vtdum est, quandō iudex pignorum captiōne, & captura personarum vsus fuerit, opera ministrorum suorum, vel exteriorum, nempe inuocando auxilium seculare, non autem hoc ordine mutato, vt communis doctorū opinio asseuerat. Tum quia si contraria opinio vera esset, quam plurima crimina impunita remanerēt, nam interim quod iudex censuris vtitur, cum non statim, sed dilationibus concessis, sint proferenda: reus facillimē possit bona occultare, & se fuga incolumē reddere, & alia deinde innumera mala sequerentur. Vnde opinio ista tāquam verior iam in forensibus actionibus recepta est, prout refert bene Doctor Ioan. Segura in directori. iudi. Ecclesia. 2. par. capitulo. 13. numer. 37. quem post hæc scripta legi.

Nec aliquid in contrariū vrget text. male à Felin. & à Couarru. & ab alijs allegatus in d. c. d. c. dilecto. quia non loqui-

tur de auxilio brachij secularis, sed de propria defensione qua iudex si vim patiatur vltra censuram, vti potest, tanquam priuatus, vt gloss. vltim. ibi notat.

Tertio, non minorem vtilitatem habet, quando ad capiēdos laicos iuris ordine, obseruato postulatur. Nam licet iudices ecclesiastici in criminibus & causis ad forum ecclesiasticum spectantibus, possint reos punire, excommunicare & alijs spiritualibus remedijs vti, non tamen possunt illos personaliter capere, nec in carcerem mittere, ideoque iudicis secularis autoritate faciendum est. Nisi in crimine hæresis in quo hoc erit speciale, & in alijs huic similibus criminibus ita respondit Oldral. consi. 86. sequitur Petrus de Anchar in c. cum Episcopus. de offici. ordi. lib. 6. & in reg. ea quæ de regu. iur. eo. lib. quest. 11. quam opinionem communem esse fatentur Ioan. And. in addi ad Specul. titu. de offic. ordi. Felin in dict. c. significasti. Auffer. in rep. Clem. 1. de offic. ordi. quest. 5. & in tract. de potestate ecclesiastica super laicos in princ. num. 1. D. Couarr. in d. c. 10. Foller. in pract. crimi. Cāno fol. 97. numer. 52. & sequent. Ferdi. Mench. de testament. § 22. num. 17. licet dicat, quod ferē tantus est numerus eorum qui tenent contrarium Iul. Clar. lib. 5. recep. sent. § fin. quest. 37. ver. vnū tamen. & hanc communem sententiā latissimē defendit Ioan. Lup. in d. §. sed pulchra dubitatio. numer. 18.

6
Iudex
Ecclesiasticus ad
posse
propria
auctoritate laicos
capere.

Contra
Felin. &
Couarru.

mer. 18. Petrus Auendan. lib. 1. de manda. Reg. c. 1. numer. 22. Fran. Auiles in cap. prætor. d. c. 20. in verbo, *vsurpan.* numer. 14. dixi in reg. & fallen. reg. 397. versi. septimò non procedit, & suprà. cap. 122.

Contraria tamen sententia placuit Domi. & Fran. in d. c. cum Episcopus. quæ multis in locis iuris Canonici probari videtur, quibus cautum est, posse iudicem ecclesiasticum qui de crimine cognitionem habet, laicum reum capere, & in carcerem mittere cap. attendendum 17. q. 4. cap. contrà Idolorum. 26. q. 5. cuius meminit ad hoc Roma. sing. 660. Feli. in d. cap. cum sit generale. num. 20. & in d. c. significasti. colum. vlti. Aufer. in locis nouissimè allegatis & hanc opinionem approbare videtur D. Couar. d. c. 10. num. 2. Quæ opinio quam in puncto iuris veritatem censeo nouissimè fulcitur ex concilio Trident. sessi. 75. c. de reforma. supra allegato. Sed quidquid sit de iure prima opinio, moribus recepta est, & Regijs constitutionibus apud Hispanos probatur l. 14. & 15. tit. 1. lib. 4. ordi. noui. quæ lege. 15. grauissimæ pœnæ imponuntur, contrà Iudices Ecclesiasticos, & eorū ministros, qui eius sanctionem violaue-
runt.

Sunt tamen multi (& non pœnitendæ autoritatis viri asseuerantes) quòd vltima opinio locum habeat, quando ecclesiasticus iudex aduersus laicos in criminali iudicio legitimè pro-

cessit, & cognitionem & examen culpæ ad punitionem instituerit, vel sententiam protulerit, tunc iure poterit laicum capere & in carcerem mittere, intelliguntque Regias constitutiones tantum procedere, quando iudex ecclesiasticus cognoscit, inter laycos de causa ciuili, vel criminali, ciuilitè intentata. Ita colligo ex Diuo Couarr. d. cap. 10. num. 2. versi. secundo quoties, & nouissimè opinionem ista amplectitur Diuo Suarez de Paz sua practi. 2. tomo prælud. 2. num. 55. & 56. dicens ita seruari in tribunali Episcopali Salmantino. Sed mea quidè sententia decretum sacrosancti concilij supra allegatū quod tam in causa ciuili, quàm in criminali loquitur restrictionem, hanc non patitur idèò maturius cogitandum est.

Illud verò satèdum est, quod licet stantibus Regijs constitutionibus, iudices Ecclesiastici non possint laicos capere, propria autoritate, absque auxilio brachij secularis, post capturam vero, in carcerem ecclesiasticum nō in secularem mittendi sunt. Et ità apud Hispanos consuetudine receptum est nec iure contrariū defendi potest. Quamuis audio Seculares Iudices molestè hoc pati.

Quartò, præmissa dicta Regia constitutione non tantum dictum auxilium necessarium est, in dictis criminalibus causis, contrà laicos verum in ciuilibus actionibus & controuersijs, in quibus si
iudices

iudices ecclesiastici eos condē-
nauerint ad aliquam quanti-
tatem soluendam, non tamen
poterunt in his Regnis ad rei
iudicatę executionem bona ip-
forum capere, sed ministerio
iudicis secularis executio per-
sonarum & bonorum facienda
est. vt in dicta Regia l. decima-
quinta cautum est.

8 Quinto illud erit omninō no-
tandum, non solum iudicem
ecclesiasticum ordinariū, posse
implorare auxilium brachij
secularis, verum & iudicem
delegatum, ita tenet Innoc. in
dict. cap. significasti. num. 3.
vbi Abb. Imo. Fel. & Deci.
Domi post Lap. in dict. capit.
vt officium. §. denique, versic.
an delegatus. de hæret. libr. 6.
Oldr. consi. 89. circa fin. Fe-
deric. de Seni. consi. 163. du-
bio 1. Alberic. & Paul. in dict.
l. Episcopale. Bald. & Sal. in l.
in crimina C. de iur. omni. iu-
di. Inn. Abb. & Fel. in dict. ca.
postulasti. Card. in dict. Cle-
ment. 1. quæstion. 10. quam
opinionem communem esse
testantur Deci. in dict. cap. po-
stulasti. Roland. Vall. consil.
37. num. 1. volum. Martin. Na-
uarr. in capit. cum contingat.
primo remedio de rescrip. Ber-
mon. in tracta. de publi. con-
cubi. in verbo, Curent à suis
subditis, &c. num. 8. fol. 301.
Franc. Pegna. in Direct. inqui.
lib. 3. Scho. 113. fol. 220. co-
lum. 2. licet ipse ab ea recedat.
quæ præcedit secundum eosdē
etiam si in commissione non
contineatur ea facultas, vt pos-

sit eo vti remedio. quamuis ab
hac vltima opinione dissentiat
Arch. in di&c. §. compescendi.
& Fed. consil. 251. Calcan cō-
fi. 119. Sed hæc Arctii. opinio
falsa est, & nullo modo defen-
di potest. Nam nihil speciale in
hoc auxilio implorando cautū
est in dict. capit. compescendi.
vt recte considerat Deci. in di-
cap. Significasti. si enim iudici
ordinario hoc iure licet à for-
tiori & permissum erit delega-
to, qui in causa delegata illo
maior est. cap. sanē in 2. de of-
fici. delega. Et quamuis in lite-
ris delegatorijs soleat imponi
clausula. [Inuocatio ad hoc au-
xilium brachij secularis] si opus
fuerit,] Illud est ad superabun-
dantem cautelam, & stilo cu-
riæ, non tamen ex eo quod ne-
cessarium sit, quod exprimantur,
ita dicit Imo in dict. capit.
Significasti & nouissimē hanc
opinionem amplectitur Franc.
Auiles dict. capi. 26. num. 27.

Est tamē necessarium, vt præ-
ceptum iudicis delegati peten-
tis dictum auxilium adimplea-
tur, vt iudici seculari fidem fa-
ciat de sua delegatione. ita te-
nuerunt Bald. & Salicet. in di-
l. in criminali. col. 1. C. de iu-
risdict. omni. iudi. asseuerantes
quod cautus debet esse iudex
secularis à quo per iudicem
delegatum imploratur brac-
chiumulare, vt diligenter
perpendat, an ille sit iudex cō-
petens, vel ne, quia si est incō-
petens, non debet sibi præbere
ministerium alicuius obe-
dientiæ, idem tenet Feder. cōf.

*Iudex de
legatus
implora-
re potest
auxiliū
brachij
secularis*

*Index de
legatus
auxiliū
brachij
secularis
implora-
re nō po-
test, nisi
de sua de-
legatio-
ne fidem
faciat.*

251. col. 2. Calcan. dict. consi.
119. Marcus Anto. Nattæ. cōf.
519. num. 37. volu. 3. redditur
igitur ex defectu incompeten-
tiæ inefficax dicta auxilij im-
ploratio.

*Index de
legatus
minime
auxiliū
seculare
implora-
re potest
nisi prius
ordina-
riū eccle-
siasticū
interpel-
lauit, ut
suum
auxiliū
impen-
dat.*
Nec debet iudex delegatus ad
hoc remedium confugere, nisi
iudex ordinarius ecclesiasticus
ab eo fuerit prius interpellatus,
ut suum ei impendat auxilium,
quod sufficiens non fuerit, po-
terit ad hoc auxilium seculare
peruenire, non vero aliās, ita
sing. tenet Card. in dict. Cle-
men. 1. decima quæstione se-
quitur Dec. in dict. cap. postu-
lasti. numer. 4. vbi Fel. col. 2.
Roland. Vall. dict. cōf. 37. nu.
6. Sed opinionem contrariam
multis rationibus veriorē esse
probat Feder. conf. 163. col. 2.
dicens posse delegatum Papæ si
vult ad ecclesiasticum ordina-
rium confugere, priusquam ad
secularem iudicem, non tamen
præcisē ad hoc teneri, & opi-
nionem istam contra Cardina-
lem veriorē esse fatetur Fran.
Marcus decisio. 72. num. 4. in
prima parte, quæ sequitur Mar.
Nauar. in dict. cap. cum con-
tingat. d. secundo remedio scri-
bens in Coimbricensi Acade-
mia, cum tertio legeret text. in
dict. cap. Significasti. hanc o-
pinionem tenuisse, licet cum
primum Tholosæ, & secundo
Salmanticæ legisset, non satis
perpensis rationibus Federici
contrariam opinionem fuerit
amplexus.

*Auxiliū
brachij*
Sexto non solum auxilium bra-
chij secularis peti & implorari

potest ab Episcopis, ab alijsque *secularis
a Sum-
mis Se-
natorib.
peti pe-
test.*
ordinarijs, vel delegatis Ecce-
lasticis iudicibus, ab inferiori-
bus secularibus iudicibus, verū
à supremis Regis Senatoribus,
vel Regalium Cancellariarum
auditoribus. Quia iura quæ de
hac inuocatione loquuntur, nul-
lum secularem magistratum à
præstatione istius auxilij im-
munem faciunt. Imò si rectè rē
hanc perpendamus maioris o-
bligationis nexu Regi Clarissi-
mi Senatores ad id stricti sunt
quam inferiores cum illis po-
tissimum incumbat quod iusti-
tia ministretur, & ad vnguem
hoc obseruetur. Maxime quia
in Summo Regis & Domini
nostri Philippi secundi, Christia-
nissimi (qui nunc feliciter reg-
nat) Senatu assistunt Consilia-
rij integerrimi, & omni laude
dignissimi, qui pro ipsorū sum-
ma pietate, & religione Ecclesię
Sacrosancta præcepta, & eius
iurisdictionem venerantur, in-
ter quos merito numerandus
est D. Ioan. Fernandez Cogol-
los, vir sanè maiorum nobili-
tate præclarus, & animi doti-
bus ornatissimus, & integra-
te vitæ laudatissimus, & iuris
prudencia insignis, à quo labo-
res nostri, ut in publicum pro-
diant, Regiarū legum institu-
to, & de more supremi Senatus
fuerunt approbati quod in nō
vulgari nostræ felicitatis parte
reponendum duximus. Et ut ad
rem redeam opinio hæc ex eo
fulciri potest, quia in spiritua-
libus Principes Seculares Epis-
copis suis obtemperare tenentur,
cap.

cap. omnes. de maior. & obedi. Et Princeps ab Episcopo iudicari debet, non è contra ca. sacerdotibus. 11. quæst. 1. cap. Imperator. 96. dist.

In hac tamen auxilij imploratione minimè congruum est, nec vnquam expediri iudicauit quod contra dictos Supremos Iudices censuris, vel per modum iussionis procedatur, sed quod piè & benignè, & honorificis precibus, ad impendendum suum auxilium exhortetur, & hoc in Hispania nostra receptum est, & aliquando fecisse refert Segura in directorio 2. par. cap. 13. num. 53.

Septimo ex eadem ratione sequitur quod iudex secularis, si ei eadē necessitas superueniat, poterit auxilium Iudicis ecclesiastici implorare pro exequenda eius sententia aduersus eos in quos ipse iurisdictionem nō habet text. in authē. sed hodie. C. de adulter. nor. Mari. Socin. in cap. cum sit generale. num. 24. de foro competen. In hoc tamen hoc discrimen versatur, quod iudex ecclesiasticus poterit censuris, & alijs pœnis spiritualibus compellere secularem iudicē, ad hoc auxilium exhibendum. text. in dict. cap. 2. de maledi. Iudex verò secularis nō potest Ecclesiasticū cogere, sed coram Metropolitano comparere debet, ab eoque postulare, vt inferiorem iudicem ecclesiasticum cogat, vt auxilium à se iustè petitū præstet, ita tenuerunt Inno. Abb. & doct. in di. ca. 1. de offic. ordi. last. in l. à

Diuo Pio. §. sententiam. n. 18. ff. de re iudi. quam opinionem communem esse testatur Alcia. dict. ca. 1. nu. 26. & 123. Co. uar. in di. ca. 10. n. 1. Hoc verò auxilium ab ecclesiastico iudice præstandū est seculari non obediendo, sed patrocinando. vt tenet Innoc. & Bald. col. 1. in c. 1. de offi. ordina. Sequitur Franc. Auiles in capit. pratorum in verbo, Usurpan. numer. 17.

Ostendit illud etiam in dispositionem adduci potest, an in criminibus merè ecclesiasticis, antequam iudex secularis suū accomodet auxilium ei facienda sit fides de processu, nec nō de actis causæ quibus intelligat an iustè vel ne iudex ecclesiasticus in causa processerit. quæ quæst. And. Alciat. in di. cap. 1. de offic. ordinar. num. 10. scribit Secularem Iudicem in his criminibus teneri iuuare ecclesiasticum non ostensa iustitia causæ, dicitque hanc esse receptam sententiā, quam appellat etiam esse communem Nauar. in di. remedio. 2. Bossi. in præct. crim. tit. de foro cōp. num. 87. D. Paez (quem post hæc scripta legi) in pra. 2. tomo in procem. num. 10. D. Redi. de Maiest. Prin. in verb. Nō armis solum. 2. part. nu. 150. Sed communis hæc sententia mihi omnino displicet, contrariam veriorē credo, quam amplexus fuit Abb. in dict. cap. 1. de offi. ordin. num. 12. Scribēs quod si iudex ecclesiasticus tradat clericum vel laicum iudicē

secu-

seculari, ut ab eo puniatur, non tenetur stare processui ab ipso facto, sequitur Autor noster supra ca. 133. Non equidem iudex secularis tenetur auxilium suum impendere, nisi iuste ab eo inuocetur, & summam de hoc ipso cognitionem habeat, sic tenuit Inno. in ca. 1. de statu monach. lib. 6. Oldr. conf. 89. colum. 2. Petr. de Anchar. cōf. 382. col. 2. Federic. consil. 251. colum. fin. Paul. de Castro in dict. l. Episcop. Roland. Valle. dict. conf. 37. nume. 7. Calcan. consil. 119. Fran. Aul. in dict. cap. 20. prator. num. 20. Didac. Perez. in l. 4. tit. 1. lib. 3. ordi. in glos. 3. Matth. de Afflict. decis. Neapol. 220. num. 9. Vbi asseuerat decisum fuisse in Regio Neapolitano pratorio, secularem iudicem non teneri obtemperare ecclesiastico, quando processit ordine iuris non seruato. Ex quo ipse dicit, iudicē secularem posse cognoscere de subreptione, quę coram ipso opponitur, contra absolutioem à iuramento ad effectum agendi, vel excipiendi impetratam, à iudice ecclesiastico, testaturque in illo pratorio ita fuisse pluries decisum, quod non vulgariter est notandum.

Poterit tamē communis opinio defendi, quando iudex secularis vult cognoscere de effectu sententię, vel præcepti iudicis ecclesiastici, ad effectum reuocandi, quod ab eo iudicatum est, quod prorsus est prohibitum. Secus verò si id faciat

ut intelligat, an ei obtemperandum sit. ita sing. tenet Imo. in dict. cap. 1. num. 16. Mart. Nauarr. in dict. cap. cum contingat. vers. ex prædictis.

Erit etiam recepta sententia admittenda, quādo Episcopus, vel iudex ecclesiasticus, vult suā exequi sententiam, quam secundum Iuris Pontificij legitimas Sactiones protulit, & simpliciter à seculari iudice postulat ut sibi tribuat familiam & ministros, ad illius sententię executionem. Tunc equidem secularis iudex in nullo dicitur executor, sed solum accommodat familiam. Vnde non potest aliquāter de viribus sententię cognoscere. ita tenet Abb. sic declarans Inno. ibi in dict. cap. 1. de offic. ordin. vbi Andr. Alciat. num. 120.

Vera item est communis opinio in crimine hæresis, in quo iudex secularis merus est executor, & absque aliqua causę cognitione, inquisitionum sententias nulla fide de processu ei facta exequi tenetur ut scripsi post Autorem supra cap. 139.

Nonō est equidē in hoc obseruandum, quod in criminibus mixti fori iudex secularis minime tenetur præstare auxilium ecclesiastico, nisi causa processus sibi ostensa fuerit, textus optimus in authentica. de Sanct. Episcop. § qui ver. tenet Anto. Abb. vbi Alciat. n. 119. in dict. cap. 1. de offic. ordin. dicit opinionem istam esse communē, idē proficitur Iul. Clar.

in practi crimi. §. finali. quæst. 96 versic quæro etiam. Ex quo fit quod si iudex secularis ex processu sibi constat sententiam latam in capitali, & criminali iudicio ab ecclesiastico iniustam & iniquam esse licet ab ea non fuerit appellatum exequi non tenetur ita alios allegans scribit optimè Matthæ. de Afflict. in proximi. const. Neapoli. num. 60.

12
*Execu-
tor an
teneatur
eam sen-
tentiam
exequi,
qua noto-
riam ini-
ustitiam
vel into-
lerabilem
errorem
continet.*

Decimò, non est circa hoc argumentum obliuioni tradendum, quod non solum secularis iudex, qui causæ cognitionem habet, cognita iniustitia sententiæ ecclesiastici, in dictis causis latæ exequi non tenetur, verum etiam si is fuerit executor, non posset iuste, nec tenetur eadem exequi, quoties notoriam iniquitatem, aut intolerabilem errorem habeat. Inn. in cap. cum in iure. de offic. delega. Ancharra. consil. 382. colum. penul. tradunt omnes in cap. Pastoralis. §. quia vero. de offic. delega. Felin. in cap. at si clerici. colum. 4. de iudi. Cur. Iuni. & Purpu. colum. fin. in l. magistratibus. ff. de iuris. omni. iudi. & est text. egregius in cap. inter cæteras. de re iudi. Si tamen sententiæ iniquitas ex scientia particulari executori priuatim nota sit tenetur sententiā executioni tradere, ita tenet Caieta 2.2. quæstio 67. articul. 2. quamuis Ab. & Felin. in dict. §. quia vero. & idem Ab. colu. penul. & Aleja. in dict. cap. 1. nu. 110. de offic. ordi. contrariā opinionē sequuti fuerunt. quæ Abb. sententiā for-

tè defendi potest in eo casu quo exequutor sententiā iniustam esse ex actis cognouerit, sed verius est etiā q. in hac specie opinio, hæc defendi non potest, cum hic exequutor iudex non sit, ad publicam sententiā intelligendam, ex processu causæ. Nec iudex ipse qui sententiā protulit tenetur executori acta. ex quibus sententiā dixit patefacere vt communiter receptum est in dict. §. quia verò. & in ca. 1. de offic. ordin. vbi. Andr. Aleja. super gloss. in verbo, [Publicum.] & in cap. 2. de excep. lib. 6. tradunt Alexand. & nouissimi in dict. l. magistratibus. ff. de iuris. omni. iudi. D. Episc. Couar. in li. 1. vari. resol. ca. 1. num. 10. & e ratione cum hic exequutor acta legens, & examinans, priuat, & non publica auctoritate vtatur, nihil ad rem facit, Nec executio sententiæ retardanda est, quamuis ipse ex eis intelligat sententiā iniustam esse, quod verissimū esse, & ita tenendum censeo, quidquid alij tenuerint.

Verum tamē est, quod si sententiā notoriē nulla esset, non teneretur nec iuste eam exequi posset ita tenet gloss. celeberrima in dict. §. quia verò, quā sequitur ibi Abb. colu. 2. vbi Ioann. Imo. num. 4. dicit ab omnibus approbatam. eandē communem appellat Martin. Nauarr. in d. cap. cum contingat. versic. non obstat, & eam sequitur Felin. in cap. de cætero. colum. 1. de re iudica.

Vndecimò, hoc eodem tra-
ctatu

*Auxiliū
seculare
nō vīsō
processu
præstan-
dum est
quando
sententia
in causis
civilis
prolata
transibit
in rem
iudica-
tam.* Statu memoria repetendum est, quod si in causa civili Episcopus, vel eius vicarius, vel alius iudex ecclesiasticus sententiam protulit, à qua minimè fuit appellatum, vel si fortè appellatio interposita fuit, ea deserta remanlit. Si primò dictus iudex fecit id quod potuit, vt eius sententia debite executioni traderetur (puta) excommunicando, & alijs spiritualibus penis vtèdo, si his sic factis auxiliū brachij secularis postulet, pro eius sententiæ executione præstandum est, absque eo quod iudici seculari de iustitia illius sententiæ constet. imputandum quidem parti quare ab ea sententia non appellauit, vel quod appellationem non fuerit prosecuta, aliàs verò si in ea executione non adhibuit, eam quam potuit diligentiam iudex secularis nō debet suum auxiliū impartire. ità Oldral. conf. 89. Bal. in li. 1. C. de his qui latro. tex. in cap. 2. de maledi. ibi, [Si necesse fuerit,] quam opinionem asseuerat esse communiter receptā Matt. de Afflict. in consti. Neapol. in progm. num. 54.

14. *Auxiliū
seculare
præstan-
dum non
est quan-
do deser-
tus ius
iuris op-
ponitur.* Si autem tūc opponeretur coram eodem iudice seculari de nullitate dictæ sententiæ, in dicta causa ab ecclesiastico lata: an præstari debeat brachium secularè, & affirmandum videtur quod si de nullitate allegata in promptu appareat exequenda non est, quia constat iniustā esse postquam nullā esse apparer, & iniusto iudicis mandato obtemperandum non est cap.

qui resistit & capitul. Iulianus, & in capitul. is qui præcit. 11. quæstio. 3. capitul. de cætero. 1. quæstio 5. capit. 1. de offic. ordin. cap. Si quando de rescrip. si autem ea nullitas non constaret in promptu, non debet iudex secularis suum brachium pro executione dictæ sententiæ differre ità singulariter tenet Andræ. de Iser. in progm. consti. Neapol. & ibi eum sequitur Matth. de Afflict. numer. 55. Et iste est casus notatu dignus, in quo iudex secularis tenetur suum impertire auxiliū non ostensa iustitia causæ.

Duodecimò, ad idem subij-
citur alius casus, in quo idem
proius est asseuerandum, nem-
pe quando literis denunciatio-
rijs, Episcopus, vel iudex eccle-
siasticus, aliquem excommu-
nicatione maiori innodatum
esse profert. tunc iudex secularis
dictis literis stare tenetur
absque eo quod sibi aliter iuste
illum fuisse excommunicatum
constet. Nam literis dictis de-
nunciatorijs ipseque denun-
ciationi excommunicationis,
plurimum tribuendū esse con-
stat ex Basiliensi Concilio Ses-
sione. 20. vndecimo Kalendas
Februarij, anno Domini mil-
lessimo quadragentesimo tri-
gesimo quinto, cuius memi-
dis Floren. in 3. part. tit. 25 ca-
pitul. 3. Pragma. Sanctio Galli-
cana titul. de non curan. ex-
commun. in prin. Nicolaus in
supplemento Pisanellæ in ver-
bo clericus. 3. in fine Felin. in
capitul. ad probandum. colum.
penul.

penultim. de re iudica. & opinionem hanc quod excommunicatione eo modo probetur, tenet glos. singulari. in capit. licet. de sentent. excommunicati. libr. 6. quam sequitur Deci. in capit. pastoralis. §. verum. de appellat. Quamuis aperte opinionem contrariam teneat idē Deci. in capit. prudentiam. §. Sexta. column. de offici. delegat. & ibi Barba. Roman. in l. 1. ff. de noui oper. nun. asseuerantes per denunciationē nusquam excommunicationē probari, praesertim quo ad excludendum aliquem à iudicio, & à similibus actibus. Quae opinio non vulgariter corroboratur ex Pontificia decissione text. in cap. 1. de exceptio. libr. 6. vbi decretū est excommunicationem, vt quis ab agendo repellatur, appertissimis documentis probandam esse. Sed vt opiniones istae contrariae, distinctionis foedere componantur, ita asseuerandum censeo, quod si excommunicationis exceptio alicui obijciatur, vi exceptionis peremptoriae, vt graue inde damnum patiatur, minimè ea probatur per denunciationem, si verò in vim dilatoriae opponatur, vt quis à iudicio excludatur, tunc per denunciationem probatur. Ita tenuit Rota in nouis decission. 252. Abb. & omnes in dict. capit. prudentiam. §. Sexta de offic. iudi delegat. Roman. consil. 349. Franc. in dict. capit. licet Domini. in capit. 1. §. 2. de excep.

libr. 6. Chosm. in prag. sancta. tit. de excomm. non euitan. in verbo denunciata, & opinionem istam communem esse asseuerat Deci. in dicto §. sexta. & Dom. Episcopus Couar. in cap. Alma mater. 1. part. relecti §. 3. de sent. excom. libr. 6. Non sanè secundum inueteratam consuetudinē totius Christiani orbis consuetum est, neminem denunciari excommunicatum, nisi prius solemniter excommunicatus sit, & licet aliquando hoc interuerti possit, id rarissimum esset, nec ex hoc tolleretur praesumptio, quae ex frequentissimo contrario versu orta est.

Ex quo fit, quo ad intellectum ¹⁶ *Tex. in* *libr. 6. secundum communem* *interpretationem ad repellendum excommunicatum, à iudicio sufficienter excommunicationem probari per ipsam denunciationem, & ea ratione iudex secularis repellere debet statim actorem excommunicatum ab agendo, nec potest petere, vt aliter sibi fiat fides de ipsa excommunicatione. Secus vt dictū est, si de grauiori pra*17* iudicio tractetur.*

Hinc cōfessum sequitur quod si iudex ecclesiasticus excommunicatum iam denunciatum praecipiat iudici seculari, vt eū capiat, & in carcerem mittat, tunc cum de graui incommodo agatur, non sufficerēt literae denunciatoriae, nec ipsa denunciatio, sed oportet, quod acta ostendantur, per quae appareat

de cul.

de culpa, propter quam lata fuit excommunicatio. Non quidem iudex secularis adhibere debet fidem literis Episcopi circa culpam illius, contra quem prolata fuit excommunicatio, nisi de ea per legitimas probationes sibi cōstet. Sic tradiderunt Andr. de Ifern. & ibi Matthæus de Afflictis in proœm. consti. Neap. num. 26.

18 *Auxiliū præstan- dum nō est, quā- do a iu- dice quis implorat appella- tum est.* Decimotertiò, ut casibus su- præ cōstitutis, in quibus vel de- negatur, vel non statim auxiliū brachij secularis impartitur, alios addamus, illud firmissimi iuris est, illud minimè esse ac- comodandum, quando à sen- tentia iudicis ecclesiastici ap- pellatum est ex Alberi. senten- tia in di. l. episcopale. ver. sed circa hoc quæro. vbi Pau. de Ca stro in fine C. de Episc. & cler. Oldr. di. consil. 89. Dec. in di. cap. significati. de offic. dele- gati. Roland. Valle. dict. consi. 37. num. 1. Mart. Nauar. in di. ca. cum contingat. primo re- medio. Steph. Auferri. in tract. de potestate seculari 4. regul. n. 32. Tomo quinto, tract. diuer. doct. Franc. Auiles in cap. Præ- tor. dict. ca. 20. in verbo vsur- pan. num. 25. Et potissima ra- tio est quia cum per appellationem suspensa sit iurisdic- tio iudicis secularis. l. 1. in fine ff. ad Turp. quidquid agitur appella- tione pendente nullum est c. non solum de appellat. in 6. tanquam factum à iudice inco- petenti. l. fin. C. si à non com- peten. iudi. & impunè ei non paretur. l. fin. ff. de iurisdic-.

omni. iudi. quia quantum ad hoc priuatus iudicandus est. l. 3. ff. de offic. Præsi. Imo quod plus est Ioan. Andræ. Anton. Cardi. Abb. Imo. in dict. ca- pitul. 1. de offic. ordin. scri- bunt, non teneri iudicem se- cularem, ad impartiendum suū brachiumulare Ecclesiasti- co iudici, contra illum qui præ- tendens se exemptum esse, appellauit ab Episcopi visita- tione. ex causa probabili, qui casus eo fortior est, quòd ius commune resistat huic appella- tioni, adeò ut is exemptus absolui non debeat ad caute- lam, nisi saltem summarie a- liquaqualiter eius exemptio pro- bata prius fuerit. ita notat In- nocen. in capitu. Solet. de sen- tent. excommun. libr. 6. vbi eum sequuntur Domi. & Pe- ruzi. Rora. decisio. 234. inci- pi. Si rector. & decisio. 308. incip. Si quis. Nec minus est circa hoc notandum quod scri- bit Matthæ. de Afflictis in pro- œm. constitution. Neapolita- numer. 48. quod si iudex secu- laris compertum haberet, fuisse appellatum à sententia iudi- cis Ecclesiastici, & appellatio- nem ab eo nō fuisse admissam, quæ aliàs de iure admittenda erat, iuxta not. in capit. sepe. de appellat. & à tali denegatio- ne appellationis appellatum fuerit, prout iure requiritur se- cundum Cardi. in capit. Pasto- ralis. de offici. deleg. & in Cle- mentin. de dolo & contu. quod etiā hoc casu brachiūulare seculare tribuendum non est sequitur

Roland. Valle dicto. consi. 37. dicens ita fuisse decifum in sacro consilio status Montisferati contrā agentes pro Episcopo Alba.

Hæc tamen communis & verissima sententia intelligenda est, vt locum obineat quando appellatio interposita fuit à sententia diffinitiuā, vel interlocutoria, cum causā probabili, & tempore, & forma debita, secus verò si per processum vel saltem aliunde ostendatur causam appellationis ab interlocutoria sententia, esse falsam, & idè non esse recipiendam. Sic egregiè de morte declarat insignis Martin. Nauarr. in dict. capit. cum contingat. 1. remedio in fine & in secundo remedio fol. 157. versic. Non obstat. & versic. Quinto respondeo. quomobrem eo casu non obstante appellatione ab interlocutoria sententia interposita, non potest auxilium seculari brachij iudici ecclesiastico petenti denegari.

19 Decimo quarto, illud etiā est iuris exploratissimi, non esse auxiliumulare accommo-
dandū iudici Ecclesiastico quādo extraiudicialiter processit, & eo modo dictum remedium implorat, tunc sanè iudex secularis minimè tenetur ei parere, quia in extraiudicialibus præceptis Ecclesiasticis non est maior Seculari sed par. Vnde non potest ei mandare ea. cum ad verum. 96. distinct. Et quia iudici procedenti extraiudicialiter impune potest non parere.

l. prohibitu. C. de iure Fisci. lib. 10. ita tenuit Inno. quē ibi ceteri sequuntur in di. ca. 1. de offic. ord. vbi Andr. Alci. nu. 117.

Decimo quintò, non est prætermittendum, quò si extra casus suprà à nobis constitutos, iudex secularis iniuste denegat suum auxilium, vltra id quòd, iudex ecclesiasticus excommunicatione, & alijs pœnis spiritualibus, cōtrā eum procedere potest, vt iam versi. Quintò dictum est, poterit etiā & arbitriariam pœnam pro modo culpæ ei imponere, est equidē de hoc egregia Sali. sententia in l. vltim. C. de his qui latro. ocul. sequitur Iacob. Menoch. de arbi. iudi. quæst. libr. Centu. 5. casu. 45 2. num. 3. quòd singulariter notandum censeo.

Decimo sextò, in hac auxilijs, tam ecclesiastici, quam secularis concessione, diligenter attendere debent Iudices quòd cum implorationē dicti auxiliij videatur causa fieri de foro iudicis adiuuantis, non debet adiuuans fortiori, & duriori remedio, vti, quā ipse in suo foro contrā sibi subditos esset vsurus. Quapropter Episcopus à quo postulatur auxiliū non statim excommunicauit, nisi prius sibi constiterit de rei inobediētia, & contumacia, sinè qua in suo foro excommunicationis sententia proferēda nō est. Eodem modo nec ad excommunicationem non procedet, nisi trina monitione præmissa ea. contingit in 2. capit. Sacro. de Senten. excommunic. c. con-

20
Iudex secularis, qui auxilium negat, excommunicari potest, & spiritualibus pœnis puniri.

21
*Iudex qui auxilium præstat nō debet alijs remedijs vti quā in suo foro inter subditos vsu-
retur.*

Auxiliū præstatum non est quando iudex extraiudicialiter processit.

tingit. de offic. Delega. cap. in-
ter quatuor. de maior. & obed.
cap. de illicita. 24. quat. 3. Idē
etiam assēuerādum est ex parte
iudicis secularis, nam si aliquis
laicus aduersus Episcopi iussa
contumax est, non propterea e-
triā si Episcopus implorato au-
xilio petierit, relegādus est, sed
alijs remedijs vtēdum est, qui-
bus in forensibus tribunalibus
vti cōsuetum est, vt scribit An-
dr. Alei. d. cap. 1. de offici. ordi.
numer. 125.

22 Decimo septimō, ad com-
modiorem supia dictorum in-
terpretationem, egregia se of-
fert disputatio, an viso processu
per iudicem ecclesiasticum, vel
secularem, antequā alteri iu-
dici petenti, suum auxiliū tri-
buat, pars aduersa debeat cita-
ri, & videtur sanē nullam cita-
tionem necessariam esse, nā sa-
tis est, quōd iudex ipse de me-
ritis causæ per inspectionem
actorum se informet, nec ex eo,
quōd aliqualis causæ cognitio
desideratur, indē sequitur,
quod pars citari debeat quia
ipse iudex à seipso ex actis cog-
noscere potest. l. sed si lege. §.
Prætor ait. ff. de in ius vocan.
ibi. [Et totum causa cognita
debet facere.] Vbi Bald. inquit
quēd quamuis text. ille dicat,
[Causa cognita, nō tamē pars
citanda est. Ad idem conducit
text. in l. cum hi in prin. ibi.
[Prætoris notio. & in §. si Præ-
tor. ibi, [Prætores querenda
est. ff. de transacti. Suffragatur-
que tex. insignis in l. 3. §. si cau-
sa cognita. ff. de bono. posse,

iuncta glos. in verbo. [Pro tri-
bunali.] vbi scribit Bar. quod
licet dicatur ibi, [De causa cog-
nosci (id est) ad effectum, vt iu-
dex se informet, nō vero quod
pars citari debeat. Facit item
optimus text. in l. magis puto.
§. non passim. ibi. [Hoc excute-
re. & ibi, Item requirit. Et ibi,
Idem Prætor estimare debet.
ff. de reb. eor. Et plurimum ad
rem hanc condu. it text. in l. 1.
ff. nihil nouar. appella. penden-
ibi, Quo ad deliberandū] cuius
text. autoritate innixus Ioann.
Andr. in capit. Pastoralis col. 3.
versic. Illud autem notandum.
de offici. Deleg. affirmat, quōd
vtrum appellatio sit admittēda
vel ne, id parte absente potest
diffiniri. Item non vulgariter o-
pinionem istam corroborat,
quōd à Bald. scriptum est in l.
nequē natales colum. fin. versic.
Sed nunquid in ista. C. de pro-
bationi. quod executor Apo-
stolicus datus ad prouidendum
beneficium aliquod alicui, cum
clausula si est idone⁹, licet pro-
pter conditionem illā apposi-
tam in rescripto teneatur adhi-
bere causæ cognitionem circā
idoneitatem, non tamē in exa-
minatione aliquis citandus est.
Idem igitur in casu præsentī de
quo controuertitur assēueran-
dum est, nam licet in eo aliqua
causæ cognitio requiratur, non
tamen ita exacta, vt pars citari
debeat, nam quamuis aliquod
grauamen inferatur, iudex pri-
mus est qui grauabit, non is qui
rem sibi mandatam exequitur.

Contraria tamē sententia ex

ex eo verior videri potest, quia quando ex aliquo actu pars laedi potest, & præsens contradicendo actum impediret, citari debet l. de vno quoque ff. de re iudi. l. nam ita Diuus. ff. de adopti. l. in concedendo. de aqua plu. arcen. l. fin. C. si per vim, vel alio modo. cap. 1. de causâ possessio. & pro. Quod locum obtinet etiam in notorijs, modò aliqua tergiuersatione celari, & defendi possint glo. celebris. in cap. 1. in verbo, conseruatores. de offic. deleg. in 6. gloss. & doctores in cap. ad nostram in 2. de iureiurâ. sic igitur videtur asseuerandum, quòd antè huius auxilij concessionem, pars citari debeat, quia fortè ostendet nullitatem, vel euidentem iniustitiam, vel alias iustas causas propter quas, vt iam diximus hoc auxilium iuste posse denegari, & opinionem istam de stilo curie seruari affirmat Marcus. decisio. 269. num. 2. in prima parte.

Sed vt opiniones has componamus, affirmandum censeo, quod si per primum iudicem ordine iuris seruato, cognitum est de omnibus exceptionibus, quæ possent impedire sententiae executionem, & hoc ex actis constat, ita vt nihil agendū supersit. citatio necessaria non est, & ita procedunt, quæ pro prima aduximus opinione, si verò sufficienter de his exceptionibus cognitum non est, sed verisimiliter creditur, quod facta citatione, aliqua defensio competeret ei, cōtrà quem im-

ploratur auxilium, tunc citatio præmittenda erit, & ita intelligenda sunt, quæ pro secunda opinione adducta fuerūt. quam distinctionem colligo ex Abb. in cap. prudentiam. §. quia vero colum. 4. vbi Imo. colu. 3. versi. Interdum autè quàm verissimam credo, licet non placeat Marci Ant. Natte. consi. 528. num. 31. volu. 3. qui indistinctè citationem necessariam esse censer.

Decimo octauo, & vltimo so-
let in disputationem adduci, an Episcopus possit habere familiam armatam, ad executionē, & ministerium iustitiæ, quæ proposita quaestione Abb. in cap. significasti. de offic. delega. multis rationibus infirmis, tamen probare contendit non licere, Sed quidquid ille sentiat, vera est, & communis contraria opinio quod hoc de iure Episcopis competat Bald. in l. non salutem §. fina ff. de offic. Præfetti vigi. tradit Deci. latissimè in dict. cap. Significasti. numer. 5. Villadiæg. in tractat. de irregul. quæstio 11. num. 16. & sequen. Reper. Inquisitorum in verbo, [Arma. §. sed nunc quæritur.] Et opinionem istam communem esse fatetur, eam sequutus Franc. Pegum. ad Directori. in qui. Scholi. 116. pagin. 220. secundæ partis.

Illud autem omni difficultate caret, quod hæreticæ prauitatis Inquisitores, multis & iustissimis causis habere possunt officiales, vel familias armatas, ad suam defensionē, vel ad hæreticos

reticos capiendos, vt eorū sē-
uitia comprimatur: Stat equi-
dem de hoc priuilegium Cle-
metis Quinti, in Concilio Viē-
nēsi circa annos Domini. 1310
quod innouauit Ioan. Duode-
cimus quadam Pontificia con-
stitutione incipi, [Exigit or-
dinis nostri.] Quæ habetur in
litteris Apostolicis pro S. of-
ficio pagina. 39. de quo priui-
legio meminit Reper. inquisi-
torum in verbo, [Arma §. Sed
virū Inquisitores.] Villadiego,
in tract. de hæretic. quæsti. 11.
numer. 15. Simanc. de instit.
Catho. tit. 14. num. 15. Bernar.
Comensis in lucerna verbo, In-
quisitor.

25

Officia-
les, &
cæteri
ministri
Sancti
officii
arma de-
ferre pos-
sunt.

Et hoc priuilegium quòd of-
ficiales, vel ministri Sanctæ In-
quisitionis (quos in Hispania,
Familiares, appellant, in Italia
verò, *Cruce signatos*) Obtinēt
fauore fidei ius portandi arma
quocunque tempore die aut
nocte procedit, non obstante
quacunque lege in contrarium
ædita. Imò is qui legem conde-
ret, qua prohiberet officiales
Inquisitorum arma deferre, ve-
lut impeditor sacri officij pu-
niri posset, gloss. in capit. statu-
tum. in primo de hæreti. libr. 6.
tradit Director. Inquisitor. 2.
par. quæstio. 54. Fran. Pegñ. in
anqo. ad dictum Direct. Scholi.
60. & libr. 3. Scholi. 114. fol.
222. vbi dictam gloss. commu-
nem esse fatetur.

36

Nec solum dicti ministri ar-
ma gestare possunt, sed etiam
cæteri ministri qui quamuis a-
lia ratione Sancto officio in-

seruiunt, veluti consultores, ad-
uocati, notarij, custodes, & alij:
nam hi omnes ratione officij
infesti sunt hæreticis, & impijs
hominibus, vt optimè tradit
Fran. Peñ. d. Schol. 114.

Quis verò familiaris ab In-
quisitoribus creandus sit, vt ar-
ma deferre possit, egregiè diffi-
niuit Ioan. vigelmus secundus
Pontifex Maxi. dicta constitu-
tione his verbis. [Quare volu-
mus, & discretionis vestræ per
Apostolica scripta districte præ-
cipiendo mandamus, quatenus
neminem familiarē, nisi eiusdē
ecclesiæ fidelē ac deuotū, & lau-
dabilis conuersationis, & vitæ
habere quomodo libet præsu-
matis.] Hactenus Pontifex. Sūt
sanē eligēdi qui generis notam
minimè patiuntur, qui probis
sunt moribus instituti. Nec ar-
morū vsus illis concedatur, qui
sub fidei prætextu, facinora cō-
mittentes priuilegio abutātur.

Quòd si familia armata non
sufficit pro Sancti officij execu-
tione, possunt inquisitores au-
xiliū seculariū Magistratuum,
implorare. Vt peculiari consti-
tutione decreuit, Urban⁹ Quar-
tus rescripto quodā incip. [Li-
ceat ex omnibus] § denique, &
refertur in litteris Apostoli. pro
Sancto officio. fol. 27. de quo
rescripto meminit Reperto. in-
quisit. in verbo, *Brachium*. Abb.
in capitul. 1. de offic. ordin.
Locatus in opere iud. in verb.
Inquisitor. numer. 30. Zanchi. de
hæret. cap. 37. num. 1. Nam tan-
ta hæreticorum potentia esse
potest, vt vires inquisitorum
non

27

Famili-
ares
Sancti
officii
qui sunt
eligendi.

28

Inquisi-
tores au-
xiliū se-
cularē
implora-
re pos-
sunt.

non sufficerent, ideo oportet inuocare auxilium seculare. l. si quis. C. de Episcop. & cleric.

- 29 Si verò seculares Magistatus auxilium denegauerint, & contumaces fuerint, possunt Ecclesiasticis censuris coerceri, & honore priuari, & alijs penis puniri, vt in dict. constitutione Virba. c. ad abolendam. §. penult. cap. excom. §. moneantur. de hæret.

Pro quibus omnibus, ac necessarijs eorum, verum imploro officiū.

C A P V T C L I.

- 1 Iudex ex officio suo in qualibet causa criminali, post testium aperturam, etiam ad offensam rei, potest testes recipere.
- 2 Iudex ex officio rationem damnorū partibus habere potest.
- 3 Testes ad defensam rei ex iudicis officio publicatis attestacionibus, recipere possunt.
- 4 Iudex, etiam eius officio non implorato, penam minuire potest.
- 5 Iudex de veritate pro abito inquirat.
- 6 Iudex ex officio accusatorem criminis repellere potest.

SI enim officium Iudicis amplissimum est, multaque operari potest in omnibus iudicijs, quanto magis vires habebit in his criminalibus causis a suis officialibus motis, quos in eius locum succedere superius declarauimus? merito ergo in simili denunciatione quicumque Promotor seu Fiscalis, iudicis officium implorare debet, exuberat enim plurimū in his

causis: Potest namque iudex ex officio suo in qualibet causa criminali, etiam post aperturam testium, testes de nouo recipere, etiam ad offensam rei a vt not. Bart. in l. i. §. Si publico. in colum. 5. ff. ad leg. Iul. de adulte. versic. vltimas quero. quem refert Præpo. in cap. de accusatione. 2. quæst. 8. in col. 39. versic. quarta differentia & notat Maria. in c. fraternitatis. de testi. colum. 35. versic. Trigesimus tertius, ex quo sequi posset notabilis effectus, quod licet ipse Fiscalis in dilationibus sibi datis non probauisset delictum, facta esse publicatione testium: si iudex reperiret testes contra reum, poterit eos examinare, prius tamen citato reo ad videndum illos iurare: debet etiam sibi dari postea attestacionum copia, & noua dilatio ad opponendum contra illas. Aduerte tamen ne in hoc decipiaris, quia illa doctrina Barto. declaratur notabiliter per Salicet. in l. fina. in fin. col. C. de quæstion. videlicet quod tunc possint testes recipi ad offensam post publicationē quando illa receptio fieret super nouo capitulo, non autem super antiquo: b cuius sententiam sequitur Feli. in cap. Cum clamor: fin. colu. de restibus. post Aret. in cap. fraternitatis. in 8. cartha. eo tit. quod etiam sequitur Hippo. in l. i. §. Si quis vltro. ff. de quæst. & dicit esse menti tenendum. Item e tiam aduerte quod ex officio suo iudex poterit in his causis habere

habere rationem damnorū, & partis læsæ, per ea, quæ notat Præpo. in ca. libellorum in 2. col. 2. quæst. 8. ubi referendo plures doctō. in varijs locis cōcludit, quod communiter firmatur per eos ibi, quod siue iudex procedat per accusationē, siue per Inquisitionem, poterit habere rationem damnorum & interesse partis læsæ: laudabiliter ergo, & iuste facit iudex ecclesiasticus, cui magis incumbit exonerare conscientias suorum clericorum, si consilio de damno partis per processum, reum clericum cogat ad satisfaciendum, etiā illud non petente, præmaximè quia sapissimè læsi & offensi à clericis non audent eos accusare coram suis iudicibus, tum quia desperant non posse iustitiam sibi plenè satisficientem consequi, propter leuitatem poenarum quas inferunt ecclesiastici iudices, tū propter tardam expeditionem negotiorum incurijs ecclesiasticis, & sumptus qui in illis prosequēdis fiunt, maximè in Rō. Curia, tum etiam ob illata sibi minas ab eisdem clericis facinorosis, aut suis famulis vel amicis. Vnde meritorie, & magna cum utilitate Reipublicæ faciunt Ecclesiastici iudices, qui ex officio descendūt ad satisfactionem partium læsarū à clericis, etiam illis non instantibus. Sed sicut annorabimus, ea quæ cōtra reos potest iudex ex officio facere, iustum est, ut eorum quæ in suum fauorem potest, non obliuiscamur. Et præ-

mō ad eorum defensionem poterit recipere testes publicatis attestationibus, & ut notat etiam Bart. in di. §. Si publico. Quod dicit Hippoly. in di. §. Si quis vltro, posse fieri etiā super eisdē capitulis: & allegat Salic. ubi supra. licet ipse hoc nō dicat, sed solum quod ad defensionem quocunq; tempore ante sententiā produci possunt testes, allegando text. in l. Vnius. §. Cognitum ff. de quæst. ex quo ibi. hoc notat Bart. Secundo potest iudex minuere poenam etiam, etiam si non sit imploratū eius officium ut not. Bart. in l. quid ergo. §. poena grauior. ff. de his qui not. infra. col. 3. vers. quæro vtrum per l. Si non defendatur. ff. de poenis & per l. 1. in fin. ff. de quæ. Tertiō quod iudex inquit veritatē pro absente d. si potest suo officio, ut not. Bart. in l. Seruum. §. publicæ. 2. col. ff. de procurat. latius in 4. §. hoc autem iudicium. in col. 4. ff. de dam. infec. ubi dicit quod quando reus est absens, in delictis in quibus imponitur poena vsque ad relegationē (quia tunc potest procedi contra absentem vsque ad diffinitiuam sententiam) potest iudex pro absente probationes inducere. Quarto iudex ex officio potest repellere accusatorē criminolum, & qui aliās non est legitimus. Notat Inno. in cap. Nulli de accusat. quod procedit, etiā si accusatus velit illum admitti ut notat Archid. in cap. Quærendum. 2. quæstion. 7.

Ad de-

A *Defensam rei.* Adde quod opinio hæc procedit tantum in eo casu quo loquitur. Auctor nempe quando ex iudicis officio proceditur, secus si parte instante procederetur, sic tradiderunt Bald. in l. præbyteri. colum. 1. C. de Episcop. & cleric. & in consi. 276. column. penul. volum. 1. Aretin. in cap. cum clamor. colu. 2. vbi Felin. colu. penul. de testi. quam esse communem opinionem fateatur Aegi. Bossi. in tract. delict. tit. de publi. proce. num. 3. circa quam vide elegantissimè Iul. Clar. libr. 5. recep. senten. §. fin. versic. sed quæro nunquid. cum sequen. Anton. Gab. li. 1. communion. opinion. conclus. 21. num. 96.

B *Super antiquo.* Adde Hypoli. in practicam criminal. §. sequens. numer. 8. Ludouic. Carr. in Practicam Criminal. fol. 76. recentioris impressio- nis numer. 1.

C *Publicatis attestacionibus.* Adde Bar. in l. Diui fratres. ff. de poen. & quæst. 14. incip. [Iudex malefactorum] Abb. in ca. subor- ta. colu. vltim. de re iudi. Ang. Areti. vbi Aug. Arim. in tract. malefici in parte. [Comparue- runt dicti inquisiti coram di- cto iudice] numer. 19. Hypo. consi. 39. & consi. 73. vol. 2. & in practi. in §. sequens. Capitius Neapoli decissi. 81. num. 4. Ro- ber. Maran. in Spec. adu. 6 par. §. Tertius actus pa. 433. numer. 3. Ludo. Carr. in practi. crimi. fol. 76. Iul. Clar. vbi supra. alle- gari.

Pro absente. Adde text. in l. si non defendantur. ff. de poen. & Regiam. l. à Catholicis Regibus in hoc celeberrimo Complu- tensi populo conditam anno Domini. 1503. ibi. *Informandose ansí mismo el juez de su officio. por quantas partes pudiere, de la inno- centia de el tal acusado.* Quæ ho- die lex est. 3. tit. 10. lib. 4. ordi. noui, & vide Hypo. in pract. crimi. §. opportune. num. 14. & consi. 73. num. 20. vol. 2. Ferra. in practi. in forma libelli in ac- tione reali. versic. quatenus ex officio. numer. 12.

Eadem igitur ratione vide- tur, vt quod iudex potest pro- prio officio facere, idem facere licebit aliquo excusatore, pro absente interueniente, aut quo- libet alio subministrante testes, & probationes, ex quibus rei in nocentia detegatur Bart. & ibi doctores in l. seruum quoque. §. publicè. ff. de procurat. quod si excusator, non audiat, pro- cessus est ipso iure nullus. tenet idem Bart. in extrauag. ad re- primen. in verbo. Neglexerit. quam opinionem communem esse testantur Gramma. voto. 37. Carr. in l. obseruare. num. 76. C. quorum appell. non recipi. Petrus Auendanus responso. 15. num. 6. qui Regijs constitu- tionibus contrarium dicit esse asseuerandum. eandem com- munem opinionem esse testa- tur Hieronym. Grattus consi. 98. num. 8. libr. 1. Et hoc mo- do reus faciet suas defensiones, absque eo quod personaliter compareat, quâ cautela scripsit Cepol.

*Excusa-
tor pro
reo ab-
sentem
in crimi-
nalibus
causis
admitte-
tur.*

Cepol. caute. 68. quam sequitur Blancus in practi. crim. fol. 22. num. 58. & fol. 158. cautè. 11. dicens quod ita practicitur & practitari potest. Sed certè hæc communis sententia mihi nunquam placuit, est equidem in maximam reipublicæ perniciem, cui plurimum interest, ne crimina impunita remaneant, nullus equidem de crimine accusatus compareret personaliter, sed vel ex officio, vel per huiusmodi excusatorem, faceret testes in suum fauorem examinari, absque aliquo suo periculo, cum ipse in tuto esset constitutus. Tolleretur hoc modo medium aptissimum, ad veritatem detegendam, quod ex confessione iudiciali procedit, necnon ex alijs actibus solitis fieri, præsentè reo & incarcerationib. detento. Ideoque in practica dicta opinio recipienda non est, nec ipse vnquam receptam vidi. Et postquam hæc scripsi, legi Iulium Clarum communem sententiam reprobantem in practica crimi. §. fina. quæst. 33. versi. sed nunquid. & vide eundem dict. §. fina. q. 61. ver. sed hæc quidem, qui etiam scribit, quod iudex qui Bar. opinoinē sequeretur, grauitè erraret, & in Sindicatu posset molestia affici.

Verum tamen est, quod licet procurator non possit pro reo absente comparere, ad allegandas eas defensiones, quæ concernunt crimen, de quo reus est accusatus: benè tamen erit admittendus, ad allegandum

iustas absentiae causas, & legitima impedimenta iuris, vel facti. text. qui sic est intelligendus in capit. veniens. vbi Abb. & doctores. de accusationi. l. pen. §. ad crimen. vbi Bart. Ang. de Imo. ff. de publi. iudic. leg. seruum. §. publicè. ff. de procura. Regia l. 12. tir. 56 par. 3.

Quod procedit & locum obtinet etiam in causis fidei vt rectè docent Carrerius in tract. de hæreti. numer. 113. Siman. in Cartho. institu. tir. 52. nume. 4. Ioann. Rojas sing. fidei in singu. 170. Franc. Pegna in anno ad Directori. inquisi. lib. 3. Scho. 48. quod verum est secundum eos quando absens solum in fide suspectus est, secus verò si vere hæreticus esset, tunc nullus pro eo excusator aut defensor est audiendus text. in capitul. Si aduersus de hæretic. quo omne hæreticis patrociniū denegatur. Imo etiam sine mandato admittendus quilibet est ad alleganda iusta facti impedimenta, quæ necessaria sunt nempe captiuitatem, & similes causas secundum Bart. & communem sententiam. in dict. §. ad crimen. Quod si absentiae causæ non sint necessariae, sed probabiles, nempe locus non tutus, inimicitiae, & similes: nullus sinè mandato admittendus est ad earum allegationem, quia fortè absens nollit illas causas allegare. Ita notant Bart. & Ang. in dict. §. ad crimen. Anto. & Ab. in dict. cap. Sed opinio hæc nullo iure defendi

defendi potest, nā si causæ Probabiles sunt præsumendum est absentem eas allegaturum fuisse, & eas allegari velle, vnde merito Bar doctrina impugnatur. Imo. in d. §. ad crimen. num. 25. Anan. & Socin. num. 47. & Atet. num. 48. in dict. cap. veniens. Nec reffragatur, quod scribit Innoc. comuniter receptus in dict. ca. veniens, qui in ea est sententia vt existimet, non esse quemquam absque mādato admittendum, ad allegandas voluntarias, absentis excusationes, ex causā iuris nam ea opinio non agit de excusationibus in factō consistentibus, sed de his allegationibus, quæ de iure deducuntur, ad hoc vt non teneatur absens etiam non impeditus respondere.

Ac expensas protestor
& peto.

CAPVT CLIII.

- 1 *Victus victori etiam in criminalibus in expensis est condemnandus.*
- 2 *Expensæ illæ soluendæ sunt, quæ vbi, re consumptæ sunt.*
- 3 *Clerici an possint damnari in aliquo pro soluendo salario, sibi soli aduocato, vel notarii curia.*
- 4 *Promotor seu fiscalis qui calumniosam accusationem instituit, in expensis est damnandus.*

Quanuis Episcoporum reditus pro sustentandis oneribus ecclesiæ sue assignati censentur, inter quæ nō minimum reputandum est, vt diocesim

suam malis purgent hominibus, & clericos facinorosos emendent: non tamen iniustum reputo quod damnatus reus, si bona habeat, expensas soluat Promotori seu Fiscali (vt vulgus appellat) Cum etiam in criminalibus victus victori condemnari debeat in expensis, vt probat text. secundum vnam lectionem in l. final. C. de fruct. & lit. expen. voluit gloss. in cap. finem litibus. de dol. & cont. Bart. in l. i. in prin. ff. ad Tutpil. & in l. Si postulauerit. in prin. & in §. fin. ff. de Adul. Abb. post alios in d. cap. finem litibus. Canonist. in cap. calumniā. depœni. & hæc est communior opinio secundū Hippolitum in l. patre vel merito. ff. de quæstio. in colū. 3. in fin. licet Fel. in c. accidens. in colū. pen. de accusa. quem ipse non refert propter varietatem opinionum huius articuli, se remittat ad alios doctos. Hoc tamen adhibito moderamine, vt illæ solum soluantur, quas vere expendisse constiterit, in substituendis procuratoribus loco sui, in euocandis testib⁹. & ministrandis illis pro itinere sumptibus, ac in solutione tabellionem, & similium rerum, in quibus certum erit eum aliquid consumpsisse. Pro soluendo autem salario quod illi Episcopus assignauerit aut suo aduocato, seu satisfactione notariariorum curiæ episcopalis, qui ex more gratis debent ac solent facere omnia quæ Promotoris concernūt officium: & si bona

si bona damnatorum suppetant posse eos damnari in aliquo (meliori iudicio saluo) non crederem, cum ad salaria ipsius & aduocati teneatur Episcopus, & ad alia gratis facienda sui videatur omnino notarij. Quamuis non iudicarem indecens quod episcopus ex communi bursa poenarum camere possit prædicta salaria soluere, & ipsis notarijs (si laboris magnitudo exegerit) aliquid præstare, dum tamen ex hoc non detur occasio Promotori vexandi reos, notarijsque longos describendi processus sine ulla necessitate. Hortor autem sub obtestatione extremi iudicii Præsules omnes, ut officialibus suis ad insequendos malefactores sumptus necessarios præstent, ne ob eorum defectum in Romana & Metropolitanijs curijs, persecutio criminalium litium deferatur, ex quo malefactores insolentiores reddantur, solaque ab ipsis appellatione interposita, ac obstita inhibitione per dicecesim sicuti cæteri prohi & innocui homines liberè discurrant videntibus superioribus & contemptis. Quod nempe audacius & liberior faciant delinquentes, quando perpèdunt tantam esse suorum superiorum auaritiam, quod appellantes ab eis solent negligere, ne quicquam sibi ex hoc, sumptus accrescat. Debent præterea aduertere iudices, quod si promotor calumniosam instituerit accusationem, in expen-

sis damnari debet: b vt caue-
tur in decisione Capellæ Tholosanæ, in quæst. 6. vbi etiam videnda est bona additio Stephani, quæ dicit, quod quando accusauit nulla infamia, vel indicij præcedentibus, dicitur iniuste accusasse, & merito quidem in expensis damnandus est tunc. Nam qui positus est, vt sua diligentia sceleratos clericos insequatur (vt boni manifesti fiant & ab alijs discernantur) non debet insontes & bonos clericos infamare neque vexare.

IN expensis. Adde quod hanc A
opinionem communem esse fatentur Nicellus in concord. glossar. cap. 47. Aposto. ad Ange. in tracta. malef. in parte & ad querelam numer. 73. Hieron. Grattus consi. 97. numer. 1. libr. 1. D. Episcopus Couarr. in præti. quæst. capit. 27. num. 2. Viuius in libr. commun. opini. in verbo, Iudex tenetur condemnare. Iuli. Clar. libr. 5. recep. senten. § si. q. 62. versic. Sed nunquid D. Anton. Padilla in l. transigere. numer. 4. C. de transa. Est tamen opinio hæc intelligenda si expense fuerint petite, non autem alias tradit. Bart. in l. 4. § hoc autem iudicium ff. de damno infecto. & in l. propterandum. §. Sin autem alterutra. colum. vlti. C. de iudi. vbi Bald. Ferrar. in forma libelli in actione reali. versic. & expensis. nume 7. Maranta in Specul. aduoc. 6. par. 4. membro, numer. 12. pag. 107.

latae lae. in §. omnium. nu. 143.
Insti. de actioni. & est opinio
communiter recepta secundū
Rip. in d. §. hoc iudicium. num.
83. vers. secunda conclusio.

*Clericus
qui ab-
solvitur
à crimi-
ne, an
expensis
possit co-
demnari*
Quod si clericus accusatus
absolvitur à crimine nullo mo-
do in expensis debet condemnari
iuri equidem & rationi con-
trarium est, quod eadem sen-
tentia, qua absolvitur etiam
condemnetur. Præsertim quod
si crimen leue sit, pœnam eius
ordinariam expensæ longè ali-
quādo superant. Si verò sit gra-
ue, non prorsus clericus liber
remanet ab aliqua nota obiecti
criminis, cum talis condemnatio
culpam aliquam præseferat,
à qua qui absolvitur immu-
nis debet remanere, & ideo vel
in totum est condemnandus,
vel absoluedus, quia inter factū
& nō factū: non est dare mediū
nec media pena imponi potest,
vt elegāter scribit arudissim⁹
D. Fran. Sarmiento Gienensis
Presu. integerrimus libr. 1. sele-
ctarum interpretæ. cap. 1. quo lo-
co asserit ad nostrum institut-
um accommodatissimè quod
licet pœna ratione culpæ tem-
peretur non vero ratione pro-
bationis, quia ex probatione
nec crescit, nec minuitur culpa,
& ideo expensatum condem-
natio, nec pro pœna imponi
potest, quando delictum non
fuit probatū, & istam opinio-
nē nouissime amplectitur Do-
ctor Segura in directorio iudi.
Ecclesi. 2. par. cap. 12. numer. 5.
probans iuri communem esse
consentaneam, & in Concilio

Prouin. Toletano edito anno.
1566. actione. 2. cap. 12. hoc ita
fuit decretum, 2. cap. 12. hoc ita
fuit decretum, cuius verba re-
tuli suprā. c. 5. litera. c. vbi vide.

Sed iam audio nonnullos lu-
dices Ecclesiasticos conqueren-
tes, nec non notarios, Fiscales,
& alios officiales Curiarū Ec-
clesiasticarum latrantes, quod
si opinio ista in dictis tribuna-
libus resciberetur, nullus esset
qui denūciationē proponeret,
nec qui in inquirendis crimi-
nibus intenderet omnesque à
suis muneribus desisterint, cum
post longum laborem debita
sibi mercede caperet. Quæ iusta
esset quærela, nisi iure statutū
esset, quod in his casibus expen-
sæ, quæ pro iustitiæ executio-
ne fiunt, ex bursa pœnarum ca-
meræ debent persolui, vt noster
Episcopus hoc capite scribit:
quod si pœnæ pecuniariæ Fis-
cales defecerint. Episcopi ex in-
iuncto munere eas expēsas su-
peditare tenentur. Et si hoc ad-
vnguem seruaretur tribunalia
Ecclesiastica iustitia & equita-
te essent composita, nec dare-
tur locus iniustissimis denun-
tiationibus quæ cum maxima
infamiae labe innocentium cle-
ricorum, & quandoque laico-
rum fiunt, sed ea tantum crimi-
na denunciarentur quæ proba-
ri possent, vt benè, & cum iu-
dicio scribit D. Segura in loco
præcitato. Sed forte vellent di-
cti curiarum ministri clauem
potius de manu Herculis eri-
pere quam ab aliquibus Præs-
ulibus, sui laboris salaria exige-
re, sed qui iuste merentibus de-
negant

negant strictam rationem dabunt, in die tremendi iudicij.

B *Damnari debet.* Adde latè Ang. Aretin. vbi Aug. Arim in tract. male. in parte. & ad querelam. num. 71. Aegi. Bossi. in tract. delictor. tit. de accusa. num. 27. Nota tamen singulariter, quod quidquid sit de iure communi, hodie de consuetudine Sindici suè Promotores Fiscales non puniuntur propter calumniam, nam ex quo officij necessitate compulsi denūntiant, cessat, præsumptio calumniæ ita seruari testatur Albe. in l. ea quidem. num. 9. C. de accusa-

tio. Amad. de Sind. numer. 85. Quod quidem intelligendum est, quantum ad hoc vt excusentur à præsumpta calumnia quæ oritur ex eo, quòd delictū non fuit probatum. Sed si de vera calumnia apparet, tunc procedit communis sententia, vt debeant Fiscales curiæ in expensis condemnari, & fortè grauius arbitrio Iudicis puniri. de quo lege Iul. Clar. in loco nouissime allegato, & vide Concilium Toletanum actione. 2. cap. 12. cuius decisionem allegauimus supra cap. 6.

L A V S D E O.

INDEX OMNIUM CAPITULORUM IN HOC VOLUMINE CONTENTORUM ALPHABETICO ordine descriptus.

A Ecclesijs ad quas confug- ius extrahit, c. 123. fo. 492. Ab ingressu Ecclesie interdi- ci capit. 129. 527. A collatione ordinis suspen- so cap. 30. 124.	Canonici vel synodaliu 1, cap. 144. 182. Columbarius & Serpenti 0, cap. 7. 26. Concubinari, cap. 79. 308. Coram vobis D.N. cap. 2. fol. 5. Comam nutrientes siue relaxantes, ca. 76. 300.
Adulteri cap. 85. 347. Aliquoties insuper celebrando corpus & sanguinem Domini non percipiebant, cap. 43. 149. Aleatores, cap. 70. 263. Aliquo lapsu temporis non obstante, cap. 147. 591.	Commendatumque sibi infirmum baptiza- re noluerunt, cap. 47. 155. Coram secularibus magistratibus clericos inuitos conuenire sunt ausi, ca. 62. 223. Contra Ecclesias, à quibus beneficia obtinēs aduocati, vel procuratores extiterunt, ca. 63. 234.
A manifestis usurarijs oblationes recipien- tes, eosque ecclesiastica sepultura traden- tes, ca. 89. 368. ante 369. Apostata, cap. 121. 251. Arbitrarij puniri, cap. 146. 587. Ad ratiocinia obligati, cap. 20. 71.	Consulentisque Aruspices, Incantatores, Ariolos, Augures, Sorilegi ac eos qui artē Magicā proficiuntur, ca. 108. 435. Conspiratores, cap. 118. 477. Confessionibus proprijs, cap. 127. 519. Consuetudinarijs, cap. 143. 585. Corporalibus, cap. 143. 579.
B Beneficia plura possident, c. 48. ante 48. Beneficijs priuari, cap. 132. 531. Beneficia, cap. 10. 32. Bigami, cap. 16. 48. Blasphemi, cap. 110. 443. Bona Ecclesia dilapidantes, cap. 71. 268. Bonorū publicatione puniri, ca. 132. 535.	Cum laici essent sine ordinibus ministrare, & celebrare sunt ausi, cap. 12. 35. Cuna alienigena sint in his Castella & Le- gionis Regnis, vel in alijs, quibus legibus, moribus, vel consuetudine prohiberetur est dignitates Ecclesiasticas beneficia prestā- tia, vel pensiones, impetrare sunt ausi cap. 54. ante 1540.
C Api, cap. 122. 464. Calumniatores, cap. 65. 242. Clandestini nuptijs interequentes, ca. 73. 278.	Cum Parochiales Ecclesias habeant intra annum non fuerunt promoti, c. 53. 176. Corpora vitiosi, cap. 17. 524.
C Carnificum seu macelliariorum, aut taber- natorum officium, publice & personali- ter exercentes, cap. 69. 259.	D Ita incorrigibilitate, cap. 139. 562. Denunciatio, cap. 6. 19. Depuni, cap. 135. 549. De.

INDEX CAPITULORVM.

Degraderi, ca. p. 140. 52.
 Deficiente vero legitima probat. ob vit-
 gatam infamiam, graue scandalū, ve-
 hementem suspitionem ex testium dictis
 obortam purgationē iudici, c. 148. 592
Duellum alijs sponte offerentes, seu oblatū
 suscipientes, cap. 100. 218.

E.

Ebrj, cap. 77. 394.
 Ecclesiastic, viros vt sua resignent be-
 neficia ac ne citati ad curiam accedant
 capientes, cap. 104. 430.
Ego N. presbyter, cap. 4. 14.
 Esi opus fuerit, ad dictarum penarum e-
 xecutionem, seculare brachium implore-
 ri, cap. 151. 601.

Et sine titulo cap. 18. 60.
 Eos citari personaliter, cap. 121. 486.
 Eucharistiam ob ebrietatem, ac voracitate
 euomuerunt, cap. 41. 148.
 Excommunicatio maiorū vinculo inno-
 dati, per annum vel multo tempore, con-
 tumaciter steterunt, cap. 116. 463.
 Exigentibus culpa, cap. 138. 562.
 Expensas protestor & peto, c. 150. 622.
 Excommunicati, cap. 13. 37.
 Extra tempora & ante ratem legitimam,
 & al. alieno Episcopo, cap. 26. 101.

F.

Falsi testimonij res, cap. 3. 382.
 Falsary, cap. 117. 473.
 Fornicarij, cap. 78. 307.
 Furtiue cap. 25. 201.
 Fures cap. 99. 360.

G.

Graui & plura perpetrarunt facinora,
 cap. 11. fol. 23.

H.

Habita informatione summaria, cap.
 120. fol. 482.
 Haretici, cap. 29. 124.
 Haretici, cap. 114. 354.
 Haretici, receptatoribus, defensoribus, &
 fauoribus eorum, ecclesiastica adhiben-
 tes Sacramenta ac eos Christiana sepul-
 cra tradentes, & eorum elemosinas ac
 oblationes recipientes, cap. 121. 462.
 Homicida, cap. 95. 388.
 Huius diocesis originarij, cap. 3. 27.
 Hora prohibita, celebrare sunt ausi, capitu-
 lo, 48. 1341.

I.

Illegitimi, cap. 14. 742.
 Illiterati, cap. 21. 720.
 In ea domicilium habentes, cap. 9. 29.
 In custodia eucharistia desides, c. 44. 150.
 Incendiarij, cap. 105. 430.
 In nullo beneficio residentes, cap. 52. 170.
 Instituti heredes, de restituendo hereditate in
 capaci, testā fide dederunt, ca. 64. 237.
 Incestus cap. 84. 343.
 Incarcerari, cap. 124. 493.
 In die sapius, cap. 35. 538.
 In priuati locū, sine Episcopi licentia, cele-
 brarunt capitulo, 39. 142.
 In perpetuum carcerem damnari, c. 137.
 563. fit 551.

In exilium mitti, cap. 134. 559. fit 547.
 In arcum monasterium detrudi c. 139.
 550. fit 550.
 In pluribus eorum inuasi sunt, c. 49. 165.
 In qua, si defecerint vii consilio puniri,
 cap. 149. 596.
 Interdictique tempore ad ordines sunt pro-
 mori, cap. 32. 125.
 Ioculares Gaicardi sen Buffones, cap. 68.
 fol. 257.
 Iuramento de pramisso interrogari, cap.
 126. 506.
 In criminalibus, capitalibusque causis ac-
 cusatores aduocati, Procuratores, contra
 res in secularibus tribunalibus steterūt,
 cap. 98. 406.

L.

Leges & physica audientes, c. 59. 478.
 Lesa Maiestati res, c. 119. ante. 119.
 478.

M.

Matrimonium de facto contrahentes,
 cap. 80. 317.
 Maledicti, cap. 66. 246.
 Missamque pro requie defunctorum pro-
 mulgatam, pro viuis celebrarunt homini-
 bus, ut illi mortui incurrerent periculum,
 cap. 40. 157.
 Manualibus, cap. 82. 387.
 Ministri laicorum ac in rebus eorum pro-
 curatores existentes, cap. 57. 214.
 Missamque sacram ineptam reliquerunt,
 cap. 45. 151.

N.

INDEX MATERIARVM.

N.

Naves ad pugnam gubernantes & confuctum personaliter exercentes ac alios ad pugnam incitantes, c. 101. 419.
 Nephandi criminis rei, cap. 86. 353.
 Negoziares ac aliana rei conductores, cap. 55. 198.
 Non ieiunij, cap. 24. 136.
 Nuotias secus liti vel temporibus prohibitis benedicentes, cap. 74. 296.
 Neophiti, cap. 22. 80.

O.

O negligentiam ipsorum aliquid sanguinis stillauit in terra & in altari cap. 42. fol. 149.
 Officium in super diuinum ut tenentur non recitarunt cap. 54. post. 54. 196.
 Officiali ac Vicario generali, cap. 2. 7.
 Occasione laica recognitionis non requisita Episcopi audientia beneficia ecclesiastica sibi præsumpsit vindicare c. 51. 169.

T.

Parricida, cap. 96. 396.
 Per saltum, cap. 34. 97.
 Peruiri, cap. 92. 378.
 Peccatores qui sibi confessi sunt signis, aus verbis prodentes, cap. 109. 435.
 Per Assassinos alios interfici mandantes, cap. 96. 402.
 Panisue alijs pecuniarijs, cap. 142. 575.
 Post peracta penitentia solennem. 23. 94.
 Principum & secularium virorum lustrarij, 61. 220.
 Promotor seu Fiscalis curia vestra, 5. 17.
 Pro quibus omnibus, ac in necessarijs eorum vestrum imploramus officium, 152. 618.
 Proxena illorum contractuum, capit. 56. 213.
 Publicis spectaculis, cap. 72. 275.

Q.

Qui episcopatus renouauerat, c. 31. 125.
 Quoru aliqui patres eorum nullo modo possederunt, cap. 48. post. 48.

R.

Raptorum & ecclesiarum violatorum, non satisficientium, sepulchris interfectis ac de eorum rapina participantes cap. 106. 431.

Rebaptizati, cap. 15. 447.

S.

Sacrilegi, cap. 87. 361.
 Schismatici, cap. 112. 453.
 Seque de suis criminibus gloriantes, capit. 119. post. 119. 482.
 Seculari curia traditi, cap. 141. 570.
 Serui sine dominorum suorum licentia, ca. 19. 700.
 Simoniaci, cap. 27. 1210.
 Simoniaci, cap. 91. 373.
 Sine aqua, & igne, vel in pane fermentato & calice ligneo, cap. 36. 140.
 Sine oratio seu stola & alijs vestibus sacris, capit. 38. 141.
 Si vero capi non possunt absentes, eos panis damnari condignis, cap. 150. 598.
 Scortilegi, capit. 107. 432.
 Spiritualibus filiabus se commiscuentes, cap. 82. 330.
 Stupri, cap. 83. 334.
 Suspensionis, excommunicationis, ac interdicti censura notati, cap. 33. 127.
 Super altari non consecrato, cap. 37. 140.
 Suspendi, cap. 130. 528.
 Super rebus apertis ad faciendum scortilegia, & ad illum effectum, unam, vel plures missas, scilicet celebrariue adhibitis neophary precibus & verbu superstitiosis, cap. 43. 150.

T.

Tabellionatus officium exercentes, cap. 58. 216.
 Testibus conuictos, cap. 128. 521.
 Tortura, cap. 125. 498.
 Truncationes membrorum per se facientes, aut faciendas indicantes, cap. 99. 424.

V.

Venatores, cap. 67. 352.
 Venefici, cap. 95. 394.
 Verberati, cap. 135. 445.
 Villarum procurationes suscipientes capit. 60. 219.
 Virgata ac patita veste publice utentes, ca. 75. 298.
 Violentiaque illatores, cap. 102. 420.
 Usurarij, cap. 22. 386.
 Vinu possessoribus totum capit. 50. 185.

INDEX COPIOSISSIMVS

RERVM QVAE IN HOC

OPERE CONTINENTVR.

0630

A.

- A**bsens clericus, qua forma debet cōdēnari, 599. num. 1.
- Absens laicus qualiter puniri debet Regijs cōstitutionib. ibi. num. 3.
- Abstemius an possit ad Ecclesiasticos ordines promoueri, fo. 306.
- Absolutio ab excommunicatione solo testimonio confessoris nō probatur, 131.
- Absolutio ab excommunicatione, in Apostolicis literis gratiæ, sēper impendi solet, ibid.
- Accusatio clericis prohibita est coram secularibus magistratibus, 408. num. 3.
- Accusatio clericis dictis casib. permīssa est, protestatione facta, ne procedatur ad pēnam mortis, vel membri mutilationis, ibid. num. 2.
- Accusatio licita est clericis, dicta protestatione interueniēte, quādo suam, vel suorum iniuriam prosequuntur, ibi. num. 7.
- Accusatio criminalis, vt clerico nō noceat expressam, & non tacitā protestationē continere debet, 409. num. 9.
- Accusatio protestatione facta clericum ab irregularitate liberat, quamuis Iudex Secularis mortis pēnam, vel membri mutilationem imponat, ibi. n. 10.
- Accusatio prædictam protestationem continere debet, quando

causa est criminalis, secus, si ciuilititer intentatur, quamuis ex accidenti mors contingat, ibid. num. 12.

Accusatio absque aliqua protestatione, à clericis fieri potest, quādo causa est talis qualitatē, q̃ nec ad mortē, vel membri mutilationem, non potest procedi, 410. num. 13.

Accusatio criminalis, quantumcūque grauissima absque aliqua protestatione fieri potest, corā Iudice Ecclesiastico, ibi. nu. 14.

Accusatio criminalis protestatione interueniente, ab irregularitate liberat, quamuis accusator animum protestationi contrarium habeat. Sed contrariū verius, ibi. num. 15.

Accusatio criminalis absque protestatione, non excusat clericū quāuis animo conceperit, quod non ad mortē, vel membri mutilationem procedatur, ibi. n. 16.

Accusatio criminalis, etiam cum protestatione, non excusat clericum quando tanquam patro- nus, vel aduocatus eam proponit, 411. num. 19.

Accusatio absque protestatione, non producit irregularitatem, quando, nec pēna mortis, vel mutilationis membri sequuta est, 408. num. 6.

Aduocari munus, an possit à clerico exerceri in criminalib. causis in fauorem rei, 411. nu. 20.

Aduoca-

- Aduocati officium** clericis prohibitum est præterquam in casib. traditis in fol. 235.
- Aduocationis munere**, an fungi possit regularis, ibid.
- Aduocationis officio**, si clericus coram seculari iudice delinquit, ab eo non potest puniri. 237.
- Aduocationis munere**, qui nō potest uti, an priuatim possit consulere, 234. num. 2.
- Adulterij crimē** grauissimum est. 350. a.
- Adulter clericus** an hodie sit deponendus, 351. b.
- Adulterium commissum**, siue à layco, siue à clerico, cū muliere nupta impudica, ordinaria criminis poena non punitur, 348. num. 5. & fol. 352. c.
- Adulter clericus** coram iudice Ecclesiastico accusari potest, quāuis mulier adultera, coram seculari iudice nō accusetur, 349. num. 7.
- Adulter clericus** à iudice Ecclesiastico puniendus est, quamuis maritus eum non accuset, 161. num. 6.
- Adulterij crimine**, si clericus fuerit condemnatus, vtrum infamis efficiatur, 341. num. 3.
- Adulterij crimine** quæ norma in procedendo, à iudicibus Ecclesiasticis sit obseruanda, 350. num. 8.
- Adulter laicus**, à iudice ecclesiastico potest puniri. 352. b.
- Administratores Ecclesiarū**, piorumque locorum, pendente administratione, prohibentur ordinari, 73. num. 5.
- Alienigenæ** apud Hispanos, beneficia Ecclesiastica, non possunt
- obtinere, 180. num. 2.
- Alienigenæ** in his Hispaniarum regnis, præstimoniam, nec pensiones obtinere possunt. 185. n. 12.
- Alienigenæ** fere in totius Christiani orbis prouincijs, excluduntur ab obtinendis beneficijs, 180. num. 1.
- Alienigenæ** qui beneficium impetrauit, non facta mentione originis, nullum commodum ex ea impetratione potest reportare, cū subreptitia sit. 181. n. 3.
- Alienigenæ** in extraneis prouincijs nō possunt ad beneficia admitti, ibi. num. 4.
- Alienigenæ** quando in regnis, admitterebantur ad beneficia, id fuit in causa: vt magnæ illæ seditiones oriretur, quas *comunidades* appellant, 183. num. 5.
- Alienigenæ** horum Regnorum, an dicantur nati in regno Nauaræ vel Aragoniæ, 190. num. 24.
- Alienigenæ** horum regnorum, qui propriè dicantur, ibi. nu. 23.
- Alienigenæ** obtinere possunt beneficia, præstimoniam, pensiones, literis Regiis ad hoc specialiter concessis, 186. num. 15.
- Alienigena** an iudicandus sit, qui nascitur ex matre alienigena, si pater sit naturalis, 191. nu. 25.
- Alienigena** an dicatur, qui nascitur à parentibus naturalibus horū Regnorum, extra Regnum hoc in transitu, 192. num. 27.
- Alienigenæ** in his regnis, minime possunt obtinere, eos annuos redditus, quos vulgari sermone, *uros* appellamus. 185. num. 14.
- Alienigenæ** in Hispanensi ciuitate, Iudices esse non possunt 186. num. 21.

- A**lienigenæ non possunt admitti,
in collegio Celeberrimo Dni
Iacobi Zebedæi Salmanticensis. ibi.
- A**lienigena nō potest beneficium,
quod impetrauit, cum alio per-
mutare, ibi. num. 16.
- A**lienigena literis naturalitatis im-
petratis, non potest beneficium
impetrare, nisi in ipsis literis,
hoc specialiter fuerit iudicatum
185. num. 14.
- A**lphonsi à Montaluo opinio acriter
confutatur, 95. num. 18.
- A**limenta quomodo ministranda
sunt, illis qui in monasterio, ad
pœnitentiam peragendam de-
putantur, 553. 2.
- A**limenta deneganda nō sunt, illis
qui in perpetuis carceribus de-
tinentur, 556.
- A**ltaria certis in locis cōstitui an-
tiquissima est cōsuetudo. 145. a.
- A**ntonius Gome. Laudatur. 18. a.
- A**ntonius Morejon Inquisitor Ce-
sar Augustanus laudatur. 573.
- A**postata clericus quæ pena punia-
tur, 452. num. 2.
- A**postasie triplex species cōstitui-
tur, 451. num. 1.
- A**postasie definitio, eiusque gra-
uitas. 453.
- A**pologia Henrici. Maur. Francif-
cani grauitè inestatur, 92.
num. 19.
- A**pellare an possit clericus traditus
curiæ seculari, à sententia secu-
laris magistratus, 570. num. 3.
- A**pellare an possit extraneus pro
reco condemnato. 871. num. 4.
& fol. 575.
- A**rmis prohibitis, potest clericus
expoliari siue metu excommu-
nicationis, à iudicibus seculari-
bus, vel eorum ministris. 202.
- A**rma prohibita licet clericus de-
ferat, nulla pœna, quanuis pecu-
niaria, puniri potest à iudice se-
culari. ibi.
- A**rma prohibita clerici deferentes
in Regno Franciæ, à secularibus
magistratibus puniuntur. 203.
- A**rma prohibita clericus deferens,
non debet ab Ecclesiastico iudi-
ce condemnari, pœnis Regia-
rum legem. ibi.
- A**ssassini qui fuerint explicatur.
405.
- A**ssassini lite non contestata puni-
untur. 402. num. 3. & 404. a.
- A**ssassini quibus pœnis puniantur
405.
- A**stròlogia iudiciaria, quæ inter-
rogatoria nuncupatur, nō caret
superstitione. 434.
- A**uxilium brachij secularis mul-
tis nominibus, vtilissimum est
iudicibus Ecclesiasticis. 601.
num. 2.
- A**uxilium brachij secularis peti
potest, quando opus fuerit,
non præmissa excommunica-
tione, ibi. num. 4.
- A**uxilium brachij secularis præ-
standum est, etiam à superiori-
bus iudicibus. 607. num. 9.
- A**uxilium Ecclesiasticum à secula-
ribus iudicibus peti potest 608.
num. 10.
- A**uxilium brachij secularis, non
debet impartiri, antequam de-
tur copia processus, ut inde ius-
tificari possit, ibi. num. 11.
- A**uxilium brachij secularis præ-
standum est, absque causæ cog-
nitione, quando sententia in
causa civili transiit in rem iu-
dicatam, 610. num. 13.

Auxilium brachij secularis iuste denegatur, opposita exceptione nullitatis. ibi. num. 14.

Auxilium brachij secularis, non debet impartiti, quando à sententia iudicis Ecclesiastici appellatum esse constat 613. nu. 18.

B.

BArbam non licet clericis nutrire, præterquam Romæ & alijs certis prouintijs, 305.

Beneficia plura obtinens, quæ residentiam requirunt, totidem habet domicilia, 32. num. 2.

Beneficij ratione, quis domicilium consequitur, ibi. num. 143.

Beneficiorum pluralitas, contraria est iuri naturali, 156. num. 1.

Beneficiorum pluralitas canonicis sanctionibus obuiat, 157. nu. 2.

Beneficiorum pluralitas, multis magnisque sanctorum virorum testimonijs execratur, 158. nu. 3.

Beneficia plura obtinens, cum dispensatione, sine causa concessa, in animæ iudicio securus non est, 159. num. 4.

Beneficium curam habens animarum, qui obtinet, si secundum consequitur, primo ipso iure priuatus est, 160. num. 6.

Beneficia duo curata, simul conferuntur, optio datur ibi. numero. 7.

Beneficij secundi acceptatio, iracundiæ causa, non facit primum vacare, si acceptans incontinenti peniteat, ibi. num. 8.

Beneficium secundum curatum, non facit primum vacare, nisi possessione pacifica sequuta, ibi. num. 9.

Beneficia plura quanuis simplicia,

sine Rom. Pontif. dispensatione, non possunt obtineri, 161. c.

Beneficia Ecclesiæ, hæreditario iure non deferuntur, 163. num. 1.

Beneficium viuientis impetrans, ab Ecclesiastica communione repellendus est. 165. num. 1.

Beneficium viuientis impetrans deponitur, ibi. num. 2.

Beneficium viuientis impetrans est infamis. 166. num. 3.

Beneficium viuientis impetrans incapax est ad illud obtinendum, nisi Pontificis Maximi dispensatione, ibi. num. 5.

Beneficium viuientis impetrans, si illud postea consequatur nulla de prima impetratione facta mentione, non valet impetratio, ibi.

Beneficij viuientis collatio non cõualescit, quanuis is cuius erat beneficium moriatur. 168.

Beneficium quod præsentationis tempore per mortem non vacat, sed tempore collationis, conferri possit. 167.

Beneficium viuientis conferri non potest, quanuis in contrarium sit consuetudo. 168.

Beneficium viuientis per sex menses commendari potest ab ordinario, 167.

Beneficij viuientis collatio, etiam pretextu ignorantie non valet. ibi. b.

Beneficium viuientis, non solum non potest impetrari, verum nec mortui, quando tantum tempus non effluxerit, quod de morte verisimiliter, noticia haberi potest. 168.

Beneficium viuientis cõferens, quæ poena puniatur. ibi.

Bene-

- Beneficiū viuētis impetrans, quibus pœnis puniatur,** ibi.
- Beneficia omnia personalem residentiam requirant,** 170. nu. 1.
- Beneficiū clerici vagabundi, alteri potest conferri,** ib. n. 4. & 171
- Beneficiorum residentiam & diuersas penas contra non residentes statutas, vide** sol. 171. Cætera vide in verbo *residentia*, & in verbo *clericus non residens*.
- Beneficia in Diocesis Burg. Palentina, Calagurritana, iustissime filiis patrimonialibus conferuntur,** 184. num. 11.
- Beneficiorū impetrationibus, naturales alienigenis, sunt præferendi,** ibi. num. 9 & 10.
- Beneficij collatio facta infami, an nulla sit,** 267 d
- Beneficiorum priuatio, non nisi pro graui crimine imponi debet,** 332. num. 1.
- Beneficij priuatio, nūquam debet imponi, nisi in iure exprimitur,** ibi. num. 2.
- Beneficio si clericus priuatus fuerit, an ad fructuum restitutionē teneatur,** 334. num. 6.
- Beneficio priuatus nunquam quis censetur, nisi expresse in sententiā exprimitur,** 332. num. 3.
- Bigamia octo modis cōtrahitur,** 48
- Bigamus non potest ad Ecclesiasticos ordines promoueri,** ibi.
- Bigamiæ irregularitas, à Vet. Test. legibus, originem habet,** 49. a.
- Bigamiæ irregularitas, Epif. dispensatione non tollitur,** 50. c.
- Blasphemix crimen grauissimum est,** 443. & 446.
- Blasphemus clericus qua pœna puniatur,** 443. num. 2.
- Blasphemus laicus à iudice Ecclesiastico punitur, & qua pœna.** 447. (ibid.)
- Blasphemix crimen est mixti fori, Blasphemix crimen, si condignè non fuerit punitū à iudice Ecclesiastico, an possit iterum à seculari puniri,** ibid.
- Blasphemix crimen, aliquando ab Inquisitoribus punitur, & quibus pœnis,** 448.
- Blasphemix hæreticales, quæ dicantur,** ibid.
- Blasphemia iocosè dicta, an punienda sit, & qua pœna,** ibid.
- Blasphemix crimen committi dicitur, quando verba S. scripturæ ad pròphana trahuntur, in libellis quos Pasquines appellat,** 450.
- Blasphemi quibus casibus, à pœnis excusantur,** ibi. 451.
- Blasphemus laicus, non potest detineri in carceribus secularibus quando crimē, vnico teste probatur, nam licet capi possit, sub fideiussorib. est relaxandus.** 498.
- Bonorum publicatio duplex est,** 535. num. 1.
- Bonorū publicatio, rarissime contra clericos statuta reperitur,** ib. num. 2.
- Bonorum publicatio, an possit à iudice Ecclesiastico contra clericos imponi, in illis criminibus quibus laici illa pœna muldatur,** ibi. num. 3.
- Bonorū publicatione generaliter facta, an oīa bona generaliter comprehendantur,** 537. nu. 4.
- Bonorū publicatione, an cōprehendatur ius patronatus,** 533. nu. 5.
- Bonorum confiscatione, an comprehendatur peculium Castrensē, aduentitium, vel profectitiū** 541. num. 6.

Bona clericorū confiscata cui sunt applicanda, 542. num. 7.
 Bona clericorū ab intestato morientū, successores habent consanguineos proximiores. 555. a C.
Calūniator is dicitur, qui falsa crimina obiicit. 242. n. 1.
 Calumniator clericus, qua pœna puniatur, ibid. num. 3.
 Calumniæ quæ sint excusationis causæ, 243. num. 4.
 Calūniantū variae pœnæ. 243. 245
 Calumniator an ea sententia sit absolūendus, qua reus est condēnandus, 246.
 Canonicus reuelans capituli secreta, qua pœna puniatur. 430.
 Ca. qui bis, de conse. dist. 4. interp. 400. col. 1.
 Ca. 1. de offic. de leg. li. 6. 11. col. 2.
 Cap. Lugd. 9. quæst. 2. 115. col. 1.
 Cap. cum inhibitiō. §. si. de eland. de spon. 287.
 Cap. clericis, eap. clerici. de vita & honest. cler. fol. 306.
 Cap. 1. de hom. lib. 6. 402.
 Cap. 2. de homi. lib. 6. 408.
 Cap. 1. de sen. excom. li. 6. 465. n. 3.
 Cap. rursus, 1. q. 3. 469. nu. 11.
 Cap. ad falsariorum de crimine falsi, 477. a.
 Cap. nullus, de consec. dist. 1. 151. num. 1.
 Cap. excommunicamus. §. qui autem. cap. cum contumacia. de hæc. lib. 6. 471. num. 12.
 Cap. 1. de excep. lib. 3. 12. num. 16.
 Cap. conquestus, de sent. excō. 366
 Cappellaniā obtinens. nō tenetur intra annum ad sacerdotiū promoueri, nisi contrarium in fundatione cōtineatur. 177. n. 3.
 Capi potest clericus, sui Ecclesia-

fici iudicis præcepto, absque inuocatione auxiliij brachij secularis, 488. num. 2.
 Capi non potest layco à iudice ecclesiastico nisi inuocando auxilium brachij secularis, 489. a & latius fol. 605. num. 7.
 Capi potest clericus à layco in flagranti crimine repertus. 488. num. 3.
 Captus clericus à iudice seculari, statim Ecclesiastico iudici remittendus est. 490. d.
 Captus clericus cum Ecclesiastico à seculari remittitur, non ignominiosè remittendus est. 491.
 Capi potest clericus à quocunque layco priuato, si in fragranti crimine repetitur, 490.
 Captura clericorum non nisi fidelibus ministris cōmittenda est. 488. num. 2.
 Carcer immundus nec cum secularibus personis clericis constituendus est. 493. num. 2.
 Carcer tormentum est ibid. nu. 3.
 Carceris pœna quando pro delicto imponitur, absque plena probatione nemo in carcere detinendus est. 493. num. 9.
 Carceris quis fuerit primus inuētor, 459. a.
 Carcer est mala mansio, & mortī æquiparatur, ibid.
 Carcerem occupās, committit crimen læsæ Maiestatis, ibid.
 Carcer qualis sit cōstituendus, ex iudicis arbitrio dependet. 496.
 Carcere relaxandus est qui leuiter delinquit, ibid.
 Carcere relaxandus est sub fideiussoribus, qui pecuniaria pœna puniendus est, ibid.
 Carcere relaxandus est pauper, qui fide-

- fideiussorem non inuenit, præstita tamen cautione iuratoria, 497.
- Carcere nullus relaxandus est, quando poena corporalis infligenda est, ibid.
- Carcere publico detinendus est clericus minorum ordinum, lite pendente circa clericatum, 487. & 231 num. 19.
- Carcere effractores qua poena puniuntur. 498.
- Caroli Molinei & quorundam hæreticorum opinio acriter confutatur, 142. a.
- Caroli Molinei opinio longe repellitur, 474.
- Clericus excommunicatus ordines recipiens, deponendus est. 37. num. 1.
- Clericus non ieiunus celebrans, qua poena puniatur. 137. num. 2.
- Clericus qui incepta re sacra, recordatur, non esse ieiunū, quid facere teneatur, ibid. a.
- Clericus qui plures missas in die celebravit, qua poena puniatur. 138. num. 2.
- Clericus qui sine aqua, igne, vel in pane fermentato, & calice ligneo celebrat, qualiter sit puniendus, 140. num. 1.
- Clericus super altari non cōsecrato celebrans, quam poenam subire debeat, ibid. num. 1.
- Clericus qui sine vestibus sacris celebrat, iudicis arbitrio puniendus est, 141. num. 2.
- Clericus ob ebrietatem, vel voracitatem, sacramentum euomens qua poena puniatur. 141. nu. 1.
- Clericus cuius negligentia, aliquid sanctissimi sanguinis Domini stillauit in terra, vel altari, quam poenam patiatur. 149. num. 1.
- Clericus qui super rebus aptis ad scortilegia celebrat, nephariis præcibus adhibitis, qualiter puniatur, 150.
- Clericus negligens, in custodia Sacrae Eucharistiæ qua poena pleatur, ibid. num. 1.
- Clericus qui rem diuinam inceptā relinquit, qualiter puniatur, 151. num. 1.
- Clericus qui rem sacram inceptā relinquit, quibus casibus excusari possit, 152. num. 3.
- Clericus qui propter impedimentum, sacram rem inceptam relinquit, impedimento cessante potest perficere. 153. num. 4.
- Clericus qui horis prohibitis celebravit, iudicis arbitrio puniri debet, 154. num. 1.
- Clericus qui infirmum sibi commendatum, baptizare noluit. deponendus est, 155. num. 1.
- Clerici seruare tenentur Regiam legem 19. titul. 11. libr. 5. ordin. noui quæ reuenditionem tritici vel hordei prohibet. 204.
- Clericus reuendens triticum, vel hordeum, cōtra Regias sanctiones mortaliter peccat. 170.
- Clericus reuendens triticum, aut hordeum, non est præcise puniendus poenis Regiarum legum Ibid.
- Clerici obseruare tenentur Regiam legem primam tit. 24. lib. 5. ordin. noui. 206.
- Clerici condemnari possunt, ad resarcienda damna illata à suis animalibus, faciuntque fidei custodes montium. 209.
- Clerici pro rata, collectam fouere tenentur, quando imponitur pro culto.

- custodia vinearū, vel agrorū. 210.
- Clericus negotiator gabellam soluere tenetur. 161.
- Clericus negotiator vt possit compelli ad solutionem gabellæ an prius ter moneri debeat. 211.
- Clericus negotiator ad solutionē gabellæ coram iudice Ecclesiastico, & non seculari conueniri debet. 212.
- Clericus non potest esse minister laicorum. 214. num. 1.
- Clericus non potest esse generalis procurator laicorum, secus in vna causā tantum. ibi. num. 2.
- Clericus in decem casibus, laicorum procurator esse potest. 215.
- Clericus non potest tabellionis officium exercere. 216. 1.
- Clerici qui antē clericatum tabelliones fuerunt, possunt post clericatum, vetera instrumenta complere. ibi. num. 3.
- Clerici an possint publicē audire ius Cæsarium, vel medicinam. 218. num. 1.
- Clericus an possit promoueri ad gradum doctoratus in iure Cæsareo. 219.
- Clericus secularia munera nō potest exercere. 220.
- Clericus non potest esse Vicerex vel Vicecomes Principis secularis. ibi. num. 2.
- Clericus potest esse consiliarius Principis secularis. 222. b.
- Clericus consiliarius Principis secularis, si in officio delinquit, an possit ab eo puniri. ibi.
- Clericus interuenire potest in condenda lege, qua pœna mortis infligitur, quando non imminet casus, propter quem lex condita fuit. 221. 3.
- Clericus inter laicos potest esse arbitrer. 223.
- Clerici à seculari iurisdictione exempti sunt. ibi. nu. 1.
- Clerici post diffinitiuam sententiam, fori exceptionem possunt opponere. numero. 2. ibi.
- Clericus nullo modo potest secularem iurisdictionem prorogare. ibi. num. 3.
- Clericus qui coram iudice seculari se laicum esse fingit, potest, à suo Episcopo vindicari. ibi. n. 4.
- Clericus qui fori exceptionem opponere distulit, expensis est multandus. 225. num. 6.
- Clericus pœna pecuniaria quantumcunque leuissima à iudice seculari puniri non potest. ibi. num. 207.
- Clericus prima tonsura initiatus, fori priuilegio gaudet. 227. numer. 9.
- Clericus qui pensionem Ecclesiasticam obtinet, an dicatur habere beneficium. 227. num. 10.
- Clericus qui prestimonium habet, an is dicatur beneficium obtinere. ibi. num. 11.
- Clericus qui capellaniam habet, an dicatur obtinere beneficium. 228. num. 12.
- Clerici coniugati, an foro Ecclesiastico gaudeant. ibi. num. 13.
- Clericus scriptura probari debet. 229. num. 16.
- Clericatus an probetur possessione habitus clericalis & tonsuræ. 230. num. 18.
- Clericus qui alium clericorum inuitum, coram seculari iudice conuenit, quibus pœnis puniatur. 231. num. 22.
- Clericus qui contra Ecclesiam, qua obtinet

- obtinet beneficium, aduocatus
fuit beneficio priuatus est 223.
num. 1.
- Clericus an dicta pœna puniatur,
si tantum consilium præstitit.
ibi. num. 2.
- Clericus in nouē casibus, aduocati
officium potest exercere. 235.
- Clericus maledicus veniam postu-
lare cogitur. 247. num. 1.
- Clericus qui in Romanum Ponti-
ficem, in iniuriosa verba prorū-
pit, iudicis arbitrio plectendus
est. ibi num. 2.
- Clericus qui verba iniuriosa pro-
tulit, ex expressis Regia Hyspa-
norum lege, an teneatur recan-
tare Palinodiam. 248. num. 7.
- Clericus iniuriarum actione con-
demnatus, an efficiatur infamis
ibi. num. 6.
- Clerici Histriones, qua pœna pu-
niantur 257. num. 2.
- Clerici macellariorū, aut taberna-
riorum officiū exercentes, qua-
liter puniuntur. 259. num. 1.
- Clericus qui Sordida munera per
alium exercet, an pœna aliqua
sit plectendus. 261. a.
- Clerici publicis spectatulis inte-
resse non possunt. 275. num. 1.
- Clerici interesse non possunt ludis
taurorum, nec executionibus,
damnatorum. 276. num. 3.
- Clericus qui celebrando non sus-
cepit corpus, vel sanguinē Dñi,
qua pœna puniatur. 151. num. 1.
- Clericus qui clandestino matrimo-
nio interfuit, qualiter puniatur
278. num. 1. & fol. sequen.
- Clericus publicus concubinarus
quis dicatur, 309. num. 1.
- Clericus publicus concubinarus,
quibus pœnis puniatur, 310.
num. 3. & fol. 313.
- Clericus concubinarus quinque
crimina committit. 161.
- Clerici publici concubinarij res sa-
era audienda non est 309. num.
2. & fol. 312.
- Clericus concubinarus, si ex con-
cubina filios habuerit, ad maio-
rem gradum, vel dignitatē, non
potest aspirare. 314.
- Clericus concubinarus nō potest
intrā propriā domum, filios il-
legitimos habere, ibi.
- Clericus publicus, & notorius cō-
cubinarus, ipso iure suspensus
est, celebrans efficitur irregula-
309. num. 2 & fol. 314.
- Clericus qui de facto matrimoniū
contraxit, qua pœna puniatur,
317. num. 3.
- Clericus qui sub figura matrimo-
nij virginē violauit, stupri pœna
punitur, 318. num. 4.
- Clericus qui matrimonium con-
traxit, ipso iure excommunica-
tus est, ibi. num. 3.
- Clericus minorum ordinū benefi-
ciatus matrimoniū contrahens,
ipso iure perdit beneficium Ec-
clesiasticū, quamuis matrimo-
nium nullum sit, 318. num. 5.
& fol. 319. f.
- Clericus minorū ordinum, qui per
verba de presenti cum minori
duodecim annorum contraxit,
an perdat ipso iure beneficium
321. num. 6.
- Clericus minorum ordinum, per
matrimonii contractum, perdit
regressus, & accessus, pensiones,
& alia iura ad Ecclesiasticū be-
neficium pertinentia. 326.
- Clericus in maioribus ordinibus
constitutus, qui matrimonium con-

- contraxit, suspectus est de hære-
sis crimine, 319. num. 1.
- Clericus carnaliter cognoscens fi-
liam spirituales deponendus est,
333. num. 1.
- Clericus qui carnaliter cognouit
moniale deponi debet, 327. n. 2.
- Clericus qui carnaliter cognouit
mulierem, quam tenuit in sacra-
mento confirmationis, quam
pœnam patitur, 332. num. 2.
- Clericus qui filiam suæ parochiæ,
nullo vinculo spirituali coniun-
ctam carnaliter cognouit qua
pœna puniatur, ibi. num. 3.
- Clericus qui copulâ carnalem ha-
buit cum sua commatre, cui pœ-
næ subijciatur, 333. num. 4.
- Clericus qui in sacra confessione
mulierem ad libidinē prouoca-
uit, ab Inquisitoribus hæreticæ
prauitatis, noua constitutione
punitur, ibi. 2.
- Clericus propter stuprum depo-
nendus est, 334. num. 2.
- Clericus propter incestus crimen
deponi debet, 343. num. 2.
- Clericus qui cum aliqua muliere
fornicatus fuerit, & postea eius
consanguineam carnaliter cog-
nouit, an pœna incestus punia-
tur, ibi. num. 3.
- Clericus adulter deponitur, & in
monasterium detruditur, 347.
num. & fol. 351. b. & vide in
verbo, Adulter.
- Clericus nephandi criminis reus,
de iure antiquo deponeretur, &
in monasterium detrudebatur,
353. num. 2.
- Clericus hodie propter nephandū
crimen, realiter degradatur, &
traditur curiæ seculari, 360. C.
- Clericus Sodomita etiā occultus,
& pœnitentia peracta suspensus
est ordinis executione, & cele-
brans efficitur irregularis, 359.
Cætera vide in verbo Sodomita
- Clericus sacrilegus deponendus est,
362. num. 2.
- Clericus vsurarius ab offi, & bene-
ficio suspendendus est, 367. nu. 2.
- Clericus fur deponendus est 369.
num. 1.
- Clericus actione furti condemna-
tus, infamis efficitur. 371.
- Clericus Simoniacus qua pœna
puniatur, 373. num. 1. Cætera
vide in ver. Simonia.
- Clericus qui falsum testimonium
protulit, punitur depositione,
& detrusione in monasterium,
378. num. 1. & fol. 383.
- Clericus qui coram iudice seculari
falsum testimonium protulit, ab
eo non potest puniri 382. num.
2. & fol. 387. C.
- Clericus homicida deponendus
est, 388. num. 1.
- Clericus homicida non est ipso iu-
re beneficio priuatus, ibi. num.
2. & fol. 389. a.
- Clericus homicida interim accu-
satione pendente, beneficio po-
test renuntiare. 390.
- Clerici homicidæ renuntiatio pē-
dente accusatione facta, à supe-
riori admittenda est. 391.
- Clericus homicida accusatione
pendente, suos fructus facit, ibi.
- Clericus homicida de nouo, non
potest beneficiū acquirere, ibi.
- Clericus homicida statim perdit
ius quod habet per gratiam ex-
pectatiuam. 392.
- Clericus homicida an possit habi-
litari ab Episcopo, ad beneficiū
obtinendum, ibi. b.

- Clericus veneficus qua pœna puniatur 394. num. 1.
- Clerici parricidæ quæ pœna sit in iure sancita 402. num. 1.
- Clericus Assassinus multis magnisque pœnis punitur. 402. num. 1. & sequen.
- Clericus Assassinus absque degradatione à seculari iudice punitur. ibi num. 4. & fol. 404. b.
- Clericus Assassinus vt possit puniri à iudice seculari, requiritur qd prius declaretur à iudice Ecclesiastico Assassinū cōmisisse. ibi.
- Clericus Assassinus lite non contestata punitur. 402. num. 3. & fol. 404. a.
- Clerici criminales causas agitare prohibentur. 407. num. 1.
- Clerici truncationes membrorum facientes, vel faciendas iudicantes, officio & beneficio depnendi sunt. 414. num. 1.
- Clericus an ex delegatione Principis secularis, possit in criminalibus causis contra laicos procedere. 415. a.
- Clericus absque labe irregularitatis consulere potest, quod pro aliquo futuro crimine, pœna mortis imponatur. ibi.
- Clericus qui crimen duelli commisit qua pœna plectatur. 418.
- Clericus qui in personis, rebus, beneficijs violentiam intulit, quibus pœnis plectatur. 410. nu. 1.
- Clericus qui condemnatum, à iudicis familia eripuit, quam pœnam patiatur. ibi.
- Clerici violentiam inferentes possunt à regno expelli. 422. a. d.
- Clerici schismatici pœna 453.
- Clericus Apostata quam pœnam patiatur. 451. num. 2.
- Clericus qui falsitatis crimen in literis Apostolicis cōmisit, seculari curiæ tradendus est 473. n. 1.
- Clericus qui falsis literis Apostolicis vtitur, officijs & beneficijs priuatur. ibi num. 4.
- Clerici conspiratores qualiter puniantur. 477. num. 1.
- Clericus an dicatur cōmittere crimen lesæ maiestatis 478. num. 1. & 48. b.
- Clericus qui de suis criminibus gloriatur, qualiter puniatur. 482.
- Clericus propter quæ crimina tradendus sit curiæ seculari. 562. n. 1.
- Clericus incorrigibilis quis dicatur. ibi num. 2. & fol. 563.
- Clericus incorrigibilis qualiter puniatur. ibi num. 1.
- Clericus incorrigibilis qui nō potest ab Ecclesiastico iudice puniri, à seculari comprimī potest. 564. num. 4.
- Clericus non deferens tonsuram monachaliter peccat 301. nu. 1.
- Comam nutrire clericis prohibitum est. ibi.
- Comā nutrire apud antiquos, inter mollia numerabatur. 301. a.
- Comam radere symbolū fuit mœroris. ibi.
- Collegium societatis Iesu, Complutense laudatur. 13.
- Concilium Triden. sess. 23. cap. 7. de reform. interpretatur. 94. n. 24.
- Concil. Triden. sess. 23. cap. 11. de reform. 103.
- Concil. Trident. sess. 24. c. 17. de reform. 161. c. 162. d.
- Concil. Triden. sess. 6. capi. 1. de reform. 172.
- Concil. Trident. sess. 23. ca. 1. de reform. ibi.
- Concil. Triden. sess. 24. cap. 1. de reform.

- reform. 280.
- Concil. Triden. sess. 24. cap. 6. de
reform. 308.
- Concil. Triden. sess. 25. capi. 10.
de reform. 316.
- Concil. Trident. sess. 24. capit. 8.
ibi. 314.
- Concil. Trid. sess. 14. cap. 7. de re-
forma. 393.
- Concil. Trident. sess. 25. capi. 10.
de reforma. 419.
- Concil. Trident. sess. 24. cap. 8. de
reforma. 603. num. 5.
- Concil. Triden. Sess. 25. cap. 3. de
reforma. ibi.
- Cōstitutio Casaraugustanę sanctis-
simę Ecclesię refertur. 19. n. 12.
- Concubina clerici etiā coniugata,
si modo publica fuerit, à iudice
Ecclesiastico puniri potest. 314.
- Cōcubina clerici an dicatur cōmit-
tere sacrilegium, vel incestū. 315.
- Cōcub. clerici à iudice seculari pu-
niri potest, si fuerit publica. 314.
- Concubinarius iuris penis plectē-
dus est, nec per appellationem
differtur executio nisi in casu no-
tabili. 316.
- Consiliarius ciuitatis reuelans se-
cretū, qua pena puniatur. 429.
- Coniuges mortaliter peccant, si in
Ecclesia carnaliter se cognoue-
rint. 146.
- Corpore viciatus ad sacros ordi-
nes nō potest promoueri 52. n. 1.
- Corpore viciati apud Ethnicos, à
suis sacerdotijs longē repellebā-
tur. 53. num. 3.
- Corporis labem qui patitur, fini-
stram contra se pręsumptionem
habet. 54. num. 4.
- Corpore viciatus si de facto fuerit
ordinatus, characterem ordinis
recipit, ibi, num. 5.
- Corporis vitium non ita amplam
irregularitatē pręstat, sicut an-
tiquitus. 55. num. 6.
- Corporis vitium quoad susceptos
ordines quod pręstat impedi-
mentum. ibi num. 7.
- Corporis vitiū quod impediemen-
tum pręstet, iudicio Episcopi re-
lictum est. 60. num. 16.
- Corpore viciatus in criminalibus,
non potest esse testis contra cle-
ricum. ibi n. 17. & fol. 437. n. 4.
- Corpora sanctorum Iulii & Pasto-
ris propter maximam temporis
sterilitatem publica processione
gesta fuerunt. 373.
- D
- D**ecani, siue Archidiaconi, in
criminalibus causis, non ha-
bent iurisdictionem. 9. num. 7.
- Delator debet seipsum obligare, q̃
probabit, contenta in denun-
ciatione. 19. num. 5.
- Delator quādo dicatur probasse, ve
ab obligatione liberetur. ibi n. 6.
- Delictum leue, graue vel grauissi-
mum quod dicatur. 33. num. 1.
- Delictum an debeat puniri, secun-
dum statutum loci vbi fuit per-
petratum, vel secundum ius cō-
mune. 29. b
- Didacus Couar. laudatur 28. col. 2.
- Didac. Sandoual laudatur. 252.
- Didac. Sahagun laudatur. 387.
- Didac. Episc. Salonę laudatur. 206.
- Degradari non debet clericus, nisi
iure expressum sit. 568. num. 1.
- Degradari nullus debet sine accu-
satione. ibi num. 2.
- Degradationis appellatione, an in-
telligatur de verbali vel actuali.
ibi num. 4.
- Degradationis realis quę sit pręf-
cripta forma, ibi. 5.

- Degradationis pœna antiquissima est in Dei Ecclesia. 569.
- Degradationis forma, quæ hodie seruanda sit stante cōcilio Tridentino ibi.
- Degradatio morib⁹ recepta nō est, in clericis minorū ordinū ibi. b.
- Depositionis diffinitio 549. nu. 1.
- Deponi non debet clericus, nisi in iure exprimatur, aut pro magnis criminibus, ibi. num. 2.
- Depositione crimina digna, sunt iudicis arbitrio relinq. ibi. nu. 3.
- Depositus clericus antiquitus in monasteriū detrudebatur, 550. num 562. 1.
- Depositus clericus, adhuc est de iurisdictione Ecclesiæ, ibi. 3.
- Dilapidator bonorū Ecclesiæ à dignitate est remouendus 264. nu. 1.
- Dilapidator bonorum Ecclesiæ octo pœnis punitur. 272.
- Dilapidationis criminis procedēdi forma, 269. num. 4.
- Dilapidationis in crimine tria specialia in iure statuta sunt ibi. n. 3.
- Dilapidator bonorum Ecclesiæ, si eius sit patronus, qua pœna puniatur, ibi num. 2.
- Dispensare vtrum possit Episcopus cum homicida, 389. num. 2. & fol. 392.
- Duellorum grauitas explicatur, 418. a.
- Duellorum grauissime pœnæ sunt statuta, ibi.
- E.
- E**brietas ad sacrorum ordinum promotionem impedimentum præstat. 306. a.
- Ebrietas in clericis qua pœna puniatur, ibi. b.
- Ebrietas qualiter probetur. ibi.
- Ecclesia iniuria afficitur, ex iniuria clericis illata. 364. b.
- Ecclesia ex cōiugali copula polluitur 144. num. 2. & fol. 146.
- Ecclesiarum immunitate, an clerici in maioribus vel minoribus ordinibus constituti gaudeant, 491. num. 1. & fol. 492.
- Episcoporum proprium munus est crimina punire. 10. a.
- Episcopus an possit dispensare cum excommunicato, ad ordines promotus 37. & sequen.
- Episcopali dignitate condecorandus quod examen subire debet, & quibus qualitatibus debet esse condecoratus, 102. a.
- Episcopus ordinans illum, qui nō obsequabit interstitia, quando cōsecratur cū illo dispensare. 104. c.
- Episcoporum consecratio diebus Dominicis & Festiuis facienda est, 110. a.
- Episcopus cum ordinato ignoranter ab excommunicato, dispensat, 123. num. 3.
- Episcopus qui interdicti tempore ordines cōferens irregularis est, 126. num. 2.
- Episcopus qui interdictum decreuit & minime obseruat, irregularis est, 127. num. 5.
- Episcopi & alij superiores intrā quod tēpus sint cōsecrādi, 173. a.
- Episcopi & alij superiores residere tenentur, & nō residentium pœnæ, 172. c.
- Episcopus an possit cū homicida dispensare, 389. nu. 2. & fo. 392.
- Episcopus habens iurisdictionem temporalem, an possit criminales causas alteri iudicandas cōmittere. 415. a.
- Episcopus non potest personaliter citari, nisi in casibus quibus est depo-

- deponendus, 487.
- Episcopus inhabilitari potest aliquem in perpetuum ad beneficia. 532. num. 7.
- Episcopus fiscum habet, 576. 3.
- Episcopus vtrum possit habere familiam armatam, 616. nu. 23.
- Examen ab ordinandis subeundum est, 101. a.
- Examen seu scrutinium ab ordinandis faciendum, circa multa versatur. 102.
- Excommunicatus maiori excommunicatione celebrans, efficitur irregularis, num. 127. 1.
- Excommunicatus celebrans irregularis est, quamuis non fuerit denunciatus, 128. a.
- Excommunicatus celebrans irregularis est, quamuis iniusta sit excommunicatio, 129. a.
- Excommunicatus tunc efficitur irregularis, quando exercet actum certo ordini competentem, ibi.
- Excommunicatus celebrans, non efficitur irregularis, quando legitima ignorantia excommunicationis præcessit. 130.
- Excommunicatus celebrans non efficitur irregularis, quando nulla fuit excommunicatio. 131.
- Excōmunicatus post appellationē celebrans, etiam si iniusta sit appellatio, nō est irregularis, 132.
- Excommunicatus Apostolicis litteris, ob pensionē certo termino non solutā, quādo ab irregularitate excusetur, licet celebret, ibi.
- Excom. irregularis non est, qui mortis articulo, mortis sacramentalem absolutionē impendit, ibi.
- Excommunicatus parochus occulte tamen, an possit, absque regularitate sacramentalem absolutionem impendere. 133.
- Excommunicatus minori excommunicatione celebrans, non efficitur irregularis. 135. d.
- Excōmunicatio grauissima pœna semper iudicata fuit, 493. nu. 1.
- Excommunicationis imago fuit apud Athenien. & Roma. 464. 1.
- Excommunicati à sacris repelluntur, ibi. num. 2.
- Excommunicatus, à mensa & sermone excluditur. ibi.
- Excommunicatis ius petentibus denegatur. ibi.
- Excōmunicati minimè ad Ecclesiastica beneficia admittuntur, ibi.
- Excommunicati à secularibus dignitatibus repelluntur. ibi.
- Excōmunic. Impij appellatur. ibi.
- Excōmunicati sunt infames, ibi.
- Excommunicati Sathanæ & malis Angelis traduntur. ibi.
- Excom. tanquā membra putrida ab Ecclesia excluduntur. ibi.
- Excōmunicatio horribilis, & peritescenda est, 465. num. 3.
- Excōmunicatio annalis operatur, vt excōmunicatus pro conuicto & confessio habeatur, 467. nu. 4.
- Excōmunicatio annalis nō inducit beneficiorū priuationē, 468. 5.
- Excommunicatus laycus propter pertinaciam, à iudicē Ecclesiastico punitur, ibi. num. 7.
- Excommunicationis pœna pecuniaria, quæ secularibus legibus applicatur Iudicibus Ecclesiasticis, qui excōmunicationē protulerūt, iuste ab illis percipitur in vsus pios ibi & num. 8.
- Excom. annalis in causā ciuili prolata operatur, vt excōmunicatus habeatur pro cōfesso, 469. nu. 9.
- Excommunicationis annalis nō præcludit

- eludit viā excom. quin possit suā
 innocentiam ostendere, ibi. n. 10.
 Excom. annalis suspectū reddit ex
 cōmunicatū hēref. nota, 479. n. 12.
 Excom. annalis qui per annū ste-
 tit in excommunicatione, licet,
 de hær. suspectus sit, non tamen
 ab inquisitoribus tanquam hær-
 reticus potest puniri. ibid.
 Excōmunicatus annalis si noluerit
 se purgare, tanquā pertinax hær-
 reticus puniendus est. 471. n. 12.
 Excommunicatus etiam lapsō an-
 no, si voluerit suam innocentiam
 ostendere, audiendus est. ibi.
 Excommunicatio quæ vltra annū
 duravit, inducit beneficiorum
 priuationem. 472. num. 13.
 Excom. quæ vltra an. duravit, vi lo-
 cus sit beneficiorum priuationi,
 quantum tempus, post annū de-
 bet transire. ibi num. 14.
 Exilij pœna à iudicibus Ecclesiast.
 imponitur. 559. num. 1.
 Exilij pœna semel per Episc. vel iu-
 dicem Ecclesia. imposita, ab ipso
 remitti non potest. ibi num. 2.
 Exilij pœna de facto imposita, ab e-
 odē iudic. reuocari potest ibi n. 3.
 Extra. cōsti. Pij V. in fauorē Soc.
 Iesu interpretatur. 61. num. 2.
 Extra. Pij II. quæ incep. cum ad sa-
 crorū. latissimē interpret. 118. u
 Extra. Pauli II. latissimē elucidatur.
 Extra. Pij V. & Greg. XIII. circa a-
 gitaciones tauror. declaratur. 277.
 Extra. Pij V. contra clericos Sodo-
 mitas, nouiter interpretatur. 360
 Extra Pij V. circa formā creandi cē-
 sus aditā in Hispania non serua-
 tur. 376.
 Falsarij literar. Apost. qua pœ-
 na puniantur. 473. num. 1,
 Falsum cōmittens in literis iudicij
 delegati qualiter puniatur. ibi
 numer. 2
 Falsarij literarum Regiarum quas
 pœnas patiantur. ibi num. 3.
 Falsis literis Apost. vtens, officijs
 & beneficijs priuatur. ibi n. 4.
 Falsum cōmittens in literis Apost.
 vnicā literā corrigendo, vel pū-
 ctum, pso iure excōmunicatiō-
 nis sententia illaqueatur, à solo
 Romani Pontificis delenda. ibi
 nume. 5.
 Falsificans literas Apostol. quando
 substantia nō mutatur, an pœna
 ordinaria sic plectendus. 476.
 Falsum cōmittens in literis Nunciij
 Apost. vel Penitentiarij, aut Episc-
 coporū, qualiter puniatur. ibi.
 Falsum cōmittens in literis S. Pōti-
 curiæ seculari tradendus est. 477.
 Falsum cōmittens in moneta S.
 Pontif. qua pœna puniatur ibi.
 Filij hærētici orū ad sacros ordines
 minimē possunt promoueri. 93.
 num. 22.
 Filius etiam legitimus, in benefi-
 cio patri non potest succedere,
 163. num. 3.
 Filius legitimus diuersum benefi-
 cium, in eadem Ecclesia, in qua
 pater habuit, ipse poterit obti-
 nere. ibi num. 4.
 Filius illegitimus clerici, intra do-
 mum patris non potest habita-
 re. 314.
 Fiscalis curiæ, in principio sui of-
 ficij iuramentum subire debet.
 14. num. 3.
 Fiscalis Curiarum Ecclesiast. ex dē-
 creto concil. Prouinc. Tolet. sa-
 cerdos constituendus est, vel qui
 intra sex menses ad sacerdotium
 possit promoueri, & promouea-
 tur.

- tur. 14. col. 1
 Fisc. offic. sub annuo censu nō debet locari. ibi n. 2. & fol. 17. b.
 Fiscalis à iudice creatus loco ipsius officij succedit. 17. num. 1.
 Fiscalē creare potest quilibet merū Imperiū habēs. ibi in annot.
 Fiscalis ex communi curiarum stilo crimina non notoria potest denunciare. 19. num. 3.
 Fiscalis de quocunq; crimine potest clericum acculare. 22. n. 11.
 Fran. Arganda Chonchensis inquisitor laudatur. 357.
 Furtum magnum an pœna mortis puniatur 370. & 372.

G

- Gabella à clerico negociatore soluenda est. 210.
 Gabella vt solui debeat à clerico negociatore, e, an prius ter moneri debeat, quod desitāt à negociatione. 211.
 Gabella à clerico negociatore petenda est coram Ecclesiastico iudice non coram seculari. 212.
 Gabella siue tributum de quo in l. 5. tit. 7. part. 5. quando à clericis solui debeat. 211.
 Gabellam indebitam à clericis exigentes, quibus pœnis puniantur. 212.
 Gabellarii siue publicani, vt in plurimum ad malum sunt audacissimi. 213.
 Gregorius Lup. laudatur. 146.

H

- Hispaniarum Reges minimē in sua amplissima domo sanguine seu genere infectos recipere consueverunt. 90. nu. 15.
 Hispaniarum Reges, eorumque suprema tribunalia, cognoscere possunt per modum (vt dicunt)

violentia in causis spiritualibus. 422.

Hispaniarum Reges, & alij Principes Christiani orbis, an de uilata, in possessione beneficiorū, semotis priuilegijs cognoscant. 423.

Hispaniarū Reges & suprema tribunalia, Episcopos, & Iudices ecclesiasticos, vim inferentes in suis Regnis, nisi desistūt, possunt expellere, & illos priuare rerum temporalium amissione. 425.

Hispaniarum suprema tribunalia, in causis violentia, expēsis possunt multare. ibi.

Hispaniarum suprema tribunalia, non cognoscunt per modū violentia, in causis criminalibus, vel ciuilibus expectantibus ad Inquisitores, vel Iudices bonorū confiscatorum. 426.

Hæreticus quis dicatur. 454. nu. 1.

Hæreticus est ipso iure beneficio priuatus. ibi num. 2.

Hæreticus clericus est degradandus & tradendus curiæ seculari. 455. num. 3.

Hæreticorū bona confiscantur, & quibus post confiscationem applicentur. 456 n. 4. & fol. 460. f.

Hæreticus rediens ad fidem, an reciperet beneficium. 455. num. 2. ad finem.

Hæretico collatio beneficii facta, nulla est ipso iure. 458. a.

Hæreticorum filij, & eorū receptatores ipso iure beneficijs priuantur. ibi.

Hæreticorum traditio curiæ seculari die festo fieri potest. ibi c.

Hæreticus qui perpetuo carceri mancipandus est, an prius debeat degradari. 459. d.

Hæretici qui ad fidem redeunt, abjurare hæresim debent, & ibi multa de abiuratione. ibi.

Hæret. bona in Hispania ad fiscum Regium pertinent. 460. f.

Hæreticorum bona immobilia in Regno Franciæ, ad Regem, vel Dñm temporale spectant, mobilia verò ad Episcopum. 461.

Hæreticus ad fidem rediens, perpetuis carceribus est mancipandus, 558. nu. 570.

Hæres qui tacitam fidem præstitit de restituenda hereditate, incapaci, omni hereditatis cōmodo priuatur, 237. num. 1.

Hæres quomodo dicatur accōmodare testatori tacitā fidē de restituenda hereditate, incapaci, & quibus casibus videatur inductū tacitū fidei cōmissum ibi nu. 2.

Hæres qui interrogatur à iudice, virū tacitā fidē dederit, de restituenda hereditate incapaci, an teneatur respondere, 238. num. 3.

Hæres scriptus an teneatur data tacita fide, de restituendis bonis incapaci, illa restituere vel ad Fiscum deferre, ibi.

Hæres qui tacitam fidem testatori dedit, & iuramēto promisit nō reuelaturum, an teneatur vocatus à iudice, veritatem manifestare, 238. num. 5.

Hæres scriptus qui tacitam fidem testatori dedit, virū saluā cōscientia, ante cōdemnationē, ea bona possit retinere, 249. b.

Hæres qui tacitā fidem dedit, non solū bona hereditaria, sed illorū fructus restituere tenetur, 240.

Hæres qui non tacitā, sed expressā præstitit fidē, de restituenda hereditate incapaci, non Fisco, sed

heredibus ab intestato, restituere tenetur. 241.

I.

Illegitimi apud Ethnicos honoribus, & dignitatibus indigni iudicabantur 38. num. 1.

Illegitimus non potest sacris ordinibus insigniri 39. num. 2.

Illegitimus si de facto fuerit ordinatus, Characterem ordinis recipit, non verò executionem ibi num. 3.

Illegitimus antè obtentam dispensationem celebrans, nouam irregularitatē nō contrahit ibi. n. 4.

Illegitimi sæpè numero legitimos antecellunt ibi. a. b.

Illegitimi fuerunt viri prestantissimi, 40.

Illegitimitatis vitium occultum an impedimentū præstet ad sacrorū ordinū perceptionē. 40. co. 2.

Illegitimitatis irregularitas tantum à Pontifice Maximo dispensatione concessa deletur. 41.

Illegitimitatis irregularitas per ingressum religionis tollitur, ibi.

Illegitimus per ingressum religionis an efficiatur legitimus quoad successionem bonorum parentum, 42. col. 1.

Illitatus non potest ad Ecclesiasticos ordines promoueri. 74. num. 1.

Illiterati dispensatione obtenta, nō possunt ordi. insigniri, 75. nu. 2.

Illiterato si beneficij collatio facta fuerit, nulla est, ibi num. 4.

Illiterati penitus qui dicantur, 76. num. 7. b.

Illiteratus beneficio priuandus est. 75. num. 4.

Illiterato si literæ Rom. Pon. ad cōsequendū beneficiū concessæ fuerint, nō est obtemperandū, 76 nu. 3.

Illiterato

- Illiteratō beneficium conferens,** damnū Ecclesiæ illatū refarcire tenetur, 78. g.
Illiteratus si de factō fuerit ordinatus charactere ordinis recipit. 75. num. 2.
Incarceratus iniuste, sine expensis est relaxandus, 485. a.
Incarceratus iniuste, nō potest pro alio delicto in carceribus detineri, ibid.
Incarceratio maturo consilio faciendā est, 484. a.
Incarceratio clericorum ut iuste fiat, quæ præcedere debent. ibi.
Incarceratus non præcedente informatione absque aliqua impensa relaxandus est, ibid.
Incarceratio in causis fidei, qualiter sit faciendā. 485.
Incarceratio aut relaxatio iudicis arbitrio faciendā est, 231. n. 20.
Incarceratio absque exacta criminis informatione fieri potest, quando periculum esset in mora, 233. num. 23.
Incarcerari non debet clericus pro leui crimine, sed solum personaliter citandus, 486. num. 1.
Incestus diffinitio, 343. num. 7.
Incestuosi quā pœna puniantur, ibi. & folio sequenti.
Incestus crimē cōmittētes, an liberentur propter ignorantiam 346.
Indiciorum copia an ante confessionem reo danda sit, 518.
Ingressus ecclesiæ prohibitus, quādo celebrantem faciat irregularem, 527. num. 1.
Ingressus ecclesiæ prohibitus, nō tollit iurisdictionem, 528.
Ingressus ecclesiæ cui prohibitus est, ingredi potest, quando diuina munera nō celebrantur, ib. b.
Ingressus ecclesiæ prohibitus, nō inducit priuationem sepulturæ Ecclesiasticæ, ibid.
Inquisitionis officium à B. Dominico initium suscepit in Hispania, anno Dom. 1200. fol. 461.
Inquisitionis officium clericis secularibus concessum fuit, à Ferdinando Aragoniæ & Castellæ Rege. ibid.
Inquisitionis cōstitutiones, & decreta, Cardi. Mendocius prudentissimorum virorum consilio composuit, ibid.
Inquisitionis generalis summum prætorium (quod fidei Catholice propugnaculum est) in Hispania, in curia Regis residet, 260. f.
Inquisitor generalis semper apud Hispanos vnus ex summis Præsulibus creatur, ibid.
Inquisitores semper creantur in Hispania viri integerrimi & eruditissimi, 572. f.
Inquisitores non tenentur secularibus iudicibus acta processus ostendere, 574. vers. est equidē.
Inquisitorum sententiæ in Hispania statim à iudicibus secularibus executioni traduntur, 573.
Inquisitores hæreticæ prauitatis, quando contra fortilegos iurisdictionem habeant, 434. a.
Inquisitores contra illum qui altero coniuge viuente, matrimonium contraxit, iurisdictionem habent: & quæ pœnæ ab illis sunt imponendæ, 524.
Inquisitores procedunt contra clericum, qui matrimonium contraxit, cum de fide suspectus sit, 319. num. 3. d.
Inquisitores quando contra fortilegos

- Iegos iurisdictionē habent. 434.
 Inquisitores vtrū iurisdictionem habeant, contra laicos, qui tanquam clerici, diuina munera celebrarunt. 36. a.
 Inquisitores iurisdictionem obtinent cōtra illos, qui sacris literis abutētes, libellos componunt, quos *Pasquines*, appellant. 450.
 Inquisitores habere possunt familiam armatam. 616. 24.
 Inquisitores inuocare possunt auxilium seculare, 617. num. 28.
 Inquisitor generalis solus minuit vel commutat pœnam perpetui carceris. 538. num. 570.
 Inquisitor generalis tollit habitū pœnitentiæ quamuis delinquēs in perpetuū condēnatus sit, ibi.
 Inquisitorum & sancti officij cōsultores, aduocati, notarij, custodes, familiares, & ceteri ministri quocunque tempore arma deferunt, ibi. 26.
 Inquisitorum & sancti officij familiares, quibus qualitatibus ornati esse debent, ibi. num. 27.
 Interdictus sacris, quando celebrās efficitur irregularis. 123. b.
 Intrusus in beneficio quis dicatur, 161. num. 1.
 Intrusus in beneficio curato, ipso iure eo priuatus est, ibi. num. 2.
 Intrusi in beneficio non valet impetratio, non facta mentione, præteritæ intrusionis, ibi. b.
 Ioan. Bernart. Diaz de Lugo laudatur, 16. b.
 Irregularitas iure Pontificio statuta est, contra clericos eorum (æcularibus magistratibus, in causis capitalibus accusantes, 406. num. 3.
 Irregularitas nulla contrahitur, in Sacræ inquisitionis tribunalibus. 416. a.
 Irregularis non est iudicandus, qui abscondit auris cartilaginem, 417. d.
 Irregularis non est, qui abscondit mamillam mulieris, ibi. Cætera vide in verbo Clericus irregularis.
 Iudices Ecclesiastici contra exemptos suam iurisdictionem turbātes, vel impediētes, iurisdictionem habent, 10. a.
 Iudex Ecclesiasticus minimè debet permittere, clericum sinē delatore, de occulto crimine accusari. 19. num. 4.
 Iudices Ecclesiastici non debent, ad clericorum capturam, sinē informatione procedere. 19. num. 4. & 20. num. 4.
 Iudex Ecclesi. accusare volentibus, terminum præfigere debet. 19. num. 9. 22. f.
 Iudex Ecclesiasticus, deficiente iure canonico, ad ius Regni, & nō ad ciuile confugere debet. 585.
 Iudex Ecclesiasticus qui negligens fuit, in reuindicando clerico, a seculari iudice detento grauissimè puniendus est, 226. num. 8.
 Iudex Ecclesiasticus non potest inhibere secularem absque præuia causæ cognitione circa clericatum. 229. num. 15.
 Iudex Ecclesiasticus lite pendente, precipere potest iudici seculari, ne lite pendente, in causa procedat. 232. num. 21.
 Iudex Ecclesiasticus contra laicos merces deprauatas vendentes procedit 262. col. 2.
 Iudex Ecclesiasticus punit sacrilegos. 303. col. 1. a.

- Iudex Ecclesiasticus an laicos possit punire.** 266.
- Iudex Ecclesiasticus punit laicos concubinarios, & quibus poenis.** 325.
- Iudex Ecclesiasticus concubinam publicam clerici punit.** 314.
- Iudex Ecclesiasticus incautos laicos punit.** 330.
- Iudex Ecclesiasticus punit laicos adulteros, & quibus poenis.** 352.
- Iudex Ecclesi. Sodomitas laicos punit, & qua poena.** 360.
- Iudex Ecclesiasticus punit laicos exercentes contractus prohibitos, quos, Moharrus appellamus, & qua poena.** 368. a.c.
- Iudex Ecclesiasticus punit laicos periuros.** 381.
- Iudex Ecclesiasticus punit laicos, coram illo litigantes, contumeliosa verba in illum proferentes.** 387.
- Iudex Ecclesiasticus laicos percussores clericorum punit.** 365.
- Iudex Ecclesiasticus non potest facultatem clericis concedere, ut in criminalibus causis coram secularibus iudicibus proferant testimonium.** 414. num. 26.
- Iudex Ecclesiasticus punit laicos sortilegos, & qua poena.** 434 b.
- Iudex Ecclesiasticus laicos blasphemos punit.** 447.
- Iudex Ecclesiasticus punit laicos, qui sine ordinibus, sacra ministrare sunt ausi.** 35.
- Iudex Ecclesiasticus laicos pertinaciter in excommunicatione permanentes punit.** 468. num. 7.
- Iudex Ecclesiasticus qui innocentem clericum capere fecit, puniendus est.** 482. num. 2.
- Iudex Ecclesiasticus an possit clericos ad triplices condemnare.** 580. nu. 3. & fo. 582.
- Iudex Ecclesiasticus an mithranonis poena uti possit.** 580. nu. 2.
- Iudex Ecclesiasticus an possit reos laicos capere, & in proprium carcerem mittere.** 489. & latius fol. 505. num. 6.
- Iudex Ecclesiasticus seculare auxilium implorat.** 602. num. 1.
- Iudex Ecclesiasticus an in civilibus controversiis, possit contra laicos proprias sententias, capiēdo pig-nora exequi.** 601. num. 7.
- Iudex Ecclesiasticus an possit clericum condemnare in quantitate aliqua, ex qua solvatur salarium Fiscali, advocato, aut notario curiae.** 622. num. 3.
- Iudex inferior ex causa poenam legalem potest minuere.** 488. 584. 2.
- Iudex quando à iure communi recedit, an debet in sententia causam exprimere.** ibi. b.
- Iudex compellere potest reum, ad iuramentum præstandum de veritate dicenda.** 17. num. 2.
- Iudex originis an procedere possit, contra subditum ob delictum alibi commissum.** 27. numero. 2.
- Iudex secularis non potest clericum absente condemnare, poena pecuniaria, apud Hispanos dicta, Del despere.** 225. num. 7.
- Iudex secularis an teneatur sententiam iudicis Ecclesiastici, sine causae cognitione exequi.** 570. num. 2.
- Iudex secularis statim, sine mora inquisitorum sententiam tradere debet executioni.** 572. a.
- Iudex ex officio suo in qualibet causa criminali, post testium publicationem,**

- eationem, pro reo, & contra reū
 potest testes examinare, 517.
 num. 1. & 3.
- Iudex ex proprio officio rationē
 dānorū habere potest, 517. n. 2.
- Iudex etiam officio eius non im-
 plorato, pœnā minuere potest,
 511. num. 4.
- Iudex ex eius officio, accusatorem
 criminofum potest repellere.
 ibid. num. 6.
- Iudæi antiquitus in Hispania in-
 colatum habuerunt, & iustiffi-
 mis caufis ab ea fuerunt expul-
 fi, 85. num. 9.
- Iudæi vel alterius fectæ in Hispa-
 niarum regnis nō poffunt ma-
 nere, 86. num. 10.
- Iudaica macula infecti, vt in pluri-
 mum malis moribus corrupti
 funt, 87. num. 12.
- Ex Iudæis defcēdentes, vel ex alia
 infecta familia, à Collegiis, cō-
 fraternitatibus, & ab aliis fo-
 cietatibus, iustiffimē repellun-
 tur, 86. num. 11.
- Apud Iudæos & Ethnicos, nullus
 ad sacerdotium promouebatur
 qui labem generis pateretur,
 88. num. 13.
- Ius Regiū apud Hispanos ius cō-
 mune appellatur, 585. c.
- L.
- L**aiici clericos accusare nō pof-
 funt, 14. nu. 7. & fol. 15. a.
- Laiici clericos accusare poffunt in
 decem cafibus, qui feribuntur.
 fol. 15. a.
- Laiici diuina munera celebrantes,
 quam pœnā patiūtur, 35. col. 2.
- Laiicus quidam Compluri. finxit
 fe clericum effe, vt duas Miffas
 celebraret, & qua pœna fuit
 punitus, 36. litera a.
- Laicus in criminali caufa, contra
 clericum testis effe non potest.
 521. num. 1.
- Laicus legitimus est testis contra
 clericum, & in criminali caufa,
 quando veritas aliter non pof-
 fet probari, ibid. num. 2.
- Laicus legitimus est testis contra
 clericū in notorio crimine, nec
 nō in crimine hærefis, lefæ Ma-
 iestatis, & fimoniæ. 523. nu. 3.
- Laiici an admittātur ad probandā
 famam, cōtra clericos, 521. n. 6.
- Laicus qui corā ſæculari iudice cle-
 ricum conuenit, caufam perdit
 234. num. 26.
- Lex oratio. ff. de ſpon. interp. 289.
- Lex diffam. C. de ingen. & manu-
 miff. 24. f.
- Lex fin. ff. de his qui deiecerunt,
 vel effud. interpretat. 588. n. 3.
- Lex pen. ff. de Senat. iure iur. 185.
 num. 37.
- Lex fil. C. de mun. orig. li. 10. 196.
- Lex 6. tit. 22. par. 4. 71. a
- Lex 26. tit. 3. l. 1. ord. no. 185. n. 11.
- Lex 5. tit. 6. li. 1. ord. noui. ibi. 12.
- Lex 25. ti. 5. l. 1. ord. no. 188. n. 20.
- Lex 1. & 2. tit. 5. li. 8. ord. no. 211.
- Lex 1. & 5. tit. 3. lib. 1. ord. no. 12.
 col. 1. cum ſequent.
- Lex 5. tit. 7. part. 5. 210.
- Lex 7. tit. 4. l. 1. ord. no. 232. nu. 20.
- Lex 1. tit. 9. par. 7. 250.
- Lex 1. tit. 19. par. 7. 344.
- Literæ dimifforiae (quas vulgo Re-
 uerendas appellant) ab hinc mul-
 tis ſæculis receptæ funt, 112. c.
- Literæ dimifforiae quam formam
 obtinere debent ibi.
- Literæ dimiffor. ab epife. originis,
 domicilij, vel beneficij funt cō-
 cedendæ, 113.
- Literæ dimiff. concedi poffunt ab
 Epifeo-

- Episcopo electo, & confirmato,**
nec delideratur quod sit consecratus. ibid.
- Literæ dimissoriæ à solis Episcopis, & non ab Abbatibus mittendæ sunt.** ibid.
- Literas dimissorias nō tribuit capitulum sede vacante, nisi in tribus casibus,** 114.
- Literas dimissorias non mittit Archiepiscopus subditis suffraganeorum,** 114.
- Literæ dimissoriæ morte concedentis minimè spirant.** ibid.
- Literis dimissoriis non concessis, in tribus casibus ordinari quis potest ab alieno Episcopo.** 115.
- Literis dimissoriis non concessis, qui ab alieno Episcopo fuerit ordinatus, qua pena puniend⁹ sit,** 117.
- Literis dimissoriis minimè concessis, nec minores ordines, aut tonsura potest conferri.** ibid.
- Literas alienas aperiens, & eas aduersario ostendens, in falsi crimen incidit.** 428. num. 1.
- Literæ delegatorum Apostolicæ sedis, ante illarum executionē, in Hisp. regnis, à summis Senat. examinantur,** 187. nu. 19.
- Literæ Apostolicæ in derogationē juris patronatus Regij, vel priuatorum, in Hispania minimè executioni traduntur, donec Summus Pontifex consulatur,** ibid. num. 20.
- Ludus taxillorum clericis prohibitus est,** 263. num. 1.
- Lusor clericus qua pœna puniatur** 264. num. 2.
- Lusor clericus etiā transactis duobus mens. Hispan. legibus statutis, à iudice Ecclesiastico puniri potest,** ibid. num. 3.
- Lusor clericus, iubente superiore, quæsit in ludo restituere tenetur, nec curandum est, an tempus;** Regiarum constitutionum transactum sit, 165. num. 4.
- Ludus taxillorum an clericis liceat,** ibi. col. 2.
- Ludi quam plurima mala.** 266. b.
- Lusor clericus, qua pœna in Archiepiscopatu Toletano puniatur.** 267.
- Lusor taxillorum, quibus pœnis in Hispaniarum regnis sit placeendus.** 268. c.
- Ludo perditæ ab scolaribus restitueda sunt, quamuis terminus regis constitutionibus præscriptus, effluerit, quod Salmanticensis Academia obseruat** ibi. f. M.
- M**alefactorem eripiens, à iudicis potestate, qua pœna puniatur. 427. c.
- Malum nomē sinistram suspicionem generat,** 26. & seq.
- Manus in seipsum iniicere, nunquā nec ob seruandam castitatem licuit.** 52. num. 10.
- Maritus si post adulterium à muliere commissum, eam carnaliter cognouit, ea mortua, nō potest ordinibus insigniri.** ib. n. 5.
- Martinus Busto factorum decretorum professor Salmant. Academiæ laudatur,** 284.
- Matthæi locus, cap. 19. explicatur,** 56. num. 9.
- Matrimonium clandestinum dupliciter perpenditur,** 279. d.
- Matrimonij forma quæ hodie seruanda sit, ex decreto Concilij Trid,** 280.
- Matrimonij de substantia minimè sunt monitiones, quæ decreti Conc.**

- Conc. Tri.** desiderantur. ibi.
- Matrimonium** licet valeat sine monitionibus, parochus qui eas omisit, grauiter peccat. 281.
- Matrimonium** corā parocho, & testibus celebratū valet, quāuis parochus nullis verbis utatur. 282.
- Matrimonium** coram parocho & testibus celebratum valet, licet parochus dissentiat, & contra dicat. ibi.
- Matrimonium** coram parocho celebratum, cui ab ordinario interdictum est, ne aliquos matrimonio coniungat, an validum sit. 284.
- Matrimonium** celebratum coram parocho, qui non est propriarius, sed vicarius qui ad nutū ordinarii potest remoueri, an validum sit quando ordinarius à principio prohibuit. ibi.
- Matrimonium** celebratum coram parocho, qui per vim, vel metum interuenit, vtrum sit validum. ibi.
- Matrimonium** celebratum coram parocho, qui nec vidit, nec audiuit quæ agebantur, an firmitatem obtineat. ibi.
- Matrimonium** celebratum coram parocho, qui præter spem, & aliud agens, audiuit verba matrimonialia, an sit iudicandum legitimum. 285.
- Matrimonium** contra formā concilij Tridentini contractū, nullum est: validè tamē postea contrahi potest. ibi.
- Matrimonium** contrahētes contra conciliū Tridē grauissimè peccāt, & quibus poenis puniēdi sunt. 286.
- Matrimonium** celebratū à parocho, extra oppidū, & propriā parochiā inter subditos, validum est. 291.
- Matrimonium** ab alieno sacerdote celebratū, vt firmitatē obtineat, proprii parochi expressā licentia desideratur, nec tacita sufficit. 292.
- Matrimonium** ab alieno sacerdote celebratū, vt validum sit, licentia proprii sacerdotis præcedere debet, nec sufficeret quod possē sequatur. ibi.
- Matrimonium** quandō corā proprio parocho, dicatur celebrari, & quis dicatur proprius parochus. 293.
- Matrimonium** contra formam decreti concilij Trid. contractū, non debet ab ordinario in sententia proferenda, de nouo irritari, sed declarari irritum, & nullum à principio fuisse. ibi.
- Matrimonium** impediētes, siue clerici, siue laici fuerint, grauiter puniendi sunt. ibi.
- Matrimonium** vt legitimè contrahatur sine monitionibus, in casu concilij Trid. generalis Episcopi vicari⁹, dispensare potest. 294.
- Matrimonium** vt sine monitionibus contrahatur, quæ sint iussu dispensandi causæ. ibi.
- Matrimonij** forma diffinita in decreto concil. Triden. non extenditur ad sponsalia de futuro. 286.
- Matrimonium** à principio nactis Ecclesiæ, clericis interdictum fuit. 321.
- Matrimonium** nec apud Barbaros, & incultos homines contrahi licebat illis, qui contemplationi & Dei ministerio dicati erant. 322.
- Matrimonium** monachis semper fuit prohibitum. ibi.
- Matrimonium** contractum à religiosis

giōsis Societatis Iesū, post tria
vota emissa, quādiu in ipsa So-
cietate fuerint, nullum est. 323.
Matrimonium qui contraxerit,
dimissa vxore, qua pœna punia-
tur. ibi.
Matrimonium secundū contrahens,
viuēte cōiuge, ab inquisitoribus
punitur, & quibus pœnis. 324.
Matrimonium secundū contrahens
viuēte coniuge, minimē est ipso
iure excommunicatus. 325.
Matrimonium secundum contra-
hens, quibus pœnis Hispaniarū
Regnis puniatur. ibi.
Matrimonium quoad Thorū se-
paratur, propter nephādum cri-
men. 355.
Medicus salarium publicum ha-
bens, potest ab sponte dantibus
oblata recipere. 123.
Membrum quod propriē dicatur
415. num. 2.
Missā vnica à clerico celebrāda est.
138. num. 1. a.
Missas plures ex quibus causis, ea-
dem die clerico celebrare liceat.
139. a.
Missā priuatis domibus non licet
celebrari. 142. num. 1.
Missā si in priuato loco celebretur,
qua pœna clericus celebrans sit
puniendus, ibi. num. 2.
Missā post concilium Tridentinū,
ante licentiam non debet celebrari,
nec valet consuetudo in contra-
rium. 154. num. 1.
Missā ante diem, ex causa celebrari
licet. 155. num. 3.
Missā vsque ad quam horam, post
meridiem possit celebrari. ibi.
numer. 4.
Missā audienda non est, facta à cle-
rico publico, & notorio concu-

binario. 309. num. 2. fol. 312. a.
Monialem carnaliter cognoscens,
quatuor crimina cōmittit. 329. a.
Moniale carnaliter cognoscens, à
de vno quoque crimine, segrega-
tum possit accusari. ibi.
Moniale carnaliter cognoscens,
à simplici sacerdote, minime po-
test absolui, quia Absolutio Epif-
copo reservata est. 330. ibi.
Monialem carnaliter cognoscens,
quibus pœnis in iudicio secula-
ri, & in Hispaniarum Regnis
puniatur. ibi.
Monialem carnaliter cognoscens,
in Mediolanensi dominio, & Ita-
liæ prouincijs, pœna mortis pu-
nitur. ibi.

N.

Negotiatio multis nominibus
clericis est interdicta. 198.
num. 1. & fol. seq.
Negotiatio clericis interdicta est,
quando ipsi personaliter exer-
cent. 200.
Negotiatio clericis interdicta non
est, quando subest necessitas. ibi.
Negotiator clericus quis dicatur.
201.
Negotiator clericus minimē dici-
tur, qui suetus sui beneficii, vel
perceptos ex proprijs fundis vē-
dit. ibi.
Negotiator clericus, qui in nego-
tiationis munere delinquit, à
iudice Ecclesiastico puniri de-
bet. 202.
Nefandi criminis grauitas vide in
verbo sodomia.
Neophyti qui dicantur. 80. num. 1.
Neophytus non potest sacris ordi-
nibus insigniri, ibi. num. 2.
Neophytus quando ad Ecclesia-
sticos ordines potest promo-
ueri. 83.

- ueri. 83. num. 7
- Neophytus contrà Christianum, testis esse non potest, ibi. nu. 5
- Neophytus is dicitur, qui nuper religionē ingressus est. 94. nu. 25
- Neophitis officia secularia interdīcta sunt. 82. num. 3
- Nobilis non recantat palinodiam. 251. c.
- Notarius an pro ordinis instrumēto, mercedem aliquam possit recipere. 122.
- Notarius vide latè in verbo Tabellio.
- Nuptiæ secundæ minimè possunt benedici, 296. num. 1
- Nuptias secundas si clericus benedixerit, quæ pœna puniatur. 181. numer. 2. & 287.
- Nuptiæ benedicendæ non sunt, temporibus ab Ecclesia prohibitis. fol. 297. f.
- Nuptias prohibitis temporibus clericus benedicens, quæ pœna puniatur, nec non contrahentes, ibi.
- O
- O**bligati ad publica ratiocinia, non possunt ordinari. 71. num. 1.
- Obligati ad priuata ratiocinia, sacris ordinibus possunt insigniri. 73. num. 3.
- Obligatus ad publica ratiocinia, præstita fideiussione potest ordinari. 74. num. 6.
- Officia curiarum Ecclesiasticarum non possunt locari. 14. num. 2. & fol. 16. b.
- Officium diuinum à clericis recitandum est, non recitantium pœna. 196. num. 1.
- Officium diuinum non recitans, fructus restituere tenetur. ibi
- Officium diuinum dicere tenētur clerici, quamuis in publicis Gymnasijs literis incumbant. 198.
- Officialis Episcopi quis dicatur. 7. numer. 1.
- Officialis Episcopi in quo à vicario generali differat. ibi
- Officialis Episcopi, vt corrigere, & punire crimina possit, potestas expressa sibi est demandanda, ibi, numer. 2.
- Officiales Episcoporum per se ipsos, iam de clericorum causis criminalibus cognoscūt. ibi. nu. 6.
- Officiales Episcoporum ex generali mādato, inquirere possunt, ibi. num. 3.
- Officia secularia neophytis sunt prohibita. 82. num. 3.
- Offensus si dixit se nolle accusare, an postea accusare volēs sit audiendus. 22. num. 10
- Ordinari nullus debet per saltum. 97. num. 1.
- Ordinatus per saltum ordinis caret executione, ibi. num. 2.
- Ordinatus si aliquis fuerit per saltum, an possit cum eo Episcopus dispensare. 98. num. 3.
- Ordinatus in maioribus ordinibus, & eorum titulum ostendens, in minoribus legitimè ordinatus præsumitur. 99. 2.
- Ordinatus per saltum characterem ordinis recipit, nō verò ordinis executionem. 97. num. 1.
- Ordinari nullus potest, absq; mortali crimine, non suscepto confirmationis sacramēto, 98. co. 2.
- Ordinari nullus debet furtiuè, 101. numer. 1.
- Ordinatus furtiuè quæ pœna puniatur, ibi. numer. 2.

- Ordines Ecclesiastici, diuersis diebus sunt conferendi, 103. c.
- Ordinatus extra tempora, vel ante legitimam ætatem, vel ab alieno Episcopo, ordinis executione suspendendus est, 105. nu. 1.
- Ordinatus aliquo de prædictis tribus modis, hodie ipso iure suspensus est, & celebrans efficitur irregularis. ibi num. 2.
- Ordinatus ante legitimam ætatem an cogatur continere, 107. n. 4.
- Ordines minores quo tempore debeant cõferri, 108. a.
- Ordines sacri, non nisi Sabbatis quatuor temporum conferri debent. ibi.
- Ordines sacri qua ratione, dictis temporibus, & non in alijs, cõferantur. 109.
- Ordines sacri duobus casibus, ad Dominicos dies possunt transferri. ibi. f.
- Ordines sacri quocunque tempore à Pontifice Romano conferuntur. 110. col. 2.
- Ordines singuli qua ætate debeant conferri. 111. b.
- Ordinatus ante legitimam ætatem an ea superueniente possit ministrare. 112.
- Ordinatus à Simoniacò non recipit ordinis executionem. 121. num. 1.
- Ordines sacri, minores, & prima tonsura, sine pretio, vel mercede conferri debent, 122. a.
- Ordinatus ab excommunicato characterem ordinis recipit, nõ verò executionem, 123. num. 2.
- Ordinatus ab Episcopo hæretico forma Ecclesiæ seruata, characterem recipit, non autem executionem. 124. num. 1.
- Ordinatus à suspensò, non recipit ordinis executionem, quamuis characterem recipiat, 124. n. 1.
- Ordinatus ab Episcopo qui loco simul & dignitati renunciauit, executionem ordinis minimè recipit, 125. num. 7.
- Ordinis sacramentum interdicto tempore non potest conferri. ibi. num. 1.
- Ordinatus presbiteratus ordine, interdicto tempore, irregularis est, 127. num. 6.
- Ornamenta Ecclesiæ commodari non possunt, & qua pœna transgressores puniantur, 147. c.

P

Papa an in beneficiorum pluralitate possit dispensare. 159. num. 4.

Papa potest pœnam mortis statuendo, nõ verò exequendo inferre, 222. num. 4.

Papæ scribenti pro illiterato, obtinendum non est. 76. num. 5.

Papa quocunque tempore ordines confert. 110.

Parochus proprius ad matrimonij celebrationem quis propriè dicatur. 293.

Parochus qui extra oppidum subditos nulla interueniente causa coniungit, arbitraria pœna punitur. 291.

Parochus vel sacerdos qui alienos iungit, vel benedixit, ipso iure suspensus est, 290.

Parochus, cuius negligentia infirmus non receptis sacramentis decessit, ab officio remouendus est. 151.

Parochialem habens Ecclesiam, si intra annũ nõ promouetur, ipso iure ea est priuatus. 176. nu. 1.

T

Paro-

- Parochialis Ecclesiæ priuatio, vt in casu superiori locum obtineat, annus à quo tempore, currere incipiat, ibi. numero. 2.
- Parochialem Ecclesiam habens, intra annum ab ordinario moneri potest, vt promoueatur ibi. numero. 4.
- Parochialem Ecclesiam habens, dato iusto impedimento, à pœna excusatur ibi. num. 3.
- Parochialem Ecclesiam habens, si intra annum coram ordinario comparuit, qui noluit illum propter scientiæ defectum, vel aliam causam ordinare, in nullam pœnam incidit. 177. a.
- Parochialem Ecclesiam obtinens, in nullam incidit pœnā, donec annus lapsus sit, & vltima anni die potest ordinari. 176.
- Parochialem Ecclesiam habens, sacrorum canonum pœna nō puni- tur si pacificā possessionem pa- rochialis Ecclesiæ, minimè tu- erit consequutus ibi. b.
- Parochialem Ecclesiam habēs, àn excusetur à pœna, propter im- pedimētum, quod in finē anni superuenit, ibi.
- Parricidij crimen grauissimū 401.
- Pœnitentia solennis ab ordinibus sacris repellit. 94. nu. 1.
- Pœnitentia solennis àn hodie in vsu sit. 96. b.
- Pater vsum fructū retinet in bonis filij ante clericatum quæsitis 544. g.
- Pœnitentia publica moribus rece- pra est. 96. b.
- Pœnitentiæ solennis impedimētū ad sacros ordines, àn Episcopi dispensatione tolli possit. 95. n. 3.
- Pœna amissionis naturalitatis, & bonorū temporalium, in his Hyf- paniarum Regnis, contrā cleri- cos est frequētissima. 187. n. 18.
- Pœna per legem secularē statuta, contrā arma deferentes, àn cle- ricos comprehendat. 202.
- Pœna priuationis beneficii impo- ni non potest, nisi in iure expri- matur. 532. nu. 2.
- Pœna priuationis beneficii, in sē- tentia expressē exprimenda est- ibi. numero. 3.
- Pœna priuationis beneficiorū, àn extendatur ad beneficiū. quod priuatus extrā iurisdictionē ha- bet. 533. nu. 4.
- Pœna priuationis beneficiorū, àn extendatur ad fructuum restitu- tionē, ibi. nu. 5. & 6.
- Pœna verberū in clericorum per- sonis, qua ratione sacris cano- nibus fuit instituta. 545. nu. 1.
- Pœna verberum contrā clericos, nō nisi pro magnis criminibus im- ponenda est, ibi. numero. 25.
- Pœna verberū contrā clericos, se- cularium ministerio exequenda non est, ibi nu. 3.
- Pœna verberum imposita ab Ec- clesiasticis iudicibus, quamuis sanguinis effusio interueniat, nulla irregularitas cōtrahitur, ibi. numero. 4.
- Pœna verberū nec in Hispania, nec in Regno Franciæ nec in Medi- olanensi dominio, contrā cleri- cos recepta est. 339. a.
- Pœna pecuniaria à iudicibus Ecce- siasticis imponitur. 575. nu. 1.
- Pœna pecuniaria retineri potest, à iudice Ecclesiastico, quādō, per legem, vel statutum sibi defer- tur. ibi. 3.

- Pœna pecuniaria** si solui nō potest
à clerico, non est corporali ple-
ctendus ibi. numero. 4.
- Pœna pecuniaria** ab inquisitoribus
imponitur. 578.
- Pœna corporalis** rarissimè clericis
imponenda est. 579. num. 1.
- Pœna triremium** an possit impo-
ni, ab Ecclesiasticis iudicibus.
ibi. num. 3. & fol. 582.
- Pœna mithrationis** ab Ecclesiasti-
co iudice imponi potest. 480.
num. 2.
- Pœnis imponendis** consuetudo
attendenda est. 587. b.
- Pœna** quando iure non est statuta,
arbitrio iudicis relinquitur. ibi.
num. 1.
- Pœnis** arbitrariis imponendis, mul-
ta sūnt à iudicibus obseruanda.
589. b.
- Pœna arbitraria** an vsque ad mor-
tem extendi possit. 588 num. 4.
& fol. 589. d.
- Pœna legalis** an ex causa possit
moderari. 582 num. 1.
- Pœna legalis** ex causa à iudice in-
feriori moderatur. 584.
- Pœna delicti** si iure expressa non
reperiatur, qua pœna tunc
clericus sit puniendus. 582.
num. 3.
- Pœna text. in cap. scilicet** in pœ-
nis libr. 6. an habeat locum con-
tra illum, qui contumeliosa ver-
ba in Cardinalem protulit. 246.
num. 3.
- Pœna text. in c. 1. de homici.** libr.
6 an in percussoribus, locū ha-
beat. 402. num. 5.
- Pœna dicti ca. 1. vtrum** locum ha-
beat, si mors sequuta non sit.
ibi. num. 6.
- Pœna legalis** in animæ iudicio lo-
cum non habet. 239.
- Periurij crimen** grauissimum est.
380. a.
- Periurus** clericus officio, & bene-
ficio, deponendus est. 378.
numer. 1.
- Periurus** clericus an sit ipso iure
beneficio priuatus. 379. nume-
3. & fol. 380. c.
- Periurus** an is censetur, qui pro-
missionem fide confirmatam,
non adimpleuit. 379. num. 2.
- Periurus** an pendente accusatione,
possit beneficio renuntiare.
281. c.
- Periurium** sine dolo commissum,
ordinaria criminis pœna, non
punitur. ibi.
- Periurium** nec ordinaria pœna pu-
nitur, propter difficultatem ad-
implendi iuramentum. ibi.
- Periurus** laicus à iudice Ecclesia-
stico punitur. ibi.
- Periuro** beneficii collatio facta,
an sit nulla ipso iure. ibi.
- Periurus** ordinaria criminis pœna
non punitur, quādo per inqui-
sitionem proceditur. 385.
- Piscatio** clericis interdicta non
est. 256.
- Piscatione** clerici vti non possunt,
temporibus Regijs Hispaniæ
constitutionibus prohibitis
fol. 255.
- Praelatus** qui compertum habet,
quod clericus concubinarum
efficeretur deterior, si præcise
compelleretur dimittere con-
cubinam, potest sine peccato
ad tempus tolerare. 312.
numer. 4.
- Prima tonsura** an vnus testis te-
stimonio probetur. 230.
numer. 1.

Proxenetæ illicitorum contractuum, qua pœna puniatur. 213. n. 1.
Publicani gabellas à clericis indèbitè exigentes, qua pœna puniatur. 212.

Purgatio canonica accusatore apparente indici nō debet. 593. 1.

Purgatio indici potest quando fiscalis accusat. 592. num. 2.

Purgatio canonica iudicis arbitrio relicta est. ibi num. 3.

Purgatio canonica quibus modis, & qua forma faciendā est, 593. num. 5.

Purgatus semel de aliquo crimine, vtrum de eodem possit postea accusari, ibi num. 11.

Purgatio canonica quando indicenda est, multa à iudicibus Ecclesiasticis sunt præcauenda. 595. num. 13.

Purgatio canonica antiquitus summa fuit utilitatis. 595. in annotat.

Purgatione canonica ad remouendum scandalum, multi Summi Pontific. de grauissimis criminibus infamati, vñ fuerunt ibi.

Purgatione canonica deficiēs, punitur vt conuictus. 595. num. 1.

Purgatione canonica si clericus, defecerit, & traditus fuerit curiæ seculari, pœna ordinaria puniri non debet. 597. num. 4.

Purgatio canonica in vsu non est, vel raro ea vtendum. 598. num. 5. & fol. 595.

Puteus vulgariter dictus de *sanctorum* an olim fuerit carcer clericorum Diocesis. Tolet. 591. f.

Q.

Quando de domicilio fit mentio, de habitationis domicilio intelligitur. 29. num. 2.

Quæsitæ à clericis ex illicita negotiatione, in vsu pauperum sunt eroganda. 198. num. 2.

Quæsitæ ex illicita venatione, in animæ iudicio restituenda non sunt, 257. a.

Quæ crimina digna sunt depositione, iudicis arbitrio relinquuntur. 549. num. 3.

Qui solennem egerit penitentiam irregularis est. 94. num. 1.

Quomodo olim prohibitum fuit clericis secularibus officijs vacare. 215. num. 3.

R

Raptores bonorum Ecclesiarum, quibus pœnis puniatur. 431.

Raptores mulierum matrimonij causa, ipso iure excommunicati sunt. 308.

Raptores clerici mulierum, causa matrimonij, ex concil. Tridentini decreto, de proprio gradu sunt deieciendi. ibi.

Rebaptizatus non potest ad ecclesiasticos ordines promoueri. 44. num. 1.

Rebaptizatus qua pœna puniendus sit. ibi num. 2.

Rebaptizatus non solum à principio irregularitatem contrahit, sed si postea sciēs ratum habuerit. 45. b.

Rebaptizatus metu cadenti in constantem verum, an sit irregularis. ibi.

Rebaptizatus ea conditione, si nō est baptizatus &c. quādo ab irregularitate sit immunis. 46.

Rebaptizatus iusta ignorantia, irregularis non est, nec rebaptizans. 48. c.

Receptores curiarum Ecclesiasticarum, vt in plurimū mali, & lōgè à tu-

- à tribunalibus repellēdi sunt. 6.
 Receptoribus ab Ecclesiasticis tribunalibus expulsi, saluberrimum traditur consilium, quo dicta tribunalia probè, & integerrimè gubernentur. 7.
 Religio Societ. Iesu laudatur. 323.
 Residentia personalis in omnibus beneficijs desideratur. 170. nu. 1. cum sequent.
 Residentia hodie ex nouissimo cōcilio Trident. & ex Romanorū Pontificum decretis in beneficijs omnibus curā habētibus animarū, sub multarum pœnarum impositione desideratur. 171. a.
 A residentia personali parochus excusatur, per duos mēses, ex causa quæ sibi iusta videatur, nec ordinari licētia requiritur. 173.
 A residentia parochus. 24. casibus excusatur. ibi.
 A residentia excusat prælestio, vel professio Theologiæ. ibi.
 A residentia excusat sacrorum canonum professio. 174.
 A residentia non excusat cæterarū scientiarū professio, nisi proprii Episcopi licētia accesserit. ibi.
 A residentia excusat iussus Roma. Pontifi. quando aliquem coram se comparere iuber. ibi.
 A residentia excusat Episcopi obsequiū quoad duos canonicos. ibi.
 A residentia non excusantur scriptores bullarum, vel procuratores Romanæ curiæ. ibi.
 A residentia excusat absentia quæ contingit, gratia congregationis generalis concilij. ibi.
 A residentia aduersa valetudo excusat. 175.
 A residentia necessitas Ecclesiæ excusat. ibi.
 A residentia graues inimicitie excusant. ibi.
 Reus qua forma à iudice de crimine sit interrogandus. 508. a.
 Reus an teneatur delictum confiteri iudici interroganti. 509.
 Reus non potest absolui à sacerdote, nisi animo conceperit, veritatem patefacere. 511.
 Reus si iudici interroganti non responderet, quid hoc casu iudex facere debeat. 512.
 Reus statim & sine mora confiteri tenetur. ibi.
 Reus de crimine conuictus, licet iniuste torqueatur, crimen tamen confiteri tenetur. ibi.
 Reus iuxta mentem iudicis interrogantis respondere debet, & non captiosis verbis uti. 512.
 Reus non tenetur iudici respondere, quādo exemptus est ab illius iurisdictione, quia clericus, scholaris, aut indebitè ab Ecclesia extractus. 513.
 Reus ut possit à iudice interrogari, quæ probatio criminis contra eum debet præcedere. ibi.
 Reus in causa capitali, an excusari possit à crimine confitendo, quando de suo honore, & fama controuertitur. ibi.
 Reus de occulto crimine à iudice non potest interrogari. 514.
 Reus etiam in causis fidei de occulto crimine nō interrogatur, nisi ex propria confessione ad hoc causam dederit. ibi.
 Re^s si de facto fuerit à iudice interrogat^{us}, nō tenetur respondere. 516.
 Reus in casu dubij, an iudici interroganti teneatur respondere. ibi.
 Re^s ut possit à iudice interrogari an indiciorū illi copia dāda sit. 517.

Reus si à crimine absolvitur an possit expensis condēnari. 623. a

S

Sacramētum Eucharistiæ, summa diligentia, & veneratione, custodiendum est. 150. num. 2.

Sacramenta altaris, minimè debet nisi à ieiunis celebrari. 136. n. 1.

Sacramentum ordinis, interdicti tempore, non potest celebrari. 125. num. 1.

Sacramentum confirmationis bis suscipiens an sit irregularis. 46. col. 2.

Sacrilegij diffinitio. 362. num. 1.

Sacrilegus clericus deponendus est ibi num. 2.

Sacrilegus laicus à iudice Ecclesiastico punitur, & qua pœna. 363.

Sacrilegus laicus à iudice seculari punitur. ibi.

Sacrilegus ad ecclesiasticos ordines non potest promoueri. 362. A.

Sacrilegus immunitate Ecclesiæ non gaudet. ibi.

Sacrilegij causa laicus clerici percussor, à iudice ecclesiastico punitur, non verò quando iniuriosa verba tantum protulit. 365.

Sacrilegij crimine vterque Iudex procedit, Ecclesiasticus nempe & secularis, ad imponendas pœnas suo foro statutas, non obstante præuentione, vel condemnatione ab altero facta. 365.

Sacrilegij crimine casu suprâ constituto, laicus iudex minimè tenetur stare processui, ab Ecclesiastico facto. 364.

Sacrilegij quatuor species constituntur 362. num. 3.

Sacrilegus laicus an possit à iudice Ecclesiastico capi, & in carcerem mitti. 365.

Sacerdos reuelans sacramentalem confessionem, qua pœna puniatur. 435.

Sacerdos sacramentalem confessionem reuelat, quando asseuerat aliquem habere peccatum aliquod, à quo ipse absolvere non potest. 436. num. 3.

Sacerdoti asseueranti, se habere licentiam reuelandi sacramentalem confessionem, an fides ei præstanda sit. ibi num 4.

Sacerdoti reuelanti confessionem sacramentalem, nulla fides præstanda est. 440.

Sacerdos si in testem producat, iurare potest se nihil scire, ex his quæ sacramentali confessione nouit. 441.

Sacerdos iubente superiore, patefacere tenetur id de quo interrogatur, quando non solum nouit in confessione sacramentali, sed alia via cōpētū habuit. ibi.

Sacerdos non dicitur sacramentalem confessionem reuelare, quando aliquem sacramentaliter absoluisse fateretur. ibi.

Sacerdoti asseueranti aliquē à suis peccatis absoluisse, an ei fides sit præstanda. ibi.

Schismaticus clericus qua pœna puniatur. 453.

Schismæ diffinitio eiusque grauitas. 454.

Scholasticus nūcupatus Alboinoz grauitè reprehenditur. 290.

Sententia absolutoria super denūciatis prolata, vtrū proficiat sicut prolata super accusatis. 19. n. 8.

Seruus non potest sacris ordinibus insigniri. 70. num. 1.

Sigillum de alienis literis remouēs pœna falsi punitur. 429. a.

Simo-

Simonix diffinitio scribitur. 373.
 & 375.
 Simonix crimē merē Ecclesiasticū est. 375.
 Simonix crimen signis, & coniecturis probatur, ibi.
 Simoniacus nō recipit ordinis executionem, ibi.
 Simonia nec mentalis, nec conuentionalis, si realis non fuerit, minimē priuationē inducit. 376. d
 Simoniac⁹ in ordine, & beneficio, ipso iure excommunicat⁹ est. 367.
 Simoniacus nō est censendus, quo ad excommunicationem incurrendam, qui conducit, aut emit vicariam, spirituales iurisdictiones habentem. 377.
 Simoniacus est qui aliquid pro ordinum collatione recipit, etiā pro prima tonsura, pro literis dimissorijs, testimonialibus, vel pro sigillo. ibi.
 Simoniacus nō est cōsecratus, qui susceptis ordinib⁹, aliquā dat. ibi.
 Simonia licet cōmittatur in emptione, vel venditione pensionis, nō tamē hoc casu sententia excommunicationis incurritur. ibi.
 Simonix crimen (quod confidentiæ appellant) grauissimū est, & quibus modis cōmittatur. ibi.
 Synodalis Salmantina constitutio interpretatur. 286.
 Synodalis constitutio Toletana declaratur. ibi.
 Synodalis Toletana constitutio enucleatur. 290.
 Sodomix crimen grauissimum est, 353.
 Sodomix criminis grauissimę penę diuersarū gentium. 354.
 Sodomix crimē qua ratione mutum, & nequandum, Hispani

iuste appellant. ibi.
 Sodomix criminis causa, tempestates, & innumerę calamitates proueniunt. ibi.
 Sodomix quare filij diffidentix nuncupentur. ibi.
 Sodomix omnes nocte sanctissima Natiuitatis Christi decesserunt. ibi.
 Sodomix crimē quandō cōmittitur, Diabol⁹ fugit, cū nec tā horredū crimē cernere possit. 355.
 Sodomix causa matrimonij quoad thorum separatur. ibi.
 Sodomitis an sit aduocatus cōstitendus. ibi.
 Sodomix crimen omni tempore, poena vltimi supplicij punitum fuit. ibi.
 Sodomix igne comburūtur 356.
 Sodomix bonis omnibus ipso iure priuantur. ibi.
 Sodomix an illis tantum bonis per confiscationē priuētur, quę tēpore commissi criminis obtinebant, an etiā post delictum quęsitis. 357.
 Sodomix crimen cum hæresi connexionem habere videtur. 356.
 Sodomix crimine Inquisitores hereticę priuitatis iurisdictionē habent, in Regno Aragonię, & Valentix. 357.
 Sodomix an testamentum facere possint. 358.
 Sodomix clericus antiquitus depositus in monasterium deinde delatur. 353 num. 2.
 Sodomix clericus ex noua Pij Quinti constitutione, seculari curię traditur. 360.
 Sodomix occultus, & etiam peracta penitētia, suspēsus est ordinis executione, & interim celebrant.

- brant, efficitur irregularis. 359.
 Sodomitæ non dicitur quis, quo-
 ad criminis ordinariam pœnā,
 ex extraordinaria pollutione, sed
 ex illa tantum, quæ est contra
 naturam. 361.
 Sodomitæ laicus à iudice Ecclesia-
 stico punitur. 360.
 Sortilegi qui propriè dicatur. 232.
 num. 1.
 Sortilegus clericus qua pœna pu-
 niatur. ibi.
 Sortilegus laicus à iudice Ecclesia-
 stico punitur, & qua pœna. 434. b.
 Sortilegi, & diuinatores, acriter
 confutantur. 433. a.
 Statutum Toletanæ vr̄bis, ab in-
 crepatione Mōralui Hyspāni de-
 fenditur. 91. num. 18.
 Statutum sanctissimæ Ecclesiæ
 Toletanæ latissimè defenditur,
 contra Henr. Maur. Franciscā-
 num. 92. num. 19.
 Statutum item sanctissimæ Genen-
 sis Ecclesiæ defenditur. ibi.
 Statutum secularium puniens dā-
 na illata in prædijs, clericorum
 animalia utrū cōpræhēdat. 208.
 Statuto laicorum sanciri potest,
 quod vermes, vel locustæ à præ-
 dijs clericorum suis expensis
 expellantur. ibi.
 Statutum prohibens ne extrā ter-
 ritorij vinum deferatur, utrū
 clericos comprehendat. 206.
 Stupri diffinitio. 334. num. 1.
 Stuprans virginem qua pœna pu-
 niatur. ibi. num. 2.
 Stuprans virginem voluntariam,
 utrū aliqua pœna puniendus
 sit. 335. num. 4.
 Stuprans virginem voluntariā, an
 in animæ iudicio aliquid satis-
 facere teneatur. 336. num. 5. &
 latius sol. 340. b.
 Stupratæ virginis consensus, stu-
 pratorem non liberat, à dotis
 præstatione quādo ipsa sub pa-
 rentis, tutoris, vel curatoris po-
 testate constituta est. 341.
 Stuprū virgini cōsentiēti, impor-
 tunis tamen precibus, dos præ-
 standā est. ibi.
 Stuprator virginis voluntariæ, re-
 sarcire damnum tenetur, quan-
 dō ipse stuprū publicauit. ibi.
 Stupri damnum resarciendum est,
 si de eo in processu contat &
 stuprator condemnari debet, li-
 cet, à parte nō fuerit petitū. 339.
 Stuprator qui allegat mulierē an-
 teā corruptam, fuisse, probare
 debet, quia puella virgo semper
 præsumitur. ibi.
 Stuprator qualem dotem consti-
 tuere tenetur. 342.
 Stuprator non tenetur integram
 dotem constituere, sed damnum
 illatum resarcire. ibi.
 Stuprum à clerico commissum cū
 virgine immatura, ordinaria cri-
 minis pœna non punitur. 338.
 Stuprum an eum vidua, honestè
 vivente committatur. ibi.
 Suspendus propter crimen, si de fa-
 cto celebrat, irregularis est. 107.
 numer. 3.
 Suspendio quæ imponitur propter
 crimen, differt ab ea quæ impo-
 nitur propter contumaciā. ibi.
 Suspendus ab officio, non censetur
 à beneficio suspendus. 329. nu-
 mer. 3.
 Suspendus à iure, si de facto celebrat,
 efficitur irregularis. 330. nu. 4.
 Suspendio alia temporalis, alia per-
 petua. ibi. num. 5.
 Suspendus propter peccatū, celebrā-
 non contrahit irregularitatē. 331.
 Tabellio-

T.

- T**abellionum animus corruptus punitorem delictorū impedit, 5. num. 2.
- Tabellionum imperitia destruit mundum, & multorū conscientias in magno discrimine constituit. 6. b.
- Tabelliones seu notarij imperiti, vel in officio delinquentes priuandi sunt, vel ad tempus ab officio remouendi. ibi.
- Tabelliones seu notarij Apostolici nisi prauo examine ordinarij, non possunt in Archiepiscopatu Toletano officiū suū exercere. ibi.
- Tabellionum seu notariorū officium, an vile sit iudicandū. 216. 1.
- Tabellionatus officiū clerici possunt exercere. ibi. num. 1.
- Tabellionatus officium, clerici exercentes suis beneficijs priuandi sunt. ibi.
- Tabellionatus officium clerici beneficiati in minoribus ordinibus cōstituti exercere prohibentur. ibi.
- Tabellio si ad clericatum promouatur licet non possit nouas rogationes (quas appellāt) recipere, vetera tamē instrumenta perficere potest. ibi. 3.
- Tabellio siue notarius qui pœna falsi ab Episcopo fuit condemnatus, & postea per eū restituitur an instrumenta ab eo cōfecta firmitatem obtineant. 217. nu. 5.
- Tabellionis seu notarij officiū Romanæ in publicis Ecclesijs tribunalibus clerici possunt exercere ibi. c.
- Tabernarū ingressus clericis prohibitus est, nisi tempore peregrinationis 305. num. 3.
- Taurorū agitationibus clerici non possunt interesse. 276. num. 3.
- Taurorū agitationib⁹ si clerici interfuerint, mortaliter peccāt, ibi.
- Taurorum agitationibus si clerici interfuerint, arbitraria pœna puniendi sunt. ibi.
- Taurorum agitatio an absque crimine fiat. ibi.
- Testis falsus grauissimum crimen committit. 383. a.
- Testis falsus in Hispaniarum regnis Talionis pœna punitur. 386. & fol. 382. b.
- Testis falsus in sacris inquisitionis tribunalibus talionis pœna punitur. 385.
- Testis falsus in Romanæ inquisitionis generalis prætorio quæ pœna puniatur. 386.
- Testis falsus ordinaria criminis pœna non punitur, quando falsitas nocua non est. 383.
- Testis qui circa accidentalia causæ falsum cōmisit, pœna ordinaria non punitur. 384.
- Testis falsus nō punitur ordinaria pœna, quando falsitas sine dolo commissā est. ibi.
- Testis falsus similiter non punitur pœna ordinaria, quando per inquisitionem proceditur. 385.
- Testis falsus qui coram iudice Ecclesiastico falsum deposuit, ab ipso punitur. 387.
- Testis non potest esse clericus in causis criminalibus, coram iudice seculari, etiam protestatione interueniente, ne ad pœnā mortis vel membri mutilationē procedatur. 412. num. 21.
- Testis clericus esse non potest in causis criminalibus coram iudice seculari, quamuis pœna mortis,

- tis vel membri mutilationis nō
 sequatur. ibi. 1.
 Testis clericus esse potest in crimi-
 nalibus causis, ad probandam rei
 innocentiam. 413. 22.
 Testis clericus in criminalibus
 causis esse non potest, etiam in
 fauorem rei absque iudicis Ec-
 clesiasticis licentia. ibi.
 Testis clericus absque aliqua licen-
 tia in criminalibus causis corā
 iudice Ecclesiastico esse potest.
 ibi. num. 23.
 Testis clericus vel regularis, qui de
 facto testimonium protulit in
 causis criminalibus, quamuis
 puniendus sit, eius tamen testi-
 monium nō vitiatur. ibi. n. 22.
 Testis laicus contra clericum esse
 non potest. 521. num. 1.
 Testes duo an in crimine hæresis
 sufficiant. 524. d.
 Testes in crimine hæresis non pu-
 blicantur. 525.
 Testis corpore vitiatus contra cle-
 ricum in criminali causa esse nō
 potest. 527. num. 4.
 Testes in grauissimis criminibus
 in quibus vertitur timor publi-
 cationis, an debeant publicari. 525
 Testes publicandi sunt quamuis in
 sententia, qua causa ad proba-
 tionem admittitur dictum fue-
 rit cum honore publicationis
 & conclusionis. 528.
 Testes de auditu, vel de alijs indi-
 cijs deponētibz, in antiquis cir-
 cā generis labē probāt 93. nu. 20
 Testes de qualitate generis pro
 militari dignitate consequenda,
 vel collegiorū ingressu deponē-
 tes, publicandi non sunt. ibi.
 num. 26.
 Titulus necessarius est ad Sacro-
 rum Ordinum susceptionem.
 61. num. 1.
 Titulus legitimus non oritur ex eo
 beneficio, quod tenue est, nec
 sufficit ad humanæ vitæ susten-
 tationem. 63. num. 4.
 Titulus minimè desideratur, quā-
 do quis ad minores ordines
 promouetur. ibi. num. 5.
 Titulus presens ad Sacros Ordines
 necessarius est, nec sufficit qui in
 futurum speratur. 64. num. 6.
 Titulus coadiutoris an sit legiti-
 mus. ibi. num. 7.
 Titulus legitimus censendus non
 est qui procedit ex vicaria tem-
 porali, vel ex beneficio Manua-
 li. 65. num. 8.
 Titulus an legitimus iudicandus
 sit, qui procedit ex capellania.
 ibi. num. 9.
 Titulum legitimum habere dici-
 tur, qui præstimonium obtinet.
 66. num. 10.
 Titulum an is dicatur habere qui
 pensionem obtinet. ibi. num. 11
 Titulo ficto qui ordinatur, qua
 poena punietur. 67. num. 12.
 Tituli remissio post sacros suscep-
 tos ordines, nullo pacto ante
 ordinationem facta, nec irregu-
 laritatem, nec suspensionem in-
 ducit. ibi. num. 13.
 Titulus patrimonij an privilegia
 bonorum Ecclesiæ obtineat. ibi.
 num. 14.
 Titulum doctoratus ostendens, in
 cæteris præsumitur insignitus,
 99. si.
 Toletana ciuitas quondam Regia
 nuncupabatur. 91. num. 18.
 Tonsura clericorum antiquissima
 est in Dei Ecclesia cōtra impios
 hæreticos ostenditur. 301.
 Tonsura

- Tonsura** maiori Episcopi & Religiosi quàm clerici vtuntur, & quæ sit ratio. 302.
- Tondere capillos** semper ab illis receptum fuit, qui se Deo consecrarent. ibi.
- Tonsura clericorum**, quam significationem habeat. 301.
- Tondere comam, & barbam** iudicare Deus Opt. Max. Leuit. c. 19. prohibuit, & quæ fuerit ratio. 303.
- Tonsuram** appetitam deferre nō tenentur clerici ea initiati, qui priuilegio clericorum non gaudent. ibi. fi.
- Tonsuram clericalem** si clerici nō gestauerint mortaliter peccant. 300. num. 1.
- Torqueri clericus** iure potest. 499.
- Torqueri clericus** potest, quamuis nulla infamia præcesserit. 501. a.
- Tortura** an possit imponi ex sola confessione extrajudiciali. 499. num. 2.
- Tortura** in secunda instantia peti potest. 501. num. 5.
- Torqueri** an possit, qui vacillat in testimonio. 503. num. 9.
- Torturæ** modus si excedatur, ad quid iudex teneatur. 504. num. 10.
- Tortura clericorum** non debet esse tam seua sicut laicorum, 501. num. 6.
- Torqueri** per laicum an possit clericus sui Prælati iussu. 502. numero. 7.
- Tortura** quando contra clericum imponitur, an prius debeat degradari. 500. num. 4.
- V.
- Vagabundus** quis dicatur. 31. d.
- Vagabundus** an sit remittendus ad locum commissi criminis. 34. & seq. d.
- Venatio** clericis interdicta est. 252. num. 1.
- Venatio sanitatis, vel recreationis** causa, an clericis liceat. 254. num. 6.
- Venatio** adeo clericis interdicta est, quod in contrarium consuetudo introduci non potest. ibi. num. 5.
- Venatio** an permittatur clericis, in minoribus ordinibus constitutis. 253. num. 3.
- Venatio** an licita sit Episc. 255. a.
- Venatio** interdicta est clericis temporibus Regijs Hispaniæ constitutionibus prohibitis. ibi. fi.
- Venatio** licet dictis temporibus clericis sit interdicta, non tamen præcisè cōdemnari debent poenis Regijs constitutionibus stabilis. ibi.
- Venationi** operam dātes, quamuis clerici sint, expolari possunt à iudicibus secularibus, & ipsorum ministris auibus, canibus & alijs instrumentis prohibitis. 256.
- Venatione** illicita quæ acquisita sunt, in animæ iudicio non sunt restituenda. 257.
- Veneno** qui occidit, dicitur proditoriè occidere. 303. num. 1.
- Venenum** qui emit ad occidendum, sed poenituit, extraordinaria criminis poena puniendus est. 396. b.
- Venenum** qui alicui dedit, ut eum interficeret, sed adhibitis medicamentis mortem effugit, poena mortis ordinaria puniatur. ibi.
- Venefici** criminis grauitas. 394. numero. 3.
- Veneficius**

- Veneficus clericus**, qua pœna puniatur. ibi. num. 1.
- Veneno sceleratissimo**, nempe Eucharistia intoxicata Imperator Robertus vtriusque Siciliae Rex fuit interfectus. 395. d.
- Vestis virgata & partita** quæ dicitur. 298. num. 1.
- Veste virgata & partita** si clericus vsus fuerit, eo ipso suspensus est. ibi. num. 2.
- Veste prohibita vtens**, si clericus fuerit, suspensus est. ibi. num. 2.
- Veste prohibita vtēs secretē tamē**, à pœna immunis redditur. 299. num. 3.
- Veste prohibita vtens paupertatis causa similiter excusatur**, ibi. numero. 4.
- Vestes quæ clericis sunt interdictæ** explicatur. ibi. num. 5.
- Vestes honestæ, & verè clericales**, quæ dicantur. 300. a.
- Vestes clericales non deferens** qua pœna ex Concilio Tridentino puniatur. ibi.
- Vestales virgines libidini vacantes**, quibus pœnis pledebatur. 330.
- Vestes sacræ singulis diuinis ministris signatæ**, ad diuina munera celebranda, antiquissimæ sunt in Dei Ecclesia. 141. a.
- Vicarius generalis Episc. an possit dispensare**, vt monitionibus non factis, matrimonium celebretur. 294.
- Vicarij generalis Episcopi**, quæ sit potestas & iurisdicctio, 7 cum sequen.
- Vicarij generalis iurisdicctio**, Episcopi radijs illustratur. ibi.
- Vicarius generalis Episcopi ordinarius** dicitur, 295. col. 1.
- Vicarij generalis tribunal & Episcopi vnum est**. ibi.
- Vicarius generalis Episcopi**, in quo differat ab officiali. 7. nu. 1.
- Vicarius generalis Episc.** corrigere & punire crimina potest, ibi.
- Vicarius generalis Episcopi an ea expedire possit**, quæ ex Concilio Tridentino arbitrio ordinarij relicta sunt. 294.
- Virgo puella** semper præsumitur nisi contrarium probetur. 339.
- Virginum consecratio solis festis facienda est**. 110.
- Vsurarius clericus**, officio & beneficio suspendendus est. 366. nu. 2.
- Vsurarius est infamis**. ibi. num. 1.
- Vsurarius nō potest eligi**, nec præsentari ad Ecclesiasticum beneficium, 368. ante 367. a.
- Vsurarium crimē à iudice Ecclesiastico inter laicos puniatur**. ibi. C.
- Vsuratum crimen**, vel consuetudo tenendi, an testibus singularibus probetur, 367. post. 368.
- Vsurarius manifestus quis dicatur** 368. ante 299. num. 2.
- Vsurariorum manifestorum oblationes recipiendæ non sunt**. ibi num. 1.
- Vsurarium crimen an contineatur in contractibus**, quos, *Moltras*. Hispani appellant, vt inter laicos à iudice Ecclesiastico possit puniri. 363. post. 368.
- Vltus fructus an in generali bonorum confiscatione comprehendatur**. 327. num. 4.
- Zabarela opinio** quædam explicatur. 300. num. 3.

ERRATA,

Ob exemplar Hispanicum incorrectissimum multis errorum millibus scates,
 si primum simul vel post legendum sigillatim corrigis, tanta perinde ac si non ad-
 missa sint. Diligentiam ac fidem nostram specta. Qui, cum plurima admiserint,
 nulla ponunt, pessime de lectoribus, autoribusque merentur, quin & utrosque
 insigni afficiunt iniuria. In i. est initio, quod ferè late patet, v. si. est sine, penè
 ad medium vsque; med. est medio, marg. est, in margine. tum primæ syllabæ
 regular, in qua est error, ponuntur alia litera. Facie 16. ini. *rem*, dele *m. nam*.
 Indica vel iudicæ. 18. ini. *nom*. qua in. 24. si. *rem*. constiterit, sit comperitur.
 ubi iudicem 27. ini. *redi*. testatore. si. 1. Origenis. 31. si. *opt*. sedere, si. *sedere*.
 34. marg. *tur*, quæ. 35. ini. *degente*, 50. 36. si. *com*. contigit in. 59. si. *lio*. reddidit.
 63. si. *gitimo*. quælequale. 64. si. *abr*. ordines. *titu*. habiturus. 67. si. *dina*. prop-
 tereaque. 72. ini. *cm*. obnoxij. med. *erce*. permittitur. 79. si. *pro*. qualem cun-
 que. 80. si. 13. Ethnicos. 81. ini. *cap*. proprie Neophiti. 83. med. *vel*. denegat.
 84. si. *cap*. limine. 85. ini. *vro*. consultatione. 86. si. *dau*. Saracenisue habeant.
 ab 88. ini. *ut*. redeant. med. *Ro*. autem. 86. fin. *imponens*. 90. si. *quia*. conflictu
 vel tribus. 92. si. *num*. quæ. 94. med. *quæ*. ea quæ. *natu*. ex. dele. 99. si. *facit*. E-
 piscopalem consecrationem. 106. med. *ad* aliquem. ini. *et* dele 8. regulas &
 vsque ad, Non liceat. 108. si. *in* saluto. 112. ini. *bus* ministrant. 121. si. *Sacros*.
 vel dele. vel adde 24. *potest*, sit posse. 124. ini. *nam* recipit. 125. si. 1. *pare* mi-
 nistratio non po. 127. si. *Epis*. orain. 129. si. *num* 21, sit cum quis. 139. si. *opinionem*
 sequitur Nauarr. 141. si. *per* illud. med. *peritum* Ad. sit, At. 144. si. *ramen* iudiciu.
 145. si. *fin*. Ethnicos. 146. ini. *nos* Batholo. *rem* iudicabit. 147. med. *ria* alieni.
 150. si. *quidam*. med. 1. *Cl*. properator, sit, perpetrator. 151. si. *hinc* parochum.
 153. si. *nolit* Sacer. 154. ini. *dur* poenisque. 156. *Cap*. 48. adde ante 48. si. *uara*
 acceptans. 157. *gant*, const. adde, quæ. *excecrabilis*. 157. ini. *Quod* Ecclesiam can-
 dem. si. *suades*, sit, periuades eo quod tu. ini. *cena*. contemni, sit cum tenui si.
ere obuiet. 158. ini. *nam* dissolutionis. 162. si. *Cap*. 48. adde, post 48. 163.
 med. *fulat*, adde, careret ut haberetur in capit. Apostolica. 164. ini. *dile*. quo-
 quo. 366. si. *capit*, adde Archidiaconatum viuensis eiusdem archidiaconatus.
 176. 3. *Cl*. subsistente. 177. ini. si *vo*. tenuit sit renuit. 179. si. *cap*. 54. (adde)
 ante 54. 183. med. in *ali*. si. *is*. *isum* (adde) quæ. *Etiam* enim, sit, cum. 188.
 marg. *Ethnicos*. si. *ex*. sit, spectantia. *ignot* seruientes. 192. med. *vera* posse.
 193. si. *adbut*. 194. ini. non decimam vel as. 196. ini. *cap*. 34. (adde) post 54. 199.
 ini. *neg*. teste, sit, peste. 200. med. *excom*. poenis quæ, sit poenisque. 206. si. *1190*.
 mollior. 207. si. *dine* (adde) sunt approbata, in qua consuetudine. 210. med.
uerg. Isionem. 211. ini. *num*, sit, eum. regum, sit, regnum. 212. ini. *hoc* aff.
 sit, est. *et* crescente. 216. si. non amittunt. si. *uere*. non, dele. 219. si. *est*. me-
 dulla. *et* edificare. *Uit* procuraciones. 220. med. *num* iussuarius. 221. si. *ni* si, sit,
 sit. 225. med. *fiat*, sit sui. 226. si. *et* ea. ordinarij. *capit*. ha. sit, anhelantes. 227.
 si. *est*, sit, possunt (adde) sine. *per*, ibi (adde) est. 228. med. *Quæ*, sit, Quid.
 quod si *car* ini. *elo*. *excecrabi*. 229. si. *et* quod, sit, quam. 232. si. *est*, sit, situe. *Nec*
 præfata. 234. med. *hui* obtinet. *ter* extiterunt. ini. *vel* pro stricte. 235. ini. *indile*.
 imponens. 237. si. *com*. restatori. 3. *An* positiori. 239. si. *ex* dominum. 246.
 ini. *rene*. supplet. 249. med. *verum* esset, conuiciantem. *tristationem*. 251.
 med. *Sega*. celebratis. 252. quia, sit, qua. 253. med. *ut* *las* adminiat. 255. si. *sum*.
 cla. sit *de* 256. *for*. iuberi. 257. med. *loci*, sit, loci. 259. si. *num* tamen. 261. ini.
fiat lenones. *pate*. 268. med. *ui* *car*, sit, *eri*. 269. med. *pida*. alius. 272. ini. *hinc*.
 nimirum. sit non mirum. 278. ini. *num* præmissi. 279. si. *ne* (adde) hannis.
 280. med. *et* etiam (adde) extendi. 283. med. *quæ* illa & 284. si. *non* in-
 tellexisse. 285. marg. *post*, sit, postea. marg. *in* sit Card. 287. ini. *in*. Arbi. 288.
 ini. *det*, sit, *ber*. med. *ante* matrimonij. 294. si. marg. *ut*, sit celebratur. si. *est*.
 negabimus. 296. si. *post*, in *pielle*. 298. med. *num* dipond. 301. si. *a* *sacram*. 303.
 ini.

piam. 614. med. *egre*. more. ini. termin. quod si. si. *tim* excommunicabit. si. *nica*.
non, dele 618. cap. 152. sit. med. *delic* esse, sit, etiam. 622. ini. *Pro*. seu *Fiscali*.
624. sit, ini. *cien*. obnoxij. si. ac ostenta. 625. ini. *libus* reciperetur. *sibi* careret.
Err. In Indice capitum. *Incendunt*. *Inst*. *estituendo*. *Missam*. *laerati* inceptam.
Quorum aliqua. *mediante*. post 48. (adde) 162. *Virgata* ac *partita*. Alia quibus
lector per se, vt passim saltim. sit, saltem. *profligitur*, sit *profligitur*. *decissum*
& *descissio*, sit *decisio*. *expectat*, *expectantia*, sit *spectat*, *spectantia*. *propia*, sit
propria. *Restituebat* & *Indicem* item *deprauatissimum*, ad aliaque vtpote mi-
noris formæ plura folia, Henric. Agricola Brechtanus Sac. Theolog. Baccalaur.
Loua. 1561. dein Lector Abba. annos 8.

Hæc Practica Criminalis Canonica
thore D. Ignatio Lopez, nihil continet
ligioni Catholicæ contrarium, & digna est
quæ prælo mandetur. Datum Antvver-
piæ 2. Maij. Anno 1592.

Michael Hetfroey, Bruegelius Cano-
nicus Antvverpiensis.

000347²

26 DEC 1947

cit.
m.
41.
m.
s.
m.
ad

121
—
67
14
56

